1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 35.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a. Blaast de bazuin!

Vrijdag 31 Augustus 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

ADMISSIE-EXAMEN.

Het Admissie-examen voor de Th. Sch. zal D. V. gehouden worden *Donderdag 20 Septr. a. s. voorms. ten 9 ure.*

Men melde zich (mondelijk óf schriftelijk) aan bij den heer *J. Jansen*, Pedel der Theol. School.

Het Programma der *vereischten* voor de toelating tot de School wordt, op aanvrage, toegezonden door den Secretaris van het College van Hoogleeraren, Prof. *Dr. H. Bavinck.*

Voor hen, die het diploma ontvingen van het Gereformeerd Gymnasium te Kampen, loopt het onderzoek alleen over de *beweegredenen*, die geleid hebben tot de keuze van het ambt van dienaar des Woords.

De Cursus 1900/1 wordt *Vrijdag 21 Septr. a. s.* geopend *'s avonds ten 8 ure*, met den gewonen Krans.

Inschrijving van Studenten heeft dienzelfden dag plaats, *des nams. ten 6 ure*; in de Aula door den Rector en op vertoon der Kwitantie voor het Collegegeld le Semester.

P. Biesterveld, *Rector.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

HALLUM, 21 Aug. 1900. Bedankt voor het beroep onzer gemeente door Ds. J. van den Berg te Sliedrecht.

Namens den Kerkeraad,
W. Brouwers, Scriba.

—

BEETGUM c. a., 26 Aug. 1900. Hedenavond had er, onder leiding van Ds. Steenhuis, stemming plaats voor een bedienaar des Woords te dezer plaatse. Uit het door den kerkeraad gestelde tweetal, bestaande uit de Candidaten W. T. van Dam van Bolnes en H. Stoltink van Baarn, werd gekozen W. T. van Dam. De Koning der kerk geve, dat hij de man zijns raads zij, om in deze gemeente tot eere Gods en tot heil van Zion te arbeiden.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba.

—

HEEMSE, 26 Aug 1900. Hedenvoormiddag na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar Ds. G. Doekes de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. gemeente te Lioessens.

Namens den Kerkeraad,
E. Schutte, Scriba.

—

HINDELOOPEN, 26 Aug. 1900. Heden had alhier onder leiding van Ds. C. Diemer van Warns, de stemming voor een predikant plaats. Uit het tweetal, bestaande uit de hh T. Bergsma, predikant te St.-Jac.-Parochie, en W. A. Willemse, Cand., werd eerstgenoemde gekozen. De Koning zijner kerk neige het hart van zijn dienaar, om deze roeping aan te nemen, zijn naam ter eer en tot heil der gemeente

Namens den Kerkeraad,
D. van der Kooij, Scriba.

—

WIRDUM, 26 Aug. 1900. Hedenmorgen werden wij opnieuw verontrust, daar onze geliefde Leeraar, de Welcerw. heer T. Sap, aan de gemeente bekend maakte, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk van Gouda *A.* Van harte hopen en bidden wij, dat de Heere mag geven, dat ZEw. ook ditmaal vrijmoedigheid ontvange, voor die roeping te bedanken, en zijn arbeid, door ons zoozeer op prijs gesteld, en door den den Heere met zoo rijke vrucht bekroond, in ons midden voort te zetten.

Namens den Kerkeraad,
T. A. v. d. Werff, Scriba

—

AMBT-VOLLENHOVE, 27 Aug. 1900. Heden is, onder leiding van Ds. Miedema van Zwartsluis, alhier met bijna alle stemmen beroepen de Eerw. heer R. J. Schoemaker, Candidaat te Lutten a/d Dedemsvaart. Dat wij spoedig het verblijdend bericht mogen ontvangen: ik wensch uwe roeping op te volgen, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
J. Boes Bz., Scriba.

—

GOUDA, 27 Aug. 1900. Gisteren nam onze geliefde Leeraar Ds. G. Wisse Jz. afscheid van de gemeente, naar de woorden uit Joh. 4 : 40*b* „Hij bleef aldaar twee dagen". Een zeer groote schare, waaronder afgevaardigden van kerk *B* alhier en velen buiten de gemeente, woonde deze aandoenlijke plechtigheid bij en zong op verzoek van een der Ouderlingen aan het slot ZEw. toe Ps. 121 : 4.

Namens den Kerkeraad,
J. v. Oel, Scriba.

—

HOLTEN, 27 Aug. Heden werd alhier onder leiding van onzen geachten Consulent, den Welcerw. heer A. Brummelkamp van Deventer, met algemeene stemmen tot Herder en Leeraar beroepen, de Welew heer A. André van Oosterend. De Heere geve ZEw. licht en wijsheid om eene Hem welbehaaglijke keuze te doen. Wij hopen, dat we spoedig het verblijdend bericht mogen ontvangen, dat ZEw. onze roeping hoopt op te volgen

Namens den Kerkeraad,
J. J. Breukink, Scriba.

—

Verbeterd bericht. — Het adres van de Ger. kerk te *N.-Beerta* is niet meer, zooals in 't Jaarboekje staat, B. Heemeijer, maar:
E Dresselhuis
te Drieborg.

—

Het adres voor den beroepbaar gestelden Candidaat, den heer *W. A. Willemse*, is niet meer te Kampen, maar te *Dordrecht, Voorstraat* 306 — Red.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

De Classis Alkmaar vergadert D. V. op *Donderdag* 20 *Sept.* te *Alkmaar*, gewone tijd en plaats. Punten voor het Agendum in te zenden vóór 6 *Sept.* aan eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk,
J. W. Wechgelaer, *Praeses.*
U. Sweepe, *Scriba.*

Alkmaar, 22 Aug. 1900.

ONTVANGSTEN.

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van der Ger. gem. te			
Andel (N.-Br.)	f 5,00	Zonnemaire	f 2,50
Westeremden	- 1,00		

P. A. Smilde, *Pen.*

Heerenveen, 27 Aug. 1900.

—

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Van Ds. Oegema gift van N. N. gev. i/h. kerkz. te Wildervank . . . . . f 2,50

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 28 Aug. 1900.

—

Voor de Theologische School.

½ coll. Axel *B* f 10,— ½ coll. Amsterdam f 233,95

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 25 Aug. 1900,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Thijs, uit de Catechis.-bus te Leiden *B*			f 15,—
Uit die te Voorschoten			- 6,71
en van Mej. de Wed. R. te Sassenheim .			- 5,—
Van H. A. B. te S. voor Dr. Scheurer's Hospitaal			- 2,—
Van A. Gruijs te Zaandam van opbrengst van gebr. postzegels			- 2,—
Pinkstercollecte:			
Boskoop	f 76,—	Leiderdorp	f 64,—
Hazerswoude	- 65,75	Noordwijk a/Z.	- 17,70
Katwijk a/d R.	- 20,08	Rijnsburg	- 25,—
„ a/Z.	- 36,50	Sassenheim	- 34,66
Koudekerk	- 23,77	Voorschoten	- 27,18
Leiden *B*	- 42,22		

N. B. Aan hen, die iets mochten zenden met verzoek dit in de Bazuin te vermelden, wordt bericht, dat door afwezigheid in de eerstvolgende nummers geen vermelding zal plaats hebben.

Doesborgh,
25 Aug. 1900.

B. de Moen,
Quaestor.

OUDERS OF GETUIGEN.

I.

De derde vraag in het Doopsformulier luidt: Of gij niet belooft en u voorneemt, dit kind, als het tot zijn verstand zal gekomen zijn, waarvan gij *vader* of *getuige* zijt, in de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen?

Bij de woorden *vader* of *getuige* teekent Professor Rutgers in zijne uitgave van de Liturgie aan:

„Bij deze uitdrukking staat geene kantteekening. Niet, alsof zij altijd letterlijk aldus zou te gebruiken zijn. Maar omdat het wel vanzelf spreekt, dat zij te wijzigen is naar gelang van omstandigheden (b.v. wanneer bij eene Doopsbediening geene getuigen gebruikt worden, of wanneer de vader overleden of afwezig is, enz.)"

Deze kantteekening zegt wel niet met zoovele woorden, maar onderstelt toch duidelijk, dat, wanneer de moeder bij den doop van haar kind tegenwoordig is, ook deze mag en behoort gevraagd te worden. De opmerking van Prof. Rutgers rekent immers met verschillende omstandigheden, die bij de Doopsbediening van een kind kunnen intreden, en wil, dat de bewoordingen van „vader of getuige." daarnaar gewijzigd zullen worden. Zij wijst met geen enkel woord aan en laat zelfs in de verste verte niet vermoeden, dat de moeder bij den doop van haar kind niets te maken heeft. Zij ademt een ruimen, vrijen geest.

Maar daar zijn er tegenwoordig velen in de Gereformeerde kerken, die hierover anders oordeelen.

Niet alleen wordt het eene zonde tegen den Heere genoemd, als men den doop aan zijn kind niet laat toedienen in de eerste vergadering der geloovigen, welke na de geboorte gehouden wordt, maar er veertien dagen of drie weken mede wacht, totdat de moeder hersteld is.

Maar anderen zijn, zooals gewoonlijk in dergelijke zaken het geval is, veel verder gegaan, en hebben beweerd, dat de moeders bij den doop van haar kind niets te maken hadden; dat zij, ook al waren zij tegenwoordig, niet behoorden gevraagd te worden; dat het te doopen kind niet door de moeder maar beslist door den vader ten doop gehouden moest worden enz.

Zelfs is het voorgekomen, dat, toen ergens eens bij den doop van een kind de vader niet, maar wel de moeder en een getuige tegenwoordig waren, de vragen van het Formulier wel aan den getuige maar niet aan de moeder werden voorgelegd; deze werd eenvoudig gepasseerd; er werd geen notitie van haar genomen.

Nog sterker is een ander geval, dat als historisch juist verhaald wordt. In zekere gemeente werd een kind gedoopt, geruimen tijd na de geboorte, zoodat de moeder geheel hersteld en ook in het kerkgebouw tegenwoordig was. Maar het werd haar niet vergund, om naast haar man voor den kansel te staan; zij moest in het ruim op haar gewone plaats blijven zitten en mocht van daar, uit de verte, evenals alle anderen, den doop van haar kind aanzien.

Geen wonder, dat een zeker predikant het al buitengewoon ver met de reformatie zijner kerk meende gebracht te hebben, toen hij op de vraag: hoe het hem in zijne gemeente ging? ten antwoord kon geven: O uitnemend, de vrouwen zijn er al buiten! Hij bedoelde, dat de moeders in het geheel niet meer bij den doop van hare kinderen tegenwoordig waren.

Daarbij blijkt het leven soms sterker dan de leer te zijn. Zeker predikant had er bij zijne gemeente steeds sterk op aangedrongen, dat de doop der kinderen zoo spoedig mogelijk na de geboorte begeerd moest worden en niet mocht worden uitgesteld tot den tijd, dat de moeder hersteld was. Maar toen hij zelf in het geval kwam, werd het duidelijk, dat de vrouw ook nog iets te zeggen had; zijn eigen kind werd in tegenwoordigheid der moeder gedoopt.

Soms wordt er eene gewetensquaestie van gemaakt, wie het kind op de armen houdt, terwijl het gedoopt wordt. Zelfs dan, als de moeder aanwezig is, zijn velen van oordeel, dat de vader en hij alleen dit doen mag en doen moet.

Hier en daar geeft dit tot twist en tweedracht aanleiding. Er komen voorstanders van de nieuwe en verdedigers van de oude practijk tegenover elkander te staan. Genen zien op dezen dikwerf uit de hoogte neer en achten hen min zuiver in belijdenis, of althans min kundig in het Gereformeerde kerkrecht. En de laatsten voelen zich door de eersten gekrenkt, omdat zij altijd met wat nieuws komen aandragen en van kleinigheden een beginsel maken.

Tot verhooging van den eerbied voor het sacrament, dragen al deze dingen weinig bij. Veelmeer zijn zij oorzaak van wrevel en ergenis. De hoofdvraag wordt, wie gelijk heeft. Aan beide zijden blijft men op zijn stuk staan. Of het komt tot een compromis, dat dikwerf geen van beiden bevredigt.

De plechtigheid van de Doopsbediening lijdt er soms onder. De schrijver van een ingezonden stuk in dit blad wees er onlangs op (*Bazuin* van 27 April j. l.). Als een vader op onhandige wijze den zuigeling van de moeder overneemt; als de moeder angstig toeziet, hoe het wel afloopen zal: als het kind, door de ongewone behandeling, ongewoon lastig wordt enz., dan is dat alles zeker allerminst geschikt, om de waardigheid van het sacrament te handhaven en de plechtigheid ervan te verhoogen.

Daarom kan het goed zijn, om de onder ons bestaande verschillen over tijd en wijze van Doopsbediening eenigermate uit de geschiedenis toe te lichten.

Dit is totdusver al te veel verzuimd. Wel is er over de doopspractijk veel gesproken en geschreven. Ook heeft men de Schrift er over geraadpleegd en haar zoowel ten gunste als ten nadeele van de tegenwoordigheid der moeders bij den doop harer kinderen laten pleiten. Maar de geschiedenis, die achter de woorden: *vader* of *getuige* in ons Doopsformulier verscholen ligt, is niet of in elk geval niet voldoende geraadpleegd.

En zij kan toch alleen over de beteekenis en strekking dier woorden ons het licht verschaffen, dat wij tot recht verstand van hun zin van noode hebben. Geschiedenis is zulk eene heerlijke zaak. Zij is niet alleen de wortel van het heden, maar ook rijk aan lessen voor de toekomst. Zij plaatst de dingen menigmaal in een gansch ander licht, dan waarin wij ze ons voorstelden, en bewaart ons voor overdrijving en eenzijdigheid. Zij leert ons tusschen het wezenlijke en het bijkomstige onderscheid maken en is daarom uitnemend geschikt, om geschillen te beslechten, broeders die uiteengaan saam te brengen en onderlinge waardeering en liefde te bevorderen.

Bavink.

OP REIS.

Geestes-inspanning heeft boven lichaamsarbeid onder meer ook dit voor, dat er enkele malen in het jaar een kortere of langere rusttijd voor aanbreekt.

Te mogen studeeren — heeft Dr. Kuyper eens schoon in eene toespraak tot de studenten gezegd — is zulk een onschatbaar voorrecht; en uit het slaafsche leven der maatschappij in de tent der wetenschap te mogen ingaan, zulk eene genadige beschikking Gods.

En evenzoo is de tijd van ontspanning, die telkens weer den arbeid des geestes vervangt, een rijke zegen en eene kostelijke gave, die afdaalt van den Vader der lichten. Het hart gaat open en de borst verruimt, het oog verheldert en het voorhoofd ontrimpelt zich, als men voor een tijd den arbeid ter zijde zetten en vrij, naar hartelust genieten mag van de heerlijkheid, welke Gods rijke schepping ons biedt.

De afwisseling is op zichzelve reeds een zegen, omdat zij de eentonigheid van den arbeid breekt, rhythmus brengt in den gang van het leven en nieuwen lust en frissche kracht voor de hervatting van den arbeid verleent.

Maar zij wordt te rijker, als zij ons gelegenheid schenkt, om in volle vrijheid de weelde in te drinken, welke God in werken van natuur en van kunst voor den in het zweet zijns aanschijns zwoegenden mensch heeft bereid.

Door de verbazende uitbreiding en verbetering van de middelen van verkeer

is aan den rusttijd hoe langer hoe meer het uitgaan en reizen gehuwd.

Ook dit heeft zeker zijne onaangename zijde. Op reis moet men veel ontberen, wat men thuis niet gaarne missen zou. Het reizen wordt er niet bekoorlijker en niet deftiger op, nu iedereen meent aan zijn stand en positie verplicht te zijn, om, zoodra de vacantie aanbreekt, huis en stad te ontvluchten.

Er is in de volle treinen, in de drukke hotels, in de drentelende musea-bezoekers, in de op commando kijkende en elkaâr verdringende massa's veel, dat afleidt en verstrooit, de opgewektheid neerslaat en de indrukken uitwischt.

Maar toch, reizen blijft een lust en eene rijke genieting. Welk eene bekoring ligt erin, om naar eigen lust en keuze over berg en door dal te mogen dwalen en getuigen te zijn van de heerlijkheid, welke God over zijne werken heeft verspreid, of aanschouwers te wezen van de werken van kunst en vernuft, tot stand gebracht door den mensch, die naar Gods beeld is gemaakt!

O zeker, ook Nederland is schoon. Wie het veracht, is niet geschikt, om onbevangen en kinderlijk dankbaar te genieten van de grootsche scheppingen, die de natuur in andere landen te aanschouwen geeft. De breede horizon, de ruime gezichtskring, de lachende landouwen, de grazende kudden, de prachtige luchten, de teekenachtige wolken, de mengeling van tinten en kleuren, de spelingen van licht en donker — wie zag ze ooit schooner dan binnen de grenzen van Neêrlands erve?

Maar hoe worden toch weer gansch andere indrukken in de ziel gewekt, als de frissche berglucht ons omspeelt en het oog zich verlustigen mag in den aanblik van steile rotsen en diepe afgronden, van trotsche bergen en sneeuwbedekte kruinen, van wilde bergstroomen en schuimende watervallen, van eene woeste of liefelijke, maar altijd van eene rijke, machtige, majestueuse natuur!

Hoe leert men dan nog beter dan voorheen de taal van Psalmen en Profeten waardeeren en de heerlijke natuurpoëzie van den Bijbel verstaan?

Daar is geen volk, dat het leven der natuur zoo diep gevoeld, zoo rijk bezongen heeft als de dichters onder het volk van Israël. Want alles sprak hun van God. De hemelen vertellen zijne eer, het uitspansel zijner handen werk. Het licht is zijn kleed, de hemel zijn gordijn, de wolken zijn wagen. Hij wandelt op de vleugelen des winds. Zijn adem schept en vernieuwt het aardrijk; zijne voetstappen druipen van vettigheid. De bergen zijn een beeld van de vastheid zijner gerechtigheid, de afgronden van de diepte zijner oordeelen, de hoogte der hemelen en der wolken eene gelijkenis van de grootte zijner goedertierenheid en waarheid.

Er is terecht gezegd, dat het Christendom de moeder der nieuwere natuurwetenschap is. De beschouwing van de natuur, gelijk de Schrift die geeft, is de bodem, waaruit de plant der natuurwetenschap te harer tijd alleen opbloeien kon.

Hoe meer toch de natuurverschijnselen, gelijk in het Heidendom, vergood en als dragers der Godheid opgevat werden, des te onmogelijker werd het wetenschappelijk onderzoek, dat dan immers het karakter van heiligschennis ging dragen en het mysterie der Godheid scheen te willen vernietigen.

Maar de Schrift onderscheidt God en wereld, maakt den Schepper aller dingen uit den natuur-samenhang los en plaatst Hem hoog daarboven. En zoo is natuuronderzoek geen aanranding der Godheid meer.

En tegelijk maakt de Schrift daarmede den mensch vrij van de natuur. Voor den geloovige is deze geen voorwerp van aanbidding en vreeze meer. Terwijl hij in diepen ootmoed voor God zich buigt en van Hem volstrekt afhankelijk is, heeft hij juist de roeping, om de aarde te beheerschen en alle dingen zich te onderwerpen.

De Christen smaakt het rijkste, diepste genot der natuur, wijl hij in haar het werk ziet van zijn Vader.

En vol heimwee ziet hij met heel het zuchtend schepsel naar de nieuwe aarde uit, wier heerlijkheid wel onbeschrijfelijk moet zijn, als deze aarde reeds zoo schoon is, die toch met den vloek is beladen.

BEVOORRECHT NEDERLAND.

Reizen is ook goed, om beter dan voorheen eigen land en volk te leeren waardeeren.

Evenals vacantie iets heerlijks is, maar ieder rechtgeaard student ten slotte toch van ganscher harte naar het einde der rust en het begin van den arbeid verlangt, zoo keert ieder reiziger aan het eind van zijn tocht met dankbaarheid naar zijn huis en naar zijn vaderland terug.

Het is ook hier te lande wel lang niet alles goud, wat er blinkt. Godsdienst en zedelijkheid gaan niet vooruit, de afval van het Christelijk geloof breidt zich gaandeweg uit, de kerk vormt het middelpunt van leven en verkeer niet meer.

Maar het is hier toch nog anders en beter dan in vele andere landen gesteld.

Hoe meer men reist, hoe meer men den indruk bekomt, dat God en godsdienst in het publieke leven ganschelijk hebben afgedaan. In Roomsche streken herinneren heiligen-beelden langs den weg nog aan den vromen zin der bevolking. Maar het openbare leven in maatschappij en staat rekent met God in het minst niet meer; het is, naar den schijn geoordeeld, geheel los van God geworden.

En te midden van deze zich ontkerstenende maatschappij maken de kerken buitenslands dikwerf een droef figuur. Gewoonlijk worden zij slecht bezocht: en indien zij, des Zondagsmorgens, nog min of meer gevuld zijn, dan zijn het voor de groote meerderheid vrouwen, die daar vergaderd zijn. De mannen schijnen er geen tijd en geen lust meer toe te hebben. Godsdienst wordt eene private aangelegenheid voor de zwakken van geest.

En dan de preeken, die men in de kerken te hooren krijgt! Er zijn zeker ook buiten onze grenzen goede en begaafde predikers. Maar over het algemeen munten de preeken toch door niet veel meer dan door hare algemeenheid en oppervlakkigheid uit. Schriftverklaring ontbreekt. Het ontdekkend element wordt er geheel in gemist. Ernstige vermaning tot waarachtige bekeering behoort tot de hooge uitzonderingen.

En deze krachteloosheid en machteloosheid der prediking wordt nog vergerd door de dorre liturgie, door de vastgestelde preekstoffen, door de eentonige formuliergebeden.

Als men uit den vreemde in Holland wederkeert, verlangt men op den Zondag nergens meer naar dan naar eene goed bewerkte, degelijke preek.

Er ontbreekt wel veel aan onzen openbaren eeredienst.

Maar één ding hebben wij toch boven vele kerken in andere landen voor. Het is Gods Woord, dat ons op den Rustdag ontsloten en verklaard wordt. Bij de prediking is het om het heil der zielen te doen. En de eere Gods staat er altijd duidelijk bij op den voorgrond.

Dat is een zegen, dien wij niet dankbaar genoeg kunnen waardeeren.

Laten wij er daarom naar streven, om dien zegen niet te verbeuren!

Laten bovenal onze predikanten zich toch met alle kracht op hunne preeken toeleggen, op inhoud en vorm beide.

Dat is het voornaamste stuk van hun ambtelijken arbeid, waaraan de rijkste belofte en de grootste zegen verbonden is.

Het kan wel soms den schijn hebben, alsof men op rotsen ploegt, en alle arbeid vergeefsch is.

Maar het is toch niet zoo. Gods Woord keert nooit ledig weer. Het is voorspoedig in al datgene, waartoe God het zendt.

En de gemeente waardeert eene goede preek. Zij beloont haar, misschien niet met woorden van lof, maar toch met trouwe opkomst, met een luisterend oor, met een ontvankelijk hart.

Preeken moet zijn en meer en meer worden de kracht van onze Bedienaren des Woords. Zij hebben daarin een wapen, dat on- en bijgeloof verslaat.

In den strijd tegen Spanje waren de Hagepreekers van nog meer beteekenis dan Bosch- en Watergeuzen.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

LAAT DAAR UWE GAVE VOOR HET ALTAAR.

XXI.

In Matth. 5 : 23, 24 stelt Jezus op zeer aanschouwelijke wijze voor, dat geene offergave Gode aangenaam is, zoolang wij ons niet met den door ons verongelijkten broeder verzoenen.

Iemand is met zijne gave naar den Tempel op weg. Reeds staat hij met haar voor het altaar. Daar komt hem te binnen, dat zijn broeder iets tegen hem, dat is, zich over hem te beklagen heeft. Wat nu? Zal hij zijne gave op het altaar leggen? Neen, zegt Jezus, hij ga heen en verzoene zich eerst met zijnen broeder. Kan hij dan niet volstaan met het voornemen om na afloop van het offer zich met zijn broeder te verzoenen? Neen. Jezus wil, dat hij eerst naar zijn broeder ga; het werk der offering kan uitstel lijden, maar het werk der verzoening niet.

Dat had de Jood niet gedacht. Wat was in zijne schatting hooger dan het offer? En nu moet het altaar wachten op de verzoening met den broeder! Toch zegt Jezus niets nieuws. Zijn woord is als uit de profeten genomen. Reeds bij Maleachi zegt de Heere, dat Hij het spijsoffer niet meer aanschouwen, noch aannemen wil van de hand dergenen, die zijn altaar met de tranen en zuchten hunner door hen verstootene vrouwen bedekten, 2 : 13. Is niet het offer der goddeloozen den Heere een gruwel? En heeft Samuël niet reeds gezegd, dat gehoorzamen beter dan slachtoffer, opmerken beter dan het vette der rammen was? 1 Sam. 15 : 22. Tot den man, die tegen zijnen broeder spreekt, zegt God niet: offer! maar: wat neemt gij mijn verbond in uwen mond? Ps. 50.

Dat alles komt alzoo hierop neder: alvorens gij Gode eene gave aanbiedt, zoo geef eerst uwen broeder weder, wat gij hem aan eere, of goed, of recht ontnomen hebt, door hem uwe schuld te erkennen, vergeving te vragen, genoegdoening aan te bieden, en hem met u te verzoenen.

Anders toch neemt God de gave, en daarmede den offeraar niet aan, maar gaat het met zijn offer als met dat van Kaïn. God toch kan, als de Rechtvaardige, die het recht handhaaft, geene gemeenschap hebben met den mensch, die zijn broeder geweld aandoet. Integendeel moet Hij zoo een straffen. Hij is niet gelijk aan de aardsche rechters, wier oogen door het geschenk verblind worden. Wij meenen, dat de gave den gever bij God aangenaam maakt; 't is juist omgekeerd, de gever doet het de gave. Al gaaft gij al uwe goederen den armen, zegt Paulus, en gij hadt de liefde niet, het zou u geene nuttigheid geven. God is liefde; hoe zou Hij dan welgevallen hebben in den liefdelooze, die zijnen broeder kwaad doet? Om in de liefde Gods te blijven moeten wij blijven in de liefde tot elkander.

Om zijne vermaning aan te dringen wijst Jezus op het strafbare van het zondigen tegen den broeder. Wat Hij zegt, komt hierop neer: alle onrecht, den broeder aangedaan, moet gestraft, of door de aardsche, of misschien wel door de hemelsche rechtbank, tenzij er bekeering en verzoening geschiede. Vatten aardsche rechters het reeds zoo ernstig op, dat toorn door het lagere, schelden door het hoogere gerecht gestraft wordt, voor de hemelsche vierschaar, die in het jongste gericht gespannen wordt, gaat het nog strenger toe. Komt ons misdrijf tegen den broeder voor deze rechtbank, dan geeft het: gij dwaas! hem toegeroepen, stoffe tot onze veroordeeling tot het helsche vuur. Men zegge niet, dat deze straf te zwaar is; want wie het onrecht, door hem den broeder aangedaan, niet herroept, maar handhaaft door zijne weigerachtigheid om zich met den broeder te verzoenen, en zoo den hemel dwingt om tusschenbeide te komen, en het voor den verongelijkte op te nemen, kan op de zwaarste straf rekenen. Men haaste zich dan om welgezind te zijn jegens zijne wederpartij, opdat zijne zaak niet voor het hoogste gerecht kome; want daar gaat het niet naar genade, maar naar recht.

Al zijn er geene altaren meer, gaven bleven toch over; wij bieden ze gedurig Gode aan, bepaaldelijk in onze godsdienstige samenkomsten. Wie denkt, voor hij zijne gave aanbiedt, aan het hier door Jezus gesproken woord, en vraagt zich, vóór hij ze uitreikt, af, of ook eenig broeder wat tegen hem heeft? Men zit in de kerk, de inzameling wordt gehouden, men offert zijne gave; maar bedenkt men wel, dat God ze niet aanneemt, en ze ons geen nut doet, zoo wij ons niet met onzen broeder verzoenen? Ach, dat onverzoend zijn met den broeder tellen wij, evenals de Farizeën, zoo licht. Wie denkt aan het altaar, aan wat de broeder tegen hem heeft? Het onrecht, ons aangedaan, is ons steeds voor de aandacht; het onrecht, dat wij aandeden, is spoedig door ons vergeten. Maar God vergeet het niet. Merk het dan, o mensch! als eene groote genade aan, zoo God u om het altaar op uw onrecht wijst; 't is eene waarschuwing zijnerzijds, die gij slechts ten koste van uwe hoogste belangen in den wind kunt slaan.

Ons hart is zeer arglistig. Wij houden Jezus vast bij het woord: indien gij gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft — en zeggen: hij heeft wel wat tegen mij, maar ten onrechte, ik heb niets tegen hem gedaan. Daarom behoef ik niet tot hem te gaan. Zoolang mijn geweten mij niet beschuldigt, val ik niet in de termen van hen, tot wie Jezus' vermaning gericht is.

Misleid uzelf echter niet. Gij zijt hier uw eigen rechter. Dat juist is verkeerd. Het kon toch eens zijn, dat gij, zij het ook onopzettelijk, wel degelijk aanleiding gegeven had, dat uw broeder op u verstoord werd. Is het dan niet de veiligste weg om hem te vragen, wat hij tegen u heeft? Door het te doen, opent gij u de gelegenheid om een mogelijk misverstand weg te nemen, en uw broeder weer voor u te winnen. Ook dan alzoo, als gij hem werkelijk geene aanleiding gaaft, om zich over u te beklagen, werpt het zijn nut af, zoo gij tot hem gaat en met hem spreekt. De liefde vraagt niet: waarmede kan ik volstaan? maar: waardoor behoud ik mijn broeder voor mij? Of staat er ook niet geschreven: indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en vermaan hem?

V. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

In *Zuid-Afrika* zijn op dit oogenblik de verhoudingen tusschen de Engelschen en de Burgers van hoogst beteekenenden aard, en er zijn gevechten aan den gang, die misschien van grooten invloed zullen zijn voor de toekomst. Wij beginnen echter met den dapperen de Wet. Ook nu is hij weder zijnen vervolgers ontkomen. En wel zelfs zóó, dat terwijl de Engelschen meenden, dat hij in de vorige week nog benoorden Pretoria zat, hij reeds, na zijn schietvoorraad aangevuld te hebben — weer ten Zuid-Westen van Krügersdorp opdook, om daar achter de la Rey, die de Engelschen intusschen bezig hield, om naar de Vaal te gaan, die over te trekken, en zóó weder in den Vrijstaat te opereeren, waar hij reeds bij Heilbron den spoorweg is gepasseerd op Zaterdag. Juist bij tijds, zouden wij haast zeggen, zoo hij zich althans naar 't Zuiden spoedt in de richting van Winburg. Daar toch viel de kloeke Olivier, die zich niet met Prinsloo wilde overgeven bij Brandwater — Zaterdag de stad Winburg, halfweg Bloemfontein aan. Eerst bracht hij de Engelschen duchtig in 't nauw. Maar daarna schijnt B. Hamilton met troepen hem op zijn beurt aangevallen te hebben met het gevolg, dat hij hem met zijne drie zoons gevangen nam en — de poging om Winburg te bezetten deerlijk deed mislukken. Van andere verliezen is daarbij echter geen sprake. Kan nu de Wet deze troepen onder zijn commando brengen, dan treedt in de streken, waar de Boeren laatst, door Prinsloo's overgave geheel ontkracht heeten — weer een korps op, dat de Engelschen daar goed vasthoudt en den spoorweg elk oogenblik vernielt. Want ook meer Oostwaarts, bij Senekal en Bethlehem, verschenen weer kleine afdeelingen van Burgers terwijl zelfs in den omtrek van Fouriesburg op nieuw gevochten wordt. Hetzelfde verschijnsel doet zich nu ook in het Noorden van Natal voor, dat voor goed door Buller van Boeren gezuiverd heette. Maar verleden week vernielden zij op twee plaatsen zoowel ten Zuiden als ten Noorden van New-Castle den spoorweg, waarlangs Buller zijn voorraden moet ontvangen, en hielden zelfs met kanonnen de aanrukkende Engelschen in bedwang. Met dynamiet zoeken zij daar de bruggen en ook den tunnel andermaal te vernietigen. Doen zij dit werk spoedig en goed dan wordt de positie voor Buller zeer lastig. Hij toch is sedert het midden van verleden week meer Noordwaarts opgerukt van Ermelo naar Machadodorp. In deze vlakte boden de Burgers eerst geen ernstigen weerstand. Daarna brachten zij hem ernstige verliezen toe, doch zij konden, uit kracht van hunne positiën hem niet verhinderen zich aan French bij Belfast de hand te reiken. Nu dook Zaterdag ook Roberts bij hen op en begonnen zij den aanval op de positiën van L. Botha ten Westen en ten Zuiden van Machadodorp, die over een lengte van meer dan vijftig kilometers zich van Zuid naar Noord bij Dalmanutha en Belfast over den spoorweg naar Lorenzo-Marques heen uitstrekken. Hier ligt in deze oogenblikken de gewichtige beslissing, waarop wij boven doelden. Wint Roberts dan gaat de zaak der Burgers een gewichtige stap achteruit en zal het de vraag zijn, of de Regeering van de Transvaal het verzet zal opgeven of — nog volhouden. Wij denken: volhouden. Doch ook in 't laatste geval zal de positie van de Engelschen, helaas, veel verbeterd zijn, en de berooving van de Burgers van goederen en erven eerst recht haar gang gaan. Nu reeds worden Boeren, die in troepjes van minder dan 20 man vechten en — gevangen genomen worden — als bandieten behandeld en — doodgeschoten. . . . *)

Zaterdag reeds bij een verkenning van Roberts ging het heet toe. Het Liverpool-regiment werd omsingeld en moest 125 man in handen der Burgers laten. Doch Zondag begon de worsteling. Van de Burgers zelven hebben wij daarvan nog geen bericht. Wat echter Roberts seinde doet genoeg zien hoe hardnekkig de Burgers vochten. R. berichtte: „Wij zijn het grootste deel van den dag slaags geweest met den vijand over een lengte van bijna 30 mijlen. Lyttleton's divisie met twee brigades cavalerie onder Buller opereerden ten Zuid-Oosten van Dalmanutha, French maakte met twee brigades cavalerie een Noordwaartsche beweging, aan den Westkant Belfast voorbij trekkende. Hij dreef den vijand naar Lekenvlei, op den weg van Belfast naar Lijdenburg. Zoodra French Lekenvlei bereikte, rukte Pole Carew met de gardebrigade uit Belfast op om hem te steunen.

De vijand, die zich blijkbaar in het Noorden en Oosten zeer sterk verschanst heeft, bood hardnekkig tegenstand aan den opmarsch van Buller en Pole Carew. Hij gebruikte 3 Long Toms en vele andere kanonnen. Het vuren was geweldig en hield aan tot 't volkomen duister werd. Buller hoopt, dat zijn verliezen niet boven de veertig man gaan, de andere troepen afdeelingen meldden hun verliezen nog niet.

De Boeren houden hardnekkig stand en hebben een groot aantal kanonnen bijeen gebracht. Het terrein is moeilijk, zeer geschikt voor hun taktiek en ongunstiger voor de cavalarie, dan wij tot nog toe hebben ondervonden." . . .

Volgens R. zouden de Engelschen toen slechts een honderd man verloren hebben.

Van het maken van gevangenen of 't nemen van kanonnen, of het bezetten van positiën der Burgers is echter geen sprake. Wel een bewijs, dat de Burgers een heldhaftigen tegenstand boden. Doch Maandag zetten de Engelschen den strijd met kracht voort. Roberts geeft daaraan het volgende bericht:

„Onze bewegingen gaan noodzakelijk langzaam wegens de groote uitgestrektheid en moeilijke natuurlijke gesteldheid van de streek, waarin wij opereeren, maar heden kwamen wij een mooi eind vooruit en behaalden een beslist succes. Buller's troepen namen Bergendal, een zeer sterke positie, ongeveer 2 mijlen ten Noord-Westen van Dalmanutha.

Ik liet Buller te Bergendal achter. Ik hoop dat onze verliezen niet boven de 50 of 60 man gaan, doch het verlies is in ieder geval geringer dan gevreesd werd, daar wij moesten naderen over een open vlakte van 2000 à 3000 yards en de vijand beslist stand hield.

Vele Boeren werden gedood, eenige, die op een rotsachtig heuveltje zich bevonden, door lyddietbommen; een mitrailleuse werd buitgemaakt! Het was prachtig werk. Buller manoeuvreerde met zijn troepen zeer handig en de samenwerking van het artillerie- en infanterievuur was van groote uitwerking.

Op den linkervleugel van onze positie trok French voorwaarts naar Zwartzkopjes op den weg naar Lijdenburg en bereidde den weg voor tot het oprukken van de divisie Pole Carew op morgen."

Men ziet de krachtige artillerie der Engelschen deed den Burgers veel kwaad; maar hun infanterie vermocht niet veel. Of de Burgers 's nachts terugtrokken daarvan bleek nog niet aan Roberts, al werd het ook reeds (en dan nog al) uit Pretoria op denzelfden dag bericht. Wel is duidelijk uit alle berichten, dat de strijd voor de Engelschen bloedig was, maar dat zij slechts twaalf Burgers gevangen konden nemen, en één pompon veroveren, doch Dalmanutha niet konden nemen. In de eigenlijke doorgangen hadden zij zich Maandag dus nog niet kunnen nestelen, dank zij 't manmoedig volharden der Burgers. Maar den derden dag, Dinsdag, wijzigde zich de toestand. Roberts zegt daarvan:

„Buller's vooruitgeschoven troepen bezetten hedenmiddag Machadodorp. De vijand bood zeer zwakken tegenstand en trok terug naar het noorden, gevolgd door Dundonald's bereden troepen. Deze konden evenwel niet verder komen dan Helvetia, wegens de moeilijke geaardheid van den bodem en omdat de vijand stellingen kon innemen die te sterk waren dan dat hij er door bereden troepen uit kon worden verdreven. Buller schijnt zeer weinig verliezen te hebben geleden.

„French rukte vandaag vooruit tot Elandsfontein, uit welke plaats hij de vijanden zonder moeite verjoeg. Ze trokken haastig terug, hun gekookt voedsel achterlatende. French kan uit Elandsfontein Machadodorp zien liggen en seinen wisselen met Buller."

Ondanks de wonderen van dapperheid, door de Burgers vier dagen lang verricht, moesten zij terug naar 't Noord-Oosten, waar zij in nieuwe, sterke positiën de Engelschen wachten. Doch verslagen zijn zij Gode zij dank niet!

In China kwam weinig verandering in den staat van zaken. De krijgsverrichtingen rond Peking staan zoo goed als stil. Slechts verre ten Noorden er van zetten de Russen hunne krijgsbedrijven voort. De eensgezindheid onder de Mogendheden wordt op harden proef gesteld.

Vredesonderhandelingen zweven natuurlijk ook in de lucht, doch Rusland beweert, dat het over de kwestie van Mandsjoerije alléén nog eens met de Chineezen onderhandelen mag. Rusland laat blijkbaar Mandsjoerije niet meer los. Men herinnert zich het schoone telegram van den Russischen bevelhebber, waarin hij constateert, dat de Amur voortaan geen grensrivier meer is, maar een binnenlandsche stroom! En de Czaar heeft hem voor die woorden laten dankzeggen!!

In Japan wordt de toon tegen Rusland zeer heftig en de plannen van bezetting van Korea door Japan krijgen vasteren vorm en een begin van uitvoering. Engeland zit met z'n Zuid-Afrika en met Amerika, dat wegens de presidentsverkiezing niet durft, anders zou het veel op hebben met een driebond, onder voorwaarde dat het Yantse-gebied Engelsch moet worden. Frankrijk wordt met complimentjes koest gehouden. . . . . .

Doch genoeg voor ditmaal.

NOORDTZIJ.

*) Dinsdag ontvingen wij uit Ceylon een brief van Ds. P. Postma, predikant van de Geref. kerk te Pretoria, die met honderden zijner landgenooten gevangen derwaarts is gevoerd. Zij hebben dringend behoefte aan geld en goede boeken.

N.

BIJ HERKIEZING OOK HERNIEUWDE PUBLIEKE BEVESTIGING?

III.

(*Slot.*)

Het streven om bij herkiezing of continuatie der Ouderlingen en Diakenen in hun ambt, ze ook bij vernieuwing publiek te bevestigen „met openbare gebeden en stipulatiën", vindt dus, zooals we gezien hebben, geen grond of motief, noch in *de bepalingen van onze Kerkenorde*, noch in *aard* en *wezen* van *dien dienst* of dat ambt zelf.

Daarom is de vraag gedaan, of *grond* en *motief* voor dit beweren en streven soms mocht schuilen in aard en wezen, beteekenis of karakter van *de stipulatiën* zelve?

Zijn *die stipulatiën* zoo gewichtig, zoo *noodzakelijk* voor het wezen van ambt en dienst in de kerk des Heeren, dat ook bij de minste wisseling in dien dienst en bij den minsten twijfel aangaande een of ander, *hernieuwing* of *herhaling* van die stipulatiën *geboden*, ten minste *wenschelijk* is?

Reeds op het eerste vernemen klinkt deze vraag een Geref. man al vreemd in de ooren.

Wat men ook den Gereformeerden ten laste moge leggen, dat zij te veel zouden hechten aan „ordening", „wijding", „bevestiging" en „stipulatiën", is kort en goed onzin. Wie daarvan de Gereformeerden verdenkt, bewijst daardoor alreê hen niet te kennen.

Roomsche en Lutheraan, Episcopaal en Collegialist mogen, kern en wezen, klem en kracht zoeken in „ordening", „wijding", „bevestiging" en „stipulatiën," de Gereformeerde belijder doet daaraan niet meê.

Hij verklaart, dat, naar het Woord en de ordeningen Gods *in de daad der verkiezing door de gemeente*, de kracht, het wezen, de kern der kerkelijke roeping of der toeëigening, applicatie van dezen bepaalden dienst aan dezen of genen persoon, eigentlijk en formaliter bestaat.

Al wat Roomsch, Episcopaalsch of ook wat Luthersch en Collegialistisch is, zoekt het in „de ordening", „wijding" of bevestiging met de stipulatiën, de Gereformeerde zoekt of stelt het in *de verkiezing*, terwijl in de bevestiging c. a. alleen de verkiezing of roeping wordt vastgemaakt, doordat ze plechtig voor de gemeente wordt uitgesproken. Meer zit er niet in.

Op Geref. standpunt komt het op *de roeping of verkiezing* aan; als deze er maar is, dan kan onder bepaalde omstandigheden de bevestiging zelfs achterwege blijven, zonder dat dit *het wezen* van den dienst krenkt. In tijden van vervolging, bij kruiskerken en ook wel in gewone omstandigheden zelfs is bij sommige kerken de bevestiging achterwege gebleven. De kerk te Heusden heeft in dezen naam gemaakt, waar ook Voetius gediend heeft. Toch is om licht te verklaren reden ook door de Geref. kerken de bevestiging in gewone omstandigheden noodig geacht, zonder daarmeê te willen zeggen, dat daardoor naar Roomschen of Lutherschen trant een *„zekere inklevende ambtswaardigheid"* wordt meëgedeeld. Alleen wordt daarmeê gezegd, dat in de bevestiging de openlijke stipulatie der aanvaarding van den dienst in het midden der gemeente wordt aangegaan.

Is dit nu de Gereformeerde opvatting van „bevestiging" en „stipulatiën", dan moet men al eigenaardig redeneeren, om daarin een grond of motief te vinden voor *vernieuwde bevestiging* bij *herkiezing* of *continuatie* in ambt of dienst.

Het recht van bestaan der ambtsdragers stelt de Roomsche, de Lutheraan en de Episcopaal in „de ordening" of „wijding". Dat kan de Gereformeerde krachtens zijne beginselen niet doen, zooals we gezien hebben. Zelfs niet bij een eerste aanvaarding van het ambt.

Hoe kan hij dan, bid ik u, van een *„moeten"*, van een *verplichting* van zoodanige bevestiging spreken, krachtens zijn beginselen, bij herkiezing of continuatie in het ambt? Alle klem daartoe ontbreekt dus ten eenenmale.

't Is niet noodig op te merken, dat het hier gaat over *vernieuwde bevestiging* van Ouderlingen en Diakenen, die door herkiezing in den dienst *gecontinueerd* worden, waarin ze zich bevinden en waaruit ze zelfs *geen oogenblik* zijn uitgetreden, maar waarin ze door de herkiezing van de zijde der gemeente in den Naam des Heeren zijn bekrachtigd. Hun *dienst* gaat dus van 's Heeren wege door en daarmeê krachtens den aard van dien dienst, die niet maar een mandaat of volksopdracht of bestuursfunctie is, doch in der waarheid een ambt of dienst (munus), ook de eenmaal gedane stipulatiën. Er is geen onderbreking geweest in het een zoo min als in het ander.

Ging het hier om een *intermitteerenden dienst*, waarbij sprake is van een verkiezing tot Ouderling of Diaken, van mannen die *vroeger* reeds dien dienst hadden vervuld, maar nu langer of korter buiten dien dienst hebben gestaan, wij zouden uiteraard naar den eisch van Geref. beginselen anders spreken.

Immers, gelijk we reeds hebben opgemerkt, kan er naar die beginselen geen sprake zijn van een „inklevende ambtswaardigheid" welke altijd doorgaat krachtens eenmaal ondergane „ordening", „wijding", „bevestiging" of hoe ge die actie ook noemen moogt.

Over zulk een verkiezing bij intermissie of tusschenpoozen en de daarop volgende stipulatiën gaat het hier echter niet. Het gaat hier over *vernieuwde bevestiging* c. a. bij *een herkiezing*, die *continuatie in dienst* met zich brengt en dus krachtens *den aard van dien dienst* ook *continuatie* van stipulatiën in zich sluit.

Miskenning daarvan en dus het staan naar *vernieuwde bevestiging* in zoodanige gevallen zal, hetzij men het wil of niet wil, het inziet of er blind voor is, leiden *tot degeneratie* van den dienst des Ouderling- en Diakenschaps. Dit nu wil geen Gereformeerde en daarom moeten we dien weg niet op en mag veelmin deze quaestie een twistappel worden tusschen kerken, die streven naar plaatselijke ineensmelting naar eisch van 's Heeren gebod.

Onze beste canonici hebben dan ook altijd gepleit voor de Goddelijke instelling van den dienst des Ouderling- en Diakenschaps. Zij hielden dat ambt hoog naar de ordeningen des Heeren met name tegenover Roomschen en Remonstranten. Het was hun niet maar een mandaat of volksopdracht of een bestuursfunctie van bepaalden termijn.

Dit blijkt o. a. uit het betoog van Voetius tegenover het standpunt der Independenten in dezen (Pol. Eccl. Tom. III pag. 471).

Met het oog op het bekende verschil met de Independenten doet hij daar de vraag: of de Ouderlingen kunnen of mogen verkozen worden voor één jaar of twee jaar of voor een anderen bepaalden tijd? Zoo als bekend is, zijn de Independenten daar geweldig tegen, als ziende daarin *een ontaarding* van het ambt.

Na er aan herinnerd te hebben, hoe een hunner onbehoorlijk en grof tegen die *„tijdelijke"* Ouderlingen en Diakenen uitvaart en uitroept, dat die ambten beide onder O. en N. Test. *perpetueel* zijn geweest, laat hij er terstond op volgen: *Sed fluctus in simpulo*, of het is een vloedgolf in een soeplepel, met a. w. men maakt van een mug een olifant. Daarmeê wil Voetius zeggen, dat het verschil tusschen de Independenten en ons niet zoo groot is, als zij schijnen te meenen. Hij laat er dan ook de opmerking op volgen, die in dezen alles afdoet van uit Geref. standpunt: „Wij hebben reeds gezegd, dat de circumstantie of bijkomende „omstandigheid de substantie zelve eener „zaak niet opheft."

De circumstantie van „het aftreden" met of zonder herkiezing raakt het wezen, *de substantie van het ambt* niet, wil hij blijkbaar zeggen, om daardoor te laten uitkomen, dat de Gereformeerden met de Independenten het ambt van O. en D. hoog wenschen te houden naar den Woorde Gods, zonder iets te doen of toe te laten, wat het wezen of de substantie van het ambt zou krenken.

Hij laat er dan ook op volgen:

„Hier en daar zijn de Ouderlingen *perpetueel*, of *staan voor hun leven* in den dienst, „en dat ze het ook ten onzent zouden zijn, „waar dat geschikt kon geschieden, wordt „door niemand onzer bestreden."

Bij zulk een beschouwing van *aard en wezen van het ambt* is er naar Geref. beginselen geen enkel steekhoudend argument, dat voor *vernieuwde bevestiging* bij *continuatie* in het ambt door herkiezing pleit.

Integendeel slechts uit *Collegialistisch standpunt*, waarbij het ambt (munus) ontaardt in een mandaat, volksopdracht, of bloote bestuursfunctie, is zulk *een vernieuwde bevestiging* te verdedigen. Uit vrees voor de gewaande klip van het *Clericalisme* strandt men dan onvermijdelijk op die van het *Collegialisme*.

Daaraan nu mag geen Gereformeerde meêdoen en daarom blijft ons antwoord op de gestelde quaestie *beslist ontkennend*.

D. K. Wielenga.

Naar wij vernemen, is met goed gevolg het Staatsexamen tot toelating aan de hoogescholen afgelegd door den heer *J. Douma*, die dit jaar het Eind-diploma verkreeg aan het Geref. Gymn. verbonden aan de Theol. School, en door den heer *K. van Dijk*, student aan de Th. School, die in 1899 het Eind-diploma aan ons Gymnasium ontving.

—

Christ. Scheurkalenders vooor Indische Militairen.

Met hartelijken dank ontvangen van Mejuff. W. B B. te Amsterdam van de Jonged.-Vereeniging „Bezaliël" f 2,50, Ds. B. te Z. f 1, Man en Vrouw te 's-Hage f 10, J. F. H. K te P. f 1, J. H. G. te R. f 1, postmerk Dokkum f 10.

Verder de zaak beleefd en dringend aanbevelende, daar wij nog minstens f 300 te kort komen om aan de vele dringende aanvragen te voldoen, en ook de tijd om te bestellen nadert.

P. S. Gebruikte postzegels worden steeds dankbaar ontvangen ten bate der Zending.

Uw. dw. dn.
Alb. Gruijs Sr.

Zaandam, Molenpad.

Buitenlandsche Kerken.

De Duitsche pers over de Chineesche Zending. In de Duitsche bladen is in den laatsten tijd veel geschreven over de oorzaak van den oorlog in China. De liberale bladen zingen allen uit één toonaard en werpen de schuld van de verwikkelingen in het Oosten op de Zending. Zij schijnen deze gelegenheid aan te grijpen, om hun haat tegen de Zending eens uit te spreken. Hoe bitter die vijandschap is, blijkt o.a. uit het feit, dat een der voornaamste bladen, zonder tegenspraak, een jonge Hamburgsche koopman, die kort voor het uitbreken van den opstand in Tientsin gekomen is, schrijven laat: „men verblijdt zich al vast, dat de Zendelingen door de Chineezen omgebracht worden." Datzelfde blad schrijft ook, dat het na de onderdrukking van den opstand der Boksers de voornaamste plicht der mogendheden is, de verwarring door de Zending aangericht te beteugelen.

Vooral de Protestantsche Zending heeft het hard te verantwoorden, zij kan niet anders dan verwarring stichten en opstand kweeken, omdat zij te aanmatigend optreedt en de Chineesche zeden kwetst. Niemand minder dan de vroegere gezant in China von Brandt schrijft, dat het vooral de Protestantsche Zending is, op wier rekening al het bloed, dat thans in China vergoten wordt, komt.

Over de Roomsche Zending wordt door die „voorname" bladen waardeerend gesproken. Van haar wordt gezegd, dat zij veel praktischer is dan de Protestantsche. Daarbij past de Roomsche godsdienst meer voor de Aziaten dan het nuchtere Protestantisme. Van de volwassenen, die tot de Roomsche kerk overgaan, is de bekeering ook slechts uiterlijk, want de bekeerlingen behooren grootendeels tot de armen, die om des voordeels wil voor den schijn een anderen godsdienst aannemen. Daarbij komen de Roomsche gebruiken veel meer met die van den Chineeschen godsdienst overeen en weten de Roomschen de accommodatie-theorie toe te passen, zoodat b. v. in de kerk in de nabijheid van Schanghais moeder Maria in Chineesch costuum is gestoken en het Christuskind een staart heeft.

Deze getuigenis van de Roomsche Zending zal wel overeenkomstig de waarheid zijn, want Rome blijft zich zelf overal gelijk en op deze wijze werken hare missionarissen onder alle volken, maar dat dit medegedeeld wordt, om haar te prijzen en boven de Protestantsche te stellen, bewijst, dat deze schrijvers tot oordeelen geheel onbevoegd zijn, omdat zij niet het minste begrip van de Zending hebben.

Dr. G. Warneck komt in het „Alg. Miss. Zeitschrift" tegen deze beschuldigingen op. Als bewijs, dat de opstand, door de Protestantsche Zending opgewekt is, wordt gezegd, dat de volkswoede zich allereerst tegen de Zendelingen en de inlandsche Christenen gekeerd heeft. Dr. Warneck zegt, dat de vreemdelingenhaat juist geprikkeld en aangevuurd is door den opiumstrijd en door het in bezit nemen van land door Duitschers, Russen, Engelschen en Franschen in Noord- en Zuid-China. Het uitbreken van den vreemdelingenhaat in zulk een barbaarsche woede moet een anderen grond hebben dan den haat tegen het Christendom, die bij een godsdienstig ongevoelig volk als het Chineesche niet tot zulk een uitbarsting kan komen. Daarbij heeft die uitbarsting niet plaats gevonden in provincies, waar de Protestantsche Zending de meeste aanhangers heeft, b. v. in Fubkien met haar ongeveer 60,000 Protestantsche Christenen, maar juist in die provincies, waar het grootste getal vreemdelingen verkeert, in Tschili en Schingking en waar ook de Roomschen volgens hun eigene opgaven 113,000 leden hunner kerk hebben.

Het kwetsen van de Chineesche zeden door de Zendelingen is een beschuldiging, die Dr. Warneck op het hoofd van de vrienden dezer Zendinghaters terugwerpt. Het zijn juist de mannen der cultuur en beschaving, die door hun spoorweg- en bergwerkondernemingen de zeden der Chineezen aanranden en vooral geeft het zedeloos leven der meeste Europeanen in China veel ergernis.

De verschooning, waarmede de z. g. n. voorname bladen de Roomsche Zending behandelen, noodzaakt Dr. Warneck dingen te zeggen, die de Duitsche regeering zoo min als de Roomschen gaarne willen hooren. Indien de Zending oorzaak van het bloedbad zijn kan, dan is die juist bij de Roomsche te zoeken. In de eerste plaats heeft deze Zending altijd bescherming gezocht bij het Fransche Consulaat en hebben deze Zendelingen er zich steeds op beroepen, dat de Fransche macht achter hen staat. Hierdoor wordt de politiek in de Zending gemengd. Dit laatste heeft vooral een Duitscher, bisschop Anzer, gedaan. Dr. Warneck zegt, dat, als een Protestantsch Zendeling gedaan had, wat Anzer gedaan heeft, en was daaruit voortgevloeid, wat het gevolg van Anzers politieke werkzaamheid geweest is, een vreeselijk gericht der publieke opinie over de Protestantsche Zending gegaan zou zijn. Hij is de man, die de vestiging van Duitschland in Kiautschau bewerkt heeft; hij is vaak in Berlijn geweest en hij schijnt het zich meer tot taak gesteld te hebben, om het Duitsche rijk voor de Roomsche Zending in China te engageeren, dan om voor de uitbreiding van het koninkrijk Gods, dat niet van deze wereld is, te arbeiden.

Duitschland heeft voldoening gevraagd voor den moord verleden jaar op twee Roomsche Zendelingen gepleegd en nu wil Dr. Warneck maar niet onderzoeken, of die moord aan de Duitsche regeering de gewenschte gelegenheid geboden heeft, om het reeds lang gevoede plan van bezittingen te zoeken in Oost-Azia uit te voeren, maar zeker is het, dat de „Germania," een Roomsch blad, schrijft, dat de voldoening voor dezen moord de eerste en sterkste rechtsgrond is voor Duitschland tot de bezetting van Kiautschau en het protectoraat over de Roomsche Zending de eigenlijke rechtsgrond is voor Oost-Aziatische actie van Duitschland. Ook heeft Zendeling Erlemann volgens de „Germania" bij de begroeting van Prins Heinrich in Kiautschau gezegd: „De ervaring heeft geleerd, dat steeds slechts daar, waar de wereldsche machten de boden des geloofs haar sterken arm bieden, eene doortastende schrede tot Christianiseering van een volk gedaan kan worden".

En dan wordt van de Protestantsche Zending gezegd, dat zij de oorzaak van het bloedbad is, terwijl de Roomsche als meer praktisch geprezen wordt. Wij weten nu, wat de heeren door dat praktische verstaan.

Het heeft meer dan den schijn, dat in China althans de Duitsche regeering in vereeniging met de Roomsche Zending handelt. Zou dit ook de verklaring zijn van het feit, dat de Keizer verleden jaar aan de Roomschen het stuk grond afgestaan heeft, dat de Sultan van Turkije hem in Palestina geschonken heeft.

De Kreissynode van Minden heeft tegen de beschuldiging der Protestantsche Zending door de pers geprotesteerd en haar ongeschokt vertrouwen in het werk der Protestantsche inzonderheid der Duitsche Zendelingen in China uitgesproken, die zich niet met politieke aangelegenheden hebben ingelaten, gelijk dit door Dr. Warneck en den Reinschen Zendeling Maus duidelijk in het licht gesteld is.

Hoewel dit protest weinig invloed hebben zal op de koloniale politiek der regeering en op de houding der liberale pers, is het toch een bewijs, dat de Duitsche Christenen van een vermenging van Zending en politiek niet weten willen.

Scholten.

Bij het uit de kerk gaan zei een lidmaat tot een ouderling: „Maar een arme preek, die wij vandaag gehad hebben!"

„Hoeveel hebt gij in de collecte gegeven?" vroeg de ouderling toen.

„Nu, ja, een halven stuiver," was het antwoord.

Een halven stuiver? Wat verwacht ge dan toch wel te krijgen voor twee-en-een-halven cent? — voegde de opziener hem toe.

—

Lord Roberts, de opperbevelhebber der Engelsche troepen in Zuid-Afrika behoort, naar men meldt, tot de Baptistische kerk. Tevens is hij geheel-onthouder en tracht deze praktijk ook onder zijne soldaten in te voeren. Onlangs schreef hij aan het „Matigheids-genootschap in het Engelsche leger", dat hij nooit een matiger armee bestuurde dan tegenwoordig. Daarentegen wordt hem door E. Andrew en Mevr. J. Butler ten laste gelegd, dat hij als generalissimus van het Indische leger de prostitutie reglementeerde door legerwetten.

—

In Schotland is een nieuwe zingende evangelist opgetreden, de heer Mac-Ausland geheeten. Deze had zich eerst aan den handel gewijd, toen hij na een reis op het vasteland door een kenner aangespoord werd om zijn schoone, machtige stem als operazanger te ontwikkelen. Dit deed hij, doch de brieven en verzoeken van zijne moeder deden hem hier weder afgaan, en eindelijk besluiten, zijne kunst en gaven aan een beter doel te wijden. Hij trotseerde het, uitgelachen te worden door zijne vroegere collega's, en werd zingende evangelist. Zijne stem komt boven alles uit in toonshoogte en klinkt door de grootste zalen heen. Hij werkt samen met Mr. Rowland Edwards, een lidmaat-prediker, om Londen te evangelizeeren. Het plan is om daarna door Europa en de andere werelddeelen te trekken.

—

Totnogtoe was Tripoli gesloten voor de zendelingen. Toen een colporteur naar Benghazi ging, in het gebied van Tripoli, liet de overheid hem al zijne Arabische boeken afnemen. Hij had echter er enkele van kunnen redden en werkte daarmede met vrucht onder de inboorlingen. Toen hij weer vertrok, gaf de magistraat hem zijn boeken terug, en kwamen jonge Arabieren aan boord en kochten al de boeken, die hij bezat. Te Tripoli zelf kon hij echter niets verkoopen.

—

Op de Wereld-conferentie, te New-York voor de Zending gehouden, heeft men gerapporteerd, dat het aantal drukkerijen en uitgeverswinkels voor de Zending over de geheele aarde 148 bedraagt. Het aantal exemplaren boeken, dat deze jaarlijks leveren is 10,561177. Tijdschriften en bladen zijn er 366 met 279,435 exemplaren. Ziekenhuizen 355. Armen-apotheken 753. Jaarlijksch aantal verpleegde zieken 2,579651. Bezoekers van deze apotheken of dispensatoria 6,647840. Weeshuizen 213 met 13,039 verzorgden. (Indien men echter bij deze blijvende gestichten den helpenden arbeid voegt, buiten de Zendings-Commissies omgaande, b.v. voor de weezen in Armenië en Indië, zou — zoo werd gezegd — dit cijfer met millioenen vermeerderen.) Melaatschen-gestichten zijn er 90 met 5,166 patiënten, van welke 2000 Christenen zijn. Asylums voor blinden en doofstommen 30 met 500 verpleegden.

—

Aan de Zending door en voor de vrouwen werd door de Wereld-conferentie een gansche dag besteed. Er werd geconstateerd, dat de helft der vrouwen op de wereld in een afgesloten en verachten toestand gehouden wordt. En dat, zoolang dit niet verandert en de Oostersche moeders en anderen niet als eerste opvoedsters optreden en uit haar slavernij geraken, dat dan ook haar mannen en alzoo het geheele volk — niet zal verbeterd worden.

—

Op Sicilië, schrijft het Roomsche blad de *Germania*, steekt men, wanneer men een weldadigen regen van den hemel verlangt, een sardijn in den mond van het standbeeld van Petrus. Dit wordt hierom gedaan. Door de sardijn maakt men den dorst van den heilige gaande; maar tot zijne verlichting ontvangt hij dan onmiddellijk den overvloedigen regen, die zoo lang op zich liet wachten. — En dat in het Christelijk en verlicht Europa!

—

Volgens Mevr. Bishop, die op hare lange reizen veel vertoefd heeft in gebouwen voor de Zending onder de vrouwen in het Oosten, heerschte onder deze, bij eene kindsche onnoozelheid vanwege den druk der opvoeding, een zeer vroeg ontwikkelde zinnelijkheid en gulzigheid, haat en jaloezie. Bij meer dan vijftig gelegenheden vroegen zij Mevr. Bishop vergif, teneinde de gunstelinge onder de vrouwen van den echtgenoot te vermoorden, of ook het kind der favoriete. Zoo dit haar al te erg is, trachten zij op de een of andere wijze de benijde vrouw het gelaat leelijk te maken, of haar bij den man gehaat te doen worden. †.

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 *Juni* 1900 *in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat).*

(*Vervolg* van No. 34).

De afgevaardigde van *Dordrecht* heeft met verontwaardiging den afgevaardigde uit *Rotterdam* aangehoord. Is dat de weg van de Diaconie, om alleen voor de boterhammen te zorgen en niet voor het Christelijk onderwijs. Neen, wel degelijk voor beide.

Ds. Los. Dit is lijnrecht tegen mij. Maar ook in de gewone diaconale bedeeling geldt het: eerst de naaste verwanten, de broeders en zusters en dan de Diaconie. Alleen heb ik dit gedacht in deze zaak, dat eerst de ouders elkaar moeten helpen en wanneer ze dat niet kunnen, dan pas de Diaconie. En die gedachte houd ik vol.

Eene stem. Dat is eene theorie, die prachtig is.

Ds. Los. Bij ons gaat het al jaren zoo.

De afgevaardigde van *Rotterdam A.* Misschien kan die verontwaardiging wel wat verminderen, als men bedenkt, dat onze Heiland ons heeft leeren bidden eerst om ons brood en dan om vergeving der zonden. Wanneer de afgevaardigde van *Dordrecht* nu vraagt: wat is noodiger, dan antwoord ik: het brood. Dat is naar Gods Woord al zou de geheele wereld het tegendeel ook zeggen.

Waar de Diaconie aan niet-ambtelijke personen haar werk wel nooit uit handen zal geven en er toch in iedere Diaconie een Suppletiefonds bestaat, daar blijkt, dat ten opzichte van de kosten voor onderwijs eene andere beschouwing heerscht dan als uiting van barmhartigheid. Dat kan niet anders. De school behoort aan de ouders. Nu ware de vraag zeer gemakkelijk, als er in ons goede vaderland rechtsgelijkheid bestond; evenveel recht voor elk. Maar de heerschende rechtsongelijkheid schept voor ons de moeielijkheid. De man, die behoorlijk in staat is zijn gezin te onderhouden, kan met het oog op de concurrentie van de Staatsschool zijn kind niet naar zijn geweten doen onderwijzen. De man moet het duur betalen. Al heeft hij evenveel inkomen als een ander, het geeft hem niets. Dat is een smaad ons Christendom aangedaan. Maar nu blijf ik beweren, dat die man niet naar de Diaconie moet gaan. Ds. Sikkel heeft het op de Haagsche Conferentie uitgesproken. De gave voor het onderwijs is een strijdpenning, geen barmhartigheid. En als de vader zijn kind niet op de school kan krijgen, dan hem wegsturen? Dat heeft de historie anders geleerd. Na '57 zijn de Suppletiefondsen gekomen. Toen reeds voelde men het en zijn niet de Diaconieën in de bocht gesprongen. De Diaconie moet zooveel mogelijk de ouders steunen. De arbeid voor het onderwijs behoort niet op hare schouders gelegd te worden, die behoort aan de hoofden van gezinnen. Als ze niet alleen kunnen, dan door coöperatie, door samenwerking. Wie meer heeft, moet hen steunen.

De afgevaardigde van *Den Haag* bestrijdt de meening van br. *Ketelaar*, sluit zich aan bij het gezegde van *Ds. Los*, maar persisteert bij zijne bewering, dat de Suppletiefondsen zijn opgericht, omdat anders verscheidene personen van de kiezerslijst zouden moeten worden gesehrapt.

De heer *Ketelaar*. U zegt eene onwaarheid, dat moet u intrekken.

De afgevaardigde van *Oude en Nieuwe Wetering* zegt, dat het daar gewoonte is, dat arme kinderen gratis vanwege het schoolbestuur onderwijs ontvangen.

Het is *Ds. Van Dijk* gebleken, dat er wel degelijk een beginsel in het spel is.

De afgevaardigde van *Boskoop* merkt op, dat de eene dit geadviseerd heeft en de andere wat anders, maar dat hem het advies van den broeder uit *Den Haag* het beste is.

De heer *Ketelaar*. Hebben de Diaconieën dan geslapen, dat zij hun arbeid in handen van Commissiën hebben gegeven?

De afgevaardigde van *Boskoop*. Wat bestaat langer, het Diaconaat of het Suppletiefonds? Waarvoor zijn de Suppletiefondsen opgericht? De Diaconie moet op den voorgrond staan. Voor het Suppletiefonds bestaan heeft, hebben ook de Diaconieën in dezen gezorgd.

De heer *Grootveld*. Deze zaak is niet van vandaag of gisteren aan de orde. Toen was het licht, maar zooals men nu spreekt, waar moet het heen? Broeder Ketelaar begrijp ik heelemaal niet. Ook in het voorzien in de nooden, die bij leden der kerk rijzen, om aan het schoolgeld te komen, moet dezelfde weg bewandeld, die bij alle ondersteuning wordt gevolgd. Dat is natuurlijk, zooals *Den Haag* zegt. In *Rotterdam B* is het wel degelijk zoo. Die Commissie bestaat uit diakenen, het zijn geen particuliere personen. Men doet het eenvoudig om het werk te verdeelen. Een stuk of vijf broeders zijn belast met het Suppletiefonds. En dat is, 't is terecht opgemerkt, met het oog op de kiezerslijst. Maar wel degelijk behoort het thuis bij broeders diakenen. Niet buiten diakenen. De gansche Diaconie heeft dit werk door die broeders laten regelen. Onze broeders ouderlingen komen in gezinnen, waar kinderen de Staatsschool bezoeken. „Op de Staatsschool mag uw kind niet, dan moet u naar de Diaconie, zorgen dat ge uwe kinderen geplaatst krijgt op de Christelijke School." De Diaconie zendt den vader naar de schoolcommissie. Maar dat zijn ook diakenen. Als we die lijn verlaten, in plaats dat we het diaconaat hooger opvoeren, dan worden we op het laatst armenverzorgers.

Ds. Los dient de volgende motie in:

„De Conferentie spreekt uit, dat bij ondersteuning in de onderwijskosten voor onen minvermogende kinderen eerst de ouders, dan de familie en mede-ouders, die hunne kinderen ter school zenden, zijn aan te spreken en daarna de Diaconie."

De afgevaardigde van *Den Haag A.* Niet de mede-ouders, die steunen in de kerk in het zakje

Ds. Los. De bedoeling van deze motie is, dat erkend worde, dat eerst de ouders, dan de naaste verwanten, dan de mede-ouders langs den weg van een Suppletiefonds en dan pas de Diaconie heeft bij te dragen. Zooals straks gezegd is, door coöperatie.

Op eene vraag van den afgevaardigde van *Alfen* antwoordt *Ds. Los*, dat het Suppletiefonds los moet zijn van de Diaconie, dat de ouders, die kinderen hebben schoolgaan, geroepen zijn, om de anderen te helpen.

De afgevaardigde van *Alfen* verklaart, dat hij niet kan meegaan met de motie, zooals zij gelezen werd, maar wel met de toelichting.

Te 1 ure staat de Voorzitter een uur pauze toe.

L. Meesters.

Rotterdam.

(*Wordt vervolgd.*)

Ingezonden.

Hooggeachte heer Redacteur.

Vergun mij, in dien 't mogelijk is, een klein plaatsje in uw veelgelezen blad, naar aanleiding der vraag van Prof. Lindeboom „Hoe laat sluit gij uw winkel? „Daar dit een vraag is, moet ook een antwoord volgen. Nu M. de Red., dat is óók voor den winkelier, dien Prof. Lindeboom bedoelt, in den tegenwoordigen tijd een zeer moeielijk geval. Wel kan men des Zaterdagsavonds ten 12 ure sluiten, maar vroeger? dat is iets onmogelijks. Zooals u weet, sluit de ambachtsman zich aaneen voor minder arbeidsuren, maar die aaneensluiting wordt bij winkeliers gemist. Bij winkeliers is „verdraagzaamheid" een onbekend artikel Want als de één vroeger zou sluiten, dan blijft de ander expresselijk laat open, om van den vroegsluiter klanten te onderscheppen. En gebeurde dan bij ons Gereformeerden nog maar, dat Galaten 6 : 10 in toepassing werd gebracht, zoo zou dat nog iets vertoostends zijn, maar dat is helaas niet het geval.

Menig winkelier roept uit: 98% socialisten enz. bedien ik en 2% geloofsgenooten. Want 't is treurig M. de Red., hoe geloofsgenooten elkander voorbijloopen; en dat niet alléén gemeenteleden, maar zelfs kerkeraadsleden besteden liever hun geld bij „Baäl" en dergelijke. Hoe 't bij u in Kampen is, weet ik niet, in Amsterdam is dit helaas zoo. Toejuichen doe ik, en velen met mij, 't vroeg sluiten. Wij wenschten des avonds te 8 à 9 ure te kunnen sluiten. Dan kon de winkelier ook des avonds nog tot eere des Heeren werkzaam zijn, in d'een of andere zaak, vereeniging of dergelijke; maar voor winkeliers, die, om de volkstaal te gebruiken, van den eenen dag in den anderen moeten leven, wat financiën betreft, is 't tot dusverre eene onmogelijkheid. God de Heere geve 't nog eens te doen gebeuren, opdat er verbetering in de positie van winkelier, bediende of juffrouw moge komen, tot eere zijns Naams, en blijdschap van vele winkeliers. M. de Red., bij voorbaat u dankzeggende voor de plaatsing, verblijf ik hoogachtend,

Uw getrouwe lezer,
Ant. Brand Jr.,
Winkelier Da Costakade 194.
Amsterdam, 22/8 1900.

M. d. R.!

Mag ik voor onderstaande een bescheiden plaatsje in „*de Bazuin*" van U vragen? In No. 76 van den 18en jaargang der „*Hoogeveensche Nieuwsbode*" leest men het volgende:

„*Waarschuwing.*

„Er is dezer dagen een boekje verschenen, waar tegen we ernstig moeten waarschuwen.

„De bedoeling van den schrijver ('t is nog al een *gereformeerde* dominé) is om de menschen afkeerig te maken, juist van datgene wat zoovelen genot verschaft.

„Vooral in Hoogeveen en Hollandscheveld zij men op zijn hoede!

„Wordt toch de raad van den schrijver opgevolgd, dan is het niet te zeggen, wat er zal gebeuren.

„Dan, zoo vreezen we, zullen tal van menschen, vooral op de Kerkstraat, hun eervol bedrijf zien verloopen, de bakkers en de slagers worden vetgemest; dan zullen politie en marechaussés, vooral Donderdags- en Zaterdagavonds, zich loopen vervelen en is er gevaar dat kantongerecht en rechtbank haar zittingen moeten beperken.

„Een iegelijk zij daarom voor Ds. Gispens boekje gewaarschuwd."

Zie daar eene RECLAME voor de Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding, zooals niet spoedig een tweede gemaakt zal worden. Wij zijn den onbekenden inzender zeer dankbaar voor zijne attentie, en brengen deze WAARSCHUWING onder de oogen van de lezers van „*de Bazuin*". Omtrent den inhoud zwijgen wij, en behoeven zelfs niet te zeggen, dat dit artikeltje zeer velen, niet alleen in Hoogeveen, maar zelfs in heel Nederland zal opwekken, om het door Ds. W. H. Gispen Jr. geschrevene, en bij elken uitgeven of boekhandelaar verkrijgbare boekje, aan te schaffen en te lezen.

C. M. W. PLET.

Wezep, 27 Aug. 1900.

Boekaankondiging.

De mystieke gemeenschap met Christus in het Avondmaal volgens Gereformeerde verklaring, toegelicht door Dr. G. Tjalma, Herv. pred. te Veen. Gorinchem, Knierum 1900.

Dr. Tjalma zet in deze brochure het gevoelen van Calvijn over de gemeenschap met Christus in het Avondmaal uiteen. Hij doet dat aan de hand van de bronnen zelve, ofschoon lang niet alle geraadpleegd zijn. Maar Calvijns gedachten komen toch altijd op hetzelfde neer. Duidelijk zijn deze niet altijd. Ook spreekt hij zich soms zoo uit, dat misverstand niet uitgesloten is. Ook Dr. Tjalma heeft dat gevoeld. Maar het komt mij voor, dat hij de eigenlijke bedoeling van Calvijn toch goed heeft gevat. Tegenover Zwingli was het er den Geneefschen Hervormer om te doen, om zoo sterk mogelijk vast te houden, dat wij door het geloof, zoowel in als buiten het Avondmaal, eene waarachtige, wezenlijke gemeenschap genieten met Christus en wel met Christus niet alleen naar zijne Goddelijke maar ook naar zijne menschelijke natuur, en niet alleen naar zijne ziel maar ook naar zijn lichaam, eene gemeenschap dus van den ganschen geloovige met den ganschen Christus. De aard dier gemeenschap is eene verborgenheid. De Schrift spreekt er meest in beelden van. En ook Calvijn worstelde met de taal, om eenigermate te doen beseffen, wat hij wilde. Maar dat hij deze geleerd en verdedigd heeft, dat is Calvijns eere. Aan hem hebben de Gereformeerde kerken deze kostelijke belijdenis van het Avondmaal te danken. Dr. Tjalma heeft dit weer eens goed, en op duidelijke wijze in het licht gesteld.

—

Het Methodisme door Dr. B. Wielenga, pred. te Westmaas. Kampen, J. H. Kok 1900.

Dr. Wielenga wendt in dit eerst op de Zuid-Holl. Predikanten-Conferentie uitgesproken en daarna in het licht gegeven referaat een poging aan, om het machtig verschijnsel van het Methodisme in zijn oorsprong te verklaren, in zijn wezen te begrijpen en in zijne beteekenis te waardeeren. Het is eene poging, die veelszins goed geslaagd is. Ook al meent men van den geachten Schrijver op sommige punten te moeten verschillen, als referaat wint zijne lezing daardoor aan belangrijkheid, wijl zij gedachten uitlokt en tot eene vriendschappelijke discussie gelegenheid biedt. En in haar geheel is zij eene interessante bijdrage tot betere kennis en ook tot meerdere waardeering van het Methodisme. Bovendien is zij geschreven in een frisschen, levendigen, onderhoudenden stijl en door den Uitgever gestoken in een passend gewaad. Moge zij door velen met vrucht gelezen worden!

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
DR. G. KEIZER
beroepen Pred. te Tiel
EN
A. H. NOORDTZIJ.
KAMPEN, *Receptie*: 6 *Sept.*
30 Aug. 1900. *van* 2-5 *uur.*

Getrouwd:
M. B. PARLEVLIET,
ber. Pred. te Nes en Wierum
EN
M. ROEST,
die, ook namens wederzijdsche Familie, hunnen hartelijken ***dank*** betuigen voor de belangstelling in hun huwelijk ondervonden.
's-GRAVENHAGE,
22 Aug. 1900.
Regentessenlaan 69.

Heden schonk de Heere ons een welgeschapen ***DOCHTER.***
K. J. KAPTEIJN.
G. E. KAPTEIJN—VAN ANDEL.
AXEL,
21 Augustus 1900.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, betuigen wij onzen welgemeenden ***dank.***

Uit aller naam,
WED. G. VAN DER BEEK—BAX
GENDEREN,
28 Aug. 1900.

Door dezen betuigen wij onzen welgemeenden **dank** voor de vele hartelijke bewijzen van deelneming, ondervonden bij het voor ons zoo smartelijk overlijden onzer teer beminde Dochter, Zuster en Geliefde.

Uit aller naam,
WED. H. v. D. VEGTE.
HERXEN (Wijhe),
28 Aug. 1900.

Het behaagde den Heere 16 dezer tot zich te nemen onzen mede-Broeder
J. H. WESTENBERG,
in den ouderdom van 66 jaren.
In zijne krankheid bleef zijn geloof helder.
Eerst als Diaken en later als Ouderling heeft hij jaren de kerk gediend.
Veel gaven waren hem geschonken, te grooter is daardoor het verlies, doch de Heere blijft.
De Kerkenraad der Geref. kerk te Bergentheim,
H. WATERINK Jz., *Prases.*
M. NIJMAN. *Scriba.*

Heden trof de Zangvereeeniging „*de Lofstem*" van de „*Stichting Bloemendaal*" een zware slag. Haar werd, door den God van leven en dood, de zoo energieke Voorziter
J. v. EIJSBERGEN,
ontnomen; zeer zwaar en onverwachts is ons dit verlies, daar hij zoo ontzaglijk veel voor de Vereeniging deed en slechts 17 dagen ongesteld was.
Trooste de Heere de zoo diep bedroefde Familie.
Namens het Bestuur,
K. MULLENDER, *Vice-Pres.*
D. ZWART, *Secr.*
„BLOEMENDAAL" LOOSDUINEN,
22 Aug. 1900.

Heden overleed, in het geloof in haren Heere, na eene langdurige ongesteldheid, onze geliefde Dochter en Zuster,
Martha van der Zee,
in den bloeienden leeftijd van ruim twintig jaren.
Namens de Familie,
WED. K. M. VAN DER ZEE
KAMPEN,
26 Aug. 1900.

Heden behaagde het den Heere van leven en dood, na eene ernstige ziekte van eenige weken, van ons weg te nemen onzen hartelijk geliefden Zoon, Broeder, Behuwdbroeder en Verloofde
CORNELIS,
in den ouderdom van ruim 24 jaren.
Hoe zwaar ons deze slag ook valt, wenschen wij Gode te zwijgen.
Uit aller naam,
C. DE SCHIPPER Wz.
HEINKENSZAND,
29 Augustus 1900.

DAVOS, ZWITSERLAND.
PENSION WIJERS.
Zonnig gelegen. — Zuidterras. — Goede verpleging. — Hollandsche keuken. — Matige prijzen.
Inlichtingen geeft H. C. WIJERS—LOOIJEN, te DAVOS.
Informaties geeft ook de Heer L. LOOIJEN, Hoofd der Groen van Prinstererschool te 's-HAGE.

MANUFACTUREN.
Tegen a. s. ***Jan.*** of ***Febr. gevraagd*** een flinke
bediende en leerling,
tegen nader overeen te komen voorwaarden. Br. fr. lett. ***P.***, bureau *Veendammer Volksblad.*

Gereformeerd Gymnasium te Kampen.

Het 2e Admissie-examen zal D. V. gehouden worden op ***Dinsdag 4 Sept. a. s.. des morgens te 9 uur.*** — Men wordt verzocht, zich ***vóór den 1sten Sept.*** bij den ondergeteekende aan te melden met opgave van leeftijd en van de Klasse, waarin men wenscht toegelaten te worden.

De nieuwe Cursus begint Dinsdag 4 Septr. voorm. ten 9 ure.

JOHs. KAPTEIJN, Waarn. Rector.

's Heerenloo.

Wie tot
PLEEGZUSTER
onder de IDIOTEN wenscht te worden opgeleid, zende hiervan mededeeling aan den Directeur van 's HEERENLOO te ERMELO.

J. FABERY de JONGE
te APELDOORN levert met succes,
Avondmaalstellen
en
Doopbekkens.

AANBESTEDING

De Architect E. KNEVEL te ERMELO is voornemens, namens het Bestuur der Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland, op Donderdag den ***20sten September a. s.*** om ***2 uur***, in het „Hotel VELDWIJK" te ERMELO

aan te besteden:

Het bouwen van een Paviljoen voor 1e en 2e Klasse, eene woning, het bestraten van een weg enz., op het landgoed „Veldwijk" te Ermelo, met bijlevering van alle daartoe benoodigde materialen.

Locale aanwijzing geschiedt op ***Donderdag den 13 September 1900***, des namiddags om ***2 uur.***

Het bestek met 3 teekeningen is te verkrijgen ***à f 2.—*** ten Kantore van den architect te ERMELO, waar tevens inlichtingen zijn te bekomen.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
de Evangeliën
VAN
Mattheus, Markus en Lukas,
in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard
DOOR
JOHANNES CALVIJN.
Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUMMELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.
Tweede druk.
Dit belangrijk werk, dat bij vernieuwing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in **drie deelen,** samen 1469 bladz groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor ***f 6.00,*** gebonden in heel linnen band ***f 7,80.***
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij **D. DONNER** te **Leiden** is verschenen:
De Drie Formulieren van Eenigheid,
ALSMEDE
Het Kort Begrip, en de belijdenissen van Nicéa en van Athanasius.
MET UITGEDRUKTE TEKSTEN.
DOOR
J. H. DONNER.
Tweede herziene druk.
Prijs f 0,35.

Alom is de inteekening geopend op den
Scheurkalender 1901
Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

STEENWIJKER
BEDDENFABRIEK,
Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,
opgericht 1899, levert franco: No. 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd., 4 kussens, elk $2^1/_2$ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt bed, peluw en 2 kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25,—.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,
J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, remtours, vrij zicht en monsters Gratis.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:
Misbruikte Schriftuurplaatsen,
DOOR
E. KROPVELD.
TWEEDE DRUK. 129 bladz.
Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksten op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd. Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Traktaten.

Vanwege het **Geref. Traktaatgen. „FILIPPUS"** is bij den Uitgever P. MOBACH te BREUKELEN verschenen en bij alle solide boekhandelaren verkrijgbaar gesteld:

CXXXI. Ernstige dingen tot morgen	2 cts
CXXXII. Prins Willem van Oranje (Met portret)	30 cts.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 5 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
FEESTSTOFFEN
DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Franco. Pakket „Gloria" f 1.—

Het is warm! Geen leeslust!

Daarom geven wij thans een pakket dat ieder **zal**, ja **moet** koopen. Waarlijk, al is men warm en al is er geen leeslust, toch zal men niet gemakkelijk kunnen besluiten om ons pakket „GLORIA" niet te bestellen. Integendeel juist omdat men warm is, zal dit pakket U bijzonder welkom zijn. Oud en jong kunnen zich eens aangenaam vermaken. Meer nog! Onder 's Heeren zegen kan men zich naar ziel en lichaam verkwikken en weiden. Wat of dat dan wel is? Wel schenk nog eens een oogenblik uwe welwillende aandacht en ik twijfel niet zegt: Het zal mij niet ontgaan. Dit is **mijn** pakket. De schatbare inhoud is als volgt:

1e. Een complete Zelfdrukkerij. Hiermêe kan men drukken met eene mooie letter wat of men schier wil, op boeken, linnen, briefkaarten, nota's, berichtkaarten enz.

2e. Een boekwerkje over den Oorlog in Zuid-Afrika, vol platen.

3e. Het geïllustreerde werk door Christine, getiteld „De Erfgenamen van Dene Roijal" met platen 121 blz. Een Christelijk wegsleepend, boeiend verhaal. Voor elke huis- of volksbibliotheek uitnemend geschikt.

4e. Een stel overheerlijke Kroningslimonade van de firma K. S. de BOER, smaakvol, verkwikkend. Ieder stel is gelijk aan tien halve flesch.

5e. Een geïllustreerd werk, wederom van Christine, getiteld: „Bertha Pemberthij" met mooie platen. 138 blz. Het is een juweeltje. Het verhaal eenig. Interessant.

6e. Een handboekje bij het bijbelsch onderwijs; met teekeningen. Voor 't jonge volkje onbetaalbaar.

7e. Een Bon (geen loterij- of kansnummer) Deze bon bezit voor ieder waarde, en

8e. De 3de, de 13de, de 23ste, de 33ste besteller enz ontvangt een premie van minstens f 1.75 handelswaarde.

Dit pakket „Gloria" wordt toch zeker door u allen begeerd? Het spijt mij te moeten meedeelen, dat ik aan **allen** voor f 1— dit pakket niet kan leveren. Daarom is het in uw eigen belang 't beste om **direct** te bestellen per postwissel ad f 1.— of per brief met 21 postzegels à 5 cent. Het is een extra aanbieding, slechts tijdelijk (zoo lang het warm is.) U komt daarna niet meer in de gelegenheid. U heeft het dus wel goed begrepen? Ik herhaal het nog eens in 't kort Een zelfdrukkerij voor 80 ct., een stel Kroningslimonade voor 50 ct, een 4-tal interessante lijvige deeltjes voor ongeveer f 1,—, een bon en misschien nog een premie van f 1,75 of hooger. Ik durf werkelijk niet **meer** te zeggen over mijn pakket „GLORIA" want dan zou 't postkantoor in deze warmte geen raad weten met de veelvuldige postpakketten, die wij dan moesten verzenden. Daarom laten wij het voorts aan U mijn lezer of lezeres over of gij ons zult vereeren met een postwissel ad f 1.— of een brief met 21 postzegels waarbij staat: voor het pakket „GLORIA". Dit is zeker dat wij zoo spoedig mogelijk alle orders zullen uitvoeren, per spoor of per andere gelegenheid, franco thuis. Dit pakket kunt gij ook bestellen bij uwen boekhandelaar, brievengaarder of bij den agent van dit blad of bij den pakkethandelaar

C. de BOER Sz., SNEEK.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer J. van Ginkel te Nijmegen f 55; door den heer L. Onvlee te Baarn f 98; door Ds T. Hamersma te Philipstown f 25; door H. Bartelmeyer te ter Aar f 7.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Augustinusga c. a. f 2,55; van idem te E-strum f 0,55; van idem te Gerkesklooster f 7,50; van idem te Koilum A. f 5,09; van idem te Kooten f 0,70; van idem te Oostermeer f 1,25; van idem te Twijzel f 1,26; van idem te Westergeest f 4; van idem te Drachten f 12,72; van idem te Drogeham A f 7,28; van idem te Drogeham B f $6,15^1/_2$; van idem te Rottevalle f 4,40; van idem te Ureterp f $2,91^1/_2$ van idem te Surhuisterveen f 5 50; van idem te Oudega f 5,48; van idem te Boornbergum f 3,65; van idem te Heeg (halve coll.) f $11,47^1/_2$; van idem te Axel B f 10; van idem te Barneveld f $11,22^1/_2$.

Aan Schenkingen:

Van den heer M. N. Baart te Vlissingen f 8.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 36

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a. Blaast de bazuin!

Vrijdag 7 September 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D. H. OVERHEID.

Deputaten van de Geref. Kerken voor de Correspondentie met de Hooge Overheid hebben, in gevolge het besluit der jongste Generale Synode, aan Hare Majesteit de Koningin op Haren verjaardag per telegraaf den volgenden gelukwensch gezonden:

Mevrouw!

Op dezen voor U, Uwe doorluchte Moeder en het Volk heerlijken feestdag, brengen de Gereformeerde Kerken U eerbiedig hare dankbre hulde. Terwijl zij God den Heere danken voor den in U verkregen zegen, smeeken zij van Hem, ook Uwer Vaderen God, af rijke genade over U tot een lang, U waarlijk gelukkig, het Volk rijk gezegend en God verheerlijkend leven.

Nog op denzelfden dag werd een kort woord van dank ontvangen.

Noordtzij.

PLAATSELIJKE KERKEN.

BIERUM, 26 Aug. 1900. Heden was het voor onze gemeente een droeve dag, die ons tevens tot dankbaarheid stemde. Het was de laatste dag dat onze geachte oud-Leeraar Ds. J. Groenewegen in ons midden was. Wij mochten tot blijdschap der gemeente aan het eind van de morgen-samenkomst der gemeente, onzen oud-Leeraar in ons midden zien, om nog een laatste woord, een woord van troost en bemoediging tot ons te richten, waarna ZEw. voor 't laatst den zegen des Heeren op de gemeente legde Op verzoek van een der broeders Ouderlingen werd onzen scheidenden Leeraar toegezongen Ps. 121 : 4. Gaarne hadden we hem langer behouden, doch 's Heeren raad was anders. Hij geve ons in zijnen wil te berusten. Dat het Ds. J. Groenewegen, met zijn gezin, in de dagen zijner ruste wel moge gaan, en geve de Heere ons spoedig een Herder en Leeraar in zijne gunst.

Namens den Kerkeraad,
G. Bleeker, Praes.
P. Doornbos. Scriba.

—

HALFWEG, 27 Aug. 1900. Tot ons leedwezen heeft de beroepen Leeraar, de Weleerw. heer Ds. L. Kuiper te Hoogeveen, voor onze roeping bedankt.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

—

HOMMERTS, 27 Aug. 1900. Alhier is beroepen de heer W. A. Willemse, Candidaat te Kampen.

T. J. Koopmans, Scriba.

—

ALBLASSERDAM, Sept. 1900. De kerkeraad alhier verzoekt door dezen vriendelijk, om alle brieven, stukken enz, deze kerk betreffende, te zenden aan den Scriba:

W. de Haan, Werfkade *C* 178.

HIJUM, 1 Sept. 1900. Heden ontvingen wij het teleurstellend bericht, dat Ds C. H. F. Krohne van Zoutkamp na veelstrijd voor onze roeping moest bedanken.

Namens den Kerkeraad,
M. Holwerda Scriba

—

OOSTEREND, 2 Sept. 1900. Hedenmorgen maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de Welew. heer Ds A. André, de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Holten.

Namens den Kerkeraad,
A. Gaastra, Scriba.

—

ZOUTKAMP, 2 Sept. 1900. Heden voormiddag na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar Ds. C. H. F. Krohne de gemeente bekend, dat hij voor de roeping van Hijum had bedankt en bij ons bleef, hetwelk ons tot blijdschap en dankzegging stemde De Heere zij geloofd.

Namens den Kerkeraad,
L. J. Huizenga, Ouderl.-Scriba.

—

HEEMSE, 3 Sept. 1900. Heden namiddag na de godsdienstoefening mochten wij van onzen geachten Leeraar Ds. G. Doekes hooren: ik blijf bij u; waarna op verzoek van Ouderling Hofsink de gemeente hem biddend toezong Psalm 134 : 3.

Namens den Kerkeraad,
E. Schutte, Scriba.

CLASSEN.

Classis Zierikzee.

De Classis Zierikzee zal D. V. vergaderen op *Woensdag 3 October* 's morgens te elf uur.

De Correspondent,
D. Mulder.

—

Classis Assen.

De Classicale vergadering, die gehouden zou worden den 12 September, is op verzoek, na overleg met een paar broeders, door mij gesteld op den 1sten NOVEMBER, een DONDERDAG.

Kerkeraden, die tegen dezen dag bezwaar mochten hebben, gelieven hiervan kennis te geven en een beteren dag voor te stellen.

Punten voor het Agendum worden verwacht vóór den 14*den October*.

H. Dijkstra, *Corr.-Quaestor.*

—

Classis Tiel.

De Classis Tiel heeft in hare vergadering van 29 *Aug.* 1900, gehouden te *Zalt-Bommel*, met algemeene stemmen tot den dienst des Woords toegelaten: Dr. G. Keijzer, Cand. te Kampen.

Namens de Classis,
R. van Giffen, *Scriba.*

—

ONTVANGSTEN.

Inwendige Zending in Drente.

De Deputaten deelen bij dezen mede, dat in Aug. j. l. de volgende giften ontvangen zijn.

Mijdrecht f 2, Dwingelo f 10,50, Westerbork f 4,10, Vledder f 1, Schoonebeek f 30, Aalden f 17, Beilen f 10,10.

De bijdragen, waarover per post beschikt is, worden niet in „de Bazuin" verantwoord, maar alleen in het gedrukte jaarverslag, dat alle gevers wordt toegezonden.

Voor alle gaven den gevers onzen hartelijken dank, terwijl wij ons bij vernieuwing tot het ontvangen der bewijzen van liefde en barmhartigheid aanbevelen.

H. A. Dijkstra, *Penn.*

Diever, Aug. 1900.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gift van E. d. H. — Noordwijkerhout	f 5,—
Collecte v/d. Geref. k. Raamsdonk	- 6,96⁵
Uit het busje v/d. kindn. v. J. G. v. d. Hoogt — Kampen	- 2,50
Van A. Gruijs Sr. — Zaandam. Van verkoop van gebruikte postzegels	- 2,—
Van een dienstmeisje, door Ds. J. Kok te Nijmegen	- 2,50
Uit de Zendingsbus v/d Zondagschool „Obadja" te 's-Hertogenbosch	- 10,—
Jaarlijksche bijdrage v/d Geref. k. Heinenoord	- 2,—

Op Zondag, 16 Sept. a.s. zal, zoo de Heere wil, Ds. Binnema voor het eerst te *Roermond* optreden en zal alzoo de arbeid der Inw. Zend. aldaar openlijk geschieden. Gebiede de Heere rijken zegen, opdat die arbeid krachtig kan worden voortgezet. Sterke Hij de arbeiders daartoe en moge menige gave worden geschonken, opdat niet door gebrek aan stoffelijke middelen deze zoo hoogst gewichtige arbeid zou moeten gestaakt worden. Reeds ontvingen we van een militair te Roermond een schrijven, waaruit ons zoo duidelijk bleek, welke groote behoefte aldaar is aan de prediking des Woords. Helpt ons dan, broeders en zusters, opdat ook te Roermond het licht der waarheid schijne.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 3 Sept 1900.

—

Voor de Theologische School.

½ c. Charlois	f 11,35⁵	Langeslag	f 4,24
Veenwoudsterwal	- 4,70	Rouveen	- 24,05
Rockanje	- 2,70	Staphorst	- 7,80
Hoorn	- 8,55	Steenwijk *A*	- 8,—
Opperdoes	- 8,17	Ambt-Vollenhove *A*	- 6,—
Medemblik	- 4,72	Wilsum	- 3,27⁵
Andijk	- 16,93	Zwolle	- 72,60
Urk	- 30 —	Zuilichem	- 1,75
Enkhuizen	- 49,75	Aalst	- 3,41
Amersfoort *A*	- 38,09⁵	Well	- 3,25
„ *B*	- 13,35	Vuren	- 1,26
Renswoude	- 2,25	Rossum	- 1,66
Bunschoten *A*	- 33,73	Zalt-Bommel	- 6,00⁵
„ *B*	- 21,40	Tiel	- 8,50
Soest	- 4,80⁵	Gameren	- 6,89
Maartensdijk	- 3,50	Geldermalsen	- 3,15
Scherpenzeel	- 12,92⁵	Oldebroek	- 12,82⁵
Hasselt	- 5,45⁵		

Verbetering.— In de vorige Bazuin is opgegeven onder de collecten „Brussel f 20.—" „Mede tot voorbeeld voor andere kerken" voeg ik op verzoek hierbij, dat dit de tweede collecte in dit jaar is.

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. F. Zantinge* te *Hoorn*, Corr. Cl. *Enkhuizen* de contrib. uit Enkhuizen van N. Sluis Pzn. f 10, N. Groot Sr. f 5, J. Visser f 1, M. Schouw f 1, A. Zwaan f 1.

Uit Hoorn van Ds. F. Zantinge f 1, K. Jut f 2, J. Jonker f 2, M. Horjus f 2, J. van Kluijve f 2, M. Laan f 2,50, L. Lindeboom f 1, P. te Lintel Hekkert f 0,50, D. S. Reek f 0,50.

Uit Opperdoes van G. Wijdenes Gz. f 5, K. Zwier f 1, D. Visser f 0,50, K. Vijn f 0,50, P. Ruyter f 1, J. de Leeuw f 1, Ds. R. J. Aalberts f 1.

Van den Kerkeraad van Urk f 25.

Uit Andijk van G. Sluijs Jz. f 1, Ds. J. v. der Sluis f 2, Jakob Sluijs Jz. f 3, P. Kooiman Pz. f 2, Jan Brouwer f 2,50, W. Sas f 1,50, P. Kistemaker f 2, C. Groot Kz f 1, Ks. Groot Pmz. f 1, Jan Groot Ks. f 1, Jakob Tensen f 2, Jan Zee f 1, N. Groot Wz f 1, Ks. Sluijs Jz. f 1,50, Pieterman Groot Wz. f 1, Jan Prins Jz. f 1,50, Jakob Prins Gz. f 1, W. Zwagerman f 1, Willem Schenk f 1,50, Klaas Kort f 1,50, Cornelis Visser Dz f 1,50, C. Bloemendaal (oude) f 1, Roelof Prins Jz. f 1, D. Baas f 1,50 Cornelis Baas f 2,50, Cornelis Schuurman f 2, Outjer Baas f 1,50, Cornelis Sas f 1, Willem Groen f 1, P. Prins Gz. f 1.

Door *Ds. J. Huizenga* te *Stedum*, Corr. cl. *Appingadam* de contr. uit Ten Post van Ds. N. Woldinga f 2, W. Kiers f 2,50 J. van Dijk f 1, A. Künun f 1, C. Geertsema f 1, J. Haring 0,50, *Gift* van J. Sterenberg f 0,50. — Door dhr. *J. Bührmann*, Corr. Cl. *Amsterdam* bezorgd bij *Ds. H. W. v. Loon te Amsterdam* van N. N. f 1.

Door *Ds. A. M. Donner* te *Amersfoort*, Corr. Cl. *Amersfoort* giften uit Oud-Loosdrecht f 22,90.

Door *Ds. C. M. W. Plet* te *Wezep*, Corr. Cl. *Harderwijk* de contrib. uit Harderwijk, Corr. br. *Alpherts* en br *A. J. Wuestman*, van Mevr. de Wed. te Winkel f 2,50, Mevr. de Wed. van Mantgem f 1,50, Mej. Wilkens f 1, H. Alpherts f 2,50, Rickart f 1,50, G. v/d Bosch f 1,50, L. v. Beek f 1, H. Visscher f 1, E. Fijnvandraat f 1, H. Karoncnyski f 1, Vilet f 1, H. Arendsen f 1, I. Bultman f 1. R Ferwerda f 1, J. Mons f 1, Mej. Abbing f 1, W. Dirksen Hzn f 2,50, A. J. Wuestman f 2,50, J Karssen f 1, G. Foppen f 1, B. Goosens f 1, R. de Nooij f 0,50.

Giften van Mej. N. N. f 1, Mijnheer W. f 0,50, Mijnheer Berends f 1, Mej. de Vidal f 1, Mhr Cosijnse f 1, J. Koopsen Gzn. f 5, F. v. Asselt f 1, W. J. Berends f 1, J. Jansen f 0,50.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 31 Aug. 1900,
Potgietersingel 120.

—

OUDERS OF GETUIGEN.

II.

Voordat wij de geschiedenis raadplegen, welke aan de woorden: *vader of getuige* in ons Doopsformulier is voorafgegaan, wijzen wij in het kort op hetgeen de H. Schrift over tijd en wijze der Doopsbediening ons leert.

Gelijk men weet, kwam de besnijdenis in de oudheid en komt zij ook thans nog bij vele andere volken, behalve de Joden, voor. Maar ofschoon er gelijkheid was in de uitwendige handeling, bestond er van den aanvang af toch een groot onderscheid in de besnijdenis, gelijk zij bij de Heidensche volken in gebruik was en gelijk God haar bij Abraham instelde.

Ten eerste was de besnijdenis bij de Heidensche volken alleen eene zichtbare handeling en geen sacrament; maar aan Abraham en zijn zaad gaf de Heere de besnijdenis tot een teeken van zijn verbond, tot een zegel van de rechtvaardigheid des geloofs. Ten tweede werd de besnijdenis bij de Heidensche volken dikwerf niet alleen aan jongens maar ook aan meisjes voltrokken, maar onder Israël had zij naar Gods gebod alleen plaats bij kinderen van het mannelijk geslacht. En ten derde werd de besnijdenis bij de Heidensche volken dikwerf op veel later leeftijd, vooral tusschen den zes- en den vijftien-jarigen leeftijd, verricht en in verband gebracht met de puberteit, maar bij Israël moest zij naar des Heeren bevel geschieden op den achtsten dag na de geboorte.

De redenen, waarom dit sacrament der besnijdenis niet aan kinderkens van het vrouwelijk geslacht bediend werd en eerst op den achtsten dag na de geboorte plaats hebben mocht, zijn ons onbekend. Maar het is zeker niet al te gewaagd, om te onderstellen, dat zij saamhangen met de onreinheid, die volgens het Oude Testament aan alle geboorte en dood verbonden is. De zonde openbaart bij den mensch hare macht vooral in het vleesch. Daarom maken alle verschijnselen van het geslachtsleven onrein; de vrouw blijft zeven dagen na de geboorte van een zoon en veertien dagen na die van eene dochter onrein, en wordt ook dan eerst na drie-en-dertig of zes-en-zestig dagen door eene offerande in de kerkelijke gemeenschap opgenomen; het kind deelt in die onreinheid en wordt, wanneer het is van het mannelijk geslacht, eerst op den achtsten dag na de geboorte besneden.

De voltrekking van deze besnijdenis was in de dagen des Ouden Testaments aan geen ambt gebonden. Ieder Israëliet mocht haar uitoefenen; gewoonlijk deed het de huisvader, Gen. 17 : 23, en in geval van nood ook de moeder, Ex. 4 : 25, 1 Makk. 1 : 64, 65. In lateren en ook in den tegenwoordigen tijd wordt zij in huis voltrokken door een arts of door een daartoe gediplomeerden mohel (besnijder), in het bijzijn van den vader en van getuigen.

De tijdsbepaling van den achtsten dag is afdoend bewijs, dat de besnijdenis niet mag opgevat worden als eene uitwendige handeling, welke de geestelijke weldaad der zonden-vergeving en van de besnijdenis des harten bewerkte en tot stand bracht. Dan toch zouden alle kinderen, die vóór den achtsten dag stierven, onder Israël van het koninkrijk der hemelen uitgesloten zijn geweest, en dat krachtens eene Goddelijke beschikking, zonder eenige schuld van de zijde des menschen.

Toen later onder de Joden de gedachte opkwam, dat de besnijdenis volstrekt noodzakelijk tot de zaligheid was, raakte men met deze Goddelijke tijdsbepaling verlegen. En het gebruik kwam op, om zulke kinderen, die vóór den achtsten dag gestorven waren, nog te besnijden op de begraafplaats; eene gewoonte, die ook hier te lande onder de Joden nog heden ten dage gevolgd wordt.

Maar juist omdat het Jodendom aan de uitwendige besnijdenis de zaligheid verbond en uit de werken der wet zijne eigene gerechtigheid zocht op te richten, stelde God in den aanvang des Nieuwen Testaments het nieuwe sacrament van den doop in. In dien doop toch verkondigde Johannes aan de Joden van zijn tijd, dat zij, ofschoon besneden zijnde, schuldig en onrein waren en eene gansche vernieuwing van noode hadden, om in te gaan in het koninkrijk der hemelen. De doop van Johannes was eene veroordeeling van het Jodendom, eene luide prediking, dat de uitwendige besnijdenis zonder meer tot niets nut is: dat die niet de ware Jood is, die het in het openbaar in het vleesch is, maar dat die een Jood is, die het in het verborgen is en de besnijdenis des harten deelachtig is.

Maar die doop was toch ook nog iets anders en iets meer. Hij was het onomstootelijk bewijs, dat God zijn verbond bleef gedenken en zijne beloften vervullen wilde. Want niettegenstaande de Joden schuldig en onrein waren, de Heere verwierp hen niet maar kwam in het sacrament van den doop hun opnieuw zijne genade betuigen. De doop was eene prediking van der Joden verdoemelijkheid, maar ook eene verkondiging van Gods trouw in het vervullen zijner beloften, van zijne gezindheid om alle zonden te vergeven en zijn volk wederom in genade aan te nemen. Ja, naarmate de zonde te meerder werd, openbaarde zich Gods genade te overvloediger. Rijker nog dan in de dagen des Ouden Testaments zou immers straks in Jezus Christus de volheid van Gods genade en waarheid aan het licht treden. De wet werd wel door Mozes gegeven; maar de genade en de waarheid zijn in Jezus Christus geworden.

Daarom heette die doop bij Johannes dan ook doop der bekeering tot vergeving der zonden. Niet alsof hij slechts naar de vergeving der zonden in de toekomst heenwees; maar de

doop was een teeken en zegel van dat oprechte geloof en die waarachtige bekeering, welke de vergeving der zonden meebrengen. Johannes was immers geen prediker der wet alleen, maar ook een verkondiger van het evangelie; hij wees heen naar het Lam, dat de zonden der wereld zou wegdragen, en verkondigde met het oog op dien komenden Messias de nadering van het Godsrijk, waartoe de doop der bekeering den toegang ontsloot.

BAVINCK.

ZETTEN.

Het Zettensch gymnasium verkeert in eene ernstige crisis.

Tegen het einde van den vorigen cursus scheen de toestand zoo hopeloos, dat heeren Curatoren meenden er maar een einde aan te moeten maken.

Maar de Rector, Dr. Kramer, kwam op de algemeene vergadering met een ander voorstel, daarin bestaande, dat de Vereeniging hem voorloopig voor een jaar de gebouwen in huur zou afstaan, en dat hij het gymnasium, dat voor het onderwijs onder toezicht der Curatoren bleef staan, financieel geheel voor eigen rekening ging drijven.

Dit voorstel vond bijval, en zoo werd wederom althans één jaar aan het leven van Zettens gymnasium toegevoegd.

De daad van Dr. Kramer getuigt van stouten moed en krachtig willen. Zij verdient op zichzelve reeds waardeering en steun.

Maar Zettens gymnasium heeft de oudste brieven; het was het eerste Christelijk gymnasium, dat hier te lande opgericht werd; het heeft in al de jaren van zijn bestaan rijke vruchten gedragen en is voor velen ten zegen geweest.

Het heeft bovendien vóór, dat het gelegen is in eene gezonde streek, dat de leerlingen niet op kamers wonen maar in huis zijn opgenomen en voortdurend onder toezicht staan, en dat de gebouwen, die ervoor gesticht zijn, zich in goeden staat bevinden en bij verkoop zeer weinig zouden opbrengen.

Geen wonder, dat de Vereeniging ertegen opzag, om het gymnasium op te heffen en gretig het voorstel van Dr. Kramer aangreep, om het ten minste nog één jaar op de door hem aangegeven wijze te beproeven.

Van harte hopen wij, dat deze proef slagen mag. Indien er geld is, indien er leeraren zijn, indien het aan leerlingen niet ontbreekt, dan natuurlijk hoe meer Christelijke gymnasia, hoe liever en hoe beter!

Moge het aanstaande jaar het bewijs leveren, dat Zettens gymnasium in eene wezenlijke behoefte voorziet.

DRANKBESTRIJDING.

Op de eerste openbare vergadering van de Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding, 25 Juli l. l. te Zwolle, is door Ds. W. H. Gispen Jr. van Baarn een referaat gehouden, dat alleszins de lezing en overdenking verdient.

Op die vergadering moesten de Statuten der Vereeniging worden vastgesteld en dus heel het standpunt bepaald, dat zij in de drankbestrijding innemen zou.

Aan Ds. Gispen werd opgedragen, om van *het Optreden der Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding* in het algemeen eene toelichting te geven. En hij deed dit in het ook onder dien titel bij den heer Kok te Kampen in het licht gegeven referaat op bezadigde, ernstige, waardige wijze.

Uit dit referaat evenals uit de vroeger verschenen brochure van Ds. Diermanse blijkt overtuigend, dat de nieuw opgerichte Vereeniging in de bestrijding van de drankzonde geen andere dan de Schriftuurlijke en Gereformeerde paden bewandelen en alle doopersche en methodistische zijwegen met ernst mijden wil.

In art. 1 van de Statuten wordt dan ook gezegd, dat de Geref. Vereeniging voor Drankbestrijding zich stelt op den grondslag van Gods Woord, naar de opvatting van de Drie Formulieren van Eenigheid en dienovereenkomstig uitgaat van de volgende beginselen:

1°. Dat de zonde nimmer in eenige stof zelve gelegen is, dus ook niet in de alcoholische dranken als zoodanig.

2°. Dat onder bepaalde omstandigheden òf in het persoonlijk leven òf in het leven van anderen, het niet gebruiken van deze dranken tot de eere van God en tot het welzijn van den naaste strekken kan.

3°. Dat de tegenwoordige omstandigheden het geregeld gebruik van alcoholische dranken, als een steunen van de drinkgewoonten door den Christen veroordeelen.

Tegen dezen grondslag en deze beginselen zal waarschijnlijk wel geen enkel Gereformeerd belijder bezwaar hebben.

Evenmin tegen het in art. 2 omschreven doel der Vereeniging, om het bewustzijn van de waarheid dezer beginselen te wekken en levendig te houden en de toepassing ervan zooveel mogelijk te bevorderen.

En ook niet tegen de in art. 3 aangegeven middelen, om dit doel te bereiken, als daar zijn: periodieke en andere geschriften, openbare vergaderingen, persoonlijke arbeid enz.

Het bezwaar kan hoogstens liggen in art. 4, waar gezegd wordt, dat leden der Vereeniging alleen zij kunnen zijn, die instemming betuigen met beginsel en doel en *dit betoonen door zich van alle alcoholische dranken of alleen van gedistilleerde dranken te onthouden.*

De laatste bepaling is een gansch nieuw element, dat uit de vorige artikelen niet voortvloeit en er nu onverwacht aan toegevoegd wordt.

Het is voor lidmaatschap niet genoeg, om instemming te betuigen met beginsel en doel der Vereeniging, hoewel men geneigd zou zijn te vragen, wat men nog meer wil.

Maar men moet dit ook betoonen door zich van alle alcoholische of alleen van gedistilleerde dranken te onthouden.

Wie dit niet op die bepaalde wijze betoonen, kunnen niet alleen geen lid zijn maar komen vanzelf ook in de reuke te staan, van het met beginsel en doel der Vereeniging minder ernstig te meenen.

En dat is de schaduwzijde, die aan deze bepaling verbonden is. Daar zit altijd iets achter van eene lagere en hoogere moraal.

Doch genoeg daarvan. Niet uit bedilzucht, maar noode en slechts eerlijkheidshalve werd deze opmerking gemaakt.

Voor het overige begroeten wij het optreden der Vereeniging met warme sympathie. Het is dringend noodig, dat er ook van Gereformeerde zijde iets gedaan worde tegen het verderfelijk drankmisbruik. Het oog voor deze schrikkelijke zonde is nog veel te weinig geopend. De roeping, om ertegen te strijden met alle kracht, wordt nog al te weinig verstaan en betracht.

Dat daarom de Vereeniging met kracht optrede en gedragen worde door de sympathie en den steun van alle Gereformeerde belijders.

De brochure van Ds. Gispen kan velen overtuigen van de noodzakelijkheid, om ook van onze zijde den strijd tegen de drankzonde aan te binden. Zij worde door velen gelezen en in ruimen kring verspreid!

PATRIMONIUM.

De Jaarvergadering van Patrimonium was ditmaal uiterst belangrijk.

Daar gingen enkele stemmen op, die vreeze wekken en met bezorgdheid aan de toekomst doen denken.

Zij wijzen aan, hoe ontzaglijk moeilijk het op den duur zal zijn, om den klassenstrijd buiten de Christelijke partijen te houden.

De groote vraag, waarvoor Patrimonium hoe langer hoe meer komt te staan, is deze: zal het Christelijk beginsel, dat vereenigt, machtiger blijken dan dit klasse-belang, dat verdeelt?

Thans is gelukkig die vraag nog in eerstgemelden zin beantwoord.

Inzake de vak-organisatie werd o. a. besloten, dat oprichting van neutrale vakbonden niet geraden en oprichting van Protestantsche Christelijke vakbonden gewenscht is.

Voor de saamroeping van een Sociaal Congres zal overleg en saamwerking met de Regelingscommissie van het Eerste Congres worden gezocht.

In de politiek zal Patrimonium niet zelfstandig optreden, maar zijne wenschen voorleggen aan de Besturen van de drie Christelijke partijen en eventueel ook aan de candidaten.

De verkiezingen, o. a. van den heer van Vliet tot Voorzitter, van Ds. Talma tot Redacteur en van Prof. Biesterveld tot lid der Commissie van advies, zijn zeer gelukkig te noemen en boezemen vertrouwen in voor de leiding in de toekomst.

Ga Patrimonium op dezen weg voort en geve het zijn „vaderlijk erfdeel" nimmer prijs!

BAVINCK.

ZALIG BELIJDEN.

„Mijne zonde maakte ik U bekend, en mijne ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijne overtredingen doen voor den Heere" Ps 32 : 5a.

(Slot.)

Uit kracht van dezen strijd tusschen vleesch en geest, zijn de geloovigen nog niet, wat zij eenmaal zijn zullen, maar door dien strijd wordt het ook openbaar, dat zij niet meer zijn, die zij eertijds waren; dat hun hart lust aan oprechtheid kreeg, en zij hun God woord wenschen te houden.

Vraagt gij naar voorbeelden? Wij wijzen u op Salomo, die zich voornam den Heere een huis te bouwen, en die het ook deed. Op de moeder van Samuël, die den Heere beloofde, dat, zoo Hij haar een zoon wilde geven, zij Hem Gode dienstbaar stellen zou, en dienovereenkomstig zich gedroeg.

Velen schijnen zich het goede voor te nemen, vooral, als zij door de hand des Heeren worden aangeraakt, maar hunne weldadigheid is als de dauw, als morgenwolken. Ten dage der krankte, zullen zij zeggen: »mocht ik gezond worden, ik zal den Heere dienen," maar nauwelijks keert de gezondheid weder, of zij dienen hunne oude goden. De Schrift spreekt van waterlooze wolken, die de hoop des landmans beschamen; van een vijgeboom, die wel bladeren, maar geen vruchten droeg. Dat wij voor zulk een bestaan bevreesd zijn! Niet de hoorders, maar de daders des Woords worden zalig gesproken.

Voorts wordt ons hier geleerd, dat een over zijne zonden bezwaard mensch zich te wenden heeft om redding en troost tot den levenden God.

Nergens elders is rust voor de zich ellendig gevoelende ziel. David heeft het ervaren. En hij staat met zijne ervaring niet alleen. Integendeel, er is een groote wolk van getuigen rondom ons. Geen tusschenpersonen zijn van noode. God is in Christus een genadig Vader. Aardsche koningen zijn moeielijk te naderen; vaak is de tusschenkomst en de hulp van dienaren der kroon van noode. Hiervoor zijn verschillende redenen. Vooreerst, de hooghartigheid der monarchen, die al te veel vergeten, dat zij er zijn om het volk, en het volk er niet is om hen; dat zij het gezag hebben van Hem, die naar zijn vrijmacht aan den een' een schepter, en aan den ander' een spade heeft gegeven, en zich kenbaar maakt als »zeer barmhartig en een Ontfermer." Ook kan niet worden ontkend, dat vele regeerders met allerlei zaken overladen zijn, en dat hunne onderdanen dikwerf onbekwaam zijn hunne belangen zelf voor te dragen en dus de tusschenkomst van anderen behoeven. Doch zoo is het niet bij den Heere onzen God, die op den troon der genade zetelt. Hij veracht zijne ellendigen niet, maar »richt daarentegen den geringste op uit het stof, en verhoogt den nooddruftige uit den drek." Nooit kunnen te velen, en kan men met te veel tot Hem gaan; Hij is de Almachtige en de Alomtegenwoordige. En ofschoon wij slechts tot Hem kunnen stamelen, naar dat stamelen wil Hij luisteren: Hij ziet op het hart.

Ga dan, mijn broeder of zuster, zoo dikwerf de last der zonden u drukt, als David, rechtstreeks tot uwen God, leg uwe zonden voor Hem bloot, vertel Hem uwe wegen en bidt om vergeving.

Gij moogt dit vrijmoedig doen. Hij is uw Vader, gij zijt zijn kind. Gij behoeft derhalve niet te vreezen, dat Hij u verstooten zal. Hij heeft geen lust in uwen dood, maar in uwe bekeering. Hij is »genadig, barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid."

't Is waar, Christus zegt, dat zijne dienaren macht hebben om de zonden te vergeven: »Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden." Maar geheel verkeerd zouden wij dit woord verstaan, als wij meenden, dat de Heere zijne knechten macht had gegeven, om den zondaar van schuld en straf te ontslaan. Dit kan niemand dan God. En de Zoon des Menschen heeft »macht om op de aarde de zonden te vergeven." Maar de gezanten des Heeren hebben macht om den boetvaardigen zondaar de vergeving aan te kondigen, als uit Gods mond te verzekeren.

Soms is het noodig ook aan den mensch onze zonden te belijden. In verschillende gevallen. Wie door openbare zonden de gemeente des Heeren gegriefd, de zwakgeloovigen geërgerd, en den vijanden der waarheid stof tot jubelen heeft gegeven, is geroepen in het openbaar het berouw zijns harten te vertolken. Dat heeft ook David gedaan. Zijne boetpsalmen gaf hij ons, om als voor heel de wereld zijne zielesmart over het door hem misdrevene uit te spreken.

Wie zijn naaste verongelijkt heeft, is geroepen met onbewimpelde en innig gemeende belijdenis van schuld zich met hem te verzoenen. Het in dit opzicht over schuld heen werken, is afschuwelijk, en in engere en breede kringen de oorzaak, dat des Heeren zegen wijkt.

En eindelijk, het kan nuttig zijn voor door bijzondere zonde bezwaarde zielen raad en bestier in te winnen bij *ervaren* dienaren des Heeren, of *beproefd bevonden* vrienden, die in Gods wegen geoefend zijn. Zeker komt hier groote voorzichtigheid te pas, en slechts belijde men *eigen* zonde, zonder het vertrouwen van anderen te schenden.

Dat dit schuldbelijden niets gemeens heeft met de biecht der Roomschen, voelt ieder. De Roomschen gebieden het biechten; wij daarentegen erkennen, dat er gevallen zich voordoen, waarin het belijden plichtmatig of ook raadzaam is. De Roomschen eischen, dat men alle zonden belijden zal, tot in de kleinste bijzonderheden, ja tot de verborgen gedachten des harten; wij daarentegen erkennen, dat anderen ergernis gevende of ontstichtende daden *moeten* worden beleden, en dat zonden, die ons bovenmate verontrusten, en waartegen wij vruchteloos zoeken getroost te worden, *kunnen* worden beleden.

David biechtte voor zijn God. Deze alleen kan de zonde vergeven en de straf opheffen. »Ik," zoo zegt Hij, »Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg om mijnentwil, en Ik gedenk uwe zonden niet."

Hij alleen is de Heelmeester van kranke zielen. In de diepste wonden weet Hij de heilzame olie zijner genade te gieten.

Gelukkig, wie geduriglijk voor Hem knielt. Neen, niet alleen voor David was de belijdenis van zonde van noode. Voor ieder onzer. De duivel kant er zich tegen. De wereld biedt allerlei slaapdranken. Ons vleesch is van het in de schuld vallen afkeerig. Maar gelukkig, wie met David leert zeggen: »Mijne zonde maakte ik U bekend, en mijne ongerechtigheid bedekte ik niet." Gelukkig, wie het inziet, wat het zegt: den Allerhoogste door zijne zonde te hebben beleedigd, en met Ezra belijdt: »Mijn God! ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel!"

Gelukkig, wie in ootmoed, met »droefheid naar God, die eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid werkt," in vertrouwen op des Heeren genade, zijn hart uitstort voor Hem, die lust aan goedertierenheid heeft, en minzaam roept: „Komt dan, en laat ons samen rechten; al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol."

Liefelijk is het te pleiten: Heere, mijne zonden zijn als scharlaken, maak ze wit als sneeuw; ze zijn rood als karmozijn, maak ze als witte wol! Dit pleiten geschiedt niet tevergeefs. De neergebogen ziel mag zich oprichten, en de klacht der veroordeeling wordt afgewisseld door het: »ik geloof de schuldvergeving, enkel om des Middelaars bloed."

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

ALS UW BROEDER TEGEN U GEZONDIGD HEEFT.

XXII (1.)

Wat te doen, als onze broeder tegen ons gezondigd heeft? Jezus zegt: ga heen en bestraf hem. Het is zeer noodig, dat Jezus ons dit beveelt; want ons hart spreekt geheel anders. Wij zeggen tot ons zelven: die broeder heeft mij onrecht aangedaan; laat hij tot mij komen, en ik zal hem vergeving schenken. En daarop, dat hij de eerste zij, staan wij vast. Wij willen hem wel vergeven, maar tot den prijs eener genoegdoening, die daarin bestaat, dat hij tot ons komt, en zich alzoo onder ons vernedert, om ons vergeving te vragen. Maar zelf de eerste zijn, door tot hem te gaan, met de bedoeling om vrede te maken, wil er niet bij ons in. Het zou den schijn op ons brengen, als waren wij de schuldigen. Ook zijn wij er veel te hoogmoedig toe. Misschien willen wij ook wel liever op een afstand van den broeder leven dan in vriendschap, wijl zijne vriendschap ons meer lasten berokkent dan de verwijdering tusschen hem en ons. Wij willen dus maar wachten, tot de broeder tot ons komt. Laat hem gerust komen; wij zullen hem welwillend ontvangen; want onze vergevensgezindheid en goedertierenheid is groot. Er is iets koninklijks aan ons; laat onze broeder slechts komen en hij zal het ondervinden.

Maar Jezus snijdt dit alles af, door te zeggen: ga heen, in plaats van: wacht af.

Zoo wil Jezus, dat wij het voorbeeld Gods zullen volgen. Wacht God, als wij door onze zonden eene stoornis in de gemeenschap tusschen Hem en ons hebben teweeggebracht, tot wij tot Hem komen? Meer; God is tegenover ons steeds de eerste. Wel vergeeft Hij ons de zonde niet, voor wij tot Hem komen om ze te belijden; maar dat wij tot Hem komen, vindt zijn grond in zijne komst tot ons, in zijne opzoekende genade, in de verborgene, alleen in hare uitkomst zich openbarende, werkingen van zijnen Geest in onze harten, waardoor Hij in ons den lust en den moed om tot Hem weder te keeren verwekt, en deze wederkeering zelve tot stand brengt. Is het dan niet meer dan schandelijk, als wij te hoovaardig en te eigenlievend zijn om Gods voorbeeld te volgen, door de eerste te zijn inzake de verzoening met den tegen ons zondigenden broeder? O mensch! Hebt gij u door Gods opzoekende genade niet laten beschamen! Wat zou er van u terecht komen, als God met u handelde, gelijk gij met uwen broeder handelt, en wachtte op u; dat gij de eerste moest zijn om te komen tot Hem? Maar ach! de dwaasheid is ons als in het hart gebonden. Wij willen wel het beeld vertoonen van God, zooals Hij op zijnen troon gezeten, met den schuldige geknield voor zich, Koninklijke goedertierenheid betoont, door hem genade te bewijzen. Daarin toch is voor ons vleesch iets streelends. Maar wij hebben van ons zelven geen lust om Gods voetstappen na te volgen, als Hij zijnen Zoon uitzendt om het verlorene te zoeken, en zijnen Geest om het onwillige gewillig te maken, door ook onzerzijds de eerste te zijn om onzen broeder te behouden. Geen gebod van Jezus is meer bekend dan dit gebod; het wordt op de catechisatie, in de catechismus-prediking, den menschen geleerd; bij hangende geschillen wordt er telkens door de opzieners op gewezen. Nochtans behoort het tot de hoogste zeldzaamheden, zoo iemand dit gebod naar vorm en geest gehoorzaam is, en overeenkomstig hetzelve handelt. Dat teekent eene gevaarlijke hardheid en hoovaardij des harten, een gebrek aan liefde, dat zich bij menigeen daaruit verklaart, dat men nooit ondervonden heeft, of tenminste vergeten heeft, wat het zegt, voorwerp te zijn van de opzoekende ontferming Gods.

Ga heen en bestraf uwen broeder — zegt Jezus. Men wil dit gebod misschien nog wel gehoorzaam zijn, uit lust om den broeder te bestraffen. Bestraffen, in den zin van iemand duchtig de les lezen, is iets, waar ons vleesch wel lust in heeft, en waartoe wij bereid zijn, zoo het ons in gevaar noch schade brengt. Maar dit is Jezus' bedoeling niet. Hij zendt ons niet naar onzen broeder teneinde ons gelegenheid te geven, om ons boos hart eens te luchten; maar opdat wij Hem voor ons zouden winnen. Zijne vermaning berust op de onderstelling, dat het een groot verlies is om een broeder te verliezen. Heeft een broeder tegen ons gezondigd, dan brengt hij er eene stoornis in de wederzijdsche gemeenschap door te weeg, die haar voortbestaan in gevaar brengt. Wordt deze stoornis niet opgeheven, dan zou de broeder voor ons verloren kunnen gaan. Welk een verlies! Een broeder verloren is een schat verloren; onze broeders toch zijn onze schatten. Vandaag eischt ons eigen belang, dat wij het onze doen om den broeder voor ons te behouden. Maar ook 's broeders belang eischt het. Zoo wij werkelijk zijn welzijn beoogen, en evengoed als ons eigen welzijn zoeken, ja, naar den aard der liefde, zijn voordeel als ons eigen voordeel aanmerken, dan zullen wij hem niet in zijne zonde tegen ons laten voortgaan, maar hem trachten te stuiten in zijn gevaarlijken gang.

Wie hiervan doordrongen is, gaat dus naar zijnen broeder met de edele bedoeling om hem van de dwaling zijns wegs te verlossen, hem weer met zich in gemeenschap te brengen, en zoo zijne gemeenschap met God, door zijne zonde tegen ons verstoord, weder te herstellen. Dit is geheel iets anders dan tot hem te gaan met de bedoeling om ons recht van hem te halen. Ongetwijfeld behoeven wij omtrent ons recht niet onverschillig te zijn. Wij mogen, ja moeten eischen, dat de broeder, die onze eere te na gekomen is, of ons recht heeft geschonden, ons in onze eere en ons recht herstelle. Dan vooral is zulk een eisch billijk, als de belangen van anderen of onze invloed op anderen door de tegen ons bedrevene zonde in gevaar zijn gebracht en geleden hebben. Maar wij moeten nooit er mede tevreden zijn, dat wij in ons recht en eere hersteld worden, maar eerst dan als de broederband weer hersteld is. Niet uitsluitend met het oog op ons belang moeten wij hem de bekentenis: het is mij leed, ontlokken, maar ook met het oog op zijn belang, dat schade zou lijden, als hij in zijn onrecht volharden bleef. Daarom moeten wij hem zulk eene bekentenis niet afpersen; want daarmede zijn onze naam en recht wel gebaat, maar hij-zelf niet. Wij behooren zoo tot hem te spreken, dat hij-zelf inziet ongelijk te hebben, en door de overtuiging er van, zich aan ons teruggeeft, met de edele begeerte om door verdubbelde toewijding het onrecht, ons door hem aangedaan, goed te maken. Hiertoe, dat wij, door onze bestraffing van den broeder, hem voor ons moeten zoeken te herwinnen, bepaalt zich Jezus' vermaning. De vraag, of wij 't ook voor ons recht moeten opnemen, en zoo ja, in hoever en met welk oogmerk, ligt hier ter plaatse buiten Jezus' gezichtskring.

Het luidt dan ook: bestraf hem tusschen u en hem *alleen*. Er mogen bij deze eerste bestraffing geene derden tegenwoordig zijn. De redenen hiervoor zijn vele. Vooreerst eischt het de barmhartigheid; men moet den broeder zooveel mogelijk sparen. Het valt hard en is vernederend om in het bijzijn van anderen te worden bestraft. De man van het ambt moet soms in het openbaar bestraffen, in het algemeen belang, opdat ook de anderen vreeze hebben. Wie echter niet krachtens een ambt, maar als broeder tot een broeder gaat, om hem voor zich te herwinnen, spare hem, zooveel hij kan. Door deze teerhartigheid der liefde wint hij alvast zijn hart en baant hij een weg voor zijne bestraffing. Voorts eischt zulks het goed vertrouwen, dat wij, zoolang niet gebleken is, dat de broeder de be-

straffing verwerpt, hem schuldig zijn. Wie begint met twee of drie helpers mede te nemen, beleedigt er den broeder door; immers geeft hij hem den indruk, dat hij geen hoogen dunk heeft van zijne gewilligheid om naar rede te hooren. Dit *alleen* kan niet streng genoeg gehandhaafd. Men vermane nooit iemand in tegenwoordigheid zijner huisgenooten, allerminst van zijne kinderen en dienstbaren. Ruwheid bederft hier alles. Ook ligt in dit *alleen* opgesloten, dat men in gevallen, die niet door hunne eigene natuur openbaar of door de tong des broeders zelven openbaar gemaakt zijn, van zijne zonde zwijge. Hem te gaan bestraffen, nadat men vooraf allen man tegen hem opgezet heeft, door het onrecht, tegen ons gepleegd, in geuren en kleuren wereldkundig te maken, is een ijdel werk. Hier is hij alleen sterk, die vermag te zwijgen, ook dan, als het door onrecht geprikkeld hart tot spreken dringt. Evenzeer ligt in dit *alleen* besloten, dat men, zoo de bestraffing doel getroffen heeft, tegenover derden het zwijgen bewaart. Dan nog te gaan vertellen, wat onrecht de broeder pleegde, hoe wij hem bestraften, en dat hij in de schuld viel, is hoogst onbroederlijk, en moet als verfijnde wraakneming gebrandmerkt. De liefde bedekt alle dingen; wat noodeloos des broeders zonde ontdekt, is niet uit de liefde. Het zij ons genoeg onzen broeder gewonnen te hebben; de vreugde er over late voor geene onedele gevoelens plaats over in ons hart.

v. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

Gelijk wij reeds de vorige week lieten uitkomen, had het vierdaagsche gevecht in *Zuid-Afrika* van de Engelschen onder Roberts tegen Botha bij Belfast–Dalmanutha in 't laatst der vorige maand niet die beteekenis, die de Engelschen, en zelfs Roberts, er aan zochten te geven. Van ernstige verliezen aan de zijde der Burgers was geen sprake; de Presidenten begaven zich met de administratie naar elders; in goede orde trokken zij zonder geschut of zaken van beteekenis achter te laten een weinig terug in richtingen en posities, daartoe tevoren aangewezen en die veel minder toegankelijk zijn of omgetrokken kunnen worden dan de bovengenoemden. Alleen, men overdrijve de sterkte der Burgers niet. Zij zijn minder in tal dan velen wel gelooven; ook geven zij hunne taktiek niet op om zich, zoodra zij gevaar loopen omsingeld te worden, achteruit te gaan. Maar dat behoeft hun niet te verhinderen hun slag te slaan op plaats en tijd; zoolang maar geen algemeene moedeloosheid optreedt. En zelfs de Engelsche Jingo-bladen moeten erkennen, dat de strijd bij Belfast hen wel een weinig vooruit naar 't Oosten gebracht heeft, maar in geen enkel opzicht „de algemeene overgave, die men, zoo zeggen zij, ons voorgeschilderd heeft als een zeker gevolg van een neêrlaag van Botha's Burgermacht." Veeleer het tegendeel wordt openbaar. Zaterdag rukte Buller van Helvetia, even boven Machadodorp, op naar Lijdenburg. De achterhoede der Burgers hield hem maar flauw in 't oog. 's Avonds kon hij dan ook den Noordelijken oever van de Krokodil-rivier bereiken, eenige mijlen ten Zuiden van Lijdenburg. Doch daarmede was de voorspoed uit en kwam de moeielijkheid aan. Ten Noorden toch van die rivier hebben de Burgers een bergachtig terrein voor zich, waarin zij weer tehuis waren. 's Zondags poogde Buller dan ook tevergeefs Lijdenburg te bereiken. Hij moest de Burgers daar aanvallen — en een 'Engelsch telegram, dat blijkbaar zeer geknipt en verknoeid is, zegt genoeg om tusschen de regels door te lezen, dat het hem niet naar den zin is gegaan. Het luidt:

„Buller viel de Boeren aan in de bergen bij Lijdenburg. Botha met twee duizend Burgers bevond zich bij den vijand, die den heelen dag een pas bezet hield. Bij de nadering der Engelsche cavalerie opende de vijand het vuur met 3 Long-Toms en een zeer snelvurend kanon. De Engelschen bezetten een stelling met een rijdende batterij aan den rechtervleugel, *vanwaar het onmogelijk was terug te trekken tot de duisternis inviel.* De Boeren-kanonnen vuurden den geheelen dag. De Engelschen hadden, *in aanmerking genomen dat zij in een nauw bekken waren*, zeer weinig verliezen. De Britsche infanterie, op den linkervleugel geplaatst, vocht met de Boeren, die in de bergspleten verborgen zaten." . . .

De door ons onderstreepte woorden, ook het feit dat van vooruit rukken geen sprake is en dat de verliezen vergoelijkt worden — bewijzen, dat Buller in 't nauw en vast zit en in zijn opmarsch krachtig gestuit is. Reeds dit getuigt, dat de kracht der Burgers alles behalve gebroken is en vooral schuilt in het verdeelen van de Engelsche macht in kleinere afdeelingen, die reeds daarom meer bijeen moeten blijven en dies te gemakkelijker te omsingelen of te keeren zijn. Roberts moest Buller hulp zenden om vrij te komen..... 't Was dus een neerlaag!

Ook elders blijft het verzet levendig. Zondag gaf Roberts zelfs het volgende bericht, dat spreekt. Hij zegt „nadat hij enkele gevechten gememoreerd heeft, kleine commando's, voornamelijk behoorende tot de colonne van De Wet, zijn in den laatsten tijd zeer actief geweest in de buurt van Johannesburg. Een detachement cavalerie rukte uit Zeerust naar Krugersdorp. Zij gingen een district door, dat zeer weinig gunstig jegens ons gestemd is. De cavalerie had verscheidene gevechten. De Britsche verliezen bedroegen bij elkaar omstreeks 60." En dit was nog al een koloniale divisie, gelijk een ander bericht zegt, die met de vechtwijze der Burgers bekend zijn! Maar daar in 't Zuid-Westen van Transvaal is dan ook de bevolking sterk en 't verzet levendig. Gevangenen werden door de Burgers bevrijd, ten Zuiden van Johannesburg de spoorweg verwoest, daàr en ook bij Standerton een trein vernield met levensmiddelen en kanonnen-materiaal; zelfs deed men een poging op de waterwerken van Johannesburg, die echter niet gelukt schijnt te zijn; ook vlak bij Pretoria verscheen zij, terwijl zij ten Noorden daarvan een trein met troepen deden derailleeren! Dat daarbij de Burgers ook wel eens een veer moeten laten, is wel te begrijpen. Jammer is, dat de Engelschen soms hunne verborgen patronen etc. ontdekken en vernielen. Maar zij schijnen er goed van voorzien en de overwinningen op de Engelschen voeden den voorraad soms weêr aan. Zelfs in den Vrijstaat wordt, ondanks het gevangen nemen van Olivier, 't verzet weêr krachtiger. Een weinig ten Noord-Oosten van Bloemfontein, waar men, door Prinsloo's overgave, de rust gekomen dacht, pogen de Burgers nu zelfs Ladybrand te heroveren. Een stout stuk, dat van moed getuigt en den Engelschen dwong hun eigen levensvoorraad te vernielen. Het bericht zegt:

„Ladybrand is omsingeld door commando's onder bevel van Fourie, Grobler, Lemmer en Hazebroek en 200 verkenners van Theron. Het garnizoen heeft de voorraden verbrand, om te beletten, dat die den vijand in handen vallen als de stad genomen wordt. De toestand van het garnizoen moet kritiek zijn. Generaal Hunter snelt in allerijl te hulp."

Ook hier, al zal 't vermoedelijk niet tot inneming van het stadje komen — is het opkomend verzet opmerkelijk. Temeer daar de Burgers zich ook vlak bij Bloemfontein, te Tabanchu, stoutelijk vertoonen en vechten bij de bekende waterwerken.

Waar de Wet zit weet niemand; sommigen meenen zelfs ten Noorden van Middelburg loerende om Roberts gemeenschap met Pretoria te verbreken. Zeker is, dat van de zijnen den spoorweg boven en beneden Kroonstad vernielden. Men vreest voor groot gebrek bij de Engelschen.

Mocht het zoo komen!

Intusschen heeft Roberts den 1n dezer de Transvaal als bij Engeland ingelijfd verklaard. Het besluit lag reeds van den 4n Juli klaar. Doch zóó vlug ging het niet. Toch is 't geschied en President Krüger protesteerde reeds. Maar 't is niet te verwachten, dat Europa, al werd ook Woensdag door onzen Minister van Buitenlandsche Zaken in den Haag, bij gelegenheid van het nederleggen van de akten der Vredesconferentie, de wensch geuit, dat *haar arbeid* duurzaam en weldadig voor de menschheid moge zijn — een woord zal doen hooren tegen deze wederrechtelijke handeling, door verbranding, plundering en verbanning op groote schaal vergezeld.

Doch — de Heere regeert en Hij zal eenmaal 't onrecht wreken!

Van de feestviering van „den grooten moordenaar der christenen" en zijne huldiging te Konstantinopel zwijgen wij liefst onder protest.

Van uit China geen bijzonder nieuws dan over de verschillen der Mogendheden onderling over het al dan niet bezet houden van Peking.

NOORDTZIJ.

KONINGINNEDAG.

De verjaardag van H. M. de Koningin is als naar gewoonte op verscheidene plaatsen weder met ongekunstelde hartelijkheid gevierd.

En wellicht nog wel het meest ongeveinsd daar, van waar men weinig of geen kranten-berichten leest, op het platteland.

Onze Zuid-Afrikaansche stamgenooten leeren het ons dezer dagen dan ook op zoo droeve wijze, in deze tijden van oorlogsgeweld en rechtsverkrachting door en onder toeluiking van de groote Mogendheden, – welk een voorrecht het is, nog een eigen eeuwenoud Vorstelijk Huis, een Vaderland als erve der voorzaten en een eigen huis en haard te mogen bezitten!

Zegene de Heere onze twintig-jarige Koningin bij de intrede van dit nieuwe levensjaar. Behoude Hij Hare Majesteit ons nog vele tientallen jaren tot rust en welvaren van kerk en staat. En moge H. M. de Koningin-Moeder dien zegen harer doorluchtige Dochter en van ons Vaderland mede-beleven.

En dat vooral elke openbare uiting van volksvreugde steeds meer en meer gevolg zij van duurzaam innig gebed voor de jeugdige Vorstin, — dan zal ook de Koning der Koningen steeds meer de schuldige eere ontvangen in ons land.

Scheurkalenders in ae Kazerne.

Van Mej. E. Ruyssenaers, Zevenbergen, Nieuwendijk . . .	f 5,00
Van N. N. te Assen .	- 2,50
Uit het busje van de kinderen van J. G. v. d. Hoogt, Kampen . .	- 2,50
Van P. J. R. te A. ter verspreiding in ons land f 2,50, id. Ned. O.-Indië f 2,50, id. Ned. W.-Indië f 2,50, .	- 7,50

De f 2,50 voor de Gratis-Traktaatverspreiding hebben we overgemaakt aan Br. H. Hooft.

Van A. G. te Rotterdam . - 50,00

Zijn we voor al het ontvangene hartelijk dankbaar, de laatst vermelde gift doet de deur dicht. Het is toch geen kleinigheid op eenmaal *vijftig gulden* te ontvangen; terwijl het anders meest druppelsgewijs gaat. Te meer heeft ons die bijdrage verblijd, wijl wij ze verleden jaar niet hebben gehad, en het nu toch blijkt, dat het hart van den onbekenden Broeder of Zuster nog even warm voor onze Militairen klopt als weleer.

Dat op al deze uitgereikte bekers koud water het loon der genade in ruime mate moge rusten; en nog menig soldaat door middel der Kalenders voor den Heere Jezus moge worden gewonnen, is onze hartelijke wensch.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 31 Aug. 1900.

—

Voor het Milit. Tehuis te Kampen.

Ontvangen van den Zusterkrans „Ik was naakt en gij hebt mij gekleed" f 5,88

Namens het Bestuur,
H. v. OLST, *Penningm.*

Buitenlandsche Kerken.

Predikantennood in Oostenrijk. Het college van Professoren der Theol. Faculteit aan de Hoogeschool te Weenen heeft in een schrijven voor de Protestanten van Oostenrijk de behoefte aan predikanten blootgelegd en tegelijk jongelingen met lust en aanleg voor het predikambt opgewekt, tot de studie der theologie zich te begeven.

Dit schrijven is belangrijk genoeg om het grootendeels hier een plaats te geven, ook omdat het ons overtuigt, dat de beweging in dat land, hoewel opgetreden met den roep „los van Rome", niet in politieke wateren verzeilt, maar een godsdienstigen achtergrond en een geestelijke ontwaking tot vruc t heeft. De inhoud van dit schrijven is aldus:

„Sedert langen tijd is in de Evangelische kerk van Oostenrijk gebrek aan geestelijke verzorging. Er zijn gemeenten, die reeds jaren lang die verzorging missen. In andere gemeenten heeft men candidaten uit het buitenland beroepen.

In de beide laatste jaren hebben wij beleefd, dat de geest der Reformatie, die voor eeuwen ook in Oostenrijk is doorgedrongen, op vele plaatsen is ontwaakt. De beweging, die bij den aanvang een nationaalp litieke strekking had, heeft zich meer en meer verdiept en draagt thans rijke vrucht voor het Evangelisch Christendom, zoodat ook onze eigene geloofsgenooten de kracht van deze opwekking hebben ondervonden. Een honger naar het Evangelie ontwaakte ook bij dezulken, die tot hiertoe ver van onze kerk stonden. De steunsels van een vreemd gezag waren reeds lang in hun binnenste verbroken, maar geen scheppende geest heeft die verbrokene stukken van den puinhoop van het godsdienstig leven tot een nieuw hecht gebouw te zamen gevoegd. Wel verlangden zij naar zekerheid in leven en sterven, maar dat verlangen bleef onvervuld, tot het voor hen opgaande licht des Evangelies hun oogen verlichtte en hun harten versterkte en verblijdde. Zij waren, door nationale drijfveeren gedreven, uit de kringen hunner geloofsgenooten losgescheurd, en vonden nu tot hunne verrassing en verwondering in het Evangelisch Christendom nooit vermoede schatten. Zij zochten een kerk, die nationale gevoelens kweekte en bevorderde, en vonden een Heere der kerk, die van ieder Christen a'geheele persoonlijke overgave eischt, maar ook aan ieder de bekwaamheid schenkt, om bij het vasthouden van nationale gevoelens ook een hooger doel na te jagen, dat niet van deze wereld is.

Tengevolge van deze Evangelische beweging vormden zich nieuwe gemeenten, die geestelijke verzorging verlangden. Hoe pijnlijk wordt dus in onze kerken het gebrek aan predikanten gevoeld; hoe diep treurig is het, dat ook in de eerste jaren slechts weinig candidaten in het arbeidsveld onzer kerk kunnen uitgezonden worden, en dat er geen teekenen voorhanden zijn, die een spoedige sterke vermeerdering van theologische studenten verwachten laten. Bereidwillig hebben de Duitsche Evangelische kerken ons de hand gereikt en hulp geboden. Ongeveer 40 vicarissen zijn uit Duitschland tot ons gekomen. Deze broederlijke hulp vervult ons met hartelijken dank, want slechts daardoor was 't mogelijk het dringend verlangen naar de verkondiging des Evangelies te bevredigen.

Het is echter een noodhulp, als de geestelijke krachten uit andere landen komen moeten. Geschiedenis, zeden, taal enz., zijn gelijk in alle landen ook in Duitschland en Oostenrijk verschillend. Het Evangelisch geloof wil de eigenaardigheid van ieder mensch bevorderen, louteren, tot rijpheid brengen. Een predikant kan dan alleen met zegen arbeiden, als hij het volk in zijn eigen aardigheden kent.

Daarom verzoeken wij de Evangelische godsdienstonderwijzers aan de middelbare scholen, hen van hun leerlingen, die zij geschikt oordeelen, op de studie der theologie te wijzen. Daarom wenden wij ons tot u, Evangelische predikanten en leeraars, die zonen hebt, tot u, Evangelische ouders, wier zonen voor de studie aan de Hoogescholen voorbereid worden, brengt ze tot de studie in de theologie. Het is een eereplicht voor Evangelische families en ook voor hen, die maatschappelijk hoog staan, deze beweging, welke onze harten met vreugde en hoop voor de toekomst van het Protestantisme in Oostenrijk vervult, daardoor te steunen, dat gij uit uw midden strijders voor onze zaak zendt, dat gij uwe zonen theologie laat studeeren.

Omdat de ouders bij de bestemming van het beroep hunner zonen niet alleen op de ideale zijde zien, zij ook op het volgende gewezen.

Er bestaan bij de Weener Evangelische Theologische Faculteit zoovele staatsbeurzen, vrije tafels en andere beurzen, dat de meeste studenten belangrijke ondersteuningen ontvangen en het zelfs voor geheel onbemiddelden mogelijk is te studeeren. Verder zal, allicht binnen korten tijd, een tehuis voor theologen opgericht worden, dat een bescherming bieden zal tegen de verzoekingen en verstrooiingen van de groote stad.

Ook is na volbrachte studie de toekomst niet ongunstig. Hoe meer de beweging zich uitbreidt, des te meer geestelijke krachten zijn er noodig. Het is ook met waarschijnlijkheid aan te nemen, dat van de uit Duitschland overgekomene vicarissen in weinige jaren een aanzienlijk getal naar hun vaderland teruggekeerd zal zijn. Bovendien wordt algemeen erkend, dat tot verbetering van de predikantstraktementen en van het pensioen voor predikanten en hunne weduwen noodzakelijk in onze kerk wat gedaan moet worden.

En nu nog een woord aan u, Evangelische jongelingschap aan onze middelbare scholen. Onze blikken zijn vol hoop en vol blijde verwachting op u gericht. Welke de weg Gods met het Evangelisch geloof in ons vaderland is, weten wij niet. Maar één ding weten wij: er leeft in het Evangelisch Christendom eene kracht, die niet gedood kan worden. Waarom niet? Omdat zij niet van de wereld is, maar een kracht Gods. Hoe wordt deze kracht zichtbaar en werkzaam? In mannen, die staan in het geloof, gesterkt in God, vrijgemaakt door Jezus Christus en slechts gebonden door het Woord van God. Wilt gij, die den eernaam van een Evangelisch Christen draagt, niet tot daden brengen, wat in dien naam opgesloten ligt? Heil ons vaderland, wanneer uit uw midden in het geloof sterke mannen voortkomen. Een zegen zult gij dan zijn, waar gij leeft en werkt. Onze kerk heeft de toekomst, als zij bewijst, dat geest en kracht hare leden bezielen. Welk werk is schooner en verhevener dan zijn gansche leven te wijden in den dienst van Hem, uit wien alle kracht voortkomt, een bode en heraut des Evangelies van Jezus Christus te worden? Mocht het Protestantisme in Oostenrijk bewijzen, dat de levenskracht, die het in de dagen onzer vaderen dikwerf zoo schitterend bewaard heeft, nog niet uitgedoofd is, mocht zich deze kracht in eene nieuwe theologische jongelingschap verjongen. Wij bidden God, dat Hij arbeiders in zijn wijngaard zende."

Mocht dit woord de begeerte bij velen wekken, om zich tot het predikant voor te bereiden, opdat tal van trouwe verkondigers van het Evangelie der genade en der verzoening in Oostenrijk optreden tot bekeering van velen, die nu nog van Gods Woord vervreemd den weg der zaligheid niet kennen.

SCHOLTEN.

François Veuillot verhaalde o. m. met deze woorden zijn bezoek bij den Paus, in de *Univers*. „Ik heb dus het geluk gehad den H. Vader van dichtbij te naderen en aan zijne voeten te knielen. Ik heb die vreugde gesmaakt, dat ik zijne zegenende hand op mijn hoofd voelde rusten, en dat ik met Hem onder vier oogen kon spreken. Dengene van aangezicht tot aangezicht te aanschouwen, en, om zoo te zeggen, Hem met eigen oogen te omvatten, *Dengene, die in der waarheid hier beneden de levende en zichtbare Christus is;* Hem zich glimlachend tot u te zien nijgen, terwijl Hij met Vaderlijke goedheid tot u spreekt, — waarlijk, is er grooter en zoeter geluk?" — Vraagt men nu nog, of Paus-vereering afgoderij en menschvergoding is?

—

Van de ex-koningin van Madagascar, Ranavalo, schrijft de heer Cook, die haar te Algiers heeft bezocht het volgende. — „Gedurende langen tijd heeft Ranavalo, tegen haar zin, niet naar de kerk durven gaan. Maar, dank zij den Heer, heeft zij te Algiers Fransche Protestanten leeren kennen; alsmede dat zij vrij was, naar haar geweten te handelen. Zij volgt de godsdienstoefeningen zeer regelmatig. Zij kent haar Bijbel zeer goed en vraagt haar predikant dikwijls om deze of gene passage voor haar te lezen. Haar neef, die vier jaren op een kostschool in Zwitserland heeft doorgebracht, is een zeer beminnelijk mensch. Hij woont de bijeenkomsten der Jongelings-vereeniging bij, en is lid van het anti-alkohol verbond.

—

De Vrije kerk van het kanton Waadtland telt in haar geheel thans 4,872 ingeschreven lidmaten.

—

Bij de Anglicaansche Zending is tegenwoordig de fonograaf in gebruik genomen als middel bij het Zendings-onderwijs. Zendelingen, die naar Tripoli zijn gegaan, om de taal der Haoussas te leeren, hebben een fonograaf medegenomen. Eenmaal meester zijnde van het dialect, hebben zij de fonograaf het Onze Vader, de Twaalf artikelen en de Tien geboden gedicteerd. Vervolgens hebben zij afdrukken daarvan naar Engeland gezonden, voor de Zendeling-kweekelingen. Deze krijgen dan door middel van de fonograaf een zeker denkbeeld van deze taal en hare uitspraak, voordat zij naar Afrika zelf moeten vertrekken. — In Uganda heeft de koning Toro van hetzelfde genootschap een schrijfmachine ten geschenke ontvangen, waarmede hij zeer ingenomen was en waarvan hij ijverig gebruik maakte.

—

Het voormalig paleis van den hertog van Alva te Madrid wordt tegenwoordig bewoond door den agent van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap. De zalen, waar vroeger de raadsvergaderingen der inquisiteurs gehouden werden, zijn vol van de Bijbels, die men in Spanje verbreidt. De Protestantsche Christenen, die zich aan de evangelizatie van dit land wijden, komen bijeen in de kamer, die eenmaal door dezen wreeden vijand der nieuwe leerbelijders bewoond werd.

—

Te Parijs werd onlangs een matinée gegeven ten voordeele der Armenische weezen. De heer Anatole France schetste de geschiedenis der Armenische bloedbaden door de Turken aangericht, en de listigheden der Muzulmanen. Zekere Koerdische soldaat moest opgehangen worden; naar het heette om zijn wreedheden tegen de Armeniërs gepleegd; terwijl zijn medeplichtigen hiervoor een paard, wapenen en eerbewijzingen ontvangen hadden. Niettegenstaande de Koerde zich op zijn gruwelen verhief, vertelde hij aan Dr. Dillon, dat hij gestraft werd, hoewel aangebracht door de Armeniërs, omdat hij zich jegens T u r k e n vergrepen had.

—

In den N.-Amerikaanschen oorlog werd door een reiziger aan Prezident Lincoln een paspoort naar Richmond gevraagd, waarop deze den vrager antwoordde: O heel gaarne zal ik u met een paspoort verplichten, indien het maar gehonoreerd wordt als zoodanig. Want gij moet weten mijnheer, dat ik in twee jaren tweehonderdvijftig duizend paspoorten aan mijne soldaten afgegeven heb, om de hoofdstad der Geconfedereerden binnen te gaan, — en niet één is er nog in geslaagd.

—

In het Londensche Muzeum is eene nieuwe verzameling van Babylonische kleien tafels en koeken, met allerlei inschritten en eigendomsbewijzen, naar men gist 3 à 4000 jaren oud, voor het publiek opengesteld.

—

De heer E. Delpit, secretaris van den luitenant-gouverneur der provincie Quebec, echtgenoot van Mej. Côte, en vader van drie kinderen, meent zijn huwelijk te laten vernietigen door een Roomschen aartsbisschop, zonder met de burgerlijke wetten te rekenen. En voor dezen eisch heeft hij ook een gewillig rechter gevonden. Als reden wordt voorgewend, dat een Protestantsch predikant het huwelijk van twee Roomschen heeft ingezegend; dus is deze akte van geen beteekenis. De werkelijkheid is echter, dat de beide echtgenooten op hun trouwdag geen van beiden Roomsch waren; en dat in Canada de dienstdoende predikant bij de huwelijksinzegening den staat vertegenwoordigt en de functies van burgelijk ambtenaar vervult.

—

De heer Schulz, Baptistisch predikant te Graudenz, was tot 15 mark boete veroordeeld, omdat hij bij de begrafenis van een lid zijner gemeente op het kerkhof gesproken had. Dit vonnis is echter vernietigd en de kosten vallen voor den staat. Een der gronden hiervoor luidt echter zonderling, maar begrijpelijk clericalistisch. De beschuldigde, zoo heet het, moet worden vrijgesproken, omdat de leeraar van een Baptistische kerk, al is zij niet bij de regeering ingeschreven, niet als een leek kan beschouwd worden.

—

Door de algemeene vergadering der Wesleyaansche kerken te Chicago is de practische afwijking gesanctioneerd van de bestaande orde om een predikant niet langer dan drie jaren in eene en dezelfde gemeente te laten arbeiden. Voortaan zal deze wijziging nog meer toegestaan en de diensttijd van een Methodistisch leeraar op een belangrijk punt der kerken voor onbepaalden tijd kunnen verlengd worden.

—

In Rusland worden sekten gevonden, althans door de regeering als zoodanig aangegeven, gelijk die van de Roode Pelgrims en Nihilisten, waarvan het laatste woord of beginsel „zelfmoord" zou zijn. Een rapport van den Procureur-generaal der H. Synode meldt ook 't bestaan eener sekte, die de vereering belijdt van Judas Iscariot; den eenigen discipel h.i. die zichzelven gelijk gebleven is door zich na zijn berouw den dood te geven. De sekte stelt hem dan als voorbeeld, overmits de dood de eenige weg is, om een toekomstigen ondergang te ontkomen! Men zegt, dat de politie menigmaal dit bedrijf van zelfmoord bij die dwepers moet voorkomen. — Dat er tegenwoordig zelfmoordpredikers zijn onder de *on*geloovigen, die gelooven aan een *niet-zijn*, — is meer gemeld. Doch Judas-vereerders onder Christenen van naam? — 't lijkt veel op een officieel aangewreven geloof, om te zekerder te kunnen vervolgen.

†

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 Juni 1900 in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat).

(*Vervolg* van No. 35).

Te 2 ure heropent de Voorzitter de vergadering. Hij deelt mede, dat de Regelings-Commissie de kosten der vergadering voor iedere Diaconie heeft bepaald op f 1,50.

Voorts brengt hij in herinnering, dat volgens besluit in de morgenvergadering h-t 1ste en 10de punt zouden worden behandeld na het referaat van Ds. Van Lummel. Hij geeft nu den geachten leeraar het woord voor ZEws. referaat.

De vraag, waarvan de inleiding ter bespreking mij opgedragen is, aldus begint Ds. Van Lummel, luidt:

„Welke verhouding bestaat er tusschen „het ambt der Diakenen en de andere ambten „in Christus' kerk?

„Is voor ieders bijzondere roeping een „nauw begrensd terrein aangewezen?

„Op welke wijze en wanneer kunnen de „verschillende ambtsdragers elkander in den „ambtelijken arbeid steunen of tot elkanders „werkkring ingaan?"

Er is een tijd geweest, dat er in de Gereformeerde Kerken geene moeilijkheden konden rijzen omtrent deze vraag. Dat was voor de Kerken niet de beste tijd. Het was de tijd, toen de Dienaren des Woords alles waren. De dominee was de kerk. Maar toen de Heere eene opwekking gegeven heeft, trad het presbyteriaal karakter meer te voorschijn. In 1834 trad het Opzieners-, het Ouderlingenambt, uit zijne smadelijke positie naar voren. En toen in '86 eene nieuwe beweging ontstond, bleek het, dat van nu af ook de aandacht werd gewijd aan het diaconaat. En nu is het in onze Gereformeerde Kerken zoo, dat de drie ambten welbewust optreden. In zulke omstandigheden ligt het voor de hand als vragen, als nu gesteld omtrent de drie ambten, rijzen. Deze vraag brengt ons op het praktische kerkelijk leven. Want der Doctoren ambt, gelijk thans van geachte zijde wordt aangetoond, komt met dat praktische leven niet in aanraking.

Deze vraag is van direct belang wel voor grootere Kerken, waar de Diakenen afzonderlijk vergaderen. En ook voor Diaconieën van kleinere Kerken, waar men zich telkens, ook waar Ouderlingen en Diakenen saamvergaderen, moet afvragen of eene zaak den Ouderlingen of den Diakenen aangaat. Maar hier, op eene Conferentie van Diakenen, is ze geheel op hare plaats.

Ik wensch de tweede en derde vraag te besnoeien. Ik zal niet ingaan op de verhouding van regeer- en leer-Ouderlingen, niet wijzen op de verhouding tusschen den Ouderling en den Dienaar des Woords, ook niet aangeven, wanneer de Ouderling tot het werk van den Dienaar mag ingaan. Dus dit alleen, spreken over het Diakenambt. Het is trouwens op zichzelf van genoegzame beteekenis en moeielijkheid. Ten eerste uit de Schrift en dan uit de historie, de belijdenisschriften de liturgie en de kerkenorde wensch ik de beginselen te vinden, om in deze zaak tot het rechte inzicht te komen.

In de Handelingen wordt het Diakenambt afzonderlijk behandeld. De Schrift komt hier niet met een uitvoerig betoog, dat der Diakenen eigen ambt is, de armen te verzorgen. In de eerste plaats worden genoemd de weduwen d. i. verlatenen. Eene nadere omschrijving van het ambt der Diakenen zoekt men vergeefs. Filippus en Stefanus predikten. Maar als de apostelen verklaren, dat zij niet te gelijker tijd het woord en de tafelen kunnen dienen, dan zou men mogen zeggen, dat prediken hun ambt was en niet dat der Diakenen. De buitengewone gaven, aan Filippus en Stefanus geschonken, geven geen grond om ook voor de andere vijf, gelijke gaven te onderstellen. Of de Diakenen in eene vergadering hebben medegearbeid valt niet te beslissen. Van eene vergadering van ambtsdragers is nauwelijks sprake. De Diakenen worden niet afzonderlijk genoemd. In Filippensen 1 : 1 worden ze in één adem genoemd met de Ouderlingen: „al den heiligen in Christus Jezus, die te Filippi zijn, met de Opzieners en Diakenen." Maar in de Handelingen der Apostelen spreekt Paulus van Ouderlingen en evenzoo worden in den brief aan Titus Ouderlingen genoemd, geen Diakenen. Maar daaruit mag niet worden afgeleid, dat Diakenambt minder noodzakelijk is.

In Christus vinden wij in het Middelaarsambt de volheid van alle bedieningen. Maar omdat wij menschen zijn, zijn door de leiding des Heiligen Geestes de ambten verdeeld, zoowel Ouderlingen als Diakenen. Ik weet u geen plaats aan te wijzen, waar het Diakenambt in de gemeente wordt ondergeschikt verklaard aan dat der Ouderlingen.

Toch is, gelijk uit de historie blijkt, die meening spoedig opgekomen. In de tweede eeuw bestrijdt Ignatius haar, zeggende, dat de Diakenen niet zijn bedienaars van spijze en drank, maar van de Kerk Gods. Die opvatting woekerde toch voort. Isidorus vergelijkt de Diakenen bij de Levieten in zijn „Pontificale Romanum." De Diakenen moesten bedienen bij het altaar. Zij werden behulpsels voor de oudsten. De opvatting in de Grieksche Kerk verschilde weinig van de Roomsche. Wat de Protestantsche Kerken aangaat, de opvatting der Episcopaalsche komt de Roomsche zeer nabij. In de Luthersche werden de Diakenen behulpsels voor de Dienaren. Zeker tegen de bedoeling van Luther, die zeide, dat van hen en door hen de arme Christenen moesten worden geholpen. In de Gereformeerde strooming ten tijde der Reformatie werd nadruk gelegd op wat de Schrift aangeeft: verzorging der armen en weduwen. In de Hessische Kerk werd in 1526 voorgeschreven, dat elken predikant minstens drie Diakenen moesten worden toegevoegd. In Genève werd in 1541 in gelijken zin besloten. Calvijn spreekt van twee soorten van Diakenen, de eerste, belast met het administreeren der kerkelijke gelden, de tweede, met de zorg voor armen en weduwen, onze Diakenen dus. In de „Forma à Gratia" spreekt Johannes à Lasco van drie ambten, 1° van de Dienaren des Woords, 2° van de Dienaren des Zwaards, 3° van de Dienaren der Tafelen. In het laatste onderscheidt hij twee dingen, *a*, het verzamelen, *b*, het uitdeelen.

Hier volgt nu een onderzoek der belijdenisschriften. De Formulieren van Eenigheid en de Catechismus geven hierover weinig, de Artikelen tegen de Remonstranten niets. Iets meer geeft de Belijdenis in art. 30, waar zij spreekt van drie ambten: de Dienaren des Woords, die gegeven zijn om Woord en Sacramenten te bedienen en met de Opzieners en Diakenen vormen den Raad der kerk. Arnoldus van Rotterdam zegt van dit artikel: Der Herderen ambt is, te arbeiden, dat de ware religie haren loop hebbe, der Ouderlingen ambt, dat de overtreders op geestelijke wijze worden gestraft en der Diakenen, dat de armen worden geholpen. De laatste taak verdeelt hij hierin, 1° de aalmoezen inzamelen, 2° goede middelen aanwenden om in de nooden te voorzien, 3° de gaven uitdeelen voorzichtig en met een bewogen gemoed. Dit is alles, wat wij in de belijdenisschriften vinden omtrent het Diakenambt. In betrekking hiermede moeten wij niet uit het oog verliezen, dat er gezegd wordt, dat de Opzieners en de Diakenen met de Dienaren vormen den Raad der kerk. Straks zal het blijken in anderen zin. In de Liturgische Schriften had ik meer verwacht te vinden. In de Formulieren ter bevestiging van Dienaren en Ouderlingen wordt een ander standpunt ingenomen. In het laatste lezen wij: „En alzoo maken de Dienaren des Woords en de Ouderlingen te zamen een Kollegie of gezelschap, zijnde als een Raad der kerk en vertoonende de geheele Gemeente." Hier worden de Diakenen niet genoemd. Lezen wij echter verder, dan wordt het bezwaar opgelost. Daar staat: „waarop de Heere Christus ziet, wanneer Hij zegt: (Matth. 18 : 17) „Zegt het der Gemeente." Hier spreekt de Heiland van de oefening der tucht. „Indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tusschen u en hem alleen." En wat er verder volgt. In dit verband heeft, zoover ons bekend, geen Gereformeerden ooit bezwaar gehad, dat in dergelijke zaken Dienaren des Woords en Ouderlingen als Kerkeraad optraden en in zulke gevallen namens de Gemeente optreden. Het is zoover wij weten door niemand weersproken, dat in tuchtzaken de Dienaren en Ouderlingen de Gemeente vertegenwoordigen. En voorts over het onderscheid tusschen de drie ambten het volgende. Der Dienaren ambt is de bediening des Woords, der gebeden, der Sacramenten en der tucht. Der Ouderlingen ambt het regeeren en opzicht hebben over de kudde en het toezicht op leer en wandel. Der Diakenen ambt is de aalmoezen te verzamelen, het noodige uit te deelen en met troostelijke redenen uit Gods Woord de ellendigen bij te staan.

Op de Synode van 1618/19 is de vorengenoemde Belijdenis aangenomen en vastgesteld, en bovendien de Kerkenorde, die mutatis mutandis (met de wijzigingen, door de omstandigheden geboden) nu nog onderhouden wordt.

De Kerkenorde zegt in art. 16, dat der Dienaren ambt bestaat in de bediening des Woords, der gebeden en der Sacramenten, het acht nemen op de Ouderlingen en de gehee e Gemeente, en (met de Ouderlingen), de Kerkelijke discipline in het huis des Heeren.

En van de Ouderlingen in art. 23: Hun is, behalve wat in art. 16 genoemd wordt, bijzonderlijk opgedragen 1° de tucht, 2° het opzicht over de Dienaren en de Diakenen, 3° de bezoeking aan de huizen, 4° de anderente vermanen.

En in art. 25 van de Diakenen: Hun ambt is de aalmoezen naarstiglijk te verzamelen, ze waar nood is uit te deelen, de benauwden te vertroosten, en wel toe te zien, dat de gaven goed worden besteed. En ten slotte rekening en verantwoording doen aan den Kerkeraad.

Als wij dit alles overzien, komen wij tot deze gevolgtrekking. In de eerste plaats is het niet aan te nemen, dat op de Synode van Dordrecht tegelijk ja en neen is gezegd. Het is niet aan te nemen, dat deze de Belijdenis heeft aangenomen, waar uitgesproken wordt, dat de Dienaren en de Ouderlingen met de Diakenen samen den Raad der Kerk vormen en tevens het Formulier van Bevestiging en de Kerkenorde, waarin zij uitspreekt, dat de Dienaren met de Ouderlingen den Raad der Kerk vormen. Zoodanige inconsequentie mogen wij der Synode niet toeschrijven. De oplossing is hier, dat de Kerkeraad kan worden beschouwd als regeerende en als vertegenwoordigende de Gemeente. In dezen eersten zin zien wij duidelijk uit de Schrift, dat de Ouderlingen zoowel die arbeiden in het Woord en de leer, als die regeeren, acht moeten hebben op zuiverheid in leer en leven. En even duidelijk, dat de Diakenen zijn aangewezen om de armen en ellendigen te voorzien in hunne tijdelijke nooddruft. Maar als vertegenwoordigende de Gemeente worden zij over andere zaken gesteld als bouw en onderhoud van kerken, beroeping van Dienaren, verzorging hunner tijdelijke nooddruft. Hier is het, dat Ouderlingen en Diakenen zich uitspreken. Dan de Gemeente-stemmingen. Wij zijn zoo independent, dat ook de Gemeente zich laat vertegenwoordigen door de ambtsdragers, evenals de Dienaren des Woords door de Gemeente worden aangewezen. De Kerkeraad wordt ook beschouwd als vertegenwoordigende de Gemeente, waar bij, als de geheele Gemeente niet gewoon is zich uit te spreken of dit niet begeert, zulke dingen namens de Gemeente afhandelt. In eigenlijken zin zijn dit handelingen der Gemeente. De Kerkeraad doet ze af, als vertegenwoordigende de Gemeente. Dus, met gezag aan Gods Woord ontleend treden Dienaren en Ouderlingen op als Kerkeraad in zake Woord en Tucht en de Diakenen als verzorgers der armen. Maar waar het den uitwendigen toestand der Gemeente raakt, b.v. beroeping van ambtsdragers, daar treden de Ouderlingen met de Diakenen en de Dienaren op als Raad der Kerk. Om dezelfde redenen behoort een besluit van Ouderlingen of Diakenen, waar het uitwendige zaken betreft, aan de beslissing van den Breeden Kerkeraad te worden onderworpen, die bestaat uit Dienaren, Ouderlingen en Diakenen.

Ten slotte eene bepaalde beantwoording van de tweede en derde vraag.

Voor de roeping der Ouderlingen is een bepaald begrensd terrein aan te wijzen.

De ambtsdragers kunnen nooit tot elkanders ambt ingaan dan om met goeden raad elkander te steunen.

In kleinere Kerken worden de Diakenen mede tot den Kerkeraad genomen. Dit is niet in strijd met art. 38 der Kerkenorde. Het valt immers in het oog, dat dit niet wordt toegelaten aan de Diakenen als een zekere gunst, maar om de Ouderlingen te steunen. Waar het getal Ouderlingen zeer klein is, geschiedt het, om te voorkomen, dat enkele personen heerschappij voeren. Onderschikking van de Diakenen onder de Opzieners is er niet. Zooals de Ouderlingen elke week zoo komen ook de Diakenen elke week samen. De Dienaren moeten op de Diakenen goed opzicht hebben. Maar dit is ook geen onderschikking. De Diakenen moeten rekening doen aan den Kerkeraad volgens art. 25. Maar dat is geen ondergeschiktheid. Want daar wordt uitdrukkelijk verklaard: zoo iemand daarbij wil tegenwoordig zijn, is dit ook voor gemeenteleden toegelaten. Als de Diakenen hier dus ondergeschikt zijn aan de Ouderlingen, dan zou er uit volgen, dat zij ook aan de Gemeente en aan elk lid ondergeschikt zijn. Maar daar is het weer de Breede Kerkeraad, als de Gemeente vertegenwoordigende, waar de Diakenen rekening en verantwoording doen.

Wij zijn dus van meening, dat naar Gods Woord en de Belijdenisschriften er eene verhouding van gelijkheid bestaat tusschen de Dienaren, Ouderlingen en Diakenen. Hier is geen Meester en Heere, maar hier zijn allen broeders.

De Dienaren hebben hun eigen werk: den Dienst des Woords, der Sacramenten en der gebeden.

De Opzieners: de Tucht, het toezicht op leer en wandel.

De Diakenen: de Verzorging en vertroosting der ellendigen.

Nooit mag een ambtsdrager, want alle dingen moeten eerlijk en met orde geschieden, ingaan tot den arbeid van den ander. Wel mogen de ambtsdragers elkander steunen in de uitoefening van het ambt.

(*Wordt vervolgd.*)

L. MEESTERS.

Rotterdam.

Ingezonden.

Geachte Redacteur,

Toen in het begin van dit jaar de „Handelingen der 59ste Vergadering van de Curatoren der Theol. School" uitgekomen waren, las ik tot mijn verwondering in Art. 13 op blz. 10, dat den 4en Jan. 1899 de aandacht gevestigd werd „op Dr. H. Franssen, predikant te Winterswijk, die zijn emeritaat heeft aangevraagd en te Zwolle zal gaan wonen."

Welk een profetische geest, dacht ik toen, heeft in 't Curatorium gewerkt!

Ik zweeg evenwel in 't publiek, afkeerig zijnde van „couranten-geschrijf", en van meening in den goeden weg te gaan, door hierop terug te komen in het als Penningmeester uit te brengen Verslag.

Dientengevolge schreef ik daarin:

„Ten slotte zij 't mij vergund een rectificatie te vragen van wat omtrent mijn persoon voorkomt op blz. 10 van uw jongste Verslag. Niet, dat ik den Scriba aanklaag. Ik meen, dat ZEw. alles heeft genotuleerd juist, gelijk 't is voorgevallen. Maar ik wees wijlen Ds. de Haas, die bij zijn bezoek op 19 Jan '99 ten mijnent sprak, gelijk de notulen vermelden, er reeds op, dat men in Kampen meer wist, dan ik zelf.

„Waarheid is, dat op 4 Jan. 1899 ik nauwelijks was begonnen te *denken* over het vragen van toestemming om mijn dienst te mogen onderlaten; dat ik toen met geen mensch nog daarover *gesproken* had, en dus in 't minst nog geen beslissing omtrent een woonplaats genomen had.

„Ik bracht dan ook eerst 9 Febr. mijn verzoek in betrekking tot Art XIV D. K. O. in den Kerkeraad te Winterswijk."

Tot mijn leedwezen is de gevraagde rectificatie achterwege gebleven, en ook dit deel niet opgenomen in het broksgewijze medegedeeld rapport. Daarom acht ik mij verplicht, thans toch in *de Bazuin* de verbetering openbaar te maken, opdat er niet nog meer legendes rondwaren.

Met dank voor de opname en verschuldigde hoogachting,

Uw dw.

DR. H. FRANSSEN.

Zwolle, 4 Sept. 1900.

Boekaankondiging.

Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie. Achtste jaargang. No. 1. Kampen, J. H. Kok 1900.

Deze aflevering maakt wederom een goeden indruk en levert het bewijs, dat het Tijdschrift hoe langer hoe meer aan degelijkheid wint. Prof. Noordtzij zet er zijne belangrijke studie in voort over den 68en Psalm, van vers 20 tot het einde. Wijl mijn ambtgenoot alle geleerde bewijsvoering naar de noten verwezen heeft, is zijne verklaring ook voor eenvoudige lezers genietbaar. En zij zullen er wel bij varen, als zij van Prof. Noordtzij's degelijke uitlegging kennis nemen, en den 68en Psalm beter dan ooit leeren kennen en begrijpen. Met genoegen zien wij in deze aflevering wederom een studie opgenomen van de hand van Dr. van Goor. Het is een referaat over de vraag: Op welke wijze kan eene herziening van de Gereformeerde belijdenis wettig tot stand komen? Aan de hand der Dordsche Synode geeft hij daarop een duidelijk, juist antwoord, dat ook voor onze dagen van beteekenis is. Immers is in onze kerken de herziening van art. 36 aan de orde gesteld; en voor de Zending is de quaestie opgeworpen, wat belijdenis en catechismus de kerken op Java zullen hebben. Daarom zal men wel doen, aan dit artikel de noodige aandacht te wijden. De studie van Dr. van Goor is deze ten volle waard. Eindelijk geeft Ds. Mulder van Kockengen in deze aflevering een goed artikel over Openbare Schuldbelijdenis. Zijne conclusiën komen ons juist voor. Ook dit artikel bevelen wij ter lezing zeer aan. Moge het Tijdschrift zoo voortgaan. Dan zal het zonder twijfel in bloei toenemen.

—

Marnix. Protestantsche Stemmen. Jaargang II. Aflevering IV. Rotterdam, Daamen 1900.

Behalve een kort artikel van Graaf von Hoensbroeck tegen de Pauselijke Onfeilbaarheid, bevat deze aflevering vooral een zeer lezenswaard verslag over de uitbreiding van het Evangelie in Frankrijk. Voorts is er nog eene opgave in te vinden van den inhoud van verschillende tijdschriften, een gedeelte van de Statuten van het Genootschap van Jezus, en eene berekening van het vermogen van den Paus. Wie een beetje met Rome op de hoogte wil komen, kan in dit Tijdschrift terecht.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
CHRISTIAAN SPOOR
EN
EGBERDINA TEN KATE.
die, mede namens wederzijdsche Familieleden hun hartelijken ***dank*** betuigen voor de ondervonden belangstelling.

BOVENSMILDE,
31 Aug. 1900.

Door Gods goedheid werden wij verblijd door de geboorte van een welgeschapen ***DOCHTER.***

A. J. MULDER.
L. A. MULDER—
DE JONG.

KOCKENGEN.
31 Aug. 1900.

Door de gunste onzes Gods beviel mijne hartelijk geliefde Echtgenoote D. PARLEVLIET van een welgeschapen ***ZOON.***

R. J. AALBERTS.

OPPERDOES, 1 Sept.

Heden schonk de Heere ons een welgeschapen ***ZOON.***

H. ZOMER.
D. ZOMER—
LUIMSTRA.

KOLLUM,
5 Sept. 1900.

Na een langdurig maar zeer geduldig lijden, werd den 29 Aug. van ons weggenomen, onze zeer geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

E. Janssen,

op den leeftijd van ruim 72 jaren, waarvan hij de gemeente des Heeren te Vroomshoop gediend heeft 4 jaar als diaken en 22 jaar als ouderling; en de gemeente te Almelo 8 jaar als ouderling.

Het voor ons zoo smartelijk heengaan van onzen zoo geliefden en onvergetelijken doode, is voor hem het ingaan geweest in de ruste, die er overblijft voor het volk des Heeren.

Mede namens de andere Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen,
H. JANSEN.

ALMELO,
4 Sept 1900.

Helpt haar!

In het noodweer, dat Maandag 20 Aug. woedde, is ***Ebe v. d. Meulen*** door den bliksem gedood te Uithuizen, waar hij in het werk was, om in de stoffelijke nooden van zijn gezin, hier woonachtig, te voorzien.

Hij laat een arme weduwe met ***vijf kinderen onverzorgd achter.***

Zeer bewogen met het droevig lot dezer zwaarbeproefde vrouw, die met haar man ook haar kostwinner verloor, hebben ondergeteekenden zich verbonden voor haar te doen wat ze kunnen. Gaarne zouden zij haar in een kleine zaak zetten, waaruit zij haar bestaan zou kunnen zoeken, opdat zij moge bewaard worden voor kommer en gebrek.

LANDGENOOTEN! plaatst u één oogenblik in de plaats van deze arme weduwe met hare kleintjes; dit doende ***kan*** het niet anders, of bewogen met haar toestand, tast gij in uw zak en zendt gij aan een der ondergeteekenden een gave der barmhartigheid, opdat zij geholpen worde.

Elke gave wordt met dankbaarheid aanvaard en verantwoord door

C. W. DE VRIES, *Geref. pred.*
K. v. D. PLOEG,
E. BOSSINADE.

ZEVENHUIZEN (Gr.),
29 Aug. 1900.

In het Christelijk gesticht voor krankzinnigen »DENNENOORD" te ZUIDLAREN ***wordt gevraagd een***

huismeester

van Gereformeerde belijdenis en bekwaam om de administratie van het magazijn en de departementen te voeren en de leiding te hebben van allen, die daarin werkzaam zijn. Salaris ***f 1200.***

Sollicitaties te zenden aan en informaties te bekomen bij den Geneesheer-Directeur DR. J. H. SCHUURMANS STEKHOVEN.

's Heerenloo.

Wie tot

PLEEGZUSTER

onder de IDIOTEN wenscht te worden opgeleid, zende hiervan mededeeling aan den Directeur van 's HEERENLOO te ERMELO.

MANUFACTUREN.

Tegen a. s. ***Jan.*** of ***Febr. gevraagd*** een flinke

bediende en leerling,

tegen nader overeen te komen voorwaarden. Br. fr. lett. ***P.***, bureau *Veendammer Volksblad.*

J. FABERY de JONGE
te APELDOORN levert met succes,

Avondmaalstellen
en
Doopbekkens.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

L. S. Door dezen vestigen wij de aandacht op de Unie

„Hendrik de Cock",

die zich ten doel stelt, de organisatie van ***Geref. studenten*** aan de Rijks-Univ. te LEIDEN, UTRECHT en GRONINGEN, de Gemeentelijke Univ. te AMSTERDAM, en de Polyt School te DELFT.

P. B. BOUMAN.
h. t. Praeses.
W. J. KOLKERT JR,
h. t. ab-actis.

AMSTERDAM, 2e Jan v/d Heydenstraat 10 huis.

Alom is de inteekening geopend op den
Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl. v. d. twaalf kleine Propheten, gebonden in 2 half lederen banden f 9,50 voor . .	f 4,—
AMBROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor	- 2,—
D. MOLENAAR, De Heidelb. Catechismus f 4 90 voor	- 2,—
DR F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profeet 3 dln. f 4,50 voor	- 2,50
PETRUS IMMENS, De godvruchtige Avondmaalganger half leer f 2,40 voor . .	- 2,00
FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; half lee. f 1,40 voor	- 1,20
JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4,40 voor	- 2,20
JAMES, Het Huisgezin. Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f 3,60 . .	- 1,80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 5 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

ZANGGEZELSCHAPPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

HOSANNA.
64 Liederen voor drie- en vierstemmig Mannenkoor, ten dienste van Jongelingsver. en Christ. zanggezelschappen. Door SERNÉ. f 1,25.

DE ZINGENDE PELGRIM.
25 Liederen voor Christ zanggezelschappen Door KEUNING. 30 cent.

LIEVEN EN LOVEN.
25 Liederen voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.

DE CHRISTEL. ZANGER.
20 Liederen voor zanggezelschappen en huisgezinnen. Door VAN WIJCK. 25 cent.

DE ZANGVRIEND,
34 Meerstemmige Christ. liederen voor jong en oud. Door WIJLE. 25 cent.

DE KLEINE ZANGER.
20 Twee- en driestemmige zangstukjes voor Christ. scholen en Zondagsscholen. door SMINK. 20 cent.

EENVOUDIGE LIEDEREN.
voor Christelijke en Zondagsscholen. Door VOERMAN. 10 cent.

VADERL. GEZANGEN,
Der jeugd aangeboden door SCHABERG. 10 cent.

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 37.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 14 September 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

BIDSTOND VOOR Z.-AFRIKA.

De Classis 's-Gravenhage heeft aan de Geref. kerken een bidstond uitgeschreven voor de nooden der Zuid-Afrikaansche stamgenooten tegen a. s. Zondag 23 Sept., des avonds.

Namens de Classis,
VAN MINDEN, Scriba a. h.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

ADMISSIE-EXAMEN.

Het Admissie-examen voor de Th. Sch. zal D. V. gehouden worden *Donderdag 20 Septr. a. s. voorms. ten 9 ure.*

Men melde zich (mondelijk óf schriftelijk) aan bij den heer *J. Jansen*, Pedel der Theol. School.

Het Programma der *vereischten* voor de toelating tot de School wordt, op aanvrage, toegezonden door den Secretaris van het College van Hoogleeraren, Prof. *Dr. H. Bavinck.*

Voor hen, die het diploma ontvingen van het Gereformeerd Gymnasium te Kampen, loopt het onderzoek alleen over de *beweegredenen*, die geleid hebben tot de keuze van het ambt van dienaar des Woords.

De Cursus 1900/1 wordt *Vrijdag 21 Septr. a. s.* geopend *'s avonds ten 8 ure*, met den gewonen Krans.

Inschrijving van Studenten heeft dienzelfden dag plaats, *des nams. ten 6 ure*; in de Aula door den Rector en op vertoon der Kwitantie voor het Collegegeld Ie Semester.

P. Biesterveld, *Rector.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

WESTER-EMDEN, 3 Sept. 1900. Gisteren maakte onze Leeraar Ds J. Sijbesma aan de gemeente bekend, dat ZEerw. een roeping had ontvangen van de Ger kerk van Ulrum.

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jr.

—

BROEK OP LANGENDIJK, 4 Sept. 1900. Zondag j.l. was het voor de gemeente een gewichtige en blijde dag. Onze beroepen Leeraar Ds. J. Hartwigsen tot ons overgekomen, werd des morgens door Dr. Honig van Zeist tot zijn dienstwerk ingeleid, naar aanleiding van 2 Cor. 5 : 19 en 20. 's Middags verbond onze geachte Leeraar zich aan de gemeente met de woorden uit Rom 8 : 33 en 34. Stelle de Heere ZEerw. alhier tot zegen en vervulle hij spoedig de ledige plaats te Harmelen.

Namens den Kerkeraad,
Jb. Balder Wz.

—

VRIJHOEVE-'s-GREVELDUIN-CAPPELLE, 5 Sept. 1900. Verleden Zondag werd uit een te voren gesteld tweetal, met bijna algemeene stemmen als Herder en Leeraar beroepen, de Eerw. heer W. T. van Dam, Theol. Candidaat te Bolnes.

Namens den Kerkeraad,
D. N. van der Schans, Scriba.

—

GEES, 6 Sept. 1900. Wij ontvingen het teleurstellend bericht van den Candidaat R. J. Schoemaker, dat hij voor onze roeping bedankte.

Namens den Kerkeraad,
A. Willering, Scriba.

—

BEDUM *B*, 7 Sept. 1900. Ds. J. M Stroes is tegen 1 October eervol emeritaat verleend. D V. den 30 dezer zal ZEw. zijne afscheidsrede alhier houden. Tot voorziening in de a. s. vacature heeft de kerkeraad een tweetal opgemaakt, dat bestaat uit de DD. J. P. Klaarhamer, te Marken en W. W. Meijnen, te Winsum c. a. (Friesland)

Namens den Kerkeraad,
H. Meima, Scriba.

—

AALDEN, 9 Sept. 1900. Na een door den kerkeraad tevoren gesteld drietal, is hedenamiddag na het eindigen der godsdienstoefening, onder leiding van den Weleerw heer Ds. R. Buls van Nieuw-Amsterdam, met op een na alle stemmen tot Herder en Leeraar gekozen, de Eerw. heer Joh Jansen, Theol. Cand te Varsseveld Onze wensch en bede is, dat de Heere, die alle harten in zijn hand heeft, ZEerw. licht en wijsheid geve, om deze zoo eenparige roeping met vrijmoedigheid te kunnen opvolgen, zijn naam tot eer en der gemeente tot heil.

Namens den Kerkeraad,
H. Nijenhuijs, Scriba.

—

's-GRAVEMOER, 9 Sept 1900. Na de bediening des Woords, waarbij onze hooggeachte Consulent de WelEerw. heer Ds. C. Lindeboom van Sprang voorging, is onder zijne leiding met algemeene stemmen beroepen de Eerw heer Joh. Jansen, Theol. Candidaat te Varseveld. Moge deze roeping, welke zoo eenparig is, dien weerklank in zijne ziel vinden, dat wij weldra van hem mogen vernemen, dat hij onze roeping zal opvolgen.

Namens den Kerkeraad,
R. Borstlap, Scriba.

—

HALLUM, 9 Sept 1900. Alhier is beroepen de Weleerw. heer Ds. Smeding te IJselmonde.

Namens den Kerkeraad,
W. Brouwers, Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 9 Sept. 1900 Heden maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de Weleerw. heer Ds. J Zijp, aan de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Zwartsluis. Dat hij vrijheid moge vinden om voor deze roeping te bedanken, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad.
P. Boone Pzn. Sr, Scriba.

—

MARRUM, 9 Sept. 1900. Hedenmiddag na den dienst des Woords werd met algemeene stemmen beroepen de Weleerw. heer A. André, predikant bij de Geref. kerk te Oosterend.

N.B. Voortaan zullen alle kerkelijke berichten enkel als kennisgeving worden opgezonden.

Namens den Kerkeraad,
Tj. Bouma, Scriba.

—

GOUDA *A*, 10 Sept. 1900. Gisteren werd onze gemeente verblijd met de mededeeling, dat Ds. Sap van Wirdum hare roeping heeft aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
J v Oel, Scriba.

—

SPRANG, 10 Sept. 1900. Heden werd alhier met op één na algemeene stemmen tot Herder en Leeraar beroepen de Weleerw. heer Ds. J. Visser pred. te Geesteren c. a Geve de Heere ons dezen dienstknecht in zijne gunst.

Namens den Kerkeraad,
G. Kuijpers, Scriba.

—

AMBT-VOLLENHOVE *A*, 11 Sept. 1900. Den 6den dezer ontvingen wij het voor ons zoo zeer verblijdend bericht van onzen beroepen Candidaat, den Eerw. heer R. J. Schoemaker te Lutten aan de Dedemsvaart, dat hij met volle vrijmoedigheid onze roeping wenscht op te volgen Dat de Heere hem weldra tot ons doe komen met een vollen zegen des Evangelies, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente

Namens den Kerkeraad,
J. Boer, Scriba

—

VRIEZENVEEN, 12 Sept. 1900. Het adres der Ger. kerk alhier is niet: G. Aman Jz., maar:

J. Pereboom, Scriba.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

De Classis Alkmaar vergadert D. V. te Alkmaar op *Donderdag* 20 *Septemb r*, aanvang voormiddag 9 uur. Agendum gewoon.

Namens de Classis voornoemd,
J. W. Wechgelaer, *Corr.*

—

Classis Winschoten.

Vergadering van genoemde Classis op *Donderdag den* 11 *Oct. e. k.*

Punten voor het Agendum te zenden tot 7 *October* aan ondergeteekende.

J. A. Bult, *Corr.*

Winschoten, 10 Sept. 1900.

—

Classis Zutfen

Men bericht ons, dat de Classis Zutfen in hare vergadering van 6 Sept., gehouden te *Aalten*, praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen in de Geref. kerken heeft beroepbaar verklaard den heer *Joh. Jansen*, Candidaat te *Varseveld*. — Red.

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te: Ameloo f 3, N. Wetering f 3, Bergentheim f 1, Zierikzee f 2, Nijkerk f 5, Linschoten f 1, Nieuwenburg a/d Rijn f 4, Meliskerke f 2, Amersfoort f 2,50

Voorts is bij Ds T. Oegema te Wildervank ingekomen van Rottevalle f 2, Bruinisse f 3, Wartena f 1, Berlikum f 1,75. Tholen *B* (Zeeland) f 3. Enter f 2,50, Van twee leden des kerkeraads te Hengelo f 3.

Met hartelijken dank aan onzen God kunnen we dus reeds de ontvangst van enkele giften melden.

Broeders! laat de toegezonden Circulaire niet onbeantwoord liggen. De behoefte aan een kerkgebouw wordt elke week dringender. De Classis Stadskanaal hielp ons boven verwachting; plusminus f 900 — ontvingen wij uit de kerken der Classis; wel een bewijs, dat de Classis van de noodzakelijkheid doordrongen is. Wij vragen niet veel; zoo elke kerk door elkaar genomen de gevraagde *drie* gulden zond, dan waren we in zoo verre geholpen, dat we met kerkbouw konden beginnen. De toezending van giften, ook van particuliere personen, zal ons zeer verblijden.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
W. Hoving, Praeses.

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Oosthem f 5, Buiksloot f 1, Echten f 3,42, Overtoom f 5, Augustinusga f 1, Holten f 2,50, Avereest f 1,50, Hilversum *B* f 10, Linschoten f 1, Heinenoord f 4 Gevonden in 't kerkzakje te Rinsumageest f 1.

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 10 Sept. 1900.

—

Voor het Prov. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Delft	f 40,32	Hazerswoude	f 20,09
Monster	- 7,25	Puttershoek	- 6,92
De Lier	- 15,10	Ridderkerk	- 2,94

De Directeur v. h. Weeshuis.
H. Schoonejongen Jacobzn.

—

Voor Helmonds kerk.

Onder hartelijke dankbetuiging ontving de kerkeraad, op de toegezonden Circulaire van 31 October 1899, nog de volgende Giften en Collecten.

Van de Geref. kerk te Middelstum f 10, Linschoten f 1,50, Pernis f 10, Schoonhoven en Willige-Langerak verzameld f 7,50, Zwolle betreffende Circulaire en Brief f 10, Hilversum *B* f 20, Westeremden f 2,50, 's-Hertogenbosch f 20, Sleen f 1,50, Amsterdam f 50, 't Zand f 3, H. W. v. M. te H. f 10, Dordrecht *C* f 5, Charlois nagift f 1, Blija f 3, Maasland *B* f 10, Oudega (Smallingerland) f 2,50, Drachten N. N. f 2,50, Sauwert f 2,50, Vlaardingen *A* f 5, Wierden f 1, Grijpskerke gev. in de Coll. f 5, Den Haag *A* f 25, Dedemsvaart f 10, van H. H. te Tilburg f 1, Delft f 5, Groningen *B* f 10, Vlissingen *B* f 10. Wedw J. te W. f 5, Westzaan f 0,50, Breskens f 1, Genderen Coll. f 12,50, Klundert f 35, B. M. f 1, Hallum f 19,50, Bedum f 1.25, Vrijhoeve-Cappelle f 4, Nieuwerkerk a/d IJsel f 5,12, Middelburg *A* f 3,50, Haarlem *A* f 23.

Uit deze opgave blijkt, hoe flink sommige kerken geholpen hebben, ook van kleine en zwakke kerken kwamen Giften of Collecten en alzoo liefde-betoon. Doch tevens geeft Helmond andermaal haar nood te kennen.

Wanneer al de kerken iets hadden gedaan, dan was er geen schuld op het gebouw gebleven; nu echter moet de kerkeraad nog eenige honderden guldens leenen.

Toch is de kerkeraad zeer dankbaar, dat er zooveel inkwam, en de gemeente weer een eigen kerkgebouw bezit.

Mocht deze plaats des gebeds voor velen ten zegen worden.

Verblijde de Heere alle gevers en geefsters met zijne geestelijke zegeningen in Christus.

Namens den Kerkeraad te Helmond,
J. Links

—

Voor de Theologische School.

Driesum	f 7,43	Haulerwijk	f 3,05
Engwierum	- 3,25	Norg	- 1,60⁵
Ferwerd	- 14,09⁵	Roden	- 4,78⁵
Gasselter-Nijeveen	- 9,50	Vries	- 4,37
Appelscha	- 3,66	Borger	- 5,74⁵
Een	- 2,60	Baarn	- 22,38

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. J. op 't Holt te Bolsward, van een zuster der gemeente	f 2,50
Van Ds. W Postmus te Workum	- 10,—

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 9 Sept. 1900,
Potgietersingel 120.

—

OUDERS OF GETUIGEN.

III.

De plaats, waar Johannes de Dooper met zijne prediking van bekeering en vergeving der zonden optrad, was de woestijn van Judea. Daar was hij geboren; daar verkeerde hij in de dagen zijner jeugd; daar kwam het Woord Gods tot hem; en daar trad hij eindelijk op dertig-jarigen leeftijd op, predikende den doop der bekeering tot vergeving der zonden.

Zijne prediking maakte een geweldigen opgang. Van alle kanten stroomden de scharen toe, om van zijne lippen de vermaning tot bekeering met het oog op het naderend Godsrijk te vernemen. Jeruzalem ging tot hem uit en geheel Judea en het geheele land rondom de Jordaan. Er waren Pharizeën onder en Sadduceën, priesters en levieten, tollenaren en zondaren. En allen werd door den boetgezant in krachtige, profetische taal aangezegd, dat zij zich bekeeren zouden van hunne booze werken en hunne zonden belijden, om alzoo deel te hebben aan de goederen van het koninkrijk der hemelen, dat straks door den Messias op aarde gesticht worden zou.

Allen nu, die zijne prediking aannamen en belijdenis van hunne zonden deden, werden door Johannes gedoopt. Aan den doop ging eene openlijke, duidelijke belijdenis van zonden vooraf; eene belijdenis, die zeker niet voor allen dezelfde en niet in eene bepaalde formule vervat was, maar die verschilde naar het onderscheid der personen en van hunne toestanden en verhoudingen. En op die belijdenis volgde de doop onmiddellijk; er verliep schier geen tijd tusschen. Want die doop had niet plaats in eene vergadering der gelooVigen, in een daarvoor bestemd gebouw. Maar hij werd voltrokken in de open lucht, in de rivier de Jordaan; ten aanschouwen van vele, zeer onderscheidene hoorders; zonder formulieren of plechtigheden, in grooten eenvoud en soberheid.

Op die wijze werd ook Jezus gedoopt. Hij kwam zelf met opzet uit Galilea tot Johannes bij de Jordaan, ten einde van hem gedoopt te worden. Het zich laten doopen door Johannes was een wezenlijk bestanddeel van het werk, dat de Vader Hem opgedragen had om te doen. Hij moest daarin de gerechtigheid vervullen, dat is, datgene volbrengen, wat door den Vader van Hem geëischt werd. In dien doop vatte Hij zich als de ware Knecht des Heeren met zijn schuldig en onrein volk samen; voltrok Hij over zichzelf het oordeel, dat zijn volk had verdiend; maar werd Hij daarom ook, terstond nadat Hij uit het water opgeklommen was, met den Geest Gods gezalfd en openlijk van uit den hemel door God als zijn geliefde Zoon erkend.

Jezus liet zich echter niet alleen door Johannes doopen, maar Hij nam den doop ook van Johannes over. Toen Hij voor de eerste maal na zijn openbaar optreden op het Paaschfeest te Jeruzalem was, ging Hij van daar met zijne discipelen naar het land van Judea, en vertoefde daar een tijd, om te doopen. Zelf doopte Hij wel niet, maar Hij liet toch doopen door zijne discipelen. En dezen bedienden den doop ongetwijfeld op dezelfde manier als Johannes; niet in eene vergadering der gemeente, maar in de open lucht en terstond na belijdenis van zonden en van geloof.

Ook later, toen de discipelen van Jezus tot eene gemeente afgezonderd en georganiseerd waren, werd deze gewoonte nog gevolgd. Want toen op den Pinksterdag velen het woord van Petrus gaarne aannamen, werden zij, omtrent drie duizend zielen in getal, terstond gedoopt. De Samaritanen, die Filippus geloofden, als hij hun het evangelie van het koninkrijk Gods en den naam van Jezus Christus verkondigde, werden terstond gedoopt, beide mannen en vrouwen. Toen de Kamerling door dezen zelfden evangelist tot het geloof in Christus was gebracht, werd hij, onderweg bij een zeker water aangekomen zijnde, na belijdenis gedoopt. Tusschen de bekeering van Paulus op den weg van

Damaskus en zijn doop verliepen slechts enkele dagen. Petrus ging terstond tot doopen over, toen hij zag, dat de Heilige Geest gevallen was op allen, die in het huis van Cornelius te Cesarea zijn woord hoorden. Lydia ontving den doop, nadat de Heere haar het hart geopend had, zoodat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd. De stokbewaarder werd met al de zijnen terstond gedoopt, nadat Paulus en Silas hun het Woord Gods verkondigd hadden. En de discipelen te Efeze werden na het hooren van Paulus in den naam van den Heere Jezus gedoopt.

De regel in den apostolischen tijd was dus deze, dat iemand het evangelie hoorde verkondigen, en zoodra hij betuigde te gelooven, den doop ontving. Op eene bepaalde samenkomst der geloovigen, op eene formeele godsdienst-oefening in het midden der gemeente werd in het geheel niet gewacht. De doop had plaats, zoodra er gelegenheid toe was: soms, zonderdat iemand erbij tegenwoordig was, zooals in het geval van den Kamerling en van Paulus; in het open veld of in eene private woning; zonder voorgeschreven gebruiken of vastgestelde ceremoniën.

Toch is het zeer wel mogelijk en ook waarschijnlijk, dat er nu en dan een langere tijd verliep tusschen het oogenblik, waarop iemand bekeerd werd en dat, waarop hij den doop ontving. Van Paulus weten wij, dat er minstens drie dagen tusschen verliepen, waarin hij niet zag en niet at en niet dronk. Voorts is ons ook bekend, dat bediening van het Woord en bediening van den doop niet altijd samenging. Jezus predikte zelf wel maar doopte niet en liet dit over aan zijne jongeren. Petrus beval wel, dat Cornelius en de zijnen gedoopt zouden worden, maar doopte hen zelf niet. En Paulus verklaart uitdrukkelijk, dat hij in Corinthe slechts enkele personen gedoopt heeft en dat Christus hem niet gezonden had om te doopen, maar om het evangelie te verkondigen. Meermalen moet het daarom zijn voorgekomen, dat er verkondiging des evangelies plaats had, zonderdat er tegelijk gelegenheid werd gegeven tot het ontvangen van den doop.

De godsdienstige handelingen van de eerste Christen-gemeenten bestonden dan ook in leer, gemeenschap, breking des broods en gebeden. En van den doop is daarbij geen sprake. Deze was een teeken en zegel van de opneming in de Christelijke gemeenschap, van het aandoen van Christus, van het ingelijfd worden in zijn lichaam en ging dus aan de samenkomsten der gemeente meer vooraf, dan dat hij er een bestanddeel van uitmaakte.

Dit wordt te begrijpelijker, wanneer men bedenkt, dat de Christelijke gemeenten in den eersten tijd niet gelijk thans bij ons uit de kinderen der geloovigen gebouwd, maar uit Joden en Heidenen gevormd, en dus overal voor het eerst gesticht werden. Evenals de dienaar des Woords, die tegenwoordig onder de Heidenen arbeidt, eerst door prediking en doop eene gemeente vormen moet, die dan langzamerhand beter en vaster wordt georganiseerd, zoo was het ook in den apostolischen tijd.

De doop werd daarom bediend op tijden en plaatsen, die voor ons geen maatstaf meer kunnen zijn. Evenmin als het feit, dat de doop gewoonlijk geschiedde in eene rivier of in een water op het open veld, is ook de regel, dat de doop terstond op de bekeering volgde, voor ons bindend. De doopsbediening behoort volgens aller overtuiging thans te geschieden in de openbare vergadering der geloovigen en is daardoor vanzelf ook van eene strikte tijdsbepaling losgemaakt.

BAVINCK.

GYMNASIUM TE KAMPEN.

Het Gereformeerd gymnasium te Kampen begon den nieuwen cursus onder sommige verblijdende omstandigheden.

De Rector, Dr. Fischer, die in den vorigen cursus om redenen van gezondheid een half jaar rust moest nemen, is in zooverre hersteld, dat hij niet alleen naar Kampen terugkeeren, maar ook enkele lessen hervatten kon.

In de groote vacantie namen een tweetal leerlingen van het gymnasium aan het staats-examen deel en slaagden naar wensch. Een hunner had ten vorigen jare het gymnasium verlaten en was thans propaedeutisch student aan de Theol. School. En de ander had juist de hoogste, dat is, de vijfde klasse van het gymnasium doorloopen en meldde zich uit deze klasse voor het staats-examen aan.

De gunstige uitslag is te verblijdender, omdat beide leerlingen, zonder de zesde klasse van een gymnasium gevolgd te hebben, aan het staats-examen deelnamen en het eind-diploma verwierven.

Natuurlijk is hieruit niet af te leiden, dat elk leerling uit de vijfde klasse met goed gevolg het staats-examen zou kunnen afleggen. Maar toch is het een bewijs, dat het Gereformeerd gymnasium te Kampen bij andere gymnasia niet achterstaat in gehalte van onderwijs. Ouders, wier zonen later niet in de theologie maar in andere wetenschappen gaan studeeren en dus het staats-examen moeten afleggen, kunnen met deze voorbeelden voor oogen hun zonen met een gerust gemoed naar Kampen zenden. In den middellijken weg kunnen zij evengoed van hier als van elders het eind-diploma verwerven, dat hun den toegang tot de universiteit ontsluit.

En dit kan nog te beter, wijl er volgens besluit van Curatoren het volgend jaar eene zesde klasse bijkomt en de aanneming van het amendement-Lohman ook het Gereformeerd gymnasium te Kampen met de andere gymnasia in het verleenen van het eind-diploma gelijk heeft gesteld.

Natuurlijk heeft het besluit van Curatoren, om het volgend jaar eene zesde klasse in te richten, geen terugwerkende kracht. Evenals vroeger, zullen ook dan de leerlingen uit de vijfde klasse kunnen overgaan tot de Theol. School. En het onderwijs, dat zij in die vijf jaren genieten, zal zoo worden geregeld, dat zij bij de invoering eener zesde klasse, geen schade lijden.

Maar er zijn andere leerlingen, die beslist eene zesde klasse wenschen te volgen en nog weer andere, die haar bepaald noodig hebben, om het eind-diploma te behalen en aan eene of andere universiteit hunne studie voort te zetten.

Eene zesde klasse is dus onmisbaar, zoowel voor velen hunner, die later aan de Theol. School, als voor hen allen, die straks aan eene of andere universiteit als student zich laten inschrijven.

Hoe meer leerlingen er van de laatste soort op ons gymnasium komen, hoe beter en hoe voordeeliger dit is.

Wel denken velen nog anders. Zij meenen, dat de kerken in zulke gevallen er geld bij moeten leggen en oordeelen dan, dat dit onnoodig en ongeoorloofd is.

Maar deze voorstelling is onjuist. De kerken maken de kosten toch voor die leerlingen, die later aan de Theol. School wenschen te studeeren. En die kosten blijven dezelfde, hetzij ook andere leerlingen van het onderwijs gebruik maken of niet.

Of liever, hoe meer leerlingen er komen, hoe minder de kosten worden. Want elke leerling betaalt een zeker schoolgeld, dat in de kas der School wordt gestort en in zooverre de uitgaven vermindert.

Nu eenmaal de kerken besloten hebben, om een gymnasium in te richten, is vermeerdering van het aantal leerlingen ook vanzelf eene vermeerdering van inkomsten.

KOSTENDE PRIJS.

De Synode te Groningen gaf aan Curatoren der Theol. School in overweging, om het jaarlijksch schoolgeld van het gymnasium op minstens honderd gulden te bepalen en voorts aan de ouders of voogden, die leerlingen op het gymnasium zenden, mede te deelen, dat de kostende prijs van het gymnasium ongeveer tweehonderd gulden bedraagt, in de hoop, dat de vermogenden onder hen den vollen prijs zullen betalen. (*Acta*, art. 52 bl. 20).

Curatoren hebben op hun laatste vergadering over deze opdracht der Synode gehandeld. Wat het eerste gedeelte van de Synodale overweging betreft, durfden zij vooralsnog niet tot het verhoogen van het jaarlijksch schoolgeld overgaan.

Maar aan het tweede gedeelte wenschten zij terstond uitvoering te geven. Daarom hebben ouders of voogden van leerlingen op het gymnasium alhier voor enkele weken van den Penningmeester een schrijven ontvangen, waarin zij vriendelijk verzocht werden, om, indien mogelijk, vrijwillig iets meer dan het verplichte schoolgeld of ook zelfs het volle schoolgeld te betalen.

Natuurlijk is dit geen dwang, maar een vriendelijk verzoek. Een verzoek, dat gegrond is op den vroeger onder ons vrij wel aangenomen regel, dat een ouder verplicht is, om voor zijn kind, indien eenigszins mogelijk, den kostenden prijs van het onderwijs te betalen.

Tegenwoordig hoort men van dien regel slechts zelden meer gewagen. Het heeft er allen schijn van, dat hij op den duur hoe langer hoe meer in het vergeetboek geraken zal. Maar de Synode te Groningen stond nog op het oude standpunt en oordeelde, dat vermogende ouders toch wel den vollen prijs van ongeveer tweehonderd gulden konden betalen.

En daar is, hoe men ook over den regel van den kostenden prijs moge oordeelen, uit het oogpunt van billijkheid wel wat voor te zeggen. De Theol. School en het aan haar verbonden gymnasium worden onderhouden door de Gereformeerde kerken. Het grootste gedeelte der inkomsten is te danken aan vrijwillige collecten en contributies. Billijk is het, dat zij, die tot de gegoeden behooren en voor hunne zonen of pupillen bij het gymnasium rechtstreeks belanghebben, ook naar evenredigheid het meeste bijdragen.

Laat daarom het vriendelijk verzoek van Synode en Curatoren bij de ouders en voogden een vriendelijk gehoor vinden.

Van dwang is geen sprake. Niemand behoeft te geven boven zijn vermogen. Maar wie rijk gezegend is, kome te hulp naar de mate zijner kracht. Sommigen zijn reeds voorgegaan, laten anderen volgen. Het dragen van elkanders lasten is een vervullen der wet van Christus.

PROTESTANTEN-PLICHT.

Prof. Bolland te Leiden heeft weder eens op de hem eigene wijze een uitval tegen Rome gedaan.

Op de 48e Algemeene Vergadering der *Evangelische Maatschappij* hield hij eene rede over de vraag: Wat is Protestanten-plicht bij de eerstkomende algemeene verkiezingen?

Daarin wijst hij op het groote gevaar, dat ons van den kant van Rome dreigt en roept hij alle Protestanten op, om gemeenschappelijk tegen den erfvijand van hun rechten en vrijheden te velde te trekken.

Natuurlijk moet de antirevolutionaire partij, door den heer Bolland verachtelijk met den naam van „Kuyper-kudde" aangeduid, het ten zeerste ontgelden.

Maar de Hoogleeraar strijdt voor eene hopelooze zaak. Hij zegt nu en dan wel iets goeds, bijv. als hij opmerkt, dat bij samenwerking de Roomschen altijd aan het langste eind trekken en het grootste voordeel behalen. Ook is eene stem, die wijst op de toenemende macht en den altijd verder zich uitbreidenden invloed van Rome, op zichzelve in deze tijden volstrekt niet misplaatst.

Maar één groote Protestantsche partij, gelijk Prof. Bolland die thans tegen Rome formeeren wil, is eenvoudig onmogelijk.

De Protestanten staan onderling veel verder van elkander af, dan de belijders van Christus in de Protestantsche en de geloovige leden in de Roomsche kerk.

Het bijgeloof is een ontzaglijk gevaar en neemt in Rome hand over hand toe. Maar het gevaar, dat van de zijde des ongeloofs ons bedreigt, is veel grooter. En daarvoor heeft de Leidsche Hoogleeraar hoegenaamd geen oog.

Zijne bestrijding van Rome kan daarom ook alleen leeren, hoe zij *niet* moet wezen. Enkele „vluchtige grepen" in het kerkelijk leven in de „chronique scandaleuse" van pausen en monniken, doen aan Rome weinig schade en wekken bij hare bestrijders geen vaste overtuiging doch slechts antipapistische felheid en machtelooze woede.

Om tegen Rome opgewassen te zijn, moet men kennis dragen, niet van sommige of zelfs van vele détails, maar van het beginsel en stelsel, dat aan heel haar kerkelijk leven ten grondslag ligt.

En om deze met vrucht te bestrijden, is een vaste grondslag, een godsdienstig, Christelijk beginsel, eene zuivere belijdenis des geloofs van noode; altemaal vereischten, die in de rede van Prof. Bolland ten eenenmale ontbreken.

BAVINCK.

MAAK HET EENVOUDIGER.

Een predikant had geruimen tijd voor dezelfde gemeente gepredikt, zonder veel kennelijke vrucht. Dit veroorzaakte den goeden man veel zieleleed. Het heil der zielen woog hem zwaar, en de gemeente opgebouwd te zien in het geloof, was de vurige begeerte zijns harten. Toen hij op zekeren morgen bezig was met het opstellen van zijne preek, kwam de gedachte bij hem op: „wellicht is mijne taal te verheven; ik zal naar beneden gaan, en zien of Betje mijne preek kan verstaan."

Betje was een vroom dienstmeisje.

Hij ging naar de keuken en riep haar tot zich, om zijne preek te hooren. Zij aarzelde. Hij drong er echter op aan en eindelijk kwam zij.

Hij las haar eenige volzinnen voor en vroeg haar: „verstaat gij dat?" „Neen." Hij herhaalde het gelezene in eenvoudiger taal en vroeg haar weêr, of zij het begreep. „Slechts een weinig, Dominé." Hij vereenvoudigde nogmaals. Zij begreep het een weinig beter en gaf belangstelling te kennen, doch zeide: „maak het nog een weinig eenvoudiger." En nogmaals vereenvoudigde hij. Toen riep zij uit: „nu begrijp ik het."

Daarop ging de leeraar naar zijn studeervertrek terug en schreef zijne preek in de eenvoudige bewoordingen, die Betje verstaan kon.

Toen hij den daaropvolgenden Zondagmorgen kerkwaarts ging, was hij niet zonder vrees, dat de gemeente zijne preek zou afkeuren, maar vast besloten, het te beproeven. Hij preekte. Allen luisterden aandachtiger, dan zij ooit te voren hadden gedaan. Aan menig oog ontwelde een traan; uit menig hart steeg de bede naar Boven om redding en leven. Van dit oogenblik af veranderde hij zijne wijze van prediken, en de Heere zegende rijkelijk zijn arbeid.

Dikwerf ziet men een handschrift, dat wegens zijne sierlijkheid onleesbaar is. De lijnen zijn vloeiend, de bochten zijn bevallig, de versierselen voortreffelijk bewerkt, maar juist daardoor raakt men in de war, en ziet men geen mogelijkheid, om het schrift te lezen. „Ik kan die mooie met de pen gemaakte krullen niet lezen," zeide een knaapje, nadat hij tevergeefs getracht had, om de beteekenis te vatten van een sierlijk geschreven brief, dien hij ontvangen had. Indien de helft van den tijd en van de moeite waren besteed om *eenvoudig* te schrijven, zou de brief *volkomen* leesbaar zijn geweest.

En zijn er niet vele preeken, waarin de gekruisigde Christus als het ware verborgen wordt achter de ijdele, bloemrijke taal van menschelijke welsprekendheid? Doch wat zeg ik, welsprekendheid? O, neen, geen *welsprekendheid*, want welsprekendheid is de taal van ernst, van eerlijkheid, van waren ijver en van gloeiende redeneerkunst, die de harten der toehoorders treft; welsprekendheid is gelijk zonneschijn en muziek, en donder en bliksem. Welsprekendheid verootmoedigt, bezielt en verwarmt het hart en heft de ziel omhoog; doch de weidsche taal, die daarvoor in de plaats wordt gesteld, is gelijk aan verguldsel en klatergoud, waarvan Satan zich bedient, om de hongerige kinderen Gods te berooven van het voor hunne zielen zoo noodige brood des eeuwigen levens, en hun in steê van schatten slechts speelgoed, in steê van eeuwige waarheden, ledige woorden te geven.

Doch gij, o man Gods, ontvlied deze dingen. Predik „het Woord," en, daar wij zulk eene zekere en onwrikbare hoop hebben, bedien u daarom van ongekunstelde taal. Gij behoeft niet bevreesd te zijn, om de waarheid, ja, de zuivere waarheid in liefde te verkondigen, want zij is den mensch voordeelig. Spreek eenvoudige taal en stort het groote, verhevene en eeuwigdurende Woord Gods op de rondom u stervenden uit.

„Maak het nog een weinig eenvoudiger." De menschen spoeden zich ten verderve; de tijd vliedt, het oordeel nadert en het is nu niet de tijd, om onze woorden zoo te kiezen, dat zij het oor streelen; ook niet om de krachtige woorden te weêrhouden, welke den weg ten leven wijzen, noch om de ongerechtigheden, die hen ten verderve sleepen op eene zachte en verschoonende wijze te behandelen.

„Maak het nog een weinig eenvoudiger," zoo lang totdat de bedienden het verstaan, zondaars het gevoelen, het gewone volk het met blijdschap hoort, en de kinderen zich rondom u scharen.

„Maak het nog een weinig eenvoudiger." Leg uwe manuscripten ter zijde, bestudeer het Woord, daal neder tot daar, waar de menschen wonen en spreek met hen even als Jezus deed, over alles wat hun belang inboezemt, over schapen en lammeren en musschen en leliën, en al de dingen van het dagelijksch leven, om op te klimmen van het aardsche tot het hemelsche.

Span uwen boog, op uwe knieën liggende, en moge God den pijl doen voortspoeden in zijne vlucht naar het een of ander zondig hart.

Voor eenigen tijd was ik ongesteld. Lust tot dege studie of inspannenden arbeid was er niet. Ik kon zelfs meer bladeren dan lezen, en vond bovenstaand stukske uit den vreemde tot ons gekomen. Het had mij iets te zeggen. „Misschien," dacht ik, „kan het ook anderen nuttig zijn, niet alleen predikers, maar ook gemeenteleden."

Spurgeon heeft, meen ik, eens gezegd, dat wij ons de hoorders niet als giraffen, maar als schapen hebben voor te stellen, en de voederbak mitsdien niet in de hoogte, maar laag moet zijn.

NOTTEN.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM, 8 SEPT. 1900.

Waarde Broeder,

Gij begeert een harde zaak van mij. Gij wenscht, dat ik weder, althans nu en dan, iets in *de Bazuin* zal schrijven. Meerderen hebben mij dien wensch kenbaar gemaakt. In zooverre daarin waardeering zich uitspreekt, is mij dit natuurlijk niet onaangenaam; want, onder ons gezegd, in de zelfverloochening, dat is, in het wezen en de hoofdzaak van het Christelijke leven, ben ik nog een stumperd, en een klein kaarsje, ter mijner eer ontstoken, versmaad ik niet.

Toch zou het mij aangenamer geweest zijn, zoo men mij met rust had gelaten over deze zaak. Mijne losmaking van geregelden arbeid aan de periodieke pers is mij, tot nog toe eene oorzaak van dankbaarheid geweest, en hoe men dit feit ook kwalificeere, of in welke bewoordingen men het ook inkleede, het verandert in mijn gevoel niets. Het is geschied, en wat geweest is, keert niet weêr: „het oude wordt niet nieuw gemaakt."

Ook moet Gij niet uit het oog verliezen, dat er verband bestaat in de verschijnselen, en dat ieder mensch, die opmerkzaam de verschijnselen in het leven gadeslaat, en meer gevoelt, dan uitgesproken of met klinkende bewijzen gestaafd kan worden, voor zich zelven wel weten kan, wanneer de tijd van heengaan is aangebroken. Als er, zoo nu en dan, een blik naar de pendule geworpen wordt, weet een verstandige, dat het heusch tijd wordt om „huis toe" te gaan.

Nu vind ik het heel aardig van U, dat Ge U tevreden verklaart als ik, zoo nu en dan, nog iets schrijf, al ware het maar (zooals Gij U dichterlijk uitdrukt) uit het: „grijs verleden."

En om U nu het bewijs te geven, dat ik niet koppig ben, wil ik dadelijk beginnen met de mededeeling, dat ik tegenwoordig nog al eens in Smijtegeld lees.

Gij herinnert U wellicht dien naam uit de Vaderlandsche Kerkgeschiedenis en wat daar van hem gezegd wordt. Dat hij bij het jongere Calvinisme niet hoog staat aangeschreven, behoef ik U niet te zeggen. Ook in zijn tijd was dit bij velen het geval. Toch begeerde Rotterdam hem voor den dienst des woords. Maar het was toen, gelijk het wel blijven zal, de gewoonte, om sommige personen schier te vergoden, althans heilig te verklaren, terwijl anderen diezelfde personen verachtten en bespotten.

Als men leest, wat Ds. van Beveren, een van Smijtegelds ambtgenooten, die de lijkpredikatie gehouden heeft, van hem zegt, dan was Smijtegeld reeds op aarde een heilige zonder vlek of rimpel. O, wat konden de vrome menschen in die dagen elkander in de hoogte steken! En er bestaan heden ten dage nog wel kringen, waar men zich, in dit opzicht, aan de gewoonte der ouden houdt en elkander heilig verklaart, zelfs bij het leven.

In de toongevende kringen is het thans echter veel meer het talent, het ontwikkeld verstand, de veelomvattende wetenschap, waardoor geestdrift en vereering gewekt wordt, dan het eigenaardige van Smijtegelds prediking. Dit ligt in de bedeeling onzer tijden. Wij leven allen onder den invloed van de leus: „Kennis is macht." Het begin der vorige eeuw, (vergeef mij zoo gij gelooft, nog in de 19e eeuw te leven,) stond onder den invloed van het genie van Napoleon I. Later is Bismarck gekomen. En nu zijn er zooveel genieën, dat het moeilijk is te zeggen, wie van al die genieën *het* genie is.

In Zeeland en Holland leven nog Christenen, die zich van alle deze dingen niets aantrekken, hun Smijtegeld lezen, alsof hij nog te Middelburg predikte, en even gemoedelijk de Psalmen zingen naar de berijming van Datheen als „de godzalige dochter *Maria Boter*," die de preeken van Smijtegeld onder het aanhooren opschreef en die, in 's Heeren hand, het middel geweest is, dat wij ze lezen kunnen.

Het getal godvreezende menschen, die met hun hart nog in den tijd van Smijtegeld leven, is, in onze Gereformeerde kringen, grooter dan over het algemeen gedacht wordt. En om ons heen, vooral in het midden en zuiden des lands, waren allerlei geesten rond, die kwaad spreken van de Gereformeerde kerken, hare dienaren, haar geestelijken en zedelijken toestand, en den laster helpen verbreiden, dat onder ons geleerd wordt, wat in een der Evangelische Gezangen staat: „door den Doop herboren."

Wij ouderen zijn, van jongs af, aan deze dingen gewoon. We zijn 't moede, daartegen nog veel te doen. We hebben ons moe en dood gewerkt, en gaan eenvoudig onzen weg. En als ons van tijd tot tijd, een vroom scheldwoord, of een of andere vloekspraak uit den Bijbel naar het hoofd geworpen wordt, denken we maar, dat het goed bedoeld is, of zeggen: o, is 't anders niet!

Maar, en dit stem ik U van harte toe, zoo moogt Gij, jongeren, niet beginnen. En zoo daar waarlijk geestelijk leven in U is, kunt gij niet stille zijn. Gij zult in U gevoelen den prikkel des ijvers voor het huis des Heeren. Gij zult de zuivere, Gereformeerde beginselen van leer en dienst met de krachtigste bewijzen weder aan het licht brengen, en met logische redeneering doen klemmen op de conscientiën. Uw toe-

leg is de kerk des Heeren te doen zijn gegrond in het geloof en onbesproken in den wandel. Een geloovige mag, in geestelijken zin, niet ziek zijn. De kerk van Christus is de gemeenschap der geloovigen, der heiligen, wier lust het is, naar de ordinantiën Gods te leven. Niet de enkelen, de gemeenschap is het voorwerp uwer zorgen. Heel de kerk moet tot de volmaaktheid voortvaren.

Wees gegroet en gezegend in dit uw streven, en geve onze God U een tienmaal rijkeren oogst, dan ons mocht te beurt vallen!

In vroeger jaren heb ik mij dikwerf schuldig gemaakt aan het ontijdig uitblusschen van opvlammend vuur. Die het wel met mij meenden, verklaarden dit uit mijn neiging tot zwaarmoedigheid. Ik voor mij heb in die neiging ook zonde leeren zien en erkennen. Maar al zien wij de zonde, daardoor zijn wij nog niet van de zonde af. Dit is niet logisch; ik stem het U toe, maar het is toch waar. En hoe iets waar kan zijn, dat toch niet logisch is, kan ik met een paar woorden zoo niet zeggen.

Nu moet ik eindigen. Later hoop ik U mede te deelen, waarom ik tegenwoordig nog al eens in Smijtegeld lees.

T.t.

W. H. Gispen.

VOLKSNOODEN.

Winkel-sluiting.

Onze vraag in No. 33: *Hoe laat sluit gij uw winkel, en waarom niet vroeger?* heeft wel de aandacht getrokken. De heer Ant. Brand Jr. heeft in No. 35 al zuchtend en klagend den wensch geslaakt, dat het voor de winkeliers in *Amsterdam* nog eens mogelijk mocht worden „te 8 à 9 ure te sluiten". De redenen, die hij opgeeft voor de „onmogelijkheid tot dusverre" van deze, ook volgens hem zoo begeerlijke en plichtmatige, zaak beveel ik aan de overweging van al de winkeliers en van hunne klanten aan; en hem zelven zou ik willen vragen: behoort gij niet iets *meer* te doen dan zóó *klagen?* Kunt gij niet eens beproeven, met de Christelijke en Gereformeerde winkeliers tot samenwerking te komen, om aan dezen misstand, aan deze zondige gewoonte, een einde te maken, dezen stok des drijvers te verbreken? Misschien komen we op een en ander in zijn stukje later wel eens terug. Nu vestig ik de aandacht van al de broeders en zusters in Amsterdam, en elders, op zijn ernstige beschuldiging, dat *„de geloofsgenooten elkander voorbijloopen"*; „en dat niet alléén gemeenteleden, maar zelfs Kerkeraadsleden besteden liever hun geld bij „Baäl" en dergelijke". Inzonderheid op dat „liever" zal, denk ik, wel wat zijn af te dingen. In elk geval is alzoo door br. B. een zeer belangrijke zaak ter sprake gebracht. Gaarne zullen wij ook andere broeders en zusters daarover hooren.

Het Bijblad van het *Geïllustreerd Volksblad voor Nederland*, 6 Sept. j.l., bevat over deze zaak een lezenswaardig artikel, dat wij gaarne aan de overweging van de winkeliers en verder van alle lezers en lezeressen, de huismoeders inzonderheid, aanbevelen.

„Ds. Lindeboom te Kampen, een man die ijvert voor Zondagheiliging en meer, wees dezer dagen op het belang dat velen hebben bij een behoorlijken sluitingstijd der winkels, en vroeg den Christenen of zij zich in dezen ook iets te verwijten hadden. Het blad *De Zeeuw* merkte toen op, dat vooral de winkeljuffrouwen wat meer ontzien dienden te worden. Vele winkels zijn des avonds veel te laat open, en vooral des Zaterdagsavonds hebben onze winkeliers en hunne helpsters en helpers, hetzij vreemden, hetzij eigen, het zóó vo handig, en moeten zij ter wille van 't publiek en van de concurrentie zóó laat in de weer zijn, dat voor niet weinigen de lust of de gelegenheid om den Zondag te heiligen maar al te veel ontbreekt.

Laten onze winkeliers aan dezen onhoudbaren, voor God niet bestaanbaren toestand, met gezamenlijk optreden, eens spoedig een iende te maken.

Sluiten alle winkels des avonds b. v. 7 uur en des Zaterdagsavonds b. v. 9 uur, dan is het publiek wel genoodzaakt op den dag of vroeger op den avond te koopen.

Des Zaterdagsavonds *moeten* de winkels wel iets later openstaan dan op andere avonden der week. Zulks met het oog op den werkman en zijn gezin, voor wie immers juist deze avond de meest, ja bijna de eenig geschikte is om op hun gemak het benoodigde te komen bezichtigen of inkoopen.

Doch naarmate ook de werkman Zaterdagsavonds vroeger vrij wordt, zal ook deze noodzakelijkheid opgeheven worden.

Alle winkels in onze steden behoorden om 8 uur 's avonds dicht te zijn

Men make er zijn werk eens van.

In *dezen* socialen nood althans kan, bij eenigszins goeden wil, wel voorzien worden.

Maar dan moeten allen meedoen.

„Één, allemaal," zeggen onze jongens. Een gulden regel, dien wij gaarne van hen zagen overgenomen en in toepassing gebracht.

Op dit laatste komt het vooral aan. In de stad onzer inwoning werken de scheerders b.v. des Zaterdags tot één uur, halftwee, in den nacht en zijn Zondagsmorgens te zeven ure hun winkels al weer open. Dat is, rondúit gezegd, ellendig, doch vraagt men waarom zij 't niet veranderen, dan is het antwoord: één alléén baat niet; zoolang een ander open is, moet ik het ook zijn.

In deze zelfde stad onzer inwoning schijnt des Zaterdagsavonds om 10 uur, in zekere volksbuurten, de dag pas te beginnen. Visch, groenten, vruchten, allerlei wordt dan nog in menigte gevent en gekocht, tot in den nacht toe. En des Zondagsmorgens begint het lieve leven weer.

En daar worden weer velen, al weten zij het lang niet allen, de slachtoffers van. Zij lijden er schade door naar het lichaam en naar de ziel, wijl beide hun eisch niet krijgen.

En dat alles is volmaakt onnoodig

In Engeland — dat stemt ieder toch toe — zijn winkels en nering en vertier nog vrij wat grooter dan bij ons En toch, hoe vroeg sluit men daar! 's Zaterdagsavonds vooral zijn de winkels vroeg dicht; soms sluiten ze al op den middag.

Dat de omstandigheden het noodig maken steeds de winkels tot tien, elf uur open te houden en 's Zaterdags van den nacht den dag te maken (of liever des Zondags), is eenvoudig onwaar. Ieder die wil kan nagenoeg altijd bijtijds zijn inkoopen doen. Er is geen de minste noodzaak dat winkelbedienden en juffrouwen zoo laat in het touw zijn. De luiheid en lamheid van het publiek bederft alles, totdat de patroon moed neemt om met den sleur te breken.

Wellicht zal ten slotte niets baten dan met de wet tusschenbeide te komen en eenvoudig een sluiting op behoorlijken tijd voor te schrijven.

Doch boven deze wet staat de Wet Gods, die zegt dat we ook zullen zien op hetgeen des anderen is; dat de heeren hun onderhoorigen Christelijk zullen behandelen; dat er een winst is die ten slotte schade zal blijken.

En op de hoogere Wet vestigen we allereerst en allermeest de aandacht."

Of dit artikel uit *De Zeeuw* is overgenomen, òf dat alleen de inhoud van de eerste alinea aan dat blad is ontleend, is niet duidelijk. *De Zeeuw* schijnt ook van onze vraag melding gemaakt en met ons woord van vermaan instemming betuigd te hebben. Zou ik dat blad en andere bladen mogen verzoeken, mij voortaan een ex toe te zenden van het No., waarin zij op een of ander van mijne hand mochten attendeeren?

En zou ik aan de Christelijke pers in 't gemeen in overweging moger geven, deel te nemen aan de begonnen bespreking van het belang eener TIJDIGE WINKELSLUITING? Hoe meer gij over deze zaak nadenkt, des te meer zult gij het gewicht er van zien, en u gedrongen gevoelen na te denken over de onderscheidene personen, zaken en vragen, welke hierbij betrokken zijn.

Hebben de afdeelingen van „Patrimonium" hare aandacht al eens aan *dezen* „nood" der „werklieden" gewijd?

Zij *is* er.

Door de ontferming van den Vader aller barmhartigheid, den God aller vertroosting, is de vreeze beschaamd, die uit het klein getal blijken van belangstelling begon te ontspruiten. In de laatste weken nam het getal merkelijk toe van personen en corporatiën die wilden medewerken tot de oprichting van de ontworpen *Vereeniging tot Christelijke verzorging van* Zenuwlijders. Woensd. 5 Sept. j.l. is die Vereeniging gesticht. Niet minder dan 52 personen en vertegenwoordigers van Kerkeraden en Diaconieën traden toe en brachten hunne stemmen uit. De Concept-Statuten zijn, met enkele wijzigingen, aangenomen. Een Bestuur is gekozen: negen van de elf leden der voorloopige Commissie; de heeren *Ds. Notten*, voorz.; *Dr. Hermanides*, vice-voorz.; *E. A. Keuchenius* en *Ds. A. van Andel*, secretarissen; *C. Graaf van Limburg Stirum*, penningmeester; *Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck, Ds. Feringa, F. Gunnink* en *P. Roodhuizen*.

In *April* e.k. zal D. V. de ee ste algem. vergad. van afgevaardigden worden gehouden, die vooral tot taak zal hebben te beslissen, hoe *de arbeid* op gang zij te brengen en *de noodige gelden* te verkrijgen. 't Is dus nu allereerst noodig, dat spoedig de tientallen leden tot honderden en duizenden worden, en dat overal *afdeelingen* worden opgericht, en ook dat *corporatiën* toetreden. Want voortaan kunnen alleen *afgevaardigden* een stem uitbrengen; en om afgevaardigden te zenden, moet ge *corporatiën* en *afdeelingen* hebben.

Binnen 10 maanden is deze Vereeniging geboren. De Alg. Verg. der Vereen. *„Chr. Vz. Kr."* te Kampen, 5 Oct. 1899, besloot, de oprichting te beproeven eener afzonderlijke Vereeniging op denzelfden grondslag, waaraan zij de „Zenuwlijders" zou kunnen overdragen. Het Bestuur benoemde, volgens de opdracht, eene Commissie van broederen, die het daarvoor geschikt en gewillig achtte. In April kwamen de meesten dier broederen samen, en werd de voorloopige Commissie voor de oprichting van eene afzonderlijke Vereeniging tot Christ. verzorging van Zenuwlijders gevormd. En reeds 5 *Sept.* kon de goede tijding alom worden verkondigd: Zij *is* er; de gewenschte Vereeniging is voorspoedig geboren.

God de Heere stelle haar tot rijken zegen. Hij zegene haar gelijk Hij, naar den rijkdom Zijner genade, Zijner barmhartigheid, de Vereeniging tot Christ. verzorging van *Krankzinnigen* gezegend heeft en voortdurend zegent.

Ook dit mostaardzaadje worde weldra tot een breedgetakten boom, onder welks schaduw vele onrustigen en gejaagden en bedrukten van hart verkwikking vinden en genezing!

Er is in *uw* hart ook voor deze nieuwe Vereeniging nog wel plaats? O, erkent dat als een groote genade van God!

L. Lindeboom.

Politieke Beschouwingen.

Daar is, sedert wij ons vorig overzicht schreven, in het Noord-Oosten van de *Transvaal* een beteekenende verandering ingetreden. Wij lieten Buller even ten Zuiden van Lijdenburg het hoofd stooten tegen een van Botha's sterke stellingen in de bergen, die het stadje omgeven. Doch Roberts heeft toen nog eenmaal op een gegeven oogenblik van zijne overmacht gebruik weten te maken en door een deel zijner troepen, opzettelijk uit en rondom Pretoria in allerijl samengeraapt, Botha's rechtervleugel doen omtrekken en hem dus genoodzaakt zijne sterke positie op te geven en terug te gaan. Tegelijk kregen de Engelschen toen gelegenheid om Lijdenburg te bezetten en zich van daaruit Oostwaarts de bergen in te bewegen.

Maar van overwinning was ook bij deze gelegenheid geen sprake, al trachtten de Engelschen het zóó voor te doen voorkomen.

De verliezen toch van de Burgers waren zeer gering en noch bij hunne terugtocht, noch bij het prijsgeven van Lijdenburg gaven zij wagens, kanonnen of oorlogsgereedschap buit. En ofschoon alzoo de positiën ook daar veranderden, op den algemeenen staat van zaken had een en ander dien invloed, gelijk de Engelschen zeer hoopten en zichzelven diets maakten. Er was en *is* geen zweem van neiging tot opgeven bij de Burgers te bespeuren. Daarbij kwam, dat al waren er berichten in dien geest reeds door wat al te heet gebakerden verzonden — de spoorweg naar Lorenzo-Marques bleeft in de handen der Burgers en de Engelschen konden van 't oprukken naar Komatipoort, het laatste station in de Transvaa, geen werk maken, al gaven zij er ook den schijn van. 't Waren niet anders dan verkenningen, die enkelen misleiden en reeds deden vreezen, dat zelfs de Presidenten der Republieken op Portugeesch gebied zouden moeten vluchten. Niets daarvan gebeurde. Dat oprukken naar Komatipoort was slechts een schijnbeweging om een poging van French meer Zuidwaarts naar Barbert n te maskeeren. De Engelschen moesten zelfs spoedig naar Waterval terug, toen French een heel eind Zuidwaarts naar Caroline trok om van daaruit door een enkelen weg in de richting van Barberton door de bergen zich heen te bewegen. Driemaal reeds was hij met de Burgers eenigszins slaags, maar in Barberton kwam hij (althans nog) niet. 't Zal derwaarts ook moeilijk gaan, en 't was te voorzien, dat de Burgers, die daar hunne vrouwen, krijgsgevangenen en een deel van hunnen levensvoorraad hadden heen gebracht na den strijd bij Machadodorp, op zulk een poging hadden gerekend.

't Is in deze streken nu de vraag, of de Burgers daar hun guerilla met evengoed succes zullen volhouden als in 't Westen en Zuiden van de Transvaal — en 't Oosten van den Vrijstaat. Want daar zijn de Transvalers nog altijd de meesters en de dood gewaande Theron, zóo vlug en knap in 't verrassen van sporen en kleine bezettingen — liet dezer dagen bij het station Kliprivier de brug springen van den spoorweg naar Bloemfontein en veroverde een heelen trein. Wat deze bevatte, weet men nog niet. Maar zeker is dit een klein succes, dat voor de zooveelste maal bewijst hoe taai en krachtig de Burgers, ook in Roberts onmiddellijk nabijheid, in hun verzet volharden. Deze is namelijk weer naar Pretoria teruggekeerd, zeker om met Baden-Powell, die tot chef van de Vaalsche politie is aangesteld, te beraadslagen hoe men op die wijze mede de Burgers onder zijne geweldige knie kan brengen en houden. Doch — zoolang men onbarmhartig en onrechtvaardig voortgaat de ingezetenen van vreemden oorsprong uit het land te bannen, en Burgers, ondanks hunne neutraliteits-eed krijgsgevangen te ma en, en wel beiden op de meest gewelddadige en gemeene wijze; voortgaat de erven te plunderen en te verbranden — komt er van onderwerping niets. De Vrijstaters leeren dit ten duidelijkste. Van hen, die immers niet van harte mede vochten, verwachtte men geen blijvend vezet. En ziet, ofschoon het den Engelschen gelukt was, na twee maanden strijdens, ook het Noord-Oostelijk deel zoo ze meenden van strijdende Burgers door Prinsloo's overgave gezuiverd te hebben — moesten ze nu in de laatste dagen daar zoo goed als alles weer prijsgeven. Bethlehem, Senekal, Ladybrand, naar het scheen zoo moedig verdedigd, en zelfs Fouriesburg werden door de Engelschen achtereenvolgens prijsgegeven. Het ging hunne krachten te boven, en de Burgers konden zich er weer nestelen evengoed als voor 3 maanden, zelfs tot aan Tabanchu, op zij van Bloemfontein, toe. Dat dit van grooten invloed is op Buller's en French's pogingen in 't Noord-Oosten van Transvaal is zeker; zij moeten van hun troepen afstaan om elders weer te herstellen, zoo mogelijk, wat verloren is.

Wij hebben onze verwachting voor de zaak der Burgers nog niet opgeven. Zoo God wil, kan er nog veel voorkomen worden!

De politieke windwijzer van *China* is weer eens gedraaid en wijst op mooi weer. Engeland haast zich natuurlijk deze draaiing mee te maken. Men verzekert nu dat alle moeilijkheden tusschen Berlijn en Petersburg zijn weggenomen. Weg zijn daarmee de donkere wolken aan Europa's horizon, weggevaagd door een zoel Russisch windje. Duitschland zelfs vindt 't goed dat Peking gedeeltelijk ontruimd wordt en Rusland vindt goed dat Peking deels bezet blijft. Engeland doet nu ook zoo'n beetje mee aan vreugdebetoon en lacht zuur-zoet. Och die Boerenoorlog, die de speeches van lord Hamilton geheel van hun indruk in de wereld berooft!

We zullen zien wat er waar blijkt van de gunstige wending in de richting van eensgezindheid onder de Mogendheden.

Uit Peking zijn allerlei berichten ontvangen, doch niet van veel belang. Ze handelen over den intocht der verbondenen, over een samenkomst met eenige leden van het Tsung-li-Yamen op 28 Aug., over het bezoek aan de verboden stad en het keizerlijk paleis. Nu het keizerlijk paleis zoo is tegengevallen, zit het paleis van prins Ching weer vol onmetelijke rijkdommen. De Franschen mogen het bewaken. Prins Tsjing is intusschen weer te midden van zijn schatten (?) teruggekeerd en zal ze wel goed wegsluiten. Men houdt hem goed in de gaten.

Zonderling is dat de berichten 14 dagen noodig hadden om te Londen te komen. Dit doet vermoeden, dat de Boxers zich nog altijd met de telegraafdraden bemoeien.

De Japanners blijken in Peking al heel goed thuis te zijn. Zij namen uit het douanegebouw 2.000.000 taëls, maar voorzagen ook de gebreklijdende bevolking van rijst. De rijst lijkt ons nog al goed betaald. Verder melden de berichten een heele serie zelfmoorden tengevolge van de ongelukkige slagen bij Peitsang en Yangtsun.

Men weet dat prins Tsjing verklaarde, dat de keizerin totaal onbekend was met de christenmoorden. In het paleis zou echter gevonden zijn een dagelijksch rapport van de vermoorde vreemdelingen.

Li mag werkzaam blijven. Nu, hij zorgt ook iederen dag iets nieuws te hebben. Thans weer seinde hij aan den Chineeschen gezant te Parijs, dat hij, Li, alleen gevolmachtigd vredesonderhandelaar is. Hij bezit een volmacht om zelfs buiten den keizer om te onderhandelen. Hij negeert zijn medecommissieleden opzettelijk. Intusschen blijft het hof zoek. De berichten over de verblijfplaats missen nog steeds eenstemmigheid.

Overigens maken de machten te Peking het zich gemakkelijk. Alleen zou Duitschland mannetjes trachten te vinden om eens een kijkje in Pet-chili te doen. Japan doet ook te Shanghai zijne troepen landen. Een snuifje voor de Engelschen!

Noordtzij.

Gymnasium te Zetten.

De reorganisatie van dit gymnasium, waartoe op de vergadering te Utrecht van 27 Juli besloten werd, heeft (naar men ons bericht) thans haar beslag gekregen. Het is voor *vijf* jaren aan den rector Ds. Kramer overgedragen, die tevens het internaat op zich neemt. Het curatorium behoudt tegenover het gymnasium dezelfde rechten en plichten als vroeger, zoodat alleen op financieel gebied eene veranderde verhouding is tot stand gekomen.

Tot nieuwe leeraren werden benoemd: Dr. G. Keizer te Tiel, de heeren Hogervorst en Roorda, cand. in de wis- en natuurkundige vakken en de heer Teunisse, cand. in de letteren aan de Vrije Universiteit. Deze benoemingen werden door curatoren goedgekeurd, die er tevens in slagen mochten eene leening tot afbetaling der schulden, binnen eene week tijds geheel volteekend te zien.

Met vereende samenwerking van curatoren en leeraren, bestaat er gegronde hoop, dat het voortbestaan van het gymnasium verzekerd is.

Buitenlandsche Kerken.

Het Evangelisch Traktaatgenootschap in Italië. Het jongste verslag van dit Genootschap doet zien, dat zijn arbeid zich steeds uitbreidt en bij ernstigen tegenstand ook waardeering ondervindt. Die waardeering wordt wel niet uitgesproken, om het eerste en voornaamste doel, dat het beoogt, de verspreiding der H. Schrift en van godsdienstige geschriften, toe te juichen en te steunen, maar wat in de pers van dien arbeid gezegd wordt, zal er toe medewerken, dat het vooroordeelen meer verzwakt.

Het voornaamste werk van het vorige jaar was de uitgave van de Bijbelvertaling van Martini, aartsbisschop van Florence. Martini had in 1776 zijne Bijbelvertaling in druk gegeven; zij werd door den Paus goedgekeurd, zoodat de priesters van dezen Bijbel niet zeggen konden, zooals van den uit Zwitserland ingevoerden, dat hij vervalscht was. Toch werd later ook deze Bijbel veroordeeld; vele exemplaren werden vernietigd, zoodat door het Traktaatgenootschap lang gezocht is, eer het een geheelen Bijbel van Martini in bezit had en tot de uitgave kon overgaan.

Dit is nu geschied. Men besloot tot de uitgave van dezen Bijbel, omdat hij van ouds de Pauselijke goedkeuring had; daardoor denkt men hem te beter onder de Roomschen te kunnen verspreiden.

Op de tentoonstelling te Turin in 1898 zond het Genootschap zijne uitgaven en het werd de zilveren medaille toegekend „wegens zijn uitnemenden arbeid en het prijzenswaardig streven om geschriften, die vroeger uit het buitenland ingevoerd werden, in Italië zelf uit te geven." In het weekblad tijdens de tentoonstelling uitgegeven, waarvan wekelijks 30,000 exemplaren verspreid werden, werden de uitgaven van het Genootschap vermeld, waardoor het meer algemeen bekend geworden is.

In eene beschrijving in genoemd blad over de uitgaven van het Genootschap werd gezegd: „hoe men ook over de innerlijke waarde van den Bijbel denken moge, twee dingen moet men met verwondering erkennen, 1e den buitengewoon billijken prijs en den goeden druk der fraaie, goed gebondene boeken, 2e het verbazend groot getal exemplaren, dat onder het door twijfel beheerschte Italiaansche volk wordt afgezet, n.l. jaarlijks van 150,000 tot 250,000 Bijbels en gedeelten van Bijbels."

De vraag, of de Bijbel wel een artikel is voor een tentoonstelling, zal zeker niet door allen gelijk beantwoord worden. Wij gaan daarop niet in, maar kunnen het zeer goed begrijpen, dat men in Italië aldus gehandeld heeft, omdat daar zooveel vooroordeel bestaat tegen geschriften, die door Protestanten uitgegeven en verspreid worden.

In het verloopen jaar had het Genootschap een rekening van ontvangst en uitgave van 37,485 gulden.

Een schrede nader naar Rome. Tracht men in Roomsche landen Gods Woord onder het volk te brengen, in Protestantsche wijkt men al meer van dat Woord af en keert men zelfs tot de dwalingen van Rome terug. Het laatste is met name in Engeland het geval. De ritualistische partij in de Anglicaansche kerk komt steeds nader bij Rome. Begonnen met den Roomschen ritus, neemt men nu ook de leeringen van Rome aan. Geruimen tijd werd door beide partijen de vraag besproken, of brood en wijn na de viering van het Avondmaal ook bewaard moesten worden voor de zieken. „De ritualisten, die zich als een „Church Union" georganiseerd hebben, zijn voor de bewaring, de antiritualisten tegen. De eersten toch beweren, dat brood en wijn bij het Avondmaal gewijd een genezende kracht bezitten.

De aartsbisschoppen hebben voor eenigen tijd in deze kwestie een uitspraak gedaan, die doet zien, dat zij in deze zaak althans niet met de ritualisten medegaan. Zij hebben verklaard, dat de bewaring van brood en wijn in strijd is met wat de kerk van Engeland dienaangaande in hare belijdenis uitspreekt.

Tegen deze bisschoppelijke verklaring heeft Lord Halifax, hoofd der Church Union krachtig geprotesteerd en op een vergadering van deze partij werd de leer van het Sacrament breedvoerig besproken met den uitslag, dat men de uitspraak der bisschoppen verwierp. Het volgende werd daar uitgesproken: „de leer van geheel de Katholieke kerk is, dat in het Sacrament des Avondmaals brood en wijn door de werking des Heiligen Geestes, in en door de wijding, overeenkomstig de instelling des Heeren werkelijk en inderdaad het lichaam en bloed van Christus worden, en dat Christus onze Heere, tegenwoordig in dit zeer heilig Sacrament des altaars, onder den vorm van brood en wijn moet worden aangebeden."

Toen deze verklaring bekend werd, werd zij in de pers bestreden en van de Church Union gezegd, dat zij de Roomsche leer van de transsubstantiatie toegedaan was. Vermoedende, dat de tegenstand sterker zou worden, hebben de leiders dezer partij de verklaring afgelegd, dat zij de leer der transsubstantiatie verwerpen, en dat zij met bovengenoemde verklaring alleen bedoelden de heiligheid van het Sacrament in 't licht te stellen.

Dit laatste pleit niet voor de eerlijkheid der ritualisten, want eerst met ronde woorden de transsubstantiatie belijden en dan beweren, dat men haar verwerpt, is ja en neen zeggen. Misschien vreesde men een storm tegen hun partij, maar zoo die opsteekt, dan zal het niet meer zijn dan een storm in een glas water, want in de Engelsche staatskerk is men al zoo ver van de waarheid verwijderd en tot Rome genaderd, dat de strijd over deze zaak spoedig doodloopen zal.

Toch kan het zijn, dat er nog eenige verwikkelingen uit voortvloeien, omdat de verwerping van de uitspraak der bisschoppen door de Church Union het Episcopaalsch karakter der kerk aantast, wijl volgens het stelsel der Episcopalen, dat in de Anglicaansche kerk streng gehandhaafd wordt, bij de hooge geestelijkheid de wetgevende en rechtsprekende macht berust.

Scholten.

In de stallen der wedrennen te Chantilly zijn meer dan 500 Engelsche palefreniers of jockeys, die daar werkzaam zijn. De meesten zijn jongelingen, die ver van hunne familie voor 5, 6 of 7 jaren aldaar in de leer zijn. Thans heeft men voor deze jongelingen, die aan zooveel slechte voorbeelden van weddenschap en spel zijn overgegeven, eene Christelijke inrichting geopend. Men geeft hun daar de gelegenheid voor gepaste afleiding. Zij hebben er ook eene zaal om hunne avonden door te brengen. Eene Bijbelklasse op Zondag wordt door 65 kweekelingen bezocht met goede vrucht.

—

De Baptistische kerk te Leipzig heeft eindelijk bij een besluit van 14 April 1900 de wettelijke erkenning en het recht verkregen, om haar eeredienst vrij uit te oefenen. Dit is nu, naar men meent, de eerste van de staatskerk afwijkende gemeente, die in Saxen wettig kan bestaan. Totnogtoe werden de dissenters alleen maar geduld. —

—

Te Chicago werd een persoon wegens diefstal in den spoortrein gearresteerd en voor den rechter gebracht. Alle getuigen herkenden den dief; doch deze bleef halsstarrig ontkennen. De politie zette daarom haar onderzoek voort en nam een tweeden persoon gevangen, die precies op den eerste geleek, want — hij was zijn tweelingbroeder. Daar kwam bij, dat de getuigen beweerden in hem denzelfden persoon als den eersten te herkennen. Zoo werden, bericht men, beiden vrijgesproken; d. i. een schuldige vrijgesproken om een onschuldige niet te treffen.

—

L. l. Hemelvaartsdag werden te Rome in de Waldenzer kerk eenentwintig leden aangenomen, waarvan dertien uit de Roomsche kerk kwamen.

Ingezonden.

DRANKBESTRIJDING.

Hooggeachte Redacteur!

Het is mij eene behoefte, u hartelijk te danken voor uw woord van oprechte belangstelling, dat gij in het nummer van 7 Sept. j.l. hebt willen wijden aan het optreden van de Geref vereeniging voor Drankbestrijding. Wie zich in onze kringen opmaakte om in het bijzonder den strijd tegen het alcoholisme aan te binden, is niet gewoon voor zijn streven veel sympathie te ontmoeten; of zoo hij sympathie ondervond, was het meer in persoonlijk gesprek of in briefwisseling dan wel in het openbaar.

Gij hebt dit laatste willen doen, en daarmede aan de nieuwe vereeniging een sterken, zedelijken steun geboden. Moge uw woord van sympathie weerklank vinden in de kringen der Geref. belijders en mede door uw grooten invloed de vereeniging veler gebed, veler bijdrage, veler mede-werking verkrijgen!

Uwe openlijke verklaring, dat tegen den grondslag en de beginselen der vereeniging waarschijnlijk wel geen enkel Gereformeerde belijder bezwaar zal hebben, vergoedt ten volle het grievende van de beschuldiging in den beginne door velen tegen het optreden der vereeniging ingebracht, alsof ze methodistisch en ongereformeerd zou zijn. Wel is waar werd deze beschuldiging gedaan zonder kennis van de redenen, die ons drongen en de beginselen, die ons leidden. Maar voor het publiek, dat op deze wijze „voorgelicht" wordt, is het brandmerk van „methodisme" voldoende om zich verder niet in te laten met een pogen, dat zeer zwak is, maar toch ernstig bedoelt tegen een ontzettend kwaad, waaronder ons vaderland lijdt, op te treden. Gelukkig is het begin van kentering in de opinie van velen in onze kringen niet te ontkennen. En nu gij u zoo openlijk en zoo beslist verklaard hebt, is onze hope niet ongegrond, dat deze kentering nog grooter worden zal.

Hebt gij „niet dan noode" een bezwaar ingebracht tegen art. 4 van de Statuten der vereeniging, waarlijk het is ook „niet dan noode", dat ik het waag u te antwoorden op het door u genoemde bezwaar.

Tot toelichting van art. 4, dat bepaalt, dat leden der vereeniging slechts zij kunnen zijn die niet alleen instemmen met doel en beginselen, maar dit ook betoonen door zich van alle alcoholische of alleen van gedistilleerde dranken te onthouden, heb ik in mijn referaat p. 30 drie redenen aangevoerd, waarvan door u alleen de eerste is genoemd en bestreden.

Er is niet de minste bedoeling in deze bepaling om degenen, die aan deze voorwaarde niet voldoen, „in de reuke te (doen) staan van het met het doel en beginsel der vereeniging minder ernstig te meenen." Doch is het verkeerd van de vereeniging gezien, dat ze noodig heeft leden, die het niet „alleen *„theoretisch"* ernstig *„meenen"* maar ook *„practisch"* tot bestrijding van het alcoholisme *„handelen"?* De ervaring heeft geleerd" dat slechts zulk een practisch handelen doel trof. Er is dus niet de minste oorzaak om te denken aan hoogere of lagere moraal. Bovendien mag deze reden niet losgemaakt van de beide andere, die ik aanvoerde, namelijk: om als personen protest in te dienen tegen de algemeen heerschende drinkgewoonten en om op deze wijze een weg te openen voor zwakken, om door lidmaatschap van onze vereeniging een steun te hebben tegen eigen zwakheid en zonde. Geen beter protest is er toch te denken dan het persoonlijk getuigenis niet alleen met het woord maar ook met de daad. En is het niet een uitnemende steun voor den zwakke, dat hij in een kring verkeert, waarin geen bevriende hand hem weder in de verzoeking brengt, maar waar anderen door eigen voorbeeld hem sterken in den, o, zoo bangen strijd tegen zijn drinkzucht? Laten deze zwakken, naar verhouding althans, niet velen zijn, *ze zijn er*, hier in grooter en daar in kleineren getale.

En helaas, ze vinden niet steeds in het gewone verkeer in onze kringen, hetgeen ze behoeven om in hun strijd niet telkens onder te liggen.

Censuseeren is toch niet het eenige, wat we doen moeten. Hen door de liefde, de werkzame liefde helpen in hunne worsteling is niet minder noodig. Dezen zulk een kring te bereiden, is ook het doel van deze bepaling.

Van geheeler harte stem ik in met uwen wensch, dat velen overtuigd mogen worden van de noodzakelijkheid, om ook van onze zijde den strijd tegen de drankzonde aan te binden.

Van den omvang van het drankgebruik in ons goede Nederland kunnen velen zich geen denkbeeld maken.

Per hoofd is in 1899 gedronken 8,05 Liter ad 50 pct. alcohol. Van alle provincies stond *Groningen* boven aan in 1897 met 10,46, terwijl *Utrecht* de eer heeft de tweede plaats in te nemen met 9,86 L. In 1898 is volgens het regeeringsverslag een getal van 414,363 Hectoliter ad 50% alcohol veraccijnsd. Rekend men gemiddeld 35% als het gehalte van het gedistilleerd in de tapperijen en f 1,25 als de gemiddelde opbrengst per Liter, dan gaf men in Nederland in dat jaar ruim 73 (zegge: drie-en-zeventig) millioen gulden aan *gedistilleerd* (dus nog niet aan wijn en bier) uit.

Is het wonder, dat ook tot de conscientie van Gereformeerde belijders de vraag met onafwijsbaren ernst zich opdringt, de vraag door een drankbestrijder aldus gesteld: wanneer zal dit geld nuttiger besteed worden dan tot het verspreiden van ongeluk en ellende in allerlei vorm en omvang, het aan den gang houden van gevangenissen, gekkenhuizen, idioten-gestichten e. d. m.?

Terwijl zich aan deze vraag voor ons als vanzelf de andere verbindt: is het genoegzaam, dat we zorgen voor Christelijke krankzinnigen- en idioten-gestichten; dat we Christelijke philanthropie op allerlei wijze beoefenen en van den kansel slechts tot matigheid aansporen; of is het ook roeping *in onzen tijd* beslist met alles te breken, wat tot steun van het alcoholisme strekken kan?

Men moge over het antwoord op deze vraag verschillen, doch niemand onthoude zijn zedelijken en financieelen steun, hetzij als lid, hetzij als donateur, aan de Gereformeerde vereeniging voor Drankbestrijding.

Tegenover een alcoholisme van zulk een omvang valt niet meer te redeneeren maar moet gehandeld.

Ook door de Gereformeerde belijders!

Met hartelijken dank voor de opname en met aanbeveling van de vereeniging aan uw hooggewaardeerde sympathie, blijf ik,

Uw dw. dnr. en br.,
W. H. GISPEN JR.

Baarn, 10 Sept. 1900.

Boekaankondiging.

De Dooperschen. Historisch overzicht en beoordeeling door H. Hoekstra, bedienaar des Woords bij de Geref. Kerk te Arnhem. Zwolle Tulp.

Ds. Hoekstra deed een goed werk met het in het licht geven van deze lezing over de Dooperschen In de laatste jaren is de naam Doopersch zoo dikwerf gebruikt en ook wel misbruikt, dat er behoefte was aan een duidelijk antwoord op de vraag, wat toch eigenlijk Doopersch beteekent. Ds. Hoekstra stelt dit duidelijk in het licht. Eerst toont hij aan, hoe en waarom de Doopersche richting altijd opkomt in tijden van verval en reformatie der kerk. Dan gaat hij, vooral aan de hand van Gieseler's Kerkgeschiedenis, de geschiedenis der Dooperschen na in Duitschland, Zwitserland en Nederland. En eindelijk geeft hij een vrij breede, duidelijke, leerzame karakteristiek van de Doopersche richting, in eenvoudige, ook voor „leeken" onverstaanbare taal. De lezing is eene warme aanbeveling waard. Moge ze door velen ter hand genomen en overdacht worden. Zij kan rijken zegen verspreiden.

—

Ermelo'sche Zendings-Scheurkalender voor het jaar 1901.

Het schild, dat de Zendingsdrukkerij te Ermelo van dezen Scheurkalender in het licht gaf, is net en eenvoudig uitgevoerd. De voorstellingen, die er op gezien worden, zijn alle aan de Zending ontleend en dus geheel in overeenstemming met den inhoud, die vooral op de Zending betrekking heeft en ook belangrijke mededeelingen van het Zendingsveld bevat. De liefde voor de Zending, die allengs opwaakt, zal aan dezen Kalender zeker plaats in menig huisgezin verschaffen en kan er omgekeerd door aangewakkerd en versterkt worden. Zij de Kalender daaraan vooral dienstbaar! De prijs is slechts 50, in boekformaat 75 cts.

—

De drie Formulieren van Eenigheid alsmede het Kort Begrip en de Belijdenissen van Nicea en van Athanasius met uitgedrukte teksten door J. H. Donner. Tweede herziene druk. Leiden D. Donner 1900. *Prijs f* 0,35.

Met genoegen vestigen wij de aandacht op deze uitgave der Belijdenisschriften. De tweede druk verschilt van den eersten hoofdzakelijk daarin, dat bij de antwoorder in den Catechismus en het Kort Begrip de teksten ten volle uitgedrukt staan, zoodat men niet telkens zijn Bijbel behoeft op te slaan. Deze verandering is eene groote verbetering. En voorts beveelt deze uitgave zich door helderen druk, nette uitvoering en handig formaat ten zeerste aan. Wij wenschen ze in veler handen. De prijs is maar 35 cts.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
R. K. M. HUMMELEN,
ber. pred. te Langeslag
EN
M. SMIT.
ENUMATIL, BEILEN, 7 Sept.
Eenigste kennisgeving.

Getrouwd:
Dr. G. KEIZER.
beroepen predikant te Tiel,
EN
A. H. NOORDTZIJ,
die, ook namens wederzijdsche families, bijzonderen **dank** betuigen voor de zoo talrijke en sprekende bewijzen van toegenegenheid.
KAMPEN,
13 Sept. 1900.

Getrouwd:
NANNING KOOPS
EN
HENDRINA CORNELIA COEPIJN,
die, mede namens wederzijdsche Familiën, hunnen **dank** betuigen voor de vele blijken van belangstelling, bij hun huwelijk ondervonden.
ROTTERDAM,
13 September 1900.

Door 's Heeren goedheid voorspoedig bevallen van een **ZOON**
C. VAN HOUTE—
KLINKERT.
ZWOLLE,
11 Sept. 1900.

Door Gods goedheid werden wij heden verblijd met de voorspoedige geboorte van eene **DOCHTER** HENRIETTA JOHANNA.
W. W. SMITT.
H. C. SMITT—
KOER
ASSEN,
11 Sept. 1900,
Eenige kennisgeving.

Ondergeteekenden betuigen hiermede hunnen hartelijken **dank** voor de vele blijken van belangstelling ondervonden bij de geboorte hunner **dochter.**
K. J. KAPTEIJN.
G. E. KAPTEIJN—
VAN ANDEL
AXEL, 6 Sept. 1900.

Heden behaagde het den Heere tot zich te nemen onzen medebroeder
JAN KLAVER,
in den ouderdom van 69 jaren. Hij stierf in de volle verzekerdheid des geloofs met innerlijke begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Eerst als Diaken en later als Ouderling heeft hij jaren de kerk gediend. De gaven hem geschonken, heeft hij met liefde aan de gemeente gewijd.
Namens den Kerkeraad,
J. SYBRANDY, *Praeses.*
R. SPIJKER, *loco-Scriba.*
MEDEMBLIK,
6 Sept. 1900.

Heden trof mij de gevoeligste slag mijns levens, doordat de Heere van mijne zijde wegnam mijn onvergetelijken Echtgenoot en der kinderen zorgdragenden Vader
Frans Hendrik Bresselhuis,
in den ouderdom van 55 jaren.
De Almachtige schenke ons de genade in Zijnen wil te berusten.
Uit aller naam,
WED. F. H. DRESSELHUIS,
geb. ROELFS.
WINSCHOTEN,
9 September 1900.

De Geref. gemeente alhier verloor op Zondag den 9 Sept., na een langdurig lijden, één harer Diakenen.
De Heer
F. H. Dresselhuis
werd haar door den dood ontnomen. Sedert 1882 had hij haar als Diaken met liefde en toewijding gediend. Gelijk in zijn gezonde dagen, zoo bleef hij ook in zijne krankheid den Heere met vast geloof belijden. Naar 's Heeren belofte rust hij nu van zijn arbeid Moge dit de bedroefde Weduwe en kinderen tot troost verstrekken.
De kerkeraad der Ger. Kerk te Winschoten,
J. A. BULT, *Praeses*
W. TILLEMA, *Scriba.*

Na een langdurig en smartelijk lijden overleed heden, in den ouderdom van 76 jaren, na eene gelukkige Echtvereeniging van bijna 60 jaar, onze geliefde Echtgenoote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
GERRITJE BODE.
Het leven was Christi, het sterven alzoo gewin, dit lenigt onze smart.
Uit aller naam,
C. LEENHEER SR.
HEERJANSDAM,
10 Sept. 1900.

Onze geliefde Broeder,
EVERT JANSSEN,
die gedurende eenige jaren de gemeente alhier op voorbeeldige wijze als Ouderling gediend heeft, werd ons dezer dagen ontnomen, na een langdurig maar zeer geduldig lijden. Hij is niet heengegaan zonder begeerd te zijn.
Met diepen weemoed staren we op zijne ledige plaats, maar blijdschap vervulle ons, bij de gedachte, dat Jesaia 57 : 2 zijn grafschrift mag zijn.
Namens den Kerkeraad der Ger. Kerk te Almelo,
J. KAMPHERBEEK, *Scriba.*
ALMELO, Sept 1900.
N. B. Wegens omstandigheden eerst heden geplaatst.

Heden morgen werd, na een gelukkige echtvereeniging van ruim 22 jaren, van onze zijde weggerukt, onze geliefde Echtgenoot en Vader
GERRIT JAN VAN DER BENT,
in den ouderdom van ruim 49 jaar. De verzekering, dat hij is ingegaan in de eeuwige ruste, die overblijft voor Gods volk, is onze troost in dit zware verlies.
Wed. M. VAN DER BENT—
GERRITSEN
en kinderen.
VELP, 10 Sept. 1900.

Tot ons diep leedwezen werd onze geliefde Broeder
G. J. van der Bent,
Ouderling der gemeente, in den ouderdom van 49 jaar door den Heere opgeroepen. Zijn heengaan was in vrede, hij wist door genade het eigendom des Heeren te zijn
De gemeente verliest veel in den Broeder, die haar met ijver en toewijding vele jaren heeft gediend en die ook eene goede getuigenis had van degenen die buiten zijn.
De Raad der Geref. kerk A,
Ds. B. DE JONG, *Praeses.*
E W. HEIJBLOM *Scriba.*
VELP,
10 Sept. 1900.

Gezocht eene
Christelijke inrichting
voor M. U. L. O. voor jongens (internaat) met een beperkt aantal leerlingen.
Franco br. onder ***lett. N.*** No. 55 worden ingewacht aan 't Algem Adv. bur. ERVEN B. VAN DER KAMP, GRONINGEN.

Met ***November*** **wordt gevraagd een aankomend**
BAKKERSKNECHT,
niet beneden de 16 jaar, van den Geref. godsdienst en van goede getuigen voorzien Brieven te adresseeren ***letters J. J.*** aan den Uitgever van de *Bazuin* te KAMPEN.

Vader en Moeder
gevraagd voor het ***2e Weezen Paviljoen*** der Gereformeerde kerk te AMSTERDAM. Vereischten zijn: leden eener Gereformeerde kerk, gehuwd, zonder inwonende kinderen, middelbaren leeftijd. Behalve inwoning, voeding en geneeskundige hulp wordt een salaris toegekend van ***f 350*** 's jaars. Men wende zich schriftelijk tot den Scriba der Commissie
F. L VAN DER BOM,
Rozengracht 48,
AMSTERDAM.

MANUFACTUREN.
Tegen a. s. ***Jan.*** of ***Febr. gevraagd*** een flinke
bediende en leerling,
tegen nader overeen te komen voorwaarden. Br. fr. lett. ***P.***, bureau *Veendammer Volksblad.*

STEENWIJKER
BEDDENFABRIEK,
Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,
opgericht 1899, levert franco: No 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd, van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**
No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd, 4 kussens, elk 2½ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**
Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.
VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.
Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **125,—.**
Ieder Bed wordt in een kist verpakt.
Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.
Met aanbeveling,
J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.
P.S Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
FEESTSTOFFEN
DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

MAGAZIJN
VAN
Heerenkleeding en Uniformen.
Steeds voorradig groote keuze in de ***nieuwste stoffen.***
Uitrustingen voor Indië.
J. SCHELTENS,
OUDESTRAAT, KAMPEN.

J. FABERY de JONGE
te APELDOORN levert met succes,
Avondmaalstellen
en
Doopbekkens.

H.H. Predikanten!
Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende
VRAAGBOEKJES
uitgegeven door ondergeteekende.
Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.
JAN HAAN.
GRONINGEN.

4 ct. ***4 ct.***
Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:
EENIGE KORTE VRAGEN
VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.
Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost
niet meer dan 4 cent,
Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.
4 ct. ***4 ct.***

Alom is de inteekening geopend op den
Scheurkalender 1901
Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*
Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.
Reeds 5 No's. zijn verschenen.
De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:
Misbruikte Schriftuurplaatsen,
DOOR
E. KROPVELD.
TWEEDE DRUK. 129 bladz.
Ing. 80 ct. geb. f 1,20.
Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksten op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd. Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.
(*Het Volksblad.*)
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 38

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 21 September 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

VOOR DE DIACONIEËN.

Dezer dagen is, zoo al niet aan alle, dan toch aan vele onzer diaconieën door het Dagelijksch Bestuur der burgerlijke gemeente toegezonden een provinciaal Blad, waarin een circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken voorkomt betreffende *„het verstrekken van statistische opgaven der bedeelden."*

De Min. wijst in die circulaire op het „onmisbare van een goed ingerichte statistiek der bedeelden" en doet daarnevens gaan een *„model naam-register der bedeelden,"* dat door de diaconieën kan *„aangelegd* en *bijgehouden* worden, *om jaarlijks de gevraagde gegevens te verstrekken"* aan de Regeering.

Het Dagelijksch Bestuur der burgerlijke gemeente noodigt, in een begeleidend schrijven, beleefd uit *om op de voorgestelde wijze mede te werken tot verkrijging van meer betrouwbare gegevens.*

In verband hiermede kwamen zoowel bij de Redactie als bij Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid verzoeken in, om te dezer zake te willen dienen van advies.

Ofschoon onzerzijds natuurlijk hierbij geen sprake kan zijn van officieel advies, brengen wij toch gaarne onze meening ter kennis van de diaconieën, en wel publiek, om, zooveel mogelijk, herhaald schrijven te voorkomen.

Wij gaan daarbij uit van de volgende overweging:

a. dat ook dit schrijven van de Regeering samenhangt met haar reeds vroeger aangevangen pogen om betere „opgaven der bedeelden," zelfs met naam en toenaam etc., te ontvangen van de diaconieën, welke voor zooverre ons bekend, daaraan echter om verschillende redenen niet hebben voldaan;

b. dat, nu het gemeentebestuur uitnoodigt om mede te werken, de beleefdheid vordert aan dat Bestuur te antwoorden;

c. dat de diaconieën daarbij echter, waar het geldt het straks verstrekken van opgaven omtrent de bedeeling der armen — zeer voorzichtig hebben te zijn met het oog op het bijzonder karakter der kerkelijke liefdadigheid;

d. dat zij anderzijds, tegenover alle opmerkingen en verzoeken der Regeering in betrekking tot de kerkelijke armenbedeeling, ook om eigen veiligheid, hebben te letten op het voorschrift bij art. 10 der wet tot regeling van het Armbestuur gegeven.

Dit artikel schrijft evenwel juist niet voor *„opgave" van de namen,* maar alleen „van het *getal* der ondersteunden" en voorts *in het algemeen* „van het beloop hunner (der diaconieën) uitgaven voor beheer en onderstand van allerlei aard, en van dat hunner (der diaconieën) inkomsten door collecten, inschrijvingen of andere vrijwillige bijdragen en subsidiën".

In verband nu met een en ander is ons advies om het volgende (op ongezegeld papier) te antwoorden:

AAN HET DAGELIJKSCH BESTUUR
der
GEMEENTE . . . . .

Weledele Heeren!

In antwoord op Uwe Missive van den . . . . . 1900 met begeleidend provinciaal Blad, hebben wij de eer U, namens de diaconie van de Geref. kerk te . . . . . , dank te zeggen voor de toezending van dat Blad en U mede te deelen, dat de diaconie den inhoud ervan voor kennisgeving heeft aangenomen en natuurlijk bereid blijft om te voldoen aan het bepaalde in de 1ste alinea van art. 10 der Wet tot regeling van het Armbestuur omtrent de gewone jaarlijksche opgave.

Namens de Diaconie voornoemd:
. . . . . *Voorzitter.*
. . . . . *Scriba.*
. . . . . den . . . . . 1900.

't Spreekt wel van zelf, dat de diaconieën, ook bij overeenstemming op de hoofdzaak, allicht een anderen vorm kunnen gebruiken.

Kampen, M. Noordtzij.
17 Sept. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WIRDUM, 9 Sept. 1900 Heden morgen was het voor de gemeente een ernstig oogenblik, daar onze geliefde Leeraar Ds. T. Sap na den dienst des Woords bekend maakte, dat ZEw na ernstig overleg en gebed gemeend had, de roeping der Geref. kerk van Gouda *A* te moeten aannemen. Hoewel ons dit besluit smart, hopen en vertrouwen wij, dat, waar de Koning der kerk zijn dienstknecht aldaar roept, het ook zal zijn tot heil der betrokken kerken, ten zegen voor zijnen dienstknecht en tot verheerlijking Gods.

Namens den Kerkeraad,
T. A. v. d Werff, Scriba.

—

OOSTEREND, 16 Sept. 1900. Heden morgen maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de WEw heer Ds. A. André, aan de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref kerk van Marrum.

Namens den Kerkeraad,
A Gaastra. Scriba.

—

OVERTOOM (Amst), 16 Sept. 1900. Na hedenmorgen door Ds. H. Buurman van Amstelveen in zijn ambt bevestigd te zijn met de woorden van Spr. 13 : 17*b*, hield Ds. G. Wisse Jr. des avonds zijne intree-predikatie naar aanleiding van 1 Cor. 1 : 23 en 24. Tevens zegt de kerkeraad van Overtoom alle brs. Predikanten en Candidaten hartelijk dank voor hunne betoonde bereidwilligheid en hulp tijdens de vacature in deze kerk.

Namens den Kerkeraad,
G. S. Bakhuijzen, Scriba

—

WESTER-EMDEN, 17 Sept. 1900. Waar de kerk van Ulrum voor eenige weken geen bezwaren vond om, na nog geen 1½-jarig verblijf, een roeping uit te brengen op onzen Leeraar den Weleerw. heer J. Sijbesma, heeft ZEerw. die roeping niet kunnen weerstaan, en vond alzoo geen bezwaar om deze nog jeugdige gemeente te verlaten, zoodat hij dan ook ons gisteren bekend maakte, de roeping van genoemde kerk te hebben opgevolgd. Moge het tot eere Gods zijn en welzijn der kerk.

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jr., Scriba.

—

VRIJHOEVE-'s GREVELDUIN-CAPELLE, 17 Sept. 1900. Verleden week ontvingen wij het teleurstellend bericht, dat de Eerw. heer W. T. van Dam, Theol. Candidaat, gemeend heeft voor de roeping onzer kerk te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
D. N. van der Schans, Scriba.

—

GEESTEREN GELSELAAR, 17 September 1900. Gisteren werd der gemeente bekend gemaakt, dat onze geachte Herder en Leeraar Ds J. Visser eene roeping heeft ontvangen van de Geref kerk te Sprang. Geve de Koning der kerk, het Hoofd der gemeente ZEerw. licht en wijsheid, om in dezen zijn heiligen wil te verstaan; en alzóó te mogen handelen, dat het tot eere Gods en tot zegen der gemeente verstrekke.

Namens den Kerkeraad,
H. J. Negbrink, Scriba.

—

's-GRAVENDEEL, 17 Sept. 1900. Den 12 dezer ontvingen wij het voor ons zoo verblijdend bericht van onzen beroepen Candidaat, den Eerw. heer W. T. van Dam te Bolnes, dat hij met volle vrijmoedigheid onze roeping wenscht op te volgen. Dat de Heere hem weldra tot ons doe komen met een vollen zegen des Evangelies, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
L. Kooy Gz, Scriba.

—

BEETGUM c. a., 17 Sept 1900 De vorige week ontvingen wij het voor deze gemeente teleurstellende bericht van den alhier beroepen en zeer begeerden Candidaat, den heer W. T. van Dam, dat hij voor de roeping naar deze gemeente meende te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
S J. van Tuinen, Scriba.

—

Nogmaals bericht ondergeteekende, woonachtig te Breukelen, aan de Gereformeerde kerken, dat hij, een tijd lang verhinderd geweest zijnde door ongesteldheid, weder in staat is om op te treden in de bediening des Woords.

Ds. E. J. de Groot.

CLASSEN.

Classis Zutfen.

De Classis Zutfen heeft (naar men ons bericht) in hare vergadering van 6 Septr., gehouden te *Aalten,* met medewerking der Prov. Deputaten peremptoir geëxamineerd en met alle stemmen tot de bediening des Woords en der Sacramenten toegelaten den Eerw. heer *J. Bosch Jz.,* beroepen predikant te Neede. – Red.

—

Classis 's-Gravenhage.

Bidstond voor Z.-Afrika.

De Classis 's-Gravenhage heeft, als daartoe aangewezen Deputaat der Gen. Synode, aan de Geref. kerken een bidstond uitgeschreven voor de nooden der Zuid-Afrikaansche stamgenooten tegen *a. s. Zondag 23 Septr., des avonds.*

Namens de Classis,
A. H. van Minnen, *Scriba a. h.*

—

Classis Haarlem.

De Classis Haarlem besloot in hare vergadering van 11 Sept. 1900 om D. V. op 10 *Oct.* 1900 te Haarlem een Classicalen Zendingsdag te houden.

Als sprekers zullen optreden: de Zendeling-leeraren D. Huising en W. Pos, alsmede Ds. J. H. Feringa van Zaandam; terwijl Ds. C. v. Proosdij van Amsterdam aan den avond van dien dag in een biduur zal voorgaan.

Namens de Classis,
H. Hangelbroek, *Scriba.*

—

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Genderen f 3, Oldebroek f 2, Zevenhoven f 1, Vorden f 1, Zwijndrecht f 5, N.-Helvoet f 1, Bolsward (*A*) f 3, Raamsdonk c. a f 1, Meppel f 5, Oudshoorn f 1, A. Verduinf 1, Burum f 3, Hazerswoude f 2, Workum f 3, Kapelle (Z.-Bevel.) f 2, Barendrecht f 5, Kollum (*B*) f 2.50, Bussum f 5, Monnikendam f 1, Dokkum (*B*) f 2, Scherpenzeel f 1, Katendrecht f 2,50, Sneek (*A*) f 3, Marrum f 2, Cubaard f 1, Voorschoten f 2,50, Ds Alting f 1, Enschedé f 3, Knijpe f 1 Van eenige leden te Knijpe f 1,09. — Nog eens van Knijpe f 1, en van eenige leden te Knijpe f 1,08, N.-Amsterdam f 5

Voorts is bij Ds. T. Oegema te Wildervank ingekomen van de kerk te:

Vreeland uit de catechisatiebus f 1,50, Leksmond f 2,50, Breukelen f 1, Bodegraven f 3, Wanswerd f 2, St.-Anna-Parochie f 3, Weesp (*A*) f 2, Blija f 2.

De Heere onze God hoort het gebed. Reeds beginnen de giften te komen. Hartelijk dank voor 't gezondene. Als alle kerken deze voorbeelden volgen, dan wordt de kerk te Emmercompascuüm geholpen.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te			
Amsterdam	f 25.00	De Krim	f 10,00
Kampen	- 10,00	Vreeland	- 2,00
Vlaardingen *A*	- 5,00	Willemstad	- 1,50

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 18 Sept. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Burum (Fr.)	f 6,50	½ coll. Naarden	f 3,77⁵
Weesp *B*	- 3,77⁵	„ Uithoorn	- 0,77
½ coll. Bussum	- 5,59	Nieuwolda	- 5,03⁵
„ Muiderberg	- 1,50		

Voor de Uitbreiding.

Contrib. Ds. W. Schock te Amerongen f 1, J. Renes te Leersum f 1.

Legaat van *Mevr. Wed. J. Young,* geb. *M. E. Kreijts,* 11 Mei 1900 overleden te Amsterdam, f 200.

De Penningmeester
Zwolle, 15 Sept. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van br. A Gruijs Sr., Zaandam, opbrengst van verkochte postzegels . . . . f 1,50

Door Ds. E. Kropveld namens A. Donkerbroek, Niezijl Groningen, gevonden in het kerkzakje - 2,50

Onder hartelijke dankbetuiging blijft ondergeteekende zich dringend aanbevelen. Ofschoon de uitgaven onverminderd doorgaan, waren de giften zeer matig in aantal. Dat de vrienden van het oude bondsvolk toch niet vertragen in bereidwilligheid tot geven.

Rotterdam, N Koops,
13 Sept. 1900. O.-Molenstraat 5.

—

OUDERS OF GETUIGEN.

IV.

Behalve de in het vorig artikel genoemde redenen zijn er nog andere, die het duidelijk maken, dat de doop niet altijd terstond op de bekeering volgen kon. Het sacrament is geen magisch werkend toovermiddel, maar onderstelt van de zijde des ontvangers het geloof; het is alleen voor de geloovigen ingesteld en eischt dus, dat aan zijne bediening eene kortere of langere belijdenis des geloofs voorafga.

Belijdenis des geloofs is echter niet mogelijk zonder eenige kennis der waarheid. Jezus had daarom vóór zijne hemelvaart bevolen, dat de apostelen aan alle creaturen het Evangelie moesten verkondigen en alle volken tot zijne discipelen moesten maken, door hen te doopen in den naam van den drieëenigen God en door hen te leeren onderhouden, alwat Hij hun geboden had.

Naarmate de gemeente zich uitbreidde, werd op die kennis en belijdenis der waarheid steeds sterker nadruk gelegd. In den allereersten tijd kon iemand, gelijk de kamerling en de stokbewaarder, volstaan met de korte belijdenis, dat hij geloofde, dat Jezus de Christus was. Maar weldra ontwikkelden zich in en buiten de gemeente allerlei dwalingen en ketterijen. De belijdenis van Jezus als den Christus bleek niet meer voldoende; zij sloot volstrekt niet uit, dat iemand daarbij verkeerde voorstellingen en inzichten omtrent de waarheid koesterde. In de latere geschriften des Nieuwen Testaments, bijv. in de Brieven aan Timotheüs en Titus, in de Brieven en in het boek der Openbaring van Johannes, komt daarom telkens de vermaning aan de geloovigen voor, om te blijven in de zuivere, gezonde leer, welke door de apostelen is overgeleverd en niet uit te vallen van hunne vastigheid.

Daarbij kwam, dat de zuiverheid der bedoeling en de oprechtheid der gezindheid van hen, die tot het Christendom overkwamen, hoe langer hoe meer in verdenking kwam. De gemeente deed spoedig bittere ervaringen met sommigen harer leden op. Simon de toovenaar wilde de gave des H. Geestes koopen voor geld. Demas kreeg de tegenwoordige wereld weer lief. Hymeneüs en Alexander en vele anderen leden schipbreuk in het geloof. Velen keerden na korter of langer tijd aan de gemeente den rug toe, waarbij zij zich eerst hadden aangesloten, maar tot welke zij nooit in waarheid met hun hart hadden behoord. En toen later de vervolging kwam, werd dit aantal nog grooter. Bij velen ging het woord van Jezus in vervulling, dat hun geloof geen wortel had in zichzelven en slechts was voor een tijd; toen verdrukking en vervolging kwam om des Woords wil, werden zij terstond geërgerd.

En afgedacht van dit alles, toen het Christendom zich uitbreidde, werd het des te meer geplant in steden en vlekken, die buiten de middelpunten der beschaving gelegen en in het schrikkelijkst bijgeloof verzonken waren. Ook al was iemands bekeering oprecht en al was zijne begeerte, om gedoopt te worden, zuiver en onverdacht, de onkunde was toch zoo groot, en de kennis der waarheid zoo gering, dat er eerst een tijd van beproeving en onderwijzing aan den doop diende vooraf te gaan.

Al deze oorzaken deden in de tweede eeuw het zoogenaamde catechumenaat ontstaan. Voor hen, die uit Joden- en Heidendom tot de gemeente wilden overkomen en hunne begeerte naar den doop te kennen gaven, werd allengs overal een kortere of langere proeftijd ingesteld. Deze proeftijd droeg van den eersten tijd af zoowel een dogmatisch als een ethisch karakter. De kerk was er van den aanvang af op uit, om zulke personen, die zich bij haar wilden voegen, te onderwijzen in de leer der waarheid en tegelijk in zedelijken zin voor te bereiden voor de ontvangst van den doop. Onderwijs en opvoeding gingen in de catechese saam; leer en tucht waren daarin ten nauwste met elkander verbonden. De voorafgegane Joodsche en Heidensche levensbeschouwing en levenswijze; de aard der Christelijke waar-

heid, die immers eene waarheid naar de godzaligheid is; de toetreding tot de gemeente van Christus en de ontvangst van den heiligen doop bepaalden het karakter van den proeftijd en drukten er dezen dubbelen stempel van onderwijs en opvoeding op.

De duur van het catechumenaat was zeer onderscheiden. Al vielen volgens het Nieuwe Testament in den eersten tijd het hooren van het Evangelie en de ontvangst van den doop dikwerf op éénen dag samen; de kerk nam zeer terecht de vrijheid, van deze tijdsbepaling af te wijken en tusschen beide handelingen een korteren of langeren proeftijd in te schuiven. Deze proeftijd verschilde in duur in verschillende tijden en op verschillende plaatsen en ook ten aanzien van verschillende personen. De oudkerkelijke getuigenissen spreken nu eens van enkele dagen, dan weer van eenige maanden, en dikwerf ook van twee of drie jaren. Een korte proeftijd was voldoende, als de kennis der waarheid genoegzaam en de oprechtheid der bekeering onverdacht was. Maar toen de vervolging velen wankelen deed en de kerk op haar eigen veiligheid bedacht moest zijn, of ook, toen de overgang tot het Christendom eene zaak van mode werd en door velen om uitwendige voordeelen gedaan werd, toen moest de proeftijd dikwerf wel over maanden en jaren worden uitgebreid.

De personen, die op deze wijze voor den doop werden onderwezen en voorbereid, woonden in den eersten tijd de godsdienstige samenkomsten der geloovigen niet bij. Wel stond volgens Paulus, 1 Cor. 14 : 23 e v., in de gemeente van Corinthe die godsdienstoefening, waarin het lezen en verkondigen van Gods Woord plaats had, ook voor ongeloovigen open. Maar toen later de vervolging uitbrak, moesten de leden der gemeente in het belang hunner veiligheid toezien, dat geen vreemden hunne vergaderingen bijwoonden. De samenkomsten der gemeente kregen daarom vanzelf een gesloten karakter; alleen zij werden toegelaten, die tot de broeders en zusters behoorden, die den doop hadden ontvangen en deelnamen aan het avondmaal.

Zij, die zich bij de gemeente wenschten te voegen, kregen daarom privaat onderwijs, hetzij van een ambteloos lid der gemeente, hetzij van een diaken, presbyter of bisschop. Soms nam het zelfs, bijv. in de catechetenschool te Alexandië, een meer methodisch, wetenschappelijk karakter aan, werd het in cursussen verdeeld, en diende het tot bevordering van de wetenschap der Theologie.

Maar spoedig moet daarin toch reeds eene verandering gekomen zijn. Want volgens Tertullianus en Origenes woonden de catechumenen niet dan eerst de samenkomst der geloovigen bij, wanneer zij gedoopt en der gemeente ingelijfd werden, maar hadden zij reeds lang te voren, althans tot een gedeelte van de godsdienstoefening, toegang. Zelfs schijnt het, dat er onder de catechumenen allerlei onderscheidingen kwamen. Daar waren er, die alleen privaat onderwijs genoten; anderen mochten de prediking des Woords in de openbare godsdienstoefening bijwonen; en nog weer anderen mochten ook blijven bij het gebed, dat aan het einde der prediking uitgesproken werd.

Maar zonder onderscheid moesten allen, die nog niet gedoopt waren, de samenkomst der geloovigen verlaten, voordat het avondmaal werd gevierd. Dit had alleen plaats in het midden der gemeente en werd uitsluitend door broeders en zusters bijgewoond.

BAVINCK.

MODERNE KUNST.

Langs lijnen van geleidelijkheid is de nieuwe naam, dien Louis Couperus onlangs in zijn Gidsroman uitvond voor wat beter en juister *het hellend vlak der zonde* heeten zou.

Maar zonde is een ouderwetsch begrip, waarvoor in de moderne litteratuur geen plaats meer is. Voor haar bestaat er geen objectieve wet, wier gezag volstrekt is en algemeen; geen recht, dat boven wereld en menschheid gaat; geen plichtbesef, dat in de conscientie bindt; geen zonde, die schuld is en straf eischt; geen zedelijkheid en geen godsdienst anders dan als producten van menschelijke, subjectieve ontwikkeling.

Moraal en religie, ze zijn wel goed op haar tijd. Zij zijn nuttig voor de onontwikkelden en onbeschaafden, die er behoefte aan hebben. Maar ze zijn eene quaestie van smaak. Indien ik er behoefte aan had, zegt een der personen in den genoemden roman, zou ik den Roomsch-Katholieken godsdienst verkiezen boven den Hervormden.

Maar de „intellectueelen" hebben er geen behoefte meer aan. Zij zijn eraan ontwassen en beschouwen ze thans uit de verte zonder persoonlijk belang. Zij staan er buiten, zij staan er objectief tegenover, leggen alleen nog een aesthetischen maatstaf aan en beoordeelen en schatten ze naar de mooie en diepe impressie, welke zij maken op het voor het schoone gevoelig gemoed.

Deze hoogen van geest toch, die de aristocraten, de uitverkorenen, de zaliggesprokenen der moderne wereld zijn, zij leven uitsluitend voor het schoone en voor de kunst, en storen zich daarbij aan geen wet of zede, aan geen conventie of moraal, aan geen sociale en klein-maatschappelijke ideeën. Uit de hoogte zien zij, als een soort goden, met minachting op de anderen, op de menigte, op de wereld terneer. Want terwijl dezen wroeten in het stof, is voor hen het mooi, dat wat emotie wekt en passie kweekt, de waardige inhoud, de eenige troost, de uitsluitende zaligheid van het leven.

Naar dit hooge geluk worden zij heengedreven door hun eigen aanleg en aard. Ieder mensch toch heeft zijn eigen levenslijn. Er is geen gemeenschappelijke weg, die allen voorgeschreven is; geen pad, dat allen zonder onderscheid te bewandelen hebben. Ieder volge zijn eigen lijn, onbekommerd om die van anderen, welke de zijne kruisen; elk late zich drijven op den stroom, die door zijn eigen leven gevormd wordt. O hoe vaak, zoo wordt ons gezegd, als een mensch zich maar gaan liet als een bloem, als een vogel, als een wolk, als een ster: hoe vaak zou hij dan zijn geluk en zijn leven wel vinden, zooals de bloem en de vogel ze vonden, zooals de wolk wegdreef in de zon, en de ster haar hemelbaan volgde.

Naar dien regel loopt het leven der hoofdpersonen in dezen roman voort. Geleidelijk gleden zij langs de lijn van hun leven, zonder veel te willen, zonder veel te strijden, zelfs zonder veel te denken en zonder veel te voelen. Geleidelijk gleden zij langs den purperen rand van hun leven; hand in hand liepen zij op hun tot één gesmolten lijnen, gedachteloos aan de wetten en ideeën der menschen, in fiere hoogheid levend naar hun eigen wet en in geen andere wereld verkeerend dan in die van hun eigen sfeer.

Wat zou dit hooge leven der kunst zich dan ook storen aan het bekrompen oordeel der menschen, aan de enghartige, kleinsteedsche opinie van het publiek, aan wat door velen in onkunde gehouden wordt voor eene Goddelijke en eeuwige wet!

Als een jonge man en eene jonge vrouw saamstemmen in deze vereering van het schoone, in deze toewijding aan de kunst, waarom zouden zij dan niet samenleven en, onverschillig voor de beoordeeling der menschen, in volle onafhankelijkheid en vrijheid de lijn volgen van hun eigen leven? Waarom zouden zij, schoon ongetrouwd naar de willekeurige burgerlijke wet, niet als getrouwden samen kunnen wonen? Waarom zouden zij het huwelijk, dat „vies" is, verkiezen boven de passie, die mooi is en boven alle sleur en gewoonte verheven?

Er behoort eene groote mate van dichterlijke phantasie toe, om zulk een leven van twee jonge kunstenaars, indien het uit zedelijk oogpunt al geoorloofd ware, op den duur mogelijk te achten. Want er is naar waarheid gezegd, dat op den kunstberg de lucht wel hoog en droog maar de bodem onvruchtbaar is.

Feitelijk wordt het dan ook in den roman van Couperus ieder oogenblik gestoord door armoede en honger, en eindelijk geheel verbroken door de geweldige macht der zinnelijkheid, door de lijn van het vleesch, die de lijn van het kunstleven kruist, door de onafwendbare noodzakelijkheid, door de noodlottige almacht van den dwang van het leven, waartegen de eigen wil niets vermag. In de bedwelming der zinnelijkheid verzinkt de droom van het leven der kunst.

Inderdaad is de aesthetische levens- en wereldbeschouwing tegen de macht van stofvergoding en vleeschesdienst niet bestand. De ziel, die geen anderen inhoud heeft, dan de passie voor het schoone, wordt onverbiddelijk neergetrokken door de krachtige, brutale zinnelijkheid; het zware, zwarte stof der materieele wereld verhindert haar, om op de vleugelen der kunst te varen naar omhoog.

Geleidelijk, langs lijnen van geleidelijkheid, gaat het dan van eene ideale hoogte, die misschien zelve nog een droom en illusie was, naar de lage sferen van vleesch en bloed. Eene „stille kracht", eene geheimzinnige kracht, een onbewuste, onbegrepen drang van het bloed, die onder de oppervlakte in stilte broeit maar eens onfeilbaar zeker tot uitbarsting komt, stuwt rusteloos voort.

En nergens is er eene kracht meer te vinden, die tegenhoudt; nergens een houvast, waaraan men zich opbeuren kan. Menschen worden speelballen van het noodlot, spelingen van het toeval, golven op den oceaan van het zijn. Gedachteloos, willoos, doelloos glijden zij langs de lijn van hun leven. Zij leven niet, maar worden geleefd.

Niet in alle werken der nieuwe kunst treedt deze intieme gedachte even duidelijk aan het licht. Maar over het algemeen mag er toch van gezegd, dat ze in den dienst van het dogma der evolutie staan. Het is de leer van het pantheïsme, van het ééne, absolute zijn, van den blinden, redeloozen wil, van de onafwendbare noodzakelijkheid, die aan de kunst in haar modernste uitingen ten grondslag ligt.

Daarom gaat er van deze kunst, hoe schoon zij ook menigmaal in den vorm moge wezen, een benauwende, beangstigende invloed uit. Ze is door een drukkenden, zwoelen dampkring omgeven. Het is geen kunst, die opheft en bezielt, die kracht en lust tot den bangen strijd van het leven schenkt.

Integendeel, zij is er gansch onverschillig voor, of zij de verbeelding bezoedelt, den wil verlamt, de geestdrift bluscht, den levensmoed knakt, de eerbaarheid kwetst, den vrede en de vreugde in huwelijk en huiselijk leven vergalt, de grondslagen van staat en maatschappij ondermijnt, het kostelijkste wat in een menschenziel wonen kan doodt, n.l. geloof en liefde en kracht — onder de leuze: de kunst om de kunst, acht zij menigmaal alles geoorloofd.

Menigmaal komt zij er toe, om in den heiligen naam der kunst verraad te plegen aan de heiligste goederen der menschheid.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

ZEGT HET DER GEMEENTE.

XXII (2.)

Wat te doen, ingeval de broeder, die tegen ons gezondigd heeft, onze bestraffing ten spijt, weigerachtig blijkt om zich in den weg van schulderkentenis en betuiging van leedwezen met ons te verzoenen?

Jezus zegt het ons; dan neme men nog een of twee met zich, opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta, Matth. 18 : 16.

De personen, welke men medeneemt, als men de bestraffing herhaalt, worden hier getuigen geheeten, met het oog op mogelijke inmenging der gemeente in de zaak; alsdan toch moeten zij als getuigen optreden. Ook de klager treedt alsdan als getuige op; vandaar is hij onder de twee of drie getuigen, van welke sprake is, medebegrepen.

Toch moeten wij niet meenen, dat het oogmerk van deze tweede bestraffing uitsluitend zou zijn, om stoffe te verkrijgen tot het indienen van eene klacht bij de gemeente.

Het naaste oogmerk van dit tweede bezoek, waarbij de bestraffing in bijzijn van een of twee gegeven wordt, is veeleer om den broeder tot erkentenis van leedwezen over zijne handeling te bewegen; dit tweede bezoek geschiedt met gelijk doel als het eerste; het onderscheid is alleen, dat de middelen, om tot het doel te geraken, worden versterkt.

Het bestraffen in tegenwoordigheid van een of twee verhoogt de klem der bestraffing, omdat hare gegrondheid in dien weg krachtiger uitkomt. De mogelijkheid toch bestaat, dat men ten onrechte meent door den broeder verongelijkt te zijn, of dat men het ons aangedaan ongelijk voor grooter aanziet, dan het eigenlijk is. De broederen, welke wij medenemen, zijn geroepen hierop te letten, en aan onze bestraffing hun amen te onthouden, voor het geval hier blijken mocht, dat zij of geheel of ten deele ongegrond was. Bevestigen zij nu onze bestraffing, dan wordt haar gewicht hierdoor niet weinig verhoogd. Ons oordeel over des broeders houding tegenover ons heeft alsdan de keuze van een of twee onzijdige personen doorstaan. De eerlijkheid gebiedt alzoo, dat wij de personen, die wij bij ons tweede bezoek medenemen, kiezen uit dezulken, die buiten het geschil staan. Het oogmerk, waarmede wij ze medenemen, eischt tevens, dat wij zulke personen kiezen, die eene plaats hebben in het geweten des te bestraffen broeders. Wij moeten alzoo geene personen daartoe uitnoodigen, die iets tegen den te bestraffen broeder hebben, of tegen wie hij iets heeft; noch ook zulken, die zelven te bestraffen zijn, maar zulken kiezen, wier woord bij hem weegt.

Hoort hij ook hen niet, zegt Jezus, zoo zegt het der gemeente. De hardnekkigheid van den broeder maakt noodig, dat het uiterste worde gedaan, om hem tot erkentenis van zijn onrecht te brengen, al moet hiertoe ook het zwijgen worden verbroken. De gemeente, hier door Jezus bedoeld, is ongetwijfeld de vergadering der discipelen, waarin elk spreken kan tot allen; voor ons moet, met het oog op de uitgebreidheid der gemeenten, en de omstandigheid dat zij vertegenwoordigd worden door hare oudsten, de bepaling aldus gewijzigd, dat wij ons geval met den broeder ter kennis dier oudsten brengen; en het aan hen overlaten om er zoo noodig het geheel der gemeente mede in kennis te stellen. De betrokken broeder krijgt het in dat geval met het ambt te doen. Blijft hij ook tegenover het ambt onwillig om zijn leedwezen te betuigen, dan schiet er slechts over, dat het ambt de gemeente inroept. Men staat hier verwonderd over de geestelijke wijsheid en teedere liefde onzer Gereformeerde vaderen, die het ambt eerst dan ruimte lieten, om den hardnekkigen zondaar als een heiden en tollenaar te behandelen, als zijne zonde, eerst zonder, later bij voortgaande hardnekkigheid, met zijn naam, aan de gemeente is medegedeeld, en deze opgewekt om voor hem te bidden en hem te vermanen. Zoo ziet men, dat onze vaderen over het ambt henen weder tot de gemeente komen, en alzoo Jezus' gebod zelfs naar de letter trachten te volbrengen, en het ambt niet in de plaats der gemeente stellen, als ware deze onmondig, maar door het ambt de zelfwerkzaamheid der gemeente regelen en handhaven.

Hier nu, bij de overdracht der zaak aan de oudsten der gemeente, komen de getuigen te pas. De oudsten mogen op de zaak tusschen broeder en broeder niet ingaan, alvorens zij hen hebben gehoord. Zij moeten getuigen, dat de bestraffing heeft plaats gehad, alsmede dat zij naar hun oordeel op goede gronden rustte, en in broederlijken geest is gedaan, zoodat de weigerachtigheid des broeders, om zijn leedwezen over het aangedaan ongelijk te betuigen, zich uitsluitend uit zijne eigene blindheid, boosheid, of stijfhoofdigheid verklaren laat. Wel behoeven de oudsten niet blindelings op hun oordeel af te gaan, en hebben zij de zaak zelfstandig te onderzoeken, maar zonder hun getuigenis mogen zij op zaken tusschen broeder en broeder niet ingaan, hoe vaak zij hiertoe ook in verzoeking worden gebracht. De ondervinding toch leert, dat er eene sterke neiging bestaat om eigen plicht op het ambt over te dragen, als ware dat ingesteld om ons van eigen plicht te ontlasten.

Eerst als gebleken is, dat de broeder ook der gemeente geen gehoor geeft, zij hij ons als de heiden en tollenaar, dat is, als een met wien de broederlijke gemeenschap niet langer geoefend wordt. Vóór dien tijd niet. Wij zien hier, hoe krachtig Christus optreedt tegen hen, die er zelven over beslissen, dat zij de broederlijke gemeenschap zullen afbreken. Dit laatste is helaas! regel geworden. Een der broederen doet ons ongelijk aan; terstond breekt men de broederlijke gemeenschap met hem af. Zelfs verstout men zich vaak om te eischen, dat heel de gemeente ons voorbeeld volge, en onttrekt men zich aan het Avondmaal, ja, soms aan de samenkomst der gemeente, omdat zij dat niet doet, maar er bij ons op aandringt, dat wij zelven naar Jezus bevel het onze doen om den broeder terug te winnen. Wij zouden de eersten zijn! Dat was al te vernederend; den broeder zou het zelfs stijven in zijn waan, dat hij gelijk had; dat nooit! Ach, wij gevoelen niet, een broeder in hem te hebben verloren; want wij hebben hem nooit als een broeder liefgehad; ook ligt ons recht ons veel zwaarder dan zijn belang. Wat zou het helpen, hem te vermanen? Hij zou ons niet willen ontvangen, en naar ons niet willen hooren. Wat een vreemde omslag bovendien om met een of twee bij ons naar hem toe te gaan! niemand doet het; zou men zich zoo vreemd aanstellen? Bovendien weten wij het; hij heeft ongelijk en wij hebben gelijk, en nu is het waarlijk al iets bijzonders, dat wij hem niet haten, geen kwaad met kwaad vergelden, en ons vergenoegen, met hem te laten voor wat hij is. Was hij nog een broeder, maar ja, hij heet wel zoo, maar hij is het niet; wij kunnen dit wel niet bewijzen, maar wij gevoelen toch dat het zoo is, en ons gevoel bedriegt niet. Zoo is Jezus' gebod krachteloos gemaakt. Men is zijn eigen rechter geworden, en boven eigen oordeel is er geen. Laat ons toch met deze praktijk der hoovaardij breken. Jezus leert ons toch duidelijk, dat wij eerst dan den broeder als heiden en tollenaar mogen beschouwen, als hij de vermaning der gemeente verworpen heeft. Niet reeds dan alzoo, als hij de vermaning van ons en onze helpers verwerpt. En nog minder reeds dan, als hij nog niet eens vermaand is! Wij hebben alzoo niet te oordeelen alvorens de gemeente geoordeeld heeft. Oordeelen wij voor dien tijd, dan doen wij de gemeente Gods smaadheid aan, en verheffen ons zelven tot eene gevaarlijke hoogte. Hieruit kunnen wij zien, hoe noodig het is, dat wij in gemeenschap met de belijdende gemeente leven; de onkerkelijke moet wel zijn eigen rechter en wegwijzer zijn; hij kan het gebod van Christus niet volbrengen, en ziet reeds hierdoor zijn standpunt veroordeeld, daar een standpunt, waarop zulks onmogelijk is, nooit dat kan zijn, waarop God ons geplaatst heeft.

V. ANDEL.

OFFICIEEL.

BIDSTOND VOOR Z. AFRIKA.

L. S.

De Deputaten der Classis 's Gravenhage, benoemd tot het uitschrijven van een Biduur voor Zuid-Afrika, hebben op last van de Classis, vergaderd den 11den Sept. j.l., als gebeds-ure *den avond van 23 Sept.* aangewezen, dewijl op Zondagavond de samenkomst der gemeente het gemakkelijkst is in de meeste plaatsen.

Voorgesteld was op de Classis, als datum te kiezen 10 Oct., den verjaardag van President Krüger.

Maar hiertegen werden ingebracht en gebillijkt de volgende bezwaren:

1e. dat de nood der zaak drong deze gebeds-ure niet zóo lang uit te stellen, maar veeleer als kerken ten spoedigste gemeenschappelijk des Heeren aangezicht te zoeken.

2e. dat deze gebeds-ure toch eigenlijk niet aan den persoon van President Krüger mocht gebonden; niet aan de verlenging zijns levens den drang tot gebed mocht ontleend, maar veeleer aan den toestand van geheel Zuid-Afrika, en aan de verblinding van schier geheel Engeland.

Wij achten het noodig dit ter kennisse onzer Gereform. kerken te brengen, opdat zij allen gemeenschappelijk *Zondagavond* den Heere aanroepen.

Reeds is er stoffe tot blijdschap, en *ook tot dank aan den Heere*, waar onze regeering President Krüger een oorlogsbodem ter beschikking stelde, in welk heugelijk feit zeer zeker H. M. onze geliefde Koningin hare bemoeiing heeft gehad.

Dat de Heere haar en hare regeering daarover zijnen zegen geve, en President Krüger veilig geleide.

De Deputaten
tot het uitschrijven van een biduur
voor Z.-Afrika aangewezen:
L. v. D. VALK.
A. H. v. MINNEN.
K. K. TROOST.
T. KRAMER.

's-Gravenhage,
19 Sept. 1900.

Politieke Beschouwingen.

Dinsdag middag één uur heeft *Onze Koningin* de zitting van de Staten-Generaal geopend met de volgende Troonrede:

Mijne Heeren!

Het is mij aangenaam, bij het begin van dit zittingjaar, u bijeen te zien tot hervatting uwer werkzaamheden. Zij zullen ook ditmaal belangrijk zijn, want vele gewichtige wetsontwerpen zijn aanhangig.

Tot deze behoort de voorgedragen ongevallenwet, die in talrijke en dringende behoeften moet voorzien. Ik doe een beroep op uw medewerking om haar binnen korten tijd tot stand te kunnen brengen.

In de vriendschappelijke betrekkingen met buitenlandsche Mogendheden kwam geene verandering. De binnenlandsche onlusten van ernstigen aard, die in China zijn uitgebroken, hebben echter in het verkeer met dat rijk stremming veroorzaakt.

De ter vredesconferentie gesloten verdragen zijn thans door bijna al de Mogendheden bekrachtigd. Ik hoop, dat het eerlang hier te vestigen internationaal Bureau van het hof van arbitrage aan zijn bestemming zal voldoen door bevorderlijk te zijn aan het niet hoog genoeg te schatten belang der vreedzame oplossing van geschillen tusschen de volken.

Twee betreurenswaardige gebeurtenissen, de oorlog in Zuid-Afrika en de onlusten in China, maakten het wenschelijk, dat de zeemacht zich in de aangrenzenden wateren vertoonde, ten einde aan landgenooten zoodanige hulp of bescherming te verleenen als noodig zou blijken.

Dank zij de ruimere opbrengst van verschillende middelen, is de financieele toestand gunstig te noemen. Versterking der inkomsten blijft echter onmisbaar tot dekking van nieuwe uitgaven, allereerst in verband met de wet op den leerplicht.

Gunstig is evenzeer de toestand der Indische geldmiddelen; het is mogelijk U verschillende voorstellen te doen, waardoor, naar Ik vertrouw, de zedelijke en stoffelijke ontwikkeling van Indie krachtig zal worden bevorderd.

Onder het waakzaam oog van de bezetting en het eskader verbetert de toestand in het Noordelijk Sumatra geleidelijk, al moet bij wijlen de kracht onzer wapenen zich nog doen gevoelen.

Van de gewichtige wetten, die in staat

van voorbereiding zijn, zullen die op het arbeidscontract, tot betere voorziening omtrent het armwezen en tot Staatsexploitatie van steenkolenmijnen in Limburg, u weldra bereiken.

Mogen uwe beraadslagingen, mijne heeren, vruchtbaar zijn en uwe ijver en toewijding onder Gods zegen veel goeds doen tot stand komen voor het vaderland en zijne koloniën.

Ik verklaar de gewone zitting der Staten Generaal te zijn geopend."

Zooals men ziet lijdt deze Rede niet aan breedheid. Zij geeft een wenkje aan de Kamer om toch de vele gewichtige wetsontwerpen, bij name de ongevallenwet, die nog aanhangig zijn, af te werken; een pluimpje tegelijk voor de Regeering, die zooveel gaf, en daarom zeker sober is met de aankondiging van nieuwe ontwerpen. Een drietal, waarvan er reeds twee: het arbeidscontract en voorziening omtrent het armwezen, vroeger genoemd waren. Slechts dat tot Staatsexploitatie van steenkolenmijnen in Limburg is nieuw.

Geld moet er zijn voor *leerplicht*, maar aan de *bijzondere school* wordt daarbij *niet* gedacht!

De opmerkingen over wat betrekking heeft op Buitenlandsche Zaken — zijn breed. Daarom temeer treft de zoo korte uitdrukking: „de betreurenswaardige gebeurtenis, de oorlog in Zuid-Afrika." Inderdaad soberder kon het al niet. Maar men is nu eenmaal in den Haag zeer bang zich te branden. Misschien ligt er een moedgevende wenk in het: „Ik hoop dat het internationaal Bureau van het Hof van arbitrage aan zijne bestemming zal voldoen door bevorderlijk te zijn aan ..... de vreedzame oplossing van geschillen tusschen de volken."

Ja waarlijk, dat is zeer wenschelijk, zal het Hof geen bespotting zijn voor de volkeren, die nu met meer dan weerzin vervuld zijn over de Regeeringen, die in *Zuid-Afrika* zoo onbeschaamd alle wetten van oorlog, menschelijkheid en recht laten vertrappen en vertreden door Engeland.

Daar is in 't Oosten van Transvaal heel wat gebeurd sinds wij de vorige week ons overzicht gaven. Naar alle zijde trokken de Burgers daar, na luttel tegenstand geboden te hebben, terug, zoowel ten Noorden als ten Zuiden van den spoorweg naar de Portugeesche grenzen, alsmede in Barberton voor French. En zelfs de wakkere en moedig volhardende President Krüger verliet het land, terwijl dit voor ingelijfd werd verklaard door Roberts. De vorm waarin de Engelschen van een en ander bericht gaven, deed geweldig aan, en als ooit het vertrouwen van velen in de zaak der strijdende Burgers een schok heeft gekregen, dan was het nu en geweldig ook, zoodat men haast met de Engelschen mede riep: 't Is met den oorlog gedaan!

Doch zooverre is 't nog niet. Krüger vluchtte niet en is geen gevangen man; hem werd onzerzijds een oorlogschip aangeboden om naar Europa te komen en te arbeiden voor een mogelijke tusschenkomst, en hij nam dit aanbod aan. De guerillakrijg zou voor den hoog bejaarden man, naar den mensch, doodelijk zijn. Zijn woord en dat van de Deputatie in Europa in antwoord op de schandelijke en leugenachtige proclamatie van Roberts, hebben doen zien, dat de oorlog geenszins uit is. En al zullen ook straks de gebeurtenissen op enkele Burgers voorshand een verlammenden invloed u toefenen, de kern blijft strijden tot den laatsten man.

De jongste berichten doen dat, ook al laten de Engelschen weinig door — duidelijk zien. Het laten springen van de spoorwegbruggen bij Krokodilpoort en Kaap Muiden, en het voortdurend strijden tot bij Komati toe, wijzen aan, dat men daar in het sterke Krokrodildal op krachtig verzet is bedacht van de zijde der Burgers, 't zij om er zoo lang mogelijk te strijden, of — wat wij 't liefst gelooven — om, na zoolang mogelijk stand gehouden te hebben, Noordwaarts uit te wijken en straks boven Lijdenburg het verzet voort te zetten. Men vergete toch niet dat de beide groote en voor de guerilla zoo geschikte districten, Zoutpansberg en Waterberg nog geheel vrij van Engelschen zijn. Bovendien ook ten Zuid-Oosten: Vrijheid en Piet-Retief, waarbij komt dat èn daar èn in 't Westen een zestal districten slechts zeer gedeeltelijk, hier of daar door de Engelschen bezet zijn. Daarom ook temeer is, afgezien nog van andere bestanddeelen, Roberts proclamatie zoo schandelijk en misleidend. En ook in den Vrijstaat is van onderwerping geen sprake; bijna de geheele Oostelijke helft wordt door de Burgers beheerscht.

Natuurlijk ontveinzen wij ons het *hoogst gevaarlijke* van den toestand voor de Burgers niet, al verliezen zij haast geen gevangenen of kanonnen. De overmacht is zoo groot; alles hangt als aan een zijden draad, die 't machtige Albion licht, in een gegeven oogenblik, kan doorknippen. Maar wij hebben slechts onjuiste voorstellingen willen op zijde zetten, door de *Engelschen* verspreid.

Zij hebben daaraan behoefte voor de parlementsverkiezingen in de volgende maand; het volk moet op de hand der Regeering blijven. Vermoedelijk zal dat ook wel zoo zijn, ondanks al wat gedaan wordt om de natie de oogen voor het schandelijke van den oorlog te openen. Doch als een volk eenmaal in een zekeren roes is — gaat dat niet zoo gemakkelijk, en de liberalen zijn wanhopend verdeeld!

Ook van *N.-Amerika*, waarop de Afrikanen nog zoo hopen, wachten wij niet veel. Want, ook al kwamen de Democraten aan 't roer, dan nog zou het intervenieeren voor de Burgers niet mede vallen. Oppositie-partij zijn en — aan 't roer zitten, zijn twee zeer verschillende dingen. En toch zou geen natie met meer hoop op succes over de Burgers kunnen inspringen bij Engeland!

De Duitsche Veldmaarschalk Waldersee is nu in *China* aangekomen. Zal hij nu in staat zijn eendracht in de verwarring en spoedig verbetering in de toestanden daar aan te brengen, of den vrede te hergeven?.... Het laatste bericht daarover luidt, dat de Mogendheden nu toch Li-Hung-Chang en prins Ching als vredesonderhandelaars accepteerden. De Mogendheden zouden besloten hebben dat de schadeloosstelling door een centrale Regeering moest worden voorgesteld. Zij eischen van China de meest volkomen vergoeding voor de aanvallen op de legaties en de moorden op de vreemdelingen. De misdadigers moeten uitgeleverd! Waar de vredesonderhandelingen gevoerd zullen worden, maakt nog een punt van overweging uit. Ook over de kwestie van het bedrag der schadeloosstellingen hebbende Mogendheden nog niet gediscussieerd.

Voor de waarheid van een en ander staan wij echter niet in.

NOORDTZIJ.

Theologische School.

Den 16 September 1900 was het vijfentwintig jaren geleden, dat *Prof. M. Noordtzij* geïnstalleerd werd als Docent in Isagogiek, Critiek en Exegese. Belangstellenden zij bij dezen medegedeeld, dat, naar wij vernamen, dit Jubilee eerst den 19 October op den zestigsten verjaardag van br. Noordtzij zal herdacht worden.

—

„Tehuis voor Zeelieden" te Maassluis.

Deze vereeniging gaf haar Derde Jaarverslag uit. Hare nuttige inrichting mag zich in toenemenden bloei verheugen. Dat er Christelijke Tehuizen voor Zeelieden verrijzen, is vooral niet minder, misschien nog meer, nationaal, dan Tehuizen voor Militairen, indien we op ons verleden zien. De vereeniging had in 1899 f 1288,73 ontvangsten en slechts f 337,41 uitgaven. Doch met een saldo zal zij in het eerst zich zeker beter kunnen vestigen en uitbreiden dan met tekort. Bestuursleden zijn de hh. Ds. J. Vonk Pres., C. Ghislain Secr., H. van Luipen Penningm., en verder Ds. F. W. Sluyter, Ds. A. J. Montijn, P. Boon Sr en P. Bijl. Behalve dat het Reglement en het Bestuur een goede richting waarborgen, wordt ze ook aanbevolen door de hh. A. W. Schippers, Ds. H. J. James e. a. van Vlaardingen, waar reeds voor eenige jaren zulk een Tehuis voor Zeelieden werd opgericht.

—

Scholen met den Bijbel in Frieslands Zuid-Oosthoek.

Wij ontvingen een kort verslag over het 7e Boekjaar van deze vereeniging. Haar ontvangsten voor het helpen oprichten en ondersteunen van Christelijke scholen in Frieslands Z.-O.hoek waren f 1422,45 en zij gaf uit f 1013,32. Toch klaagt zij met dit haar saldo, om reden dat er zoo veel noodig is, voor de gestichte en zich uitbreidende scholen en voor de nog niet opgerichte. En toch besloot de vereeniging te trachten een derde en vierde school te stichten. Maar het bestuur heeft meer behoefte aan geld dan aan lof voor zijn arbeid, want met een ledige kas kan men niemand steunen, wanneer de eigen plaatselijke krachten te kort schieten. Daarom wacht de vereeniging op veler hulp. Men gedenke haar dan. Meer dan ergens is dáár de Christelijke school een Evangelisatie-station.

—

„Ons Parool. Voor Land- en Zeemacht in Nederland en Koloniën."

Dit weekblaadje van het Bureel *„De Vredebode"* te Dordrecht en Ds. M. Mooij — wordt voor het grootste gedeelte gratis onder de militie en de marine verspreid. In Juni dreigde het echter zijn uitgave te zullen moeten staken; niet om zijn vorm of inhoud, integendeel, maar door gebrek aan geldelijken steun. Een vriendin en ook officieren zetten er toen den schouder onder — zoodat het blaadje de eerste maanden kan voortgaan. „Ons Parool" is zeer doelmatig ingericht voor dat doel, met illustraties en netten vorm. De redacteur is op dat gebied bekend. Zoo lazen we in Nr. 15 het, vooral in Zeeland, bekende verhaal omtrent Ds. Budding, den rijken boer met zijn koeien, en de weduwe die haar laatste beest verloor. Het bevat steeds aangrijpende stukjes uit historie en leven.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door Br. H. Hooft: van W. Rouw, te Hoek (van Holland?) . .	f 0,50
Van B. J. v. Rhijn, Waddingsveen -	2,50
„ A. W. S. te V. . . -	2,50
Door A. de Visser, Grijpskerke, Zeeland: gevonden in de collecte . . -	2,50

Schenke de Heere op deze gaven der liefde zijnen onmisbaren zegen; en bewerke Hij nog vele harten om in liefde te gedenken aan den arbeid voor leger en vloot!

E. KROPVELD.

Rijswijk, 14 Sept. 1900.

De Muzulmannen zijn over het algemeen minder door het zendingswerk te bewegen dan de Brahmanen en Buddhisten. Als een heuglijke tijding wordt bericht, dat te Patna een gezin van zeven personen door den Baptisten-leeraar Stubbs werd gedoopt. De vader, Ibrahim, had met vrouw en kinderen daar veel om te lijden van de Muzulmannen; doch zij hielden moedig stand in hun geloof, tot de vervolging ophield.

—

De Duitsche regeering heeft gezorgd, dat de Koerden streng gestraft werden, die 1 Mei j.l. het Duitsche Weeshuis te Ourmiah-Dilanchaou in Perzië en het personeel hebben aangevallen. — Terecht vraagt men, waarom den Turk niet even flink aangepakt? Diens misdaden bloeden nog jaren na, ja, ze houden nog niet op!

—

Saksen is Protestantsch maar de Koninklijke familie is Roomsch, waardoor bij eene processie ook de Protestantsche soldaten gedwongen worden voor de hostie de wapens te prezenteeren, en de Protestantsche pages moeten er zelfs voor knielen. Hierover wordt veel geklaagd. — Volgens een later bericht, mogen Protestanten hiertoe niet meer gebruikt worden.

—

De Amerikaansche predikant Sheldon, schrijver van: „Wat zou Jezus doen?" enz., verhaalde op zijn rondreis dezen zomer in Engeland, dat hij veel moeite had om voor zijn eerste boek een uitgever te krijgen. Eindelijk kocht een jonge uitgever huiverend zijn handschrift voor honderd gulden. Tegenwoordig zijn hier reeds millioenen exemplaren van verkocht en heeft Sheldon er fortuin mede gemaakt, zooals alleen in zulke groote landen, of met een boek in een der drie moderne hoofdtalen mogelijk is. De matigheids- of onthoudingszaak is voor Sheldon van de eerste orde.

—

Te Londen zijn zeshonderd komedies, concert-cafés en dergelijke. Om het personeel daarvan te evangelizeeren bestaat reeds lang een zendingstak, waardoor in het laatste jaar duizend actrices op eenige dagen in de week onder Christelijke beademing zijn gebracht.

—

Volgens het rapport van den Pruisischen Opperkerkeraad zijn van 1880—1897 4400 personen uit de Evangelische staatskerk gegaan en Roomsch geworden. Maar er zijn van den anderen kant 40000 Roomschen naar de Evangelische staatskerk overgegaan. In Silezië alleen werden 811 Protestanten Roomsch, maar 14,834 personen zijn van Roomsch Evangelisch geworden.

—

Op de punt van Penmark, Finistère, zal een vuurtoren komen van 63 meters hoog, waarvan de lichtsterkte gelijk staat met 36 millioenen waskaarsen; terwijl de lichtkern, althans haar gloed, op plusminus 100 kilometers of bijna 20 uren zichtbaar zal zijn.

—

Zondag 24 Juni konden door een toegestaan gratis gebruik van de electrophoon een groot aantal zieken uit de Londensche hospitalen uit verscheidene kerken de predikers hooren, die in het bijzonder tot hen het woord richtten.

—

De Univerziteit van Cambridge heeft eershalve het doctoraat verleend aan professor Ramsay te Aberdeen van de Schotsche Nationale kerk, en aan Dr. Davidson van het College der Vrije kerk te Edinburg. Dit is de eerste maal, dat deze hoogeschool dit aan niet-Anglicanen doet. Wel bewees zij deze eer aan vreemden van allerlei natie. Nu is Cambridge een schrede verder gegaan door zijn diploma aan Schotten te geven, — maar nog niet zóó ver, dat ook Engelsche dissenters de hulde bewezen werd.

—

Op de Parijsche Tentoonstelling is van 10—13 Juni een Congres gehouden over de middelen tot bescherming van jonge werklieden. Vele Roomsche inrichtingen en priesters waren daar aanwezig, maar ook Protestantsche instellingen, vooral werken van de Jongelingsvereeniging. Des avonds bezochten eenige priesters die gebouwen in de straat Trévise. Een abbé gaf heengaande den secretaris E. Sautter de hand, zeggende: „Ik ben een Jezuïet mijnheer, maar ik keur van ganscher harte goed, wat gij van middag gezegd hebt op het Congres." De pastoor van Cichy zeide: „Wat, ik woon een paar schreden hier af, en ik wist niets van dit verwonderlijke werk! Nu zijn er Wereldtentoonstellingen noodig om je eigen Parijs te leeren kennen."

—

Miraglia, die met de Roomsche Curie gebroken heeft, werd door de rechtbank te Parma wegens laster veroordeeld, omdat hij — misleid door een bericht — in een blad een Roomsch priester beschuldigd had van een meisje een Bijbel uit de hand gerukt te hebben. Niettegenstaande Miraglia's openhartige bekentenis, hoe de zaak stond — werd hij met zeventien maanden gevangenisstraf gevonnist. Het Hof van Cassatie te Rome heeft bovendien zijn appel verworpen.

—

In Amerika overleden dezen zomer de twee Nestors van het Amerikaansche Congregationalisme. Dr. Park, theologisch oudprofessor aan het College van Andover, die eenennegentig jaren oud werd. En Dr. Storrs, die zich als redenaar en als publicist onderscheidde, predikant was in de Pelgrimskerk te Brooklyn, en op bijna tachtig-jarigen ouderdom overleed. Beiden werden op denzelfden dag en hetzelfde uur begraven. Bij de begrafenis van Dr. Park las men een gedachtenisrede, het leven van Dr. Park betreffende, die des avonds vóór zijn eigen overlijden door Dr. Storrs gemaakt was. De genoodigden waren zeer getroffen door dit samenvallen dezer omstandigheden.

—

Men bericht, dat toen de tijdingen der moorden van de Boxers inkwamen, de Anglicaansche Bisschop van Durham weldra niet minder dan dertig brieven ontving van geestelijken uit zijne diocese, die zich ter beschikking stelden om de vermoorde missionarissen te gaan vervangen; niettegenstaande de wreedheden, waarmede de Chineezen bovendien hun moorden laten gepaard gaan. Een Boxer, die getuige was geweest van de slachting van Chao en Liu-Ching-Yun, evangelist en diaken der Londensche zending, verhaalde, dat de laatste door 50 Boxers aangevallen zijnde, met sabels gewond en aan een boom gebonden werd. Vervolgens haalden zij Chao uit de kapel te Kung-Tsun bonden hem de duimen aan de toonen vast, sneden hem de armen af, en de ingewanden uit het lijf, waarna zij hem het hoofd afsloegen.

—

In Londen is in Juli het meergemelde „Home huguenot", Adelaïde Road 96 N. W., voor Protestantsche onderwijzeressen geopend. Het staat in een der gezondste en aangenaamste gedeelten der stad. In deze wijk heeft elk huis een grooten tuin van achteren en een kleinen van voren, zoodat men daar als buiten is. Voorts wordt deze wijk door goede burgers bewoond, omdat de lucht er bijzonder frisch en zuiver is door het hooger gelegen terrein, in de buurt van Hampstead Park, Primrose Hill en de met hooge boomen beplante tuinen. Omnibussen, trams en het station Chalk-Farm stellen dit gedeelte in gemeenschap met de geheele stad. Een Comité, dat uitsluitend uit Fransche Protestantsche dames bestaat, behartigt deze inrichting. Prezident is de predikant L. Dégremont van de Fransche Protestantsche kerk te Londen, 8 & 9, Soho Square W., de oude Huguenootsche kerk, die door Koning Eduard VI in 1550 gesticht is. Om erin opgenomen te worden heeft men zich tot deze directie te wenden.

†.

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.

De Centr. Past. Conferentie werd den 30sten Augustus j.l. in de Plantage-kerk te Zwolle gehouden.

Welgeslaagd mag deze Conferentie worden genoemd. Wel hadden we de opkomst gaarne nog wat grooter gezien, maar toch, in vergelijking van vorige jaren, was deze Conferentie vrij wel bezocht. Een-en-zestig broeders, bedienaren des Woords en ook enkele broeders Ouderlingen en Diakenen, hadden op de presentielijst geteekend.

Wat echter aan de quantiteit ontbrak, werd door de qualiteit vergoed. Hier viel te leeren, op te merken; hier werd stof tot overdenking gegeven. Men kon hier van elkander verschillen, soms heftig debatteeren, zonder dat de broederlijke waardeering en liefde ook maar een oogenblik werd gemist. Men ging dan ook uiteen, dankbaar voor wat men gehoord had en genoten; met den stillen wensch, dat een Conferentie als deze tot verkwikking van verstand en hart weer spoedig mocht aanbreken.

Wij gelooven dan ook dat, indien er Conferenties als deze gehouden worden, er meer broederlijke waardeering en toenadering zal komen. Zij kunnen in de hand des Heeren medewerken, en onze kerken zullen er wel bij varen, om de thans nog bestaande gedeeldheid, die maar al te zeer, helaas! soms openbaar wordt, te doen wijken voor de eenheid, die door den Koning der kerk is gewild en voor Sions welzijn en Jeruzalems opbouw zoo onmisbaar is. Moge die gedeeldheid spoedig ophouden, en het niet slechts met de lippen worden beleden, maar ook steeds meer met de daad worden uitgesproken, dat we waarlijk zijn zonen en daarom elkander ook kennen als broeders van één huis!

Maar — ons werd opgedragen een verslag van de gehouden Conferentie te geven. Welnu, we zullen trachten te voldoen. Wellicht heeft menigeen reeds verlangend naar dit verslag uitgezien. Doch we behoeven het onzen medearbeiders in de bediening des Woords niet te zeggen: een predikant kan niet doen wat hij wil, en als hij van zijn vacantiereis thuis komt, kan hij niet in de eerste plaats zich zetten tot het geven van verslag. Daarvoor moeten enkele uren van zijn soms zooveel omvattenden arbeid gezocht en beschikbaar gevonden worden.

Beginnen wij dan met de mededeeling, dat deze Conferentie als gewoonlijk met gebed werd geopend, waarin Ds. Vonk van Maassluis voorging, nadat gezongen was Ps. 119 : 3.

De Voorz., Prof. Lindeboom, leest nu Efez. 4, en richt daarna tot de samengekomen broeders een woord van hartelijk welkom, waarna hij er aan herinnert, dat deze Conferentie reeds sedert 25 jaren wordt gehouden. Nu echter zoovele Provinciale Conferenties in 't leven waren geroepen, werd op de laatst gehoudene samenkomst gevraagd, of het niet goed zou zijn deze Conferenties te doen eindigen. Na rijp beraad werd toen besloten, dat zij als Centrale Pastorale moest blijven voortbestaan; en, overdeelende, dat ook Ouderlingen en Diakenen van deze Conferentie niet mochten worden uitgesloten, werden in het Comité twee van deze broeders benoemd. Voorts werd er aan herinnerd, dat deze Conferentie in het vorige jaar vanwege de Gen. Synode niet gehouden is.

Thans wordt de eenheid, zooals we die in Efeze 4 vinden uitgedrukt, den broederen aangeprezen; de eenheid, die niet is eenvormigheid, maar een levenseenheid, waardoor zich de velerleiheid van gaven en werkingen zoo heerlijk openbaart. Wij hebben elkander te dienen naar de mate der gaven, van Christus, een iegelijk met *zijne* gaven die gaven hebben wij aan te wenden, in organisch levensverband met de andere. En wat ons dan wel eens een bonte mengeling toeschijnt, is van den Heere gewild. Zij deze Conferentie aan die eenheid bevorderlijk. Bij alle verschil, dat bestaat, behoeven wij daaraan niet te wanhopen, indien wij ons in alles houden aan het Woord en laten leiden door den Geest des Heeren.

Deze Conferentie is de laatste welke in deze eeuw gehouden wordt. — Veel beteekenende gedachte: het einde eener eeuw. We hebben op de teekenen der tijden te letten. Hoeveel dat ons dan met vreeze voor de toekomst vervult! Doch, wat er ook gebeure, 't gaat met het koninkrijk, met de zaak van Christus vooruit! De gemeente blijft bidden: Heere Jezus, kom. Evenwel, de afval zal toenemen; Satan zal 't er op toeleggen, ook de belijders des Heeren te verleiden en te verdeelen. Voor de gemeente der toekomst zal dan ook zooveel afhangen van ons, van de mannen die God roept als voorgangers en verzorgers Zijner kerk. Daarom eindigt de Voorz. dan ook zijn inleidend woord met den wensch, dat het Gode behage, ons door Zijnen Geest steeds meer van onze roeping naar Zijn Woord te doordringen en in onzen arbeid te sterken.

Uit enkele mededeelingen van den Secretaris blijkt, dat Ds. Gispen van Baarn als lid van het Comité neeft bedankt en tevens bericht heeft ingezonden, dat het hem niet mogelijk was als referent op deze Conferentie op te treden. Reden daarvan was: het oprichten van een predikanten-kring in de Classis Amersfoort, alsmede het oprichten eener Utrechtsche predikanten-Conferentie. Ook Dr. Honig stelde ons te leur, daar hij zijne belofte, reeds voor twee jaren gedaan, om als referent op te treden, niet gestand deed. Hij oordeelde dat, nu ook eene Utrechtsche Provinciale Conferentie was tot stand gekomen, de Centr. Pastorale weinig meer te beteekenen zou hebben. Bovendien werden tegen de inrichting dezer Conferentie bezwaren ingebracht, o. a. dat ook anderen dan predikanten als leden worden erkend van de Conferentie. Op de desbetreffende vraag van een der broederen, werd ook nog medegedeeld, dat Ds. Donner van Amersfoort reeds ten vorigen jare had bericht, af te zien van het referaat, dat hij op zich genomen had.

Ook werd duidelijk gemaakt, dat vrijwillige bijdragen de kosten der Conferentie niet kunnen goed maken, waarom het Comité geoordeeld heeft, de entrée op f 0,50 te moeten stellen.

(*Wordt vervolgd.*)

J. VONK.

DE VER. TOT CHRIST. VERZORGING VAN ZENUWLIJDERS IN NEDERLAND.

1. *Haar Oprichting.*

Sta mij, geachte Redacteur! in uw blad een kort woord toe over bovengenoemde Vereeniging; eerst over haar oprichting; in een volgend nummer over hare werkzaamheden; en ten laatste, over hare toekomst.

Het was 5 September j.l. eene belangrijke vraag: Zou het tot oprichting van eene vereeniging tot Chr. verzorging van Zenuwlijders komen? Zouden er zich geen onovekomenlijke bezwaren opdoen? Zou er zich genoegzame belangstelling openbaren? Zouden er mannen worden gevonden, die deze zaak zouden kunnen en durven uitvoeren?

Alle vrees werd echter gelukkig beschaamd. Toen de Vice-Voorzitter der voorloopige commissie, Ds. J. W. A. Notten, ten 12 ure in „Irene" te Utrecht de uitgeschreven „Algemeene Vergadering" opende na gebed en na eene schoone toespraak, waarvan een kort resumé reeds werd gepubliceerd, waren een 60-tal mannen-broeders uit alle deelen des lands bijeen; sommigen om persoonlijk van hunne belangstelling blijk te geven, anderen als afgevaardigden van Corporatiën; maar allen, om aan de stichting der Vereeniging mede te werken. Van bezwaren, die door verschillende broederen waren geopperd op de Vergaderingen der Vereeniging tot Chr. verzorging van Krankzinnigen tegen eene afzonderlijke Vereeniging, hoorde men niets. Allen schenen het te beseffen: er *moest* hulpe geboden aan de vele zenuwlijders, die Christelijke verpleging begeeren. Zonder discussie werd tot de stichting besloten. En zoo staat dan de nieuwe Vereeniging als een bewijs van de goede gunst onzes Gods en van de kracht der barmhartigheid, die onze barmhartige Hoogepriester aan de Rechterhand Gods in zijn volk wil werken.

Den Heere, onzen God, zij dan ook de dank toegebracht, dat de aangewende pogingen met een goeden uitslag zijn bekroond; en van Hem dan ook de verdere kracht afgebeden, die noodig zal zijn, om de jeugdige Vereeniging aan haar heerlijk doel te doen beantwoorden!

Behalve de aanwezigen hadden 75 andere personen en Corporatiën hunne voorloopige toetreding gemeld. En het zij mij vergund hier een lijst te laten volgen der namen van alle belangstellenden, die de „Stichters" der Vereeniging mogen worden genoemd.

De Kerkeraden der Geref. kerken te Meppel, Epe, Heerenveen, Wommels, Bodegraven, Hoogeveen, Vlissingen, Zierikzee, Driebergen, Ter Neuzen, Goes, Boxum, Vlaardingen, Enkhuizen, Driesum, Leiden *A*, Zaandam *B*, Delft, Smilde *A*, Kampen, Breukelen, Middelstum, Hijlard.

Ds. N. A. de Gaay Fortman; Dr. S. R. Hermanides; Ds. J. W. A. Notten; E. A. Keuchenius; Ds. A. van Andel; C. Graaf van Limburg Stirum; Jhr. Mr. T. A. J. v. Asch v. Wijck; M. J. Chevallier; Ds. J. H. Feringa; F. Gunnink Bz.; P. Roodhuizen; S. Baron v. Heemstra; Gen. Maj. H. W. van Marle; Prof. L. Lindeboom; Ds. van Paassen; Tj. Greevelink; Mej. C. Greevelink; Ds. W. A. Dekker; P. Reijling, Bn. Batelaan Czn; P. Batelaan Wz.; N. Griffioen; C. de Gier; C. Bol; J. Krijgsman; A. Stigter; B. Kemp; C. v. d. Breggen; P. Mobach; Joh. T. de Lange; N. van Namen Hzn.; A. Strop; J. v. d. Valk; Ds. D. Huijsing; S. v. d. Ploeg; Versteeg; Dr. M. J. v. d. Hoogt; H. N. van Zanten Jzn.; Zuster de Heus; Ds. C. Lindeboom; Ds. J. Breukelaar; Dr. C. J. C. Buskents; Freule v. Wassenaar (Hattem); S. van Velzen; J. Minderaa; Mej. S...., (Hazerswoude); J. G. v. d. Hoogt; E. G. Wentink; H. Breiner; H. Kruijver; Ds. A. Doorn; H. Bömcke; Ds. T. Noordewier; Dr. H. Bavinck; Ds. S Datema; Ds. J. N. Lindeboom; A. S. J Dekker; J. C. Vietor; J. Zoeter; Ds. G. H. Zahn; W. Sluijter Jr.; Minderaa; v. d. Hoeven; v. Bleek; H. Ubbens; Ds. W. Laatsman; Dr. J. H. Schuurmans Steckhoven; Dr. H. Sap; Dr. L. Bouman; Dr. P. Wieringa; Ds. H. Buitenhuis; Dr. J. Hamburger; Dr. D. Schermers; Simon Groot; Ds. J. van Haeringen; Dr. van Dale; Ds. A. M. Donner; Hilligje Buiten; Jeltje Bultsma; H. van Andel; W. V. v. Zanten; W. L. Meijer; Ds. M. Meijering; N. Nieboer; H. Rensink; P. Trenning; E. Huizing; W. Horlings; H. Bonda; Ds. W. H. Gispen Jr.; H. Koning; Ds. J. Bootsma; G. v. As (*Stichtsche Courant*); Dr. A. Dupont; E. Knevel; D. Th. Notten; Dr. Versteeg; J. Wormser; Ds. J. Meijer; Ds. J. Teves; J. Bogaards; Oosterbaan; J. de Lange; Achhoven; F. Kortlang; B. J. Lindeboom; H. Groenendijk; Ds. P. J. Klaarhamer.

Mocht deze lijst van „Stichters" vele broederen en zusteren in den lande opwekken, zich als lid der Vereeniging op te geven!

Ds. A. VAN ANDEL.

Heerenveen.

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 Juni 1900 in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat).

(*Vervolg* van No. 36).

De *Voorzitter* dankt den geachten referent en vraagt of *Rotterdam B* nog iets te zeggen

heeft. De afgevaardigde vindt beter, dat er eerst over het referaat gesproken wordt.

[*De Bazuin*-redactie ziet zich genoodzaakt het Verslag hier en daar in te korten.]

Onderscheidene sprekers voeren hierop het woord.

Ds. Van Lummel beantwoordt deze verschillende sprekers aldus:

Ds. Van Dijk van Zwammerdam heeft gevraagd eene nadere toelichting over eene uitdrukking van à Lasco. Ik heb wat gauw gelezen, broeder Van Dijk! Bedoeld is, het zwaard als zinnebeeld van het gezag. De Roomsche kerk grondt op de leer der twee zwaarden het pauselijk gezag. De paus heeft twee zwaarden, het kerkelijk en het wereldlijk. Johannes à Lasco bedoelt met der Ouderlingen zwaard de macht van het zwaard, de regeeringsmacht.

Dan stelt broeder Van Dijk de meening voorop, dat de andere Diakenen ook wel gepredikt zullen hebben. Maar dat is eene gewaagde manier van redeneeren, te zeggen: wannneer twee Diakenen hebben gepredikt, dan hebben de andere vijf het ook wel gedaan. Wij hebben geen grond om te zeggen, dat zij het niet gedaan hebben. Maar in ieder geval was het een buitengewone tijd en waren er buitengewone gaven. Daarover zal broeder Van Dijk wel niet met mij verschillen.

Als het prediker bij het Diakenambt behoorde, dan zou dit wel nader zijn besproken. Waar wij dit niet lezen, daar mogen wij wel aannemen, dat toen de Heere de Diakenen heeft bekwaam gemaakt, meer te doen, dan wat tot hun ambt behoorde. Ik leg den nadruk hierop: het behoorde niet tot hun eigen ambt.

Ds. Goslinga heeft gevraagd, wat ik dacht van het Visitatie-Reglement. Ik heb hem te danken, dat hij heeft gewezen op het Visitatie-Reglement. Ik heb die uitdrukking niet zoo onder de oogen gehad. Er staat: zij zijn onder de Dienaren des Woords en de Ouderlingen. Is dit nu eene afwijking? En dan zeg ik zonder eenigen twijfel, het is eene afwijking. Trouwens, het Visitatie-Reglement is van 1722, dus 100 jaren na de Dordtsche Kerkenorde. Toen waren al meer fouten ingeslopen. De Drentsche Kerkenorde had al schrikkelijke afwijkingen, zooals de lijkpredikatiën. En men heeft gearbeid, om ze weer in te voeren.

Wanneer onze Belijdenisschriften zoodanige onderschikking niet kennen, kan ze niet ingevoerd worden door eene Particuliere Synode. Want dit Visitatie-Reglement is door de Particuliere Synode van Delft vastgesteld. En nooit kan eene Provinciale Synode veranderen, wat door de Nationale Synode is vastgesteld.

De afgevaardigde van Kralingen heeft uitdeelen met voorzichtigheid en met een bewogen gemoed tegenover elkander gesteld. Aan den eenen kant stelde hij voorzichtigheid en schraalte gelijk en zeide hij: een bewogen gemoed is ruim. Maar wanneer wij met voorzichtigheid barmhartigheid oefenen, heeft die broeder dat wel eens ondervonden. kan het voorzichtig zijn, veel te geven in gegeven omstandigheden. De man is ziek en blijft ziek en kan in een week of tien niet werken. Nu is het heel voorzichtig, heel veel te geven, zoodat hij niets achteruit gaat. Doet men het weinig, dan krijgt hij achterstal. Voorzichtig zijn is niet, zuinig geven. Een bewogen gemoed is niet alleen ruim. Er kan armoede ontstaan door schuld van man of vrouw. door geen acht op zaken te stellen. Als het gezin den diaken, die het bezoekt, nu niet aan zijn hart gaat, dan zegt hij: Geef dien kerel wat, ik moet medelijden met dien man hebben. Maar een bewogen gemoed zal hier niet te ruim zijn. Hier moet de schuldige voelen de scherpte van het zwaard van de armoede. De diaken, die geeft met een bewogen gemoed, zal zeggen: Ik wou, dat ik dien man meer moest geven, maar ik mag niet. Voorzichtigheid en een bewogen gemoed sluiten elkander in.

(Naar aanleiding van de vraag van den afgevaardigde van *Hazerswoude* ontspint zich eene gedachtenwisseling tusschen dezen en den geachten referent, die opmerkt, dat Calvijn hier een ander standpunt innam. dan wij op het oogenblik, en wel, dat de Diakenen daarvoor zijn, om niet alleen de armen te verzorgen, maar ook andere gelden te beheeren Dat is zoo vreemd niet. Daar zijn Gereformeerde Kerken, waar de Diakenen de collecte voor de Kerk tellen en voor de Kerkelijke administratie zorgen. Een haakje daarvan vindt men in de beschouwing van Calvijn. — De referent beantwoordt nog den volgenden vrager).

Br. Los geeft stof aan, die er wel bij had gekund en ons gebracht zou hebben op een uitgebreid terrein, de verhouding van de ambten in de geïnstitueerde kerk in verhouding met het ambt der geloovigen. Maar dit zou ons te ver brengen. Hier hebben wij eene juiste belijning: Dienaren, Ouderlingen en Diakenen. Maar waar wij nog menigmaal gelegenheid hopen te hebben, van den helderen blik van br. *Los* te profiteeren, daar kan ik de Diaconale Conferentie aanraden: laat *Ds. Los* het doen.

De heer *Wirtz:* Het is wel waar, wat Ds. Van Lummel zegt. Maar het is ook niet geheel en al mis, wanneer *Ds. Los* zich voornamelijk geworpen heeft op de 10de vraag, die hij zeer terecht met de eerste heeft samengevoegd. Het is heel verklaarbaar, dat eene soort inleiding van de 10de vraag ook eenige aandacht verdiende. Dit is zeer zeker gesproken met het oog op de sociale toestanden. Is dit nu wel goed, dat broeders Diakenen zich op de sociale toestanden werpen, terwijl er nog een ambt van geloovigen is.

Ds. Van Lummel antwoordt, dat hij alleen op zich heeft genomen, de eerste vraag te behandelen.

Ds. Van Dijk moet nog op het antwoord aan zijn adres terugkomen. Ds. Van Lummel heeft z. i. geredeneerd in dien geest als de logica noemt: uit stilzwijgen opmaken, dat iets zoo is.

Ds. Van Lummel verdedigt zich, door het gelezene in dezen nog eens te herhalen. —

Besloten wordt, het referaat te doen drukken en bij rondvraag eene oplaag van 700 exemplaren vastgesteld.

(*Wordt vervolgd*).

L. MEESTERS.

Rotterdam.

Ingezonden.

GEBED VOOR TRANSVAAL.

Heer, Die in den hemel woont,
Boven lucht en wolken troont,
En van daar goedgunstig let
Op der vromen smeekgebed,
Die, ver boven 's werelds kolken,
Blikt op al 't rumoer der volken,
En de boozen slaat ter neer —
Wil ons hooren, lieve Heer!

Sla in al zijn nooden gâ
Hollands stam in Afrika!
Hooggeklommen is zijn nood;
Zie, hij worstelt met den dood.
Wreed geteisterd, wreed verslonden,
Ligt hij daar geheel geschonden!
Zie op zijn ellende neer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Ach! het land is vol van moord!
Burgerbloed vloeit ongestoord.
't Angstig volk ziet heel ontdaan
Dorp na dorp in vlammen gaan,
Ziet de dappersten bezwijken,
Velden zijn bezaaid met lijken
Door des vijands wreed geweer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Want een vijand, tuk op bloed,
Koelt zijn dollen overmoed,
Moordt en brandt den ganschen dag,
Doof voor bede als voor gekag.
Voor zijn woên is niemand veilig;
Maagd noch huisvrouw is hem heilig;
Als een dier gaat hij te keer.
Wil ons hooren, lieve Heer!

Waak, ontwaak, almachtig God!
Maak een einde aan 't droevig lot.
Sta, sta op gelijk een held
Tegen 's vijands wreed geweld.
Hoor der moeders bange zuchten,
Zie de moegejaagden vluchten
Om behoud van lijf en eer . . . .
Wil ons hooren, lieve Heer!

Vel den vijand door uw macht,
Maak hem dwaas, verlam zijn kracht,
Maak zijn ammunitie dof,
Blind hem door verblindend stof!
Maak zijn beste ontwerpen vruchtloos,
Maak zijn benden dol en tuchtloos,
Werp zijn wagenen omveer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Stel den vijand tot een spot!
Falen moog het beste schot!
Dat de roest zijn zwaard verteer!
Moordkanon en schietgeweer
Reeds van 't eerste schot af weigren!
Dat zijn rossen woedend steigren!
Dat zijn moed in vrees verkeer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Breek des vijands overmacht,
Maak hem nietig en veracht.
Bons hem uit Zuid-Afrika
Schande en smaadheid volg' hem na!
Geef hem over aan de banden,
Geef hem in zijns haters handen!
. . . . . .
Geef hun land uw' knechten weer . . . .
Wil ons hooren, lieve Heer!

P. v. D. KOOI.

Nijeveen (Dr.)

EENHEIDSLIED EN ZEGENBEDE.

Wijze: „Alle heuvlen, alle dalen" enz.

Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest
Aan de harten der bedrukten,
Der bedroefden om hun schuld,
Uit des Satans macht gerukten
En met éénen Geest vervuld;

Één Verlosser, éénen Vader;
Één Verbond en éénen Doop;
Ééne toekomst al te gader;
Ééne zaalge blijde hoop:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

Hoor des Hoogepriesters bede
Om de éénheid zijner Kerk —
En ons hart zingt biddend mede
Om des Geestes heerlijk werk:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

Wil die gunst ons nog bewijzen,
Die tot voller éénheid leidt . . . .
En ons danklied zal U prijzen
In den zegen ons bereid:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

W. G. STEVENS.

Gelselaar, 11 Sept. 1900.

Boekaankondiging.

Na dertig jaren. Voorheen en Thans, door H. W. van Loon, pred. te Amsterdam. Amsterdam, W. Kirchner.

In deze bladzijden geeft Ds. van Loon een kort overzicht van zijne dertig-jarige bediening. Hij draagt ze op aan de kerken van Bunnik, Voorthuizen, Meppel en Amsterdam, waar hij het herdersambt waarnam of nog waarneemt; maar zij zijn ook voor anderen dan de leden dier kerken belangrijk en der lezing waard. Er spreekt uit dit boekje een dankbaar hart, dat God prijst voor de zegeningen, die Hij inzonderheid op kerkelijk gebied in de laatste jaren geschonken heeft. Moge het vele lezers vinden en hen, met den Schrijver, dankend de genade doen erkennen, die de Heere zoo rijkelijk aan de Gereformeerde kerken bewijst.

—

Vereeniging „Christelijke Bibliotheek" gevestigd te Nijkerk.

De e Vereeniging heeft reeds drie jaren achter zich, waarin zij een 20tal boeken uitgaf en gaat thans haar vierden jaargang in, waarin zij o. a. zal uitgeven: *W. van Nes*, Eén pleitgrond slechts; *Armin Stein*, Uit leven van Oberlin; *Farrar*, Onweerswolken; *Nijland*, Japan; *A. van der Flier* Een oorspronkelijk verhaal. Het lidmaatschap kost slechts *vijf* gulden en geeft aanspraak op minstens *honderd* vel druks, dat is 1600 bladzijden. Redactie en Uitgever zijn van de onvolmaaktheid van hun werk overtuigd. Maar zij stellen zich ten doel, om gezonde, frissche, degelijke Christelijke lectuur onder veler bereik te brengen. Laten dan ook velen hen steunen en tot de Vereeniging als lid toetreden!

—

Eene werkstaking. Schets uit het Volksleven door C. van Koetsveld, pred. te Goes. Voorafgegaan door eene beschrijving van de ramp te Helder op 13 Juli 1900. Uitgegeven ten voordeele der ramp. Middelburg, K. te Cointre 1900.

Dit boekje laat in een eenvoudig verhaal de ramp en ellende van eene werkstaking zien, en nam ook op eene beschrijving van de ramp te Hel er. Het is ten voordeele van de ongelukkigen bij die ramp uitgegeven en bracht reeds zooveel op, dat de Uitgever aan de Heldersche Commissie een bedrag van f 104, beneven f 55,62 aan extra giften, uitkeeren kon. Wie dit boekje koopt, bewijst dus eene weldaad aan de ongelukkigen.

BAVINCK.

VERBETERING.

In de aankondiging van *Ds. Hoekstra's* belangrijke lezing over *De Dooperschen*, N°. 37, sloop een leelijke drukfout; „onverstaanbare" stond er in de plaats van „verstaanbare." De lezer zal deze fout zeker zelf wel opgemerkt en verbeterd hebben. B.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
ALBERT GOEDE
EN
MAARTJE DE BOER.

LANDSMEER.
20 Sept. 1900.
Huwelijksvoltrekking 4 Oct. 1900.

Door Gods goedheid beviel heden mijne geliefde Echtgenoote H. G. BEST van een welgeschapen **ZOON.**

J. VALK.

KAMPEN,
16 Sept. 1900.

Voor de vele treffende blijken van belangstelling, zoowel van elders als van hier ondervonden, in het voor ons allen zoo diep smartelijk overlijden van onzen innig geliefden Zoon, Broeder, Behuwdbroeder en Verloofde, betuigen wij bij dezen onzen zeer hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
C. DE SCHIPPER Wz.

HEINKENSZAND,
18 September 1900.

Heden overleed, in de hope des eeuwigen levens, mijn innig geliefde echtgenoote en mijner kinderen zorgdragende moeder,

Wilhelmina Bartels,

in den ouderdom van ruim 50 jaren.

Zwaar valt ons dit verlies, doch wij wenschen Gode te zwijgen.

JACOB SALOMONS.

GRONINGEN.
13 Sept. 1900.

Heden behaagde het den Almachtige tot onze droefheid van ons weg te nemen onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

Nanne Verhoeff,

in den ouderdom van 59 jaar. De verzekering, dat hij is heengegaan in de eeuwige rust, welke er overblijft voor des Heeren volk, is balsem in onze wonden.

Uit aller naam.
WED. N. VERHOEFF—
KROES.

DURGERDAM,
18 Sept. 1900.

Zeldzaam!!!

1 Bijbelverkl. van **HENRY** en **STACKHOUSE** in 51 kwarto din. halt leer m. l. prachtig Ex.

1 Bijbelverkl. van **PATRIK POLUS** en **WELS** 18 kwarto din. halt leer, onafgesneden, mooi van binnen.

Voor den meestb. ***te koop*** onder 't Motto Bijbelverklaring aan den Uitgever van dit Blad.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl. v. d. twaalf kleine Propheten, gebonden in 2 half lederen banden f 9,50 voor . . f 4,—

AMBROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor - 2,—

D. MOLENAAR, De Heidelb. Catechismus f 4 90 voor - 2,—

DR. F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profeet 3 dln. f 4,50 voor . . . . - 2,50

PETRUS IMMENS, De godvruchtige Avondmaalgauger half leer f 2,40 voor . . - 2,60

FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; half lee. f 1,40 voor . . . . . - 1,20

JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4,40 voor . . . . . - 2,20

JAMES, Het Huisgezin. Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f 3,60 . - 1,80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen*.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender
1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

Bij den Uitgever G. PH ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct.

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken 4de druk **50** ct.

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct.

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden. zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00**.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh nemen bestellingen aan.

Gereformeerd Gymnasium,
te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

MIDDELBURG: J. B. f 1,50; C. P. f 1.50, J. K. f 1, I. J. f 0,50, W. W. f 2,50, de W. f 1, A. L. I. C. f 2,50, T. D. f 0,50, T. P. d'H. f 1, A. L. f 0,50, B B. f 1, Wed. H. J. H. f 1, Mej. I. N. M. f 1. VLISSINGEN: N. Z. f 1, C. P. J. D f 1, A B. f 0,50, J. C. f 1, C. S. Wzn. f 0,50, G. G. f 1, P. G. L. f 1, M. v d. B. f 1, H. G. f 1, A. G. f 0,50, P. W. f 1. OOST-KAPPELLE: A. M. f 1, C. V. f 1. ARNEMUIDEN: C. & P. v. B. f 1,25, J K. f 1, I. K. f 2,50, J. M. f 2,50. N. C. f 1, J. d. T. f 1. OOST-SOUBURG: P. J. f 0,75, P. M. f 0,50, Gebr J. en A D. f 1, A. J. d. V. f 0,50, M. B f 1, C C. f 0,50, J. P. f 1, M v. d. W. f 1, J. d. V. f 1, N. N f 1, Wed. v. S. f 0,50. Wed. D. f 1, C. J. C. f 1. KOUDEKERKE: A. W. f 2,50, D. v. S. f 1.50, D K. f 0,50, W. v. S. f 2, C. M. f 0,50, C. v. S. f 2, J. J. f 1,50, M. L. f 1, J. M. f 1, A. J. f 1, K. W. f 1, A. v. V. f 0,75 GRIJPSKERKE: J. d. W. Jr. f 2, C. L f 1. MELISKERKE: J. D. f 0,50, J W. f 0,50, Ds. H. M. f 1, Wed. L. D. f 0,50, A. J. Azn. 1. BIGGEKERKE: A. S. f 1, L S. f 1, L d. R f 0,35, P. P f 2. SCHOONDIJKE: A. d B. f 1, J. R f 0,50, Ds. A. v. d. L. f 0,50, A. V. f 1, J. J. B. f 5, I. P. v. B. f 5. ZUIDZANDE: A. B f 1, I. J. d H. f 2. OOSTBURG: Iz. d. B. f 2, A. F. f 0,50, J. H. f 1, J. G 0,50, W. C f 0,50, J. A f 1, M. V. f 1, Chr. H. f 1, Iz. K. Azn. f 5, W. R. f 1. A v. C f 2,50, J. v. B. f 1, Ds. W G. f 1, Wed R. 0,50 ZAAMSLAG: J. d P. f 2,50, C A. v. A. f 1, Jac. D. f 2, J. d. F, Pz. f 2, Ds. J. T. f 4. TERNEUZEN: R J. S f 2,50, G. W. f 3, J. W. f 5, M d. R. f 2 50, A. S f 1. AARDENBURG: Mej. S. M. v. O f 1, Wed. A O f 2,50, T. v. O. f 1, A S L. f 1. SLUISKIL: H. d. B f 1. AXEL: H. d. K. f 1, Ds. R O. f 1, Erv. H. H. f 2, H. H. f 1, M. D f 1, P. D. M. f 0,75, C. W. f 1, P. d. B. f 2, J. J. d. T. f 2,50, A. d, R. f 1, J. W. f 1, A. d. K. f 1. A. R f 2,50, K. d. F. f 1, M. D. f 1, Wed. I P. O. f 1, J. A d. J. f 2,50. GOES: G. de H. f 0,50. A. M. V. f 0,50, C v. Z. f 1, J. S B. f 1, I. J. f 2,50. KAPELLE: J. S. f 0,50, Joh. S. Jr. f 0,50. WEMELDINGE: A. W. f 1, J. v E. f 0,50, A. P. Mz. f 1, K. D, f 1. Wed. A. D. f 2. SCHORE: P. S. f 1. HEINKENSZAND: J. v. D. f 2, J. B. f 1,50. NIEUWDORP: J. v. H. f 1, L. V. f 1, Wed. J. S. f 0,50. WOLFERTSDIJK: Ds. H. E. f 1, C. J. f 1, C. v. S f 1. HANSWEERT: L J. F. f 2 50. KRUININGEN: J. M. f 0,50, J. V. f 1, M. K. Mz. f 1, J. W. f 1. IERSEKE: J. d. S. f 1, W. B. f 0,50, P. B f 1, A. M. S. f 0,50 ZIERIKZEE: H. K f 0,50, Ds. E f 1, Gr. f 1, N. N. f 25. BRUINISSE: G. d. W. Gz. f 1. D. v d. B Dz. f 1, J. M. f 1, H. J. P. B f 1, M. Z. f 1, S. K. f 0,50, Wed. W. v. d. B. Dz. f 1. DIRKSLAND: J. R. f 1, J. R Jz. f 1. 's HEER ARENDSKERKE: L v. V. f 2. HOEK BIJ TERNEUZEN: Wed. A. D. f 10. SOMMELSDIJK: J. J Gzn. f 2,50, Mevr K. D. f 2.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer J. Wielenga te Gauw f 70,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Amsterdam (1/2 coll.) f 265,40 en van V. U. f 2, samen f 267,40; van idem te Pernis (1/2 coll) f 11,35 1/2; van idem te Noordeloos f 14,64; van idem te Rockanje f 2,70; van idem te Vlaardingen B f 26,88; van idem te Bedum B f 4,60; van idem te Brielle f 4,82; van idem te Harmelen f 5; van idem te Amerongen f 3,85; van idem te Linschoten f 3; van idem te Montfoort f 3,56 1/2; van idem te Lopik f 3,50; van idem te IJselstein f 2,73 1/2; van idem te Vreeswijk f 12,51; van idem te Zeist f 32,09 1/2; van idem te Benschop f 5,39; van idem te Bunum f 6,50; van idem te Schoonhoven B, f 20,12; van idem te Zegwaard f 8,18; van idem te N. Helvoet f 5,93.

Aan Schenkingen:

Gevonden in de collecte Raamkerk f 1; van mej. J. de B. uit Groningen f 6; door mej. P. Bakker van mej S. f 1; door den heer W. Hovy onder letter V f 20; door den heer W. Post te Lollum, van N. N. f 25; door den heer W. Hovy, Letter V. f 20.

Voor de Medische Faculteit:

Door Ds. J. A. de Vries te Fijnaart, gevonden in de coll. f 2,50.

Voor het Studiefonds:

Voor de 1/2 Stuiv. ver. te Amsterdam f 14,82 1/2; door den heer Johs. Krap 53e storting van de vereen. tot ondersteuning van het Studiefonds f 100.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 39.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 28 September 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Na het gehouden Admissie-examen op 20 en 21 Septr. j. l. zijn als student aan de Theol. School ingeschreven: met het diploma van het Geref. gymnasium te Kampen, de heeren: *J. Beumee, U. Buwalda, J. A. Douma, R. Hamming, G. Kerssies, O. N. Oosterhof, H. H. Schoemaker, I. Tonkens en N. J. Trenning.* Na afgelegd volledig Admissie-examen de van andere gymnasia komende heeren: *H. Enserink, J. F. van Hulsteijn, P. de Jonge* en *B. Meijer.*

Des avonds van 21 Septr. zijn op gewone wijze de lessen geopend door een toespraak van den Rector *P. Biesterveld;* terwijl daarna de Zendeling-leeraar *W. Pos* en *Echtgenoote,* nadat zij Donderdagavond voor de gemeente gesproken hadden, voor de Th. School en eenige genoodigden nog een en ander van hun Zendingsarbeid mededeelden.

Namens het College van Hoogleeraren,
Dr. H. Bavinck, *Secr.*

Kampen, 24 Septr. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

BEDUM *B,* 19 Sept. 1900. Alhier is beroepen Ds J. P. Klaarhamer van Marken.

Namens den Kerkeraad,
H. Meima, Scriba.

—

HOLTEN, 19 Sept. 1900. Heden ontvingen we het teleurstellend bericht, dat de WEw. heer Ds. André van Oosterend voor onze roeping bedankt.

Namens den Kerkeraad,
G. J. Breukink, Scriba.

—

WORMERVEER, 25 Sept. 1900. Zondag 23 Sept. j. l. werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen Ds. R. J. Aalberts van Opperdoes. Dat de Heere onze God ons verblijde door de komst van dezen zijnen dienaar, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
Jb Liguyt Jr, Scriba

—

ZEVENBERGEN, 23 Sept. 1900. Hedennamiddag nam onze Herder en Leeraar Ds M. Ouendag afscheid van deze gemeente, naar aanleiding van Matth. 28 : 20. De Koning der kerk, die hem naar een ander deel van zijnen wijngaard overbracht, verleene hem genadiglijk, wat hij als een getrouw dienstknecht des Heeren verder behoeft en vervulle de ledige plaats weldra met een gewenscht opvolger, ten zegen voor onze gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. Bax, Pr. h. t.

—

BOXUM, 23 Sept. 1900. Hedenmorgen na afloop van de bediening des Woords werden wij verontrust. Onze Eerw. en algemeen beminde Leeraar Ds. N. Y. v. Goor maakte der gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk te Rotterdam *B,* als missionair dienaar des Woords te Poerbolinggo, Residentie Banjoemas. Kerkeraad en gemeente hopen zeer, dat ZEw bij ons blijve, hoe groot de nood der Heidenen ook zij. De Heere geve der gemeente veel gebed in dezen, naar de begeerte van ZEw, opdat hij licht en wijsheid erlange, wat hij hebbe te doen

Namens den Kerkeraad,
B. v. d. Berg, Scriba.

—

BURUM, 23 Sept. 1900. Heden nam onze geachte Leeraar Ds. B. Roorda, na een ruim vierjarig verblijf, afscheid van ons, ten aanhooren van een groote schare, met de woorden „Amen. Ja, kom Heere Jezus!" uit Openb. 22 : 20*b*. Aan het einde werd hem door Oudl. Radema een hartelijk woord toegesproken, op wiens verzoek den vertrekkenden Leeraar door de gemeente staande werd toegezongen Ps. 121 : 4. Moge de Heere hem voor de kerk van Wanswerd ten rijken zegen stellen.

Namens den Kerkeraad,
P Mollema, Scriba

—

SPRANG, 24 Sept. 1900. Gisteren was het voor onze gemeente een droevige dag. De ure, zoolang met weemoed verbeid, dat onze veel geliefde Herder en Leeraar C. Lindeboom van ons afscheid zou nemen, was aangebroken Na een aangenaam, lieflijk en gezegend verblijf van bijna vier jaren onder ons, predikte hij zijn afscheidswoord naar Rom 15 : 5, 6 Een zeer groote schare was opgekomen, waaronder velen uit de naburige zusterkerk Vrijh.-Kapel. Aan het einde zijner rede sprak een der Ouderlingen tot hem een woord van dank, waarna de gemeente onzen scheidenden Leeraar Psalm 121 : 4 toezong; terwijl ook daarna een der brs. uit Vrijh.-Kapel een woord van dank sprak, welke kerk ZEw. als Consulent diende. Noode zien we hem van ons heengaan, doch we wenschen in 's Heeren wil te berusten, overtuigd zijnde, dat Hij het is die aan zijne kerk dienaars geeft, en deze ook weer van haar neemt Onze beste wenschen verzellen hem en de zijnen, en stelle bovenal de Koning der kerk hem tot een rijken zegen voor Bolnes

F M de Jong, Scriba.

Tijdens de vacature is het adres onzer kerk

F. M. de Jong, Scriba.

Nauwelijks had onze Leeraar de gemeente verlaten, of we kregen van onzen beroepen predikant, Ds. J. Visser, het verblijdende bericht, dat hij onze roeping had aangenomen. Brenge de Heere ook eerlang dien broeder tot ons, met een rijken zegen des Evangelies.

—

HOLTEN, 25 Sept. 1900. Heden werd onder leiding van den Welceerw. heer Ds. Scheps van Deventer, met algemeene stemmen tot Herder en Leeraar gekozen door onze gemeente, en door den kerkeraad beroepen, de Eerw. heer Joh Jansen, Candidaat tot den heiligen dienst te Varsseveld De Heere doe ons deze poging wel gelukken, tot eer zijns Naams en tot heil onzer gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. J Breukink, Scriba.

CLASSEN.

Classis Haarlem.

Rectificatie.

Op den Zendingsdag te Haarlem, te houden op 10 *October,* zal, wegens verhindering, *niet* de Zendeling-leeraar W. Pos, maar *Ds. Dijkstra* van Smilde optreden.

Namens de Classis,
H. Hangelbroek, *Scriba.*

Classis Assen.

Er is bezwaar tegen 1 November als dag van vergadering der Classis. Wij stellen nu den 31 *October* vast.

Des morgens 9 *uur,* dewijl er veel te doen is.

Hr Dijkstra, *Corr.-Quaestor.*

Smilde, 22 Sept. 1900.

—

Classis Dordrecht.

D. V. zal de vergadering dezer Classis gehouden worden 31 *Oct.,* en zoo noodig 1 *Nov.*

Punten voor het Agendum op te geven vóór 16 *Oct.,* aan den eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk,
R. Heidema, *Praeses.*
W. J. Caspers, *Scriba.*

Heinenoord, 25 Sept. 1900.

ONTVANGSTEN.

Kas volgens Art. 13 D. K. Provincie Gelderland.

Sinds 15 Mei kwamen de volgende collecten in.

Gendringen en Silvolde f 2,66⅝, Ede f 13,68⅝, Varsseveld f 12,50, Barchem f 8,23, Lochem f 7,77⅝, Velp *B* f 9,41⅝, Kootwijk f 5, Nijmegen f 13,20, Apeldoorn f 49,27, Epe f 4,11, Kootwijk f 4, Arnhem *A* f 21,25, Doesburg f 6,27⅝, Duisburg f 2, Aalten *B* f 19,54, Oosterbeek f 31,23, Zetten f 4,72⅝, Wageningen f 6,76, Bennekom f 8,80, Westervoort f 3,15⅝, Zuilichem f 2, Aalst f 2,12, Herwijnen f 6,40, Well f 2,75, Well f 2,90, Rossum f 2,92, Zalt-Bommel f 6,28⅝, Gameren f 4,72, Geldermalsen f 5.76, Culemborg f 8,70, Classis Harderwijk f 81,42⅝, Vorden f 7,19⅝, Hoenza-Driel f 1,41⅝, Arnhem *B* f 64,79

De Prov. Synode van Gelderland nam het besluit, dat de kerken voor de kas driemaal zouden collecteeren. Zij deed dit met het oog op de haar uit het financieel verslag gebleken groote noodzakelijkheid. Wij brengen dit besluit nog eens in herinnering. Voor de kerken, die de 2e collecte nog niet zonden, om toch spoed te maken. Voor de kerken die dat wel deden, opdat die niet in de meening zouden zijn of blijven, dat zij er dit jaar mede af waren, maar dat ook zij ten spoedigste hare verplichting omtrent de 3e collecte zouden vervullen.

Moge dit doel worden bereikt door dit schrijven.

Uw broeder,
H. W. v. Veelen, *Quaestor.*

Dieren, 25 September 1900

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

ROERMOND.

Ds. Binnema schreef mij o. m. het volgende:

We zijn verblijd geworden. 's Morgens waren er 24 toehoorders en 's avonds 27. Zeer gemakkelijk en met genoegen heb ik gesproken en de aandacht was beide keeren voortreffelijk. Alles ging zoo rustig en ordelijk, alsof we reeds weken lang vergadering gehouden hadden. 's Middags om 3 uur werd de Zondagschool geopend met 15 kinderen. Drie moeders waren er bij tegenwoordig. . . . . Alles geeft ons hoop, dat het goed gaan zal: er is bij sommigen bepaald behoefte aan de waarheid.

Tot zoover Ds. Binnema. Zou het nu niet treurig zijn, wanneer we door gebrek aan middelen niet konden voortgaan? Nu in 3 *weken* heb ik *niets* ontvangen. Zeer hoop ik, dat een milde stroom van giften deze schade weer goedmake. De Verslagen over 1899/1900 zijn verzonden aan alle Geref. kerken in Nederland, voorts aan Jongelings- en Jongedochtersvereenigingen, Contribuanten en die gevers, wier adressen bekend waren. Wie nog exemplaren v/h Verslag begeert, gelieve die bij ondergeteekende aan te vragen. Bij elk Verslag is een inteekenlijst gevoegd voor toezegging van jaarlijksche bijdragen. Mogen er mij velen ingevuld worden toegezonden.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 24 Sept 1900.

—

Voor de Theologische School.

Leerdam *A*	f 15,81⅝	Giesendam *A*	f 14,15
Hoenza-Driel	- 1,17	Stellendam	- 6,20

Voor de Uitbreiding.

Gift v/d hr. T. P. Schat te Leeuwarden .	f 25,—
Door Ds. *Ouendag* te *Zevenbergen,* Corr. Cl. *Klundert* contrib. van V. Beveren te Dinteloord (1899/1900)	- 1,—

De Penningmeester
Zwolle, 22 Sept. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Mevr. Goeree, v/d Kinder Zend. Vr. „Het Mosterdzaadje" te Wagenborgen . .	f 24,25
Door Ds. Postema, in 't kerkz. te Warffum .	- 3,50
Door Ds. Petersen te Oude-Pekela, uit 't Zend. busje van Jantina Huizinga f 5,77⅝, uit 't Zend. busje van Catarina v. d. Veen f 2,93, uit 't Zend. busje van Chris. Bloem f 3.65, Samen	- 12,35⅝
Door G. F. Haag, v/d Zondagsch Vr. „De waarheid zal u vrij maken" te 's Gravenhage .	- 11,61
Door H Smit in 't kerkz. te Zwolle .	- 10.—
Door Mej. de Wed. H. A. de Vos, v/d Zend. Vr. te Tiel	- 2,70
Door Ds. Beijer, uit 't catechis busje te Landsmeer	- 4,—
Van N N. te Ten Boer (Gron.) . .	- 25,—
Door P. Verheij, uit de Zend. bus v/d. Ger. Jong Vr. „Nathanaël" te Alblasserdam . .	- 1,10
Pinkster-collecte Stellendam . .	- 4.44
idem Westerbork . .	- 12,80

Doesborgh, B. de Moen,
22 Sept. 1900. *Quaestor.*

OUDERS OF GETUIGEN.

V.

In de tweede eeuw kwam er dus, gelijk wij gezien hebben, eene groote tusschenruimte tusschen de kenbaar gemaakte begeerte, om gedoopt te worden, en de ontvangst van den doop zelve, en in verband daarmede ook eene groote scheiding tusschen hen, die door onderwijs en tucht voor den doop werden voorbereid, en degenen, die reeds door den doop der gemeente waren ingelijfd.

De eersten mochten alleen de prediking des Woords in de godsdienstoefening der gemeente bijwonen, maar de laatsten bleven ook in de vergadering tegenwoordig, wanneer het homiletisch gedeelte der godsdienstoefening voorbij was en door het eucharistisch deel, door de viering van het heilig avondmaal, vervangen werd.

De godsdienstoefening der gemeente viel daarom in twee, scherp onderscheiden en gescheiden deelen uiteen. Maar deze onderscheiding droeg een gansch ander karakter, dan die, welke uit het Nieuwe Testament ons bekend is. En het is van belang, om van dit verschil zich helder rekenschap te geven.

Volgens Hand. 2 : 46 en 5 : 42 bestonden er in de gemeente te Jeruzalem twee onderscheidene samenkomsten. Ten eerste hadden de geloovigen aldaar de gewoonte, om dagelijks, vooral bij het morgen- en avondoffer, in den tempel, inzonderheid in den voorhof van Salomo samen te komen en deel te nemen aan de voorlezing der Oud-Testamentische Schrift en aan de gebeden. Zij braken dus niet op revolutionaire wijze met den Joodschen godsdienst, en scheidden niet eigenmachtig en willekeurig zich af, maar wachtten, totdat God zelf hen uit den tempel en uit het Jodendom uitleiden en dezen aan de verwoesting en aan de verharding prijsgeven zou.

Maar al is het, dat zij nog dagelijks in den tempel samenkwamen, zij vormden toch onder de Joden reeds eene zelfstandige, Christelijke gemeente. Want zij zwegen niet van het geloof, dat hen van de Joden scheidde, maar maakten van de gelegenheid in den tempel en ook elders gebruik, om openlijk aan allen Jezus als den Christus te verkondigen, Hd. 2 : 22, 3 : 13, 4 : 10, 5 : 20, 42 enz. Deze samenkomsten droegen daarom vooral een missioneerend karakter; zij dienden tot prediking van het Evangelie aan hunne volksgenooten.

Maar uit den aard der zaak hadden de Christenen aan die openbare samenkomsten in den tempel niet genoeg. Zij vergaderden ook dagelijks in private woningen, oefenden gemeenschap met elkander onder de breking des broods, aten te zamen met verheuging en eenvoudigheid des harten, volhardden in de leer der apostelen en in de gebeden, en dankten en prezen God. Prediking des Woords en viering van het heilig avondmaal, gebed en gezang waren van het ontstaan der Christelijke gemeente af de hoofdbestanddeelen van hare godsdienstoefeningen. De breking des broods nam daaronder de voornaamste plaats in; al het andere groepeerde zich om haar henen; naar haar werd heel de samenkomst genoemd; zij had dagelijks, in de huizen der geloovigen, plaats; de avondmaalsviering, begeleid van leering en gesprek, van gebed en gezang, was het hart en het middelpunt van heel den Christelijken eeredienst.

Maar lang kon deze toestand niet blijven. De houding van de Joden tegenover de jeugdige Christengemeente werd hoe langer hoe vijandiger en ging spoedig in vervolging over. Aan de samenkomsten der geloovigen in den tempel kwam een einde; de dagelijksche vergaderingen in de private woningen werden bemoeielijkt en verminderden in aantal; de voornaamste samenkomsten werden langzamerhand op den eersten dag der week, den gedenkdag van Christus' opstanding gesteld. En de scheiding, die in Jeruzalem eerst langzamerhand tusschen Joden en Christenen zich voltrok, was in de gemeenten uit de Heidenen van huis uit aanwezig.

Toch weten wij uit 1 Cor. 11—14, dat ook in die gemeenten uit de Heidenen twee onderscheidene samenkomsten bestonden. De eerste had waarschijnlijk op den dag des Heeren in den morgenstond plaats, stond ook voor ongeloovigen open, en was vooral gewijd aan leer (door profetie, glossolalie, en voorlezing), gezang en gebed. Daarvan was eene andere samenkomst onderscheiden, die gewoonlijk in den avond plaats had, alleen voor de geloovigen en gedoopten toegankelijk was en vooral bestond in het vieren van het met een liefde-maaltijd verbonden heilige avondmaal.

In deze samenkomsten kwam er in de tweede eeuw eene groote verandering. De oorzaken voor die verandering zijn onbekend en worden daarom verschillend aangegeven. Maar het feit staat vast en is voor geen tegenspraak vatbaar.

Ten eerste werd de viering van het avondmaal, die in den apostolischen tijd altijd met het houden van liefde-maaltijden verbonden was, van die liefde-maaltijden losgemaakt en uit de avond-godsdienstoefening in die van den vroegen morgenstond verlegd. Gezang, voorlezing der Schrift, prediking des Woords, gebed en avondmaalsviering werden aldus in ééne godsdienstoefening samengevoegd.

Maar ten andere werd tegen het einde der tweede eeuw deze ééne godsdienstoefening wederom in twee deelen gesplitst. Het eerste deel bestond in de voorlezing der Schrift en in eene vermanende toespraak en

werd ook voor de catechumenen opengesteld; in het tweede deel had de viering van het avondmaal plaats, welke niet aanving, dan nadat alle niet-gedoopten verwijderd en alleen de gedoopte en belijdende geloovigen overgebleven waren.

Deze splitsing der ééne godsdienstoefening in twee deelen scheidde de gemeente in twee groepen, in die der *niet-* en in die der *wèl*-ingewijden.

De aanleiding tot deze splitsing was misschien vrij onschuldig. Eenerzijds wilde men de catechumenen, die reeds een tijd lang privaat onderwijs in de waarheid ontvingen, niet van de openbare prediking des Woords uitsluiten; en anderzijds was men erop bedacht, om het heilige voor ontwijding en de gemeente voor verdachtmaking en vervolging te vrijwaren.

Maar zeer waarschijnlijk heeft op die splitsing de inrichting der in dien tijd wijdverbreide Heidensche mysteriën invloed gehad. Er bestonden toen onder de Heidenen allerlei geheime genootschappen, die in verschillende afdeelingen gesplitst waren en hunne leden langs vele trappen heen en onder allerlei ceremoniën door tot de diepste verborgenheden inleidden.

Waarschijnlijk werd ook de Christelijke godsdienstoefening langzamerhand onder zulk een gezichtspunt beschouwd. Door privaat en publiek onderricht heen werden zij, die Christenen wilden worden, voor den doop voorbereid en dan door dien doop tot het inwendig deel der godsdienstoefening, tot de heerlijkste acte der gemeenschap, tot de viering des avondmaals ingeleid.

De doop werd alzoo de groote inwijdingsacte tot de Christelijke gemeente en tot hare mysteriën, de verborgenheden des geloofs.

BAVINCK.

„VOOR U NEEMT."

In het Formulier van den Kinderdoop luidt de derde vraag aan de ouders aldus: of gij niet belooft en *voor u neemt*, dit kind, als het tot zijn verstand zal gekomen zijn, ... in de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen, of te doen en te helpen onderwijzen.

In de uitgave der Geref. Liturgie, door Dr. F. L. Rutgers onder medewerking van Dr. H. Bavinck en Dr. A. Kuyper, bij de Flakkeesche Boekdrukkerij in 1897, heeft deze tekst een kleine wijziging ondergaan.

De woorden *en voor u neemt* zijn veranderd in: *en u voorneemt*.

In eene noot aan den voet der bladzijde wordt deze verandering aldus gerechtvaardigd: „De officieele tekst heeft hier: *voor u neemt*, hetgeen in de taal der 16e eeuw hetzelfde was als: *u voorneemt*, of, *bij uzelven besluit;* maar thans in dien zin niet kan gezegd worden."

Maar het blijkt, dat deze verdediging van de aangebrachte verandering lang niet aan allen voldoet. Het volk maakt tusschen de beide uitdrukkingen: *voor u neemt* en *u voorneemt* een groot onderscheid. Het voelt, dat de laatste uitdrukking lang niet zoo krachtig en veelzeggend is als de eerste. Het denkt bij *zich voornemen* alleen aan een plan, dat men heden wel maken maar morgen weer opgeven kan. Maar *voor zich nemen* wil zeggen, dat men iets voor zijne rekening neemt, dat men iets op zich neemt, dat men er voor staat.

Van verschillende zijden kwam daarom de vraag in, of de wijziging der woorden: *voor u neemt* in *u voorneemt*, wel te handhaven en te verdedigen is.

Om in deze quaestie eenige zekerheid te verkrijgen, viel er niets beters te doen, dan het advies in te winnen van een man, die op het gebied van Nederlandsche Taal- en Letterkunde eene erkende autoriteit bezat en volgens aller oordeel recht van spreken had.

Wel is in de uitgave van Prof. Rutgers de wijziging ook niet opgenomen, dan na het oordeel van een taalkundige te hebben ingewonnen (verg. *Heraut* 1047). Maar de geleerden zijn, gelijk men weet, het lang niet altijd met elkander eens. En in elk geval, twee weten meer dan één. Daarom was het geen overbodige weelde, om nu nog eens een ander beoefenaar en kenner der Nederlandsche Taal naar zijne meening in dezen te vragen.

Prof. Dr. G. Kalff, hoogleeraar in de Nederlandsche Taal- en Letterkunde te Utrecht, was zoo vriendelijk, om ons op een desbetreffend verzoek nader bescheid te doen.

Zijn schrijven is van te particulieren aard, dan dat het hier in zijn geheel kan opgenomen worden. Maar zijn oordeel is voor mededeeling vatbaar en volkomen duidelijk en beslist.

Zonder zweem van aarzeling schrijft hij, dat naar zijne bescheiden meening de aangebrachte verandering *niet* geoorloofd is, en de kracht en de beteekenis van het Formulier vermindert.

Wil men, zoo voegt hij hieraan toe, het Formulier veranderen en in overeenstemming brengen met het hedendaagsch taalgebruik — maar dan begeeft men zich op glad ijs —, dan zou mijns inziens de uitdrukking: *op u neemt*, de voorkeur verdienen.

Dit oordeel schijnt bij nadere overweging op goede gronden te rusten. Prof. Kalff wijst deze in zijn schrijven slechts met enkele woorden aan en miste den tijd, om ze volledig te ontwikkelen. Maar ook in dezen vorm hebben zijne bewijzen, naar het schijnt, eene overtuigende kracht.

Het woord *voornemen* immers bestond ook reeds in de zestiende eeuw, in welke de Formulieren werden opgesteld. Het had toen dezelfde beteekenis, als welke het nu nog bij ons heeft. Het werkwoord *voornemen* beteekende: een plan maken, vaststellen, besluiten enz.

In de Staten-vertaling komt het woord menigmaal in deze beteekenis voor. Zoo zeide Jezus tot zijne discipelen: neemt in uwe harten voor, om tevoren niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult, Luk. 21 : 14. Petrus beschuldigde Ananias en Saffira, dat zij de zondige daad in hun hart hadden voorgenomen, Hand. 5 : 4. Paulus nam voor, onder de Heidenen niets te weten, dan Jezus Christus en dien gekruist, I Cor. 2 : 2. Meermalen heet het, dat de apostel voornam, om ergens heen te reizen of te overwinteren, Hand. 19 : 21, 20 : 16, Rom. 1 : 13, II Cor. 1 : 17, 2 : 1, Tit. 3 : 12. En ook van God wordt er gezegd, dat Hij zijn welbehagen voorgenomen had in zichzelven, Ef. 1 : 9. Het zelfstandig naamwoord *voornemen* komt met deze beteekenis van het werkwoord geheel overeen, Hand. 11 : 23, Rom. 8 : 28, 9 : 11 enz.

Maar, ofschoon dit woord *voornemen* in de vijftiende eeuw bestond en dezelfde beteekenis had, als het nu nog heeft bij ons; toch is dit niet het woord, dat in de derde vraag van het Doopsformulier wordt gebruikt.

Daar staat niet in den oorspronkelijken tekst het woord *voornemen*, maar het woord *nemen* met de nadere bijvoeging: *voor zich*.

Het woord *nemen* nu had reeds in het Middelnederlandsch en waarschijnlijk ook nog in de zestiende eeuw, vooral in meer of min verheven stijl, dikwijls de beteekenis van *op zich* nemen. En in dezen zin is het in het Formulier van den Kinderdoop gebruikt.

Dat blijkt genoegzaam uit het verband. Aan het *voor zich nemen* gaat n.l. het *beloven* vooraf. De vraag luidt: of gij niet *belooft* en *voor u neemt* enz.

Wanneer nu de woorden: *voor u neemt* hetzelfde beteekenden als tegenwoordig ons: *u voorneemt*, dan zouden zij na het *beloven* krachteloos zijn en de vraag, in plaats van ze te versterken, verzwakken.

Beloven toch is veel sterker dan *zich voornemen*. Wie belooft, heeft zich al voorgenomen, en spreekt nu uit, dat hij aan dat voornemen getrouw zal blijven en het ten uitvoer zal leggen. Er moet dus na *beloven* een woord volgen, dat niet zwakker maar nog sterker van beteekenis is.

En dat is het woord: *voor zich nemen*. De ouders *beloven* het niet alleen, maar zij *nemen het ook op zich*, zij *nemen het ook voor hunne rekening*, zij *staan er ook voor*, dat zij hunne kinderen in de voorzeide leer naar hun vermogen zullen onderwijzen.

Alleen in dezen zin komt het woord *voor u neemt* na het woord *belooft* in de derde vraag van het Doopsformulier tot zijn recht. Dan is er opklimming en versterking in.

Daar komt nog iets bij. Het werkwoord *voornemen* had in de zestiende eeuw, gelijk boven is gezegd, dezelfde beteekenis, als het thans nog bij ons heeft. Maar er was in het gebruik toch één opmerkelijk verschil. In de zestiende eeuw was het werkwoord niet wederkeerend; men gebruikte het zonder wederkeerend voornaamwoord en sprak eenvoudig van *voornemen* zonder meer. De boven aangehaalde plaatsen uit de Staten-vertaling bewijzen dit.

Maar tegenwoordig spreken wij meestentijds van *zich* voornemen. Als de opstellers van het Formulier in de zestiende eeuw dus niets anders bedoeld hadden te zeggen, dan wat wij tegenwoordig met ons' *zich voornemen* uitdrukken, dan zouden zij eenvoudig geschreven hebben: of gij niet belooft en *voorneemt*, zonder meer.

Maar dat deden zij niet. Zij schreven: of gij niet belooft en *voor u neemt*. En de reden, dat zij zich zoo uitdrukten, kan dus geen andere zijn, dan dat zij met deze woorden iets anders en iets meer bedoelden te zeggen, dan wat toen door het woord *voornemen* en thans door het woord *zich voornemen* wordt te kennen gegeven.

De verandering, die in het gebruik van het woord *voornemen* plaats had, eerst *zonder* en daarna *met* wederkeerend voornaamwoord, verklaart dan tevens, dat velen de vroegere uitdrukking *voor zich nemen* in beteekenis gelijk achten aan de tegenwoordige: *zich voornemen*.

Maar dat schijnt niet zoo. De tweede persoon van den tegenwoordigen tijd: *voor u neemt*, is niet afgeleid van het werkwoord *voornemen, zich voornemen*, maar van het werkwoord *nemen* en door de bijvoeging *voor u* versterkt.

De woorden *voor u neemt*, in den zin van *op u neemt*, vullen het woord: *belooft* aan; het is, gelijk Prof. Kalff zegt, de daad, die de belofte tot werkelijkheid maakt.

In elk geval, de quaestie is nog niet uitgemaakt, voor het behoud van den oorspronkelijken tekst is nog heel wat te zeggen. De wijziging, die aangebracht werd, is met de noot in de bovengenoemde uitgave der Liturgie en met de toelichting in no. 1047 van de *Heraut* niet voldoende gerechtvaardigd.

BAVINCK.

DE BANDEN GESLAAKT.

„Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde." Ps. 32 : 5*b*.

De Heere God is een Geest van oneindige volmaaktheden. Deze volmaaktheden of eigenschappen zijn in Hem één, doch ten aanzien van ons begrip, en van hare werkingen van elkander onderscheiden.

Zij worden daarom genoemd openbaringsvormen van het Goddelijk Wezen.

Inzonderheid wordt er in de Schrift gewaagd van de barmhartigheid en rechtvaardigheid Gods. Zij verheerlijkt de goedertierenheid en het recht des Heeren. Op elke bladzijde. De ark, waarin Noach met de zijnen, predikte Gods goedertierenheid; en de wateren van den Zondvloed legden van zijne rechtvaardigheid getuigenis af. Goedertierenheid bracht Loth in Zoar; rechtvaardigheid verdelgde de inwoners van Sodom. Goedertierenheid baande voor Israël een pad door de zee; rechtvaardigheid deed Farao omkomen met zijn heir.

God toont zijne rechtvaardigheid in het straffen, — en zijne liefde in het vergeven der zonde. Ook waar Hij de zonde straft, toont Hij zich lankmoedig; niet aanstonds stort Hij over den zondaar den vloed der wrake uit. Integendeel. Hij vermaant en bedreigt en roept tot bekeering. Maar nauwelijks ligt een menschenkind in schuldbesef als boeteling voor zijn troon, of Hij doet zijn gunst ervaren. Hoe heerlijk zegt ons dit de gelijkenis van den verloren zoon. Hoe treffend zien wij dit op Golgotha; de boetvaardige moordenaar had zich nauwelijks in de armen van 's Heeren reddende liefde geworpen, of hem werd het Paradijs beloofd. Wij zien dit in Davids geschiedenis. Ach, hij was van God afgeweken, had zich een tijdlang aan valsche rust overgegeven, en zijn conscientie in slaap gewiegd. De hand des Heeren had hem gevoelig geslagen. En nu, hij vernedert zich voor zijn God, valt Hem te voet, smeekt om genade. Hij is beschaamd. Droefheid verscheurt zijn hart.

Haat tegen de zonde vervult zijne ziel. Hij legt zijn hoofd op de trappen van Gods genadetroon, en roept diens ontferming in.

En wat meent gij, zijne werkzaamheden waren tevergeefsch? Hij werd afgewezen? Neen, hij zelf verhaalt ons een en ander, en keert zich daarbij tot den Heere, met het: *»Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde!"*

Hoe heerlijk, dat de dichter zoo uit eigen ervaring kon spreken.

Niets noodzakelijker, en daarom niets begeerlijker dan de vergeving der zonde.

Zij wordt genoten bij ware bekeering; door het geloof; in den weg des gebeds; bij de gezindheid der liefde, die den naaste vergeeft. David deelde in dit voorrecht. Zijne banden waren geslaakt. In de ruimte gevoerd, mocht hij juichen: *»Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde!"*

Letten wij er wel op, deze ontboezeming koppelt hij vast aan de verklaring, dat hij zich voor God had vernederd, en in het diepgaand besef van zijne schuld om genade had gesmeekt.

Toen, toen zijn hart gebroken en zijn geest verslagen was, vertolkte de Heilige Geest voor hem het Evangelie der genade, ontdekte zijn God zich aan hem als een vriendelijk Ontfermer.

Gelijk de rivieren de laagten, maar niet de hoogten overstroomen, zoo kunnen de stroomen der genade slechts het hart verkwikken en verlevendigen, waarin de vleeschelijke hoogten zijn geslecht. Gelijk het uitgedroogde aardrijk de milde regendroppelen indrinkt, kan een hart, dat zich dor en mat gevoelt en naar God, naar den levenden God dorst, de woorden des vredes indrinken. En zulk een hart dorst niet tevergeefs. Aan de deur der genade klopt men niet vruchteloos. 't Is niet ijdel den bedelstaf op te nemen en zich te spoeden tot het schathuis des Eeuwigen. De geschiedenis der eeuwen bevestigt dit. Een groote wolk van getuigen ligt rondom ons. De boetvaardigen zijn nooit afgewezen. Het vertrouwen op Gods vergevende liefde in Christus is nooit beschaamd.

David staat met zijne ervaring niet alleen. Immers, de Heere heeft gesproken: »Keert weder tot Mij, zoo zal Ik weder tot u keeren"; dat is: val voor mijn aangezicht in de schuld, en Ik zal u mijne genade doen ervaren.

David zegt, dat de Heere vergeven had *de ongerechtigheid zijner zonde*. De zonde wordt dikwerf in de Schrift *ongerechtigheid* genoemd. Zij is overtreding van Gods wet. Wij worden van haar afgemaand. Nu eens klinkt de profetenstem: »Wascht u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor mijne oogen weg, en laat af van kwaad doen": dan weder waarschuwt een apostel: »legt af alle kwaadheid". Inzonderheid voor wie den Naam des Heeren noemt, is de zonde onbetamelijk, schadelijk en bitter.

Bij God is het recht haar te straffen. Hij straft haar tijdelijk, maar ook eeuwig. Wie moet niet sidderen, als hij de toekomst der goddeloozen indenkt? Wie weet niet, dat het voor Gods kinderen kwaad en bitter is den Heere hunnen God te verlaten? »Waakt en bidt", wordt hun onophoudelijk toegeroepen; waakt en bidt, want gij leeft in een wereld vol verleiding, hebt in Satan een listigen en geweldigen tegenstander en draagt vleesch met u om, dat der vijanden sterke bondgenoot is, en u allerlei parten spelen wil. Waakt en bidt, en als uwe voeten zijn uitgegleden, blijft niet liggen op het pad der overtreding, maar zegt met den verloren zoon: ik zal opstaan en tot mijnen Vader gaan en zeggen: ik heb gezondigd; en gij zult ervaren, dat de Heere u verschoonen zal, wijl Hij lust aan goedertierenheid heeft, en zijn verbond gedenkt.

»Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde." David wil zeggen, dat God hem de schuld der zonde vergeven had, hem van de straf had ontheven, en zijn door het gevoel van Gods kastijdende hand zoozeer ontrust gemoed met vrede had vervuld. Niemand meene, alsof de dichter er aan denkt, in zijn schuldbelijdenis grond van verdienste te vinden, waarop de schuldvergeving zich grondt. Als hij het een en ander samenvoegt, wijst hij den weg aan, waarin de zondaar komt tot het roemen in gerechtigheid en vergeving.

De dichter bezat het grootste voorrecht, dat in dit leven kan worden verkregen.

Hij was verzekerd van zijn aandeel aan het hoogste goed, dat God *zijn* God was, en diens trouw door zijne ontrouw niet was te niet gedaan, en hij eenmaal zou ingaan in de erve der heiligen in het licht.

Treffende waarheden worden ons hier herinnerd. Vooreerst, de Heere is barmhartig over zijne kinderen. Bij Hem is vergeving, opdat Hij gevreesd wordt. Hij is »de Vader der barmhartigheid". »Rijk in barmhartigheden". Ten andere, een kind van God kan van zijn kindschap, van zijn aandeel aan de genade, in dit leven verzekerd zijn.

David spreekt op den toon der vaste verzekerdheid. Gods Geest getuigde met zijn' geest, dat hij een kind van God was. Niet slechts in dezen Psalm, maar in al zijne Psalmen ademt het zalig bewustzijn ons tegen, dat hij in den staat der genade pelgrim naar Zion was. Op dezelfde wijze spraken al de Bijbelheiligen. Job zegt: »Ik weet, dat mijn Verlosser leeft"; en Jacob strekt zich op de stervenssponde uit met het: »Op uwe zaligheid wacht ik o Heere". Johannes roemt: »Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods"; en Paulus verheugt zich in de wetenschap, dat het leven hem Christus is, en het sterven hem gewin zal zijn.

(Slot volgt.)

NOTTEN.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM, 24 SEPT. 1900.

Waarde Broeder,

Smijtegeld werd in 1665 geboren en stierf in 1739. Als gij u dit tijdperk uit de Vaderlandsche Kerkgeschiedenis voor den geest roept, zult ge u herinneren, dat het verval in de Gereformeerde kerk van ons land toen al zeer merkbaar was. Men sprak toen reeds van godzalige predikanten als eene onderscheiding, en tal van godvreezende menschen gingen niet meer ten Avondmaal, vanwege verbastering der kerk, de verslapping der kerkelijke tucht en de verwereldlijking van geheel het leven. Ik zeg niet, dat zij daar goed aan deden, maar herinner alleen aan het feit. Van het oude, Classieke Gereformeerde leertype waren nog maar flauwe sporen te ontdekken, en de Coccejaansche en Voetiaansche twisten, in verband met de nieuwe richting in de wijsbegeerte, bewogen kerk en vaderland.

Ware er toen vrijheid van openbare godsdienstoefening of kerkstichting geweest, en had de macht der Overheid, om het eens plat te zeggen, den boel niet bijeengehouden, dan ware in die dagen reeds de schijn-eenheid van een Landskerk uiteengespat, en zeker een drie- of viertal kerkengroepen ontstaan.

Ds. Van Beveren zegt dan ook van Smijtegeld: „Inzonderheid heeft hij, als Loth zijne ziel gekweld, en veel bejammerd het verval in leer en zeden, waardoor hij als Micha, veel kwaads profeteerde. Hij vreesde, dat schuddingen van de zuilen van kerk en staat aanstaande waren, verduistering van de waarheid, verduistering van de godsvrucht, een afzwerven van God en een weg der oordeelen. Het was veel zijn woord: *„de ledematen zullen de waarheid moeten bewaren, de rechtzinnigen zullen blijde zijn wanneer zij zelven eenen predikant mogen onderhouden."*

Kunt gij begrijpen dat ik, in mijn jongen tijd, als kruis-dominé uit deze woorden veel sterkte had? De tijd waarin de „ledematen" de waarheid moesten bewaren, was toen werkelijk aanwezig. Hebben niet zoowel de Cock als van Velzen en Brummelkamp door „ledematen" den lust en de liefde voor de oude, Gereformeerde waarheid leeren kennen en in zich voelen werken? En hunne jongere tijdgenooten deelden ook nog in de laatste bewegingen van de geestelijke opwekking, die zoovele zielen had aangegrepen. Ik kan u de verzekering geven, dat nog in de eerste jaren mijner bediening vele menschen tot bekeering en geloof kwamen. Onze gemeenten namen toe en vermeerderden veelal door de toebrenging van jongbekeerden, die niet in de waarheid onderwezen en opgevoed waren, maar in het hart werden gegrepen door de eenvoudigste prediking, althans wat den vorm aangaat, en leerden vragen: wat moet ik doen om zalig te worden?

Meen echter niet, dat wij toen predikten, zooals Smijtegeld het in zijn tijd deed. Dat konden wij niet. Nu ik Smijtegeld eenigszins met andere oogen lees dan vroeger, voel ik neiging om de bewering uit te spreken, dat deze Middelburgsche prediker was een homiletisch-genie.

Zet nu maar groote oogen op! Wijs nu maar naar de verkleinwoordjes en de kenmerkjes en het aantal preeken over het gekrookte riet! Ik ben zoo vrij er mij niets van aan te trekken. En kom mij niet aan boord met de oude beschuldiging, dat Smijtegeld niet den Christus maar den Christen gepredikt heeft. Eenzijdigheid valt ook bij Smijtegeld niet te miskennen; doch welk menschenkind ontkomt aan deze menschelijke eigenschap? En de objectivisten mogen wel toezien, dat zij het zielkundig element niet verachten, en den goeden naam niet bekladden van een man, die den Christus in al zijn volheid heeft gepredikt, zooals Hij de verlossing heeft verworven *voor den mensch*, en voortgaat, ze toe te passen en, door den Heiligen Geest, *in den mensch* wezenlijk en werkelijk te maken.

Over den tekst Col. 1 : 22 heeft Smijtegeld veertigmaal gepredikt. De schets van elke predikatie wordt nauwkeurig opgegeven. Zij handelen alle over de heiligmaking en omvatten het geheele Christelijke leven en alle verhoudingen en betrekkingen, waarin de geloovigen herop aarde verkeeren. Elke preek is een afgerond geheel, en logisch komt de eene gedachte uit de andere voort, zonder herhaling van hetgeen reeds gezegd is.

Ik stem toe, dat deze wijze van het Woord te bedienen zijn bedenkelijke zijde heeft, en dat de oude, reformatorische predikers, uit de 16e eeuw, zoo niet gearbeid hebben. Maar het heeft, dunkt mij, ook zijn bedenkelijke zijde, om elken Zondag een anderen tekst te nemen, en toch week aan week hetzelfde te zeggen.

Dat ik tegenwoordig nog al eens in Smijtegeld lees, geschiedt dan ook niet met het voornemen, om te beproeven het hem na te doen. Daartoe ontbreekt niet alleen de denkkracht, maar ook de overtuiging, dat deze *wijze* van prediken aanbevelenswaard is, of voldoen zou aan den eisch der stichting van de gemeente, in de tegenwoordige tijdsomstandigheden.

Maar ik heb 't oog op 't zielkundig element of, wilt ge, op het bevindelijke, op de inwendige zijde van de practijk der godzaligheid, waar Smijtegeld zoo grooten nadruk op legde, en waardoor hij een bemind en gewaardeerd volksprediker was en bleef.

Tegenwoordig schijnt de bedeeling der geestelijke gaven zich meer te bepalen tot de uiterlijke zijde des levens en de sociale verhoudingen in het leven. Daarin openbaart zich, naar het mij voorkomt, eene reactie tegen de eenzijdigheid van een vroeger tijdperk, waarvan de oorsprongen in den tijd van Smijtegeld reeds duidelijk te ontdekken zijn. Niet het individu, maar de sociëtas, de gemeenschap, niet de Christen, maar de

kerk is nu de leus. Ik kan het dan ook zoo goed begrijpen, dat jongere tijdgenooten niet begrijpen, hoe mannen als Smijtegeld nog beteekenis hebben voor onzen tijd.

Vooreerst denk ik hierbij aan de spreuk: onbekend maakt onbemind. Want Smijtegeld's preeken over de heiligmaking behandelen tal van vraagstukken, die betrekking hebben op het sociale leven, op de verhouding der geloovigen tot de wereld, tot maatschappij en kerk, op alle algemeene toestanden, zooals die in zijn tijd aanwezig waren. Maar hij gaat daarbij uit niet van de *uitwendige wet*, maar van het *inwendige werk des Heiligen Geestes*, waardoor de Heere *binnen in ons bondig en vast maakt*, wat Hij ons uitwendig, in het Woord en de Sacramenten, te verstaan geeft. Wist men dit, men zou niet in de meening blijven hangen, dat Smijtegeld slechts bevindelijke praatjes hield.

Vele verschijnselen van het godsdienstig en kerkelijk leven der latere jaren geven mij den indruk, dat er gebrek begint te komen aan de *inwendige zekerheid des geloofs*, aan het staan in de vrijheid der heerlijkheid van de kinderen Gods. En dit hangt zeker weêr samen met een ander verschijnsel, namelijk de afwezigheid van persoonlijk schuldgevoel, het bekommerd zijn over *zijn eigen zonden*, het sterven aan de wet om Gode te leven.

Onze tijd komt mij voor bij uitnemendheid wettisch te zijn en meer en meer wettisch te worden. Als men alle wetten, reglementen en statuten, die heden ten dage bestaan en toenemen in tal en last, eens tot één strook kon maken, zou men zeker onzen aardbol er eenige malen meê kunnen omwinden. En toch klaagt men over het toenemen der zonden.

Wel een bewijs, dunkt mij, dat de wet krachteloos is.

Want het genadeleven is, evenals het kunstleven, eene vrijmachtige gave Gods. Men kan het elkander niet mededeelen. Er behoefte aan te gevoelen, is reeds genade. Dan wijkt bij ons de zelfvoldaanheid en het zich verlustigen in eigen werk, om alleen in het werk van Christus troost te zoeken en te vinden, voor onze arme harten.

T.t.
W. H. Gispen.

Politieke Beschouwingen.

Daar hangt thans over *Zuid-Afrika* een donkere, onaangenaam aandoende nevel. Van berichten van de zijde der Burgers is nu geheel geen sprake meer. Wij zijn dus zoo goed als overgegeven aan de officieele berichten van Roberts en hetgeen enkele Engelsche correspondenten te Lorenzo-Marques over elders gelieven los te laten, wat dan nog dikwerf geweldig is besnoeid aan de Kaap of te Aden.

De Engelsche Regeering heeft er nu eenmaal behoefte aan met het oog op de verkiezingen voor het parlement, die aanstaande zijn — dat bij het volk de overtuiging veld winne: het is uit met den oorlog! En de correspondenten, meestal officieren, stemmen al sterker en sterker, als in koor, met die leuze in, en in Engeland zelf worden de stemmen hoogst zeldzaam, die nog even durven waarschuwen tegen de overdrijving en — ontnuchtering spellen.

Neen, zeggen die enkelen: „de oorlog is nog niet uit; de Vrijstaat is nog voor een derde en de Transvaal nog niet voor de helft bezet, en telkens moeten wij dorpen en streken aan de Boeren weer prijsgeven, die wij tevoren reeds hadden bezet." En inderdaad, zoo is het, zoo blijkt het, zoodra maar even, door doorglippende berichten, een tipje van den sluier wordt opgeheven, die Roberts en Chamberlain over Afrika verspreiden. Nog altijd is men bang voor den dapperen De Wet in den Vrijstaat, wordt men geplaagd ten Westen van Pretoria en Johannesburg door den taaien de la Rey, en zelfs een Erasmus doet weer aanvallen bij Elandsrivier even ten Noorden van Pretoria, en ten Zuiden daarvan, zelfs bij Vereeniging, den overgang van den spoorweg naar Pretoria over de Vaal wordt door de Engelschen bloedig gestreden. Maar hier tegenover staat, dat het schoone land hoe langs zoo meer in een woestenij wordt herschapen, de bevolking gruwelijk wordt uitgemergeld, en het getal grooter wordt onder de strijdende Burgers van hen, die door de toenemende ellenden deels verlamd en deels moeg streden — het opgeven. „In een kamp bij Pretoria", gelijk Roberts nu belooft, het lijkt voor zoodanigen haast aantrekkelijk, al zal hij ze straks wel weer in ballingschap zenden. Daarbij komt, dat men niet altijd op een gegeven oogenblik genoeg schietvoorraad bij zich heeft en nog veel minder kanonnen, zoodat men den vijand wel in ongunstige positie ziet, maar niet overweldigen kan. Ook wordt, wijl velen, die vechtende verloren gingen en de nog meerderen, die uit hunne huizen werden gehaald, de overmacht zoo groot!

De toestand blijft hoogst kritiek!

Ook in 't Oosten bleek een en ander, helaas, al te droef sprekend. Ondanks alle goede voornemens, en de sterkte der positiën, moest men bestendig achteruit naar Komatipoort aan de Portugeesche grenzen en — thans hebben de Engelschen, zonder zelfs veel te verliezen, den geheelen spoorweg, zij het vernield, in hunne macht. Tal van strijdenden, vooral vreemdelingen, zijn over de grenzen gedrongen en hebben strijdensmoede de wapens neergelegd. En al is hun getal niet zoo groot als de Engelschen beweren, 't getal hunner tegenstanders is toch weer gedund, en — wat veel beteekent — dezen hebben geen spoorlijn meer voor gemeenschap met en toevoer uit het buitenland. Ware nu in den laatsten tijd niet zoo dikwijls voorraadplaatsen van voedsel en kruit aan de Engelschen verraden — er zou in het Noorden nog genoeg over zijn om des noods een paar jaar den guerilla vol te houden, maar nu? .... wij weten het niet, al staat vast dat de kern, helaas, thans zoo klein, in het verzet ook in 't Noord-Oosten volhardt. Botha en Burger, Viljoen en andere Generaals zijn blijkbaar derwaarts, om en bij Lijdenburg, gegaan met de hunnen, enkele duizenden, — en wij hebben af te wachten wat zij nog zullen vermogen.

God ontferme z ch over hen en hunne medestrijders. Hij alleen kan verlossing schenken!

Van *Engeland*, zelfs van de liberalen daar, verbijsterd als ze zijn, is niets te verwachten; slechts enkelen blijven bij de oude leuze: geen inlijving van de Republieken! En welke Europeesche Regeering is gezind tusschenbeide te komen? .... welk een oordeel!

Van de zaken in *China* is niet veel zekers te zeggen. Het schijnt ons toe, dat, terwijl inmiddels de kabinetten van Europa broeden op te verzenden nota's en trachten een pad te effenen, waarop zij gezamenlijk kunnen voortreden, China meer den practischen weg inslaat en toont door daden, dat de Duitsche Nota haar volstrekt niet aanstaat. Vooreerst heeft zij Hsian-Fu in Shan-si tot nieuwe hoofdstad verklaard, daarmede aanduidend, dat het verlaten of niet verlaten van Peking haar koud laat. Hsian-Fu ligt in een bocht van de Gele rivier en is zeer moeilijk te bereiken. Deze daad wordt nog eigenaardig toegelicht door een mededeeling van Li, den duizend-kunstenaar, dat onmogelijk Prins Tuan en de hooge personages kunnen uitgeleverd worden. Berlijn heeft dus van China een duidelijk antwoord.

De beteekenis van Peking's inneming is derhalve bedenkelijk verzwakt. Waarschijnlijk ziet China, dat de uitgestrektheid van gebied de beste bondgenoot is. Engeland heeft in Zuid-Afrika niet vergeefs college genouden voor de Chineezen.

Zal er nu een expeditie begonnen worden door de Europeesche Mogendheden om de hooge Oomes te krijgen? De Mogendheden, we vergissen ons. Rusland wil blijkbaar wel meedoen met Duitschland en dan zal Frankrijk wel volgen, terwijl in den laatsten tijd ook Japan zich hoe langer hoe meer van zijn Engelschen bondgenoot tracht los te maken en naar Duitschland overhelt. Amerika laat troepen in Peking.

Duitschland zou dus van enkelen zoo wat zijn zin verkrijgen. Misschien zal dus Wilhelm wel doorzetten en ook kunnen; maar zal zijn land hem steunen?

Zou Rusland waarlijk Mantsjoerije blijvend willen bezetten?

Vragen genoeg voorshands. Ze doen echter eenigszins zien hoe onklaar ook daar de toestanden zijn, en niet zonder gevaar.

Noordtzij.

De XIIe Centrale Diaconale Conferentie zal gehouden worden *Donderdag 4 Octr.* a. s. te *Amersfoort* in het nieuwe Kerkgebouw aan de *Langegracht*. Aanvang *v. m.* 10 *ure*.

Dat deze Conferentie nog niet overbodig is, blijkt wel uit de Agenda, waarop zeer belangrijke punten voorkomen. Het Comité vestigt in 't bijzonder de aandacht der Diaconieën op punt VIII. Staatsbemoeiing in zake den Dienst der Barmhartigheid treedt hoe langer zoo meer op den voorgrond. Welke gemeenschappelijke houding door de Diaconieën daartegenover moet worden aangenomen, zal een belangrijk punt van bespreking op deze Conferentie uitmaken.

Ds. A. M. Donner en Ds. H. Teerink hebben zich ook nu bereid verklaard van advies te dienen.

Gelijk vorige jaren betaalt elke Diaconie de reiskosten harer afgevaardigden; de kosten van het Comité. als drukwerk enz. (die ditmaal gering zijn) worden over de vertegenwoordigde Diaconieën omgeslagen.

Zij, die van den gemeenschappelijken maaltijd à f 1,10 per persoon, en die *half zes* wordt gehouden, wenschen gebruik te maken, gelieven dit per briefkaart te melden aan den heer *E. J. van Ommen, Arnhemschestraat, Amersfoort*.

Secretaris is de heer *C. F. von Meijenfeldt*, Spuistr. 286, Amsterdam.

Voor onze Militairen in Indië.

Het is nog niet te laat om eene gave te zenden voor Chr. lectuur naar Indië. Nog slecht 14 dagen en dan gaan de kisten daarheen. Nog veel kunnen wij gebruiken, eer de kisten behoorlijk gevuld verzonden kunnen worden. Wij willen hopen, dat de velen, die nog niets voor dit doel bijdroegen, zich op deze laatste vriendelijke bede zullen ontfermen en zich nog zullen haasten een gave te zenden. Wij vragen u niet om gelden voor sigaren of lekkernijen voor de militairen in Indië, maar wij vragen u een milde bijdrage om onze jongens het Brood des Levens te bezorgen. Wie hier niets tegen heeft en het doen *kan*, zende s. v. p. spoedig zijne of hare bijdragen toe onder het motto: „Voor Indië." Wie bericht van ontvangst verlangt, geve duidelijk en volledig adres op, daar wij na deze aanvrage geen opgave meer in de bladen kunnen doen.

Met dankzegging aan de lieve gevers en geefsters ontvingen we nog van Zr. A. L., te Amsterdam f 2,50, Mej. C. te B.. f 1, Chr. Jongel.-Vereeniging te B., f 3, Mej. W. B. B. van de Jonged.-Vereeniging Bezaliël te Amsterdam f 2,50. Verder eenige partijtjes gebr. postzegels.

Met beleefde aanbeveling,
Uw. dw. dn.
Alb. Gruijs Sr.

Zaandam, Molenpad.

Buitenlandsche Kerken.

Een voorstel tot nadere vereeniging der landskerken in Duitschland. Hoewel in Duitschland eene geunieerde staatskerk bestaat, die onder den invloed des Keizers tot stand gekomen is, is de kerkelijke eenheid over het geheele rijk nog niet gevonden. Wel wonen in deze kerk, die men daar de Evangelische noemt, Gereformeerden en Lutherschen onder één dak, toch is zij geen eenheid: zoodat de kerken in de verschillende Duitsche landen één belijdenis en één kerkorde hebben en in één Algemeene Synode samenkomen.

Er zijn zoovele Evangelische kerken, als er staten of landen zijn en deze landskerken staan niet met elkander in geordende verbinding. Er bestaat zelfs met betrekking tot de belijdenis in die kerken verscheidenheid.

Reeds lang is er van onderscheidene zijde op gewezen, dat het noodzakelijk is de landskerken op de een of andere wijze tot één geheel te brengen. Allerlei voorstellen zijn daaromtrent gedaan. Sedert de verschillende Duitsche Staten tot één rijk samengebonden zijn en die eenheid van het Duitsche rijk meer bevestigd wordt door de invoering van wetten, die voor geheel het rijk gelden, is ook de vraag naar kerkelijke eenheid meer op den voorgrond getreden

Deze zaak is in het vorige jaar weer bizonder ter sprake gebracht door Dr. Beyschlag. Hij betreurt het, dat er geen algemeen Duitsch kerkrecht bestaat, zoodat iemand, die naar een anderen Staat vertrekt, vooral naar een Staat met een andere belijdenis, volstrekt niet weet, of hij daar als lid der gemeente wordt erkend en opgenomen, of zelfs het recht om als gast aan het H. Avondmaal te worden toegelaten ontvangt; en dat er geen algemeen geldende bepalingen gemaakt zijn, onder welke de candidaten in de theologie uit den eenen Staat in den andere tot het predikambt worden toegelaten.

De eenige thans bestaande samenbinding der landskerken is de Eisenacher Conferentie, waar de afgevaardigden der verschillende Duitsche kerkbesturen samenkomen om over algemeene aangelegenheden te beraadslagen.

Deze Conferentie bestaat reeds sedert 50 jaren en vergadert elke twee jaren. Hare besluiten zijn eenvoudig adviezen, die aan de kerken ter overweging en behartiging worden aanbevolen, maar voor geen enkele kerk verbindend gezag hebben. Daar worden ook alleen practische vraagstukken behandeld en geen zaken, die betrekking hebben op de belijdenis of de regeering der kerk.

Dr. Beyschlag stelt voor, een soort Duitsch-Evangelische rijkssynode of bondsraad te vormen. Deze corporatie — zoo wordt zulk een rijkssynode door hem genoemd en zoo is zij ook naar het beginsel van het Luthersch kerkbegrip en kerkrecht — zal voor het grootste deel bestaan uit afgevaardigden der verschillende landssynoden en voor het overige uit leden der kerkbesturen. Zij moet een uitvoerende macht hebben. De grootte der landskerk moet invloed hebben op het stemrecht harer vertegenwoordigers, zoodat de stemgerechtigde leden geëvenredigd zijn naar de grootte der kerk; de voorzitter moet gekozen worden uit de afgevaardigden van de grootste landskerk.

De vorming van dit „centraal-orgaan" is volgens Beyschlag noodig voor het bestuur der Evangelische kerk, die in de Duitsche koloniën zich vormt, en der diaspora-gemeenten in het buitenland, wier bestuur en verzorging niet het recht en de plicht zijn kan van een enkele Duitsche landskerk. Reeds hebben zich eenige van die diaspora-gemeenten bij den Oberkirchenrat in Berlijn, en andere bij andere landskerken aangesloten. Ook zal dat centraal-orgaan de Evangelische belangen tegenover de Roomsche kerk bij de regeering bepleiten en behartigen. Eindelijk zal het arbeiden om meer eenheid in kerkrecht en kerkorde te verkrijgen. In deze aangelegenheid zal het echter alleen adviseerend kunnen optreden en dan alleen het recht hebben om bij de landssynoden voorstellen in te dienen. Ook mag het zich niet mengen in de belijdenis en de inwendige aangelegenheden van eenige landskerk, zoodat deze hare zelfstandigheid behoudt.

Indien eenige invloedrijke mannen uit de verschillende landskerken zich tot alle Duitsche kerkbesturen wenden met het verzoek, om zulk een centraal-orgaan te vormen, stelt Beyschlag zich voor, dat een deel daarop zal ingaan, en indien zij, die met dit voorstel instemmen, zich alvast op de voorgestelde wijze vereenigen, dan zullen de anderen hun tegenstand opgeven en zich bij den bond aansluiten.

Velen oordeelen, dat dit voorstel van Beyschlag niet zooveel instemming zal vinden, dat het op dien aangewezen weg tot één georganiseerde rijkskerk komen zal. Wat het besturen der kerk in de koloniën en de de buitenlandsche diaspora-gemeenten betreft, zullen de tegenwoordige kerkbesturen hunne macht niet uit de handen geven en die overgeven aan een corporatie, waarin zij in de minderheid zijn. Van de kerkbesturen verwacht men dus geen instemming met dit plan.

Evenmin van de staatsregeering, die dit centraal-orgaan van haar te onafhankelijk zal achten, en zijne aansporing en raadgevingen tot uitoefening der Evangelische belangen tegenover de Roomsche kerk overtollig zal vinden, wijl zij genoeg zal hebben aan de adviezen van de door haar zelve ingestelde kerkbesturen. Ook kunnen de stukken, die van dit orgaan uitgaan ter afwering en bestrijding van aanvallen der Roomschen, der regeering uit een politiek oogpunt bedenkelijk schijnen, zoodat zij ook daarom dit orgaan niet begeert.

Wanneer eindelijk de landssynoden de door dit centraal-orgaan of rijkssynode genomene besluiten niet aannemen, of de kerkbesturen ze niet bekrachtigen, dan is zoo goed als niets bereikt.

Naar het voorstel van Beyschlag, wordt verder door de tegenstanders gezegd, zal de zelfstandigheid der landskerken vooral der kleinere opgeheven worden, al wordt gezegd, dat die niet mag worden aangerand. De grootere kerken zullen de kleinere overheerschen, omdat de eersten de laatsten kunnen overstemmen.

Als wij de bezwaren, tegen het plan van een vereeniging van alle landskerken in het algemeen en tegen het voorstel van Dr. Beyschlag nagaan, dan wil het ons voorkomen, dat er voorshands niets van terecht komt. Het wil ons ook voorkomen, dat de kerkelijke toestand er niet door verbetert, maar de verschillende kerken er door onder één oppermachtig bestuurscollegie gesteld worden.

De Gereformeerden trekken zich van de door velen begeerde nauwere vereeniging der landskerken, evenals van het voorstel van Dr. Beyschlag, zeer weinig aan. Zij zeggen, dat er zeer weinig verandering komen zal, als die vereeniging tot stand mocht komen. Hun positie zal er niet door verbeteren, wij voegen er bij, ook niet verminderen, wijl die al zoo slecht mogelijk is. Er zijn in Duitschland, nog wel belijders van de Gereformeerde leer, maar er is geen Gereformeerde kerk dan alleen in Graafschap, Oost-Friesland en Silezië, die weinig waardeering vinden, omdat de Gereformeerden in de geunieerde kerk te weinig de Gereformeerde leer zijn toegedaan en te veel bevangen zijn door de idée van een volkskerk.

Scholten.

Voor eenige maanden overleed Ben-Oliel, die meer dan 50 jaren zendeling onder de Joden was. Hij arbeidde, behalve in Frankrijk, in Algiers en ook in Jeruzalem eenigen tijd. Na ook in de Vereenigde Staten gewerkt te hebben, stierf hij daar na langdurige verzwakking.

—

Tijdens eene werkstaking onder de Parijsche koetsiers stond de heer L. Sautter op een der schaars aankomende en dure vigilanten te wachten, — tot eindelijk een jong koetsier voor hem bleef staan, zeggende: „Mijnheer Sautter, kom gauw in s.v.p. en laat mij u voor niets rijden. — Maar, zegt deze, ik ken u niet! — Dat geeft niet, stijg gauw in" . . . en de heer S. deed zulks. — Aan zijn huis gekomen zijnde, vraagde hij den koetsier, hem bedankende: „Hoe heet gij? — O, antwoordde de vriendelijke jongeling: Mijnh. Sautter heeft wél gedaan aan zoo vele menschen, die zijn naam niet eenmaal kennen; zoo mag het dan ook wel een jong koetsier gaan; hu paard!" . . . En hij snelde weg.

—

Vele bezoekers van de Tentoonstelling te Parijs maakten gebruik van het adres der Christ. Jongelingsver. (Mr. Paul Theiss, Rue de Trévise, Paris) om aan geschikte logementen te komen enz. Half Juli hadden reeds 78 personen, onder wie 9 predikanten, in haar eigen lokalen gelogeerd.

—

Te Harlesden heeft de Engelsche geestelijke een nieuwe praktijk van ritualisme ingevoerd. Op zekere dagen houdt hij des morgens een mis en men zendt daar de kinderen der openbare scholen heen. D. w. z. men laat deze niet communiceren, of Avondmaal houden, dat doet de vicaris alléén. Maar hij aanbidt de beide gestalten van het Avondmaal en handelt van stukje tot beetje als bij het Avondmaal.

—

Men heeft ter nagedachtenis van Spurgeon een Rusthuis bestemd voor de leeraren, zendelingen en andere Christelijke arbeiders. De weduwe en de vrienden van Spurgeon hebben het voornemen deze stichting aan de Baptistische Unie over te dragen, geheel vrij van schuld en geheel gemeubileerd. Het is een ruim en luchtig gebouw te Brighton op de zeekust gelegen, naast tuinen van Sussex. Men dacht het in September te openen.

†.

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.
II.

Na het verslag van den Secretaris bekwam Ds. A. Doorn van Franeker het woord en hield een referaat over: *„Het hoog belang der exegese voor de Bediening des Woords,"* waarvan de hoofdinhoud hier volgt.

Op het hooge belang van de Bediening des Woords wordt allereerst door referent de aandacht gevestigd. „Jezus zelf," zoo spreekt hij, „is de hoogste Profeet en Leeraar, en zijn profetisch ambt zet Hij nog steeds door de bediening des Woords in het midden der gemeente voort. Hij heeft daartoe gegeven sommigen tot apostelen, sommigen tot profeten, sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leeraars. De herders en leeraars, hier de Dienaren des Woords, zijn de instrumenten des Heiligen Geestes, door wie Hij zijn Woord tot de gemeente brengt. En gelijk de Heere tegenover Satan stond met het: „Daar staat geschreven" en de Godsmannen van den ouden dag kwamen met een „zoo waarachtig als de Heere leeft," zoo hebben ook zij te staan en te komen met de autoriteit der Heilige Schrift, de Heere zelf door hen sprekende voor zoover en zoo menigmaal zij ook het Woord Gods brengen. Het licht van dat Woord hebben zij voorts te laten schijnen op elk terrein van het gebied, dat ter hunner bearbeiding voor hen ligt.

De vraag: „Wat zegt de Heilige Schrift?" is dan ook met het oog op de bediening des Woords in het midden van de vergaderde gemeente van Christus een vraag van het hoogste gewicht. Het antwoord op die vraag is eensdeels zeer gemakkelijk, want het woord des Heeren is eene lampe voor den voet, waarom wij leeren de perspicuitas scripturae, de „duidelijkheid der Heilige Schrift." Aan de andere zijde is de beantwoording dier vraag moeilijk met het oog op de diepten, die in 's Heeren Woord liggen verscholen. Met het oog op die moeilijkheid leeren de Roomschen, dat de kerk het orgaan is, waardoor de H. Geest zijn Woord uitlegt. Wel aanvaarden de Gereformeerden de potestas doctrinae van de kerk, maar niet in dien zin, dat de persoonlijke vrijheid van den exegeet aan banden worde gelegd. De Exegese moet door grammatischen historischen arbeid den juisten zin van het geschrevene weergeven, lettende op de analogiä scripturae. Zij moet niet alleen naspeuren wat de schrijver dacht bij het schrijven, maar ook den verborgen zin der Schriften vatten. Zij bewaart voor eenzijdigheid, zoodat men niet eenzijdig redeneert van uit het organisch verband der Schriften zonder een oog te hebben voor de afzonderlijke uitspraken, en evenmin het tegenovergestelde doet; zij bewaart voor mysticisme en scholasticisme, voor willekeur en valsch vernuft. Analytisch synthetisch opgevat is zij van hoog belang voor de Homiletiek, voor de eenheid in de preek, waarborgt altoosdurende frischheid en zal als exegesis popularis de prediking niet doen ontaarden in een dor betoog.

Dit nauwe verband tusschen exegese en gezonde prediking wordt door de geschiedenis geleerd. Let op den homiletischen arbeid van Chrysostomus en Augustinus. Inzicht in de Schrift was voor hen een vereischte voor de prediking, wat ook in het werk de doctrina christiana van den laatstgenoemden kerkvader duidelijk uitkomt.

De predikatie in de middeleeuwen werd hol en leeg doordat de exegese haren winterslaap inging. Het Humanisme bracht verbetering in den vorm; na de Reformatie kwam het Schriftuurlijk karakter der preek op den voorgrond. Luther pakt het hart van den tekst, hoewel formeele eenheid bij hem gemist wordt. Hij is exegeet en geheele stukken uit zijne kerkpostillen zijn als commentaren gebruikt. Calvijn was de „orateur exegete" en oefende machtigen invloed uit door de bediening van het Woord. Ook in ons vaderland was men niet blind voor het hooge belang der exegese. Dit komt duidelijk uit in de Wezelsche artikelen en in verschillende predikaties, die het licht zagen. Maar toen de theorie van Semler ingang vond werd het Woord niet meer bediend.

Het hoog belang der Exegese dringt tot zelfstandigheid in het gebruik der commentaren, tot bestudeering van die vakken, die de bibliologische groep vormen, tot studie der talen, vooral ook van den nieuwen inhoud van het Nieuw Testamentisch Grieksch. Een goed exegeet moet op de hoogte zijn met de geschiedenis des Bijbels. De H. S. is eene historische verschijning. Er moet ook gelet op het eigenaardig karakter der boeken.

Huldigt men hetzij de ideeële, hetzij de coccejaansche opvatting der profetie, zoo komt men tot gansch andere resultaten, dan wanneer men een profetie verklaart naar de eischen, die zij zelve stelt.

Zoo ook, wanneer men de zeit-, end- of reichsgeschichtliche exegese eenzijdig toepast op het boek der openbaring, verarmt de bediening des Woords.

Strengelijk moet ook de eenheid tusschen Oud en Nieuw Verbond gehandhaafd, opdat de preek aan talmudische verklaring zij gespeend. Ook moet gelet op de bepaalde vormen en verschijningen, waaronder het leven zich vertoonde bij het Israëlietische volk.

Bovenal is het noodig een open oog te hebben voor Hem, Die het Middelpunt der Schriften is.

„Was het oog niet zonverwant,
„Het zou haar licht niet kunnen vatten."

Na het uitspreken van dit referaat, dat met de meeste aandacht werd gevolgd, ontvangt Ds. Doorn bij monde van den Voorz. een woord van welverdienden dank.

Tot debat of tot het stellen van vragen wordt nu gelegenheid gegeven.

Ds. Kramer van Stroobos maakt daarvan aanstonds gebruik, en zijne ingenomenheid met het gesprokene betuigende, richt hij tot referent de vraag:

1o. Hoe men handelen moet als onze dogmatiek in botsing komt met onze exegese? en

2o. Wat de exegeet te doen heeft, als het blijkt, dat de algemeen vaststaande vertaling niet de juiste is?

Ds. Wolsink vraagt hierbij, of wij in onze exegese niet te veel aan de belijdenis zijn gebonden?

Ds. Doorn antwoordt, dat ongetwijfeld een zeer gewichtig punt door Ds. Kramer wordt ter sprake gebracht. Wij hebben, zegt hij, onze dogmatiek op te bouwen uit de exegese van afzonderlijke Schriftuurplaatsen, en bij dien arbeid vooral op het organisch verband te letten. Komt onze dogmatiek echter in botsing met onze exegese, dan hebben wij te vragen of onze dogmatiek wel bestaanbaar is met de H. Schrift. Wij moeten daartoe intusschen niet gemakkelijk overgaan, en vooral niet om wat wij in botsing met onze exegese achten aanstonds als zoodanig te leeren. Liever zou hij wachten, nauwkeuriger onderzoeken, naar meerder licht uitzien. Niet onmogelijk blijkt dan in overeenstemming te zijn, wat men eerst achtte met de Schrift, of met zijne dogmatiek, op de Schrift gegrond en uit de Schrift geput, niet overeen te komen.

Blijkt het voorts, dat de algemeen vaststaande vertaling niet de juiste is, dan moet de exegese dienstbaar zijn om het dogma te zuiveren, dat uit die onjuiste vertaling werd opgebouwd.

Ook behoeft de belijdenis ons niet te binden. Zoodra blijkt, dat onze belijdenis met de rechte exegese der Schrift in botsing komt, hebben wij den kerkelijken weg te bewandelen om tegen die belijdenis ons bezwaar in te dienen.

Ds. Kramer komt nogmaals terug op het verschil, dat er tusschen de eene en de andere vertaling des Bijbels bestaat. Hij oordeelt, dat wij allen één vertaling moeten hebben en dat de kerk geroepen is ons een betere vertaling te geven dan die wij nu hebben. De tijd is wellicht voor zulk een arbeid nog niet rijp; er moet meer eenheid komen. Indien we echter niet vertragen, maar volhoudend arbeiden, zal de kerk ook tot dien arbeid kunnen overgaan.

Ds. Plet vraagt: moet men in de exegese niet denzelfden weg bewandelen in betrekking tot de belijdenis als men dien bewandelt in betrekking tot de dogmatiek? met welke vraag Ds. Brummelkamp instemt, en die in bevestigenden zin door referent wordt beantwoord.

Ds. Ploos van Amstel geeft in bedenking, of de vraag tot oplossing is gekomen, wat de exegeet moet doen, wanneer hij met de aangenomen vertaling in strijd komt?

Referent antwoordt, dat de vertaling niet onfeilbaar is en het daarom geoorloofd is van de vertaling af te gaan.

Leidt dit niet, wordt er weder gevraagd, tot groote willekeur van de predikanten?

Geantwoord wordt: de taalstudie gaat

vooruit en door het licht dier studie weten we nu meer dan voor 300 jaren. Mogelijk verschil kunnen en mogen we niet ontwijken.

Ds. Scheps acht het niet raadzaam een tekst te gebruiken, waarvan twee of drie verschillende vertalingen gegeven worden.

Referent zegt: wanneer wij kunnen zeggen, wat de juiste is, waarom dan niet? Een vertaling, die voor allen bindend is, kan moeielijk gegeven worden.

Ds. N. Diemer vraagt nog: Welk gezag heeft men ten aanzien van de verschillende vertalingen te volgen?

De Voorz. antwoordt: In het laatstbedoeld geval is het zeker het best zich te houden aan de Staten-vertaling. Die vertaling is wel niet evenzeer als onze belijdenis met kerkelijk gezag bekleed, maar toch door de kerk ons gegeven, en zoolang de kerk ons geen andere geeft, hebben wij ons aan die vertaling te houden. Ook beveelt ze zichzelve in vergelijking met andere aan. Evenwel ook hier kan worden aangewezen, dat we met een werk te doen hebben dat voor verbetering vatbaar is, hoe uitnemend de mannen ook waren, aan wie we het hebben te danken.

In den Staten-Bijbel zelven wordt in de Kantteekeningen bij tal van teksten ook een andere vertaling opgegeven; b. v. bij *Joh.* 14 : 1 „gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij", voegen zij nog drie andere vertalingen. Gedurig leest gij een meer letterlijke vertaling aangeduid met het voorafgaande: *Hebr.* of *Gr.* Hier en daar is de inlassching ontegensprekelijk onjuist, b.v. 1 *Cor.* 1 : 28 „en hetgeen niet is, opdat Hij hetgeen (yet) is te niete zoude maken", waardoor de tegenstelling *niet* zijn en *zijn* onkenbaar wordt; die invoeging heeft dan ook vele uitgevers van den Bijbel verlokt om *niet* te veranderen in *niets*. Dat „niet" hier een subjectieve ontkenning is, komt ook niet uit in de vertaling, maar wordt terecht in de Kantteekening aangeduid. In *Openb.* 22 : 2 is door *heidenen* vertaald hetzelfde woord, dat in 21 : 24 en 26 door *volkeren* vertaald is, hoewel de Kantt. op den eerstgenoemden tekst terugwijst naar de laatstgenoemde. Door die vertaling „heidenen" wordt de uitlegging van Op. 22 : 2 nog moeilijker dan ze toch reeds is. En zóó zijn er meer. Wanneer nu het minjuiste òf onjuiste van eene vertaling gansch duidelijk is, waarom zou dan de dienaar des Woords niet een andere vertaling mogen volgen, met aanwijzing van de gronden die hij daarvoor meent te hebben? Dit zal echter steeds met groote voorzichtigheid, bescheidenheid en openheid moeten gedaan worden, en het kan en mag slechts de vrucht zijn van grondige studie en nauwlettend overwegen. Indien de dienaar in alles toont het vertrouwen der Gemeente waardig te zijn, zal de Gemeente daardoor niet worden geschokt; en tot nadere toelichting en verantwoording zij men steeds ten volle bereid.

Voorts wijst hij er op, dat wel moet worden onderscheiden, of de afwijking van ons exegetisch resultaat de Schrift geldt, òf de belijdenis, òf de dogmatiek. Is ons resultaat in strijd met de doorgaande leer of met afzonderlijke duidelijke uitspraken der Schrift, dan is het daardoor vanzelf veroordeeld, want de Schrift kan niet in het allergeringste met zich zelve strijden. Is het in strijd met eenig stuk der belijdenis, dan hebben wij ons veelmalen te bedenken, en opnieuw te onderzoeken, eer wij onze exegese voor de juiste houden; omdat de in belijdenis de Kerk haar geloof uitspreekt, als vrucht van de verlichting des Heiligen Geestes in de voorgaande eeuwen. Blijven wij echter bezwaar houden, dan moeten wij niet ons gevoelen, ons dogma, zoo ge wilt, gaan prediken, maar het bezwaar gaan kenbaar maken in den kerkelijken weg. Komt onze exegese niet in strijd met de Schrift, en ook niet met de belijdenis, dan is het betrekkelijk van weinig beteekenis dat zij afwijkt van de dogmatiek, die als zoodanig het werk is van dezen of genen Godgeleerde, en niet door de kerk geijkt. Niemand echter ga voor den Bijbel zitten, alsof hij geheel de exegese nog eens moet en kan overdoen, maar ieder sluite zich aan bij wat God heeft gegeven, en gebruike de belijdenis als wegwijzer, doch de Schrift zelve alleen als den onfeilbaren uitlegger van zichzelve en den rechter van alle uitlegging en leering. En het zij steeds onze bede, dat de Heere ons leide tot dieper en helderder inzicht in de Schrift en tot verrijking en, waar 't noodig mocht zijn, tot verduidelijking en verbetering der belijdenis.

Instemmend met referent wijst spr. nog op het hoog belang van exegetische studie voor de bediening des Woords. 't Is zoo treurig als de leden der Gemeente denken of zeggen: de dominee gaat niet op den tekst in, maar redeneert er om of over heen — waarvan een karakteristiek geval wordt meegedeeld. De behandeling van perikopen is doorgaans nuttiger dan van een of een half vers; insgelijks die van Bijbelboeken achtereen. Alleen wie *het Woord Gods* predikt, bedient, arbeidt volgens zijn roeping en kan de gemeente bouwen. Spr. wijst hierbij nog aanbevelend op de „Feeststoffen" van Ds. J. Bavinck.

(*Wordt vervolgd.*)

DE VER. TOT CHRIST. VERZORGING VAN ZENUWLIJDERS IN NEDERLAND.

II. *Hare werkzaamheden.*

Natuurlijk zijn de werkzaamheden der nog jeugdige Vereeniging, zondert men de voorbereidende uit, nog niet vele geweest. Toch zijn zij niet van gewicht ontbloot. Allereerst werden de Statuten vastgesteld. Uit de Statuten moeten twee punten in het bijzonder worden genoemd. Eerst de verhouding der Vereeniging tot de Vereen. tot Chr. Verzorging van Krankzinnigen. O schoon de grondslag van beide Vereenigingen dezelfde is, en zij beide zooveel mogelijk samenwerking zullen zoeken ter bevordering van hun geestelijke, wetenschappelijke, en medische belangen, zoo bestaat er tusschen beide toch niet de minste officieele band. Ook financiëel blijven zij streng gescheiden. Zij staan slechts in zusterlijke betrekking naast elkander. En verrijst er straks, God geve spoedig, een Sanatorium voor zenuwlijders, dan worden krankzinnigen in geen geval opgenomen.

Het tweede punt waarop de aandacht, vooral van onze Kerkeraden en Diaconieën moet vallen, is de conditie, waarop corporatiën, die instemmen met de Statuten, leden der Vereeniging kunnen worden. Die conditie was oorspronkelijk bepaald op eene bijdrage van f 25 als minimum, of, wat Kerkeraden betreft, op het houden van eene jaarlijksche collecte in de openbare godsdienstoefening. Algemeen vond men dat voorgestelde minimum echter te hoog; ook kwam bericht in van enkele Kerkeraden, dat zij wel wilden toetreden, indien dat bedrag van f 25 lager werd gesteld, waarna besloten werd het minimum te verlagen op f 5, met deze bepaling daarbij, dat Kerkeraden, die meer vermogen, bijdragen zullen naar dat vermogen. Moge deze wijziging er toe medewerken, dat nog vele Kerkeraden of Diaconieën zich komen aansluiten, en dat ook de kleinere kerken in ons vaderland nu niet achterblijven.

Voorts werd een Bestuur gekozen, bestaande uit negen leden, dat na zijne verkiezing zich aldus heeft geconstitueerd: Ds. J. W. A. Notten, voorz.; Dr. S. R. Hermanides, 2e voorz.; E. A. Keuchenius, secret.; Ds. A. van Andel, 2e secret.; C. Graaf van Limburg Stirum, penntm.; Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck, 2e penntm.; Ds J. H. Feringa; F. Gunnink Bz.; P. Roodhuyzen.

Wat de Vereeniging nog niet heeft gedaan, is te besluiten tot aankoop van een geschikt terrein, tot het bouwen van tehuizen en tot het uitschrijven van eene Leening. Kan zij dat niet? Wilde zij dat niet? Jawel; maar dat lag nog niet zoo spoedig op haren weg. Allereerst ligt op haren weg het verkrijgen van meer leden; en het stichten van plaatselijke afdeelingen. Vooral dat laatste. Zonder een zeker aantal plaatselijke afdeelingen, die afvaardigen, kan zij straks niet veel vergaderen en besluiten nemen. Ook heeft zij Correspondenten noodig, die werven, en de belangen der Vereeniging bepleiten. Wie der Broederen of Zusteren gevoelt zich gedrongen, zich op te geven als lid? Wij wachten hunne namen. Wie biedt zich aan als Correspondent of Correspondente? Wij zullen dankbaar van hunne krachten gebruik maken. Wij moeten binnen niet al te langen tijd minstens duizend leden hebben. En zoo God met ons is, zal ons dat ook gelukken.

Heerenveen. A. VAN ANDEL.

Boekaankondiging.

L. Penning. De Oorlog in Zuid-Afrika. Rotterdam, Daamen.

De oorlog duurt veel langer, dan bij den aanvang door velen verwacht werd. Van Penning's boeiend verhaal zijn 25 afleveringen verschenen, maar ze loopen slechts tot den slag bij Magersfontein op 11 Dec. 1899. Schrijver en Uitgever hebben daarom besloten een tweede reeks van 25 afleveringen, à 10 cts. per aflevering, te laten verschijnen Wie deze ontvangen wil, moet opnieuw inteekenen. Wie het eerste deel bezitten, zullen ongetwijfeld ook gaarne van het vervolg eigenaar zijn. Laten zij zich daarom opnieuw bij hun boekhandelaar opgeven!

Beknopt Overzicht der Kerkgeschiedenis door J. C. Wirtz Cz. Tweede vermeerderde druk. Middelburg, K. le Cointre 1900.

Dit boekje, in de school ontstaan, gelijk de Schrijver zegt, is ook voor de school, bepaaldelijk voor de school met den Bijbel bestemd. En daarvoor kan het ongetwijfeld tot nut en zegen zijn. Het geeft 50 korte lessen over de hoofdpersonen en hoofdgebeurtenissen der Kerkgeschiedenis, daarna jaartallen uit en vragen over die lessen en bevat dan in een aanhangsel nog enkele liederen. De prijs is maar 25 cents en bij getallen nog lager.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
M. HORJUS
EN
M. H ZANDSTRA.
HOORN, WORKUM, 20 Sept. 1900.

Ondertrouwd:
T. IDEMA
EN
L. C BROEKSTRA.
BIERUM, DELFZIJL, 22 Sept. 1900.

Getrouwd:
R. K. M. HUMMELEN,
beroepen Pred te Langeslag
EN
M. SMIT.
BEILEN,
21 Sept. 1900.

Bevallen van een **Dochter**
G. BAVINCK—
BOUWES.
ROTTERDAM,
22 Sept. 1900.

Voor de vele blijken van deelneming in het smartelijk verlies mijner Gade, betuig ik, mede namens mijne kinderen en familie, mijnen **hartelijken dank.**

JACOB SALOMONS.

GRONINGEN,
September 1900.

Aan allen, die bij het overlijden onzer geliefde Echtgenoote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder blijken gaven van deelneming, onzen hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
C. LEENHEER SR.

HEERJANSDAM,
25 Sept. 1900.

Heden overleed in het Gesticht »*VELDWIJK*" mijn geliefde Echtgenoot, mij nalatende drie kinderen te jong om hun verlies te beseffen, en onze beminde Zoon, Broeder en Kleinzoon, de heer

JACOBUS DREGMANS,

in den ouderdom van 34 jaren.

De stille hoop, dat hij, als lidmaat door doop en belijdenis de bondszegelen genoten hebbende, ondanks zijn driejarig geestelijk lijden in zijn Heiland ontsliep, — is onze troost in deze zware beproeving.

J. DREGMANS—
VAN GREUNINGEN,
(O. & N. WETERING.)
P. DREGMANS.
C. DREGMANS—
MULDER.
En verdere Familie.

AXEL,
19 Sept. 1900.

Heden overleed onze lieve
WILLEM HENDRIK,
slechts 10 maanden oud.

De Heere, Die gaf en nam, vertrooste ons.

PH W. H. ESKES.
E G. ESKES—
VRIJLAND.

GENEMUIDEN,
20 Sept. 1900.

Wegens ziekte direkt een

BAKKERSKNECHT

gevraagd, zelfstandige werker en van goede getuigen voorzien, bij J. F. BREIMER, bakker OUDEHASKE bij 't HEERENVEEN.

UITGELOOT

de aandeelen

No. 4, 41 en 116

van de geldleening over kerk en pastorie der Ger. gem. te NIEUW-AMSTERDAM.

Namens den Kerkeraad,
P. VISSCHER, *Scriba.*

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker *f* **34.—**. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

KERKORGEL.

Te koop een solied **KERKORGEL,** geschikt voor 6 a 700 personen. Door bijzondere omstandigheden zeer billijke prijs Direct leverbaar. Brieven onder lett. **W.** Bureau »*Bazuin*".

Ten voordeele van de Bannelingen uit Z. Afrika.

Bij J. H. DUNK te ROTTERDAM verscheen: »**Hunne teekenen tot teekenen gesteld**". Rede gehouden in de bidstond voor Z. Afrika door Ds. P. A. E. SILLEVIS SMITT. Prijs **20** cent. Alom te ontbieden of franco van den uitgever na postwissel.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, **en ook door een solieden boekhandelaar.**

VEREENIGING „Christelijke Bibliotheek".

Deze Vereeniging, die zich ten doel stelt **degelijke** Christelijke lectuur voor **volwassenen goedkoop** verkrijgbaar te stellen, begint haar vierden jaargang. Zij blijft ook nu voortgaan zoowel stichtelijke- als ontspanningslectuur (verhalen, enz.), doch steeds in beslist Christelijken geest, uit te geven.

De contributie bedraagt ***f* 5.— per jaar.** Daarvoor ontvangt men alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar worden uitgegeven. Elk jaar zal **minstens 100 vel** druks (1600 bladzijden) verschijnen, zoodat b. v. een boek van 160 blz. den leden slechts **hoogstens 50 cent** kost Tegen geringe prijsverhooging zijn de boeken ook gebonden verkrijgbaar.

Als deel I van den **nieuwen jaargang** verscheen:

Eén pleitgrond slechts,

DOOR

W. VAN NES.

Prijs voor niet-leden f 1,50.

Men vrage het zijnen boekhandelaar ter inzage, benevens een **gratis-ex.** van het uitvoerig, *geïllustreerd prospectus,* dat alle inlichtingen geeft en de titels vermeldt der boeken, die reeds door de vereeniging uitgegeven werden en die het vierde jaar zullen verschijnen. Tevens vindt men daarin eene voordeelige aanbieding op de vroeger door de vereeniging uitgegeven boeken.

Men kan zich als lid aanmelden bij iederen soliden Boekhandelaar en bij den Uitgever

G. F. Callenbach te Nijkerk.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,

opgericht 1889, levert franco: No. 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd, van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd, 4 kussens, elk 2½ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40. 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **125,—.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Alom is de inteekening geopend op den
Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Heden verscheen bij den uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk:**

IN DEN STRIJD.

Herinneringen van een Transvaalschen jongen

DOOR

A. VAN DER FLIER.

Prijs ingenaaid . . . *f* 0,45.
» gecartonneerd *f* 0,50.

Dit boekje, bewerkt door Mej. A. v. D. FLIER, die door tal van werken op historisch gebied reeds goeden naam maakte, zal zeker door elken Nederlandschen jongen gaarne gelezen worden.

't Is geïllustreerd met drie gekleurde platen en voorzien van geïllustreerd omslag in kleurendruk.

Te bekomen bij elken solieden boekhandelaar en bij den uitgever.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh nemen bestellingen aan.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.
GRONINGEN.

ZANGGEZELSCHAPPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

HOSANNA.
64 Liederen voor drie- en vierstemmig Mannenkoor, ten dienste van Jongelingsver. en Christ. zanggezelschappen. Door SERNÉ. f 1,25.

DE ZINGENDE PELGRIM.
25 Liederen voor Christ zanggezelschappen Door KEUNING. 30 cent.

LIEVEN EN LOVEN.
25 Liederen voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.

DE CHRISTEL. ZANGER.
20 Liederen voor zanggezelschappen en huisgezinnen. Door VAN WIJCK. 25 cent.

DE ZANGVRIEND,
34 Meerstemmige Christ. liederen voor jong en oud. Door WIJLE. 25 cent.

DE KLEINE ZANGER.
20 Twee- en driestemmige zangstukjes voor Christ. scholen en Zondagsscholen. door SMINK. 20 cent.

EENVOUDIGE LIEDEREN.
voor Christelijke en Zondagsscholen. Door VOERMAN. 10 cent.

VADERL. GEZANGEN,
Der jeugd aangeboden door SCHABERG. 10 cent.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Legaten:

Door den heer F. J. D. Theyse legaat van wijlen Mevr. Maria Elisabeth Kreyts Wed. Joung f 200.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Ger Kerk te Arnemuiden f 5,97½, van idem te Domburg f 2,10, van idem te Gapinge f 1,66½, van idem te Grijpskerke f 10,72, van idem te Koudekerke f 14,14½, van idem te St. Laurens f 3,40, van idem te Meliskerke f 6,10, van idem te Middelburg A f 17,69½, van idem te Middelburg B f 9,23, van idem te Middelburg C f 29,44, van idem te Oostkapelle f 7,63, van idem te Serooskerke f 12,07½, van idem te O. en W. Souburg f 8,62½, van idem te Vlissingen A f 17, van idem te Vlissingen B f 14,50, van idem te Veere f 10,47, van idem te Vrouwenpolder f 4,60, van idem te Onderkerk a/d Amstel f 6,50, van idem te Weesp A f 13,27, van idem te Bussum (½ coll.) f 5,59, van idem te Muiderberg f 1,50, van idem te Naarden f 3,77½, van idem te Uithoorn f 0,77, van idem te Culemborg f 5,91.

Aan Schenkingen:

Van G. C. Hz. te Zwartsluis f 3, door den heer J. van Beek van eenige werklieden te Amsterdam f 25.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 40.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin! Vrijdag 5 October 1900. Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleeraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat het, na onderzoek, tot Candidaat in de Theologie heeft bevorderd den Student

H. N. Boukema, wiens adres is te *Appelscha*.

Namens het College vd.,
Dr. H. Bavinck, *Secr.*

Kampen, 2 Oct. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

OOSTEREND, 23 Sept. 1900. Heden middag mochten wij vernemen uit den mond van onzen geliefden Herder en Leeraar A. André, dat hij voor het beroep van Holten had bedankt.

Namens den Kerkeraad,
A. Gaastra, Scriba.

—

BLOKZIJL, 23 Sept. 1900. Met meerderheid van stemmen werd heden uit een te voren door den kerkeraad gemaakt drietal, de heeren: Ds. Cazemier van De Krim, Ds Gispen van Overschie en Cand. J. Jansen van Varseveld, tot Herder en Leeraar gekozen Ds J. Gispen van Overschie.

Namens den Kerkeraad,
J Aart, Scriba.

—

NIEUW-DORDRECHT, 25 Sept. 1900. Hedenavond is alhier, onder leiding van onzen waardigen Consulent Ds. R Huls van N.-Amsterdam, met bijna algemeene stemmen tot Herder en Leeraar onzer gemeente beroepen, de Weleerw. heer Ds. G. J. D. Aalders van Apeldoorn, Wij hopen grootelijks, dat ZEerw. spoedig en gemakkelijk moge kunnen besluiten tot ons te komen. De arbeid is zoo veel in ons midden.

Namens den Kerkeraad,
W. ten Hoor, Scriba.

—

MARRUM, 29 Sept. 1900. Heden ontvingen we bericht van den Weleerw. heer Ds. A. André van Oosterend, dat hij voor onze roeping bedankte.

Namens den Kerkeraad,
Tj. Boumа, Scriba.

—

ENUMATIL, 30 Sept. 1900 Heden werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw heer F. ten Hoor Jz. te Uithuizermeeden W. G. Bekrone de Heere dit met zijnen zegen.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

LANGESLAG bij HEINOO, 30 Sept. 1900. Heden was het voor onze gemeente een blijde dag, daar hedenmorgen onze beroepen Candidaat, de Eerw. heer R K. M. Hummelen, door zijn vader, den Weleerw. heer M. Hummelen van Enumatil, werd bevestigd in zijn ambt naar aanleiding van 1 Tim 4 : 16; waarop des namiddags onze jeugdige Leeraar, onder den indruk van het gewichtige werk hem door zijnen Zender opgedragen, naar aanleiding van Col. 1 : 28 zich plechtig aan onze gemeente verbond. Zegene de Heere Leeraar en gemeente aan deze plaats, tot eer zijns Naams.

Namens den Kerkeraad,
H. Kooijker, Scriba.

—

OPPERDOES, 30 Sept. 1900. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar R J. Aalberts der gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk te Wormerveer. Dat wij spoedig uit den mond van ZEw. mogen hooren: ik blijf bij u, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
K. Rustenburg, Scriba

—

WIERDEN, 30 Sept. 1900. Heden was het voor onze gemeente een zeer blijde dag. Onze algemeen begeerde en met de kerk van Rijssen in combinatie beroepen Leeraar, de WEw heer Ds. M. Ouendag van Zevenbergen tot haar overgekomen, werd in den morgendienst na een gepaste rede naar aanleiding van Jak. 1 : 2*b* in het ambt bevestigd door onzen geachten Consulent, den WEw heer Ds. Smallegange van Almeloo. Des namiddags verbond zich onze Leeraar aan de gemeente met een zeer ernstige rede over de woorden van Gal 6 : 14*a*. Een talrijke schare vulde het kerkgebouw Ook was in den nammiddagdienst onze Edel Achtb. heer Burgermeester en een der Wethouders tegenwoordig. Moge Sions Koning onzen Leeraar stellen tot een uitgebreiden zegen voor onze gemeente en tot verheerlijking zijns Naams. Hartelijk dank aan heeren predikanten en oefenaars, die onze kerk gediend hebben, sedert de openbaring der gemeente dd. 21 Maart 1891.

Het adres aan de kerk is voortaan: Ds M. Ouendag te Wierden.

Namens den Kerkeraad,
R. Dasselaar, Scriba.

—

HEERJANSDAM, Zondag 30 Sept. j l. werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw. heer Ds J. H. Koers van Molenaarsgraaf-Brandwijk. Dat de Heere onze God ons verblijde door de komst van dezen zijnen dienaar, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
T. van Gemeren, Scriba.

—

OOSTEREND, 30 Sept 1900 Hedenmorgen maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de Welew. heer Ds. A. André, tot blijdschap der gemeente bekend, dat hij voor de beroeping van Marrum had bedankt.

Namens den Kerkeraad,
A. Gaastra, Scriba.

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 1 Oct. 1900 Gisteren maakte onze geachte Leeraar Ds. J. Visser der gemeente bekend, de roeping naar de Geref kerk te Sprang te hebben aangenomen. Achtervolge de Heere dit genomen besluit met zijnen onmisbaren zegen

Namens den Kerkeraad,
A J. Nigberink, Scriba.

—

BEILEN, 1 Oct. 1900. Mocht onze gemeente het voorrecht genieten, haren geachten Herder en Leeraar, den Weleerw. heer J. Moolhuizen, ruim 26 jaren in haar midden in de bediening des Evangelies werkzaam te zien, thans is zij van zijn optreden in haar midden verstoken Voor eenige weken gevoelde ZEerw. bij zijnen hoogen ouderdom, zich naar het lichaam opeens zoo verzwakt, dat hij den predikdienst niet meer kon waarnemen, en ten gevolge daarvan zich genoodzaakt zag, het Emeritaat aan te vragen, t welk ZEerw. in de jongstgehouden Class. vergadering, met medewerking der Prov. deputaten ad hoc, zonder eenig bezwaar eervol werd verleend. Gaarne hadden we ZEerw. nog eenmaal den kansel zien beklimmen, om een afscheidswoord tot de gemeente te richten, doch de zwakheid des lichaams liet hem dit vooralsnog niet toe. 't Is onze wensch en bede, dat zijn zoo langdurige arbeid in ons midden van achteren met des Heeren onmisbaren zegen worde bekroond, en dat ZEerw. nog eenige jaren een aangename rust moge genieten.

Namens den Kerkeraad,
H. Brink, Scriba

P. S. Verzoeke vriendelijk, stukken den Kerkeraad betreffende, voortaan te zenden aan het adres v/d Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 1 Oct. 1900. Gisteren bij het begin der morgen-godsdienstoefening moesten wij van onzen geliefden Herder en Leeraar, den Weleerw heer Ds J. Zijp, vernemen, dat hij, na ernstig en biddend beraad besloten heeft, om het beroep naar de Geref. kerk van Zwartsluis aan te nemen Dit besluit werd met diep leedwezen vernomen. De Heere geve ons echter in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Pzn. Sr, Scriba.

—

TIEL, 1 Oct 1900, Gisteren in de voormiddag-godsdienstoefening werd onze beroepen Leeraar, Dr. G. Keizer, tot den dienst des Woords en der Sacramenten bevestigd door zijn schoonvader Prof. M. Noordtzij van Kampen. De bevestiger had tot grondslag zijner rede Hand. 4 : 29*b*. Des namiddags verbond de jeugdige Leeraar zich aan onze gemeente, sprekende naar 2 Cor. 4 : 5. Met hartelijke toespraken tot Prof. Noordtzij, zijne ouders, den kerkeraad, het hoofd der Chr. School en den Luth. predikant, als mede-bestuurder der School, en tot de gemeente in haar geheel, werd zijne intree-rede besloten Moge de Heere zijn dienstwerk onder ons ten rijken zegen stellen en hem daartoe bekwamen en leiden door zijn Geest. Onzen dank aan heeren predikanten en studenten, die zoo bereidwillig geweest zijn, ons gedurende ds vacature te dienen.

Namens den Kerkeraad,
A. Tholens, Scriba.

—

WESTER-EMDEN, 1 Oct 1900. Onder leiding van onzen geachten Leeraar, den Weleerw heer Ds. J. Sijbesma, die binnen kort vertrekt, werd gisteren met toestemming van alle mansledmaten, door den kerkeraad der Ger. gemeente alhier beroepen tot Herder en Leeraar, de Weled. heer J. Jansen, Candidaat te Varseveld.

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jr., Scriba

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 2 Oct. 1900. Na den bidstond is onder leiding van Ds J. Visser is met alle stemmen tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Eerw. heer J Jansen, Theolog Cand. te Varseveld. Dat Sions Koning hem volle vrijmoedigheid geve om deze zoo eenparige roeping op te volgen, is niet alleen de wensch maar ook de bede des harten van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. Negberink, Scriba.

—

BEDUM *B*, 2 Oct. 1900 Verleden Zondag trad onze Leeraar, Ds. J M. Stroes, voor het laatst voor de gemeente op. Naar 1 Joh 2 : 28 bepaalde hij de talrijke schare, die het kerkgebouw vulde, bij den hoofdregel des levens, voorgeschreven door het slot des levens Aan het einde zijner rede legde hij de bediening neder en stelde hij den herdersstaf in handen van den kerkeraad. De gemeente zong hem ten slotte Ps 121 : 4 toe.

Namens den Kerkeraad,
H. Meuma, Scriba

CLASSEN.

Classis Leiden.

De Classicale Zendingsdag der Classe Leiden zal D. V. den 10 *Oct. a s.* te Sassenheim gehouden worden. Aanvang des middags om 2,30 ure.

Opening door den pastor loci. Refer. door *Ds. T. H. Woudstra*, onderwerp „Iets over opleiding", en door *Ds. W. B. Renkema*, onderwerp „Zendingsmethode". Des avonds ten 6,30 bidstond onder leiding van *Ds. Impeta*.

Namens Deput. voor de Zending,
J. Thijs.

—

Classis Rotterdam.

De Classicale vergadering der Geref. kerken in de Classis Rotterdam wordt D. V. gehouden *Dinsdag* 16 *October* 1900 des morgens te 10 *ure*, *Ammanstraat* 25 te *Rotterdam*. Agendum gewoon.

Namens de roepende Kerk te IJselmonde,
R. Smeding, *Praes.*
H. N. Winkelhof, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor de Evangelisatie i/d. Prov. Groningen.

Coll. v d. gem. te			
Aduard	f 9,74	Haren	f 9,03⁵
Bedum *A*	- 30,15	Kielwindeweer	- 6,23
„ *B*	- 7,62	Wets.-Sauwert	- 12,17
Ezinge	- 11,26⁵	Ten Boer	- 18,50
Groningen *A*	- 71,35	Thesinge	- 5,10
„ *B*	- 19,72		

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 26 Sept. 1900.

Inwendige Zending in Drente.

Ontvangen in September:

Coll Zondagsschool Odoorn	f 2,25
Kerk Weesp *B*	- 2,50
Eenige vrienden te Voorschoten	- 6,—

Voor deze giften wordt de milde gevers dank gezegd, terwijl wij ons bij vernieuwing aanbevelen tot het in ontvangst nemen van bijdragen voor de Inw. Zending in Drente. Wij hopen, dat er in de Wijnmaand ook een rankje der liefdegaven voor Drente bestemd zal worden.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

Diever, 2 Oct. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Emmer-Compascuüm	f 1,40	Hemelum (2de coll.)	f 3,20
Nieuw-Buinen	- 5,05⁵	Hindeloopen	- 4,73
Nieuwe-Pekela	- 20,12⁵	Koudum	- 12,07⁵
Onstwedde	- 8,80	Oppenhuizen	- 11,53
Onstwedder-Mussel	- 2,55	Oudega	- 8,85
Sellingen	- 5,80	Oudemirdum	- 3,88⁵
Stadskanaal	- 17,15⁵	Sloten	- 0,69
Stads-Musselkanaal	- 6,—	Sneek *B*	- 23,94
Valthermond	- 2,64⁵	Stavoren	- 1,72⁵
Weerdingermond	- 2.85	Warns	- 4 03⁵
Wildervank	- 25,—	Workum	- 19,48
Balk	- 2,32⁵	Woudsend	- 3,88
Bozum	- 7,04⁵	Wijckel	- 3,42⁵
Goënga & Sybrandaburen	- 9,20	IJlst	- 8,69
		(½ coll.) Hommerts	- 4,25
Heeg	- 17,66⁵	Oosthem	- 3,82
Hemelum (1ste coll.)	- 3,75		

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. *K. D. v. d. Kooy* Corr. te *Winsum* (Cl. *Warfum*) de contrib. van A. Zijlstra f 0,50, J. Danhof f 0,75, J. Melles f 1, J. Doornbos f 2, H. Heerema f 1, H Antoon f 1, K. D. v. d. Kooy f 1, R. Sikkens f 2, E Feringa f 1

Door Ds. *J. Duursema* te *Uithuizen*, Corr. Cl. *Warfum* de contrib. uit *Middelstum* van N b. v. Eikema f 1, P. Tilbuscher f 1, H Smit Sr. f 1, Jak Rozema f 1, E. v. d. Schans f 1, J. Y. Bosch f 1, G. v. Huizen f 1, W. Hoving f 1, R. Bossinade f 1, A. Bos f 1, M. Ubbens f 2,50, E. Norg f 1, K. Bosker f 0,50, R. Dekker f 1, J. P Zandt f 1, Mr. J. v. d. Laan f 1, Ds. Jongsma f 1, K. Guinter f 1, L. P. Nieborg f 2, G. Sietzema f 1, H. Heerrema f 1, W Renkema f 0,75, Joh. v. Lier f 1, D Steendam f 1, C. B. Nederhoed f 0,75, K. Bosma Kz f 0,75, P. Doorabos f 1, J. Schuuringa Kartens f 1, W. P. Oudman f 0,75, A. Biewenga f 1, P. v. d West f 1, H. Schuringa f 1, Wed. K Biewenga f 1, Extra gift f 1.

De Penningmeester
Zwolle, 29 Sept. 1900, *van de Theologische School*,
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van A. Volland Hellevoetsluis namens de Zendingsvereen. „het Mosterdzaad"	f 3,50
Van Mej. J. Zeldenrijk Gouda uit HEd. busje	- 17,—
Uit het busje van den heer v. d. Laan	- 2,50
Door Ds. E. Kropveld te Rijswijk van P. A Praamsma namens de Centsvereen. uitg. v/d Chr. J.-V. „Onderzoekt enz."	- 2,50
Van Mej. B. v. L namens Mej. N. N.	- 2,50
Namens Mej. B. v. L.	- 0,50

Ondergeteekende blijft zich dringend aanbevelen voor verdere giften; terwijl hij er de aandacht op vestigt, dat zijn adres veranderd en voortaan is, als hieronder vermeld.

Rotterdam, N. Koops,
1 October 1900. Oostvestplein 65.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door A Koelaard, v/d Zead. Vr. „het Mosterdzaad" te Hellevoetsluis	f 10,—
Door J, G. v. d. Hoogt te Kampen, v/e dienstmeisje f 0,50 en uit 't busje van L. Smit te Schokland f 7, samen	- 7,50

Doesborgh, B. de Moen,
29 Sept. 1900. *Quaestor.*

OUDERS OF GETUIGEN.

VI.

De splitsing der morgen godsdienstoefening in twee onderscheiden deelen had ten gevolge, dat het tweede gedeelte, waarin de viering van het avondmaal de hoofdzaak was, hoe langer hoe meer, ook onder den invloed der Heidensche mysteriën, in een geheimzinnig waas werd gehuld.

Alleen de ingewijden, de gedoopte geloovigen, mochten daaraan deelnemen. Aan alle anderen, niet slechts aan de ongeloovigen, maar ook aan de catechumenen en gecensureerden, was de toegang en de bijwoning ontzegd.

En een lange voorbereidingstijd was noodig, eer zij, die de begeerte te kennen hadden gegeven om Christen te worden, tot den doop en door de inwijdingsacte van den doop tot het avondmaal werden toegelaten.

Het grootste deel der catechumenen bestond uit Joden en Heidenen, die de begeerte geuit hadden, om Christen te worden. Maar een ander deel werd gevormd door hen, die uit Christen-ouders geboren waren, doch in hun jeugd den doop niet hadden ontvangen.

Natuurlijk was de proeftijd, die aan deze catechumenen gesteld werd, in verschillende kerken en in verband met het verschil van personen en toestanden, onderscheiden in duur.

Maar langzamerhand kwam daarin toch op vele plaatsen een zekere orde en een meer geregelde gang. De catechumenen werden als het ware in klassen verdeeld, en bij iedere bevordering hadden er dan eene reeks van plechtigheden plaats.

Vooral drie groepen zijn er te onderscheiden. De eerste groep bestond uit hen, die zich bij een of ander lid der gemeente aanmeldden, om van hem eenig voorloopig onderwijs in den Christelijken godsdienst te ontvangen, en den wensch te kennen gaven, om later gedoopt te worden. Reeds bij de aanneming van deze personen hadden er soms eenige plechtigheden plaats, bestaande in afzwering van de Heidensche dwalingen, in het kenbaar maken van de begeerte om van de kerk het geloof te ontvangen, in het uitdrijven bij hen van de booze macht van den duivel, in de zegening met het kruisteeken op hoofd en borst, en in oplegging der handen.

Na een tijd lang van een of ander lid der gemeente onderwijs te hebben ontvangen, werden deze personen opgenomen in den engeren kring der catechumeni, die niet alleen privaat onderricht genoten, maar ook toegelaten werden tot het eerste deel der godsdienstoefening, n.l. tot de lezing en de prediking des Woords, en later ook tot het gebed, dat aan het einde der prediking door de gemeente in het bijzonder voor de catechumenen werd opgezonden. Ook deze opneming in den kring der catechumeni ging met verschillende plechtigheden gepaard, o.a. met de handoplegging en met de zegening en overgave van een korrel zout, als symbool ervan, dat de geloovigen het zout der aarde moeten zijn.

Eindelijk volgde de groep dergenen, die binnen enkele dagen of weken den doop zouden ontvangen. Ofschoon n.l. de kerk steeds erkende, dat de doop op alle tijden en aan alle plaatsen bediend mocht worden, bracht het stelsel van het catechumenaat toch mede, dat er allengs bepaalde tijden voor den doop werden bestemd. Als zulke dooptijden golden vooral de gedenkdagen van Christus en van de martelaren en onder deze vooral het Paaschfeest. Want in den doop werden de geloovigen immers de gemeenschap met Christus, in zijn dood en in zijne opstanding, deelachtig.

De twee, drie of zes weken, welke aan het Paaschfeest voorafgingen, waren voor die catechumenen, welke op dien dag den heiligen doop zouden ontvangen, een tijd van ernstige zelfbeproeving, eene voorbereiding in engeren zin. Zij moesten dan van vele dingen zich onthouden, zich oefenen door vasten en waken, door

gebed en overpeinzing, teneinde straks op waardige wijze het sacrament van den doop te ontvangen. En als dan de groote dag der inwijding tot de Christelijke mysteriën gekomen was, werd de doop aan de catechumenen op de plechtigste wijze, onder allerlei ceremoniën toebediend. Duivelbanning, opening van ooren en mond voor het hooren en verkondigen van Gods Woord, zalving en handoplegging, naamgeving en het aandoen van eene nieuwe kleeding symboliseerden den grooten overgang, die door den doop uit het rijk der duisternis in dat des lichts plaats greep.

Na de vijfde eeuw is deze instelling van het catechumenaat langzamerhand in verval gekomen. Immers maakte toen de doop van volwassenen in het gekerstend Europa hoe langer hoe meer voor den Kinderdoop plaats. Er kwam toen wel onderwijzing van de gedoopte kinderen voor in de plaats. Maar deze droeg een gansch ander karakter dan het catechumenaat, hetwelk bepaaldelijk eene voorbereiding was voor den doop, voor de opneming en inlijving in de Christelijke gemeente.

Maar wat hierbij vooral opmerking verdient, is dit, dat de liturgische gebruiken en de kerkelijke ceremoniën, die door het catechumenaat in zwang gekomen waren, bestaan bleven en op den Kinderdoop werden toegepast. De toestanden mochten veranderen, maar de kerk hield aan hare gebruiken vast. Zij bracht hier en daar wel eenige wijziging aan, en paste de oude vormen aan de nieuwe toestanden aan, maar zij schafte die vormen niet af en hield ze tot op den huidigen dag in eere.

Men behoeft nog slechts oppervlakkig kennis te nemen van het ritueel, dat in de Roomsche kerk bij den doop in acht genomen wordt, om van de waarheid hiervan overtuigd te worden. Al de gebruiken, die vroeger door het catechumenaat opgekomen waren en over heel den tijd der voorbereiding heen zich uitbreidden, zijn bij den doop in de Roomsche kerk wel tot eenige oogenblikken saamgedrongen, maar toch in het wezen der zaak onveranderd bewaard gebleven.

Eerst wordt de doopeling naar de kerk gebracht, aan welker ingang de priester, met paarse stool gekleed, uit droefheid over den geestelijken dood, waarin de doopeling nog gevangen ligt, hem opwacht. Want als slaaf van Satan mag de doopeling niet terstond de kerk, het huis Gods, binnentreden. Daar ontvangt hij een nieuwen naam, den naam van een heilige, opdat hij in dezen een voorspraak hebbe bij God. Bij dezen nieuwen naam spreekt de priester den doopeling aan en vraagt hem, wat hij verlangt. Deze geeft ten antwoord: het geloof, dat is het geloof, dat de Christelijke kerk belijdt. Hij zegt niet: den doop, want hij wordt, evenals eertijds degenen, die zich voor het eerst aanmeldden om Christen te worden, ondersteld nog niet de leer des geloofs te bezitten, en moet dit dus eerst door onderwijs van de kerk ontvangen. De priester doet hem daarop de vraag: wat geeft u dat geloof? En het antwoord luidt: het eeuwige leven. Waarop de priester wederom zegt: indien gij ten leven wilt ingaan, zoo bewaar de geboden: gij zult den Heere uwen God liefhebben uit geheel uw hart en geheel uwe ziel en geheel uw verstand, en den naaste als uzelven.

Na dit korte onderwijs in de leer des geloofs en des levens, blaast de priester den doopeling driemaal zacht in het aangezicht, om den onzuiveren geest te verdrijven en voor den H. Geest plaats te doen maken. Vervolgens teekent hij voorhoofd en borst van den doopeling met het teeken des kruises, om hem aan Christus en zijn dienst te wijden. Daarna legt hij de hand op zijn hoofd en smeekt Gods genade over den doopeling aan; legt hem het gewijde zout in den mond, om hem van alle besmetting der zonde te reinigen; bezweert ten tweeden male den Satan, om den doopeling onverwijld te verlaten, en vernieuwt de handoplegging.

Dit alles heeft nog buiten de kerk aan den ingang plaats. Maar na deze ceremoniën legt de priester het uiterste deel van zijne stool op den doopeling en leidt hem zoo, ten teeken van zijne kerkelijke macht, de kerk binnen. Maar nog is de doopeling niet genoegzaam voor de ontvangst van den doop voorbereid. Nog mag hij niet ineens tot het doopvont naderen. Op een afstand daarvan blijft de priester met den doopeling staan; spreekt de Apostolische geloofsbelijdenis en het Onze Vader uit; bezweert ten derden male den Satan; bestrijkt de ooren van den doopeling met speeksel, om ze te openen voor het Evangelie, en den neus, om hem de heilige gezindheid mede te deelen, die zijne werken Gode aangenaam maakt; doet daarna aan den doopeling de drie vragen: verzaakt gij den duivel, en zijne werken, en al zijne ijdelheden? — en zalft hem ten slotte borst en schouders met de heilige olie.

Nu is eerst het oogenblik gekomen, dat de doop zal toebediend worden. De priester legt de paarse stool af en doet eene witte aan, tot bewijs van zijne vreugde, dat de doopeling uit den staat der zonde in dien der genade zal overgaan. Maar vooraf doet hij den doopeling nog eenige vragen, of hij gelooft in God den Vader, in Christus, in den H. Geest, in de ééne, heilige Katholieke kerk enz., welke alle met: „ik geloof', beantwoord worden. De laatste vraag luidt dan: wilt gij gedoopt worden? En na het antwoord: „ik wil", wordt dan de doop toegediend, met heilig water, dat op Paasch- of Pinkster-Zaterdag gewijd is en heel het jaar door in het doopvont bewaard wordt.

Ook na den doop volgen nog eenige ceremoniën. De gedoopte wordt op de kruin van zijn hoofd gezalfd, als zinnebeeld van de zalving met den H. Geest. De priester reikt hem een wit kleed over, ten teeken van de reinheid, waarmede hij thans voor God staat en die hij vlekkeloos bewaren moet. Hij geeft hem eindelijk eene brandende kaars in de hand, tot zinnebeeld van het licht des geloofs, dat in zijne ziel ontstoken is en waarin hij voortaan te wandelen heeft. Daarna laat hij hem gaan met de woorden: ga heen in vrede en de Heere zij met u!

Al deze ceremoniën nu, waarmede de doop in de Roomsche kerk omgeven is, zijn ontstaan in de tweede tot de vijfde eeuw, waarin het catechumenaat opkwam en bloeide. Zij onderstellen, dat degene, die gedoopt wilde worden, volwassen was: dat hij eerst nog door onderwijs de leer des geloofs van de kerk ontvangen moest; dat hij uit het Heidendom, het gebied van den Satan, overkwam; dat hij zelf persoonlijk van zijn geloof belijdenis deed; dat hij bij den doop door onderdompeling zijn oud gewaad aflegde en een nieuw aandeed enz.

In één woord, de doop der Volwassenen is in alle opzichten het voorbeeld en model van den Kinderdoop geweest.

BAVINCK.

SOCIALE WETENSCHAP.

Mr. Anne Anema, die door zijn *Calvinisme en Rechtswetenschap* terstond binnen en buiten onzen kring naam maakte, gaf eene nieuwe studie in het licht over de *Grondslagen der Sociologie*. In zijn eerste geschrift bedoelde hij alleen de vraag te behandelen, *of* en zoo ja, *welk* verband er bestond tusschen het Calvinisme als levensbeschouwing en de Rechtswetenschap als wetenschap.

Thans beperkte hij zijn blik, nam één enkel vak der Rechtswetenschap scherp in het oog en trachtte vast te stellen, welke plaats en taak er naar de Gereformeerde beginselen toekomt aan de Sociologie, dat is in het algemeen de wetenschap der maatschappelijke verschijnselen.

De hoofdgedachten, welke de geachte Schrijver in deze zijne tweede studie op zaakrijke en heldere wijze ontwikkelt, komen in het kort hierop neer.

Op het uitgestrekte veld, dat de Rechtswetenschap te onderzoeken heeft, is drieërlei terrein te onderscheiden, dat van de Overheid, den Staat en de Maatschappij.

De *Overheid* draagt een mechanisch, bijkomstig, auxiliair karakter, zij is door God alleen ingesteld om der zonde wil. Daarom behoort tot haar taak alleen de rechtsbedeeling, de rechtspraak, zoowel in dien zin, dat zij als recht boekt, wat in de „zede" geen deugdelijken steun meer vindt en dus wankelend wordt, als in den anderen, meer gewonen zin, dat zij, wanneer er geschil ontstaat, recht spreekt en dwang toepast. Eene andere taak heeft de Overheid niet; een „Culturzweck" komt haar niet toe. Alleen secundair, plaatsvervangend, abnormaal kan zij, wanneer de maatschappij in het ongereede geraakt is, of nog te zwak is om op eigen beenen te staan, de taak van deze overnemen en dan volbrengen, wat eigenlijk de roeping van het volk zelf is.

Van de Overheid is de *Staat* te onderscheiden, die het volk zelf als geestelijk-corporatieve eenheid aanduidt, in Rijk, provincie, gemeente en waterschap zijn kringen vindt en daarom door Mr. Anema met de Gemeenschap of de Staatsgemeenschap vereenzelvigd wordt.

Op den Staat in dezen zin rust de behartiging van de belangen des volks als geheel tegenover het buitenland, de zorg voor leger en vloot, de zorg voor de financiën der Gemeenschap, de zorg voor de openbare gezondheid en veiligheid, voor openbare middelen van verkeer enz.

Eindelijk is er nog de *Maatschappij*, onder welke Mr. Anema verstaat het organisch geheel van vereenigingen, die ten doel hebben de algeheele stoffelijke en geestelijke zelfontplooiing van het individu. Zij komt tot uiting in al die vereenigingen voor wetenschap, kunst, onderwijs enz., die door de burgers worden opgericht en is van den Staat vooral daarin onderscheiden, dat deze er is voor het volk in zijne eenheid, maar de Maatschappij is er voor den enkele, om dezen tot algeheele stoffelijke en geestelijke zelfontplooiing te brengen.

In overeenstemming met deze drie kringen wordt nu door Mr. Anema het bijzonder deel der Rechtswetenschap in drie groepen van vakken gesplitst, van welke de sociologische groep de derde plaats inneemt. De Sociologie is dus geen hulpwetenschap, maar neemt in de Rechtswetenschap eene zelfstandige plaats in en heeft tot taak, om het leven der Maatschappij naar zijne *juridische* zijde te onderzoeken en daarover het licht der kennis te verspreiden.

Dit zijn de voornaamste denkbeelden, door den geachten Schrijver in zijne studie met klare onderscheiding en in duidelijke taal ontwikkeld. Zij hebben allereerst dit voordeel, dat zij tot nadenken wekken en allerlei vragen doen opkomen.

Indien wij ons tot de bevoegden mochten rekenen, zouden we gaarne hier en daar eene bedenking willen inbrengen of althans nadere inlichting verzoeken. Laat bijv. de Staat, zoo streng als Mr. Anema dat wil, zich scheiden van de Overheid eener-, en van de Maatschappij anderzijds? Denkt de geachte Schrijver bij de Overheid alleen aan de hooge Overheid, of sluit hij daarbij ook de lagere, de magistratus inferiores, in? Is het waar, dat de rechtsbedeeling de eenige, oorspronkelijke taak der Overheid is, dat zij hoegenaamd geen »Culturzweck" heeft, en dat zij, iets anders doende dan wat tot de rechtspraak behoort, de eigenlijke taak van Staat en Maatschappij overneemt? Behoort de behartiging van de belangen des volks tegenover het buitenland enz. bij den Staat en in geen enkel opzicht bij de Overheid? Is de souvereiniteit der Overheid qualitatief aan die in andere kringen gelijk? De vragen zouden nog te vermeerderen zijn. Maar gaarne wachten wij eerst het oordeel van deskundigen over Mr. Anema's studie af en zijn den Schrijver reeds daarvoor dankbaar, dat hij door zijne ernstige wijze van arbeiden de problemen zelve ons voorlegt en dus ook de gelegenheid tot het doen van vragen ons ruimschoots openstelt.

Ten andere stellen wij het op hoogen prijs, dat Mr. Anema eene serieuse poging doet, om het verband tusschen de Gereformeerde beginselen en de Rechtswetenschap, niet alleen in haar geheel maar ook in al hare onderdeelen, op te sporen en in het licht te stellen.

Toch vergunne hij ons hierbij ééne enkele opmerking. De geachte Schrijver beroept zich voor de Gereformeerde beginselen, waarvan hij uitgaat, alleen op auteurs uit den jongsten tijd. Maar het Calvinisme heeft eene geschiedenis van drie eeuwen achter zich. De Gereformeerden hebben in dien tijd niet stil gezeten. Zij hebben lang niet gedaan, wat zij hadden kunnen en moeten doen, en zijn veel te spoedig op hunne lauweren ingeslapen. Maar zij hebben ongetwijfeld meer gedaan, dan wij nu dikwijls meenen. Bepaaldelijk hebben zij ook eene leer over de Overheid gehad, over haar oorsprong en doel, over haar roeping en taak, en zij hebben deze leer in allerlei werken, over dogmatiek, ethiek, politiek en oeconomie neergelegd en ook practisch in vele landen toegepast. Het wil ons voorkomen, dat deze werken in de eerste plaats geraadpleegd behooren te worden door hen, die in dezen tijd het verband van de Gereformeerde beginselen met de Rechtswetenschap in het licht willen stellen.

Natuurlijk is de bedoeling van deze opmerking niet, dat al hetgeen de Gereformeerde schrijvers te dezer zake zeggen, in dezen tegenwoordigen tijd ons binden zou. Maar zulk een historisch onderzoek is toch noodig, ten eerste, om erachter te komen, welke de Gereformeerde beginselen in waarheid zijn en ze niet a priori te decreteeren, en ten andere, om, indien wij thans eene andere opvatting hebben, ons zelven daarvan helder rekenschap te geven en de wijziging, juist als door de Gereformeerde beginselen in den tegenwoordigen tijd geëischt, te doen begrijpen.

Eindelijk mogen wij nog in deze studie van Mr. Anema, wanneer wij ze met zijn eersteling vergelijken, een verblijdenden vooruitgang opmerken. De overtuiging van den Schrijver is gerijpt, en daardoor bezadigder maar ook vaster geworden. Levendig is bij hem het besef, dat wij aan algemeene beginselen, theoretische betoogen, groote woorden en holle phrases niet genoeg hebben. Wij dienen, zegt hij, terdege op de hoogte te zijn van de aanhangige kwesties ook tot in alle bijzonderheden toe. Holle phrasen en klinkende tegenstellingen brengen ons maar achteruit. Het beste middel daartegen is een niet noodeloos scherpe, maar ook niet al te zachtzinnige, vooral *ware* critiek in eigen boezem.

Dit helder inzicht in de eischen der hedendaagsche wetenschap, verbonden met eene vaste, besliste overtuiging, geeft goede hope voor de toekomst.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

BROEDERLIJKE BESTRAFFING.

XXIII.

De uitoefening van den plicht der broederlijke bestraffing behoort tot de moeielijkste deelen van het leven der gemeenschap.

De redenen hiervan liggen allereerst in de algemeene verdonkering van het besef omtrent het plichtmatige der broederlijke bestraffing zelve. Dat dit besef verdonkerd is, blijkt, zoodra men zich tot de uitoefening van dezen plicht begeeft. Veeltijds toch krijgt men, als men zijnen broeder bestraft, van hem ten antwoord: wat hebt gij met mij te maken? bemoei u met u zelven. De geest, die zich hierin uitspreekt, verraadt de wereldsche opvatting van de gemeente Gods, die bepaaldelijk in de volkskerken den geschikten bodem harer ontwikkeling heeft gevonden. Men merkt de kerk aan als eene gemeenschap, waarin men op even verren afstand van elkander staat als in den staat, en even als hier de bestraffing van den evenmensch aan het ambt moet overlaten, voorzoover deze zich niet bevindt binnen den engeren kring, dien bloedverwantschap of vriendschap rondom ons sluit. Om alzoo den weg tot de uitoefening van dezen plicht te banen, is het noodig, om het besef weer tot ontwaking te brengen, dat de gemeente eene gemeenschap is, wier leden lichaamsgewijs saamverbonden zijn. Dan toch springt in het oog, dat elke broeder, die ergernis geeft, ja, reeds dan als hij in genade achteruitgaat, niet alleen tegen zich zelven zondigt, maar ook tegen de gemeenschap, en schade doet aan allen; zoodat de gemeenschap, in haar eigen belang, en elk lid derzelve, gerechtigd, ja, aan zichzelve verplicht is, om den afwijkende te bestraffen, en door bestraffing weer terecht te brengen, opdat hij zijne schuldige vrucht voor de gemeenschap afwerpe. Mogelijk is de opwekking van dit besef alleen in eene gemeenschap, die in de belijdenis der waarheid en in de handhaving der tucht, het merkteeken eener Christelijke vertoont. Men kan hieruit zien, hoe schadelijk het is, om zich in eene kerkelijke gemeenschap te bevinden, die door hare eigene natuur de volbrenging van den Christelijken plicht der onderlinge bestraffing onmogelijk maakt.

Maar de moeielijkheid in de vervulling van het gebod ligt evenzeer in ons zelven. Het bestraffen van den broeder is eene zeer teedere zaak, waartoe niet elk geschikt is, en niet in elke stemming des gemoeds, niet in de eerste opwelling de beste mag overgegaan. Hier is voorzichtigheid noodig. Men bestraffe niet voor men zich overtuigd heeft, dat de broeder werkelijk schuldig is; op een los gerucht af ga niemand zijnen broeder bestraffen, maar elk zij gedachtig aan het woord van Jezus: oordeelt niet naar het aanzien, Joh. 7 : 24*a*. Hier is beleid noodig. Wij moeten de geschikte gelegenheden afwachten; den broeder dan bestraffen als de stemming, waarin hij verkeert, ons hoop geeft, dat hij ons woord aannemen zal, en in onze bestraffing met het eigenaardige van zijn karakter rekening houden. Hier is matiging noodig; wij moeten de zonde van onzen broeder niet zwarter kleuren dan zij is, in den waan dat onze bestraffing daardoor doeltreffender wordt; in onze bestraffing kort zijn, en niet bij elke aanleiding haar weer herhalen. Hier is zachtmoedigheid noodig; alle noodelooze scherpte wapent den broeder tot blinde tegenweer tegen onze bestraffing; met onze bestraffing gaat het als met den regen, de zachte regen dringt het diepst den bodem in. Hier is nederigheid noodig. Vergeten wij nooit, dat wij zelven ons allicht schuldig maakten aan wat wij in den broeder bestraffen, en in het beste geval, tot het kwaad, dat wij in hem afkeuren, geneigd zijn, en vervallen zouden, hield Gods genadige hand ons niet terug. Voor alles bewege ons de liefde. Ons oogmerk zij het heil van den broeder, aangemerkt als ons eigen belang; dan zal onze toon vrij zijn van alle bitterheid, en geen hooggevoelendheid, maar warmte en hartelijkheid ademen. Ons bestraffen zij geen bevelen; trachten wij liever het voorbeeld te volgen van den apostel, die met tranen vermaande.

Uit dit alles laat zich lichtelijk zien, dat het bestraffen elks werk niet is. Dit neemt niet weg, dat het elks plicht is. Onmacht ontheft niet van wet. De Schrift eischt, dat wij den broeder bestraffen zullen. Reeds in de wet van Mozes vindt men dien eisch. Gij zult uwen naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen — zoo staat het Lev. 19 : 17*b*. Het Nieuwe Testament zegt ons op dit punt waarlijk niets nieuws. En indien het reeds in Israëls volksgemeente, waarin de kinderen des volks op zooveel verderen afstand van elkander stonden, als in de Messiaansche gemeente des nieuwen verbonds reeds ten plicht werd gesteld, hoeveel te meer dan nu, in eene gemeenschap, waarin wij als leden niet van één volk, maar van één lichaam, onderling verbonden zijn.

Bij de uitoefening van dezen plicht houde men echter rekening met de verhoudingen, waarin wij op het gebied des aardschen levens tot elkander staan. Door dit niet te doen zou men meer bederven dan goedmaken. Waar men als gelijke tegenover gelijke staat, inzonderheid waar men met gezag, over wien te bestraffen valt, bekleed is, ga men zonder schroom tot de bestraffing over. Maar anders wordt het, als men als de mindere tegenover een meerdere staat, als kind tegenover den vader, als vrouw tegenover den echtgenoot, als knecht tegenover den heer. Hier zijn teederheid en voorzichtigheid van noode. In vele gevallen is het beste om te spreken door zwijgen; waar de ernst der zaak tot spreken dringt, zij het woord meer eene bede, om de zonde te laten, dan een bevel, en zoo mogelijk gezalfd door een traan. Men bespiede en volge het voorbeeld van Abigaïl, die David bestrafte, maar — liggende aan zijne voeten, 1 Sam. 25. Ontbreekt het ten eenenmale aan moed of gelegenheid om den broeder te bestraffen, dan roepe men het ambt te hulp, om te doen, wat op onzen weg ligt.

Voorts vermaant ons Paulus, om terwijl wij arbeiden om anderen terecht te brengen, op ons zelven te zien, dat is, acht te geven. Zoo wij het bestraffen van anderen een vermakelijk of gemakkelijk werk gaan vinden, zijn wij van het rechte spoor af, en behooren wij voor alles ons zelven te bestraffen. Dit werk mag alleen biddend worden verricht, in het besef, dat wij, om het recht te volbrengen, geene geringe mate van genade behoeven. Alvorens men er toe over gaat, vrage men zich af, of men zoo noodig, ook zelf wel bestraft zou willen worden, ook van den broeder, dien men bestraffen gaat. Slechts wie de bestraffing verdragen wil, is bekwaam om bestraffing toe te dienen.

Overigens sta elk met allen ernst naar de uitoefening van dezen plicht der liefde. De rechte uitoefening er van werpt rijke vruchten af, zoo al niet voor den bestrafte, dan toch voor anderen, tot weerhouding van zonde; in eene gemeente, waarin het regel is, dat men bestraft wordt, als men zondigt, komt men onder vreeze om te zondigen. Maar ook voor den betrokken broeder zelven kan het de heilrijkste gevolgen hebben. Mogelijk ontsteekt onze bestraffing zijnen toorn; laat ons daarom den moed nog niet opgeven — misschien legt zijn toorn zich neder, wordt hij beschaamd, en keert hij op zijnen boozen weg om. Wat menigte van zonden wordt alsdan bedekt en voorkomen! Wij kunnen er zeker van zijn, dat wij door getrouw met onzen broeder om te gaan, hem op den duur tot vriend krijgen, en tusschen hem en ons banden leggen voor de toekomende wereld. En kan onze vriendschap den toets der bestraffing niet doorstaan, dan is zij een ijdel iets, bij welks verdwijning niets wezenlijks te loor gaat. Ingeval zelfs alle bestraffing vruchteloos ware, dan zou de uitoefening van den plicht er toe, toch nog vrucht afwerpen voor ons

zelven: want zij dwingt ons om zelven onbestraffelijk te zijn, naardien wij anders gevaar liepen om naar huis gezonden te worden met het woord: medicijnmeester! genees u zelven.

V. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

In *Engeland* zijn de verkiezingen voor het parlement sedert enkele dagen begonnen en in vollen gang. Reeds zijn 178 regeeringskandidaten gekozen verklaard en slechts 54 voor de oppositie. Dit schijnt niet zeer in het voordeel van de anti-oorlogsmannen. Toch is 't niet zoo, omdat ze meestal betrekking hebben op plaatsen waar geen mededingers tegenover elkander stonden naar gewoonte, en de liberale districten voor 't grootste gedeelte eerst het laatst, dat wil zeggen op heden Donderdag en daarna aan de orde komen.

De Regeering won nu zes, de liberalen wonnen zeven zetels. Zoo slecht als verwacht werd ziet het er dus nog niet uit voor de liberalen. De invloed van de Afrikaandercommissie, de h. h. de Vos, de Wet en Duplessis heeft zich inderdaad doen gelden, en de jammerkreten, ook van de zijde van officieren en soldaten uit het Engelsche leger geslaakt over de diepbetreurenswaardige toestanden en de vele tekortkomingen van generaals, alsmede het voortduren van berichten over gevechten in alle streken van de Transvaal en Vrijstaat, trots alle beweringen, dat de oorlog uit is — hebben een deel van het Engelsche volk meer tot nadenken gestemd. Jammer maar, dat bij 't gros de valsche meeningen blijven heerschen, hoe krachtig ook Stanhope en Staed hunne stemmen tegen Chamberlain en den oorlog laten weerklinken.

De bovengenoemde Afrikaansche commissie heeft bij haar vertrek een manifest aan het Engelsche volk uitgevaardigd, waarin zij verklaren „dat hun zending voorloopig geëindigd is. Hun taak was het Engelsche volk bekend te maken met den werkelijken toestand in Zuid-Afrika. Zij verklaren gesproken te hebben als Engelsche onderdanen, die het hun plicht rekenden Engeland voor grooter fout te bewaren. Wil men verzoening, dan raden zij aan thans over te gaan tot een confederatie van de Vereenigde Staten van Zuid-Afrika, waarin ook de Republieken een plaats konden vinden. Wellicht zouden thans de Republieken in een zoodanige regeling toestemmen.

Met beslistheid protesteeren zij tegen 't praatje, dat de Hollanders van de Kaap een samenspanning tegen Engeland in den zin zouden gehad hebben." De Wet en Duplessis zijn weer naar de Kaap vertrokken. De Vos blijft nog in Engeland. De Wet moet gezegd hebben, dat hij binnenkort denkt terug te komen als lid van een andere, nog belangrijker delegatie.

Moge het dan zijn met beteren uitslag!

Uit *Zuid-Afrika* komen nu ook berichten in over het aanstaande vertrek van Roberts den veldmaarschalk; zelfs zou hij schikkingen treffen om een groot (?) deel der troepen naar Engeland te doen terugkeeren.

Maar juist deze berichten, gevoegd bij die over de ellenden der Engelsche troepen in Rhodesia, en de telkens weer opduikende berichten over ernstige verliezen aan soldaten en paarden — maakt dat zelfs de hardste schreeuwers voor den oorlog — hunne ongerustheid over den gang der zaken niet kunnen verbergen. In de *Times* komt een stuk voor, waarin opgekomen wordt tegen het terugzenden van de koloniale en de vrijwilligers-troepen. Nu het blijkt hoe ontzettend gehavend dezen zijn en hoeveelen er van vielen, vreest men zeer voor „de ontwrichting van het Engelsche leger." „De „achtergebleven" zouden niet meer zijn dan „uitgeperste citroenen." En indien nu de Boeren-commando's eens volhielden, weêr nieuwe overwinningen behaalden, en er bij vernieuwing schrik onder de troepen kwam — dan kon in korten tijd verloren gaan wat gedurende zoovele maanden voor zulk een ontzettenden prijs is gekocht!.... Dus redeneert men en — er is grond voor. In de laatste week zouden de Engelschen weer over de 2000 man verloren hebben. Laat daar één nul te veel bij zijn, zeker is dat de tegenstand der Burgers nog allesbehalve gebroken is. Volgens de jongste verkregen berichten omringen zij weer in een halven cirkel Pretoria en Rustenburg.

Generaal Delarey bevindt zich tegen over generaal Clements in de buurt van Commandonek; Erasmus staat ten Noord-Oosten van Waterval, en Grobler, die den laatsten aanval op Pienaarstation leidde, heeft tot operatiebasis Pietersburg. Botha zou met 2000 man over Leydsdorp aanrukken om Grobler de hand te reiken.

Verder kwam uit den Vrijstaat bericht, dat zwaar geschutvuur in de richting van Koranberg gehoord wordt en 200 Boeren bij Le Souvenir zijn gezien. Dit is dus in het Zuid-Oosten van den Vrijstaat. Zelfs wordt ook geseind, dat 24 Sept. 70 Boeren Wepener binnenrukten. Zij maakten zich meester van eenige hoeveelheden zadels en kleederen, daarna trokken zij in Zuidelijke richting af. Een inboorling vertelt nog, dat 600 Boeren met een kanon te Warringham gezien zijn. Zij hadden geen enkelen wagen bij zich en vormen dus blijkbaar een vliegende colonne.

Veel is het nieuws nog niet, doch het klinkt eenigszins anders dan de vele zegetijdingen, die op het oogenblik verstomd zijn.... Zaterdagnacht vielen de Boeren bij Lindley een piket aan. Zij kwamen in dekens gehuld uit een kafferkraal. Een Engelsman werd gedood en een gewond. Een Boer, die krijgsgevangen gemaakt werd, was in een compleet uniform van Brabant's ruiterij gestoken.

Men meldt dat de Boeren 20 inboorlingen in de buurt van Lindley doodschoten. De inboorlingen-bevolking is zeer angstig, daar de vijand gisteren aan den horizon gezien is.

Er is een proclamatie uitgevaardigd, waarbij bekend wordt gemaakt dat iedere vijand die aangetroffen wordt, gekleed in de uniform van H. M.'s legermacht, zich blootstelt doodgeschoten te worden.

Geen wonder. Daar was de Wet, die er uitgerust had en na de regeering hersteld te hebben, naar Heilbron aftrok. Ook Bullers poging om Botha en Viljoen op hun marsch naar Pietersburg op te houden, mislukte geheel, en in 't Westen hadden de Engelschen dringend behoefte aan versterking.

Dinsdag moest Roberts zelf het volgende berichten: „Twee-en-twintig wagens, die onder escorte van 60 man bereden troepen naar Vrijheid gingen, zijn gisteren door omstreeks 140 Boeren nabij de Jagersdrift (Natal-grens) aangevallen. 12 manschappen ontkwamen.

Onmiddellijk zijn Natalsche vrijwilligers gezonden, om omtrent het lot van de overgeblevenen zekerheid te verschaffen.

De Boeren deden verloopen nacht nabij Panstation een trein ontsporen. De trein bevatte drie compagniën Goldstream-gardes en andere troepen. Vijf man werden gedood, een officier en 13 man gewond." . . . .

De wolken boven China scheurden zich weer eens. De *Post* te Berlijn publiceerde een officieus bericht, waarin werkelijk de goede verstandhouding tusschen Rusland, Duitschland en Frankrijk wordt bevestigd. Duitschland, van de eerste woede en ontsteltenis over het Russische voorstel van Peking's ontruimen bekomen, heeft de harde kantjes der Nota wat afgeslepen en van een commentaar voorzien, waaruit blijkt, dat de geëischte bestraffing der Boxer-leiders niet aan iedere onderhandeling behoeft vooraf te gaan. Deze daad van Wilhelm is een verstandige. Was hij halsstarrig blijven staan op de inwilliging der Nota, het zwakke Engeland zou hem gesteund hebben, doch hij heeft al te goed ingezien, dat hij alleen de kastanjes uit het vuur zou moeten halen. Toen Von Ketteler vermoord was, zou Duitschland in zijn recht zijn geweest, indien het dadelijk China den oorlog had verklaard, maar toen ter tijd verzekerde Von Bülow uitdrukkelijk, dat deze moord niet zou beschouwd worden als een casus belli. 't Ging niet aan om wegens den mogelijk teleurgestelden van Waldersee thans wel een oorlog te beginnen

Hoe het zij, de teekenen vertoonen zich, dat de Europeesche eendracht voorloopig weer hersteld is. Deze kentering ten goede heeft in China haar pendant. Keizer Kwang-Su treedt weer meer op den voorgrond en keizerin Tsoe-Hsi heeft zich een wijle teruggetrokken in haar sombere overpeinzingen aangaande de vreemde duivels. Kwang-Su richtte een brief aan keizer Wilhelm, waarin hij zijn spijt uitdrukt over al het gebeurde, speciaal over den moord van Von Ketteler, beval verder aan diens stoffelijk overschot alle mogelijke eer te bewijzen en het zoo spoedig mogelijk naar Europa te zenden en spreekt eindelijk de hoop uit dat de vrede weldra geteekend moge worden.

De keizerin ontving van zes onderkoningen uit het Zuiden een verzoekschrift om prins Tuan in staat van beschuldiging te stellen en de Chineesche gezant te Petersburg seinde aan zijn collega's te Parijs, Londen, Berlijn, Washington en Yokohama om hen te verzoeken gezamenlijk een verzoek aan den troon te richten, teneinde prins Tuan onschadelijk te maken. De collega's moeten er zeer voor zijn. Ook zouden namens de Chineesche Regeering bijzondere eerbewijzen gelast zijn voor den vermoorden kanselier van het Japansche gezantschap.

Keizer Wilhelm heeft, zij 't eenigszins hoogdravend, welwillend geantwoord op den brief uit China.

Moge deze goede gezindheid van blijvenden aard wezen en blijvende vrucht dragen voor 't welzijn niet alleen van China, maar ook van Europa.

NOORDTZIJ.

VEEL GEWONNEN, MEER VERLOREN.

In de *Friesche Kerkbode* van 14 Sept. j.l. komt voor een kritiek van de hand van K. Jr. te M. over mijne Artikelen, waarin de vraag behandeld werd: *Bij herkiezing ook hernieuwde publieke bevestiging?*

Terwijl ik mijn dank betuig voor den broederlijken en welwillenden toon, moet ik tot mijn leedwezen mijn oordeel over die kritiek saâmvatten in het hierboven geplaatste opschrift: *Veel gewonnen, meer verloren*

Gewonnen is, dat men van die zijde nu minder kras spreekt en minder stellig in zijn eischen is. Blijkbaar wordt niet gehandhaafd de stelling, *dat bij herkiezing vernieuwde bevestiging noodig is.*

Niet onduidelijk rekent K. Jr. nu heel deze kwestie onder de z. g. middelmatige dingen, die men doen mag, maar ook wel mag nalaten.

„Niemand zal dan zeggen," zoo luidt zijn oordeel, „dat er zonde gedaan wordt, wanneer „de nieuwe bevestiging na herkiezing achterwege wordt gelaten. Maar dat neemt niet „weg, dat er ook veel voor een nieuwe bevestiging te zeggen is en dat evenmin zonde „genoemd mag worden, die nieuwe bevestiging na herhiezing te doen plaats hebben."

Dit is dus geheel iets anders dan „de herbevestiging" *noodig* te achten.

Tegen dat *noodig* was eigenlijk en in de eerste plaats mijn schrijven gericht. In zooverre mag ik alzoo tevreden zijn. Op het standpunt van K. Jr. zal toch deze kwestie geen twistappel zijn en allerminst een hinderpaal tusschen twee kerken, die „ineensmelting" naar eisch van Gods Woord zoeken.

Dit is de eerste winst.

Doch gewonnen is ook de erkentenis, dat het niet aangaat hen, die tegen „hernieuwde bevestiging" zijn te beschuldigen van clericalisme. Daarmeê vervalt de verdenking of bewering, dat het gevoelen van hen die tegen zulk een „herbevestiging" zijn, op een misverstand rust van de bevestiging, die men dan op gelijke lijn stelt met de Roomsche en Luthersche wijding, als waarin een inklevende waardigheid zit.

Dit is dus ook winste. Zoo begint men elkander wat beter te verstaan.

Doch ook in dezen gaat het br. K. Jr. gelijk het wel meer jongbekeerden gaat. Zij slaan zoo licht tot een ander uiterste over.

Immers, die vroeger in zijne kringen *noodig* geoordeelde „herbevestiging" is hem nu een gansch onverschillige zaak.

Dat is ze echter niet, tenminste het *drijven daartoe* of het *staan daarop* is het niet.

Indien men meent, dat er een beginsel in steekt, en dat er zoo iets gewichtigs achterzit, dat zij als eisch mag worden gesteld, dan zit er veeleer iets kwaads, dan iets goeds achter en komt men al *eischende* in den collegialistischen hoek te staan.

Dit is door mij betoogd en met argumenten, naar ik meen, gestaafd. Deze argumenten nu zijn door br. K. Jr. niet weer egd.

't Is mij natuurlijk aangenaam te weten, wat een ander en ook br. K. Jr. „denkt" of ook „toelacht," maar meer waarde heeft het dan ook niet.

Toch ja, één argument tenminste brengt br. K. bij voor zijn afwijkend oordeel. Het betreft het eerste punt van mijn betoog, waarin ik heb aangetoond, dat er van een *noodig* zijn of *moeten* krachtens een bepaling of voorschrift der Kerkenorde geen sprake is zelfs. De Kerkenorde toch schrijft ze niet voor.

Hij die „de herbevestiging" nalaat, zondigt dus niet tegen de Kerkenorde. Dit is duidelijk.

Maar ook even duidelijk is, dat hij, die op die „herbevestiging" staat en haar eischt, geen grond heeft in de Kerkenorde voor dien eisch.

Mogelijk blijkt, dat hij gronden heeft *uit anderen hoofde*, maar *in de Kerkenorde* vindt hij die niet.

En daarover, en daarover alleen ging het in het *eerste* door mij besproken punt.

Het standpunt dat in deze door mij ingenomen is, is eenvoudig en duidelijk. Ook is de juistheid door K. Jr. zelfs niet betwist.

De Kerkenorde schrijft wel bevestiging voor bij een „gewone of eerste verkiezing," maar van een „herbevestiging," gelijk ook van een „herkiezing" rept zij zelfs niet.

Naar eisch of bepaling der Kerkenorde *moet* er bevestiging plaats hebben na verkiezing. Art. 15 D. K. O.

Doch als ge nu ook *den eisch* van „herbevestiging" stelt, dan vindt ge daarvoor geen grond in de Kerkenorde en daarom moogt ge *in Kerkelijken zin* niet met dien eisch komen.

Dat standpunt heb ik ingenomen en verdedigd.

En wat brengt br. K. daartegen in?

Zoo naief mogelijk zegt hij: „Het stand„punt van Prof. W. is evenmin in de Ker„kenorde aangenomen. De K. O. zegt ook „niet: Bij de herkiezing zal de openbare „bevestiging achterwege blijven Is dus „nieuwe bevestiging niet kerkrechtelijk, om„dat het niet in de K. O. staat, dan is het „nalaten er van ook niet kerkrechtelijk, want „dit staat ook niet in de K. O."

Dat deze bedenking meer handig is dan klemmend, springt al terstond in het oog. Of ze zelfs wel geheel vrij is van wat de ouden *sophisme* noemden, zullen we maar in het midden laten. In allen gevalle lijdt ze aan *begripsverwarring* van bedenkelijken aard.

Mijn standpunt gaat uit van *het positieve recht* in dezen Als gij tot mij komt met een *eisch*, in dit geval van „herbevestiging" dan vraag ik naar den grond van dien eisch. Uit het onder ons geldend *positieve recht* op kerkrechtelijk gebied, in dit geval de kerkenorde, kunt ge *geen enkelen grond* aanwijzen. Er wordt geen bepaling of voorschrift gevonden desbetreffende, waarop ge u kunt beroepen. Daarom ontbreekt u alle *grond* en alle *recht* om mij dien *eisch* te stellen. Van *moeten* in kerkrechtelijken zin mag dus geen sprake zijn.

Maar nu verwart br. K. Jr. met dat *positieve recht*, uit kracht waarvan men *eischen* kan stellen, het z. g *negatieve* recht of de afwezigheid van verbod. Zeer naief, haast al te naief voor een ernstig denkend man, zegt hij: maar het nalaten der „herbevestiging" is ook niet geboden. Er ontbreekt nog maar aan, dat de geachte schrijver in zijn logischen gedachtengang er bijvoegt: het nalaten is niet geboden, ik laat het niet na, dus houd ik mij aan de kerkenorde. Dat klemt niet waar, als . . . . nu ja ik weet niet hoe.

Indien br. K. Jr. ook op ander gebied zich aan zulk een verwarring van begrippen schuldig maakt, dan zal hij soms tot vreemde dingen komen.

A. komt tot hem met een eisch van betaling, zegge van f 100.— K. Jr. weigert, omdat aan A. *alle grond tot dien eisch* ontbreekt A. bedenkt zich een oogenblik en zegt: wel mogelijk, maar er bestaat toch ook geen gebod, dat u *nalaten* van deze betaling voorschrijft en zoo blijft hij op inwilligen van zijn eisch aandringen. Ik vrees, dat K. Jr. hem met *zijn eisch* de deur zou wijzen, al was hij ook bereid uit anderen hoofde hem tegemoet te komen of hulpe te bieden.

Als men *den eisch* in deze laat vallen, gelijk K. Jr. blijkbaar reeds gedaan heeft, dan kan men nader met elk ander onderzoeken, wat er moet en kan gebeuren uit anderen hoofde.

Al geeft gij A. de honderd gulden niet *op grond van zijn eisch*, het blijft mogelijk dat ge ze hem geeft uit andere motieven b.v. medelijden, zucht tot broederlijke dienstbetoon.

Zoo heb ik ook inzake wat *niet bepaald is geboden of verboden* in de Kerkenorde bij de bespreking van datzelfde eerste punt mijn standpunt aldus omschreven:

„Is er iets wat wel niet door de Kerken„orde is voorgeschreven, maar ook niet „ingaat tegen de gezonde leer, ja dat tot „stichting der gemeente geacht wordt te „dienen en zulks algemeen door kerkeraad „en gemeente wordt goedgekeurd, dan is „daar in het algemeen naar aard en doel „van de Kerkenorde niets tegen." (B.v. het stellen van een drietal door den kerkeraad.)

Daarover zijn we, dunkt me, het allen eens.

Het zou al te dwaas zijn te beweren, dat iets *niet mag* geschieden, *omdat* er geen sprake van is in de Kerkenorde. Dit is ook niet door mij beweerd.

Beweerd is door mij, als gij met *een eisch* tot mij komt op *kerkrechtelijk* gebied, dan moet ge grond voor dien eisch hebben in kerkrechtelijken zin, in dit geval *in de Kerkenorde*. Het verschil tusschen die twee gevallen verliest de heer K. Jr. in zijn bedenking uit het oog.

Doch genoeg. Bij nader doordenken zal br. K. Jr. dat zelf wel inzien.

Afgedacht echter van deze begripsverwarring en daarom kreupele redeneering, acht ik wat in de *Fr. Kerkbode* wordt toegegeven in dezen eene beduidende winst.

Daarom betreur ik het te meer, dat blijkens verder betoog van br. K. nog meer is verloren.

Doch daarover D. V. een volgende maal.

D. K. WIELENGA.

DE VER. TOT CHRIST. VERZORGING VAN ZENUWLIJDERS IN NEDERLAND.

III. *Haar toekomst.*

Gelijk van elke Vereeniging ligt de toekomst ook van deze in het duister. Maar dit kunnen wij toch wel zeggen, dat haar toekomst van velerlei zal afhangen. Niet alleen van de bekwaamheid van het Bestuur, om de zaken in het goede spoor te leiden; en van de activiteit van de reeds aangesloten corporatiën en leden, om mede te werken aan de bereiking van het voorgenomen doel. Maar ook hiervan, of zich een geschikt agent zal voordoen, die de belangen der Vereeniging in ons land met kracht behartigt. Ook hiervan, of er ijverige Correspondenten zullen worden gevonden, die het ledental helpen uitbreiden en plaatselijke afdeelingen oprichten. Reeds boden enkele broederen zich aan, in de plaats hunner woning het correspondentschap waar te nemen, waarvoor wij hoogst dankbaar zijn; maar hoevelen hebben wij er nog niet noodig? Ook hiervan, of straks kan worden overgegaan tot het sluiten van eene leening, van zegge f 200,000, die noodig zal zijn voor den bouw van eene Stichting. Vooral ook van de liefde van ons Christenvolk voor dit deel van het werk der barmhartigheid, dat zij als leden van Christus, onzen barmhartigen Hoogepriester, hebben te verrichten. Voor tweeërlei klip hebben wij ons hier te wachten. Vooreerst voor het gevaar, om heel ons geloofsleven te laten opgaan in eenige Christelijke werken; maar evenzeer voor het, gerekend naar onzen volksaard, nog grooter gevaar, om tevreden te zijn met een waarachtig geloof en te rusten in eene eenmaal beaamde rechtzinnige belijdenis. Zeker, eene rechtzinnige belijdenis ga voorop; en een waarachtig geloof is allereerst noodzakelijk. Maar wij moeten toch evenzeer ons geloof uit onze werken toonen, en onzen Vader, die in de hemelen is verheerlijken. Wij moeten evenzeer ons geloof vruchtbaar doen zijn in werken van barmhartigheid en Christelijke liefde. En onder die werken rekenen wij ook den arbeid voor onze Zenuwlijders.

Zenuwlijders worden er onder ons volk bij duizenden gevonden. Doordat ons leven zoo snel gaat, en zoo onnitsprekelijk vermoeiend en druk is; doordat ons leven zoo onvermoeid voortjaagt als een storm des daags, die niet tot stilte kan komen, en als een golf in den stroom, die eindeloos voortkabbelt, neemt hun getal nog gaandeweg toe. Onder hen zijn er zoovelen, die eene Christelijke verpleging begeeren. Onlangs spraken wij nog iemand, die aan zenuwzwakte had geleden, en genezing had moeten zoeken in eene z.g.n. neutrale inrichting, en die verklaarde, hoe hij toen eerst recht gevoeld had, welk een zegen het zou zijn, indien er een Stichting was van beslist Chrtstelijke beginselen. Zulk eene Stichting staat nu te verrijzen. Maar of dat reeds spoedig zal zijn, hangt mede van u af, mijn lezer of lezeres.

Van uw *gebed!*
Van uw *zilver* of uw *goud!*
Van uw *kracht* en uw *ijver!*

Er zijn nog duizenden mannen en vrouwen in Nederland, die den Christus belijden, maar tot nu toe niet of nog weinig aan de Christelijke verzorging van kranken en ellendigen hebben medegearbeid. *Hun* gebed; *hun* zilver of goud; *hun* kracht en ijver wake allereerst op. Maar ook anderen, die wel hun roeping verstonden, kunnen nog wel hulpe bieden voor de verzorging van Zenuwlijders, die aan verpleging in Jezus' naam behoefte hebben.

Indien niemand, die daarvoor van God gaven heeft ontvangen, achterblijft, kon de Vereeniging binnen niet langen tijd met de verzorging van patiënten aanvangen. Want wel is het nog een open vraag, welke verpleging het best moet geacht worden, die in Sanatoria of in het huisgezin, en wachten wij hierover op de eerste Algemeene Vergadering een gemotiveerd advies, waarna eerst in deze materie kan worden beslist. Maar hoe dit besluit ook uitvalle, zoo God wil, en wij onze roeping verstaan, zal er spoedig gelegenheid zijn, dat zenuwpatiënten naar den Woorde Gods kunnen worden verpleegd.

Heerenveen. A. VAN ANDEL.

Boekaankondiging.

Tijdwoorden. Vier Leerredenen door W. H. Gispen, pred. te Amsterdam. Prijs f 0.75. Ten voordeele van het Christ. Nat. Boeren-comité. Amsterdam, W. Kirchner.

Deze vier leerredenen, door Ds. Gispen op 10 Juni, 8 Juli, 8 en 29 Oct. te Amsterdam uitgesproken, zijn echte tijdwoorden, die alle hun aanleiding vinden in den bangen oorlog van Engeland en Zuid-Afrika. Ds. Gispen is volstrekt niet blind voor het gruwelijk onrecht, dat Engeland in dezen krijg de Zuid-Afrikaansche Republieken aandoet. Hij erkent, dat de wereldmacht tegenwoordig van eenerlei meening is, dat geld, weelde, staatsmacht, politiek, valsche religie en valsch kerksysteem thans den toon aangeven en saam zich verheffen tegen het zwakke en geringe. Hij is er vast van overtuigd, dat deze oorlog, evenals die in China, een ergernis is, een schandaal, dat Heidenen en Turken en ongeloovigen in hun ongeloof bevestigt en hen erger maakt, dan zij reeds waren.

Maar Ds. Gispen heeft op de tegenwoordige toestanden en omstandigheden een eigen blik, die van dien van anderen veelszins onderscheiden is. Hij wijst terecht op het groote verschil tusschen den tegenwoordigen oorlog van Zuid-Afrika tegen Engeland en onzen tachtig-jarigen krijg tegen Spanje, die beide zoo dikwerf vergeleken en gelijkgesteld worden. Hij weigert om zoo maar, zonder voorbehoud, aan te nemen, dat de huidige oorlog een worsteling is tusschen Methodisme en Calvinisme. Hij waarschuwt ertegen, om Transvaal met het rijk Gods, om de zaak van Zuid-Afrika met de zaak des Heeren te vereenzelvigen. Hij ziet in het aandringen op het houden van bidstonden eene verkeerde poging, om God te bewegen, dat Hij onzen zin doe. Hij bestrijdt de meening, dat wij op grond van Gods beloften aan de zegepraal der Boeren niet mogen twijfelen. En toch . . . . toch staat hij vast in het geloof, dat wee zal gaan over den mensch, door wien de ergernis komt; dat de gansche aarde eenmaal de heerlijkheid des Heeren bekennen zal; dat het Lam aan het einde al zijne vijanden zal overwinnen; dat Gods gerechtigheid is als de bergen en dat Hij onder alle oordeelen door menschen en beesten behoudt.

Aan den gevierden prediker zij dank gebracht voor *deze* tijdwoorden. Aan heel den toon en den stijl, aan de gansche wijze van voorstelling kan men Gispen kennen. Leest slechts dezen zin op bladz. 26: „Iets anders mogelijk te achten (dan n.l. dat de Boeren overwinnen), verraadt (volgens sommigen, die aan de zegepraal der Boeren vast gelooven) gebrek aan kennis van Gods Woord, althans ongezondheid en zwakheid des geloofs; wel te verklaren bij Christenen van mijn leeftijd, die, onder andere omstandigheden opgegroeid en gevormd, nog den indruk hebben van de zwakheid en geringheid, waarin de Gereformeerden in vroeger jaren verkeerden, en dat heldere, vurige, vaste geloof missen, waarin het jongere, weer opbloeiende Calvinisme zich verheugen mag."

Of anders deze zinsnede op bladz. 55, waar de Spreker handelt over het boeleeren van velen met den Engelschen geest: „Behoef ik er nog op te wijzen, hoe ook in ons eigen land uit het Engelsch vertaalde, godsdienstige boeken verslonden zijn en worden, en ook in de religie de Engelsche geest tallooze Hollandsche harten beheerscht? Geloovigen, die pas enkele jaren geleden, wat men het synodale juk noemde, afschudden, worden nu telkens gezien in eene der afdeelingen van de Bisschoppelijke Engelsche staatskerk. gelijk die in onze stad bestaan, omdat — ja, omdat het wellicht daar voornamer is en gezelliger is dan in de Hollandsche Gereformeerde kerken, en men zich niet behoeft in te spannen op het aanhooren van eene lange preek."

Wij onthouden ons met moeite van verdere aanhalingen. Maar laten velen deze leerredenen van Ds. Gispen koopen, lezen en er leering en troost uit putten!

—

Geschiedenis der laatste 250 jaren beschreven voor het Nederlandsche volk door P. Vergers, 2e druk. Doesburg, J. C. van Schenk Brill 1900.

De tweede druk van dit gunstig bekende werk wordt uitgegeven in 12 of 13 afleveringen tegen slechts f 0.32½ per aflevering. De afleveringen volgen elkander om de drie à vier weken op. Thans zijn er reeds vier afleveringen verschenen. Wij vestigen bij vernieuwing de aandacht op dit werk en bevelen het gaarne aan.

BAVINCK.

—

De Kindervriend. Geïllustreerd Christelijk Tijdschrift voor de Jeugd. Kollum, T. Slagter.

Bij vernieuwing vestigen wij de aandacht op dit goedkoope Tijdschrift — 75 cents per half jaar. Elke maand-aflevering is even onderhoudend door afwisseling, als degelijk door inhoud en boeiend door voorstelling. Indien men het nog niet kent, make men er kennis mede. Het is voor de jeugd; maar volwassenen kunnen er ook genot in hebben, al ontmoeten zij soms oude bekenden in een ander kleed gestoken.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
WILLEM KAPTEIJN,
Predikant,
Wedr. van A. HEMMES,
EN
HENDRIKA GEERDINA BOSS,
Wed. van G. BRUIJNIS.
BREDA, GORINCHEM, } 27 Sept. 1900.
Algemeene kennisgeving.

Getrouwd:
ALBERT GOEDE
EN
MAARTJE DE BOER,
die tevens hun hartelijken **dank** betuigen, voor de vele bewijzen van belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.
LANDSMEER,
4 Oct. 1900.

Voor de hartelijke deelneming in de smartelijke verliezen van mijn zoontje en daarna van mijn Echtgenoot JAN HENDRIK SPOEL, in leven Predikant der Geref. kerk te Alblasserdam, betuig ik mijnen innigen **dank.**
WED J. H. SPOEL—PAUW.
BUIKSLOOT,
2 Oct. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling, ondervonden bij de geboorte van onzen Zoon, betuigen wij onzen hartelijken ***dank.***

W. A. VAN HOUTE.
C. VAN HOUTE—
KLINKERT.

ZWOLLE,
2 Oct. 1900.

Den 9en October a. s. hopen we, zoo de Heere wil, met onze geliefde Ouders

Dirk de Jong Dzn.

EN

Arendiena Cornelia Hoogeveen,

gedachtenis te vieren van hunne ***25-jarige Echtvereeniging.***

Met dank aan den Heere maken hiervan melding

hunne Kinderen:

D. DE JONG JR.
A. DE JONG.
C. DE JONG.
A. DE JONG.
G. H. DE JONG.
H. DE JONG.

KAMPEN, Oct. 1900.
Receptie 9 Oct. van 4—6 uur.

Heden overleed, na een geduldig lijden, in haren Heer en Heiland, onze dierbare Dochter, Zuster en Verloofde

Hillechien Bos,

in den bloeienden leeftijd van 25 jaren.

R. BOS.
L. BOS—
ALBERTHOMA.
J. BOS.
H. MAATHUIS—
Bos.
D. MAATHUIS.
J. D. BOUMAN.

SAPPEMEER,
1 October 1900.

ONTVANGEN voor de Wed. v. d. Molen.

J. A. J. te L. f 3,50, Wed. D. R. te W. f 0,50, U. Z. te L. f 1, D. E. W. te E. f 2,50, v. d. G. te U. f 2,50, C. S. Pz. te T. f 1, Dr. F. E. te U. f 12,25. A. v. d. K. te M. f 0,75, O. K. te O. f 1, S. v. V. te 's Gr. f 2, J. de P. te D. f 1, P. K. te B. op L. f 1, A. B. te S. f 1, N. N. te H. f 2, J. G. v. d. H. te K. f 2,50, Wed. B. F. G. te W. f 2, J. v. D. te L. f 2, P. J. B. te K. f 3, N. v. d. B. te W. f 1, J. H. te B. f 0,50, Z. te V. f 0,50, Ds. F. te R. f 1, M. A. te L. f 1, N. N. te H. f 2,50, L. S. en H. S. te U. f 1, J. K. te Z. f 2, H. S. te G. f 0,50, L. C. te . . . f 0,50, Wed. I. de B. te K. f 1, A. R. F. te S. f 1, Mevr. Z. B. H. f 2,50, Diac. Geref. K. te D. f 2, Mej. J. W. te B. f 1, J. v. K. B. te S. f 1, Dr. M. F. te U. f 2, P. postm. L. coupon f 3, M. M. postm. Gr. f 0,50. N. N. te M. f 1, N. N. te M. f 1, A. A. postm. N. f 25, Dames H. te D. f 1, N. A. W. en G. A. B. te O. f 2, L. te C. f 1, N. N. te O. (W.) f 10, A. v. d. K. te M. f 0,80, C. te lJ. f 2, W. v. d. M. te B. f 0,50, J. W. te E. f 1, N. N. te V. f 2, J. J. L. te D. f 1, D. D. te V. f 1, G. F. door G. v. W. te U. f 1, Ds. M. J. v. d. H. te E. f 2,50, R. M. te V. f 2,50, A. R. te D. f 4,37, I. s H. te L. f 1, A. postm. L. f 0,30, K. A. d. G. te J. f 2,50, E. N. te W. f 10, R. K. te L. f 0,50, A. W. S. te O. f 5, K. K. G. M. te W. f 1, Q. L. te K. W. f 10, S. te . . ? f 1, J. D. te U. f 5, Wed. J. K. te E. f 2,50, D. S. te I. f 1, N. N. te B. f 1, H. J. T. te V. f 0,50, C. K. te L. f 1, Ds. H. v. D. (gev. i. h. kerkz.) te G. f 5, P. M. T. D. te G. f 1, N. N. postm. L. f 1, Geref. Jong. V. te St.-J.-P. f 3,25, Ds. M. te M. f 1, M. te K. f 5, door J. V. v. e. lid der Gem. te N. f 1, O. K. G. te D. f 1, B. W. postm. L. f 0,50, F. v. d. M. postm. H. f 1, A. B. te C. f 10, A. B. I. te O. f 5, W. W. te N. f 1, J. T. te N. f 1, S. v. B. f 0,25.

Voor al deze gaven den vriendelijken Gevers en Geefsters, mede namens de betrokkene Wed., hartelijk ***dank*** betuigd door

C. W. DE VRIES, *Geref. pred.*
E. BOSSINADE.
K. V. D. PLOEG.

ZEVENHUIZEN (GR.),
25 Sept. 1900.

MANUFACTUREN.

Een flinke

JONGEN

gevraagd, Geref. godsdienst, om **opleiding** in bovenstaand **vak** te genieten.

Alle reflectanten, die kostgeld gedeeltelijk kunnen vergoeden, gelieven zich aan te melden.

Adres: T. VAN DER WERFF, OUDE-PEKELA.

Bede om hulp.

HARMEN BAKKER,

Visscherman te Maassluis, moest den 19 Sept. j.l. in de nabijheid van Noordwijk a/zee, met het plotseling uitschieten van den Noord-Westenwind, zijn schokker verliezen. Daardoor uit zijn broodwinning gerukt, kan hij niet anders dan door anderer hulp daarin hersteld worden. Ongetwijfeld zullen er beweldadigden zijn, die daarvoor gaarne iets willen afzonderen. Hij heeft ***f 900*** noodig. Wie helpt? Bereid om gaven voor dezen Visscherman, die man en vader is, te ontvangen, zijn:

Ds. J. VONK te MAASSLUIS.
Ds. A. H. OP 't HOLT te NOORDWIJK A/ZEE.
E. SMIT, Hoofd van den Strandwachtpost te NOORDWIJK A/ZEE.

MAGAZIJN VAN Heerenkleeding en Uniformen.

Steeds voorradig groote keuze in de ***nieuwste stoffen.***

Uitrustingen voor Indië.

J. SCHELTENS,

OUDESTRAAT, KAMPEN.

KERKORGEL.

Te koop een solied **KERKORGEL**, geschikt voor 6 a 700 personen. Door bijzondere omstandigheden zeer billijke prijs. Direct leverbaar. Brieven onder lett. W. Bureau »*de Bazuin*".

A. DE ROODE & Co,

(**SCHIEDAM, opgericht 1879.**)

Fabrikanten van

OLEÏNE en LOOG,

ZEEPPOEDER en VETLOOGMEEL.

(**Prima qualiteiten. Concurreerende prijzen.**)

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Nieuwe uitgaven van D. DONNER te Leiden.

De Algemeene Zendbrief van den Apostel Jakobus,

AAN DE GEMEENTE UITGELEGD

DOOR **J. H. DONNER.**

Prijs f 1,10.

Het Evangelie in onze Oost.

De Protestantsche Zending in het tegenwoordige Nederlandsch Indië van de eerste vestiging tot op onzen tijd.

DOOR **Ds. H. BIJKSTRA.**

DEEL I. Tweede vermeerderde druk.

Prijs f 1,10.

De verkiezing voor het amht.

DOOR **Prof. Dr. H. H. KUYPER.**

Prijs f 0,45.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Extra groote opruiming! ONGEËVENAARD! Extra groote opruiming!

Tijdelijke opruiming voor fabelachtig lage prijzen.

De zolders bezwijken bijkans onder den last en daarom hebben wij besloten eene *tijdelijke* opruiming te doen, tegen extra, extra verlaagde prijzen.

Achter ieder werk staat de oorspronkelijke prijs vermeld. Wij bieden ze thans aan, let op! slechts TIJDELIJK!!

EENE KEUZE UIT:

Nos.	**1—18**	per	stuk	25	ct.;	6	stuks	à	22	ct.;	12	stuks	à	19 ct.; 18 stuks à 15 ct.
Nos.	**19—42**	»	»	35	»	8	»	»	32	»	16	»	»	29 » 24 » » 25 »
Nos.	**43—58**	»	»	65	»	5	»	»	60	»	10	»	»	55 » 16 » » 50 »
Nos.	**59—70**	»	»	90	»	4	»	»	84	»	8	»	»	78 » 12 » » 70 »

1 *C. de Bruyn.* In bange dagen. De lotgevallen van een Hugenoot. 50 ct.
2 *J. F. Buisman.* De weg naar den troon. Eene Russische geschiedenis. 50 ct.
3 *P. Nieuwland.* Nagelaten gedichten. 3e verm. druk. f 1,20.
4 *S. van Velzen.* Vereeniging van alle Gereformeerden. 50 ct.
5 *J. H van Linschoten.* Dicky en zijne vrienden. Met plaat en fraai omslag. 40 cent.
6 *Alexander.* Tijdtafel des bijbels.
7 Hervorming. Beknopt geschiedk. tafereel f 1.
8 *Hesba Stretton.* Een man van zijn woord. Met plaat en fraai omslag. 30 cent.
9 *J. Verhagen.* De Pastoor van Heenvliet. Met plaat en fraai omslag 30 cent.
10 *G. Hemkes.* Zendingsboekje. Beelden uit de Zending van vroegeren en lateren tijd. 40 ct.
11 *B. J. Bennink.* Vruchten van de Christelijke Zending. Verhalen uit de Heidenwereld. 30 ct.
12 *B. J. Bennink.* Gods zorg en liefde. 30 cent.
13 *M. S. Bromet.* Het nationaal herstel en de bekeering van Israël. 35 cent.
14 *D. A. Detmar.* Het waar geloof in Jezus Christus. 40 cent.
15 *D. A. Detmar.* Der godvruchtigen eenige troost in leven en sterven. 40 cent.
16 *Anna Shipton.* »Thans" Eene ware geschiedenis. 30 cent.
17 *Adama van Scheltema.* Geloofsroem onder druk en kruis.
18 *F. Costerus.* De getrouwe predikant. 4 platen. 90 cent.
19 *Christiaan.* Geschiedenis der Christelijke kerk. 90 cent.
20 *R. Boon.* De Citadel van Antwerpen. 75 ct.
21 *J. J. Knap.* Het eenzaam bidden. f 1
22 *Alexander.* Gids der Ps. en Gez. 75 cent.
23 *Van Lummel.* De Oranjestam. Met
24 *Meade.* De bijna Christen ontdekt. Met voorwoord van Ds. Du Cloux 60 cent.
25 *Johan Newton.* Levensbijzonderheden. 90 ct.
26-27-28 29-30-31-32-33-34 De christelijke Huisvriend, 9 dln. Ieder deel op zich zelf compleet.
35 *P. N. Kruyswijk.* Sociale wenschen. Korte toelichtingen op het Sociaal Program van Patrim. 40 cent.
36 *Dr. Emil Frommel.* Dr. Aloysius Henhöfer, een origineel predikantstype uit Z.-Duitschl. 75 cent.
37 *Dr. Emil Frommel* Johan Abraham Strausz, een origineel predikantstype 60 cent.
38 *Ludovicus.* Waarheid en Verdichting Tafereelen uit het Friesche dorpsleven 60 cent.
39 *Palearius.* Pleitrede tegen het Pausdom f 90 ct
40 *A. C. de Zwart.* De geestverschijning te middernacht op den kruisweg. Met fr. omsl. 60 ct
41 *W. v. Oosterwijk Bruyn* Isaac da Costa, een goed krijgsknecht van Jezus Christus. 60 ct.
42 *L. M. de Boer* Prins Willem I en zijn tijd. Vaderl. historiezangen. f 2.
43 *J. H. van Linschoten.* Geschiedenis des Vaderlands f 2,75.
44 *Ann Fraser Tytler.* Lucie op het onbew. eiland, met 3 platen f 1,—.
45 *Ann Fraser Tytler.* Lucie te huis, met 3 platen. f 1,—.
46 Vertel ons van Jezus, met 11 platen f 1,25.
47 *Anthonius.* De zilveren lepels of eindelijk nog gered. Een verhaal met fr. geïll. omsl. f 1,40.
48 *P. de Mol Moncourt* De Jongelings vriend. Verzameling van gedichten enz. f 1,50.
49 *E. Prentiss.* De familie Percy of moeder's invloed. f 1,40.
50-51-52 *W. Prescel.* Priscilla aan Sabina. Brieven van eene Romeinsche vrouw aan hare vriendin uit de jaren 29—33 na Christus 3 deelen f 4,50.
53-54 *Felix Bovet.* De graaf van Zinzendorf, 2 deelen, f 4,—.
55-56 Gereformeerde bijdragen, onder redactie van N. A. de Gaay Fortman en C. C. Schot, 1e en 2e jaargang, prijs per jaarg. f 2,40.
57 *P. Vergers.* De Christ. Verzamelaar. f 2,—.
58 *P. N. Kruyswijk.* Een strijdbaar held, met 4 plaatjes. 90 ct.
59 *J. C. Luiting.* Seerp van Galema. Een verhaal uit de geschiedenis der Hervorming in Friesland, met plaat en fraai omslag. f 1,50.
60 *C. M. Dekker.* De Mozaische Wetten. f 1,50.
61 *Dr. M. Cohen Stuart.* Zes maanden in Amerika f 3,50.
62 Gods Woord in beeld en schrift. Geïll. bijbelsch dagboekje voor de jeugd. f 2,25.
63 *Harmannus Witz.* Twist des Heeren met sijn wijngaert. f 2,—
64 *Pansy* Ruth Erskine's beproevingen. f 1,25.
65 *W. J. Hofdijk* Brielles Gedenkdag of Neerl. derde jubilée, met platen en geïll omsl. f 3
66 *Emm Rosseels.* Francis Alard. Historisch verhaal uit den tijd der hervorming. f 1,90.
67 *J. W. Straatman* De gemeente van Rome. Histor. studie f 3,—.
68 *J. W. Straatman.* Paulus. Historisch onderzoek. f 4,50.
69 *Hesba Stretton.* Door 't oog eener naald. f 1,50.
70 De Kindervriend, groot flink boekdeel met platen. f 1,50.

HAAST U!!! SPOED U!!! 't Is slechts tijdelijk deze spotgoedkoope opruiming!!!

Op den te zenden postwissel zette men GROOTE OPRUIMING en de verlangde nos, en alles wordt franco in Nederland toegezonden door den Uitgever

T. SLAGTER te Kollum.

Al de *70* nos. in eens bij elkander in plaats van f *97,30* voor slechts f *22,50*.

Bij D. DONNER te Leiden is verschenen:

De Drie Formulieren van Eenigheid,

ALSMEDE

Het Kort Begrip, en de belijdenissen van Nicéa en van Athanasius.

MET UITGEDRUKTE TEKSTEN,

DOOR

J. H. DONNER.

Tweede herziene druk.

Prijs f 0.35.

Verschenen bij W. KICHNER Rozengracht 55 AMSTERDAM

Tijdwoorden * * * *
Vier Leerredenen door * * *
W. H. GISPEN, * * * * *

* * * * * * Predikant te Amsterdam.

ERGERNISSEN * * * * * *
DE HEERLIJKHEID DES HEEREN BEKENNEN * * *
VAN EENERLEI MEENING
GODS OPENBARING IN DE WERELDGESCHIEDENIS *

Prijs *f* 0,75.

Ten voordeele van het * * * * * Chr. Nat. Boeren-Comité,

Heden verscheen bij den uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk:

IN DEN STRIJD.

Herinneringen van een Transvaalschen jongen

DOOR

A. VAN DER FLIER.

Prijs ingenaaid . . . *f* 0,45.
» gecartonneerd *f* 0,50.

Dit boekje, bewerkt door Mej. A. v. D. FLIER, die door tal van werken op historisch gebied reeds goeden naam maakte, zal zeker door elken Nederlandschen jongen gaarne gelezen worden.

't Is geïllustreerd met drie gekleurde platen en voorzien van geïllustreerd omslag in kleurendruk.

Te bekomen bij elken solieden boekhandelaar en bij den uitgever.

VEREENIGING „Christelijke Bibliotheek".

Deze Vereeniging, die zich ten doel stelt **degelijke** Christelijke lectuur voor **volwassenen goedkoop** verkrijgbaar te stellen, begint haar vierden jaargang. Zij blijft ook nu voortgaan zoowel stichtelijke- als ontspanningslectuur (verhalen, enz.), doch steeds in beslist Christelijken geest, uit te geven.

De contributie bedraagt ***f* 5.— per jaar.** Daarvoor ontvangt men alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar worden uitgegeven. Elk jaar zal **minstens 100 vel** druks (1600 bladzijden) verschijnen, zoodat b. v. een boek van 160 blz. den leden slechts **hoogstens 50 cent** kost. Tegen geringe prijsverhooging zijn de boeken ook gebonden verkrijgbaar.

Als deel I van den **nieuwen jaargang** verscheen:

Eén pleitgrond slechts,

DOOR

W. VAN NES.

Prijs voor niet-leden f 1,50.

Men vrage het zijnen boekhandelaar ter inzage, benevens een **gratis-ex.** van het uitvoerig, *geïllustreerd prospectus*, dat alle inlichtingen geeft en de titels vermeldt der boeken, die reeds door de vereeniging uitgegeven werden en die het vierde jaar zullen verschijnen. Tevens vindt men daarin eene voordeelige aanbieding op de vroeger door de vereeniging uitgegeven boeken.

Men kan zich als lid aanmelden bij iederen soliden Boekhandelaar en bij den Uitgever

G. F. Callenbach te Nijkerk.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

Ter uitdeeling aan kinderen op Zondagsscholen worden aanbevolen de

Gekleurde Cents-Prenten

over de Bijbelsche Geschied. O. & N. Test.

Bij toezending van het bedrag worden ze franco verzonden door ZALSMAN te Kampen.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door het Locaal Comité te Rotterdam (afr.) f 193,25; door den heer W. J. Caspers Heinenoord 1e storting f 23; door den heer A. Kuyper Boone te Bunschoten f 37; door het Locaal Comité te Amsterdam (afr.) f 4,48.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Ger. Kerk te Alkmaar f 15,02½; van idem te Helder f 27,69½; van idem te Broek o/L. dijk f 29,25; van idem te N. Schaarwoude f 8,25; van idem te Dirkshorn f 6,70; van idem te Oosterend (Texel) f 10,15; van idem te H. Hugowaard f 4,49; van idem te Krabbendam f 5,77½; van idem te Anna Paulowna polder f 3,95; van idem te Schermerhorn f 0,43: van idem te Kolhorn f 1,05; van idem te Schagerbrug f 0,57½

Aan Schenkingen:

Door Ds. Kropveld te Rijswijk gev. in de collecte f 0,75; door Ds. H. van Dijk te Gaast gev. in de collecte f 5.

Voor het Studiefonds:

Door den heer W. Hovy van Mej. H. de Vries f 3.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 41.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin! Vrijdag 12 October 1900. Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Preekverzoeken.

Aan de Kerkeraden der Geref. Kerken wordt bericht, dat het adres voor preekverzoeken voortaan is aan den Praetor der Studenten, den Weled. heer *T. Gerber* te *Kampen*. — Red.

PLAATSELIJKE KERKEN.

SPIJKENISSE, 2 Oct. 1900. Beroepen te Tholen *B* Ds. J. Douma te Spijkenisse.

P. Geldtelder, Scriba.

—

UITHUIZERMEEDEN, 7 Oct. 1900 Hedenmorgen maakte onze algemeen geachte Leeraar, Ds. F. ten Hoor, de gemeente bekend, dat hij een roeping had ontvangen van de Gereform. kerk te Enumatil.

Namens den Kerkeraad,
J. R. Bouwman, Scriba.

—

's-GRAVEMOER, 7 Oct. 1900. Na ruim twee jaren herderloos te zijn geweest, werden wij bij den aanvang van den dienst des Woords, waarin voor de gemeente was opgetreden de door ons tot Herder en Leeraar beroepen Candidaat Joh. Jansen van Varseveld, grootelijks verblijd door de mededeeling, dat ZEw. zich gedrongen gevoelde, de roeping der kerk van 's-Gravemoer aan te nemen. Den Koning der kerk alleen, die onze smeekingen en gebeden verhoorde, stamelen wij onzen ootmoedigen dank. Hij brenge zijnen jeugdigen dienaar eerlang onder dit volk, en stelle hem tot een rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
R. Borstlap, Scriba.

—

BEETGUM, 8 Oct. 1900 Ter vervulling in de alhier bestaande vacature werd door den raad der kerk een drietal geformeerd, bestaande uit de heeren Ds. W. de Jonge van Dokkum, Ds. J. P. Klaarhamer van Marken, en den Candidaat J. Jansen van Varseveld.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba.

—

HALFWEG, 8 Oct. 1900. Gister werd, met goedvinden van onzen Consulent, onder leiding van den Welew. heer Ds. Koopmans Jr., door de gemeente tot Herder en Leeraar gekozen en alzoo door den kerkeraad beroepen de Weleerw. heer Ds. A. Doorn te Franeker. Moge onze roeping zoodanig ingang vinden, dat ZEerw. ze straks met vrijmoedigheid moge aannemen.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

—

RIJSSEN, 8 Oct. 1900. Gisteren was het voor onze gemeente een blijde dag. Nadat zij nu al 12 jaar vacant was, maar nu gecombineerd met Wierden, mochten wij weder het voorrecht genieten, den door ons zoo algemeen begeerden en beroepen Leeraar, den Weleerw. heer Ds. M. Ouëndag, des morgens ook in onze gemeente te hooren en zien bevestigen, door onzen Consulent, den Weleerw. heer P. Zijlmans van Hengelo, naar aanleiding van Markus 11 : 22. Na den middag verbond zich onze Leeraar ook aan de gemeente, daarvoor tot tekst gekozen hebbende Hand. 4 : 12*a* Eene groote schare vulde beide malen ons kerkgebouw. Stelle de Heere ZEerw. tot een rijken zegen, voor beide gemeenten, en tot eere van zijnen heiligen naam. Verder zij door dezen ook onze hartelijke dank toegebracht aan de verschillende Consulenten, die ons in die jaren hebben bijgestaan met raad en bestier, en de Leeraars, en Studenten, die de gemeente hebben gediend in de prediking des Woords, en in de bediening der Sacramenten, en in het bijzonder Ds. N. J. Engelberts, Emeritus predikant te Gorsel, die ons gedurende 2 jaar en 8 maanden, elken eersten Zondag der maand diende.

N. B. Stukken voor deze kerk bestemd te zenden aan: Ds. M. Ouëndag te Wierden.

Namens den Kerkeraad,
H. J. Wessels, Scriba.

ENUMATIL, 8 Oct. 1900 Gisteren was het voor onze gemeente een zeer gewichtige stonde. De ure, zoolang met weemoed verbeid, dat onze zooveel geliefde Leeraar van ons afscheid zou nemen, was aangebroken. Na een rijk gezegenden arbeid van 21½ jaar, nam hij zegenend van ons afscheid, met de woorden van Paulus uit Hand. 20 : 32. Een zeer groote schare was opgekomen om te luisteren naar het laatste woord. Aan het einde der rede sprak de oudste Ouderling nog eenige hartelijke woorden tot den scheidenden Leeraar en verzocht de gemeente hem toe te zingen Ps. 121 : 4 en Ps. 134 : 3. Noode zien we hem van ons heengaan, doch wij wenschen in 's Heeren wil te berusten, overtuigd zijnde dat Hij het is, die aan zijne kerk dienaars geeft, en deze ook weer van haar neemt. Onze beste wenschen verzellen hem en zijne gade, en stelle de Heere hem tot een rijken zegen voor de gemeente te Emmen.

N. B. Het adres van den kerkeraad is nu voortaan bij S. Veldman te Enumatil

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

SPIJKENISSE, 8 Oct. 1900. Bedankt voor Tholen *B* door Ds. J. Douma te Spijkenisse.

P. Geldtelder, Scriba.

—

BOLNES, 8 Oct. 1900. Het was gisteren een zeer aangename dag. Na 10 maanden vacant te zijn geweest, werd de tot ons overgekomen Herder en Leeraar Ds. C. Lindeboom in zijn dienstwerk alhier ingeleid door zijn schoonvader, den WelEw. heer Ds. G. A. de Jong uit Schoonhoven, met de woorden uit Jes. 62 : 6 en 7. Des avonds verbond ZEerw. zich aan de gemeente met de woorden uit Micha 7 : 14. Een overtalrijke schare woonde de plechtigheid bij. De Heere stelle onzen Leeraar tot een rijken zegen voor Bolnes.

Namens den Kerkeraad,
L. Hoornweg, Scriba.

Het adres voor alle stukken betreffende deze kerk is voortaan: Ds *C. Lindeboom.*

—

OLDEBOORN, 9 Oct. 1900. Zondagnamiddag is alhier, onder de leiding van onzen geachten Consulent Ds. A. van Andel van Heerenveen, met overgroote meerderheid van stemmen tot Leeraar gekozen, de WEw. heer Ds. G. J. D Aalders te Apeldoorn. Dat het den Koning der gemeente moge behagen, dat Hij dezen zijnen dienstknecht aan onze gemeente geeft, tot eere zijns naams en tot heil en zegen der gemeente.

Namens den Kerkeraad,
J. E. Haasdijk, Scriba.

CLASSEN.

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. *Woensdag* 31 *October.*
Aanvang 9½ uur.

H. Scholten, *Corr.*

De Classis Coevorden

zal D. V. op *Woensdag* 31 *Oct.* vergaderen te Nieuw-Amsterdam.

R. Huls, *Corresp.*
Nieuw-Amsterdam, 8 Oct. 1900.

Classis Appingadam.

Cl. Verg. te Appingadam *Donderdag* 1 *Nov.*
Punten voor het Agendum in te zenden *vóór* 21 *Oct.*

Geerds, *Corr.*

Classis Meppel.

De kerken in de Classis Meppel worden opgeroepen ter vergadering tegen *Dinsdag* 13 *November e. k.* (met het oog op den Dankdag.)

Punten voor het Agendum worden ingewacht *voor* 23 *dezer* aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de roepende kerk van Hoogeveen,
Ds. W. A. Dekker, *Praeses.*
J. IJmker Hz., *Scriba.*

—

Classis Enkhuizen.

De Classis zal D. V. vergaderen te *Hoorn, Dinsdag* 6 *Nov.* Aanvang 12 uur. Punten v/h Agendum worden ingewacht *vóór* 23 *Oct.* bij den

Correspondent,
van Anken.

Urk, 9 Oct. 1900.

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Ontvangen van Amersfoort *B* f 3, Sluipwijk f 1, Oppenhuizen f 2, Fijnaart f 3, N.-Lekkerland f 3, Deventer *A* f 1,50, Kruiningen f 1, Haarlemmermeer f 1,50, Veen (N.-Br.) f 2, Hijlaard f 1, Eil. Marken f 1, Ee f 1.

Bij Ds. Oegema te Wildervank is nog ingekomen van: Haaksbergen f 2, Heinkenszand f 2, en Axel *A* f 2,50.

Aan al deze kerken onze hartelijke dank. Zouden ook die andere zusterkerken niet een kleine bijdrage kunnen en willen zenden? Broeders! Er moet een kerk zijn, maar als de zusterkerken ons niet op voorgestelde wijze helpen, dan moet de arme kerk te Emmercompascuüm zich te diep in schulden steken. Enkele kerken gingen goed voor, doch dit getal is betrekkelijk klein. Mogen wij vertrouwen, dat de vele kerken, die nog geen antwoord gaven, eerstdaags ieder drie gulden of een weinig meer zullen zenden? Neige de Heere daartoe de harten.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
25 Sept. 1900. W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Nieuwendijk f 5, Opeinde-Nijega f 3, Oostwolde Oldambt f 5, Koudum f 2,21, Varseveld f 4, Zuidwolde f 6, Bozum f 5,15, Arnhem *A, B* f 5, 't Zandt f 7,50.

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 8 Oct. 1900.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Postwissel van G. v. W. te Dordt . . .	f 10,—
Van P. J. S. — Terneuzen . . .	- 10,—
„ Wed. J. P. O. — Axel . . .	- 1,—
„ G. W. — Axel . . .	- 1,—

Jaarl. bijdragen uit Axel: P. D. f 2,50, D. O. f 2,50, P. M. f 1, J. L. f 0,50, J. W. f 2,50, Mej J. d. P. f 2,50, P. D M. f 0,75.

Collecten van Geref. kerken: Almkerk f 14,65, Andel f 17,49⁵, Dussen f 4,50, Meeuwen f 2,20, Nieuwendijk f 25,05, Sleeuwijk f 8,95, Waardhuizen f 3,90, Werkendam *B* f 2,50.

De kas was bijna uitgeput, daar ik gedurende de geheele maand September *niets* had ontvangen. Maar nu vatten we weer moed, ziende op de ingekomen giften, contributiën en collecten. Neige de Heere nog veler harten, opdat we mogen verblijd worden door milde gaven.

De arbeid gaat gezegend voort. Te Venloo en te Roermond neemt de belangstelling meer en meer toe. Br. Dekker meldt ons o. a. van eene treffende ontmoeting met een Roomsche. Bij enkelen openbaart zich ernstige begeerte naar de verkondiging der waarheid. Schenke de Heere krachtige werking des Geestes tot w re bekeering.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 8 Oct 1900.

—

Voor de Theologische School.

Gorinchem	f 28,47⁵	Haarlemmermeer	
Culemborg	- 5,91	O.-Z.	f 11,25
Zetten	- 3,48	Halfweg	- 21,40
Rijswijk (Z.-H.)	- 10,19⁵	Velzen	- 8,02
Vlaardingen *B*	- 20,—	Beverwijk	- 5,19
Haarlem *A*	- 21,72	Wormerveer	- 16,—
„ *C*	- 14,57⁵	Wormer	- 3,01⁵
Sloterweg	- 3,—	Zaandam *A*	- 30,56
Hoofddorp	- 4,50	„ *B*	- 13,02
Vijfhuizen	- 11,50	Rijsoord	- 7,50

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. *A. v. d. Linden* te *Schoondijke* Corr. Cl. *Axel*, gift van D. Koster te Axel f 1, Wed. A. Verstrate te Axel f 1.

Contrib. uit Zaamslag *A*, Corr. Ds. *J. Tholen* D Riemens f 1, J. P Geelhoedt f 1, F. Bakker f 2,50, J. Balkenende f 1, D. Butler f 1, Ds. J. Tholen f 5, J. Dees f 5, J. R. Scheele f 2,50, S. de Putter f 1, J. de Putter f 2,50, C. de Putter f 1.

Oostburg, Corr. Ds. *W. Goedhuys*, van Uitenschout f 1.

Axel *A* en *B*, Corr. *br. L. de Regt*, Ds. C. J. Kapteijn f 2,50, Ds. R. v. d. Kamp f 2,50, C. Smier f 2, H. Hurinck f 1, P. Marijs f 2,50, P. de Klerk f 1, P. Dieleman f 4, K. Haak f 1, A. de Jonge f 2, J. Wieland f 2,50, A. de Ruijter f 1,50, G. Weynen f 5, Dr. R. P. Offringa f 3, P. J Kruisse f 1, Wed. J. Brakman f 1, P. C. v d. Broeke f 1, M. Lansen f 1,50. N. N. f 2,50, Janna de Putter f 2,50, Harinck (de Kinderen) f 2, M. Schuman f 1, D. de Blaai f 1, Wed. M. A. Smier f 1, D. Smies f 1,50, Johs. Smies f 1,50, F. de Blaai f 1, L. Dey f 1, M. Dieleman f 2,50, P D. Marijs f 1, P. Dregmans f 5, P. de Putter f 5, Jac. Luteyn f 1,50, L. de Regt f 3,50, H. Smies Hz. f 1,50, M. v. Drongelen f 0,50, D. J. Oggel f 5, Wed. Oggel f 2,50, Wed. A. Dieleman f 1, P. v Vliet f 1, P. Schuitvlot f 1, L. Jansen v. Rosendaal f 2,50, A. Koster f 1, P. le Feber f 0,50, F. C. Zonnevijlle f 1, P. A. Knieriem f 1, Joz. de Feijter f 1, L. van Cadzand f 1, J J, de Feijter f 2, J. Weijns f 2, Jac. Koster f 1, L. de Feijter f 2,50, P. Galle f 2, P. v. d. Hooft f 1, F Buijze f 1, Jac v. d. Wege f 2,50 J. v. Langevelde f 1, Paulina Luteyn f 0,50, P. v. Langevelde f 1, Adriana de Kraker f 1, A. Romond f 2, A. Luteyn f 1, P. Buyze f 1, P. de Bruyne f 1,50, J. Roose f 1, D. de Feyter f 1, Maria Luteyn f 0,50, S. K. Laansma f 1, H. de Kraker f 1, A. v. Dixhoorn f 1, M. Dieleman f 1, A. de Kraker f 1, C. Balkenende f 2,50, A. van Wijck f 1, J. Adriaansen f 1.

De Penningmeester
Zwolle, 6 Oct. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Hoofdonderw. Ronner, uit Zend. busje der Chr. School te Winschoten . . .	f 7,40
Door Ds. Postema, in 't kerkz. te Warffum .	- 1,—
Door Ds. Petersen te O.-Pekela, in 't kerkz. f 50, en uit Zend busje van H. F. H. aldaar f 3,25 te zamen . . .	- 53,25
Door Ds. Oegema, in 't kerkz. te Wildervank en dito . . .	- 5,— - 1,—

N. B. Vermoedelijk kan in 't volgende nr. geen opgaaf plaats hebben.

Doesborgh,
5 Oct. 1900.

B. de Moen,
Quaestor.

—

OUDERS OF GETUIGEN.

VII.

Al de plechtigheden, die in de eerste eeuwen bij en rondom den doop zijn ontstaan, onderstellen, dat hij aan volwassenen werd bediend. Men kan er zich, tot recht verstand van het wezen van den doop, haast niet genoeg van doordringen, dat de bejaardendoop in de eerste eeuwen van het Christendom de algemeene regel is geweest.

Dit lag trouwens ook in den aard der zaak. Het Christendom had wel onder Israël zijne voorbereiding gehad, maar het was toch een nieuwe godsdienst, die de verdoemelijkheid van Joden en Heidenen onderstelde en hun allen den éénen Naam verkondigde, dien God onder den hemel tot zaligheid voor menschen gegeven had. De prediking van het Evangelie richtte zich dus tot de volwassenen; de gemeente moest eerst onder de volken geplant worden, eer zij zich voortzetten kon van geslacht tot geslacht; de ouders moesten eerst voor de belijdenis van Christus gewonnen worden, eer hunne kinderen met hen als burgers in het koninkrijk der hemelen konden worden opgenomen.

Zoo was de toestand in de eerste eeuw, toen de apostelen uitgingen, om het Evangelie te verkondigen. Maar zoo bleef de toestand ook nog enkele eeuwen daarna. De Christelijke gemeente bleef eene zendingsgemeente. Wel plantte zij zich aanstonds ook voort van ouders op kinderen; maar bovenal breidde zij zich uit in altijd wijder kring onder de Joodsche en Heidensche bevolking. Hoe langer hoe meer hadden er overgangen tot het Christendom plaats. Vooral als de vervolging gematigd of gestaakt werd, boden gansche scharen zich aan, om opgenomen te worden in de Christelijke gemeente.

Het spreekt vanzelf, dat op deze uitbreiding al de aandacht viel, en dat de inwendige, geestelijke groei in de schaduw trad bij de snelle, massale, uitwendige vermeerdering van het aantal belijders van Christus. En wijl de doop het teeken en zegel was van de inlijving in Christus en zijne gemeente, werd hij vanzelf het middelpunt van allerlei plechtige ceremoniën, de lang voorbereide inwijdingsacte tot de kerk en hare mysteriën. De proselietendoop, de doop, aan zulke volwassen personen bediend, die uit Joden- of Heidendom overkwamen, was de doop bij uitnemendheid; van dezen is schier uitsluitend sprake in het Nieuwe Testament en bij de oud-kerkelijke schrijvers; en van den Kinderdoop wordt, althans in uitdrukkelijke woorden, nergens gesproken.

De eerste, die er eenige melding van maakt, is Tertullianus. En deze bestrijdt hem wel is waar, maar de reden, waarom hij dit doet, is zeer opmerkelijk. Hij bestrijdt den Kinderdoop niet, omdat deze met de leer der apostelen in strijd en eene ongeoorloofde nieuwigheid zou zijn. Ware dat het geval, dan zou het getuigenis van Tertullianus tegen den Kinderdoop van groote beteekenis zijn. Doch dit is niet zoo. Zijn getuigenis behelst niets dergelijks en houdt daarom veel meer in, dat in de dagen van Tertullianus de Kinderdoop al vrij algemeen gebruikelijk was en als apostolisch beschouwd werd. Origenes zegt dan ook reeds, dat de doop in zijne dagen algemeen aan de kinderen der geloovigen bediend werd en dat men alzoo handelde in overeenstemming met de apostolische traditie.

De reden, waarom Tertullianus den Kinderdoop bestrijdt, was eene gansch andere. De doop was eene afsterving van den ouden en eene opstanding van den nieuwen mensch. Maar hoe, als de gedoopten later weer eens in grove zonden terugvielen? De oude kerk peinsde hierover, maar had er geen antwoord op. Later is Rome door dit probleem tot de invoering van het sacrament der boete gekomen; maar in den eersten tijd wist men er geen oplossing voor. Sommigen waren zeer streng en achtten, dat zij, die van het Christendom tot het Heidendom terugvielen of in de vervolging Christus verloochenden, voor eeuwig verloren waren. Anderen onthielden zich van een oordeel en lieten zulke afvalligen aan Gods genade over. Nog anderen meenden, dat dergelijke personen toch wel weer, na oprecht en ernstig berouw, in de kerk konden worden opgenomen.

In elk geval bestond er te dezer zake groot verschil van gevoelen. Vandaar scheen het aan velen het veiligst toe, om den doop zoo lang mogelijk uit te stellen. Men liep dan geen gevaar, om later door eene of

andere zonde de genade des doops wederom te verliezen, en misschien dan voorgoed van de zaligheid of althans van de gemeenschap der kerk te worden uitgesloten.

Zoo weten wij bijv. van velen, zelfs van zulken, die uit Christenouders geboren waren, dat zij eerst op lateren leeftijd werden gedoopt. Met Ambrosius en Augustinus was dit het geval; en Gregorius van Nazianz, keizer Valentinianus II, (die daarom stierf, zonder gedoopt te zijn,) Constantijn de Groote en vele anderen stelden den doop langen tijd na hunne bekeering uit. Natuurlijk geschiedde dit menigmaal ook uit minder edele beweegredenen. Daar de doop tot een Christelijk leven verplichtte, meenden sommigen, dat zij, zoolang zij niet gedoopt waren, vrij aan hun booze lusten konden botvieren; en zij geloofden, dat zij, als zij zich maar op hun sterfbed lieten doopen, door het water van den doop ineens van alle zonden gereinigd zouden zijn. Anderen vreesden voor de gevaren en de verzoekingen der jeugd, en meenden beter te doen, als zij het doopkleed der onschuld niet bloot stelden aan mogelijke verontreiniging door de zonden der jongelingsjaren. Zoo oordeelde bijv. Monica, de moeder van Augustinus. Nog weer anderen lieten hunne kinderen eerst op later leeftijd doopen, omdat zij dan zelven de beteekenis van den doop konden verstaan.

Zoo verschillend waren dus de redenen, waarom door velen in de eerste eeuwen de doop, dikwerf zoo lang mogelijk, werd uitgesteld. Tot degenen, die zulk een uitstel goed en nuttig oordeelden, behoorde ook Tertullianus. Waarom, zoo vraagt hij, zal men bij kinderen, die betrekkelijk nog onschuldig zijn, zoo haasten met den doop? Als men den ernst en het gewicht van den doop indenkt, is het veel begrijpelijker, dat men den doop zoo lang mogelijk uitstelt, dan dat men hem zoo spoedig mogelijk begeert.

Maar, al is het mogelijk, dat soortgelijke beschouwing hier en daar den Kinderdoop tegenhield, feit is toch, dat hij langzamerhand allerwegen in de Christelijke kerk in gebruik kwam. De gang is daarbij deze geweest, dat in den eersten tijd schier uitsluitend de bejaardendoop regel was; dat vervolgens naast den bejaardendoop de Kinderdoop opkwam en steeds breeder plaats innam; en dat eindelijk de bejaardendoop, behalve op het gebied der zending, alleen als uitzondering bleef bestaan, en de Kinderdoop algemeene regel werd.

Maar bij dezen overgang van den bejaardendoop tot den Kinderdoop zag de Christelijke kerk zich voor een moeilijk vraagstuk gesteld. Dogmatisch luidde dit: wat is het recht van den Kinderdoop? op welken grond mogen ook kinderen van geloovigen gedoopt worden? En dit dogmatisch vraagstuk sloot een Liturgische quaestie in: hoe kunnen de gebruiken en ceremoniën bij den doop, hoe kan heel de doopsbediening, die tot dusver op volwassen geloovigen ingericht is geweest, toegepast worden op kleine kinderen der gemeente?

Dit was een vraagstuk, dat diep ingreep en nog ingrijpt in het leven der kerk. Vast staat toch, dat de doop voor geloovigen is ingesteld en belijdenis des geloofs onderstelt.

Zoo leerde de gansche Christelijke kerk, en heel het catechumenaat was op die leer gebouwd. Als kinderen dus recht zouden hebben op den doop, dan moesten zij ook gelooven en van dat geloof belijdenis doen. Doch van geloof, althans van geloofsbelijdenis, kan er bij kinderen geen sprake zijn. Hoe dan toch den Kinderdoop te rechtvaardigen?

De Christelijke kerk gaf daarop in den ouden tijd antwoord door het stelsel van getuigen.

BAVINCK.

ONZE ZENDING.

Met dankbaarheid mag het opgemerkt en erkend worden, dat het werk der Zending, uitgaande van de Gereformeerde kerken, zich gaandeweg uitbreidt.

Het aantal missionaire predikanten neemt toe, de Zendingsposten vermeerderen, de kerken die den arbeid der Zending zelve ter hand nemen, klimmen voortdurend, en de gaven, die voor de Missie worden afgezonderd, bedragen een steeds hooger cijfer.

Er ontwaakt een besef, dat de prediking van het Evangelie aan alle creaturen een last is, dien Christus op de schouders zijner kerk heeft gelegd. Er komt een bewustzijn van de dure roeping, welke op het Christelijk Nederland tegenover zijne Koloniën rust. Er wordt iets gevoeld van de waarheid, dat wij nooit, neen nooit, genoeg voor Indië kunnen doen.

Verblijdend is het daarom te zien, hoe door Zendingsdagen en bedestonden, door predikaties en toespraken, door verslagen en tijdschriften de belangstelling in altijd ruimer kring gewekt, en, waar ze gewekt is, levendig gehouden en vermeerderd wordt. Het is alles nog wel een begin, maar een begin, dat om zijne kleinheid niet veracht mag worden en goede hope voor de toekomst geeft.

En als God daarginds, in onze Koloniën, den arbeid eens met zijn zegen rijkelijk kronen mocht; als wij hier eens hooren mochten van vruchten des geloofs en der bekeering, welke op den akker der Zending werden aanschouwd en genoten; dan bestaat er hope, dat de liefde, de offervaardigheid, de toewijding hier in de Gereformeerde kerken nog van jaar tot jaar toenemen zal.

Aanvankelijk zijn de berichten niet ongunstig. Vooral de persoon en de arbeid van Dr. Scheurer vinden in breeden kring sympathie en waardeering. Van verschillende zijden komen over de Medische Zending, door hem gedreven, loffelijke getuigenissen in.

De Getuige, Christelijk Weekblad voor Nederlandsch Oost-Indië, onder redactie van Ds. Wijers te Batavia, haalde in zijn nummer van 24 Aug. l.l. uit een te Djokja verschijnend blad de volgende zinsneden aan:

„Petronellahospitaal. Noch de groote en edele humaniteitsbeginselen in praktijk gebracht door den missionnairarts, den heer Scheurer hier ter plaatse, noch zijn hospitaal, een steeds levende bron van weldaden voor de bevolking, hebben nadere relatie van noode.

„Bijna een ieder op Java is bekend, wat nut hier wordt gesticht, welke moeiten worden doorstaan en welke opofferingen de heer Scheurer zich dag in dag uit getroost ten behoeve van de lijdende Inlandsche bevolking.

„Met bijzonder veel genoegen zien wij echter, dat zijn werken en streven ook ten volle geapprecieerd wordt en daarvan stoffelijke bewijzen worden geleverd, welke voor de instandhouding zoo hoogst noodig zijn."

Enkele bewijzen worden daar dan van gegeven, die thans nog vermeerderd kunnen worden met den post van f 3000, dien de Minister van Koloniën op de begrooting van Nederlandsch Indië voor het jaar 1901 voor het Petronella-Hospitaal heeft uitgetrokken.

De belangstelling in dezen tak der Zending is dan ook gedurende enkele jaren hier te lande op buitengewone wijze toegenomen en verhoogd. Het Hospitaal kwam reeds tot stand, dank vooral de ruime gift eener vriendelijke geefster. De arbeid van Dr. Scheurer breidde zich gaandeweg uit. De dames Kuyper en Rutgers vertrekken nog in deze maand, om hem in zijn arbeid terzijde te staan. Aan een tweeden arts is dringend behoefte.

De giften voor dezen dienst vermeerderen steeds. De Vereeniging „Dr. Scheurer's Hospitaal" zag in vier jaren tijds hare contributies toenemen van f 1245 tot f 5970 en hare giften van f 365 tot f 2310.

Maar er is nog veel meer noodig. Een Ziekenhuis, van honderd bedden voor minvermogende Javanen, kosteloos beschikbaar te stellen, kost geld, veel geld.

En daarom zit de genoemde Vereeniging niet stil, maar tracht ze met al de kracht, die in haar is, haar ledental uit te breiden en haar inkomsten te vermeerderen.

Bij vernieuwing komt zij in het Vierde Jaarverslag, dat zij in het licht zond, een beroep doen op onze beurs, op onzen tijd en op ons gebed.

Vinde dit krachtig beroep in al onze kerken en ook daarbuiten een geopend oor en een ontvankelijk hart.

De Medische Zending van Dr. Scheurer is onzen steun ten volle waard.

ZELFSTANDIGHEID.

De Standaard van de vorige week bevatte een paar uitnemende artikelen, die, indien zij ter harte genomen worden, veel nut kunnen doen.

In de laatste maanden is er veel over samenwerking van de Christelijke partijen bij de stembus van 1901 gesproken.

Maar deze bespreking leidde, gelijk te verwachten was, tot bitter weinig resultaat. Dr. Schaepman schreef er in het eerste nummer van zijne *Chronica over Staatkunde en Letteren* van: „Het is geen strijd maar een geharrewar. En een gevaarlijk geharrewar. Niemand weet eigenlijk juist te zeggen, waarover de zaak loopt. Men hoort van de gematigd-liberalen, van de oud-liberalen, van de vooruitstrevenden. Met wie zal men de nieuwe aera openen? Men schijnt volkomen te vergeten, dat er twee soorten van antirevolutionairen zijn en dat de Christelijk-historischen ook al mede moeten worden geteld. Men vergeet nog meer, *dat men op dit oogenblik, nu nog geen enkele partij gesproken heeft, moeilijk met een voorstel tot samenwerking kan komen, zonder zich bloot te stellen aan het verwijt van overhaasting*."

De laatste, opzettelijk hier onderstreepte woorden, zijn ten volle de aandacht der politieke partijen waard. Samenwerking kan dan eerst goed aan de orde komen, als de partijen haar gedragslijn hebben vastgesteld en in een kleiner of grooter program van actie hebben verklaard, wat zij willen.

De Standaard van 3 Oct. j.l. sprak in haar artikel over: *Eigen Positie* in denzelfden geest. Samenwerking is broodnoodig. Maar het verlangen daarnaar mag niet zoo ver gaan, dat men het waken voor de deugdelijkheid van zijn eigen formatie ten slotte vergeet.

Reeds waren hiervan, zoo gaat zij voort, de sporen te ontdekken. Vooral in de pers werd de laatste maanden bijna uitsluitend geloofd, wat als cement dienst kon doen, maar werd aan de bepaling van eigen gedragslijn weinig aandacht geschonken.

En toch, door minder te letten op eigen positie en te uitsluitend op samenwerking te staan, zou men ongemerkt weer tot *fusie* komen. De grenzen zouden op bedenkelijke wijze verflauwen. Het zou weer een anti-liberaal allegaartje worden, en het Conservatisme, dat altoos op goede kansen loert, zou op het beslissend oogenblik, ons ten nadeele, weer zijn slag slaan.

En daarom mag men in den aanstaanden strijd geen verbleekte banieren of verschoten en verkleurde vaandels opsteken. De eigen kokarde moet goed op kleur gehouden worden.

De ernstige waarschuwing van *de Standaard* is ten zeerste behartiging waard. Vooral omdat het in de laatste weken op verschillende manieren gebleken is, dat de eensgezindheid in de onderwijs- en in de sociale quaestie, zelfs onder onze eigen partijgenooten, nog veel te wenschen overlaat.

Het woord van Groen: in ons isolement ligt onze kracht, kan verkeerd worden opgevat, alsof alle samenwerking ongeoorloofd ware. Maar er ligt eene waarheid in, welke althans de antirevolutionaire partij nooit straffeloos kan veronachtzamen.

Zelfstandigheid is meer waard dan eene samenwerking, die met prijsgeving of verzwakking van beginselen verkregen is. En boven de verovering van het regeerkasteel of de vermeerdering van het aantal antirevolutionaire Kamerleden staat de trouw aan ons Politiek Program.

Tot op zekere hoogte is deze bewaring der zelfstandigheid zelfs plicht voor een iegelijk mensch, tot welke richting, partij of kerk hij ook moge behooren. Individualisme is ongetwijfeld, vooral in ons kleine Nederland, eene groote zonde en een groot gevaar. Eendracht maakt macht. En samenwerking is zelfs in den kleinsten kring nooit mogelijk, tenzij elk bereid zij, iets van het zijne op te offeren en daarmede den ander tegemoet te komen.

Maar deze bestrijding van het individualisme mag nooit zoo ver gaan, dat zij den broeder dwingen zou, om zijne individualiteit te verloochenen, zijn karakter geweld aan te doen, en zichzelven tot eene verbleekte kopie en een jammerlijke caricatuur van den ander te maken.

Ook hierover liet *de Standaard*, bij gelegenheid van hare bespreking van Mr. Anema's jongste pennevrucht, zich op treffelijke wijze uit.

De studie van den heer Anema draagt toch een zelfstandig karakter. Ze verzuimt zelfs niet, om het verschil tusschen haar en den leider der antirevolutionaire partij te doen uitkomen.

Naar aanleiding van dit feit maakt *de Standaard* de volgende opmerkingen, die ten volle verdienen, hier herhaald te worden:

„Wel verre van hierover (over dit verschil) te klagen, is juist dit ons veeleer een hoopvol levensteeken.

Een richting vindt niet daarin haar kracht, dat allen, die haar volgen, een choorzang aanheffen, maar eer omgekeerd in het optreden van krachtige solo's, die aan het geheel karakter bijzetten.

Een richting, die waarlijk uit een beginsel leeft, moet de veelheid van denkbeelden, die in dit beginsel schuilen, in allerlei variatie van toon aan het woord laten komen. Voorzoover ze ook als politieke partij optreedt, moet ze natuurlijk bij de stembus en in het parlement tot eenheid van handeling willen en kunnen geraken, en daarvoor moet elk der solo's zich opofferingen getroosten. Maar op wetenschappelijk gebied moet er wrijving, variatie en juist daardoor krachtige levensontwikkeling zijn.

Wie zegt: nazeggen wat Calvijn zei, is Calvinisme, doodt het Calvinisme juist door slaafsche afhankelijkheid.

Onder ons te zeggen: Anti-revolutionair is, wie in alles spreekt zooals Groen van Prinsterer spak, verlaagt onze richting tot eene persoonlijke school, in plaats van ze te verheffen tot een richting, die zelfbewust uit haar eigen beginsel leeft.

En als er dan weer anderen opstaan, die wanen, dat in alles met *de Standaard* of met Dr. Kuyper mee te gaan, ijk van echtheid geeft, dan wordt nogmaals dezelfde fout begaan en het leven van onze richting in den wortel aangetast.

Niets dient tegen dit enghartig binden van het antirevolutionaire leven aan een bepaalden persoon meer afdoend protest in, dan het leven van deze personen zelve.

Zij toch doorliepen zelven verschillende stadiën van ontwikkeling; en wat ze in een latere periode uitspraken, week niet zelden aanmerkelijk af van wat ze aanvankelijk leeraarden. Wie nu waant, dat in napraten kracht schuilt, zit telkens met de handen in het haar, of speelt het spel der wilkeur, door beurtelings uit de ééne of uit de andere periode te citeeren, naar het in zijn kraam op een gegeven oogenblik het best te pas komt."

Deze woorden van *de Standaard* zijn met geringe wijziging ook op kerkelijk en theologisch gebied van toepassing. Wat ons vereent, is belijdenis en kerkenorde; niet het persoonlijk gevoelen van dezen of genen, hoeveel zedelijk gezag het ook voor ons hebben moge; noch de richting van eene school, hoe groot hare waarde voor kerk en theologie ook zij; noch de traditie, welke de kerken uit de Scheiding van 1834 of uit de Doleantie van 1886 hebben medegebracht.

Binnen de grenzen van ons akkoord van gemeenschap is verscheidenheid geen vloek maar een zegen. Variatie van inzicht, mits al het persoonlijke geweerd blijve, is geen teeken van zwakheid maar van kracht, een bewijs van vrije, zelfstandige studie, van door eigen onderzoek bevestigde overtuiging.

Waar het op aankomt, is maar — om nogmaals met *de Standaard* te spreken — dat men welbewust *eenzelfde beginsel* belijdt en het saam eens is over de *Erkenntnisstheorie*, en dus ook de wijze, waarop, bij verschil van inzicht, de beslissing te zoeken is.

BAVINCK.

DE BANDEN GESLAAKT.

„Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde." Ps. 32 : 5*b*.

(*Slot.*)

Wij ontkennen niet, dat twijfelingen de ziel kunnen steken als wespen. Allerlei stormen kunnen haar beroeren. Er zijn zwakheden des geloofs. Of meer natuurlijke, òf meer bijkomstige zwakheden; dat wil zeggen, zwakheden, die gevonden worden bij weinig geoefenden in de wegen des Heeren; en zwakheden, die het gevolg van bijzondere omstandigheden zijn, van een zwaren val, van hevige bestrijdingen, of van bijzondere beproevingen en donkere, raadselachtige wegen des Heeren. Er is een strijd tusschen vleesch en geest. Dientengevolge legert zich dikwerf duisternis om de ziel; zij weet dan geen raad om zich te troosten; gevoelt zich bezet, verlegen in banden; maar als de Geest haar inleidt in de beloften des Eeuwigen, en kracht schenkt om ze te omhelzen, beurt zij zich op in heilige bepeinzing: »Wat buigt gij u neder, o mijne ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts, en mijn God!"

De Heere houdt zijn werk in het leven. »De genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk." Wie door twijfelingen aangaande zijne zaligheid geschud wordt, zoeke zich biddend daartegen te wapenen en te versterken met uitspraken der Schrift, als deze: »Bergen zullen wijken, heuvelen wankelen, maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, spreekt de Heere uw Ontfermer."

Maar niemand gebruike deze waarheid als een dekmantel voor zorgeloosheid, en vrijbrief tot ongebondenheid des levens. Wie zich troost met de gedachte aan Gods trouw, dankt Hem voor bewezene en toekomstige genade. Wie dit niet doet, eigent zich een troost toe, die hem niet toekomt, misleidt zichzelven, loopt gevaar in ontzaglijk zelfbedrog te sterven. »Indien wij zeggen dat wij gemeenschap met God hebben, en wandelen in de duisternis, zoo liegen wij, en doen de waarheid niet."

Eindelijk, zien wij ons hier geleerd, dat niemand het besef van de schuldvergeving omdragen kan, of hij moet zijne zonden voor den Heere op de rechte wijze beleden hebben.

Daarom zegt Johannes: »Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid."

De tollenaar ging gerechtvaardigd naar huis, nadat hij om genade gebeden had. Een kerkvader zegt: »de Heere verheft ons, als wij ons vernederen; Hij rechtvaardigt ons, als wij ons verdoemen; Hij vergeet onze zonden, als wij er behoorlijk aan denken."

't Is waar, van de zijde Gods gaat de vergeving der zonden vóór de belijdenis. »Ik heb U liefgehad met eene eeuwige liefde," zegt God van zijn volk en van eeuwigheid, zag Hij al de leden van het lichaam van Christus aan in Hem, die het hoofd is en genoemd wordt »het Lam voorgekend, geslacht van voor de grondlegging der wereld."

Maar het zich toeëigenen, het genot van de schuldvergeving wordt door de schuldbelijdenis voorafgegaan, voor het eerst en telkens. Door de *oprechte* schuldbelijdenis. Farao, Kaïn, Saul, noch Judas, hoe ook in banden vanwege hunne zonden, kwamen tot de vrijheid der geloovigen, wijl hunne belijdenis niet was naar den Woorde Gods, niet met ootmoed en vertrouwen was gepaard, wijl zij slechts voor de straf der zonde sidderden, maar de zonden zelf niet verfoeiden. Jacobus zegt: »Gij bidt en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt."

Intusschen meene niemand, alsof altijd *dadelijk* op schuldbelijdenis het genot der vergeving zou volgen. Indien dat zoo ware, zouden tal van zwakgeloovige, bedroefde, vaak »als door onweder voortgedreven" Christenen, die met innige droefheid naar God vragen, maar met betraande oogen betuigen, hoe onrustig hun hart is en de vreeze voor zelfbedrog den vrede verdringt, te veroordeelen zijn. De alleen wijze God heeft zich de wijze en den tijd der uitdeeling van het genot der vergeving voorbehouden.

Stelt Hij haar uit, 't is om wijze en heilige redenen. 't Is omdat het een wijle in banden gaan nuttig is voor het geprangd gemoed, omdat in dien weg levenslessen worden geleerd, waarmeê winst moet gedaan voor 't volgend leven!

Als de Heere ons bij de oorzaak onzer ellende bepaalt, ons dringt ons hart voor Hem uit te storten, onzen toestand Hem bloot te leggen, moet gezegd worden, dat Hij in genade met ons handelt. En als Hij de bede om verruiming niet aanstonds, of niet op eene wijze verhoort, zooals wij het ons voorstellen, dan is dit meestal, omdat Hij onze kwaal in de hartader aantasten en grondig genezen wil, omdat Hij ons den weg des heils recht wil doen verstaan, en ons van onze diepe afhankelijkheid recht wil doordrongen doen zijn. Inzonderheid wil Hij ons leeren met zijn Woord te rekenen. Maar, ofschoon Hij geruimen tijd in bezwaren laat, Hij bereidt ons, om eens met de gezaligden het lied des Lams te kunnen aanheffen.

Heerlijke ure, waarin de banden geslaakt worden. »Die Mij vindt" wordt hiervan gezegd, „vindt het leven en trekt een welgevallen van den Heere." Dan vallen de schellen als van de oogen, om God in Christus te kennen, als een genadige God en getrouwe Vader. Dan vinden wij in Jezus den algenoegzamen Zaligmaker, den Borg die voor altoos voor de schuld heeft betaald, die aan al de begeerte des harten voldoet, die zoo gewillig als machtig is om ons te zaligen. En terwijl wij den vrijen toegang vinden tot Gods troon, ontbreken ons woorden om uit te spreken, wat wij in den Heere zien en wat Hij voor ons is, wordt ons hart vervuld met eene vreugde en eenen vrede, die alle verstand te boven gaan, vallen wij aanbiddend voor Hem neêr, en herhalen Davids dankzegging: „*Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde.*"

NOTTEN.

Politieke Beschouwingen.

In de *Zuid-Afrikaansche* Republieken blijft de beweging van het verzet aanhouden. Alle pogingen door Roberts en de zijnen aangewend om door allerlei proclamatiën en berichten of door rooven en branden de Burgers tot opgeven van het verzet te brengen, lijden zoo goed als schipbreuk of werken, vooral het laatste, het tegendeel uit. Slechts enkelen leggen beroofd van paard en het noodige voedsel of kruit het geweer neder. Maar het zijn slechts enkelen op de duizenden die nog in 't veld staan.

Die Commando's blijven in een cirkel Oost, Noord en West van Pretoria c.a. zich handhaven. Dan eens terugtrekkend, dan weer voorwaarts gaande tot in de onmiddellijke nabijheid van Pretoria toe, konvoijen des vijands aangrijpend en spoorweg met bruggen vernielend als voren. Buller, die eerst ten Noorden van Lijdenburg zocht door te dringen, trekt Zuidwaarts daarvan terug. Waarom? . . . En zoo is het in den Vrijstaat ook. Ondanks de met veel bluf aangekondigde klopjacht van een bereden korps op de Wet en de zijnen — bleef hij zich in een driedaagsch gevecht bij Vredefort handhaven niet alleen, maar breidt hij zelfs zijn terrein uit. Niet alleen in 't Oosten, maar ook in 't Zuiden doet hij zijn invloed gelden. Rouxville was door de zijnen bezet en in het Noorden van de Kaapkolonie rilden de Engelschen. En zelfs in 't Westen van den Vrijstaat, waar het

lang dood stil was, kwamen zijne troepjes, en nog wel in zulk een sterk getal, dat de Engelschen dezer dagen niet minder dan drie uren tevergeefs en dapper streden bij Bultfontein om de Burgers van daar te verdrijven. Doch ze hielden hunne positiën en — de Engelschen moesten met bebloede koppen terug naar Bloemfontein. Zij lijden echter onder al die bedrijven zeer veel. Paarden en menschen sterven als ratten en honderden soldaten blijven vallen week in week uit. Ook aan de zijde der Burgers is de nood en de ellenden, dank zij het God geklaagd rooven en branden der Engelschen, ten platten lande zeer groot, uitgezonderd in die enkele districten waar nog geen Engelschen den voet zetten. En wat zullen ze thans, nu Roberts zelf troependeelen naar huis blijft zenden, die slechts ten deele kunnen vervangen worden door versche uit het Vaderland. Zet men dit door, dan rijst er waarlijk voor de Burgers nog hoop, dat het hun bij volhouden, straks nog gelukken zal — de Engelschen zachtjes aan terug te dringen en hunne vlag weer op breeder veld te doen wapperen.

In *China* wordt de staat van zaken weer ingewikkelder. Algemeen wordt de tocht van het Hof naar Sinanfu, met medeneming van verscheidene in het keizerlijk edict gedegradeerden, als zeer ongunstig beschouwd. Het is China om tijd winnen te doen, als de winter er is, heeft het een heelen voorsprong behaald. En wat zal Keizer Wilhelm denken van zijn veldmaarschalk, die nooit terug zou wijken, terwijl de eerste aanraking met de Chineezen hem dwong op Tientsin terug te trekken? De dingen, die hij tot nog toe in China ondervond, zijn werkelijk niet zeer bemoedigend.

Het meest opmerkenswaardige is, dat terwijl Waldersee naar Peking gaat, Rusland, Amerika en Japan slechts weinig manschappen daar laten blijven; de anderen keeren terug.

Dr. Morrison seint, dat de Russen zelfs het zomerpaleis ontruimden en het aan de Chineezen teruggaven. Ook de Amerikanen gaan voor 't grootste deel heen en de Japanners hebben zelfs reeds een belangrijk deel hunner troepen naar Japan ingescheept.

Dr. Morrison werpt een aardig licht over het bestraffing-edict; Tuan en genooten zouden zelf den Keizer het edict hebben voorgeschreven! Van daar de belachelijke straffen, die Kwang Su Europa aanbood.

Ondertusschen schijnt onbetaalbare Li, met von Giers te Tientsin heel vriendschappelijk kopjes thee te drinken, welk feit Dr. Morrison met ongerustheid vervult. Hij herinnert aan 1860, toen Ignatieff van prins Kung de provincie Primorsk in Siberie kreeg, omdat Rusland de Mogendheden bewogen had Peking te verlaten. Dr. Morrison is erg benieuwd te weten, wat Li thans aan von Giers belooft, omdat Rusland andermaal zoo goed is geweest de actie van Europa in de war te sturen, en nu belooft geen gebied te zullen inlijven.

De houding van den Czaar wordt bij den dag onsympathieker. Hij heeft als wijlen Janus twee aangezichten. Een Europeesch en een Chineesch. De Europeesche mond zingt in het concert, de Chineesche fluistert tegen Li, „maak je maar niet ongerust, het loopt zoo'n vaart niet, wat is 't je waard, als Europa niets van belang tegen je uitvoert?"

Hij heeft zelf reeds een ferm terrein onder zijn plak en zet zich nu kalm op een stoeltje met een kopje thee en sigaar om eens te zien hoe de anderen zwoegen. Dreigt echter het zwoegen eenig resultaat te krijgen, dan zingt hij weer eens een concertliedje met refrein:

„Past op, brandt je vingers niet!"

De vertegenwoordigers van China in Europa komen als altijd ook nu weer een eindje achteraan en geven een nagalm op het kortstondige zonnefeestje. De nagalm vormt hun telegram, waarin zij Li aanraden bij het Hof op strenge bestraffing der schuldigen aan te dringen.

Jammer dat de verkiezingen voor het parlement in *Engeland* zoo weinig in het voordeel zijn van hen, die den gruwelijken oorlog verachten en tegen wenschen te staan. Soms scheen alsof de Regeering klap zou krijgen. Daarna echter sloeg op eens de balans weer ten haren gunste over. Toch verloor zij in de laatste dagen weer iets meer en vatten de liberalen nieuwen moed. Tot Woensdag hadden zij zes zetels meer verloren dan gewonnen. Blijkbaar is het Engelsche volk, voor het handelsdeel in de groote steden nog niet afkeerig geworden van het zoeken naar vuil en onrechtvaardig gewin.

In *Noord-Amerika* wordt de verkiezingsstrijd om het presidentschap met hardnekkigheid gestreden. Het goede Republiekeinsche bestanddeel strijdt met imperalistische groepen, die niet veel beter zijn dan het Engelsch jingoïsme, in bond voor Mac-Kinly, die voor de Buitenlandsche politiek een in zoovele opzichten onbetrouwbaren man is.

Hoe eigenlijk de kansen staan, weten wij niet; er is moeilijk wijs uit te worden. Maar veel hechten wij er niet aan, omdat, al voert ook het Republiekeinsche beleid in een enkel opzicht in een richting, die wij voor Amerika en het volk uit een hooger oogpunt allesbehalve gelukkig kunnen achten — van de Democraten verwachten wij, eenmaal eens aan 't roer, niet veel beters en — voor de Burgers van Transvaal en Vrijstaat al weinig heil!

NOORDTZIJ.

Theologische School.

Naar wij vernemen, zal de receptie voor Prof. Noordtzij's 25-jarig Jubilee plaats hebben in de Groote Zaal der Theol. School, op *Vrijdag* 19 *Oct. a.s.*, aan te vangen *'s nam. ten twee ure*, terwijl er des avonds na 8 uur nog gelegenheid zal bestaan den jubilaris te zijnen huize te complimenteeren.

—

Voor het Milit. Tehuis te Kampen.

In hartelijken dank ontvangen van den WelEd. Gb. heer C. W. Graaf van Limburg Stirum . . . . . f 5,—

Van N. N. te A. . . . - 10,—

Namens het Bestuur,
H. v. OLST, *Penningm.*

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.

III.

Het is reeds over twaalf. Voor de pauze is er nog gelegenheid om een of ander punt van de Varia te bespreken.

De Voorz. vraagt of er ook iemand is, die een punt der Varia begeert ter bespreking in te leiden?

Genoemd wordt punt *i*, aldus luidende: Heeft de bedienaar des Woords ook tot geloof en bekeering te roepen, of moet hij onderstellen dat alle gedoopten wedergeboren zijn en dus alleen spreken tot wedergeborenen en geloovigen?

Ds. de Jong van Dalfsen begeert dit punt niet in te leiden, maar toch wel de aandacht er op te vestigen. De vraag komt hem voor niet nieuw te zijn. Hem trof de tegenstelling. Hij vraagt: Is dat nu een tegenstelling? Bij de onderstelling van wedergeboorte kan immers de roeping tot geloof en bekeering plaats hebben? Er moet wel onderscheid gemaakt worden tusschen het geloof als habitus (geloofsvermogen) en tusschen het geloof als actus (geloofswerkzaamheid.) De eisch van geloof en bekeering, voorzeker, daarvoor is altijd plaats; plaats zoowel bij degenen die niet, als die wel wederom geboren zijn. Maar dit is zeker de bedoeling van den vrager niet. De vrager zal wel bedoelen, of die eisch mag worden gesteld ook aan degenen die niet wederom geboren zijn, of dat van de veronderstelling moet worden uitgegaan, dat de gemeente als eene gemeente van gedoopten wedergeboren is.

Nu volgt een discussie over de formuleering van die vraag, die door sommigen onduidelijk of onjuist wordt geacht, door anderen duidelijk genoeg. De Voorzitter zegt, dat z. i. de vraag wel duidelijk is, al kon de formuleering allicht beter zijn, en verzoekt de broeders tot de zaak zelve te komen, die immers deze is: of de bedienaar des Woords alleen met wedergeborenen te doen heeft, dan of hij ook de onwedergeborenen, de dooden, heeft te roepen tot geloof en bekeering. 't Is immers openbaar, dat te dezer zake onder ons verschil van gevoelen heerscht, en dat dit van grooten invloed is bij al den arbeid van de bediening des Woords.

Ds. Scheps wil er den nadruk op hebben gelegd, dat we in de bediening des Woords tot de gemeente van Christus komen. Er moet wel onderscheid worden gemaakt tusschen de gemeente van Christus en „de Christenheid." We staan, het Woord bedienende, in eene gemeente, die gelooft en de belofte der zaligheid heeft. Dientengevolge hebben wij uit te gaan van de gedachte, dat we komen tot geloovigen, doch, aangezien niet alles Israël is, wat Israël genaamd wordt, tot geloovigen die zichzelven hebben te beproeven.

Dr. Schot beweert, dat de vraag als zoodanig niet in bespreking kan komen. Juist tot hen, die ondersteld worden wedergeboren te zijn, moet men met den eisch van geloof en bekeering komen; dezen zijn de uitverkorenen, met wie God Zijn genade-verbond heeft opgericht. De verworpenen kunnen niet komen tot geloof en bekeering, en aangezien nu bij de gedoopten als de verkorenen de wedergeboorte moet ondersteld worden, moet nu ook tot hen de roeping tot geloof en bekeering uitgaan. Het is hier niet de vraag, wat zij zijn, maar waarvoor wij hen hebben te houden. Mogelijk is, dat zij geen vruchten van geloof en bekeering voortbrengen, doch wel het tegendeel. Dit mag ons echter in onzen arbeid niet belemmeren. Wij hebben te veronderstellen, dat het zaad des levens in hen gelegd is, en hen als zoodanig te bearbeiden, zoolang zij in dit leven zijn.

De Voorz. zegt: ik geloof niet, dat iemand wederom geboren kan zijn zonder te gelooven en zich te bekeeren. Waar het leven is, moet en zal dat leven zich overeenkomstig zijn aard en wezen openbaren.

Prof. Wielenga gaat op de zaak in quaestie in. Hij stemt toe, dat het leven er lang kan zijn zonder tot zoodanige actie te komen, waardoor het zich als het leven der wedergeboorte doet kennen. Zonder actie evenwel kan ook dat leven niet zijn. Het hart van den mensch slaat. En die hartslag brengt in werking al wat tot het leven van het lichaam behoort. Als die hartslag ophoudt, ademen we niet meer en is het met het leven gedaan. En zoo ook hier. Er is onderscheid tusschen leven en dood. Spr. wijst op den eersten volzin van Art. 24 onzer Nederl. Geloofsbelijdenis. Daar lezen we: „Wij gelooven, dat dit waarachtig geloof in den mensch gewrocht zijnde, door het gehoor des Woords en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwen mensch, en doet hem leven in een nieuw leven, en maakt hem vrij van de slavernij der zonde." Hier is geen spraak van scheiding tusschen het geloof als habitus en het geloof als actus; hier staan geloof en wedergeboorte, bekeering en heiligmaking met elkander in 't allernauwst verband; en alles als gewrocht van het Woord als middel, en de werking des Heiligen Geestes als oorzaak. De leer, waardoor geloof en bekeering als vrucht der wedergeboorte buiten verband met het Woord wordt gesteld, acht spreker in strijd met de Confessie, waartoe hij zich ook beroept op Zondag 7 en Zondag 25 van den Catechismus. In Zondag 7 wordt gezegd van het oprechte geloof, dat de Heilige Geest dit door het Evangelie in mijn hart werkt. En het antwoord op de vraag in Zondag 25: „Van waar komt zulk een geloof?" luidt aldus: „Van den Heiligen Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie." Het geloof wordt hier niet te voorschijn geroepen, maar gewrocht.

Dr. Schot wil onderscheid hebben gemaakt tusschen de kiem en de werking des geloofs. Het geven van de kiem gaat buiten het Woord om en is een onmiddellijk werk der genade Gods; de werking wordt door het Woord als het instrument des H. Geestes tot stand gebracht. In Art. 24 leeren we het geloof van zijn actueele zijde kennen. Het beeld van Prof. Wielenga acht hij niet juist.

Prof. Wielenga heeft er bezwaar tegen dat men aldus de werking des Geestes van het Woord en de bediening des Woords losmaakt; hij kan in Gods Woord geen enkelen tekst vinden, waar het geloof en de bekeering van het Woord losgemaakt worden.

Thans is het uur van de pauze aangebroken. De Voorz. vraagt of we na de pauze de discussie zullen voortzetten, dan of we tot de inleiding van het tweede onderwerp van ons agendum zullen overgaan. De Vergadering wenscht deze bespreking voort te zetten.

Na de pauze komt Ds. de Jong van Dalfsen het eerst aan 't woord. Hij zou zoo gaarne met Prof. Wielenga willen instemmen, maar het is hem niet duidelijk, dat in Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis gesproken wordt van het geloof als habitus. Ook hij is met Dr. Schot van oordeel, dat hier het actieve geloof op den voorgrond treedt. Voorts wijst hij er op, dat ook den kinderen de belofte geldt, die den volwassenen is toegezegd; hij herinnert aan de woorden van Zondag 27 van den Catechismus, dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt; ook wijst hij op het verband dat er tusschen Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis en de leer van onzen Catechismus inzake den kinderdoop bestaat.

Ds. Sap meent, dat Prof. Wielenga uit Art. 24 een wapen wil smeden om geloof en wedergeboorte aan het Woord te binden. Hij gelooft, dat men de wedergeboorte steeds te onderscheiden heeft als wedergeboorte in engeren en in ruimeren zin. Toen de Confessie werd opgesteld maakte men die onderscheiding niet. Vandaar dan ook, dat men zich voor beide opvattingen op dit artikel beroept. Hij voor zich gelooft, dat men hier aan de wedergeboorte in ruimeren zin te denken heeft. In dit artikel wordt gehandeld over de heiligmaking.

De Voorz. legt den nadruk op het *„gewrocht zijnde"*, wat met het geloof alleen als actie moeielijk is overeen te brengen.

Prof. Wielenga verblijdt er zich over, dat deze quaestie in broederzin kan besproken worden. Hij heeft ze niet gezocht, maar is er in geloopen. Ds. de Jong kan hij gerust stellen, daar hij beaamt, wat door dien broeder over den kinderdoop in 't midden gebracht werd. Evenwel, uit de onmiddellijke werking bij de kinderen mag men niet besluiten tot de onmiddellijke werking bij de volwassenen. En hoe hebben wij die onmiddellijke werking bij de kinderen ons voor te stellen? Wil dat zeggen, dat ze eene werking is buiten alle organisch verband? O, neen. De zaligmakende werking des H. Geestes is vastgemaakt aan de verbondsbedeeling der genade Gods. Ook meent hij nogmaals te moeten opkomen tegen het gevoelen van Dr. Schot, waardoor wedergeboorte en geloof gescheiden worden. In Zondag 7 en 25 wordt bedoeld het geloof niet als actus, maar als habitus. En dat geloof komt niet onmiddellijk, maar middellijk tot stand. Dr. Schot scheidt te veel, wat volgens de Schrift organisch één is. Hij maakt de werking des H. Gesstes te veel los van de Bediening des Woords.

Dr. Schot zegt: het kan niet worden volgehouden dat de wedergeboorte tot stand komt door middel van het Woord. De werking des H. Geestes is zoo min aan het Woord als aan het Sacrament gebonden. De plaatsen, die men daarvoor bijbrengt, hebben dan ook, van naderbij beschouwd, geen waarde. Zij doelen gewoonlijk op voortzetting en ontwikkeling des nieuwen levens, niet op de wording of totstandkoming er van. 1 Petr. 1 : 23 b. v., waar gesproken wordt van het wede om geboren zijn uit onvergankelijk zaad, kan als bewijsplaats niet gelden, daar wij door het onvergankelijk zaad hier den Logos hebben te verstaan. En als we van de wedergeboorte lezen in Joh. 3, dan kunnen we zien, dat daar van wedergeboorte door de bediening des Woords geen sprake is. De wedergeboorte door de bediening des Woords is dan ook bij de jonggeborene kinderen onmogelijk. En toch ook deze kinderen moeten in Christus gezet en daarom wederom geboren zijn; anders kunnen ze niet zalig worden. De wedergeboorte in Joh. 3 : 6 is de wedergeboorte uit den H. Geest, zonder eenig middel. Wordt er gesproken van „water en Geest", waardoor die wedergeboorte tot stand komt, dan is dat water geen middel, maar, naar vele uitleggers, eene aanduiding van de reinigende werking des Geestes, of, naar het spreker meer juist toeschijnt, eene aanwijzing van den H. Doop als het bad der wedergeboorte. Wij hebben het hier te verstaan, gelijk de Apostel het verstaat in Rom. 6, als een door den Doop Christus ingelijfd zijn. In de wedergeboorte is dus niets actiefs; zij is louter eene werking der vrijmachtige genade Gods, waardoor we van dood levend gemaakt worden en als zoodanig nooit anders dan onmiddellijk door den H. Geest. Die wedergeboorte kan geschieden *voor* of *onder* of *na* het Woord, maar ook als zij samenvalt met het Woord, is het toch niet het Woord, dat wederbaart, maar altijd de H. Geest en die uitsluitend en die alleen door Zijne onmiddellijke werking.

De Voorz. vraagt aan Dr. Schot: U gelooft dus niet, dat als er iemand in uwe gemeente is die niet in potentieelen zin wederom geboren is, dan voor zoo iemand uw arbeid kan gezegend worden tot wedergeboorte? Of gelooft u ook, dat God de bediening des Woords door de werking des H. Geestes kan gebruiken om doode zondaren tot geloof en bekeering te brengen? Dr. Schot antwoordt: ik geloof, dat de bediening des Woords alleen vruchtbaar kan zijn wanneer de wedergeboorte in bedoelden zin aanwezig is.

De Voorz. kan dit niet rijmen met het Woord en de Confessie. Het is de H. Geest, die het geloof „in onze harten ontsteekt," Art. 22, „door het gehoor des Woords en de werking des Heiligen Geestes," Art. 24. De door Dr. Schot aangehaalde en niet juist uitgelegde teksten zijn tegen hem; spr. acht het noodig dit op te merken en, althans met enkele woorden, toe te lichten. Met het geloof, dat in Timotheüs was, bedoelt P. volgens het verband, 2 Tim. 1 : 5 v. v. blijkbaar het geloof in zijn werking, die P. reeds jaren lang had aanschouwd en zich „in gedachtenis bracht." Aan het spreken van Jezus met Nikodemus was, behalve prediking van Jezus zelven en de discipelen, ook reeds voorafgegaan de prediking van Johannes den Dooper, die volgens Joh. 1 : 7, van Jezus als het waarachtige Licht getuigde, *opdat zij allen in Hem gelooven zouden*. En wat 1 Petr. 1 : 23 betreft, spr. houdt zich aanbevolen voor een exegetisch persdebat met Dr. Schot over deze stelling: dat *logos* (Woord) aldaar *niet kán* beteekenen het persoonlijk Woord, zooals in Joh. 1 : 1. Hij wijst thans alleen op het onafscheidelijk verband tusschen vs. 23 en 25, waar logos met een ander woord wordt verwisseld en dit woord nader aangeduid wordt als „het woord dat onder u verkondigd is."

Prof. Wielenga is er Dr. Schot dankbaar voor, dat hij zoo duidelijk zijn gevoelen heeft gezegd: dat de Heere zich niet van de bediening des Woords bedient om het leven te wekken. Ook hij acht dit in strijd met het Woord en de Confessie.

Zijns erachtens werkt de H. Geest zaligmakend krachtens de bedeeling des Verbonds door de bediening des Woords. Joh. 3 leert ons in de wedergeboorte het bovennatuurlijk en onwederstandelijk werk des H. Geestes kennen.

Het water is hier zijns inziens ook het water des Doops, maar staat niet los van het Woord. Jak. 1 : 18 leert ons zeer duidelijk, dat van alle genadewerking het motief ligt in Gods almachtigen wil en het Woord des Evangelies het middel is, waardoor die werking tot stand komt. Hij waarschuwt voorzichtig te zijn, opdat men den H. Geest niet losmake van de belofte des Vaders.

Nadat Dr. Schot nog had geantwoord, dat Jakobus daar een ander woord gebruikt dan Petrus, was de discussie over dit vraagstuk afgeloopen; het vraagstuk zelf acht men nog niet te zijn opgelost.

Na eenige gedachtenwisseling wordt nu algemeen goedgevonden, Prof. Dr. A. Kuyper uit te noodigen, om zijn bekend gevoelen inzake de inwendige roeping op eene volgende samenkomst uiteen te zetten en te verdedigen. Om het tegenovergesteld gevoelen in te leiden en te verdedigen, zal Prof. Wielenga worden uitgenoodigd.

(*Wordt vervolgd.*)

Maassluis, J. VONK.

Ingezonden.

EEN VERBLIJDEND TEEKEN.

Het goede rondom zich op te merken en ten volle te waardeeren is plicht en genot, is eisch van ons bestaan te midden van veel, dat ons zou doen verflauwen, bedroevend en ontmoedigend is. Een verblijdend teeken om op te merken, is de algemeene belangstelling, die zich openbaart, om tot dieper inzicht en recht verstand van de profetische Schrift te komen. Het Maran-atha heeft velen verwakkerd. Reeds eenige jaren geleden werd dit dankbaar erkend, waarbij tevens gewezen werd op het hoog belang voor de kerk van Christus om het Maran-atha niet te vergeten, maar steeds ter harte te nemen. Onder ons komt er eene schoone toekomst voor de studie der profetische Schrift. De gaven en de krachten vermenigvuldigen. Lang genoeg reeds moesten wij Gereformeerden achterstaan in de studie met het Maran-atha zoo nauw in verband. In Duitschland beschaamde men ons. Wie slechts oppervlakkig kennis nam van wat in Duitschland gedaan is om de verborgenheden der profetie aan het licht te brengen en hoe ernstig deze studie is opgevat, voelt zich beschaamd en geprikkeld.

Daar verschenen geheele studiën over enkele vraagpunten. Lange's commentaar op de Apocalypse is bewonderenswaardig. Zijne inleiding, al dadelijk, overtuigt ons hoe hij wetenschappelijk, hermeneutisch en exegetisch, zich klaar van zijne roeping bewust is om de verborgenheden Gods, in hare openbaring, tot onze kennis te brengen.

Toch blijft hier in aanmerking te nemen, dat niet in de eerste plaats noodzakelijk is goed wetenschappelijk, maar wel goed Gereformeerd, van rechten geestelijken zin, te zijn.

Hoe ver gevorderd in de wetenschap en hare methoden iemand ook zijn moge, rondtasten als naar den wand, in den blinde, blijven allen op het gebied van de profetische Schrift, die onzen Heere Jezus Christus, als Hoofd zijner kerk miskennen en naarmate zij hierin geen teeder geweten hebben. Wie onder dezen merkt er van hoezeer onze Gereformeerde vaderen met den grootsten ernst gewaakt en gewaarschuwd hebben tegen „het heerschappij voeren over het erfdeel des Heeren." Juist hier openbaarde zich het verstand, dat wijsheid heeft.

Niettemin dient de arbeid van vele mannen dankbaar erkend te worden, al waren zij minder of meer afwijkend rechtzinnig in beginsel. Ook van hen is veel te leeren, wien veel gegeven is, zij het dan ook slechts als houthouwers en waterputters bij het heiligdom.

In de eerste plaats dan eischt de studie van de profetische Schrift mannen van Gereformeerden zin en van godzaligheid. Vervolgens is het ten zeerste aantebevelen om enkele voorheerschende kwesties tot meerdere duidelijkheid te brengen en tot oplossing, want met geheele, doorgaande verklaringen van de Apocalypse komt men weinig verder voor en aleer, in hoofdzaken, onder ons de verschillende meeningen tot eenheid gebracht zijn.

De kwestie van den dag des Heeren, den anti-christ en zijn wederhouder, het getal van het beest, de binding des Satans niet meer de volken verleidende, de eerste opstanding en de regeering van Christus en zijne heiligen, in verband met Israëls beteekenis in de toekomst, naar Rom. 11, bepalen geheel den weg tot de verklaring van de profetie in Oud- en Nieuw Testament en inzonderheid die van de juiste verklaring der Apocalypse, dat Sacramentische boek, waaruit de gemeente des Heeren zooveel kracht en troost toevloeide in den loop der eeuwen, doch waarin altijd nog het fijnste goud en helderste licht uit misvatting, door dwaling des verstands, te veel verdonkerd bleef voor het wetenschappelijk bewustzijn.

Hierom en mede voor de leer, voor de regeering der kerk en om onze vijanden principieel te leeren kennen, is de beoefening der profetie: eisch en roeping van ons, Gereformeerden.

Hoezeer komt het een Paul Kruger thans te stade, dat hij het zoeklicht der profetie op zijn vijand kan doen vallen, dat hij de verdervers der aarde kent en geoordeeld ziet.

En, welk een oordeel voor het Christendom in Engeland en Schotland, dat eerst zelfs geen flauw vermoeden scheen te hebben, hoe juist in het Imperialisme de macht van het beest werd ingehuldigd en aangegrepen om zich te sterken en steun te zoeken in den afval van God, die de goddelooze heerschappijvoerders doet vreezen voor verzwakking van hun macht. Is het niet zeker, dat allen, die niet meer op God den Heere en zijn heilig recht vertrouwen, een anderen steun behoeven, en alzoo verleid worden om zich te keeren tot 's Heeren wederpartijder, het beest.

Bij velen is thans — Gode zij dank — levendige belangstelling in de profetische Schrift. Deze belangstelling is echter nog geen weelde, want zal het Maran-atha geen onzeker geluid zijn, zoo dient het woord der profetie op zuivere en verstaanbare wijze vertolkt te worden.

Het is tijd. Maran-atha!

W. D.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
Ds. W. KAPTEIJN,
van Breda,
EN
G. H. BOSS,
die, mede namens wederzijdsche familie, hun hartelijken **dank** betuigen voor de vele blijken van belangstelling, bij hun huwelijk ondervonden.
GORINCHEM,
10 Oct. 1900.

De Heere verblijdde ons met een **DOCHTER.**
P. PEL.
H. PEL—
PEL.
STROOBOS,
8/10 1900.

Heden werden wij zeer verblijd met de geboorte van een welgeschapen **ZOON.** Alleen Gode de eer!
G. C. BIJLENGA.
J. BIJLENGA—
BOLT.
LEEUWARDEN,
8 Oct. 1900.

Voor de velerlei blijken van deelneming, ondervonden bij het overlijden onzer geliefde Dochter en Zuster, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**
Namens de Familie,
WED. K. M. v. D. ZEE.
KAMPEN, October 1900.

Donderdagnacht ontsliep op 40-jarigen leeftijd, in de hope des eeuwigen levens, mijn geliefde Echtgenoot, der vier kinderen zorgdragende Vader,
Heiko ter Borg.
Verbannen uit Zuid-Afrika, zij wij, van bijna alles beroofd, als ballingen naar ons vaderland teruggedreven.
Der weduwen Rechter, de Vader der weezen, zij mij een toevlucht en sterkte.
WED. H. TEN BORG—
GRONINGEN, HOEKSEMA.
5 Oct. 1900.
Mede namens Broeders en Zusters,
J. TER BORG.
WOLVEGA.
C. TER BORG.
CHICAGO. N.-A.
G. TER BORG.
GRONINGEN.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, na eene kortstondige ziekte van eenige dagen, in de volle verzekerheid des geloofs, zacht en kalm, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader
Jan Cornelis Poelman,
in den ouderdom van ruim 65 jaren.
Uit aller naam,
D. HOFSTEE,
WED. J. C. POELMAN.
BIESSUM,
5 October 1900.

Heden trof de Geref. kerk alhier een gevoelige slag. Onze geachte mede-broeder

Jan Cornelis Poelman,

die de gemeente bijna 33 jaren als Ouderling met veel toewijding diende, werd na een hevige ongesteldheid, in den ouderdom van ruim 65 jaren, plotseling uit ons midden weggenomen.

Veel heeft de gemeente in hem verloren, zoodat zijn heengaan zeer betreurd wordt. Voor hem was het gewin. Wij wenschen den Heere te zwijgen, die hem na langdurig bezit tot zich nam; en dat Hij de treurende Familie in dezen ook moge sterken.

In naam des Kerkeraads,
S. SIJPKENS, *Praes.*
W. SCHELTENS, *Scriba.*

DELFZIJL.
5 Oct 1900.

Tot onze diepe droefheid trof ons heden een gevoelige slag, daar het den Heere behaagde door den dood uit ons midden weg te nemen onzen geliefden Broeder en Voorzitter, den heer

Jan Cornelis Poelman.

Daar zijn leven Christus was, zoo gelooven wij, dat zijn heengaan vrede is,

Namens de Comm. der Christelijke school te Delfzijl,
J. HEMMES.

FARMSUM,
5 Oct. 1900.

Heden trof onze gemeente een gevoelig verlies, door het overlijden van haren oudsten Opziener

Willem van 't Sant,

in den ouderdom van 61 jaar en 9 maanden.

Na een zeer kortstondig lijden ging hij naar het huis der verheuging, in volle verzekerheid des geloofs, roemende in het kruis van onzen Heere Jezus Christus. Vele jaren heeft onze geliefde broeder de kerken van Haarlemmermeer (O.-Z., en Vijfhuizen) en te dezer plaatse met algeheele toewijding, in het opzienersambt gediend.

Zij zijn nagedachtenis langen tijd tot zegening.

En zij Sions Koning ons, en niet het minst de weezen van onzen ontslapen broeder, vertroostend nabij.

Namens den Kerkeraad,
Ds. A. H. NIEBOER, *Praeses.*
C. VERHAGEN, *Scriba.*

SLEEUWIJK,
6 Oct. 1900.

Op 5 October overleed in zijnen Heer en Heiland, na een lijden van slechts 3 dagen, onze waarde Vader, Behuwd- Groot- en Overgrootvader, de heer

WILLEM KOOIJMANS,

Weduwnaar van Mejuffrouw JOHANNA DEN BREEM, in den ouderdom van ruim 78 jaren.

ZWIJNDRECHT.
E. VAN NAMEN—
KOOIJMANS.
A. VAN NAMEN Hz.
DORDRECHT.
J. W. KOOIJMANS.
J. E. KOOIJMANS—
VAN DEN STEENHOVEN.
Ms. KOOIJMANS.
A. KOOIJMANS—
DEN BOER.
M. KOOIJMANS.
J. KOOIJMANS—
VAN DEN HEUVEL.

DORDRECHT,
8 October 1900.

Op den 5 October overleed in zijnen Heer en Heiland, na een lijden van slechts 3 dagen, mijn waarde Zwager, de Heer

Willem Kooijmans,

Weduwnaar van Mejuffrouw JOHANNA DEN BREEMS, in den ouderdom van ruim 78 jaren.

Mejuffrouw W. DEN BREEMS.

DORDRECHT,
8 October 1900.

Heden overleed na een langdurig en smartelijk lijden, in haren Heer en Heiland, onze geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder

Marrigje Jansen,

in den ouderdom van ruim 69 jaar

M WILMINK.
H. WILMINK.
H. E. BOSCH—
WILMINK.
A. J. BOSCH.
H. WILMINK.
H. H. WILMINK—
BOSCH
H. C. WILMINK.
W. M. WILMINK—
MARSMAN.
A. OOSTERHOF—
WILMINK.
G. OOSTERHOF.

ZWOLLE,
10 October 1900.

Gevraagd tegen 1 Nov. eene flinke

Dienstbode.

Adres. Ds. DALHUIJSEN, Geref Pred. NIEUWERKERK A/D. IJSEL.

In eene fijne zaak van ***Heerenartikelen*** wordt tegen primo ***Januari*** een

bediende

gevraagd, P. G. Zij die in het ***Manufactuurvak*** werkzaam zijn, kunnen ook in aanmerking komen.

Brieven No. 112, aan den boekhandelaar W. J. BERENDS JJz., ZWOLLE.

„'s Heerenloo."

De 10e Jaarvergadering zal D. V. plaats hebben op ***Woensdag 17 October a. s.,*** 's voormiddags ***elf ure***, in de consistoriekamer van de Oosterkerk te UTRECHT. De Secretaris des bestuurs zal bij die gelegenheid spreken over

„Onze verwaarloosde jeugd."

Belangstellenden worden dringend uitgenoodigd deze samenkomst bij te wonen.

Namens het bestuur,
J. C. VAN SCHELVEN, *Voorz.*
F. KORTLANG JEz., *Secret.*

De Kerkeraad der Geref. Kerk te 's Bosch brengt langs dezen weg, openlijk zijn ***dank*** aan ***den Heer H. BONDA, Architect te Amsterdam,*** voor de uitnemende wijze waarop door hem eene verbouwing aan de pastorie der Geref. Kerk is uitgevoerd.

Namens den Kerkeraad,
J. M. MULDER,
Voorzitter.

10 Oct. 1900.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,

opgericht 1889, levert franco: No 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd., 4 kussens, elk $2^1/_2$ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **f 25,—.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f 34.—.*** Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Bede om hulp.

HARMEN BAKKER,

Visscherman te Maassluis, moest den 19 Sept. j.l. in de nabijheid van Noordwijk a/zee, met het plotseling uitschieten van den Noord-Westenwind, zijn schokker verliezen. Daardoor uit zijn broodwinning gerukt, kan hij niet anders dan door anderer hulp daarin hersteld worden. Ongetwijfeld zullen er beweldadigden zijn, die daarvoor gaarne iets willen afzonderen. Hij heeft ***f 900*** noodig. Wie helpt? Bereid om gaven voor dezen Visscherman, die man en vader is, te ontvangen, zijn:

Ds. J. VONK te MAASSLUIS.
Ds. A. H. OP 't HOLT te NOORDWIJK A/ZEE.
E. SMIT, Hoofd van den Strandwachtpost te NOORDWIJK A/ZEE.

Heden verscheen bij den uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk:**

IN DEN STRIJD.

Herinneringen van een Transvaalschen jongen

DOOR

A. VAN DER FLIER.

Prijs ingenaaid . . . *f* 0,45.
» gecartonneerd *f* 0,50.

Dit boekje, b werkt door Mej. A. v. D. FLIER, die door tal van werken op historisch gebied reeds goeden naam maakte, zal zeker door elken Nederlandschen jongen gaarne gelezen worden.

't Is geïllustreerd met drie gekleurde p'aten en voorzien van geïllustreerd omslag in kleurendruk.

Te bekomen bij elken soliden boekhandelaar en bij den uitgever.

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Bij **A. TER WEEME, Open Rijstuin 16,** te **Rotterdam,** is verschenen:

BEHOUDEN,

door den Schrijver van

»HENRI LAROCHE" enz.

Prijs ingenaaid f 0,65.
Gebonden in prachtband f 0,90.

Alleen na toezending van het bedrag wordt het **Boekwerk** franco toegezonden.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

VEREENIGING „Christelijke Bibliotheek".

Deze Vereeniging, die zich ten doel stelt **degelijke** Christelijke lectuur voor **volwassenen goedkoop** verkrijgbaar te stellen, begint haar vierden jaargang. Zij blijft ook nu voortgaan zoowel stichtelijke- als ontspanningslectuur (verhalen, enz.), doch steeds in beslist Christelijken geest, uit te geven.

De contributie bedraagt ***f* 5.— per jaar.** Daarvoor ontvangt men alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar worden uitgegeven. Elk jaar zal **minstens 100 vel** druks (1600 bladzijden) verschijnen, zoodat b. v. een boek van 160 blz. den leden slechts **hoogstens 50 cent** kost. Tegen geringe prijsverhooging zijn de boeken ook gebonden verkrijgbaar.

Als deel I van den **nieuwen jaargang** verscheen:

Eén pleitgrond slechts,

DOOR

W. VAN NES.

Prijs voor niet-leden f 1,50.

Men vrage het zijnen boekhandelaar ter inzage, benevens een **gratis-ex.** van het uitvoerig, *geïllustreerd prospectus*, dat alle inlichtingen geeft en de titels vermeldt der boeken, die reeds door de vereeniging uitgegeven werden en die het vierde jaar zullen verschijnen. Tevens vindt men daarin eene voordeelige aanbieding op de vroeger door de vereeniging uitgegeven boeken.

Men kan zich als lid aanmelden bij iederen soliden Boekhandelaar en bij den Uitgever

G. F. Callenbach te Nijkerk.

---

f 1.-- Pakket „Najaarsbloemen" Franco.

De lange avonden zijn er weer! Pluk nu eens deze Najaarsbloemen, en als er dan leeslust is, kunt gij weer volop genieten. Deze bloemen heb ik in den voorbijgaanden zomer zeer zorgvuldig gekweekt, want het is iets *bizonders*. Als ik de namen noem, dan kan het niet anders, of er is bij schier allen deze begeerte: „O, waren dat mijne Najaarsbloemen."

Welnu, men kan oud en jong deze bloemen gerust toevertrouwen; zij behoeven geen water, lucht of zonneschijn; verwelken nooit, zij zijn sterk, krachtig en altijd frisch. Ziehier dan de inhoud:

1e. Bertha Pemberthij of de gave die in u is, door Christina. Een alleraardigst werk. Met platen in geïllustreerden gekleurden omslag 138 blz. dik. Het verhaal is *pakkend*. 2e. De Goudmolen door Mevrouw Doedes Clarisse. Met platen en rijk geïllustreerden omslag in kleurendruk, 80 blz. Dit verhaal is zoo mooi, dat vergeten kan men het nooit weer. 3e. Een gevaarlijk vriend of drie maanden in Londen. Eveneens met platen en den omslag geïllustreerd in kleurendruk. Dezelfde schrijfster, 123 blz. dik. Dit verhaal is merkwaardig. 4e. Een degelijke leerrede van een der beste predikers. 5e. Een allerliefst prentenboek. Prettig en leerzaam voor 't jonge volkje. 6e. Keurige Christelijke liederen met muziek door P. v. Eik bewerkt. 7e. Een verhaal voor oud en jong door H. H. Dieperink Langereis. Beslist interessant. 8e. Een bon [geen kans- of loterijnummer.] 9e. Een ruime sorteering Christelijke gedichten en voordrachten door Verveen, Nieuw. Het zijn lentebloemen. Hierbij zijn ook bruilofts- en andere gelegenheids gedichten, flink formaat op dik mooi papier 150 blz. Geschikt voor alle feestgelegenheden. De inhoud is prettig, levendig, amusant, vooral als men hoort voordragen het Transvaalsch Bruilofsgedicht. 10e. Eene mooie Chr. Scheurkalender. De inhoud is degelijk.

ER KOMT NOG VEEL MEER.

Een sieraad voor de huiskamer Het blok is groot en geeft zeer veel lectuur, verhalen, gedichten, merkwaardigheden enz. 11e. Een aantal Christelijke Nieuwjaars- en felicitatiekaarten. In één woord mooi. 12e. 25 flinke Enveloppes. 13e. Een dubbele sponsendoos of spaarpot, fijn gelakt en prachtig beschilderd. 14e. Een stel frontknoopjes van buitenlandsch goud met paarlmoer (beweegbaar) en 15e. de 3. 13e 23ste en 33ste besteller enz. ontvangt een premie (handelswaarde één gulden.) Zie hier de inhoud. Oordeel nu eens zelf. Is het niet iets bizonders? Waarlijk, als men bij ontvangst 't pakket opent, dan komt u reeds de liefelijke geur tegemoet. Het laat zich dan ook wel begrijpen, dat dit pakket weer bij 100tallen de wijde wereld zal ingaan. Wil men dus een serie flinke boeken, een degelijken scheurkalender voor 1901 en ten slotte nog een handvol speelgoed voor de lieve jeugd, dan kan men ongetwijfeld niet beter doen en maakt onmiddellijk uwe postwissel gereed ad. f 1,00 of wil men liever, 21 postzegels à 5 ct., waarbij staat „PAKKET NAJAARSBLOEMEN", en na ontvangst van postwissel of zegels verzenden wij direct dit pak, per spoor of anderszins *franco* aan uw adres af. Bij ontvangst staat elk verwonderd. Die niet teleurgesteld wil worden met het bericht: hierbij uw postwissel of zegels terug, 't pakket is reeds finaal uitverkocht, plukke onmiddellijk deze bloemen.

Adres:

C. de BOER Sz. Sneek.

Elk die inteekent op het mooie Christelijke tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR" (alom door de Christelijke pers aanbevolen.) prijs per jaargang, franco thuis slechts 80 ct., kan gratis No. 9 of No. 10 kiezen uit bovenstaand pakket „NAJAARSBLOEMEN". Zending franco. Dit pakket is alom verkrijgbaar en de inteekening opengesteld op het degelijk tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR."

K. J. ZOMER te **Franeker** geeft uit:

GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.

15 Leerredenen door:

T. BOS, J. DEKKER, A. DOORN, A. DE GEUS, J. J. IMPETA en A. ZOMER

8° formaat 256 blz Prijs f 1,80

(Vooral ten dienste van vacante Kerken.)

Verschenen bij W. KIRCHNER Rozengracht 55 AMSTERDAM

Tijdwoorden ****
Vier Leerredenen door ***
W. H. GISPEN, *****
****** Predikant te Amsterdam.

ERGERNISSEN ******
DE HEERLIJKHEID DES HEEREN BEKENNEN***
VAN EENERLEI MEENING
GODS OPENBARING IN DE WERELDGESCHIEDENIS *

Prijs *f* 0,75.

Ten voordeele van het ***
** Chr. Nat. Boeren-Comité.

Verschenen:

SCOLASTICA.

II.

Om het zoeken of om het vinden?

Of het doel van echte studie,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 0,40.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.—Pretoria.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer B. Dijkstra te Minnertsga f 18,50; door den heer H. Bouma te Rouveen f 13,50; door den heer D. J. Fokker te Brenkelen f 37; door Ds A. D. C. Kok te Nieuw-Helvoet f 10.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Beekbergen f 1,80; van idem te Heemse A f 8,85; van idem te Gorinchem f 21,90; van idem te Reeuwijk f 3,60.

Aan Schenkingen:

Van een Gefs. te Westbroek c. a. f 7,50; door Dr. A. Kuyper Jr. te Makkum, van N. N. te Goes f 15

Voor het Hospitium:

Door mevrouw Mond, van N. N. f 2.

Voor het Studiefonds:

Door den heer G. F. Taats, namens den Raad der Geref. kerk te Rotterdam B, van de Halvestuiversvereen. f 1,50.

Voor de Bibliotheek (sinds Juli):

Van den schrijver: Het Tolstoyïsme, door G. Wisse Jr.

Van Dr. J. C. van Slee, Catalogus van de Athenaeum-Bibliotheek te Deventer.

Van het Dep. van Koloniën: Verslag van de commissie van advies nopens de werken in de Solo-Vallei.

Van Gedep. Staten van Groningen: Verslag van den toestand der provincie over 1899.

Van de commissie voor de Statistiek: Bijdragen, Nieuwe volgreeks No. 1.

Van Mr. A. Anema: De grondslagen van Sociologie.

Van de commissie voor de Buma-Bibliotheek: Catalogus 3e vervolg.

Van H. A. en A. C. te A. Cowper, Opera Omnia. Udemans, Laetste Basuyne. Vermeer, Oefeningen.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 42.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 19 October 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Preekverzoeken.

Aan de Kerkeraden der Ger. kerken wordt verzocht, *ook* de preekverzoeken voor de Zon- en Feestdagen in de vacanties aan ondergeteekende te richten. Ter voorziening in eene goede regeling, worden die voor Kerstmis, Oud- en Nieuwjaar gaarne *spoedig* ingewacht.

Namens de Stud. a. d. Theol. Sch.
T. Gerber, *Praetor.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

OOST- en WEST-SOUBURG, 1 Oct 1900. Gisteren nam onze zeer geachte en beminde Leeraar, de WEw. heer Ds. C B. Schoemakers, afscheid van de gemeente, naar aanleiding van Habakuk's bede: „Uw werk, o Heere, behoud dat in het leven." Aan de hand hiervan wees hij de gemeente er op, dat hetgeen onder zijnen arbeid tot stand gekomen was, niet een menschelijk maar een Goddelijk werk was, en vermaande om vooral God voor dat alles de eere te geven, en in elk opzicht toe te zien, dat wij dat werk niet verbreken, maar aan de opbouwing van Zions muren voortarbeiden. God schenke hem, die ons bijna 7½ jaar als onze Leeraar diende, dezelfde liefde en broederzin te mogen genieten in zijnen nieuwen werkkring, en zie ook in zijne gunst en ontferming op ons neder, ook daarin, dat Hij de ledige plaats eerlang vervulle. Aan het einde sprak Ds Hulsebos van Vlissingen ZEw. nog een woord van afscheid toe, namens deputaten van genabuurde kerken, en ook namens onzen kerkeraad. De gemeente zong ten slotte Ps. 121 : 4.

Namens den Kerkeraad,
K. Allaart, Scriba.

P.S. Het adres van den kerkeraad is thans: *K. Allaart, Scriba.*

—

O.-PEKELA, 7 Oct. 1900. Heden was het voor onze gemeente een plechtige dag, aangezien onze beminde Leeraar, Ds. F. G. Petersen, zijne laatste woorden tot ons sprak, en afscheid nam van zijne gemeente. Naar aanleiding van Openb. 3 : 11 besprak ZWEw in een boeiende rede zijn bijna zesjarig verblijf alhier, wijzende op het goede hier in dien tijd van den Heere genoten, tevens ons opwekkende en vermanende, om standvastig te blijven in het geloof. Namens den kerkeraad werd door een der Ouderlingen een hartelijk woord den Leeraar toegesproken, en daarna door de gemeente toegezongen Ps. 121 : 4. Ook Ds. M. Meijering van N.-Pekela bracht, als vriend en ambtsbroeder, een treffend woord in het midden. Onze beste wenschen vergezellen ZWEw. en diens gezin naar de kerk te Veendam. Moge hij ook daar met zegen werkzaam zijn, tot uitbreiding van het koninkrijk Gods. Bij deze gelegenheid was het ruime kerkgebouw overvol.

Namens den Kerkeraad,
H. de Boer, Scriba.

Het adres der kerk is voortaan: *H. de Boer, Scriba.*

—

WANSWERD, 7 Oct. 1900. Na bijna een jaar vacant te zijn geweest, mochten wij heden onzen beroepen Leeraar, Ds. B Roorda, in ons midden zien. Met prediking over Efeze 2 : 19—22 begon ZEerw. zijn dienstwerk onder ons, na des morgens door zijn broeder Ds. A. Roorda te zijn bevestigd met Jes. 62 : 6, 7. Stelle de Heere ZEerw. alhier tot een rijken zegen èn voor zichzelf èn voor de gemeente. Hartelijk dank aan allen, die ons in deze vacature zoo in het Woord als anderszins hebben gediend, bovenal onzen gedienstigen Consulent Ds. H. Meijer van Reitzum.

Namens den Kerkeraad,
A. J. Vellenga, Scriba.

't Adres van den Kerkeraad is voortaan Ds. *B. Roorda, Wanswerd a/d Streek.*

—

HOLTEN, 11 Oct. 1900. De Eerw. heer Joh. Jansen, Theol. Cand. te Varseveld heeft voor de roeping onzer gemeente bedankt.

Namens den Kerkeraad,
G. J. Breukink, Scriba.

—

OPPERDOES, 14 Oct. 1900. Hedenmorgen na de godsdienstoefening werden wij niet weinig verblijd, daar onze geachte Leeraar, de Eerw. heer R. J. Aalberts, de gemeente bekend maakte, dat hij voor de roeping naar Wormerveer had bedankt en bij ons zou blijven voortarbeiden. Gods zegen moge rusten op dit besluit.

Namens den Kerkeraad,
K. Rustenburg, Scriba

—

BRIELLE, 14 Oct 1900. Heden werd, onder leiding van onzen geachten Consulent, Ds. W. Sieders van Vlaardingen, alhier met groote meerderheid van stemmen tot Herder en Leeraar gekozen, de Weleerw. heer Ds D. Smallegange van Almelo.

Namens den Kerkeraad.
H. Hoorweg, Scriba.

—

FRANEKER, 14 Oct. 1900. Onze geachte Leeraar Ds. A. Doorn ontving eene roeping van de kerk te Halfweg. Het is zeer de wensch en bede van de gemeente, dat ZEerw. bij ons blijve, en zijn arbeid onder ons voortzette.

Namens den Kerkeraad.
L. Hof tra Jz., Scriba.

—

BOXUM, 14 Oct. 1900. Hedenmorgen mochten we, zoowel kerkeraad als gemeente, de blijdschap smaken, naar aller begeerte te vernemen, dat onze geliefde Leeraar Ds N. Y. v. Goor, voor de roeping van de kerk te Rotterdam *B* als missionair d. d. W. te Poerbolinggo, Residentie Banjoemas, met vrijmoedigheid heeft kunnen bedanken. Ruste 's Heeren hooge goedkeuring op dit besluit, en stelle de Heere ZEw. verder onder ons ten rijken zegen. Intusschen wijze Hij ook de kerk van Rotterdam in dezen den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
B. v. d. Berg, Scriba.

—

BIERUM, 15 Oct. 1900 Gister werd, met toestemming van onzen Consulent Ds. Bulder te Spijk *A*, onder leiding van onzer vroegeren Leeraar Ds. Folkerts te Niezijl, door de gemeente tot Herder en Leeraar met bijna alle stemmen gekozen, de Weleerw. heer Ds. W. Bouwman te Ezinge. Moge deze roeping zoodanigen ingang vinden, dat ZEerw. ze straks met vrijmoedigheid moge aannemen.

Namens den Kerkeraad,
H. Doornbos, Scriba.

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 15 Oct. 1900 Wij ontvingen het teleurstellend bericht van den heer Joh. Jansen, Theol. Cand. te Varseveld, dat hij voor onze roeping moest bedanken Wij hebben geloovig te berusten in 's Heeren doen, en wenschen en bidden den onmisbaren zegen des Heeren aan dezen beminden broeder verder van harte toe

Namens den Kerkeraad,
A. J. Negberink, Scriba.

—

NIEUW-DORDRECHT, 15 Oct. 1900. Wij zijn grootelijks verblijd. Na korte dagen van spanning mochten we reeds in den loop der vorige week op het onverwachts van onzen beroepen Leeraar, den Weleerw heer Ds G. J. D. Aalders van Apeldoorn vernemen, dat hij na ernstig en rijp beraad eerlang tot ons wenscht over te komen. Wat we haast niet hadden durven verwachten, is geschied. De Heer zij geloofd. Hij brenge zijnen dienstknecht spoedig in ons midden en stelle hem hier tot eenen rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
H. ten Hoor, Scriba.

—

EMMEN, 15 Oct. 1900. De dag van gisteren was voor de gemeente alhier een ware feestdag, naardien, na korte vacature, onze oogen weder onzen eigen Leeraar mochten aanschouwen, Onze zoo zeer begeerde Leeraar Ds M. Hummelen van Enumatil tot ons overgekomen, werd in de morgenure plechtig tot zijn dienstwerk ingeleid en bevestigd door onzen vorigen geliefden Leeraar Ds. J. A. de Bruijn, naar aanleiding van Hebr. 13 : 17, waarop des namiddags onze nieuwe Leeraar zich op treffend- wijze aan onze gemeente verbond, sprekende over Hand. 4 : 29*b*. Ten slotte richtte onze geachte Consulent, Ds. Wiersma van Sleen, nog een gepast woord allereerst tot de gemeente, haar opwekkende tot dankbaarheid voor de genotene weldaden des Heeren, en tevens een hartelijken welkomst- en afscheidsgroet uitsprekende tot beide Leeraren. Beide keeren vulde eene groote schare het kerkgebouw. Stelle de Heere zijnen dienstknecht tot een rijken zegen, en bekrone Hij zijnen arbeid onder ons, tot uitbreiding van zijn Koninkrijk.

Namens den Kerkeraad,
H. Sikken, Scriba.

P S Het adres van den Kerkeraad is voortaan: *Ds. M. Hummelen.*

—

OLDEBOORN, 15 Oct. 1900. Hetgeen wij niet hadden kunnen denken is geschied, de WEw. heer Ds Aalders heeft voor de roeping onzer gemeente bedankt.

Namens den Kerkeraad,
J. E Haasdijk, Scriba.

—

GRONINGEN *A*, 16 Oct. 1900. Zondag den 14 dezer was voor de gemeente een blijde dag, doordien in de vacature van het halve deel der gemeente werd voorzien, door de komst van Ds. C B Schoemakers van O.- & W.-Souburg, die des morgens bevestigd werd in de Ebbingekerk door Ds. J. Westerhuis, die tot tekst had Matth 5 : 13*a*. Des avonds deed Ds. Schoemakers in de Parklaankerk zijn intrede, naar aanleiding van 1 Cor. 1 : 21. Met gepaste toespraken tot den beve-tiger Ds Westerhuis, den kerkeraad, de gemeente en tot de deputaten van de zusterkerk *B*, eindigde deze plechtigheid, waarna de gemeente ZEerw. toezong, Ps. 134 : 3. Onzen dank aan profesoren, predikanten en studenten voor hunne hulp, ons tijdens deze vacature bewezen

Namens den Kerkeraad,
A Jonkhoff, Scriba.

CLASSEN.

Classis Stadskanaal

vergadert 8 *Nov. e. k.* te *Musselkanaal.* Collecten: Em. pred. verzorging en kas voor Hulpbeh. kerken.

W. Fokkens, *Corr.*

—

Classis Leiden.

De e. v. vergadering der Classis Leiden zal, op uitdrukkelijk verzoek, niet gehouden worden den 8en November, maar eene week later en dus op *Donderdag* 15 *Nov. a. s.*

Namens de roepende kerk van Katwijk aan Zee,
J. J. Impeta.

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te: Noordsleen f 2,50, Oosthem f 1,50, Gouda *B* f 4. Uithoorn f 1, St. Jacobi-Parochie f 1, Willemstad f 1,50, Loenen f 1.25, Steenwijk *B* f 2,50, Soest f 3, Zaamslag f 2,50, Colijnsplaat f 1, Schiedam *B* f 3, Goes f 5, Helmond f 1, Putten f 2,50, Aalten *A* f 1, Gaastmeer f 3, Klundert f 3, Tzummarum f 1, Waddingsveen f 2,50, Charlois f 2,50, N.-Dordrecht f 7,73.

Bij Ds. Oegema te Wildervank ontvangen van de kerk te Vledder f 1, Anjum f 2,50, Rinsumageest f 2,50, Broek o/d Akkerwoude f 1, Blija f 2

Hartelijk dank voor deze gaven der liefde. Neige de Heere verder de harten; er ontbreekt nog veel; doch we hebben hope, dat ook de andere kerken onze vriendelijke bede zullen hooren.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
16 Oct. 1900. W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Geref. gem. te Charlois f 2,50, Rotterdam *A* f 10, van Mej. de Wed. Leenstra te Terzool f 2,50.

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 15 Oct. 1900.

—

Voor de Inw. Zending in den Z.-O.h. van Friesland.

Van de Geref. gem. te Grijpskerke . . f 5,—

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 15 Oct. 1900.

—

Opleiding v. d. Dienst d. W.

Ontvangen Oct. van Den Ham . . f 12,50

Schot.

—

Art. 19 D. K. O.

Sedert *9 Juli 1900* ten behoeve der kas ter ondersteuning van minverm. stud. in de Prov. Gelderland ontvangen:

		V. d. Geref kerk te			
Doesburg	f 3,19	Westervoort	f	2,63
Kootwijk	- 2,50	Vuren	-	1,09
Harderwijk	- 12,17	Well	-	2,75
Velp *A*	- 6,53	Wezep	-	6,—
Bennekom	- 8,—	Zutphen	-	19,68⁵
Lochem	- 4,35	Silvolde-Genderen	-	1,45
„ gift	- 1,—	Aalten *A*	-	2,65
Nunspeet	- 4,86⁵	Vorden	-	5,42

Met dank en dringende aanbeveling,

Namens Deput. voor Art. 19 D. K. O.,
H. Kuik, *Secr.-Penn.*

Putten o/d Veluwe, 15 Oct. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Geesteren-Gelselaar	f 20,69⁵	Delft	f 55,07⁵
Waddingsveen (biz.		Hilversum *B*	- 29,10
coll.)	- 11,85	Ankeveen (½ coll)	- 1,26⁵
Leerdam *B*	- 2,86	Haarlem *B*	- 11,49⁵
Ottoland	- 2,47⁵		

Corrigendum.— Bij de namen der contribuanten uit Axel *A* en *B* (zie de vorige *Bazuin*) is uitgevallen die van J. de Putter Levz. f 1, welke bij dezen nog vermeld wordt.

Zwolle, 13 Oct. 1900, Potgietersingel 120.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

In dank ontvangen.

Van Ds Oegema Wildervank, gevonden in het kerkzakje	f 5,—
Door Ds Kropveld te Rijswijk van J S te Rijswijk	- 0,50
Van A. W. Donkerbroek te Niezijl gevonden in het kerkzakje	- 2,50
Van J. G. v. d. Hoogt te Kampen uit het busje van L. Smit Schokland	- 2,50

De ondergeteekende blijft zich dringend aanbevelen voor verdere liefdegaven, die door vele uitgaven zeer gewenscht zijn, terwijl hij tevens verzoekt alle gelden *rechtstreeks* aan hem over te maken, opdat onkosten voorkomen worden.

Rotterdam,
15 October 1900. N Koops, Oostvestplein 65.

—

PROCLAMATIE

van den 16en October 1900, betreffende de Verloving van Hare Majesteit de Koningin.

WIJ, WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU enz., enz., enz.

Aan mijn Volk!

Het is Mij eene behoefte, aan het Nederlandsche Volk, van welks levendige belangstelling in het geluk van Mij en mijn Huis Ik zoo diep ben overtuigd, persoonlijk mededeeling te doen van mijne Verloving met zijne Hoogheid HERTOG HENDRIK VAN MECKLENBURG-SCHWERIN.

Moge deze gebeurtenis, onder Gods zegen, bevorderlijk zijn aan het welzijn van ons land en van zijne bezittingen en koloniën in Oost en West.

Lasten en bevelen, dat deze Proclamatie in de *Staatscourant* en het *Staatsblad* opgenomen en ter plaatse, waar zulks gebruikelijk is, aangeplakt zal worden.

Gedaan op HET LOO, heden den 16en October 1900.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenl. Zaken,
W. H. de Beaufort.

OUDERS OF GETUIGEN.

VIII.

Het getuigenstelsel is het practisch antwoord, dat de Christelijke kerk oudtijds gaf op de vraag naar het recht van den Kinderdoop.

Getuigen zijn er overal en altijd, vooral voor de rechtbank, opgeroepen geworden, om eene of andere zaak te bevestigen en boven allen twijfel te verheffen. Op den mond van twee of drie getuigen zal alle zaak bestaan. Maar ofschoon er in de Schrift menigmaal van getuigen sprake is, komen zij toch nergens bij de bediening van besnijdenis en doop voor. Bij de Joden zijn zij later bij de besnijdenis in gebruik gekomen, doch het is onbekend, van welken tijd deze gewoonte dagteekent, en evenzeer, of zij op de invoering van getuigen bij den Christelijken doop invloed heeft gehad.

Verschillende overwegingen hebben veroorzaakt, dat de Christenen in sommige gevallen bij den doop getuigen eischten. De doop was als het ware een verdrag tusschen Christus en den doopeling, waarbij deze zich verbond, om Hem trouw te volgen en te dienen: een krijgseed, dien de doopeling aflegde, om onder de banier van Christus tegen de zonde te strijden.

Maar in de hevige vervolgingen, die door den Romeinschen staat tegen de gemeente ondernomen werden, kwam het menigmaal voor, dat velen hun geloof verloochenden en beweerden, dat zij nooit Christenen geweest waren en nooit den doop hadden ontvangen. En in latere tijden, toen de kerk tot eer en aanzien gekomen was, was het ook niet zeldzaam, dat iemand zich om des voordeels wil voor een Christen uitgaf, die nooit gedoopt was geworden. In al deze gevallen kon de waarheid alleen door getuigen uitgemaakt worden, die bij den doop tegenwoordig waren geweest. En de kerk drong erop aan, teneinde zekerheid te hebben van iemands doop, dat ook bij den doop van volwassenen en vrijen er getuigen zouden tegenwoordig zijn.

Nog meer schenen zulke getuigen van noode te wezen als kinderen werden gedoopt, omdat men op die wijze alleen den doop van kinderen rechtvaardigen kon.

Immers, alwat wij thans op Gereformeerd standpunt tot rechtvaardiging van den Kinderdoop aanvoeren, was aan de oudkerkelijke schrijvers onbekend. Zij kenden het onderscheid niet tusschen het vermogen en de daad des geloofs, noch ook tusschen de wedergeboorte in engeren zin als instorting van het eerste levensbeginsel, en die in ruimeren zin als vernieuwing van het gansche leven. Zij konden daarom de kinderen der geloovigen niet zelven als geloovigen erkennen en als zoodanig hun den doop toedienen. En bovenal zij hadden geen kenteeken, waaraan de aanwezigheid van het vermogen des geloofs in het hart der kinderen naar het oordeel der liefde onderkend kan worden, want zij hadden geen besef van de beteekenis der verbondsgedachte.

Dat wil niet zeggen, dat zij het woord verbond en de daardoor uitgedrukte zaak niet tot op zekere hoogte kenden; want immers, in de Schrift kwam dat woord herhaaldelijk voor en in hun lezen en verklaren van de Schrift moesten zij dus van de beteekenis van dat woord zich eenige rekenschap geven. Maar toch beseften zij de diepe gedachte van het verbond niet en grepen haar niet aan tot rechtvaardiging van den Kinderdoop.

Indien zij dezen dus wilden handhaven en verdedigen, dan moesten zij een anderen weg inslaan. En dat deden zij, door aan het geloof der kerk bij den doop harer kinderen een plaatsvervangend karakter toe te kennen.

Kinderen waren op zichzelf schuldig en onrein, zoo leerde de kerk algemeen, vooral na Augustinus; zij hadden dus in zichzelf geen aanspraak

op den doop. Ook hadden zij geen persoonlijk geloof, noch konden zij van zulk een geloof belijdenis doen. Maar het geloof hunner ouders, het geloof dergenen, die hen ten doop hielden, het geloof der gansche kerk kwam aan de kinderen ten goede. Het is de ééne, algemeene kerk van heiligen en geloovigen, die het kind ten doop houdt, die voor dat kind gelooft en belijdt, die over dat kind Gods genade afsmeekt, die voor dat kind in de toekomst borg spreekt. En die ééne, heilige, algemeene kerk wordt bij den doop van ieder kind door de getuigen vertegenwoordigd.

Deze getuigen, die reeds in de tweede eeuw bij den doop van volwassenen en van kinderen voorkwamen, hadden daarbij eene verschillende taak en kregen dien overeenkomstig ook verschillende namen. Zij hadden den doopeling, indien het een kind was, aan te bieden of te presenteeren voor den doop; zij moesten het naar de doopplaats heen dragen en op hun arm houden; op hen rustte de plicht, om in naam van het kind op de doopvragen te antwoorden en belijdenis des geloofs af te leggen; zij moesten hulp verleenen op het oogenblik, dat het kind gedoopt werd, en het bepaaldelijk uit de doopvont, waarin het ondergedompeld werd, opheffen; zij moesten ervoor instaan, dat het kind in overeenstemming met zijn doop zou opgevoed en in de leer des geloofs onderwezen zou worden en traden dus in de toekomst als borgen voor het kind op; zij waren de geestelijke ouders, die voor de geestelijke belangen van het kind hadden zorg te dragen.

Nu zou men verwachten, dat de natuurlijke ouders van het kind bij zijn doop ook als zulke getuigen zouden opgetreden zijn. Het lag toch voor de hand, afgedacht zelfs van het verbond der genade, dat dezen het best voor de geestelijke opvoeding van hun kind konden zorg dragen. In den eersten tijd was dit dan ook het geval. De ouders waren volstrekt niet uitgesloten; zij waren, indien niet de eenige, dan toch de eerste en voornaamste getuigen.

Maar langzamerhand ontwikkelde zich tusschen ouders en getuigen eene tegenstelling, die er ten slotte toe leidde, dat de ouders bij den doop van hun kind zoo goed als geheel werden uitgesloten. Deze tegenstelling is niet daaruit te verklaren, dat ouders al vanzelf tot Christelijke opvoeding van hun kind verplicht zijn, of ook door den dood in de vervulling van hun plicht verhinderd kunnen worden. Want deze overwegingen zouden er alleen toe hebben kunnen leiden, dat de getuigen naast de ouders moesten optreden en tot aanvulling dienden.

Doch de ontwikkeling van het getuigenstelsel is een gansch anderen kant uitgegaan. Reeds in 813 werd op het Concilie te Mainz bepaald, dat niemand bij zijn eigen zoon of dochter als doopheffer optreden mocht. En in den Roomschen Catechismus wordt hetzelfde verbod gegeven met de bijvoeging: opdat daaruit te meer moge blijken, hoezeer de geestelijke opvoeding van de vleeschelijke verschilt.

Dit drukt de gedachte uit, die aan de tegenstelling van ouders en getuigen ten grondslag ligt. Het is dezelfde gedachte, als die, welke bij Rome ieder oogenblik bij de verhouding van natuur en genade, wereld en Godsrijk, staat en kerk, aarde en hemel wederkeert. Beide zijn niet slechts onderscheiden, doch ook geheel gescheiden; zij kunnen niet samengaan. Wie God in volmaaktheid wil dienen, moet uit de wereld gaan en zich in een klooster opsluiten. Wie geestelijke wil worden, moet met al het natuurlijke breken. En evenzoo sluit bij den doop de geestelijke verwantschap de natuurlijke uit.

De ouders zijn de vleeschelijke verwanten van het kind en zijn de oorzaak, dat het kind in zonden ontvangen en geboren wordt en een slaaf van Satan is. Als diezelfde ouders nu bij den doop als getuigen optraden, zou voor het Roomsche bewustzijn het onderscheid van natuur en genade uitgewischt worden. En daarom moeten de getuigen bij den doop anderen zijn dan de ouders van het kind.

Zoo sterk is zelfs die tegenstelling bij Rome, dat de geestelijke verwantschap, die in den doop tusschen den dooper en de doopgetuigen eenerzijds en den doopeling en zijne ouders anderzijds gesloten wordt, een hindernis voor het aangaan van een huwelijk is. De getuigen hebben in de Roomsche kerk de ouders bij den doop van hun kind geheel op zijde geschoven.

BAVINCK.

EEN JUBILÉ.

Voor de Theologische School is deze 19e October een blijde dag.

Prof. Noordtzij geniet het voorrecht, om heden niet alleen zijn Zestigsten jaardag, maar ook zijn Vijfentwintigjarig ambtsfeest als Hoogleeraar te vieren.

In al die jaren heeft hij door zijn onderwijs de hooge achting en de dankbare liefde van al zijne leerlingen zich verworven.

Met en naast zijne ambtgenooten had hij in hunne opleiding tot den dienst des Woords een belangrijk aandeel.

Door menig geschrift, dat van zijne hand het licht zag, diende hij de Theologische wetenschap.

Wij herinneren hier slechts, behalve aan zijne *Hebreeuwsche Spraakkunst*, die reeds voor de tweede maal ter perse ging, aan zijne belangrijke artikelen over de *Assyrisch Babylonische Keilinschriften en de voornaamste berichten des O. T.*, in de *Vrije Kerk* van het jaar 1878 en 1879; en voorts aan zijne bekende, ook buiten onzen kring gewaardeerde redevoeringen over de *Egyptologie en Assyriologie in betrekking tot de geloofwaardigheid des O. T.* 1881, *Israëls Verblijf in Egypte* 1892 en *Oostersche Lichtstralen over Westersche Schriftbeschouwing* 1897.

Bij al deze werkzaamheden maakte hij zich nog op velerlei gebied, op dat van kerk en staat, van school en maatschappij, verdienstelijk door zijn onverdroten ijver en belangelooze toewijding.

De Redactie van de *Bazuin* biedt den feestvierenden Hoogleeraar op dezen dag hare hartelijke gelukwenschen aan; te meer, omdat zij hem jaren lang onder hare vaste medewerkers tellen mocht.

Worde het hem gegeven, om nog vele jaren met de gaven en krachten, die de Heere hem schenkt, nuttig werkzaam te zijn voor kerk en vaderland, voor school en wetenschap!

ECHTE STUDIE.

Scolastica II is wederom een van die kostelijke, naar inhoud en vorm even keurige toespraken, welke alleen de rijke geest en de machtige taal van Dr. A. Kuyper ons leveren kan.

De rede, die bij de opening van den cursus voor de studenten der Vrije Universiteit werd uitgesproken, stelt in het licht, hoe alle zoeken naar waarheid, ofschoon in zichzelf ook menigmaal een genot, toch het vinden, bezitten en genieten der waarheid ten doel heeft.

Uit deze stelling worden scherpzinnig een drietal gevolgtrekkingen gemaakt.

Als het bezit der waarheid boven den lust tot zoeken gaat, dan volgt daaruit in de eerste plaats, dat men niet zoek moet maken wat niet zoek was; dat men niet alles in twijfel mag trekken, maar in de wetenschap van het onmiddellijke weten moet uitgaan.

Voorts is daarmede gegeven, dat men niet meer zoeken moet wat reeds lang gevonden werd, maar ook in de beoefening der wetenschap een historisch standpunt moet innemen en rekening moet houden met de waarheid, die door vroegere geslachten aan het licht werd gebracht.

En eindelijk volgt er nog uit, dat men met zoeken moet ophouden, als God in zijn Woord ons uit genade, wat wij zochten, openbaarde, en dat men dankbaar het licht moet opvangen, dat Hij in zijne gunst ons biedt.

Maar in dit alles — zoo concludeert de Redenaar — ligt volstrekt niet opgesloten, dat onze wetenschap zich met het ijken van onbewezen stellingen en en het naspreken van overgeleverde dogmata zou tevreden stellen.

Integendeel, al nemen wij kinderlijk dankbaar alle waarheid aan, die uit ons onmiddellijk besef, uit de belijdenis, uit Gods Woord, ons tegenkomt, toch blijft daarna nog al de wetenschappelijke arbeid over, om dien schat der waarheid vast te stellen, in verband met het leven te zetten en tot één geheel te verwerken.

Aan het slot dringt daarom Dr. Kuyper bij zijne hoorders op streng wetenschappelijke studie aan, alleen onder beding dat de *dorst naar waarheid* hun daarbij ten prikkel zij.

Het is te hopen, dat velen van deze leerrijke toespraak kennis zullen nemen, en nog meer, dat zij de laatste vermaning ernstig behartigen zullen.

Zij is niet alleen nuttig voor de studenten der Vrije Universiteit, maar ook voor die aan onze Theol. School en voorts voor allen, die de Gereformeerde belijdenis zijn toegedaan en tot eene beoefening der wetenschap in haren geest geroepen zijn.

Want het is helaas maar al te waar, gelijk de Schrijver van *Scolastica* opmerkt, dat de aandrift tot eigen studie in onze kringen al te zeer wordt gemist.

Wat wel menigmaal wordt aangetroffen, dat is: een bijna gedachteloos naspreken van wat anderen hebben gezegd; een schermen met „Gereformeerde beginselen"; een spelen met het woord »Calvinisme;" een uit de hoogte veroordeelen van wat in het kader niet past, zonder kennis en waardeering van het goede, dat ook in richtingen naast ons op te merken valt.

Voorbeelden zouden hiervan in overvloed zijn aan te halen. Maar aangenamer is het, om op te merken, dat de oogen voor deze eenzijdigheden langzamerhand beginnen open te gaan, en dat de beterschap aanstaande is.

In het *Gereformeerd Studentenblad* kwam eenigen tijd geleden eene droevige klacht voor over het gemis van oorspronkelijkheid en individualiteit.

Ds. van der Linden te 's-Gravenhage zond voor een paar weken aan het *Gereformeerd Jongelingsblad* een stukje in, waarin hij, ook bij het beoordeelen van tegenstanders, aandrong op het beoefenen van die zachtmoedige wijsheid, waarvan Jacobus spreekt en die van boven is.

Prof. Biesterveld ondersteunde dit schrijven en zeide terecht, dat critiek op personen *waardig* moet zijn en de bestrijding van het Methodisme veel beter thetisch dan door groote woorden geschiedt.

En thans komt Dr. Kuyper zeer van pas op ernstige wijze aansporen tot streng wetenschappelijke studie, waarbij de *dorst naar waarheid* de prikkel moet zijn.

Al deze stemmen roepen ons op den goeden weg. Reeds het constateeren van wat wij op ons standpunt als waarheid bezitten, eischt eene inspannende en veelzijdige studie, die tot op den wortel der zaak doordringt. En wat wij van onze vaderen, in vroeger of later tijd levende, geërfd hebben, wordt dan eerst in waarheid ons eigendom, als wij het ons zelven in het zweet van ons aanschijn verworven hebben.

Dat geldt tot op zekere hoogte voor alle Gereformeerde belijders, want onze belijdenis moet, zal het goed zijn, eene belijdenis zijn van ons persoonlijk geloof. Maar het is toch in bijzonderen zin toepasselijk voor hen, die geroepen zijn, om als leiders des volks op te treden. Zij zullen in die mate voor hun taak berekend zijn, als zij den raad van Dr. Kuyper opvolgen en, door den dorst naar waarheid geleid, zich toeleggen op streng wetenschappelijke studie.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HET VERDRAGEN DER VERMANING.

XXIV.

Het teekent wat, dat een apostel aan degenen, tot wie zijn brief gericht is, schrijft: en ik bid u, broeders! verdraagt het woord dezer vermaning, Hebr. 13 : 22. Omtrent hemzelven wijst het aan, dat hij de wijsheid, die van boven is, deelachtig was, die, van welke wij weten, dat zij bescheiden is. Om allen schijn te vermijden als vermaande hij uit de hoogte, gelijk een, die zich boven zijne broederen verheft, spreekt hij zijne lezers aan met den titel, die hij met hen gemeen heeft, als gelijken alzoo; want hij heet ze broeders. Daarbij bidt hij, waar hij bevelen kan; ik bid u — zegt hij, als vraagt hij om eene gunst. Maar aangaande ons teekent het iets ongunstigs, dat de groote mannen zich zoo diep moeten nederbuigen, om voor het woord hunner vermaning eene plaats in ons hart te bereiden. Indien wij volmaakt waren in de nederigheid, en in het verlangen naar de heiligheid, zou zulk eene omzichtigheid van den kant dergenen, die ons vermanen, niet noodig zijn.

Waarom toch behoort het onder de zeldzame verschijnselen, iemand aan te treffen, die niet toornig wordt, als men hem vermaant, en onder de nog zeldzamer verschijnselen, iemand, die er dankbaar voor is, als men hem vermaant?

Het antwoord ligt voor de hand. Wij houden ons voor wijzer en beter dan wij zijn; niets is trouwens moeielijker dan een zuiver oordeel te vellen over onszelven. Blijkt het nu, dat een ander ons beter kent, dan wij onszelven kennen, daaruit dat hij eene dwaling of een gebrek in ons ontdekt, waar wij blind voor waren, dan doet ons dit onaangenaam aan, omdat het onzen waan omtrent onze eigene voortreffelijkheid verstoort, en ons vertrouwen in onszelven schokt. Is het nu onze oprechte begeerte om onszelven te kennen, zooals wij werkelijk zijn, ook al ontnuchtert en beschaamt deze kennis ons ook, dan laten wij ons de vermaning welgevallen, en krijgen wij onzen bestraffer lief. Wij merken de vermaning aan voor wat zij werkelijk is, namelijk voor een ons bewezen dienst der liefde. Maar de mensch wil in den regel zichzelven niet kennen, daarom ontsteekt hij in toorn tegen wie hem uit zijne zoete droomen wakker schudt, en hem zijn werkelijken staat onder de oogen brengt.

Daar komt nog een en ander bij.

Dikwijls weten wij zeer goed, dat het niet wel met ons staat, maar wij troosten ons met de gedachte, dat anderen het niet weten, en ons voor beter houden, dan wij werkelijk zijn. Vandaar doet het ons pijn, als wij merken, dat een ander niet zoo hoog over ons denkt, als wij waanden. Van dat oogenblik af is de vertrouwelijke verhouding met hem verbroken. Wij beginnen hem te vreezen en te schuwen; wij gelooven niet, dat hij ons tegelijk kennen en liefhebben zou; al mogen wij niet toornig op hem worden, wij verwijderen ons toch van hem, als van een voor ons gevaarlijk wezen, tegen wien men op zijne hoede moet zijn. Soms zelfs zijn de gevolgen nog erger. Menigeen wordt door de vrees om de hoogachting van de menschen te verliezen van openbare zonden teruggehouden; hij zondigt wel, maar in het geheim. Blijkt hem nu, dat zij, op wier hoogachting hij prijs stelt, weten wat hij is, dan is de dam gebroken; nu hij toch geene achting meer te verliezen heeft, geeft hij zich openlijk over aan zijne zonde.

Doorgaans schrijven wij de bestraffing toe aan haat tegen onze personen, en vatten haar op als eene beleediging. Wij gelooven niet licht, dat iemand in liefde tot ons waarachtig welzijn vermanen zou; eer schrijven wij zijn doen aan alle mogelijke wangestalten zijnerzijds toe, aan meesterachtigheid, vitzucht, bekrompenheid, bemoeialachtigheid, haat, dan aan liefde. Zoo gunstig wij over onze eigene bedoelingen oordeelen, zoo ongunstig doen wij het over die van den broeder. Aan niets wordt moeielijker geloofd dan aan liefde. Eenigszins laat zich dit verschijnsel verklaren uit het zeldzame der liefde. Het kostelijkste is op aarde tevens het zeldzaamste; er zijn meer keisteenen dan edelsteenen; zoo is het ook met de liefde. Hoe menig kind gelooft eerst na den dood zijner ouders aan hunne liefde. De oogen gaan vaak eerst bij hunne graven open. Maar vooral vindt dit verschijnsel zijne oorzaak in ons eigen gebrek aan liefde. Liefde alleen gelooft aan liefde. Satan kan aan geen liefde gelooven, omdat hem niets vreemder is dan de liefde. Wij meten een ander steeds naar onszelven af; men zegt wel eens, dat de mensch zich een God naar zijn beeld schept, maar men zou ook kunnen zeggen, dat de mensch zich den evenmensch voorstelt in de gelijkenis van zichzelven. Omdat wij niet liefhebben, en niet bestraffen, dan om lucht te geven aan onzen toorn of weerzin, heeft ook de naaste niet lief, en vloeit zijne bestraffing uit gelijke bron als de onze. Ziedaar de rekening van ons boos hart.

Onze ongeneigdheid om ons te laten vermanen berokkent ons geene geringe schade. Zoodra de menschen bemerken, dat zij ons geene aanmerking kunnen maken, of wij gevoelen ons beleedigd, houden zij ze terug, en laten ons aan onze gebreken over. Enkelen slechts tasten door en volbrengen hun plicht aan ons, de meesten zwijgen. Of liever, zij gaan over onze zonden spreken tot anderen, nu zij er niet over durven spreken tot onszelven; wij hadden dit kunnen voorkomen door een open oor te hebben voor de bestraffing door den broeder. Zoo laat men ons ongewaarschuwd voortdwalen, wie weet waarheen. Waar wij, luisterende naar de vermaning, wijzer, godvruchtiger geworden zouden zijn, geschikt tot den dienst der heiligen, gelukkig in ons huis, vooruitgaande in de maatschappij, aan eere en achting rijk, verliezen wij, wat wij aan eere en achting reeds mochten hebben. Hoe dwaas is het dan, om niet vermaand te willen worden! Wie de bestraffing haat, is onvernuftig, zegt Salomo, Spr. 12 : 1, maar wie de bestraffing waarneemt, zal geëerd worden, 13 : 18; ja, elders, 15 : 10, luidt het: die de bestraffing haat, zal sterven. Zoo groot is het nut der bestraffing, dat wij, wegens de omstandigheid, dat de machtigen en rijken dezer wereld haar meestal missen, wijl men ze niet bestraffen durft, de geringen dezer wereld, tegenover wie men minder schroom heeft inzake de bestraffing, gelukkig moeten prijzen.

Wij mogen zeggen, dat onze houding tegenover de vermaning een veilige toetssteen is, om er onze oprechtheid en de met haar verbondene nederigheid aan te beproeven. Een echt kind ergert zich niet, als men het op zijne gebreken en zonden en dwalingen wijst; dat doet alleen de man. Wij moeten ook in dit opzicht den kinderkens gelijk worden, als wij in het koninkrijk der hemelen willen ingaan. Anders blijven wij buiten dat koninkrijk. Voorts moeten wij rekening houden met de omstandigheid, dat een man niet licht vermaning aanneemt; wij moeten onze kinderen, voor zij mannen zijn, aan vermaning gewennen. Laten wij het eenige tijdperk in hun leven, waarin het vast staat, dat de mensch ontvankelijk is voor de vermaning, niet ongebruikt laten voorbijgaan, gelijk helaas! zoo vele ouders doen. Wij zullen hen later vele bestraffing besparen. Een man wordt niet zoo licht vermaand, en neemt de vermaning niet zoo licht aan; men voede dan zijn kind op in de vermaning des Heeren.

V. ANDEL.

VOLKSNOODEN.

De School-vaccinedwang.

Nog altijd tyranniseert in het vrije Nederland de Wet op de besmettelijke ziekten de Scholen en de onderwijzers, de ouders en de kinderen. De Nederlandsche Staat blijft, trots allen vooruitgang der wijsheid en der braafheid, nog aldoor fungeeren als geneesheer, schoolmeester, kerkenkashouder. . . . Terwijl de mannen der wetenschap nog zeer verdeeld zijn over de vraag: is de vaccine goed, óf schadelijk? terwijl niemand nog kan zeggen, wat eigenlijk de „pokstof" en hare werking en uitwerking is in het lichaam dat er moedwillig meê besmet wordt, stelt de Staat zijn sterken arm ten dienste van de Vaccine-*vereerders*, van wie velen zich nu kunnen beroemen in een „gouden" lancet. Evenals in vroegere dagen de Overheid de moordedicten uitvoerde van „de Kerk", die „geen bloed drinkt". Gansch gelijk aan de heidensche wereldmachten, die zich in alles door de wijzen en de sterrenkijkers lieten leiden, en ten slotte met banden en vuurovens argumenteerden tegen de ouden en de jongen, die het godenbeeld van hunne wetenschap en vroomheid niet mochten en niet wilden aanbidden.

En wat doet het Christenvolk daartegenover en daartegen?

Ai mij! Wie 30 jaren terugziet, voelt zijne oogen vochtig worden. Druk als alle echte „Practicisten" — dit is de nieuwe naam, waarmede „*De Heraut*" de vaders en kinderen, al het zaad der rustelooze *doenerij* gaat betitelen — vooral in verkiezingsdagen, zijn de Christenen aldoor achteruit gegaan; en in hun altoos bezigen en zelftevreden ijver bemerken zij zelven het niet. Uitgebreid is, ja, de titulatuur en de splijting in partijen en groepen. Anti-revolutionair, Vrij-antirevolutionair, Program-antirevolutionair, Standaard-antirevolutionair; Gereformeerd, Calvinistisch, en deze weer Oud en Nieuw, gematigd en streng.— Christelijk-historisch in Utrechtschen zin, óf op Friesche manier, óf als „Marnix", wiens wettige naam door den nieuwen *Christelijk-historischen* Bond is gediefd, althans, zonder vragen in bezit genomen en speelt men, als de jongens met knikkers, met namen en titels op staatkundig gebied, om van het sociale te zwijgen. En dan lachen diezelfde menschen nog om de weelde der Gereformeerden in Kampen, die den rijkdom hunner levenskracht doen uitspringen in vele stengels; als daar zijn: Gereformeerde Kerk: Gereformeerden, N. Herv. Gereformeerden, Dordsch-Gereformeerden, Oud-Gereformeerden, Christelijke Gereformeerden en boven allen Gereformeerde Gereformeerden die 't alleen met zichzelven en een paar anderen kunnen vinden.

De mannen, die de laatste tientallen jaren onze voorgangers zijn geweest in den politieken en socialen arbeid en strijd, zijn oud geworden of naderen de dagen, waarin de kracht pleegt te verminderen. En wat is de vrucht van al de vele bewegingen, van de tallooze vergaderingen van Comité's, van Deputaten, Afgevaardigden van allerlei Vereenigingen, die zich druk hebben gemaakt om en voor programmen vol wenschen en vol plooien, en programmen van actie, die de vijandelijke legerscharen zouden verslaan, maar op het slagveld veel gelijken op *rookeloos* kruit, dat niemand bemerkt dan die er mee schiet . . . ? Wat is er geworden van den fieren strijd tegen Art. 168, thans 171, en Art. 194, der Grondwet, die een schare van echte vrienden van Vrije Kerk en Vrije School bezielde en saambond, en tot biddende krachtsinspanning drong, en Gods rijken zegen ondervond op den zelfverloochenenden arbeid, de spierkracht van 't program en van de actie? „Men kent en vindt hun standplaats zelfs niet meer" te midden van de Practicisten op staatkundig gebied. Vroed beleid en practisch belang sturen tegenwoordig de geesten. Om saamwerking, die men niet loslaten en afwijzen durft, moeten de beginselen zich tevreden stellen met een meer dan dubbelen namen-tooi: Anti-revo-

lutionaire beginselen, Gereformeerde beginselen, Calvinistische beginselen, en daar zijn er nog meer in de maak. Weer nadert de tijd van verkiezing der Volksvertegenwoordigers. En, als gij 't beleeft, dan zult gij 't eens weer hooren en zien. Oude en nieuwe dingen, en luid geschal alsof alle trompetten en tongen een verjongingskuur hebben genoten; prach-zijnerij, doenerij zelfs bij dezulken die nooit tijd of lust hebben om eens voor Kerken, Scholen, Vereenigingen uit te gaan of zelfs in eigen kring een krachtig woord er op te spreken . . . Maar — het overblijfsel van de ouderwetsche Anti-revolutionairen, dat nog altijd voor waar houdt, wat in 1870 en 80 waar was, en daarom allermeest wil getuigen en waken tegen wat de vrijheid der Kerken en Scholen in Nederland belemmert en bedreigt, dat overblijfsel, meest in de Gereformeerde Kerken schuilend, zal wel geen gehoor vinden als zij wijzen op het „vermogend geschut", dat toch eindelijk wel voor den strijd gerepareerd en in het veld gebracht worden moest. Nòg is het „te vroeg". De aloude ideeën: 't Is de tijd niet, geldt als afdoend bewijs. Ach, wanneer zal die tijd komen? Zal niet eer de Vrije Kerk, gelijk de School reeds deed, gaan vragen om een zilveren koorde, een bete uit den „staatsruif", en Vorstenhuis en Volk ten onder gaan?

Spreek niet alzoo, mijn broeder. Zoolang er leven is, is er hoop. Zoolang gij leeft moet gij, al hebt gij nog zooveel tegen de doenerij en het gedoe van de Staatkundige en andere „Practicisten", op elk gebied getuigen en arbeiden voor de eer van den Naam van God en de belangen van uw volk. En gij weet het immers wel, niet de menschen en hun slimheid, maar God en Zijn Gezalfde regeeren de wereld. Programmen, de kwade met de goede, zijn papier; maar het Woord van God is een vuur een hamer die rotsen te morsel slaat. En de Geest des Heeren kan, als weleer de zonde Zerubbabels en al het volk des lands, Hagg. 2, ook al het volk dat Zijnen Naam belijdt weer brengen op den rechten weg en bezielen en ter overwinning leiden.

Op één punt zal de oude strijd eerlang al vast weer beginnen; wie weet, of 't niet een sein wordt voor andere bataillons!

Jarenlang heeft de Bond tegen de *Vaccine*-DWANG niets van zich doen hooren. Daar scheen niets voor den Bond te doen te wezen.

Het onlangs aangenomen Wetsontwerp op den LEERPLICHT, heeft opnieuw vele harten ontrust, en de Vaccine-kwestie weder „practisch" doen worden. Vele ouders, die overwegend bezwaar hebben tegen de Vaccine én niet naar den eisch der Wet hun kinderen kunnen onderwijzen en doen onderwijzen, zullen eerlang aan alle kant in de knel komen, *indien niet* aan hun e bezwaren tegemoet gekomen wordt. ZExc. de Minister van Binnenl. Zaken heeft, tijdens het debat in de Tweede Kamer over den *Leerplicht*, het uitzicht geopend op tegemoetkoming met het oog op de Vaccine. Een reden temeer om deze actie *nu* weer te beginnen.

Het Bestuur van den nooit opgeheven Bond tegen den *Vaccine*-DWANG heeft dat ook begrepen, en roept daarom al de leden en begunstigers op tot een *algemeene vergaring* D. V. *Dond.* 15 Nov. te UTRECHT. De circulaire wordt dezer dagen verzonden, en ook aan dag- en weekbladen ter plaatsing aangeboden.

Mogen wij allen die de vrijheid, allermeest de vrijheid van geweten en godsdienst liefhebben, opwekken om in deze dagen en weken — 't zijn er maar weinige meer vóór 15 *Nov.* — al het mogelijke te doen tot bevordering van de a. s. samenkomst? In dezen strijd kunnen zelfs voorstanders der Vaccine de tegenstanders steunen; al wat voor recht en vrijheid is, moet den *Vaccine*-DWANG, die de vrijheid des lichaams en der zielen aanrandt verafschuwen en medewerken om Neerland's volk van dat kwaad te verlossen.

Doet *gij* mee?

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Zoo is dan weldra het oogenblik daar, dat President Krüger Lorenzo-Marques en daarmede zijn Portugeeschen beschermheer zal verlaten, om met onze „Gelderland" herwaarts te komen. Daarbij gaat ons een zucht van verlichting van het hart. Wij moeten toch eerlijk bekennen, dat wij de Portugeezen, onderdanige en kruipende dienaars van de Engelschen als zij zijn, al heel weinig vertrouwden en hunne leiders, de Engelschen, nog veel minder. Misschien was het goed om den heer Krüger bij de Gouverneur te doen logeeren. Dáár was hij in elk geval veiliger voor mogelijke aanslagen van Engelsche zijde, en is hij eenmaal op de „Gelderland" dan zullen zij wel van hem afblijven. Moge de Heere hem alsdan veilig geleiden!

Of hij in zijn pogen om één of meer Mogendheden te bewegen, op welke wijze dan ook, tusschenbeide te komen, slagen zal, zijn wij veeleer geneigd te betwijfelen dan te bevestigen. Doch de Heere regeert. Hij alleen is in deze onze hope!

Nog altijd is de *oorlog* niet uit. Wat ook de Engelschen doen, of Roberts ook moge telegrapheeren desaangaande, het baat niet: de Boeren, d. w. z. hun kern, voor zooverre nog niet krijgsgevangen gemaakt of weggeroofd van hoeve of uit huis door woordbreuk van Engelsche zijde — vecht voort zoowel in den Vrijstaat als in de Transvaal. Het is inderdaad zóó, dat zoodra de Engelschen even buiten de steden of de dorpen komen — zij deerlijk gewaar worden, dat zij nog allesbehalve de landen in 't bezit en tot onderwerping gebracht hebben. De toestanden zijn dan ook door die, voor de Engelschen onbegrijpelijke (?) guerilla bijna voor hen onhoudbaar, ze verhinderen Roberts nog maar altijd naar zijn Vaderland terug te keeren en dringen de Engelschen om nog steeds versterkingen te zenden, die zij haast niet meer leveren kunnen.

O, hoe anders zou de wereld in Z.-Afrika's velden er uitzien, indien een der Europeesche Mogendheden, al ware het een kleine geweest, den moed had gehad met protest tegen Engeland's ongerechtigheid op te treden en te dreigen. . . . Het had zeker eieren voor zijn geld gekozen. Doch helaas, daar is van geloof in de roeping om het recht te handhaven, daar is van fierheid en karakter bij de tegenwoordige Regeeringen geen sprake meer. Overweldigen om handel te drijven, dat is het leven. En ook ten onzent is ieder ten spoedigste bang zich aan koud water te branden, zelfs op diplomatiek en politiek terrein.

Intusschen strijden de kloeke mannen in Z-Afrika's velden hun vertwijfelende strijd voort. Tot in het Noorden van de Kaap-kolonie doet zich den invloed der kleine Boeren-commando's gelden. In het Zuiden en Westen van den Vrijstaat tasten zij Roberts verbindingslijnen aan, en in het Noorden van dien Staat weet hij met zijne duizenden de Wet maar niet in handen te krijgen. Ook daar stijgt de verwarring ten top. Men seint zelfs: „Bloemfontein wordt ernstig bedreigd, slechts geblindeerde treinen kunnen rijden . . . . ieder oogenblik vindt men lijken van soldaten, die, op avontuur uit, in de omstreken van Bloemfontein, door de Boeren gedood zijn."

Telkens gewaagt Roberts van succes, maar later blijkt tot welke offers ze moesten worden gekocht. En ze vorderen zooveel inspanning, dat de Tommies dag noch nacht rust hebben. Ook de spoorweg naar Natal moest het bij Standerton weer duchtig ontgelden, en tot bij Pretoria blijft het strijden rondom aanhouden. In bijna alle richtingen werd de gemeenschap bedreigd of verbroken bij de Engelschen. Geen wonder, dat Roberts zijne troepen uit het Lijdenburgsche terugroept naar 't centrum. Trouwens, ook daar, in 't Noorden, konden zij zich niet zonder groote opoffering en inspanning handhaven. Zelfs dagen achtereen was hunne gemeenschap afgesneden en leden ze gebrek. Bovendien, water en koorts dreigen. Buller's troepen gingen reeds Zuidwaarts van Lijdenburg en French volgde uit het Oosten. Worden de Burgers het onder Botha c. s. gewaar dan zullen zij niet nalaten hun slag te slaan. Maar, hoe dit ook zij, Roberts heeft ze dringend noodig om voor de zooveelste maal zijne naaste omstreken, en die van Heidelberg, Krügersdorp en Rustenburg te zuiveren, zooals het heet, dat is de bewoners op te lichten en weg te voeren en hunne huizen te verbranden.

Hoe lange nog, o Heere!

Van elders geen bijzonder nieuws.

NOORDTZIJ.

VEEL GEWONNEN, MEER VERLOREN.

II.

Inderdaad, zoo is het, wat er door de beschouwing van K. Jr. *gewonnen* is, betreft de practijk van het kerkelijk leven en is voor die practijk niet zonder beteekenis.

Doch wat er *verloren* is, betreft *het beginsel* van *de diensten* in de kerk des Heeren, waarbij hun wezen en karakter op het spel staan.

Deze toch loopen door de beschouwingen van br. K. Jr. gevaar *hun ambtelijk karakter van 's Heeren wege naar de Schrift* te verliezen en te ontaarden in gewone bestuursfuncties, gelijk elke vereeniging ze heeft en uitdeelt.

Ik spreek van *diensten*, hoewel het hier meer bepaald om *den dienst* des Ouderlingschaps gaat.

Toch spreek ik met opzet van *diensten*. Want wat br. K. ronduit van het Ouderlingenambt zegt, dat het n.l. *„een tijdelijk ambt is"*, geldt dan natuurlijk ook van het ambt der diakenen.

Maar komt dan ook niet *de dienst des Woords* in het gedrang?

Kan br. K. de consequentie weerstaan, als er straks met een beroep op zijn eigen logica, een aanval wordt gedaan op zijn eigen ambt, als herder en leeraar?

Hoe zal hij het *perpetueele*, het „voor levenslang" van zijn dienst als *leerend presbyter en opziener* naar goddelijk recht volgens de Schrift bewijzen, nu hij zoo maar botweg aan het ambt, of den dienst van de *regeerende presbyters en opzieners het perpetueel karakter* ontzegd heeft en verklaard heeft, dat dit hun *„ambt tijdelijk is?"*

Laat hij wel bedenken, dat men in sommige kerken in America reeds predikanten beroept of aanstelt op proef of ook voor een bepaald aantal jaren.

Ik vrees, dat op de lijn en naar „de logica van het feit" des heeren K. Jr. daartegen niet veel is te zeggen.

De heer K. houde het mij ten goede, dat ik op dit een en ander nog al eenigen nadruk leg. Want nog nooit is van onverdacht Geref. zijde zoo botweg beweerd, gelijk br. K. dat doet, dat „het ambt van Ouderling een tijdelijk ambt is."

„Het feit ligt er nu eenmaal toe", zegt hij, „dat het ambt van ouderling een tijdelijk „ambt is. Op zichzelf gedacht, kan het wel „anders zijn, maar het is nu eenmaal niet „anders."

Dat „op zichzelf gedacht" is in dit verband kostelijk en klemmend. Niet minder ook, dat alles terneerslaand „het is nu een„maal niet anders."

„Het is nu eenmaal niet anders" en . . . . vooruit nu maar. Mag dat de leus zijn van een ernstig man? Moeten beginselen op zijde gaan voor feiten, of moet het ons streven zijn feiten te beoordeelen en te richten naar beginselen?

Neen, niet „op zichzelf gedacht is het anders", maar anders is het naar de H. S., naar Geref. beginselen en gelukkig dies ook naar Geref. belijden.

De heer K. spreekt dan ook precies over het Ouderlingenambt wat zijn duur betreft, gelijk Remonstranten en Roomschen dat indertijd deden, volgens het getuigenis van Voetius. Pol. Eccl. Tom. III 466.

Die qualificatie is echter nooit door de Gereformeerden aanvaard, maar altijd beslist bestreden. Ook bestreden, waar ze hun vaak ook nog al scherp door de Independenten voor de voeten geworpen werd. (Zie o.a. Voetius, Pol. Eccl. Tom. III p. 471, 472).

Het moet dan ook wel de aandacht trekken, dat ze nu zoo botweg gevloeid is uit de pen van een Geref. leeraar als br. K. Jr.

Volgens Geref. belijden toch staat *de regeerende* presbyter naast *den leerende*, gelijk ook *de dienst* van dezen naast den dienst van genen staat.

Noch in onze Confessie, Art. 31, noch in het Formulier van bevestiging wordt er ook maar een woord van gerept, dat het ambt van Ouderling of van Diaken „tijdelijk" zou zijn.

In Schrift en *Confessie* is dan ook geen enkele grond voor die bewering te vinden.

Wat het *tijdelijk* of *perpetueel* en blijvend karakter van de diensten, van leeraren en ouderlingen betreft, maken Schrift en Confessie tusschen deze geen onderscheid.

Zelfs in de Kerkenorde, Art. 27, wordt de aftreding niet *peremtoir* en *absoluut* gesteld. Voorgeschreven in het eerste lid, wordt ze in het tweede lid afhankelijk gemaakt van „de gelegenheid en 't profijt der „kerken."

Een „tijdelijk ambt", dat naar zijn aard of naar de ordening Gods in zijn Woord met twee of drie jaar afloopt, is het dus ook zelfs volgens de Kerkenorde niet.

Dat er van aftreding of afwisseling sprake is bij ouderlingen en diakenen en niet bij de dienaren des Woords, is dan ook bij de Gereformeerde kerken nooit een kwestie van *beginsel*, maar alleen van *practijk* geweest.

Altijd door zijn er kerken geweest, waar ouderlingen en diakenen „voor hun leven verkozen worden." Ik heb zelf jaren lang zulk een kerk in het Evangelie gediend.

Een onzer oudste Gen. Synoden n.l. die van 1578, wijst in dezen alreê het Geref. standpunt aan.

Op de vraag aldaar gedaan (vr. 15) of de aftredende ouderlingen weer mogen worden voorgesteld en verkozen, wanneer ze bereid zijn nog langer de gemeente te dienen, wordt bevestigend geantwoord, terwijl als grond wordt opgegeven: „want de tweejarige ver„andering is daarom inzonderheid ingezet, „opdat ze van den last hunner diensten „mochten verligt worden."

Juist, *ingezet* is die verandering, van den beginne is zij niet geweest. *Ingezet*, niet *naar voorschrift* van Gods Woord, maar om redenen van practijk en utiliteit. Of ze *daarom* tegen Gods Woord is, gelijk de Independenten beweerden, werd door de Gereformeerden terecht ontkend.

Hun standpunt in dezen vinden we dus alreê in dat antwoord op vr. 15, Synode 1578. Daarbij werd *hei beginsel van het perpetueeel karakter* des ouderlingschaps niet minder gehandhaafd, dan dat van den dienst des Woords, met *een concessie* evenwel om bijomstandigheden en dus niet aan den aard van het ambt ontleend; inzonderheid om „den last hunner diensten te verligten", maar niet om aard en karakter van dezen dienst te veranderen.

Toch beschuldigden de Remonstranten de Gereformeerden, dat ze door die concessie van aftreding c. a. een ambt, dat naar de Schrift *perpetueel* was, hadden omgezet in een *tijdelijk*, een *éénjarig*, *twee-* of ook *driejarig ambt*.

Met zijn bewering komt dus br. K. den Remonstranten in het gevlij en staat hij tegenover de Gereformeerden, die meermalen met klem en nadruk die beschuldiging hebben weerlegd, o.a. Voetius, t. a. pl. pag. 466.

Van een redeneering, als we van br. K. vernemen, „het feit ligt er nu eenmal toe, „dat het ambt van ouderling een tijdelijk „ambt is", vindt ge geen spoor bij hen. Kloeker en manlijker klinkt daar het woord van Voetius ter verdediging van het Geref. ouderlingschap, dan de eigenaardige verzuchting van br. K.: „op zichzelve gedacht, „kan het wel anders zijn, maar het is nu „eenmaal niet anders."

Neen, niet alzoo, want naar Schrift en Confessie en zelfs naar Kerkenorde *is* het toch anders.

Toch moet worden toegestemd, dat br. K. evenzeer als de oude Remonstranten een zeer handig gebruik maakt van *de concessie* der Gereformeerden in dezen, ter staving van zijn beweren, dat het ouderlingen-ambt „een „tijdelijk ambt is."

Doch daarover D. V. een volgende maal.

D. K. WIELENGA.

Gereformeerd Traktaat-Genootschap »FILIPPUS".

De e. v. Bestuursvergadering zal D. V. gehouden worden Donderdag 8 November 1900.

Stukken voor deze vergadering worden tot 3 Nov. ingewacht bij

den Secretaris,
J. TER BORG.

Wolvega, 16 Oct. 1900.

Ingezonden.

VERKLARING.

De ondergeteekenden, uitmakende het hoofdbestuur van de „Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding" verklaren:

1e. dat zij met dank aan den Heere uitspreken, dat de G. V. v. D. eene door hen niet verwachte, maar wel afgesmeekte sympathie heeft mogen ondervinden in de kringen der Gereformeerde belijders, en met name in de beide hoofdorganen van de Gereformeerde kerken, *„de Bazuin"* en *„de Heraut"*;

2e. dat zij met ernst de bedenkingen hebben overwogen, welke van de zijde van hooggeachte en hoogelijk door hen gewaardeerde broederen zijn ingebracht tegen de organisatie hunner Vereeniging, bepaaldelijk tegen de 2e alin. van art. 4 hunner Statuten, welk art. aldus luidt: „Leden der Vereeniging kunnen zij zijn, die instemming betuigen met grondslag en doel en dit betoonen door zich van alle alcoholische of alleen van gedistilleerde dranken te onthouden;"

3e. dat met art. 4*b* slechts uitgesproken is, dat de Vereeniging met het oog op *practische, doeltreffende* drankbestrijding van oordeel is, dat wie daartoe zich opmaakt niet tevens den alcohol-prikkel in het gebruik van gedistilleerd — waarin het alcoholelement kunstmatig wordt opgevoerd, zelfs tot 70% toe — als *genotmiddel* kan zoeken, zonder daarmede de kracht van zijn protest, gericht tegen de zonde der 19e eeuw, de drankzonde, te breken;

4e. dat zij niet het gevoelen van die broeders deelen, die meenen, dat alleen moet gestreden worden tegen het misbruik van alcoholische dranken in den thans gangbaren zin des woords, als een ergerlijk kwaad, — maar tevens tegen het veelvuldig, dagelijksch en gewoonte-gebruik, dat, behalve dat het leidt tot en steun biedt aan het misbruik, tevens medewerkt aan de voortdurende alcoholisatie van ons volk;

5e. dat zij zich overtuigd houden, dat — bij meerdere bekendheid met de resultaten der jongste onderzoekingen aangaande de werking van den alcohol en met het verderfelijke van het sub 4 aangewezen gebruik van alcoholische dranken — de Gereformeerde belijders meer en meer zullen inzien, dat de gevaren van het gebruik zóó groot zijn, de grenslijn tusschen gebruik en misbruik dientengevolge zóó moeielijk is aan te geven, dat het niet-gebruiken, met name van gedistilleerde dranken, in velerlei opzicht verre de voorkeur verdient boven het gebruik;

6e. dat het al of niet aanvaarden van geheele of gedeeltelijke onthouding voor ieder drankbestrijder bepaald wordt door diens persoonlijk inzicht in het alcohol-vraagstuk van onzen tijd, en er daarom met het oog op art. 4*b* allerminst sprake is of kan zijn van „drie trappen van heiligheid";

7e. dat het Gereformeerde karakter der Vereeniging niet gelegen is of gelegen kan zijn in de vraag van al- of niet-onthouding, maar wel in grondslag, beginsel en doel, waartegen niet een der broederen eenig bezwaar heeft ingebracht;

8e. dat, tegenover het gevaar van aangehaakt te worden aan onthoudersvereenigingen buiten onzen kring, de waarborg voor onze zelfstandigheid niet gelegen is in een optrekken der Gereformeerden in massa — hoezeer ook gewenscht! — maar in de zuivere toepassing onzer beginselen, in art. 1 der Statuten uitgesproken;

9e. dat tegenover dit gevaar een ander, zeer ernstig gevaar staat, namelijk, dat wij ons zouden beroepen op een spoor, als dat van den „Volksbond tegen Drankmisbruik" in 1878, toen op eene algemeene vergadering het voorstel om geen sterke dranken in de bondshuizen te verkoopen met overgroote meerderheid verworpen werd, waardoor het gebruik niet alleen als onschadelijk werd voorgesteld, maar metterdaad werd uitgesproken, dat tot bestrijding van het *misbruik* het matig *gebruik bevorderd* dient te worden;

10e. dat, gelijk van zelf spreekt, de leden der Vereeniging met elkander in sympathiek verkeer hopen te staan, zooals met alle vereenigingen op het organisch terrein der kerk, als b.v. met jongelingsvereenigingen, het geval is en dat daaruit, evenmin als bij andere vereenigingen, voortvloeit, dat iemands verhouding tot deze Vereeniging een soort merkteeken wordt;

11e. dat er waarlijk geen gevaar is, dat er zullen zijn, die in de Gereformeerde kringen „onthouder worden om op de lijst te komen" en veeleer het groote gevaar reeds jarenlang bestaat, dat velen het instandhouden der drinkgewoonten en het in bescherming nemen van het gebruik van sterke dranken een zaak achten, voortvloeiende uit de Gereformeerde beginselen;

12e. dat zij hopen, dat de Vereeniging den zedelijken en financieelen steun moge ontvangen ook van broederen, die bedenking koesteren en mochten blijven koesteren tegen eenig artikel der Statuten, maar met het streven der Vereeniging sympathiseeren, en — dat haar arbeid tot bevordering van de eere Gods, tot het wegdoen van vele schromelijk verkeerde gewoonten, ook in de Gereformeerde kringen bestaande, en tot het zedelijk en maatschappelijk welzijn van het Nederlandsche volk moge strekken.

Ds. W. H. GISPEN JR., *Baarn.*
Ds. C. M. W. PLET, *Wezep.*
Ds. W. A. DEKKER, *Hoogeveen.*
Dr. J. H. A. VAN DALE, *Veldwijk.*
J. MINDERAA, 1e Helmersstraat 217, *Amsterdam, Secretaris.*

Boekaankondiging.

Behouden. Door den Schrijver van Henri Laroche enz. Rotterdam, A. ter Weeme. Prijs f 0,65.

De Schrijver geeft ons in dit boekje een eenvoudig, ernstig verhaal van twee jonge menschen, die, door de moderne theorieën over de Schrift en over de vrouwen-emancipatie verleid, het geloof hunner vrome ouders verloren, maar, door droeve ervaringen geleerd, toch tot het geloof terugkeerden en daarin vrede vonden voor hun verstand en hart. Het is over het algemeen onderhoudend, soms boeiend geschreven en kan voor jonge menschen tot zegen zijn. Er komt dnidelijk in uit, dat geen wetenschappelijke redeneering maar alleen de Geest des Heeren ons het rechte geloof kan schenken, maar ook, dat, wanneer die Geest werkt, alle overleggingen des verstands als een zeepbel uiteenspatten. Wij bevelen het boekje gaarne aan, dat bovendien net is uitgevoerd en zeer goedkoop is.

—

„Hunne teekenen tot teekenen gesteld." Woord ter inleiding op het gebed in den bidstond voor Zuid-Afrika, gehouden te Rotterdam in de Nieuwe Westerkerk, op Dondag 6 Sept. 1900, *door P. A. E. Sillevis Smitt, v. d. m. te Rotterdam. Rotterdam, Dunk* 1900.

Deze rede is wel kort, ze telt slechts elf bladzijden. Maar zij is eene goede inleiding tot het gebed, dat de Rotterdamsche kerk voor de broeders in Zuid-Afrika op den 6 Sept. l. l. opzond. Het is een ernstig, kloek, manlijk woord, dat Ds. Smitt bij die gelegenheid sprak en dat ook bij de lezing velen moge opwekken tot volharding in het gebed. Wie deze rede koopt, biedt ook nog steun aan het „Afrikaansche Tehuis" te Amsterdam, ten voordeele waarvan ze uitgegeven is.

—

Een der oorzaken van den oorlog in Zuid-Afrika en Iets over het onderwijs in Transvaal, door J. A. Wormser Jr. te Pretoria. Gevolgd door een bibliographisch overzicht van de voornaamste werken verschenen over Zuid-Afrika. Amsterdam—Pretoria, Boekhandel voorheen Höveker en Wormser 1900.

De geachte Schrijver stelde dit boek samen in de lange uren, die hij als onder-officier van de Speciale Politie moest doorbrengen op het wachtkantoor te Pretoria. Hij beschrijft erin, hoe het Engelsche volk, dat eenmaal beroemd was om zijn zin voor vrijheid en zijn gevoel voor recht, door de zendelingen, door de kerk en door de jingoïstische pers op een dwaalspoor is gebracht en de publieke opinie in Engeland op die wijze stelselmatig is vergiftigd geworden. In een slothoofdstuk wekt hij de Nederlanders op, om straks, als de oorlog voorbij is, Transvaal te blijven gedenken en, vooral door ondersteuning van het onderwijs, den Hollandschen invloed aldaar te bevestigen en te versterken. Eene verdienstelijke lijst van meer dan 50 bladzijden geeft de belangrijkste werken op, die over Zuid-Afrika het licht hebben gezien. Gaarne bevelen wij dit werk aan. Het laat zich aangenaam lezen en is eene goede bijdrage tot kennis van de oorzaken van den gruwelijken oorlog, die thans door Engeland in Zuid-Afrika wordt gevoerd.

—

In den Strijd. Herinneringen van een Transvaalschen jongen, door A. van der Flier. Nijkerk, Callenbach. Prijs f 0.50.

„De geachte Schrijfster geeft hierin een verhaal van de voornaamste gebeurtenissen in den Zuid-Afrikaanschen oorlog gedurende de eerste twee maanden. Het is in een romantisch kleedje gestoken en zal daarom aan de jeugd wel behagen. Later hoopt Mej. van der Flier in een tweede boekje het vervolg van den oorlog te verhalen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden overleed, na een langdurig lijden, onze geachte medebroeder

POULUS DROOGERS,

in den ouderdom van bijna 69 jaren. Op 't laatst van zijn leven heeft hij nog eenige jaren de gemeente als diaken gediend.

Ervare hij thans de zalige ruste, die er overblijft voor het volk van God.

Namens den Kerkeraad,
J. A. DE BRUIJN, *Praes.*
C. A. GUNST, *Scriba.*

OUD-VOSMEER,
12 Oct. 1900.

In den nacht tusschen 11 en 12 dezer behaagde het den Heere van ons weg te nemen onzen mede broeder Ouderling

H. DRIEGEN,

in den leeftijd van 35 jaar en 6 maanden. Hoewel hij al lang door zwakheid des lichaams niet alle werkzaamheden kon verrichten, dat hij ook niet noodig had te doen, was nog zijn heengaan onverwacht.

Gedurende de laatste 4 jaren mocht hij met lust en ijver zijne zwakke krachten en gaven besteden in het midden der gemeente. Geloovende dat hij thans juicht voor den troon van God met al de gezaligden, wenschen wij Gode te zwijgen.

Sterke de Heere de diepbedroefde Weduwe en Kinderen.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk A te Ambt-Vollenhove.
J. BOER, *Scriba.*

Heden overleed in het Diaconessenhuis te ARNHEM, in volle verzekerdheid des geloofs, mijne geliefde Echtgenoote en der kinderen zorgdragende Moeder

Berendina Johanna te Velde-

KROEZE,

in den ouderdom van 31 jaar.

H. TE VELDE,
V. D. M.

VARSSEVELD,
31 Oct. 1900.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, in het Diaconessenhuis te ARNHEM, onze lieve Zuster

Berendina Johanna te Velde—

KROEZE,

in den ouderdom van 31 jaar.

Haar heengaan was vrede.

MARIA J. KROEZE.
BERTHA R. KROEZE.

KAMPEN, HARDENBERG, 13 Oct. 1900.

Heden leed onze gemeente een droevig verlies door het overlijden van een geliefde Zuster, de Echtgenoote van onzen Herder en Leeraar,

Berendina Johanna te Velde—

KROEZE.

Haar heengaan was in vollen vrede. Trooste de Heere ons en onzen Leeraar bij dit droevig verlies door zijne genade.

Namens den Kerkeraad,
H. J. ROUGOOR, *Scriba.*

VARSSEVELD, 13 Oct. 1900.

Manufacturen.

Voor een net Jongmensch, oud 17 jaren, G. K., twee jaren in het Manufacturenvak werkzaam, wordt tegen Januari e.k. eene **betrekking** gezocht in eene flinke zaak in de prov. Utrecht, Zuid- of Noord-Holland, op nader overeen te komen voorwaarden.

Fr. br. No. **660**, Uitg. v. d. blad te KAMPEN.

HYPOTHEEK.

Wegens overlijden van den tegenw. houder ***vraagt*** een Gereform. Kerkeraad ***eene som van f 4000,—*** als ***eerste hypotheek*** op kerk, pastorie, en twee woningen. Aanbiedingen met opgaaf van voorwaarden onder letters **H. K.** aan den Uitgever van *de Bazuin* te KAMPEN.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f 34.—***. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Bede om hulp.

Voor den Visscherman, die ***19 Sept. j. l.*** zijn schokker verloor en daardoor uit zijn broodwinning gerukt werd, werd ontvangen te Maassluis bijna f 200, te Vlaardingen f 37. Nog werd toegezonden door D. J. R. te H f 0,60, N. N. te D. f 1,50, N. J. B. te B f 0,50, J. v. D. te L. f 2,50, L. G. V. te A. f 1, J. G. v. d. H. te K. f 2,50. Nog bijna ***650*** is noodig om dezen man en vader in zijne broodwinning te herstellen. Wie helpt verder? Bereid om gaven te ontvangen zijn

Ds. J. VONK te MAASSLUIS.
Ds. A. H. OP 'T HOLT te NOORDWIJK A/ZEE.
E. SMIT, Hoofd van den Strandwachtpost te NOORDWIJK A/ZEE.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

Verschenen:

SCOLASTICA.

II.

Om het zoeken of om het vinden?

Of het doel van echte studie,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 0,40.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.—Pretoria.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

Salomo's Prediker

Gerangschikt en verklaard

DOOR

Ds. J. KOK

3 DEELEN. ***Prijs f 3,—.***
In **linnen** Stempelbd. ***f 3,50.***
In **leeren** Stempelbd. ***f 3,90.***
Bij elken Boekh. verkrijgbaar, zoomede bij den Uitgever.

Verschenen bij W. KIRCHNER Rozengracht 55 AMSTERDAM

Tijdwoorden ****

Vier Leerredenen door ***

W. H. GISPEN. *****

****** Predikant te Amsterdam.

ERGERNISSEN *******
DE HEERLIJKHEID DES HEEREN BEKENNEN ***
VAN EENERLEI MEENING
GODS OPENBARING IN DE WERELDGESCHIEDENIS *

Prijs f 0,75.

Ten voordeele van het *** ** Chr. Nat. Boeren-Comité.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Hrusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol School te *Kampen*.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Extra groote opruiming! ONGEËVENAARD! Extra groote opruiming!

Tijdelijke opruiming voor fabelachtig lage prijzen.

De zolders bezwijken bijkans onder den last en daarom hebben wij besloten eene *tijdelijke* opruiming te doen, tegen extra, extra verlaagde prijzen.

Achter ieder werk staat de oorspronkelijke prijs vermeld. Wij bieden ze thans aan, let op! slechts TIJDELIJK!!

EENE KEUZE UIT:

Nos.	**1—18**	per stuk	25	ct.;	6	stuks à	22	ct.;	12	stuks à	19	ct.;	18	stuks à	15	ct.
Nos.	**19—42**	»	»	35	»	8	»	»	32	»	16	»	»	29	»	24	»	»	25	»
Nos.	**43—58**	»	»	65	»	5	»	»	60	»	10	»	»	55	»	16	»	»	50	»
Nos.	**59—70**	»	»	90	»	4	»	»	84	»	8	»	»	78	»	12	»	»	70	»

1 *C. de Bruyn.* In bange dagen. De lotgevallen van een Hugenoot. 50 ct.
2 *J. F. Buisman.* De weg naar den troon. Eene Russische geschiedenis. 50 ct.
3 *P. Nieuwland.* Nagelaten gedichten. 3e verm. druk. f 1,20.
4 *S. van Velzen.* Vereeniging van alle Gereformeerden. 50 ct.
5 *J. H van Linschoten.* Dicky en zijne vrienden. Met plaat en fraai omslag. 40 cent.
6 *Alexander.* Tijdtafel des bijbels.
7 Hervorming. Beknopt geschiedk. tafereel f 1.
8 *Hesba Stretton.* Een man van zijn woord. Met plaat en fraai omslag. 30 cent.
9 *J. Verhagen.* De Pastoor van Heenvliet. Met plaat en fraai omslag 30 cent.
10 *G. Hemkes.* Zendingsboekje. Beelden uit de Zending van vroegeren en lateren tijd. 40 ct.
11 *B. J. Bennink.* Vruchten van de Christelijke Zending. Verhalen uit de Heidenwereld. 30 ct.
12 *B. J. Bennink.* Gods zorg en liefde. 30 cent.
13 *M. S. Bromet.* Het nationaal herstel en de bekeering van Israël. 35 cent.
14 *D A. Detmar.* Het waar geloof in Jezus Christus. 40 cent.
15 *D. A. Detmar.* Der godv uchtigen eenige troost in leven en sterven. 40 cent.
16 *Anna Shipton.* »Thans" Eene ware geschiedenis. 30 cent.
17 *Adama van Scheltema.* Geloofsroem onder druk en kruis.
18 *F. Costerus.* De getrouwe predikant.

19 *Christiaan.* Geschiedenis der Christelijke kerk. 90 cent.
20 *R. Boon.* De Citadel van Antwerpen. 75 ct.
21 *J. J. Knap.* Het eenzaam bidden. f 1
22 *Alexander.* Gids der Ps. en Gez. 75 cent.
23 *Van Lummel.* De Oranjestam. Met 4 platen. 90 cent.
24 *Meade.* De bijna Christen ontdekt. Met voorwoord van Ds. Du Cloux. 60 cent.
25 *Johan Newton.* Levensbijzonderheden. 90 ct.
26-27-28 29-30-31-32-33-34 De christelijke Huisvriend, 9 dln. Ieder deel op zich zelf compleet.
35 *P. N. Kruyswijk.* Sociale wenschen. Korte toelichtingen op het Sociaal Program van Patrim. 40 cent.
36 *Dr. Emil Frommel.* Dr. Aloysius Henhöfer, een origineel predikantstype uit Z.-Duitschl 75 cent.
37 *Dr. Emil Frommel.* Johan Abraham Strausz, een origineel predikantstype 60 cent.
38 *Ludovicus.* Waarheid en Verdichting Tafereelen uit het Friesche dorpsleven 60 cent.
39 *Palearius.* Pleitrede tegen het Pausdom f 90 ct
40 *A. C de Zwart.* De geestverschijning te middernacht op den kruisweg. Met fr. omsl. 60 ct.
41 *W. v. Oosterwijk Bruyn.* Isaac da Costa, een goed krijgsknecht van Jezus Christus. 60 ct
42 *L M. de Boer.* Prins Willem I en zijn tijd. Vaderl. historiezangen. f 2.

43 *J. H. van Linschoten.* Geschiedenis des Vaderlands f 2,75.
44 *Ann Fraser Tytler.* Lucie op het onbew. eiland, met 3 platen f 1,—.
45 *Ann Fraser Tytler.* Lucie te huis, met 3 platen. f 1,—.
46 Vertel ons van Jezus, met 11 platen f 1,25.
47 *Anthonius.* De zilveren lepels of eindelijk nog gered. Een verhaal met fr. geïll. omsl. f 1,40.
48 *P. de Mol Moncourt.* De Jongelingsvriend. Verzameling van gedichten enz. f 1,50.
49 *E. Prentiss.* De familie Percy of moeder's invloed. f 1,40.
50-51-52 *W. Prescel.* Priscilla aan Sabina. Brieven van eene Romeinsche vrouw aan hare vriendin uit de jaren 29—33 na Christus 3 deelen f 4,50.
53-54 *Felix Bovet.* De graaf van Zinzendorf, 2 deelen, f 4,—.
55-56 Gereformeerde bijdragen, onder redactie van N. A. de Gaay Fortman en C. C. Schot, 1e en 2e jaargang, prijs per jaarg. f 2,40.
57 *P. Vergers.* De Christ. Verzamelaar. f 2,—.
58 *P. N. Kruyswijk.* Een strijdbaar held, met 4 plaatjes. 90 ct.

59 *J. C. Luiting.* Seerp van Galema. Een verhaal uit de geschiedenis der Hervorming in Friesland, met plaat en fraai omslag. f 1,50.
60 *C. M. Dekker.* De Mozaische Wetten. f 1,50.
61 *Dr. M. Cohen Stuart.* Zes maanden in Amerika f 3,50.
62 Gods Woord in beeld en schrift. Geïll. bijbelsch dagboekje voor de jeugd. f 2,25.
63 *Harmannus Witz.* Twist des Heeren met sijn wijngaert. f 2,—.
64 *Pansy* Ruth Erskine's beproevingen. f 1,25.
65 *W. J. Hofdijk.* Brielles Gedenkdag of Neerl. derde jubilée, met platen en geïll omsl. f 3.
66 *Emm Rosseels.* Francis Alard. Historisch verhaal uit den tijd der hervorming. f 1,90.
67 *J. W. Straatman.* De gemeente van Rome. Histor. studie f 3,—.
68 *J. W. Straatman.* Paulus. Historisch onderzoek. f 4,50.
69 *Hesba Stretton.* Door 't oog eener naald. f 1,50.
70 De Kindervriend, groot flink boekdeel met platen. f 1,50.

HAAST U!!! SPOED U!!! 't is slechts tijdelijk deze spotgoedkoope opruiming!!!

Op den te zenden postwissel zette men GROOTE OPRUIMING en de verlangde nos, en alles wordt franco in Nederland toegezonden door den Uitgever

T. SLAGTER te Kollum.

Al de *70* nos. in eens bij elkander in plaats van f *97,30* voor slechts f *22,50*.

Bij den Uitgever A. H. TEN BOKKEL HUININK, te Utrecht verschijnt:

Uitlegging op de Profetieën van de Profeten Jesaja en Jeremia

door JOH. CALVYN.

Uit het Latijn vertaald en bewerkt aanvankelijk door Dr. L. W. van Deventer en Dr. E. C. Gravemeijer, voortgezet door Dr. L. W. van Deventer.

Dit werk, met duidelijke letter op goed papier gedrukt, verschijnt in ± **50 Afleveringen**, van 2 vel (32 pag.) in groot 8° formaat à *f* **0,20 per Aflevering.** Een werk dus van ± 1600 blz., compleet zullen het 2 flinke deelen vormen. **Om de 14 dagen** verschijnt een aflevering. Om de 5 afleveringen zal over het bedrag (*f* 1,—) worden beschikt. Voor slechts 10 cent per week komt men dus in het bezit van dit kostelijk werk.

Bovendien ontvangen de inteekenaars **een prachtig Portret**, groot met witten rand 50 × 75 cM., zonder den rand 30 × 41 cM, voorstellende **Calvijn in zijn studeerkamer,** vervaardigd naar een **zeer zeldzame en zeer fraaie gravure** van HOLBEIN, op zwaar Hollandsch papier gedrukt in lichtdruk op de inrichting van GEBR. VAN STRAATEN, te Middelburg. Dit Portret wordt verstrekt bij 't verschijnen van aflevering 40.

Voor het werk zullen verkrijgbaar worden gesteld twee verguld linnen stempelbanden. die **alleen den inteekenaars** worden geleverd voor **35 cent per stuk,** terwijl buiten inteekening de prijs voor iederen band **50 cent** zal zijn.

Men teekent in bij elken solieden Boekhandelaar en bij den Uitgever. Men verbindt zich voor het geheele werk. Op aanvraag wordt prospectus gratis gezonden.

Bij A TER WEERME, Open Rijstuin 16 te Rotterdam, is verschenen:

BEHOUDEN,

door den Schrijver van

»HENRI LAROCHE" enz.

Prijs ingenaaid f 0,65.
Gebonden in prachtband f 0,90.

Alleen na toezending van het bedrag wordt het **Boekwerk** franco toegezonden.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ond-rgeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

ZEVENBERGEN: A v. S. f 2 50, P. d. V f 1, Wed. W. v. d. L. f 1, Gez. R f 1. FIJNAART: A. L. K f 2,50, J. M. Az. f 1, A. v. D. Cz. f 0,50, H H. v. d P. f 2, W. H. M f 1, B v B. f 1, A. d W. f 1, A K f 1, Wed C F f 0,50 KLUNDERT: C. d. H. f 1, I. C. P. f 1, L P. f 1, A. d. H f 2,50, Erv. L d. E f 2,50 DRIMMELEN: A. A. E f 0,35, A v. L f 1. C L. S f 0,50, J. S f 0,55, N. H. f 0,50, P. v d. S f 0,50, J. v. S. f 0,50, C. v. d S f 2,50, J. G. V. f 1, G. J V. f 1. BRUCHEM: L. B f 5, H B f 2 HEDEL: Mev. N N. f 2,50. RAAMSDONK: Z d. P. f 1, A D. Z f 1, Ds. J C. C V. f 1. NIEUWENDIJK: J. C. O f 1. P. L. f 1. C. P. f 5, P. K. f 1, Mej A. J d. D. f 10. ALMKERK: Z. v. A. f 1, B. K. Pz f 2, B. K. f 0,50, P. d. J. f 1, C. d. J. f 1, A d. J. f 1, H v. d. K. f 2,50. HERWIJNEN: L P f 0,50; A. J. M. f 2,50. ZALT-BOMMEL: J. v. V. f 1, H A. d. J. f 3,50, Wed. J. H. Q. f 0,50. LENT: R f 5. HEES: J. J. R. E f 2,50, M-j. L C. v. E. f 1. NIJMEGEN: Mevr. S f 1, Wed J. f 2,50, C. L M f 2 NEERBOSCH: N. N. f 1. ZUTPHEN: P. J. G f 0,75, M-j. E. J. F S. f 0,50, M W. f 1, M f 1, A. H. S. f 0 50, M. S. S f 1. DIEREN: H. G. O. f 1, J. M. f 0,50, J. K. M f 0,25, B. P. f 0,50, J. D. f 0,50, Wed. H D. f 1. ARNHEM: G. P f 1. A. v. d. M. f 1, E. J. f 1, P. J. J M f 2, R. G. f 1, W. J. V f 1, A. V. f 0,50, J. K. f 1, H. J. N. f 1. H. J. T. W. Jzn. f 1, L. f 0,50, J. v. S. f 1, C. K f 2. Mev. S. f 40, Mev. t H.-R f 2 Mev. M. d. R. f 5. Wed. G. M. f 1. Wed. J. A. v. D. f 5, T. J. S. f 1. J. J. P. f 1. DOESBURG: G. W. f 1, A. v. d. M. f 1, J C v. S. B. f 1, B U. f 1 WAGENINGEN: W. v. B. f 1. SLEEUWIJK: A. v. 't S. f 1.

N. B Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer G. de Lugt te Scheveningen (1899) f 74; van M. te U f 5: door den heer C. Verhoeff te Achttienhoven f 75; door den heer L. Hoogenkamp Kzn. te Steenwijk f 65,50; door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam f 9,45.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref kerk te Norg f 0,92½; van idem te Een f 2,20; van idem te Gasselter Nijveen f 7,50; van idem te Vries f 3,25: van idem te Zuidlaren f 3.75; van idem te Haulerwijk f 3,25; van idem te Appelscha f 3,07½; van idem te Borger f 4; van idem te Smilde B f 2,02½; van idem te Assen f 22,07; van idem te Roden f 3,40; van idem te Barendrecht f 18,06½; van idem te Zaandam B f 16,02.

Aan Schenkingen:

Door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam, van N. N. f 2; van Schans f 1; van J. en J. J. Goedvolk ieder f 1, samen f 5; door den heer W. Hovy, mej. S. V. te U. f 50.

Voor het Studiefonds:

Door den heer N. Flipse f 141,40.

Voor de Bibliotheek:

Van den schrijver, Scolastica II, door Dr. A. Kuyper.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

De nieuwe Zondagsschool-uitgaven van

G. F. CALLENBACH
te NIJKERK
zijn wederom
gereed.

Evenals vorige jaren zijn voor Zondagsscholen op de bekende voorwaarden de **Winterbloemen** GRATIS verkrijgbaar.

45

Dit jaar verschenen **45 NIEUWE BOEKJES** waaronder 6 Bijbelsche Prentenboekjes. 2 zeer fraaie **PRENTENBOEKEN** op groot kwarto formaat. Bovendien 9 geheel nieuwe Zondagsschoolplaten De geheele collectie bestaat thans uit 230 nummers.

Vraag
den
uitvoerigen Catalogus, die
GRATIS verkrijgbaar is bij iederen boekhandelaar en bij den uitgever

G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 43.

DE BA ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 26 October 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D H. OVERHEID.

Aan
de Gereformeerde Kerken.

Overeenkomstig Besluit van de jongste Generale Synode is namens de Kerken het volgende schrijven gericht aan H. M. de Koningin naar aanleiding van Hare Verloving.

Aan
Hare Majesteit
de Koningin der Nederlanden.

Mevrouw!

Deputaten van de Gereformeerde Kerken voor de Correspondentie met de Hooge Overheid in Nederland zijn door Uwer Majesteits proclamatie van Hare Verloving met Zijne Hoogheid, *Hertog* HENDRIK VAN MECKLENBURG SCHWERIN verrast en op het hoogst verblijd.

Zij bieden UWE MAJESTEIT en zijne Hoogheid, *Hertog* HENDRIK VAN MECKLENBURG SCHWERIN bij deze heuglijke gebeurtenis de eerbiedige hulde van de Gereformeerde Kerken aan en bidden den God Uwer en onzer Vaderen, dat zijn welgevallen op Uwe Verloving moge rusten, en Uwe echtverbintenis, onder zijnen onmisbaren zegen, Uw levensgeluk en het welvaren van Kerk en Vaderland in ruime mate bevorderlijk zij.

Deputaten voornoemd:
A. F. de Savornin Lohman.
J. H. Donner,
M. Noordtzij, *Secretaris.*

Kampen, 20 October 1900.

COLPORTEUR-BIJBELLEZER

in Drente.

Deputaten voor de Inwendige Zending in Drente hebben besloten een 3en Colporteur-Bijbellezer aan te stellen en wenschen in kennis te komen met iemand, die daartoe lust en geschiktheid bezit. Vereischten zijn: lidmaatschap der Geref. kerken, goede getuigenissen van den betrokken Kerkeraad, en in staat om een voetreisje van eenige uren te maken. Zij, die hiervoor in aanmerking wenschen te komen, worden uitgenoodigd hiervan uiterlijk 5 *Nov. e.k.* den ondergeteekende schriftelijk kennis te geven, die desgevraagd bereid is nadere inlichting te geven.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. Dijkstra, *Secr.*

Diever, 19 Oct. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WORMERVEER, 13 Oct. 1900. Heden ontvingen wij het zeer teleurstellend bericht van Ds. Aalberts van Opperdoes, dat ZEerw. geen vrijmoedigheid kon vinden om zijn gemeente te verlaten, en alzoo voor onze roeping moest bedanken.

Namens den Kerkeraad,
Jr. Leguyt Jz, Scriba.

—

WERKENDAM, *A* 16 Oct. 1900. Zondag j.l. bij het begin der morgen-godsdienstoefening moesten wij van onzen geliefden Herder en Leeraar, den Weleerw. heer Ds. A. Brink, vernemen, dat hij, na ernstig en biddend beraad besloten heeft, om het beroep naar de Geref kerk van Zuilichem aan te nemen. De Heere geve ons echter in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
O. Briemen, Scriba.

—

ANTWERPEN, 17 Oct. 1900. Heden is alhier in de Geref. kerk tot Herder en Leeraar beroepen de Weleerw. heer K. J. Kapteijn, v. d. m. te Axel.

Namens den Kerkeraad,
H. Rooze, Scriba.

—

VEENDAM 18 Oct. 1900. Zondag j.l. werd onze beroepen Leeraar Ds F. G. Petersen in zijn dienstwerk bevestigd door Ds. Kool van Meeden met 1 Thess. 5 : 12, 13, waarna des avonds Ds. Petersen voor een talrijke schare zich aan zijn gemeente verbond met 1 Cor. 1 : 23*a*.

Men gelieve alles wat betrekking heeft tot onze kerk te adresseeren aan *Ds. F. G. Petersen.*

Namens den Kerkeraad,
H Drenth, Scriba.

—

HANTUM c. a.-HIAURE, 20 Oct. 1900. Hedenmorgen maakte onze beminde dienaar des Woords Ds. B. Heeres Jz. de gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Noordscharwoude c. a. Geve de Koning der kerke ZEerw licht en wijsheid, om een keuze te doen tot Godes eere. Hoewel het onze innige begeerte is, dat ZEerw. met vrijmoedigheid moge bedanken.

Namens den Kerkeraad,
P. J. Hoekstra, Scriba.

—

UITHUIZERMEEDEN, W. G 21 Oct. 1900. Ds. F. ten Hoor heeft voor de op hem uitgebrachte roeping van Enumatil bedankt.

Namens den Kerkeraad,
Z. R Bouwman, Scriba.

—

ALMELO, 21 Oct. 1900 Hedenmorgen werd bij monde van den heer v. d Ploeg de gemeente bekend gemaakt, dat onze Leeraar Ds Smallegange eene roeping ontvangen had van de gemeente te Brielle Geve de Heere onzen Leeraar in dezen licht en wijsheid, om te doen naar zijn welbehagen en tot welzijn der gemeente.

Namens den Kerkeraad,
J. Kamphuisbeek, Scriba

—

BEETGUM, 21 Oct. 1900. Uit het door den kerkeraad opnieuw gesteld drietal werd heden, onder leiding van onzen geachten Consulent Ds. Steenhuis, tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw heer Ds. J. Douma van Spijkenisse. Dat ZEerw. blijke de man van 's Heeren raad te zijn, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba.

—

MOLENAARSGRAAF-BRANDWIJK, 21 Oct. 1900. Hedenmorgen maakte onze geachte Leeraar Ds. J. H Koers aan de gemeente bekend, dat ZEw. voor de roeping naar de kerk te Heerjansdam had bedankt. Geve de Heere ook die teleurgestelde kerk spoedig den man zijns Raads, en stelle Hij zijn dienstknecht hier nog tot een rijken zegen, tot eere zijns Naams.

Namens den Kerkeraad,
H. C. Trapman, Scriba.

—

BURUM, 21 Oct. 1900. Hedenmiddag werd uit een bestaand drietal predikanten door de gemeente gekozen en door den kerkeraad beroepen Ds. A H. Nieboer te Sleeuwijk.

Namens den Kerkeraad,
P. Mollema, Scriba.

—

MARRUM, 21 Oct. 1900. Hedenmiddag nam onze beminde Leeraar Ds. S. H. Groeneveld, na een rijk gezegenden arbeid van bijna een zestal jaren, afscheid van ons met Hebr. 13 : 8; ons voor het laatst in treffende bewoording wijzende op de onveranderlijkheid van den grooten Opperherder voor zijn gemeente. Stelle de Koning der kerk zijnen dienstknecht ten rijken zegen voor de kerk van Winsum (Gr.).

N B. Voortaan alle kerkelijke stukken te zenden aan ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad,
T. Bouma, Scriba

—

ENUMATIL, 22 Oct. 1900. Gisteren werd aan de gemeente bekend gemaakt, dat we een teleurstellend antwoord ontvangen hadden van Ds. F. ten Hoor van Uithuizermeeden W. G Wij hopen in dezen weg stil te zijn Onze wensch en bede is, dat de Koning der kerk ons verder in onze pogingen mag zegenen.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

EZINGE, 22 Oct. 1900. Onze geliefde Leeraar, de Weleerw heer Ds. W. Bouwman, ontving eene roeping van de Geref. kerk te Bierum. Het is de innige wensch en bede van kerkeraad en gemeente, dat ZEw. bij ons blijve, en zijnen arbeid onder ons voortzette.

Namens den Kerkeraad,
D E Wieringa, Scriba.

—

AXEL *A*, 22 Oct. 1900. Gisteren na de voormiddag-godsdienstoefening maakte onze algemeen geachte Leeraar Ds. K. J. Kapteijn de gemeente bekend, een roeping ontvangen te hebben van de Geref. kerk te Antwerpen. Het is de wensch en bede van kerkraad en gemeente, dat ZEerw. bij ons blijve om zijnen tot dusver gezegenden arbeid voort te zetten.

Namens den Kerkeraad,
J. Luteijn, Scriba.

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

De vergadering der Classis Dordrecht zal D. V. gehouden worden op *Woensdag* 31 *October en zoo noodig Donderdag* 1 *November* 1900, des voormiddags ten 9½ ure, in de Consistorie der Wilhelminakerk te Dordrecht.

Op het Agendum komt o.a. voor: Peremptoir examen van den heer W. v. Dam, beroepen pred. te 's-Gravendeel. Opgegeven Tekst: Jes. 38 : 17. Exegese O. T. Haggai 1 en 2, N. T. Rom. 10, 1 Cor. 10.

Namens den Raad der roepende Kerk:
R. Heidema, *Praeses.*
W. J. Caspers, *Scriba.*

Heinenoord, 18 October 1900.

—

Classis Woerden.

De Classis Woerden, 18 Oct. 1900 vergaderd te *Alfen*, heeft, onder toezicht der Prov. deputaten, met gunstigen uitslag peremptoir geëxamineerd den heer *A. Koffijberg*, beroepen predikant te *Zevenhoven*.

Namens de Classis,
C. S. van der Voet, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Collecten van Geref. kerken: Breda f 4,25, Dinteloord f 16,12, Fijnaart f 9,55, Willemstad f 9,13⁵.

Jaarlijksche bijdragen: 's-Gravenzande f 2, Grijpskerke (Z.) f 3.

Giften van Geref. kerken: Meliskerke f 2,50, Oppenhuizen f 2.

Voorts: Van de Zendingscomm. Geref. k. Kralingen f 15,— Uit het busje v. L. Smit te Schokland, door J. G. v. d. Hoogt — Kampen . . . . - 2,50

Zooals uit deze opgave blijkt, zenden reeds enkele kerken de jaarlijksche bijdrage. Zeer aangenaam zou het ons zijn, zoo meerdere kerken dit voorbeeld wilden volgen. Dit bespaart ons moeite en kosten. Alleen verzoeken we dan op den postwissel te vermelden, dat de jaarlijksche bijdrage is bedoeld, opdat we het gezondene niet als een gift aanmerken. Gebiede de Heere zijnen zegen en verblijde Hij ons door zijne daden!

Namens Deputaten,
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 22 Oct. 1900.

—

Voor de Theologische School.

½ c. Boskoop	f	10,54	Soest	f	5,13⁵
„ Hazerswoude	-	10,05	Oud-Loosdrecht	-	6,37⁵
„ Hillegom	-	7,27⁵	Nieuw-Loosdrecht	-	4,01
„ Katwijk a/R	-	6,97⁵	Maartensdijk	-	4,27
„ Koudekerk	-	2,20	Scherpenzeel ½ coll.	-	7,05
„ Leiden *C*	-	8,67⁵	Veenendaal	-	9,17
„ Leiderdorp	-	14,10	's Gravenhage *B*	-	48,59⁵
„ Noordwijk a/Z	-	2,90	Leksmond	-	8,80
„ Rijnsburg	-	10,—	Meerkerk	-	8,12
„ Sassenheim	-	6,55	Renkum	-	13,72
„ Voorschoten	-	6 23⁵	½ coll. Berkel	-	11,67
„ Katwijk a/Z	-	7,50	„ Bleiswijk	-	2,28
„ Ooltgensplaat	-	4,25	„ Delfshaven	-	11,94
Amersfoort *A*	-	36,36⁵	Hoek v. Holland	-	5,56
Bunschoten *A*	-	35,49	Rotterdam *A*	-	156,80
Baarn	-	24,61	Zwolle	-	84,60

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. M. A. Donner*, Corr. Cl. *Amersfoort*, de contrib. van Ph. Best te Amersfoort f 1.

De contrib van Ds. W. den Hengst te Veenendaal f 6, (over 3 jaar.)

De Penningmeester
Zwolle, 20 Oct. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Postema, in 't kerkz. te Warffum	f 1,50
Door Ds. v. d. Werff, coll. spreekbeurt Ds. Pos te Grootegast	- 17,64
Door Ds. Scholten, coll. spreekbeurt Ds. Pos te Zuidhorn	- 16,93
Door Ds. Renting, in de coll. te Winterswijk	- 5,—
Uit 't busje van J. A. v. Heijningen te 's-Gravenhage	- 6,—
Door Ds. Bult, gecoll. te Winschoten . .	- 1,—
Van den algemeenen verzamelaar van capsules, oud lood, tin enz. te Delft	- —,54
Van H. P. te Delft opbrengst van verkocht theelood	- 8,—
Door Ds. Petersen voorh. te O.-Pekela nr te Veendam, uit 't Zend. busje v/d Wed. Korte te O.-Pekela	- 4,05
Door H. Smit, coll. jaarverg. v/d Zend.-Ver. „Wees een zegen" te Zwolle	- 9,—

Doesborgh, B. de Moen,
20 Oct. 1900. *Quaestor.*

—

HET VIJFENTWINTIGJARIG HOOGLEERAARSCHAP VAN Prof. M. NOORDTZIJ.

Hoewel de datum de 16e Sept. was, werd dit Jubilé, als gemeld is, door Prof. Noordtzij eerst den 19 Oct. op ZEw.'s Zestigsten Verjaardag herdacht.

In de door de zorg van hh. Studenten versierde Aula waren de Familie van den Jubilaris, het Moderamen van het Curatorium, de Professoren, en de Leeraren van het Gymnasium, de Penningmeester en Bibliothecaris, de Studenten en eenige Oud-leerlingen, de Pastores loci en verdere Commissies en Deputaties bijeengekomen, — toen de Jubilaris, door de Feestcommissie der Studenten afgehaald, door deze werd binnengeleid, onderwijl de aanwezigen, op verzoek van den Rector, Prof. *Biesterveld*, het „lievelingsvers van Prof. N." Ps. 33 : 11 staande aanhieven —

„Laat ons alom zijn lof ontvouwen." ....

Hierop nam de Rector het woord en wenschte den Jubilaris met zijne Echtgenoote en Familie in een korte maar sierlijke toespraak geluk op dezen dubbelen feestdag.

Vóór 25 jaren werd ZEw. geïnstalleerd door Cur. Ds. J. H. Donner met een rede over „*De hooge belangrijkheid der Theol. Exeg. Wetenschap*" als Docent in de Exegetische en Critische vakken, en trad hij zelf op met een rede over „*De beoefening der Exeg. Theologie, inzonderheid van de Tekstcritiek, de Geschiedenis des Bijbels en de Exegese*". Maar ook mocht hij op dezen dag zijn Zestigste jaar voltooien.

Zeker zou hij terugziende, als ieder Christen, veel gebrek zien en eigen onwaardigheid; doch de Heere hield zijn zegen niet in; en bij het onderwijs mocht hij nog menigen persarbeid leveren, ten nutte der hem opgedragen wetenschap.

Daarom deze hartelijke heilgroet toegebracht namens de Collega's en de geheele Theol. School met haar Gymnasium, en waarmede zeker ook de Oud-leerlingen en Predikanten instemmen. Wij danken God, dat Hij U ons gaf!

Geve Hij, dat gij nog lang uw werk met een jong hart en vermenigvuldigde kracht moogt voortzetten. Met Gade en Kinderen steeds gezegend wordt; al bidt gij ook liever, naar we weten: „Heilig" dan „Weer" steeds alle smart".

Namens de Hoogleeraren, den Bibliothecaris en de Gymn. Leeraren bood de Rector hierop den Jubilaris, als een klein liefdebewijs, een huiselijk geschenk aan. —

Hierna trad de heer *T. Gerber* als Praetor van het Studentencorps *Fides* op en sprak een hartelijk woord op dezen feestdag van hun Hoogleeraar.

Het was *Fides* een hooge eer in deze Aula, voor zulk een schare, haar blijdschap met dit Jubilé te mogen uitspreken en betoonen. *Fides* mint hare Hoogleeraren; die immers ook hunne eenheid met *Fides* toonen, als welmeenende „commilitones"; vooral in deze Aula van de „eigen inrichting" der Kerken, haar alma mater. Doch in Prof. Noordtzij heeft zij tevens een oud-Praetor, die zijne liefde tot het Corps nu en dan beweest en *Fides* steeds steunde als een vader, die haar groei van kind tot maagd en jonkvrouw heeft gadegeslagen, haar heeft helpen grootbrengen.

En was zij soms weerstrevig, de dochter, zoo kwam de oud-Praetor en Hoogleeraar welwillend haar tegemoet. Voor al die liefde in deze kwarteeuw is zij daarom hoogst dankbaar en bidt, dat de Jubilaris nog lange jaren aan de Theol. School en ten nutte van *Fides* moge werkzaam zijn.

Als stoffelijk bewijs bood hij namens *Fides* daarop een cadeau aan, vergezeld van een prachtig bewerkt Album, waarin op elke bladzijde de handteekening van een Corpslid, in vignet geëncadreerd, voorkomt. —

Namens het Curatorium voerde hierop Ds. *T. Noordewier*, Voorz. der laatste Cur. Verg., het woord om den Jubilaris hunne dankbare blijdschap te betuigen.

Persoonlijk herinnert Cur. N. zich, hoe hij 20 Oct. 1874 door Ds. Noordtzij Classicaal in de Symboliek werd onderzocht, van familie-relatie gezwegen, — maar sedert 1875 heeft Prof. N. een gewichtiger taak mogen vervullen, die na 1886 nog toenam. Ook op staatkundig en maatschappelijk gebied mocht hij veel doen, waarvan de Ridderorde van den Ned. Leeuw op de borst een teeken is.

God is goedertieren geweest, en daarom vieren de Kerken en de Curatoren feest bij dezen mijlpaal. Niet alleen om de wetenschap maar ook om de opleiding van zoovele Oud-leerlingen nu Predikanten.

Moge de gansche School zich verblijden in eenparigen dank. Curatoren willen toch geen speurhonden zijn, en Hoogleeraren geen autocraten, en Studenten geen zelfstandige leerlingen zonder leiding: daarom gezamenlijk den Heere lof en eere gebracht voor dezen dag. Want de Jubilaris en wij allen, wij moeten zeggen: „Tot hiertoe heeft de Heere geholpen!"

Hij spare U daarom nog lange lange jaren voor de Theol. School en de Ger. Kerken! —

De Secretaris der Curatoren Ds. *L. Neijens* overhandigt daarop den feestvierende, namens hen, een feestcadeau in enveloppe, en zegt, dat dit gegeven wordt met een hart, dat God dankt, en Hem bidt, dat hij nog lang gesterkt moge blijven voor al zijn arbeid. Gespaard voor vrouw en kinderen, en voor de Th. School en de Kerken gezegend worden en ten zegen gesteld. —

Als afgevaardigde van Oud-leerlingen drukte nu de Hattemer predikant Dr. *H. Bouwman*, in naam van dezen, — wij bemerkten o.a. DD. J. D. Heersink, J. E. Reijenga en Dr. B. Wielenga onder de aanwezigen — hunne blijdschap uit om 't geen de Heere thans aan de „eigen inrichting" gaf. Benoemd in den bloeitijd van modernisme en moderne critiek, die hiervoor haar Oostersche-talenkennis aanwendde, — heeft Prof. N. zich aangegord, om tegen dien geest in te gaan en de Studenten aldus op te leiden.

Voor ons was hij daarom een onvergetelijk leermeester, ook door onderwijsmethode en zijne aansporing tot studie. Een vaderlijke vriend, die altijd bijstand bood; ook wanneer bij de traditioneele z. g. „biecht" te vermanen viel.

Wij wenschen uwe leerlingen te blijven en hopen, dat het U nog gegeven worde een ouden wensch te vervullen en een Canoniek werk uit te geven, waaraan ook uwe Oud-leerlingen behoefte hebben. En moge aan U vervuld wor-

den: die den Heere verwachten, zullen de krachten worden vernieuwd.

Bij een geschenk, dat den Jubilaris in enveloppe vereerd werd, bood Dr. Bouwman hem tevens een fraai bewerkt Album aan met de gecalligrapheerde namen der gevers. —

Ds. *J. J. Westerbeek v. Eerten* kwam, na deze vijf welsprekende redenen, de welwillendheid inroepen, om, al was er niet slechts twee- drie- doch vijfmaal gemaaid, toch ook nog een halmpje aan te dragen, namens 84 Predikanten, niet Oud-leerlingen. Ook dezen meenden een bewijs van sympathie te moeten geven met dezen dag.

De arbeid van Prof. N. wordt ook door hen op prijs gesteld en zal niet vergeten worden. Ga daarom voort met op te leiden en ook ons van dien arbeid te doen genieten, als onze vaderlijke vriend.

Tegelijk bood Ds. W. v. E. een geschenk aan met Album van de gevers. Deze zijn zeer oude, oude en jonge dienaren des Woords, maar trots dat onderscheid roepen zij den Hoogleeraar éénparig toe: „Dat 's Heeren zegen op U daal!" . . . .—

Vele Burgers van Kampen wilden zich ook niet onbetuigd laten en namens hen sprak de heer *G. Ph. Zalsman* een hartelijk woord van gelukwensching tot den Jubilaris, als leider der anti-revolutieonairen, en Voorzitter hunner Kiesvereeniging.

Met dank voor al de moeite en ijver daarin betoond, boden ook zij hem een stoffelijk bewijs hunner waardeering aan, met Album der gevers. Hopende, dat hij nog lang als Hoogleeraar aan de Theol. School maar tevens voor de belangen der burgerij moge werkzaam blijven. —

Intusschen was ook de Burgemeester van Kampen *Mr J. D. Æ. van Blommenstein* binnengekomen en complimenteerde den Jubilaris met dezen feestdag. —

De Geref. Kerkeraad van Kampen sprak hierop bij monde van Ds. *J. Bavinck* zijn ingenomenheid met Prof. N's jubilé uit. Wel mag hij zeggen: Hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag. Want de Heere heeft hem veel gezegend op zijn trouwen, drukken arbeid.

Ook de gemeente was vóór 25 jaren blijde, om de prediking die zij met de komst van den nieuwen Docent zou krijgen, en zij is het ook nu. Dank zij U voor dezen arbeid in de verkondiging van het Woord des levens! En God sterke U nog lange voor kerk en land, voor de Theol. School en deze gemeente in al uwe verrichtingen. —

Onderwijl deze sprak waren ook de Zaal binnengekomen: de Directeur van den Militairen Hoofdcursus Luit. Kol. *J. J. Wierts* en de Commandant van het Instr. Bataillon Majoor *Brandt*. Welke heeren insgelijks Prof. N. hunne deelneming kwamen betuigen met dezen gelukkigen dag. —

De Commissie der Christelijke School deed hierop den Jubilaris, als haren Voorzitter gelukwenschen door haren Vice-president, den predikant der Hervormde gemeente, Ds. *J. Rijnenberg*. Deze drukte zijne ingenomenheid ermede uit, dat hij hier van het eerste woord af, en telkens, hoorde herinneren, wat Massillon eens in een gezelschap van vele edelen en grooten uitsprak: „Alleen God is groot!" Dit kan en mag niet anders bij een Christen. Is het voor het Christelijk hooger onderwijs een blijde dag, ook voor het lagere. Ware grootheid toch erkent ook het kleine. Daarom erkent het Schoolbestuur gaarne, wat Prof. N. in al die jaren voor de Christ. School gedaan heeft. En hun wensch en bede is, dat Gods grootheid nog langer door hem in dat hooger onderwijs maar ook in dat lagere verheerlijkt worde. Opdat beide, wij en gij, steeds mogen zeggen en betoonen: „Alleen God is groot!" —

Ook in naam der negen Onderwijzers en drie Onderwijzeressen sprak vervolgens het hoofd der Christ. School, de heer *J. A. G. de Waal* zijne gelukwensching uit, alsmede namens de *Christ. Leesvereeniging*, met het Jubilé van hunnen Voorzitter. Veel hebben zij, vooral de eersten, te danken, en daarom is de innige bede, dat hij nog lange jaren in hun belang moge voortarbeiden en hen besturen. —

Onder den indruk van al deze belangstelling en hartelijkheid, van personen en corporaties, wenschte de Jubilaris, vóór hij dit alles beantwoordde, eenige oogenblikken te poozen, — en deed ondertusschen ZEws. Eegade, terwijl de feestgenooten de fraaie Albums bekeken, eenige verversching rondbieden. —

Na deze pauze sprak de Jubilaris een woord tot dank, dat vanwege eigen gemoedsgesteldheid onder al die sympathie, én om den kring rondom hem, nu en dan in den intiemen toon overging. Daarom worden hier slechts de hoofdgedachten weergegeven.

Bij de belangstelling, alhier door de Theol. School, Studenten en verdere feestgenooten betoond, en thuis in brieven, telegrammen en kaarten uit de Kerken en daarbuiten, kan ik niet anders dan den Heere danken, voor al wat Hij gaf en geeft. Doet mijn naam Noordtzij aan 't noorden en de koude denken, ik heb, eerlijk gezegd, wat koelte noodig om de warmte van mijn gevoel bij 't spreken te temperen.

Met 't woord, dat onze Nestor Ds. J. Bavinck herinnerde, stem ik ten volle in. Hulpe van God verkregen hebbende, ben ik door Hem, wat ik ben! Wat voor omtrent veertig jaren, naar Kampen gaande studeeren, mij tot troost en sterkte in 't hart kwam: „De God des heils zal mij ten Herder wezen" — heeft de Heere mij al die jaren ook doen ondervinden. Van mijn bediening des Woords sedert 1867, te St.-Anna Parochie, Heerenveen en Schiedam, en van mijn Docentschap af in 1875.

Ik had destijds geenerlei gedachte, dat de wetenschappen Canoniek en Exegese aan mij toevertrouwd zouden worden; toch was het de richting mijner studie wel. Dit was ook niet onbekend aan mijne omgeving; waarom zelfs mijn Schiedamsche Kerkeraad mij den „Codex Alexandrinus" schonk.

Met vreeze voor zulk eene zware taak, in dien strijd om het gezag en de betrouwbaarheid van Gods Woord, vooral tusschen 1860 en 1880; en ondanks het, naar sommiger meening, „wat droge" van deze vakken; en trots vermindering van inkomsten, ondernam ik ze. Doch slechts met 't oog op Gods hulp, welbewust van mijn weinige kracht, en in een tijd van ontkenning der H. Schrift, waarin het niet alleen ging, zooals Augustinus zeide, om het verlies van den levenden Christus, maar nu zelfs om het verlies van den levenden God.

In allen ootmoed moet ik thans zeggen, van al wat ik deed: te weinig in omvang, te weinig in hoedanigheid, te weinig voor zulk een strijd. Toch beliefde de Heere mijne pogingen te zegenen van den aanvang af.

Niet alleen werd ik door broeders, zelfs uit Amerika, met sympathie begroet. Doch ook door tegenstanders, als door Prof. Kuenen in het Theol. Tijdschrift van 1875. Meende deze, dat ik op mijn niet mechanisch standpunt weldra naast hem zou komen — ik dank Gods genade, dat ik bleef staan, waar ik stond. Aan 't gezag en de waarheid van Gods Woord twijfelde ik nooit! Toch mag ik zeggen, dat ondanks de groote klove, die tusschen ons lag, de waardeering van de tegenpartij bleef; gelijk niet alleen in publiek maar ook herhaald privaat schrijven bleek. Ook uit den kring, waarmede wij later samensmolten, ontving ik telkens bewijzen van waardeering; zelfs zei *de Heraut* eens, dat ik mij den titel van „Doctor Ecclesiae" had waardig gemaakt.

Daarom, ootmoedig dankbaar voor den zegen, dien God mij gaf, hoop ik voort te varen naar *het* ideaal. Wat men op mijn leeftijd in werkkracht heeft verloren, heeft men gewonnen in ervaring. Veel wordt nog geleverd in betrekking tot die wetenschap des Bijbels; toch gevoel ik mij daarin nog jeugdig. Is door Oud-leerlingen de vraag geopperd naar een werk over ontstaan, ontwikkeling, inhoud en beteekenis der H. Schrift van mijn hand, ik kan niets zekers beloven. Wel is 't mijne hoop, nog eens daarin te kunnen voorzien. Uitgangspunt, methode en strekking zijn voor mij dezelfde gebleven. Conservatief wil ik niet zijn, maar vooruitstrevend met de ware wetenschap. Doch de ontwikkeling daarin houdt mij soms op en noodigt tot omwerking. Maar mijn ijver en liefde zullen daarom niet minder worden, en met toewijding van al mijne krachten zal voor mij vooruit de weg liggen, met Gods hulpe.

Hartelijk dank, ook namens mijne Gade, voor de vele goede woorden en wenschen en blijken van achting.

Den Rector en de Collega's voor de hartelijke en vertrouwensvolle sympathie; mogen we nog lang samenwerken.

Fides en de Studenten roerden een gevoelige snaar aan. Was ik nog jong, dacht ik daarbij. Doch ook oud blijft „Fides quaerit intellectum" bij mij leven.

Mogen de Oud-leerlingen — waarvan ik ruim 250 broeders mocht helpen opleiden, die in ons land en Amerika en Afrika verspreid zijn — Gods rijk verder helpen uitbreiden.

De sympathie der Predikanten, niet-Oudleerlingen, inzonderheid der *B*-broeders, deed mij goed. Wij Calvinisten kibbelen wel eens. Maar als een derde zich mengt in een geschil tusschen man en vrouw, ziet men, dat deze 't toch weer eens zijn. Zoo is 't bij alle onderscheid ook hier. Rijke zegen zij aan die broeders toegebeden en ook aan de Collega's der Vrije Universiteit.

Voor de Burgers hoop ik nog lang met liefde te werken.

De betoonde belangstelling door den Burgemeester waardeer ik zeer, alsmede ZEd.'s ambt en persoon, in Kampens stad en gemeenteraad, ondanks verschil in richting.

Het bezoek der Oversten van 't Instructie-Bataillon en den Hoofd-cursus was me eene ware verrassing. Loopt onze werkkring uiteen, toch is er soms een tijd, dat we elkaâr noodig hebben. Reeds ten tijde van mijn Praetorschap, leerden we als vrije Scherpschutters de exercitie. Als 't noodig is, strijden wij saam voor Vaderland en Koningin. Daarom dank voor die attentie.

Ook voor het woord van Ds. Rijnenberg en van den heer de Waal; dat we nog lang mogen samenwerken voor de Christ. School.

En ten laatste, niet het minst, dank aan de Curatoren voor hun hartelijkheid en blijken van liefde en vertrouwen. Dat onder U de Theol. School groeie en bloeie, hoe langer hoe meer! —

Op verzoek van den Rector wordt hierop, na het zingen van Ps. 90 : 9, „Laat Uw genâ ons met haar troost verrijken" deze feestelijke bijeenkomst met dankzegging van Cur. Ds. T. Noordewier geëindigd; waarop een ieder, dankbaar gestemd, huiswaarts keerde.

Achtervolge de Heere ook deze zijne weldaad aan Prof. Noordtzij en de Theol. School bewezen met zijn zegen, opdat wij allen, gelijk wij met Hem begonnen, en ermede in Hem eindigden, ook onze dankbaarheid blijven betoonen!

RED.

EENE FEESTGAVE.

Bij het Jubilé van een Hoogleeraar komt het soms voor, dat enkelen van zijne Oud-leerlingen, ieder op zijn eigen terrein, eene kleine maar nauwkeurige en afgewerkte studie leveren, deze wetenschappelijke opstellen tot een bundel vereenigen en als een bewijs hunner dankbare hulde opdragen aan den Leermeester, die hen inleidde op de erve der wetenschap.

Bij het Jubilé van Prof. Noordtzij waren het echter niet de Oud-leerlingen, die den Hoogleeraar eene proeve boden van hunne wetenschappelijke onderzoekingen, maar was het de Hoogleeraar, die zijne Leerlingen en Oud-leerlingen met eene kostelijke vrucht van zijne degelijke studie verraste.

Op den herdenkingsdag van zijne Vijf-en-twintigjarige ambtsbediening zag toch bij J. H. Kok te Kampen het licht: *De Acht-en-zestigste en de Zestiende Psalm vertaald en verklaard door* M. Noordtzij, Hoogleeraar aan de Theol. School.

Op de uitlegging van den 68en Psalm vestigden wij reeds vroeger de aandacht. Thans is er de verklaring van den 16en Psalm aan toegevoegd. Gene als proeve van den rijken zin der nationaal theocratische, en deze als proeve van de diepe gedachte der typisch-symbolisch Messiaansche Psalmen.

Bij beide Psalmen is de uitlegging met nauwgezette zorg, met oud-Hollandsche akribie bewerkt. Er is een lange, degelijke arbeid aan besteed. En de verklaring vaagt de nevelen weg, die over deze liederen hangen, en doet ze recht verstaan en in al hun schoonheid en rijkdom genieten.

Ieder kan zich daarvan bij de lezing van deze studie van Prof. Noordtzij ten volle overtuigen. Want de geachte Schrijver heeft in den tekst alleen de resultaten van zijn wetenschappelijk onderzoek opgenomen, en alwat hij tot verdediging of nadere verklaring voor theologen noodig achtte, naar de noten verwezen.

Wie er toe in staat zijn, mogen echter die noten niet ongelezen laten. Want ze zijn allerbelangrijkst. Soms is in enkele zinsneden de stof eener gansche verhandeling saamgeperst. Men leze bijv. maar eens aandachtig, wat in de tweede noot op bl. 75 over de thans zoo druk besproken quaestie der „Ik-psalmen" wordt gezegd.

Er is geen twijfel aan, of Leerlingen en Oud-leerlingen zullen deze feestgave van Prof. Noordtzij met dankbaarheid uit zijne hand aannemen. Moge zij hun een prikkel zijn, om het voetspoor van den Leermeester te volgen en hunne krachten en gaven te wijden aan de uitlegging der H. Schrift.

Want het is zoo waar, wat Prof. Noordtzij in de voorrede zegt: wij kennen Gods Woord nog zoo weinig in bijzonderheden naar voorstelling, gedachtengang en inhoud. Bij name op het gebied des Ouden Testaments is nog zooveel te doen, om dien misstand te overwinnen en te vervangen door wat juister en beter is.

Voor de behandeling van allerlei finesses op het gebied van kerkrecht en liturgie heeft men overvloedigen tijd, en men schrijft daarover door met een toewijding soms, alsof van dergelijke bijzonderheden het wèl van de Gereformeerde kerken in deze landen voorgoed afhangt. Maar Gods Woord geraakt daarbij, natuurlijk onopzettelijk, meer en meer op den achtergrond; en van studiën, die op dat Woord ingaan en bijdragen tot vermeerdering van de kennis naar vorm en inhoud van hetgeen God door *Zijn* Woord tot ons zegt, is vergelijkenderwijze zoo goed als geen sprake.

Laten daarom onze Theologen den arbeid verdeelen en op het uitgestrekte veld der Godgeleerde wetenschap zich ieder een klein, beperkt terrein uitkiezen, dat zij doorzoeken met al de diepzinnigheid en scherpzinnigheid, die hun ten dienste staan.

De velden zijn wit om te oogsten, maar waar zijn de arbeiders?

BAVINCK.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

Waarde Broeder,

In vroegere jaren hoorde men vaak spreken van „bevindelijke preekers."

Dat waren, in die dagen, meestal mannen uit het volk, die na korte, althans zeer onvoldoende voorbereiding tot het predikambt geroepen werden. Mannen die, zooals men dat noemt, zelf krachtdadig tot God bekeerd waren en de worstelingen kenden om de zekerheid der zaligheid hunner zielen; en doorgaans ook de moeilijkheden en de zorgen van het aardsche leven, in den vorm waarin deze door de kleinen naar de wereld gedragen en ondervonden worden; mitsgaders de wonderbare uitreddingen en de overvloedige vertroostingen des Heiligen Geestes, of de getuigenis des Heiligen Geestes met hunnen geest, dat zij kinderen Gods en erfgenamen des eeuwigen levens waren. Zij predikten wel stelselmatig, *dat* God den zondaar zalig maakt en waren, in eigen schatting en in de schatting des volks, goede Calvinisten, ofschoon zij bewust of onbewust, ook niet versmaadden dat bestanddeel, dat Luther kenmerkt, en dat zoo groote aantrekkelijkheid bleef behouden, namelijk de prediking van het *hoe*; hoe God den zondaar zalig maakt, hoe God den zondaar bekeert, de ziel *tot* Jezus leidt tot rechtvaardiging en *in* Jezus leidt tot heiligmaking, tot geestelijke kennisse Gods en van zichzelven.

Dat dit „bevindelijk preeken" wel eens tot buitensporigheden leidde, is lichtelijk te begrijpen. Onwillekeurig predikte men zichzelven inplaats van Christus en stelde men zijn eigen weg tot maatstaf en model voor anderen.

Deze predikers werden dan ook veelal onderscheiden in: Boânergussen of zonen des donders, en Barnabassen of zonen der vertroosting. De eerstgenoemden predikten streng de wet, wat God van den mensch eischt, hoe smal de weg en hoe eng de poort is, die ten leven leidt, hoe ver het met een mensch kan komen, zonder nog de zaligmakende genade te bezitten en hoe nauwelijks zelfs de rechtvaardige zalig wordt. In die gemeenten trof men dan ook, bijna uitsluitend, „bekommerde zielen" aan, en zulken die zeer ervaren waren in de leerstellige waarheid, maar, als het op den man aankwam, verklaarden: ik heb er zelf nog geen deel aan, ik ben onbekeerd. Men kreeg gemeenten van onbekeerden, met een enkelen geloovige er tusschen, als een bloemeke op de dorre heide.

De zonen der vertroosting daarentegen predikten, zooals men het noemde, een ruim en mild Evangelie. Zij noodigden en lokten tot den dienst des Heeren jong en oud, prezen de vreeze des Heeren aan als het hoogste goed, wezen op de kenmerken van het genadeleven, op de eerste beginselen van het leedwezen over de zonde, het toevlucht nemen tot Jezus, de vertroosting van „tijden en oogenblikken", het twijfelen als kenmerk van het gelooven, en de groote zondaarsliefde van Jezus, die zondaars aanneemt en tot wien we dus vrij mogen gaan. De Boânergussen noemden dit: „de zielen naar de bloemhoven jagen," „kussens onder de oxelen naaien" en „bedden spreiden die te kort, deksels die te smal waren" voor den rechterstoel Gods. Een wee! werd soms over zulke predikers uitgesproken, het bloed der zielen zou van hunne handen geëischt worden.

Het kon er zoo spannen in die dagen. En er behoorde zooveel stilheid der ziel, zooveel sterkte in God toe, om met vasten tred den weg te betreden, dien men in Gods Woord zag aangewezen, en moedig te zijn tegenover alle menschen, Paulus nazeggende: mij is voor het minst van ulieden geoordeeld te worden, die mij oordeelt is de Heere.

Er waren er ook, die een bijzonderen aanleg hadden voor het „vergeestelijken." De geschiedenis van Ruth, van Jozef en anderen werden vergeestelijkt. Farao was God de Vader, Jozef de Middelaar, en de om brood schreeuwende Egyptenaren de heilbegeerende zondaren, die tot den geestelijken Jozef moesten gaan, om te doen wat hij zegt.

Deze predikers maakten, hier en daar, ook eenigen opgang, maar over 't algemeen was het volk toch afkeerig van zulk eene mishandeling der woorden Gods.

De beeldspraak van het Hooglied over te brengen op de geloofswerkzaamheden en het gevoelsleven van de godvruchtigen was ook toen eene geestelijke lekkernij en is dat, voor sommigen, nog.

Toen ik, in 1864 te Kampen den dienst des Woords aanvaardde, werd daar ijverig gestudeerd in *Vinet* en *Van Oosterzee*. Van Velzen doceerde er toen de Homiletiek. Van Velzen was een bewonderaar van Van Oosterzee, doch geen blind navolger en waarschuwde ook tegen buitensporigheden. En dat was wel eens noodig ook. Men hoorde toen van blikken omhoog en omlaag, blikken in de diepte, in de verte, een blik vooruit, achteruit en om u heen, blikken naar binnen en blikken naar buiten. De nuchtere *De Cock* kon die „blikslagerij" niet uitstaan en critiseerde scherp menig jeugdig „blikslager."

Zoo zijn wij, al worstelende, vooruitgekomen. De gewoonte om te zeggen, dat een woord Gods zoo stout klinkt, zoo ver reikt, zoo ernstig bestraft, zoo zacht troost, heeft plaats gemaakt voor gezonder opvatting van de bediening des Woords. Er is althans een onmiskenbaar streven om het Woord Gods zelf te doen spreken tot de conscientiën der menschen.

Wij ouderen beschouwen dit als de gezegende vrucht van de toeneming en de ontwikkeling der beoefening van de Theologie, in wetenschappelijken zin. We hebben, in de dagen onzer kracht, een handje geholpen aan dien vooruitgang, en den Heere gedankt voor de gave van mannen, wier wetenschappelijke pink dikker is dan onze lendenen.

De zegen, die ook in dit opzicht van Kampen en Amsterdam is uitgegaan, kan niet licht overschat worden. Vooral Kampen heeft veel gedaan voor de ontwikkeling der predikkunde in de Gereformeerde kerken. Ook toen men zich nog behielp met handboeken van anderen, was er toch altijd een streven om het Gereformeerde karakter der prediking te bewaren, een streng veroordeelen van de z. g. motto-preeken en een aandringen om den tekst tot zijn recht te laten komen, het woord Gods zelf te laten spreken, en dat zoo te doen, dat het prediken toch altijd een „kunde" bleef, en de preek iets behield van een kunststuk, waaruit een gedachte sprak, waar lijnen in opgemerkt konden worden, dat iets afgeronds, iets volkomens had.

En ook hierop moeten wij, geloof ik, bij de bediening van Gods Woord wel letten. Nooit mag de inhoud opgeofferd worden aan den vorm, maar de vorm mag evenmin versmaad worden, wijl hij het is, die ook mede het onderscheid stelt tusschen Chaos en Kosmos, en het Woord Gods aangenaam maakt voor de conscientie der menschen. Onder het hooren of lezen eener predikatie moet in onze gedachten niet kunnen opkomen de versregel uit Ps. 139: „mijn' ongevormden klomp beschouwd." Een klompie teksten, of zelfs gedachten, is nog niet, wat men noemt eene predikatie, een rechte bediening van het Woord Gods.

Vergeef mij, als ik wat zeurderig wordt en van het onderwerp afdwaal, iets dat wel te verklaren is bij lieden, die op leeftijd komen, maar dat in de bediening van Gods Woord streng vermeden behoort te worden. Ik heb eenvoudig willen zeggen dat er nu, over het algemeen, beter, inzonderheid Schriftuurlijker, gepredikt wordt dan b. v. vóór veertig jaren. Die gunst heeft God zijn volk bewezen. Dat is de zegen op de wetenschappelijke beoefening der Theologie, op den arbeid van mannen die, uit de Gereformeerde beginselen zelve, de eischen voor eene Gereformeerde prediking hebben aan het licht gebracht.

Of nu het volk, over het algemeen, die gunste Gods erkent en waardeert, is eene vraag, die niet zoo in het algemeen te beantwoorden is. Ook ten aanzien van deze vraag is generaliseeren niet raadzaam.

Voor u, jongeren, is echter de les der ervaring bemoedigend. Indien gij u houdt aan het zuivere Woord Gods, niet uzelven, maar de eere Gods en de zaligheid der menschen zoekt; niet ophoudt uzelven te beproeven voor het aangezichte Gods; het u laat welgevallen door kwaad en goed gerucht te gaan, en alles te verdragen om der uitverkorenen wil: zult ge steeds meer toestemmen, dat het opzienersambt een voortreffelijk werk en het bedienen van Gods Woord onze vervroegde zaligheid op aarde is.

T.t.

W. H. GISPEN.

VOLKSNOODEN.

Getuigenis tegen den Vaccine-*dwang*.

De circulaire aan de leden van dezen Bond tegen den School-vaccine-*dwang*, waarover wij in het vorig N°. spraken, is van den volgenden inhoud.

Aan de leden van den Anti-Vaccine-DWANG-bond.

Het Bestuur van dezen Bond acht den tijd gekomen om weder eene *Algemeene Vergadering* saâm te roepen.

Volgens besluit der voorlaatste Algemeene Vergadering is in de laatste jaren geen contributie geïnd, omdat er nog gelden in kas waren, en omdat er geen uitzicht was, dat de Bond vooreerst veel zou kunnen doen.

De Bond is echter niet ontbonden, gelijk sommigen schijnen te meenen. In 1897 is nog aan de leden gezonden een uittreksel van het „Eindrapport der Engelsche parlementaire Commissie van onderzoek inzake de Vaccine"; en in 1892 een ex. van de brochure „*Vaccine-vereering*" van JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.

Zooals gij weet, is onlangs de LEERPLICHT-

WET aangenomen. Zoodra die Wet wordt ingevoerd, zullen vele ouders, die overwegend bezwaar hebben tegen de Vaccine en niet instaat zijn, zelven naar den eisch der Wet te zorgen voor het onderwijs hunner kinderen, in groote moeite komen, *indien* het hun NIET door tegemoetkoming aan hun bezwaar, mogelijk wordt gemaakt hunne kinderen *naar school te zenden*.

Bij de behandeling van het Wetsontwerp op den *Leerplicht* in de Tweede Kamer, heeft ZExc. de Minister van Binnenl. Zaken, de heer GOEMAN BORGESIUS, uitzicht gegeven op zulke tegemoetkoming. Op een verzoek van het lid der Kamer, den heer DE WAAL MALEFIJT, dat de Minister een wijziging op de Wet van de besmettelijke ziekten zou toezeggen, opdat voor schoolbezoek niet meer zou noodig zijn vooraf gaande vaccinatie; of dat de Minister althans met een wijziging mocht komen in dien geest, dat de bestaande bepalingen door mildere werden vervangen — antwoordde ZExc. de Minister aldus:

„Eenige jaren geleden zou ik op een dergelijke vraag misschien direct geantwoord hebben: dat nooit! Maar dit antwoord wil ik thans niet geven. Met het oog op de totstandkoming van de Leerplichtwet moet ook mijns inziens de Vaccine-quaestie met een ander oog worden bezien. Of de wijziging, door den geachten afgevaardigde aangegeven, aannemelijk zou zijn en het gevaar voor besmetting voldoende zou keeren, heb ik op dit oogenblik niet te beoordeelen; maar dit beloof ik, dat ik de door den geachten afgevaardigde uit Breukelen uitgesproken wenschen in nadere overweging zal nemen. Verder kan ik niet gaan."

Die belofte des Ministers is een drangreden te meer om nu opnieuw en met kracht te getuigen tegen den *Vaccine-DWANG*. Daarom roept het Bestuur niet alleen de afgevaardigden van afdeelingen, maar al de leden en belangstellenden op tot een Samenkomst D. V. *Donderdag* 15 *November* a. s., voorm. 1 uur, te UTRECHT, in het gebouw „*Irene*", Keistraat. Vóór 31 *October* worden de punten of voorstellen, welker behandeling op deze Algemeene Vergadering U noodig of wenschelijk mocht voorkomen, ingewacht bij den *Secretaris*, DR. VOORHOEVE te 's-HAGE, *Celebesstraat*, 93 Zoo spoedig doenlijk zal daarna een volledige Agenda der Algemeene Vergadering aan de leden worden gezonden, en aan dagbladen en weekbladen ter plaatsing aangeboden.

Bespreking, ook door de Pers en door de Schoolvereenigingen, Arbeidersvereenigingen, Kiesvereenigingen en andere kringen des volks, van de gewichtige vraag: *Wat ons te doen staat tot bevordering der opheffing van den nog altijd voortdurenden en nu vooral veler consciëntie bedreigenden Vaccine-DWANG*, zouden wij gaarne willen aanbevelen.

Reeds nu kunnen wij enkele zaken noemen, die op de a.s. Samenkomst in bespreking moeten komen, na de verslagen van den Secretaris en den Penningmeester. 't Zijn de volgende, die wij mededeelen in den vorm van vragen:

Indien een nieuwe Bond voor dit doel mocht optreden, die alle tegenstanders van den *Vaccine-DWANG* in zich opneemt, kan dan onze Bond worden opgeheven, òf behoort deze als Bond van CHRISTUS-*belijders* te blijven bestaan en, waar dit kan, zooveel mogelijk samenwerking met anderen te zoeken?

Indien de Bond blijft bestaan, zal dan van *Januari a s.* af de contributie weer worden geïnd? Zal er beduidende actie kunnen komen, dan is het noodzakelijk, dat het restant der gelden door vele contributiën worde vermeerderd.

Zal er een bekwaam reizend Agent worden gezocht en benoemd, die allerwege kan optreden om belangstelling te wekken voor dit dringend belang van ouders en scholen, en om leden, giften enz. te verzamelen?

Wij eindigen met het verzoek, dat gij deze circulaire aan belangstellenden wilt laten lezen, en ook met U bekende leden van den Bond bespreken, en voorts alles doen wat gij kunt om het welslagen der *a. s. Algemeene Vergadering* te helpen bevorderen.

Met toebidding van den zegen onzes Gods,

Uw dienaren,

Het Bestuur van den ANTI-VACCINE-DWANG-BOND.

Namens hetzelve:

L. LINDEBOOM, Hoogleeraar a/d Theol. School te KAMPEN, *Voorzitter*.

DR. N. A. J. VOORHOEVE, Arts te 's-GRAVENHAGE, *Secretaris*.

J. JANSEN, Hoofd der Christelijke School te ROTTERDAM, *Penningmeester*.

Zooals men ziet, het Bestuur van den Bond is gereed om weder op te treden. Vinde zijn pogen nu den steun, dien het gewicht der zaak verdient, en dien het Bestuur noodig heeft. Ook wie niet komen kan op de a. s. Vergadering, kan medearbeiden door de belangstelling in zijnen kring op te wekken, en insgelijks door tijdig den *Secretaris* voorstellen, wenken enz. toe te zenden. Wij bevelen deze zaak in aller Christenen biddende overweging en medewerking aan.

In 't slot van ons vorig artikel zijn enkele regels onduidelijk geworden. Wij plaatsen ze daarom opnieuw, zooals zij moeten luiden. Voor prachzijnerij leze men: practizijnerij. En voorts leze men: „De aloude deun: 't Is de tijd niet, geldt als afdoend bewijs.... En de Geest des HEEREN kan, als weleer de Jozua's en Zerubbabels en al het volk des lands .... bezielen en ter overwinning leiden." Wij voegen er thans alleen dit bij: Veel zal reeds gewonnen zijn, zoodra algemeen wordt gevoeld en erkend, dat wij tegenwoordig in alle kringen en voor elk terrein des levens bizonder dringende behoefte hebben aan krachtige werking van den Geest onzes Gods. En dat geve Hij, Wiens Naam is Ontfermer, naar den rijkdom Zijne goedertierenheid!

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

De tijdingen uit *Zuid-Afrika* zijn, terwijl wij ons aan het schrijven zetten, zeer schaarsch, en wat wij nog weten is meestal uit Kaapstad of Durban. Deze staat van zaken is zeker een gevolg daarvan, dat Roberts niet veel goeds kan berichten en zijne verbindingen telkens afgesneden worden. Zooveel bleek in de laatste dagen wel, dat de posities der Engelschen overal minder goed en meer gevaarlijk worden, terwijl de Burgers aan alle kanten hunne reorganisatie voortzetten en intusschen op eene voor de Engelschen schrikbarende wijze in bewegelijkheid toenemen. 't Gevolg van een en ander is dan ook, dat Roberts vertrek voor eenige weken tenminste is uitgesteld, het terugtrekken der Engelschen uit het Noorden en Oosten van de Transvaal op Pretoria-Middelburg voortgaat ter bescherming van eigen bedreigde positiën en de Burgers alle spoorwegen immer sterker aanvallen en beschadigen, waar zij maar kunnen, en zelfs Barberton en Komatipoort weer bedreigen.

Bijzonder opmerkelijk is de herleving van de Boerengroepen in 't Zuiden en Westen van den Vrijstaat. Zonder versterkingen durven de Engelsche commando's zich niet buiten hunne versterkingen te begeven. Naar men zegt, zouden weêr tal van Kaapkolonische Burgers zich bij hunne strijdende Broeders aansluiten, uit ontevredenheid over de strafwetgeving tegen hen gericht en de gemeene wijze waarop de Engelschen in Vrijstaat en Transvaal huishouden. En inderdaad zij neemt ongekende verhoudingen aan! Wat men doet is barbaarsch!

Intusschen is President Krüger scheep gegaan en op reis naar Europa. Moge hij succes hebben! Het streven van Ieren en Franschen om hem hun sympathie te betuigen en zijne pogingen tot bemiddeling, bij de Fransche Regeering door de Vredesraden ten sterkste te steunen — vermenigvuldigt hand over hand.

Moge vooral het laatste succes hebben; voor toejuichingen is het thans niet de tijd! Wij vreezen echter, dat de toenadering van Duitschland tot Engeland inzake *China* voor de zaak der Burgers niet gunstig werken zal en allicht Frankrijk en Rusland, gesteld zij zouden willen tusschenbeide komen — meer scrupel zullen maken. Doch, men is 't over de beteekenis van die toenadering nog allesbehalve eens. Geduld dus. De Verbondenen bereikten inmiddels met hunne troepen in China doel, zoodat deze thans weinig te doen hebben. Wijst dit, afgezien van de pogingen in 't Zuid-Oosten om een andere Regeering te verkrijgen — op spoedigen vrede?

De vredesonderhandelingen zijn echter nog wat uitgesteld; vermoedelijk, omdat alle diplomaten nog niet te Peking waren aangekomen. Maar dit zal wel spoedig het geval wezen.

Waldersee ligt volgens berichten ziek aan de dysenterie. De positie waarin Keizer Wilhelm dezen in zijn hooge gunst staanden krijgsman gebracht heeft, kan men niet schitterend heeten.

Uit het Zuiden wordt weinig vernomen en men trekt daaruit niet te gunstige conclusies. Men vreest dat de keizerlijke troepen, die eerst gelukkig opereerden, in den omtrek van Canton ten slotte verslagen zijn.

Spanje heeft weer vlug een nieuw Ministerie gekregen. Azcaragua, de eerste Minister, is de man van den sabel.

Aan het telegram dat ons de namen bracht is toegevoegd, dat Weyler zijn post als gouverneur van Madrid aanvaard heeft en de troepen in de kazernes geconsigneerd zijn. Dit Ministerie beduidt toch geen overgang tot een liberaal bestuur, maar verpersoonlijkt een verergerden Silvela!

Pas werd Linares tot Minister van oorlog benoemd en zijn eerste daad is den gehaten Weyler een post van groot vertrouwen te geven. Linares deed dit zonder zijn collega's te raadplegen. De ministers van binnenlandsche zaken en publieke werken wilden dat niet dulden. Silvela poogde vruchteloos de partijen te verzoenen. De Koninginregentes wilde Silvela behouden, doch deze zeide onder geen voorwaarde nogmaals het ondankbare, moeilijke werk van een Spaanschpremierschap op zich te willen nemen.

Bijzonder duidelijk is de wijze waarop Linares meende zich te kunnen verantwoorden. Hij zeide Weyler benoemd te hebben, omdat het noodig was aan het hoofd van Madrid een flink militair te plaatsen, die „zekere politieke manifestatiën" zou weten te onderdrukken. De wreedaard van Cuba moet dus misschien tegen zijn eigen landgenooten dienst kunnen doen.

Het Spaansche volk heeft een sterken rug en kan ontzettend veel dragen. 't Zou ons toch verwonderen als deze daad der Regeering zonder bloedig protest voorbij ging. Zou de Spaansche monarchie dagen van een zeer ernstige crisis tegemoet gaan?

In *Oostenrijk* is de nieuwe verkiezingstrijd in vollen gang met een woede, die geen grenzen kent. Het gaat er voor de Duitschers op of onder. Veel kans hebben zij echter niet. Met hunne neerlaag wordt de eenheid van den Staat nog zwakker. Doch ook zij hebben het er naar gemaakt.

Van den *Noord-Amerikaanschen* verkiezingstrijd is nog weinig met zekerheid te zeggen. Beide partijen verzekeren voor zich de overwinning. Doch dàt is zóó de gewoonte. Afgezien van beginsel zouden wij èn tegen het imperialisme èn voor de Boeren Mac Kinley en zijne Republiekeinen een neêrlaag gunnen.

NOORDTZIJ.

Zuid-Oosthoek van Friesland.

M. d. R.! Niet zonder schroom vraag ik het woord en kom weder tot de vrienden om voor de armen in den Z.-Ohoek *geld, kleeding* en *degelijke lectuur* te vragen, ter uitdeeling op de Zondagscholen met het a.s. Kerstfeest. We ontvingen reeds van een ouden vriend f 5,85 verzameld door dhr. J. Tromp.

Als de Zondagschoolonderwijzers hun leerlingen eenigen tijd wekelijks een cent lieten medebrengen voor hun arme medescholieren, dan volgden zij het voorbeeld van die te Delft, die ons pas f 4 zonden. We hopen ook weder op de Naai- en Dorkasver. enz. om ons te helpen. Met dankbaarheid denken wij aan het vorige jaar. Helpt ons dus weder als vroeger. Vele kleintjes maken een groote.

Oranjewoud, J. WOUDA,
Heerenveen, *Corr. v. Jachin.*
20 Oct. 1900.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van J. S. te Rijswijk . . f 0,50

Dankbaar voor deze bijdrage, kunnen we niet nalaten onze verwondering uit te spreken over het feit, dat dit jaar de oogst veel schraler dreigt te worden, dan hij in de laatste jaren is geweest. Voor Oost- en West-Indië is de opdracht ter verzending reeds geschied; en binnen kort zullen we onzen rooster voor alle garnizoensplaatsen moeten klaar maken; mogen we derhalve allen vrienden der Soldaten vriendelijk verzoeken om ons weldra met een kleine of groote bijdrage te verblijden? Het is immers de zaak des Heeren; het is voor den arbeid in zijn Koninkrijk.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 31 Aug. 1900.

Miss Sheppard, die van opera-zangster Christelijke zangeres geworden is, verhaalde pas het volgende aangaande hare bekeering. — „Op zekeren dag, het is negen jaren geleden, heb ik mij aan den Heer gegeven; dien dag onderzocht ik, tot welke „verlooche-ning" ik zou geroepen worden. Thans kan ik echter dat woord voor zulk eene zaak niet meer dulden! Ik moest de wereld, het tooneel, de versierselen waarvan ik zooveel hield, vrienden die mij dierbaar waren, en een positie die vele benijders maakte, verzaken. Doch toen ik eenige jaren mijns levens en de eeuwigheid tegenover elkaar woog, zeide niet eene voorbijgaande aandoening maar mijn gezond verstand mij, dat ik zonder aarzelen Jezus en de eeuwigheid moest aangrijpen en al het overige verlaten, en ik deed het vastberaden. Toch was ik droevig, denkende aan al hetgeen ik ging verlaten, en niet wetende, wat Jezus mij daarvoor in ruil zou geven.

„Het etensuur was gekomen; ik versierde mij niet als gewoonlijk; ik hield mijn gewone uitgaanskleeding aan en ging naar beneden. Toen ik mijne plaats aan tafel innam, scheen het mij, dat alle blikken op mij gevestigd waren. Ik had roode oogen, want ik had geweend, toen ik met mijzelve over mijn besluit te rade ging! Na den maaltijd heerschte er een stilzwijgen, dat hinderlijk was voor allen. Ik zeide toen in mijzelve: dit is het oogenblik om van Jezus te spreken; indien ik nu niet spreek, spreek ik er wellicht nooit meer over! En ik zeide met ontroering: „Hedenavond ten vijf ure heb ik mij aan Jezus overgegeven." Tegenover mij zaten twee Christelijke dames en een godloochenaar. De twee dames stonden dadelijk op, kwamen mij omhelzen en gaven mij hare blijdschap te kennen over het besluit, dat ik genomen had, en terwijl wij naar het salon gingen, naderde ook de oude atheïst mij, zeggende: „Mejuffrouw, ik wenschte in uw plaats te kunnen zijn!"

In het Kanton Genève zijn 127,230 inwoners. Van deze zijn echter 50,128 vreemdelingen. Van de inwoners zijn voorts 58,798 Protestanten, 66,963 Roomschen en 1,569 „diversen."

L'Eglise Libre schrijft: „Men bericht, dat de jonge Koningin van Holland geheel-onthouding in praktijk brengt en bij publieke feestmalen weigert den wijn aan te raken, zonder eenigszins haar gedragslijn te willen ontveinzen."

Ingezonden.

AAN PROF. BAVINCK,
HOOFDREDACTEUR VAN „*DE BAZUIN*".

Hooggeleerde Heer!

Vergun mij, naar aanleiding van uw artikel over „Zelfstandigheid" in *de Bazuin* van 12 Oct. j.l. een kort woord.

Ik vrees, dat wat u daar schreef ten opzichte van mijn persoon, aanleiding kan geven tot misverstand.

In de recensie, die u in het vorig nummer van *de Bazuin* van mijn jongste studie over „Sociologie" gaf, wees u er met nadruk op, dat ik in die studie zelfstandig met eigen werk was opgetreden.

Voor die verklaring nu ben ik u dankbaar. Gij weet zoo goed als ik, hoe niet vele jonge mannen van mijn leeftijd zich wagen aan het trekken van algemeene grondlijnen, maar zich gewoonlijk bepalen tot uitwerking van monografieën en détailkwesties. Daarbij laten zij zich leiden niet alleen door de *grond*stellingen hunner leermeesters, maar ook door hun *afgeleide* stellingen. Komen zij dan al later tot werkelijk zelfstandige werkzaamheid, dan blijft die toch gewoonlijk bespaard voor meer gevorderden leeftijd. Uw oordeel, dat mijn werk ten dezen een exceptie maakte, was mij dus zeer veel waard.

Toen echter *de Bazuin* van Vrijdag j. l., met instemming Dr. Kuyper's recensie mijner bovengenoemde studie in *de Standaard* aanhalend, nog eens mijn „zelfstandigheid" deed uitkomen, ja zelfs mijn „verschil met den leider der anti-revolutionaire partij" accentueerde, voelde ik, dat thans mijnerzijds een woord van aanvulling en verduidelijking niet langer mocht uitblijven.

Reeds in uw oorspronkelijke recensie in het vorig nummer der *Bazuin* miste ik met spijt een woord uwerzijds, wijzend op het *alzijdig verband* tusschen Dr. Kuyper's wetenschappelijk standpunt en het mijne. Dr. Kuyper zelf kon dat in *de Standaard* natuurlijk moeilijk doen. Ik had nu zoo gaarne dat woord uit uw mond gehoord. Maar nu u in uw jongste artikel nogmaals enkel het verschil doet uitkomen, en gansch niet op den samenhang en de overeenkomst tusschen Dr. Kuyper en mij wijst, wensch ik zelf hiervan een woord te zeggen. Ik vrees, dat anders bij ons volk in zijn breedere kringen, dat uitteraard niet zelf mijn studie leest, zich een onjuiste voorstelling vormt van de verhouding tusschen Dr. Kuyper's arbeid en den mijne.

Want — ik leg hier al den nadruk op — dat verschil is klein en niets beteekenend, vergeleken bij wat hem met mij samenbindt. In de eerste plaats dank ik geheel mijn levensbeschouwing aan Dr. Kuyper. En de wetenschappelijke formuleering der hoofdbeginselen van levensbeschouwing èn de wijsgeerige, Erkenntniss-theoretische grondslagen voor mijn eigen wetenschap, de Rechtswetenschap, heb ik van hem (afgezien nu hier, van wat ik aan u zelf, Prof. Woltjer en Prof. Fabius verschuldigd ben.) Dan ontleende ik nader in die Rechtswetenschap zelf bijna alle theologische gegevens wederom aan Dr. Kuyper, aan zijn „*Locus de Magistratu*" en aan „*de Heraut*". Voorts vertoont mijn constructie van de Overheid en van de verhouding tusschen staat en maatschappij niet onduidelijk *zijn* invloed. Zijn volle instemming verwierf ik voor mijn constructie der maatschappij, in hoofdzaak ook voor die der Sociologie. Wat ik aan de Overheid toebedeelde als taak, deelt ook hij haar toe. Alleen waar het gaat om de afbakening van de grens, tusschen de souvereine taak van de Overheid en de souvereiniteit in eigen kring van den staat, loopen onze inzichten uiteen.

Noem nu de wetenschappelijke verhouding, die tusschen Dr. Kuyper en mij bestaat, honderd, dan is 95% *verband*, en verband van het allernauwste soort, en de resteerende 5% is verschil. En dan nog gaat dat verschil slechts over *afgeleide* stellingen, terwijl het verband grootendeels de *cardinale* kwesties be reft.

Bovendien is mijns inziens uw woordenkeus niet volkomen gelukkig. Van „den leider der anti-revolutionaire pa tij" verschil ik *in 't geheel niet*. In de politiek heeft Dr. Kuyper's werkzaamheid en zij alleen mijn onverdeelde instemming. Maar op het gebied der Rechtswetenschap verschil ik in enkele afgeleide stellingen van hem. Die stellingen hoop ik eerlang — niet het minst daarin geleid door *uw* wenk, Hooggeleerde heer, — nog eens nauwgezet met Schrift en historie in verband te zetten.

Resumeerende wensch ik derhalve deze verklaring af te leggen. In enkele afgeleide stellingen der Rechtswetenschap verschil ik van Dr. Kuyper, maar ik heb zijn centrale levensgedachte in haar volle waarde en waarheid gegrepen, en die hoop ik voor de Rechtswetenschap in 't algemeen en voor de Sociologie in engeren zin vruchtbaar te maken tot heil van ons volk. Zijn algemeen wetenschappelijk, zijn kerkelijk en zijn staatkundig standpunt heeft mijn *onverdeelde instemming*.

Met eerbiedige hoogachting en broederlijken heilgroet heb ik de eer te zijn

Hooggeleerde Heer!

Uw dw.
Mr. ANNE ANEMA.

Den Haag, 14 Oct 1900.

Aan bovenstaand schrijven ruimen wij gaarne eene plaats in. Maar het komt ons toch voor, dat Mr. Anema zich noodeloos bezorgd maakte. In het artikel „Zelfstandigheid" was het er *de Bazuin* in de verste verte niet om te doen om het verschil van Mr. Anema en Dr. Kuyper te doen uitkomen. Zij legde er geen nadruk op. Zij weidde er niet over uit. Zij haalde alleen aan, wat *de Standaard* er van zeide, zonder er een woord aan toe te voegen. En zij haalde dit alleen aan, om ook in den kring van de *Bazuin*-lezers te doen weten, wat de Redacteur van *de Standaard* zoo schoon en juist over het behoud van zelfstandigheid en over de nuttigheid van verschil van inzicht bij overeenstemming in de beginselen had gezegd. Zij meende, dat deze woorden verdienden, in wijden kring bekend te worden. Daarbij twijfelde zij er geen oogenblik aan, dat Mr. Anema in de grondstellingen met Dr. Kuyper geheel overeenstemde. Uit zijne beide studiën bleek dit voldoende, evenals ook weder uit dit ingezonden stuk. Wij nemen er gaarne kennis van, dat het algemeen wetenschappelijk, het kerkelijk en het staatkundig standpunt van Dr. Kuyper zijne onverdeelde instemming heeft.

BAVINCK.

Boekaankondiging.

Het leven van D. L. Moody door W. R. Moody en A. P. Fitt, met een inleiding van F. B. Meyer B. A. Uit hei Engelsch vertaald door W. van Nes. Rotterdam, J. M. Bredée.

Aan dit boek wenschen wij een ruim debiet toe. Moody was een Methodist van top tot teen, en de schaduwzijden van het Methodisme komen ook in deze levensbeschrijving duidelijk uit. Er is geen sprake van en er is geen mogelijkheid op, om Moody na te doen. Maar Moody was een man, een karakter, een persoon; hij was een groot man, een voortreffelijk Christen, met hartstochtelijken ijver voor de zaak des Heeren en voor het heil van zondaren bezield. Ook waar men op zijn leer en arbeid gegronde aanmerkingen heeft, kan men veel van hem leeren en God danken voor de groote gave, welke Hij ook in Moody aan zijne kerk geschonken heeft. Van het Methodisme hebben wij veel kwaads gehoord; maar het heeft ook zijn nut, om ook eens de goede zijde, die eraan verbonden is, te leeren kennen en waardeeren. Daartoe biedt het leven van Moody, dat in deze uitgave van Bredée ons aangeboden wordt, eene geschikte gelegenheid. Het boek spreekt over Moody's leven, bekeering, arbeid, preekmethode, reizen, enz., houdt door inhoud en vorm de belangstelling gaande en moge daarom een breeden kring van lezers vinden.

De Algemeene Zendbrief van den Apostel Jacobus. Aan de gemeente uitgelegd door J. H. Donner. Leiden, D. Donner, 1900.

De gaven, die Ds. J. H. Donner voor practische Schriftuitlegging, voor degelijke, in den waren zin des woords, stichtelijke prediking bezit, zijn algemeen bekend. Zij zijn hem in zijne politieke loopbaan bijgebleven en zijn hem nog in zijn hoogen ouderdom eigen. Deze uitlegging van den brief van Jacobus geeft er opnieuw een bewijs van. Zij is goed overdacht, in duidelijke taal gesteld, aan de behoeften der gemeente beantwoordend, en door den Uitgever gestoken in een net, passend gewaad. Vinde zij vele lezers en strekke zij hun tot vermaning en vertroosting en tot betere kennis en waardeering van Jacobus' eenvoudigen en practischen brief.

Gelegenheidspredikatiën. 15 *Leerredenen door T. Bos, J. Dekker, A. Doorn, A. de Geus, J. J. Impeta en A. Zomer. Franeker, K. J. Zomer.*

Deze „Gelegenheidspredikatiën" bevatten achtereenvolgens drie Kerstpreeken, drie Paaschpreeken, één preek op Hemelvaart, één voor het Oude- en één voor het Nieuwe jaar, drie preeken ter Voorbereiding en twee ter Nabetrachting en eindelijk nog één Pinksterpreek. Van de orde, waarin zij elkander opvolgen en van het onderscheiden getal preeken, dat over de verschillende gelegenheden is opgenomen, wordt geen rekenschap gegeven. Ook zal, wie ze aandachtig leest, allerlei verschil bespeuren, dat tusschen de verschillende stellers dezer predikatiën in taal en stijl, in vloeiende uitdrukking, in synthese en orde van behandeling bestaat. Maar desniettemin ademen zij allen één geest, stemmen zij in de opvatting der waarheid ten volle overeen en zijn zij allen gewijd aan één doel, aan de volmaking der heiligen, en aan den opbouw van het lichaam van Christus. Gaarne bevelen wij daarom dezen preekbundel aan.

Het Evangelie in onze Oost. De Protestantsche Zending in het tegenwoordige Nederlandsch-Indië van de eerste vestiging tot op onzen tijd. Door H. Dijkstra, predikant te Smilde. Eerste Deel. Tweede vermeerderde druk. Leiden, D. Donner, 1900.

Dit werk van Ds. Dijkstra begroeten wij met groote vreugde. Bij den tweeden druk wijzigde hij den titel en liet het woord: Geschiedenis weg. Terecht zegt de Schrijver in de voorrede, dat eerst nog dieper studie en breeder onderzoek moet voorafgaan, alvorens van eene eigenlijke *Geschiedenis* der Zending in onze Oost sprake kan zijn. De onuitgegeven handschriften werden door Ds. Dijkstra niet geraadpleegd, omdat dan zulk een uitgestrekt terrein van onderzoek zou zijn geopend, dat de druk van zijn werk nog zeker eenige jaren zou zijn vertraagd. Maar des ondanks heeft de Schrijver, onzes inziens, een uitnemend werk geleverd. Ofschoon zich strikt bepalende tot wat gedrukt was, heeft hij van deze bronnen een ijverig gebruik gemaakt en een boek geschreven, dat in eene wezenlijke behoefte voorziet en eene welkome gelegenheid biedt, om van de voornaamste zaken in betrekking tot „het Evangelie in onze Oost" op de hoogte te komen. Eene nauwkeurige beoordeeling laten wij gaarne aan deskundigen over. Maar op ons maakte het bij de lezing een uitnemenden indruk. Er staat zeer veel merkwaardigs in, te veel om te noemen. Laten velen dit boek koopen, lezen en herlezen. Het zal hun belangstelling in onze Koloniën vermeerderen, hun liefde voor de Zending versterken, hun besef van onze dure roeping tegenover Indië verlevendigen. Wij zeggen den Schrijver dank voor zijn belangrijken en nuttigen arbeid en hopen, dat hij er veel vrucht op mag zien.

BAVINCK.

Dertiende Zestal Kerstliederen voor Scholen en Huisgezinnen, op bekende wijzen, door D. van Wijck. Leiden, D. Donner.

De heer v. Wijck handhaaft zijn ouden naam. Deze liederen zijn zeer geschikt voor het doel, en het is zeer gemakkelijk, dat bij sommige meer, ja wel zes, zangwijzen aangegeven worden.

C. M.

Correspondentie. — Inzenders van stukken, vooral van verslagen, gelieven zich zooveel mogelijk te bekorten, wijl we daarvoor telkens artikels van de Redactie of de Medewerkers moeten uitstellen. Zoo ook nu weder dat van Prof. Wielenga, e. a. We zullen bij gelegenheid plaatsen, wat we kunnen. — RED.

ADVERTENTIËN.

De Heer en Mevrouw BAVINCK—SCHIPPERS geven kennis van de geboorte eener **DOCHTER.**

ROTTERDAM,
21 October 1900.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden onzer geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder, betuigen wij onzen hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
M. WILMINK.

ZWOLLE,
24 Oct. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling bij de herdenking van onze ***vijf-en-twintig-jarige Echtvereeniging*** ondervonden, betuigen we mede namens onze Kinderen onzen hartelijken **dank.**

D. DE JONG DZN.
A. C. DE JONG—
HOOGEVEEN.

KAMPEN,
Oct. 1900.

Zondag 28 October hopen D. V. onze geliefde Ouders

Ds. S. T. GOSLINGA

EN

M. E. STEKETEE

hunne ***Vijftentwintig-jarige Echtvereeniging***, en 7 November d. a. v. hoopt onze geliefde Vader zijne ***Vijftentwintig-jarige Ambtsbediening*** te herdenken.

AAFKE RIGTJE.
CHRISTIAAN.
JOHANNA SARA.
TJEERD SIMON.
SJOERDTJE ELIZABETH.
ADRIAAN.
GORRIT.
CORNELIS JACOB.
ELIZABETH PETRONELLA.
WIJBO JAN.

SCHIEDAM,
24 Oct. 1900.

SOLI DEO GLORIA.

Den 4en Nov. hopen D. V. onze geliefde Ouders

Fake Moet

EN

Everdina Willemina Verhoeff

hunne ***25-jarige Echtverbintenis*** te herdenken; terwijl het den 14en Nov. voor onzen geliefden Vader de dag zal wezen, waarop hij ***vóór 25 jaren*** tot de bediening des Goddelijken Woords werd bevestigd.

Met dank aan den Heere maken hiervan melding

hunne kinderen,

WAPENVELD.
A. S. W. VAN MAAS—
MOET.
B. F. VAN MAAS.

HEERDE.
A. MOET.
H. J. N. MOET,
S. H. MOET.
A. MOET.
J. MOET.
J. P. MOET.

HEERDE,
23 Oct. 1900.

Zondag j. l. trof ons een gevoelige slag, door het plotseling overlijden van onzen geliefden Man, Vader en Behuwdvader, den heer

Arie van Hæringen

in den ouderdom van juist 74 jaren. Van der jeugd af diende hij den Heere, was ook vele jaren als Ouderling in de kerk alhier werkzaam, en geniet nu de ruste, die God belooft dengenen, die Hem liefhebben.

Mede namens Binderen en Kehuwdkinderen,

DE WED. A. VAN HÆRINGEN—
DE VRIES.

DEDEMSVAART,
22 Oct 1900.

Heden overleed, na een smartelijk lijden, in zijnen Heere en Heiland, onze geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

Evert Jan Bosch,

in den ouderdom van 76 jaar.

JAN BOSCH EJZN.
M. BOSCH—
HARTMAN.
JACOB BOSCH.
F. BOSCH—
SCHEFFER.
G. VOGEL—
BOSCH.
L. VOGEL.
} KAMPEN
N. BOSCH.
H. C. BOSCH—
HAVERKAMP.
A. J. BOSCH.
H. E. BOSCH—
WILMINK.

ZWOLLE,
23 October 1900

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f 34.—***. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

„Paul Kruger-School"

Onder dezen naam zouden we gaarne een Christelijke School in ons oud, bekend stedeke, Koevorden, willen openen. Zij zou eenigermate in den zeer grooten geestelijken nood van dezen Oosthoek van Drente voorzien. Het modernisme is hier zóó oppermachtig, dat in een omtrek van 20 à 30 uur slechts ééne kleine, Christelijke School gevonden wordt. De onverschilligheid is in deze streken schrikbarend groot. Er is hier zoovéel halfheid, onbeslistheid, lauwheid, gebrek aan ijver, liefde, bezieling voor God en Zijn dienst.

Broeders! Zusters! mogen en kunnen we die geestelijke ellende lijdelijk aanzien? Wordt 't niet hoog tijd, dat ook in Koevorden, de hoofdplaats van dezen dieptreurigen Oosthoek van Drente, een Christelijke School opgericht wordt? Doch de voorstanders in Koevorden kunnen niet alles doen. Door de voortdurende stijging der waarde van grond en huizen hebben we pl. m. ***f 8000*** noodig, en hoogstens één vierde dier som wordt misschien in eigen omgeving verzameld.

Broeders en Zusters, vergeet niet, dat inzonderheid hier de oprichting eener School m/d Bijbel **»Zendingsarbeid"** is. Daarom och helpt ons, om 's Heeren wil, aan een School, die wij uit hoogachting voor onze Transvaalsche Broeders en hun President

„Paul Kruger-School"

wenschen te noemen. Op deze School zal **diezelfde Bijbel** tot grondslag en richtsnoer genomen worden, welke **»Oom Paul"** nog in den grijzen ouderdom met zoo taaien, bezielden en bezielenden moed en kracht voedt, zoodat hij, bij zijn worsteling met een overmachtigen vijand, in zeldzame mate deelen mag in de sympathie en hoogachting van schier heel de wereld. Onze groote behoefte bewege u.

Ook de kleinste gave zal in dankbaarheid aanvaard worden.

Met toebidding van 's Heeren zegen.

Namens het Bestuur,

Ds. K. OUSSOREN TE KOEVORDEN.
D. WESTERA.

Gelieve giften aan den eerstondergeteekende te zenden.

Deze bede om hulp wordt **ernstig** en **dringend** aanbevolen door

Ds. R. MULDER TE HAARLEM.
Ds. J. BAVINCK TE KAMPEN.
Ds. H. DIJKSTRA TE SMILDE.
Ds. R. HULS TE NIEUW-AMSTERDAM.
Ds. J. VAN HENTEN TE DEDEMSVAART.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,

opgericht 1889, levert franco: No 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd., 4 kussens, elk $2\frac{1}{2}$ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **f 25,—.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

K. J. ZOMER te **Franeker** geeft uit:

GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.

15 Leerredenen

DOOR:

T. BOS, J. DEKKER,
A. DOORN,
A. DE GEUS, J. J. IMPETA
en A. ZOMER

8° formaat 256 blz.

Prijs f 1,80

(Vooral den dienste van vacante Kerken)

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Bij de firma **J. C. van SCHENK BRILL,** te **Doesburg,** verscheen heden de 1e aflev. van eene ***nieuwe, hoogst*** belangrijke uitgaaf:

Geschiedenis der Hervorming

in de 15e, 16e en 17e Eeuw,

DOOR **R. HUSEN.**

Verschijnt in 20 à 21 afleveringen à ***f 0,35,*** met minstens 16 naar origineele teekeningen vervaardigde platen.

Wordt een werk van onschatbare waarde voor de zonen en dochteren der martelaren, voor geheel 't Protestantsche Christenvolk.

Men vrage ***1e aflev.*** met uitvoerig prospectus bij zijn Boekhandelaar ter inzage.

Bij D. DONNER te LEIDEN is verschenen:

DERTIENDE ZESTAL KERSTLIEDEREN

voor Scholen en Huisgezinnen,

OP BEKENDE WIJZEN,

DOOR

D. VAN WIJCK.

Prijs 3 cent. 100 Ex. f 2,25. 250 Ex. f 4,50. 500 Ex. f 7,50.

Op aanvrage is een ex. ook van de vorige Zestallen ter kennismaking te bekomen.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Verschenen:

SCOLASTICA.

II.

Om het zoeken of om het vinden?

Of het doel van echte studie,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 0,40.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.—Pretoria.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

De Achtenzestigste

EN

De Zestiende Psalm

vertaald en verklaard

DOOR

Prof. M. NOORDTZIJ

130 pag. groot 8°. **Prijs *f* 1,30.**

Salomo's Prediker

Gerangschikt en verklaard

DOOR

Ds. J. KOK

3 DEELEN. ***Prijs f 3,—.***

In **linnen** Stempelbd. ***f 3,50.***

In **leeren** Stempelbd. ***f 3,90.***

De Leer van Lombroso en de Positieve School

DOOR

P. A. E. SILLEVIS SMITT

v. d. m. te Rotterdam.

GROOT 8°. **Prijs *f* —,30.**

Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar.

Bij den Uitgever **A. H. TEN BOKKEL HUININK, te Utrecht** verschijnt:

Uitlegging op de Profetieën van de Profeten Jesaja en Jeremia

door JOH. CALVYN.

Uit het Latijn vertaald en bewerkt aanvankelijk door Dr. L. W. van Deventer en Dr. E. C. Gravemeijer, voortgezet door Dr. L. W. van Deventer.

Dit werk, met duidelijke letter op goed papier gedrukt, verschijnt in ± **50 Afleveringen,** van 2 vel (32 pag.) in groot 8° formaat à *f* **0,20 per Aflevering.** Een werk dus van ± 1600 blz., compleet zullen het 2 flinke deelen vormen. **Om de 14 dagen** verschijnt een aflevering. Om de 5 afleveringen zal over het bedrag (*f* 1,—) worden beschikt. Voor slechts 10 cent per week komt men dus in het bezit van dit kostelijk werk.

Bovendien ontvangen de inteekenaars **een prachtig Portret,** groot met witten rand 50 × 75 cM., zonder den rand 30 × 41 cM, voorstellende **Calvijn in zijn studeerkamer,** vervaardigd naar een **zeer zeldzame en zeer fraaie gravure** van HOLBEIN, op zwaar Hollandsch papier gedrukt in lichtdruk op de inrichting van GEBR. VAN STRAATEN, te Middelburg. Dit Portret wordt verstrekt bij 't verschijnen van aflevering 40.

Voor het werk zullen verkrijgbaar worden gesteld twee verguld linnen stempelbanden, die **alleen den inteekenaars** worden geleverd voor **35 cent per stuk,** terwijl buiten inteekening de prijs voor iederen band **50 cent** zal zijn.

Men teekent in bij elken solieden Boekhandelaar en bij den Uitgever. Men verbindt zich voor het geheele werk. Op aanvraag wordt prospectus gratis gezonden.

---

f 1.— Pakket „Najaarsbloemen" Franco.

De lange avonden zijn er weer! Pluk nu eens deze Najaarsbloemen, en als er dan leeslust is, kunt gij weer volop genieten. Deze bloemen heb ik in den voorbijgaanden zomer zeer zorgvuldig gekweekt, want het is iets *bizonders.* Als ik de namen noem, dan kan het niet anders, of er is bij schier allen deze begeerte: „O, waren dat mijne Najaarsbloemen."

Welnu, men kan oud en jong deze bloemen gerust toevertrouwen; zij behoeven geen water, lucht of zonneschijn; verwelken nooit, zij zijn sterk, krachtig en altijd frisch. Ziehier dan de inhoud:

1e. Bertha Pemberthij of de gave die in u is, door Christina. Een alleraardigst werk. Met platen in geïllustreerden gekleurden omslag 138 blz. dik. Het verhaal is *pakkend.* 2e. De Goudmolen door Mevrouw Doedes Clarisse. Met platen en rijk geïllustreerden omslag in kleurendruk, 80 blz. Dit verhaal is zoo mooi, dat vergeten kan men het nooit weer. 3e. Een gevaarlijk vriend of drie maanden in Londen. Eveneens met platen en den omslag geïllustreerd in kleurendruk. Dezelfde schrijfster, 123 blz. dik. Dit verhaal is merkwaardig. 4e. Een degelijke leerrede van een der beste predikers. 5e. Een allerliefst prentenboek. Prettig en leerzaam voor 't jonge volkje. 6e. Keurige Christelijke liederen met muziek door P. v. Eik bewerkt. 7e. Een verhaal voor oud en jong door H. H. Dieperink Langereis. Beslist interessant. 8e. Een bon [geen kans- of loterijnummer.] 9e. Een ruime sorteering Christelijke gedichten en voordrachten door Verveen, Nieuw. Het zijn lentebloemen. Hierbij zijn ook bruilofts- en andere gelegenheids gedichten, flink formaat op dik mooi papier 150 blz. Geschikt voor alle feestgelegenheden. De inhoud is prettig, levendig, amusant, vooral als men hoort voordragen het Transvaalsch Bruilofsgedicht. 10e. Eene mooie Chr. Scheurkalender. De inhoud is degelijk. Een sieraad voor de huiskamer. Het blok is groot en geeft zeer veel lectuur, verhalen, gedichten, merkwaardigheden enz. 11e. Een aantal Christelijke Nieuwjaars- en felicitatiekaarten. In één woord mooi. 12e. 25 flinke Enveloppes. 13e. Een dubbele sponsendoos of spaarpot, fijn gelakt en prachtig beschilderd. 14e. Een stel frontknoopjes van buitenlandsch goud met paarlmoer (beweegbaar) en 15e. de 3. 13e 23ste en 33ste besteller enz. ontvangt een premie (handelswaarde één gulden.) Zie hier de inhoud. Oordeel nu eens zelf. Is het niet iets bizonders? Waarlijk, als men bij ontvangst 't pakket opent, dan komt u reeds de liefelijke geur tegemoet. Het laat zich dan ook wel begrijpen, dat dit pakket weer bij 100tallen de wijde wereld zal ingaan. Wil men dus een serie flinke boeken, een degelijken scheurkalender voor 1901 en ten slotte nog een handvol speelgoed voor de lieve jeugd, dan kan men ongetwijfeld niet beter doen en maakt onmiddellijk uwe postwissel gereed ad. f 1,00 of wil men liever, 21 postzegels à 5 ct., waarbij staat „PAKKET NAJAARSBLOEMEN", en na ontvangst van postwissel of zegels verzenden wij direct dit pak, per spoor of anderszins *franco* aan uw adres af. Bij ontvangst staat elk verwonderd. Die niet teleurgesteld wil worden met het bericht: hierbij uw postwissel of zegels terug, 't pakket is reeds finaal uitverkocht, plukke onmiddellijk deze bloemen.

ER KOMT NOG VEEL MEER.

Adres:

C. de BOER Sz. Sneek.

Elk die inteekent op het mooie Christelijke tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR" (alom door de Christelijke pers aanbevolen.) prijs per jaargang, franco thuis slechts 80 ct., kan gratis No. 9 of No. 10 kiezen uit bovenstaand pakket „NAJAARSBLOEMEN". Zending franco. Dit pakket is alom verkrijgbaar en de inteekening opengesteld op het degelijk tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR."

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN

ACHT LEERREDENEN

DOOR

J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.

Pred. te Kampen.

Prijs f —,75.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR

E. KROPVELD.

TWEEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksten op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd. Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer K. Olthoff te Wildervank f 20,50; door den heer W. J. Caspers te Heinenoord (2e storting) f 14,50; van den heer B. v. B. te D. f 25; door den heer H. Rollman te Bodegraveu f 107,50: door den heer K. Vink te Marken uit Uithoorn (1899) f 28.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Almkerk f 10,10; van idem te Audel f 4,88; van idem te Dussen f 3,60; van idem te Giessen-Rijswijk f 2,78; van idem te Meeuwen f 2,08; van idem te Nieuwendijk f 16,84; van idem te Sleeuwijk f 5,23; van idem te Werkendam A f 10,20; van idem te Werkendam B f 2,48; van idem te Ooltgensplaat ($\frac{1}{2}$ coll.) f 4,25; van idem te Hilversum A f 15,96$\frac{1}{2}$; van idem te Ankeveen f 1,26$\frac{1}{2}$; van idem te Oldebroek f 10,92; van idem te Zwijndrecht f 25,30; van idem te Leiden A f 29,27; van idem te Leiden B f 14,87; ($\frac{1}{2}$ coll.) van idem te Leiden C f 8,68; van idem te Boskoop f 10,54; van idem te Hazerswoude f 10,05; van idem te Hillegom f 7,27$\frac{1}{2}$; van idem te Katwijk a/d R. f 6,97$\frac{1}{2}$; van idem te Katwijk a/Z. f 7,50; van idem te Koudekerk f 2,20; van idem te Leiderdorp f 14,10; van idem te Noordwijk a/Z. f 2.90; van idem te Rijnsburg f 10; van idem te Sassenheim f 6,55; van idem te Voorschoten f 6,23$\frac{1}{2}$; van idem te Amersfoort A f 24,27; van idem te Amersfoort B f 18,06$\frac{1}{2}$; van idem te Baarn f 32,51; van idem te Bunschoten A f 22,33; van idem te Bunschoten B f 20,26$\frac{1}{2}$; van idem te N. Loosdrecht f 4.35: van idem te O. Loosdrecht f 4,42$\frac{1}{2}$; van idem te Maartensdijk f 8,05; van idem te Renswoude f 2,16; van idem te Soest f 9.65; van idem te Scherpenzeel ($\frac{1}{2}$ coll.) f 7,05; van idem te Veenendaal f 10,49; van idem te Sneek B f 42,38. bij een spreekbeurt door den heer Jb. van Oversteeg f 20,83$\frac{1}{2}$, samen f 63,21$\frac{1}{2}$.

Aan Schenkingen:

Uit het busje van Gez. J. te S. f 3; van J. B te S. f 1.

Voor het Studiefonds:

Door den heer N. Flipse van de Vereenig. Vrienden der Waarheid f 141,40, (verbeterde opgave).

S. J. SEEFAT,

Hilversum. *Penningmeester.*

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 44

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 2 November 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D H. OVERHEID.

Het Loo 26 *Oct.* 1900.

Hare Maj. steit de Koningin en Zijne Hoogheid Hertog Hendrik van Mecklenburg Schwerin hebben mij opgedragen Heeren Deputaten der Gereformeerde Kerken voor de Correspondentie met de Hooge Overheid in Nederland, Hoogstderzelver dank te betuigen voor de hulde en zegenwenschen Harer Majesteiten en aan Zijne Hoogheid den Hertog aangeboden ter gelegenheid van Hunne Verloving.

De Particuliere Secretaris
van H. M. de Koningin,
A. van der Staal.

Aan
Heeren Deputaten der Gereformeerde Kerken
voor de Correspondentie met de Hooge Overheid
in Nederland.

PLAATSELIJKE KERKEN.

SPIJKENISSE, 28 Oct. 1900. Beroepen te Beetgum. Ds. J. Douma te Spijkenisse

P Geldtelder, Scriba.

—

OOSTBURG, 28—10—1900 Hedennamiddag nam onze Leeraar, Ds W. Goedhuijs, afscheid van deze gemeente, naar aanleiding van Hebr. 13 : 20, 21.

Namens den Kerkeraad,
J. Catsman, Scriba.

—

SLEEUWIJK, 28 Oct. 1900. Hedenmorgen maakte onze geliefde Leeraar, Ds. A. H. Nieboer, aan de gemeente bekend, dat hij een roeping had ontvangen van de Geref kerk te Bierum.

Namens den Kerkeraad,
C. Verhagen, Scriba,

—

WINSUM-OBERGUM (Gr.), 28 Oct. 1900 Heden was het voor de Geref. kerk alhier een blijde dag Haar beroepen Leeraar Ds. Groeneveld van Marrum werd des morgens bebevestigd door den Consulent, Ds. Bruin van Baflo, met de woorden van 1 Cor. 3 : 9*a* en *c*, terwijl hij 's namiddags zich aan de gemeente verbond met predikatie over Joh. 6 : 68. Beide malen vulde eene zeer groote schare het kerkgebouw. Moge ZEw's verblijf onder ons ten rijken zegen zijn en geve de Koning der kerk aan de kerk te Marrum spoedig den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
K. D. v d Kooy, Scriba,

P. S. Het adres der Geref. kerk te Winsum is voortaan : *Ds. S. H. Groeneveld* te *Winsum-Obergum* (*Gr.*)

—

FRANEKER, 28 Oct. 1900, Hedenmorgen maakte onze beminde Leeraar Ds. A. Doorn de gemeente bekend, voor de roeping van de kerk te Halfweg te hebben bedankt. Onze blijdschap is algemeen, Ruste des Heeren zegen verder op Leeraar en gemeente tot eere van zijnen Naam

Namens den Kerkeraad,
L Hofstra Jr., Scriba,

—

HALFWEG, 29 Oct 1900. Gister moesten wij de gemeente bekend maken, het voor ons zoo teleurstellend bericht van den door ons beroepen Leeraar, den Welecrw. heer Ds. A. Doorn, dat ZEerw. voor onze roeping bedankte. Wij hadden het anders gehoopt, maar de Heere regeert.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te : Vreeswijk *B* f 2,50, Nijemirdum f 1, Oudschoonebeek f 2, Delfshaven f 5, Naaldwijk f 3, Leiderdorp f 5 Hindeloopen f 1,50, Oldeboorn f 1,50, Oosterend (Texel) f 2, Aalten *B* uit de catechisatiebus f 2,50, Hollandscheveld f 3,12, Nijverdal f 2.

Elke postwissel wordt met blijdschap ontvangen en stemt tot dank aan den Heere. Nog ongeveer f 1400— is er noodig, en de broeders en zusters alhier, allen veenwerkers, hebben gedaan, wat zij kunnen. Er moet een kerkje komen. Als de kerken in den lande het wisten en de rijkere broeders en zusters hier slechts één Zondag vertoefden — we twijfelen niet of de harten en beurzen zouden ontsloten worden. Geliefden! Helpt ons een weinig.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Nijverdal f 5, Hollandscheveld f 3,12, Leiderdorp f 5.

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 29 Oct. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Dalfsen f 4,32½.

Voor de Uitbreiding.

Gift van M. de Vries te Hallum (Cl. Leeuwarden.) f 0,50.

De Penningmeester
Zwolle, 27 Oct. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. R. Mulder, van Geertruida Hessels te Overveen 400 halve centen f 2, en uit het busje van Jansje Beinsma te Haarlem f 1, te zamen f 3,—

Door Ds. Bos, gecoll. bij het optreden van Ds. Pos en echtgenoote te Ten Boer . . - 34,80

Doesborgh, B. de Moen,
27 Oct 1900. *Quaestor.*

OUDERS OF GETUIGEN.

IX.

Er kwam nog eene andere reden bij, waardoor de ouders bij den doop van hun kind in de Roomsche kerk langzamerhand geheel werden uitgesloten.

De Roomsehe theologie kent geen verbond der genade, dat zich voortzet van geslacht tot geslacht. Zij ziet in de ouders niets anders dan de natuurlijke, vleeschelijke voortbrengers van het kind. En dat kind is dus in zonden ontvangen en geboren, een slaaf van Satan, een onderdaan der wereld. Wat er van genade in dat kind inkomt, kan er slechts ingebracht worden door het instituut der kerk. Buiten dat instituut werkt God met zijne genade niet en is er niets dan de orde der natuur, de heerschappij van Satan, de macht der duisternis.

Natuurlijk ligt hier eenige waarheid in. Want van nature zijn wij allen kinderen des toorns. En zelfs de geboorte uit geloovige ouders is geen waarborg van wedergeboorte. Genade is geen erfgoed. Maar desniettemin belijden wij, dat God, als Hij zijn verbond met de ouders opricht, het ook bevestigt aan hun zaad en krachtens dat verbond ook in het hart der kinderen, vóór hun bewustzijn en buiten het instituut der kerk om, werkt en werken kan met zijn genade en Geest. De kinderen, uit geloovige ouders geboren, zijn in Christus geheiligd, ook voordat zij persoonlijk met het instituut der kerk in aanraking komen en door den doop er worden ingelijfd.

Maar zoo oordeelt Rome niet. Voor haar staan de kinderen van Christenouders volkomen met Heidenen gelijk. Dit blijkt duidelijk daaruit, dat heel het ritueel van den ouden proselietendoop op den Kinderdoop is overgedragen. Er is niets van weggelaten; het is alles slechts in enkele snel op elkaar volgende acten saamgedrongen. De kinderen worden buiten de kerk aan den ingang opgewacht. Zij vragen van de kerk niet als geloovigen den doop, maar als ongeloovigen het geloof. Zij worden gezegend met het teeken des kruises. Zij worden tot driemalen toe geëxorciseerd, dat is, van de macht des Duivels verlost enz. Zij zijn volkomen gelijk aan de Heidenen, die voor het eerst de begeerte te kennen gaven, om Christen te worden en dan gedurende vele maanden of jaren voor den doop werden voorbereid.

De geboorte uit geloovige ouders heeft dus voor den doop niet de minste beteekenis, en die ouders zelven hebben bij den doop eigenlijk niets te maken. Zij zijn alleen de natuurlijke oorzaak, dat het kind bestaat, anders niet. Voor den doop van het kind is het alleen de vraag, niet, uit wie het geboren is; maar, wie het overneemt. Of liever nog de vraag is alleen, of de kerk, vertegenwoordigd in de getuigen, het voor hare rekening neemt, het aan Gods genade opdraagt, er borg voor spreekt, en met haar geloof en belijdenis voor het kind tusschenbeide treedt. Het kind, dat gedoopt wordt, is op het oogenblik dat het gedoopt wordt, niet een kind van zijne natuurlijke ouders, maar een kind van de kerk, een kind van zijne geestelijke ouders, die in naam der kerk als getuigen bij zijn doop optreden.

Dat dit de eigenlijke beschouwing van Rome is, blijkt uit de leer en uit de practijk der Roomsche kerk. In de scholastiek was er tusschen de Thomisten en de Scotisten reeds verschil over, of onmondige kinderen van Joden en Heidenen ook zonder of tegen den wil hunner ouders gedoopt mochten worden. De eersten bestreden dit, omdat het in strijd was met het natuurrecht der ouders en licht het gevaar meebracht, dat kinderen, die op deze wijze gedoopt waren, later toch weder zouden afvallen en de ontvangen genade verliezen. Maar de Scotisten waren van meening, dat, daar God den doop van alle menschen wil, het recht der ouders voor het recht Gods wijken moest, en achtten het zelfs geoorloofd, dat Christelijke vorsten de Joodsche en Heidensche ouders dwongen, om zelf den doop te ontvangen en hunne kinderen te laten doopen.

In theorie hield nu de Roomsche kerk wel vast, dat kinderen in het algemeen niet zonder het weten en den wil hunner ouders gedoopt mogen worden. Maar deze regel is toch op allerlei wijze beperkt. Alle Roomsche theologen zeggen, dat onmondige kinderen van ongeloovige ouders gedoopt mogen worden, wanneer zij op eene of andere wijze aan het ouderlijk gezag onttrokken zijn: wanneer eene Christelijke opvoeding dier kinderen in de toekomst op eenige goede gronden te verwachten is; of ook wanneer de kinderen verkeeren in gevaar des doods en misschien spoedig sterven zullen. Ieder beseft, hoe rekbaar deze voorwaarden zijn in de practijk. En de geschiedenis der Roomsche practijk, vooral ook op het gebied der zending, bewijst, hoe weinig er menigmaal met het geloof en met de toestemming der ouders gerekend wordt. In geval van levensgevaar worden kinderen van ongeloovigen en ketters door de Roomsche priesters heimelijk gedoopt; en ook al bestaat er geen gevaar voor het leven, wordt toch de doop menigmaal aan zulke kinderen bediend, indien het maar geschieden kan citra insignem contumeliam parentum, d. i. buiten erge beleediging van de ouders.

De Roomsche kerk moest tot deze leer en practijk komen, omdat zij den Kinderdoop nooit in verband heeft gezet met het verbond der genade, maar alleen met het plaatsvervangend geloof van de kerk. De doop onderstelt bij kinderen niets, althans niets positiefs, geen wedergeboorte of geloof, maar hoogstens alleen een niet opzettelijk wederstand bieden aan de ontvangst van de genade des doops. Zulk een positieve, opzettelijke tegenstand kan natuurlijk in kinderen niet vallen. En daarom zijn alle kinderen als zoodanig, uit welke ouders ook geboren, geschikte objecten voor den doop.

Terwijl die doop dus niets onderstelt, schenkt hij daarentegen zelf alle goederen des heils. De doop deelt de bovennatuurlijke genade van rechtvaardiging en wedergeboorte mede, enkel en alleen daardoor, dat hij bediend wordt. De handeling zelve deelt de genade mede. Het uitwendig waterbad is tegelijk, vanzelf en noodzakelijk, bij alle kinderen zonder onderscheid, de afwassching der zonden door het bloed van Christus. Ja, de gedoopte is terstond, nadat hij gedoopt is, niet alleen van alle schuld, maar ook van alle smet der zonde bevrijd. De erfzonde wordt ganschelijk in hem te niet gedaan. Als de doop deze weldaad onfeilbaar schenkt alleen door de handeling zelve, waarom zou men hem dan, indien men maar even in de gelegenheid is, hem aan kinderen niet toedienen? Den doop in zulk een geval te onthouden, zou op Roomsch standpunt de hardheid zelve zijn; het zou wezen eene opzettelijke uitsluiting uit het koninkrijk der hemelen en een moedwillig prijsgeven aan de eeuwige straf.

Bavinck.

DE JUISTE TOEDRACHT.

In *de Heraut* van 14 Oct. j.l. komt Dr. Kuyper, overeenkomstig zijne belofte, terug op de klacht, „alsof enkele studenten van de Theologische School te Kampen, die te Amsterdam aan de Vrije Universiteit wenschten te promoveeren in de Theologie, niet naar den eisch der broederlijke liefde bejegend waren".

En hij gaat dan aldus voort: „We hadden de „loopmare" hiervan opgevangen en het deswege raadzaam geacht, wat hierachter schuilen moest, in het licht te lokken. Prof. Bavinck voldeed aan ons desbetreffend verzoek in *de Bazuin* op breedvoerige wijze. En dank zij die inlichting, kwam men dan ook te weten, dat metterdaad de pijnlijke overtuiging bij veel broederen had post gevat, alsof de Vrije Universiteit in vriendelijke tegemoetkoming aan wat bedoelde studenten begeerden, zelfs bij ongeloovige, of althans niet-Gereformeerde Universiteiten achterstond."

Deze voorstelling komt niet in alle deelen met de geschiedenis der feiten overeen.

De juiste toedracht is deze. Naar aanleiding van de promotie van Dr. Keizer te Lausanne maakte *de Heraut* van 20 Mei l.l. de opmerking, dat in deze promotie een niet onopgemerkt voorbijgaan lag van de Vrije Universiteit. Zij voegde eraan toe, dat men hier niet aan hechten zou, wanneer dit een enkel maal voorkwam; maar nu ditzelfde keer op keer plaats greep, lag er uiteraard iets pijnlijks in.

Ja, zij klaagde over „pijnlijke miskenning", door broederen, die der Vrije Universiteit het naast staan, dezer stichting aangedaan; zij meende, dat de Vrije Universiteit er recht op had, dat althans de broederen van Gereformeerden huize de energie van haar bedoelen eeren zouden; zij noemde de ervaring, dat juist zij, die haar het naast staan, ertoe medewerken, om haar invloed te verkleinen, een verschijnsel, dat geen ander effect kan hebben, dan om den invloed der Gereformeerde beginselen voor de toekomst te verzwakken.

Niet *de Bazuin*, maar *de Heraut* begon dus met eene klacht. En die klacht was zoo ernstig, dat het onbeleefd en onbroederlijk zou geweest zijn, indien daarop dezerzijds het zwijgen ware bewaard

Vandaar dat *de Bazuin* van 25 Mei l.l. trachtte aan te toonen, dat in al de gevallen, waarin studenten der Theol. School aan andere Hoogescholen dan de Vrije Universiteit waren gepromoveerd, van miskenning dezer stichting geen sprake was.

De Schrijver van dat antwoord meende toen eerst, het hierbij te moeten laten. Maar op aandrang van anderen voegde hij eraan toe, dat de ervaring van een tweetal studenten, die aan de Vrije Universiteit wilden promoveeren, van dien aard was geweest, dat de lust tot nieuwe proefnemingen geheel benomen werd, en dat er voor de Theologische School meer reden bestond, om over miskenning te klagen, dan voor de Vrije Universiteit.

De Heraut liet daarop haar eigen klacht over miskenning in het vervolg geheel achterwege. Zij handhaafde haar niet en nam ze ook niet terug, maar deed er het zwijgen toe. En zij greep met groote handigheid de klacht aan, die dezerzijds tegenover de hare was gesteld en ging verder daarop door.

En thans doet zij het voorkomen, alsof zij met opzet deze klacht had uitgelokt.

Zij had de loopmare opgevangen, dat enkele studenten van de Theologische School te Kampen, volgens sommiger meening, aan de Vrije Universiteit niet naar den eisch der broederlijke liefde

bejegend waren. En zij achtte het deswege raadzaam, wat hierachter schuilen mocht, in het licht te lokken.

Of nu de klacht over miskenning van de Vrije Universiteit, bij gelegenheid van de promotie van Dr. Keizer door *de Heraut* geuit, alleen bedoeld was als een middel, om dezerzijds eene klacht over miskenning van de Theol. School uit te lokken, staat natuurlijk niet aan Schrijver dezes te beoordeelen. Door den ernst harer bewoordingen maakte zij destijds op hem een gansch anderen indruk. Maar indien zij, gelijk men nu haast zou gaan denken, deze klacht als een val had opgezet, dan is *de Bazuin* in hare argeloosheid er leelijk ingeloopen.

Want zij klaagt niet over miskenning, door de Theol. School van de Vrije Universiteit ondervonden. Gelijk zij in haar nummer van 25 Mei zeide, zoo zegt zij ook thans: wij betwisten aan de Vrije Universiteit het recht niet, om in betrekking tot het candidaats-examen aan de Theol School te handelen, gelijk zij deed. Misschien kon zij niet anders doen.

Alleen maar, dan moet de Vrije Universiteit ook niet klagen over miskenning, als studenten der Theol. School, na hier hun studiën volbracht te hebben, eens elders mochten gaan promoveeren, waar zij grootere tegemoetkoming vinden.

Dat dit zoo is, wijzen de feiten uit, die door *de Bazuin* zijn medegedeeeld en wier juistheid door *de Heraut* tot dusverre in geen enkel opzicht is betwist.

Doch daarover thans niet meer. Eerst spreke *de Heraut* uit, wat haar op het harte ligt. Voorshands is het ons genoeg, als de lezers maar goed indachtig blijven, hoe dit kleine en volstrekt niet verontrustende geschil in de wereld is gekomen.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HOOREN NAAR DE WET.

XXV.

Zij, die tehuis blijven, als er over de Tien Geboden gepredikt wordt, omdat zij deze stoffe te droog of te bekend achten, mogen zich wel eens laten beschamen, door den ijver der Joden in de dagen van Ezra om de Wet te hooren. Wij hebben hiervan eene aangrijpende beschrijving in Nehemia 8. Het volk weet, dat het Wetboek van Mozes in Ezra's handen is, maar van wat er in staat, weet het niet veel. Nu, onwetendheid is slechts dan gevaarlijk, als zij gepaard gaat met den waan, dat men het weet, of met gemis aan lust om te weten te komen. Bij de Joden van Ezra's dagen vond men gelukkig noch het een noch het ander. Zij hadden zulk een verlangen om van hunne onkunde verlost te worden en de Wet huns Gods te kennen, dat zij zich als een eenig man naar Jeruzalem begaven, en van Ezra begeerden, dat hij hun de Wet voorlezen en uitleggen zou. Zoo mocht het ook onder ons zijn, dat de hoorders den prediker voor waren, om van hem onderricht te begeeren; het staat niet wèl, zoo de herder de kudde als met geweld naar de weide drijven moet; als het schaap honger heeft, loopt het hem al vooruit. Het was een schoon gezicht, al die mannen en vrouwen te zien, met al de kinderen die hooren konden bij hen; want het volk was als een eenig man opgekomen, en men had alleen de kleine kinderen thuis gelaten, omdat deze nog niets begrijpen konden van wat er gelezen en gepredikt werd. Op dagen van rouwe, biddagen en vastendagen, nam men ook de kinderkens mede, Joël 2 : 16, naar dan was er ook geen dienst des Woords, gelijk hier; deze toch eischt den verstandigen hoorder, zoodat het zeer in de orde is, om het kindeke, dat tusschen zijne rechter- en linkerhand nog geen onderscheid weet, tehuis te laten. Dat Ezra gaarne aan het verlangen der gemeente voldeed, laat zich begrijpen; niets wekt den ijver der leeraren meer op dan de ijver der gemeente; ijvervuur is even aanstekend als ijverloosheid verlammend is. Als de gemeente begeerig is naar het Woord, geeft God de leeraars ook licht; het is als maakt de begeerte der hoorders den geest der leeraren wakker, zoodat de gedachten hun als beginnen toe te stroomen. Ezra ging dan ook met ijver aan het werk. Zij hadden hem, opdat hij door allen gezien kon worden, een hoogen houten stoel gemaakt, een »toren des houts" gelijk hij eigenlijk heette, omdat hij wegens zijn rondheid en hoogte een toren geleek; dat was de eerste predikstoel. Van het morgenlicht tot aan den middag las Ezra het Wetboek voor; de dienst duurde alzoo zes uren. Maar hoe lang de dienst ook was, het volk werd niet verdrietig, wat te prijzenswaardiger was, daar men al den tijd door Ezra staande aanhoorde; de eerbied verbood hier, meer nog dan de ongelegenheid, om zich neder te zetten. Ezra stelde zich ook niet tevreden met de Wet voor te lezen; hij wilde de Wet begrepen hebben. Daartoe had hij tal van helpers om zich heen, die, terwijl hij las, midden onder het volk plaats namen, en het voorgelezene nog eens voorlazen, met duidelijke stem, en den zin ervan verklaarden. God werkte krachtig met zijn Woord mede; trouwens is de plaats, waar het Woord verkondigd en uitgelegd wordt, niets minder dan de werkplaats van den Heiligen Geest, alwaar elk, die van Hem bewerkt worden wil, zich voortdurend moet laten vinden. Als wij dit bedachten, zouden wij ons niet zoo lichtvaardig aan de verkondiging des Woords onttrekken. Dit te doen, en te willen, dat de Heilige Geest nochtans in onze harten werke, zegt zooveel als te willen, dat Hij om ons te believen zijne werkplaats verlate, en tot ons kome, als een knecht, die uitgaat naar dengene, die hem tot zich ontbiedt. Laat ons liever onszelven den Heere ter bewerking aanbieden; Hem opzoekende in zijn eigen huis, als zulken, die zich niet waardig achten, dat Hij tot hun huis inkomen zou. Dat de Heere kennelijk werkte in het midden der naar Ezra luisterende Joden, bleek uit den diepen indruk, dien de voorgelezene Wet op hen maakte; want zij begonnen allen te weenen, toen zij de woorden der Wet hoorden. Dit toch is de werking der Wet, dat zij den mensch bedroefd en verlegen maakt, wegens zijne zonden; uit de Wet toch is de kennis der zonden. Zoo wij onder de prediking der Wet ongevoelig blijven, teekent zulks, dat wij de Wet niet hebben verstaan; want wie recht in den spiegel der volkomenheid ziet, wordt over zijn eigen beeld ontroerd, zoodat hij het aangezicht van zichzelven afwenden moet. Dezulken hebben troost noodig. Vandaar dat Ezra, door de Levieten geholpen, zich opmaakt om hen te troosten. Dit mag hij doen; want de Wet is niet gegeven om de verslagenen van harte, die voor haar beven, en er smart van hebben, dat zij haar niet hebben gehoorzaamd, tot wanhoop te brengen, maar om de droefheid te verwekken, die door Gods vertroostingen den weg naar onze harten baant. Daarom is het niet betamelijk dat zij droevig zouden zijn als zulken, die geene hope hebben: hun toch gelden al de beloften, waarmede de Wet als omlijst is, die van vergeving, en reiniging, en verlossing. Ezra wekt hen in den naam der Wet zelve op om blijde te zijn; want de dag van heden is den Heere heilig, en op zulk een dag mag men niet droevig voor zijn aangezicht verschijnen. Deze dag is een teeken, dat de Heere zijn verbond weer vernieuwd heeft, en met zijn Geest in het midden der gemeente is; men zij dan blijde in den Heere; blijdschap sterkt het harte. Daarom beveelt Ezra, dat men het vette ete en het zoete drinke, en deelen zende aan wie niets bereid is, opdat er niemand op dezen dag droevig zij. Wij kunnen er uit leeren, dat de dag des Sabbats voor ons een dag der vreugde moet zijn. Wel wil de Heere, dat wij op onze Sabbatten met een verootmoedigd hart voor zijn aangezicht verschijnen, maar het is Hem niet welbehaaglijk ons als sidderende slaven aan zijne voeten te zien. Integendeel vermaakt Hem onze blijdschap over de werken zijner genade voor ons en in ons, Het zij ons dan niet genoeg op onze Sabbatten een feestelijk kleed aan te trekken; dit kleed dekke een feestelijk gezond hart. Onze zevendaagsche Sabbat is nog wel de eeuwige Sabbat niet, maar toch zijn morgenrood. Op dezen dag zij de blijdschap des Heeren onze Sterkte. Laat ons op dezen dag ons blijde maken. De Sabbat zij ons een dag van »zending der deelen" aan de weduwe en den wees, aan den arme en ellendige; wij zouden waarlijk meer blijdschap hebben, als wij meer blijdschap verwekten.

V. ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Tegen Vaccinatie-dwang.

De *Stand.* van 22 Oct. bevat een kostelijk artikel onder dezen titel, waarin het opkomt tegen een poging van het *Groene Weekblad* om „ingang te geven aan de voorstelling, alsof de bezwaarden niet ontvankelijk waren voor hun pleidooi ten behoeve van de persoonlijke vrijheid."

Het blad stelt voorop het recht der Overheid om èn voorbehoedende gezondheidsmaatregelen te nemen, en bij het uitbreken van ziekte te ontsmetten èn de zieken af te zonderen. Daarin stemt het met het *Groene Weekblad* overeen.

„Nu echter begaat het *Groene Weekblad*, en wie haar redactie volgt, de logisch onvergeefelijke fout, om onder deze gemeene regelen ook op te nemen een vraagstuk *dat van geheel andere natuur is*."

Mocht dat algemeen worden ingezien! Men zou althans eerbied hebben voor de *bezwaren*, hetzij in de eerste plaats *consciëntie*-bezwaren, of *medische* bezwaren en *recht- en vrijheids*-bezwaren tegen den Vaccine-*dwang* vanwege de Overheid, en van wie anders ook.

Wij nemen het kort en zakelijk en klemmend betoog voor die kenschetsing dezer quaestie, „als van geheel andere natuur" dan die aangaande recht en plicht der Overheid jegens dreigende en uitgebroken besmettelijke ziekten, hier over.

Dáárom van geheel andere natuur, omdat met de koepokinenting een *positieve medicatie* gelast wordt, en wel gelast wordt op een tijdstip en bij personen, waarop en bij wie van *epidemie geen sprake is.*

Hier zijn dus twee geheel nieuwe vragen: 1°. Mag de Overheid u voorschrijven welke medicatie ge in geval van ziekte zult volgen? En 2°. Mag de Overheid zulk een medicatie gelasten, als er nog van geen ziekte sprake is?

Daar we nu reeds de eerste vraag pertinent in ontkennenden zin beantwoordden, kan ook het antwoord op de tweede niet anders dan afwijzend zijn.

Neen, de Overheid heeft niet het recht van *recepteeren.* Ze heeft geen recht om u drankjes, pillen of zalven voor te schrijven, en u te dwingen die aan te wenden. Dit recht zou ze alleen dan bezitten, als er een a solute medische wetenschap bestond. Dat is echter niet zoo. In eenzelfde stad zullen twee doctoren bij een gelijke ziekte anders recepteeren. Kiest nu de Overheid toch partij, dan beweert de Overheid recht te kunnen spreken in medische vraagstukken, en komt dat er op neer, dat ze Overheidsgezag toekent aan het oordeel van die artsen, die zij zelve goedvindt te raadplegen.

Bij slaven kan dit niet anders, en onze militairen en gevangenen moeten er zich aan onderwerpen omdat ze onder voogdij staan; evenals ook een vader zeggenschap heeft over de keuze van doctor en dus van medicatie bij zijn ziek kind.

Maar de Nederlandsche burgers zijn geen slaven, noch staan als soldaten en gevangenen of kinderen onder voogdij.

Wij zijn vrije mannen, en zullen zelve beslissen welken arts we wenschen te kiezen en aan welke medicatie we ons zullen onderwerpen.

Aan de Overheid ontzeggen we ten deze in den meest volstrekten zin *alle* recht van beslissen. En wat ons zelven betreft, zullen we ons oordeel over de Vaccinatie laten beheerschen door de adviezen van deskundigen, door de verkregen uitkomsten, en door de oorzakelijke verklaring.

Nu is die oorzakelijke verklaring nog altoos een *puzzle*; zijn die uitkomsten, hoe belangrijk ook, nog verre van zóó zeker dat het *post hoc* wiskunstig op een *propter hoc* wijst; en loopen de gevoelens van de deskundigen uiteen.

Toch zijn verreweg de meesten onzer, op grond van de waarschijnlijkheidsleer, tot Vaccinatie overgegaan, zoodat de Overheids-dwang alleen nog bij even duizend kinderen, d. i. bij een 4 à 500 vaders, zou te pas komen.

Maar al zou deze dwang ook slechts een kleine honderd burgers treffen, wij zullen in hen onze eigen persoonlijke vrijheid blijven verdedigen, en tot het laatste toe het absolutisme van de Overheid even krachtig als de voorgewende absoluutheid van de resultaten der medische wetenschap *blijven* bestrijden.

Dat mannen als die van het *Groene Weekblad* zich daarbij *tegen* onze burgervrijheid te weer stellen, is ons meer dan een teleurstelling, is ons een ergernis.

Vinde dit kloeke woord, waartegen we slechts een enkele bedenking hebben, — weerklank bij al het Christenvolk en in alle Christelijke bladen!

En om „in hen onze eigen persoonlijke vrijheid" te blijven verdedigen; én om bezwaarde broeders en zusters met hun zaad, het zaad des Verbonds, te steunen in hun wensch en pogen tot wegneming van het struikelblok voor het noodige schoolonderwijs hunner kinderen.

Als één lid lijdt, lijden immers al de leden mede — indien het lichaam althans gezond is in zijn voelen en werken.

En nu onze enkele bedenking. Zij betreft de „voogdij" over militairen en gevangenen. Wat de *militairen* betreft — achten wij ook voor hen de vrijheid om de Vaccinatie te weigeren, die indertijd door een Minister van Oorlog hun is verzekerd, een *recht*, dat geen enkel soldaat zich moet laten ontnemen, door vriendelijke woorden, noch door barsche bejegening en bedreiging. Ook zien wij niet in, dat de Overheid, of de Rechter eenig recht zou hebben om *gevangenen*, die tegen de Vaccine bezwaar hebben, daartoe te dwingen. Noch militairen, noch gevangenen staan onder „voogdij" van de Overheid. De militairen „*dienen*;" en de Vaccinatie heeft niets van doen met trouwe of ontrouwe *dienst*-vervulling. De gevangenen zijn *schuldigen* en *veroordeelden*; maar al of niet Vaccinatie heeft met hun misdaad en vonnis ook niets uit te staan. De Rechter moet ook in den gevangene den mensch eerbiedigen, en hem niet behandelen als een lijfeigene. We bevelen deze opmerkingen aan de welwillende overweging van *De Stand.* en van geheel de pers bescheidenlijk aan.

Met herinnering van hetgeen wij daarvan schreven en mededeelden in de vorige twee No's., bevelen wij nogmaals de opwekking van het Bestuur van den Anti-vaccine-*dwang*-bond, en de a.s. Algem. Vergadering van leden en belangstellenden, D. V. 15 Nov. te *Utrecht*, in de medewerking aan van allen die recht en vrijheid willen blijven verdedigen, en bovenal van de belijders des Heeren.

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

De zaken in *Zuid-Afrika* zijn in de laatste dagen weer eenigszins verbeterd voor de Burgers. Daar is onder hen blijkbaar een herleving, een elan, die, waren zij wat eêr gekomen, onder den zegen des Heeren heel wat kwaad hadden kunnen voorkomen, waaronder de Burgers nu zwaar lijden. Want, dat de hand der Engelschen zwaar, loodzwaar drukt op het land en zelfs op zulke burgers, die onmogelijk mede konden of kunnen vechten, is buiten kijf. Daarover is maar één getuigenis en dat is, dat de Engelschen allerwreedst handelen; zelfs met vrouwen en kinderen! Blijkbaar inspireert dit tal van Burgers opnieuw en overal, zoodat, ondanks zich herhalende verliezen — hunne korpsen zich sterk uitbreiden in aantal.

Geen wonder dat de Engelschen zich moeten concentreeren op hunne hoofdposten. En toch worden hunne verbindingslijnen naar alle zijden bedreigd en soms afgesneden. Van de lijn over Middelburg durft men haast geen gebruik te maken, wijl de Burgers haar elk oogenblik onveilig maken. Die naar Durban werd op twee plaatsen in Transvaal onbruikbaar gemaakt en zelfs in Natal even boven Ladysmith een trein vermeesterd. Die over Bloemfontein is elk oogenblik stuk en wordt zelfs bestookt tot diep in de Kaapkolonie. Men bericht zelfs van een menigte aanvallen!

Naar men zegt moet ook daar 't verzet weêr toenemen, en van daâr de Burgers in den Vrijstaat telkens versterkingen ontvangen. Alleen een smalle strook langs den spoorweg door den Vrijstaat is in 't bezit van de Engelschen. Bij Hoopstad werden dezen voor een paar dagen nog duchtig geslagen met verlies van twee kanonnen, ofschoon het heette, dat de streek door Settle was gezuiverd. Bij Kroonstad kwam hun achterhoede, afgesneden, in groot gevaar. Ventersburg werd enkele dagen door Burgers bezet. Veel zuidelijker bij Philippolis vielen vijftig cavaleristen in handen der Burgers. De Wet heette den 25sten bij Frederikstad duchtig geslagen. En toch moesten de Engelschen hem de volgende dagen nog sterk narijden in de Transvaal, bevreesd als zij waren voor Johannesburg. Doch hoe zij zich ook hadden geconcentreerd — ze konden hem niet omsingelen en nog veel minder beet krijgen. Met verlies van een paar veeren ontkwam hij aan hunne overmacht weer over de Vaal in het Noorden van den Vrijstaat. En ook in 't Westen van de Transvaal houdt de la Rey onverschrokken stand, dan hier dan daar de Engelschen noodzakend onder ongunstige omstandigheden te vechten met beteekenende verliezen. Van uit het Noorden van de Transvaal werd niets vernomen, dan dat Kitchener bij Lijdenburg is en een Boerenkamp verraste, doch — met al heel weinig succes. Botha zelf schijnt druk met de reorganisatie der Burgers; tot dusverre met succes. De onderhandelingen der Engelschen met hem braken af. Ook de typhus eischt nog vele slachtoffers van de Engelschen; o. a. een kleinzoon van de Koningin, wiens dood werd verzwegen alleen om de Londensche vrijwilligers bij hun terugkomst goed feest te kunnen laten vieren. Bij de 2000 menschen werden gekwetst, enkelen gedood; zóó beestachtig hield men feest!

In *Frankrijk* zoekt het Ministerie zijn bevredigende werkzaamheden voort te zetten. Te Toulouse hield de eerste Minister een rede, waarin hij begon met te wijzen „op de treurige toestanden toen hij het bewind overnam. Hij moest om zich de elementen voor eendracht en vrede vereenigen en uitsluiten, die verdeeling op het oog hadden.

Daarna kwam hij tot de resultaten zijner regeering. De kalmte is in het land teruggekeerd, de Tentoonstelling was een enorm succes, de reusachtige burgemeesters-reunie vormde een schitterend bewijs van de goede gezindheid der provinciën. Wat het leger betreft, de Regeering had het weer geheel voor zijn nationale zending bruikbaar gemaakt en het gezag verplaatst daar waar de verantwoordelijkheid berust. Aangaande de zaak-Dreyfus merkte de Minister op, dat het vonnis van Rennes is geëerbiedigd. Het humaniteitsgevoel heeft voldoening gevonden in de maatregelen van clementie en amnestie, die de Senaat nog te beoordeelen zal hebben. Naar buiten achtte Waldeck Frankrijk's positie versterkt. Toch dreigen de Republiek nog gevaren. Een algemeene republikeinsche actie zal ze evenwel te boven kunnen komen. Vooral had de Minister het gevaar op het oog, dat dreigt van den kant der religieuze congregaties, die onder godsdienstige leuzen een politieke partij vormen, welke absolute (?) onafhankelijkheid wil. De driestheid gaat zoo ver, dat priesters, die het staatsgezag erkennen, door hun superieuren bemoeilijkt worden."

De Minister wees daarop nog op eenige sociale wetsontwerpen, waaronder de pensioen-kassen der werklieden, en eindigde zijn stormachtig toegejuichte rede met deze woorden:

„Wij zullen de verbroken solidariteit heroveren. De groote democratische partij kan zich onder dit devies organiseeren: Meer werkzaamheid in de regeering, meer zekerheid in de wetten, meer vrijheid, broederschap en rechtvaardigheid!"

Dat klinkt schoon, maar zeer negatief.

Van uit *China* weinig nieuws.

De gezanten plaatsten op het lijstje der personen, die aan den lijve gestraft moeten worden, ook nog Yi en Yeng-Nien, waardoor die lijst 9 namen telt. Ondertusschen heeft Kang-Yi zelfmoord begaan en wordt hetzelfde van Yu-Chien gemeld. Deze zelfmoorden worden echter niet vertrouwd. Men denkt, dat het gerucht alleen verspreid wordt om te zien hoe de gezanten over den vrijwilligen dood denken en vooral of ze dien gelooven. Is de indruk gunstig, dan zouden Tuan, Tungfuhsiang enz. zich ook aan een schijn-zelfmoord onderwerpen.

De Boxers schijnen zeer slim te worden. Zoodra de troepen der Verbondenen komen, gaan ze uit elkaar, begraven hun wapenen en simuleeren als rustige landbouwers den grond te bewerken. Is het gevaar van de lucht, dan gaat de spade in de schuur en stijgt het geweer uit den grond.

Paotingfu is op dezelfde wijze in wijken verdeeld als Peking en ieder» Mogendheid zorgt voor een bepaalde wijk. De bevolking gedroeg zich als „lammeren," zoo vriendelijk en zacht. De Verbondenen nemen een gelijke houding aan, tot groote ergenis van dr. Morrison, die het met zijn landgenoot Robert Hart totaal oneens is, en slechts van hardheid heil verwacht. De Verbondenen stellen zich voor, nog eenige militaire uitstapjes in de buurt van Paotingfu te doen.

In het Zuiden blijft het roerig, zoo roerig dat generaal Su thans meent 100,000 man noodig te hebben om de troebelen te onderdrukken. Het getal neemt aanmerkelijk toe. Te Setanchuk behaalden de keizerlijke troepen een overwinning, die den rebellen 600 man kostte. Van hun kant plunderden zeeroovers de Engelsche stoomboot *Perseverance* op de rivier van Canton.

Te Paotingfu is een Europeesche commissie benoemd om de wreedheden te onderzoeken, die tegen de Europeanen bedreven zijn.

Over de Engelsch-Duitsche Overeenkomst zweven vele geruchten, o. m. dat Rusland en Frankrijk zouden besloten zijn op de hoofdzaak toe te treden. De Russische pers wordt anders bij den dag vijandiger.

Wutingfan, gezant te Washington, heeft ook zijn oordeel gezegd over de E.-Duitsche Overeenkomst. Hij vond haar schoon behalve alinea 3, die volgens hem zooveel wil zeggen als: „Ik verbind mij niet te stelen, als ten minste een andere dief niet begint."

Zóó zijn de leiders werkzaam!

In *Spanje* brak een Carlistische opstand uit, dien men meent, wijl te vroeg uitgebarsten — spoedig te kunnen onderdrukken. 't Is waarlijk te hopen voor het land!

NOORDTZIJ.

VEEL GEWONNEN, MEER VERLOREN.

III.

Het kan niet worden ontkend, dat de heer K. Jr. een handig gebruik maakt van *de concessie*, door de Geref. kerken aan de practijk toegestaan naar Art. 27 D. K. O.

Hij doet dat ter staving van zijn gevoelen, dat er *bij herkiezing* ook *herbevestiging* dient te volgen.

Nu verdient het opmerking, dat er in dit pleidooi voor *herbevestiging* geen enkel bewijs wordt bijgebracht. Geen beroep op een uitspraak van Gods Woord, noch op Confessie, noch op Kerkenorde, noch op den aard van 'het ambt zelf wordt er gedaan.

Alleen tracht br. K. Jr. te betoogen, dat wie niet tegen afreding is met of zonder herkiesbaarheid, eigenlijk ook niet tegen *herbevestiging* kan zijn.

Bij logische gevolgtrekking dringt hij u met een beroep op de eene concessie om nu ook een tweede en krachtens die tweede ook een derde toe te staan enz.

Zoo heeft hij u in den weg van deductie gebracht, waar hij u hebben wil, eer ge er misschien zelf op verdacht zijt.

Nu kan zulk een deductief betoog klemmend werken en alzoo een kwestie tot beslissing brengen.

Een eerste vereischte is dan echter dat het uitgangspunt houvast voor zulk een deductie aanbiedt.

Daarvoor nu is noodig een *grondstelling* of een beiderzijds aangenomen principe of ook een *erkende waarheid.* Gelijk b.v. dat het onderlingschap een instelling des Heeren is voor zijn kerk op aarde.

Van daar uit kan men bij logisch betoog tot *afgeleide stellingen* komen, die dan ook evenzeer moeten worden erkend en aanvaard.

Dat gaat echter niet, wanneer men, gelijk hier, niet van een grondstelling of principe, maar van *een concessie*, of iets bijkomstigs uitgaat.

Nu verplicht en verbindt naar haar aard *een concessie* slechts, zoover als ze naar letter en zin reikt. Geen stap verder. Van deductie, die bindt, kan hier geen sprake zijn.

Een *concessie*, gelijk ook de onderhavige, wordt toegestaan met het oog op bijkomende omstandigheden of op een bijzonder doel. Tot haar, gelijk ze daar ligt, ben ik verplicht.

Maar als men mij met een beroep op *die concessie* wil dwingen tot een tweede, en van uit die tweede tot een derde en ik meen deze niet te mogen toestaan om *de zaak zelve*, waarom het gaat, dan trek ik *naar mijn recht* liever ook de eerste concessie in, dan mij langs zulk een weg te laten brengen, waar ik in goeder conscientie meen niet te mogen komen.

Zulk een deductief betoog, geldt dus wel bij een *grondstelling* om dan tot ook evenzeer klemmende *afgeleide stellingen* te komen, maar zij past niet bij een *concessie.*

Een deductie, wettig en logisch afgeleid uit een uitspraak van Gods Woord of uit een waarheid naar dat Woord, klemt voor verstand en hart en spreekt tot de conscientie. Maar een deductie afgeleid uit een kerkelijke bepaling, als een *concessie aan de practijk* in het leven geroepen, om mij daardoor van de eene concessie tot de andere te drijven, raakt zelfs mijn koude kleêren niet.

Die kerkelijke bepaling zelve hoop ik naar haar aard te onderhouden, maar zoo ge mij vandaar uit altijd maar door verder wilt brengen, mij bindende van bepaling tot bepaling, dan roem ik misschien uw denkkracht en uw logischen zin, maar ga niet met u meê.

Alleen ben ik zoo vrij uit eerbied voor het presbyteraat naar Gods Woord u te waarschuwen, dat ge al huppelende in uwen logischen gang en springende van concessie tot concessie, ondanks uzelven, niet terecht komt in een hoek, waar onze Geref. vaders niet wilden staan en ook gij zeker niet wenscht te komen.

Zoo grepen de oude Joden met beide handen de concessie aan, hun door Mozes verleend inzake den „Scheidbrief", hun nog wel verleend, om de hardigheid van hun harte, en blijkbaar ook om de miskende en

verlaten vrouw in gunstiger positie te brengen.

Van uit die concessie deduceerden zij op hun manier logisch en scherp tot een tweede en van deze tot een derde concessie en zoo braken ze stuk voor stuk heel het huwelijk naar de ordeningen Gods af.

Laten de deduceerende en absolute geesten onder ons toezien dat ze met een beroep op de concessie, in Art. 27 kerkrechtelijk toegestaan, al deduceerende ook niet stuk voor stuk het presbyteraat afbreken en er geheel iets anders van maken, dan het naar de ordeningen Gods is en ook onder ons moet blijven.

Het gaat hier gelukkig niet over een *fundamenieele waarheid* of over een geloofsdogma, al is de kwestie voor een gezond kerkelijk leven dan ook niet zonder groot belang, bij name wat het wezen en de beteekenis van het presbyteraat betreft.

Men overdrijve dan ook de beteekenis van het geschil, waarover het in dezen gaat niet, maar eerbiedige verschil van gebruik en gewoonte in dezen.

Zelfs de door mij veroordeelde „herbevestiging" waar die als eenvoudig gebruik wordt toegepast, behoeft dan ook niet gepaard te gaan met bewuste miskenning en krenking van het Ouderlingschap.

Alleen waar het *een principieel* en *bewust drijven* wordt, omdat men in het Ouderlingschap een *„tijdelijk ambt"* ziet zonder meer, zou wijken met onderwerping voor menige conscientie te zwaar kunnen worden.

Men begrijpt het onderscheid van practisch beleid in dezen als ik er aan herinner, hoe dezelfde Apostel Paulus, die zich blijkbaar naar Handel. 16 : 3 nog al gemakkelijk liet vinden om Thimotheüs te besnijden „om der Joden wil", zich niet daartoe liet noodzaken inzake Titus. Gal. 2 : 3.

De rechtvaardige kent tijd en wijze. En dan betwijfel ik of het „naar tijd en wijze" is, dat waar het gaat om de ineensmelting van twee kerken A en B, de „herbevestiging" bij herkiezing eenerzijds als eisch worde gesteld en als voorwaarde in de acte van ineensmelting worde opgenomen.

Zulk drijven en dringen moet ik bestrijden ook om de wille van de eenheid der kerken, die mij lief is. Zelfs wordt gevraagd of zulk een eisch niet ingaat tegen het accoord van kerkelijke gemeenschap, waarop de kerken in 1892 elkander hebben ontmoet. Het gaat in allen gevalle over Confessie en Kerkenorde heen en als men er een soort van nieuw princiep van Kerkregiment van wil maken, dat zelfs *als eisch* bij ineensmelting wordt gesteld, dan moet men de broeders, die dat drijven, wel in het aangezicht weerstaan.

Alleen vrij sterk zouden die broeders in dezen hunnen eisch staan, indien mocht blijken, dat de aftreding c. a. in Art. 27 D. K. O. bepaald, niet een *concessie aan de practijk* is, n et iets bijkomstigs, maar een Geref. beginsel, of ook een eisch is naar Gods Woord of ten minste naar den aard van het ambt zelf.

Dat dient dus nog eenigszins nader onderzocht.

Een slotartikel te dezer zake zij daaraan gewijd.

D. K. Wielenga.

KERSTFEESTGAVEN

voor de Zondagschoolkinderen in den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Br. J. Wouda zond ons verleden week een stuk om deze zaak als in vor ge jaren aan te bevelen, dat we vooreerst niet plaatsen kunnen, wijl anderen reeds weken wachten.

De Red. hoopt echter, dat deze giften niet minder zullen toevloeien.

Gelijk in 't vorige nr. reeds het voornaamste is genoemd: — *geld, kleeren* en *lectuur* worden gevraagd als Kerstgaven voor de arme Zondagschoolkinderen in den Frieschen Zuid-Oosthoek aan het adres van

J. Wouda,
Corr. v. Jachin,
Oranjewoud te *Heerenveen.*

—

„Paul Kruger-School" te Koevorden.

Op verzoek vestigen we de aandacht op de nu en dan geplaatste advertentie van Ds. K. Oussoren c. s. Gelijk in den Zuid-Oosthoek van Friesland, is ook in den Oosthoek van Drente de oprichting eener Christelijke School niet slechts een belang der ouders, maar een arbeid van inwendige Zending tegenover net modernisme. Daarom verdient deze zaak, onder de aanvragen om steun in de oprichting eener Christ. School, hoewel van plaatselijk en gewestelijk belang, de hulp van allen, die het Godsrijk willen bevorderen in de geestelijk dorre streken van ons land.

—

De Vereen. tot Chr. Verzorging v. Zenuwlijders verzoekt ons opneming van het bericht, dat als reizende Agenten der Vereen. zijn benoemd de hh. Sluijter te Rotterdam en Jagtenberg te Amersfoort.

Buitenlandsche Kerken.

Duitschland. Afschaffing van het godsdienstonderwijs op de scholen.— In Duitschland neemt het godsdienstonderwijs nog een plaats in onder de vakken op de lagere scholen. De onderwijzers zijn verplicht dit onderwijs te geven, maar zij geven het zoo, dat er stemmen opgaan, om het godsdienstonderwijs af te schaffen.

Een predikant schreef in een der Christelijke bladen een stuk, waarin hij voor die afschaffing pleitte terwille van den godsdienst zelven, omdat de scholen het volk van den godsdienst doen walgen, een afkeer van dezen wekken. Hij geeselt in scherpe woorden de methode van het godsdienstonderwijs, die het tegendeel uitwerkt van hetgeen het godsdienstig deel des volks begeert. Inplaats van eerbied moeten de kinderen een afkeer van den godsdienst verkrijgen. Hij noemt de scholen, zooals zij thans ingericht zijn, „den omgekeerden koning Midas, onder wiens vingeren al het goud stof wordt." De tegenwoordige methode op de scholen acht hij in staat, om bij de kinderen afkeer en walging te wekken voor de hoogste belangen en edelste zaken; want in de uren van het godsdienstonderwijs „ademen de kinderen een socratische lucht in, die geen verborgenheid meer vermoeden laat, en waardoor al het hoogste en diepste plat gevraagd wordt."

Hij zegt, dat men zich het hoofd breekt over de vraag, waarom Luther zoo onpopulair onder het Duitsche volk geworden is. Het antwoord op die vraag moet op de scholen gezocht worden, waar de Catechismus van Luther mishandeld wordt. De Synodes putten zich uit in voorstellen, hoe de godsdienst bij het volk behouden zal blijven, maar van behouden kan niet meer gesproken worden, de godsdienst moet weer onder het volk gebracht worden en wie dat doen wil, die verlosse hem van den schooldwang, d. i. die schrappe het godsdienstonderwijs van de lijst der schoolvakken.

Dit schrijven moet veel instemming en bijval gevonden hebben. Ook in Duitschland wordt het grofste ongeloof bij de onderwijzers gevonden, zoodat geschreven wordt, dat de haat en spot tegen den Bijbel en de kerkelijke belijdenis, die in de Socialistische bladen uitgesproken en opgewekt wordt, slechts door de bladen der onderwijzers wordt geëvenaard.

Aan zulke mannen is het godsdienstonderwijs op de scholen toevertrouwd. Hiertegen beginnen zich stemmen te verheffen. Lang schijnen de Christenen in Duitschland blind geweest te zijn voor het gevaar, dat van de scholen dreigt. Zij hebben zich gerustgesteld met de gedachte, dat de Catechismus nog op school geleerd wordt, maar dachten er niet over na, dat mannen, die met Gods Woord en de belijdenis der kerk spotten, de kinderen uit dien Catechismus moeten onderwijzen. Enkelen beginnen het gevaarlijke van deze praktijk in te zien. Wel is de overtuiging nog niet algemeen, dat het godsdienstonderwijs in de handen van zulke onderwijzers niet veilig is, maar er schijnt toch eene ontwaking te komen.

Misschien komt men er in Duitschland toe, om het godsdienstonderwijs van de lijst der vakken voor de lagere scholen te schrappen, want nu er zich nog maar een enkele stem van geloovige zijde tegen dit onderwijs in het publiek verheft, wordt van ongeloovige zijde instemming betuigd. Al is het om tegenovergestelde reden, wordt toch hetzelfde gewenscht. Hiervan kon het gevolg worden, dat de Vrije scholen, die tot hiertoe in Duitschland nauwelijks bij name bekend zijn, ook daar opgericht worden.

Het lijden der Joden in Zuid-Europa.— Volgens de Joodsche nieuwsbladen is het lijden der Joden in het Zuid-Oostelijk deel van Europa groot. In Bessarabia (Rusland) lijden tengevolge van een mislukten oogst 30,000 Joden gebrek, omdat de Russische regeering wel eenige hulp biedt aan de leden van de staatskerk, maar de Joden geheel aan hun lot overlaat. In Moldavië en Galicië is de toestand weinig beter.

De *Alliance Israëlite* in Parijs heeft zich tot de Joden over geheel de wereld gericht met het verzoek om hulp, want als er niet spoedig krachtige hulp geboden wordt, zullen duizenden Joden van gebrek bezwijken. Daarbij openbaart zich in Galicië een sterke anti-semietische beweging, waardoor de Joden te midden van hun gebrek nog op alle mogelijke wijze worden tegengewerkt. In Rumenië worden zij stelselmatig vervolgd. Bij de wet is bepaald, dat zij zekere handwerken niet mogen uitoefenen, zich in de dorpen en op het land niet mogen vestigen, hunne kinderen niet naar de openbare scholen mogen zenden en geen land in eigendom mogen hebben.

Velen verlaten dit land, omdat hun toestand ondragelijk is. Sommigen zijn zoo arm, dat zij te voet naar Hamburg reizen, om daar gelegenheid te zoeken de zee over te steken. In Weenen kwamen voor eenigen tijd een groot getal vrouwen en kinderen aan, die in de open lucht moesten vernachten, omdat zij geen geld hadden voor logies. In het laatste half jaar zijn niet minder dan 16,000 Joden uit het land vertrokken. Velen gaan naar Canada, anderen naar Cyprus, Afrika, Oost-Azië en Engeland.

De *„Jewish Chronicle"* zegt: „Dag aan dag wordt het duidelijker, dat het vraagstuk van de moeielijkheden der Joden in Midden- en Oost-Europa van ingrijpende beteekenis is. De ellende is zoo groot, dat als niet dadelijk voldoende maatregelen genomen worden, alle middelen om haar te b strijden vruchteloos zullen blijken. In Rumenië is de ellende door de verdrukking scherper, bitterder en barbaarscher dan ergens elders." Een Berlijnsch blad vergelijkt de anti-semieten in Rumenië met Boksers in China

De *„St. James Gazette"* zegt: „Er is alleszins aanleiding den spot te drijven met de z. g. n. beschaving. Terwijl Europa China wil beschaven, heerscht in eigen boezem een fanatieke haat en een heftige vervolging tegen de Joden, een volk, dat uitmunt door ijver en vlijt, en bekend is wegens zijn onderdanigheid aan de wetten des lands. De afkeer der Chineezen van de „vreemde duivels" is meer verschoonbaar en minder afkeurenswaardig dan de haat in Europa tegen de Joden."

De wereld is vol onrecht en verdrukking. Te schandelijker is dit, omdat de z. g. n. Christenvolken zich daaraan schuldig maken. Mocht die verdrukking der Joden er toe medewerken, dat zij tot het inzicht komen, dat hun verwerping van Christus al die ellende over hen brengt.

Scholten.

Van Samuël Growther, den bisschop van de Zending onder de Negers in West-Afrika, wordt het volgende verhaald. Voor omtrent zestig jaren werd in Afrika een jonge negerknaap verkocht voor een paard Doch toen de kooper hem zonde halen, ging die op den ruil niet in. Toen zou hij voor een vaatje rum verkocht worden, maar ook deze kooper bracht den jongen weer terug. Hierop zou hij verhandeld worden voor een bundel tabak, doch ook deze derde kooper ruilde hem weer in. Eindelijk zou een Italiaan hem ver weg voeren; maar een Engelsch schip nam hem over en bracht hem bij een zendeling. Deze voedde hem op en hij kreeg den naam van Samuël Growther.

—

Eene Synode, die op berghoogten gehouden werd en zich met verheven gedachten moest bezighouden — zoo schreef *L'Eglise Libre* — was die van de Hervormde kerk in Graauwbunderland, die dit jaar samenkwam te Splügen. De laatste Synode, die in dit dorp gezeten heeft, werd er bijna onder de sneeuw begraven; zoodat men in de laatste 45 jaren ervan afgezien had, op zulk eene hoogte van 1450 meters te vergaderen. Dezen keer was de atmosfeer koel, maar de ontvangst der bevolking was bijzonder warm. De kerk en het dorp waren versierd met groen en vlaggen en de Protestanten van Splügen en omstreken hebben in groote getale de deliberaties der Synode bijgewoond. Des Zondags werd de openbare godsdienstoefening, met de ordening van twee predikanten, tevens een wezenlijk nationale en godsdienstige plechtigheid.

—

Heden de Conferentie der Vereenigingen tot „Christelijke Werkzaamheid" splitsten 50,000 leden dier vergadering zich in vijf lokalen, hetzij kerken of komedies; waar zij 60,000 Afdeelingen over de geheele wereld verspreid vertegenwoordigden, die met 3,500,000 leden werken. De Vereenigde Staten alleen tellen 40,000 Afdeelingen met 2,000000 leden. Vele afgevaardigden werden verhinderd door den brand aan de pier te New-York. Op de bijzondere réunie hebben een veertigtal afgevaardigden elk in zijne eigen taal het „Onze Vader" luide uitgesproken; dat niet weinig indruk maakte. Het geheel eindigde met een Kinderfeest, waar 12000 jeugdige maar luchtige stemmen het Hervormingslied van Luther zongen. Regel der Vereenigingen is, dat elk zijn eigen kerk trouw blijft en voor haar werkt. Rev. Meyer heeft echter in zijn welkomstrede ook aangedrongen op geestelijke eenstemmigheid en gemeenschappelijke liefde jegens den Meester. „Elk schaap, zeide hij, moet bedenken, dat het niet slechts tot een kleine kudde maar tot de groote kudde behoort; elk soldaat moet niet slechts aan zijn regiment maar aan het geheele leger denken."

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 Juni 1900 in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat).

(*Vervolg* van No. 38 en *Slot.*) [1])

Punt 8 van *Schipluiden* luidde: „Is het in overeenstemming met de Geref. beginselen, wanneer een Diaconie aan een lid der gemeente, — dat, ondersteund door eene kerk, dit geld besteedde bij niet-Gereformeerden en bij Gereformeerden op krediet kocht — hare ondersteuning onttrok, en tot hetzelfde bedrag haar in staat stelde bij Gereformeerden levensmiddelen te verkrijgen? Hoe te handelen, als zij weigert, aldus te worden ondersteund?"

Tegelijk wordt hiermede punt 9 van *De Lier* behandeld: „Mag eene Diaconie pressie uitoefenen op iemand, die steun ontvangt, wanneer zij meent, dat deze niet handelt met goed overleg?"

Van de verschillende sprekers zegt de Voorzitter, dat het eind van alle tegenspreken in dezen wel zal zijn voor allen: Art. 25 der Dordtsche K. O. „Der Diakenen ambt is, de aalmoezen naarstiglijk te verzamelen, getrouwelijk en vlijtiglijk aan de behoeftige ingezetenen en vreemden uit te deelen, de benauwden te vertroosten, wel toe te zien, dat de aalmoezen niet worden misbruikt, en wel in den Kerkeraad rekening houden".—

Punt 7 van *Delft* vraagt: „Mag op het terrein der geïnstitueerde kerk door hare leden (*in vereeniging*) buiten verband met de Diaconie, barmhartigheid worden beoefend."

Na discussie hierover zegt Ds. S. O. Los, dat deze vraag niet in ontkennenden zin kan beantwoord worden, volgens art. 26 D. K. luidende: „De Diakenen moeten met de aalmoezeniers en de huismeesters goede correspondentie houden."

Ds. van Lummel dient als motie in: „De Conferentie verklaart, dat het op den weg der Diaconie ligt, dat ze, waar leden der gemeente zich vereenigen op den weg der barmhartigheid, met die vereeniging ambtelijk verband houdt."—

Als laatste onderwerp wordt punt 11 van *Rotterdam A* besproken, even voor het sluitingsuur: „Ligt het op den weg der Diaconieën en is de tijd er voor rijp, dat van haar uitga eene actie, om bij de regeering aan te dringen op spoedige indiening bij de Sta en-Generaal van wetsvoorstellen, tot het in 't leven roepen van een Invaliditeits-, Ouderdoms- en Weduwen-pensioensfonds voor werklieden?"

Na een betrekkelijk nog breed debat, wordt, schoon reeds een derde der afgevaardigden vertrokken is, met 23 tegen 4 stemmen deze vraag van *Rotterdam A* bevestigend beantwoord en hiermede uitgesproken, dat het op den weg ligt der Diaconieën en dat de tijd er rijp voor is om bij de regeering op spoedige indiening van genoemde wetten aan te dringen.

De Voorzitter sluit hierop, nadat de heer ter Weeme hem den dank der Conf. voor zijne leiding had toegebracht, — de vergadering, die beëindigd wordt, na het zingen van Ps. 72 : 11, met dankgebed van Ds. Goslinga.

L. Meesters, *Scriba.*

Rotterdam.

[1]) De Red. moet het vervolg bekorten en het groote Verslag uit plaatsgebrek beëindigen.

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.

IV.

Op verzoek van een der broederen, die vreest, dat de uitdrukking „het tegenovergesteld gevoelen" — zie 't slot van III — zou kunnen worden misverstaan, deelen wij gaarne mede, dat „tegenovergesteld" *niet* ziet op het gevoelen aangaande de *oorzaak* van de wedergeboorte, maar aangaande het *middel.* Dat de wedergeboorte het werk is van den Heiligen Geest — daarover waren allen het eens; het verschil ging over het *middel;* over de vraag: of de Heilige Geest het leven uit God, bij degenen die tot hun verstandsgebruik zijn gekomen, werkt *zonder* òf *door* het Woord, als instrument en als het zaad der wedergeboorte. Uit het verslag is dit o i. duidelijk genoeg. Maar ten overvloede herhalen wij het hier gaarne aldus, om mogelijk misverstand te voorkomen. Moge de gehouden discussie nu maar menigen broeder dringen tot onderzoek der Schriften betreffende dit allergewichtigst punt van de leer der zaligheid, dat van zoo groote beteekenis is voor de bediening des Woords in den engeren en in den ruimeren zin. Doel der gehoudene discussie was slechts om tot een heldere en duidelijke voorstelling van de in verschil zijnde gevoelens aangaande dit stuk en alzoo, indien mogelijk, tot eenheid te komen.

En daar nu die eenheid op de Conferentie niet kon verkregen worden, zouden een tweetal broeders, liefst de meest bekwame, worden uitgenoodigd, een referaat over de gevoelens, die in verschil waren te leveren, ten einde, indien mogelijk, wat in geschil is tot oplossing en zoodoende tot eenheid te brengen.

En hiertegen zal wel bij niemand eenig bezwaar kunnen bestaan. Hoezeer is het in deze tijden gewenscht, dat we van één gevoelen zijn, om als één man den strijd aan te binden tegen al wat zich tegen Christus' kerk en ook tegen de leer der waarheid verheft!

De lezers zullen intusschen begrepen hebben, dat met de gevoerde discussie de tijd tot het houden van twee referaten was voorbijgegaan.

De Voorz., Prof. Lindeboom, die refereeren zou over: *„De beteekenis der Confessie (Belijdenis) voor het kerkelijk samenleven,"* zag dan ook om des tijdswil van het houden van dit referaat af. Alleen wenscht hij de conclusie mede te deelen, waartoe hij gekomen was, n. l. om te vragen, of niet de tijd gekomen is, dat de bestaande leerverschillen onder de oogen gezien en, ter beslissing, op de Synode gebracht worden. Hij verblijdt er zich over, dat men hier op de Conferentie, ook waar men van elkander verschillen moest, zich zoo duidelijk heeft uitgesproken. Dit kan zijns inziens niet anders dan aan de ware eenheid bevorderlijk zijn.

Gezongen wordt nu Ps. 89 : 7, en daarna houdt Prof. D. K. Wielenga zijn referaat over *„Het gezag der Dordtsche Kerkenorde."*

Welke Kerkenorde wordt bedoeld en verstaan, wordt door referent verklaard en toegelicht. Het is de Kerkenorde, die in 1618/19 te Dordrecht gerevideerd en vastgesteld is, en onder welker vigeur de thans bestaande Gereformeerde kerken nog leven. Deze heeft dus voor die kerken gezag.

Zij geldt echter niet ad literam, tot de laatste letter; de artikelen, die het verband bepaalden met de overheid, zijn voor onzen tijd niet geldig meer en zijn daarom ook door de Synode onzer Gereformeerde kerken van 1892 als niet geldig verklaard. Met uitlating van deze artikelen (of gedeelten) werd zij als de gezag hebbende ordening onzer kerken aan de Overheid bekend gemaakt en aanvaard.

Ook wordt nu aangetoond, welk gezag hier bedoeld wordt. Het gaat hier over de vraag, welk gezag, met uitsluiting van elk ander gezag, deze Kerkenorde heeft.

Thans wordt een historisch overzicht gegeven, waaruit blijkt, wat de kerken hebben te doen gehad om zich aan het Overheidsgezag te ontworstelen en het gezag van Christus in de kerken dezer landen te handhaven.

Wat de rechtmatigheid van het gezag dezer Kerkenorde aangaat, spreker verklaart en licht uit de historie toe, hoe zij langs den goeden en van God verordineerden weg in het leven werd geroepen. Zij werd wel bestreden, en wel heeft men steeds gezocht aan de Overheid mede zeggenschap in de regeering der kerk te geven, of die van haar afhankelijk te stellen, maar het gezag van Christus, zooals in 't de Dordtsche Kerkenorde omschreven is, bleef tot op 1796 gehandhaafd. Toen kwam er strijd en worsteling, die voor onze kerken daarin eindigde, dat de organisatie van Willem I haar werd opgedrongen en inplaats van de Dordtsche Kerkenorde gesteld werd.

De reformatie echter van '34 en ook van '86 bracht ons weer op het voorspoor onzer vaderen terug, en deed ons de krachteloos gemaakte Kerkenorde weder aanvaarden.

De kerken, die met gemeen accoord haar aanvaard hebben, maken dan ook het terrein uit, waarop zij haar gezag heeft uit te oefenen.

Nu wordt de aandacht aan den aard het karakter, de beteekenis en ook aan de mate van het gezag dezer Kerkenorde gewijd.

Alle gezag veronderstelt macht, waarvan 't gezag uitgaat.

De potestas ecclesiastica is eene van Christus aan de kerk verleende macht. Zijne macht is absoluut. En de macht, die Hij ons naar de ordeningen van zijn Woord verleend, is de macht om zijn Rijk te grondvesten en zijne kerk te bouwen.

Met onderscheidene plaatsen uit de H. Schrift wordt dit aangetoond. De kerk is geroepen naar die ordeningen zich te voegen. Het worde evenwel niet uit het oog verloren, dat de macht, welke Christus aan zijne kerk verleent, nooit een heerschende, maar altoos een dienende macht is; een macht echter, die door de kerk niet alleen geoefend wordt, maar ook voor die kerk alleen van kracht is.

De kerken spreken 't liefst van orde, ordening enz. Maar deze orde is met gezag bekleed, een gezag, dat wortelt in de potestas ecclesiastica.

Het karakter van de Kerkenorde kan nooit absoluut of consciëntie-bindend zijn. Dit wil zij ook niet. De naam wet, reglement of statuut is wel bij de collegialisten, maar nooit bij de Gereformeerden in eere geweest. Basis of band van kerkelijke gemeenschap is dan ook de Confessie in gebondenheid aan de H. Schrift. De Confessie beheerscht de Kerkenorde en niet de Kerkenorde de Confessie. 't Gezag der Kerkenorde bindt dan ook in denzelfden zin als de Confessie. Zij wijkt voor de Confessie, die in alles overeenkomt met Gods Woord. Bij onderlingen strijd moet dus de Kerkenorde voor de Confessie wijken. De Confessie moet onderteekend zijn; de Confessie wordt gehandhaafd. Handhaving van de Kerkenorde is soms juist slap. Afwijking werd zelfs, vooral met het oog op eigenaardige toestanden, niet alleen geduld, maar ook goedgekeurd.

Het gezag dezer Kerkenorde is voorts niet wettisch, noch reglementair; zij is evenmin van boven af opgelegd. Zij steunt op het gemeen accoord, waartoe de kerken zichzelf verbonden.

Het is ook niet een conventioneel, maar een reëel gezag, als opkomende uit de potestas ecclesiastica. Zij verdient dus opgevolgd te worden.

Het is een gezag eindelijk dat werkt op kerkelijk terrein, door kerkelijke organen, door kerkelijke middelen, met een kerkelijk of kerkrechtelijk effect. Het is ook niet een bloot zedelijk gezag, aan elks believen overlatend of men het gehoorzamen zal, maar met de rechtsgevolgen voor elk, die er zich niet aan onderwerpt. Het wordt echter lankmoedig en met veel vermaan toegepast, maar toch ook met uitbanning van hen, die tegen deze ordeningen van 's Heeren kerk ingaan. Het laatste artikel spreekt de eigenaardigheid van dit gezag uit. Voetius spreekt in dien zelfden geest; eveneens Prof. Rutgers in zijn rede over: „De geldigheid van de oude Kerkenordening" en ook de inleiding van het kerkelijk Handboekje.

Het referaat, dat we hier in ruwe trekken weergeven uit de aanteekeningen, waarover we konden beschikken, en inzonderheid uit het verslag, dat van de gehouden Conferentie uit aanteekeningen van Ds. Ploos van Amstel in de *Zwolsche Courant* werd geplaatst en ons werd toegezonden, werd niet minder als dat van Ds. Doorn met de meeste aandacht aangehoord; waarom dan ook Prof. Wielenga de dank der vergadering voor dit referaat gebracht wordt. Hem en ook Ds. Doorn wordt dringend verzocht, de referaten door hen op deze Conferentie uitgesproken in druk te geven.

Van de gelegenheid om vragen te doen, wordt gebruik gemaakt.

Gevraagd wordt, hoe de Kerkenorde kan hebben een reëel en toch een niet consciëntiebindend gezag, alsmede hoe de Kerkenorde kan rusten op het gemeen accoord, en toch gezag hebben door de macht, die Christus aan zijne kerk heeft gegeven?

Consciëntie-bindend gezag in dien zin, verklaart referent, dat het uit is met een „daar staat geschreven," heeft alleen Gods Woord. Als zoodanig heeft de Kerkenorde geen gezag.

En wat het 2de aangaat, de kerk heeft „de macht om te regeeren" van Christus. Dienovereenkomstig stelt zij hare Kerkenorde vast; echter nooit anders dan met gemeen accoord.

Ook wordt nog op het verschil van gezag tusschen Kerkenorde en Confessie de aandacht gevestigd. De Kerkenorde komt uit de Confessie en niet omgekeerd. Vandaar dat het gezag der Kerkenorde meer een regelend, en dat der Confessie meer een grondleggend karakter heeft. En hiermede loopt ook deze discussie ten einde.

Als lid van het Comité wordt nu bij acclamatie gekozen Ds. A. Doorn van Franeker; als algemeen Secundus wordt aangewezen Ds. F. Kramer van Stroobos.

Een woord van dank wordt door den Voorz. gericht tot den kerkeraad, de regelingscommissie en voorts aan allen, die tot het welslagen dezer Conferentie hebben bijgedragen. Nog een kort opwekkend afscheidswoord wordt tot de saamgekomen broederen gesproken, waarna gezongen wordt Ps. 72 : 11 en Ds. Graefe van Görlitz deze Conferentie met dankgebed eindigt.

Mogen Conferenties als die te Zwolle nog vele gehouden worden. Dan zal de broederzin gekweekt, de eendracht bevorderd, de kennis vermeerderd, het geloof versterkt en de gemeenschap der heiligen geoefend worden. En zóó zal de vrucht er van zijn, dat het rijk van Satan verstoord wordt, het rijk van God komt, en Christus' kerk gebouwd en tot des Heeren lof op aarde gesteld wordt.

Maassluis. J. Vonk, *Secretaris.*

P. S. De *Utr. Kerkbode* van 20 Oct. klaagt, dat haar niet het vervolg (III) van dit Verslag is gezonden. De uitgever verklaart, zelf ook aan het bureau van dat blad dat vervolg gezonden te hebben. 't Zal dus op de post verloren zijn geraakt. Om dat blad toch in de gelegenheid te stellen, ook dat gedeelte van het Verslag aan zijne lezers mede te deelen, is een ex. van *De Bazuin* gezonden waarin III voorkomt, en aan Ds. Fernhout van een en ander kennis gegeven.

L. L.

Boekaankondiging.

Van 's Levens Ernst door W. Lamers, Rotterdam. J. M. Bredée.

Dit boekje houdt het karakter en leven van Ezau en van Simson ten spiegel voor aan de kinderen onzer eeuw en ontleent voorts nog in een derde opstel aan 2 Sam. 23 : 13—17 de stof, om het nut en de waarde onzer herinneringen in het licht te stellen en de vraag te beantwoorden: welke herinneringen zijn wij nu bezig te maken en voor onszelven en voor anderen na te laten? *Van 's Levens Ernst* is de titel van dit geschrift, en daaraan beantwoordt ook zijn inhoud en toon. De Schrijver kent zijn tijd, hij kent de gebreken en dwalingen der hedendaagsche materialistische richting, hij doet krachtige grepen in het leven en zegt alles op eigene en eigenaardige wijze. Niet elke uitdrukking nemen wij zonder voorbehoud voor onze rekening, bijv. niet wat de Schrijver op bl. 29, 30, 40 over Simson zegt. Maar toch is de waarschuwing, die hij laat hooren, de ernstige behartiging, en het boekje, dat hij ons aanbiedt, de lezing en overdenking waard.

—

De Zichtbare Kerk en de Ambten door Dr. P. Kromsigt. Utrecht Bijleveld 1900. Verreweg het meeste in dit geschrift heeft

onze hartelijke instemming. Wat Dr. Kromsigt zegt over de eenheid van het genadeverbond, over de verhouding van zichtbare en onzichtbare kerk, over de ambten in Oud en Nieuw Testament, zal zeker bij Gereformeerde belijders geen tegenspraak ontmoeten. Het is alles wel kort door den Schrijver behandeld, vooral in aanmerking genomen de belangrijkheid der onderwerpen, maar het is toch goed en juist gezegd. Ook stelt Dr. Kromsigt zeer juist in het licht, dat de ambtsdragers in de kerk hun gezag niet aan de gemeente maar aan Christus ontleenen, bl. 22. Maar bij het aangeven van de eenheid van het genadeverbond, in Oud en Nieuw Testament, verliest de geachte Schrijver, dunkt ons, uit het oog, dat er tusschen beide ook in dien zin onderscheid bestaat, dat de kerk thans niet meer is een nationaal instituut. De geloovigen zijn in de dagen des N. T. zeer zeker een volk, maar toch in anderen zin dan in den tijd des O. Testaments, toen kerk en burgerstaat saamvielen (verg. bl. 12). En ook komt het ons voor, dat Dr. Kromsigt aan de rechten der gemeente te kort doet, als hij het ambt der geloovigen bestrijdt, bl. 18, 21. Want al mag in de uitdrukking: ambt der geloovigen, het woord *ambt* de beteekenis van *plicht* hebben, die plicht staat dan toch op Gereformeerd standpunt vast. De geloovigen hebben het recht en den plicht, om tegen de ontrouw en de leugenleer van de ambtsdragers in verzet te komen. Wie dit wilde ontkennen, zou niet alleen het recht der Scheiding in deze eeuw, maar ook het recht der Reformatie in de zestiende eeuw betwisten. En dat is van een man als Dr. Kromsigt niet te verwachten. Zijne Gereformeerde belijdenis staat hem daartoe zelve in den weg.

—

De Verkiezing voor het Ambt door Dr. H. H. Kuyper, Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Leiden D. Donner 1900.

Prof. Kuyper gaf op vriendelijk verzoek de artikelen, die hij vroeger over de *Verkiezing voor het ambt* in de *„Friesche Kerkbode"* schreef, afzonderlijk in het licht en stelde ze daarmede voor een grooter publiek verkrijgbaar. Dat publiek zal er hem dankbaar voor zijn. Over de beste wijze, waarop de verkiezing voor het ambt in Christus' gemeente geregeld moet worden, bestaat er in de Gereformeerde kerken nog veel verschil. En over deze quaestie verspreidt Prof. Kuyper in deze brochure een helder licht. Op grond van de Schrift en na raadpleging van vele Gereformeerde Schrijvers toont hij aan, welke rechten de gemeente bij deze verkiezing bezit, en welk aandeel daarbij aan den kerkeraad toekomt. Hoofdgedachte, strekking en resultaat dezer studie zijn op Gereformeerd standpunt wel niet voor tegenspraak vatbaar. De geachte Schrijver stelt zich vooral ten doel, om het independentisme en de valsche democratie te bestrijden, en naast de rechten van de gemeente die van den kerkeraad te handhaven. Daarbij geeft hij, althans in het uitgangspunt zijner redeneering, nog eer te veel aan de meer democratisch gezinde richting in de kerkregeering toe, dan dat hij ze in haar wettige rechten miskennen zou. Althans is het, onzes inziens, voor misverstand vatbaar, als er in den beginne gezegd wordt, dat alle kerkelijke macht ten principale bij de gemeente berust; dat de gemeente, die deze macht van Christus ontving, haar uitoefent door de ambtsdragers, bl. 8; dat de kerkeraad de vertegenwoordiging der kerk is en geen enkel ingrijpend besluit mag nemen, zonder dat de gemeente vooraf over dat besluit gehoord is en daaraan haar approbatie heeft verleend, bl. 9; dat niet het ambt maar de gemeente alle geestelijke macht en autoriteit bezit, bl. 22. Want, gelijk de Schrijver toch ook erkent, het ambt is niet eene schepping van de gemeente maar eene instelling van Christus; het ontleent zijn gezag en macht niet aan de gemeente maar aan Christus; en het handelt niet in den naam van de gemeente, maar in den naam van Christus. De gemeente heeft een van Christus haar gegeven recht, om stem te hebben in de keuze der ambtsdragers. Maar dit is heel iets anders dan te zeggen, dat alle gezag en macht oorspronkelijk bij de gemeente berust en dus door haar op de ambtsdragers zou overgedragen worden. Ambt en gezag zijn in de gemeente, evengoed als in den staat, van God afkomstig, al is er natuurlijk overigens groot onderscheid tusschen beide. De macht bijv., om Woord en Sacramenten te bedienen, gaf Christus niet eerst aan de gemeente en door haar heen aan de ambtsdragers, maar Hij gaf en geeft ze rechtstreeks aan de ambtsdragers zelven, al is het ook, dat dezen, onder leiding van den kerkeraad, door de gemeente worden aangewezen. Maar zooals gezegd is, de Schrijver erkent dit ook zelf. Hij had het alleen wat sterker kunnen laten uitkomen. De hoofdgedachte en de uitkomst van zijn onderzoek zouden erdoor versterkt zijn. Van harte bevelen wij zijne studie aan; zij kan menig ongezond denkbeeld uit onze Gereformeerde kringen verwijderen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden werd ons een **ZOON** geboren.

O. BOERSMA
D. BOERSMA—
TEN HAVE.

GRIJPSKERK,
24 Oct. 1900.

Voor de hartelijke deelneming in het smartelijk verlies van onze geliefde Dochter en Zuster, betuigen wij onzen innigen **dank**.

R. BOS EN FAMILIE.

SAPPEMEER, Oct. 1900.

Mede namens mijne Schoondochter, Echtgenoote en verdere Familie betuigt ondergeteekende zijn innigen ***dank*** voor de betoonde belangstelling bij het op 19 Sept. j.l. geleden smartelijk verlies.

P. DREGMANS.

AXEL,
31 Oct. 1900.

EBEN-HAËZER.

Den 9en Nov. hopen onze geliefde Ouders

JAN HASPERS
EN
GEZINA LUTH

hunne **Vijfentwintig-jarige Echtvereeniging** te herdenken.

H. HASPERS.
H. J. HASPERS.
G. H. HASPERS.

ZETTEN, M. HASPERS.
2 Nov. 1900.
Receptie: 2 *tot* 5 *uur.*

Vijf-en-twintig-jarige Echtvereeniging van onze geliefde Ouders

O. D. EERDMANS
EN
H. A. GEERLING

op Maandag 12 Nov. 1900.
Hunne dankbare kinderen:
DIRK MATHIJS EERDMANS
HATTIE EERDMANS-EEFTING
CHICAGO.
ANNA JEANNETTE.
SYBRIGJE
JEANNETTE.
PIETJE.
ARIËN MAXMILIAAN.
OTTO HENDRIK ANTON
JAN ALBERT.
NIESJE ELIZABETH.

Heden behaagde het den Heere van leven en dood, op 't onverwachts, door eene ongesteldheid van eenige dagen, van onze zijde weg te nemen, onze geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

de Wed. Johs. van Raalte-
VAN WEERDHEL,

in den gezegenden ouderdom van 74 jaar en 6 maanden. Haar leven was den Heere gewijd. Ofschoon het haar veeltijds ontbrak aan het volle licht, mocht zij toch voor haar dood getuigen, dat de Heere den prikkel des doods voor haar weggenomen had en alzoo is zij met blijdschap in haren Heere ontslapen Dit is ons een zalige troost in onze droefheid.

Hare bedroefde kinderen.

GELDERSCHEDIJK, HATTEM. } 19 Oct 1900.

(Per abuis niet in 't vorig No. geplaatst.)

Heden overleed, na een langdurig doch geduldig lijden, onze vriend, tot voor korten tijd ons medelid,

Lambertus Zuiderveen,

in den ouderdom van 26 jaar. Troost de Heere de bedroefde betrekkingen en zij het ons een roepstem, om te allen tijde tot sterven bereid te zijn.

Namens de Geref. Jongel.-Vereen.,
B. J. MOOIBROEK, *Voorz.*
D. B. DOEDENS, *Secr.*

MEEDEN,
den 30 Oct. 1900.

Voor direct of tegen **1 Jan. a.s. wordt gevraagd** in een Manufactuurzaak, een

geroutineerd reiziger
of een
leerling-bediende.

Alleen zij, die flinke getuigschr. kunnen toonen en van den Geref. godsd. zijn, komen in aanmerking.

Br. fr. letter **V. N.** Uitgever van dit blad.

Met begin December a.s. kan

een leerling

geplaatst worden, en met Maart iemand als

tweede bediende,

in een ***grossiers***- en ***winkelzaak*** van ***gebreide goederen***, ***garen*** en ***band*** en ***kramerijen***. Zondags vrij.

Men adresseere zich onder de letters ***E. G.*** bij den Uitgever van dit bad.

Den 7 November a.s. hoopt D. V. onze geachte en geliefde Leeraar,

Ds. S. T. GOSLINGA,

den dag te herdenken, waarop hij ***vóór 25 jaren*** te SASSENHEIM als Bedienaar des Goddelijken Woords werd bevestigd.

Sedert den 24 Januari 1892 is ZEw. te SCHIEDAM werkzaam, waar zijn arbeid op hoogen prijs wordt gesteld.

Dankbaar voor wat de Heere aan de de gemeente in ZEw. schonk, bidden wij, dat God ZEw. nog langen tijd sterke en ondersteune, om met blijmoedigheid en opgewektheid het Woord in ons midden te bedienen.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk te Schiedam A,
J. VAN SPIJK, *Scriba.*

SCHIEDAM,
29 Oct. 1900.

KERKORGEL.

Door verbouwing eener kerk voor matigen prijs **te koop een**

PIJPORGEL

met **twee klavieren en vrij pedaal. 19 Registers.** Prestant 8 voet in 't front. Te bevragen Uitgever van dit blad, motto: **Pijporgel.**

***f* 375 PIANINO-Steinway & Sons**

Systeem -- nieuw, door afbestelling voor Transvaal ter overname. Desverkiezende wordt binnen de 5 garantiejaren voor f 300 weer teruggekocht. Adres te AMSTERDAM Heerengracht 193.

MAGAZIJN VAN Heerenkleeding en Uniformen.

Steeds voorradig groote keuze in de ***nieuwste stoffen***.
Uitrustingen voor Indië.

J. SCHELTENS,
OUDESTRAAT, KAMPEN.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f* 34.—**. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kamper.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij **D. A. DAAMEN** te *Rotterdam* verscheen:

Mr. H. J. KOENEN,

Het Recht in den kring van het gezin.
Historisch-Juridische schets voor Juristen en Leeken.

INHOUD: De patriarchale Grondslag onzer samenleving. Geschiedenis der Onderlijke Macht. Oudere Huwelijksvormen (koop en roofhuwelijk). Het Christelijk Huwelijk. Huwelijksvoorwaarden. Bastaardij. Moederrecht en Groepenhuwelijk. De vermijding van Bloedschande.

Prijs f 1.50.

Verzonden zijn alle bestellingen op den
Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Ter uitdeeling aan kinderen op Zondagsscholen worden aanbevolen de

Gekleurde Cents-Prenten

over de Bijbelsche Geschied. O. & N. Test

Bij toezending van het bedrag worden ze franco verzonden door ZALSMAN te Kampen.

G. F. CALLENBACH

De **Zondagschool-Uitgaven** van **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** worden reeds meer dan **veertig** jaar met veel succes verkocht. Nergens vindt men **GROOTER KEUZE.** Voor het a.s. Kerstfeest verschenen weder 45 nieuwe boekjes, 9 platen en als **iets geheel nieuws** 2 prachtige prentenboeken groot kwarto formaat.

Vraag den uitvoerigen Catalogus.

NIJKERK

Bij den Uitgever **A. H. TEN BOKKEL HUININK, te Utrecht** verschijnt:

Uitlegging op de Profetieën van de Profeten Jesaja en Jeremia

door JOH. CALVYN.

Uit het Latijn vertaald en bewerkt aanvankelijk door Dr. L. W. van Deventer en Dr. E. C. Gravemeijer, voortgezet door Dr. L. W. van Deventer.

Dit werk, met duidelijke letter op goed papier gedrukt, verschijnt in ± **50 Afleveringen**, van 2 vel (32 pag.) in groot 8° formaat à *f* **0,20 per Aflevering**. Een werk dus van ± 1600 blz., compleet zullen het 2 flinke deelen vormen. **Om de 14 dagen** verschijnt een aflevering. Om de 5 afleveringen zal over het bedrag (*f* 1,—) worden beschikt. Voor slechts 10 cent per week komt men dus in het bezit van dit kostelijk werk

Bovendien ontvangen de inteekenaars **een prachtig Portret**, groot met witten rand 50 × 75 cM, zonder den rand 30 × 41 cM, voorstellende **Calvijn in zijn studeerkamer**, vervaardigd naar een **zeer zeldzame en zeer fraaie gravure** van HOLBEIN, op zwaar Hollandsch papier gedrukt in lichtdruk op de inrichting van GEBR. VAN STRAATEN, te Middelburg. Dit Portret wordt verstrekt bij 't verschijnen van aflevering 10.

Voor het werk zullen verkrijgbaar worden gesteld twee verguld linnen stempelbanden, die **alleen den inteekenaars** worden geleverd voor **35 cent per stuk**, terwijl buiten inteekening de prijs voor iederen band **50 cent** zal zijn.

Men teekent in bij elken solieden Boekhandelaar en bij den Uitgever. Men verbindt zich voor het geheele werk. Op aanvraag wordt prospectus gratis gezonden

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR
E. KROPVELD.
TWEEDE DRUK. 129 bladz.
Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksten op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

De Achtenzestigste EN De Zestiende Psalm

vertaald en verklaard
DOOR
Prof. M. NOORDTZIJ
130 pag. groot 8°. **Prijs *f* 1,30.**

Salomo's Prediker

Gerangschikt en verklaard
DOOR
Ds. J. KOK
3 DEELEN. ***Prijs f 3,—.***
In **linnen** Stempelbd. ***f* 3,50.**
In **leeren** Stempelbd. ***f* 3,90.**

De Leer van Lombroso en de Positieve School

DOOR
P. A. E. SILLEVIS SMITT
v. d. m. te Rotterdam.
GROOT 8°. **Prijs *f* —,30.**
Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
S. VAN VELZEN,
in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.
TWEEDE DRUK 289 BLADZ. f 1,00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f* 1,00.**

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f* 1,—** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN

ACHT LEERREDENEN
DOOR
J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.
Pred. te Kampen.
Prijs f —,75.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer G. W. Nederbragt te Velp f 100,25; door den heer R. Barneveld te Vreeswijk f 91,50; door den heer N. J. Bastmeijer te Bruinisse f 11,50; door den heer W. C. van Munster te Leeuwarden f 147; door den heer J. J. Boersma te Meppel f 83,75; door Ds. J. Visser te Gelselaar f 20; door den heer P. Sanders te Bleiswijk f 101; door den heer E. Fris te Zaandam (1899) f 93.50; door Ds. J. Miedema uit Cuarlois f 36,50, uit Pernis f 3, uit Rnoon f 1, uit Poortugaal f 1, samen f 41,50; door het Locaal Comité te Amsterdam 1e storting f 1600; door den heer G. Wolzak te Alkmaar 1e Storting f 65; door den heer G. Hoppe te Vreeland f 25.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Alten A f 12,76; van idem te Pernis f 17,21½; van idem te Maasland B f 26,73; van idem te Berkel (½ coll.) f 11,67; van idem te Bleiswijk f 7,75½; van idem te Capelle a/d IJ. f 11.94; van idem te Hoek van Holland f 3,05½; van idem te Hoogvliet f 6,75; van idem te Katendrecht f 18,48; van idem te Kralingen f 57,61; van idem te Maasland A f 3,61½; van idem te Oude Terbregge f 3,56; van idem te Overschie f 10,47; van idem te Poortugaal f 3,43; van idem te Rnoon f 6,45; van idem te Schiedam A f 20.02½; van idem te Schiedam B f 26,77½; bij den bidstond te Amsterdam f 128,90.

Aan Schenkingen:

Door Ds. B. van Schelven f 5; gev. in de coll. Nieuwe kerk 1,25

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer W. C van Munster te Leeuwarden f 3,50; door Ds. J. E. Vonkenberg te Barendrecht gev. in de coll. f 1.

Voor de Bibliotheek:

Van Mr. P. A Tukker te Delft: Tijdschrift voor Staathuishoudkunde en Statistiek, door Mr. Sloet tot Veldhuis. 28 deelen, 1841—1875.

Van den schrijver: De 68e en de 16e Psalm vertaald en verklaard, door M. Noordtzij.

Van den schrijver: Een der oorzaken den van oorlog in Z. Afrika enz, door J. A. Wormser Jr.

Van de Holland Society te New-York: Yearbook 1900.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 45.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 9 November 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

CLASSICALE EXAMENS.

Op herhaald schrijven van brs. Candidaten maken wij de *Class. Vergaderingen* en hare *Scribae* er attent op, dat wij, sinds *Het Kerkblad* niet meer geregeld verschijnt, dikwerf geen *Officieel Bericht* van den uitslag der *Class. Examens* ontvangen. In het belang der Kerken en der betrokken personen verzoeken wij daarom, die Berichten ons als vroeger toe te zenden; wij zullen ze even gaarne plaatsen.—
RED.

ZENDING O. HEID. EN MOH.

Vertrek van Ds. W. Pera naar Soerabaja.

De „10 Deputaten voor de Zending" kunnen — met dank aan den Heere voor zijne bijzondere leiding in heel deze aangelegenheid — aan al de Gereformeerde kerken in Nederland meêdeelen, dat de Weleerw. heer Ds. *W. Pera*, predikant bij de Geref. kerk van Hallum, doch bij wijze van *leening* afgestaan voor de kerk van Soerabaja, derwaarts hoopt te vertrekken op *Zaterdag* 10 *Nov. e. k.*; en verzoeken daarom vriendelijk aan alle gemeenten, om inzonderheid op *Zondag* 11 *Nov*, genoemden predikant met zijn gezin in het gemeenschappelijk gebed wel te willen gedenken.

Namens Deputaten voornoemd,
Ds. H. Dijkstra, *h. t. Praeses.*
Dr. J. Hania, *h. t.* le *Scriba.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

WERKENDAM, Zondag 28 Oct. 1900. Na aanroeping van den naam des Heeren werd, onder leiding van Ds. A. Brink, met algemeene stemmen beroepen tot Herder en Leeraar Ds. J. H. Donner Jr. te Nieuwdorp. Moge deze roeping zoodanigen ingang vinden, dat ZEerw. ze straks met vrijmoedigheid moge aannemen.

Namens den Kerkeraad,
O. Brienen, Scriba.

—

SEROOSKERKE, 31 Oct. 1900. Met dank aan den Heere zij van hier gemeld, dat onze waarde Herder en Leeraar Ds. S. de Jager Woensdag 29 Oct j.l. het groote voorrecht mocht genieten, den dag te herdenken, waarop ZWE. 25 jaar geleden in de bediening des Woords werd gesteld. Die heuglijke stonde werd dan ook in hu selijken kring gevierd, en werd hem zoowel door den kerkeraad als door vele leden hartelijk geluk wenscht, en ZEw. mede namens de gemeente een stoffelijk bewijs van erkentelijkheid en waardeering aangeboden.

Zondag j l mocht ZEw. met de gemeente in den morgendienst die weldaden des Heeren kortelijk nagaan, en herdenken naar aanleiding van Ps 71 : 17 en 18. De Koning der kerk zij bij het klimmen zijner jaren zijnen dienstknecht nabij, en stelle hem ten rijken zegen voor de kerke Christi, en voor deze gemeente bizonderlijk, tot grootmaking en verheerlijking van zijnen heerlijken Naam.

Namens den Kerkeraad,
P. Mills, Scriba.

—

ZEVENBERGEN, 1 Nov. 1900. Beroepen te Zevenbergen Ds. J. J. Steinhart te Wijhe.

Namens den Kerkeraad,
G. Bax, Scriba.

—

BRIELLE, 3 Nov. 1900. De Weleerw. heer Ds. D. Smallegange van Almelo heeft de roeping naar deze gemeente aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
H. Hoorweg, Scriba.

—

N.-DORDRECHT, 4 Nov. 1900. Heden was het voor onze gemeente een blijde dag. Onze van harte begeerde en afgebeden Leeraar, Ds. G. J. D. Aalders, werd hedenmorgen in ons midden in zijn dienstwerk bevestigd door onzen Consulent Ds. R. Huls van N.-Amsterdam, naar Ps. 93 : 1. Des namiddags verbond ZEerw. zich aan ons, naar aanleiding van Ps. 134. Beide keeren was het kerkgebouw overvol. Onzen hartelijken dank aan de Classe-broeders, die ons tijdens onze vacature gediend hebben met de prediking des Woords als anderszins.

Vanaf heden is het adres van onze kerk aan Ds. *G. J. D. Aalders.*

Namens den Kerkeraad,
H. T. Hoor.

—

ALMELO, 4 Nov. 1900. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar Ds. Smallegange de gemeente bekend, dat ZEw. vrijmoedigheid had gevonden de roeping naar de kerk te Brielle op te volgen. Ruste op dit besluit ook 's Heeren zegen, opdat zijn naam worde verheerlijkt.

Namens den Kerkeraad,
J. Kamphebbeek, Scriba.

—

NIEUWDORP, 4 Nov. 1900. Onze geliefde Leeraar Ds. J. H. Donner Jr. ontving eene roeping van de Ger. kerk te Werkendam *A*. Het is onze hartelijke wensch en bede, dat ZEw. vrijmoedigheid moge vinden voor deze roeping te bedanken, opdat zijn gezegende arbeid in ons midden nog lang moge strekken tot opbouwing en uitbreiding van het Koninkrijk Gods.

Namens den Kerkeraad,
G. de Jager, Scriba.

—

HILVERSUM *A*, 4 Nov. 1900. Hedenavond is, met goedvinden van onzen Consulent Ds B. van Schelven, onder leiding van Ds. J. D. Heersink, met bijna algemeene stemmen door de gemeente tot Herder en Leeraar onzer kerk gekozen, en alzoo door den kerkeraad beroepen, Ds. S Oudkerk van Kralingen. Vervulle de Heere den wensch en de bede van kerkeraad en gemeente, en geve Hij ZEerw. bereidvaardigheid om onze roeping met volle vrijmoedigheid aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
A. J. H. Flörke, Scriba.

—

AXEL *A*, 5 Nov. 1900. Gisteren maakte, bij afwezigheid van onzen Leeraar, Ds. Lanting van Andel de gemeente bekend, dat onze Leeraar Ds. K. J Kapteijn voor het op hem uitgebrachte beroep van de Geref. kerk te Antwerpen heeft bedankt. Zij zijn arbeid alhier bij den voortduur door den Heere gezegend.

Namens den Kerkeraad,
J. Luteijn, Scriba.

—

WESTER-EMDEN, 5 Nov. 1900. Gisternamiddag was voor onze geachte Herder en Leeraar de WelEw. heer Ds. J. Sijbesma de ure aangebroken, waarin ZEerw zich geroepen zag, bij zijn vertrek naar Ulrum, een laatste woord tot onze gemeente te richten. Bij deze gelegenheid had ZEerw tot tekst gekozen Fil. 1 : 27, welke rede door een groote schare werd aangehoord. Bij het einde der godsdienstoefening werd onzen scheidenden Leeraar Ps. 121 : 4 door de gemeente toegezongen.

Het adres van de kerk is vanaf heden *J. Kuipers Jz.*

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jz., Scriba.

—

EZINGE, 5 Nov. 1900. Gister maakte onze geachte Leeraar, de Weleerw. heer W. Bouwman, de gemeente bekend, voor de roeping van de kerk te Bierum te hebben bedankt. Onze blijdschap is algemeen; ruste 's Heeren zegen verder op Leeraar en gemeente tot eere van zijnen naam.

Namens den Kerkeraad,
D. E. Wieringa, Scriba.

—

BEDUM, *B*, 5 November 1900. Bij de Geref. kerk alhier is beroepen de heer A. G. H. Schippers, Candidaat der Vrije Universiteit.

H. Meima, Scriba.

—

VRIJHOEVE-'s GREVELDUIN-CAPELLE. 5 Nov. 1900. Gisteren werd met groote meerderheid van stemmen, uit een te voren gesteld tweetal, tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw. heer Ds. B. J. Lamberts te Oostwedde.

Namens den Kerkeraad,
D. N. van der Schans, Scriba.

—

WIJHE, 5 Nov. 1900. Gisteren maakte onze geliefde Leeraar Ds J. J. Steinhart bekend, een roeping te hebben ontvangen naar de kerk te Zevenbergen. Mocht de gemeente gelijk als voor eenigen tijd, toen ZEerw. een roeping had naar Gronau's kerk, verblijd worden door 's Heeren groote daden, tot zegen voor het deel zijns wijngaards aan deze plaats.

Namens den Kerkeraad,
G. Pruis, Scriba.

—

BIERUM, 6 Nov. 1900. Wij zijn teleurgesteld, onze beroepen Herder en Leeraar Ds. Bouwman te Ezinge, heeft geen vrijmoedigheid kunnen vinden onze eenparige roeping aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
P Doornbos, Scriba.

CLASSEN.

De Classis Haarlem

vergadert *Dinsdag* 4 *Dec.* op gewonen tijd en plaats. Stukken voor het Agendum in te zenden tot den 24 *dezer.*

Namens de Raden der Geref. kerk te Haarlem,
Tibben.

Haarlem, 5 Nov. 1900.

Classis Zutphen.

De vergadering der Classis Zutphen zal D. V. worden gehouden op *Donderdag* 6 *December e. k.* in de Consistoriekamer der Geref. Kerk te Winterswijk. Opening der vergadering 's morgens 9 uur. Voorstellen enz. intezenden vóór den 20*en November a. s.* aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens der Kerkeraad der Geref. Kerk te Winterswijk,
G. Renting, *Praes. s.*
H. Rietberg, *Scriba.*

De Classis Assen

heeft in hare vergadering op 1 November geëxamineerd den Candidaat *H. N. Boukema* en hem beroepbaar gesteld in de Geref. kerken.

Zijn adres is te *Appelscha.*

Namens de Classis Assen,
G. Meier, *Scriba.*

Classis Zwolle.

Door de Classis Zwolle is in hare vergadering van 1 November 1900 peremptoir geëxamineerd de Eerw. heer *R. J. Schoemaker*, ber. predikant te *Ambt-Vollenhove A*, die daarop met algemeene stemmen is toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. kerken in Nederland.

Namens de Classis,
J. E. Reijenga *h. t. Praeses.*
R. K. M. Hummelen, *h. t. Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor Hulpbehoevende kerken in de Classis Appingadam.

Collecte van:

Garrelsweer	f 12,37	't Zandt	f 17,45
Westeremden	- 5,13	Delfzijl	- 27,00
Siddeburen	- 5,83	Ten Post	- 13,14⁵
Wagenborgen	- 3,65	Wolderdorp	- 1,27⁵
Stedum	- 10,77⁵	Overschild	- 4,81⁵
Schildwolde	- 8,50	Spijk *A*	- 26,00
Bierum	- 15,43		

Ds. Veldman, *Penningm.*

Garrelsweer, 1 Nov. 1900.

Voor het Prov. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Zegwaard	f 14.—	Charlois	f 9,20
Westmaas	- 6,65	Oud-Terbregge	- 1,50

En van de Jonged. ver. „Onze verw. is v. d. H" te Schiedam . . . . . - 5.—

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. Schoonejongen Jacobz.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gevonden i/h kerkzakje te Burum, door Ds. Nieboer te Sleeuwijk	f 1,—
Gift van de Geref. kerk te Amsterdam .	- 25,—
Jaarl. bijdrage v/d Geref. kerk te Ouddorp .	- 1,—
Uit de Catech.-bus van Geesteren-Gelselaar, door Ds J. Visser	- 2,—
Gift uit de nalatenschap v/e vriend te Roermond	- 25,—

Inzonderheid de laatste gift geeft ons stoffe tot blijdschap en moedigt ons aan om te Roermond met kracht voort te gaan. Aanvankelijk gaat daar de arbeid gezegend. Zij er veel gebed, inzonderheid voor onze broeders arbeiders Ds. Binnema en Br H Dekker, opdat zij met opgewektheid mogen volharden in den strijd.

Namens Deputaten,
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 5 Nov. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Renswoude	f 2,78	Koevorden	f 14,50
Langerak (2de coll.)	- 3,90	½ coll. Axel *B*	
Kampen	- 77,19	(2de coll.)	- 14,10

Voor de Uitbreiding.

Gift gevonden in de coll. v/d Geref. kerk te Sliedrecht f 2 50.

Door dhr. *K. C. W. Hartig*, Corr te *'s-Gravenhage*, de contrib. van: Erven Douairière de Jonge—de Jonge f 10, Ds. J. v. d. Linden f 25, N. N. (door Ds. v. d. Linden) f 5, K. C. W. Hartig f 2,50, I Bodes f 1, N. Fros f 1, J. Scheephorst f 1, J. Bogaards f 2, A. C Valstar f 1, T. J. Verseveldt f 1, D. Littooij f 1, G. v. Vlaanderen Oldeneel f 0,50, W. J. Dijk f 1, Mejonkvr. Ph Bichon van IJselmonde f 10, G Beeuwkes f 5, Wed. M. de Fooy f 5, E. Snoeck f 1, H. de Weever f 1, S. van Velzen f 100, J, v d. Burgh f 1, J. H. de Lange f 2, Ds. W. Doorn f 2, C. Verschoor f 2, J. H. Leder f 1, N. Francken f 1, Baars f 1. v. Golverdinge f 2 Ds R. K. Brouwer f 2,50, P Oosterbaan f 0,50, J. W. Poulus f 5, H. de Wilde f 1, Ds A. Brummelkamp f 5, Lefebvre f 1, Joh. Krab f 5, Ds. L. C. Oranje f 5, de F. (contrib '99) f 5, de Reede f 1, J. Buningh f 1.

De Penningmeester
Zwolle, 3 Nov. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van A. Drent, Wildervank namens Jongel.- en Jonged. Vg.	f 6.—
Van H. van der Veen, Suawoude gevonden in 't kerkzakje.	- 1.—
Door Ds. E. Kropveld, van v d. Boom te 's Gravenhage	- 1.—
Door Colporteur H Smit, Zwolle, uit het busje van H. H. Meijerink	- 7,03⁵

Aangenaam was het ondergeteekende deze liefdegaven te mogen ontvangen. De kostbare en ook de kostelijke arbeid onder het Jodendom heeft altijd de sympathie der broeders en zusters weggedragen, zoodat we met vrijmoedigheid meerdere gaven durven vragen, daar de kas op dit oogenblik dringend versterking behoeft

Rotterdam. N. Koops,
3 Nov. 1900 Oost Vestplein 65.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door C. Kössink, uit de catechis.-bus te Neede-Rekken, voor Dr Scheurer's Hospitaal .	f 5,53
Pinkstercoll. Neede-Rekken	- 14,69

Doesborgh, B. de Moen,
3 Nov. 1900. *Quaestor.*

—

OUDERS OF GETUIGEN.

X.

De leer en practijk, die bij het optreden der Reformatie in de kerk van Rome ten aanzien van den Kinderdoop bestond, was dus de volgende:

Ten eerste kwamen de ouders bij den doop hunner kinderen zoogoed als in het geheel niet in aanmerking. De ouders waren wel de natuurlijke voortbrengers van het kind, maar hadden voor zijne geestelijke hoedanigheid hoegenaamd geen beteekenis. Ook al is een kind uit geloovige ouders geboren, vóór den doop is en blijft het een kind der duisternis, een onderdaan van Satan. Het is niet opgenomen in het verbond der genade, het heeft nog geen deel aan eenig goed der kerk, het is nog verstoken van elke weldaad des heils. Het staat in dit alles met kinderen, uit ongeloovige of Heidensche ouders geboren, op ééne lijn. Alleen heeft het boven deze laatste kinderen dit voor, dat het onder omstandigheden geboren is, die het gedoopt worden mogelijk maken.

Ten tweede, alle weldaad der genade wordt voor het eerst geschonken in en door den doop. Het uitwendig waterbad is de afwassching der zonden zelve. De doop bij kinderen onderstelt niets maar schenkt alles; en hij geeft alles enkel en alleen daardoor, dat hij voltrokken wordt, uit kracht van het gedane werk. De doop is dus bij kinderen principieel van alle geestelijke en zedelijke onderstellingen losgemaakt; hij gaat niet uit van de gedachte, dat de kinderen van geloovige ouders kinderen des verbonds zijn, door God in genade aangenomen en dus buiten hun weten de weldaden des verbonds deelachtig. Maar de doop maakt de kinderen tot kinderen des verbonds, tot leden der kerk, tot deelgenooten der genade. Hij stort door zijne verrichting de genade der wedergeboorte en der vergeving in het hart der kinderen uit; ja, hij bevrijdt van alle schuld en straf en neemt ook zelfs de smet der zonde ganschelijk en volkomen weg.

En ten derde, dat een kind, alzoo in zonden ontvangen en geboren, desniettemin gedoopt mag worden, rechtvaardigt Rome door het stelsel van getuigen. Een kind, uit geloovige ouders geboren, is en blijft vóór den doop een kind des toorns. Maar nu komen de getuigen als vertegenwoordigers der kerk; zij nemen het kind als het ware over; zij nemen het in geestelijken zin voor hunne rekening; zij laten plaatsvervangend hun geloof en belijdenis aan het kind ten goede komen; het geloof der kerk komt te staan in de plaats van het geloof van het kind. De ouders zijn de natuurlijke voortbrengers van het kind; maar de getuigen zijn zijne geestelijke ouders. De ouders hebben dus bij den doop hunner kinderen niets te maken; zij worden door de getuigen, door de geestelijke ouders, op zijde geschoven. De genade onderdrukt de natuur.

Zoo was de leer en de practijk van den Kinderdoop bij Rome in de dagen der Reformatie. En men dient, hiervan eene heldere voorstelling te hebben, indien men de leer en practijk, welke de Hervorming daartegenover stelde, recht wil verstaan.

Men dient er ook nog bij te weten, dat heel dit Roomsche stelsel, vooral dat van de getuigen, in de practijk tot de droevigste uitkomsten had geleid. In theorie werd de roeping der getuigen ten aanzien van hunne peetkinderen steeds breeder en nauwkeuriger omschreven. Zij moesten niet alleen in de plaats en ten behoeve van het kind de belijdenis des geloofs afleggen, en later, in geval van twijfel en onzekerheid, optreden als getuigen, dat het kind werkelijk den doop had ontvangen. Maar zij werden langzamerhand ook zooveel als borgen, die ervoor instonden, dat het kind overeen-

komstig zijn doop in de Christelijke leer onderwezen en opgevoed zou worden.

De beteekenis van de getuigen was dus in den loop der tijden gewijzigd. In den eersten Christelijken tijd waren zij vooral gebezigd, om ten opzichte van volwassenen, die de begeerte te kennen gaven om gedoopt te worden, een goed getuigenis van hun wandel af te leggen. De kerk kende zulke personen niet altijd en eischte dan, dat een paar leden der gemeente, die hen wel kenden, een getuigenis aflegden, opdat de kerk hen met vrijmoedigheid doopen kon.

Later dienden zij vooral ook daartoe, om van sommige personen, aangaande wier doop twijfel was gerezen of onzekerheid bestond, te getuigen, dat zij wel gedoopt waren. Tegenwoordig houdt de kerkeraad boek van degenen, die in de gemeente gedoopt zijn, en kan dan later daaruit zekerheid bekomen, of iemand gedoopt is. Maar dit gebruik bestond nog niet in de oude kerk. Men moest dus op het getuigenis van personen afgaan.

In deze beide gevallen waren de getuigen dus getuigen in den eigenlijken zin van het woord. Zij legden in bepaalde gevallen van twijfel getuigenis af, om uit te maken, dat iemand al dan niet gedoopt was. Maar toen de Kinderdoop algemeen werd, veranderde dit getuigenstelsel van karakter. De getuigen werden de geestelijke ouders van het kind, dat gedoopt moest worden. Zij vervingen met hun geloof de plaats van het kind, dat nog niet gelooven en belijden kon. En zij werden borgen, dat het kind overeenkomstig zijn doop opgevoed zou worden.

Deze plicht en roeping der getuigen werd nu hoe langer en breeder uitgewerkt en omschreven. Zij moesten toezien, dat het kind in de leer der kerk onderwezen werd. Zij hadden ervoor te zorgen, dat het kind de beginselen van het Christelijk geloof, dat is, het Onze Vader en de Apostolische Geloofsbelijdenis leerde kennen. Zij werden verplicht, om door hun Christelijk geloof en door hun vromen wandel het kind tot een goed voorbeeld te strekken; zij moesten in één woord zijn de geestelijke vaders en moeders van het kind.

Doch, hoe mooi de theorie ook klonk, de practijk was gansch anders. Van het stelsel der peetouders werd allengs een schrikkelijk misbruik gemaakt. Het aantal getuigen werd hoe langer hoe grooter, want het werd een eer voor ouders en kind geacht, als er een groot aantal getuigen bij den doop optraden. De concilies mochten daartegen waarschuwen en erop aandringen, dat men niet meer dan twee of drie of vier getuigen nemen zou. In de practijk hield men zich hier in het geheel niet aan. En dan vooral kwam er een misbruik in het kiezen van getuigen. Hoe langer hoe minder lette men op belijdenis en wandel; maar de vraag werd meer en meer, of het menschen van naam en stand en vermogen waren. Met zulke peet ouders kon men pronken bij den doop der kinderen. Daar kon men aan zien, hoe hoog de ouders van het kind in achting stonden bij de rijken en voornamen des lands, bij edellieden, vorsten, geestelijken. De hoogere standen gingen bij dit misbruik voorop, en de lagere volgden.

Het stelsel van getuigen werkte daarom totaal verkeerd. Het ontaardde geheel en al. Het had juist het tegendeel tot gevolg van wat men er oorspronkelijk mee bedoeld had. Men had de getuigen van ouds tot geestelijke ouders van het kind gemaakt, om een beteren waarborg te hebben voor de Christelijke opvoeding, dan men van de natuurlijke ouders meende te kunnen verwachten. Maar de natuur wreekte zich hier gelijk overal, wanneer zij onderdrukt wordt. De schending van de natuurlijke ordeningen geschiedt nooit straffeloos. In den tijd van de Hervorming was het getuigenstelsel totaal verbasterd.

De Roomschen erkennen dit zelf. De Roomsche Catechismus (II, 2 qu. 22) klaagt er over, dat van het ambt der getuigen niets dan de ijdele naam is overgebleven en dat de menschen in de verte niet meer vermoeden, wat heilige verplichting deze dienst voor de getuigen ten opzichte van hunne peetkinderen in zich sloot.

BAVINCK.

SCHULD EN STRAF.

De Hoogleeraar Fabius hield den 20en October l.l. bij de overdracht van het Rectoraat aan de Vrije Universiteit eene rede over *Schuld en Straf*, die thans bij Donner te Leiden het licht heeft gezien.

De keuze van de stof der oratie was allergelukkigst, want het onderwerp is overal aan de orde, de belangstelling is algemeen en strekt zich veel verder uit dan tot den kring der juristen en de litteratuur groeit bij den dag aan.

Prof. Fabius stelde zich in zijne rede ten doel, om aan te toonen, welk een radicale omkeer er tegenwoordig op het gebied van het strafrecht ondernomen wordt.

De groote verandering kan met een enkel woord daarin worden uitgedrukt, dat, terwijl in vroegeren tijd de krankzinnigen zelfs als misdadigers werden behandeld, thans de misdadigers als krankzinnigen worden beschouwd.

Alle begrippen, die bij het strafrecht te pas komen, worden omgezet of door nieuwe vervangen. Achtereenvolgens toont de Redenaar dat in den breede en en met eene reeks van citaten aan ten aanzien van de begrippen: schuld, toerekenbaarheid, verantwoordelijkheid, misdaad, vergelding, straf, strafrecht. Schuld wordt gevaarlijkheid, misdaad verandert in ziekte, straf dient tot bescherming der maatschappij, de gevangenis wordt een verbeteringsgesticht.

Ten slotte merkt Prof. Fabius terecht op, dat al deze beschouwingen, ofschoon als nieuwe richting verkondigd, toch eigenlijk weinig nieuws bevatten. Het aansprakelijk stellen van de maatschappij en hare instellingen vindt men in Frankrijk reeds bij de woordvoerders der Revolutie in het einde der vorige eeuw.

Zij zijn dan ook geen vrucht van nauwkeurige wetenschappelijke onderzoekingen maar van eene valsche philosophie.

Wel laten de voorstanders dezer nieuwere beschouwingen het liefst zoo voorkomen, alsof de wetenschap hen tot deze opvattingen drong.

Maar feitelijk is dit niet het geval. Overtuigend blijkt dit daaruit, dat de twee argumenten, die tegenwoordig meestal voor de nieuwe leer van het strafrecht worden bijgebracht, beide onhoudbaar zijn.

Het eerste argument, ontleend aan een bijzonder misdadigerstype, is aan zulk eene scherpe en rechtvaardige critiek onderworpen, dat geen wetenschappelijk man het bijna meer voor zijne rekening durft nemen.

En het tweede argument, dat op de statistiek der misdaden is gebouwd, bewijst volstrekt niet, wat er bewezen moet worden. Want de statistiek toont wel aan, dat er in geboorten, huwelijken en zoo ook in de misdaden eene zekere regelmatigheid heerscht, en dat al deze verschijnselen samenhangen met den algemeenen maatschappelijken toestand. Maar zij stelt volstrekt niet in het licht, dat de individueele mensch door dien maatschappelijken toestand onvermijdelijk tot het plegen van eene of andere midaad geleid wordt.

Naar de opmerking van Wundt volgt dit er evenmin uit, als dat uit het feit, dat onder zekere bevolking de leeftijd in doorsnede dertig jaren bedraagt, iemand zou mogen afleiden, dat elk dertigjarige daardoor tot sterven gedwongen wordt.

Desniettemin, in weerwil dat de argumenten onhoudbaar zijn, houdt de nieuwe leer zich staande, breidt zij zich uit en wint zij hoe langer hoe meer aanhangers.

Dit bewijst, dat zij niet op die argumenten is gebouwd, maar uit eene valsche wijsbegeerte is afgeleid, van te voren aangenomen is en nu van achteren naar eenige argumenten zoekt.

En zoo is het ook inderdaad. Dergelijke meeningen, als thans over schuld en straf, over toerekenbaarheid en verantwoordelijkheid verspreid worden, zijn ook vroeger verkondigd Zij vloeien eenvoudig uit de monistische (hetzij pantheïstische hetzij materialistische) wereldbeschouwing voort, welke de grenzen tusschen het anorganische en het organische, tusschen dier en mensch uitwischt en daarom de zelfstandigheid en de vrijheid der menschelijke persoonlijkheid niet tot haar recht kan laten komen.

Het verschil is alleen maar, dat vroeger die meeningen slechts door enkelen werden gekoesterd en niet consequent op alle terreinen des levens werden toegepast. Maar thans vormen zij schering en inslag in de denkbeelden van den tijd, in de gesprekken van den dag. Roman- en dramaschrijvers, dagbladen en tijdschriften dragen er zorg voor, dat de wetenschappelijke vraagstukken, waarover de geleerden menigmaal nog peinzen, als opgelost onder de oogen van het publiek worden gebracht En dat publiek heeft geen kracht meer, om ze te weerstaan, en neemt ze terstond voor goede munt aan. Lang voordat de officieele wetenschap haar slotwoord gesproken heeft, is het schouwburgpubliek het er al over eens, dat er geen schuld en geen toerekenbaarheid en geen verantwoordelijkheid is.

Er wordt in dat alles openbaar, dat emancipatie nog altijd de leuze blijft van onze eeuw. Emancipatie, vrijmaking, niet van de kerk en den Bijbel alleen, maar van heel het Christendom, van allen godsdienst, van de gansche vroegere moraal. Alwat nog in kunst en wetenschap aan Christendom en religie herinnert, moet opgespeurd en zoo spoedig mogelijk verwijderd worden.

Geen wonder, dat ook het strafrecht aan de beurt komt. Want op dezen weg is er geen stilstand. Het is een hellend vlak. Geleidelijk wordt maatschappij en staat, recht en zede, kunst en wetenschap naar de nieuwe beginselen vervormd. Het einde is nog niet te zien. Men huivert bij de gedachte, waar deze vervorming eenmaal op uitloopen moet.

Voor de Christelijke wetenschap is hier eene schoone, heilige roeping weggelegd. Niet om tot het oude terug te keeren en met het nieuwe geen winst te doen. Want de wetenschap der negentiende eeuw bevat veel te veel goeds, dan dat zij eenvoudig uit de hoogte veroordeeld zou mogen worden. Zij is, in weerwil van het misbruik, dat menschen ervan maken en ondanks de dwaling, welke menschen eronder mengen, eene goede gave, die neerdaalt van den Vader der lichten, bij wien geen verandering is of schaduw van omkeering.

Ook de nieuwere leer van schuld en straf bevat elementen, die niet straffeloos te verwaarloozen zijn. Zij heeft de onhoudbaarheid van de vrije-wilsleer, van het Pelagianisme, in het licht gesteld en op vele punten de leer der Schrift, de leer van Augustinus, der leer van Calvijn bevestigd en verklaard.

De wetenschap van dezen tijd ontsluit ons een tuighuis van apologetische wapenen.

Maar des te meer is het noodig, om daarbij van het principieele verschil, dat de Christelijke wereldbeschouwing over heel de linie heen van de moderne scheidt, ons bewust te zijn en hoe langer hoe meer bewust te worden.

Het is goed te weten, wat onze tegenstanders leeren en tot welke gevolgtrekkingen zij moeten komen.

Maar dat is tot op zekere hoogte nog voorbereidende arbeid. Wij mogen niet rusten, eer tegenover de moderne wetenschap, die hoe langer hoe meer aan de dwaling zich overgeeft, eene zelfstandige, Christelijke wetenschap is gesteld, die, omdat zij Christelijk is, des te meer *echte* wetenschap is.

MEER LICHT.

Als aftredende Rector doet Prof. Fabius, in eene noot op bladz. 82 zijner oratie de volgende mededeeling:

„In den zomer van 1899 meldden eenige bladen, dat Dr. H. H. Kuyper tot *buitengewoon* Hoogleeraar was benoemd. Toen later alleen van die tot *gewoon* Hoogleeraar gesproken werd, heeft dit bevreemd. Daarom zij hier de eenvoudige toedracht medegedeeld, dat Dr. Kuyper aanvankelijk door h. h. Directeuren tot *buitengewoon* Hoogleeraar was benoemd. Tengevolge van misverstand, inzoover het Curatorium aanstonds eene benoeming tot *gewoon* Hoogleeraar had bedoeld. Zoodra dit misverstand gebleken was, hebben h.h. Directeuren de benoeming veranderd. Aan den Senaat is zelfs officieel alleen de laatste medegedeeld."

Omdat *de Bazuin* indertijd tot de bladen behoorde, die het verband van de eerste en de tweede benoeming niet goed begreep, acht zij zich thans verplicht, om deze officieele mededeeling van den aftredenden Rector ter kennis harer lezers te brengen.

De benoeming had dus in het begin van Augustus plaats. En toen reeds had zij naar de bedoeling van h. h. Curatoren eene benoeming tot *gewoon* Hoogleeraar moeten zijn.

De benoeming, die later, in October, volgde, was maar het herstel van een verzuim, dat, tengevolge van een misverstand, door h.h. Directeuren gepleegd was.

Voor deze mededeeling zijn we dankbaar. Ze is leerrijk.

BAVINCK.

VRUCHT DER REDDING.

„Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd." Ps. 32 : 6a.

De Christen wordt beweldadigd, om anderen ten zegen te zijn. Gelijk de maan het aan de zon ontleende licht aan de wereld geeft, zoo ontvangt hij het licht van de Zon der Gerechtigheid, om er anderen meê te beschijnen.

Het Christendom sluit zelfzucht uit. 't Is eene hoofdvermaning: »Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij uwe goede werken mogen zien, en uwen Vader, die in de hemelen is, verheerlijken." Van het begraven der ons toevertrouwde talenten mag geen sprake zijn. Met Gods eer voor oogen, moet in de liefde worden gewandeld.

En de liefde is niet afgunstig. Door haar was ook Davids hart uitgebreid. Nauwelijks mag hij roemen: »Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde", of hij gevoelt zich gedrongen het heil van zijn naaste te zoeken. Dit blijkt uit wat hij verder zegt, uit heel het beloop van den Psalm. Ook uit zijn woord: »Hierom zal u ieder heilige aanbidden in vindenstijd." 't Is of de dichter zeggen wil: Wijl Gij, Heere God, mij genadig verlost hebt uit den droeven toestand, waarin ik verkeerde, zal ik, door dankbaarheid gedrongen, hiervan telkens spreken in het midden der gemeente, en mijne ervaring zal alle geloovigen opwekken, om in den bangen dag des tegenspoeds in den gebede U tot hun toevlucht te stellen, hulp en troost bij U te zoeken met het vast vertrouwen, dat dit niet te vergeefs zal zijn, maar Gij voor hen zult zijn, wat Gij voor mij geweest zijt, een vriendelijk Uithelper.

Gods barmhartigheid doet, zoo dikwerf zij openbaar wordt, hopen. Heerlijke uitreddingen geven moed. Treffende gebedsverhooringen wekken den geest des gebeds op. 't Is zoo op ieder gebied. Naar het vischrijk bevonden water spoeden zich de hengelaars. Waar goud gevonden werd, verzamelen zich de delvers. Op geestelijk gebied is het niet anders. En zoo heeft ook Davids ervaring in menig hart moed en hoop mogen wekken. Hij had dit verwacht: »Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd."

»*Hierom*", zegt hij; hij wil zeggen: mijne ervaring, nadat ik mijn hart oprecht en ootmoedig voor God heb uitgestort, zal verslagenen aanmoedigen, om in den gebede de vergeving hunner zonden en het slaken hunner banden te zoeken.

Het hart drong hem tot spreken, en de taal des harten dringt in het hart door. Johannes zegt: »hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens . . . dat verkondigen wij u." En ook Paulus beroept zich op wat hij zelf heeft doorleefd, als hij aan de Romeinen den heilweg wijst: »de wet des Geestes des levens in Christus", zegt hij, »heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods."

De dichter verwacht, dat, mede als vrucht van zijne redding, »ieder *heilige* den Heere zal aanbidden." Hij heeft het oog op godvruchtige menschen. Zij worden dikwerf in de Schrift heilig genoemd. Niet, alsof zij van nature heilig zouden zijn, want »het gedichtsel van 's menschen hart is boos van zijne jeugd af aan."

Maar de heiligheid van Christus wordt hun toegerekend uit genade, en door hen aangenomen door het geloof. Christus is hun van God geworden tot heiligmaking. Zij zijn in Hem gevonden. Zij hebben »niet hunne gerechtigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof in Christus is." Zij zijn wedergeboren door den Heiligen Geest. Kwamen tot waarachtige bekeering. Leerden in gehoorzaamheid aan het Woord zichzelven reinigen van alle besmettingen des vleesches en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods. Heiligheid is het doel der verkiezing: God heeft, zegt Paulus aan de gemeente te Efeze, ons uitverkoren, in Christus voor de grondlegging der wereld, »opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde." Heiligheid is het doel der verlossing: »Christus heeft zichzelven voor ons gegeven, opdat Hij ons verlossen zou van alle ongerechtigheid, en zichzelven een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken." Heiligheid is het doel der roeping: »de Heere heeft u geroepen, niet tot onreinheid, maar tot heiligheid." Wie niet naar heiligheid staat, kan in zijn hart de vergeving der zonden niet gevoelen. Bij den Heere is vergeving, opdat Hij gevreesd wordt. En zonder heiligmaking zal niemand God zien."

Bij de Godvreezenden is het verstand geheiligd. Zij hebben geestelijke kennis. Hun verstand is verlicht, om zichzelven te kennen en hun zondigen, diepschuldigen toestand, en God zooals de Schrift Hem openbaart.

Hun wil is geheiligd. Zij zijn oprecht tot de vreeze Gods genegen.

Door de ontfermingen Gods wenschen zij het lichaam te stellen tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande. Een onergelijke conscientie te bewaren voor God en menschen.

Hunne ooren zijn geopend voor de woorden Gods. Hunne oogen wenden zij af van de ijdelheid. Hun mond wenschen zij »bewaard met een breidel." Hunne handen wenschen zij niet uit te strekken tot onrecht. Voor hunne voeten wenschen zij rechte paden. M. a. w. »Hun geheel oprechte geest en ziel en lichaam wenschen zij onberispelijk bewaard tot op den dag van Jezus Christus."

(*Slot volgt.*)

NOTTEN.

VOLKSNOODEN.

Algemeene Vergadering

van leden van den
ANTI-VACCINE-DWANG-BOND
en van belangstellenden, te UTRECHT *in „Irene", Keistraat, Donderdag* 15 *November, te* 1 *uur.*

AGENDA.

Opening door den Voorzitter.
Verslag van den Secretaris.
„ „ „ Penningmeester.
Bespreking van de vraag: *of het beter ware dezen Bond op te heffen en een Bond op te richten waartoe* ALLE *tegenstanders van den* DWANG *kunnen toetreden;* dan wel, of deze Bond van CHRISTUS-belijders *moet worden gehandhaafd en versterkt,* en samenwerking met andere tegenstanders van den Vaccine-*dwang* gezocht?

Voorstellen van het Bestuur:

1. *Dat van* 1 *Januari af de contributie weder geïnd worde.*
2. *Dat besloten worde, een reizend Agent aan te stellen.*
3. *Het Bestuur worde aangevuld, en de aftreding geregeld.*
4. *Voorstel van den heer M. van Waart te Brakelen, tot bespreking van het wenschelijke der volgende* SCHOOLWETSWIJZIGING *in verband met de vaccine: Indien er geene poklijders in de gemeente zijn waar leerlingen schoolgaan of wonen, dan mogen ongevaccineerde kinderen op alle inrichtingen van onderwijs worden toegelaten.*

Verkiezing van leden des Bestuurs.

☞ Alle leden en ook alle belangstellenden, wien dit eenigszins doenlijk is, worden dringend opgewekt, deze Vergadering bij te wonen, waarover God de Heere Zijnen zegen gebiede!

Namens het Bestuur van den Bond,
L. LINDEBOOM, Hoogl. a/d. Theol. School te KAMPEN, *Voorz.*
DR. N. A. J. VOORHOEVE, Arts te 's-GRAVENHAGE, *Secr.*
J. JANSEN, Hoofd der Christ. School te ROTTERDAM, *Penningm.*

5 Nov. 1900.

Er komt hoop dat de opwekking van het Bestuur van dezen weeroplevenden Bond niet vergeefsch zal zijn. De meeste bladen bepaalden zich, weliswaar, tot een korte mededeeling, maar anderen hebben de circulaire in haar geheel geplaatst; ook zijn er die tot een woord van hartelijke instemming en waardeering zich gedrongen gevoelden. De houding tegenover zulke zaken, hetzij een zwijgend voorbijgaan, hetzij een hartelijk groeten, is niet alleen voor die zaken van beteekenis — zij kenteekent ook de geesten, de monden en de pennen. Moge nu Donderdag a.s. een flink bezochte vergadering het bewijs geven, dat ons Christenvolk, van allerlei stand en kring, — hetzij zij zelven de Vaccine goedkeuren, of overwegend bezwaar hebben — het gewicht van deze quaestie van recht en vrijheid beseft, en wil opwaken tot hulp der broeders en zusters, die met hun kinderen in de engte worden gedreven. Reeds zijn nieuwe leden toegetreden, en onder dezen ook artsen.

Een verrassende mededeeling bevat „*De Zeeuw*", van 6 dezer. Dankzeggend voor de toezending, houd ik mij ook aanbevolen voor het bedoelde No. van „*De Telegraaf*;" wie mij daardoor in staat kan stellen, geheel het artikel van Dr. Werndly te lezen, doet mij een genoegen, waarvan de lezers van *De Bazuin* ook kunnen profiteeren.

Ziehier wat „*De Zeeuw*" schrijft en mededeelt.

„Wij hopen dat de vergadering tegen den Vaccinedwang, 15 Nov. te Utrecht te houden, druk bezocht zal worden.

Laat prof. Lindeboom dr. Werndly te Utrecht verzoeken of hij die vergadering niet met zijn tegenwoordigheid zou willen vereeren.

Deze geneesheer is een moedig man.

In *De Telegraaf* is hij te velde getrokken tegen de Vivisectie, tegen de Inenting à la Pasteur en in zekeren zin ook tegen de Vaccinatie à la Jenner.

Laten wij even overschrijven wat hij over de Koepokinenting zegt. Het is koren op onzen molen. Het moedige aan om den anti-vaccinedwangbond krachtig te steunen.

Dr. Werndly dan schrijft:

„Verleden jaar kwam mij een rij statistieken [1]) onder de oogen, die aantoonden dat de koepokinentingen een nadeeligen invloed zouden hebben, omdat zij niet alleen de frequentie van maar ook de sterfte aan pokken zouden vermeerderen; daar zij liepen over verschillende landen, voor en tijdens den inentdwang en daar bovendien de cijfers sterk spraken, konden dergelijke mededeelingen niet nalaten indruk te maken, en die is bij mij door de repliek van dr. Rosenfeld [2]) niet uitgewischt. Het is dan ook mijns inziens *nog allesbehalve eene uitgemaakte zaak* dat de *sterke vermindering in het optreden*

[1]) „Die neue Zeit" XVII Jahrgang, II Band, 1898—1899, No. 36 en 37.
[2]) Idem No. 40 en 41.

der pokken op rekening van het inenten gesteld zal moeten worden."

Nu was deze dokter tot voor korten tijd een beslist voorstander ook van de vaccine; doch nu, zoo verklaart hij, is hij *teleurgesteld.* En dat zijn vertrouwen geschokt is, zeggen bovenstaande regelen.

Wij schrijven zijn naam op, bij de weinige andere van Nederlandsche artsen en geneesheeren die den moed hebben, tegen den stroom in hunner „wetenschappelijke" collega's, het nut der koepokinenting te betwijfelen en zich tegen den vaccinedwang te verzetten.

In dit land der vrijbeid moest de conclusie luiden: *„Zoolang nog één wetenschappelijk man aan 't nut, of zelfs maar aan de onschadelijkheid der vaccinatie twijfelt, zoo lang zij er geen vaccine-dwang.*

De laatste regels heb ik onderschrapt.

Zegt het voort!

Van Zeeland tot Groningen! In alle straten en stegen der steden en in de meest afgelegen dorpen en gehuchten van het „vrije" Nederland. Roept het uit voor de ooren van Nederlands Regeerders en Volksvertegenwoordigers, en voor het aangezicht van H. M. Koningin *Wilhelmina* en van Z. H. Hertog *Hendrik* — die God eerlang in Zijne gunst samenvoege!

Zegt het voort, opdat en totdat ieder wetenschappelijk man, ieder geneesheer van goeden naam, en ieder die billijkheden voorstaat, zich schame voor *zulk* een „protectie" van de vaccine, die het gemis van wetenschappelijke argumenten moet bedekken; en voor zulk een *dwang*, die èn de lichamen èn de zielen aantast. Men bedenke toch, dat ieder die *niet* tegen dezen dwang getuigt, mede verantwoordelijk wordt, bij God en bij de menschen.

Dat inzonderheid de *geneesheeren*, die Christus den Heere belijden, hun roeping verstaan. *Zij* zijn de aangewezen woordvoerders en verdedigers van recht en vrijheid naar het Woord Gods, tegen de drijverij der tyrannische geneeskunde en geneeskundigen, en de lichtgeloovige en gaarn onderworpen gedienstigheid der Overheden aan deze nieuwmodische „onfeilbare" leer en kerk, waarin de patronen der *hygiène* zich als priesters aanstellen. De Overheid moet zijn een rots, een eik, van en voor gerechtigheid. Nu stelt zij zich, wat de vaccine betreft, (en deze niet alleen) tot een onverstandige en partijzuchtige dienares van eene tijdelijk bovendrijvende meening in den kring der geneeskundigen.

Elk lid der Overheid en elk burger, die niet erkent dat zulk een dienstbaarheid en dwangoefening een oneere is en ophouden moet, eert ook zichzelven niet gelijk 't betaamt. Die brengt de geneeskundige wetenschap én practijk, alsmede het rechtsbesef en de wetgeving en rechtspraak in Nederland in verdenking en — in gevaar van zware overtreding.

Dr. *Werndly* ontvange onzen dank voor zijn getuigenis. De toezending van een ex. van dit No. zij hem een bewijs van onze groote belangstelling in zijn woord, en diene als dringende uitnoodiging om de vergadering Donderdag a.s. bij te wonen.

Geheel deze zaak en de a.s. vergadering zij voorts in de gebeden van al Gods kinderen aanbevolen!

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Maandagavond is de Gelderland met President *Kruger* te Djiboetie, boven in de Roode zee aangekomen. Wel een lange reis en op den koop toe moet daar drie dagen vertoefd om voorraad in te nemen! Of dan de reis in eenen door en naar Marseille gaat, schijnt nog niet geheel zeker.

Intusschen, de President is goed gezond, al is ook de ontsteking aan zijn oogen nog niet geheel geweken. Naar men zegt was hij zeer opgewekt, toen hij vernam, dat de Burgers den tegenstand voortzetten en niet zonder succes.

En dit laatste is zoo. Natuurlijk laten de Burgers soms ook een veer. Doch over het algemeen kan gezegd worden, dat zij geen terrein verliezen, maar integendeel de Engelschen dus aan het lijf hangen, dat dezen heel wat werk hebben om hunne positien in de steden en enkele dorpen te behouden. Wat de laatste betreft, teekent de kaart een bonte afwisseling van verliezen en herwinnen. Dan zijn de Engelschen er, dan komen de Burgers er weer. Zij nemen dan de soldaten hun goede kleêren benevens hun kruit en lood af, slaan hunne geweren stuk, maar laten ze daarna weder loopen. Intusschen gaan anderen naar de winkels, voorzien zich van al wat er aan goede spijze is en geven een wissel af op — de Engelsche Regeering in de Republieken. Vlak bij Kimberley veroverden zij tal van wagens met levensmiddelen. Hier en daar moeten de Engelschen reeds op half rantsoen leven! Op deze wijze hebben de meeste kleine Commando's het in den Vrijstaat beter dan in het begin van den oorlog. Om hier en daar zulke voorraden machtig te kunnen worden, laten zij soms voor enkele dagen den spoorweg ongemoeid. In het Noorden van de Transvaal gaat dit natuurlijk niet zoo; daar moeten de Burgers leven op hetgeen zij hebben en dit laat aan verscheidenheid heel wat te wenschen over. Toch houden zij ook daar vol. De regens nemen belangrijk toe, hetgeen den Engelschen weinig in den smaak valt. O. a meldt Roberts, dat de twee kleine colonnes, die den 1sten naar van-Wijksvlei in het Noord-Oosten trokken om het Boerenleger te Witkop te verrassen, om de stortregens, met een ijskouden stormwind gepaard, terug wilden. Maar daar zij elkander moesten steunen en eenige mijlen van elkander marcheerden, kon de eene niet om de andere terug. Het laager werd met het aanbreken van den dag verrast, doch zonder winst, want de arme Tommies waren zoo verkleumd van de kou, dat Smith-Dorrien, die zelf een der colonnes aanvoerde, „wijselijk" besloot terug te keeren. Maar toen vielen de Boeren „met groote stoutmoedigheid" aan; één hunner viel geen vijftig meter van de Gordons af. Maar, gelijk het steeds heet: „hun verliezen waren zwaar, aangezien het terrein vrij open en in het voordeel der Engelschen" was. Doch — voegen wij er bij — aangezien de verliezen der Engelschen waren: een kapitein en een soldaat van de Canadeesche bereden jagers gesneuveld, een kapitein van hetzelfde korps en een van de Gordons en twaalf man gewond, en een man vermist, trokken ze maar af! Bij Standerton deden zij den trein van Pretoria ontsporen. Was dit op Roberts gemunt? Tusschen Kroonstad en de Zandrivier (Vrijstaat) verrasten de Burgers zelfs een heele compagnie Engelschen in hunne versterking; allen moesten de wapenen met alles overgeven, om zelven later weêr losgelaten te worden met de versleten kleêren der Burgers. Doch zoo menschlievend als de Boeren zijn, zoo onmededoogend gaan de Engelschen voort met hun plunderen en verbranden van wat los en vast is. Ventersburg was door de Burgers verrast en werd daarna door de Engelschen plat gebrand! ... Als echter de terugkeerenden in Engeland aankomen, verzoekt Roberts hun geen jenever te schenken ... Wat huichelachtig Christendom toch! Geen wonder dat in de Kaapkolonie het bloed weer begint te kooken. Een telegram van Zondag geeft eenige bizonderheden over de roerigheid van de noordelijke distrikten van de Kaapkolonie. De bezetting, die tengevolge van het doodschieten van een Engelsch soldaat, die op patroelje was, in Philipstown gelegd is, is blijkbaar aanvullingsbezetting, aangezien er al troepen waren. Die soldaat zal wel niet in zijn eentje op patroelje zijn gegaan. Bij Petrusville, in het Noorden van het district Philipstown, moet zelfs een Boeren-commando zijn. Hoe de staat van zaken in de Kaapkolonie is, kan wel afgeleid worden uit het besluit van het Kaapsche Ministerie, dat geen hunner de inwijding van het Australische gemeenebest zal bijwonen.

In *Spanje* schijnt de Carlistische beweging, gelijk wij ook verwachten, reeds gefnuikt. Volgens de Regeering zou ze reeds geheel uit zijn. Maar zij gaat intusschen voort, allerwegen, in Madrid, Barcelona en elders, leiders in te rekenen; zelfs bisschoppen.

De bende te Baga is uit elkaar gejaagd. Een ongewapende bende, groot 20 man, die bij Puycerda de grens over wilde trekken, werd gedeeltelijk gevangen genomen. Er zijn ook eenige aanzienlijke geestelijken gearresteerd, o. a. de pastoor van de parochie Saint Laurent te Madrid, wegens het vinden van voor hem compromitteerende stukken. De gendarmerie nam de geheele Carlistenbende, die te Jaen zich vertoonde, gevangen. Alle bladen der Carlisten zijn opgeheven. Als dit alles waar is, zou de beweging tamelijk wel als gedaan mogen beschouwd worden. De Beurs wil het echter nog niet gelooven en blijft gedrukt.

Frankrijk is in de wolken. Bij gelegenheid van de oprichting van een standbeeld voor den vorigen President, S. Carnot, te Lyon, zond de Czaar een breed, vleiend telegram van gelukwensching aan den tegenwoordigen President, en deze antwoordde in hoogdravenden stijl, dat *heel* Frankrijk zijn dank deelt. Naar sommiger meening zou de Czaar thans weêr meer op Frankrijk aanhouden, omdat hij, nu hij zijne troepen uit China kan terugroepen — zinnen zou op een interventie in 't belang van de Zuid-Afrikaansche Republieken. Dat dit laatste zóó moge zijn. Maar als de Czaar op den vrede in *China* wacht zou 't nog wel wat lang kunnen duren, want over den vrede, het Hof, Li en Ching, hoort men niets. Wèl over gevechten, vooral ten zuiden van Peking. 28 Oct. is er hevig gevochten in de bergen op de grens van Shan-Si. Een corps van 1500 Engelschen en Duitschers kwam in gevecht. De Chineezen weerden zich dapper, doch moesten het onderspit delven.

Veldmaarschalk Waldersee seint zelf over een gevecht bij Tseking-Kuan aan den Grooten Muur gelegen. De vijand beschikte over 1000 man. Na een hevig gevecht werd hij verdreven met verlies van 50 man en 5 kanonnen. De Verbondenen hadden 6 gewonden en 1 doode. De Duitsche vlag werd op den muur geplant. Ook verhaalt de Engelsche generaal Campbell van een expeditie buiten Pao-tingfu. Hij trok naar Rinchu en kwam daar 31 Oct. aan. Op zijn tocht vernielde hij 4 sterke Boxersbenden en maakte veel krijgsvoorraad buit. Eindelijk wordt nog gewaagd van een zeer levendig gevecht in Chantung. Er werd een versterkt dorp genomen en veel voorraad buit gemaakt, terwijl de Boxers geducht klop kregen. Zelfs is er wrijving ontstaan tusschen de commandanten der Verbondenen te Shanghaï-kwan betreffende de keuze der plaatsen waar de respectievelijke machten hun troepen willen legeren. Dientengevolge is nu eene commissie benoemd, bestaande uit den oudsten staf-officier van iedere Mogendheid, om naar Shanghaï-kwan te gaan ten einde de kwestie der troepen-plaatsing op bevredigende wijze te regelen. Men ziet, op vrede en eensgezindheid gelijkt dit al heel weinig. Ook moet de stemming in *Japan* heel bitter tegen Rusland zijn en de Regeering daar sterk neigen tot Engeland en Duitschland. Ook zou de Mikado aansluiting zoeken bij den Keizer van China en trachten van China te krijgen wat Europa weigert. Dezer dagen hoorden wij reeds van een soort verbroederingsfeest te Shanghaï tusschen Japanners en Chineezen op den verjaardag van den Mikado. Opmerking verdient nog de verschoonende wijze, waarop Japan heeft gestreden en zich van iedere gewelddaad onthield.

Veel verwachting van vrede is er dus voorshands niet.

In *Noord-Amerika* behielden de Republiekeinen het veld, doch met veel minder stemmen meerderheid dan in '96. Mac-Kinley wordt dus herkozen Wij betreuren dit voor Zuid-Afrika en met het oog op de Imperialistische richting door Mac-Kinley gevolgd. Chamberlain kan tevreden zijn!

NOORDTZIJ.

Door 's Heeren goedheid den 26 dezer goed en wel thuisgekomen, is het de behoefte van ons hart, om *allen*, die tijdens de zware beproeving in den vreemde, door hun deelnemende liefde ons verkwikt, ja biddende en helpende onze lasten mede gedragen hebben, vooral den broederen predikanten, den kerkeraden en den vrienden te Middelburg en te Laar (Bentheim,) nog eens langs dezen weg onzen hartelijken dank te betuigen.

Niet het minst danken wij ook hier van ganscher harte de geliefde familie L. BOUMA en den WelEd. Zeergel. heer A. W. VERHEIJDEN, arts, voor de zelfverloochening en trouw, waarmede zij ons dien langen tijd *onverdroten* verzorgd hebben.

De Heere vervulle aan allen uit genade het woord zijner belofte, Matth. 5 : 7.

Mede namens de familie,
H. GRAEFE en Echtgenoote.

GOERLITZ, UFERSTRASSE 19.
31 October 1900.

Boekaankondiging.

Salomo's Prediker gerangschikt en verklaard door Ds. J. Kok, pred. te Nijmegen. Kampen J. H. Kok 1899.

Evenals de uitlegging van het Spreukenboek, zal ook deze practicale verklaring van den Prediker ongetwijfeld in veler smaak vallen. Ds. Kok bezit de gave, om den inhoud van een Bijbelboek tot eenige hoofdgedachten te herleiden, deze op eenvoudige wijze voor allen verstaanbaar te maken en op het menschelijk leven en zijne verschillende verhoudingen veelzijdig toe te passen. Zoo gaat hij ook bij de verklaring van Salomo's Prediker te werk. Hij brengt den inhoud tot drie deelen: *ellende, geloof* en *dienst* terug, weet de rijke stof van dit boek daaronder op geschikte wijze te rangschikken, en geeft in deze orde eene verklaring, welke dikwerf veel licht verspreidt en zich aangenaam lezen laat. Een groot deel van dit boek werd, wat den inhoud aangaat, in den vorm van Bijbellezingen voor de Geref. gemeente te Nijmegen ten gehoore gebracht. Thans kunnen ook vele anderen van dezen arbeid genieten. Met den Schrijver wenschen wij, dat zijn boek vele lezers vinden en ten zegen moge zijn.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Zoo de Heere wil en wij leven hopen wij met onze geliefde Moeder

Wed. J. P. OGGEL

op 16 November aanstaande haar **80stengehoortedag** te herdenken,

Hunne dankbare Kinderen,
D. J. OGGEL.
G. OGGEL—
BAKKER.
J. WIELAND.
M. J. WIELAND—
OGGEL

AXEL,
November 1900.

Onze geliefde Ouders

Johannes Adriaan Goedbloed

V. D. M.

EN

Pieternella Jacoba Meijler

hopen D. V. 10 Nov. hunne **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken, en Woensdag 21 Nov. hoopt onze geliefde Vader zijne **25-jarige Ambtsbediening** te vieren.

W. J. GOEDBLOED.
PA. P. GOEDBLOED.
J. W. GOEDBLOED.
JA. A. GOEDBLOED.
PA. T. J. GOEDBLOED.
J. A. GOEDBLOED.

NIEUWENDIJK (gem. ALMKERK),
5 Nov. 1900.

Den 16den Nov. hopen onze geliefde Ouders

H. DIJKSTRA,

V. D. M.

EN

J. G. DIJKSTERHUIS

den dag te herdenken, waarop zij voor **vijfentwintig jaar** in het huwelijk verbonden werden.

G. H. DIJKSTRA.
A. C. DIJKSTRA.
M. J. DIJKSTRA.
J. G. DIJKSTRA.
C. S. DIJKSTRA.

SMILDE,
Nov. 1900.

Eben-Haëzer.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde ouders

Martinus Bosman

EN

Johanna Louter

den 15 November a.s. hun **40-jarige Echtvereeniging** te herdenken.

Hunne dankbare Kinderen,
Behuwd- en Kleinkinderen.

RHOON.

Op 18 November 1900 hopen D. V. onze geliefde Ouders

Johannes Wilhelmus Poulus

EN

Gerarda Johanna Frederika Poulus—

KRAMER

den dag te herdenken, waarop de Heere hen voor **25 jaar** in den echt verbond.

Hunne dankbare Kinderen.

DEN HAAG,
6 Nov. 1900.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze innig geliefde Dochter en Zuster

GEESJE,

in den ouderdom van 33 jaren. Smartelijk valt ons en hem met wien zij weldra in den echt hoopte verbonden te worden, dit verlies, doch wij treuren niet als degenen die geene hoop hebben.

Namens de diepbedroefde Familie,
A. DIJK
en ECHTGENOOTE.

'S HEERENBROEK,
30 Oct. 1900.

Vrienden en Bekenden gelieven deze algemeene kennisgeving als eene bijzondere aan te nemen.

Heden behaagde het den Heere van leven en dood uit ons midden weg te nemen onzen oudsten Ouderling

JAN ALTHUIS,

in den ouderdom van 81 jaren en 6 maanden. Een langzame verzwakking maakte een einde aan zijn leven. Nog enkele maanden dan had hij eerst kort als Diaken en daarna als Ouderling de gemeente 40 jaren, naar de mate der gaven en krachten hem geschonken, met ijver en nauwgezetheid gediend. Hij rust nu van zijn arbeid, om te genieten, het loon den getrouwen arbeider toegezegd.

De Heere vervulle de ledige plaats in ons midden en vertroost de weduwe en kinderen met de vertroosting zijns Heiligen Geestes.

De Kerkeraad der Geref. kerk te Harlingen.
J. VAN GOOR, *Praeses.*
H. S. SIJTSMA, *Scriba.*
30 October 1900.

Heden behaagde den Heere heden plotseling van ons te nemen onzen lieveling

FREDERIK WILLEM,

den 20sten Augustus ons geschonken.

De bedroefde Ouders,
F. BRUINSMA.
L. CH. BRUINSMA—
FAHRENHORST.

ANNA-JACOBA-POLDER,
(ST.-PHILIPSLAND),
2 November 1900.

Heden ontsliep zacht en kalm, in haren Heer en Heiland, onze geliefde Moeder

Albertje Brunsting

laatst wed. van A. EISING, in den ouderdom van bijna 53 jaar.

Het leven was haar Christus en het sterven gewin.

Namens hare kinderen.
L. ZWIERS,
L. ZWIERS—
KUIPER.
K. ZWIERS.
J. ZWIERS.
G. EISING.

BEILEN,
5 Nov. 1900.

Tot onze diepe droefheid ontsliep zacht en kalm in zijnen Heer en Heiland, na een kortstondige ongesteldheid, onze innig geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

JAN SCHILPZAND,

in den ouderdom van bijna 63 jaar.

WED. R. SCHILPZAND—
ROTTERDAM, HILLEGOM.
R. SCHILPZAND, »
L. C SCHILPZAND—
ELFFERS, »
E. SPEER—
SCHILPZAND, AMSTERDAM.
H. W. F. SPEER, »
H. E. A. SCHILPZAND,
HILLEGOM.
M C. SCHILPZAND—
SCHRIJVER, »
E DEKKER—
SCHILPZAND, NIEUW-VENNEP.
J. DEKKER, (V. D. M.) »
N. V. VAN ZANTEN, HAARLEM.

Na eene kortstondige ziekte werd heden uit ons midden weggenomen, onze mede-opziener de heer

JAN SCHILPZAND,

in den ouderdom van bijna 63 jaar. Bijna 25 jaar mocht hij de gemeente, eerst als diaken en daarna als ouderling dienen. Met buitengewoon veel ijver en toewijding was hij steeds werkzaam in 't belang van het Koninkrijk Gods, met al de gaven, door den Heere hem verleend. Thans rust hij van zijnen arbeid, en geniet het loon, den getrouwen toegezegd.

Namens den Kerkeraad,
K. VAN DER WAL, *Praeses.*
J. H. STASSEN, *Scriba.*

HILLEGOM.
2 Nov. 1900.

Het behaagde den Heere, heden uit onzen kring weg te nemen onzen geliefden broeder

HARM BLOK,

in den ouderdom van 42 jaren. Bijna 2 jaren mocht hij in getrouwheid en met ijver de gemeente als Diaken dienen. Eene kortstondige ziekte maakte een einde aan zijn leven. Wij gelooven, dat hij thans behoort tot de triumfeerende kerk in den hemel. Trooste de Heere inzonderheid zijne diep bedroefde betrekkingen!

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk van Nieuwepekela,
M. MEIJERING, *Praeses.*
J. J. SCHOLTENS, *Scriba.*

NIEUWEPEKELA,
2 Nov. 1900.

Schonk de Heere ons gisteren eene welgeschapen **DOCHTER**, heden nam hij haar weder tot zich.

J. MEIJER JR.,
V. D. M.
C. K. MEIJER—
WEENER.

ZALTBOMMEL,
7 Nov. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelllng, ondervonden bij het overlijden van mijnen waarden Zwager, den heer WILLEM KOOIJMANS, betuig ik mijnen hartelijken **dank**

MEJUFFROUW W. DEN BREEMS.

DORDRECHT,
6 November 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling, ondervonden bij het overlijden van onzen waarden Vader, Behuwd-, Groot- en Overgrootvader, den heer WILLEM KOOIJMANS, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

ZWIJNDRECHT,
E. VAN NAMEN—
KOOIJMANS.
A. VAN NAMEN HZN.

DORDRECHT,
J. W. KOOIJMANS.
J. E. KOOIJMANS—
VAN DER STEENHOVEN.
MS. KOOIJMANS.
A. KOOIJMANS—
DEN BOER
M. KOOIJMANS.
J. KOOIJMANS—
VAN DEN HEUVEL.

DORDRECHT,
6 November 1900.

Daar het mij van wege de zeer vele betuigingen van belangstelling, bij mijn zilveren feest ontvangen, niet wel doenlijk is ze afzonderlijk te beantwoorden — zij het mij vergund door dezen aan allen mijnen innigen **dank** te betuigen voor zoo hartelijke en sprekende bewijzen van sympathie en waardeering.

M. NOORDTZIJ.

KAMPEN,
6 Nov. 1900.

Een BURGERJUFFROUW Ger. godsdienst, wenscht als **VERPLEEGSTER**, als **HUISHOUDSTER** of in een **INRICHTING**

geplaatst te worden.

Brieven **lett. A. A.** aan den Uitgever van *de Bazuin*.

Gereformeerde Kerk, Enkhuizen.

UITGELOOT:

de Nos. 35, 129, 169, 223, 227 en 262.

Deze Aandeelen, alsmede de vervallen Coupons, ter betaling te zenden aan

G. STRUIK Cz.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker **f 34.—**. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,

opgericht 1889, levert franco: No. 1. **Het nieuwe Reclamebed,** bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd, van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed,** inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd, 4 kussens, elk $2^1/_2$ pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **f 25,—.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

De verzending der Scheurkalenders van het Geref. Traktaatgen. »FILIPPUS" is begonnen.

Als Premie komt:

Een vijftal Lezingen van A. Wiersinga

in leven Hoofd eener Chr. School te Meppel, en:

Bij de wisseling der Eeuwen.

ZESTAL TIJDPREEKEN.

De Uitgave is voor rekening van het Ger. Traktaatgen. en al de winst dus ten behoeve van zijn arbeid.

De prijs is:

Beste Kal. met Premie	**f 1,—**
» » zonder Premie	**f 0,75**
Gewone Kal.	**f 0,40**
Beste Kal. geb. met Premie	**f 1,—**
» » » zonder Premie	**f 0,75**

Namens het Geref. Traktaatgenootschap »FILIPPUS",

F. P. D'HUIJ,
Middelburg. UITGEVER.

Verkrijgbaar:

Een fraai geïllustreerde Catalogus van boekwerken

die bij

G. F. CALLENBACH te Nijkerk

van Oct. 1899—Oct. 1900,

verschenen.

Deze Catalogus is een supplement op den **geïllustreerden Catalogus,** die in het najaar van 1899 verscheen. De bezitters van dezen Catalogus mogen niet verzuimen dit supplement aan te vragen Wie den Catalogus van 't vorig jaar niet bezit vrage beide aan, de toezending volgt **gratis** en **franco.**

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR

E. KROPVELD.

TWEEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksen op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

---

f 1.-- Pakket „Najaarsbloemen" Franco.

De lange avonden zijn er weer! Pluk nu eens deze Najaarsbloemen, en als er dan leeslust is, kunt gij weer volop genieten. Deze bloemen heb ik in den voorbijgaanden zomer zeer zorgvuldig gekweekt, want het is iets *bizonders*. Als ik de namen noem, dan kan het niet anders, of er is bij schier allen deze begeerte: „O, waren dat mijne Najaarsbloemen."

Welnu, men kan oud en jong deze bloemen gerust toevertrouwen; zij behoeven geen water, lucht of zonneschijn; verwelken nooit, zij zijn sterk, krachtig en altijd frisch. Ziehier dan de inhoud:

1e. Bertha Pemberthij of de gave die in n is, door Christina. Een alleraardigst werk. Met platen in geïllustreerden gekleurden omslag 138 blz. dik. Het verhaal is *pakkend*. 2e. De Goudmolen door Mevrouw Doedes Clarisse. Met platen en rijk geïllustreerden omslag in kleurendruk, 80 blz. Dit verhaal is zoo mooi, dat vergeten kan men het nooit weer. 3e. Een gevaarlijk vriend of drie maanden in Londen. Eveneens met platen en den omslag geïllustreerd in kleurendruk. Dezelfde schrijfster, 123 blz. dik. Dit verhaal is merkwaardig. 4e. Een degelijke leerrede van een der beste predikers. 5e. Een allerliefst prentenboek. Prettig en leerzaam voor 't jonge volkje. 6e. Keurige Christelijke liederen met muziek door P. v. Eik bewerkt. 7e. Een verhaal voor oud en jong door H. H. Dieperink Langereis. Beslist interessant. 8e. Een bon [geen kans- of loterijnummer.] 9e. Een ruime sorteering Christelijke gedichten en voordrachten door Verveen, Nieuw. Het zijn lentebloemen. Hierbij zijn ook bruilofts- en andere gelegenheids gedichten, flink formaat op dik mooi papier 150 blz. Geschikt voor alle feestgelegenheden. De inhoud is prettig, levendig, amusant, vooral als men hoort voordragen het Transvaalsch Bruilofsgedicht. 10e. Eene mooie Chr. Scheurkalender. De inhoud is degelijk.

ER KOMT NOG VEEL MEER.

Een sieraad voor de huiskamer Het blok is groot en geeft zeer veel lectuur, verhalen, gedichten, merkwaardigheden enz. 11e. Een aantal Christelijke Nieuwjaars- en felicitatiekaarten. In één woord mooi. 12e. 25 flinke Enveloppes. 13e. Een dubbele sponsendoos of spaarpot, fijn gelakt en prachtig beschilderd. 14e. Een stel frontknoopjes van buitenlandsch goud met paarlmoer (beweegbaar) en 15e. de 3. 13e 23ste en 33ste besteller enz. ontvangt een premie (handelswaarde één gulden.) Zie hier de inhoud. Oordeel nu eens zelf. Is het niet iets bizonders? Waarlijk, als men bij ontvangst 't pakket opent, dan komt u reeds de liefelijke geur tegemoet. Het laat zich dan ook wel begrijpen, dat dit pakket weer bij 100tallen de wijde wereld zal ingaan. Wil men dus een serie flinke boeken, een degelijken scheurkalender voor 1901 en ten slotte nog een handvol speelgoed voor de lieve jeugd, dan kan men ongetwijfeld niet beter doen en maakt onmiddellijk uwe postwissel gereed ad. f 1,00 of wil men liever, 21 postzegels à 5 ct., waarbij staat „PAKKET NAJAARSBLOEMEN", en na ontvangst van postwissel of zegels verzenden wij direct dit pak, per spoor of anderszins *franco* aan uw adres af. Bij ontvangst staat elk verwonderd. Die niet teleurgesteld wil worden met het bericht: hierbij uw postwissel of zegels terug, 't pakket is reeds finaal uitverkocht, plukke onmiddellijk deze bloemen.

Adres:

C. de BOER Sz. Sneek.

Elk die inteekent op het mooie Christelijke tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR" (alom door de Christelijke pers aanbevolen.) prijs per jaargang, franco thuis slechts 80 ct., kan gratis No. 9 of No. 10 kiezen uit bovenstaand pakket „NAJAARSBLOEMEN". Zending franco. Dit pakket is alom verkrijgbaar en de inteekening opengesteld op het degelijk tijdschrift „DE GOUDEN KANDELAAR."

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN

ACHT LEERREDENEN

DOOR

J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.

Pred. te Kampen.

Prijs f —,75.

K. J. ZOMER te Franeker geeft uit:

GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.

15 Leerredenen

DOOR:

T. BOS, J. DEKKER, A. DOORN, A. DE GEUS, J. J. IMPETA en A. ZOMER

8° formaat 256 blz.

Prijs f 1,80

(*Vooral den dienste van vacante Kerken*)

Dringend verzoek

aan de Eerw. Kerkeraden om ingevuld terug te zenden de toegezonden **Circulaire** met gevraagde opgaven voor de **Kerkelijke Statistiek** in het **Jaarboekje v/d Gereformeerde kerken voor 1901.** Spoedige toezending zal in dank ontvangen worden.

P. VAN DER SLUIJS,
ENKHUIZEN. *Uitgever.*

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR

S. VAN VELZEN,

in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.

TWEEDE DRUK. 289 BLADZ. f 1,00

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f1,00.***

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1,—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

Is verschenen:

SCHULD en STRAF.

REDE, gehouden bij het overdragen van het rectoraat der Vrije Universiteit den 20sten October 1900.

DOOR

Prof. Mr. D. P. D. FABIUS.

Prijs f 1.50.

Leiden. D. DONNER.

Boekverkooping - Kok - Kampen.

Op Dinsdag 20, Donderdag 22 Nov. en twee volgende dagen zal door **J. H. KOK te Kampen** onder den hamer worden gebracht eene

hoogst belangrijke verzameling boeken,

Theologie en Letterkunde,

waaronder vele **zeldzame** en **kostbare werken.**

De Catalogus wordt op aanvrage gaarne franco toegezonden.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR

J. BAVINCK

Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.

Negen Leerredenen.

167 bladz. 90 ct.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

De Achtenzestigste EN De Zestiende Psalm

vertaald en verklaard

DOOR

Prof. M. NOORDTZIJ

130 pag. groot 8°. **Prijs *f* 1,30.**

Salomo's Prediker

Gerangschikt en verklaard

DOOR

Ds. J. KOK

3 DEELEN ***Prijs f 3,—.***

In **linnen** Stempelbd. ***f 3,50.***

In **leeren** Stempelbd. ***f 3,90.***

De Leer van Lombroso en de Positieve School

DOOR

P. A. E. SILLEVIS SMITT

v. d. m. te Rotterdam.

GROOT 8°. **Prijs *f* —,30.**

Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar.

Verzonden zijn alle bestellingen op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

„CAPADOSE."

VEREENIGING VOOR GOEDKOOPE ZONDAGSSCHOOL-UITGAVEN.

VERSCHENEN:

HESBA STRETTON. **Nelly's donkere dagen.** Een verhaal uit Liverpool. Met 3 platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk *f* 0,30

MEESTER BERNARD. **Een verhaal uit den tijd der Hugonoten.** Met 3 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0,30

MEVR. SHERWOOD. **Uit den ouden tijd.** Een geschiedenis van vóór tweehonderd jaren. Met twee platen en omslag in kleurendruk. . » 0,25

R. C. VERWEIJCK. **Uit een jongensleven.** Een schetsje uit het Amsterdamsche volksleven. Met twee platen en geïllustreerden omslag » 0,25

E. GERDES. **Uit twee gevaren gered.** Een verhaal voor knapen. Met twee platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk. . . . » 0,20

A. J. HOOGENBIRK. **Hoe een hyena een mensch redde, en De verloren armband.** Met twee platen en omslag in kleurendruk. Vierde druk. . . . . » 0,20

EDUARD. **Rijk gezegend.** Een Kerstverhaal In geïllustreerden omslag met een plaat in kleurendruk. Tweede druk. . . . . » 0,15

P. J. KLOPPERS. **Een geloofsheld. Het leven van Maarten Luther.** Met een plaat en omslag in kleurendruk en portret van Luther. Tweede druk. . . . . » 0,15

Aan de leden werd een **present-Exemplaar** van **bovenstaande** uitgaven gezonden, benevens **de Catalogus** voor 1900 en **Het eerste vervolg** op den **Geïllustreerden Catalogus.**

***Het lidmaatschap kost minstens* vijf gulden.**

Ieder lid heeft het recht aan boekjes en kaartjes voor **DUBBELE WAARDE** te kiezen van het bedrag van zijn lidmaatschap.

Die voor *f* 10.— kiest is lid voor *f* 5.—,
die voor » 20.— » » » » » 10.— enz.

De Catalogus omvat 7 rubrieken, boeken en boekjes — *Studieboeken voor Zondagsschool-onderwijzers. — Boekjes ter uitdeeling bij het afleggen van Belijdenis. — Textbooks. — Muurteksten. — Zondagsschoolkaartjes en Tractaatjes en Kerstliederen* — **en bijna 400 Nos.** van *f* 1.90 tot 3 Cent toe.

Vraag den Catalogus die GRATIS gezonden wordt.

ROEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam.
Pretoria.

---

b.v. 3 boeken van *f* 1.90 ingenaaid voor *f* 2,85 in plaats voor *f* 5.70. Banden echter steeds voor den vollen prijs.

Tot 25 Dec. a.s. worden deze boeken, bij eene bestelling, welke minstens *f* 5.— bedraagt, geleverd voor den halven prijs

No. 1. HESBA STRETTON. **De groote Lijdensweg** op het Einde der 19e Eeuw. Prijs *f* **1.90,** geb. *f* **2.40.**

No. 2. HESBA STRETTON. **De Ware Eer.** Prijs *f* **1.50,** in stempelband *f* **1.90.**

No. 3. HESBA STRETTON. **Max Krömer.** Prijs *f* **0.90,** in stempelband *f* **1.30.**

No. 5. OLIVER M. NORRIS. **Nadya.** Nog iets uit de Lijdensgeschiedenis der Stundisten. Prijs *f* **1.90,** in stempelband *f* **2.25**

No 7. ARMIN STEIN. **Johannes Huss.** Een tijd- en karakterbeeld uit de 15e eeuw. Prijs *f* **1.50,** in stempelband *f* **1.90.**

No. 8. ANNIE LUCAS. **Een Zwerveling.** Prijs *f* **1.—,** in stempelband *f* **1.40.**

No. 9. A. M. GERTH VAN WIJK. **Prinses Sophie der Nederlanden.** Prijs *f* **1.90,** geb. *f* **2.50.**

No. 12. **Il W. S. Wees een zegen!** Een boek voor onze vrouwelijke jeugd. Vrij bewerkt naar het Duitsch van WEITBRECHT. Prijs *f* **1.50,** geb. *f* **1.90.**

☞ De *volledige* lijst der (tijdelijk) in prijs verminderde boeken is bij elken boekhandelaar te bekomen en bij den Uitgever

D. A. DAAMEN, Rotterdam.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer H. A. Hemmen te Zuidwolde (Gr.) f 18; door den heer J. Hospers Gz. te Bedum f 54,50; door den heer A. Pijl Jz. te Alblasserdam: uit Alblasserdam f 73,50; uit N. Lekkerland f 30,50, uit Sliedrecht f 19,50, samen f 123,50; door den heer T. J Greevelink te Heerenveen f 25,50; door den heer S. S. Hofstra te Assen f 41; door den heer J. Bouwes te Appingadam f 141,50; door den heer Slettenaar Hz. te Almelo f 33,50; door den heer A. Vingerling te Gouda f 93; door den heer J. van Bosheide te Voorst f 26,50; door den heer K. J. Stroes te Winterswijk (1899) f 25; door den heer Hk. Pluister te Heer Hugowaard f 17; door den heer Jn. Plas Jzn. te Purmerend f 89,25; door Ds. J. Wisse te Garijp f 73,50; door den heer D. A. Jaarsma te St. Nicolaasga f 36,50; door den heer W. Graafhuis te Groningen f 239,50; door den heer P. Goudappel te Delft 1e st. f 280; van mej. E. Hausmann te Elberfeld f 3.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Sliedrecht f 17,17½; van idem te Duisburg a/d R. f 6; van idem te Delft (½ coll.) f 55,32½; van idem te Steenwijk f 11,79.

Aan Schenkingen:

Gev. in de coll. Ger. kerk te Amsterdam van S. B. f 2,50; door Ds. H. W. van Loon f 4

Voor het Studiefonds:

Door den heer Notaris D. G. van Os legaat van wijlen mej. B. de Goede wed. C. J de Man f 500; door mej. C. P. v. d. Velde van de Meisjes vereen. te Schiedam »Onze verwachting is van den Heere f 15.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer Jn. Plas Jzn. te Purmerend f 2,50; door den heer W. Graafhuis te Groningen f 10,50.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 46.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 16 November 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

ZENDINGSBIBLIOTHEEK
VAN DE THEOL. SCHOOL.

Naar aanleiding van een ontvangen bericht van *Prof. P. Biesterveld*, dat de gedrukte Catalogus van onze Zendingsbibliotheek reeds gereed is, heeft ondergeteekende de eer het navolgende ter algemeene kennis te brengen.

De belangrijke Zendingsbibliotheek van wijlen *Ds. F. Lion Cachet* is door ZEerw.'s dochter, Mejuffr. *Rachel A. J. W. Lion Cachet*, afgestaan aan de Theologische School, deels in geschenk, deels in bruikleen.

Volgens besluit van Deputaten-Curatoren van de School, genomen in hunne vergadering van 3—5 Juli l. l., is aan deze Zuster een woord van dank gericht voor deze hare beschikking en wordt van hare schenking thans ook met warme dankbetuiging melding gemaakt in *De Bazuin*.

Voorts is, volgens besluit der laatstgehouden Generale Synode (zie Art., 57 Acta van de Generale Synode van de Gereformeerden Kerken in Nederland, gehouden te Groningen, van 15 tot 30 Augs. 1899) „het geheele Archief van de Zending dier Kerken, alle stukken en bescheiden, ook alles wat tot het Museum behoort, niets uitgezonderd, naar de Theologische School overgebracht en aldaar gedeponeerd, om daarvan een nuttig gebruik te kunnen maken".

De zorg voor Bibliotheek en Archief en Museum en het beheer daarover is door Curatoren der School opgedragen aan *Prof. Biesterveld*, die een en ander bereidwillig op zich heeft genomen en reeds nu — dank zij den lofwaardigen ijver, waarmede dit veel zorg en tijd eischend werk door hem is verricht! — van beide verzamelingen den Catalogus in druk heeft doen verschijnen.

Deze belangrijke Catalogus is verkrijgbaar gesteld bij den heer *J. Jansen*, Pedel van de Theologische School, te Kampen, tegen den prijs van f 0.25;

terwijl aanvragen om boeken uit de Zendingsbibliotheek moeten worden gezonden aan *Prof. P. Biesterveld*.

Met deze mededeeling wordt deze Bibliotheek in de gunst van allen aanbevolen. Worde door schenkingen haar inhoud steeds verrijkt!

L. Neijens,
Scriba van het Curatorium der Theologische School.

Amsterdam, 10 Nov. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

SCHIEDAM, Nov. 1900. Het was een plechtige en aangename ure, die onze gemeente met haren Leeraar op den avond van 7 dezer mocht beleven, welke zeer zeker een onvergetelijken indruk zal achterlaten. Onze geachte en beminde Leeraar, Ds S. T. Goslinga herdacht den dag, waarop ZEw., 25 jaar geleden, het ambt als bedienaar des Woords in zijne eerste gemeente aanvaardde. Een talrijke schare vulde het bedehuis, om de leerzame en practische rede te beluisteren. ZEerw. had tot tekst gekozen Joh. 1 : 16. Aan het einde van deze rede, kwamen verschillende broeders aan het woord. Eerst de oudste Ouderling K. te Slaa, namens den kerkeraad. Vervolgens Ds. D. Ringnalda, namens de zusterkerk, en Ds E Douma uit Rotterdam, namens de Classis, daarna Ds C. Steketee uit Middelharnis, en eindelijk Ds. F. W. Sluyter uit Maassluis. Deze onvergetelijke samenkomst werd door den Leeraar met dankzegging besloten, en na het uitspreken van den zegen, ZEw staande toegezongen door de gemeente Ps. 134 : 1, 3. Gode alleen de eer voor zijne onuitsprekelijke weldaden aan Leeraar en gemeente bewezen.

Namens den Kerkeraad der Gereformeerde kerk A,
J. van Spijk. Scriba.

—

AALDEN, 7 Nov. 1200. Heden werd, onder de leiding van onzen geachten Consulent, den Welew. heer Ds. G. Wiersma van Sleen, zonder hoofdelijke stemming, met algemeene begeerte der gemeente, tot Herder en Leeraar gekozen, de Eerw. heer H. N. Boukema, Theol. Caud. te Appelscha. De Heere, die alle harten in zijne hand heeft, geve ons dezen zijn jeugdigen knecht in zijne gunst, Hem tot eer, en zijne gemeente tot een blijvenden zegen, is onze hartelijke wensch.

Namens den Kerkeraad,
H. Nijenhuis, Scriba.

—

ANTWERPEN, 8/11 1900- Ds. K. J. Kapteijn van Axel heeft voor de kerk van Antwerpen bedankt.

Namens den Kerkeraad,
W. Rooze, Scriba.
39 Bervoetstr.

—

OLDEKERK, 11 Nov. 1900. Hedennamiddag werd door de gemeente, uit een te voren opgemaakt tweetal, met groote meerderheid van stemmen verkozen de Welceerw. heer H. N. Boukema. Candidaat te Appelscha. Geve de Heere, dat wij in hem den man zijns raads hebben gevonden, zoodat hij onze roeping aannemen kan.

Namens den Kerkeraad,
M Steenstra.

—

HANTUM c. a. HIAURE, 11 Nov. 1900. Hedenmorgen na den dienst des Woords maakte onze algemeen beminde Leeraar de gemeente bekend, voor de roeping naar Noord-Scharwoude c. a. te hebben bedankt. Waar de getrouwe Verbonds-God de gebeden der gemeente heeft verhoord tot haar blijdschap, is het onze innige wensch en bede, dat de Koning der kerk ZEerw. nog tot een rijken zegen stelle voor dit deel zijns Zions, ter eere Gods.

Namens den Kerkeraad,
P. J. Hoekstra, Scriba.

—

SPIJKENISSE, 11 Nov. 1900. Bedankt voor Beetgum door Ds. J. Douma te Spijkenisse.

P. Geldtelder, Scriba.

—

WERKENDAM *A*, 12 Nov. 1900. Gisterennamiddag was de ure aangebroken, dat onze geliefde Leeraar, de Welceerw heer Ds. A. Brink, naar aanleiding van 2 Petri 1 : 16, zegenend afscheid van ons nam. Een groote schare volks was opgekomen, die zelfs ons kerkgebouw niet kon bevatten De Leeraren Ds Osinga van de zusterkerk *B* en Ds. Nieboer van Sleeuwijk waren mede tegenwoordig Aan het einde der prediking sprak br. van Oord een welmeenend woord tot den scheidenden Leeraar en verzocht de gemeente te zingen Ps. 121 : 4. Daarna spraken ook Ds. Osinga en Ds. Nieboer een hartelijk woord Dat de Heere bij den voortgang met zijnen dienstknecht en gezin moge wezen, en hem ook voor de gemeente van Zuilichem ten zegen moge stellen, is onze hartelijke wensch.

Het adres is voortaan aan den *Scriba*.

Namens den Kerkeraad,
O. Brienen, Scriba

—

BURUM, 13 Nov. 1900. In de vorige week ontvingen we het voor kerkeraad en gemeente zoo verblijdend bericht, dat de Welew. heer A. H. Nieboer van Sleeuwijk de roeping naar hier aannam.

Namens den Kerkeraad,
P. Mollema, Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 12 Nov. 1900. Gistermiddag was het voor het laatst dat onze geliefde Herder en Leeraar, de Welceerw. heer Ds. J. Zijp, ons als eigen Leeraar in de bediening des Woords voorging; hij had als tekst gekozen Openb. 3 : 11*b*. Het was een plechtige en aandoenlijke ure voor Leeraar en gemeente om van elkander te moeten scheiden. Na een hartelijk, ernstig en zegenend afscheidswoord tot eene overgroote schare gesproken te hebben, werd onze scheidende Leeraar namens den kerkeraad toegesproken door den oudsten br. Ouderling, en namens genabuurde kerken door den Welceerw. heer Ds J. Hulsebos uit Vlissingen. Ten slotte werd ZEerw. staande toegezongen Ps. 121 : 4.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Pzn. Sr, Scriba.

—

HALFWEG, 12 Nov. 1900 Gister werd, onder leiding van onzen Eerw. Consulent Ds Breukelaar van Zaandam, na aanroeping van den Naam des Heeren, met goedvinden van alle mansleden, door den kerkeraad beroepen de Welceerw. heer Ds. J. van Haeringen te Katendrecht. Neige de Heere ZEerw. om deze roeping met vrijmoedigheid te kunnen opvolgen, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

De Classis Alkmaar zal D. V. vergaderen op 6 *Dec. a. s.* ten 9½ ure te *Helder*, in het Militair Tehuis.

Namens de roepende Kerk,
J. Baas Az., *Scriba.*

—

Classis Amsterdam.

De vergadering der Classis zal gehouden worden D. V. op 12 *December a.s.* Punten voor het Agendum worden ingewacht vóór of op 26 *Nov. a.s.* bij een der ondergeteekenden.

H. Groenendijk Azn.,
Vondelstraat 27.
J. Eijnikel,
1e *Jan Steenstraat* 104.

Amsterdam, 12 Nov. 1900.

—

Classis Koevorden.

De Classis Koevorden brengt aan hare zusterkerken in Nederland ter kennis, dat den 2 November 1900 Ds. *J. Joffers* met wederzijdsche bewilliging als dienaar des Woords van de Gereformeerde kerk te *Schoonebeek* is losgemaakt en beroepbaar gesteld voor de Gereformeerde kerken in Nederland.

Namens de Classis,
K. Oussoren, *Praeses.*
G. Wiersma, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Maasland *B* . f 3,00
P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 12 Nov. 1900.

—

Voor de Inw. Zending in den Z.-O.h. van Friesland.

Door br. J. Wouda van de Ger. gem te Maasland *B* f 5.00
P. A. Smilde.

Heerenveen, 12 Nov. 1900.

—

Inwendige Zending in Drente.

Ontvangen in Oct 1900: Kerk Velp *A* f 10,91, Hoogeveen f 21,48, Appelscha f 2,50, Assen f 30, Borger f 2,50, Een f 2.50, Gasselter-Nijeveen f 7, Norg f 5, Roden f 5, Smilde *A* f 20, Smilde *B* f 1,50 Vries f 5 Zuidlaren f 2,50, Schoonoord f 3, Koevorden f 5, N. Dordrecht f 5, Gees f 10,50, Emmen f 12,50, Berkel f 2,50, Naaldwijk f 2,50, Nijeveen f 4,56, Zondagsschool Odoorn f 1,59.

Voor alle deze bijdragen betuigen wij den gevers onzen dank Voorts bevelen wij onze behoeften der liefde van broeders en zusters aan, terwijl wij hopen, dat, nu wij den arbeid uitbreiden, de gaven der liefde ruimer zullen vloeien. Niet minder dan 31 sollicitanten hadden zich voor de benoeming van Colporteur-Bijbellezer aangemeld. Uit dit aantal hebben de Deputaten een dubbeltal geformeerd en denken eerlang tot eene benoeming over te gaan.

Namens Deputaten,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

—

Prov. Kas voor Hulpbeh. kerken in Overijsel.

Almeloo	f 3,57	Olst	- 2,06
Deventer *B*	- 4,50	Rijssen	- 3,43
Enschedé	- 21,23⅝	Vriezenveen	- 1,50
Enter	- 1,60	Wierden	- 3,38⅝
Haaksbergen	- 4,13	Wijhe	- 5,55⅝
Hengeloo	- 7,27⅝	De Krim	- 4,37⅝
Holten	- 2,—	N. Leuzen	- 4,14⅝
Nijverdal	- 10,47⅝		

Deventer, 9 Nov. 1900.

De Penningm.,
Scheps, v. d. M.

—

Voor de Theologische School.

Smilde *A*	f 13,07	½ c. Zwammerdam	f 4,98
's-Gravenhage *A*	- 134,—	„ Epe	- 2,56
½ c. Voorburg	- 11,27	Staphorst	- 4,—
Blokzijl	- 5,48	Stad-Vollenhove	- 3,—
Genemuiden	- 6,04	Dedemsvaart	- 27,31⅝
Kamperveen	- 2,51	Vroomshoop	- 8,67⅛
Langeslag	- 5,38	Lutten	- 7,77⅝
Oldemarkt	- 1,25	De Krim	- 7,83⅝
Rouveen	- 13,05	Bergentheim	- 2,50
Steenwijk *B*	- 10,06	Lemelerveld	- 0,77
Ambt-Vollenhove *A*	- 6,70	N.-Leuzen	- 6,—
Zalk	- 4,09⅝	Heemse *A*	- 15,26⅝
Zwartsluis	- 18,63⅝	Almeloo	- 8,32
Spijkenisse	- 9,29⅝	Deventer *A*	- 9,55
½ c. Ter Aar	- 1,51⅝	„ *B*	- 5,52⅝
„ Aarlanderveen	- 2,76⅝	Enschedé	- 18,95
„ Alfen a/d R.	- 13,70	Enter	- 4,40
„ Bodegraven	- 13,96	Haaksbergen	- 3,77⅝
„ Leimuiden	- 2,88⅝	Holten	- 1,91
„ Nieuwkoop	- 1,26	Nijverdal	- 11,56⅛
„ Nieuwveen	- 3,01	Olst	- 2,05⅛
„ Noorden	- 0,92	Vriezenveen	- 2,90
„ Oudshoorn	- 2,45⅝	Wierden	- 1,51
„ Waarder	- 5,93⅝	Wijhe	- 5,55⅝
„ O. Wetering	- 9,43	Ouddorp	- 1,60
„ Woerden	- 5,94	Oud-Beijerland	- 5,87
„ Woubrugge	- 1,38⅝	Rozenburg	- 2,59
„ Zevenhoven	- 2,02⅝	Zuidland	- 5,—

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. *J. Lagerwey* te *Zeist*, Corr. Cl. *Utrecht*, de contrib uit Zeist van Dr. A. G. Honig f 3, Mevr. Wed. G. H. Hoogeveen Dros f 3, Joh. van Hilten f 2,50, Mevr. Wed. M. W. Esser-Hovy f 2,50, Mevr. du Marchie v. Voorthuizen geb. Wttewaal van Stoetwegen f 5, G. Vrijhoff f 1, B. Teerink f 1, J. Lagerwey f 1.

Door Ds. *G. Doekes* te *Heemse*, Corr. Cl. *Ommen*, de contrib. uit den Ham, Corr. *S. Pastink* van Ds. J. J. Kuiper f 1, H Bartels f 1, S Pastink f 1, H. J. Immink f 1, J. Kroeze f 1, W. Scheppink f 1, A. Kamphuis f 1, J Reefhuis f 1, M. Laarman f 1, J H. van Laar f 1, M. Oudelaer f 1, J. Meijer f 1, G. H. Pastink f 1, Wed. J. B. Meijer f 2,50, M. Kleinnijenhuis f 0,75, H. Oudelaar f 0,75, G. J. Rutgers f 0,65, J. Moddejongen f 0,50, J. Kleinnijenhuis f 0,50, G Schepkate f 0,50, G. J. Koppelman f 0,50, J. H. Plaggenmars f 0,50, D. Zwenzelman f 0,50, G. Reefhuis f 0,50, J. Groothalder f 0,50, H. Meijer f 0,50, J. ten Brinke f 0,50. H. J. Bartels f 0,50, B. J. Immink f 0,50, W. Bartels f 0,50, J. Wolters f 0,40, G. J. Valk f 0,35, H. D. Laarman f 0,35, W. Wessels f 0,35, G. D Meijer f 0,35, J. Welders f 0,30, D. Bartels f 0,25, B. Laarman f 0,25, M ten Brinke f 0,25. A. B. Meijer f 0,25, A. Kamphuis f 0,25, H. D. ten Brinke f 0,25. D. ten Brinke f 0,25, G J. Kleinnijenhuis f 0,25, G. W. Reefhuis f 0,25, G. Laarman f 0,25, G. Jansen f 0,15.

Gift van H. Volkerink f 0,50.

De contrib. uit Vroomshoop, Corr. *T. Visscher* van Ds. G. Goris f 1, F C. v. d. Vorm f 1, K. Oordt f 1, W. Oordt f 1, J. Toersche f 1, T. Visscher Hz. f 1, G. J. Staarman f 0,50, P. Vaartjes f 0,50, A. L. Hekman f 0,50, E. Keddeman f 0,50, F. Diek f 0,50, R. Bosch f 0,50, J. Jansen f 0,40.

De contrib. uit Dedemsvaart, Corr. *H. v. Haeringen Kz*, van Ds. J. van Henten f 1, N. Rooseboom f 1, H. van de Graaf f 1, H. Padding f 1, H van Haeringen Az. f 1, J. A. Giethoorn f 0,25, H. van Haeringen Kz. f 1. D. J. Velzink f 1, A. van Haeringen f 2, W. van Haeringen Pz. f 2, W. van Haeringen Kz. f 1, H. van Haeringen Gz. f 1, P. Mos f 1 J. Bakker f 0,50, H. Hartman f 1, J. Drost f 1, J. J. Ruif f 1, Wed. J. A. Rooseboom f 0,50, J. Oostenbrink f 1,50, J. Kisteman f 1,50, H. Velzink f 0,50, J. Batterink f 0,50, H. Oostenbrink f 1, M. van der Graaf f 1. Gift f 0,50.

De Penningmeester
Zwolle, 10 Nov. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

Waarde Broeder,

Uit mijn vorigen brief hebt gij, hoop ik, gemerkt, dat ik geen vijand van den vooruitgang ben, dat ik aan den vooruitgang geloof, en mijne herinnering aan Smijtegeld niet wilde zeggen, dat wij nu Smijtegeld moeten gaan *nadoen*.

Ik geloof dus aan den vooruitgang, ook in de bediening des Woords. Maar ik geloof niet, dat de vooruitgang zoo regelmatig en snel gaat, als men schijnt te vermoeden. Ook geloof ik niet, dat alles wat zich als vooruitgang komt aanmelden, vooruitgang is. En ten slotte geloof ik ook, dat er geen vooruitgang bestaat zonder gelijktijdige verbastering, zoodat vaak aan de eene zijde verloren wordt, wat men aan de andere zijde wint.

Ik denk o. a. aan de z. g. moraalpreeken, die, in onze dagen, weder bijzonder in trek zijn bij het groote Protestantsche en kerkgaande publiek. Men heeft geen dogmatiek meer, dien naam waardig; men leeft in het onzekere omtrent het grootste gedeelte van de H. Schrift; men heeft zich volgestudeerd met godsdienstgeschiedenis; men is evolutionair ook op theologisch gebied; geen vreemdeling in de litteratuur van den dag heeft een ernstige levensopvatting en een oprecht verlangen om anderen nuttig te zijn; en zoo toegerust moet men elken Zondag den predikstoel beklimmen, om tot boeren en burgers het woord te spreken.

Wat zal men preeken?

Leerstukken? Maar dat zijn stukken leer, waar de menschen zich niet mee voeden kunnen.

Godsdienstgeschiedenis? Maar daarvoor is de gemeente, over het geheel genomen, niet ontwikkeld genoeg.

Stelselmatige uiteenzetting van het moderne Schriftgeloof, of van de moderne leer aangaande den oorsprong en de samenstelling van de boeken des Ouden en Nieuwen Testaments? Maar dan loopt men gevaar om door de schare voor een kwakzalver te worden aangezien, die zelf niet gelooft aan de realiteit der feiten, waarop zijn geheele beroep rust, en waarop geheel de eeredienst, voornamelijk het gezang, gebouwd is.

Sociale hervorming, of hervorming der sociale verhoudingen? Maar dan loopt men gevaar de gegoede en gezeten burgers te ergeren, in verdacht gezelschap te geraken en, ten slotte, in het Gooi terecht te komen, waar ieder, uit louter menschlievendheid en gemeenschapsgevoel, voor zichzelven leeft.

Blijft dus over: de moraal

De leer van het zedelijke, de levensleer, die alles omvat, wat wij van God, onszelven en onzen naaste weten en wat wij doen moeten, indien wij God en den naaste willen liefhebben.

De moraal, niet in den ouderwetschen, rationalistischen zin van Deugdenleer; maar in de nieuwerwetsche opvatting, als alle dogmatiek verslindende levensleer, als *zedelijk beginsel*, waaruit een nieuwe dogmatiek zal geboren worden met een godsdienstig gemeenschapsleven, dat geen ander formulier van eenigheid zal hebben dan dit eene: „Kinderkens, hebt elkander lief."

Nu, dit laatste is, op zichzelf genomen, zeker schoon. Maar hoe zullen wij liefhebben, die van nature geneigd zijn God en onzen naaste te haten?

Het komt mij dan ook voor, dat wij met onze Gereformeerde belijdenis, hoe langer hoe meer apart komen te staan, en de wereld-ontwikkeling, of wilt ge, de ontwikkeling van het godsdienstig en kerkelijk leven der Protestantsche volken, steeds verder zich verwijdert van de beginselen en daaruit afgeleide geloofsleer, met de practische toepassing op het leven, van de reformatie in de 16e eeuw. Voorts is mijn indruk van het leven deze: dat het op den voorgrond schuiven van de moraal, in alle tijden, het bewijs is van diep zedelijk verval onder de volken. Het is de reactie tegen het bestaande. Waar de zaligmakende genade Gods niet krachtig meer verschijnt en den menschen leert matig, rechtvaardig en godzalig te leven, daar treden alle ernstige mannen op met de moraal. Uit verschillend beginsel, en mitsdien met verschil van methode en doel. Maar bij alle verschil is er dan toch ook eenheid in het streven om het kwade tegen te staan en het goede te bevorderen.

Deze algemeene toestand schijnt mij, voor ons, Gereformeerden, niet zonder gevaar te zijn.

Hij kan ons prikkelen om tegen dien

geest der eeuw luide te getuigen en flink dogmatisch en beginselvast uit den hoek te komen, de wacht te houden bij de beginselen en zwaar te ijveren tegen verflauwing der grenzen, ook in de prediking.

Daar is nu, in het afgetrokkene, natuurlijk niets tegen. Het verdient in tegendeel toejuiching. Maar daarbij mag toch ook de eisch gesteld worden, dat men gematigd van zinnen zij. Ik zeg dit, wijl ik wel eens jeugdige broeders ontmoet heb die, naar mijn bescheiden meening, zelfs vóór zij nog in het ambt waren, zoo principieel en belijnd spraken, dat mijn hart, om zoo te zeggen, ineenkromp bij de gedachte aan de toekomst. En ook hoor ik, zoo nu en dan, wel eens iets, dat onwillekeurig de vraag deed rijzen: waar zal dat nu toch op uitloopen? Laat ik het met een voorbeeld u duidelijk maken.

Eenigen tijd geleden ontmoette ik een broeder, lidmaat van eene kerk in ons land. Ik vroeg zoo eens het een en ander van de gemeente en welken dominé ze nu hadden. En toen brak de bom los. Er werd nu zoo geheel anders gepredikt, dan de gemeente van ouds gewoon was. Toen ik vroeg, of er dan nu een valsche of ongereformeerde leer verkondigd werd, was het antwoord: o neen, dat zal ik niet zeggen. Maar wat scheelt er dan aan, vroeg ik weder. Er ontbreekt wat, zeide die broeder, iets dat we toch niet missen kunnen. De prediking is niet onderscheiden genoeg. Er wordt altijd gepredikt uit het verbond, meestal over teksten uit het Oude Testament. De geheele gemeente bestaat nu uit bondelingen, geloovige bondelingen. Onbekeerden bestaan niet meer. Ze worden als wedergeborenen beschouwd en behandeld, alles op uitwendige gronden, van doop en belijdenis. Van bevinding is geen sprake meer, deze wordt als ziekelijke mystiek terzijde gesteld of streng veroordeeld, en opwekking tot bekeering en geloof, als methodisme gebrandmerkt, dat van de Gereformeerde erve verwijderd moest worden, terwijl voor de geloovigen niets tot vertroosting overblijft dan eene voorwaardelijke genade: als we getrouw in den verbondsweg wandelen, dan zullen we ook den verbondszegen genieten, en daarmede uit. En dat kan toch zoo niet, zeide deze broeder met verheffing van stem. Als het zoo voorgaat, komen we onder het wee van de gerusten te Sion. Dan krijgen we een kerk, die den naam heeft, dat ze leeft, maar dood is; dan gaan de menschen met een ingebeelde wedergeboorte en met al hun Gereformeerdheid eeuwig verloren.

Ik begreep dezen broeder wel, maar wilde hem op dat oogenblik niet begrijpen; ik wilde hem geen gelijk geven. Ik wees er op, dat uit al het genoemde toch niets ongereformeerds bleek; dat Calvijn ook zoo gepredikt had; dat de kerk toch niets anders is dan de vergadering der geloovigen; dat ieder het voor zichzelven onderzoeken moest enz. Maar hij bleef er bij, dat de gemeente zoo niet was opgevoed en dat het zoo, op den duur, niet goed zou gaan. Ten slotte werd ik wat toeschietelijker, wees er op, dat de wezenlijke geloofskennis en het bevindelijke leven niet in de scholen geleerd wordt; dat het genadeleven eene vrijmachtige gave Gods is; dat men van een jeugdig dienaar niet eischen mag, wat alleen de practijk des levens leert, en dat hij en allen in de gemeente, die de geestelijke dingen geestelijk kunnen onderscheiden, weinig over den dominé moesten spreken, allerminst klagen, maar veel, zeer veel voor hem moesten bidden.

Zulke verschijnselen geven stof tot nadenken. Zij brengen onwillekeurig in herinnering, wat meermalen in de geschiedenis voorkomt, dat in tijden van diep verval, machtige geesten, met al de kracht die in hen is, naar het verleden terugroepen en de herleving van het verleden, met vastheid van overtuiging, profeteeren. Dat is de reactie tegen den geest der eeuw, of liever, dat is de uiting van een ideaal, dat geheel de ziel in beslag heeft genomen, en dat zoo lichtelijk in zelotisme ontaardt, in een ijveren zonder verstand, en den treurigen toestand schept, die gemeenten en leeraren van elkander verwijdert, en daardoor in het kerkelijk leven en in de kerkelijke huishouding een politieken geest brengt, door welken hij, die het scherpzinnigst is en het best redeneeren kan, het wint.

Voorwaar, dat is ook ijdelheid en een kwade zaak.

T.t.
W. H. Gispen.

Politieke Beschouwingen.

In het laatst van verleden week kwam er een bericht uit *Zuid-Afrika*, dat den Boerenvrienden onaangenaam aandeed. Even boven Kroonstad in den Vrijstaat toch gelukte het den Engelschen door een nachtelijken overval een voorttrekkende Boerenmacht dus te overvallen met bereden infanterie, dat een gedeelte der Burgers afgesneden werd, en ondanks heldhaftige en buitengewoon scherpe verdediging een deel der kanonnen verloren ging en een 150 Burgers gedood, gewond of krijgsgevangen gemaakt werden. De Engelschen verloren er ook honderd! Steijn en de Wet met het grootste deel ontkwamen echter. Toch zijn de Burgers er niet door ontmoedigd en schijnen zij voor de guerillà het verlies der kanonnen niet van zooveel beteekenis te achten. Moge dit zoo zijn. Alleen bij zoo betrekkelijk samengeschrompelde troepjes is een verlies van ruim 100 man (de Engelschen zullen wel overdreven hebben!) van beteekenis. De Burgers hebben zoo weinig te missen. Dat zij evenwel, zoo wij het nog niet wisten, op leven en dood vechten, bewijzen, ook bij dit gevecht weer, de beteekenende verliezen der Engelschen aan officieren vooral. Trouwens overal, voor zij aanvallen — betoonen de Burgers een moed, een taaiheid, die bewonderingswaardig zijn. Generaal French ondervond het op zijne aan verliezen zoo rijke marsch van Machadodorp naar Heidelberg, toen hij ternauwernood zijn konvooi kon redden. Jammer dat dit den Boeren ontging, want de Engelschen, ook in Pretoria en omstreken, leden honger.

Ook bij Belfast ondervond Smit-Dorien op geweldige wijze de kracht van de Boeren en overal waar zij maar eenigszins kunnen, in Transvaal en Vrijstaat niet alleen, maar ook in het Noorden en Oosten van de Kaapkolonie — vechten zij met kracht en niet zonder succes. Gebrek aan levensvoorraad, kleeding of kruit, hebben zij niet; ze weten dit telkens op de Engelschen te veroveren, die blijken gaven bij Rouxville en elders, dat de schrik weer onder hen komt. Veel meer dan vroeger is geheel het platte land in de handen der Burgers, en zelfs hoofdplaatsen als Bloemfontein worden, al is het slechts van de zijde der Boeren geveinsd, ten sterkste bedreigd. Dat Roberts moeilijk, zonder groot gevaar voor zijn leven weg kan komen, is zeker. Alle spoorwegverbindingen worden duchtig door de Burgers beheerscht.

De berichten uit *Spanje* blijven onzeker luiden. De Regeerings berichten zijn blijkbaar onwaar ten opzichte van den Carlistischen opstand. De particuliere berichten doen dit wel zien. Doch men vertrouwe ook deze niet al te zeer. Ziehier enkele: De *Voss. Zeit.* zegt dat wel degelijk een ernstige samenzwering is ontdekt, dat 8000 menschen in de gevangenis zitten. Vele bisschoppen en financiers moeten in 't complot betrokken zijn.

De *Frankf. Zeit.* bevat een correspondentie, die den toestand even ongunstig schildert. De correspondent wijst vooral op de onbeschaamde houding der Carlisten. De Carlisten gaan lachend de gevangenis binnen, als wilden ze zeggen „binnen een paar dagen zijn wij weer vrij." Hoeveel geestelijken bij de samenzwering ook betrokken zijn, dagelijks wordt nog in duizende kerken voor de Carlistenzaak propaganda gemaakt.

In Catalonie circuleeren zelfs postzegels met de beeltenis van Don Carlos en het jaartal 1900. Het aantal ingesmokkelde wapenen moet verbazend groot zijn. Het zijn alle Mausergeweren. Verder werden uniformen ontdekt, van welke de knoopen met „C. VII" geteekend waren. Ook de correspondent van de *Köln. Zeit.* ziet den toestand niet rooskleurig in. Hij zegt, dat de Regeering de sterkte der benden verkleint. Zoo werd een bende van 150 man opgegeven als slechts uit 15 bestaande. Berga moet maar schijnbaar in rust zijn. Gisteren werden te Barcelona nog weer kisten vol wapenen gevonden." . . . . . Toch achten wij den opstand voor geëindigd.

Indien het met de strijd op de *Philippijnen* zóó stond, konden de N.-Amerikanen spoedig hun troepen-aantal verminderen. Maar helaas. Wat los komt in China, zoo aan manschappen als aan schepen — moet er weer heen. De Philippijnen, blijven evenals de Boeren strijden voor hunne onafhankelijkheid en vrijheid, om 't even of N.-Amerika of Spanje ze aanrandt. En, tenzij Mac-Kinley, ondanks zijn groote electorale triumph, toegefelijker wordt en den Philippijnen hunne vrijheid wil verzekeren — zal ook N.-Amerika ondervinden wat het der Natiën aan schatten, bloed en gerechtigheid kost, die het imperialisme huldigen. Want ook generaal MacArthur geeft als zijn gevoelen te kennen, dat „de onderwerping der eilanden niet dan in een ver verschiet te wachten is. Inboorlingen en gemeentelijke overheden haten de Amerikanen met innigen haat en zij ondersteunen, waar ze maar kunnen, de rebellen.

Een groote land- en zeemacht zou gedurende e e n i g e jaren de Philippijnen moeten bezetten, eer men aan de vestiging van een geregeld bestuur kan denken." Moge de Heere een wending geven ten goede.

Van *China* is niet veel bijzonders te berichten. De vrede is nog in 't verre verschiet, al schijnen de Mogendheden het toch wat eens te worden over de voorwaarden. Zijn de berichten des aangaande juist — dan zou daaronder niet zijn opgenomen een eisch tot schadevergoeding aan de inlandsche Christenen en tot verbetering van hunne positie. Indien 't zoo ware zou het een droef sprekend bewijs zijn voor het zelfzuchtig, bloot materieel streven der Regeeringen!

Noordtzij.

P. S. President *Kruger* is met de Gelderland Woensdag in Suez (Egypte) aangekomen. Deze week komt hij derhalve nog niet in Frankrijk.

VEEL GEWONNEN, MEER VERLOREN.

IV. (*Slot*).

Mijn hoofdbezwaar tegen het betoog van K. Jr. is dus, dat hij „het ambt van ouderling tot een tijdelijk", in dit verband tot een *tweejarig* ambt maakt.

„Het feit ligt er nu eenmaal toe", dat het zoo is, wordt er beweerd zonder eenig nader bewijs.

Zeker, het feit ligt er toe, dat aftreding na tweejarigen dienst met of zonder herkiesbaarheid vrij algemeen is, maar daarmeê is het ambt zelf naar zijn aard en wezen n g niet in een *tweejarig ambt* verkeerd. Dat juist hebben de Gereformeerden tegenover dergelijke bedenkingen van de zijde van Independenten en Remonstranten dan ook altijd ontkend.

En geen wonder! Want de eerste kerken der Reformatie, die het er op gezet hadden om ook *het presbyteraat*, tegenover de ontaarding in Rome, weer in zijn oorspronkelijk karakter naar de H. S. te herstellen, hebben naar de uitdrukkelijke verklaring der Synode van 1578 de tweejarige verandering *ingezet* om redenen van *bijkomstigen* aard.

Zij vonden die verandering niet in de H. S. aangewezen, ook niet bij de kerken der eerste tijden in gebruik.

Zelfs hebben ze vrij algemeen getracht het er buiten te doen, gelijk de Ned. kerken in Engeland, alsmede de kerken in Schotland en Frankrijk.

De kerk van Genève wijkt hier af ondanks zichzelve. In zijn worsteling met de politieke macht, kon Calvijn het daar niet brengen tot een *zuiver kerkelijk* en dies *zelfstandig presbyteraat*.

Het bleef ook naar „de Ordinantiën" nog vrij sterk saâmgeweven met de politieke macht der overheid.

De kerken zagen zich voor en na door de omstandigheden gedron.en die verandering „in te zetten", maar nooit heeft men de loitrompet over die aftreding gestoken, alsof dat *nu iets was geheel naar den aard en alleszins naar wensch*.

Reeds de Wezelsche Artikelen van 1568 C. V. Art. 17 slaan een geheel anderen toon aan. Uitdrukkelijk verklaren ze, dat het besluit der aftreding genomen is *„wegens het groot nadeel van huiszake"*, voor de ouderlingen en diakenen aan hun dienst verbonden.

En hoe dan nog? Ging men uit van de gedachte dat „dienst" en „ambt" dan ook met den eenmaal gestelden termijn voorgoed waren afgeloopen, zoodat er van continuatie zonder herkiezing en herbevestiging geen sprake kon zijn?

Juist het tegendeel. Want de mannen van Wezel laten er op volgen: *„Zoo nochtans, dat het den kerkeraad vrijstaat de bekwaamste ouderlingen en diakenen, die van toegenegen wille zijn te verzoeken het volgende jaar of half jaar naar des Kerkeraads goeddunken de gemeente in hun beroep nog te willen dienen."*

Hier dus *continuatie* in den dienst, na exspiratie van den eerst gestelden termijn, *eenvoudig op verzoek van den kerkeraad*.

Dit nu bewijst, dat naar het oordeel dier mannen, „de dienst" of „het ambt" bij onderlinge overeenstemming bleef *doorgaan*, ook zonder „herbevestiging" en zelfs zonder „herkiezing".

Geen enkele volgende Synode ten onzent heeft dan ook *peremtoir* en *absoluut* aftreding voorgeschreven. Ook waar ze wordt bepaald, wordt altijd tegelijk vrijheid aan de kerken gelaten „naar hare gelegenheid en nooddruftigheid" te handelen.

Zoo hadden de Geref. kerken niet kunnen spreken, indien „het ambt der Ouderlingen „hun slechts een tijdelijk ambt" geweest was, hetzij dan eenjarig of ook twee- of driejarig.

Ook na exspiratie van den kerkrechtelijk, bij onderlinge overeenkomst, vastgestelden termijn, werd continuatie van dienst en ambt geoorloofd geacht, en blijkbaar als iets dat van zelf sprak.

Dit was dan ook geheel naar de beginselen en in den geest der Geref. kerken van dien tijd, gelijk uit de historie dier kerken en met name uit de historische wording van Art. 27 D. K. O. blijkt. Deze leert ons, overtuigend, dat we het in dit Artikel te doen hebben met een bepaling, *die niet is voorgeschreven door den Heere in zijn Woord, noch is opgekomen uit den aard van het ambt zelf*, maar die als *concessie* is aanvaard, ter oorzaak van moeilijkheden van verschillenden aard voor *regeerende* ouderlingen en diakenen aan de waarneming van dien dienst verbonden.

't Is dan ook meermalen in ernstige overweging genomen, of men ook *de regeerende ouderlingen* niet zou salarieeren, om alzoo perpetueelen dienst, of dienst „levenslang" mogelijk te maken. Algemeen was in dezen blijkbaar het oordeel, dat er principieel niet het minste bezwaar tegen bestond, „waar „dit volgens het oordeel van eenige kerk „noodzakelijk en tot meerdere stichting zal „wezen."

Doch ook om *financieele* redenen viel daaraan niet te denken, ten minste niet als algemeenen maatregel.

Toch komt in dit een en ander duidelijk uit, dat de Gereformeerden der 16de en 17de eeuw het ouderlingschap *naar zijn aard en wezen* volstrekt niet beschouwden als een *eenjarig* of ook *tweejarig* ambt, en veel minder *aftreding* en *herbevestiging* voor *noodzakelijk* of zelfs gewenscht rekenden, naar den aard van het ambt zelf.

Wie dat beweren en daarop staan en aandringen, handelen meer naar den collegialistischen geest der huidige eeuw, dan naar de beginselen der aloude Geref. kerken hier te Lande.

Dat is zoo duidelijk, dat zelfs een man als Voetius, als de Independenten en Remonstranten de Geref. kerken over „de aftreding" lastig vielen en deswege van afwijking der H. S. beschuldigden, nooit *die aftreding zelve* heeft trachten te verdedigen, *als overeenkomstig de H. S. en den aard van het ambt*.

Hij en ook andere Geref. canonici hebben slechts „verzachtende omstandigheden gepleit."

Er werd voor haar gepleit als *een concessie aan de practijk om bijkomstige redenen*, zonder meer. Als *iets heerlijks* en *begeerlijks* en *iets goeds* heeft dan ook Voetius haar niet verdedigd, *allerminst als een gebod des Heeren* of *als geboden door den aard van het ambt zelf*.

Dit was er zelfs zoover vandaan, dat hij, waar de Independenten aandrongen op *perpetuëelen* dienst der ouderlingen, uitdrukkelijk verklaart: er zijn er hier en daar onder ons zulke ouderlingen, die „levenslang" dienen, waarmeê hij blijkbaar wilde zeggen: „wij, „Gereformeerden, zijn er *principiëel* volstrekt „niet tegen."

Zelfs laat hij er de ondubbelzinnige verklaring op volgen: niemand zou er tegen zijn, dat zij, n.l. ouderlingen met *perpetuëelen* dienst of voor *„levenslang"* bij ons waren, indien het maar kon geschieden.

De mannen echter, die daarvoor tijd en gelegenheid hadden, ontbraken. Daarom moest er een concessie gedaan worden aan de practijk.

Van uit dit standpunt antwoordt en wederlegt Voetius dan ook vervolgens de beschuldiging der Remonstranten, dat de Gereformeerden „het ambt van ouderling tot een *„eenjarig* of *tweejarig* ambt" zouden hebben gemaakt.

Vooreerst laat hij uitkomen, dat *de tweejarige dienst* bij de Gereformeerde kerken geen zaak *van principe* is, want, zegt hij, wij hebben in sommige onzer kerken ouderlingen die „levenslang" dienen.

Sterker nog verklaart hij in de tweede plaats: ook de onzen belijden dat ze wel zouden wenschen, dat overal mannen waren te vinden, die *perpetuëel* of *levenslang* dat ambt zouden kunnen waarnemen.

Principiëel verklaart Voetius zich dus in overeenstemming met de Gereformeerden van zijn tijd voor *perpetuëelen dienst*.

Hij ziet zich echter genoodzaakt „verzachtende omstandigheden te pleiten met de opmerking: „in den eersten tijd der Refor- „matie viel daaraan niet te denken".

Alzoo heeft de nood der tijden gedrongen om „die *verandering in te zetten*" wegens gebrek aan de vereischte mannen.

Maar moet er dan niet worden aangedrongen om tot den *perpetuëelen* dienst, den dienst „levenslang" terug te keeren?

Och, antwoordt hierop Voetius, nu *die gewoonte* (van aftreding) eenmaal is ingevoerd, zie ik er niet zoozeer de noodzakelijkheid van in, dat we al te zeer op verandering in dezen zouden aandringen.

Verandering van die gewoonte (zegge *gewoonte* en werkelijk iets anders is zij niet) zou dan ook niet in den smaak van de toenmalige politieke overheden geweest zijn.

Deze zagen wel gaarne een *presbyteraat* en *consistorie* of kerkeraad, die niet zoo vast in den zadel zaten. Verandering of wisseling in dezen was naar het hart der politieke heeren.

De kerken wezen gaarne op de tweede helft van Art. 27, waarin haar vrijheid van handelen in dezen naar eigen oordeel tot welzijn der kerken verzekerd was; maar daartegenover wezen de politieke overheden met dreigenden vinger op de eerste helft, waar „aftreding" was voorgeschreven.

Een stabiel presbyteraat en diensvolgens een meer stabiel of vast consistorie was niet, wat de politieke overheden van dien tijd begeerden evenmin als de Coccejaansche predikanten.

Doch afgedacht daarvan, was ook een man als Voetius, die zoozeer voor de vrijheid en zelfstandigheid van kerk en consistorie ijverde, zoo weinig met *de gewoonte* van tweejarig aftreden ingenomen, dat hij, hoewel hij niet al te zeer op verandering zou willen aandringen, toch wel zou wenschen dat „de „dienst der ouderlingen ten minste drie of „vier jaren *onafgebroken* mocht duren naar „de vrijheid en in het belang der kerken en „ouderlingen."

Zelfstandigheid en *stabiliteit* van presbyteraat en consistorie werd door de Gereformeerden van dien tijd in het belang der kerken gewaardeerd en gezocht, ook waar ze krachtens hunne beginselen een afkeer hadden van alle hierarchie.

Deze stabiliteit nu zagen ze niet bevorderd door besliste aftreding en verwisseling om de twee jaren. De thans begeerd wordende „herbevestiging" zal zeker allerminst in die richting werken.

Daarom kan ik ook niet voor deze pleiten en wel het allerminst om er *een eisch of voorwaarde* van te maken bij gewenschte samensmelting van kerken.

Wat in onzen tijd van conventioneel gezag en collegialistische beginselen moet strekken, zij het ook onopzettelijk, om grondslag, karakter en werking van het presbyteraat te verzwakken, dient niet bevorderd maar bestreden en beslist weerstaan.

Laat dat streven over aan de collegialistische genootschapsbesturen, die in het ouderlingschap niets anders dan een gewone bestuursfunctie zien, maar val er onze Geref. kerken niet lastig meê.

Daarom moeten we bij ons reeds uitgesproken oordeel blijven, dat door het betoog van K. Jr. wel veel schijnt gewonnen voor de practijk van het kerkelijk leven, maar dat er in verband met zijn bewering, dat „het ouderlingschap een tijdelijk ambt" is, thans dus een tweejarig, meer verloren wordt. Verzwakking, versapping van het presbyteraat, als instelling des Heeren, ook in het bewustzijn der kerken zelve, moet er noodwendig het gevolg van zijn. En daarin kunnen we geen zegen voor de kerken des Heeren zien. En ik twijfel niet of daarin is ook br. K. Jr. het met mij eens.

D. K. Wielenga.

KERSTFEESTGAVEN.

Zondagscholen Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen: Van Mej. Maatje Kant van Andel te Gorinchem, een postwissel groot f 6 en een doos met 10 paar kousen, 6 pakjes kindermeel, 5 paar polsmoffen, 5 paar wantjes, 5 jongensdassen, 5 doosjes griffels, 5 doosjes zeep.

Ach wie volgt dat schoone voorbeeld? Die jongedochters van Andel verblijden ons elk jaar. Och vrienden en vriendinnen, helpt ons toch om 's Heeren wil, om die v e e r t i e n arme Zondagscholen wat kleederen, versnaperingen en prijsjes te kunnen geven. Straks is de tijd er weer. Och laat ons met de onderwijzers niet verlegen staan. Ontfermt u toch om Jezus wil.

Uw vragende Vriend,
J. Wouda,
Corr. van Jachin.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van Mej. Varekamp, 's Gravenzandef 1,00
„ Ds. T. Pilon, Bandjermasin Neerlandsch Indië . . . . . f 20,00
Van V. K. te Hattem: Dankoffer wegens het vrijloten van zijn zoon . - 2,00
Van Dr. Franssen, Zwolle . - 5,00

Als eens ieder vader het uitnemende voorbeeld van dien broeder uit Hattem volgde, wat zouden we dan een dankoffers hebben ontvangen. Of zijn er anders geene zonen uit Cbristelijken huize vrijgeloot, of hebben we onze dankerkentenis op andere wijze betoond? Beide is mogelijk; maar het eerste althans niet waarschijnlijk. Laten we dan herst llen, wat we hebben verzuimd, en niet vergeten, dat er geschreven staat: „Offert Gode dank, en betaalt den Allerhoogste uwe geloften."

Voor al het ontvangene onzen hartelijken dank.

E. Kropveld.

Rijswijk, 9 Nov. 1900.

Buitenlandsche Kerken.

Een adres aan onze Koningin van de Alliantie van Gereformeerde kerken. — Op de vergadering van deze Alliantie te Washington in September van het vorige jaar werd besloten, aan H. M. Wilhelmina een adres van gelukwensching te richten na de aanvaarding van de regeering. De aanbieding van dit adres werd opgedragen aan eenige Belgische leden der Alliantie, die hieraan in de maand Mei voldaan hebben. Het stuk is, behalve door het Moderamen der Alliantie, onderteekend namens negen-en-vijftig kerken over de geheele wereld, die onder den Gereformeerden of Presbyterianen-naam bekend zijn. Dr G. D. Mathews, Gen. Secretaris, heeft er aan toegevoegd een mededeeling van het ontstaan en de geschiedenis der Alliantie.

Wij laten hier het adres volgen.

„Ondergeteekenden, vertegenwoordigers van de Presbyteriaansche kerken der geheele wereld, wenden ons met verschuldigden eerbied tot Uwe Majesteit, om onze gelukwensching aan te bieden bij Uwer Majesteits bestijging van den troon der Nederlanden. De Presbyteriaansche takken der Gereformeerde kerk gevoelen zich tot onvergetelijken dank verplicht aan de voorvaderen van Uwe Majesteit uit het Huis van Oranje en aan het volk van Uw land. In elke lijdensperiode, die op de Reformatie volgde, waren het de Nederlanden, waar de Hugenoten van Frankrijk, de Waldenzen van Italië, de Gereformeerden van Schotland, de Puriteinen van Engeland en vele anderen een toevlucht zochten en vonden tegen de vervolgingen, waaronder zij in hun vaderland te lijden hadden. Uw volk nam de vluchtelingen met alle Christelijke liefde op, verzorgde hen van alles, wat zij noodig hadden en verzekerde hun volle vrijheid om God naar hun geweten te dienen, terwijl uwe Vorsten hun bescherming verleenden tegen de vreemde mac ten, die hun kwaad zochten te doen.

Sedert dien tijd, en dank zij de hulp en bescherming, welke de Presbyteriaansche kerk toen op zoo liberale wijze ten deel viel, heeft deze zich onder den zegen des Heeren in vele landen uitgebreid, zoodat het getal harer leden in hare onderscheidene takken thans ongeveer 25 millioen bedraagt. En hoe verschillend de talen ook zijn, van welke deze millioenen zich bedienen, zoo zijn zij toch één in geloof, liefde en hoop en in de aanhoudende werkzaamheid, waardoor zij de eer van hun Heere en Heiland Jezus Christus en de uitbreiding van zijn rijk trachten te bevorderen.

Omdat wij ons nu in herinnering roepen, hoezeer onze voorvaderen aan het Huis en het volk van Uwe Majesteit dank verschuldigd waren, en het erkennen, hoe groote weldaden daardoor aan ons zelven ten deel geworden zijn, wagen wij het in onderdanigheid Uwe Majesteit als een lid der Presbyteriaansche kerkgemeenschap bij deze heugelijke gelegenheid in naam der talrijke kerken, die wij vertegenwoordigen, de diepe voldoening uit te spreken, welke wij gevoelen bij gelegenheid van de groote eer, die God aan Uwe Majesteit en Hoogstderzelver Koninklijk Huis heeft geschonken.

Wij bidden den Almachtigen God, onzen hemelschen Vader, dat Hij voortgaan mag, Uwe Majesteit rijk te maken in de zegeningen zijner genade en gunst, dat Hij U. M. een lange en gelukkige regeering geve over een trouw en welvarend volk, terwijl Hij U. M. als een Christelijke vorstin sterke om steeds ook de aangelegenheden van zijn rijk te bevorderen, welke gerechtigheid en vrede en blijdschap is in den Heiligen Geest, en dat, als de dagen van Uw aardsche rijk ten einde gaan, Hij U die kroon der gerechtigheid verleenen mag, die nimmer vergaat."

Van het ontstaan en de geschiedenis van de „Alliantie van Gereformeerde kerken met Presbyteriaansche inrichting" zegt Dr. Mathews in het bijschrift tot dit adres, dat zij ontstaan is in 1875, toen in London een samenkomst gehouden werd met het doel om de Engelsch sprekende kerken in Groot-Brittanië en Amerika in nadere aaneensluiting met elkander en met de Gereformeerde kerken op het vasteland van Europa te brengen. De betrekking, die vroeger tusschen deze kerken bestaan had, zou men weer wenschen te herstellen, om tot haren opbouw te kunnen werkzaam zijn zonder zich in te laten met de verhoudingen van die kerken tot hare regeeringen en tot de landen, waarin zij bestaan.

Om dit doel te bereiken komen van tijd tot tijd afgevaardigden van de tot de Alliantie toegetredene kerken samen in verschillende deelen der wereld. Deze samenkomsten, „Conciliën," hebben plaats gehad te Edinburgh 1877, te Philadelphia 1880, te Belfast 1884, te Londen 1888, te Toronto (Canada) 1892 te Glasgow 1896 en te Washington 1899.

Deze „Conciliën" hebben er reeds veel toe bijgedragen vriendschappelijke gevoelens tusschen predikanten en leden der verschillende kerken te wekken en te bevorderen, de kennis van de toestanden der enkele kerken algemeen te maken en vooral op het gebied der Heidenzending elkander te steunen. Op dit oogenblik zijn bijna 60 Gereformeerde kerken met Presbyteriaansche

inrichting over de geheele aarde verspreid in deze Alliantie vereenigd, zoodat deze vereeniging in waarheid een oecumenische geworden is, terwijl uit de statistieke opgaven, die op iedere algemeene vergadering gegeven worden, gebleken is, dat deze kerken te zamen ongeveer 25 millioen zielen tellen. Deze gemeenschap van Christenen staat zonder twijfel niet achter bij eenige andere kerkelijke gemeenschap, wat de opvoeding des volks, de broederlijke liefdadigheid, den geestelijken arbeid betreft.

Tot zoover Dr. Mathews. Wij willen het schoone doel der Alliantie niet in twijfel trekken en evenmin haar aanvankelijke vrucht ontkennen, maar wij achten haar standpunt te onbelijnd en dies te zwak, om werkelijk zulk een invloed uit te oefenen, dat de zich Gereformeerd en Presbyteriaansch noemende kerken, waar die in zoovele dingen van het Gereformeerde spoor afgeweken zijn, weder de zuiverder Gereformeerde paden kiezen. Zoo men niet te veel aan den Gereformeerden naam hechtte, zou men niet zeggen, dat de aan de Alliantie aangeslotene kerken 25 millioen zielen telde. Menige kerk wordt nog Gereformeerd genoemd, die volstrekt dien naam niet dragen kan. De Alliantie rekent b. v. de Ned. Herv. kerk ook nog tot de Gereformeerde kerken, gelijk zij in het buitenland steeds zoo genoemd wordt. Van de 59 aangeslotene kerken zijn er meer, die in bijna gelijke conditie verkeeren.

5 Oct. 1900. SCHOLTEN.

Toen vóór twintig jaren de eerste Zwitsersche zendelingen in het district Spelonken aankwamen, was de invloed der waarzeggers, regenmakers en tooverdokters zoo groot, dat zelfs verscheidene blanken daaraan geloofden. De Portugees Albasini zond geregeld vee naar de befaamde Koningin Modjadji in tijd van droogte, en raadpleegde de waarzeggers en hun gebeente bij diefstallen, ziekten en sterfgevallen. Marteling en moord van die gewaande toovenaars waren tevens menigvuldig.

—

Lewanika, het opperhoofd der Barotsi, bekende eens aan den heer Coillard, dat hij eenmaal dicht bij het koninkrijk Gods was geweest „En indien gij dit eens gedaan had, zeide de missionaris tot hem, indien gij u bekeerd hadt en vrijmoedig aan den Zaligmaker overgegeven, gelooft gij niet, dat er dan groote veranderingen rondom u zouden plaats gehad hebben? Terwijl gij nu een hindernis zijt voor de deur der kerk voor velen, die er zouden kunnen ingaan."— „Wellicht antwoordde de Koning, maar indien ik mij bekeerd had en velen mijner lieden mij hadden gevolgd, zou dit geene ware bekeering geweest zijn, kunt gij toch wel begrijpen. En welke aanwinst zou dit dan voor het Evangelie geweest zijn?"

—

Op de Pastorale Conferentie, die 13 Juni l. l. te Berlijn gehouden werd, verklaarde professor Seeberg, nadat hij het Christendom als absoluten godsdienst had gekenschetst, dat hij het niet eens was met de richting, die de kerk hand aan hand met den staat wil laten samengaan in de worsteling tegen de ontbindende machten dezer eeuw. De kerk zeide hij, moet niet alleen de fakkel der waarheid omhoog houden maar ook die der liefdadigheid. Zij moet door woord en daad den wil van den Heer Jezus uitroepen. Wat het Bisschoppelijk recht van den staat op de kerk betreft, — dat in den tijd der Hervorming is toegestaan, — is het spijtig dat men, wat toen slechts tijdelijk was, opgevoerd heeft tot de hoogte van een ideaal. Het weinigje vrijheid, dat men de kerk gegund heeft, komt velen voor als de uiterste grens te zijn, waarop zij kan aanspraak maken. Maar zedigheid, bescheidenheid en onderwerping zijn niet ten allen tijde deugden.

—

Van wijlen professor Edwards Park van Andover, N. Am., werd in de „Christianisme" geschreven, dat hij een prediker van talent was. Hij was ook van meening, dat een predikatie, telkens als ze weer gedaan wordt, opnieuw moet geboren worden. Hij zelf zag of werkte zijn leerredenen weer over, wanneer hij ze andermaal gebruikte. Zijn methode was als 't ware een verstandelijke oefening; waarbij de stroefste logica gepaard ging met humoristische anecdoten en fijne zetten. Men verhaalt, dat hij, in Duitschland zijnde, eens een gesprek aanknoopte met Strauss, den ongeloovigen schrijver van het leven van Jezus, die hem echter niet kende. Park deed Strauss eenige eenvoudige vragen, op Socratische manier en kwam zoo van vraag tot vraag. Eindelijk liet hij Strauss iets zeggen, dat in besliste tegenspraak was met hetgeen pas gezegd had. „Wie zijt gij? . . . vroeg Strauss hem toen . . . Maar ik weet al wie gij zijt. Gij zijt de duivel in persoon; of misschien zijt gij professor Park." . . .

—

De steden Straatsburg en Metz hebben straten, welker namen aan de misdaden der middeleeuwen herinneren. Te Straatsburg is de straat „Brûlée" gebouwd ter plaatse, waar vroeger het Israëlietisch kerkhof lag. Hier werden in 1349 op aanstoking der monniken 2000 Joden verbrand. Dit werd aangetoond door C. Hacken-Schmidt in een boek over „de Jodenstraat te Straatsburg." — Te Metz heeft de straat, waar het paleis der inquisitie stond, den naam van „Nexirue" of „Moordstraat", omdat de inquisiteurs het woord „nex" of „dood!" onophoudelijk gebruikten in hunne rechtszittingen. Gelijk ten onzent de beruchte Hessels, al duttende en zich de oogen uitwrijvende, in den Bloedraad meermalen zijne stem uitbracht, met de korte woorden; „Ad patibulum, Ad patibulum!": „Naar de galg! Naar de galg!"

—

Op de Conferentie te Londen der Vereenigingen tot Christelijke Werkzaamheid, waren onder de afgevaardigden drie Hindoe-Christenen, de gebroeders Cotelingam. Deze doen een rondreis in verschillende landen om te evangelizeeren, en in de Engelsche steden hadden zij al terstond eene goede ontvangst en bijval voor hun werk. Ook in den Tabernakel en in Exeter Hall, waar Georges Williams hun een warm welkom toesprak. Zij zijn de zonen van een Hindoe uit een hooge kaste, een bekeerling en een predikant van het Londensche Zendingsgenootschap. Zij werden opgeleid aan het Christelijk College te Madras en zijn voorzien van verschillende aanbevelingsbrieven. Hun oudste broeder is zelfs principaal of rector van het College der Londensche Missie te Beliary. De jongste dezer drie, Alexander, is een musicus, die zichzelven gevormd heeft en liederen van eigen maaksel zingt en speelt. De tweede, Jonathan, is reeds zeven jaren redacteur geweest van de „Madras Times," en de oudste dezer drie, Ezechiël, is een populair en beschaafd prediker, die veel in de „Madras Mail" schreef. Zoo hebben deze allen onderscheidene en welgeoefende talenten, die zij in den dienst van het Evangelie willen gebruiken en vooral des te meer, als zij weer in hun eigen land zullen teruggekomen zijn.

†.

ZENDING ONDER DE JODEN.

Bewust als we ons zijn, dat er ook in ons Vaderland velen worden gevonden wier harten warm kloppen voor de Beminden om der Vaderen wil, vertrouwen we dat het denzulken niet onaangenaam zal wezen, weer eens iets te vernemen aangaande den arbeid van onzen Colporteur Broeder Smit. Allereerst moet met dankzegging aan God worden vermeld, dat hij zijn werk nog immer met belangstelling en ijver verricht, en dat hij menigmaal van Leeraars en Ouderlingen belangrijke medewerking ondervindt. Sommige Broeders Ouderlingen geven niet alleen de namen der hun bekende Joden op; maar gaan zelfs mee om aan te wijzen, waar de Joden wonen; terwijl ze tevens Christelijke herbergzaamheid verleenen; voor welke liefde wij langs dezen weg onzen hartelijken dank betuigen.

Zulke ontmoetingen doen onzen Broeder zeer weldadig aan; zijn hem een oase in de woestijn, en een rijke vergoeding voor de minder aangename ontmoetingen, die hij zich niet zelden moet getroosten.

Zoo één toch, dan is het de arbeid onder de Joden, die de waarheid bevestigd vindt, dat Abrahams nakomelingen voor een tijd van den olijfboom zijn afgesneden, en dat zij mitsdien vijanden zijn van het Evangelie om onzentwil. Daarom is het voorrecht des te grooter, dat onze Broeder menig belangrijk gesprek houden, en vele traktaten verspreiden kan.

Zoo kwam hij o.a. te G., waar hij bij een zekeren N. N. een geopend oor vond.

Nadat hij eerst over de offeranden gesproken had, deed hij de vraag: „Gelooft ge dan, dat uwe gebeden en uw goed doen u met God kunnen verzoenen?

„Zeker", was het antwoord, „wij hebben een barmhartig God".

„Dat is waar; maar die God is ook rechtvaardig, weshalve Hij, zooals Hij zelf getuigt, den schuldige geenszins onschuldig zal houden".

„Maar Gods rechtvaardigheid sluit niet in, dat Hij *moet*; maar dat Hij *kan* straffen".

„U stelt u God dus niet voor als Rechter?"

„Zeker wel; maar die kan toch ook vrijspreken?"

„Maar denk eens, dat u hier morgen op de rechtszitting tegenwoordig waart, en er zou iemand gevonnist worden, van wien het wettig en overtuigend bewezen was, dat hij gestolen had; maar de rechter sprak hem vrij; zou u dat prijzen?"

„Neen, van een aardschen rechter niet".

„Dus: U wilt God minder maken dan een mensch; een aardsch rechter moet, naar uw oordeel, het kwaad straffen; God echter mag het door de vingers zien".

„Maar, hoe kunnen wij dan vrijkomen?"

„Alleen in den weg, dien de Heere daarvoor gesteld heeft. B.v.: Israël had gezondigd in de woestijn; daarom zond de Heere als straf vurige slangen, wier beet doodelijk was. Totdat de Heere aan Mozes beveelt een koperen slang op te richten, en allen die er naar zagen, werden behouden. Nu was het niet de slang, die deze genezing teweegbracht; maar het zien op de slang was de weg, waarlangs de Heere genezing beloofd had en geschonken heeft. Zoo heeft Hij ook aan Israël beloofd, om na het brengen van het offer verzoening te geven; dat was het middel waardoor Israël weer met God kon worden verzoend. Nu zegt u: wij kunnen niet meer offeren, en dat is waar; maar daarom is het ook onmogelijk om nog onder het Oude Verbond te leven".

Hierop wees onze Broeder op Jeremia 31, en in verband daarmeê op den beloofden Messias, om te eindigen met de verklaring, dat die Messias niemand anders is dan Jezus van Nazareth; hetwelk alles met de meeste bedaardheid werd aangehoord.

Is het nu niet een voorrecht, dat zoodoende Abrahams nakroost herinnerd wordt aan de belofte der Vaderen, en dat mitsdien aan zijn heil wordt gearbeid? O zoo gaarne zouden we zien, dat zulk een gepast woord dadelijk gunstig werkte; maar dat gebeurt meestal niet. Als het werkt, dan geschiedt dat in den regel, zooals de Heere Jezus het in de gelijkenis heeft voorgesteld; d. i. immers niet als een bliksemstraal, die eensklaps inslaat en het huis in lichte laaier zet; maar als het zaad, dat in de aarde geworpen wordt, en eerst moet ontkiemen, voordat het vrucht voortbrengen kan.

In elk geval ledig wederkeeren zal ook dat gesproken woord niet; hetzij dat het is ten voordeel of ten oordeel. Geve de Heere genade, dat het eerste mag geschieden!

Ook bij een ander in dezelfde stad kon der waarheid getuigenis worden gegeven.

Als gewoonlijk werd eerst de Bijbel ten verkoop aangeboden, waarvoor echter niet de minste ambitie bestond; en zelfs zeer lichtzinnige uitdrukkingen gebezigd werden. Toen onze Broeder het verkeerde daarvan aantoonde, en er nadruk op legde, hoe onze vriend niet zoo lichtvaardig over zijn voorvaderlijk geloof mocht spreken; alsmede, dat vele van zijne voorvaderen, voor hun geloof den marteldood zijn gestorven, verdedigde onze zone Abrahams zich met te zeggen, dat de menschen toen niet wijzer waren; maar dat het nu een gansch andere tijd is.

„Dat het toen een andere tijd was dan nu, daarin heeft u volkomen gelijk; het was toen een tijd, waarin de Israëlieten nog verlangend uitzagen naar hun Messias; en indien de Joden van den tegenwoordigen tijd dat ook deden, dan zouden ze niet zoo onverschillig zijn. Immers indien u verlangdet naar uwen Messias, dan zoudt ge ook meer vragen, wanneer die toch komen zal; en ge zoudt Mozes en de Profeten onderzoeken, om te vernemen, wat die aangaande den Messias verhalen. En wanneer dat eerlijk en biddende wierd gedaan, dan zou men tot de ontdekking komen, dat die Messias reeds vóór lang is verschenen."

Nadat hierop een minder vriendelijke uitval was gedaan, legde onze Broeder er een paar traktaten op de toonbank, en ging heen.

Wanneer het aanbieden van traktaten niet bij het heengaan geschiedt, dan is het een uitnemend middel om een gesprek aan te knoopen.

Zoo zeide een man, die een traktaatje ontvangen had, getiteld: „Wat zegt de Talmud van de Drieëenheid Gods?" — „Ik geloof, dat onze God een eenig Heer is."

„Dat gelooven wij evengoed als gij; maar het verschil ligt hierin, dat wij een Eenig en Drieëenig God gelooven, hetgeen gij ontkent.

„Een is geen drie, en drie is geen één."

„Ik heb u gezegd, dat wij het *gelooven*; begrijpen kunnen wij het evenmin, alsdat wij begrijpen, hoe God uit niets de wereld heeft geschapen; en dat gelooft u als Israëliet toch evengoed als ik?"

„Ja, dat geloof ik; maar niet dat God drie is."

„En het Woord van God, zoowel het Oude als het Nieuwe Testament, leert mij beide." Dit wilde hij wel eens bewezen zien; hetgeen nu geschiedde door o. a. er op te wijzen, dat God meermalen van zichzelven in het meervoudig getal spreekt; zooals in den bekenden tekst uit Genesis: „Laat ons menschen maken". Dit werd met de gewone uitvlucht bestreden, dat God hier tot de Engelen zou hebben gesproken; terwijl het laatste woord was: „Ik kan het toch niet begrijpen."

Dit is dan trouwens ook een der voornaamste struikelblokken bij den Jood, waarop zoo menig gesprek afstuit. Hij wil begrijpen, in plaats van gelooven, daarom stoot hij zich aan de leer der Drieëenheid, hoe duidelijk zij ook door Mozes en de Profeten is geopenbaard.

In tal van plaatsen, en bij tal van personen stuitte onze Broeder op hetzelfde bezwaar; telkens werd echter uit Gods Woord de waarheid aangewezen, en de noodzakelijkheid van het geloof in een Drieëenig God aangetoond. Zoodoende werd aan onderscheidene wateren gezaaid, en leeft de hope in het hart, dat het Zions Koning moge behagen om het gestrooide zaad met den dauw des Heiligen Geestes te bevochtigen.

Met bijzondere opgewektheid heeft Broeder Smit in den Achterhoek van Gelderland mogen arbeiden.

Reeds de hartelijke ontvangst bij onderscheidene Leeraars en Ouderlingen gaf hem een riem onder het hart. Er werd zelfs blijdschap geopenbaard, dat de Joden aldaar eens bezocht werden, en tevens met de meeste bereidvaardigheid gastvrijheid verleend, en, waar het noodig was, de weg gewezen.

Ook hier zijn onderscheidene gesprekken gevoerd, waarbij dikwerf de onverschilligheid, de vijandschap en de blindheid van Israël, dat naar het vleesch is, openbaar werd; maar waarbij toch ook nu en dan een luisterend oor gevonden werd.

Zoo is er menig goed woord gesproken, en menig traktaatje verspreid, en alzoo aan het heil van Abrahams nakomelingen ook namens onze Gereformeerde kerken gearbeid.

Dat die arbeid, nevens al het andere wat geschiedt, om Gods Koninkrijk te doen komen, gedurig voor den troon der genade worde gelegd; en laten we vooral onzen Broeder Smit niet vergeten. In schier ieder verslag verzoekt hij de voorbede van Gods volk, waaraan hij ook o zooveel behoefte heeft; want de onverschilligheid en de vijandschap der Joden is groot.

Worde daarom onze belangstelling en liefde hoe langer hoe meer openbaar, ook in het meêdeelen van onze stoffelijke gaven voor de Zending onder de Joden.

Het is waar, veel wordt er tegenwoordig gevraagd; maar het is ook waar, dat de Heere veel heeft te geven. „*De zegenende ziel zal vetgemaakt worden; en die bevochtigt zal ook zelf een vroege regen worden.*"

Als we dit vast gelooven, dan werken we in de kracht des Heeren met een hart vol liefde; en dan bidden we tevens, ook met het oog op Abrahams nakomelingen:

„Uw Koninkrijk koom' toch, o Heer! . . ."

Namens Deputaten ad hoc,
E. KROPVELD.

Rijswijk, 5 Oct. 1900.

Ingezonden.

AAN DE KERKERADEN DER GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Weleerw. en Eerw. Broeders!

Telkenmale maakt het op de meerdere en mindere kerkelijke vergaderingen een punt van overweging uit, wat van onze zijde bij de Overheid kan gedaan worden tegen de volkszonden. Welnu, broeders, thans is er voor u eene uitnemende gelegenheid deze roeping te vervullen.

Door onze Regeering is bij de Staten-Generaal een ontwerp ingediend tot herziening van de drankwet, dat uitnemende bepalingen bevat.

Het bepaalt o m de doorvoering van het maximum-aantal vergunningen tot verkoop van sterken drank, waardoor meer dan 8000 (zegge achtduizend) vergunningen vervallen; dat alle localiteiten, waarin sterke drank verkocht of geschonken wordt, niet geopend mogen zijn na 10 uur des avonds en niet voor 7 uur 's morgens, tenzij met verhooging van 25 percent van het vergunningsrecht; en eveneens niet na zes uur des Zaterdagsavonds en vóór Maandagmiddag ten 12 ure, tenzij met betaling van nogmaals 25 percent van dit recht; dat bij algemeenen maatregel van bestuur sluiting kan geschieden van alle tapperijen enz. bij gelegenheid van lotingen, volksfeesten, enz.; dat aan scheepsbevrachters en sluiswachters drankverkoop niet toegestaan, uitbetaling van loonen in kroegen strafbaar wordt gesteld en dat drankschulden oninvorderbaar zijn.

Gij zult moeten toestemmen, dat deze bepalingen uitnemend zijn. De aanneming van dit wetsontwerp zal zeer zeker zijn in het belang van het zedelijk welzijn van het Nederlandsche volk, vooral indien het aangenomen werd met de wijzigingen en aanvullingen aangewezen in het adres van de heeren Janssonius c. s. en van de Nederlandsche Onderwijzers-Propaganda-club voor Drankbestrijding, waardoor de bierverkoop onder contrôle der Politie zou komen, op stoombooten en in stations geen sterke drank meer verkocht en aan kinderen beneden 18 jaar geen alcoholische drank meer verkocht of geschonken zou mogen worden.

Het hoofdbestuur der Geref. Ver. voor Drankbestrijding heeft zich bovendien tot de Tweede Kamer gewend met een adres, waarbij aangedrongen wordt op aanneming van deze wet, op bovengenoemde wijze aangevuld, maar bovendien nog verzocht:

1°. Dat art. 6 van het ontwerp zoodanig gewijzigd worde, *dat onder geene voorwaarde worde toegestaan* maar ten *eenenmale verboden* in localiteiten, waarin sterke drank in het klein verkocht of geschonken wordt, dit te doen na tien uur des avonds en voor zeven uur des morgens of *na Zaterdagavond te zes uur* en *vóór het middaguur van Maandag*;

2°. Dat er pogingen mogen worden aangewend om de geldelijke belangen van den staat op geleidelijke wijze los te maken van den zoo verderfelijken drankhandel.

Gij begrijpt, Broeders, dat tegen dit wetsontwerp van de zijde der vergunninghouders en van allen, die geldelijk voordeel hebben bij den drankverkoop, groote tegenstand geboden wordt. Deze allen hebben grooten invloed, die reikt tot in de Staten-Generaal. Hoe zou het niet te betreuren zijn, dat dit wetsontwerp verworpen werd. Steunt daarom de beweging, die in den lande is, waardoor de Minister zedelijken steun ontvangt voor de verdediging van zijn wetsontwerp.

Richt *ten spoedigste* een adres aan de Tweede Kamer om op aanneming van deze wet aan te dringen. Het eenvoudigst kunt gij dit doen door een adres te zenden tot ondersteuning van het verzoekschrift van de Geref. Ver. voor Drankbestrijding. Maar geeft gij de voorkeur aan een door u zelf opgesteld adres, het is ook uitnemend. Doch wat wij u dringend verzoeken, treedt toch in deze zaak op bij de Overheid, opdat de verwerping van deze wet niet ten deele moet toegeschreven worden aan uw stilzitten.

Met de hartelijke bede, dat de Heere uwe harten bewegen moge aan deze roepstem gehoor te geven en uw optreden in deze voor ons volk zoo gewichtige zaak gezegend worde tot eere zijns Naams, verblijf ik,

Uw dw. broeder,
W. H. GISPEN JR.

Baarn, 5 Nov. 1900.

Boekaankondiging.

Nieuwe Paedagogische Bijdragen onder redactie van W. Jansen te Utrecht, J. D de Visser te 's-Gravenhage, E. Nijland, L. A. Jansen en J. Hobma te Utrecht, P. Oosterlee te Nijmegen, P. A. Versluys te Breda en L. C. Post te Utrecht. Eerste Jaargang, eerste aflevering. Rotterdam, J. M. Bredée 1900.

Dit tijdschrift heeten wij van harte welkom. Nu de bekende „Paedagogische Bijdragen" opgehouden hebben te bestaan, achten wij het lofwaardig, dat jeugdiger krachten zich hebben vereenigd, om deze „Nieuwe Paedagogische Bijdragen" het licht te doen zien. Er is aan zulk een tijdschrift behoefte, want, gelijk de Redactie terecht verklaart, ons Christelijk schoolwezen staat op een eigen bodem, en dient zijn sappen uit anderen grond te trekken dan waaruit de openbare school deze zoekt. De taak, welke de Redactie op zich neemt, is omvangrijk en zwaar. Zij stelt zich voor, om in het Tijdschrift de volgende rubrieken zooveel mogelijk tot haar recht te doen komen: psychologie en ethiek, practische paedagogiek en methodiek; de school in verband met maatschappij en huisgezin; geschiedenis der opvoedkunde; overzicht van belangrijke artikelen in binnen- en buitenlandsche tijdschriften. Het veld, dat dit tijdschrift zich voorstelt te bearbeiden, is dus ruim en breed genoeg. Elke twee maanden verschijnt er eene aflevering, en de prijs per jaargang is drie gulden. De eerste aflevering, die zich flink voordoet, bevat o.a. een opstel van W. Jansen over de Verstrooidheid, van J. J. de Visser Smits over Opvoedend Onderwijs, van L. C. Post over de Leerplichtwet, van J. Hobma over Determinist of Indeterminist. Wij hopen van harte, dat het Tijdschrift aan den bloei der Christelijke opvoeding en aan het Christelijk onderwijs bevordelijk moge zijn.

—

Geschiedenis der Hervorming in de 15e, 16e en 17e eeuw. Van John Wiclif en Johannes Huss tot op den vrede van Munster en Osnabrück in 1848. Beschreven door R. Husen. Doesburg, J. C. van Schenk Brill, 1900. *Eerste aflevering.*

De heer J. C. van Schenk Brill vormde het plan, om eene Geschiedenis van de Kerkhervorming voor het Nederlandsche volk in het licht te geven en noodigde den bekenden Schrijver R. Husen uit, om zulk een werd samen te stellen. Deze uitnoodiging vonk bij den heer Husen niet alleen vurige instemming, maar vervulde ook een van zijn lang gekoesterde wenschen; en met geestdrift aanvaardde hij de hem opgedragen taak. De eerste aflevering zag reeds het licht. Zij ziet er keurig uit in haar royaat formaat, deugdelijk papier en helderen druk, en belooft iets goeds voor het vervolg. Het werk zal verschijnen in 20 à 21 afleveringen, elk van 2 vel druks, tegen slechts 35 cts. de aflevering. De eerste aflevering bevat reeds bij wijze van Inleiding een Overzicht van de Geschiedenis der Christelijke kerk tot op de voorloopers der Hervorming en een gedeelte van het hoofdstuk, dat handelt over de voorloopers der Hervorming. Thans volstaan wij met deze aankondiging; later komen wij op het werk terug. Alleen staat de naam van den geachten Schrijver er ons thans reeds borg voor, dat het Nederlandsche volk in zijn werk een boeiend en getrouw verhaal zal ontvangen van de Kerkhervorming. En daaraan bestaat behoefte.

—

Hans. Eene vertelling door Elisabeth. Geïllustreerd door H. J. Wolter. Prijs f 0,90.

W. N. J. Maks. Vertellen en Zingen. Een bundel gedichtjes voor blijde gezichtjes. Prijs f 0,90.

P. Brouwer, Een zeeman aan wal. Prijs f 0,60 *geb. f* 0,85.

W. K. Haga, Jan van Kuijk Woutersz, Een episode uit de geschiedenis van Dordrecht. Prijs f 0,60 *geb. f* 0,85.

G. C. Hoogewerff, Donkere Dagen. Prijs f 0,60 *geb. f* 0,85.

E. Thorne, Van allen verlaten en toch niet alleen. Prijs f 0,50 *geb. f* 0,75.

Kinderleven, drie verhalen voor meisjes door Elisabeth. Prijs f 0,50 *geb. f* 0,75.

Uit het Leven, drie verhalen voor jongens door Betsy. Prijs f 0,50 *geb. f* 0,75.

Al deze boeken en boekjes zijn bestemd voor de kleinere en grootere jeugd. De beide eerstgenoemde werkjes zijn keurig uitgevoerd en doen den Uitgever alle eer aan. De drie volgende bevatten historische verhalen, die ons met allerlei bekende personen en gebeurtenissen in aanraking brengen en op onderhoudende wijze geschreven zijn. De beide laatste bevatten vertellingen, die onze jongens en meisjes met genot zullen lezen. Aan den heer *Callenbach* komt een hartelijk woord van dank toe voor de uitgave van deze Christelijke kinderboeken. Moge het publiek hem steunen in zijne onderneming. Wie aan bovengenoemde werkjes nog niet genoeg heeft, ontbiede den geïllustreerden Catalogus voor kinderen en jongelieden van denzelfden Uitgever. Dan heeft hij voorraad genoeg en kan voor weinig geld te kust en te keur gaan.

—

De Leer van Lombroso en de Positieve School, door P. A. E. Sillevis Smitt, v. d. m. te Rotterdam. Kampen, J. H. Kok 1900.

Met groot genoegen hebben wij van dit belangrijk referaat van Ds. Sillevis Smitt kennis genomen. Het werd eerst voorgedragen op de Provinciale Predikanten-conferentie te 's-Gravenhage en daarna op verzoek in het licht gegeven. Wij danken den Schrijver, dat hij aan dit verzoek heeft voldaan. Het referaat verdient in wijden kring bekend en gelezen te worden. Het handelt over een onderwerp, dat aan de orde is van den dag. Het geeft de leer van Lombroso objectief en duidelijk weer. Het formuleert scherp en klaar de voornaamste bezwaren, die op ons standpunt ertegen in te brengen zijn. Het is geschreven in helderen, zaakrijken stijl en door den Uitgever gestoken in een passend gewaad. Met warmte bevelen wij de lezing aan.

—

Een Pleitgrond slechts door W. van Nes. Nijkerk, G. F. Callenbach.

De „Christelijke Bibliotheek", door den heer Callenbach te Nijkerk uitgegeven, opent haar vierden jaargang met een boek van den heer W. van Nes, dat een eigenaardig, niet alledaagsch verhaal bevat. Een Christelijk jongeling wordt de dupe van de liefde tot zijn vader en van het vertrouwen in zijn patroon, en wordt door de rechtbank veroordeeld om eene misdaad, waaraan hij volkomen onschuldig is. De strekking van dit verhaal komt eerst in het laatste hoofdstuk aan het licht en schijnt daarin gelegen te zijn, dat de Schrijver een antwoord zoekt op de vraag, hoe zulk een schijnbaar gansch onschuldig lijden te rijmen is met de liefde, de wijsheid, de rechtvaardigheid Gods. De oplossing wordt daarin gevonden, dat de liefde van den jongen man tot zijn vader en het vertrouwen in zijn patroon nog onzuivere elementen bevatte en daarvan door de straf gereinigd moest worden. Want God leidt langs verschillende wegen des menschen pad steeds tot dat ééne punt: verzoening door het kruis van Christus. De Schrijver heeft groote dingen gewild en in zijn boek een machtig ethisch probleem zich ter oplossing voorgesteld. Daarom verwondert het niet, dat zijn werk niet in alle opzichten bevredigt. Maar het pogen verdient waardeering. De lezers worden ermede in kennis gesteld, hoe ingewikkeld de verhoudingen des levens kunnen zijn. Zij worden geprikkeld tot nadenken en aan des Schrijvers hand geleid naar eene oplossing, die gezocht is bij het licht van Christus' kruis.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden werd ons een flinke **ZOON** geboren. Gode lof.

J. BREUKELAAR.
J. M. BREUKELAAR—
FILIPPO.

BODEGRAVEN,
8 Nov. 1900.

God schonk ons heden een welgeschapen ***DOCHTER***.

C. LINDEBOOM.
A. M. LINDEBOOM—
DE JONG.

PASTORIE BOLNES,
14 Nov. 1900.

Eenige kennisgeving.

Door dezen betuigen wij onzen hartelijken **dank** voor de vele blijken van deelneming, die wij hebben ondervonden bij het overlijden onzer geliefde Moeder.

FAMILIE VAN RAALTE.

GELDERSCHE-DIJK,
HATTEM, Nov. 1900.

EBEN-HAËZER.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde Ouders,

Joh. KALDEWAIJ

EN

J. A. van LUMMEL,

op 17 November a. s. hunne ***25-jarige Echtvereeniging*** te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.

ALMELO,
12 Nov. 1900.

Den 21 November a. s. hoopt D. V. onze geliefde Herder en Leeraar,

Ds. H. DIJKSTRA,

den dag te herdenken, waarop hij **vóór 25 jaren** te Gees in zijne Ambtelijke Bediening werd bevestigd.

Na Gees diende ZEw de gemeente Oldekerk en Jutrijp-Hommerts, en sedert 27 Maart 1892 is ZEw. onder ons midden werkzaam, als een ijverig Dienstknecht van Christus.

Sterke en bekwame de Heere ZEw. verder tot het werk der Bediening en in den arbeid der Zending, en dat hij nog tal van jaren met denzelfden ijver en met dezelfde toewijding, als tot hiertoe, onder ons moge blijven arbeiden.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk te Smilde A.
D. HOGEWIND, *Scriba*

SMILDE,
Nov. 1900.

Heden ontsliep zacht en kalm in zijnen Heer en Heiland onze geliefde Echtgenoot en Vader ***Christiaan K. Bakker***, in den gezegenden ouderdom van 77½ jaar.

WED. C. K. BAKKER.

Kinderen en Behuwdkinderen.

NIEUWE-PEKELA,
13 Nov. 1900.

Na een langdurig doch geduldig lijden is blijmoedig in den Heere ontslapen, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Grootvader

Andries Visser,

in den ouderdom van ruim 79 jaren. Tot in zijne laatste oogenblikken heeft hij van de trouwe liefde en oneindige goedheid zijns Gods getuigd, wien te dienen zijn grootste vermaak en keuze was, en dat met de teederste toewijding meer dan 40 jaren in kerk, huisgezin en maatschappij heeft betracht.

Openb. 14 : 13.

De Weduwe en Kinderen,
G. VISSER—
GREVEN.
J. VISSER.
G. VISSER—
LUITJES
JOH. VISSER.
M. VISSER—
DE BOCK.

STEENWIJK,
8 Nov. 1900.

Algemeene kennisgeving.

Heden ontsliep, in den ouderdom van ruim 79 jaren, onze oude Broeder

Andries Visser,

Drieënveertig jaren heeft hij de gemeente als Diaken en Ouderling met volle toewijding gediend. Voor de gemeente was hem geen werk te veel. Zwaar was in de laatste weken zijn lijden. Maar onder hevige pijnen roemde hij nog de liefde van zijn Heer en Koning, wien groot te maken de lust van zijn leven was.

De kerkeraad der Geref. kerk Steenwijk A,
W. WOLSINK, *Pr.*
S. J. KETEL, *Scr.*

STEENWIJK,
8 Nov. 1900.

Heden behaagde het den God des Verbonds, ongeveer vier weken na het overlijden mijner geliefde Echtgenoote, tot zich te nemen een mijner lieve kinderen

JOHANNES,

in den ouderdom van ruim drie jaren.

H. TE VELDE,
V. D. M.

VARSSEVELD,
9 Nov. 1900.

UITGELOOT

No. 24*b*

in de **geldleening** ten laste van de Gereformeerde kerk (vroeger Christ. Geref. gemeente) te **Nijmegen.** Dit aandeel en coupons worden na toezending uitbetaald door den penningmeester J. VAN GINKEL te NIJMEGEN, St. Anna.

Stoomkunstververij en Chemische Wasscherij
O. Akkerman - Kampen.

Agenten: T. GAASTRA te BLOEMENDAAL; V. D. MOLEN te VELDWIJK; A. WARENGA te DENNENOORD.

☞ Op alle plaatsen Agenten gevraagd.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker ***f* 34.—.** Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Boekverkooping

door en ten huize van den Boekh. **P. BEIJER te Groningen** op **Woensdag 21 Nov.** en volgende dagen, volgens Catalogus I gedeelte Godgeleerdheid en Oude talen, II Rechtsgeleerdheid en Geschiedenis, III Genees-, natuur- en veeartsenijkunde, landbouw, schoone kunsten en wetenschappen enz. Bij elk gedeelte zijn serie ***mooie boeken, prachtbanden.*** letterkunde, atlassen, photographiën, muziek, varia enz toegevoegd en is **gratis** verkrijgbaar, compleet 124 bladz à 25 cent.

Voor eene volgende verkooping in 1901 worden bibliotheken en partijen ingewacht.

Is verschenen:

L. G. C. LEDEBOER
in zijn leven en arbeid geschetst

DOOR
J. H. LANDWEHR,
Predikant te Rotterdam.
Prijs f 1,25.

Leiden **D. DONNER.**

Bij **BLANKENBERG & Co.** te **Leiden** is verschenen en alom te bekomen:

Dr. Fr. SCHILLING,
speciaal arts voor Zenuwlijders.
Hoe bevrijd ik mij van mijn
Zenuwachtigheid?

Kenteekenen, oorzaken en nieuwe raadgevingen, op geneeskundig gronden berustend, tot vlugge beoordeeling en zelfgenezing.

Prijs 60 cent.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR
E. KROPVELD.
TWEEDE DRUK. 129 bladz.
Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksen op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd. Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Dringend verzoek

aan de Eerw. Kerkeraden om ingevuld terug te zenden de toegezonden **Circulaire** met gevraagde opgaven voor de **Kerkelijke Statistiek** in het **Jaarboekje v/d Gereformeerde kerken voor 1901.** Spoedige toezending zal in dank ontvangen worden.

P. VAN DER SLUIJS.
ENKHUIZEN. *Uitgever.*

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN
ACHT LEERREDENEN

DOOR
J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.
Pred. te Kampen.
Prijs f —,75.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

De Achtenzestigste
EN
De Zestiende Psalm
vertaald en verklaard

DOOR
Prof. M. NOORDTZIJ
130 pag. groot 8°. **Prijs *f* 1,30.**

De Leer van Lombroso en de Positieve School

DOOR
P. A. E. SILLEVIS SMITT
v. d. m. te Rotterdam.
GROOT 8°. **Prijs *f* —,30.**
Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar.

---

f 8.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: »Een wonder boven wonder". Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct*. Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel maar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

Is ter perse

Het JAARBOEKJE
VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland
voor 1901. 46ste Jaarg.
30 cents.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden** en **boeiend Mengelwerk**, bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek,** opgave van **Stichtingen en Liefdadigheid, Jongelings-** en **Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Wie tegen flink rabat inteekenaren wil verzamelen, gelieve lijsten aan te vragen bij den uitgever

P. VAN DER SLUIJS.
ENKHUIZEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
S. VAN VELZEN,
in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.

TWEEDE DRUK. 289 BLADZ. f 1,00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f1,00.***

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1,—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

Hoofden van Christelijke Scholen en Zondagsschool-Onderwijzers,
kunnen GRATIS ter kennismaking bekomen:

1 Stel van 23 ***nieuwe*** Kerstboekjes van onze beste schrijvers, welke uitmunten door eene fraaie uitvoering. In stevig cartonnen banden, worden deze tot zeer lagen prijs aangeboden door den Uitgever

Rotterdam J. M. BREDÉE.

☞ DE NIEUWE CATALOGUS, ZOOEVEN VERSCHENEN, IS GRATIS VERKRIJGBAAR.

Groote verscheidenheid! Veel nieuws!

Boekverkooping - Kok - Kampen.

Op Dinsdag 20, Donderdag 22 Nov. en twee volgende dagen zal door **J. H. KOK te Kampen** onder den hamer worden gebracht eene

hoogst belangrijke verzameling boeken,

Theologie en Letterkunde,

waaronder vele **zeldzame** en **kostbare werken.**

De Catalogus wordt op aanvrage gaarne franco toegezonden.

NIEUWE UITGAVEN VAN D. A. DAAMEN — ROTTERDAM.

DE OORLOG IN ZUID-AFRIKA.
De Strijd tusschen *Engeland* en de verbonden Republieken *Transvaal* en *Oranje-Vrijstaat*, in zijn verloop geschetst door
L. PENNING.
Deel I; Prijs *f* 2.50; in stempelband *f* 3.25.
Ruim 400 pagina's, royaal formaat, Rijk geïllustreerd.

Een Kunstenaarsleven.
Johan Sebastiaan Bach.
Uit het Duitsch
van **AKMIN STEIN.**
Ruim 300 pagina's.
Prijs *f* 1.50; in stempelband *f* 1.90.

Zijns Broeders Hoeder
van **Ch. M. SHELDON.**
Schrijver van:
„In Zijne voetstappen" of *„Wat zou Jezus doen?"*
Vertaald door W. VAN NES.
Prijs *f* 1.50; gebonden *f* 1.90.
Ruim 300 bladzijden.

UIT DE DAGEN VAN HET REVEIL.
DOOR
W. VAN OOSTERWIJK BRUYN.
Circa 400 pagina's.
Prijs *f* 1.50; geb. *f* 1.90.

Onder de Palmen.
Opstellen en Brieven over EGYPTE
DOOR
A. DE VLIEGER.
Prijs *f* 0.90.

Het Leven van C. H. Spurgeon.
Uit zijn Dagboek, Brieven en andere door hem nagelaten bescheiden saamgesteld door zijn *Weduwe*; vertaald door
ELISABETH FREYSTADT.
Deel I en II.
Meer dan 600 bladzijden, royaal formaat.
Prijs **per deel** (bij inteekening) *f* 1.50; de eerste twee deelen in **prachtband** saamgebonden *f* 3.75.
☞ In 1901 verschijnen de andere twee deelen.

NIEUWE UITGAVEN VAN D. A. DAAMEN — ROTTERDAM.

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Tweede druk.
Ingenaaid *f* 1,25. Gebonden *f* 1,75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan

Verzonden zijn alle bestellingen op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Gereformeerd Gymnasium,
te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

GOES: N. N. door Dr. A. K. Jr. te Makkum f 2,50 SNEEK: Dr. H. D. f 5, A. F. f 0,50, J. G. f 1, F. G. f 1, F. S. f 1, J. P. W. f 1, E. W. f 1, K. J. f 1, K. R. f 1. HARLINGEN: R. B. Dz. f 0,50, R. A. B. Tz. f 0,50, J. d. B. f 1, E. v. d. H. f 1, J. v. 't V. f 1, B. f 0,50, T. W. f 0,50, Wed. T. B. f 0,50. ACHLUM: W. C. L. f 1. LEMMER: K. v. K. f 1, J. K. f 1, W. G. f 1, J. S. V. f 1. OOSTHEM: K. G. f 1, S. T. H. f 1,50, A. P. f 2, H. P. W. f 2, S. U. d. B. f 1, f 1, Ds. M. V. f 0,50. WOUDSEND: B. K. f 1, D. K. O. f 1, W. O. v. d. S. f 1, K. S. V. f 1, Wed. Z. f 1,25 HANTUM: L. v. d. M. f 1. HANTUMHUIZEN: K. J. B. f 1, D. P. H. f 1, Ds. B. H. Jr. f 2, R. D. P. f 1, Wed. G. T. W. f 2,50. TERNAARD: G. T. B. f 1, D. P. P. f 2, P. D. P. f 1. WONS: O. J. R. f 2, F. E. f 0,50, Mej. A. D. R. f 0,50. SCHRAARD: H. H. f 0,50, J. K. f 1, D. R. f 1. GRAASTMEER: H. IJ. f 1, A. B. W. f 0,50, A. J. O. f 1, N. N. f 0,50, Wed. D. H. f 0,50. BERLIKUM: S. A. L. f 1,50, H. T. H. f 1, Mej. N. N. f 2,50, L. R. f 1. FRANEKER: Tj. S. f 1, D. v. d. B. f 1, W. B. f 1, P. H. f 0,50, T. O. f 1, Tj. S. f 0,50, P. d. J. f 0,50. J. v. d. M. f 0,50, J. N. f 1, K. Z. f 0,50, D. W. f 0,50, H. v. K. f 1, P. T. f 0,50, A. Z. f 0,50, D. Z. f 0,50, M. d. V. f 0,50, A. S. f 1. T. W. f 0,50. OUDEGA: Wed. H. v. d. M. f 1, J. H. v. d. M. f 1, G. P. d. J. f 1,50, W. D. Z. f 2,50, J. IJ. f 1,50. LEEUWARDEN: H. S. f 1, H. G. B. f 1, J. D. f 1, Geb. H. f 1, G. P. f 1, K. f 1, H. J. f 1, S. W. f 1, F. f 1, F. V. f 0,50, W. C. v. M. f 1, G. V. f 1, Wed. S. B. f 1, Wed. J. B. R. f 1, Wed. K. W. f 1, Wed. C. A. f 1. DOKKUM: J. B. f 2,50, D. K. f 1, O. A. B. f 1, D. S. H. f 2, J. H. T. f 1, R. F. f 1, S. H. B. f 1, J. J. H. f 1,50, J. M. f 0,75, F. L. D. f 0,50. P. B. f 1, M. M. H. f 0,50, A. H. f 1, P. C. W. f 0,50, A. H. f 1, H. J. T. f 1, S. R. H. f 1, P. J. H. f 1, dam. B. f 1,50. HOMMERTS: D. M. f 0,50, Wed. D. T. d. V. f 1, W. L. f 1. J. R. f 1. WOMMELS: S. A. Z. f 1, L. R. F. f 1, G. G. M. f 1, K. M. f 1, Wed. R. A. A. f 2. OOSTEREND: T. D. G. f 0,50, R. P. f 1, P. IJ. V. f 1, Wed. W. f 2, Wed. S. f 0,50 SCHETTENS: B. F. f 1, I. D. d. B. f 5, A. R. B. f 0,50, H. B. f 2,50. WITMARSUM: H. H. R. f 1, Ds. M. M. f 1, S. S. f 1. ARUM: I. D. H. f 1, B. W. f 1, T. L. f 0,50. CUBAARD: Ds. W. W. f 1, A. IJ. V. f 1. LOLLUM: R. v. R. 1, K. S. f 1, J. S. B. f 1, O. B. f 1, T. W. f 1, D. S. B. f 1, A. S. f 1, Wed. F. D. W. f 2. SCHARNEGOUTUM: S. R. B. f 0,50, P. P. T. f 1, J. E. W. f 2,50. BOZUM: I. H. f 2, H. T. O. f 0,50. IJLST: Ds. G. P. v. A. f 1, A. B. W. f 0,50, J. N. f 2, W. L. f 0,50, Wed. C. f 0,50. OPPENHUIZEN: R. W. K. f 0,50, H. J. M. f 0,50.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 47.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 23 November 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

BEETGUM, 15 Nov 1900. Heden ontvingen wij van den alhier beroepen Herder en Leeraar, Ds J Douma van Spijkenisse, het voor deze gemeente teleurstellend bericht, dat ZEw. voor deze roeping bedankt. De Koning der kerk doe ons ook thans berusten in zijnen weg, en hopen op zijn heil.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba

—

SLEEUWIJK, 15 Nov 1900 Onze geachte Leeraar Ds. A. H. Nieboer heeft de roeping naar de Geref. kerk te Burum aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
C. Verhagen, Sriba.

—

HIJUM, 18 Nov. 1900. Beroepen bij de Geref. kerk alhier Ds. W. de Jonge van Dokkum.

Namens den Kerkeraad,
M. Holwerda, Scriba

—

WIRDUM, 18 Nov. 1900. Hedennamiddag was het voor de gemeente een gewichtige ure, daar onze zeer geliefde Leeraar, Ds. T. Sap, zegenend afscheid van haar nam, naar aanleiding 2 Petr. 1 : 16 *a*. Aan het einde werd door den oudsten Ouderling den scheidenden Leeraar toegesproken en gewezen op den rijken zegen gedurende de bijna 4 jaren van ZEw.'s verblijf alhier. Hij wenschte den Leeraar voorts des Heeren zegen toe, en de liefde en achting zijner nieuwe gemeente te Gouda *A*. Daarna zong de gemeente den Leeraar toe Ps 121 : 4. Aan het einde van dit samenzijn werd door de manslidmaten, onder leiding van Ds. T. Sap, uit het door den kerkenraad geformeerd drietal, onder aanroeping van den Naam des Heeren, met alle stemmen gekozen en door den kerkenraad beroepen de Weleerw. heer Ds J. Douma te Spijkenisse. Dat de Koning zijner kerk geve, dat deze eenparige roeping weerklank vinde in het hart van dezen Leeraar, en dat alzoo de ledige plaats spoedig in de gunst des Heeren vervuld worde, is de wensch van kerkenraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
T. A. v. d. Werff, Scriba.

—

KATENDRECHT, 18 Nov. 1900. Heden maakte onze geachte Leeraar Ds. J van Haeringen de gemeente bekend, dat door hem een roeping was ontvangen van de Geref. kerk te Halfweg Geve de Heere onzen Leeraar licht en wijsheid, om een keuze te doen met vrijmoedigheid en kon het zijn ons tot blijdschap, zoodat hij blijft.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoogvliet, Scriba

—

BIERUM, 19 Nov. 1900 Door de Geref. kerk is tot Herder en Leeraar beroepen Ds Dekker van Nieuw-Vennep. Dat de Heere dit werk bekrone, is onze bede.

Namens den Kerkeraad,
P Doornbos, Scriba.

—

ENUMATIL, 19 Nov 1900 Gisternamiddag werd, onder leiding van onzen geachten Consulent, den Weleerw. heer Ds. Heida van de Lek, tot Herder en Leeraar dezer gemeente verkozen Ds. D. Steenhuis van Berlikum. Moge deze roeping zoodanigen ingang vinden, dat ZEerw. ze straks met vrijmoedigheid moge aannemen.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

HEERDE, 19 Nov. 1900 Eben-Haëzer! Dit kon onze geachte Herder en Leeraar Ds. A. Moet getuigen in de laatst verlopen dagen, toen de weldaden, die de Heere hem bewezen had, niet gering waren Mocht ZEw. den 4en dezer zijn vijf-en-twintigjarige echtvereeniging herdenken, waarin bijna de geheele gemeente haar belangstelling toonde, niet minder groot was de zegen op den 14 dezer, toen ZEw. in en met de gemeente zijn vijf en-twintigjarige ambtsbediening herdacht Zijn herinneringen aan de leiding des Heeren met hem waren aangenaam en hartroerend. Dat God ZEw. nog langen tijd sterke en ondersteune in zijn gewichtvol werk, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad.
J. Overweg, Scriba.

—

ULRUM, 20 Nov 1900. Den 11 Nov. j l. des voormiddags was het onze gemeente tot groote blijdschap onzen beroepen Leeraar Ds J. Sijbesma door ZEerw vader te zien bevestigen naar aanleiding van Jes. 62 : 6 en 7. Des namiddags verbond Ds J Sijbesma zich aan de gemeente met de woorden van 1 Cor. 2 : 2 De wensch en de bede van kerkeraad en gemeente is, dat de Heere den arbeid van ZEw. in ons midden tot een duurzamen en rijken zegen stelle.

Namens den Kerkeraad
K. M Jansen

CLASSEN.

Classis Groningen.

De Classis Groningen heeft in hare vergadering van 25 Juli j.l. den Weleerw. heer *J. M. Stroes, v. d. m.* te *Bedum B*, op ZEw's. verzoek eervol emeritaat verleend. Doe de Heere ZEw. nog lang, kon het zijn, de ruste des ouderdoms genieten, en op zijn tijd met blijdschap de eeuwigheid ingaan.

Namens voorn. vergadering,
J. H. van der Lichte, *Scriba.*

—

Classis 's Gravenhage.

De Classis 's-Gravenhage heeft in hare vergadering van 13 Nov. 1900 den Eerw. heer *L. van Loon*, beroepen predikant van Zegwaard c a., peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. kerken in Nederland.

Namens de Classis,
J. G. Kunst, *Act.*

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te: Amsterdam f 25, Hantum f 1, Moerdijk f 1,55, Rotterdam *A* f 5, Maasland *B* f 2,50, Bleiswijk f 3, Vries f 1,75, Gasselter-Nijeveen f 33,25 en een nagekomen gift van dezelfde kerk f 1, — voorts nog een postwissel gemerkt Voorhaven 76 Delfshaven f 5.

Bij Ds. Oegema te Wildervank nog ontvangen van de kerk te: Noord-Scharnwoude f 1,90, Heeg f 2,50, Wirdum f 1, Nieuwerkerk a. d IJsel f 2,70, Wilnis f 3.

Hartelijk dank voor deze groote en kleine giften. Dat de behoefte aan een kerkgebouwtje hier groot is, en onze bede aan de zuster-kerken om hulp inderdaad uit nood is bewijst wel de groote gave van de betrekkelijk kleine kerk te Gasselter-Nijeveen. De broeders en zusters te Gass.-Nijeveen kennen de toestanden hier. Och of de zuster-kerken ook maar van verre dit goede voorbeeld volgden.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

Classis Appingedam. Voor de Vrije Universiteit.

Appingedam	f 19,38	Siddeburen	f 3,92
Bierum	- 11,09	Spijk *A*	- 21,—
Delfzijl	- 20,81	Stedum	- 10,46
Garrelsweer	- 11 50	Wagenborgen	- 2,33
Loppersum	- 8,80	West-Embden	- 4,70
Nieuwolda	- 6,39	Woldendorp	- 1,13
Overschild	- 3,20	't Zandt	- 16,80
Schildwolde	- 5,10		

W. K. P. Goeree,
Dep. Coll. V. U.

—

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Baflo	f 8,29	Uithuizerm. (O.g.)	f 8,52
Houwerzijl	- 8,89	Uithuizerm. (W g)	- 19,41
Leens	- 17,91⁵	Ulrum	- 13,19⁵
Middelstum	- 27,03	Warfum	- 25,44⁵
Pieterburen	- 11,17	Winsum	- 21,28⁵
Schouwerzijl	- 4,46	Zoutkamp	- 12,30⁵
Uithuizen	- 23.25		

Uit het Zending-busje der Catechisatie i h. Evangelisatie-lokaal bij Springersvaart te Stadskanaal - 1,06

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 19 Nov. 1900.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gevonden in de oogstcollecte te Klundert	f 5,—
Gift v/d Geref. Zendingsver. te Koudum	- 2,50
Jaarl. bijdrage van idem	- 2,50
Gift v/d Geref. Jongel.ver. te Hattem	- 5,—
Achterstallige contributiën uit Sleeuwijk	- 6,44⁵
Van N. N. (postm. Zalt-Hommel) 10 postzegels	- 0,50
Van K. J. Kraan te 's Gravenhage	- 1,—
Collecte Geref. kerk Werkendam *A*	- 11,02
Gevonden i/h kerkzakje te Werkendam *A*	- 2,50
Van N. N. te Drachten	- 2,50
Door Ds J. v. Haeringen: Gecoll. te Dedemsvaart	- 25,—
Door Ds. H. J. Binnema:	
Gift van N. N. te 's Bosch	- 1,—
Gift v/d Geref. kerk te Putten	- 2,—
Gecollecteerd te Waarder	- 17,72
Gift v/d Zendingsver te Waarder	- 3,—
Uit een busje te Nieuwerbrug	- 2,50

Jaarl bijdragen uit *Amersfoort*: W R. f 2,50, G. K. f 2,50, Ds A. M. D. f 1,50, J. S f 1, M. K f 2,50, E. v O f 2,50.

Aanbevelend,

Namens Depntaten,
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 19 Nov 1900.

—

Voor de Theologische School.

Sleeuwijk	f 6,14	Oud-Vosmeer	f 9,35
Biz. coll. Schoonhoven *B*	- 3,82⁵	Bergen op Zoom	- 4,19
		Goes	- 30,—
Biz. coll. Nieuwerkerk a.d IJ	- 7,89	Nieuwdorp	- 10.—
		Baarland	- 6,16⁵
Terneuzen (2e c)	- 34,08⁵	Wolfertsdijk	- 10,86
Zaamslag *A* (1e c)	- 16.06⁵	Kruiningen	- 7,50
„ *B* („)	- 4,—	Biezelinge	- 8,31
Schoondijke (2e c.)	- 7 50	Borsele	- 2,02
Oostburg (2e c.)	- 3,40	's-Gravenpolder	- 4.22⁵
Doesburg	- 4 47	Nieuw-Lekkerland	
Krabbendijke	- 9 95	(½ coll.)	- 8,74

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. *J. Lagerwey* te *Zeist*, Corr. Cl. *Utrecht*, de contr. van dhr. J. J Bakker Wz. te Zeist f 5.

Door den kerkeraad te Beekbergen, gift gevonden in de Kerkcollecte f 2.

Door Ds. *G. Wiersma* te *Sleen*, Corr. Cl. *Koevorden*, de contrib. uit Sleen, Corr. Ds. G Wiersma: L. Dennig f 2, L Katerberg f 0,60, M Ellen f 0,25, Wed. Lanning f 2, H. Renting Gzn. f 2, J. Wilting f 1, R. Lanning f 1, J. Dennig f 1, Ds. G Wiersma f 1,50

De contrib. uit Emmen, Corr. Ds. M. Hummelen: H. Louisen f 1,30, H. Reinink f 0,50, E. Diemer f 0,25, J. Ensing f 0,25, H. Gossen f 0,25, Wed. K. Ensing f 2,50, H. M. Rabbers f 2,50, H. Sikken f 2,50, J. Lanning f 1, Wed. H. Rabbers f 1,50, H. Rabbers f 1.

De contrib. uit Aalden, Corr. T. Cremers: B. Lanning f 2,50, W. Cremers f 1,50, Wed. Truin f 0,75, W. Banting f 5.

De contrib. uit Gees, Corr L. Katerberg: H. Lanting f 2, Wed. J. Wolting f 1, L. Katerberg f 1.

De contrib. uit Schoonebeek, Corr. H. Poppen: H. Rocklage f 2, H. Gommer f 0,50. D. Gommer f 0,75, B. ten Vlieghuis f 2, J. Rocklage f 0,50, H. Poppen f 2, Wed. Hennen f 0,60, Wed B. Lisen f 0,60, B. Willems f 1,50, G. Blanche f 0,50, H. Ensing f 0,25, H. Schoemaker f 0,50, G. Mensen f 0,50, W. Anholtz f 0.50, J. Eisen f 1, G. Willems f 2, B Bruna f 1, G. Hekman f 2, J. Engelberts f 0,50. Ds. J. Joffers f 2

De contrib uit Nieuw-Amsterdam, Corr. Ds. R. Huls: H. Hoving f 0,75.

De contrib. uit Koevorden, Corr. Ds. K. Oussoren: Ds. K Oussoren f 1.50, J. Zwaveling f 1, B. Berends f 2, W. Jonker f 1, B. Lotterman f 0,60, D. Douma f 1, E Schipper f 1, R. Lotterman f 0,60, H. Spijkman f 1, D. Westera f 1, H. v. Taral f 1,50, G. Klefman f 0,60.

De Penningmeester
Zwolle, 17 Nov. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

In dank ontvangen:

Door Ds. Kropveld te Rijswijk van Ds. T. Pilon, Banjermasin N.-Ind.	f 10,—
Van A. W. v. Dalen namens Geref Zondagssch.	
Spr. 22 : 6 te Gorinchem	- 10,—
Per postw. van Kraan te 's Gravenhage	- 2,—
Van M. R. te Baambrugge	- 1,—

Bij de vorige opgave was gemeld f 1, van v. d Boom te *'s-Gravenhage*, moest zijn *'s-Gravenzande.*

Met vriendelijke aanbeveling,
N. Koops,
Oost Vestplein 65.

Rotterdam, 19 Nov 1900

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door A. Kollaard, in t kerkz. te Hellevoetsluis	f 1,—
Door Ds. Meijering, coll bij 't optreden van Ds. Pos te Nieuwe Pekela	- 42,68
Door Ds. Petersen, van N N te Veendam	- 1,—
Door idem, van Mej. H. W. te Veendam	- 2,50

Doesborgh, 17 Nov. 1900. B. de Moen, *Quaestor.*

OUDERS OF GETUIGEN.

XI.

Omdat het stelsel van getuigen in de Roomsche kerk zoo schrikkelijk was ontaard en in de H. Schrift met geen woord geboden was, zijn de Hervormers van de *getuigen* tot de *ouders* teruggegaan. Zij waren de natuurlijke voortbrengers, maar zij waren naar Gods inzetting, en moesten dus ook zijn, de geestelijke verzorgers en opvoeders van het kind.

Niet getuigen, maar de *ouders* waren het, die daarom het kind ten doop moesten aanbieden (presenteeren), die het ten doop moesten houden (ten doop heffen), die het na den doop Christelijk moesten opvoeden. De natuurlijke ouders werden tevens weer de geestelijke ouders van het kind.

De Hervorming is dus ook een reformatie, een herstel van het recht en den plicht der *ouders* geweest. Ook ouders, als zoodanig, beide als vader en als moeder, hebben zoo ontzaglijk veel aan de Hervorming te danken. Zij hebben door haar de plaats weer terugontvangen, welke God hun in het onderwijs en de opvoeding hunner kinderen aangewezen had.

De Hervorming is immers geen hervorming der kerk alleen geweest. Zij heeft heel de wereld van het bewustzijn en alle terreinen des levens in beginsel herschapen, gereformeerd. Zij is eene herstelling van de natuur, van het recht van het natuurlijke geweest, dat door Rome onderdrukt en in boeien geklonken was. Zij is eene emancipatie, eene vrijmaking geweest, niet eene vrijmaking van God en zijn Woord, gelijk het Humanisme wilde, maar eene vrijmaking toch van de Roomsche kerk, van haar hierarchie, van hare menschelijke inzettingen, die de geboden Gods krachteloos maakten.

En tot die terreinen des levens, die door de Hervorming weer in hunne zelfstandigheid werden erkend, behoorde ook het huisgezin. De ouders ontvingen de hun van God gegeven rechten en daarmede tevens de hun van God opgelegde verplichtingen terug. De Roomsche tegenstelling van het natuurlijke en het bovennatuurlijke werd verworpen en door die van zonde en genade vervangen. De ouders werden daarom vanzelf weer de geestelijke verzorgers van het kind, gelijk zij dit ook waren op stoffelijk gebied.

Wel is waar werden de getuigen bij den Kinderdoop door de Hervorming niet ganschelijk afgeschaft. Van de Lutherschen was het te verwachten, dat zij dit niet deden, want in den regel behielden zij, wat niet bepaald door de Schrift verboden was. Maar ook de Gereformeerden zijn hierbij niet radicaal te werk gegaan. Men zegt gewoonlijk wel, dat, terwijl de Lutherschen alles *behielden*, wat niet *verboden* was, de Gereformeerden alles *afschaften*, wat niet *geboden* was; maar dit is een veel te algemeene regel, dan dat hij altijd gelden en niet vele uitzonderingen toelaten zou.

Het behouden van het getuigenstelsel toont dit duidelijk aan. De Gereformeerden waren geen Wederdoopers, die in omverwerpen behagen schepten. Zij gingen ook bij de hervorming van leer en leven, van kerk en maatschappij met verstand en gematigdheid te werk. Wat heeft een man als Calvijn in Genève op het stuk van de regeering der kerk niet toegegeven, om maar vrede te verkrijgen en bijde handhaving van, wat beginsel was, des te sterker te staan.

Zoo is ook ten opzichte van het stelsel van getuigen gehandeld De Gereformeerden erkenden algemeen, dat getuigen bij den doop in de Schrift niet geboden werden en dus ook niet noodzakelijk waren. Zij lieten het nemen van getuigen aan de ouders over en legden hun geen verplichtingen op. Als zij het doen wilden, was het goed; maar wie het lieten, waren niet te veroordeelen.

De Synode te Emden 1571, art. 20, sprak het algemeen gevoelen uit, als zij zeide, dat getuigen in den doop te nemen of niet te nemen, een middelmatig ding is, en dat men daarom aan de kerken haar oude gewoonte, aan ieder naar hare vrijheid, laten moest, tot den tijd toe, dat eene Generale Synode daarover anders besloot.

Natuurlijk was er onder de Gereformeerden wel verschil over de nuttigheid van getuigen bij den doop. Sommigen achtten ze eene gansch onverschillige zaak en hechtten er weinig waarde aan. Anderen waren van oordeel, dat getuigen wel niet noodzakelijk maar toch zeer nuttig waren. Terwijl genen tot langzame afschaffing neigden, waren dezen erop gesteld, dat het oude gebruik gehandhaafd werd. De Synode te Dordrecht 1574, art. 62, was van dit gevoelen en zelfs de Synode van Dordrecht 1618/1619 zeide nog in hare Kerkorde, art. 57, dat het gebruik wel vrij maar niet lichtelijk te veranderen is.

Ook spreekt het vanzelf, dat getuigen in sommige gevallen noodzakelijk zijn, niet alleen vroeger maar ook nog in onzen tijd. Als beide ouders, niet alleen de vader maar ook de moeder, gestorven zijn, of om eene of andere reden niet in staat zijn, om de doopsbelofte af te leggen en voor de Christelijke opvoeding van het kind in te staan, dan moeten er getuigen bij den doop optreden, om de plaats der ouders in te nemen.

Maar desniettemin hebben de Gereformeerden aan het stelsel van getuigen een gansch ander karakter toegekend, dan het in de Roomsche kerk droeg. Dat blijkt voornamelijk daaruit, dat zij, enkele bijzondere

gevallen daargelaten, nooit de noodzakelijkheid doch hoogstens alleen de nuttigheid van een paar getuigen bij den doop hebben geleerd.

Maar het komt nog in andere wijzigingen uit. Ten eerste werd zooveel mogelijk het Roomsche spraakgebruik vermeden, dat de getuigen peetvaders en peetmoeders, geestelijke ouders enz. noemde. De Gereformeerden bezigden het liefst den eenvoudigen naam van getuigen, omdat deze het minst tot misverstand en dwaling aanleiding gaf.

Voorts legden zij er zonder ophouden en altijd bij vernieuwing den sterksten nadruk op, dat, als men getuigen nam, men daarvoor toch geschikte, vrome mannen en vrouwen zou kiezen, die gezond waren in het geloof en onbesproken in den wandel, en wier belofte dus metterdaad waarborg bood voor de Christelijke opvoeding van het kind.

Op de Synode te Emden 1571 bijv. kwam eene vraag van de broeders te Keulen, of men ook zulke personen als vaders zou toelaten, die, hoewel de zuivere leer toegedaan, toch zich nog niet tot de gemeente hadden begeven. En het antwoord was, dat men zulke personen wel mocht toelaten als getuigen in dien zin, dat zij getuigenis aflegden, dat het kind gedoopt was, maar niet in dien zin, dat zij ook zorgden voor de onderwijzing van het kind. In dit geval moesten zij leden der kerk zijn, en, gelijk latere Synoden telkens zeiden, gezond in het geloof en onbesproken in den wandel, menschen, die den Heere vreesden, die in leer en leven een voorbeeld waren en de kinderen in den weg der godzaligheid leerden wandelen.

Het nemen van getuigen is daarom in de Gereformeerde kerken, ook hier te lande, wel langen tijd nog in gebruik gebleven. Maar de nuttigheid, die eruit voortvloeide, schijnt niet groot te zijn geweest. Evenals in de Roomsche kerk, breidde men ook in de Gereformeerde kerken het getal der getuigen bovenmatig uit. De Provinciale Synode van Zeeland, in 1597 te Goes gehouden, droeg bijv. aan deputaten op, om de Staten der Provincie te verzoeken, dat zij op de veelheid der getuigen orde zouden stellen en op straffe verbieden zouden, meer dan vier getuigen voor ieder kind te nemen (Reitsma en Van Veen V 40, 44, 102).

Ook in de keuze der getuigen ging men zeer lichtvaardig te werk. Dikwerf lette men meer op stand en rang, op voordeel en eere, dan op zuiverheid van leer en leven. De Provinciale Synode van Zeeland, gehouden te Veere in 1610, klaagde erover, dat openbare goddelooze spotters en verachters der religie als getuigen werden toegelaten en vermaande de gemeenten, zulke personen niet als getuigen aan te nemen (ib. 99).

Langzamerhand is het nemen van getuigen in de Gereformeerde kerken hier te lande in onbruik gemaakt. In Engeland drongen de Puriteinen reeds veel vroeger op afschaffing aan. Maar ook in ons land was de nuttigheid te gering en het misbruik te groot, dan dat het zich bij ernstig gezinden kon staande houden.

En werkelijk bestaat er geen reden, om wederinvoering van dit oude gebruik te wenschen. In enkele gevallen zijn bij ontstentenis der ouders getuigen van noode. Maar indien de ouders leven en in staat zijn, om de doopsbelofte af te leggen, dan zijn zij daarvoor de aangewezen en verantwoordelijke personen.

Getuigen hebben immers juist in gevallen, als het erop aankomt, toch niets te zeggen. De ouderlijke macht breekt, indien zij wil, allen invloed der getuigen. Hun belofte is daarom, hoe goed gemeend ook, toch in zulke gevallen waar het noodig zou zijn, van schier geen waarde.

De ouders zijn de natuurlijke en geestelijke verzorgers van het kind.

Dat is het beginsel geweest, waar de Gereformeerden van uitgingen. En daardoor hebben zij het getuigenstelsel van zijn beteekenis beroofd en langzamerhand doen uitsterven.

BAVINCK.

NAAR GROEN TERUG. (I)

Er is tegenwoordig duidelijk bij velen een opzettelijk streven, en bij anderen eene onbewuste neiging merkbaar, om in allerlei vraagstukken van den dag tot Groen terug te gaan.

Van de eerstgenoemden is de heer *W. van Oosterwijk Bruyn* een welsprekende tolk.

In 1890 gaf deze *Het Réveil in Nederland* in het licht, en deed daarin reeds uitkomen, welke diepe liefde de godsdienstige opwekking bij hem had, die onder den naam van het Réveil bekend staat en van welke hij zelf een zoon was.

Nog sterker treedt deze sympathie voor het Réveil in een nieuw boek op den voorgrond, dat door denzelfden Schrijver onder den titel: *Uit de Dagen van het Réveil* bij den uitgever Daamen te Rotterdam in het licht werd gezonden.

Daarin verhaalt de heer van Oosterwijk Bruyn in de eerste plaats de toebrenging van Capadose en Da Costa tot de Christelijke gemeente; geeft daarna eene levensbeschrijving van Capadose; bespreekt vervolgens het Christelijk standpunt van Groen van Prinsterer en zijne verhouding tot de Evangelische Alliantie, en voegt er dan ten slotte nog een paar opstellen over Bilderdijk en de Clercq aan toe. Heel het boek is belangrijk, want het is met warmte geschreven, ten deele uit persoonlijke herinneringen samengesteld, en door een geest van liefde en waardeering bezield.

De heer van Oosterwijk Bruyn leeft met heel zijn hart in het verleden terug. Het Réveil heeft een diepen, onuitwischbaren indruk op hem gemaakt. Hij vindt zich in den tegenwoordigen tijd met zijne scherpgeteekende richtingen niet meer thuis. Hij zou niets liever wenschen, dan dat de heerlijke dagen van vroeger herleefden.

Wat hem in het Réveil vooral aantrok, was de overeenstemming, die bij alle verscheidenheid alle broederen bleef vereenigen. Er was groot verschil van karakters en gaven, van rang en stand, van inzicht en richting; maar de liefde, de eenheid, de samenwerking werd er toch niet door gestoord. Men bepaalde zich tot de voornaamste Christelijke leerstukken, tot de hoofdwaarheden der Hervorming, en liet de kerkelijke verschillen tusschen Lutherschen en Gereformeerden, tusschen Methodisten en Doopsgezinden rusten. Allen leefden en werkten als Christenen saam; dat was hun naam; Gereformeerd, Luthersch enz., was een gering geschatte bijnaam.

Uit dit gezichtspunt bespreekt de geachte Schrijver ook het standpunt van Groen van Prinsterer. Hij doet het zakelijk en objectief, maar toch zoo, dat hij diens richting ten spiegel voorhoudt aan de Christenen van thans, vooral aan die Christenen, die zich tegenwoordig liefst Calvinisten noemen.

Het jonge Calvinisme behaagt den heer van Oosterwijk Bruyn niet. Het maakt op hem geen aangenamen indruk. Hij heeft bewondering voor Calvijn en gevoelt dankbaarheid jegens God voor zulk een man in zulk een tijd. Maar dat verontschuldigt toch geen afgoderij, geen toekenning van meer dan betrekkelijk gezag aan het Calvinisme, geen verheffing van de Calvinisten boven alle andere Christenen (bl. 71).

De ultra's staan hem tegen, onder wie dikwerf wel uitnemende, beginselvaste, moedige Christenen worden aangetroffen, maar die zich niet kunnen voorstellen, dat zij in hunne opvatting in eenig opzicht kunnen falen, en die geen vertrouwen schenken aan wie niet in alles met hen overeenstemt (bl. 143).

Aan zulke Christenen houdt de heer van Oosterwijk Bruyn het voorbeeld van Groen van Prinsterer voor oogen, die, ofschoon de zegeningen van het Calvinisme dankbaar erkennende, toch volstrekt geen Calvinist was in de hedendaagsche beteekenis van dien naam, maar die ten einde toe was en bleef een zoon van het alle Protestantsche Christenen vereenigende en samenbindende Réveil.

Deze teekening van het standpunt van Groen is in hoofdzaak juist. Ofschoon als jurist en als historicus hoe langer hoe duidelijker de geschiedkundige beteekenis van het Calvinisme inziende, dacht Groen er nooit aan, om als Calvinist zich van zijne Protestantsche mede-Christenen af te zonderen of zich tegenover hen te stellen.

Hij stond en bleef staan, zoowel in zijn kerkelijk als in zijn politiek program, op den grondslag van de hoofdwaarheden der Hervorming. De belijdenis der praedestinatie had nimmer voor hem die beteekenis, welke er in de Gereformeerde religie aan toegekend werd. Het was er hem steeds om te doen, om de geloovige Protestantsche Christenen bijeen te houden en tot eene gezamenlijke actie te brengen. Hij was geen zoon van Dordt, maar een kind van het Réveil en is dat gebleven tot in zijn laatste levensjaren toe.

En toch is het eene vergeefsche poging, als de heer van Oosterwijk Bruyn ons in dezen zin tot Groen terugroept. Zijne bedoeling is daarbij te waardeeren, en de poging zelve verklaarbaar.

Ook is het jongere Calvinisme tot ernstig zelfonderzoek geroepen, als het op een man als den heer van Oosterwijk Bruyn den indruk maakt van bewogenheid, liefdeloosheid en eigengerechtigheid.

Maar toch is zijne poging van te voren met onvruchtbaarheid geslagen.

Want ten eerste waren al de verschillen, die later duidelijker aan den dag zijn getreden, reeds van den aanvang af onder de mannen van het Réveil zelven aanwezig. Zij zijn niet door invloeden en werkingen van buiten uiteengedreven, maar verschilden onderling zoo zeer, dat zij vanzelf uiteen moesten gaan, zoodra het bewustzijn rijpte en de overtuigingen zich ontwikkelden. Groen en van der Brugghen, de la Saussaye en de Liefde, Da Costa en Beets, om niet meer te noemen, moesten uiteengaan, zoodra de kinderlijke, naieve periode voorbij en het bewuste leven van den mannelijken leeftijd aangebroken was. Het Réveil droeg zelf van den beginne af verschillende richtingen in zijn schoot.

Ten tweede waren die verschillen niet onbeduidend, maar hingen met de hoofdwaarheden des Christendoms op het nauwste samen. Zij betroffen toch Schrift en belijdenis, kerk en staat, natuur en genade, en grepen zelfs in op het geloof aangaande de Drieëenheid, den persoon en het werk van Christus, ja op heel de dogmatiek. Het is toch eene gansch verkeerde voorstelling, alsof de mannen van het Réveil in de hoofdartikelen van het Christelijk geloof volkomen overeenstemden, en eerst in enkele ondergeschikte artikelen verschilden. Zoo mechanisch hangen de artikelen des geloofs niet saam. Zij zijn geen korrelen droog zand maar vormen een organisch geheel. Wijziging van het eene heeft ook wijziging van het andere ten gevolge. De belijdenis van de Twaalf Artikelen is, schoon in woorden overeenstemmend, zakelijk in de Roomsche kerk eene andere dan in de Protestantsche, in de Gereformeerde kerk eene andere dan in de Luthersche enz.

En daarom ten derde ook, voor een wederom innemen van het standpunt, waarop Groen zich plaatste, bestaat er thans geen gelegenheid meer. Ja, hoezeer de Gereformeerden van den tegenwoordigen tijd, inzonderheid de zonen der Scheiding van 1834, altijd met groote dankbaarheid gedenken zullen het kloekmoedig optreden van Groen voor de rechten der kerk en der belijdenis, voor de rechten ook van hen, die, om bij de kerk te blijven, van het Hervormd Genootschap zich scheidden — zij blijven het betreuren, dat de mannen van het Réveil, en onder hen ook Groen, de diepingrijpende kerkelijke quaestie steeds van de baan hebben geschoven.

Deze werd hun wel onder de oogen gebracht. Het groote belang van dit vraagstuk werd wel door hen gevoeld. Soms moesten zij er wel iets van zeggen. Maar zij hebben toch dit vraagstuk niet aangedurfd. Vóór alles moesten de broederen vereenigd blijven. De Christelijke partij moest in stand gehouden worden. En daarom werd de schoolstrijd op den voorgrond gesteld. Dat was het middelpunt, waarom alle geloovigen zich scharen konden.

Met welk gevolg, is bekend.

Alleen de mannen der Scheiding bewandelden een anderen weg

Zij reformeerden eerst de kerk en gingen toen over tot het stichten van scholen, voor lager en ook voor hooger onderwijs.

Zij wandelden daarbij in het voetspoor der Hervormers, die dezelfde methode gevolgd hadden. En de geschiedenis heeft hun doen gerechtvaardigd. Althans kan hierover in de Gereformeerde kerken geen twijfel bestaan.

BAVINCK.

Politieke Beschouwingen.

Zooals wij verleden week nog even konden berichten, zijn de Mogendheden eindelijk tot eenstemmigheid gekomen in betrekking tot de eischen aan *China* te stellen. Of nu echter dit land bereid zal zijn aan die eischen te voldoen — is een andere vraag, waaromtrent veel onzekerheid heerscht. De Keizer van China antwoordde d. d. 14 Nov. aan Keizer Wilhelm op diens brief van ultimo September wel zeer zachtelijk, maar niet minder voorwaardelijk. De hoofdzaak is, dat hij veel belooft, maar weinig zekerheid biedt, en gaarne naar Peking zal terugkeeren *als* de vredes-onderhandelingen tot een gewenscht einde zullen gekomen zijn. Maar dat is juist de kwestie. De groote Li toch maakte bezwaren tegen de voorstellen der Mogendheden. Men seint namelijk uit Peking dat hij den gezanten een Keizerlijk edict overhandigde, dat slechts belachelijk zachte straffen aan de officieele, hooge personen oplegt. Ook zou hij tevens verklaren, dat dit de laatste bestraffing is, die het Hof kan opleggen en dat hij en Ching door den Keizer met strenge bestraffing gedreigd zijn, indien zij er niet in slagen de gezanten tot aanneming van dit laatste compromis te bewegen. Doch de uitwerking van dit edict zou precies tegenovergesteld zijn aan wat China wil bewerken; het heeft de gezanten versterkt in hun besluit om voor de raaddraaiers de doodstraf te eischen . . . . . En zoo gaat het voort ten bewijze, dat men nog weinig opschiet.

Van de oorlogstoestanden is ook heel weinig met zekerheid bekend. Het eene oogenblik seint men dit en dan weer dat en alleen zooveel is duidelijk, dat van orde of vrede nog geen sprake is.

Ook ten opzichte van de toestanden in *Zuid-Afrika* heerscht veel onzekerheid. Zelfs van gevechten, die reeds voor enkele dagen geleverd zijn, komt men niet het ware te weten. Dat het daarbij niet aan allerlei wonderbare geruchten en berichten ontbreekt, laat zich begrijpen. Men moet toch wat berichten. Botha zou zelfs te Roosenekal een Boeren-Republiek opgericht hebben. Natuurlijk wil dit alleen zeggen, dat hij, in verband met het klimaat, de Regeering een weinig meer Zuidelijk heeft verlegd, West van Lijdenburg. Van geneigdheid om 't bijltje er bij neêr te leggen getuigt dit zeker niet, maar wel van reorganisatie en van opdringen naar het Zuiden. Ook hiervan kunnen wij zeker zijn — dat de strijdende Burgers nog allesbehalve wijkend zijn of den moed opgeven. De plaatsen waar zij verschijnen nemen weer in aantal toe en zij zelven blijven vol goeden moed en hebben, dank zij hetgeen ze op de Engelschen telkens veroveren — weinig gebrek aan levensvoorraad en kleeren.

Vooral in den *Vrijstaat* is de toestand voor de Engelschen ongunstig.

Zij gaan echter voort met plunderen, verbranden en — verbannen van vrouwen en kinderen; de Europeesche Regeeringen vernemen het en blijven — onaandoenlijk. Welk een oordeel!

De *Fransche* Regeering kon zich, ondanks de aanvallen in de Kamer op haar van verschillende zijde gericht, nog steeds handhaven. Het debat over de zoogenaamde nieuwe schandalen met het verleenen van ridderorden, liep dus af, dat een votum van vertrouwen werd aangenomen met 379 tegen 31 stemmen. Hoe groot deze meerderheid ook zij, toch teekent ze duidelijk de onzekerheid van den toestand. Die 379 stemmen vormen niet eens de meerderheid van de Kamerleden en de rechterzijde, die zich nu onthield, zit op de loer om bij gelegenheid haar een nederlaag toe te brengen. Iets dat daarop geleek, viel dan ook dadelijk na het eerste votum voor. Aan de orde was de wet tot herziening van het tarief op de dranken. Bij de behandeling van art. 1 diende een lid een tegenvoorstel in, dat met 251 tegen 240 stemmen werd aangenomen. Daarbij werden alle rechten op wijn, bier en cider afgeschaft. Toch ging men verder met behandeling door. Onzekerheid teekent dan ook hier den toestand.

Ook de *Duitsche* Regeering is nog niet gerust over hare aanvraag van ruim honderd millioen voor den krijgstocht in China. Wel maakte de rede van den Rijkskanselier een zeer goeden indruk Wel sprak de Regeering het deemoedig uit, dat zij 't recht van den Rijksdag niet had willen verkorten, maar de verdere debatten leerden, dat het gevaar nog niet geheel is geweken.

Toch zal 't ontwerp wel aangenomen worden.

De *Gelderland*, met President Krüger aan boord, was Woensdag voor het zeegat van Marseille, maar het zal wel heden Donderdag zijn eer hij aan den wal kan komen.

Zij de Heere met hem en ons gebed voor hem tot God, die alleen verlossen kan!

NOORDTZIJ.

EEN ANDERE RAAD.

In „*de Heraut*" van 4 Nov. j.l. wordt door Dr. Kuyper inzake de ineensmelting van de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit en de Theol. School der Geref. kerken een raad gegeven, waarmeê ik mij niet kan vereenigen.

Aan het slot van een serie Artikelen over een besproken mingoede verhouding tusschen die beide inrichtingen van onderwijs, laat de geachte Redacteur zich aldus uit:

„Onze raad zou daarom niet zijn, dat de „Curatoren of de Senaten met elkander tot „een overeenkomst inzake de promotie zochten „te geraken, maar heel anders, dat ze den „tijd, die aan de eerstkomende Generale „Synode voorafgaat, besteden mochten, om „tot een plan van ineensmelting te komen, „waarvoor, wij zijn er zeker van, bij beide „inrichtingen op hartelijke sympathie te „rekenen valt."

Tot mijn leedwezen moet ik zeggen, dat Dr. Kuyper zich vergist inzake „de hartelijke sympathie" ten minste wat mijn persoon betreft.

Alleen wat door hem wordt *afgeraden* heeft mijn volle sympathie. Ook ik verwacht geen heil van een pogen tot een overeenkomst inzake de promotie.

Maar nog minder heil zie ik in een vernieuwd pogen om tot een plan van ineensmelting der beide inrichtingen te komen.

Zeker, die „*ineensmelting*" is lang mijn ideaal en mijn streven geweest.

Doch ik gevoel mij gedrongen te verklaren, dat ik langzamerhand ter dezer zake van gevoelen veranderd ben.

Ik achtte het tot nog toe niet noodig, dat publiek uit te spreken, wijl ik oordeelde dat deze kwestie na het besluit der jongste Gen. Synode ten minste in de eerste jaren van de baan was.

Nu echter Dr. K. haar weêr aan de orde meent te moeten stellen, gelijk hij alleen dat kan en mag, en daar hij uitgaat van de bij hem vaststaande zekerheid, dat er in dezen op hartelijke sympathie „bij beide inrichtingen" te rekenen valt, mag ik, om misverstand te voorkomen, niet langer zwijgen. Stilzwijgen zou als toestemming kunnen worden aangemerkt.

De motieven van deze wijziging of verandering van gevoelen en streven, ben ik natuurlijk bereid te geven. Doch daarvoor is het nu de plaats en gelegenheid niet.

Tegenover „onze raad" van Dr. Kuyper ben ik zoo vrij in alle bescheidenheid mijn raad te geven. En dat niet aan Curatoren en Senaat, want die hebben mijn raad niet gevraagd en van ongevraagd advies is men vaak weinig gediend.

Mijn woord mag dan ook eigentlijk niet den naam van raad dragen. 't Is meer een wensch, een oordeel te midden der kerken uitgesproken en van een broeder tot de broederen gericht.

Naar mijn oordeel dan, is ditmaal de raad van Dr. K. niet goed.

Begint niet voor de zooveelste maal aan een nieuw plan van ineensmelting. Laat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag ongehinderd en vrij arbeiden aan hare schoone en voor Land en Volk zoo gewichtige taak.

Laat ze zelfstandig en onafhankelijk, souverein op haar terrein, arbeiden aan hare Hoogeschool, die zoozeer de inspanning van al hare krachten vereischt en verdient.

Laat ze dat doen zonder ook door de kerken in het een of ander gedrongen en gehinderd te worden in hare vereischte ontwikkeling naar Geref. beginselen.

Hare Universiteit blijve ook in dezen een *Vrije* Universiteit.

Laten ook de kerken zooveel in haar is zorgen voor den groei en bloei harer Theol. School ter wetenschappelijke opleiding van dienaren des Woords.

Laten Vereeniging en kerken in dezen, elk vrij en zelfstandig haar gang gaan, opdat elk haar eigen School naar eigen aard en bestemming kan inrichten.

Daartoe is noodig natuurlijk, dat het contractueel verband, dat er tusschen gen. Vereeniging en de Geref. kerken inzake de Theol. Faculteit bestaat, verbroken wordt.

Formeel is uitteraard tegen die verbreking geen bezwaar, want de Vrije Universiteit staat, ook wat hare Theol. Faculteit betreft, buiten de vereeniging der kerken, in 1894, gesloten.

Vrije studie blijve echter gehandhaafd, gelijk ook toen door de kerken wederzijds is bedongen. Aan de Theol. Candidaten der Vrije Universiteit blijft dan de toegang tot den dienst des Woords in de Geref. kerken open naar de ampliatie op Art. 4 D. K. O. door de Gen. Synode van 1893 gegeven. Zoo bewaart ieder haar vrijheid en haar recht, terwijl de kerken haar *eigen* Theol. School, de Vereeniging haar *eigen* Universiteit behoudt.

Zie daar in 't kort mijn raad, indien ik van raad mag spreken, tegenover „onze raad" van Dr. Kuyper.

D. K. WIELENGA.

KERSTFEEST- EN WINTERGAVEN.

Zuid-Oosthoek van Friesland.

M. d. R! Mogen wij in *de Bazuin* eenige plaatsruimte vragen voor onzen armen en beklagenswaardigen Z.-O.h. Aangezien er zooveel gevraagd wordt, voor verschillende doeleinden, betreffende de uitbreiding van het koninkrijk Gods, ontzinkt ons bijna de moed, om weer eens aan te kloppen bij onze vrienden en vriendinnen. Maar wij dachten, bij 't geen wij vroeger en nu ontvingen, als onze vrienden en vriendinnen zich zulk een liefde-arbeid weer eens wilden getroosten, en bij vrienden en kennissen betrekkelijk kleine giften gingen inzamelen, wat kon er dan al bijeengebracht worden, zoodat zelfs bij de gevers haast niet gevoeld werd, dat zij er armer van werden; en wat zouden wij met de onderwijzers in den Z.-O.h. van Friesland daardoor gebaat worden, om ermede bij het opkomend geslacht te arbeiden, die wij trachten bekend te maken met den dierbaren naam van Jezus, als den Herder en Zaligmaker van 't verlorene. Wij hebben ook meermalen hulp mogen ervaren van onze vrienden en broeders onderwijzers van de scholen met den Bijbel, en broeders onderwijzers van Zondagsscholen, door giften van hunne leerlingen, die in betere conditie verkeeren, dan die arme ongelukkige kinderen in den Z.-O.h.

Och vrienden en vriendinnen, denkt er s.v.p. nog eens aan, of het niet mogelijk is, om zoo weer wat voor ons te verzamelen.

Ja met meer vrijmoedigheid dan ooit te voren, roepen wij onze Christelijke vrienden en vriendinnen toe, helpt ons om Jezus wil, tot steun van de honderden, ja duizenden havelooze kinderen, die nog in den Z.-O.h. rondslenteren, en nog geen Jezus en zijn Woord kennen. De onderwijzers aldaar roepen ons gedurig toe: help ons waarde br. Wouda gelijk andere jaren, en zoo mogelijk nog meer, opdat wij meer kinderen onder de bearbeiding en beademing des Woords kunnen krijgen. Mede-belijders des Heeren, zullen wij die broeders moedeloos en schier machteloos laten staan; dat kan, dat mag toch niet. Erkennen wij dan toch onze voorrechten, en waartoe wij dan van Godswege geroepen worden.

Mogen wij daarom bij dezen nog een vriendelijk woordje en een biddend verzoek richten tot de Zuster-vereenigingen, Naaikransen en de medelijdende Dorkas-vereenigingen enz. enz. om ons in dezen winterweer te helpen aan eenige kleeding en dekking voor die arme stumperts, die half naakt van de kou bibberen. Ach, het zijn menschen-wezens van dezelfde beweging als wij, en wat hebben wij, dat wij niet ontvangen hebben, is het niet door de vrije gunst des Heeren, dat wij meer bevoorrecht zijn?

Gedenken wij toch aan het Woord des Heeren Jezus, die ons beval, onze naasten wel te doen. Vriendinnen des Heeren, wilt gij een goed werk om 's Heeren wil doen, waar zoudt gij het beter kunnen besteden dan aan Frieslands Z.-O.h.? Wij willen u nog in naam van de arme hutbewoners, vriendelijk en hartelijk bedanken voor de milde bezendingen van verleden najaar, wij wenschten wel, dat gij hadt kunnen deelen in hun blijdschap in de eerste plaats, en dan die van de Zondagsschool-onderwijzers en Bijbel-colporteurs, die daar werkzaam zijn, toen zij drachten goederen bij ons vandaan haalden, of het hun met de tram werd gestuurd. O, daar doet men zoo onbeschrijfelijk veel mede, om alzoo ingang te krijgen voor het geestelijke voedsel. Helpt, helpt ons daarom weder om 's Heeren wil, tot onze bemoediging en vertroosting.

Uw smeekende vr. en br.,

Heerenveen, (*Oranjemoud.*)

J. WOUDA,
Corr. v. Jachin.

Het blad der Waldenzer kerk verscheen bij gelegenheid van den moord van Koning Humbert van Italië in rouwrand, met de uitschrijving door haar Tafel, of Syn. Commissie, van een gedachtenis- en bedestond bij deze beproeving van het vaderland. Tevens werden de feiten herhaald, door welke Koning Humbert bewees, dat hij meer voor de Waldenzen heeft gedaan, dan eenig Vorst uit zijn Huis deed.

—

Theodoor Fliedner, wiens honderdste geboortedag 21 Jan. 11. herdacht werd, moest menigmaal op reis gaan voor zijne arme gemeente te Kaiserswerth, die zijn traktement van 180 thalers niet kon betalen. Na zich verlatenen, gevangenen en weezen aangetrokken te hebben, werd in 1826 door hem de Rijnsch Westfaalsche Vereeniging voor gevangenen opgericht. In 1833 nam hij zelf vrij geworden gevangenen in zijn tuinhuis op. In 1836 kocht hij in Kaiserswerth het eerste huis voor ziekenverpleging. Dit huis is sedert aanzienlijk uitgebreid, en heeft nu 31 ramen in den voorgevel. Thans bestaan er reeds 80 zelfstandige „moederhuizen" met 15000 zusters, die op 5000 stations over de geheele wereld werkzaam zijn tot hulp van zieken en verdere noodlijdenden.

—

Zendeling Woodroffe deelde onlangs het volgende mede uit China. In het stadje Totang, in Chansi, woonde een arme oude Chinees Li, die Christen geworden was. Juren lang hielp hij Bijbels en traktaten verspreiden, schoon hijzelf niet lezen kon. Toen hij oud werd, kon hij dit niet meer, en leed soms honger en koude. Een neef van hem, die echter een Heidensche monnik gebleven was, stak hem nu en dan wat toe. Doch Li gaf hem onbeschroomd te verstaan, dat alleen Jezus een mensch bekeeren en dooden opwekken kan, en dat, wat zijn neef hem gaf, van zijn hemelschen Vader kwam. Toen liet de neef uit boosheid Li aan zijn gebrek over. Li zette zich echter dadelijk aan 't bidden, toen de nood aan den man kwam. Ook kende hij de geschiedenis van Elia en de raven. Pas was hij aan 't bidden, of hij hoorde een ongewoon leven boven zich. Naar buiten gaande, zag hij een bol broods van het dak rollen, en weldra lag ook een stuk lamsvleesch bij het brood. Naar boven ziende, zag hij twee vechtende gieren in de lucht . . . . Hij raapte dadelijk een en ander op, God dankende. Toen de neef hem uit ongerustheid weer kwam zien en vleesch in den pot rook, verbaasde hij zich over het geval . . . . Maar, wat nog beter was, hij leerde hierdoor in den God van Li gelooven, en werd een helper van Woodroffe.

†.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik UEd. verzoeken, onderstaande een plaatsje te gunnen in *de Bazuin?*

In No 41, handelende over het 3de stuk der Pastorale Conferentie, las ik tot mijne verbazing, dat door Dr. Schot op die vergadering beweerd is, dat in Johannes 3, waar van de wedergeboorte sprake is, dezelve geleerd wordt zonder eenig middel, maar dat ze daar uitsluitend aan den Heiligen Geest wordt toegeschreven. Mij daarentegen dunkt, dat we in Johannes 3 wel degelijk eene middellijke werking des Heiligen Geestes ontwaren. Wat beteekent anders het woord van Jezus aldaar: Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzoo moet ook de Zoon des menschen verhoogd worden. Tot welk doel? Opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven als vrucht der wedergeboorte hebbe. Want het is toch al te dwaas, wanneer wij op natuurlijk of geestelijk gebied leven zien, ons te bekommeren, of zoo iemand wel geboren is.

De hoog bevoorrechte Johannes, die aan het Avondmaal aan den boezem van Jezus lag en misschien beter dan iemand de hartsgedachten van Jezus verstaan heeft, leert ons nog in lateren tijd in een zijner Zendbrieven: Een iegelijk die gelooft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren. Ook hier wordt de wedergeboorte in verband gebracht met het kruis van Christus. Ook wanneer Jezus tot Nicodemus zegt: Zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan, — worden we door water herinnerd aan den zoendood van Jezus; want dezelfde Johannes legt er nog al nadruk op, toen hij later op Golgotha stond onder het kruis van zijnen Zoenborg, dat een der krijgsknechten zijne zijde doorstak met eene speer en terstond kwam er bloed en water uit, ten teeken dat Hij waarlijk gestorven was en God volkomenlijk voldaan had. Hij legt er klem op, dat hij deze dingen gezien heeft en ze te boek stelt, opdat ook anderen gelooven mogen. Ook zinspeelt hij, naar mijn inzien, op deze gebeurtenis, wanneer hij verder zegt: Drie zijn er die getuigen op de aarde, de Geest, het water en het bloed en deze drie zijn één.

Ook leert Paulus: Wij zijn met Hem begraven door den doop in den dood. Ook weten we, dat Jezus geleerd heeft, dat de Heilige Geest in den regel niet onmiddellijk werkt. Jezus zegt van Hem: die zal mij verheerlijken, want Hij zal het uit het mijne nemen en u verkondigen; met andere woorden.

Wat Jezus gedaan heeft buiten den zondaar, is het rustpunt der ziel, en geenszins de bedoeling des Geestes, om den zondaar te laten rusten in het onvolledige werk des Heiligen Geestes in den mensch. De Apostelen, als gezanten van Christus, en bekwaamd door den Heiligen Geest, hebben dan ook niet als rustpunt den Geest verkondigd, maar Christus als het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, indien ze in Hem gelooft. Ze hebben het aan Joden en Heidenen verkondigd, dat Jezus een volkomen Zaligmaker is, en dat Hem te bezitten en aan te nemen als Zaligmaker uitwissching en reiniging hunner zonde tengevolge zou hebben; daarentegen Hem te verwerpen het zwaarste oordeel met zich brengt. Hoe zullen wij ontvlieden, indien we op zoo groote zaligheid geen acht nemen?

Ook trof mij de barre uitdrukking van Dr. Schot: De verworpenen kunnen niet komen tot geloof en bekeering en daarom is het nutteloos hen te bearbeiden. Het schijnt hier meer Mohammedaansch dan Christelijk; want mij is altijd geleerd, dat men wel van zijne verkiezing, maar nooit van zijne verwerping kan verzekerd zijn. Nu weet ik wel, dat tegenwoordig door sommigen, zoo niet helaas door velen, in tegenstelling van Jezus en de Apostelen, ja God den Vader zelf, het Evangelie niet meer wordt gepredikt aan alle creaturen, maar alleen aan dezulken, waar de vruchten der verkiezing aanwezig zijn. Daarentegen, toen God de Vader Genesis 3 tot onze voorouders in het Paradijs kwam met de belofte van het vrouwenzaad, openbaarden ze geenszins vruchten der verkiezing, want Adam legde de schuld op Eva en God en Eva op de slang.

Dr. Schot is niet ongelijk aan de tien verspieders. Ook heeft Jezus zijne Apostelen geleerd in de gelijkenis van den zaaier, dat slechts een vierde deel gewenschte vrucht gaf; nochtans kregen ze in last: Predikt het Evangelie aan alle creaturen. En toen Hij de zeventigen uitzond, moesten ze, evenals de zeventig Israëlieten bij de inneming van Kanaän, hun den vrede toeroepen; en al wisten ze ook vooruit, dat God aan Mozes en de vaderen beloofd had, hun het land Kanaän te zullen geven, nochtans waren ze aan Gods gebod gehoorzaam. En de Gibeonieten en Rachab de hoere, die vrede met Israël maakten, zijn door God gespaard.

Ook weten we, dat Jezus beveelt: Dwingt ze om in te komen, opdat mijn huis vol worde. En het vischnet moet zoo ruim zijn, dat het aan goede en kwade visschen wordt voorgehouden; eerst wanneer ze kwaad blijken, worden ze weggeworpen. Wanneer de Apostelen geen ruimer Evangelie hadden verkondigd dan tegenwoordig sommiger — „Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren", had nooit vervuld kunnen worden.

H. J. W. TE RAA.

Winterswijk, 22 October 1900.

Boekaankondiging.

De Zendingseeuw voor Nederlandsch Oost-Indië, door S. Coolsma, Director van het Zendingshuis der Nederlanasche Zendingsvereeniging. Bureel de Vredebode, Dordrecht. Prijs f 4,90.

De heer S. Coolsma is van voornemen om een overzicht in het licht te geven van hetgeen in de afgeloopen eeuw door de verschillende Zendingscorporaties onder de talrijke volken van onze Oost is verricht. Als gewezen zendeling en als Director van het Zendingshuis der Nederl. Zendingsvereeniging, die ten behoeve der kweekelingen de geschiedenis der Zending in Nederlandsch Oost-Indië behandelen moest, is hij daarvoor de aangewezen man. Maar de Uitgever durft dit werk niet ter perse leggen, tenzij hij eerst van genoegzame belangstelling bij het publiek en van een voldoend aantal inteekenaren verzekerd zij. Het werk wordt waarschijnlijk 800 à 900 compres gedrukte bladzijden groot, en komt aan de eerste 500 inteekenaren slechts op den prijs van f 4,90 te staan. Waarlijk niet te duur! Mogen daarom spoedig vele inteekenaren den Schrijver en den Uitgever tot het ter perse leggen van dit belangrijke werk doen besluiten. De proefaflevering belooft iets goeds. De inhoudsopgave is rijk. De Koningin en de Koningin-Moeder vereerden het werk reeds met hare inteekening. Het is wenschelijk, dat vele Nederlanders dit Koninklijk voorbeeld zullen volgen.

—

Het Boek der Toekomst. De Openbaring van Johannes voor de Gemeente des Heeren uitgelegd door Dr. J. H. Gunning J.Hz. predikant te Utrecht. Utrecht Kemink en Zoon 1900.

Met groote dankbaarheid leggen wij na lezing en overdenking dit boek van Dr. Gunning over de Openbaring uit de hand. Geheel erdoor voldaan zijn wij niet. De bezwaren, die bij de vorige afleveringen werden geuit, blijven bij deze slotaflevering bestaan. Zij zijn zelfs nog vermeerderd. Want, behalve dat enkele tekstverklaringen ons minder waarschijnlijk voorkomen, hebben wij zeer ernstige bedenking tegen de wijze, waarop Dr. Gunning over de eeuwige straffen spreekt, en die het vermoeden doet oprijzen, dat hij een voorstander is van de onschriftuurlijke leer der conditioneele onsterfelijkheid, verg. bl. 396, 397, 401, 403. Maar behoudens deze bezwaren, begroeten wij de verschijning van deze uitlegging der „Openbaring" met groote vreugde. Aan de willekeur, die in vroeger tijd bij de verklaring van dit Bijbelboek zoo groote rol speelde, heeft Dr. Gunning paal en perk gesteld. De „Kirchengeschichtliche" exegese wordt door hem verworpen, en de „endgeschichtliche" verklaring met de „zeitgeschichtliche" in verband gezet. Het is, zooals Dr. Gunning in de Inleiding bl. LXVI en ook elders, bijv. bl. 355, zegt, dat de profetie in dit boek, evenals overal in de Schrift, wortelt in de historie, maar dan uit de historie van het heden zich hoog verheft en ver in de toekomst zich uitstrekt. Aan dezen goeden regel blijft de geachte Schrijver bij zijne verklaring getrouw. Hij zoekt evenmin alles letterlijk op te vatten als alles te vergeestelijken. Hij tracht overal het evenwicht te bewaren en streeft ernaar, om zoowel de historische aanleiding voor de profetie als hare blijvende beteekenis, ook voor de gemeente des Heeren in den tegenwoordigen tijd, in het licht te stellen. Zelfs zijne opvatting van het duizendjarig rijk bl. 386, 387, hoewel lang niet aannemelijk, valt mede en is aan alle grof-zinnelijke verwachting gespeend. Wij zijn den geachten Schrijver daarom voor dezen zijn arbeid zeer dankbaar en hopen van harte, dat het hem, ook naar zijn eigen wensch en voornemen, bl. LXVIII, gegeven moge worden, nog menig Bijbelboek op deze, veelszins uitnemende wijze voor de gemeente te vertolken.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

De Heere schonk ons j.l. Zondag zeer voorspoedig een welgeschapen **ZOON**.

G. TEN BRINK.
J. TEN BRINK—
OP 'T HOLT.

ENSCHEDÉ.

De Heere verblijdde ons heden door de voorspoedige geboorte van een **ZOON.**

J. H. WITZEL.
A. C. WITZEL—
WAGEMAKER.

HILVERSUM,
18 Nov. 1900.

De ondergeteekende betuigt hartelijk ***dank*** voor de ontvangen belangstelling op haren ***80sten jaardag.***

WED J. P. OGGEL.

AXEL.

Voor de vele blijken van belangstelling ondervonden bij de herdenking van ons **veertig jarig** huwelijk betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

M. BOSMAN
EN ECHTGENOOTE.

RHOON,
5 Nov. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling, ondervonden bij het overlijden van onzen geliefden Man en Vader, den heer ARIE VAN HAERINGEN, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

DE WED. A. VAN HAERINGEN
en kinderen.

DEDEMSVAART,
14 Nov. 1900.

De ondergeteekende zeggen, mede namens hunne Kinderen, bij dezen hartelijk **dank** voor de vele en treffende bewijzen van belangstelling, in de jongste dagen ontvangen.

S. T. GOSLINGA
EN ECHTGENOOTE.

SCHIEDAM,
16 November 1900.

Den 28 Nov. hoopt D. V. onze gel. Br. en Zw. de Weleerw. heer

M. H. K. MOL,

Pred. te *Zwartewaal*, den dag te herdenken waarop hij vóór **25 *jaren*** in de Bediening des Woords werd gesteld.

Stelle de Koning der kerk hem nog vele jaren ten rijken zegen voor zijne gemeente.

Mede namens zijne Neven en Nichten,
G. A. DE WALLE.
J. A. A. DE WALLE—
MOL
W. BOSCH.
C. M. H. BOSCH—MOL.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde Ouders

P. KETTER
EN
H. PASTERKAMP,

den 27en November a.s. hunne ***25-jarige Echtvereeniging*** te herdenken

De Heere sterke hen op hunnen verderen levensweg,

Hunne dankbare kinderen.

URK,
22 Nov. 1900.

Het behaagde den Almachtige hedenmorgen van ons weg te nemen onzen geliefden Vader, Behuwd- en Grootvader

Fokke Strijker,

in den gezegenden ouderdom van bijna 87 jaren. Hoewijl diep bedroefd, behoeven wij over zijn heengaan niet te treuren, want zijn getuigenis was, dat hij door Gods genade steeds vast mocht staan in het geloof, en bevestigde dat het leven hem Christus was en het sterven gewin.

Uit naam der kinderen,
HARM DALING.

BEILEN,
15 Nov 1900.

Heden nam de Heere, tot onze diepe droefheid, onze innig geliefde Echtgenoote en zorgvolle Moeder, Mejuffrouw

Johanna van de Weg-

VETTEN,

in den ouderdom van bijna 76 jaar tot zich.

Een diepe wonde sloeg ons de Heere daarmede, doch de hoop dat zij is ingegaan in de woningen, die Christus Jezus bereid heeft voor hen, die in Hem gelooven, lenigt onze smart.

A. VAN DE WEG.
J. STERK VAN DE WEG.
G. VAN DE WEG.
MAGDA. WILHA. VAN DE WEG.

DORDRECHT,
13 Nov. 1900.

Heden overleed, na een ziekte van eenige weken, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

Pieter Sietses van der Veen,

in den ouderdom van ruim 83 jaar. Hij is heengegaan in het geloof, dat Christus zijn Zaligmaker is en in de verwachting der eeuwige zaligheid, gelijk hij dit ook in zijn ziekte gedurig uitspak.

WED. C. J. V. D. VEEN—
WOUDHUIS.
K. MULLER—V. D. VEEN.
T. MULLER.
Ds. W. PERA.
Z. PERA—UDEMA.

ZUIDHORN.
17 Nov. 1900.

UITGELOOT No. 23

Geldleening Kerkgebouw Gereformeerde gemeente **Delft.**

VEREENIGING: „Tot Chr. Liefdadigheid" te WAGENBORGEN.

Zullen we onze verpleegden, wier getal door de opening van het 4de huis alweer toegenomen is, op het a.s. **Kerstfeest** weder onthalen, dan hebben we daartoe **veler hulp noodig.** Wie wil ons, evenals vorige jaren, die hulp verleenen? Elke gave in geld of natura zullen we zeer dankbaar aannemen.

W. K. H. MAGENDANS,
Directeur.

WAGENBORGEN, Nov. 1900.

Stoomkunstververij en Chemische Wasscherij O. Akkerman - Kampen.

Agenten: T. GAASTRA te BLOEMENDAAL; V. D. MOLEN te VELDWIJK; A. WARENGA te DENNENOORD.

☞ Op alle plaatsen Agenten gevraagd.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1889.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens **f 7,–, f 9,–, f 12,–,** franco thuis

No 1. **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers wo een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooven, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,–.**

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook **f 35,–, f 40,–, f 45,–, f 50,– f 60,–, f 70,–.**

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrekvoor bed en peluw, voor **f 25,–.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

„Paul Kruger-School"

Onder dezen naam zouden we gaarne een Christelijke School in ons oud, bekend stedeke, Koevorden, willen openen. Zij zou eenigermate in den zeer grooten geestelijken nood van dezen Oosthoek van Drente voorzien. Het modernisme is hier zóó oppermachtig, dat in een omtrek van 20 à 30 uur slechts ééne kleine, Christelijke School gevonden wordt. De onverschilligheid is in deze streken schrikbarend groot. Er is hier zooveel halfheid, onbeslistheid, lauwheid, gebrek aan ijver, liefde, bezieling voor God en Zijn dienst.

Broeders! Zusters! mogen en kunnen we die geestelijke ellende lijdelijk aanzien? Wordt 't niet hoog tijd, dat ook in Koevorden, de hoofdplaats van dezen dieptreurigen Oosthoek van Drente, een Christelijke School opgericht wordt? Doch de voorstanders in Koevorden kunnen niet alles doen. Door de voortdurende stijging der waarde van grond en huizen hebben we pl. m. ***f 8000*** noodig, en hoogstens één vierde dier som wordt misschien in eigen omgeving verzameld.

Broeders en Zusters, vergeet niet, dat inzonderheid hier de oprichting eener School m/d Bijbel **»Zendingsarbeid"** is. Daarom och helpt ons, om 's Heeren wil, aan een School, die wij uit hoogachting voor onze Transvaalsche Broeders en hun President

„Paul Kruger-School"

wenschen te noemen. Op deze School zal **diezelfde Bijbel** tot grondslag en richtsnoer genomen worden, welke **»Oom Paul"** nog in den grijzen ouderdom met zoo taaien, bezielden en bezielenden moed en kracht voedt, zoodat hij, bij zijn worsteling met een overmachtigen vijand, in zeldzame mate deelen mag in de sympathie en hoogachting van schier heel de wereld. Onze groote behoefte bewege u.

Ook de kleinste gave zal in dankbaarheid aanvaard worden.

Met toebidding van 's Heeren zegen.

Namens het Bestuur,
Ds. K. OUSSOREN TE KOEVORDEN.
D. WESTERA.

Gelieve giften aan den eerstondergeteekende te zenden.

Deze bede om hulp wordt **ernstig** en **dringend** aanbevolen door

Ds. R. MULDER TE HAARLEM.
Ds. J. BAVINCK TE KAMPEN.
Ds. H. DIJKSTRA TE SMILDE.
DR. C. C. SCHOT TE HARDENBERG.
Ds. R. HULS TE NIEUW-AMSTERDAM.
Ds. J. VAN HENTEN TE DEDEMSVARRT.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker **f 34.–.** Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Einde dezer week zijn al de bestelde ex. van

Gezelle Meerburgs Chr. Volks-Scheurkalender

verzonden.

H.H. Zondagsschoolonderwijzers, welke eenen Scheurkalender ter uitdeeling gebruiken, bestellen er geene voor zij de recensie der commissiën van »Jachin" in de Boekbeoordeeling gelezen hebben over het schild en den inhoud van dezen Kalender. De Boekbeoordeeling verschijnt begin der volgende week.

A. GEZELLE MEERBURG.

HEUSDEN, Nov. 1900.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen. in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden,

Reeds 11 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

☞ Voor de regeling der opgave van den 2en Jaargang wordt spoedige opgave van nieuwe inteekenaren verzocht.

Ook worden soliede **Colporteurs** gevraagd, tegen behoorlijke vergoeding. Zich te adresseeren aan den Uitgever te *Heusden.*

ZANGGEZELSCHAPPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

HOSANNA.
64 Liederen voor drie- en vierstemmig Mannenkoor, ten dienste van Jongelingsver. en Christ. zanggezelschappen. Door SERNÉ. f 1,25.

DE ZINGENDE PELGRIM.
25 Liederen voor Christ zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent

LIEVEN EN LOVEN.
25 Liederen voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.

DE CHRISTEL. ZANGER.
20 Liederen voor zanggezelschappen en huisgezinnen. Door VAN WIJCK. 25 cent.

DE ZANGVRIEND,
34 Meerstemmige Christ. liederen voor jong en oud. Door WIJLE. 25 cent.

DE KLEINE ZANGER.
20 Twee- en driestemmige zangstukjes voor Christ. scholen en Zondagsscholen. door SMINK. 20 cent.

EENVOUDIGE LIEDEREN.
voor Christelijke en Zondagsscholen Door VOERMAN. 10 cent.

K. J. ZOMER te Franeker geeft uit:

GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.
15 Leerredenen
DOOR:
T. BOS, J. DEKKER,
A. DOORN,
A. DE GEUS, J. J. IMPETA
en A. ZOMER
8° formaat 256 blz.
Prijs f 1,80
(*Vooral den dienste van vacante Kerken*)

Bij **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** verschenen:

De bruine Prins
en zijne vrienden.
Een verhaal uit de eerste jaren der O. I. Compagnie
DOOR J. C. HOMOET.
Geïllustr. door A. RÜNCKEL.
Prijs ing. f 1.25; geb. f 1.75.

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *

Roberts
Beschermengel.
Een verhaal voor jongelieden
DOOR JOHANNA.
Geïllustr. door A. RÜNCKEL.
Prijs ing. f 1.—; geb. f 1.50.

VERSCHENEN:

PAULUS en FILLIPPI.

TWINTIG LEERREDENEN
uit de wordingsgeschiedenis van, en uit den Zendbrief aan de gemeente van Fillippi,
VAN
P. A. E. SILLEVIS SMITT,
Bedienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Rotterdam.
Prijs f 2,70; gebonden f 3,50.

De schrijver zegt in de voorrede, dat zijn doel tweeledig is.

»Om degenen die verhinderd zijn des Zondags op te gaan, lectuur te verschaffen en om vacanten kerken een bundel predikatiën aan te bieden, die zich bij uitnemendheid leenen ter voorlezing aan de gemeente."

Deze bundel, 27 vel groot, is ook verkrijgbaar in **wekelijksche afleveringen** van 1 vel dikte, à **10 cent** per aflevering.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

---

4 ct. **4 ct.**

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost
niet meer dan 4 cent,
Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 ct. **4 ct.**

De Geïllustreerde Catalogus 1900—1901 der uitgaven van **A. H. ten Bokkel Huinink, Uitgever te Utrecht**, wordt op aanvrage **gratis en franco** gezonden De inhoud is zeer geschikt om er een keuze uit te doen met het oog op de a.s. feesten. De conditiën zijn onovertroffen billijk.

Deputaten der Gref. Kerken voor de **Zending onder de Joden** gaven uit:

UIT DUISTERNIS TOT LICHT.
Gods leidingen met
ELIËZER KROPVELD.
Tweede druk met acht platen
Ingenaaid *f* **1,50**. In prachtband *f* **1,90**.

De baten van deze uitgave komen ten goede aan de Jodenzending

Men bestelle bij zijn boekhandelaar of bij den uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, AMSTERDAM.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

De Achtenzestigste
EN
De Zestiende Psalm
vertaald en verklaard
DOOR
Prof. M. NOORDTZIJ
130 pag. groot 8°. **Prijs *f* 1,30.**

De Leer van Lombroso
en de Positieve School
DOOR
P. A. E. SILLEVIS SMITT
v. d. m. te Rotterdam.
GROOT 8°. **Prijs *f* —,30.**
Bij elken Boekhandelaar verkrijgbaar.

Is ter perse

Het JAARBOEKJE

VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland
voor 1901. 46ste Jaarg.
30 cents.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden** en **boeiend Mengelwerk**, bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek**, opgave van **Stichtingen en Liefdadigheid, Jongelings-** en **Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Wie tegen flink rabat inteekenaren wil verzamelen, gelieve lijsten aan te vragen bij den uitgever
P. VAN DER SLUIJS.
ENKHUIZEN.

Bij **BLANKENBERG & Co.** te **Leiden** is verschenen en alom te bekomen:

Dr. Fr. SCHILLING,
speciaal arts voor Zenuwlijders.
Hoe bevrijd ik mij van mijn
Zenuwachtigheid?
Kenteekenen, oorzaken en nieuwe raadgevingen, op geneeskundige gronden berustend, tot vlugge beoordeeling en zelfgenezing.
Prijs 60 cent.

Tot 25 Dec. a.s. worden deze boeken, bij eene bestelling, welke minstens *f* 5.— bedraagt, geleverd voor den halven prijs

---

St. NICOLAAS!!!
Goede boeken.

No. 1. HESBA STRETTON **De groote Lijdensweg** op het Einde der 19e Eeuw. Prijs *f* **1.90**, geb. *f* **2.40**.

No. 2. HESBA STRETTON. **De Ware Eer.** Prijs *f* **1.50**, in stempelband *f* **1.90**.

No. 3. HESBA STRETTON. **Max Krömer.** Prijs *f* **0.90**, in stempelband *f* **1.30**.

No. 5. OLIVER M. NORRIS **Nadya** Nog iets uit de Lijdensgeschiedenis der Stundisten. Prijs *f* **1.90**, in stempelband *f* **2.25**.

No 7. ARMIN STEIN. **Johannes Huss.** Een tijd- en karakterbeeld uit de 15e eeuw. Prijs *f* **1.50**, in stempelband *f* **1.90**.

No. 8. ANNIE LUCAS. **Een Zwerveling.** Prijs *f* **1.—**, in stempelband *f* **1.40**.

No. 9. A. M. GERTH VAN WIJK. **Prinses Sophie der Nederlanden.** Prijs *f* **1.90**, geb. *f* **2.50**.

No. 12. U W. S. **Wees een zegen!** Een boek voor onze vrouwelijke jeugd. Vrij bewerkt naar het Duitsch van WEITBRICHT. Prijs *f* **1.50**, geb. *f* **1.90**.

De *volledige* lijst der (tijdelijk) in prijs verminderde boeken is bij elken boekhandelaar te bekomen en bij den Uitgever
D. A. DAAMEN, Rotterdam.

HALVE PRIJS!

b.v. 3 boeken van *f* 1.90 ingenaaid voor *f* 2,85 in plaats voor *f* 5.70. Banden echter steeds voor den volle prijs.

*** Bij **JAN HAAN** te *Groningen* is verschenen:

C. M. W. PLET.
Eene Bloeme des Velds.
Een verhaal uit de eerste helft der 19e eeuw.
232 pag., 8° form. Prijs ***f* 0.70.**

J. KEUNING.
DE HOLBEWONER.
Een verhaal uit den tijd der Hervorming.
252 pag., 8° form Prijs ***f* 0.70.**
Zeer geschikt voor Bibliotheken van Christelijke Jongel.-Vereenigingen, enz.

Uitgave van J. B. Wolters te Groningen:

J. WORP,
De Melodieën der Psalmen en Lof- en Bedezangen,
VIERSTEMMIG GEZET MET VOOR- EN TUSSCHENSPELEN,
VOOR ORGEL MET OF ZONDER PEDAAL, PIANO OF GEMENGD KOOR.
ZEVENDE DRUK HERZIEN DOOR H. P. STEENHUIS.
Compleet in 5 afleveringen à *f* 0,50, compleet gebonden *f* 3,00.

Juweeltjes voor onze kinderen van de Zondagsschool zijn de volgende nieuwe fraaie geïllustreerde boekjes, van ongekend lage prijzen.

A. VOLLMAR Onder het beste Dak.
» Des Heeren Post.
» Twee kinderen die den Hemel zoeken.
W. VAN CHARLOIS. Vaders Schilderij.
» » Twee trappen hooger.
F. VAN KRONOFF. Kleine Lena.
MARIE LIEBRECHT. Bont Gezelschap.
HERMAN. Naar den hemel.
» Het Kerstfeest in het Woud.
» Verzoend.
C. BROUWER. Van het Schip naar het Front.
» Bij de Long Toms van Ladysmith.

Prijs 10 cent. Bij 10 stuks à 5 cent.

MARIE NATHUSIUS. Het verborgen Kistje.
» » De Wolkbreuk.
» » De Boom des Geluks.
C. G. BARTH. Mick en Dick.
» » De arme Hendrik.
» » De kleine Negerknaap.
» » Valentijn Oudemeer.
» » Het Kruis aan den Weg.
HERMAN. Een gewichtig Vraagteeken.

In stevig cartonnen band.

Prijs 30 cent. Bij 10 stuks à 15 cent.

Uitgaven van J. M. BREDÉE Rotterdam.

„CAPADOSE."

VEREENIGING VOOR
GOEDKOOPE ZONDAGSSCHOOL-UITGAVEN.

VERSCHENEN:

HESBA STRETTON. **Nelly's donkere dagen.** Een verhaal uit Liverpool. Met 3 platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk *f* 0,30
MEESTER BERNARD **Een verhaal uit den tijd der Hugonoten.** Met 3 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0,30
MEVR. SHERWOOD. **Uit den ouden tijd.** Een geschiedenis van vóór tweehonderd jaren. Met twee platen en omslag in kleurendruk. . » 0,25
R. C. VERWEIJCK. **Uit een jongensleven.** Een schetsje uit het Amsterdamsche volksleven Met twee platen en geïllustreerden omslag » 0,25
E. GERDES. **Uit twee gevaren gered.** Een verhaal voor knapen. Met twee platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk. . . . » 0,20
A. J. HOOGENBIRK. **Hoe een hyena een mensch redde, en De verloren armband.** Met twee platen en omslag in kleurendruk. Vierde druk. . . . . » 0,20
EDUARD. **Rijk gezegend.** Een Kerstverhaal In geïllustreerden omslag met een plaat in kleurendruk. Tweede druk. . . . . » 0,15
P. J. KLOPPERS. **Een geloofsheld. Het leven van Maarten Luther.** Met een plaat en omslag in kleurendruk en portret van Luther. Tweede druk. . . . . » 0,15

Aan de leden werd een **present-Exemplaar** van **bovenstaande** uitgaven gezonden, benevens **de Catalogus** voor 1900 en **Het eerste vervolg** op den **Geïllustreerden Catalogus.**

***Het lidmaatschap kost minstens* vijf gulden.**

Ieder lid heeft het recht aan boekjes en kaartjes voor **DUBBELE WAARDE** te kiezen van het bedrag van zijn lidmaatschap.

Die voor *f* 10.— kiest is lid voor *f* 5.—,
die voor » 20.— » » » » » 10.— enz.

De Catalogus omvat 7 rubrieken, boeken en boekjes — *Studieboeken voor Zondagsschool-onderwijzers. — Boekjes ter uitdeeling bij het afleggen van Belijdenis. — Tex books. — Muurteksten. — Zondagsschoolkaartjes en Tractaatjes en Kerstliederen* — **en bijna 400 Nos.** van *f* 1.90 tot 3 Cent toe.

Vraag den Catalogus die GRATIS gezonden wordt.

ROEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl v. d twaalf kleine Propheten, gebonden in 2 half lederen banden f 9,50 voor . . f 4,—
AMBROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor - 2,—
D. MOLENAAR, De Heidelb. Catechismus f 4 90 voor - 2,—
DR F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profeet 3 dln. f 4,50 voor . . . . - 2.50
PETRUS IMMENS, De godvruchtige Avondmaalganger half leer f 2,40 voor . . - 2.00
FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; half lee f 1,40 voor . . . . . - 1,20
JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4.40 voor . . . . . - 2,20
JAMES, Het Huisgezin Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f 3,60 - 1.80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:

Door den heer J. W. Koning te Leiderdorp f 244.50, door den heer D. J. Zijlstra te Ee f 59.50, door Ds. A. T. van Dijken te Aalten f 79, door den heer Iz. Beukelman te Bensdorp f 25, door den heer P. Adriaanse te Helder f 9, door den heer A. G van Deth te Brussel f 156, door den heer T. Kuiper Dz te Hilversum f 298,20, uit 's Graveland f 23, samen f 321,20, door den heer A. de Lange te Wassenaar f 91, van den heer H. W. te U. f 25, door den heer P. van Vliet te Axel f 124,50, door den heer H. T. Lycerse te Arnhem f 571, door het Loc. comité te Amsterdam f 692,75, door den heer J. Hartkamp te Maassluis (afr. 1899) f 46,50, 1e storting uit Maassluis f 102,50, samen f 149, van den heer H. van Luipen te Maassluis f 2,50, door den heer W J. Caspers te Heinenoord (3e storting) f 2. door Ds. A. H. Nieboer te Sleeuwijk f 41,50, door den heer R P. Fledderus te Oudemirdum f 25, door den heer W. Graafhuis te Groningen f 2,50, door den heer F. van der Bos te Wommels f 110,50, door den heer P. Boone: Koudekerke f 47, uit Biggekerke f 6, door den heer E Vader: uit Melis- en Marienkerke f 7, door den heer P. Kastelijn: uit O en W. Souburg f 29,25, door den heer M. Beel: uit Rittuem f 1, samen uit het district Koudekerke f 90,25, door den heer C. A van Drimmelen te Klundert f 103,50, door Dr. C. C. Schot Cz. te Hardenberg f 32,50, van den heer A. Kooy te Rotterdam (1899) f 6, door Ds. J. Fokkinga te Schildwolde f 5; door Ds. G. van Setten te Bussum f 65,50, door den heer P. Goudappel te Delft, afrekening f 17.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Bunnekom f 9 30, van idem te Varsseveld f 11,80, van idem te Appingedam f 19,38, van idem te Bierum f 11,09, van idem te Delfzijl f 20 81, van idem te Garrelsweer f 11,50, van idem te Loppersum f 8,80, van idem te Stedum f 10,46, van idem te Spijk A f 21, van idem te Siddeburen f 3,92, van idem te Schildwolde f 5,10, van idem te Overschild f 3,20, van idem te Nieuwolda f 6,39, van idem te Woldendorp f 1,13, van idem te Wagenborgen f 2,33, van idem te Wester-Embden f 4,70, van idem te 't Zandt f 16,80, van idem te Axel B (halve coll.) f 14,10, van idem te Nieuw-Amsterdam f 4,15½, van idem te Emmen f 5,50, van idem te Schoonebeek f 13,76½, van idem te Aalden f 4 92½, van idem te Koevorden f 5,56, van idem te Gees f 4, van idem te Sluis f 4, van idem te Nieuw-Dordrecht f 2,82, van idem te Schoonoord f 1,75, van idem te Voorburg (halve coll.) f 11,27, van idem te Aalten B f 23,15, van idem te Smilde A f 8,33, van idem te Gendereu f 12,70, van idem te 's-Gravemoer f 2,35, van idem te 's-Hertogenbosch f 19,19, van idem te Helenaveen f 1,10, van idem te Helmond f 1,15, van idem te Heusden f 1,86, van idem te Sprang f 2,80, van idem te Tilburg f 3,22, van idem te Vrijhoeve Capelle f 4,44½, van idem te Veen f 2,92, ½ coll. van idem te ter Aar f 1,51, van idem te Aarlanderveen f 2,76½, van idem te Alfen a/d R. f 13,70, van idem te Bodegraven f 13,96, van idem te Leimuiden f 2,88½, van idem te Nieuwkoop f 1,26, van idem te Nieuwveen f 3,01, van idem te Noorden f 0,92, van idem te Oudshoorn f 2,45½, van idem te Waarder f 5,93½, van idem te O Wetering f 9,43½, van idem te Woerden f 5,94, van idem te Woubrugge f 1,38, van idem te Zevenhoven f 2,03, van idem te Zwammerdam f 4,97½, van idem te Enkhuizen f 46,50½, van idem te Andijk f 14,76, van idem te Urk f 10, van idem te Hoorn f 6,21, van idem te Medemblik f 4,56½, van idem te Oppердoes f 4,17, van idem te Apeldoorn f 34,53, van idem te Ermelo f 14,05, van idem te Hattem f 16 79½, van idem te Elburg f 7,05, van idem te Harderwijk f 17, van idem te Doornspijk f 5, van idem te Nunspeet f 6 73, van idem te Lutten f 6,31½, van idem te Bergentheim f 2,50, van idem te De Krim f 6,87, van idem te Dalfsen f 4,45½ van idem te Lemele f 0,97½, van idem te Nieuw-Leusen f 5,21, van idem te Zuidland f 5, van idem te Rozenburg f 2,59, van idem te Ouddorp f 1,60, van idem te Epe (halve coll.) f 2,76, van idem te Lochem f 2,25.

Aan Schenkingen:

Door den heer A. G van Deth te Brussel f 4,80, door den heer H. Smies te Axel gevonden in de collecte f 2,50, door den heer C. Steenhot te Driebergen, uit het busje van de Geref Jong. ver. »Timotheus" f 3,90, van N. N. te Meppel »dankoffer aan den Heere f 1.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer C. A Drimmelen te Klundert f 4,50, door Ds. G. van Setten te Bussum f 7,50.

Voor het Studiefonds:

Door den heer A van de Werf te Groningen van de halve stuiver Vereen. f 11,65, van N. N. te Meppel »dankoffer aan den Heere" f 2.

Voor de Bibliotheek:

Van den schrijver »Het Wilhelmus" door J. Postmus.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

NB Wat na 13 Nov. is ontvangen wordt de volgende maal verantwoord.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 48.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 30 November 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

GEN. SYNODE 1899.

L. S.

De Financieele Commissie der *Generale Synode* te *Groningen* 1899, onder verwijzing naar haar Verantwoording in *De Bazuin* van 13 April 1900, heeft het genoegen te kunnen vermelden, dat op haar verzoek de Provincie *Zuid-Holland* aangezuiverd heeft het bedrag, dat zij alsnog verschuldigd was in de Onkosten der *Generale Synode*.

De Quaestor van *Zuid-Holland* deed ons toekomen *f* 437,70; welke als volgt verdeeld zijn:

Noord-Holland	14	×	*f* 5,33	=	*f* 74,62
Groningen	14	×	„ 5,33	=	„ 74,62
Friesland	10	×	„ 5,33	=	„ 53,30
Utrecht	10	×	„ 5,33	=	„ 53,30
Overijsel	8	×	„ 5,33	=	„ 42,64
Gelderland	8	×	„ 5,33	=	„ 42,64
Zeeland	8	×	„ 5,33	=	„ 42,64
Drente	5	×	„ 5,33	=	„ 26,65
N. Brab. en Limb.	5	×	„ 5,33	=	„ 26,65
			Porto	„	0,64
				f	437,70

Deze gelden zijn, na aftrek van een deel der porto's, aan de Provinc. Quaestoren gezonden.

Namens de Financ. Commissie voorn.,
H. J. Kouwenhoven Dz.

Leiden,
23 Nov. 1900.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Donderdag 6 *December a.s.*, den 47en *dies natalis* der Theol. School, zal de aftredende Rector *Prof. P. Biesterveld* D. V. het rectoraat overdragen aan *Prof. M. Noordtzij*, na het houden eener rede in de Aula des avonds *ten halfacht ure*.

Geve de Heere ons een rijke gezegende feesture, en zij ook nu weder in de Kerken de geboortedag der Theologische School een dag van dankzegging en gebed voor haar, Gods grooten Naam ter eer.

Namens het College van Hoogleeraren,
Dr. H. Bavinck, *Secr.*

Kampen, 26 Nov. 1900.

De heer *G. H. de Jonge*, student aan de Theol. School, is 27 Nov. j. l. onderzocht en geslaagd voor het *Candidaats-examen* Ie *gedeelte* en heeft hiermede verlof om, uitgenoodigd door een Kerkeraad, een stichtelijk woord in de gemeente te spreken.

Namens het College van Hoogleeraren,
Dr. H. Bavinck, *Secr.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

OUDE-PEKELA, 20 Nov. 1900. Zondag j l werd bij de Ger. gemeente alhier, met groote meerderheid van stemmen, tot Herder en Leeraar verkozen, de WEw heer Ds. J. v. d. Berg te Sliedrecht.

Namens den Kerkeraad,
H. J. de Boer, Scriba.

—

BOSKOOP, 21 Nov. 1900. Het was hedenavond voor onzen gewaardeerden Leeraar Ds. O. D Eerdmans en de gemeente alhier eene plechtige ure. Nadat in den morgen dankstond was gehouden voor den oogst, herdacht ZEw. des avonds zijn 25-jarige ambtsbediening. Tot tekst was gekozen 2 Cor. 5 : 18b. Na verklaring dezer woorden en na op de hooge beteekenis van deze bediening gewezen te hebben, gaf ZEw. een overzicht van den weg, langs welken de Heere hem geleid had om tot het ambt te komen, en hoe hij nu 25 jaar geleden in de gemeente Oldehove (Gr.) in den dienst des Woords was bevestigd Daarna werden door hem bediend de kerken van Wanswerd en Ierseke, en thans is ZEw. bijna 5 jaren in deze gemeente werkzaam. Namens de Classe Leiden werd hierop ZEw. toegesproken door Ds. Strijks van Koudekerk, die de beste en hartelijke gelukwenschen van deze verg. overbracht. Na dezen sprak Ds. Schouten van Hazerswoude, die namens zijne kerk haar Consulent op ernstige en boeiende wijze toesprak. Na nog een gezellig samenzijn aan de pastorie, eindigde deze belangrijke herdenking Schenke de Heere zijnen dienstknecht nog vele jaren in de bediening werkzaam te zijn en moge ZEw nog langen tijd ook in deze kerk arbeiden, tot eer des Heeren en tot opbouwing der gemeente.

Namens den Kerkeraad,
F. J. Grootendorst, Scriba.

—

SMILDE *A*, 21 Nov. 1900. Heden herdacht onze geachte Herder en Leeraar Ds. H Dijkstra in eene feestelijke samenkomst met de gemeente den dag, waarop ZEw. voor 25 jaren in het ambt als bedienaar des Woords werd bevestigd. In eene boeiende rede naar aanleiding van 2 Cor. 1 : 9a herinnerde ZEw. ons aan de trouwe leidingen des Heeren en de vele zegeningen hem geschonken in het werk der bediening, als ook in zijnen huiselijken kring. Nadat nog door ZEw s oudste zoon eene indrukwekkende toespraak gehouden werd, traden er vervolgens op: een der Ouderlingen namens den kerkeraad, Ds Zaha en Ds. Smitt als afgevaardigden der Classis, Ouderl. J. v. Dalen, afgevaardigd door de kerk van Assen, Dr. Hania, namens de Zending-Deputaten, br. Koster, afgev. door de kerk van Appelscha, Ds. Dijkstra van Diever en nog vele anderen, die door gepaste toespraken en op de meest hartelijke wijze, ook door menig keurig geschenk, den Jubilaris aangeboden, van hunne deelneming deden blijken Stelle de Heere ZEw. tot in lengte van jaren tot zegen van kerk en zending, en blijve ook deze dag nog lang in gezegende herinnering.

Namens den Kerkeraad A,
D. Hogewind, Scriba.

—

ANTWERPEN, 24/11/1900. Alhier is beroepen tot Herder en Leeraar, Ds. J. D. van der Velden van Klundert.

Namens den Kerkeraad,
F. W Rooze, Scriba,
39 Bervoetstr.

—

SPIJKENISSE, 25 Nov. 1900. Beroepen te. Wirdum Ds. J. Douma te Spijkenisse.

Namens den Kerkeraad,
P Geldteldr, Scriba

—

NIEUWDORP, 25 Nov. 1900 Tot onze groote blijdschap mochten wij van onzen geliefden Herder en Leeraar Ds. J. H. Donner Jr. vernemen, dat ZEw. voor de roeping naar Werkendam *A* bedankt had. Bekrone de Heere dit besluit met zijnen onmisbaren zegen tot eere van zijnen Naam en tot heil zijner gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. de Jager, Scriba.

—

KATENDRECHT, 26 Nov. 1900. Onze geachte Leeraar Ds J. v. Haeringen heeft voor de roeping van Halfweg bedankt. Bekrone de Heere dit besluit met zijn onmisbaren zegen voor Leeraar en gemeente, en geve Hij aan de gemeente te Halfweg spoedig den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoogvliet, Scriba.

—

BERLIKUM, 26 Nov. 1900. Beroepen door de Geref kerk te Enumatil Ds. D. Steenhuis alhier.

Namens den Kerkeraad,
K. Bosma, Scriba.

HALFWEG, 26 Nov. 1900. Wat wij vreesden is ons overkomen; ook Ds. van Haeringen heeft voor onze roeping bedankt. Geve de Heere ons weldra den man zijns raads te mogen vinden.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

—

NIEUW-VENNEP, 26 Nov. 1900. Gisterenmorgen na den godsdienst maakte onze geachte Leeraar Ds. J. Dekker Hzn. de gemeente bekend dat ZEw. een roeping heeft ontvangen van de Ger. kerk te Bierum De Heere geve hem in dezen, om een keuze te doen Hem tot eer, en de gemeente tot heil.

Namens den Kerkeraad,
P. Verkuijl, Scriba

—

WIJHE, 26 Nov 1900. Gisteren werd de kerkeraad en gemeente verblijd Haar zeer geliefde Leeraar, Ds. J. J. Steinhart, maakte bekend, dat hij geen vrijmoedigheid had, om de roeping van de kerk te Zevenbergen op te volgen, en voor die roeping had bedankt De gemeente zong haren blijvenden voorganger Ps 134 : 3 toe, waarop ZEerw. na een korte toespraak, het laatste vers uit Ps. 136 liet zingen. Mocht op dit besluit Gods zegen rusten, tot eer zijns naams, en tot welzijn van zijn kerk aan deze plaats. Geve de Heere ook spoedig aan de kerk te Zevenbergen den man zijns raads. Bij de zegeningen des Geestes waarin de gemeente mag deelen, wordt ze ook telkens door stoffelijke weldaden verblijd Voor enkele weken werden haar eenige rentelooze aandeelen geschonken, en de vorige week kreeg ze een toezegging van enkele broeders en zusters, waardoor de lasten van Wijhe's kerk aanmerkelijk verminderen. God zij altoos op 't hoogst geprezen.

Namens den Kerkeraad,
G. Pruis, Scriba.

—

HILVERSUM *A*, 26 Nov 1900 De vorige week ontvingen we het teleurstellend bericht, dat Ds. S. Oudkerk van Kralingen voor de roeping naar hier bedankte.

Namens den Kerkeraad,
A J H. Flörke, Scriba.

—

GOUDA *A*, 26 Nov. 1900. Gisteren was het voor onze gemeente een ware feestdag Des morgens werd onze beroepen Leeraar Ds. T. Sap door Ds. W. Diemer, Em. pred. te Apeldoorn, in zijn ambt alhier bevestigd met de woorden uit Jes. 30 : 20, 21 Des avonds verbond zich ZEw. plechtig aan onze gemeente met prediking over Col. 4 : 3a, terwijl de gemeente aan het einde ZEw. Ps 121 : 4 toezong

Namens den Kerkeraad,
J. v. Oel, Scriba.

—

VRIJHOEVE-'s GRAVELDUIN-CAPELLE, 27 Nov. 1900. Wij ontvingen van den Weleerw heer Ds. Lamberts te Onstwedde het zeer teleurstellend bericht, dat ZEerw. voor de roeping onzer kerk gemeend heeft te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
D. N. van der Schans, Scriba

—

KRALINGEN, 27 Nov. 1900. Onze geachte Leeraar, de Weleerw. heer Ds. S. Oudkerk maakte gisteren de gemeente bekend, dat hij voor de roeping naar de Geref. kerk van Hilversum had bedankt en verbond zich opnieuw aan de gemeente, met een rede naar 2 Cor. 4 : 7. Na het uitspreken der zegenbede zong de gemeente Ps. 134 : 3.

Namens den Kerkeraad,
A. Klapwijk, Scriba.

—

ZWARTSLUIS, 27 Nov 1900. Zondag 25 dezer was voor de gemeente een blijde dag, doordien in de vacature werd voorzien door de komst van Ds. J. Zijp van Koudekerke, die in de morgenure bij de gemeente werd ingeleid en in zijn dienstwerk bevestigd door Prof. P Biesterveld van Kampen, naar aanleiding van Openb. 1 : 16a. Na afloop dezer treffende plechtigheid werd ZEw. Ps 134 : 3 toegezongen Des namiddags deed Ds. Zijp zijne intrede predikende over Ps. 48 : 13—15, en gepaste toespraken richtende tot den kerkeraad, de gemeente, den bevestiger, de plaatselijke overheid en tot de besturen van de onderscheidene Christel. vereeningen. Stelle de Heere onzen nieuwen Herder en Leeraar tot een rijken zegen, tot eere zijns Naams en tot uitbreiding van zijn Koninkrijk.

Namens den Kerkeraad,
E. de Boer, Scriba.

—

WADDINGSVEEN, 29 Nov. 1900 Beroepen in de Geref. kerk alhier Ds. J. L Schouten van Hazerswoude.

Namens den Kerkeraad,
H. Kempkes, Scriba.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

De Classis vergadert D. V. *Donderdag* 6 *Dec. a.s.* te Helder in het Militair Tehuis. Aanvang 9½ uur. Agendum gewoon.

Namens de Classis voornoemd,
J. W. Wechgelaer, *Correspondent.*

ONTVANGSTEN.

Voor de Theologische School.

Stroobos	f 10,82⅝	Marum	f 5,75
Zuidhorn	- 8,43	Grootegast	- 8,74
Zevenhuizen	- 4,75	De Leek	- 6,04
Oldehove	- 7,13	Steenwijk *A*	- 5,87⅝
Niezijl	- 11,82⅝	½ coll. Ambt-	
Munnekezijl	- 4,76	Vollenhove *B*	- 2,55
Lutjegast	- 4,42	Zevenbergen	- 13,80
Oldekerk	- 3,78	Gasselter-Nijeveen	- 7,85⅝
De Wilp	- 1,35	Leiden *B*	- 13,42
Kornhorn	- 3,30	Abbenbroek	- 1,50
Enumatil	- 8,69⅝	Doetinchem	- 1,50

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. G. H. Zhan* te *Vries*, Corr. *Cl. Assen*, de contributies uit Roden f 12,50, de contr. van de kerk te Gasselter-Nijeveen f 25.

De contrib. uit Vries van Wed. J. Janssens f 1, Ds. G. H. Zahn f 1, J. Barthuis f 0,50, R. Hommes f 0,50, R. Koops f 0,50, R. Brouwer f 0,25.

De contrib. uit Smilde, Corr. *M. Vos* van M. Vos f 1, H Schans f 0,50, K. Brink f 0,50, M. Hofman f 1, R. Knol f 0,25, Wed J. Brink f 0,25, H. Boonstra f 0,25, H. Hoogeveen f 0,25, J. van Sleen f 0,25, Wed. J. Daling f 0,25, K. Flik f 0,25, H. Boers f 0,25, H. Schuring f 0,25.— Corr. *B. Groenink* van B. Groenink f 0,50, J. Tabak f 0,50, H. Mulder f 0,25, L Meints f 0,50, A. Middelbos f 0,25, J. Klok f 0,25, Joh Vennik f 1, Wed. G. Lampen f 1,25, K. Meints f 0,25, M. Janssens f 1,25, J. v. d Werf f 0,25, R. Wedeven f 1, J. C. de Jonge f 1, A. Spijkman f 0,75, D. Hogewind f 0,50, C. Spoor f 1, H. Knot f 0,50, C. Offereins f 1, J. Boxen f 0,50, Jannes Boxen f 0,50, A. Vos f 1, Jan de Vries f 1, J. Haveman f 0,25, A. Slendebroek f 0,25, J. W. de Vries f 1,50, A. Bos f 0,25, P. Hoogeveen f 0,50.— Corr. *W. Wessemius* van J. Fernhout Mzn. f 0,50, H. Feijen f 0,25, Ds. H. Dijkstra f 2, J. Eleveld f 1, H. Eleveld f 1, W. Snippe f 0,25, A Perdok f 0,25, H. de Jonge Czn. f 0,50, R. Offringa f 0,50, M. Fernhout f 1, R. Janssens f 0,50, S. Meijering f 0,50, J. Klok Mzn. f 0,25, H. Vos f 0,25, Hs. Hoogeveen f 0,25, J. Prakken f 0,50, J Hogewind f 0,25, W. Wessemius f 1, J. Pool f 0,25, J. van Goor f 0,50, T. Winters f 0,50.

Door *Ds. N. Y. van Goor*, Corr. te Boxum, de contr. van Ds. N. Y. v. Goor f 1, Th. Miedema f 2, M. Okkema f 1, M. J. Schotanus f 1, J. H. Kalma f 1, M. J. Miedema f 1, L. Tamminga f 2,50, Wed. Tamminga f 2,50, K. J. Kalma f 2, M. M. Miedema f 1, E. v d. Pan f 1.

Zwolle, 24 Nov. 1900, Potgietersingel 120.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Oegema te Wildervank, gev. in 't kerkz f 2,—
Coll. Spreekbeurt Ds. Pos . . . - 68,47⅝

Samen - 70,47⅝

Doesborgh, 24 Nov. 1900.

B. de Moen, *Quaestor.*

OUDERS OF GETUIGEN.

De Reformatie heeft de rechten en plichten der ouders bij de opvoeding hunner kinderen hersteld en daardoor het uit de Roomsche kerk afkomstige getuigenstelsel langzamerhand, en gelukkig, schier geheel doen verdwijnen. Getuigen werden wel toegelaten. Maar zij kwamen op de tweede plaats te staan. De ouders gingen voorop. Gelijk het in derde vraag van ons Doopsformulier heet, zoo komt het ook telkens in de kerkelijke bepalingen voor, dat „vader of getuige" het kind ten doop moeten houden en de belofte des doops moeten afleggen.

In dit licht moet men de besluiten bezien, die te dezer zake door de vergaderingen van Gereformeerde kerken hier te lande menigmaal genomen zijn. Allen nadruk leggen zij erop, dat de *vaders*, dat de *ouders* in de eerste plaats hunne kinderen ten doop zullen aanbieden en ten doop zullen houden. In de Roomsche kerk bemoeiden zich de vaders schier in het geheel niet met den doop hunner kinderen. Zij lieten dat aan de getuigen, aan de peetouders over. Maar dat moest anders worden in de Gereformeerde kerken. De ouders waren aansprakelijk voor de opvoeding van hunne kinderen. Zij, en niet de getuigen, waren de aangewezenen, om de kinderen ten doop te houden. Getuigen mochten er bijkomen, maar zij mochten nooit, dan in geval van ontstentenis, de plaats der ouders innemen.

Nu verdient het echter opmerking, dat, evenals in ons Doopsformulier, zoo ook in de kerkelijke bepalingen dikwijls van de ouders alleen de *vader* wordt genoemd en van de *moeder* ganschelijk gezwegen wordt.

Men heeft uit dit verzwijgen der moeder in den laatsten tijd allerlei vreemde gevolgtrekkingen afgeleid. Ten eerste, dat het zonde was voor God en minachting van zijn sacrament, als men met den doop van het kind wachtte, totdat de moeder hersteld was. Ten tweede, dat de moeder bij den doop van haar kind niets te maken had, want de vader is het hoofd des gezins; in zijne belofte is ook die der moeder begrepen; als de vrouw aan de zijde van haar man bij den doop van haar kind de belofte mede afleggen kan, dan matigt zij zich rechten aan, die haar niet toekomen en maakt zij zich aan hoogmoed schuldig. En ten derde, zelfs ingeval het kind eerst gedoopt wordt, nadat de moeder hersteld is, dan mag de moeder toch niet het kind ten doop houden; zij mag op de vragen niet antwoorden; zij moet in de kerk op haar eigen plaats blijven zitten en den doop van haar kind uit de verte aanzien!

Dat is de nieuwste theorie, die soms in de gemeenten op hoogen toon verkondigd en met onverstandigen ijver doorgedreven is. Want dat was de eenig ware, de zuiver Gereformeerde beschouwing van den doop. Wie anders dachten, wisten het niet.

Wanneer wij deze spiksplinternieuwe leer beschouwen in het licht der historie, blijft er zoogoed als *niets* van over.

Natuurlijk is er geen verschil over het *feit*, dat in onze oude kerkelijke bepalingen bij den Kinderdoop dikwerf alleen van den *vader* sprake is en van de *moeder* in het geheel geen melding geschiedt.

Dat is het geval in ons Doopsformulier. Dat zegt de Synode te Dordrecht 1574 in art. 61: de *vaders* zijn gehouden en behooren vermaand te worden, bij den doop hunner kinderen tegenwoordig te zijn, opdat zij met de gevaders de voorgestelde vragen beantwoorden, tenzij dan dat zij door gewichtige oorzaken verhinderd worden. En de latere Synoden spreken dikwerf evenzoo. De Synode van Dordrecht 1618/1619 bepaalt in art. 57, dat de dienaars hun best zullen doen, en daartoe zullen arbeiden, dat de *vader* zijn kind ten doop presenteere.

Over het *feit* dus geen verschil. Maar wel is er verschil over de *verklaring* van dit feit.

Ligt de reden van dit noemen van den vader alleen, zonder van de moeder melding te maken, daarin, dat de Gereformeerden met opzet de moeder van den doop van haar kind hebben willen uitsluiten? Mag zij naar de Gereformeerde beschouwing van den doop daar niet bij tegen-

woordig zijn? Mag zij het kind niet ten doop houden? Mag zij op de voorgestelde vragen niet zelve naast haren man antwoorden?

Reeds van te voren laat zich vermoeden, dat een ontkennend antwoord op deze vragen onjuist zou zijn. Want wat zou de Gereformeerden toch hebben kunnen bezielen, om zoo tegen de tegenwoordigheid der moeder bij den doop van haar eigen kind gekant te zijn? De Schrift spreekt er geen woord van en maakt zelfs met letterlijke woorden van den Kinderdoop geen gewag. Vrouwenhaat kan aan de Gereformeerden niet ten laste worden gelegd. Miskenning van de beteekenis der moeder voor de opvoeding van haar kind is evenmin bij hen te ontdekken. De Gereformeerde werken over opvoeding en moraal leeren het wel anders.

Wat zou hen dan wel bewogen kunnen hebben, om bij den Kinderdoop zoo scherp en streng tegen de moeder op te treden?

Er is maar één antwoord op, n. l. dat de houding welke door de Gereformeerden bij den Kinderdoop tegenover de moeder zou zijn aangenomen, alleen in de verbeelding van sommige leden der tegenwoordige Gereformeerde kerken bestaat, maar in de werkelijkheid nooit is voorgekomen.

Dit is met de stukken te bewijzen.

Immers, het is wel waar, dat vele kerkelijke bepalingen aangaande den Kinderdoop alleen van den *vader* melding maken en van de *moeder* niet spreken.

Maar het is even zeker en gewis, dat tal van kerkelijke bepalingen de *ouders* noemen als degenen, die het kind ten doop moeten houden.

Ons eigen Doopsformulier noemt in de derde vraag alleen *vader* of getuige, maar heeft tevoren verklaard, dat de *ouders* gehouden zijn, hunne kinderen in het opwassen van de leer des verbonds breeder te onderwijzen.

En sterker spreken nog vele Synoden. Enkele aanhalingen mogen volstaan.

De Prov. Synode te Dordrecht 1574 bepaalde in art. 61, dat de *vaders* gehouden zijn, om bij den doop hunner kinderen tegenwoordig te zijn. Maar de Synode van dezelfde Provincie in het volgende jaar te Rotterdam zeide: het is behoorlijk, dat de *ouders* zullen tegenwoordig zijn bij den doop hunner kinderen (Reitsma en Van Veen II 169).

De Provinciale Synode te Rotterdam 1581 klaagde erover, dat er veel wanorde bij den doop der kinderen voorkwam, omdat de *ouders* zelf niet kwamen en er ongeschikte getuigen genomen werden (ib. II 199).

De Provinciale Synode te Rotterdam 1586 zegt, dat de *ouders* present zullen verschijnen bij den doop (ib. II 275).

De Geldersche Synode te Zutfen in het jaar 1605 nam de vraag in overweging, of men den doop niet weigeren zou aan kinderen, wier *ouders*, ofschoon gezond en ter plaatse aanwezig, zich lichtelijk van den doop hunner kinderen absenteerden, (ib. IV 135.)

Die te Zutfen in het jaar 1620 klaagt over de negligentie der *ouders*, die hunne kinderen jaren lang ongedoopt lieten liggen, en droeg aan de predikanten op, om zulke *ouders* te vermanen tot het vervullen van hun plicht (ib. IV 346).

De Friesche Synode te Dokkum van het jaar 1591 besluit, dat de *ouders* met ernst zullen vermaand worden, om hunne kinderen zelven ten doop te brengen (ib. VI 61).

Doch genoeg. De aangehaalde plaatsen, die nog te vermeerderen zouden zijn, stellen het in het helderste licht en verheffen het boven allen twijfel, dat de Gereformeerden aan een stelselmatig uitsluiten van de moeder bij den doop van haar kind nooit hebben gedacht.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

IJVER VOOR GODS HUIS.

XXVI.

Met den mensch, wien de belangen der gemeente koud laten, is het niet wel gesteld. Van hoevelen moet echter gezegd, dat zij van allen ijver voor haar ontbloot zijn! Men ijvert voor eigen huis; maar weinigen vertoonen eenigszins het beeld van Hem, van wien geschreven staat: de ijver van uw huis heeft mij verteerd. Het is gelijk een oud schrijver zegt: eertijds verslond de tabernakel de weefsels en de sieraden, zoodat Mozes den ijver des volks stuiten moest, maar thans verslinden de weefsels en de sieraden het huis Gods. De rechte ijver is als een vuur, dat ons met het onze verteert, terwille van God en het zijne; dit vuur verslindt onze vrees en onzen lust. Waar is die ijver? Waar het onszelven geldt, kunnen wij den last van eene veder nauwelijks dragen; maar zelden ontbranden wij in heiligen toorn, als wij het heilige ontheiligen zien, gelijk Nehemia als hij uitriep: gedenk aan hen, o God, omdat zij het priesterschap hebben verontreinigd, 13 : 29. Hoe spoedig bekoelt onze ijver; hij lijkt wel eene voorbijgaande windvlaag te zijn. Onze ijver buigt zich ras voor den persoon des menschen; wij verdragen met Eli de zonden, als zij die onzer zonen, met Jacob de afgoden, als zij die onzer Rachels zijn. Waar zijn de Levi's, die vader en moeder niet zien, en broeder en zoon niet kennen, in hun ijver voor God? Deut. 33 : 9.

Gij ijvert misschien; het is wel, maar zie toe, hoe gij ijvert. Met den ijver staat het als met een vurig ros, dat een geschikten berijder eischt. Er is een ijver zonder verstand, dat is, zonder kennis van wat God van ons wil, tegen welken de Schrift ons met nadruk waarschuwt. Dan wordt de ijveraar gelijk aan iemand, die zich haast op een verkeerden weg; elke stap brengt hem verder van huis. Dat ook de oprechte niet steeds van zulk een ijver vrij is, zien wij uit het gedrag der Boanergesen, die vuur van den hemel wilden doen nederdalen op menschen, die zij straks moesten noodigen tot het koninkrijk Gods, of uit dat van Petrus, toen hij het zwaard voor Christus trok, niet wetende, dat hij bezig was om de vervulling der profetie tegen te houden. Zulk een ijver behaagt Gode niet; door geene goede bedoeling wordt een verstandelooze ijver goed gemaakt. Als gij een knecht hebt, die nalaat u te vragen wat gij wilt, dat hij doen zal, en uwe zaken naar eigen goedvinden behandelt, zal zijn ijver dan bij u vergoeden, wat zijne dwaasheid bederven of zijne kortzichtigheid nalaten mocht? Wij moeten het voorbeeld volgen van den verstandigen man, die, alvorens hij zijn rijpaard de sporen geeft, uitziet of de weg, dien hij inslaat, de rechte is. De ijver is een vuur, maar er zij in dit vuur zoowel licht als gloed.

Van een vuur weten wij voorts, dat het even gevaarlijk als nuttig is; met vuur moet men voorzichtig zijn. Daarom is het niet genoeg, dat wij in eene rechte zaak ijveren, een ruiter kan ook op een rechten weg op hol gaan. Nu zij onze ijver nooit gelijk aan een' hollend paard, dat niet meer naar den teugel luistert; de ijver hebbe de wijsheid tot leidsvrouw. Men werpe geen paarlen voor de zwijnen, en geen vuur in buskruit; heeft niet soms ontijdige en doldriftige ijver vervolging over de gemeente gebracht? Men wane niet, dat de kortste weg steeds de beste is; ga onafgebroken op uw doelwit toe, het is wel, maar laat de wijsheid ruimte om de meest geschikte wegen naar uw doelwit aan te wijzen. Men wille het ontijdige of onmogelijke niet; onze ijver houde rekening met de wetenschap, dat de beste boomen het langzaamst groeien, en eische het volmaakte niet, maar vergenoege zich met het volmaakte voor te bereiden. Onze ijver zij geen verterend, maar een verwarmend vuur gelijk, een ingehouden gloed, die weldadig aandoet, geen stormwind, die ten laatste onszelven voortzweept en omverwerpt. Ook geloove men niet in zijn ijver, als bracht deze de vrucht vanzelf mede; aan den ijver pare zich veeleer de overtuiging, dat de bouwlieden tevergeefs arbeiden, zoo de Heere het huis niet bouwt.

Bedenken wij voorts, dat onze ijver heilig moet zijn. Wat wil dat zeggen? Dit, dat wij met onzen ijver niet ons vleeschelijk belang, maar de eere Gods behooren te beoogen. Hoe gemakkelijk echter stranden wij op de klip der eigenbeooging! Wat een ijver had Saul niet voor het koninkrijk zijns Gods. Waar het rijksbelang het naar zijne meening eischte, deinsde hij zelfs voor wetschennis en bondbreuk niet terug. Wat een ijver betoonde Jehu niet in het uitroeien van Achabs huis en Baäls priesterschap! Hij liet Jonadab op zijnen wagen klimmen om hem zijn ijver te laten zien. In werkelijkheid echter ijverden deze menschen slechts voor zichzelven. Het ging hun als een knecht, die een aandeel krijgt in de zaak van zijn heer, en nu zeldzaam ijverig wordt om zijns heeren zaak vooruit te brengen. Maar wat maakt hem zoo ijverig? Niet de liefde tot het belang van zijn heer, maar de wetenschap, dat hij bij zijn ijver voordeel heeft; Saul won door zijn ijveren aan macht, en Jehu verkreeg er een koninkrijk door; vergeet het niet! Veler ijver zou spoedig bekoelen, als zij er schade inplaats van voordeel bij hadden. Wat was de zonde van genoemde mannen? Dat zij het koninkrijk Gods als hun persoonlijk eigendom aanmerkten; inplaats van het heilige te dienen, bedienden zij zich van het heilige. Wij mogen onzen ijver dan wel nauwkeurig bezien. Dan vooral als wij krachtige naturen zijn, tot eerzucht of heerschzucht geneigd, loopen wij gevaar om het heilige te gebruiken tot eene ladder, om er langs op te klimmen tot vleeschelijke eer en macht. Men zoeke toch achter de eere Gods zijne eigene eere niet. Menschen, die dit doen, verraden doorgaans het onheilige van hunne bedoelingen daarin, dat zij naar den wil van God niet vragen, maar door eigenwillige en onheilige middelen en wegen de zaken van Gods koninkrijk zoeken te bevorderen. Alsof Gods eere niet eischte, dat de middelen even heilig zijn als het oogmerk! O, hoeveel genade is er niet noodig om het heilige niet in den dienst onzes vleesches over te brengen, en er toch met gelijken ijver voor te werken, als voor onze eigene zaak!

V. ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Wij hebben het genoegen, nu reeds het Verslag van de Algem. Vergad. van den Bond tegen den Vaccinedwang den lezers te kunnen aanbieden.

ALGEMEENE VERGADERING

van den Bond tegen Vaccinedwang, in „Irene" te Utrecht, den 15e November 1900.

Prof. L. Lindeboom, Voorzitter van den Bond, opent de vergadering met gebed.

Daarna heet hij de saamgekomenen op de volgende wijze welkom. In vele jaren zijn we niet sam ngeweest. De belangstelling in onzen Bond is er niet grooter op geworden, ook door 't besluit in de voorlaatste algemeene vergadering genomen, dat er vooreerst geene contributie zou geheven worden.

Evenwel is aan elk bondslid 1 ex. gezonden van de door den Bond uitgegeven geschriften, met name de door Ds. M. J. van der Hoogt te Veldwijk, ter algemeene vergadering te Rotterdam gehouden voordracht, en van de Brochure van Dr. De Cock, „Verplichte Vaccinatie", en een uittreksel van de handelingen der Engelsche Koninkl. Commissie tot onderzoek inzake de Vaccinatie. Ook is aan de Koninklijke Commissie inzake de verplichte Vaccinatie eene in de Engelsche taal geschreven Memorie gezonden.

Nu evenwel de wet op den Leerplicht binnenkort in werking zal treden, mogen we niet langer stilzittten; nu blijkt het duidelijk, dat de Bond recht van bestaan heeft en is het zaak niet langer te zwijgen. Er zijn in ons land zeer velen, die hunne kinderen stellig *niet* zouden laten vaccineeren, indien ze anders niet van het zoo noodige onderwijs zouden verstoken blijven; ja, velen hebben in hun gemoed zoodanig bezwaar tegen de pok-inenting, dat zij hunne kinderen ongevaccineerd laten, en zich behelpen met huisonderwijs, dat meestal onvoldoende is.

En waar vader of moeder, na beraad en gebed, overwegend bezwaar hebben, hun kind te laten inenten, mag dan *eenige* macht ter wereld tot vaccinatie dwingen? Ieder voelt dat het onderwerp van onzen Bond ons brengt in 't hart van de volksvrijheid. Onwillekeurig denken we aan Daniël 3. De jongelingen willen niet den koning meer gehoorzamen dan God en — laten zich in den oven werpen. God evenwel redt hen: de Engel des Verbonds gaat met hen in den oven.

Zulke mannen zijn het zout dat de maatschappij voor algeheel bederf bewaart. Door zulke mannen is ons gemeenebest gesticht. Zulken zijn ook *nu* de kern en door Gods genade de oorzaak, dat ons volk ook nu nog de plaats inneemt die het mag beslaan.

Onze Zaligmaker was *geen* „zwijgend" getuige. Hij heeft steeds en overal getuigd, maar Hij deed het zonder vertoon en zonder onnoodige opspraak te maken, Jes. 42. Laat ons dat nu ook doen. Getuigen met kracht. Niet met ijdele woorden Wij moeten toonen dat wij het meenen en, waar wij wezenlijk bezwaar hebben voor het aangezicht van God, ons door geene macht laten dwingen; niet ongehoorzaam zijn aan de Overheid, maar wel ons lijdelijk verzetten tegen dezen en dergelijken dwang. Moge Gods Geest ons heden in alles leiden! — Ik verklaar deze vergadering voor geopend.

De Voorzitter deelt mede, dat de HH. Ds. H. Pierson, Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman, H. C. Voorhoeve Jz., Dr. N. A. J. Voorhoeve, M. van Waart, Ds. M. J. v. d Hoogt en Ds. Middelkoop berichten, dat zij gaarne deze vergadering zouden bijwonen, maar daartoe geen gelegenheid hebben.

De heeren Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck en J. H. de Waal Malefijt wijzen er op, dat, volgens Art. 7, 6° van de Leerplichtwet, de ouders die zich beroepen op dat Art. zich buiten het bereik van de Wet kunnen stellen; in dat Art. worden vrijgesteld de kinderen, die door een bepaling in een Wet van de school zijn uitgesloten; dat is hier Art. 17 der Wet op besmettelijke ziekten. Daardoor echter is de Leerplichtwet te gevaarlijker, en bevordert zij het tegendeel van wat zij bedoelt. De Voorz. verwacht dat, naar de consequentie van het beginsel der Wet, de dwang met boete en straf wel spoedig zal komen, indien niet eerlang de verplichte school-vaccine wordt opgeheven.

Verslag van den Secretaris. Deze kon tot zijn leedwezen niet ter vergadering verschijnen. Er was ook slechts te berichten dat in 1892 aan al de leden een ex. van de brochure „Vaccine-Vereeniging" *) en in 1897 een uittreksel van het „Eindrapport der Engelsche Parlementaire Commissie van onderzoek inzake de Vaccine" gezonden was.

De Penningmeester las de volgende rekening en verantwoording voor:

Op 1 Jan. 1889 in kas	f 1422.97
Renten tot 1 Jan. 1900	„ 166.75⅝
Saldo's boekhandel	„ 116.79
	f 1706.51⅝
Onkosten vergaderingen	f 146.75
Geschriften enz.	„ 1072.94⅝
Porto's	„ 103.74
Advertentiën	„ 108.72
Batig slot 1 Jan. 1900	„ 274.36
	f 1706.51⅝

Deze rekening en verantwoording, goedgekeurd door eene Commissie uit het Bestuur, is namens deze Vergadering nagezien door de heeren Mr. Van Briel Sassen en P. J. Schouten, en is in orde bevonden.

Op voorstel van den Voorz. wordt goedgevonden, dat *alle* leden, hier aanwezig, ook die nu nog toetraden, stemrecht hebben. Art. 3 Statuten.

Nu komt aan de orde de bespreking van de vraag: *of het beter ware dezen Bond op te heffen en een Bond op te richten waartoe* ALLE *tegenstanders van den* DWANG *kunnen toetreden;* dan wel, of deze Bond van CHRISTUS-belijders *moet worden gehandhaafd en versterkt,* en samenwerking met andere tegenstanders van Vaccine-*dwang* gezocht?

Over het gemotiveerde van deze vraag bleek nog al verschil van meening te bestaan, vooral omdat de Statuten van den Bond, die alleen in Art. 4 bepalen, dat alle vergaderingen met gebed beginnen en eindigen zullen, niet van Christus-belijders gewagen, maar zooveel mogelijk alle tegenstanders van den *dwang* willen vereenigen. Vooral de heer De Waal Malefijt, lid der Tweede Kamer, stond op dit standpunt, en verklaarde geene noodzakelijkheid te zien in het stellen van deze vraag. Iets anders was, of de Statuten moesten gewijzigd worden.

Aan de discussie namen vooral de HH. Ds. J. C. van Schelven, S. Datema, Dr. A. J. W. Monnik, de Waal Malefijt, De Clercq, Ds. van Dijken, J. de Koning en de Voorzitter deel. Ds. Pierson had als zijn oordeel te kennen gegeven, dat een algemeene Bond wenschelijk is. Besloten werd: *a* dat deze Bond zal blijven, en met kracht trachten te werken; *b* aan het Bestuur op te dragen, in verband met de gehouden discussie te overwegen, of Statuten-wijziging noodig is in het belang eener krachtige actie. Deze motie van Jhr. van Asch van Wijck, door een paar leden ondersteund, werd aangenomen met 15 tegen 6 stemmen.

De Heer De Koning uit Krabbendijke deelt mede, dat hij is afgevaardigd om met het streven van den Bond de levendigste sympathie te betuigen en dien op zijn pogen om tot afschaffing van den vaccinedwang te geraken, Gods onmisbaren zegen toe te wenschen.

Ook deelt spreker mede, dat in de gemeente Krabbendijke bij velen een ernstig verzet tegen de inenting der pokken gevonden wordt, zoodat een 25-tal kinderen, 7% van het geheele schoolgaande publiek, ongevaccineerd zijn.

De Heer Paul Horrix uit 's Gravenhage deelt mede, dat hij, uit vrees voor de schadelijke gevolgen, zijn kind niet laat inenten en, teneinde het bezoeken van de lagere school voor dat kind mogelijk te maken, een adres aan al de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft gezonden om vrijstelling van den vaccine-dwang, dien hij in dat adres „noodlottig" noemt. Van dit adres wordt aan ieder der aanwezigen een exemplaar ter hand gesteld.

Voorstel 1 van het Bestuur, dat van 1 Januari af de contributie weder geïnd worde, wordt eenstemmig aangenomen.

Voorstel 2: *Dat besloten worde een reizend Agent aan te stellen* werd over en weer besproken. Besloten werd, dit voorstel aan te houden, maar het intusschen aan de prudentie van het Bestuur over te laten, te doen wat den bloei van den Bond kon bevorderen en wat verder kon dienen om het doel dat de Bond zich voorstelt te bereiken.

Volgens voorstel 3 werd nu voor twee ontbrekende Bestuursleden gestemd.

Verkozen werden de Heer De Waal Malefijt en de heer Schouten, arts te *Bolnes.* Ook op de Heeren Mr. v. Briel Sassen, Dr. Monnik en Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman waren stemmen uitgebracht.

De verkozenen namen de benoeming aan. De heer Schouten verklaarde zich later ook bereid het secretariaat waar te nemen, in de plaats van Dr. Voorhoeve, die *als Secretaris* ontslag had verzocht.

Over het aftreden zal het Bestuur, dat tot de volg. alg. vergadering werd bestendigd, onderling beraadslagen en aan de volgende vergadering een voorstel doen.

Nu komt punt 4 aan de orde, namelijk het *voorstel van den heer M. van Waart te Breukelen, tot bespreking van het wenschelijke der volgende* SCHOOLWETSWIJZIGING *in verband met de vaccine:*

Indien er geene poklijders in de gemeente zijn waar leerlingen schoolgaan of wonen, dan mogen ongevaccineerde kinderen op alle inrichtingen van onderwijs worden toegelaten.

De bespreking van dit voorstel leidde tot aanneming van de volgende motie.

„De Algemeene Vergadering van den Bond tegen Vaccine-dwang, bijeengekomen te Utrecht den 15 November 1900,

Overwegende, dat door de aanneming van de Wet op den leerplicht, bij vernieuwing het onrechtmatige van den Vaccine-dwang op den voorgrond treedt;

Overwegende, dat kennisneming van het rapport der Koninklijke Commissie in Engeland, welke Vaccine-dwang algemeen afkeurde omdat bij nauwkeurig onderzoek gebleken was dat, niettegenstaande de beste voorzorgen, vele gevaccineerden tengevolge der Vaccine aan ongesteldheden zijn lijdende gebleven en niet weinigen tengevolge der Vaccine zijn overleden;

Overwegende, dat door den Minister van Binnenlandsche Zaken, in antwoord aan de opmerkingen van den heer de Waal Malefijt, in de Twe de Kamer der Staten-Generaal, erkend is, dat na de totstandkoming van de Wet op den leerplicht de Vaccine-dwang uit een ander oogpunt behoort bezien te worden en toegezegd is, de vraag, of de bestaande bepalingen moeten gehandhaafd worden, in nadere overweging te nemen;

Besluit: *a* den Minister van Binnenlandsche Zaken te verzoeken de noodige voorstellen voor te bereiden waardoor de vrijheid der burgers, die tegen de Vaccine hunner kinderen overwegend bezwaar hebben, geëerbiedigd worde;

b eene Commissie te benoemen van 3 leden teneinde deze motie den Minister van Binnenlandsche Zaken ter hand te stellen."

De Commissie zal het bovengenoemd voorstel als *een begin van tegemoetkoming* onder de aandacht van ZExc. den Minister brengen.

Nog werd besloten allerwege Correspondenten te benoemen en ten volgenden jare weder saam te komen.

In een vergadering van het Bestuur zijn benoemd als leden van de Commissie, die den Minister van B. Z. deze motie zal aanbieden, de Heeren Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck, de Heer J. H. De Waal Malefijt en Dr. N. A. J. Voorhoeve.

Op verzoek van den Voorzitter eindigt Ds. van Dijken met dankzegging.

Namens het Bestuur:
J. JANSEN, *Waarn. Secretaris.*

Wie met het doel van den Bond en de besluiten der Vergadering instemt, toone dit nu ook onverwijld, door zich als lid op te geven, en als *Correspondent* zichzelven aan te melden, òf anderen te zoeken. Adres voor een en ander: de heer J. Jansen, hoofd Christ. School te ROTTERDAM, *Oppert.*

Eerstdaags gaat de Commissie op audientie bij den Minister v. B. Z.

Ook deze arbeid voor recht en vrijheid onzes volks vinde allerwege de sympathie van biddende harten en opgerichte handen en knieën.

L. LINDEBOOM.

*) Dit belangrijk werk is niet, gelijk in de circulaire gezegd werd, *geschreven* door Jhr. Mr de Sav. Lohman; volgens een herinnering in *De Standaard* is het stuk zelf bewerkt door den heer de Wilde, te 's Hage; de heer Lohman schreef den inleidenden brief, die, evenals het stuk zelf, met de rapporten enz., ook nu nog ten zeerste actueel is.

Politieke Beschouwingen.

Indien het *Engelsche* volk nog vatbaar is om tot de overtuiging te komen, dat het in zijn oordeel over den oorlog met de Republieken in Zuid-Afrika alleen staat en geheel Europa dien afkeurt, dan moet het nu zijn, nu President Kruger den voet op Europeesch gebied heeft gezet en over Marseille, Parijs en zoo voorts op reis is naar hier. Welk een hooggaand en onverdeeld enthousiasme, waar hij, zelfs al is 't maar even, komt! Waar hij verschijnt, verdwijnt, zelfs in het anders zoo overprikkelde Frankrijk, alle partijschap. Alle volkeren zien en gevoelen het, en verlangen met toenemend ongeduld, dat de kloeke, edele en op God vertrouwende vertegenwoordiger van de Z. A. Republieken ook in hun midden kome. Geen wanklank wordt vernomen. . . . Dat schouwspel is geheel eenig; dat heeft God gewrocht. Welk vorst ondervond zóó iets. Zoo is dan, trots alle bederf en velerlei ongeloof, bij de volkeren zelve het gevoel voor recht en vrijheid, voor waarheid en gerechtigheid nog niet zóó afgestompt en verzwakt als het, bezien in 't licht der Regeeringen, wel scheen. En Kruger steeds in hoofdzaak herhalend, dat hij en zijn volk immer geen oorlog maar scheidsgericht verlangden en tegen den gruwel van dezen oorlog blijven strijden tot den laatsten man, verovert de harten. Van welke partij, of welken stand ook, ja op welke regeeringsladder staande — men schaart zich rondom hem, verheft hem en zijn volk met zooveel warmte, dat zelfs politieke koelheid en terughoudendheid verdwijnt en de hoop op het afdwingen van een internationaal scheidsgericht herleeft. Het strenge incognito viel onwillekeurig weg. De President en de Min. v. Buitenlandsche Zaken van Frankrijk ontvingen hem officieel en een der afgevaardigden zal straks in de Kamer de Fransche Regeering vragen of zij er niet over denkt inzake de gebeurtenissen in Zuid-Afrika gebruik te maken van het recht, dat art. 3 der Haagsche Vredes-conferentie haar geeft.

Natuurlijk zoekt men in Engeland af te dingen op het sprekend getuigenis van Europa's volkeren; te ontkennen, dat men barbaarsch den oorlog voert. Maar tegen Krugers verzekering, dat hij steeds om een scheidsgericht verzocht — weet men niets te zeggen, en anders zeer vooringenome groote Engelsche bladen beginnen te weifelen.

Zoo draagt dan nog de gematigde, stoutheid van onze jonge Koningin aanvankelijk vrucht. Geve God dat de opgaande zon der hoop op scheidsgericht niet door wolken worde omfloersd!

Intusschen gaat de droeve oorlog in *Z. Afrika* voort, maar blijkbaar niet zonder succes voor de Burgers. Wel ondergaan ook zij hunne verliezen, maar desondanks neemt hun verzet toe in kracht en in beleid. Er komt weer stelsel en eenheid in hunne actie. Hoofdplaatsen als Bloemfontein, Pretoria, Kroonstad etc. worden geïsoleerd en zooveel mogelijk van toevoer afgesneden, en voorts vooral Zuid- en Westwaarts naar en in de Kaapkolonie de kommandantschappen uitgebreid. Vandaar een bericht alsvolgt uit Engelsche bron:

„De volgelingen van Botha en Viljoen

eggen in het district steeds grootere roerigheid aan den dag.

Naar gemeld wordt hebben zij een nieuw plan gevormd of anders gezegd hun oud plan weder opgevat, n. l. om weder een slag te slaan aan de grenzen der Kaapkolonie, waar naar zij gelooven, een groot aantal ontevreden Kaapsche Hollanders zich met voorraden en verborgen wapens bevinden, die slechts op de minste gelegenheid wachten om de vijandelijkheden opnieuw te beginnen. In bijna alle gedeelten van Transvaal en de Oranjerivier-kolonie toont de vijand buitengemeene activiteit."

Roberts heeft dringend behoefte aan versterkingen en — men spreekt weer van het hongerlijdend Johannesberg. Jammer maar, dat de Engelschen zoo weinig berichten van eenig nadeel doorlaten. Ook over een verpletterende neerlaag die de zijnen in 't Oosten van Transvaal zouden geleden hebben, zwijgt hij voorshands.

Uit Kaapstad wordt, opmerkelijk, thans bericht: „De vervreemding tusschen Hollanders en Engelschen in de Kaapkolonie neemt tengevolge der anti-Engelsche propaganda toe en verwekt een algemeene ongerustheid. De Hollandsche- en pro-Boer-pers voeren een georganiseerde campagne tegen de politiek van Engeland, dagelijks uitweidende over beweerde barbaarschheden der Engelsche troepen. Deze artikelen zetten het gemoed der Hollanders in vlam, die nog nooit zoo vijandig waren tegenover Engeland als nu. In *belangrijke Hollandsche middelpunt.n bestaat openlijke rebellie!*"

In de Italiaansche Kamer, heeft het reeds gevaarlijk gestormd, zoo zelfs, dat de Minister van Oorlog zijn ontslag zou genomen hebben. Later is dat ontslag weer tegengesproken, maar gerust zijn wij er nog niet op.

De Kamer nam namelijk op voorstel van den socialist Panzini een voorstel aan, om de militaire rechtbanken af te schaffen, niettegenstaande de Minister van Oorlog zich daar tegen verzette

Ook Saracco moest zich verantwoorden wegens den moord op Koning Humbert. Sciacca della Scala meende, dat de Regeering onderricht was van den aanslag, en niet het hare gedaan had om dien te verijdelen.

Saracco ontkende deze beschuldiging ten sterkste. De Regeering had gedaan wat zij kon en was volstrekt niet onderricht van den aanslag. De premier erkende, dat de deugdelijkheid der politie wel wat te wenschen overliet en hij zou wijzigingen aanbrengen.

Saracco kreeg aldus gelegenheid zijn stokpaardje nog eens te berijden en te verklaren dat weldra het ontwerp tegen de anarchisten door hen zou ter tafel gebracht worden.

Sciacca was evenwel niet tevreden en stelde kortweg een motie van wantrouwen voor. Saracco verzocht daarop de motie-Sciacca te verdagen tot na de begrooting. Sciacca verzette zich daartegen, doch zijn tegen-voorstel werd verworpen. Daarop werd de oorlogsbegrooting met 163 tegen 87 stemmen goedgekeurd.

Ook het Deensch Kabinet is in gevaar. De premier Schested heeft kwestie gekregen met een deel der rechterzijde, aangevoerd door Graaf Frijs. De twist liep zoo hoog, dat Frijs zijn getuigen zond, waarop Schested openlijk in de Kamer terug moest krabbelen en zijn beschuldiging van oneerlijkheid des heeren Frijs intrekken.

Desalniettemin trad Frijs met 8 leden uit het partij-verband. Hierdoor kan de Regeering nog slechts op 33 van de 66 „Landstings-leden" rekenen. Dat ziet er voor de Regeering donker uit, die in de Tweede Kamer toch al de meerderheid tegen zich heeft!

NOORDTZIJ.

JACHIN.

Aan de belanghebbenden wordt medegedeeld, dat het verslag der Boekbeoordeeling door de Commissiën der Geref. Zondagsschoolvereeniging „*Jachin*" verschenen is. Wie na 26 November nog geen exemplaar mocht ontvangen hebben, vrage er een aan bij de firma *A. Gezelle Meerburg* te *Heusden*.

Den Bestuurders der behoeftige Zondagsscholen verzoeken wij, *vóór* 12 *Dec. a. s.* hunne aanvraag om boekjes bij den ondergeteekende in te zenden, met opgave van het getal leerlingen en overmaking van 20 cts. aan postzegels ter vergoeding der frankeering.

Alleen werkelijk behoeftige Zondagsscholen komen voor deze uitdeeling in aanmerking. Naar gelang van den aanwezigen voorraad zullen wij aan de aanvraag van hen, die aan genoemde voorwaarden zich houden, voldoen.

Namens het Hoofdbestuur der
Geref. Zondagsschoolver. „Jachin",
J. P. TAZELAAR, *2e Secretaris.*

Weesp, 21 Nov. 1900.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door Ds. Doorn: gevonden in de collecte der Geref. kerk, 's-Gravenhage *A* f 0,75

Door R. H. Bouwstra, Koudum: van de Geref. Jongelingsv. . . f 1,—

Waar, zooals wij den vorigen keer vermeld hebben, ons *twintig gulden* gezonden is door een broeder in Indië, die vroeger de kerk des Heeren in Nederland heeft gediend, en we door die gave bijzonder zijn verkwikt geworden, daar hopen we van harte, dat ook nog menige verkwikking uit ons eigen Vaderland ons worde bereid.

Onze soldaten moeten toch zoo broodnoodig op onzen Oversten Leidsman der zaligheid worden gewezen; want ook zij zijn geschapen voor de eeuwigheid, en . . . . . zij liggen mede voor onze rekening.

Hebben we daarbij wel eens ernstig stil gestaan?

Voor bovenstaande gaven zeggen we hartelijk dank.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 23 Nov. 1900.

KERSTGAVEN VOOR DEN ZUID-OOSTHOEK.

In hartelijken dank ontvangen, Van Mevr. Oranje Directrice van Effatha Dordrecht 2 dekens, 1 Japon, 1 Schort, en 2 paar kousen; van den heer v. d. Hoogt te Kampen f 5; van K. H. G. te Utrecht f 1.

Zeer hartelijk dank geliefde gevers. Och Broeders en Zusters, Jongelingen en Jongedochters, helpt ons om 's Heeren wil, opdat wij niet verlegen mogen staan op het Kerstfeest. Ontferm u met ons over den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Uw smeekende B oeder in Christus,
J. WOUDA
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 26 Nov. 1900.

FILIPPUS

Gratis Traktaat-verspreiding.

Sedert onze laatste opgave in de maand *Juni* mochten we voor bovengenoemd doel het volgende ontvangen: van br. A. G. te Z. 2 × f 1,50 = f 3; door Ds. Kropveld van P. J. R. te A. f 2,50 en van Ds. Pilon te Bandjermasin f 2.; van N. N. te Z. f 0,25; van W. R. te H. f 0,50. Door D. Klokman te Zaandam, van de Jongeld. Vereen. „Martha" aldaar f 2,50.

Waar we voor deze giften vriendelijk dankzeggen, hopen we zeer dat nog menigeen in de laatste weken des jaars ons voor de gratis-verspreiding eene gave doe toekomen.

Broeders correspondenten en andere vrienden, die ons de contributiën der toegezondene kwitantie nog niet hebben gezonden, worden beleefd doch dringend verzocht ons deze bijtijds te doen geworden.

Namens 't Bestuur van Filippus,
H. HOOFT Jz., *Penningmr.*

Ermelo, 27 Novr. 1900.

MILITAIR TEHUIS TE KAMPEN.

Tegen a. s. Jan. moet het Bestuur weder een f 60 betalen aan huishuur, salaris en eenige rekeningen. Hiervoor is op 't oogenblik *niets* in kas.

Steeds werden wij verblijd, als we onze nooden bekend maakten, door grootere en kleinere giften. Mochten wij ook nu weder geholpen worden.

Onze verwachting is naast die van den Heere, van de vrienden van den soldaat. 't Militaire Tehuis kan reeds op veel zegen wijzen. Telkens ontvangen we berichten van vroegere bezoekers, die blijde zijn, dat ze de gelegenheid hadden het Tehuis te bezoeken.

Onze Penningmeester is de heer *H. v. Olst, Oudestraat Kampen.*

J. A. G. DE WAAL, *Secr.*

Dat de natiën van begin aan, en nu steeds duurder, het stemrecht der burgers moeten betalen, zoowel wat den staat zelven als de burgers en partijen privaat betreft, is al meer voorgerekend, en daar kan men vooral in N.-Amerika van meepraten. Het verkiezen van een prezident der Vereen. Staten kost 25 millioen dollars. In 1896 besteedden de Republikeinsche en Democratische partijcomité's elk derdehalf millioen dollars, of vijf millioen samen. Behalve deze Volkscomité's krijgt men dan nog de onkosten der Staatscomité's in de onderscheidene Staten en Territoriën, die op 20 millioen dollars berekend worden. Meer dan de helft dezer sommen wordt besteed aan gehuurde sprekers vlak voor de verkiezingen. Het Republikeinsche comité zendt vanuit zijn hoofdkwartier te New-York omtrent 2500 en vanuit Chicago 3000 sprekers uit. De Democratische partij ook zoowat. Door de Staatscomité's worden wel 5000 redenaars op 't verkiezingsveld gezonden. Behalve de reiskosten ontvangen de voornaamste sprekers omstreeks 250 dollars; maar er zijn er ook van 25 dollars; en ook die het om niet doen voor de zaak. De kosten van drukwerk enz., zijn voor de Volkscomité's alleen een millioen dollars. Indien men de 100 millioen verkiezingsstukken per post verzond, zou die port alleen 2 millioen dollars bedragen; men verbreidt ze echter per balen en pakken en verder per exemplaren vanuit de kwartieren. Voor de laatste verkiezing zouden de twee hoofdpartijen elk ook 5 millioen „campaign buttons" of „veldtocht-knoopen" uitzenden met portretten hunner candidaten, Mc Kinley of Bryan; insgelijks 5 millioen groote portretten in steendruk van deze. Van vlaggen, kaarten, fonografen, stereoskopen zij gezwegen. Een omvangrijke arbeid der Volkscomité's is voorts de teiling, welke het gansche land door tweemaal geschiedt; eens bij den aanvang van den verkiezingsstrijd en eens, wanneer men, na ervoor gewerkt te hebben, den vermoedelijken uitslag der stembus om en bij kan berekenen.

Een blaadje te Nizza uitgegeven, waaraan Roomsche priesters werken, verdedigde den Vorstenmoord in omstandigheden, en waardeerde ook den moord van Bresci op den Koning van Italië gepleegd, o. a. met deze bewoordingen: „Door de Vrijmetselaars op 't schild geheven, vleide het Huis van Savoije zich, dat het wel de aanslagen zou ontloopen, die de geheime genootschappen tegen de Vorstelijke Familiën uitvoeren. De misdaad van 29 Juli j. l. bewijst, dat de eene misdaad de andere oproept . . . . . Door de hand te slaan aan het hoogste zedelijke gezag, dat er ter wereld is, (de Wereldlijke macht der Pausen,) heeft het Huis van Savoije de lessen der geschiedenis vergeten, of zich sterk genoeg gewaand om ze te braveeren. De revolver van Bresci is hun komen herinneren, dat boven de menschen Hij bestaat, die hun lot in zijne handen heeft . . . . ."

Te Quissac, in Frankrijk, scheurde voor twee jaren de klok der Roomsche kerk en toen er ter plaatse voor gecollecteerd werd, gaven ook de Protestanten hunne giften daarvoor. Onlangs brak ook de klok der Hervormde kerk en nu droegen eveneens de Roomschen bij om een nieuwe klok te koopen, nadat pastoor en predikant dit denzelfden dag aanbevolen hadden. Een rijke, devote Roomsche zond den predikant zijne gift met de woorden: „Ik dank u voor de gelegenheid, die gij mij geeft, om met u en den pastoor te herhalen: Laat ons elkander helpen!"

†.

DE 12de CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE

werd 4 Oct. j. l. onder praesidium van den heer B. J. Lindeboom van Amsterdam in de Geref. kerk aan de Langegracht te Amersfoort gehouden. Van het Comité waren behalve br. F. Lautenbach van Leeuwarden, alle leden aanwezig. Een 53-tal Diaconiëen waren vertegenwoordigd, verscheidene predikanten, alsmede de twee predikanten van Amersfoort Ds. A. M. Donner en Ds. H. Teerink, adviseurs der Conferentie, woonden de Vergadering bij.

Aan de orde van behandeling worden naar volgorde de punten van het Agendum gesteld.

Punt III. Voorziening in de vacature ontstaan door de periodieke aftreding van de broeders G. Struijk Czn., Enkhuizen, J. B. Blankenberg, Amsterdam, F. Lautenbach, Leeuwarden en J. Beekman. Assen. Vooraf ga echter de vraag van Zaandam B.: Is het wenschelijk, dat de dienende broeders van het moderamen bij de jaarlijksche aftreding vervangen worden?

Na eenige discussie wordt het niet wenschelijke uitgesproken. De broeders G. Struijk Czn., J. B. Blankenberg en J. Beekman worden herkozen, en daar het Noorden wel, en het Zuiden niet vertegenwoordigd is, besluit de Verg. voor broeder Lautenbach een anderen broeder, en wel een uit het Zuiden te kiezen en uit een tweetal gekozen broeders uit Middelburg één in het Comité zitting te doen nemen.

Punt IV. Rapport van de Diaconie van Alkmaar inzake Diaconale verzorging van blinde kinderen en jongelieden in verband met Effatha.

Van Alkmaar kwam een schriftelijk rapport in, waarin gemeld, dat door de kleine krachten, waarover Alkmaar's Diaconie beschikt, zij er tegen opziet de verzorging van blinde kinderen en jongelieden op zich te nemen en van meening is, dat dit meer op den weg van groote Diaconieën ligt. Uit de gevoerde discussie blijkt, dat Alkmaar niet heeft voldaan aan de opdracht der vorige Conferentie, om zich namelijk te verstaan, en zich te combineeren met andere Diaconieën, ten einde te trachten tot het gewenschte doel te komen, en daar Alkmaar de zaak loslaat, besluit de Verg. de Diaconieën van Amersfoort te verzoeken haar te willen overnemen, en zich in verbinding te stellen met de Zuster-diaconieën uit de Classe — dit wordt door de beide Diaconieën bereidwillig aangenomen.

Punt V. Welke is de beste wijze voor de verzorging van ouden van dagen? — Amsterdam — ingeleid door br. J. B. Blankenberg geeft een zeer levendig debat. Groote plaatsen bevelen rusthuizen of stichtingen aan, omdat met gezinsverpleging in den regel zeer treurige ervaringen worden opgedaan. Kleinere plaatsen, vooral Diaconieën op het platte land, bevelen gezinsverpleging aan, omdat het gestichtsleven aldaar onbekend is — en de verpleging in het gezin zeer goede resultaten oplevert. Uit een en ander blijkt, dat het niet is uit te maken, wat de beste wijze van verzorging zij, omdat er rekening dient gehouden met plaatselijke toestanden, en met de ouden van dagen zelf, die altijd met elkander zullen verschillen, vooral wat betreft maatschappelijke afkomst, het gewend zijn aan orde en regel enz.; waarom Ds. A. M. Donner de volgende resolutie indient, die door de Verg. wordt aangenomen: „De Centrale Diaconale Conferentie spreke als haar oordeel uit, dat voor de verzorging van ouden van dagen, de gezinsverpleging de voorkeur verdient maar dat de zeer onderscheidene toestanden waarin ouden van dagen verkeeren, ook de andere bekende wijze van verzorging onmisbaar maken."

Punt VI. Welke wijze van verpleging onzer weezen wordt door de onderviuding van verschillende weezenverplegende Diaconieën als de beste geoordeeld? — Vlissingen B.

Als de beste wijze van verpleging wordt de gezinsverpleging aanbevolen, en waar dit niet kan, en te wenschen overlaat, alsdan gestichtsverpleging die het huisgezin het meest nabijkomt.

Punt VII. De Conferentie bespreke, of er thans middelen zijn in 't werk te stellen, waardoor Diaconieën ontheffing zouden kunnen verkrijgen van de verplichting tot de jaarlijksche statistische opgave in zake de Armenwet. — Enkhuizen.

En Punt VIII. Is het wenschelijk, dat de Diaconieën hare administratie voeren, volgens het door ZExc. den Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive lett. A. afd. BB. verschafte model? — Assen.

Hoe moet men handelen met de circulaire van den Minister in zake het register voor de bedeelingen? — Amsterdam.

Na voorlezing van de bewuste circulaire van ZExc. den Minister en alles wat daarmede in betrekking staat, gehoord de adviezen van bevoegden in deze zaak, raadt de Verg. den Diaconieën aan zich te houden aan het advies in de bekende circulaire van Augustus 1898 neêrgelegd, en in hoofdzaak herhaald door de Deputaten Synodi voor Correspondentie met de Hooge Overheid in *de Bazuin* No. 39 en *Heraut* No. 1187. Tevens besluit zij, zich in contact te stellen met voornoemde deputaten, daarvoor eene commissie te benoemen met opdracht, ZExc. den Minister een onderhoud te verzoeken. Als leden dezer commissie worden de broeders Ds. A. M. Donner van Amersfoort, B. J. Lindeboom van Amsterdam en W. J. Noteboom van Utrecht aangewezen. De uitslag van dit onderhoud zal den Diaconieën per gesloten circulaire worden medegedeeld.

(Slot volgt.)

Ingezonden.

DEN WELEW. HOOGGEL. HEER
PROF. DR. H. BAVINCK,
Hoofdred. van de Bazuin.

WelEdel Hooggeleerde Heer,

Het kan uwe aandacht niet ontgaan zijn, dat de Weleerw. heer Ds. J. H. Feringa van Zaandam in *de Heraut* No. 1190 eene berisping toediende aan den heer Hoogenbirk, medewerker aan genoemd blad, voor de wijze waarop door genoemden heer een der vragen uit de bekende „Vragenrubriek" door hem beantwoord is.

Ds. Feringa verweet daarbij o. a. den heer Hoogenbirk, dat hij onbekend was met de omstandigheid, „dat hij en vele tienduizenden met hem, de Ned. Herv. kerk niet hebben verlaten en ook tot geen prijs willen verlaten".

Ik heb na lezing van dit merkwaardig verwijt aan Ds. Feringa via de redactie van *de Heraut*, op gevaar af van onder de „onbevattelijke lieden" met hunne „ongerijmde denkbeelden" gerekend te worden, geschreven, dat mij (en velen met mij) die uitspraak, speciaal wat het „niet willen verlaten" aangaat, zeer duister voorkwam, weshalve ik ZEerw. beleefd verzocht, daarover in *de Heraut* het *volle licht* te doen opgaan.

Sindsdien zijn reeds eenige weken verloopen, zonder dat ik in *de Heraut* of persoonlijk eenig antwoord op mijn beleefd gestelde vraag mocht ontvangen.

Aangezien ik mij nu tot heden de uitspraak van Ds. Feringa nog niet kan verklaren, m. a. w. het mij nog steeds niet duidelijk is, hoe Ds. F. kan verklaren, dat hij en de vele tienduizenden (de leden der Gereformeerde kerken in Nederland, waartoe ook ik behoor), de Ned. Herv. kerk niet hebben verlaten en ook tot geen prijs willen verlaten, neem ik de vrijheid U Hooggeleerde te verzoeken (waar antwoord van andere zijde mij niet waardig gekeurd wordt) mij omtrent deze uitspraak wel te willen inlichten.

Ik begon te zeggen, dat U bedoelde uitspraak wel niet zal ontgaan zijn en, gedachtig aan het spreekwoord „die zwijgt, stemt toe," voeg ik daarbij de gevolgtrekking, dat U de zaak volkomen duidelijk zal zijn.

Ik twijfel dan ook niet, dat U door eene, desnoods korte, toelichting in *de Bazuin* mij en velen met mij van een meer helder begrip in dezen wel zult willen deelgenoot maken.

Met heilbede en hoogachting,

Uw dw. dr.,
TH. H. VERHAVE,
's-Gravesandeplein No. 10.

Amsterdam, 24 Nov. '00.

De bedoelde uitdrukking was ons niet ontgaan. Maar wij beschouwden ze als eene phrase, waaraan zich te goed moge doen, wie er nog een zin in vinden kan. De geschiede is, die machtiger is dan de theorie, heeft er alle beteekenis aan ontnomen.

BAVINCK.

ADRES DRANKWET.

Geachte Redactie,

Vergun mij, om aan een verzoek van onderscheidene zijden tot mij gekomen te kunnen voldoen, eenige plaatsruimte te mogen gebruiken voor een concept-adres, dat Kerkeraden zouden kunnen zenden aan de Tweede Kamer.

„Aan de Tweede Kamer geeft met verschuldigden eerbied te kennen de Kerkeraad der „Gereformeerde kerk van . . . . . , bij de „Regeering bekend als N°. . . . . op de „lijst der Gereformeerde kerken in Neder„land, dat hij het zijne roeping acht zich „tot U te wenden met de mededeeling:

„1°. dat hij met voldoening heeft kennis „genomen van het ontwerp tot herziening „van de Drankwet;

„2°. dat hij de aannem ng van dit ontwerp „van groot belang acht voor het welzijn „van het Nederlandsche volk;

„3°. dat hij daarom krachtig en ten zeerste bij „uwe vergadering aandringt dit wetsontwerp „aan te nemen, zoo eenigszins mogelijk „gewijzigd en aangevuld naar de adressen „van de hh. Janssonius c. s., de Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding „en van de Nederlandsche Onderwijzers „Propaganda-club voor Drankbestrijding, „waarvan het laatste gericht aan Z. Excellentie „den Minister van Binnenlandsche Zaken „en ZExc. den Minister van Justitie."

Hetwelk doende,
De Kerkeraad voornoemd.

Men zende dit adres op *gezegeld papier* met het adres: „Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 's-Gravenhage."

U vriendelijk dankend voor de plaatsing, blijf ik, hoogachtend,

Uw dw. br.
W. H. GISPEN JR.

Baarn, 26 Nov. 1900.

Boekaankondiging.

Gereformeerd Traktaatgenootschap: „Filippus." Scheurkalender voor het jaar 1901. *F. P. D'Huy, Middelburg.*

Op dezen Scheurkalender vestigen wij gaarne de aandacht. Hij heeft reeds jaren achtereen in vele gezinnen eene plaats zich verworven en zal dit zonder twijfel ook doen in het eerste jaar der 20e eeuw. God geve, dat het op deze wijze gestrooide zaad des Evangelies nog in vele harten vruchten moge dragen voor de eeuwigheid.

De Gilden door A. J. M. Brouwer Ancher. 's-Gravenhage, Loman en Funke 1895.

Dit werk wordt thans door den Uitgever K. Le Cointre te Middelburg voor den prijs van 90 cents in den handel gebracht. Het boek is 294 bladzijden groot, geeft een rijk, uitgebreid overzicht over de inrichting der gilden en over hun verhouding tot kerk en overheid. De Schrijver, ambtenaar aan het Amsterdamsche gemeente-archief, putte zijne stof voornamelijk uit de Amsterdamsche archieven en stelde vooral de ambachtsgilden in het licht. Het is daarom van groot belang voor elk, die van de gilden zich op de hoogte wil stellen. En de uiterst lage prijs, waarvoor het thans verkrijgbaar is gesteld, stelt velen in staat, om het zich aan te schaffen.

Het sterfbed in de hut van den Socialist. Een Kerstverhaal door T. van der Ploeg. Hilversum Flörke. Prijs 10 *ct.* 25 *ex. f* 2.

Het Kerstgeschenk van den Turfschipper door Willem. Hilversum Flörke. Prijs 12½ *ct.*, 25 *ex. f* 2,50.

Blinde Gerard, Eene vertelling door Johs. van der Bil. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 15 *ct.*, 25 *ex. f* 3.

B. Hans, Aneaso, de Negerslaaf of door Slavernij tot de ware vrijheid. Tweede druk. K. le Cointre, Middelburg. Prijs 12½ *ct.*, 25 *ex. f* 2,50.

B. Hans, De Laatste Woorden eener Moeder, of Twee Weezen in Londen. Tweede druk. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 12½ *ct.*, 25 *ex. f* 2,50.

B. Hans, Hoe een Chineesche Straatjongen naar Engeland kwam, en van een Heiden een Christen werd. Tweede druk. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 15 *ct.* 25 *ex. f* 3.

B. Hans, Aan den Rand van den Afgrond. Tweede druk. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 15 *ct.*, 25 *ex. f* 3.

J. C. Wirtz, Het Huisgezin van den Hugenoot. Tweede druk. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 15 *ct.*, 25 *ex. f* 3.

B. Hans, Hoe Charity tot een zegen was, een verhaal vooral voor oudere meisjes. Tweede druk. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 25 *ct.*, 10 *ex. f* 2,25.

A. Littooij, De Wijzen uit het Oosten. K. Le Cointre, Middelburg. Prijs 15 *ct.*, 25 *ex. f* 3.

Een Israëlietische uit de eerste helft der tweede eeuw. Naar het Hoogduitsch vrij gevolgd door K. K. Met een voorwoord van Ds W. J. de Haas. Hilversum, Flörke. Prijs 30 *ct.*, 10 *ex. f* 2,50.

Gaarne vestigen wij op deze boekjes, die deels nieuwe uitgaven, deels herdrukken zijn, de aandacht. Ze zijn zeer goedkoop, en bieden voor kinderen eene aangename en nuttige lectuur.

Christelijke Scheurkalender „Barnabas" voor het jaar 1901. *K. Le Cointre, Middelburg.*

Deze Scheurkalender is algemeen gunstig ontvangen en aanbevolen o.a. door Dr. Wagenaar, Dr. Gunning, Ds. Gispen enz. Aan den inhoud is groote zorg besteed. Het schild stelt de Barmhartigheid op het Slagveld voor en maakt een aangenamen indruk. De prijs is slechts 50 ct. en wordt bij eene grootere bestelling aanmerkelijk verlaagd.

Roberts Beschermengel. Een oorspronkelijk verhaal voor jongelieden door Johanna. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Volgens het voorwoord zijn de hoofdgebeurtenissen van dit verhaal historisch, al is de inkleeding ook verdicht. Daardoor wint het verhaal aan belangrijkheid. Het schetst den invloed, die van eene Christelijke gouvernante op twee jongens en op hun vader is uitgegaan en langzamerhand tot hunne bekeering heeft geleid. Het is over het algemeen aangenaam, soms boeiend geschreven en is voor jongelieden, voor wie het bestemd is, zeer aan te bevelen,

---

De bruine Prins en zijne Vrienden. Een verhaal uit de eerste jaren der Oost-Indische Compagnie door J. C. Homoet. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Dit verhaal verplaatst ons op Java, schetst de vestiging der O.-Indische Compagnie aldaar in het eerste kwartaal der 17e eeuw, en beschrijft ons den invloed, dien de Christ. godsdienst aldaar begon uit te oefenen. De Schrijver brengt ons op geschikte wijze in aanraking met den Buddhistischen, Chineeschen en Mohammedaanschen godsdienst en verhaalt ons, hoe Boetolowo, de bruine Prins, na velerlei wederwaardigheden, in het huis van Ds. Dankaerts te Batavia terecht komt en daar tot het Christendom wordt bekeerd. Het boek paart het aangename aan het nuttige en brengt de lezers op gemakkelijke wijze met veel wetenswaardigs in onze Koloniën op de hoogte.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden nam de Heere, tot onze diepe droefheid, onze innig geliefde Echtgenoote en zorgvolle Moeder, Mejuffrouw

Johanna van de Weg-

VETTEN,

in den ouderdom van bijna 67 jaar tot zich.

Een diepe wonde sloeg ons de Heere daarmede, doch de hoop dat zij is ingegaan in de woningen, die Christus Jezus bereid heeft voor hen, die in Hem gelooven, lenigt onze smart.

A. VAN DE WEG.
J. STERK VAN DE WEG.
G. VAN DE WEG.
MAGDA. WILHA. VAN DE WEG.

DORDRECHT,
13 Nov. 1900.

Heden ontsliep in de vaste verzekerdheid des geloofs, na een lang en soms zoo smartelijk lijden, onze innig geliefde Moeder en Behuwdmoeder

GRIETJE HINDERTS SIEBENS,

Weduwe van Ds. J. F. PETERSEN, in den ouderdom van ruim 74 jaren.

Haar diepbedroefde kinderen,
F. G. PETERSEN.
M. PETERSEN—
HARTHOLT.
G. E. PETERSEN.

VEENDAM, KAMPEN, } 28 Nov. 1900.

Heden ontsliep, in de vaste verzekerdheid des geloofs, onze geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder

Geziena Magdalena Holland,

in den ouderdom van ruim 73 jaren.

J. BAVINCK.
H. BAVINCK.
J. A. BAVINCK—SCHIPPERS.
C. B. BAVINCK.
G. BAVINCK—BOUWES.
B. J. F. BAVINCK.
D. BAVINCK—SCHIPPERS.

KAMPEN,
ROTTERDAM. 26 Nov. 1900.

Heden overleed tot onze diepe droefheid onze geliefde Dochter en Zuster

Grietje de Jonge,

na een langdurig, doch geduldig lijden, in den ouderdom van 46 jaar en 3 maanden.

Haar heengaan was in de hope des eeuwigen levens; dat lenigt eenigszins onze smart.

Namens Kinderen en Behuwdkinderen,
Hare bedroefde Moeder.
WED. A. DE JONGE.

ZWARTSLUIS,
27 Nov. 1900.

Heden overleed, na een gelukkige echtvereeniging van ruim 60 jaren, onze geliefde Echtgenoote, Moeder, Groot- en Overgrootmoeder

Sjoukje Krikke,

in den ouderdom van 83 jaar. Haar heengaan was in vrede.

Uit aller naam,
H. VISSCHER.

DEDEMSVAART,
27 Nov. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling, ondervonden bij de herdenking van ons ***vijf-en-twintigjarig*** huwelijk, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

J. W. POULUS,
EN ECHTGENOOTE.

DEN HAAG,
1 Dec. 1000.

De Finantieele Commissie der Geref. Kerk te Amsterdam bericht, dat de Twintigste Jaarlijksche Uitloting heeft plaats gehad in de **Geldleening groot** *f* **35,000.—**, gesloten ten behoeve van **den Bouw der Kerk aan de Bloemgracht,** en dat daarbij ter aflossing zijn aangewezen de Nummers

42, 70, 190, 205 en 283,

betaalbaar met bijvoeging van drie maanden rente, op *Maandag* 4 *Februari* 1901, des avonds van 8 tot 9 uur, Kerkstraat 109.

Amst., 16 Nov. 1900.

DENNENOORD.

Tengevolge van de opening van nieuwe paviljoenen kunnen thans in het **voorjaar van *1901***

JONGELINGEN en JONGEDOCHTERS

geplaatst worden om werkzaam te zijn in den arbeid der verpleging.

Sollicitaties worden ingewacht bij den geneesheer-directeur.

ZUIDLAREN, Nov. 1900.

VEREENIGING:
„Tot Chr. Liefdadigheid"
te WAGENBORGEN.

Zullen we onze verpleegden, wier getal door de opening van het 4de huis alweer toegenomen is, op het a s. **Kerstfeest** weder onthalen, dan hebben we daartoe **veler hulp noodig.** Wie wil ons, evenals vorige jaren, die hulp verleenen? Elke gave in geld of natura zullen we zeer dankbaar aannemen.

W. K. H. MAGENDANS,
Directeur.

WAGENBORGEN, Nov. 1900.

Stoomkunstververij en Chemische Wasscherij
O. Akkerman - Kampen.

Agenten: T. GAASTRA te BLOEMENDAAL; v. d. MOLEN te VELDWIJK; A. WARENGA te DENNENOORD.

☛ Op alle plaatsen Agenten gevraagd.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker *f* **34.—**. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

■ ■ Vereeniging ■ ■
■ Christelijke Bibliotheek. ■

Heden verscheen als **deel 2** van den 4en jaargang: ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

■ Het Leven van ■
Johann Friedrich Oberlin
door
■ **ARMIN STEIN.** ■

Prijs voor niet-leden *f* 1,80 ing. *f* 2,20 geb.

De contributie bedraagt *f* 5,— per jaar, daarvoor ontvangt men 1600 bladzijden **nieuwe, degelijke, Christelijke leetuur.** ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Men kan het geheele jaar door lid worden en ontvangt dan de reeds verschenen deelen onmiddellijk.

Vraag het *uitvoerig*, **geïllustreerd Prospectus,** hetwelk gratis verkrijgbaar is bij iederen boekhandelaar en bij den uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk. ■ ■ ■ ■ ■

■ Gevestigd te Nijkerk. ■

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Tweede druk.
Ingenaaid *f* **1,25. Gebonden** *f* **1 75.**

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

---

f 8.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: »Een wonder boven wonder". Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct*. Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

Bij **BLANKENBERG & Co.** te **Leiden** is verschenen en alom te bekomen:

Dr. Fr. SCHILLING,
speciaal arts voor Zenuwlijders.
Hoe bevrijd ik mij van mijn
Zenuwachtigheid?

Kenteekenen, oorzaken en nieuwe raadgevingen, op geneeskundige gronden berustend, tot vlugge beoordeeling en zelfgenezing.

Prijs 60 cent.

Deputaten der Geref. Kerken voor de **Zending onder de Joden** gaven uit:

UIT DUISTERNIS TOT LICHT.
Gods leidingen met
ELIËZER KROPVELD.
Tweede druk met acht platen.

Ingenaaid *f* **1,50**. In prachtband *f* **1,90**.

De baten van deze uitgave komen ten goede aan de Jodenzending.

Men bestelle bij zijn boekhandelaar of bij den uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, AMSTERDAM.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN
DOOR
S. VAN VELZEN,
in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.

TWEEDE DRUK. 289 BLADZ. f 1,00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f1,00.***

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1,—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen*.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen. in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden,

Reeds 11 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

☛ Voor de regeling der opgave van den 2en Jaargang wordt spoedige opgave van nieuwe inteekenaren verzocht.

Ook worden soliede **Colporteurs** gevraagd, tegen behoorlijke vergoeding. Zich te adresseeren aan den Uitgever te *Heusden*.

Bij de firma VAN SCHENK BRILL, te DORSBURG verscheen heden:

Beelden en Schetsen van Landen uit den Bijbel.

Met 4 plaatjes.

Ingenaaid f 0,90, gebonden f 1,20.

Een werkje van actueel belang voor elken Bijbellezer. — Bij de Boekhandelaren verkrijgbaar en bij den Uitgever.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

De Geïllustreerde Catalogus 1900—1901 der uitgaven van **A. H. ten Bokkel Huinink, Uitgever te Utrecht,** wordt op aanvrage **gratis en franco** gezonden. De inhoud is zeer geschikt om er een keuze uit te doen met het oog op de a.s. feesten. De conditiën zijn onovertroffen billijk.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

Juweeltjes voor onze kinderen van de Zondagsschool zijn de volgende nieuwe fraaie geïllustreerde boekjes, van ongekend lage prijzen.

A. VOLLMAR Onder het beste Dak.
» Des Heeren Post.
» Twee kinderen die den Hemel zoeken.
W. VAN CHARLOIS. Vaders Schilderij.
» » Twee trapp n hooger
F. VAN KRONOFF. Kleine Lena.
MARIE LIEBRECHT. Bont Gezelschap.
HERMAN. Naar den hemel
» Het Kerstfeest in het Woud.
» Verzoend.
C. BROUWER. Van het Schip naar het Front.
» Bij de Long Toms van Ladysmith.
MARIE NATHUSIUS. Het verborgen Kistje.
» » De Wolkbreuk.
» » De Boom des Geluks.
C. G. BARTH. Mick en Dick.
» » De arme Hendrik.
» » De kleine Negerknaap.
» » Valentijn Oudemeer.
» » Het Kruis aan den Weg.
HERMAN. Een gewichtig Vraagteeken.

In stevig cartonnen band.

Prijs 10 cent. Bij 10 stuks à 5 cent.

Prijs 30 cent. Bij 10 stuks à 15 cent.

Uitgaven van J. M. BREDÉE Rotterdam.

St. NICOLAAS!!! Goede boeken.

No. 1. HESBA STRETTON. **De groote Lijdensweg** op het Einde der 19e Eeuw. Prijs *f* **1.90**, geb. *f* **2.40**.

No. 2. HESBA STRETTON. **De Ware Eer.** Prijs *f* **1.50**, in stempelband *f* **1 90**.

No. 3. HESBA STRETTON. **Max Krömer.** Prijs *f* **0.90**, in stempelband *f* **1 30**.

No. 5. OLIVER M. NORRIS **Nadya** Nog iets uit de Lijdensgeschiedenis der Stundisten. Prijs *f* **1.90**, in stempelband *f* **2 25**

No 7. ARMIN STEIN. **Johannes Huss.** Een tijd- en karakterbeeld uit de 15e eeuw. Prijs *f* **1 50**, in stempelband *f* **1 90**.

No. 8. ANNIE LUCAS. **Een Zwerveling.** Prijs *f* **1.—**, in stempelband *f* **1.40**.

No. 9. A. M. GERTH VAN WIJK. **Prinses Sophie der Nederlanden.** Prijs *f* **1.90**, geb. *f* **2.50**.

No 12. H W. S. **Wees een zegen!** Een boek voor onze vrouwelijke jeugd. Vrij bewerkt naar het Duitsch van WEITBRICHT. Prijs *f* **1.50**, geb. *f* **1 90**.

☛ De *volledige* lijst der (tijdelijk) in prijs verminderde boeken is bij elken boekhandelaar te bekomen en bij den Uitgever
D. A. DAAMEN, Rotterdam.

HALVE PRIJS!

Tot 25 Dec. a.s. worden deze boeken, bij eene bestelling, welke minstens *f* 5.— bedraagt, geleverd voor den halven prijs

b.v. 3 boeken van *f* 1.90 ingenaaid voor *f* 2,85 in plaats voor *f* 5.70. Banden echter steeds voor den vollen prijs.

VERSCHENEN:

PAULUS en FILLIPPI.

TWINTIG LEERREDENEN
uit de wordingsgeschiedenis van, en uit den Zendbrief aan de gemeente van Fillippi,
VAN
P. A. E. SILLEVIS SMITT,
Bedienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Rotterdam.

Prijs f 2,70; gebonden f 3,50.

Het doel van dit boek is tweeledig. Om degenen die verhinderd zijn des Zondags op te gaan, lectuur te verschaffen en om vacanten kerken een bundel predikatiën aan te bieden, die zich bij uitnemendheid leenen ter voorlezing aan de gemeente.

Deze bundel, 27 vel groot, is ook verkrijgbaar in **wekelijksche afleveringen** van 1 vel dikte, à **10 cent** per aflevering

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Verzonden zijn alle bestellingen op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

VERSCHENEN:

DE ZENDINGSZAAK.

Een verzoek om eenige revisie.

OPEN BRIEF
AAN
Prof. Dr. A. KUYPER,
Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.
DOOR
H. DIJKSTRA te Smilde.
Prijs f 0.50.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.—Pretoria.

*** Bij **JAN HAAN** te *Groningen* is verschenen:

C. M. W. PLET.

Eene Bloeme des Velds.

Een verhaal uit de eerste helft der 19e eeuw.

232 pag., 8° form. Prijs ***f 0.70.***

J. KEUNING.
DE HOLBEWONER.

Een verhaal uit den tijd der Hervorming.

252 pag., 8° form Prijs ***f 0.70.***

☛ *Zeer geschikt voor Bibliotheken van Christelijke Jongel.- Vereenigingen., enz.*

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN
ACHT LEERREDENEN
DOOR
J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.
Pred. te Kampen.
Prijs f —,75.

Is ter perse

Het JAARBOEKJE

VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland
voor 1901. 46ste Jaarg.
30 cents.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden** en **boeiend Mengelwerk,** bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek,** opgave van **Stichtingen en Liefdadigheid, Jongelings-** en **Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Wie tegen flink rabat inteekenaren wil verzamelen, gelieve lijsten aan te vragen bij den uitgever

P. VAN DER SLUIJS.
ENKHUIZEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 49.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 7 December 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

NIEUWENDIJK, 21 Nov. 1900. Heden mochten we ons verblijden in de weldaden en zegeningen des Heeren, daar onze Leeraar Ds J. A. Goedbloed zijn 25-jarige ambtsbediening mocht herdenken Des avonds bepaalde ZEw. de gemeente bij de woorden van den Apostel Paulus 2 Cor. 4 : 5, denzelfden tekst, dien hij tot grondslag zijner intreêrede vóór 25 jaar had genomen Door een der broeders Ouderlingen werd een hartelijk woord van bemoediging en waardeering gesproken, waarna hem door de gemeente Ps 121 : 4 toegezongen.

Namens den Kerkeraad,
W. H. v. Helden, Scriba.

—

GRONAU (in Westphalen), 21 Nov. 1900. Heden werd uit een te voren gemaakt tweetal tot Herder en Leeraar beroepen de WelEerw. heer H. Volten, predikant der Geref. kerk te Stellendam.

Namens den Kerkeraad,
J. v. Asselt.

—

HINDELOOPEN, 25 Nov. 1900. Hedennamiddag werd uit een te voren opgemaakt tweetal, bestaande uit de hh. H. N. Boukema, Cand. te Appelscha en S. Dwarshuis, predikant te Staphorst, laatstgenoemde tot Herder en Leeraar dezer gemeente gekozen. Moge het den Koning der kerk behagen, ZEw. vrijmoedigheid te schenken deze roeping aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
D. van der Kooij, Scriba.

—

NEEDE, 25 Nov 1900. Heden was het voor onze gemeente een blijde dag. Sedert hier de kerk tot openbaring kwam, waren we herderloos. Dezen morgen mochten we onzen zeer begeerden jeugdigen dienstknecht, den Cand. J. Bosch Jz., met goedvinden van onzen Consulent Ds. Visser van Geesteren, door Prof. Lindeboom van Kampen bevestigd zien naar 1 Petr. 5 : 1—4. Des namiddags verbond ZEerw. zich op plechtige wijze aan ons naar aanleiding van 2 Cor 3 : 5. In beide beurten was ons kerkgebouw vol bezet. Onzen hartelijken dank aan alle Classebroeders, die ons zoo lang hebben gedienst, en inzonderheid aan de Consulenten, die ons in alles hebben gesteund

Van af heden is het adres onzer kerk aan *Ds J. Bosch Jz.*

Namens den Kerkeraad,
H. J. ten Rae, Scriba.

—

STELLENDAM, 26 Nov. 1900 Gisteren maakte onze algemeen geliefde Leeraar H. Volten aan de gemeente kekend, dat ZEerw. eene roeping ontvangen heeft van de kerk van Gronau i. W. Het is de vurige wensch van kerkeraad en gemeente, dat ZEerw. vrijmoedigheid moge vinden om te bedanken, en zijn gezegenden arbeid onder ons voort te zetten. Wij gunnen de kerk van Gronau gaarne een Leeraar, alleen den onze niet. Wij kunnen hem niet missen. Moge de Heere onze gebeden verhooren en ZEerw.'s harte neigen om onder ons te blijven.

Namens den Kerkeraad,
M. Klink, Scriba.

—

WERKENDAM *A*, 27 Nov. 1900. Wij ontvingen de vorige week het teleurstellend bericht van onzen beroepen Leeraar Ds. J. H. Donner Jr., dat ZEw. na ernstige overlegging, geen vrijmoedigheid had onze roeping op te volgen. Moge de Koning der kerk ons den weg wijzen, dien wij nu te volgen hebben,

Namens den Kerkeraad,
O. Brienen, Scriba.

—

SPIJKENISSE, 1 Dec. 1900. Bedankt voor Wirdum door Ds. J. Douma alhier.

P. Geldtelder, Scriba.

—

ALMELO, 2 Dec. 1900. Na een gezegenden arbeid van ruim 16 jaren nam hedenmiddag onze beminde Leeraar Ds. Smallegange afscheid van ons, ons Gode en den Woorde zijner genade aanbevelend, naar Handel. 20 : 32. Eene talrijke schare vulde het kerkgebouw. Aan het einde werd ZEerw toegezongen Ps. 121 : 4. Stelle de Heere zijn dienstknecht in de gemeente van den Briel tot een rijken zegen.

N. B. Voortaan alle kerkelijke stukken te zenden aan ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad,
J. Kampherbeek, Scriba.

—

ONSTWEDDE, 3 Dec. 1900. Het was voor kerkeraad en gemeente een blijde morgen, toen onze geachte en beminde Leeraar Ds. B. J. Lamberts, na den dienst des Woords de gemeente bekend maakte, voor de roeping naar Vrijhoeve-Capelle te hebben bedankt. De Heere, die alle harten neigt, stelle ook dezen zijnen dienstknecht tot een rijken zegen voor dit deel zijns Zions, is onze hartelijke wensch. Nadat ZEerw. was toegesproken door een der Ouderlingen, werd door de gemeente staande gezongen Ps. 81 : 1.

Namens den Kerkeraad,
F. B. Halm.

—

HILVERSUM *A*, 3 Dec. 1900. Gisteravond werd, met goedvinden van onzen Consulent Ds. B. van Schelven, onder leiding van Ds. N. G. Kapteijn van Leerdam, uit een te voren door den kerkeraad opgemaakt tweetal, bestaande uit Ds. J. Breukelaar van Bodegraven en Ds. T. Noordewier van Meppel, tot Herder en Leeraar onzer gemeente gekozen en door den kerkeraad beroepen Ds. J. Breukelaar van Bodegraven.

Namens den Kerkeraad,
A. J. H. Flörke, Scriba.

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 3 Dec. 1900. Gisternamiddag nam onze geachte Herder en Leeraar Ds J. Visser voor eene talrijke schare afscheid van ons, naar aanleiding van Num. 27 : 15—17. Door een br. Ouderling werd ZEerw. toegesproken, waarna de gemeente op dezes verzoek Ps. 121 : 4 aanhief, en op verzoek van een ander br. Ouderling hem Psalm 134 : 3 werd toegezongen. Moge ZEerw. in den nieuwen werkkring 's Heeren zegen in ruime mate ondervinden, en vervulle de Heere alhier spoedig de ledige plaats met den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
A. J. Negberink, Scriba.

Alle stukken en brieven de kerk alhier betreffende gelieve men te zenden aan den Scriba.

—

SLEEUWIJK, 3 Dec. 1900. Op plechtige wijze nam onze geliefde en algemeen beminde Herder en Leeraar Ds. A. H. Nieboer afscheid van onze gemeente, sprekende uit Ef. 3 : 14—21. Deze zeer gepaste afscheidspredikatie werd met de gebruikelijke toespraken besloten. Onder de menigte, welke door het kerkgebouw nauw kon worden bevat, bevond zich de Burgemeester van Sleeuwijk, alsmede de volle kerkeraad van Werkendam *A*. Aan het einde sprak een broeder Ouderling, namens den kerkeraad, in warme en zeer waardeerende bewoording den geliefden Leeraar toe. Staande werd daarop den geachten Leeraar met ZEw. gade en kroost door de gemeente toegezongen Ps. 121 : 4. Zegene de Heere hem en de zijnen rijkelijk in de gemeente te Burum en vervulle Sions koning op zijn tijd deze ledige plaats met den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
C. Verhagen, Scriba.

—

AMBT-VOLLENHOVE *A*, 4 Dec 1900. Zondag was het voor onze gemeente en velen buiten haar een blijde dag. Onze zoo zeer begeerde Leeraar de Ew. heer R. J. Schoemaker werd hedenmorgen door zijn vader, den WEw. heer J. Schoemaker, op plechtige wijze tot zijn dienstwerk bevestigd Een gewichtig oogenblik was het, den zoon door den vader te zien bevestigen en wel met 1 Tim. 4 : 16. Des namiddags trad onze Leeraar voor ons op en verbond zich aan de gemeente met 1 Col. 1 : 27—29. Beide keeren was het kerkgebouw overvol, waaronder ook het burgerlijk bestuur en de kerkeraad der zusterkerk *B*. Stelle de Heere dezen zijnen jeugdigen dienstknecht tot een rijken zegen voor de gemeente en velen buiten haar. Aan allen die ons tijdens de korte vacature van slechts vier maanden gediend hebben, onzen hartelijken dank.

Namens den Kerkeraad,
J. Boes, Scriba.

Van af heden is het adres onzer kerk : Ds. R. J. Schoemaker.

—

BEVERWIJK, 4 Dec. 1900. Met eenparige stemmen van kerkeraad en gemeente werd alhier beroepen de Weleerw. heer Ds. F. Kramer te Stroobos. Onze wensch en bede is, dat ZEerw. met volle vrijmoedigheid deze roeping moge opvolgen.

Namens den Kerkeraad,
C. Lijesen, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te de Krim f 1, Mijdrecht f 1, Lochem f 1, Reitzum f 2,50, Katwijk a/d Rijn f 2,50, Gauw f 3, Haringvliet f 1, Arnhem f 5, de Lemmer f 2, Vollenhove f 2. Van kerken uit de Provincie: O. Pekela f 16,35, Bedum f 29,20, Ezinge f 5, Middelstum f 6, Stroobos f 2,50, Uithuizen f 28, Meeden f 3, Warfum f 5, Bierum f 5, Munnekezijl f 1,50, Ten Boer f 21,35.

Wij zijn zeer verblijd. Gingen de kerken uit de Classis in den beginne zoo flink voor, de kerken uit de Provincies volgen. Sommige zonden ons een gift, andere een flinke collecte. Ook gaven nog andere toezegging eener collecte. Wederom kwamen op de circulaire eenige giften in. Voor de groote en de kleine hartelijk dank. Wij zijn er nog niet, waar we moeten wezen, en hoopten te komen. Broeders! Helpt nog een steentje aanbrengen.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te: Assen f 5, Nieuw-Buinen f 5, den Helder f 7,62, Serooskerke f 2,50. Scharnegoutum f 5, Nichtevegt f 3.

P. A. Smilde.

Heerenveen, 29 Nov. 1900.

—

Classis Warfum.

Buitengew. Coll. van de Hulpbeh. kerken.

Baflo	f 7,88⅝	Uithuizerm. W. G.	f 22,67⅝
Houwerzijl	- 6,74⅝	Uithuizen	- 21.50
Leens	- 10,16	Ulrum	- 17,12
Middelstum	- 26,40	Warfum	- 14,85
Pieterburen	- 13,26	Winsum	- 15,51
Schouwerzijl	- 4,75⅝	Zoutkamp	- 10,45
Uithuizerm. O. G.	- 8,69		

J. Duursema.

Uithuizen, Nov. 1900.

—

Voor de Inwendige Zending in de Z.O.h. van Friesland.

Gevonden in 't kerkzakje, Ommen . .	f 2,50
Van Mej. de Wed. Wibben, Middelstum .	- 2,50
Door br. J. Wouda coll. van Doorn . .	- 11,02⅝
Van de Zendings-Comm. te Helder . .	- 10,—

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 29 Nov. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Hengeloo (O)	f 6,90	½ c. Maarsen 1ste c	- 0,51
Rijssen	- 4,25	2e h. coll. 1900:	
Winschoten	- 20,71	„Mijdrecht	f 6,65⅝
Vlaardingen *A*	- 36,40	„Maarsen	- 0,55
Rockanje	- 2,10	„Baambrugge	- 7,40
Haren (Gr.) extra coll.	- 14,40	„Nichtevecht	- 3,73
Aalten *A*	- 16,54	„Loenen	- 3,75
½ coll. Hijlaard	- 4,68	„Vreeland	- 3,26
Ede	- 14,34⅝	„Kockengen	- 4,82⅝
½ c. Wilnis 1899	- 2,—	„Kamerik	- 2,92⅝
„ Wilnis (1ste c.)	- 1,65⅝	„Vinkeveen	- 4,01⅝
„ Breukelen „	- 6,34⅝	„Tienhoven	- 4,57⅝

Voor de Uitbreiding.

Door br. *T. Bouma* de contrib. uit Warfum van D. Westerhuis f 2,50, Ds. Groeneveld f 1, Dk. de Groot f 1. T. Bouma f 1, T R. de Boer f 0,50, J. Visbeek f 0,50.

Door Ds. *W. Sieders* te Vlaardingen de contr. van dhr. *A. W. Schippers* f 100.

Door Ds. *J. Duursema* te *Uithuizen*, Corr. Cl. *Warfum*, uit Uithuizen de contrib. van P. de Boer f 1, J Vos f 0,50, J. Arkema f 1, K ter Veer f 0.50, D. Arkema f 1, S. v. d. Laan f 0,50, K. Smit f 1, L. Achterhof 0,50, A Tabak f 0,50, P. Timmer f 1, P. Zwijghuizen f 1, Wed M. Boelema f 1, A. Schutter f 1, M. Norden f 1, K. Wiersema f 0,50, G. v. Zanting f 0,50, J. J. Norden f 0 50, E. Meijer f 0.50, J. v. Huizen f 5, Gr. Arkema f 5, P. Iwema f 2,50, S. O. Bouwman f 2, Wed. J O Bouwman f 2,50, J. v. Veen f 0,50, J F. Brandes f 1, C Weeber f 1, A. Dijkhuizen f 0,50, P. Visscher f 1, G. Dijkstra f 1, Wed K Fleurke f 1,50, J. Homan f 1, H. Meijer f 1, A. Pool f 1, Wed. K Bultema f 0,50, W. Braalsma f 0,50, J. Smit f 0,50, F Smit f 1, H. Groeneveld f 0,50, J. Duursema f 2,50, G. Dwarshuis f 1, Wed. P. Hoexum f 1, T. Mensinga f 1, J v. d. Hoek f 0,50, T. H. Kremer f 1, S. Kremer f 0,50, Wed. A. O. Bouwman f 1, K. Terpstra f 2,50, K Kuipers f 1, F Dijkens f 0.50, A. Visscher f 0 25. K Afman f 1, P. Olthof f 1, J. Veen f 1, D. Dijksterhuis f 1, Joh. v. d. Hoek f 1, J. Kremer f 1, G. Zijlstra f 2, D. Koelickamp f 0,50, H. Boersema f 1, R. Bultema f 0,50, Wed. D Mulder f 0,50, H. Huizinga f 1, K. Fram f 0 50, J. H. Wagenaar f 0,50, R. v. d. Molen f 0,50, J. Wierenga f 1, E. Wierenga f 0,50, O. J Bouwman f 2,50 G. Bosch f 1, O. S. Bouwman f 1, C. Herder f 1 E. Westerdijk f 0,50, H. Fram f 0.50, J. v. d Laan f 1, O. Tempel f 1, R. Sietsema f 0,50, D. v. d Laan f 0 50, G. Sietsema f 0,50, J. H. Arkema f 1, A. Krol f 1, K. Werkman f 0,50, E. Kremer f 0,50, H. Schoonoord f 0 50, Wed J. J. Bouwman f 1, J. Bouwman f 1, B. J Bouwman f 1, Erv. R. Bouwman f 0,50. C. Westerdijk f 1, B Huizenga f 1, W. Pot f 0,50, R. Burema f 1, A. Oosten f 0,50, B. Dijkema f 1, D Zelvius f 0,50.

Uit Leens de contrib. van M. Ritsema Sr. f 5, M Ritsema Jr. f 2, J Elema f 1, J. W. Ronda f 3, P. Buikema f 2, Ds. G. v. d Munnik f 2, J. Doornbos f 2, P. Doornbos f 2, P. Buikema Sr f 1, H Pleita f 1, E. Musschenga f 1, E Wiersema f 1.

Uit Baflo de contrib. van D. J. Bruin f 1, J. v. d. Molen f 1, H. Huisman f 0,50. J Broeils f 0,25, S. Haan f 0,50, L. Broeils f 1, E. Kadijk f 1, *Extra gift* f 1.

Door *Ds. T. Bos, Corr. Cl. Groningen* te *Bedum A.*

De contributies: uit Aduard van Wed. K. J. Schipper f 2, M. Poel f 1, M. v. Til f 1, E Steenhuis f 1, Ds. G. Broekhuizen f 1, Gebr. Wierenga f 2, B. Bosma f 0,50.

Uit Bedum *A* van K. Balkema f 0,50, M Velthuis f 4, L. Kranenborg f 1, P. Doornbos f 1, H. Ubbens f 3,50, K. Huizenga f 0,50, E. Sanders f 2, S. Kremer f 1,50, T. Wieringa f 2, K. Velthuis f 2,50, H. Ridderbos f 1, Popko Haverkamp f 2,50, Wed. Mendelis f 1, H. Wolthuis f 1, Joh. Bolhuis f 1, Wed. Blaauw f 0,50, Wed. Lanting f 1, J. Bouwman f 1, J. C Wirtz f 2,50, J. Groothof f 0,50, A. Kamphuis f 1, C. Hoff f 0,50, K. Klooster f 1, K. v. d. Berg f 0,50, Wed. Boersma f 1, J. Tilma f 5, W. Austhoff f 1, L. Harkema f 1, J. Bakker f 1, W. Dijkema f 1, Wed. J. S. Wiersema f 10, P. Wieringa f 1, H. Bronsema f 0,50, J. Bolt f 1, H. Hut f 1, J. Hospers f 2,50, G Glaudee f 1, H. Zuidema f 3, Wed H. Oudman f 5, Wed. Eisinga f 2, J. Wijpkema f 1, Wed Zijlema f 1, Gebr. Haverkamp f 2,50, H. Bijmolt f 1, S. G. Wiersema f 2,50, J. Ritsema f 2,50, J. Boer f 1, A. Zijl f 5, G. R. Wiersum f 1, H. Haverkamp f 3, S. Buurma f 2.50, E. Tillema f 0,50, K. Heersema f 1, H. S. Groeneveld f 2,50, Wed. Kuipers f 2,50, J. v. Dijken f 0,50, L. Eisinga f 2,50, Wed. J. Oudman f 4, Wed. J. Oosterhof f 4, A Bouwman f 0,50, J. Bolhuis f 1, A. v. Dam f 1, L. Bouwkamp f 0,50, K. Bouman f 2,50, K Wieringa 1, K. Bolt f 1,50, D. Rutgers f 1, R. Veldman f 1, S. P. Winter f 2, P. Kruisinga f 2,50, Ds. T. Bos f 2,50, H. Zuidema f 1,50, A. Holthoff f 0,50, E. v d. Molen f 0,50, W. Bronsema f 1, F. v. Maar f 1, S. Huizinga f 1, A. Schuiling f 1.

Uit Bedum *B* van Wed Hopma f 1, T. v. Dijken f 1.

Uit Ezinge van Ds. W. Bouwman f 1, R. Datema f 1, H. Bakker f 1, E. Bakker f 1, H. Ritsema f 2, M. E. Wieringa f 5, J. Fokkens f 0,50.

Uit Groningen *A* van H. Albracht f 1, A. Alles f 5, H. Alles f 2,50, J. Brouwer f 1, H. Bakker f 2,50, H. Bergsma f 1, H. Bolhuis f 1, C. Bijlenga CJz f 1, Th. Bulthuis f 1, F. J. Bolt f 5, W. Boelens f 2,50, W. Bekkering f 1, H. Bos f 1, Mej. S. Boersma f 7,50, A. Berkmeijer f 5, J. C Bijlenga f 4, M. Brouwer f 2,50, P. Doornbos f 1, Jantje Dijkhuis f 0,50, Jakoba Dijkhuis f 0,50, J. Dijkema f 2,50, H. Drent f 1, J. v. Dalen f 0,50, E. v. Dijken f 0,50, P. v. Dijken f 0,50, B. v. Eerden f 1, W. Eiseller f 2, A. J. Evenhuis f 1, R. M. Everts f 1, Wed. Emmelot f 1, J. Evenhuis f 1, C. Ensing f 2, Joh. Emmelot f 2,50, Mej. Folkers f 1, C. D. Folkers f 1,50, Jan de Goede f 1, H. Guikema f 2, J. Hoolsema f 2,50, Heslinga f 1, N. v. Huizen f 1, S. B. Hershof f 1, W. T. Hubbeling f 0,50, P. Heslinga f 1,50, Mej. C. v. Hemmen f 2, W L Huizinga f 1, J. Haan f 2,50, J Jonker f 1, A. Jonkhoff f 1, W. S. Klugkist f 0,50, T. Koning f 1,50, B. Kremer f 1,50, J. Kampinga f 1, A. Klunder f 2,50, J. Kajan f 1, R. Kooi f 1, T. Kwant f 1, Mej. G. Kajan f 1, Ph. Kajan f 2, H Kuik f 1,50, W. P. R Linger f 2,50, B. v. d. Laan f 2, W. Lettinga f 3, K. Lettinga f 1,50, J. Lettinga f 2, N Monsma f 0,50, P Muntstra f 1, D. W. Meinema f 4, G. Meijering f 2,50, K. Muller f 1, J. Mulder f 2,50, H. Meinema f 5, H. Modderaar f 1,50, J. Noordhoff f 1, J. G. Piket f 1, J. A. Poelman f 1, Mej. Rosenboom f 1, Reitsema f 0,50, T. Roelfsema f 0,50, D. Rijpstra f 1, H. Ruuls f 1, Z. Roerdink f 1, Wed. Reits f 3, J. Sluiter f 1, P. Switters f 1, H. Swema f 1, Strooboer f 0,50, P. Schuil f 1, Steenema f 2,50, A Sluiter f 1, G. Tonkens f 1, P. v. Velden f 1, J. v. d. Veen f 1,50, W. K. de Vries f 1, L Vos f 1, P. Vorenkamp f 1, J. H. Vels f 0,50, H. Vels f 2, R. de Vries f 1, L Venema f 1, J. Vorenkamp f 1, H. Wolters f 1, E. P. Wigboldus f 3, H. Wristers f 2,50, P. Wiersum f 10, Ds. J. Westerhuis f 1, E. v. d. Zee f 2, G, v. d. Zee f 2,50, A. Zwart f 2,50, Trientje Medema f 1, M. Bronsema f 0,50, Rolina Oosterveld f 0,50, W. de Vries Rz. f 0,50, S. v. d. Werf f 1, La Croi f 0,50, Mej. M. Uhl f 1, G. v. Dijk f 1, H. W. Huizinga f 2, Joh. Afman f 5, J. Jettes f 2,50, A. Visser f 3, Mevr Wed. Renting f 1, H. Mulder f 1,50, D. Veldman f 2, Mej. A. F. Albracht f 1, Mej. B. Reits f 1, A Pot f 1, J. Kort f 1, A. Deel f 1, Boekhold f 2,50, J. Bijlenga f 1, J. Texer f 1,50, P. de Vries f 1, M. Zuidhoff f 1, Wed J. de Grave f 1,50, Mej. J. C. Stam f 1,50, K. Werkman f 1, Wed K. Hof f 1,50, Mevr. Douairière de Savornin Lohman f 5, F. J Albracht f 2,50, C P. Emmelot f 0,50, A. de Goede f 1, J. J. Heerema f 1, J. Bos f 1, J. Steenhuis f 1, W de Boois f 1, J. Hooiboer f 2, R. v. d. Veen f 1, J. J Bouwman f 1, J. Muller f 2,50.

Uit Hoogkerk van Wed. O. van Zanten (reeds contribuante) f 5, E. Poel f 1, P. Oosterhoff f 1, P. Vonk f 0,50, B. Boersema f 0,50, H. Westerhof f 1, Klaas Buist f 2, Korn. Buist f 1. J. Oosterhoff f 0,75, Wed. B. Nijdam f 0,75, R. Sinninghe f 1, R. I. van Til f 0,50, A. Buist f 0,50, J. Hazenberg f 0,50, L Bonnema f 0,50, H. Buist f 0,50, C. H. Eldering f 0,50, Ds. J H. van der Lichte f 1, J. Terpstra f 1,50, K. Gerber *(gift)* f 1.

Uit Kielwindeweer van R. Broekema f 1, H. F. Teddes f 1, A. Hulsebos f 0,75, Jk. J. Teddes f 1, P. W. Oldenziel f 1, J. Havinga f 1, A. Trenning f 1, K B. te Velde f 5, B. Wesperbroek f 0,40, G de Boer f 1, J. P. Teddes f 1, J. Lenning f 1, Jakob J. Teddes f 1, E. Drijfhold f 1,50, L. Lumkes f 1, O. Teddes f 1, L. W. de Vries f 1, Ds. J. Karsen f 1, H. C. Kieft f 3, Wed. F. Teddes f 1,50, H. J. Teddes f 1, T. Prins f 1, Wed. T. Teddes f 1.

Uit Sappemeer van H. Bouman f 2, Mej. A. Mulder f 2, J. Blaak f 1, A. Boswijk f 1, R. Bos f 1, H. Bontkes f 1, R. Bontkes f 1, D. Ritses f 1, J. Sluitje f 1, R. Clevering f 1, F. Boswijk f 1,50, J. Bouman f 1, G. Vegter f 1, de Rapper f 1, A. Hulsebos f 1, H. Boswijk f 1,50, J. de Graaf f 0,50, G. Bieze f 0,50, A. Vonk f 0,50, Wed. K. O. Bouwman f 0,50, J. Blaauw f 1, F. v. Dam f 1, E. B. f 1, J. Drent f 0,50, M. Groenewold f 0,50, L. Oudman f 0,50. Wed. Kuiper f 2, T. Alons f 0,50, R. Reitzema f 1, C. L. Alons f 0,50, H. Stemmer f 1, H. Maathuis f 1.

Uit Wetsinge-Sauwert van Kerkeraad f 5, Ds. J. Kerssies f 1,50, J. Land f 0,75, W. Hoekzema f 1, J. Huizinga f 0,75, J. Oomkens f 0,50, P. Vink f 0,50, J. J. de Jonge f 0,50, Wed. K. Lugtenborg f 1,50, H. v. d. Laan f 1, R. Smid f 1, J. v. Hoving f 0,50, J. W. Zwartsenberg f 0,50.

Uit Ten Boer van B. H. Wiersema f 2,50, Gebr. Swierenga f 2,50, Wed. R. Wigboldus f 2,50, Ds. P. Bos f 2,50, W. Hofman f 2, L. v. d. Molen f 2, J. Ritzema f 2, H. Brouwer f 1,50, Wed. P. Ritsema f 1,50, S. J. Swieringa f 1,50, Wed. B F. J. Swierenga f 1,50, Mej. T. Swierenga f 1,50, H. Staal f 1,50, R. R. Wigboldus f 1,50, R. H. Weringa f 1,50, J. Bolt f 1, H. Bossinade f 1, J. Bruggema f 1, S. Blokzijl f 1, E. Doornbos f 1, S. Heijs f 1, A. H. Homan f 1, E. Kruijer f 1, J Hagenauw f 1, P. v. d. Laan f 1, P. v. d. Meer f 1, Erven Poelma f 1, S. Tornga f 1, H. Venhuizen f 1, W. Wierenga f 1, H. Blokzijl f 0,75, K. Dijkema f 0,50, J. Baas f 0,50, G. Mulder f 0,50, M. Smit f 0,50, K. Rozema f 0,50, Wed. S. Rozema f 0,50, O. v. Stedum f 0,50, P. Wigboldus f 1,50 Alb. Dijkema f 1, Ald. Dijkema f 1, P. Noorman f 1, H. Ham f 1, G. Oosterhof f 1, J. Hoving f 0,50.

Gift van de kerk te Thesinge f 20, idem Zuidbroek f 10.

Uit Zuidwolde van K. Eisinga f 2,50, H. P. Sietsema f 2, K. R. Bolt f 2,50, B. J. Swieringa f 2,50, D. Rijkens f 1, R. Groenveld *(gift)* f 2.

Gift van „G. d. B." als bewijs van instemming m/h schrijven van Prof. Wielenga over handhaving v/d zelfstandigheid der Th. Sch. f 25,—. Gift van W. Groenewoud te Dedemsvaart f 3,—.

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 1 Dec. 1900,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending onder de Joden.

In dank ontvangen:

Door Ds. Kropveld te Rijswijk, van Jac. v. 't Lindenhout, Neerbosch, aandeel v. d collecte op het laatst gehouden Chr. Nat. Zend. feest	f 20,—
Van Ds. T. Oegema, Wildervank, gevonden in 't kerkzakje	- 1,—

Met vriendelijke aanbeveling,
N. Koops,
Oost Vestplein 56.

Rotterdam,
3 Dec. 1900.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Uit 't busje v/d kind. der Chr. School te Hoek van Holland	f 4,17⅝
Door J. Popta, coll. spreekbeurt Ds. Pos op 14 Nov. j.l. te Leeuwarden	- 26,61⅝
Door Ds. Goeree, coll. geh. o/e bruiloft bij de hr. C. Smedes te Wagenborgen . .	- 3 60

N. B. Telkens vraagt nog deze of gene, die toch geen vermelding in de Bazuin vroeg, omdat hij het gezondene, niet in dit blad vermeld zag, of de gift niet is overgekomen? Daarom wordt er nogmaals aan herinnerd, dat giften en coll. voor de Zending alleen op verzoek in de Bazuin vermeld worden. Bij eenig nadenken zou men dit alleen daaruit wel kunnen opmaken, dat de weinige giften en coll. die het laatste jaar in de Bazuin vermeld werden, geheel onvoldoende zouden zijn.

Wie iets voor de Zending zendt en dit in de Bazuin vermeld wenscht te hebben, schrijve er dit dus bij.

Doesborgh,
1 Dec. 1900.

B. de Moen,
Quaestor.

OUDERS
OF
GETUIGEN.

XIII.

De Gereformeerden hebben, blijkens de in het vorig artikel aangehaalde Synodale bepalingen, aan een stelselmatig uitsluiten van de moeder bij den doop van haar kind nimmer gedacht.

Als zij nu en dan bij den Kinderdoop alleen van de tegenwoordigheid des *vaders* spreken, dan kan dat zijne oorzaak niet hebben in de tegenwoordig door sommige broederen gekoesterde meening, dat de moeder bij den doop van haar kind niets te maken had en zelfs niet tegenwoordig mocht zijn, noch op de vragen antwoorden mocht.

Er moet eene andere reden wezen ter verklaring van het feit, dat soms alleen de vader genoemd en de moeder verzwegen wordt. Die reden zal ons later duidelijk worden. Eerst willen wij nog een ander en zoo mogelijk nog krachtiger bewijs aanvoeren, dat het noemen van den vader alleen hoegenaamd niet eene stelselmatige uitsluiting der moeder bedoelt.

Dat bewijs ligt in de getuigen, die de Gereformeerden bij den Kinderdoop hebben overgenomen en toegelaten. Zij hebben ook niet gezegd, dat getuigen noodzakelijk waren, maar zij hebben ze toch over het algemeen geoorloofd en nuttig geacht.

Hoe zou het nu mogelijk zijn, dat men *getuigen* toeliet en de *moeder* stelselmatig weerde en uitsloot? Het een strijdt met het ander zoo sterk mogelijk. Getuigen, die in elk geval in veel lossere betrekking stonden tot het kind dan de moeder, zou men bij den doop hebben toegelaten; en de eigen moeder, die na den vader het kind het naast staat, die het kind voedt en verzorgt en bij dag en bij nacht onder haar toezicht heeft, die zou men met opzet en stelselmatig van den doop van haar kind hebben willen uitsluiten!

Het is te ongerijmd, om te denken. En daar komt nog bij, dat niet alleen mannen maar ook *vrouwen* als getuigen werden toegelaten. Vreemde vrouwen mochten dus bij den doop van een kind tegenwoordig zijn en op de voorgestelde vragen antwoorden en verplichtingen op zich nemen voor de Christelijke opvoeding van het kind. Maar de eigen moeder zou geweerd zijn! Zij zou zelfs niet bij den doop van haar kind tegenwoordig mogen zijn! Zij zou op de vragen niet zelve hebben mogen antwoorden! Getuigen, mannelijke en vrouwelijke, werden toegelaten, en dan dikwerf getuigen, op wie de kerk dikwerf heel wat aan te merken had; maar de Gereformeerden zouden tegen de moeder hebben gezegd: gij moogt er niet bij zijn, gij hebt er niets bij te maken, uwe belofte is in die van den man begrepen!

Nog eens, het is al te dwaas, om zulk eene meening aan onze vroede vaderen toe te schrijven.

Maar er is nog meer. De Gereformeerden hebben de getuigen bij den doop door de ouders vervangen. Als zij getuigen toelieten, dan was dit op de tweede plaats. Op de eerste plaats stonden de *ouders*. Zij moesten het kind ten doop aanbieden en ten doop houden.

Waarom deden zij dat? Wat was de drijfveer daarvan? Waarom waren zij er zoo eenparig en zoo bijzonder op gesteld, dat de *ouders* bij den doop hunner kinderen tegenwoordig zouden zijn?

De reden was deze. De Gereformeerden verwierpen de leer der Roomsche kerk, dat de doop de wedergeboorte werkte, dat het uitwendig waterbad de afwassching der der zonden zelve was.

Maar hierdoor kwamen zij in eene eigenaardige moeilijkheid. Want de Schrift leerde duidelijk, dat de sacramenten alleen voor de geloovigen ingesteld waren. En dus moesten zij òf den Kinderdoop verwerpen, wijl de kinderen geen geloovigen waren, òf zij moesten op de eene of andere wijze aantoonen, dat de kinderen der geloovigen ook zelven tot de geloovigen te rekenen waren.

De Wederdoopers waren spoedig met hunne conclusie gereed. De sacramenten waren voor de geloovigen ingesteld en konden eerst bediend worden na voorafgaande belijdenis. Maar kinderen konden niet gelooven, want geloof is eene werkzaamheid des verstands; zij konden nog veel minder belijdenis afleggen van hun geloof, en dus was de Kinderdoop te verwerpen.

Het scheen, dat tegen deze redeneering niets was in te brengen. Zij sloot ineen als eene bus. De Lutherschen bezweken zelfs voor deze redeneering en keerden tot het Roomsche gevoelen terug, dat de doop bij jonge kinderen de wedergeboorte werkte door de kracht van het woord, hetwelk met den doop gepaard ging en het water des doops tot een levend, Goddelijk water merkte.

Maar de Gereformeerden gingen een anderen kant uit. Zij erkenden, wijl de Schrift alzoo leerde, dat de doop alleen voor geloovigen ingesteld was. En dus gaven zij toe, dat de kinderen òf als geloovigen te beschouwen waren, òf dat zij anders geen recht hadden op den doop en dus de Kinderdoop te verwerpen was.

En nu deden zij een gewichtvollen stap; zij beleden, dat God ook buiten alle middelen om met zijne genade in het hart van kinderen werken kon. Zonder woord en zonder sacrament kan Hij door zijn Geest het doode hart van den zondaar wederbaren ten eeuwigen leven. Kinderen van geloovigen kunnen ook geloovigen zijn, niet met de daad maar in beginsel. Zij kunnen hebben het beginsel, het vermogen des geloofs, zooals zij van nature ook hebben het vermogen des gezichts en het vermogen des gehoors, zonder dat zij er daadwerkelijk gebruik van kunnen maken.

Doch dit was natuurlijk niet genoeg, om den Kinderdoop te rechtvaardigen. Daartoe waren nog twee andere dingen noodig; en wel ten eerste, dat de kinderen der geloovigen dat beginsel des geloofs niet maar in het afgetrokkene kunnen hebben maar dat werkelijk hebben, en ten tweede, dat dat geloof ook beleden wordt, want geloof en bekeering geven nog geen recht op den doop, maar moeten eerst in belijdenis zich uiten, eer de doop mag worden toebediend.

En toen, voor deze ernstige en gewichtige vraag geplaatst, hebben de Gereformeerden eenparig geantwoord met de verwijzing naar het verbond der genade. In dat verbond zeide God tot Abraham en in hem tot alle geloovigen: Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad na u. In dat verbond zijn de geloovigen niet alleen, maar met hen hunne kinderen opgenomen. Dat verbond is de vaste grond van den Kinderdoop. Want kinderen der geloovigen zijn evengoed als hunne ouders in het verbond der genade begrepen. Ook hun komt de belofte toe. Gelijk zij zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn, zoo worden zij ook zonder hun weten door God in genade tot zijne kinderen aangenomen.

Daarmede hadden de Gereformeerden het vaste steunpunt gevonden, dat zij in den strijd tegen de Wederdoopers van noode hadden. Geen subjectieve meeningen, geen menschelijke gissingen, geen abstracte mogelijkheden, maar Gods verbond en zijne belotte waren de hechte grondslagen van den Kinderdoop.

Maar indien dit zoo was, dan kwam bij den doop der kinderen ook alles aan op de *ouders*. Bij de Roomschen en de Lutherschen is dit niet het geval. Want bij hen werkt de doop de wedergeboorte. Het is bij hen tot op zekere hoogte geheel onverschillig, wie de ouders zijn. Als het kind maar door getuigen in naam der kerk voor hunne rekening genomen wordt, dan is alles in orde en kan de doop zonder bezwaar worden toebediend.

Maar de Gereformeerden konden zoo niet redeneeren. Kinderen hadden dan alleen recht op den doop, als zij zelven geloovigen waren. En voor geloovigen konden zij dan alleen gehouden worden, als zij kinderen van geloovige ouders waren en met die ouders in het verbond der genade waren opgenomen.

En zoo kwam bij den Kinderdoop altijd de vraag hierop neer: zijn de *ouders* geloovigen, zijn zij in het verbond der genade begrepen? Zoo ja, dan liep de lijn des verbonds over hen heen ook tot de kinderen door.

Bij den doop der kinderen kwam dus het zwaartepunt in de *ouders* te liggen. En indien dit zoo was, dan kwam het niet alleen op den *vader* maar wel terdege ook op de *moeder* aan.

Want immers in Christus is geen man en geen vrouw. In het geestelijke telt de vrouw evengoed mede als de man. Daarom betoogt Paulus in 1 Cor. 7, dat, al is de vader een ongeloovige, de lijn des verbonds toch over de moeder heen doorloopt tot de kinderen. Want anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig.

Daarom konden de Gereformeerden er niet aan denken, om bij den doop der kinderen de moeder uit te sluiten. Zoo iets lag ver buiten hun gedachtenkring. De ouders, beide de vader en de moeder, zijn in het verbond der genade begrepen; beiden hebben voor hun zaad de belofte des genadeverbonds; beiden zijn voor de Christelijke opvoeding hunner kinderen verantwoordelijk.

BAVINCK.

VRUCHT DER REDDING.

„Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd." Ps. 32 : 6*a*.

(*Slot.*)

Van deze heiligen zegt de dichter, dat zij God zullen *aanbidden*.

Het gebed is de opheffing van het hart tot God. De Heere leest in het hart. Een gebed, waarin het hart niet deelt, kan Hem niet welbehaaglijk zijn. Daarentegen kan er een Hem welgevallig gebed in het hart zijn, al is er geen woord op onze lippen. Op ootmoed en vertrouwen komt het aan.

De zon der natuur werpt hare eerste stralen op de hooge bergen en de Zon der Gerechtigheid gaat met haar koesterend licht het hooge en verhevene voorbij, om te bezoeken de nederigen van hart.

Waar ware ootmoed gevonden wordt, is ook vertrouwen, dat het niet tevergeefsch is tot God te komen, maar dat Hij is een belooner dergenen, die Hem zoeken. Een vertrouwen, dat niet gegrond is op eigen verdienste, maar op het verbond der genade, op de verdiensten van Christus, op de belofte des Heeren, dat Hij zijn Naam wil verheerlijken in de verhooring der gebeden. Hij, die in zijne alwetendheid al onze nooden kent, machtig is om ze te kunnen en goedertieren om ze te willen vervullen. Hij alleen moet worden aangebeden. De afgoden der Heidenen zijn ijdelheid. De voorspraken der Roomschen bieden geen hulp

De God van eigen voorstelling stelt teleur. De God des Bijbels, Hij, die genade en recht verheerlijkt in den weg der verlossing des zondaars, is de niet beschamende toevlucht van het zondaarshart.

De dichter zegt, dat ieder heilige Hem aanbidden zal *in vindenstijd*.

»Zoek den Heere, terwijl Hij te vinden is, roep Hem aan, terwijl Hij nabij is." Maar is God niet allerwegen? Moet Hij gezocht worden, alsof Hij sleehts op een enkele plaats te vinden war?

Het woord moet oneigenlijk worden verstaan. En als David gewaagt van »vindenstijd", dan geeft hij er mede te kennen, dat er een tijd zal komen, wanneer God met zijne genade niet meer te vinden zal zijn. De Heere zegt dit zelf: „Dewijl ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; mijne hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; en gij al mijnen raad verworpen, en mijne bestraffing niet gewild hebt; zoo zal ik ook in ulieder verderf lachen, ik zal spotten, wanneer uwe vreeze komt. Wanneer uwe vreeze komt gelijk eene verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt; dan zullen zij tot mij roepen, maar ik zal niet antwoorden; zij zullen mij vroeg zoeken, maar zullen mij niet vinden."

Zoo moet dan de tijd der genade worden waargenomen. De heiligen verstaan dit. De wijze maagden houden hare lampen brandend en zijn tegen sluimering op hare hoede.

In vindenstijd vluchten zij naar den God hunner hope. Zij aanbidden, verheerlijken Hem, en bidden om de bewijzen zijner genade.

Zij aanbidden Hem aan de plaats des gebeds, en onder de waarneming van de middelen der genade. In den huiselijken kring, waar Hij wordt erkend als de fontein van alles goeds. In de eenzaamheid als de deur is gesloten, en de binnenkamer de stille getuige is van het zuchten en bidden en pleiten en worstelen der ziel. Zij aanbidden Hem allerwegen, op het land of op het water, op het kantoor of in de werkplaats, langs den weg of op het leger.

Manasse aanbad Hem in den kerker, en Jona riep tot Hem uit den buik van den visch. Daniël hief zijne ziel tot Hem op in den leeuwenkuil en de drie jongelingen stortten hun hart voor Hem uit in den gloeienden oven.

Intusschen moet de verwachting van David ons den schaamteblos op het gelaat der ziel brengen. Hoe weinig overdenken wij ernstig de genade door God aan anderen bewezen, en dientengevolge, hoe weinig gebruiken wij haar tot sterking van ons geloof, dat ook onze bede verhooring zal vinden. Toch is »al wat tevoren geschreven is, tot onze leering tevoren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hope hebben zouden."

Drukken u uwe zonden, wanhoopt niet. Neemt niet Kaïn, maar David tot een voorbeeld. Volgt het gedrag der heiligen, die verbroken van hart en verslagen van geest, hunne aangezichten schaamrood op de trappen van Gods genadetroon legden en pleitten: Heere, Gij hebt eertijds de misdaad uws volks weggenomen, vergeef ook ons onze zonden, en verhef over ons het vriendelijk licht van uw genadig aangezicht.

Ziet gij u door vijanden omringd, vlucht niet in moedeloosheid weg, maar buigt u voor uwen God, en zegt: Heer der heirscharen, Gij hebt steeds uwe verlossende hulpe aan uw volk betoond. Het riep tot u als het hun bange was, en Gij hebt hen niet beschaamd, wil ook ons doen juichen: »Mijne ziel is ontkomen als een vogel uit den strik des vogelvangers: de strik is gebroken en ik ben ontkomen."

In welken toestand gij ook komen moogt, er is niets vreemds. Uw pad is het van ouds betreden pad. Er is voorziening in elken nood. Doet winst met de oude geschiedenis. Verhaal eenvoudig en spreek uwe eigen ervaring. Laaf u gedurig aan de Schrift, de troostbron der dorstige zielen, en leid er anderen heen. Wapen u gedurig met de Schrift, het tuighuis des hemels, en wijs er anderen den weg. Houd u niet op in het gestoelte der spotters en laat u niet uit het veld slaan, als zij smadend zeggen: Waar is uw God? Uw God is in den hemel en aan alle plaatsen zijner heerschappij. Uw God is op den troon der genade. Uw God heeft steeds zijn Woord vervuld, en zal zijn Woord vervullen: »Roep Mij aan in den dag der benauwdheid, en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eeren."

Om de eere Gods zij het u boven alles te doen. Dan zult gij tijd en wijze van verhooring aan Hem overlaten, en gelooven, dat zijne gedachten en wegen niet slechts anders, maar ook oneindig hooger zijn dan onze gedachten en wegen. Ons hart, van nature ongeloovig en boos, zoekt ons telkens de gebedsverhooring in twijfel te doen trekken. De wereld houdt ons onophoudelijk de toevluchten der leugenen voor. Satan kan het rechte bidden tot God niet verdragen en zoekt ons ongeloovig te doen woelen. Hij wijst er op, dat velen, die zich om God noch zijn Woord bekommeren, een leven van voorspoed en vreugde hebben, en dat de godvruchtigsten dikwerf bedrukt hun weg gaan, en hunne gebeden niet verhoord zien. Maar vergeten wij niet, voorspoed is niet altijd zegen, en God rekent met de eeuwigheid.

De schijnbaar niet verhoorde gebeden der oprechten zijn niet verloren.

Geeft God niet altijd, wat gevraagd wordt, dan laat Hij dit om wijze redenen, en geeft iets beters. Geeft Hij niet altijd dadelijk de verhooring, dan stelt Hij haar uit tot de juiste ure is gekomen. Hij kent die, Hij is de alleen wijze God. Johannes zegt: »Dit is de vrijmoedigheid, die wij tot God hebben, zoo wij iets bidden naar zijnen wil, dat Hij ons verhoort."

NOTTEN.

VOLKSNOODEN.

Over Doofstommen e.a.

Reeds eenigen tijd geleden, heeft de Vereen. „Effatha" haar Twaalfde Verslag in 't licht gezonden. Wij bevelen het zeer ter lezing en onderlinge bespreking aan. Zachtkens groeit deze Vereeniging, en ook het Instituut, dat sedert het vorige jaar te *Dordrecht* is gevestigd. „Er was groei en wasdom in meer dan één opzicht. Een ruimer gebouw, een grooter aantal leerlingen, een steeds klimmend getal leden en begunstigers, in milde schenking — gelijk onze Penningmeester zal mededeelen — blijkbaar goede gunst in de oogen der menschen. Moge er ook groei en wasdom gevonden worden in de liefde onzes harten en vermenigvuldiging des gebeds, opdat steeds meerder en beter door allen die voor en in Effatha arbeiden, worde verstaan hoe de Heere wil dat deze arbeid zal geschieden . . . ." Dit goede woord van den Secretaris, *Ds. van Kasteel*, moge ook bij de lezers van „*De Bazuin*" hartelijke instemming vinden.

Op één gebrek, òf, wilt ge liever, gemis, gemis aan saambinding en ontwikkeling van kracht, moeten we even wijzen, nl. het veel te klein getal *Afdeelingen*. Ook wordt niet van *alle*, wel van *sommige*, afdeelingen, zooals o. a. die in *'s-Hage*, levensactie openbaar. Moge tegen de e.k. Algem. Vergadering in de vele plaatsen waar een voldoend aantal leden is, een afdeeling verrijzen. Ook het getal *Corporaties* (Kerkeraden, Vereen. . . .) is nog veel te klein. Maar vóór alles is er behoefte aan . . . *kinderen*. Ach, dat nog steeds doofstomme kinderen uit onze kringen geplaatst worden in Instituten, waar *niet* Jezus, onze Heere, heer en meester is!

Voor ons ligt ook het laatstverschenen *Algemeen Verslag* van het Instituut voor Doofstommen te *Groningen*. Daarin troffen ons twee punten, die wij ook in onze kringen ter overweging aanbevelen.

Het eerste is een woord in het belang van **doofstomme kinderen die nog een weinig hooren kunnen.** Inzonderheid **onderwijzers** en **schoolbesturen** gaat dit aan.

Melding makend van de desbetreffende onderzoekingen van Prof. *Bezold* te München, spreekt genoemd Verslag aldus over en in het belang van kinderen *met overblijfsels van gehoor*.

„De belangrijke onderzoekingen van Prof. Bezold te München naar de gehoorrestes der kweekelingen van het Koninklijk Centraal Doofstommen-Instituut aldaar, en het practisch resultaat hiervan, dat namelijk eenige leerlingen, welke het onderzoek als geschikt aanwees, tot eene *klasse van hoorenden* of liever tot eene *klasse van hardhoorigen* waren vereenigd, hadden reeds geruimen tijd onze aandacht getrokken. Wij vroegen ons af, of men werkelijk, zulke leerlingen bij het onderwijs van de eigenlijke doofstommen scheidende, zoowel deze als gene een dienst zou bewijzen en namen daarom gaarne het aanbod van den directeur aan, om naar München te gaan en de zaak persoonlijk te onderzoeken. Na kennisneming van het uitgebrachte rapport hebben wij besloten het volgende schooljaar eene poging te doen tot het vormen eener klasse van partieel hoorenden. Dr. H. Zwaardemaker, Professor aan de Universiteit te Utrecht, heeft zich tot onze vreugde bereid verklaard met onze doctoren, de HH. Bolt en Schutter, de wijze, waarop het voorafgaand onderzoek zal plaats hebben, vast te stellen. Een verslag van deze reis is gegeven als bijlage tot dit jaarbericht.

Met verwijzing naar het verslag van het vorige jaar, meenen wij met nadruk te moeten herhalen, wat daar gezegd is aangaande de wenschelijkheid, om de beginselen der klankleer als leervak op te nemen aan de Kweekscholen voor Onderwijzers en aan de Normaalscholen. Uit brieven en mededeelingen door ons ontvangen blijkt ook dit jaar, dat vele ongelukkigen geholpen zouden kunnen worden, indien een onderwijzer in de plaats hunner inwoning voldoende kennis van de klankleer bezat. Om één voorbeeld te noemen. Een kind van ruim 4 jaar, wel wat achterlijk in het praten, maar dat zich zeer goed verstaanbaar maken kan, wordt plotseling doof. Ontvangt dit kind niet onmiddellijk onderwijs, zoodat het blijft spreken, dan verliest het na verloop van betrekkelijk korten tijd het vermogen om zijne gedachten door woorden kenbaar te maken; het wordt stom. Voor eene inrichting als deze is zulk een kind te jong; op dien leeftijd kan het de ouderzorg nog niet ontberen. Welk een geluk voor de ouders en voor het kind, indien een onderwijzer in zijne geboorteplaats het kan helpen, tot het den vereischten leeftijd, om in een Instituut voor Doofstommen te worden opgenomen, heeft bereikt."

Het tweede punt betreft de doofstommen die, na voleinden leertijd, worden ontslagen. Voor menigeen van hen is met die ure een tijd van moeiten en smarten begonnen. Doch — voor ditmaal genoeg.

Wie van onze onderwijzers wil eens over het bovenstaande nadenken, samenspreken met anderen, en in 't openbaar de vrucht van zijn overweging mededeelen? Inderdaad, aan onze doofstomme, blinde, zwakke en ziekelijke, kinderen i. é. w. aan het ellendige en arme in onze kinderenwereld, moet nog veel meer aandacht en zorg der liefde worden gewijd. Niet het minst van dezen geldt des vriendelijken Zaligmakers woord „Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet!"

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Toen de President van de *Z.-Afrikaansche Republiek* Zaterdag zijn reis van Parijs door een deel van België tot in Keulen voortzette bleek niet alleen, dat de sympathie in Frankrijk voor de Boeren-zaak nog onverzwakt zich ontwikkelde, maar tevens, dat het volk zoowel in Duitschland te Herbesthal, Aken, Düren en Keulen als in België te Charleroi, Namen, Luik en Verviers hardroerend wedijverde om van zijn warme belangstelling

in het zware oorlogslijden der Boeren in Z.-Afrika te doen blijken en van zijn krachtige wil om arbitrage van de Regeeringen te verkrijgen. Jammer, dat vooral in Keulen, doordien de Regeering geen behoorlijke voorzorgsmaatregelen had genomen, de sympathiebetuigingen soms overgingen in wanorde en geschreeuw.

Zondag kwam echter de boodschap des Duitschen Keizers, dat hij tot zijn leedwezen verhinderd was Kruger te ontvangen en hem verzocht niet naar Berlijn door te reizen, pijnlijk en droef de hooggaande betuigingen van hulde en sympathie storen . . . . . Dat de door den Keizer getroffen regelingen voor de jacht — geen wezenlijke verhindering behoefde te zijn, begrijpt ieder, gelijk elkeen beseft, dat de Keizer eigenlijk Kruger niet wilde ontvangen. *Later misschien wèl*, zoo meent men nu de mondelingen toelichting van Keizers gezant bij 't bedanken van Kruger voor diens telegram Maandag gegeven — te mogen uitleggen.

Wij hopen het van harte. Gelukkig, dat onze Regeering hem niet keert en dat de ontvangst Donderdag en vervolgens hier te lande niet minder sympathiek en algemeen zal zijn dan in Frankrijk of België.

Intusschen razen haast de meeste Fransche couranten van verbeten woede op den Duitschen Keizer, terwijl de Engelsche bladen een gematigde juichkreet aanheffen. Terecht beseffen zij dat het gevaar (zooals zij het opvatten) van arbitrage-aanvraag nog niet is geweken. Ook in Duitschland geeft men de hoop nog niet op. Bladen als de *Kreuzzeitung*, *Tagezzeitung* en zelfs de *Reichsbote* veroordeelen de daad des Keizers scherp en verwachten hierna betere dingen. Het Duitsche volk keurt over het algemeen de daad des Keizers af en gevoelt daardoor eigen sympathiën voor de Republieken en afkeer tegen Engeland toenemen. Rhodes, de groote roover, kon ontvangen worden door den Keizer; Kruger, die slechts om recht voor een vertrapt volk komt vragen — thans niet. De tegenstelling is scherp, maar allerzins juist.

Toch, zoo oordeelt men nu algemeen is „de politieke toestand geheel veranderd. Zelfs de Duitsche correspondenten van Regeeringsbladen, die de Fransche betooging mede maakten, erkennen, dat het hoofdmotief van het Fransche volk een eerlijke begeerte naar arbitrage was.

Neen, het gaat niet om Boeren alleen, het gaat om de arbitrage. Nimmer was deze gedachte zoo het eigendom der volken. Men voelt het, zal er rust en vrede komen, dan moet het recht boven het geweld gaan.

Met Kruger vraagt men niet Europa's zwaard, maar slechts naleving van de Vredes-conferentie, die Engeland en Duitschland ook teekenden.

Engeland oordeelt zichzelve, daar het toont het recht niet aan te durven. Het brutale Albion weigert maar eenvoudig en verhindert daardoor de zegepraal van het machtige ideaal, dat door den heerscher aller Russen uitgesproken, door de volken met geestdrift is begroet. Albion verhindert den wereldvrede, en als het zijn zin krijgt in dezen schreeuwend onrechtvaardigen oorlog dan is het vredes-ideaal verder dan ooit teruggeschoven.

Wilhelm heeft door zijn besluit indirekt den wreeden oorlog bekrachtigd, d. i. de niet ernstig genoeg te schatten beteekenis van den 2en December. Zonderlinge begripsverwarring toch . . . . men verdedigt deze houding door een beroep op de neutraliteit De neutraliteit is integendeel droevig geschonden. Een onderteekenaar van de vredes-conferentie is niet meer neutraal, als hij weigert te luisteren naar een volk, dat op grond dier Conferentie berechting van zijn geschil met een ander volk vraagt.

De gekroonde hoofden zullen eenmaal de sombere gevolgen ondervinden van dit spelen met de gewetens hunner volken. Als het geweten eenmaal den strijd aanbindt, dan is het onverwinbaar." . . . .

Ook van *N.-Amerika* is voorshands niets te hopen. Ziehier, samengevat, wat zijn President in zijne boodschap zegt. Zooals te verwachten, wordt daarin uitgebreid de Chinakwestie besproken. Opmerkelijk is dat Mac Kinley de onderkoningen van het Zuiden prijst.

Uit de houding die Amerika tegenover China moet aannemen, blijkt dat Mac Kinley veel voor Rusland's politiek voelt. De President is ook voor ontruiming van Peking en het brengen van twistpunten voor het Hof van arbitrage in Den Haag. De President is de eisch van voorbeeldige bestrafting der hoofdschuldigen toegedaan (van doodstraf spreekt hij echter niet) en acht dezen eisch de allereerste voorwaarde.

De betrekkingen met de Mogendheden worden goed genoemd. Mac Kinley kan nog niet den vollen omvang van de vleeschkeur-wet in Duitschland voor Amerika's handel aangeven. Met Engeland zijn de betrekkingen ook goed en de moeilijke kwesties van den Zuid-Afrikaanschen oorlog (oorlogscontrabande) werden bevredigend opgelost!

Scherpe afbakening van de grens van Alaska is dringend noodig: de invloed van Japan tot oplossing der verschillen kan niet gemakkelijk overschat worden. De kwestie met Turkije zal naar alle waarschijnlijkheid spoedig zijn opgelost. Sprekende over de *Philippijnen* zegt de President dat hij hen de voordeelen van de vrijheid en een goed bestuur *hoopt* te verzekeren! Doch genoeg.

Gelukkig zetten de Boeren in Z.-Afrika's velden den strijd door. Gaat Engeland voort te verbranden en te verbannen zoowel vrouwen als mannen — de helden laten zich daardoor niet ophouden. Het blijkt, dat Botha en de zijnen in de Noorderhelft van Transvaal Zuidwaarts dringen. Maar de verliezen der Engelschen bij Rhenosterkop waren beteekenend. Tegenover de la Rey, dien men bij Krugersdorp meende beet te hebben, staat men beschaamd; geen man kon men hem ontnemen, de vogel vloog waarheen hij wilde. Zóó is 't ook gesteld met de gehoopte omsingeling van Erasmus en Viljoen bij Bronkhorstspruit. In het Z.-Westen, in Lichtenburg, kunnen de Engelschen niet vorderen vóór zij versterkingen ontvangen. Doch dezen worden weer aan de Oostzijde van Pretoria vastgehouden, waar de Engelschen bij Springs en Heidelberg de handen vol hebben met de Boeren om ze uit de nabijheid van Pretoria–Johannesburg te houden. Nog beter gaat het in den Vrijstaat. De Wet houdt nog immer vast de 450 Engelschen, die hij bij de inneming van de Wetsdorp gevangen nam. Hoe ook vervolgd zet hij zijn marsch naar 't Zuiden voort; zijne kommando's versterkend en van de Engelschen nemend wat hij noodig heeft om hen met succes te kunnen bestrijden. Bloemfontein moest rondom verschanst worden om veilig voor de Boeren te zijn! Bij Kimberley en Vrijburg siddert men voor hen en in de Kaapkolonie rijzen de wateren van den weerzin tegen Engeland al hooger en hooger.

De hoop voor de strijdende Burgers blijft dus nog levendig! NOORDTZIJ.

KAN HET WAAR ZIJN?

Zoo vroeg ik onwillekeurig, toen dezer dagen de vraag tot mij kwam, of naar *Geref. beginselen* van kerkregeering „huisbezoek" niet *het werk* of *de roeping* van de Leeraars is, maar uitsluitend alleen van de Ouderlingen? Ter verduidelijking werd er bijgevoegd, dat het hier niet ging over Leeraars in groote gemeenten, waar zij wegens hun druk ambtelijk werk „het huisbezoek" moeilijk kunnen bijbrengen en dit dus wel aan de Ouderlingen moeten overlaten. Neen, werd er verzekerd, het gaat hier over *de taak* en *de roeping* der Leeraars in het algemeen of als zoodanig, zoodat ieder Leeraar, ook die der kleinste gemeente zich van dat werk heeft te onthouden en het aan zijn Ouderlingen over te laten. Men had den vrager verzekerd, dat dit naar eisch van Geref. beginselen was en dat de Leeraar hoogstens ten taak had, zoo hier en daar eens in te loopen om na te gaan of de Ouderlingen zich wel behoorlijk van hun plicht in dezen kweten.

Dit hoorende, uitte ik onwillekeurig de hierbovengestelde vraag. Kan het waar zijn, dat er Leeraars zijn in onze Geref. kerken, die zulk een opvatting hebben van t un roeping in dezen?

Indien ze er mochten zijn, gelijk mij stellig verzekerd werd, hoewel ik het nog moeilijk kan gelooven, dan wensch ik hun een hartgrondige bekeering toe en dat wel nog voor deze eeuw ten einde loopt.

Want wat men ook van zulke een opvatting, hooge of diepe opvatting, van het ambt eens dienaars des Woords moge denken, naar Geref. beginselen is zij niet, gelijk ze ook vierkant in strijd is met de practijk der Geref. kerken met name die in Nederland.

Op de vraag; *„door wie* moet „het huisbezoek" geschieden? antwoorden de Gereformeerden eenparig: door den dienaar des Woords en den ouderling *gesamentlijk*. Op dit *„gesamentlijk"* werd om verschillende redenen den nadruk gelegd.

Op de vraag: wie moeten bezocht worden? antwoordt een man als Voetius zelfs: voor-eerst alle leden, vervolgens de hoorders, *zoo het eenigszins* kan allen. Terwijl hij niet onduidelijk te kennen geeft, dat zoo tijd en gelegenheid het toelaten, men zich tot deze zelfs niet behoeft te beperken. *) Trouwens „het zaait aan alle wateren" zal ook hier wel gelden, zonder dat men behoeft te vreezen, daardoor terstond op Methodistische zijpaden te zullen afdwalen. Uit vrees voor Methodisme loopen blijkbaar velen gevaar zoo droog te worden als kurk, zoo taai als leer en zoo eng van hart als een oude Farizeër.

Kan het waar zijn? moet ik nogmaals wel vragen, gepaard met het uitspreken van de hoop, dat mijn vrager zich vergist heeft. Ik zou tenminste de kerk beklagen, die door zulk een Leeraar bediend werd en dien Leeraar er bij. D. K. WIELENGA.

*) Poll. Eccl. Tom. IV p. 107.

KERSTFEEST OP „BLOEMENDAAL."

De Red. vestigt de aandacht op onderstaand verzoek, tot hulp van deze arme lijders. —

Ondergeteekenden komen namens den Vriendenkring *„Bloemendaal"* weder een beroep doen op de offervaardighe d der lezers van dit blad. Het Kerstfeest nadert; de patiënten van *„Bloemendaal"* wachten ons en . . . . . onze kas is zoo goed als ledig. Wie helpt ons een handje? Wij weten wel, daar wordt tegen Kerstfeest zoo ontzaglijk veel gevraagd; maar als wij terug denken aan vorige jaren, waarin men ons zoo zeer verblijdde, dan krijgen wij weer vertrouwen, dat onze verwachtingen ook ditmaal niet zullen beschaamd worden. Daar is zooveel noodig voor zulk eene groote Stichting. Komt, bekende en onbekende lezers! die door de goedheid uws Heeren gezondheid geniet en een helder hoofd bezit; komt gij allen, die iets weet van de ellende der krankzinnigheid, helpt ons eenige lichtstralen brengen in het vaak zoo duister bestaan der geesteskranken van „Bloemendaal." Geeft uwe gaven, groot of gering, in geld of in den vorm van boeken, p aten, wandversiering of wat den mond streelen kan en weest verzekerd, dat alles met groote blijdschap en hartelijke dankbaarheid zal aanvaard worden door

Het Bestuur:
JAC. SMELIK, *Voorz.*, Helmersstraat 44.
W. K. POULUS, *Penningm.*, Westeinde 44.
H. L. GOLTERMAN, *Secr.*, Vaillantlaan 5.
's-Gravenhage.

—

Kerstgaven voor arme Zondagscholen in den Zuidoosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen door E. Hemmes te Drachten, van J. Mulder te Groningen f 5, van L. Valk Nekeman te Kampen f 4, van D. Ka . . . te Dordrecht f 10, van W. M. de Jong te Gouda f 2.

Och geliefde gevers, hoe ons deze milde giften tot dankbaarheid stemden, kunnen wij niet uitdrukken. Gaat voort, en wek elkaar op, om iets te offeren. Wij willen nog gaarne hond rd gulden ontvangen voor die 14 arme Zondagscholen.

Uw vragende Broeder en Vriend,
J. WOUDA,
Oranjewoud, *Corr. van Jachin.*
Heerenveen, 3 Dec. 1900.

Week der Gebeden.

De onderwerpen, welke de Evangelische Alliantie hiervoor reeds sedert 1846 vóór den aanvang des jaars uitschrijft, zijn voor de week van 6—13 *Januari* 1901, met bijzondere betrekking tot het begin eener nieuwe eeuw, als volgt.

Zondag 6 *Januari* 1901. Prediking. Ps. 27 : 14 en Matth. 28 : 19—20.

Maandag 7 *Januari.* De Algemeene Kerk. Dankzegging, belijdenis, gebed. Ps. 139 : 1—12; Ps. 145 : 13; Ef. 1 : 3—12; Col. 1 : 9—20; II Petri 3 : 11—14.

Dinsdag 8 *Januari.* Ons eigen Land. Belijdenis, dankzegging, gebed. Ps. 33 : 12; Ps. 144 : 15; Spr. 14 : 34; Rom. 13 : 1—7; I Tim. 2 : 1—8; Openb. 5 : 9.

Woensdag 9 *Januari.* Andere Volken. Dankzegging, gebed. Joh. 17 : 13—26; Ef. 3 : 14—11.

Donderdag 10 *Januari.* Heidenlanden. Belijdenis, dankzegging, gebed. Jes. 55; Ps. 98; Hand 1 : 6—11; Rom. 1 : 16—32.

Vrijdag 11 *Januari.* De Mohammedaansche Wereld. Belijdenis, dankzegging, gebed. Ps. 2; Rom. 10 : 4—15; I Petri 2 : 1—12.

Zaterdag 12 *Januari.* De Joden. Belijdenis, dankzegging, gebed. Jes. 62; Luk. 11 : 35; Rom. 11 : 5–25–36; Titus 2 : 12–15.

Zondag 13 *Januari* Prediking. Hand. 1 : 11; Openb. 7 : 9.

Gelijk de bladen destijds in 't breede hebben vermeld, heeft de Duitsche Keizer Wilhelm Zondag 29 Juli, in tegenwoordigheid der Keizerin, aan boord van de *„Hohenzollern"* in de wateren van Helgoland weder gepredikt. En wel, met het oog op de expeditie naar China, uit Ex. 17 : 11. „En het geschiedde, terwijl Mozes zijne hand ophief, zoo was Israël de sterkste; maar terwijl hij zijne hand nederliet, zoo was Amalek de sterkste." De Amalekieten waren ditmaal de Chineezen. Deze preek is in haar geheel door de *„Kreuzzeitung"* gepubliceerd. De Keizer predikte er een heiligen oorlog tegen de trouwelooze en het volkenrecht schendende Chineezen in. Exemplaren ervan moesten onder de troepen, voor China bestemd, verspreid worden. De Keizer eindigde de predikatie met een dankgebed en het Onze Vader. Volgens sommige bladen ook met het uitspreken van den zegen!

—

De Leer Sheldon verhaalde op de Londensche Conferentie, dat in zijne stad Topeka, N.-Amerika, de leden van de „Vereeniging tot Christelijken arbeid" eene politieke bijeenkomst hielden. Zij bemerkten toen over duizend stemmen te kunnen beschikken, en trachtten hun invloed te gebruiken, voor een candidaat, die de Matigheid voorstond. Deze candidaat werd ook gekozen.

—

De Fransche gemeente te New-York, kerk van den H. Geest, heeft ook een Tehuis gesticht voor Fransche meisjes, die daar in dienst of betrekking komen. De opneming kost vier dollars per week. Dezelfde gemeente, in 1628 door de Huguenoten gesticht, opende hiermede reeds haar vijfde gebouw voor Christelijke doeleinden. De predikant heet Wittmeyer. Doch de gemeente wordt opgegeven als vereenigd met de Episcopaalsche kerk.

Boekaankondiging.

Het Wilhelmus door J. Postmus. Kampen, J. H. Kok 1900.

De heer Postmus geeft in dit werk eene litterair-historische verklaring van het Wilhelmuslied. Er was daaraan dringend behoefte, want na het geschrift van Dr. Schotel in 1834, kreeg men bitter weinig over ons volkslied te hooren. En toch leefde het onder het volk voort, liet door het „Wien Neerlandsch bloed" zich niet verdringen en kwam in de laatste jaren weder tot nieuwen luister. Een studie als die van den heer Postmus komt dus hoogst gelegen. De geachte Schrijver plaatst eerst in een paar hoofdstukken het Wilhelmuslied in de lijst van zijn tijd, en geeft er dan hoofdstuk V eene paraphrase van, en spreekt dan nog in enkele hoofdstukken over het lied in verband met Willem van Oranje, over zijn aut ur, over Holland en het Wilhelmus, en over het Wilhelmus en de Toekomst. Het geschrift is zeer lezenswaard en bevat veel belangrijks. Maar het vijfde hoofdstuk, dat de kern van het boek uitmaakt, is al te kort uitgevallen; het is nog geen tien bladzijden groot. En al zijn druk en papier goed, de correctie, vooral van het Latijn, is slordig. Geregeld staat er, tot zelfs op het titelblad en in het opschrift: ex profundus! En de stijl had door soberen eenvoud ongetwijfeld gewonnen.

L. G. C. Ledeboer, in zijn leven en arbeid geschetst door J. H. Landwehr, pred. te Rotterdam. Leiden, D. Donner 1900.

Ds. Landwehr geeft in dit boek eene trouwe schets van het leven en den arbeid van Ds. Ledeboer. Hij heeft er heel wat moeite en tijd voor overgehad, om al de gegevens te verzamelen, die voor deze levensbeschrijving van noode waren. Maar het resultaat is dan ook geweest, dat wij thans een betrouwbaar en volledig overzicht bezitten van dezen zonderlingen maar tevens merkwaardigen man. Van partijdigheid zal de Schrijver zeker wel niet beschuldigd worden. Want ofschoon hij zijne aanmerkingen op den persoon en de gedragingen van Ledeboer niet terughoudt, tracht hij toch zooveel mogelijk al het goede, dat in hem was, volledig tot zijn recht te laten komen. Dat de levensschets niet schooner is uitgevallen, ligt niet aan den Schrijver maar aan den persoon, dien hij teekende. Er zijn menschen, die bij nadere kennismaking meê-, maar daar zijn er ook, die in zulke omstandigheden tegenvallen. Tot de laatsten behoort Ledeboer in weerwil van zijn heiligen ernst en wettische gestrengheid. De kennisneming door Schrijver dezes van de studie van Ds. Landwehr, voordat zij afgedrukt werd, sluit niet in, dat hij met elk daarin uitgesproken oordeel instemt. Zoo kan hij bijv. niet inzien, dat het besef van de continuiteit der kerken door Ds. Ledeboer beter levendig is gehouden dan door de Christ. Gereformeerden (bl. 91). Want dit besef valt met het al of niet aanvragen van de „vrijheid" volstrekt niet samen. Een feit is het toch, dat de vereeniging in 1892 juist niet tusschen de „doleerenden" en de Ledeboerianen, maar wel tusschen hen en de „gescheidenen" is tot stand gekomen. Doch dat is eene kleinigheid. De geachte Schrijver gaf eene goede studie over Ds. Ledeboer en vinde in ruimen kring waardeering van zijn arbeid.

—

Bij de Wisseling der Eeuwen. Zestal Tijdpreeken. Geref. Traktaatgen. „Filippus". F. P. D' Huy, Middelburg 1900.

Bij den uitgang der 19e en den ingang der 20e eeuw wenscht ook „Filippus" — gelijk de Voorzitter in de voorrede zegt — te getuigen van de waarheid, die niet verandert, al wisselen de eeuwen; die niet vergaat, ook al gaan de geslachten ook der Godsgetuigen heen. Zes tijdpreeken worden in dezen bundel aangeb den, die alle de aandacht vestigen op hetgeen blijft te midden van alwat vergaat. De eerste preek is van Ds. Fernhout en handelt over 1 Tim. 1 : 17. In de tweede spreekt Ds. Westerhuis over Ef. 3 : 20, 21. De derde heeft tot tekst 2 Petr. 3 : 11—15*a* en is door Ds. Franssen bewerkt. In de vierde handelt Prof. Wielenga over 1 Petr. 1 : 24, 25. De vijfde is van de hand van Prof. Lindeboom en heeft Matth. 24 : 14 tot onderwerp. En de zesde, die over Ps. 37 : 5 handelt, is van Ds. A Littooij. Deze opsomming is reeds eene aanbeveling. Het zijn alle echte tijdpreeken, die bij de wisseling der eeuw van pas gesproken zijn, en in breeden kring, vooral ook in vacante gemeenten, met graagte zullen gelezen worden.

—

Een Vijftal Lezingen van A. Wiersinga, in leven Hoofd eener Christ. School te Meppel. Geref. Traktaatgen. „Filippus". F. P. D Huy, Middelburg 1900.

De vele vrienden van den vroeg ontslapen heer Wiersinga zullen het Geref. Traktaatgenootschap „Filippus" voor deze uitgave dankbaar zijn. De heer Ter Borg van Wolvega geeft daarin eerst eene korte beschrijving van de begrafenisplechtigheid en eene kleine, liefdevolle schets van karakter en arbeid van den heer Wiersinga. En dan volgen vijf lezingen van dezen zelf, die tot onderwerp hebben: Werken over de opvoeding onzer kinderen. De Gilden. Het arbeidsvraagstuk. De strijd tusschen de Calvinisten en de Libertijnen tijdens de opkomst onzer Republiek. Zwitserland. De lezing dezer opstellen doet opnieuw betreuren, dat de vervaardiger ervan reeds op zoo jeugdigen leeftijd — hij was pas 38 jaren oud — van zijn post werd opgeroepen. Doch hij heeft niet tevergeefs geleefd en gearbeid. Deze lezingen getuigen van zijn breeden blik en groote werkkracht. Mogen zij vele lezers vinden!

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden verblijdde ons de Heere door de geboorte van een **ZOON**.

W. UBBENS.
M. UBBENS—SWARTWOLT.

STEDUM,
28 Nov. 1900.

Heden werden wij verblijd door de geboorte van een **ZOON**.

J. JERONIMUS.
D. JERONIMUS—REITS.

GRONINGEN,
30 Nov. 1900.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het smartelijk verlies van onzen geliefden Vader, Behuwd- en Grootvader, den Heer EVERT JAN BOSCH, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

Namens allen,
JAN BOSCH EJZN.

ZWOLLE,
28 Nov. 1900.

De Heer en Mevrouw HASPERS betuigen hun hartelijken **dank** voor de talrijke bewijzen van belangstelling, zoowel van hier als van elders, bij hun **zilveren huwelijksfeest** ondervonden.

ZETTEN,
29 Nov. 1900.

De Familie SCHILPZAND brengt haren hartelijken **dank** voor de talrijke bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van haren Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, den Heer JAN SCHILPZAND.

Uit aller naam,
WED. R. SCHILPZAND—
BOTTERMAN.

HILLEGOM, 1/12 4900.

Voor de zeer vele en treffende blijken van belangstelling dezer dagen ontvangen, betuigen wij, mede namens onze kinderen, onzen hartelijken **dank**.

J. A. GOEDBLOED.
P. J. GOEDBLOED—
MEIJLER.

NIEUWENDIJK,
3 Dec. 1900.

16/21 November.

Hartelijk **dank!**

H. DIJKSTRA.
J. G. DIJKSTRA—
DIJKSTERHUIS.

SMILDE,
5 Dec. 1900.

Dank voor sympathie aan allen, die ze mij betoonden, bij de herdenking mijner ***25-jarige*** Evangeliebediening.

Ds. M. H. K. MOL.

ZWARTEWAAL.

Heden ontsliep, zacht en kalm, in de vaste verzekerdheid des geloofs, na een lang en soms zoo smartelijk lijden, onze innig geliefde Moeder en Behuwdmoeder

GRIETJE HINDERKS SIEBENS,

Weduwe van Ds. J. F. PETERSEN, in den ouderdom van ruim 74 jaren.

Haar diepbedroefde kinderen,
F. G. PETERSEN.
M. PETERSEN—
HARTHOLT.
G. E. PETERSEN.
G. GORIS.
H. G. GORIS—
HURINK.

VEENDAM,
KAMPEN,
VROOMSHOOP,
28 Nov. 1900.

Heden overleed, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Zoon, Broeder en Verloofde

Derk Adriaan Pieper,

in den ouderdom van 30 jaar.

Zwaar treft ons dit verlies; de Heere geve ons echter te berusten in zijn doen.

B. PIEPER.
F. PIEPER—POL.
W. PIEPER.
M. PIEPER.
J. H. VAN VEELEN.

DIEREN,
30 Nov. 1900.

Op 15 Nov. j.l. behaagde het den Almachtige uit onze gemeente weg te nemen

FOKKE STRIJKER,

in den gezegenden ouderdom van ruim 87 jaren.

Ofschoon in den laatsten tijd zijns levens rustende, diende hij vele jaren als Ouderling en Voorzanger de Ger. kerk alhier.

Hij mocht steeds getuigen door Gods genade vast te staan in het geloof, en wijl het leven hem Christus was, is het sterven voor hem gewin geweest.

Namens den Kerkeraad,
J. BOER, *Praeses.*
H. BRINK, *Scriba.*

BEILEN,
3 Dec. 1900.

Tot onze diepe droefheid overleed heden onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, de heer

Gerrit Dekker,

in den ouderdom van 66 jaren, in leven Lid van den Raad der gemeente. Zijn heengaan was in de volle verzekerdheid des geloofs.

DE LIER, T. DEKKER—VAN DUIJN.
ROTTERDAM, A. VAN DER MEER-DEKKER. P. VAN DER MEER.
APELDOORN, P. DEKKER M. A. DEKKER-DEN OTTER.
ROTTERDAM, L. DEKKER. T. DEKKER—WESTRA.
DE LIER, T. DEKKER. M. DEKKER—VAN DER LEE. G. DEKKER.

DE LIER,
3 December 1900.

TRANSVAAL.

Ondergeteekende, verdreven uit de Zuid Afrik. Republiek, bericht afdeelingen van

Patrimonium, Jongelingsvereenigingen

enz., dat hij zich beschikbaar stelt tot het houden van ***Voordrachten*** over de gebeurtenissen in Zuid-Afrika.

JAC. POST.
Voorstraat 50, DELFT.

MAGAZIJN
VAN
Heerenkleeding en Uniformen.

Steeds voorradig groote keuze in de ***nieuwste stoffen.***
Uitrustingen voor Indië.

J SCHELTENS,
OUDESTRAAT, KAMPEN.

STEENWIJKER
BEDDENFABRIEK,
opgericht in 1889.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens **f 7, f 9, f 12,** franco thuis.

Van f 7 en f 9 ruim 1 m 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c.

No. 1. **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook nog **f 35,** en **f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.**

Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereed, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker *f* **34.—**. Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

A. DE ROODE & Co.,
(SCHIEDAM, opgericht 1879.)
Fabrikanten van
OLEÏNE en LOOG,
ZEEPPOEDER en VETLOOGMEEL.
(Prima qualiteiten. Concurreerende prijzen)

De Geïllustreerde Catalogus 1900—1901 der uitgaven van **A. H. ten Bokkel Huinink, Uitgever te Utrecht**, wordt op aanvrage **gratis en franco** gezonden. De inhoud is zeer geschikt om er een keuze uit te doen met het oog op de a.s. feesten. De conditiën zijn onovertroffen billijk.

Deputaten der Geref. Kerken voor de **Zending onder de Joden** gaven uit:
UIT DUISTERNIS TOT LICHT.
Gods leidingen met
ELIËZER KROPVELD.
Tweede druk met acht platen
Ingenaaid *f* **1,50**. In prachtband *f* **1,90**.
De baten van deze uitgave komen ten goede aan de Jodenzending
Men bestelle bij zijn boekhandelaar of bij den uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, AMSTERDAM.

K. J. ZOMER te **Franeker** geeft uit:
GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.
15 Leerredenen
DOOR:
T. BOS, J. DEKKER,
A. DOORN,
A. DE GEUS, J. J. IMPETA
en A. ZOMER
8° formaat 256 blz.
Prijs f 1,80
(*Vooral den dienste van vacante Kerken*)

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
FEESTSTOFFEN
DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh nemen bestellingen aan.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen*.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen. in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden,

Reeds 11 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Voor de regeling der opgave van den 2en Jaargang wordt spoedige opgave van nieuwe inteekenaren verzocht.

Ook worden soliede **Colporteurs** gevraagd, tegen behoorlijke vergoeding. Zich te adresseeren aan den Uitgever te *Heusden*.

---

f 1,25. Meer dan Goud, Franco.

Thans strooi ik met milde hand het goud voor uwe voeten. Raap het dus op. Of is het geen onschatbaar koopje wat ik thans voor een luttel bedrag aanbied? Vraag niet „hoe *kan* dat?" want dit raadsel blijft onoplosbaar — Ook dit pakket gaat weer als van een leien dakje . . . . en komt nooit weer. Let op den inhoud!

1e. Een complete zelfdrukkerij met losse letters, teekens enz. benevens een zethaak en een altijd durend inktkussen, alles verpakt in eene fraaie geschilderde doos. Wat men daarmede kan doen? Met deze drukkerij kan elk,oud en jong ook kinderen, drukken wat men schier maar wil. Bijv. met een zeer fraaie letter: uw eigene visitekaarten, briefkaarten, enveloppes, nota's, berichtkaarten en wat niet al. (Afzonderlijk is de prijs franco thuis 80 cts.)

2e. Een geref. degelijke scheurkalender voor 1901 met een prachtig schild. Het is een groot blok, de inhoud is onovertroffen schoon. Afzonderlijk verkrijgbaar franco thuis voor slechts 50 ct.

3e. Een groot boek met pl. m. 50 flinke voordrachten, o. a. Het Licht, De De Zee. De Groote wijde wereld, Dagwerk en nachtrucht, Waartoe dienen ons de sterren? Berg en dal, Het rijk der wolken, Het Woud, De Eik, Het bosch en zijne bewoners, Een stomme min, Het fiere paard, Het goedige schaap, Een nacht uit het leven van een vos, De mensch, Volken die van wilde vruchten leven, Wat wij van een bloempot kunnen leeren, Het huisgezin en familie, Terugkeer tot het eeuwige . . . . maar genoeg, er is te veel om op te noemen. De stukken zijn alle flink op maat om voor te dragen. Het boek is fonkelnieuw en telt 188 blz.

4e. Eenige portretten van H. M. de Koningin en Z. K. H. den Hertog Hendrik van Mecklenburg Schwerin op verschillende leeftijden, een sieraad voor de huiskamer.

5e. Een bon (die waarde bezit) geen loterij.

6e Een boek met prachtband, vergulden titel, portret en plaat, waarin eene belangrijke gebeurtenis wordt besproken en men boeiende stukken vindt van Ds. Bavinck, Prof. Kuyper, Mr. Heemskerk, enz. enz., 286 blz. dik, afzonderlijk is de prijs f 1, — en ten slotte: De 3e, 13e, 23ste, 33ste besteller enz. ontvangt twee dikke deelen met platen. Een boeiende geschiedenis uit onze dagen. Dit werk kost afzonderlijk f 2,50.

Wacht niet, talmt niet, want mooier pakket is nooit aangeboden voor slechts f 1,25 en nog wel franco thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of 26 postzegels à 5 cts., waarbij staat „Pakket meer dan Goud. „Adres: ***C. DE BOER Sz., Sneek.***

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
VIER- EN FEESTDAGEN
ACHT LEERREDENEN
DOOR
J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.
Pred. te Kampen.
Prijs f —,75.

*** Bij **JAN HAAN** te *Groningen* is verschenen:

C. M. W. PLET.
Eene Bloeme des Velds.
Een verhaal uit de eerste helft der 19e eeuw.
232 pag., 8° form. Prijs ***f 0.70.***

J. KEUNING.
DE HOLBEWONER.
Een verhaal uit den tijd der Hervorming.
252 pag., 8° form. Prijs ***f 0.70.***
Zeer geschikt voor Bibliotheken van Christelijke Jongel.-Vereenigingen., enz.

Jongelings-Vereenigingen
EN
Zondagscholen
die voornemens zijn met het a. s. **Kerstfeest** een
SCHEURKALENDER
uit te deelen, vinden daartoe op voordeelige voorwaarden gelegenheid bij den Uitgever
ZALSMAN.
KAMPEN, Dec. 1900.

Bij **J. H. DUNK** te **Rotterdam** verscheen:
De kracht en de vrucht des Woords
Bevestigings- en Intreepreek door
H. H. VEDER
EN
H. C. van den BRINK
Pred. Geref. kerk van Rotterdam.
40 bladz. groot 8o. **30 cents.**
Alsmede:
P. A. E. SILLEVIS SMITT
„Hunne teekenen tot teekenen gesteld."
Rede bij den bidstond voor Zuid-Afrika. Ten voordele van het „Afrik Tehuis" te Amst. **20 cent.**

Is ter perse
Het JAARBOEKJE
VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland
voor 1901. 46ste Jaarg.
30 cents.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden** en **boeiend Mengelwerk**, bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek,** opgave van **Stichtingen en Liefdadigheid, Jongelings- en Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Wie tegen flink rabat inteekenaren wil verzamelen, gelieve lijsten aan te vragen bij den uitgever
P. VAN DER SLUIJS.
ENKHUIZEN.

Juweeltjes voor onze kinderen van de Zondagsschool zijn de volgende nieuwe fraaie geillustreerde boekjes, van ongekend lage prijzen.

A. VOLLMAR Onder het beste Dak.
» Des Heeren Post.
» Twee kinderen die den Hemel zoeken.
W. VAN CHARLOIS. Vaders Schilderij.
» » Twee trappen hooger.
F. VAN KRONOFF. Kleine Lena.
MARIE LIEBRECHT. Bont Gezelschap.
HERMAN. Naar den hemel
» Het Kerstfeest in het Woud.
» Verzoend.
C. BROUWER. Van het Schip naar het Front.
» Bij de Long Toms van Ladysmith.

Prijs 10 cent. Bij 10 stuks à 5 cent.

MARIE NATHUSIUS. Het verborgen Kistje.
» » De Wolkbreuk.
» » De Boom des Geluks.
C. G. BARTH. Mick en Dick.
» » De arme Hendrik.
» » De kleine Negerknaap.
» » Valentijn Oudemeer.
» » Het Kruis aan den Weg.
HERMAN. Een gewichtig Vraagteeken.

In stevig cartonnen band.

Prijs 30 cent. Bij 10 stuks à 15 cent.

Uitgaven van J. M. BREDÉE Rotterdam.

VERSCHENEN:
PAULUS en FILLIPPI.
TWINTIG LEERREDENEN
uit de wordingsgeschiedenis van, en uit den Zendbrief aan de gemeente van Filippi,
VAN
P. A. E. SILLEVIS SMITT,
Bedienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Rotterdam.
Prijs f 2,70; gebonden f 3,50.

Het doel van dit boek is tweeledig.

Om degenen die verhinderd zijn des Zondags op te gaan, lectuur te verschaffen en om vacanten kerken een bundel predikatën aan te bieden, die zich bij uitnemendheid leenen ter voorlezing aan de gemeente.

Deze bundel, 27 vel groot, is ook verkrijgbaar in **wekelijksche afleveringen** van 1 vel dikte, à **10 cent** per aflevering

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HOVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
FEESTSTOFFEN
DOOR
S. VAN VELZEN,
in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.
TWEEDE DRUK. 289 BLADZ. f 1,00.

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f 1,00.***

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1,—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

„CAPADOSE."
VEREENIGING VOOR GOEDKOOPE ZONDAGSSCHOOL-UITGAVEN.

VERSCHENEN:

HESBA STRETTON. **Nelly's donkere dagen.** Een verhaal uit Liverpool. Met 3 platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk *f* 0,30
MEESTER BERNARD. **Een verhaal uit den tijd der Hugonoten.** Met 3 platen en omslag in kleurendruk . . . . . » 0,30
MEVR. SHERWOOD. **Uit den ouden tijd.** Een geschiedenis van vóór tweehonderd jaren. Met twee platen en omslag in kleurendruk. . » 0,25
R. C. VERWEIJCK. **Uit een jongensleven.** Een schetsje uit het Amsterdamsche volksleven. Met twee platen en geïllustreerden omslag » 0,25
E. GERDES. **Uit twee gevaren gered.** Een verhaal voor knapen. Met twee platen en omslag in kleurendruk. Tweede druk. . . . » 0,20
A. J. HOOGENBIRK. **Hoe een hyena een mensch redde, en De verloren armband.** Met twee platen en omslag in kleurendruk. Vierde druk. . . . . » 0,20
EDUARD. **Rijk gezegend.** Een Kerstverhaal In geïllustreerden omslag met een plaat in kleurendruk. Tweede druk . . . . . » 0,15
P. J. KLOPPERS. **Een gelooftsheld. Het leven van Maarten Luther.** Met een plaat en omslag in kleurendruk en portret van Luther. Tweede druk. . . . . » 0,15

Aan de leden werd een **present-Exemplaar** van **bovenstaande** uitgaven gezonden, benevens **de Catalogus** voor 1900 en **Het eerste vervolg** op den **Geïllustreerden Catalogus.**

***Het lidmaatschap kost minstens* vijf gulden.**

Ieder lid heeft het recht aan boekjes en kaartjes voor **DUBBELE WAARDE** te kiezen van het bedrag van zijn lidmaatschap.

Die voor *f* 10.— kiest is lid voor *f* 5.—,
die voor » 20.— „ „ „ „ „ 10.— enz.

De Catalogus omvat 7 rubrieken, boeken en boekjes — *Studieboeken voor Zondagsschool-onderwijzers. — Boekjes ter uitdeeling bij het afleggen van Belijdenis. — Textbooks. — Muurteksten. — Zondagsschoolkaartjes en Tractaatjes en Kerstliederen* — **en bijna 400 Nos.** van *f* 1.90 tot 3 Cent toe.

Vraag den Catalogus die GRATIS gezonden wordt.

Amsterdam.
Pretoria.

BOEKHANDEL
VOORHEEN
HOVEKER & WORMSER.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer Mr. P. A. Tukker, Notaris te Delft, van wijlen mej M. J. van der Waal, wed. H. A. Klein f 215,50.

Aan Contributiën:

Door het Loc Comité te Rotterdam f 1038,45, door den heer P. A. Zwart te Nijkerk (Fr) f 187, door den heer J. Verburg te Zegveld f 18,50, door den heer F. v. d. Bos te Wommels (herplaatst) uit Oosterend f 21,50, uit Cubaard f 31, uit Hijdaard f 0,50, uit Rien f 2,50, uit Wommels f 55, samen f 110,50; door den heer J. v. d. Velde te Joure f 18,50, door Ds. B. B. v. d. Hoorn te Domburg f 5,50, door den heer L de Hoog Mz. te Zuidland f 21,50, door den heer L. Wichers te Vollenhove f 22,25, door Ds. P A. Veenhuizen te Workum f 17, door Ds. K. Doornbos te Wolvega f 7, door den heer G. ter Meulen te Gorssel f 19, door den heer H. A. P. Meijer te Hazerswoude f 28, door den heer M. van Veldhuijzen te Breda f 30, door den heer P. Rupke te Waddinxveen f 32, door den heer J. van Bosheide te Voorst f 2, door den heer J. van Rijnbach te Smilde f 11, door den heer A. M. Hoogendijk Ezn. te Nieuwerkerk a/d IJ. f 74,50, door Ds. H. van Dijk te Gaast f 32,50, door Ds. M. J. Dijk te Bozum f 50,50, door den heer J. J. Boer te Wetsinge-Sauwert f 16,50, door den heer W. C. van Munster te Leeuwarden f 5, door den heer G. A v. Brenk te Geldermalsen f 11, door den heer Th. v. d. Brink te Arnhem f 44,50, door den heer G J. Stouwdam te Oldebroek f 55,50, door den heer R. Toren te Oostwold f 103, door Ds. F. Drost te Vlaardingen f 117,50, door Ds. J. Fokkinga te Schildwolde f 15 (verbeterde opgave) door Ds. G. van Setten te Bussum f 73, door Ds. H. W. Felderhoff te Doesburg (1899) f 35, door Ds H. Kuik te Putten f 12, van Ds. D. Bakker f 10, door Ds. Dekkers te Veere f 3,50, door den heer H. H. v. Dijk te Utrecht f 365, door het Loc. Comité te Amsterdam 3e storting f 949,15, door den heer W. Wolzak Gzn. te Alkmaar 2e storting f 19, door Ds. G. Boekenoogen te St. Anna Parochie f 34,50, door den heer P. de Visser te Sexbierum f 42.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Arum f 7,04, van idem te Dronrijp f 2,36, van idem te Franeker f 18,55, van idem te Harlingen f 31,85½, van idem te Lollum f 10,85, van idem te Midsland f 2,58½, van idem te Minnertsga f 6,34, van idem te Oosterbierum f 11,45, van idem te Sexbierum f 14,30, van idem te Tzum f 3,04½, van idem te Tzummarum f 8,42, van idem te West Terschelling f 2,37, van idem te Winsum f 6,37, van idem te Rotterdam B f 106,85, van idem (bij den bidstond) f 49,70, van idem te Arnhem B f 57,60, van idem te Haarlem (bij den bidstond) f 16, van idem te Den Bommel f 2,07, van idem te Langerak f 2,43, van idem te Balk f 2,50, van idem te Winterswijk (⅔ coll.) f 22,10, van idem te Doetinchem f 1,50, van idem te Schoondijke f 21,06½, van idem te Axel A f 10,65, van idem te Zaamslag B f 4, van idem te Oostburg (½ coll.) f 3,07½ en f 3,40, van idem te Nymegen f 14,31, van idem te Goënga c. a. f 9,90, van idem te Bergen op Zoom f 4,19, van idem te Krabbendijke f 4,96½, van idem te Barchem f 2,96, van idem te Utrecht f 237,39, van idem te Hijlaard f 4,68, van idem te Gaastmeer f 10,67.

Aan Schenkingen:

Door het Locaal Comité, te Rotterdam, van de B f 5, door den heer P. A. Zwart te Nijkerk (Fr.) f 0,50, van N. N. te Meppel f 1.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer T. Kuiper Dz. te Hilversum f 6,50, door den heer L. Wichers te Vollenhove f 2,50.

Voor het Studiefonds:

Van N. N. te Meppel f 2.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 50.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 14 December 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Op 6 Dec. l.l. vierde de Theologische School haren Zes-en-veertigsten verjaardag.

Prof. *P. Biesterveld* hield aan den avond van dien dag eene rectorale oratie over „Het karakter der Catechese," waarna ZHG. het rectoraat overdroeg aan Prof. *M. Noordtzij*, die door de Curatoren tot Rector voor het Schooljaar 1900/1901 was benoemd.

De Heere heeft gedurende het laatste jaar bij vernieuwing groote weldaden aan de School en door haar aan de Kerken bewezen. In het verhaal van de fata onzer School, waarmede de aftredende Rector zijne oratie besloot, komt dit ook duidelijk uit.

Prof. M. Noordtzij mocht den 19n Oct. l.l. zijn zilveren jubileum, als Hoogleeraar der School, onder zeer vele blijken van hartelijke belangstelling vieren; terwijl Hoogleeraren, Lectoren en Studenten ieder in het zijne mochten arbeiden met lust.

Zeventien propaedeutische, vijftien semi-candidaats- en tien candidaats-examens werden in dit jaar afgelegd. Ook is de liefde en de offervaardigheid onzer Kerken gebleken en zijn de inkomsten voor de School vermeerderd.

Zullen wij voor dit een en ander den Heere niet danken? In onze binnenkamer en in de samenkomsten der Gemeente? Dit laatste is misschien reeds gedaan op den vorigen rustdag, — of, wij zullen 't nog doen op den volgenden rustdag? Worde dan bij onzen ootmoedigen dank ook de ernstige bede gevoegd, dat de Heere verder zijnen onmisbaren zegen over de School gebiede en over het aan haar verbonden Gymnasium; dat Hij Hoogleeraren en Leeraren sterke naar lichaam en geest, en het onderwijs ten zegen doe strekken voor Studenten en Leerlingen en in en door hen voor Kerk en Maatschappij.

Er is echter meer nog te doen.

Ook zonder een opwekkend woord daartoe door de Curatoren der School, zullen zeker de Kerken, die gewoon waren eene feestcollecte (de z. g. *6 Dec. collecte*) voor de School te houden, zulks ook ditmaal wel gedaan hebben.

Zoo niet; dan moge bovenstaande herinnering aan den jaardag der School én de Kerken, die deze goede gewoonte hadden, en de andere Kerken daartoe nog bewegen.

De *6 Dec. collecte* bracht het laatste jaar ruim *vier honderd* gulden minder op dan het voorlaatste jaar. Deze achteruitgang laat zich verklaren uit de extra collecte, welke op dringende vermaning van de Generale Synode verleden jaar voor de School gehouden is. Dit jaar mag dus zeker weêr een hooger bedrag worden verwacht?

Vooral ook die Kerken, die òf in 't geheel niet, òf slechts éénmaal per jaar voor de School collecteeren, worden ernstig opgewekt om nog in deze maand eene inzameling voor haar te houden. Herinnerd zij daarbij, dat volgens *„De Handelingen der Curatoren"*, aan alle Kerkeraden gezonden, de *vaste* uitgaven de *gewone* inkomsten gedurende het laatste boekjaar nog overtroffen met circa *zeven-en-veertig honderd gulden*. Maar tevens zij daarbij herinnerd, dat de laatstgehoudene Generale Synode aan de kerken „een dringend en vriendelijk verzoek heeft gericht, om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten voor de Theol. School te houden". En: „de Correspondenten" heeft opgewekt, „om hun arbeid voort te zetten en uit te breiden". (Zie *Acta der G. S.* Art. 52, 7 *a* en *b*.)

Wordt door onze Kerken aan dit dringend en vriendelijk verzoek, en door de Correspondenten aan deze opwekking gehoor verleend, dan zal het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten gehandhaafd kunnen worden en zal onze ijverige Penningmeester eene onbezorgde toekomst tegemoet gaan.

De Heere zegene onze School, en zegene onze Kerken, om zijns grooten Naams wille.

L. Neijens,
Scriba v/h Curatorium.

Amsterdam, December 1900.

THEOL. SCHOOL.

Den 6en December l. l., den 46en verjaardag der Theol. School, droeg *Prof. Biesterveld* het Rectoraat over aan zijn ambtgenoot *Noordtzij* met eene rede over *Het karakter der Catechese.*

De aftredende Rector gaf daarin eerst een breed historisch overzicht, hoe het karakter der Catechese in de Christelijke Kerk was opgevat.

Daarna werd uiteengezet, hoe dit karakter naar onze belijdenis dient omschreven te worden als ambtelijk en met gezag bekleed onderricht, dat de Kerk aangaande hare leer aan hare gedoopte leden verstrekt, om hen heen te leiden naar het avondmaal en om daardoor haar eigen bestaan te verzekeren en haar leven tot rijkeren bloei in het belijden op te heffen.

In een derde en laatste deel schetste de Hoogleeraar den invloed, dien dit karakter der Catechese hebben moest op hare stof en methode.

Aan het slot deelde de Rector onder anderen mede, dat het getal ingeschreven studenten in het afgeloopen jaar 73 bedroeg en dat de inkomsten der Theol. School vermeerderden, maar toch nog niet voldoende waren, om in alle behoeften te voorzien.

Met de overdracht van het Rectoraat aan *Prof. Noordtzij* en met eene zegenbede over de Theol. School besloot *Prof. Biesterveld* zijne rede, die door eene belangstellende schare met onverdeelde aandacht aangehoord en gevolgd werd.

Zij de Heere de Theol. School ook in het nieuwe jaar met zijne genade en gunst nabij, en doe Hij haar bloeien en groeien tot welzijn der Kerken en tot eere zijns Naams!

Dr. H. Bavinck,
Secret. van het College van Hoogleeraren der Theol. School.

PLAATSELIJKE KERKEN.

HALLUM, 9 Dec. 1900. Met bijna alle stemmen is, uit een te voren gemaakt tweetal, alhier gekozen de Weleerw. heer Ds. S. O. Los te De Lier. De wensch en bede is, dat ZEerw. met alle vrijmoedigheid deze roeping moge opvolgen.

Namens den Kerkeraad,
W. Brouwers, Scriba.

—

MARRUM, 9 Dec. 1900. Heden werd, onder leiding van Ds. Nijenhuis van Britsum, met eenparige stemmen van kerkeraad en gemeente tot dienaar des Woords beroepen de WelEerw. heer G. Doekes, predikant der Geref. kerk te Heemse

Namens den Kerkeraad,
T. Bouma, Scriba

—

BIERUM, 10 Dec. 1900. Voor de roeping der Geref. kerk alhier is bedankt door Ds. Dekker te Nieuw-Vennep.

Namens den Kerkeraad,
P. Doornbos, Scriba.

—

BRIELLE, 9 Dec. 1900. Heden werd onze beroepen Leeraar, de Weleerw. heer Ds. D. Smallegange, in ons midden bevestigd, met goedvinden van onzen geachten Consulent Ds. W. Sieders van Vlaardingen, door den Weleerw. heer Ds. C. Steketee van Middelharnis, naar aanleiding van Ezech. 3 : 17—19, terwijl Ds. D. Smallegange zich des avonds aan de gemeente verbond met Jac. 1 : 21*b*. Beide malen vulde een groote schare het kerkgebouw Moge de Heere zijn arbeid in ons midden met zijn zegen kronen. Tevens brengen wij bij dezen onzen hartelijken dank aan onzen geachten Consulent, benevens allen die tijdens de vacature de gemeente hebben gediend.

Alle stukken, de kerk betreffende, zijn voortaan te zenden aan 't adres van Ds D. Smallegange.

Namens den Kerkeraad,
H. Hoornweg, Scriba.

—

ENUMATIL, 10 Dec. 1900. Wij zijn teleurgesteld. De door ons beroepen Herder en Leeraar, Ds D. Steenhuis te Berlikum, heeft geene vrijmoedigheid kunnen vinden, om de roeping naar deze gemeente aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

NIEUW-VENNEP, 10 Dec. 1900. Gisterenmorgen na den dienst des Woords maakte onze geachte Leeraar Ds. J Dekker Hzn. de gemeente bekend, dat ZEw. voor de roeping van de kerk te Bierum heeft bedankt. De Heere drukke er het zegel zijner goedkeuring op.

Namens den Kerkeraad,
P. Verkuijl, Scriba.

—

STROOBOS, 10 Dec. 1900. Gistermorgen werd door een der Ouderlingen, namens onzen Leeraar Ds. Kramer, die afwezig was, aan de gemeente bekend gemaakt, dat ZEerw. een roeping had ontvangen van de Geref kerk te Beverwijk. Bij kerkeraad en gemeente openbaart zich bijzondere belangstelling, opdat onze geliefde Leeraar zal kunnen besluiten om bij ons te blijven.

Namens den Kerkeraad,
J. Klinkert, Scriba.

—

OLDEBOORN, 11 Dec. 1900. Zondag na de tweede godsdienstoefening is alhier onder leiding van den WEw. heer Ds. A. Zomer, na voorafgaande kennis en toestemming van onzen geachten Consulent, den WEw. heer Ds. A. van Andel, met overgroote meerderheid van stemmen gekozen tot Leeraar, de Eerw. heer H N. Boukema, Theol. Candidaat. Dat de Koning der gemeente het hart van dezen zijnen dienstknecht neige en bewerke, om deze roepstem op te volgen, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
J. E. Haasdijk, Scriba.

SLIEDRECHT, 11 Dec. 1900 De kerkeraad der Ger. kerk alhier maakt met blijdschap en dank aan den Heere bekend, dat Ds. J. v. d. Berg voor het beroep naar Oude-Pekela heeft bedankt.

Namens den Kerkeraad,
Ph. Jüch, l. c. Scriba.

—

STELLENDAM, 12 Dec. 1900. Tot blijdschap der geheele gemeente maakte haar geliefde Leeraar H. Volten aan het eind der Zondagvoormiddag-godsdienstoefening bekend, dat ZEerw. vrijmoedigheid had gevonden, voor de roeping naar Gronau's kerk te bedanken. Den Heere alleen de eere!

Namens den Kerkeraad,
M Klink, Scriba.

—

STAPHORST, 12 Dec. 1900. Zondag 9 Dec. was het voor onze kleine gemeente een blijde dag, daar onze geachte Leeraar Ds. Dwarshuis, eene roeping hebbende ontvangen van de gemeente te Hindeloopen, ons verblijdde aan het begin der godsdienstoefening met een: Ik blijf bij u Moge dit besluit strekken tot heil en zegen voor onze kerk; welke zegen onzen Leeraar bij het einde van ons samenzijn ook biddende werd toegezongen uit Ps. 134 : 3.

Namens den Kerkeraad,
K. Mijnheer, Scriba.

—

BRUSSEL, 30 Nov. 1900. De Kerkeraad der Gereformeerde kerk te Brussel verzoekt vriendelijk aan de Kerkeraden der Gereformeerde kerken in Nederland, om opgave van naam en zoo mogelijk adres van leden hunner kerk, zoowel doop- als belijdende leden, die naar Brussel vertrekken.

Namens den Kerkeraad,
J. H. M. G. Wolf, *Praeses.*
G. van Deth Az., *Scriba.*

—

VOOR HARSCAMP.

EDE, 7 December 1900. De kerkeraad van Ede rekent het als zijn plicht, de gevers er mede in kennis te stellen, hoe het met den arbeid te Harscamp staat, waartoe hunne gaven werden gevraagd door middel der circulaire, welke door den kerkeraad de gemeenten in ons vaderland werd toegezonden, en waarop wij van veel gemeenten geldelijken steun mochten ontvangen.

Het gezamenlijk bedrag der ontvangene gelden was f 1813,91, waarvoor wij de gemeenten onzen hartelijken dank brengen. Doch broeders, veel is er nog noodig. Een stuk grond werd aangekocht, en een doelmatig gebouw is op dien grond verrezen, hetwelk tegen Februari zijn voltooiing wacht. Dat de ingekomen gelden lang niet voldoende zijn om de kosten te dekken, begrijpt ieder. Daarom worden de kerken, die nog niets afzonderden, dringend verzocht, nog een steentje aan te dragen; terwijl de heer *H J. Bos* te *Barneveld*, gaarne bereid is deze in ontvangst te nemen.

Om die reden was het Bestuur genoodzaakt een rentelooze geldleening aan te gaan in aandeelen van f 100, welke alle nog niet geplaatst zijn. Mochten er nog broeders en zusters zijn, die deze zaak wenschen te steunen, genoemde heer Bos is bereid tot alle inlichtingen. Deze geldleening word afgelost bij jaarlijksche uitloting.

Tot oefenaar voor den tijd van één jaar werd aangesteld br. *Brederveld* van *Velzen*, die door den kerkeraad gehoord was en in overleg met het Bestuur van het Militaire Tehuis tevens tot vader door dat Bestuur benoemd werd, en dat bereids aannam.

Zoo zal dan D. V. de bazuin des Evangelies eerlang ook in het genabuurde Harscamp worden gehoord, en wordt den heer Brederveld ruime zegen op dien arbeid zeker ook door u toegewenscht, die dit schrijven ontvangt. Dat ook eerlang onze jongelingen, die daar korter of langer tijd moeten vertoeven, in hem den man ontmoeten, die gave ontvangen heeft om jongelingen te leiden tot eer van Hem wien de eer toekomt, ook van dit gebrekvolle werk.

Hiermede de broeders en zusters op de hoogte gesteld zijnde van den arbeid te *Harscamp*, moge 's Heeren onmisbare zegen verder dezen arbeid bekronen.

Namens den Kerkeraad,
C. van Beek, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Inwendige Zending in Drente.

Ontvangen in Nov. 1900: Van K. J. Kraan te 's Hage f 1, coll. te Leksmond f 3, van Jongedochtersver. „Maria" te Medemblik f 1,75, van Jongelingsver. „Pijlbundel" te Dwingeloo 3, van Zondagsschool te Odoorn f 1,55.

Met blijdschap en dank aan de gevers ontvingen wij deze bijdragen, maar de uitgaven in Nov. waren vele; zoodat wij bij vernieuwing onzen arbeid de liefde en mededeelzaamheid van allen, die belangstellen in de uitbreiding van het Godsrijk, aanbevelen.

Namens Deputaten,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

Diever, Dec. 1900.

Kas tot ondersteuning voor behoeftige studenten voor den dienst des Woords in Zuid-Holland.

Ondergeteekende, quaestor van bovengenoemde Kas, bericht met dankbetuiging, dat voor het boekjaar 1900/1901 voor die Kas bij hem zijn ingekomen de volgende collecten:

Vlaardingen *B*	f 18,19	Maassluis *A*	f 20,32½
Pernis	- 19,56	Overschie	- 13,30½
Kralingen	- 28,44	Poortugaal	- 2,04
Maassluis *B*	- 21,02	Rhoon	- 6,54
Ter Aar	- 2,44½	Rotterdam *A*	- 142,—
Aarlanderveen	- 4,34	„ *B*	- 64,40
Alfen a d. Rijn	- 22,04	Schiedam *A*	- 19,17
Bodegraven	- 22,—	„ *B*	- 23,30
Leimuiden	- 4,22	IJselmonde	- 6,60
Nieuwkoop	- 2,—	Leiden *A*	- 21,26
Nieuwveen	- 4,50	„ *B*	- 18,56
Noorden	- 1,38	„ *C*	- 15,01½
Oudshoorn	- 5,04	Noordwijk a. Zee	- 8,45
Waarder	- 7.—	Hillegom	- 9,25
Oude-Wetering	- 19,09	Hazerswoude	- 15,80½
Woerden	- 11,55½	Voorschoten	- 6,—
Woubrugge	- 2,44	Koudekerk	- 11,12½
Zevenhoven	- 3,49½	Leiderdorp	- 25,40
Zwammerdam	- 8,28½	Boskoop	- 18,22
Rijswijk	- 2,80	Sassenheim	- 9,96
's-Gravenhage *A*	- 94,78	Katwijk a. Zee	- 10,—
Zegwaart	- 6,67	„ a. d. Rijn	- 10,45
Rozenburg	- 4,50	Rijnsburg	- 18,36
Giesen-Nieuwkerk 1899/1900	- 2,—	Langerak	- 3,02
Rockanje	- 4,10	Leerdam *B*	- 1,80
Naaldwijk	- 15,50	Gorinchem	- 28,50
Maasland *B*	- 22,61	Brielle	- 4,17
Den Bommel	- 1.38	Zwartewaal	- 5,28
Berkel ½ coll.	- 8,08½	's Gravenzande	- 8,12½
Capelle a. d. IJsel	- 7,85	Abbenbroek	- 2,25
Delfshaven	- 23,65	Bleiswijk ½ coll.	- 2,28
Hoek v Holland	- 4,84½	Maasland *A*	- 3,—
Hoogvliet	- 4,38	Noordeloos	- 3,56
Katendrecht	- 25,40	Stellendam	- 2,99

Alzoo hebben nog maar 68 van de 136 kerken gecollecteerd. Dat is dus precies de helft. Al de andere, in die lijst niet genoemde kerken, bleven met hare collecte nog achter. Zij deze herinnering voldoende.

A. Loois, *Penningmeester.*

Pernis, 7 Dec. 1900.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Collecte v. d Geref. k. te Leksmond	f 3,—
Contributiën uit 's Hertogenbosch	- 16,—
Gift v. d. Geref. k. te Capelle a/d IJ.	- 1,50
Gift v. d. Zendingscomm. der Geref. k. te Helder	- 10,—
Jaarl. bijdrage v. d. Geref. kerk te Wolfaartsdijk	- 2,50
Gift v. d. Jongelingsver. „Pijlbundel" te Dwingeloo	- 2,—

Ziende op de liefde en offervaardigheid van enkelen mag ik niet klagen. Wanneer ik echter bedenk, dat het bovenstaande *in 3 weken* is ingekomen en dat elke week pl.m. f 80 noodig is, dan zie ik met schrik op het dreigend tekort. Onze verwachting is echter van den Heere, die de harten neigt. Mogen toch velen in den lande het gewicht van den arbeid der Inw. Zend in N. Brab. en Limb. gevoelen. En onze kracht is hier nog zoo klein! Helpt ons dan in 's Heeren Naam, opdat we het werk hier kunnen uitbreiden en niet behoeven in te krimpen.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 10 Dec 1900.

Voor de Theologische School.

½ c. Reeuwijk-Sluipwijk	f 1,06	½ c. Krimpen a/d Lek	f 1,82½
„ Moordrecht	- 2,75	„ Nieuwerkerk	- 2,08
„ Bergambacht	- 1,09	„ Haastrecht	- 1,85
„ Schoonhoven *A*	- 4,42	„ Oudewater	- 4,83
„ Schoonhoven *B* en Willige Langerak	- 6,18	Makkum	- 8,79
„ Zevenhuizen	- 1,02	Neede en Rekken	- 10,44½
„ Gouda *A*	- 3,63	Yerseke	- 6,50
„ Gouda *B*	- 4,53	Kampen (6 Dec. c.)	- 77,28½
„ Lekkerkerk	- 0,50	Boxum (6 Dec. c)	- 10,55
		Enter	- 2,50
		Olst	- 2,—

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. J. Gideonse* te *Enschedé*, Corr. Cl. *Deventer*, de contributiën uit *Almelo*, Corr. *H. Slettenaar* van D. Smallegange f 1, H. Slettenaar f 1,50, F. Lankamp f 1, J. Kampherbeek f 1, Wed. J. Gombert f 1,50, H. Kamp f 1, F. v. Stegeren f 1, Vrije f 1, D. Slettenaar f 1, F. v. d. Berg f 1, B. van Lente f 1, J. Rotteveen f 1, Wed. G. Hinzenveld f 1, Wed. G. Voerkneeht f 1.

De contributiën uit *Enschedé*, van J. Gideonse f 2, E. Prinsen f 1, H Kamp Jr. f 5, W. Assink f 1,50, B. Hueriede f 1,50, G. Elhorst f 2,50, D. Lugt f 1, J. Lazonder f 1, H. J. Volkers f 1, J. H Wennink f 0,50 G. J. ten Heuw f 0,50, E Korfs f 2, J. Menkes f 1,50, G. ten Brink f 2, K. Nieboer f 2, G. Ohmann f 2,50, D. Geerling f 1.

De contributiën uit *Holten*, Corr. *G. J. Breukink*, van K. Galenkamp f 1, G. J. Breukink f 0,50 H. Hollenberg f 0,50, H. Schuppert f 0,50, K. Veldhuis f 0,25, G. Veldhuis f 0,25, H. Veldhuis f 0,25, H. J. Jeurlink f 0,25, J. W Jansen f 0,25, G. J. Jansen f 0,25, H. Landeweerd f 0,25, J. W. Stam f 0,25, J. Stam f 0,25.

De contributiën uit *Nijverdal*, Corr. *Ds. J. Slager* van Hs. Teesselink f 1, E. Hietland f 1, H. Teesselink f 2, A. Scheffer f 1,50, J. Konijnenbelt f 1, Mr. W. Wiesk f 1, J. Kromhof f 1, Ds. J. Slager f 1, G Ros f 2.

De contributiën uit *Vriezenveen*, van G. Aman Jz. f 3

Giften uit *Haaksbergen*, Corr. *H. Hithorst* van de HH C. A. F. ten Hoopen f 6, A. J. P. ten Hoopen f 2,50.

De Penningmeester
Zwolle, 8 Dec. 1900, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door A. Dekker, in 't kerkz. te Hazerswoude	f 2,—
Door J. Smies, in de coll. te Axel *B*	- 1,—
Van A. Gruijs te Zaandam, van zijn gebr. postz verkoop	- 2,—

Doesborgh, B. de Moen,
8 Dec. 1900. *Quaestor.*

14 dec

OUDERS OF GETUIGEN.

XIV.

In de voorafgaande artikelen is betoogd, dat het noemen van den vader alleen in de derde vraag van ons Doopsformulier volstrekt niet de bedoeling heeft, om de moeder opzettelijk van den doop van haar kind uit te sluiten.

Maar het spreekt vanzelf, dat daarmede de vraag nog niet beantwoord is, hoe het komt, dat de Gereformeerden in den eersten tijd bij den Kinderdoop alleen van den vader spreken en over de moeder een diep stilzwijgen bewaren.

Er is tot dusver wel aangewezen, dat de tegenwoordig door velen aangenomen verklaring van dit spraakgebruik niet deugt; maar er is nog niet gezegd, wat dan de ware en juiste verklaring is van dit onloochenbaar en opmerkelijk feit.

Gelijk men zich uit de voorafgaande artikelen herinneren zal, werd de doop in de Christelijke kerk op zeer verschillende tijden bediend. In de dagen des Nieuwen Testaments had hij dikwerf terstond na eene korte belijdenis des geloofs in het open veld en buiten de vergadering der geloovigen plaats. Later, toen een steeds grooter aantal van Heidenen tot het Christendom overging, werd hij na een proeftijd van soms drie jaren, en dikwerf vooral op hooge feestdagen bediend. Toen de Kinderdoop algemeen in gebruik kwam, werd deze op den achtsten, of den veertigsten of op een vroegeren of lateren dag na de geboorte bediend. Er heerschte te dien opzichte groote verscheidenheid.

Maar langzamerhand kwam in de kerk de gedachte op, dat de doop de deur des heils en de poort der zaligheid was. De doop werkte de wedergeboorte. En deze beschouwing had natuurlijk ten gevolge, dat de kinderen zoo spoedig mogelijk na de geboorte gedoopt moesten worden, en dat, als er geen geestelijke aanwezig was, de doop in geval van nood door een leek bediend mocht worden. Aan den doop hing de zaligheid. En verloren ging, wie ongedoopt stierf.

De gewoonte, om het kind zoo spoedig mogelijk na de geboorte te doopen, is opgekomen onder invloed van en hangt historisch samen met de Roomsche leer van de volstrekte noodzakelijkheid van het sacrament voor de zaligheid.

In de Middeleeuwen was het daarom gebruikelijk, dat een kind zoo spoedig mogelijk na de geboorte, liefst nog op denzelfden dag gedoopt werd. Dat gebruik bestond algemeen in de dagen der Reformatie. En de Hervormers zagen geen enkele reden, om dit gebruik af te schaffen. Zij lieten het bestaan. Zij eerbiedigden het. Zij wilden geen minachters van het sacrament heeten, en konden daarom ook niet bepalen, dat de doop bij de kinderen tot lateren tijd moest worden uitgesteld. Welk Gereformeerde zou zoo iets voor zijne rekening durven nemen? Te minder wilden onze vaderen dat, wijl zij anders allicht den schijn op zich hadden geladen, dat zij min of meer met het gevoelen der Wederdoopers instemden.

En toch, dat was het geval geens zins. Kinderen van geloovigen waren van het eerste oogenblik van hunne geboorte af in het verbond der genade begrepen. Zij waren in dat verbond geboren, ja zij behoorden tot dat verbond reeds, voordat zij het levenslicht aanschouwden. En daarom hadden zij, als kinderen des verbonds, recht op den doop terstond bij hunne geboorte. Waarom zou men uitstellen, eene weldaad te ontvangen, waarop de Heere naar zijne belofte reeds terstond bij de geboorte het recht gegeven had?

Van deze gewoonte, van deze onderstelling gingen de Gereformeerden uit, als zij bij den doop der kinderen alleen van den vader spraken en erop aandrongen, dat de *vader* bij den doop van zijn kind tegenwoordig zou zijn.

Tegen dit gevoelen van de Gereformeerden is weinig in te brengen. Zij hebben heel verstandig gedaan, met dit gebruik van vroegen doop te bestendigen, omdat zij anders allicht door de Roomschen van minachting van het sacrament waren beschuldigd.

Als de Gereformeerden in onzen tijd dan ook in dezen zelfden geest spraken en handelden, dan zouden zij zeker weinig tegenspraak te wachten hebben. Er bleef dan altijd nog een onderscheid, n.l. dat de Gereformeerden in de zestiende eeuw het gebruik van den vroegen doop allerwegen aantroffen en hoegenaamd geen reden zagen, om dat gebruik te wijzigen en den doop opzettelijk eenige dagen of weken te verschuiven. Thans echter was het gewoonte geworden, om de kinderen enkele weken na de geboorte te laten doopen, wanneer de moeder hersteld was en bij den doop tegenwoordig kon zijn.

Handelend in den geest der vaderen, had men zich dus de vraag moeten stellen: is deze langzamerhand opgekomen gewoonte zoo verkeerd, dat men haar beslist veroordeelen en tot het gebruik der vaderen terugkeeren moet? En wie weet, wat dan het antwoord ware geweest.

Maar die vraag werd zelfs niet gesteld. Het feit werd geconstateerd, dat de Gereformeerden in vroeger tijd den doop aan de kinderen zeer spoedig na de geboorte hadden bediend, voordat de moeder hersteld was en erbij tegenwoordig kon zijn. Tegenwoordig was dat anders. En dus was de tegenwoordige gewoonte verkeerd. Ze getuigde van minachting van het sacrament; zij was eerst opgekomen na het Synodaal Genootschap van 1816; ze was eene groote zonde voor God. En daarom moest zij zoo spoedig mogelijk door het oude gebruik vervangen worden.

Ziedaar het groote onderscheid tusschen de reformatie der zestiende en die der negentiende eeuw. De eerste leefde uit een eigen beginsel en schiep nieuwe vormen, indien het noodig was; of ook liet zij het oude bestaan, als haar beginsel er niet door geschaad werd. Maar de tweede copieert; zij vertrouwt zichzelve niet en is alleen sterk, wanneer zij nabootst en op het gezag van de vaderen zich beroepen kan.

Daarom is er plaats voor de vraag, of de Gereformeerden van vroeger tijd, indien zij in onze dagen geleefd en onze toestanden aanschouwd hadden, ook zoo reformeerend zouden zijn opgetreden, als sommigen nu hebben gedaan? Of met andere woorden: als de Gereformeerden van vroeger tijd waarschuwden tegen het uitstel en aandrongen op het spoedig laten bedienen van den doop, onderstelden zij dan dezelfde toestanden, als die wij heden ten dage kennen, of waren die in hun tijd gansch andere?

Daarop kan het antwoord nu geen oogenblik onzeker of twijfelachtig zijn. De wanorde en ongeregeldheid in de practijk van den doop kende hier te lande in de zestiende en ook in de zeventiende eeuw schier geen grenzen. Men kan er zich thans haast geen voorstelling van maken, hoe vreemd het met den doop der kinderen toeging.

Ten eerste waren er velen, die nog hingen aan de Roomsche religie en die in elk geval er nog op gesteld waren, dat hun kind na de geboorte zoo spoedig mogelijk gedoopt werd, opdat het, ingeval het eens sterven mocht, niet van de zaligheid verstoken zou zijn. Zij zochten dus de eerste de beste gelegenheid, om het gedoopt te krijgen. Als er geen Gereformeerd predikant was, dan namen zij tot een Roomschen geestelijke of een rondzwervenden monnik of een leek de toevlucht. Indien de vader hiervoor niet zorgde, dan deden het de getuigen.

Ten andere waren zeer velen met de Doopersche dwaling bevangen. Zij wilden van geen Kinderdoop weten, of maakten er in elk geval hoegenaamd geen haast mede, om den doop aan hunne kinderen te laten bedienen.

En eindelijk was er ook eene groote groep van lichtzinnigen en onverschilligen, die aan de sacramenten weinig of geen waarde hechtten en daarom den doop gedachteloos van dag tot dag en van maand tot maand en zelfs van jaar tot jaar uitstelden.

Dat dit de toestand was, blijkt overtuigend uit de Handelingen der Kerkelijke vergaderingen.

BAVINCK.

GEDOOPT, DUS BEHOUDEN?

In vollen ernst komt de vraag tot ons, of naar onze meening alle gedoopten wedergeboren zijn en dus onfeilbaar eenmaal de eeuwige zaligheid beërven zullen.

Op zulk eene vraag dient duidelijk en ondubbelzinnig en met woorden, die voor geen tweeërlei uitlegging vatbaar zijn, geantwoord te worden, dat zulk eene leer niet alleen door ons nooit is omhelsd, maar ook lijnrecht met de Schrift, met de Gereformeerde belijdenis en met de dagelijksche ervaring in strijd is.

Breed betoog is niet noodig. De H. Schrift leert klaar en onomwonden, dat niet de doop maar het geloof behoudt. Niet allen zijn Israël, die uit Israël zijn. Niet de kinderen des vleesches, maar de kinderen der belofte worden voor het zaad gerekend. Die is niet een Jood, die het in het openbaar is, noch die is de besnijdenis, die het in het openbaar in het vleesch is; maar die is een Jood, die het in het verborgen is, en de besnijdenis des harten, in den geest, niet in de letter is de besnijdenis. Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. Er is altijd kaf onder het koren. Er zijn kwade visschen in het net. Er zijn kwade ranken aan den wijnstok. Er gaan uit de gemeente uit, die niet tot haar behoorden, die afvallig werden en de tegenwoordige wereld liefkregen.

De Nederlandsche Geloofsbelijdenis spreekt niet anders. Zij verklaart uitdrukkelijk, in art. 29, dat er hypocrieten zijn, welke in de kerk onder de goeden zijn vermengd, en intusschen van de kerk niet zijn, hoewel zij naar het lichaam in haar zijn.

En de dagelijksche ervaring leert — ook al onthoudt men zich van alle oordeel over het hart — dat er duizenden gedoopten zijn, bij wie elk kenteeken van geestelijk leven ten eenenmale wordt gemist.

Om al deze redenen is het schier onbegrijpelijk, dat er in Gereformeerde kerken zulk eene vraag, als de bovengenoemde, in ernst opkomen kan.

En toch schijnt het, alsof sommigen inderdaad van meening zijn, dat alle gedoopten wedergeboren en dus behouden zijn voor de eeuwigheid.

Eigenlijk zouden zij dan moeten gelooven, dat alle gedoopten, niet alleen in de Gereformeerde kerken maar ook daarbuiten in alle andere kerken, wier doop door de onze wordt erkend, eenmaal bij hun sterven ten hemel zullen ingaan.

Want indien men dit alleen gelooven wilde van hen, die in de Gereformeerde kerken gedoopt zijn, zou men daarmede deze kerken verheffen tot de alleenzaligmakende, hetgeen zij niet zijn en niet willen wezen.

Zoo ver denkt men dan echter gewoonlijk niet door; men beperkt zijn gezichtskring tot de gedoopten in de Gereformeerde kerken en leert van hen, dat zij allen wedergeboren zijn en eenmaal zalig worden.

Zij komen er daarom tegen op, dat de dienaar des Woords ook maar een oogenblik in zijne prediking onderstelle, dat er onder de gedoopten ook onwedergeborenen kunnen zijn; dat hij ernstig aandringe op zelfonderzoek en zelfbeproeving; dat hij krachtig opwekke tot geloof en bekeering.

Liefst denken we hierbij aan onkunde en misverstand, aan eene verwarring van het *feit*, dat wij te erkennen hebben, en de *gedragslijn*, waarnaar de kerk hare leden heeft te behandelen.

Het is volkomen waar, dat de kerk niet over het hart oordeelen kan en mag. Zij mag alleen rekenen met belijdenis en wandel. En wie niet in leer en leven met het geloof in tegenspraak komt, heeft zij naar het oordeel der liefde als een geloovige te beschouwen, tot het gebruik der sacramenten toe te laten en aan geen kerkelijke tucht te onderwerpen.

Maar al is er dus over de *gedragslijn* bij de kerkelijke handelingen geen verschil; daarnaast blijft op grond van Gods Woord en overeenkomstig onze Gereformeerde belijdenis het *feit* onaangetast staan, dat in de kerk onder de goeden de hypocrieten zijn vermengd, die van de kerk niet zijn, hoewel zij naar het lichaam in haar zijn.

Op dit punt moet er klaarheid zijn, en, naar blijkt, meerdere klaarheid komen. Wij moeten in dit opzicht elkander duidelijk verstaan. Alle dubbelzinnigheid moet hierbij vermeden en alle misverstand uit den weg geruimd worden.

Er hangt voor het karakter der prediking, voor de toekomst van de Gereformeerde kerken, voor den wasdom van het geestelijk leven, voor de behoudenis van zondaren veel te veel van af.

Er is een richting — zoo schreef dezer dagen iemand — die me gevaarlijk voorkomt, wijl ze de vraag: hoe staat het met ons voor de eeuwigheid? allengs meer terzijde stelt. Welnu, als dat gevaar bestaat, dan moet het onder de oogen gezien en met ernst ertegen gewaarschuwd worden.

BAVINCK.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Die neiging tot moraal, in de modepreeken van den tegenwoordigen tijd sterk uitkomende, staat m.i. ook in verband met de heerschappij der wijsbegeerte, met name van het materialisme en Darwinisme, over het Christelijke dogma in het algemeen en het Calvinistische in het bijzonder.

Wat thans den toon aangeeft in het leven, is het stoffelijke; of eigenlijk alles wat behoort tot hetgeen is geschied, vóór de mensch sterft. Of er daarna nog iets is en wat dat is, daarover mag men een oogenblik nadenken, maar tot een conclusie leidt dit denken, in de toongevende kringen, niet.

De moderne moraal is, in den grond, gezondheidsleer. Niet alleen de zielsziekte, maar alle geestelijke verschijnselen acht men te wortelen in de stof. Dus ook den godsdienst. De regeerders en de opvoeders der volken moeten wel met den godsdienst, als verschijnsel, rekening houden. Het bestaat. En het heeft bestaan van de vroegste tijden af. Het met één slag te vernietigen gaat niet. Men zorge slechts, dat het zoo weinig mogelijk invloed uitoefene op het publieke leven, dat het de politiek, de wetenschap, het recht enz. niet beheersche, en dringe het terug naar het terrein van 't private leven.

Wat bevorderd moet worden, is eigenbelang, onder de leus van het *algemeen belang*. Deze opvatting is, waar men thans zijn oogen richt, in geheel de beschaafde wereld, overal dezelfde. En dat algemeen belang gaat óf buiten den godsdienst om, óf het stelt den eisch, alle private meeningen, alle overtuigingen te doen zwichten voor hetgeen als van algemeen belang beschouwd wordt.

De vraag wat zedelijk of onzedelijk is, wordt dan ook gaandeweg moeilijker te beantwoorden. De regel, de wet, die voor allen geldt, of wier geldigheid door allen erkend wordt, ontbreekt.

Nu blijft nog wel over de ingeschapen wet (Rom. 2 : 14, 15), maar het blijkt, uit de geschiedenis van den dag, dat de regeerders der volken óf zelfs deze wet niet meer voelen, óf reeds in den toestand gekomen zijn, waarin de waarheid door ongerechtigheid wordt ondergehouden.

Voor de Zuid-Afrikaansche staatslieden is het waarschijnlijk gelukkig, dat zij een anderen blik op de politiek en de Mogendheden hebben dan ik. Een staatsmansoog ziet ook anders dan het oog van een kleinen burger. En voor een Engelsch gewoten is het niet onzedelijk maar roem- en eervol, dat een leger van 300,000 soldaten bijna twintig duizend landbouwers kan dooden of wonden, en zich meester kan maken van hun land.

Voor eenige weken ontving ik uit Amerika een groote, geheel in goed Nederlandsch geschreven courant: *de Grondwet*. De geheele inhoud was gewijd aan de presidentsverkiezing en aan het betoog om den fungeerenden president en niet diens tegenstander te kiezen. Heel de toestand der wereld werd er in besproken. Zelfs nog met een beetje sympathie voor de Boeren. Maar de conclusie was toch, dat de tegenwoordige Regeering moest gehandhaafd blijven, omdat dit het meest in 't *stoffelijk belang* was van de Ver. Staten.

Deze Hollandsche Amerikanen gelooven zeker, in het algemeen, nog aan de goddelijke zedenwet. Maar zij gelooven ook aan de macht van den dollar. En dus ...

Waarschijnlijk zal het gebed en de dankzegging, op den jaarlijkschen, door de Overheid uitgeschreven, bid- en dankdag, er niet onder lijden.

En de politiek van Cajafas schijnt nog altijd de verstandigste geacht te worden; ik meen de bekende uitspraak: het is beter, dat één mensch sterve, dan dat het geheele volk verloren ga.

Noem het nu, zoo ge wilt, zwaarmoedigheid, maar mij is het onmogelijk te gelooven, dat de moderne zedepreeken veranderingen of verbeteringen in dezen stand van zaken en in het groot zullen teweegbrengen. Noch in Amerika, noch in Engeland of Duitschland ontbreekt het aan voortreffelijke zedenpreekers, soms met groote scherpzinnigheid en welsprekendheid toegerust. Maar de heerschende zeden, zoowel in het burgerlijke als in het politieke, schijnen door eene andere macht beheerscht te worden.

Er bestonden zeker gewichtige redenen van staat, en misschien ook redenen van persoonlijken aard, waarom Z. M. de Keizer van Duitschland *Rhodes* wel maar *Kruger* niet ontvangen kon.

Wat baten zedepreeken tegenover zulke redenen?

Toch acht ik het een zeer te waardeeren verschijnsel, dat het rechts- en waarheidsgevoel onder de volken, in onze dagen, zoo luide en krachtig spreekt tegenover de Regeeringen. De philosophieën veranderen met de mode; maar de mensch blijft. De mensch die *van nature* doet de dingen, die der wet zijn, betoonende, dat het werk der wet geschreven is in zijn hart.

Ik kan het dan ook zoo goed begrijpen, dat er onder de jongere ambtgenooten zijn, die, met kracht en toewijding, naar de moraal zich wenden. Niet met verwaarloozing van het dogma, maar juist op grond er van, die de Ethiek, én wetenschappelijk én practisch, in Gereformeerden zin willen beoefenen. Zij zien en voelen de nooden van den modernen tijd, en hun oog is niet gesloten voor het zakken van het peil des Christelijken levens, ook in de Gereformeerde kringen en bij de belijders der waarheid in het algemeen. Het ontgaat hun niet, dat van alle kanten en uit alle richtingen het trompetgeschal gehoord wordt, om op te roepen tot den heiligen krijg tegen allerlei heerschende zonden, en ze stellen de vraag, of de Gereformeerden alleen stil moeten blijven zitten en, in zelfvoldaanheid over het hebben van des Heeren tempel, zoetelijk mogen indommelen, terwijl het woord des Heeren zoo luide ons toeroept: Waakt! Waakt!

Met deze gevoelens bezield, slaan die broederen het boek der Vaderlandsche Kerkgeschiedenis open, en daar lezen zij van het verval der Gereformeerde kerken, beginnende met het verval der zeden en de verslapping van de practijk der godzaligheid. Daar ontmoeten zij een reeks van eerbiedwaardige mannen, van *Amesius* af tot *Brakel* toe, die allen uit der kele geroepen hebben om den huize Jacobs zijn zonde te verkondigen, en de bazuin geblazen hebben te Sion, om Jeruzalems inwoners hun ongerechtigheid bekend te maken, en te verkondigen, dat de Heere een twist heeft met zijn volk, en dat Hij brullen zal als een leeuw, totdat zij zichzelven schuldig kennen.

En in het midden van deze achtbare mannen zien ze de eerbiedwekkende figuur van *Gijsbertus Voetius*, den denker en practicus, die de splinterigste philosophisch-dogmatische kwesties uitploos en ontwarde, tot het einde toe; den reus in het Gereformeerde kerkrecht; den heldhaftigen strijder tegen Cartesius en zijn school, en die, onder de bedrijven door, de teederste roerselen van het genadeleven beschreef, de fijnste conscientiegevallen behandelde, en daarbij nog den tijd vond om aan de huismoeders den raad te geven, op Vastenavond geen pannekoekjes voor de kinderen te bakken, wijl zulks te veel herinnerde aan de Paapsche superstitie.

Zij bevinden zich dus in goed gezelschap, de broeders die ook voor onzen tijd aandringen op een vroom leven, een leven van soberheid en zelfverloochening; aandringen op de realiseering van het dogma in de practijk der godzaligheid. Ook zij onderschatten niet de gemeenschap der kerk. Ook zij willen heiliging van elk terrein des levens. Ook zij ondergingen den invloed van de sociale evolutie, meer wellicht dan nog tot hun bewustzijn doordrong. Ook zij beweren het ascetisme en alle ongezonde mystiek te willen vermijden. Maar zij willen beginnen bij het begin, bij den persoon, die belijdt, die den naam des Heeren noemt, en dus geroepen is, afstand te doen van ongerechtigheid.

Zoo gaan zij eenigszins een anderen kant uit dan die het, in hunne prediking, bij het dogma laten, en alle ziel tot gehoorzaamheid aan het dogma oproepen.

Met het oog nu op deze dingen voorzie ik, in de toekomst, ook strijd in onze kerken.

Volgens Ds. *Wijers*, te Batavia, loopen we, in de eerste twintig eeuwen, geen gevaar om door leervrijheid ontrust te worden, maar zijn we nu reeds in het bezit van „krakeelvrijheid".

Deze vrijheid heeft echter reeds in de dagen der Apostelen bestaan, en zelfs geen Generale Synode van „de Gereformeerde kerken in Nederland" zal deze vrijheid kunnen bannen. De Synode van 1896 althans heeft het niet kunnen doen, en ik vrees, dat menig jeugdig ambtgenoot nog wel eens bij de puinhoopen van zijn idealisme zal moeten weenen.

Moge dan hun, en ook ons ouderen, het geloof en de hope vermenigvuldigd worden, die *Voetius*, in zijn tijd, deden zeggen: Het is een wolkje, het zal overdrijven!

Met broedergroete,

T.t.

W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

Tegenover de hooggaande golven van sympathie onder de volkeren voor de zoozeer lijdende en immer voortstrijdende Burgers in *Zuid-Afrika*, blijven de Regeeringen koel als ijsmassa's, en men kan er zich, helaas, zeker van houden, dat er thans niets van arbitrage terecht komt. Zelfs in ons land meende men zich zoo strikt aan het incognito van den President te moeten houden, dat President Kruger geen contra-visite van onze Koningin kon ontvangen, al ontving zij hem ook zeer hartelijk te haren paleize en kon de President enkele dagen later met onzen Minister van Buitenlandsche Zaken een half uur spreken aan diens departement. En al mag men ook bij dezen een zeer welwillende houding zonder aarzeling veronderstellen — zijn welbekende voorzichtigheid zal wel zorgen, dat men verre is van zich te branden of zelfs een krachtig diplomatiek verzoek tot andere Regeeringen te laten uitgaan. Daar is voorhands geen hoop op arbitrage!

Men herinnere zich de vage belofte van Frankrijk; men hoore wat Maandag in den *Duitschen* Rijksdag is gezegd door den invloedrijken Rijkskanselier. De afgevaardigde Von Settler besprak de troonrede en de Buitenlandsche Staatkunde. Hij sprak daarover zijn volkomen tevredenheid uit. „Maar één zaak raakt in deze dagen het hart van zeer veel Duitschers, ging hij voort: de houding tegen de Boeren. Het Duitsche volk ziet in den Zuid-Afrikaanschen oorlog een onrechtvaardigen aanval van een geweldige macht tegenover een kleine minderheid, die pal staat voor haar nationaliteit.

Maar aan den anderen kant is het de plicht der Duitsche Regeering en van het departement van Buitenlandsche Zaken zich niet te laten leiden door de aanblazingen der sympathie, maar te vragen: Wat mag ik in dit geval doen zonder de belangen van het Duitsche volk te schaden."

„De heer Van Limburg Stirum betreurt het dat aan President Kruger niet de achting is bewezen, die hem toekomt, maar hij is overtuigd, dat de verklaring van den Rijkskanselier alle teleurstelling daarvan zal wegnemen."

„De Rijkskanselier Von Bülow verdedigde de houding van de Duitsche Regeering tegenover President Kruger. Frankrijk heeft Kruger wel veel ovaties gebracht, maar verder niet. De Regeeringsbelangen mogen niet opgeofferd worden aan persoonlijke sympathieën. Hij wil Duitschland niet in den toestand brengen uitgedrukt door Schiller in de dichtregelen:

Doch ach, schon auf des Weges Mitte,
Verlieszen die Begleiter mich.

Kruger's komst naar Berlijn zou niets gebaat hebben, haast misleiding geweest zijn. Onthouding was beter bij alle sympathie. Engeland wil geen bemiddeling, en toch — ze moet van beide partijen uitgaan. Interventie zou het begin van een Europeesch conflict. Daaraan mag Duitschland niet mede doen."

Ten slotte sprak de kanselier zich uit over de verhouding tusschen Duitschland en Engeland en verzekerde: „Wij staan onafhankelijk tegenover Engeland. Wij zijn geen haarbreed meer op Engeland aangewezen, dan Engeland op ons. Het Duitsche belang brengt mee in vrede en eendracht met Engeland te leven en daarom zullen wij dat doen. *Wij halen voor geen ander de kastanjes uit het vuur.*"

„Maar Duitschland's belangen moeten ook onaangetast blijven. Wij zullen er voor weten te waken, dat de oorlog geen schadelijke gevolgen heeft voor de Duitsche bezittingen in Zuid-Afrika. Dat is ons recht en van dat recht doen wij geen t i t t e l af!"

En in *Frankrijk* antwoordt men reeds: „Dat de oorlog in Z. Afrika tot geen ander resultaat kan leiden dan tot datgene, wat mannen van gezond verstand, onvermijdelijk hebben geacht, zelfs vóór den aanvang der vijandelijkheden en tijdens den geheelen duur. Zelfs de meest optimistisch-gezinden zullen niet iets ernstigs hopen van Europa of van een ommekeer in de Britsche openbare meening, die de Britsche Regeering kan doen terugkomen op zoo formeel aangekondigde besluiten.

Zij, die uit hoofde van hun gevoelens iets hadden kunnen beproeven, hebben niets gedaan en anderen hebben het voordeeliger gevonden hun onthouding te doen koopen."

Geen wonder, dat in *Engeland* de brutale bende gerust is en voortgaat in Zuid-Afrika met verbranden en plunderen. Slechts was Chamberlain in 't parlement wat meer zoetsappig. Trouwens de verontwaardiging over de *wijze* van oorlogvoeren mag niet te hoog gaan; zóó zal van elders wel ingeblazen zijn. En zelfs de liberalen deden (een enkele uitzondering daargelaten) op de meest weerzinwekkende manier alsof de oorlog Christelijk wordt gevoerd. O geest van Gladstone ontwaak over uwe geestverwanten! Intusschen — de millioenen om den oorlog voort te zetten verkreeg de Regeering reeds. Zij kan voortgaan met haar barbaarschheden. Toch wordt in Engeland eene opgave verspreidt van de gevallen, waarin men alles verwoesten mag. Zij zijn:

1. Alle voorraden, paarden, vee en andere levende have zullen genomen worden van elken Boer, die den eed van onzijdigheid gebroken heeft of wiens zoon op commando is gegaan.
2. Het land moet ontbloot worden van alle levensmiddelen en voorraden, zoodat geen commando er van leven kan.
3. Van ontrouwe landbouwers of van hen, wier vaders of zonen in het veld zijn, moet het vee afgenomen worden zonder betaling of ontvangbewijs.
4. Al het vee af te nemen van hen, die, na de wapenen neergelegd te hebben, op nieuw op commando gaan.
5. De binnengehaalde oogst, die gevonden wordt op de hoeven van burgers, die op commando zijn, weg te nemen of te vernietigen.
6. Alle landbouwwerktuigen zullen weggenomen worden, zoodat bebouwen van het land onmogelijk wordt."

Maar — onze dapperen in Zuid-Afrika gaan voort met den strijd. Uit de Kaap seint men: „Wij zijn er hier bijna nog erger aan toe dan bij het uitbreken van den oorlog. Noordelijk van Kimberley is al het land, dus Bechuana-land, geheel van het Zuiden afgesloten. De spoorweg is over groote stukken vernield en zeer grondig. De Boeren verstaan thans de kunst om den spoorweg zoo te vernielen, dat aan spoedig herstel niet te denken is. Kimberley ondergaat daardoor als het ware een tweede belegering. In het Noord-Westen van den Vrijstaat en het Westen van Transvaal kunnen de Engelschen dan ook zoo goed als niet vechten. Weinig zal het in Europa bekend zijn, dat de Engelschen daar overal terug moesten wijken . . . . De Boeren zijn daar heer en meester, enz." „Uit wraak," gaat de schrijver voort, „verbannen de Engelschen alles . . . . de noodkreet der mishandelen vindt bij de Kaapsche Boeren overal weerklank.

De oorlog kan nog wel 2 jaar duren en men is van oordeel, dat het land toch nooit Engelsch zal worden. Zelfs vele Engelschen deelen deze meening. Een Engelsch officier vertelde den briefschrijver, dat in het vervloekte land slechts Boeren konden leven. Engelschen kunnen er nooit aarden. Hij verwachtte bovendien, dat toch steeds Boeren uit de Kaapkolonie Noordwaarts zouden komen, wien de haat tegen Engeland met de moedermelk is ingegoten en dus zal het land toch Hollandsch zijn. Wie de verhouding in Zuid-Afrika kent, zegt de briefschrijver, moet deze profetie toestemmen."

Nu het zoo lang duurt, beginnen ook de Engelsche bladen te twijfelen of de Wet wel gevangen zal worden. Wij zullen echter pas volkomen gerust zijn, als de Wet tusschen de Caledon en Oranje-rivier uit is, of deze stroomen wat gezakt zijn. Doch — volgens het laatste bericht is de Wet er reeds tusschen uit en op weg naar Reddersburg of Tabanchu, waar hij vrijer is.

En toch ontkent men zijn barbaarschheden! . . .

Ook in Rustenburg komen de Engelschen weer zeer in 't nauw. Ze verloren daar ook een groot konvooi en vele mannen.

Over het conflict (?) van ons land met Portugal werd Dinsdag in onze *Tweede Kamer* dit licht verkregen: De interpellant van Bylandt (Apeldoorn), wijzende op de onverwachte berichten in de dagbladen over de intrekking van het exequator van Consul Pott te Lorenzo Marques door de Portugeesche Regeering en over de wederzijdsche terugroeping der gezanten, achtte kennis van de juiste toedracht der zaak zeer gewenscht. De Minister van Buitenlandsche Zaken, antwoordende, verklaarde zich te moeten bepalen tot de mededeeling der toedracht tot nu toe bekend. Op 19 November ontving de Minister uit Lissabon bericht over de intrekking van het exequator van den heer Pott als Consul van de Zuid-Afrikaansche Republiek te Lorenzo Marques en dat de Portugeesche Regeering ook plan had zijn exequatur als Nederlandsch Consul in te trekken, indien de Nederlandsche Regeering zulks niet deed naar aanleiding van de klachten tegen den heer Pott, berustende op het feit, dat reeds eenige maanden te voren de heer Pott was veroordeeld wegens het toelaten van goederen op Transvaalsch gebied. De Minister heeft onzen gezant te Lissabon opgedragen inlichtingen te vragen en het bleek dat het bewuste feit zich heeft voorgedaan. De Minister heeft echter aan de Portugeesche Regeering voorgesteld van het aan den heer Pott verleend buitenlandsch verlof gebruik te maken om de zaak te onderzoeken, en voor zich vroeg onze Regeering 3 maanden uitstel tot nader overweging.

Uit nadere toelichting van onzen gezant te Lissabon, meende de Minister te mogen opmaken dat de Portugeesche Regeering deze voorloopige schikking goed vond. Daarna bleek echter, dat de Portugeesche Regeering bleef aandringen op intrekking van het exequatur onzerzijds. Zij van haar zijde kon niet langer wachten. Of dit het gevolg was van nieuwe klachten, kan de Minister thans niet beslissen. De Minister heeft toen den gezant gezegd, dat intrekking van het exequator thans niet in overeenstemming was met de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Portugal en Nederland. Toch is intrekking geschied en daarna heeft de Minister onzen gezant Van Weede verzocht hier te komen om inlichtingen te geven. De Portugeesche Regeering heeft insgelijks zoo gedaan en de heer Pott komt inmiddels ook hier."

Zie daar alles. De houding van Portugal wordt, natuurlijk door de Engelschen niet — algemeen afgekeurd. Mocht nu dit conflict maar de zaak der Republieken nog in goede richting aan 't rollen brengen!

NOORDTZIJ.

Dingaansdag, 16 *December*.

Nu vele Zuid-Afrikaansche bannelingen en ook President Kruger dien nationalen biddag helaas niet in hun eigen land kunnen houden, wordt door sommigen voorgesteld: *Zondag* 16 *December* in geheel Nederland de nooden dier stamverwanten den Heere weder in den gebede op te dragen. De Kerkbode der Gereformeerde kerken te Rotterdam zond daartoe een opwekkend woordje rond.

—

Kerstgaven voor de arme Zondagscholen in den Zuidoosthoek van Friesland.

Met innigen dank ontvangen, van Mej. Wed. Westerveld Jacob van Lennepsstraat Amsterdam f 2,50, van Ds. Breukelaar te Bodegraven uit de catechizatiebus f 5, van A. F. A. te Groningen door hare vriendelijke bemoeiing verzameld f 4, van N. N. te Groningen voor kleeren een Muntbiljet van f 10, van Mej. E. Ruijsenaar Bax te Zevenbergen f 5, van C. Korpershoek te Vlaardingen van de Geref. Zondagschoolvereeniging f 12. Van Mej. C. B. en eenige vrienden te den Haag een mand met nieuwe en gedragen kleederen, van J. Bijsterborgh te Schipluiden een doos met verschillende winkelartikelen voor kinderen, van H. A. de Vos te Tiel een postpakketje met een paar kinderkousen, van Ds. Breukelaar te Bodegraven een postpakket met kerstboekjes en traktaten van Filippus.

Duizendmaal dank geliefde gevers, het gaat zoo goed. Maar ach, dat men ons nog meer helpe. Er is veel noodig, zal men eenigszins in het gebrek en de ellende voorzien. Dus help ons, volk van Nederland. De Z. O. h. van Friesland is de wondeplek van ons Vaderland.

Uw vragende Broeder en Vriend,
J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud, Heerenveen, 10 Dec. 1900.

—

Scheurkalenders in de Kazerne

Van H. S. te Z. . . . f 2,50.

Door G. Vetten, Dordrecht: uit dankbaarheid door eenige miliciens, bijeenverzameld in de kazerne . . . . f 1,40.

Van D. A. van Steenis; Vrijhoeve-Capelle . . . . . f 1.

Uit Dordrecht, gelijk uit enkele garnizoensplaatsen meer, ontvangen we telken jare een bijdrage waardoor men toont den arbeid van „Filippus" te waardeeren. De meeste comité's en vaders van Militaire Tehuizen echter willen wel Kalenders ontvangen, hoe meer hoe liever; maar schijnen te meenen, dat ze niets voor „Filippus" behoeven te doen.

En Burgers én Militairen zullen gaarne iets afzonderen om dezen belangrijken arbeid te steunen, zooals we, ook in circulaires, daar meermalen op gewezen hebben; het schijnt echter aan doovemansdeuren geklopt te zijn.

Van harte hopen we, dat dit mag ophouden; en het uitnemend voorbeeld van sommigen, waarvoor we hartelijk danken, meer algemeen worde gevolgd.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 9 Nov. 1900.

Buitenlandsche Kerken.

China. Veel licht wordt over de Chineesche kwestie nog niet ontstoken. Gelukkig, dat het niet op onzen weg ligt daarover te schrijven, want voor een gewoon mensch, die niet in de hoogere politiek ingewijd is, blijft er zooveel duisters, dat men zich geen juiste voorstelling vormen kan. Dit kunnen wij er wel van zeggen, dat wij met de Chineesche evenals met de Zuid-Afrikaansche gruwelen voor oogen meer dan ooit die hoogere politiek verfoeien als een werk der duisternis.

Hoewel de mannen, die aan deze politiek doen, als de ex-Consul van Duitschland in China Brandt en in Engeland ex-Minister van Buitenlandsche Zaken Salisbury en anderen, de oorzaak van de Chineesche troebelen aan de Zending wijten, blijkt het meer en meer, dat die beschuldiging onrechtvaardig is.

Dr. Otte, zendeling-arts van de Gereformeerde kerk in N.-Amerika te Amoy schrijft, dat de haat der Chineezen niet tegen de zendelingen maar tegen de vreemdelingen uitgaat en voor zoover de zendelingen mishandeld en gedood worden, geldt hun dit als vreemdelingen. Hij deelt tot bewijs hiervoor mede, dat de Chineezen ergens een vreemdeling gevangen genomen hadden met het doel, om hem te dooden, maar toen zij ontdekten, dat hij een zendeling was, hem terstond losleten.

Hij deelt mede, dat in Amoy alles rustig was en ook de Overheid alles gedaan heeft om den vrede te bewaren, maar dat de onlusten er begonnen, toen de Japanners matrozen en kanonnen aan wal gebracht hadden. Zij deden dit, omdat een huis afgebrand was, dat zij kort te voren tot een Boeddhisten-tempel ingericht hadden. Algemeen werd echter geloofd, dat de Japansche priesters zelf het huis in brand hadden gestoken. Daardoor zocht men dus aanleiding te vinden, om Amoy te bezetten, en alzoo geheel de provincie Foehkien in hun bezit te verkrijgen, wat zij reeds lang begeerd hebben, want de Japanners hebben in vele plaatsen sedert geruimen tijd Shinto- en Boeddhisten-godsdienstoefeningen geopend en scholen voor het Engelsch opgericht. Vooral dit laatste is eigenaardig en bewijst, de overeenstemming tusschen Engeland en Japan. Voor de Engelsche Regeering schijnt alles geoorloofd. Gelijk zij in Zuid-Afrika de Kaffers tegen de Boeren wapent, zoo gebruikt zij de Japanners, om haar doel in China te bereiken, en dan durft Salisbury nog zeggen, dat de Zending de eerste oorzaak is van het Chineesche bloedbad.

Over deze beschuldiging heeft de *„Christian Herald"*, het orgaan van de Amerikaansche Board, het oordeel van onderscheidene hooggeplaatste staatslieden, die in China verkeerd hebben, gevraagd. De antwoorden zijn alle daarin eenstemmig, dat de zendelingen niet verantwoordelijk zijn voor het oproer, en de meerderheid der Chineezen zich tegen hen en hun werk niet verzet. Zij logenstraffen alles, wat aan de zendelingen en hun werk ten laste gelegd wordt, ook het gezegde van Salisbury, dat eerst de Zending daarna de Consuls en dan de kanonneerboot de verantwoording van deze gruwelen draagt. Op dit laatste heeft Harrison, ex-President van de Ver. Staten zeer scherp geantwoord: „indien de gevolgtrekking van Lord Salisbury juist is, valt de schuld nog niet op de zendelingen maar op de *eerste Ministers*."

In de drie noordelijke provincies Chihli, Shansi en Shan-toeng en in het aangrenzende Mandschoerei, dat eigenlijk geen provincie van het groote Chineesche Rijk is, omdat het eenige zelfstandigheid heeft, is de vervolging der vreemdelingen het hevigst. Volgens de opgave van den Amerikaanschen Consul Goodnow zijn daar 34 Engelsche en 22 Amerikaansche zendelingen vermoord; wat van de 37 overigen geworden is, weet men nog niet.

Het getal Roomsche zendelingen, dat omgebracht is, moet nog grooter zijn, hoewel daarvan nog geen opgave gedaan is. Dat het verlies der Roomsche Zending grooter is, komt eensdeels daarvan, dat het getal Roomsche Zendingspriesters en Zendingszusters grooter is in Noord-China dan dat der Protestanten en anderdeels, omdat de bevolking hen meer dan de Protestanten haat, omdat zij zich meer met regeeringsaangelegenheden bemoeien en medewerken tot onderdrukking van het volk. Vooral wreekt zich de bevolking, omdat zij voor eenige jaren wegens den moord op twee priesters een groote geldboete moest betalen en twee prachtige z.g.n. verzoeningskerken moest laten bouwen. Hoeveel Chineesche Christenen gedood zijn is nog niet te zeggen; men zegt, dat het in duizenden loopt.

In de zuidelijke provincies bepaalt zich de vervolging nog tot het verwoesten van eenige Zendingsstations. Tot hiertoe is gemeld, dat daar van de Londensche Zending 14, van de Amerikaansche 4 en van de Berlijnsche 3 stations vernield zijn. Het staat te vreezen, dat het hierbij niet gebleven is of blijven zal, omdat in den laatsten tijd verontrustende berichten ingekomen zijn uit de provincie Kwantoeng, waar de Duitsche Zendingsgenootschappen de meeste posten hebben.

Het verwondert ons natuurlijk niet, dat de Zending ook vijandschap heeft opgewekt, omdat de prediking van Christus, den gekruisigde, den Jood een ergenis en den Griek een dwaasheid is. Met het oog hierop heeft een zendeling gezegd, dat al bleek het, dat de Zending alleen de schuld droeg van alle troebelen in China, dit geen reden mag zijn, om den Zendingsarbeid te staken.

Dit is juist gezegd. De vijandschap tegen het Evangelie mag er niet toe leiden, dat men zich uit eenig land terugtrekt. De zendelingen zien slechts toe, dat zij zich onthouden van gemeenschap met den koopman en den veroveraar. Om van de Roomsche priesters te zwijgen, hebben wij hier vooral het oog op Engelsche zendelingen, onder wie er zijn, die maar al te veel de veroveringspolitiek van Engeland bevorderd hebben. Daarvan zijn vele voorbeelden; het is in Zuid-Afrika op al te droeve wijze in den laatsten tijd aan het licht gekomen. Maar ook de Amerikaansche en Duitsche zendelingen hebben daarvoor te waken, omdat de booze annexatiegeest de regeeringen van deze landen heeft aangegrepen.

Wanneer de zendelingen zich buiten deze zaken houden en alleen arbeiden, om het Evangelie van Christus onder de Heidenen te brengen, dan is het hun een eere, als de vijandschap bij wijlen tegen hen ontwaakt, maar het is hun een schande, als dat het gevolg is van hun bemoeiingen met staatkunde of handel of wat dies meer zij. Wij hopen om de personen der zendelingen maar vooral om de zaak der Zending, dat zij in China lijden als Christenen om Christus' wil en niet omdat zij zich met wereldsche zaken inlieten.

9 Nov. 1900. SCHOLTEN.

De *Semaine religieuse* haalt het volgende aan uit de werken van Nietzsche, (den onlangs in zijne jarenlange krankzinnigheid gestorven Duitschen professor, die tot de Godtergendste uitspraken kwam,) om te bewijzen, dat het Schriftwoord waar is: „Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden . . . . ."

„Heel mijn leven heb ik een man gezocht, die boven mij stond. Ik wil mij niet vergelijken met Wagner maar, alle kwestie van talent opzij latende, behoor ik tot een oneindig hoogere verstandsorde. Van alle Europeanen, die leven, of die ooit geleefd hebben, heeft niemand een zoo groote ziel als de mijne. Noch Plato, noch Voltaire, noch Goethe evenaren mij in vlucht van gedachten. Ik zou de Buddha van Europa hebben kunnen worden, een wedergekomen Buddha bijvoorbeeld . . . . . Ik ben thans het toppunt van allen intellectueelen arbeid in Europa . . . . ." — Ten onzent ligt Douwes Dekkers levensgeschiedenis in deze woorden tot zijne vrouw: „Neen Tine! Ik ben te groot; ik sta te hoog; ik kan immers meer en beter dan afhankelijk te blijven van zulk eene regeering!" Enz.

—

Tegenover het oordeel, dat onder de Chineesche Christenen vele z.g. „Rijst-Christenen" of „Bro d-Christenen" zijn, noemt men verscheidene gevallen van standvastigheid, die onder deze slachtoffers der laatste Chineesche bloedbaden voorkomen. Zekere zwakke vrouw, die gemarteld werd, riep hare beulen toe: „Ik zal mij liever het hoofd laten afsnijden, dan Jezus Chistus verloochenen!"

—

Op de sluitings-réunie van het Internationale Roomsche Congres te Parijs verklaarde de Jezuiet Gaudeau, dat er tegenwoordig 35.000 monniken en 125.000 nonnen in Frankrijk zijn. Deze onderwijzen meer dan twee millioen kinderen en jongelieden, namelijk het derde deel van deze in geheel Frankrijk.

—

Op de Conferentie te Burslem collecteerde men voor het Engelsche XXste Eeuwfonds 40.000 guinjes (f 12.60). Bovendien beloofde een aanwezige 27,000 guinjes. Een ander verhoogde zijne bijdrage van 700 tot 5000 guinjes.

†.

Gereformeerd Traktaat-Genootschap „FILIPPUS".

WERKEN TERWIJL HET DAG IS.

JOH. 9 : 1—4.

Toen de Heere Jezus op zekeren tijd den tempel had verlaten, ging Hij voorbij een mensch, die van zijn geboorte af blind was geweest.

De discipelen aan een gevestigde volksmeening vasthoudende, deden nu de vraag, wie gezondigd had, die blinde man of zijne ouders; waarop de Heiland antwoordde: „Geen een van beiden; maar die man is zoo ongelukkig, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden". En onmiddellijk laat Hij er op volgen: „Ik moet werken de werken desgenen, die Mij gezonden heeft, zoolang het dag is; de nacht komt, wanneer niemand werken kan". Volgens onze geachte Kantteekenaren bedoelde Hij met den nacht: „den dood, na welken, gelijk niemand kan doen, hetgeen zijn beroep in dit leven aangaat, alzoo zal Ik na mijnen dood dusdanige werken zelve op de aarde niet meer doen."

Onmiddellijk voegde de Heere dan ook de daad bij het woord: Hij spoog op de aarde, maakte slijk uit dat speeksel, bestreek daarmee de oogen des blinden, beval hem zich in het badwater Siloam te wasschen, en gaf hem op wonderdadige wijze het gezicht weder.

Is de Heiland naar het woord van Petrus ons ten exempel gegeven, opdat wij zijne voetstappen zouden drukken; dan hebben ook wij te beseffen, dat de nacht komt, wanneer niemand werken kan, en wij mitsdien moeten werken, zoolang het dag is, de werken desgenen, die ons op aarde gesteld heeft om een bepaalde roeping te vervullen. Wij hebben ter harte te nemen, dat er maar als een schrede is tusschen ons en den dood, en derhalve de gelegenheid tot arbeiden ons zoo spoedig kan worden ontnomen.

Niemand kan zeggen, hoe lang zijn dag nog zal duren; wesbalve wij met alle macht, d. i. met alle naarstigheid en toewijding te doen hebben, wat onze hand zal vinden.

Wij hebben alzoo ijverig te zijn in datgene, wat God ons te doen heeft gegeven ter verwerving van ons dagelijksch brood; maar ook evenzeer hebben wij te werken, zoolang het dag is, in de dingen van het koninkrijk Gods; en daarom ook te arbeiden aan de verspreiding van het dierbaar Woord des Heeren, en aan geschriften, die op dat Woord zijn gegrond.

Neen, ook omtrent de Traktaatverspreiding mogen we niet onverschillig wezen; maar veelmeer ons bewust zijn, dat de Heere ook die kleine zaadkorreltjes gebruikt om vruchten voor het Godsrijk in te zamelen.

Is het niet een bange gedachte om, wanneer straks de nacht komt, te moeten zeggen: „Nooit in mijn leven heb ik een éénig traktaatje verspreid, en nooit één penning er voor uitgegeven."

Is dat niet een onzettende gedachte? En toch vreezen we, dat er duizenden — ik zeg niet eens menschen in het algemeen — maar dat er duizenden belijders der waarheid sterven, die, willen ze eerlijk zijn, zulk eene bekentenis zullen moeten afleggen. Omdat men niet in die dingen leeft, meent men, dat men er ook niet in behoeft te leven; en vergeet intusschen, dat wij geroepen zijn om te zaaien aan *alle* wateren; en dat wij op elke geoorloofde manier hebben te getuigen van den eenigen Naam, die onder den hemel is gegeven.

Of de menschen de traktaatjes zullen aannemen of afwijzen; of zij ze zullen lezen of verscheuren, neen mag ons wel niet om het even zijn; maar mag nog minder ons er toe leiden om hoegenaamd niets te doen. Wij hebben slechts te zaaien; de oogst kunnen wij gerust aan den grooten Landman overlaten; zaaien in den morgenstond, om onze hand in den avond niet af te trekken. Wij hebben te werken, zoolang het dag is, want de nacht komt, wanneer niemand werken kan.

Wie dit dan ook wil betrachten in betrekking tot de Gereformeerde Traktaatverspreiding, die zende zijn bijdragen aan, of late als lid van „Filippus" zich inschrijven bij DEN HEER H. HOOFT Jz. TE ERMELO.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 5 October 1900.

DE 12de CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE.

(*Slot* van nr. 48.)

Punt IX. Wat is er te doen om de Provinciale Vereenigingen van Diaconaat hulpbetoon beter aan haar doel te doen beantwoorden. — Ermeloo,

en punt XV. (Is) diaconale steun in bepaalde ziekten, als krankzinnigen, zenuwlijders, doofstommen enz. (geoorloofd)? — Enschedé,

worden saamgevoegd. Zeer wordt er op aangedrongen, dat men kome tot oprichting van Classicale of Provinciale kassen voor hulpbetoon op het gebied der barmhartigheid, doch altijd langs kerkelijken weg. Ds. E. Prinsen van Enschedé wenscht een bond van Diakenen in het leven te roepen, die tot steun zij van alle de verschillende takken van barmhartigheid. ZEerw. hoopt een meer afgerond voorstel D. V. op de eerstvolgende conferentie te brengen. Punt 10 wordt niet behandeld, terwijl van

Punt XI. Is het in strijd met het beginsel van het Diaconaat, als bij het betalen van een doctorsrekening de hulp van het Armbestuur wordt ingeroepen? — Noordscharwoude,

de conclusie is, dat niet zoo dadelijk naar het burgerlijk Armbestuur moet worden gegaan, heeft men zelf niet, welnu men kloppe bij de genabuurde Diaconieën aan.

Punt XII. Behoort het betalen van schoolgeld voor onvermogende kinderen tot de taak der Diaconie? — Andijk.

Er wordt gezegd, dat dit punt meermalen besproken is, en immer op gewezen, dat het betalen van schoolgeld voor onvermogende kinderen wel degelijk op den weg der Diaconie ligt, en evenzoo wordt op de vraag van Ierseke:

Mag de Diaconie eener Gereformeerde kerk hare armen doen verzorgen in eene inrichting van het Burgerlijk Armbestuur of hare armen uit die fondsen doen onderhouden, die vroeger jaren door erflating aan de armen dier burgerlijke gemeente worden vermaakt? —

een toestemmend antwoord gegeven, omdat genoemd Armbestuur door erflatingen in bezit is gekomen van een kapitaal juist voor dit doel bestemd, en bovendien na ingewonnen informatie blijkt, dat de persoonlijke vrijheid van de verzorgden niet aan banden wordt gelegd. Punt 13 wordt niet behandeld.

Punt XIV. 1. *Hoe te handelen met eene kinderlooze weduwe die een effect van pl. m. f* 1000,— *bezit, waarvan de rente niet toereikend is om in haar levensonderhoud te kunnen voorzien (zij heeft f* 4,— *per week noodig). Zij wil het effect aan de Diaconie afstaan, mits haar van dat geld een minimum van f* 2,50 *per week wordt verzekerd zoo lang zij leeft. Dit bedrag dient wekelijks aangevuld te worden met f* 1,50 *uit de Diaconale kas, mag dit? En is zoo iemand als arm te beschouwen? — Baarn.*

De Vergadering hoort de toelichting en adviseert der Diaconie van Baarn de ontbrekende f 1,50 uit de Diaconale kas aan te vullen. Aangaande het tweede gedeelte

2. *Is het geoorloofd, dat de Diaconie eene weduwe ondersteunt die een huis bewoont, belast*

met een hypotheek, welke zij aflost met een wekelijksch bedrag, dat gelijk staat aan eene gewone huur om zoodoende eigenares van het huis te worden? — Baarn,
ontraadt de Vergadering Diaconalen steun te verleenen, en adviseert te trachten op andere wijze te helpen.

Punt XVI. De Conferentie gelieve het daarheen te leiden, dat er een orgaan ten dienste van de Diaconieën der Gereformeerde kerken in Nederland worde opgericht. — Het Comité der Provinciale Diaconale Conferentie in Noord-Holland,

en Punt XII. Behooren de gelden bij Doop en Avondmaal ontvangen als offer der dankbaarheid bestemd te worden ten behoeve der armen of ten voordeele der kerk? — Meppel,
worden aangehouden tot eene volgende Conferentie; terwijl over

Punt XVIII. Is Art. 37 van de Kerkenordening niet in strijd met Art. 30 van de Geloofsbelijdenis, daar waar het geldt, de verhouding van diakenen tot den Kerkeraad? — Zierikzee,
geen discussie wordt toegelaten, omdat deze vraag op deze Conferentie niet thuis behoort.

Punt XIX. De Vergadering spreke uit, of deze Centrale Diaconale Conferentie zal bestendigd blijven; zoo ja, wanneer zal zij weer bijeen komen? — Comité.

Unaniem wordt besloten, dat deze Conferentie zal bestendigd blijven. Verschillende plaatsen van samenkomst worden genoemd, en bij meerderheid van stemmen wordt Amersfoort andermaal aangewezen, de tijd van samenkomst aan het Comité overlatend.

De Voorzitter, namens de Vergadering een woord van hartelijken dank aan Amersfoort's Diaconie en hare beide predikanten voor de gulle ontvangst toebrengende, sluit deze Conferentie en Ds. H. Teerink gaat haar in gebed en dankzegging voor.

C. F. VON MEIJENFELDT,
Secretaris.

Amsterdam, October 1900.

Boekaankondiging.

Paulus en Filippi. Twintig Leerredenen uit de wordingsgeschiedenis van, en uit den Zendbrief aan de gemeente van Filippi, van P. A. E. Sillevis Smitt, bedienaar des Woords bij de Geref. kerk te Rotterdam. Amsterdam, Boekhandel voorheen Höveker en Wormser.

De eerste vier leerredenen handelen over teksten uit de Handelingen der Apostelen en stellen ons de wordingsgeschiedenis van de gemeente van Filippi in het licht. De volgende zestien ontleden in geregelde orde den inhoud van Paulus' Brief aan die gemeente. Enkele stukken uit dien Brief zijn niet afzonderlijk behandeld, doch alleen — zooals de Schrijver in het Voorwoord zegt, — wanneer zonder schade voor de eenheid het verband tusschen twee elkaâr opvolgende leerredenen kon worden gelegd. Wie deze korte, met zorg bewerkte, in eenvoudige taal gestelde leerredenen leest, zal het kunnen begrijpen, dat vele vrienden, die ze hoorden uitspreken, het verlangen te kennen gaven, dat zij in druk mochten verschijnen. Ds. Sillevis Smitt, aan dezen wensch voldoende, hoopt tegelijk daarmede aan de behoefte van vacante kerken eenigermate tegemoet te komen. Moge de Heere dezen arbeid zegenen tot opbouwing zijner gemeente in het allerheiligst geloof!

—

De Oorlog in Zuid-Afrika door L. Penning. Rotterdam, Daamen.

Het eerste deel, 25 afleveringen of 408 bladzijden groot, is compleet. Maar de oorlog duurt voort. Zoo is de inteekening op een tweede deel opengesteld, waarvan reeds enkele afleveringen verschenen zijn. Ook dit deel zal zijn weg vinden. De naam van den Schrijver staat er borg voor.

—

Mr. H. J. Koenen, Het Recht in den kring van het Gezin. Historisch-vergelijkende schets voor Juristen en Leeken. Rotterdam, Daamen 1900.

Dit boek van Mr. Koenen is eene rijke aanwinst voor de Christelijke wetenschap. De geachte Schrijver stelt zich daarin ten doel, om aan niet-juristen in groote trekken een indruk te geven van de wordingsgeschiedenis onzer maatschappelijke en rechtsinstellingen, en om aan juristen eene aanleiding te verschaffen tot breedere opvatting van hun vak, dan de tegenwoordig alles beheerschende examenstudie medebrengt. En dit doel heeft hij, naar mij voorkomt, in velerlei opzicht bereikt. Het is eene interessante studie, die over allerlei belangrijke vraagstukken, thans aan de orde van den dag, licht verspreidt. Mr. Koenen spreekt niet veel van algemeene beginselen en bezigt geen groote woorden, maar hij onderzoekt ernstig en nauwkeurig, wat Schrift en historie leeren over den patriarchalen grondslag onzer samenleving, de ouderlijke macht, koop- en roofhuwelijk, moederrecht en groepenhuwelijk enz., en stelt de resultaten van zijn onderzoek tegenover die van de aanhangers der evolutieleer. Of in elk geval de juiste verklaring door Mr. Koenen gegeven is, is eene vraag, die natuurlijk niet ineens te beantwoorden is. Maar alwat hij zegt, is vrucht van ernstige studie, ondernomen bij het licht der H. Schrift, en daarom der kennisneming overwaard. Moge het hem gegeven worden, zijne studien in dezen geest voort te zetten. Hij doet er velen een grooten dienst mede.

—

Het Land van Kruger en Steijn door J. N. van Hesteren. Utrecht, Jac. C. van der Stal.

Dit algemeen gunstig ontvangen werk wordt geregeld voortgezet. Iedere 14 dagen verschijnt eene aflevering tegen den geringen prijs van tien cent. Het geheel is compleet in 25 afleveringen, waarvan er thans reeds 16 verschenen zijn. Het nadert dus reeds zijne voltooiing.

—

Nosokomos, Tijdschrift van de Ned. Vereeniging tot Bevordering der belangen van Verpleegsters en Verplegers. Hoofdredacteur: Dr. A. Alelrino. N°. 1, 1 Nov. 1900. Amsterdam, F. van Rossen.

Dit tijdschrift stelt zich ten doel, om verpleegsters en verplegers op de hoogte te houden van alwat op het gebied der verpleging van belang is en hun langs dezen weg die ontwikkeling te verschaffen, welke voor hun werkkring noodig is en bij hunne opleiding dikwerf tekort gekomen is. Het draagt geen politieke kleur en staat geen bepaalde sociale richting voor. Het heeft tot leuze de vrijheid van het woord voor een ieder, die belang stelt in het bestaan en het leven der verpleegsters en verplegers. De Redactie zal bestaan uit zulke personen, die zelven zich met de vepleging bezig houden. Dat is thans nog wel niet het geval. Maar eerlang hoopt de voorloopige Redactie haar taak geheel te kunnen overgeven aan hen, aan wie zij naar haar meening toebehoort, n. l. aan de verpleegsters en verplegers zelven. Aan belanghebbenden raden wij de kennismaking met dit nieuwe tijdschrift gaarne aan.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Door 's Heeren goedheid werden wij heden verblijd door de voorspoedige geboorte van eene **dochter.**

J. L. SCHOUTEN.
M. SCHOUTEN—JANS.

Pastorie HAZERSWOUDE, 7 Dec. 1900.

Voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden onzer geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder, betuigen wij bij dezen onzen hartelijken **dank.**

Uit aller naam,
J. BAVINCK.

KAMPEN,
13 Dec. 1900.

Tot onze diepe droefheid overleed heden ons kleinste zoontje

JAN,

slechts 12 weken oud.

De verbondsbelofte zij ons tot troost.

J. VALK CZN.
H. G. VALK—BEST.

KAMPEN,
10 Dec. 1900

Gevraagd een

Zeilmakersknecht,

Gereform. godsdienst, bij **J. AARTS** te **Blokzijl.**

Er wordt zoo spoedig mogelijk **gevraagd een**

2de BAKKERSKNECHT

Ger. G., voorzien van goede getuigen. Fr. Br. **A. STRATING, Zwartsluis.**

UITGELOOT

van de 4% **geldlecning** groot **f 20,000** der Gereformeerde kerk te Dordrecht A

Aandeel Nr. 5.

VEREENIGING:
„Tot Chr. Liefdadigheid"
te WAGENBORGEN.

Zullen we onze verpleegden, wier getal door de opening van het 4de huis alweer toegenomen is, op het a. s. **Kerstfeest** weder onthalen, dan hebben we daartoe **veler hulp noodig.** Wie wil ons, evenals vorige jaren, die hulp verleenen? Elke gave in geld of natura zullen we zeer dankbaar aannemen.

W. K. H. MAGENDANS,
Directeur.

WAGENBORGEN, Nov. 1900.

Roode Spaansche Wijn

uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bizonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal.** Prijs per anker **f 34.—.** Verkrijgbaar bij **A. R A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert.**

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:

Het Karakter der Catechese

DOOR

P. Biesterveld

Hoogl. aan de Theol. School.

Groot 8°. Prijs f 1,10.

Jongelings-Vereenigingen
EN
Zondagscholen

die voornemens zijn met het a. s. **Kerstfeest** een

SCHEURKALENDER

uit te deelen, vinden daartoe op voordeelige voorwaarden gelegenheid bij den Uitgever

ZALSMAN.

KAMPEN, Dec. 1900.

De Geïllustreerde Catalogus 1900—1901 der uitgaven van **A. H. ten Bokkel Huinink, Uitgever te Utrecht,** wordt op aanvrage **gratis en franco** gezonden De inhoud is zeer geschikt om er een keuze uit te doen met het oog op de a.s. feesten. De conditiën zijn onovertroffen billijk.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

VIER- EN FEESTDAGEN
ACHT LEERREDENEN
DOOR
J. J. Westerbeek van Eerten B.Jz.
Pred. te Kampen.
Prijs f —,75.

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.
MEDITATIËN
voor het huiselijk leven
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Tweede druk.
Ingenaaid f 1,25. Gebonden f 1,75.
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN
DOOR
S. VAN VELZEN,
in leven Hoogleeraar aan de Theol. School.

TWEEDE DRUK 289 BLADZ. f 1,00

Deze beroemde bundel Feeststoffen kostte vroeger f 1,75. De tweede druk met zeer duidelijke letter, slechts ***f1,00***.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan. Na ontvangst van postwissel ***f 1.—*** wordt het ***franco*** verzonden door den uitgever.

S. —. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: »Een wonder boven wonder". Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct*. Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij **J. H. DUNK** te **Rotterdam** verscheen:

De kracht en de vrucht des Woords

Bevestigings- en Intreepreek door

H. H. VEDER
EN
H. C. van den BRINK

Pred. Geref. kerk van Rotterdam.

40 bladz. groot 8o. **30 cents.**

Alsmede:

P. A. E. SILLEVIS SMITT

»Hunne teekenen tot teekenen gesteld." Rede bij den bidstond voor Zuid-Afrika. Ten voordeele van het »Afrik. Tehuis" te Amst. **20 cent.**

NIEUWE UITGAVEN VAN D. A. DAAMEN — ROTTERDAM.

DE OORLOG
IN ZUID-AFRIKA.

De Strijd tusschen *Engeland* en de verbonden Republieken *Transvaal* en *Oranje-Vrijstaat*, in zijn verloop geschetst door

L. PENNING.

Deel I; Prijs *f* 2.50; in stempelband *f* 3.25.

Ruim 400 pagina's, royaal formaat, Rijk geïllustreerd.

Een Kunstenaarsleven.
Johan Sebastiaan Bach.
Uit het Duitsch
van ARMIN STEIN.
Ruim 300 pagina's.
Prijs *f* 1.50; in stempelband *f* 1.90.

Zijns Broeders Hoeder
van **Ch. M. SHELDON.**
Schrijver van:
„In Zijne voetstappen" of
„Wat zou Jezus doen?"
Vertaald door W. VAN NES.
Prijs *f* 1.50; gebonden *f* 1.90.
Ruim 300 bladzijden.

UIT DE DAGEN
VAN HET REVEIL.
DOOR
W. VAN OOSTERWIJK BRUYN.
Circa 400 pagina's.
Prijs *f* 1.50; geb. *f* 1.90.

Onder de Palmen.
Opstellen en Brieven
over EGYPTE
DOOR
A. DE VLIEGER.
Prijs *f* 0.90.

Het Leven van
C. H. Spurgeon.
Uit zijn Dagboek, Brieven en andere door hem nagelaten bescheiden saamgesteld door zijn *Weduwe*; vertaald door
ELISABETH FREYSTADT.
Deel I en II.
Meer dan 600 bladzijden, royaal formaat.
Prijs per deel (bij inteekening) *f* 1.50; de eerste twee deelen in perscheidband saamgebonden *f* 3.75.
In 1901 verschijnen de andere twee deelen.

NIEUWE UITGAVEN VAN D. A. DAAMEN — ROTTERDAM.

4 *ct.* **4 *ct.***

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN
VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost
niet meer dan 4 cent.
Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 *ct.* **4 *ct.***

VERSCHENEN:

PAULUS en FILLIPPI.

TWINTIG LEERREDENEN
uit de wordingsgeschiedenis van en uit den Zendbrief aan de gemeente van Fillippi,
VAN
P. A. E. SILLEVIS SMITT,
Bedienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Rotterdam.

Prijs f 2,70; gebonden f 3,50.

Het doel van dit boek is tweeledig. Om degenen die verhinderd zijn des Zondags op te gaan, lectuur te verschaffen en om vacanten kerken een bundel predikatën aan te bieden, die zich bij uitnemendheid leenen ter voorlezing aan de gemeente.

Deze bundel, 27 vel groot, is ook verkrijgbaar in **wekelijksche afleveringen** van 1 vel dikte, à **10 cent** per aflevering

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HOVEKER & WORMSER.
Amsterdam.
Pretoria.

Aanbevolen ter gedachtenis en als eene herinnering aan de Geschiedenis der Afscheiding:

Gezelle Meerburg, Leerredenen f 1,50,
en de Arglistigheid van het menschelijk hart, f 0,25.
Te zamen voor **f 1,50.**
W. J. van NAS.
RHENEN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden,

Reeds 11 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Voor de regeling der opgave van den 2en Jaargang wordt spoedige opgave van nieuwe inteekenaren verzocht.

Ook worden soliede **Colporteurs** gevraagd, tegen behoorlijke vergoeding. Zich te adresseeren aan den Uitgever te *Heusden.*

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer O. A. Brouwer te Dokkum f 123,10, door den heer G. Feringa te Baambrugge f 116,50, door den heer K. Dingemanse Az. te Grijpskerke f 30,50, door den heer A. B. Jonker te Roodeschool f 15, door den heer A. Vree te Weesp f 44,50, door Ds. A H. Nieboer te Sleeuwijk f 1,50, door den heer Joh. de Jongh te Haarlem f 250, door den heer Jn. Plas Jzn te Purmerend f 1, door den heer H. Bouman te Sappemeer f 14, door Ds. M. F. Visser te Oostkapelle f 21, door den heer H. H. Tuinstra te Bolsward f 30,50, door den heer Joh Krap te 's Hage (1e storting) f 551,40½, door den heer A. Fijnvandraat te Harderwijk (uit Ermelo en Harderwijk) f 113, door Ds. J A. de Vries te Fijnaart f 40,50, uit Heiningen f 4,50, uit Willemstad f 27,50, samen f 72,50; door Ds. W. Fokkens te Stadskanaal f 16,50, door een heer Abr. Maas te Vrouwepolder f 14, door Ds. N. Woldinga te Ten Post f 13, door den heer J. M Abbink te Dedemsvaart f 10.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Bozum f 6, van idem te Harg f 28,77½, van idem te Jutrijp c. a. f 4,39, van idem te Koudum f 10,36½, van idem te Oudega f 5,42, van idem te Oude Mirdum f 4, van idem te Scharnegoutum f 16,54, van idem te Sloten f 0,74½, van idem te Stavoren f 2,52½, van idem te Warns f 3,70, van idem te Workum f 18,09, van idem te Woudsend f 4,73, van idem te Wijckel f 2,90, van idem te IJlst f 11,53, van idem te Hindeloopen f 3,30, van idem te Alblasserdam f 22,65, van idem te Bolnes f 7,15½, van idem te Brussel f 23,50, van idem te Heinenoord f 7,66, van idem te Molenaarsgraaf c. a f 4,09, van idem te Nieuw-Lekkerland (½ coll.) f 8,74, van idem te Ridderkerk f 4, van idem te Strijen f 9,34, van idem te Westmaas f 6, van idem te Antwerpen f 6, van idem te Geesteren c. a. f 15,21, van idem te Oosterbeek f 13,69, van idem te Leerdam A f 7,67½, van idem te Wilnis (½ coll. f 2 (1899), van idem te Wilnis f 1,65½, van idem te Breukelen f 6,84½, van idem te Maarssen f 0,50½, van idem f 0,55, van idem te Mijdrecht (2e coll.) f 6,66, van idem te Baambrugge f 7,39½, van idem te Nichtevecht f 3,73, van idem te Loenen f 3,75, van idem te Vreeland f 3,26, van idem te Kockengen f 4,82½, van idem te Kamerik f 2,92½, van idem te Vinkeveen f 4,01½, van idem te Tienhoven f 4,51½, van idem te 's-Gravenhage B f 48 59½, van idem te Klundert f 50,30, van idem te Fijnaart f 16,13, van idem te Dinteloord f 11,67½, van idem te Willemstad f 11,49½, van idem te Raamsdonk f 6,50, van idem te Zevenbergen f 5,78, van idem te Moerdijk f 2,03, van idem te Rijswijk f 6,05½, van idem te St. Jacobi Parochie f 9,20, van idem te Reeuwijk c. a (½) coll. f 1,05, van idem te Moordrecht f 2,75, van idem te Berg-Ambacht f 1,98, van idem te Schoonhoven A f 4,42, van idem te Schoonhoven B f 6,18, van idem te Zevenhuizen f 1,01, van idem te Gouda A f 3,62, van idem te Gouda B f 4,52, van idem te Lekkerkerk f 0,50, van idem te Krimpen a/d Lek f 1,81, van idem te Nieuwerkerk a/d. IJ. f 2,08, van idem te Haastrecht f 1,85, van idem te Oudewater f 4,82.

Aan Schenkingen:

Door den heer K. Dingemanse Az. te Grijpskerke, van N. N. f 5 en van N. N. f 5, samen f 10

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer O. A. Brouwer te Dokkum f 1, door Ds. J. A. de Vries te Fijnaart f 1.

Voor het Studiefonds:

Collecte van de Geref. kerk te Westervoort f 3,50, door mej. H. Houtman te Hilversum, van de Halvestuiversver. f 32,50.

Voor de Bibliotheek:

Van den schrijver: Stellingen door T. A. Diepenhorst.

Van den schrijver: Amsterdams Geschiedenis in 1601 door Dr. Joh. C. Breen (overdruk uit het Amst. Jaarboekje voor 1901).

Van het Centraal Bureau voor de statistiek: Jaarcijfers over 1899 (Binnenland).

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 2.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 11 Januari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

Op herhaald schrijven van brs. Candidaten maken wij de *Class. Vergaderingen* en hare *Scribae* er attent op, dat wij, sinds *Het Kerkblad* niet meer geregeld verschijnt, dikwerf geen *Officieel Bericht* van den uitslag der *Class. Examens* ontvangen. In het belang der Kerken en der betrokken personen verzoeken wij daarom, die Berichten ons als vroeger toe te zenden; wij zullen ze even gaarne plaatsen.— RED.

PLAATSELIJKE KERKEN.

KRIMPEN A/D LEK 1 Jan. 1901 was voor onze gemeente in dubbele mate een blijde dag, want hoewel ons in het jaar dat voorbijging, de zorgen des levens niet gespaard bleven, getuigde toch iedere dag van 's Heeren goedertierenheden, en ook deze dag, toen onze beminde Leeraar Ds. N. P. Littooij ons na de prediking bekend maakte, dat hij na ernstig en biddend opzien tot den Heere, het besluit had mogen nemen om nog in ons midden te blijven arbeiden Groot was de blijdschap der gemeente, waarvan zij uiting gaf door haar Leeraar biddende toe te zingen het 3de vers van Ps. 134. Stelle de Heere hem nog tot rijken zegen der gemeente, en schenke Hij ook de teleurgestelde gemeente den man zijns raads, is ons aller bede.

Namens den Kerkeraad,
A. W. de Graaff, Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 5 Jan. 1901. Heden ontvingen wij het teleurstellende bericht, dat de Weleerw. heer Ds. S. J. Vogelaar, predikant bij de Geref. kerk te Apeldoorn, voor onze roeping heeft bedankt.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Sr., Scriba.

—

BEILEN, 7 Jan 1901. We ontvingen voor eenige dagen van onzen beroepen Leeraar Ds. N. Y. voor Goor het teleurstellend bericht, dat ZEerw. onze roeping niet kon aannemen

Namens den Kerkeraad,
H. Brink, Scriba.

—

BOXUM, 7 Jan. 1901. 1901 zal weer beurtelings blijdschap en teleurstelling geven. De gemeente ten onzent is zeer verblijd. Onze geliefde Leeraar Ds. N. Y. van Goor, dien we nog zoo gaarne behouden, mocht voor de roeping der Ger. kerk te Beilen bedanken. De kerk van Beilen is dus teleurgesteld Dat wij en de kerk van Beilen Gode eere geven, en dat weldra ook de teleurgestelde kerk blijdschap smake.

Namens den Kerkeraad,
B. v. d. Berg, Scriba.

—

HALFWEG, 7 Jan. 1901. Gisteren werd, met toestemming van onzen Weleerw Consulent, onder leiding van den Weleerw. heer Ds Huizing, door de gemeente met bijna algemeene stemmen tot Herder en Leeraar gekozen en alzoo door den kerkeraad beroepen de Weleerw. heer Ds. R. W. de Jong te Terneuzen. Geve de Heere ZEerw. vrijmoedigheid om onze roeping op te volgen.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

—

LEEUWARDEN, 8 Jan. 1901. De kerkeraad der Geref. kerk alhier bericht hiermeê, dat zijn adres vanaf heden is aan br. *S. Bolman, Scriba.*

Namens den Kerkeraad,
Ds. J. P. Visscher, Praeses, h. t.
S. Bolman, Scriba.

—

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

Vergadering D. V. *Woensdag* 6 *Febr.* a. s. Punten voor het Agendum op te geven vóór *Maandag* 21 Jan. aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk,
H. G. de Jonge, *Praes.*
J. Sterk van de Weg, *Scriba.*

Dordt, 7 Jan. 1901.

—

Classis Breukelen.

Besluit.

De Gereformeerde kerken in de Classis *Breukelen*, den 3en Januari 1901 te Breukelen vergaderd, van oordeel dat het eene, om zoo vele redenen, wenschelijke en van God af te bidden zake is, dat er eenheid kome in de opleiding tot den dienst des Woords;

besluiten 1e hare hartelijke instemming uit te spreken met het door de Classis Zutfen den 6en Dec. 1900 genomen besluit, waarbij deze Classis aan Curatoren en Professoren van de Theol. School en van de Vrije Universiteit in overweging geeft, het vraagstuk der opleiding tot den dienst des Woords in besloten kring te bespreken, en de resultaten dezer samenspreking, voor zoover men tot eenstemmigheid gekomen is, te publiceeren;

en 2e hiervan aan de betrokken colleges van Curatoren en Professoren mededeeling te doen.

Op last der Classis,
G. Elshove, *Praeses.*
W. Maan, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te Vlissingen *B* f 2,50, Gaast f 3, Piaam f 2,25, Wetsinge-Sauwerd f 5, Winsum Gr. (2) f 5.

Bij Ds. Oegema van de Centsver. der Geref. gem te Zutphen f 2,50.

In de laatste dagen kwam voor dit doel dus zeer weinig in. Hartelijk dank echter voor bovenstaande giften Vele kerken hebben op de gezonden circulaire nog niet geantwoord. Broeders! Wij hebben 't zoo dringend noodig. Paulus beval de collecte aan met dit woord: Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat Hij u door zijne armoede zou rijk maken. Waren de Kerstgaven gering, verblijdt ons broeders met de intrede des nieuwen jaars.

Hierbij aan allen onze heilgroete.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor het Prov. Ger. weeshuis, te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Middelharnisse	f 22,76	Hellevoetsluis	f 11,50
Spijkenisse	- 2,50	Naaldwijk	- 10,20
Ouddorp	- 3,24	Rozenburg	- 4,34
Leiden *A*, behalve hare bijdrage nog			- 21,60

En van de Chr. Jonged.-ver. Ora et Labora te Voorburg 2 paar kousen, 2 sloopen, 2 lakens en 2 schortjes.

Van de Ger Zondagsschool te Vlaardingen voor het Kerstfeest f 10,80 En van L. P. te Katwijk aan Zee 2 mandjes keurigen bokking.

De Vader der Weezen schenke allen, die in het vervlogen jaar met blijdschap iets afzonderden voor de Weezen, welke Hij aan de verzorging onzer gemeenten toebetrouwde, een liefelijk genadeloon.

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. Schoonejongen Jacobzn.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van A. Gruijs Sr. te Zaandam: Opbrengst van gebruikte postzegels	f 1,50
Van de Geref Zondagschool te Goes	- 2,50
Van N. N. te Klundert, voor Roermond	- 2,50
Van S. G. E (postmerk: Enhuizen)	- 5,—
Jaarl. bijdrage v d Geref. k. te Maasland	- 2,—
idem v.d Geref k. te Alblasserdam	- 5,—
Postwissel van G. v. W. te Dordt	- 25,—
Door Ds. Binnema:	
Van H. v A. te Utrecht	- 2,50
„ C. v. O. te id.	- 1,—
„ G. M. te id.	- 1,—
„ G. J. F te Tilburg	- 5,—

Bij deze eerste verantwoording in het nieuwe jaar en de nieuwe eeuw voeg ik den hartelijken wensch en de bede, dat de 20ste eeuw voor het duistere Brabant en Limburg tot rijken zegen moge zijn. De 19de eeuw had tot leuze: „geene verlossing maar verlichting!" Moge in deze nieuwe eeuw de verlossing door Christus' bloed worden gezocht en het ware licht van Gods Woord in veler harten schijnen. Zegene de Heere daartoe onze geringe pogingen, sterke Hij de arbeiders in hun vaak moeilijk werk en neige Hij de harten van vele broeders en zusters om ons met gebed en gaven te steunen.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 7 Jan 1901.

—

Voor de Theologische School.

Bennekom	f 8,—	Assen (6 Dec c.)	f 22,03⁵
Marrum (6 Dec.)	- 5,95	Appelscha „	- 5,07
Landsmeer 2e coll.	- 6,90	Eet „	- 1,45
Den Ham	- 14,30	Norg „	- 1,66⁵
Zutfen	- 20,87	Roden „	- 4,63
Heteren	- 3,—	Vries „	- 4,50

Voor de Uitbreiding.

N. N. f 10.

Door *Ds. G. Doekes* te *Heemse*, Corr. Cl *Ommen*, de contr. uit *de Krim* Corr *W Salomons*, van Ds. O. Casemier f 1, D. Lok f 0,50, J Meerlo f 0,25, H. Knol f 1, A. v. Paasen f 0,50, Joh. Leenders f 1, K. de Graaf f 0,75, Jan Leenders f 1,50, H Oostingh f 0,75, T. v. d. Kooy f 0,75, T. Horstra f 2,50, A. Meerlo f 1, J. Krikke f 1,50, H. v. d Belt f 0,30, R. Keuken f 1,50, U v. d. Venne f 0,75, F. Weits f 0,75, E. Smit f 1, E. Amsinge f 1, K. Salomons f 0,75, W. Salomons f 0 75.

De contrib. uit *Heemse B* van G Bruins f 1, H. H. Weitkamp f 1.

Door *Ds. Elshove* te *Breukelen* van de Geref. Jongelingsvereeniging te Breukelen f 3,56.

Door dhr. *J. Bührmann* te *Amsterdam* van Mej. de Wed. Schmidt f 2,50, voor de 6 Dec. coll.

De Penningmeester
Zwolle, 5 Jan. 1901, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds Petersen, van H. Stefanus te Veendam f 10,—
Uit het „Soendaneesje" van D G Kuiper te Gasselter-Nijeveen . . . . - 8,09

Doesborgh, B. de Moen,
5 Jan. 1901. *Quaestor.*

—

VOOR „DR. SCHEURERS HOSPITAAL."

(Slot.)

Aan *Giften*:

Amsterdam: N. N. f 5,88, diak. G. van C. f 25, H. W. v. M. van C. R. f 25, van een logée f 2,50, N. N. f 2,50, mevr. J. te M. f 2,50, mevr. K. van Q. R. f 0,50, mej. H. f 1, V. H. f 1, v. d. B. van K. K. f 0,50, verk. verslagen f 0,50, *Alkmaar:* N. N. f 0,50, *Almelo:* N. N. f 5, *Alfen:* gift f 1,25, *Anjum:* Schoolbusje f 7,10, *Arnhem:* gift f 0,50, *Appingedam*: N. N. f 0,75, *Baard:* kerkc. Ger. kerk f 7,55, *Broek op Langendijk:* gev. i. d. coll. f 2,50, *Brussel:* d. mej A. v. D. verz. f 35, *Bussum:* Jongel. ver. V. G. E. D. K. f 7, N. N. f 3,25, *Bodegraven:* mevr. B. van Ds. V. f 2,50, Dr. D. f 1, Ds. d. M. f 2,50, mej. v. d. G. f 2,50, mej. d. B. f 2, C. d. G. f 0,25, *Cubaard:* Ds. W. van Wed. v. d. M. f 5,30, *Delft*: mej. G. f 1,50, mej. d. H. f 0,75, *Delfzijl:* mej. v. d. V. van N. N f 10, *Dieren*: dhr. M. S. f 1, Dr. V. L. f 0,50, mevr. S. f 0,50, mevr. v. S. f 0,50, *Dordrecht*: busje d. H. f 0,84⁵, mej. A. S. f 0,50, gev. i. d. k. f 0,50, mej. S. f 0,25, mej. S. f 0,50, *Ee:* Schoolbusje f 3, *Ede*: dhr. C. f 100, *Enschedé*: Jaarf. coll. Jonged.-ver. Bid en Werk f 9,06, mevr. M. f 6,50, *Ermelo:* dhr. v. d. Br. f 1,60, *Gasselter–Nijeveen*: H. O. gev. i. d. coll. f 5,50, *Gelselaar:* dhr. B. gev. i. coll. Zendingsdag f 32,50, *Goes*: mej. v. d. K. f 0,50, mej. M. f 0,50, mej. B. f 0,50, *Gouda*: K. J. f 2,50, *'s-Gravenhage*: Zendingscoll. gem. onder 't kruis f 44,35, mej. v. d. V. f 1, mej. d. W. f 4,50, mej. v. d. B. f 2, mevr. S. f 8,50, kerk. kas kerk B f 40, Dames G. f 22,50, *Haastrecht:* Ds. J. van Chr. Jongel. ver. f 2, *Helder*: dhr. B. van Zend. com. f 2,50, *Hilversum:* dhr. S. com. Uitw. Zending f 20, N. N. f 20, *Klundert*: Ds. J. v. d. V. gev. i. d. coll. f 5, *Laar (Bentheim)*: d. pastor Dehmel opbr. der coll. f 5,40, *Leeuwarden:* mej. S. f 4, *Lent*: verz. mej. E. f 4,50, *Leiden*: gev. coll. (ik geef niet aan pensioenen) f 1, *Leiderdorp*: Jonged.-ver. Martha f 25, *Lisse*: Zendingscoll. f 50,25, *Loosduinen*: mej. V. op Bloemendaal f 4,50, *Makkum*: busje Chr. Sch. f 83,74, N. N. f 1,26, *Meliskerke*: Zendingscoll. f 8,35, *Middelburg*: d. D. gev. coll. Ger. kerk A f 1,25, *Monnikendam*: dhr. v. M. van N. N. f 1,25, *Mijdrecht*: mevr. K. van N. N. f 1,50, *Nieuwveen*: d. mevr. v. D. kind. der Chr. School f 4,25, *Nijkerk*: Wed. H. f 0,50, W. v. D. f 0,50, *Nijmegen*: oud vriend der Zend. f 10, verz. mej. D. f 2, *O.-Pekela*: Ds. V. van een Zond. avondgez. f 7,50, *Reeuwijk*: W. B. f 1, L. V. D. f 1,50, *Ridderkerk*: kerker. Ger. kerk f 2,50, *Rotterdam*: mej. H. van N. N. f 1, N. N. f 1,50, dhr. T. van A. O. f 1, dhr. T. van A. O. f 1, Jongel.-ver. Timotheus f 6, Ds. V. Zend. coll. f 23, Dr. L. van N. N. f 1, verz. d. Wed. K. f 8,15, mevr. V. van R. U. 't K. f 0,50, A. A. d. G. f 1, P. J. van A. A. d. G. f 0,50, mevr. L. v. N. N. f 6, N. N. f 0,50, *Scheveningen:* G. d. L. van de kinderzend. ver. f 25, *Schiedam*: mej. K. van N. N. f 0,05, *Sliedrecht*: verz. mevr. R. D. f 6,07⁵, Ger. Zond. sch. f 2,77⁵, gev. i. d. coll. Ger. kerk f 5, geco l. Ger. kerk f 10, *Sneek*: mevr. M. f 10, *Steenwijk*: giften f 1,50, *Strijen*: dhr. P. A. D. f 10, *Utrecht*: 2 extra giften à f 1, f 2, *Velp*: M. B. f 0,50, *Vlissingen*: van Pietje f 0,50, *Voorburg*: mej. S. f 0,50, *Voorschoten*; busje Zond. school f 5, busje Chr. School f 15, *Vorden*: H. A. f 0,50, *O.-Wetering*: N. N. f 1, *Westzaan*: Zend. coll. f 8,25, *Zeist*: verz. door dhr. B. J. E. f 80, gift f 10, Ds. H. van Zuster P. U. f 1, *Zelhem*: Wed. M. f 1, mej. W. f 1, *Zevenhoven*: mej. Y. van V. giften f 3,47, *Zutfen*: mej. N. N. f 0,50, *Zuid-Beveland*: Prof. H. H. K. van N. N. f 5, *Zwolle*: Chr. naaisch Bloemendalstr. f 5, Totaal f 4750,56.

J. A. M. van Schelven,
Penningmeesteresse.

Amsterdam,
Heerengracht 250.

OUDERS OF GETUIGEN.

XV.

De Handelingen van de kerkelijke vergaderingen, die hier te lande in de zestiende en zeventiende eeuw gehouden werden, werpen op de practijk, die ten aanzien van den doop bestond, een droevig licht.

Er waren eenerzijds velen, die aan de sacramenten, en vooral aan den Kinderdoop, uiterst geringe waarde hechtten en daarom zeer nalatig waren in het gebruik; daar waren anderen, die nog aan de Roomsche religie hingen, die in den doop een waarborg der zaligheid zagen en hem daarom buiten de Gereformeerde kerk door Roomsche geestelijken of monniken aan hunne kinderen lieten toedienen.

Tegen de eerstgenoemden ging onophoudelijk de waarschuwende en vermanende stem van de kerkelijke vergaderingen uit. In Gelderland moet de toestand al zeer droevig geweest zijn. Herhaaldelijk hielden de Synoden in die Provincie zich met deze zaak bezig.

De Acta van de Provinciale Synoden te Arnhem in 1593 en 1598 en te Zutfen in 1604, 1605, 1618, 1620 getuigen ervan, hoe ver het uitstel van den doop der kinderen zich uitgebreid had. Op het platteland vooral liet men de kinderen, „niet alleene eenige weecken ende maenden maer oock jaeren, tot merckelicke verachtinge des h. doops" ongedoopt liggen. De redenen van dit uitstel waren zeer verschillend. Eene ervan was, dat de ouders den doop soms verschoven „om der kinderbieren wille." Dat wil zeggen: in dien tijd waren de doopmalen nog in gebruik en deze waren soms vrij kostbaar. De ouders zagen er daarom tegen op, stelden den doop uit of lieten soms enkele kinderen tegelijk doopen, om met één doopmaal te kunnen volstaan.

De Synoden drongen er daarom bij de Kerkeraden en bij de predikanten op aan, dat zij tegen dit uitstel van den doop met allen ernst waarschuwen en de beteekenis en de waarde der sacramenten in het licht stellen zouden. Ja hierbij lieten zij het menigmaal niet, maar besloten aan de Heeren van het Hof van Gelderland te verzoeken, dat het hun believen mocht, om dit kwaad bij plakkaat te remedieeren, en een zekeren tijd voor te schrijven, binnen welken een ieder gehouden zou zijn, om zijne kinderen tot den h. doop aan te bieden (Reitsma en van Veen IV 41. 69. 123. 135. 303. 346).

Op de Overijselsche Synode te Zwolle in het jaar 1615 werd op dezelfde wijze besloten, om aan Heeren Gedeputeerden te verzoeken, dat zij het plakkaat zouden vernieuwen, waarbij onder anderen voorgeschreven werd, dat men het doopen van de jonge kinderen niet te lang zou uitstellen (ib. V 297).

De toestanden, die toenmaals op kerkelijk gebied werden aangetroffen, waren dus gansch andere, dan die wij over het algemeen tegenwoordig kennen. En geen wonder is het, dat de kerkelijke vergaderingen niet aflaten, om tegen dergelijk achteloos uitstel en schromelijk verzuim van het sacrament met allen ernst te vermanen. Aan haar onvermoeiden arbeid is het te danken, dat langzamerhand betere toestanden zijn ingetreden, en dat de doop der kinderen in den regel door de ouders binnen niet al te groot tijdsverloop wordt begeerd.

Maar er was ook een kwaad aan den anderen kant. Velen, die van huis uit in de Roomsche religie waren opgevoed, konden de gedachte niet van zich zetten, dat de doop noodzakelijk voor de zaligheid was. En als de Gereformeerde kerk daarvoor niet terstond na de geboorte van een kind gelegenheid bood, dan zochten zij hem bij Roomsche geestelijken, monniken of leeken. Indien het kind maar gedoopt was, deed het er heel weinig toe, door wien de doop werd bediend.

Ook met deze gevoelens en wenschen hadden de Gereformeerde kerken hier te lande te rekenen. Ook al hadden zij er op zichzelf hoegenaamd geen bezwaar in gezien, om den doop der kinderen eenige weken na de geboorte uit te stellen, dan hadden zij zoo iets toch nooit officieel

kunnen uitspreken en invoeren. Er waren onder degenen, die met de Reformatie medegingen, al te velen, die op dit punt nog tot de zwakgeloovigen behoorden en wien men daarom eenigermate tegemoet moest komen. Reeds de gezindheid van deze zwakgeloovigen eischte, dat men het oude gebruik van de na de geboorte zoo spoedig mogelijk volgende doopsbediening in eere hield.

Velen waren zelfs geneigd, om met het oog op zulke gevallen den huisdoop toe te staan. Dr. H. H. Kuyper schrijft hier in zijn uitnemend werk over de Post-Acta bl. 172 v. in hoofdzaak het volgende van: de vroegere Synodes hadden van den aanvang af het Gereformeerde beginsel gehandhaafd, dat de doop niet anders mocht bediend worden dan bij de bediening des Woords, in de vergadering der geloovigen. Toch stuitte de toepassing van dit beginsel in de practijk vaak op moeilijkheden. Reeds op het Convent te Wezel 1568 was een dier moeilijkheden besproken, n.l. hoe een predikant handelen moest, wanneer ouders, bij wie de Roomsche zuurdeesem van de absolute noodzakelijkheid des doops nog nawerkte, verlangden, dat hun ziek kind aan huis zou gedoopt worden, en de vrees bestond, dat de ouders bij weigering naar den pastoor zouden gaan.

Het advies was destijds geweest, dat men in zulke gevallen aan het verlangen der ouders zou voldoen, maar dan enkele geloovigen erbij zou laten komen, om zoodoende eenigermate een vergadering van geloovigen te hebben.

In later tijd had men evenzeer moeite gekregen met misdadigers, die ter dood waren veroordeeld, en in de gevangenis wilden gedoopt worden, en met kranken, die in stervensnood zijnde, den doop aan huis begeerden.

De Zuidhollandsche Synode te Delft in 1596 had ten aanzien van dit laatste geval geoordeeld, dat men zulke personen eerst en vooral zal zoeken tevreden te stellen met goede onderrichting uit Gods Woord, dat de zaligheid aan den doop niet is gebonden; maar dat men hun, indien zij in hun begeerte volhardden, toch den doop toedienen zou, doch met voorgaande kennis van den Kerkeraad en in tegenwoordigheid van een goed getal geloovigen enz.

De Noordhollandsche afgevaardigden daarentegen gaven op de Synode van Dordrecht 1618/1619 een veel beslister advies. Volgens hunne meening moest men ten aanzien van den huisdoop blijven bij de besluiten der vorige drie Generale Synoden. Daar toch had men bepaald, dat men den doop niet anders bedienen zou dan in de openbare vergadering, alwaar Gods Woord gepredikt wordt en dat men dienvolgens hen, die een private bediening des doops in huis verlangden, met redenen uit Gods Woord behoorde te onderrichten; want de sacramenten behooren niet, gelijk in het pausdom geschied is, van de prediking van Gods Woord gescheiden en in bijgeloovige ceremoniën veranderd te worden. Ook behoorde de grove superstitie van de absolute noodzakelijkheid des doops uit de harten der menschen uitgeroeid te worden, dewijl niet het ontberen maar de verachting der sacramenten verdoemt. En men moet wel toezien, dat men, zoekende eenige bijzon'ere zwakken te verlichten, ondertusschen de gemeene zwakheid niet meer voede en vermeerdere dan de private verbetere.

Dat was kloeke taal. Maar, gelijk Dr. H. H. Kuyper verder verhaalt, de Synode te Dordrecht nam, misschien door den invloed van Zuidholland, een toegeeflijker standpunt in, en stond den huisdoop in gevallen van grooten nood toe, mits in tegenwoordigheid van den Kerkeraad, als representeerende de gemeente. Het is echter opmerkelijk, dat dit besluit niet alleen niet in de Kerkenorde is opgenomen, maar dat de Synode zelfs besloot, dat het in de gedrukte Acta niet vermeld mocht worden. Blijkbaar was de Synode voor misbruik van dit besluit bevreesd.

Uit al deze kerkelijke bepalingen kan men zien, hoe de Gereformeerden in vroeger dagen, trots hunne beginselvastheid, wars waren van alle doctrinairisme en ten allen tijde rekekening hielden met de eischen der practijk.

Aan de eene zijde was men al tevreden, als de doop der jonge kinderen — gelijk de Overijselsche Synode van 1615 het uitdrukt — *niet al te lang* werd uitgesteld.

En aan den anderen kant waren velen zelfs geneigd, om ter wille van de zwakgeloovigen allerlei concessies te doen en zelfs den huisdoop toe te staan.

Deze toegefelijkheid komt ook nog in eene eigenaardige bepaling van de Kerkenorde van Dordrecht 1618/1619 voor den dag.

BAVINCK.

GEZAG DER KERKENORDE.

Ofschoon *de Bazuin* over te kleine ruimte beschikt, om grootere stukken uit andere bladen over te nemen, maakt zij ditmaal toch eene uitzondering voor een gedeelte van een artikel van Prof. Wielenga over het Gezag der Dordtsche Kerkenorde, voorkomende in de *December*-aflevering van het *Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie*. Na gezegd te hebben, dat het Collegialistische kerkrecht van de Kerkenorde een grondleggend Statuut maakt, gaat Prof. Wielenga aldus voort:

Zulk een *grondleggende beteekenis* nu komt der Kerkenorde niet toe. *Basis* en *band* van kerkelijke gemeenschap is de Confessie in gebondenheid aan Gods Woord.

De Confessie wordt dan ook niet beheerscht door de Kerkenorde, maar de Kerkenorde door de Confessie, zoodat ze, als het ware, uit deze moet opkomen en in deze geworteld moet blijven. Nooit mag ze dan ook, naar den aard van het Collegialistische kerkrecht, de plaats van Confessie, als Reglement of Statuut, innemen. Daardoor toch wordt de kerk van haar eigen karakter beroofd en verlaagd tot een gewone humana Societas, uit en door en voor den mensch.

Het gezag der Kerkenorde is dus NIET van *Confessioneelen aard* n.l. bindend, in denzelfden zin en mate als de Confessie dat doet. Bij eventueelen strijd moet immers ook de Kerkenorde voor de Confessie wijken.

De Confessie wordt aanvaard, gelijk ze daar ligt, en dat wel bij onderteekening. In de eerste tijden na de Reformatie werd zulk een onderteekening ook van de Kerkenorde gevorderd. Langzamerhand geraakte zij echter in onbruik en door de Gen. Synode van 1618—19 is zij niet gehandhaafd.

Al wat leeft uit den Collegialistischen wortel, is slap in het handhaven der Confessie en scherp in het toepassen der Reglementen. De Gereformeerde kerken daarentegen waren altijd door zeer streng en stipt voor de handhaving van de Confessie, als grondslag van het kerkelijk samenleven, maar daartegenover was de handhaving van de bepalingen der Kerkenorde betrekkelijk slap.

„Formalisme of reglementaire preciesheid was er eer te weinig dan te veel. Eigenzinnigheid of willekeur mocht natuurlijk niet heerschen, bandeloosheid of wanorde werd natuurlijk niet beschermd. Maar wanneer de orde, de rust en de welstand der kerken geen gevaar liepen, wanneer die in tegendeel nog bevorderd werden door eene kleine afwijking van de ordenantiën, dàn werd zulk eene afwijking niet verkeerd geacht, dus niet slechts geduld maar ook goedgekeurd. Vooral geschiedde dit met het oog op eigenaardige toestanden, waarin personen of kerken soms verkeerden." [1])

Dit kon ook wel niet anders. Want het karakter van haar gezag is niet Wettisch en Reglementair, veelmin van Statutairen aard. Zij gold niet als een last en bevel en gebod, van buiten af opgelegd, maar, gelijk de kerken zelve het uitdrukten, als een middel, dat men bij gemeen accoord aanvaard had, om een goede orde in de gemeente Christi te onderhouden.

Haar gezag is dienovereenkomstig veeleer van *regelenden, besturenden aard*, gegrond op gemeen accoord, waartoe zich de kerken in gehoorzaamheid aan Gods Woord verbonden hebben, terwijl het bepaalde o. a. in Artt. 37, 43, 44 diende om willekeur en bandeloosheid tegen te gaan, als aanwijzende weg en organen om het overeengekomene naar zijn aard en bestemming te doen onderhouden.

Dit komt zelfs heel duidelijk uit in Art. 86, het laatste Art. der Kerkenorde zelf. Er wordt daarbij herinnerd, dat deze Artikelen, de wettelijke ordeninge der kerken aangaande gesteld en aangenomen zijn met gemeen accoord.

Zij zijn dus niet opgelegd of voorgeschreven door eene aan de kerken vreemde macht. Door de kerken zelve zijn ze in gebondenheid aan 's Heeren Woord en ordeningen in het leven geroepen. En dat niet onvoorwaardelijk en voor altijd, maar alzoo, „dat ze veranderd, vermeerderd ofte verminderd mogen en behooren te worden, n.l. zoo het profijt der kerken het anders vereischte."

In dien zin geldt ook het door Voetius gebezigde woord: „Aedificatio ecclesiae suprema lex." [1])

Het regelende, ordenend en leidend karakter komt hier duidelijk uit. Een wet toch wordt gesteld en neemt men niet aan met gemeen accoord, maar deze ontvangt men van een gebiedende macht.

Toch is alle willekeur buitengesloten. Naar den aard en den eisch van het kerkverband hebben de verbonden kerken zich aan het aangegeven accoord te houden, eerlijk en ter goeder trouw.

Ten waarborge daarvan en om dat te verzekeren is o a. ook het bepaalde in Artt. 41, 43, 44 met gemeen accoord vastgesteld.

De Kerkenorde is met gemeen accoord gesteld en aanvaard en daarom „zal het (zoo luidt het verder in Art. 86) geen bijzondere gemeente, Classe ofte Synode toestaan zulks te doen" n.l die te veranderen. Dat toch zou tegen het gemeen accoord ingaan.

„Zij zullen naarstigheid doen (naar „het slotwoord van dat Artikel) om die „te onderhouden, totdat anders van de „Gen. of Nationale Synode verordend „worde."

In dat laatste woord van de Kerkenorde komt nogmaals duidelijk haar regelend en ordenend karakter uit. De Wet beveelt, het Reglement schrijft voor, het Statuut bindt onder alle omstandigheden. Geen van deze is voldaan met de opwekking om naarstigheid te doen of te trachten om die te onderhouden.

[1]) Pol. Eccl. Tom. 1, p. 256.

BAVINCK.

[1]) Rutgers t. a. pl. p. 41.

STOF TOT JUBELEN.

„Gij omringt mij met met vroolijke gezangen van bevrijding"
Ps 32 : 7*b*.

De ervaring van Gods genade dringt, om den Heere met lofzangen te danken. Trouwens, als de Heere zijn volk redding uit nood belooft, voegt Hij er aan toe: »en gij zult Mij eeren." Dat »lof den oprechte betaamt," betuigen alle geloovigen. De Heere zelf geeft, om met de dichter van Ps. 40 te spreken, een nieuw lied en een lofzang in hun mond.

David heeft vroolijk gezongen. Dit is naar Gods wil. In de wereld bemint men de liederen der ijdelheid; maar hier geldt: »wee u! gij die lacht, want gij zult weenen." 't Is anders met den geloovige, want ofschoon hij gedurig met droefheid wordt bezocht, hij mag zich een heerlijk einde verzekeren, en, keer op keer gered, David nazeggen: »Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding." Wel verre dat de ongeloovige tot zingen zou worden opgewekt, wordt hij vermaand tot boete en bekeering. Tot de gemeente wordt gezegd: »sprekende onder elkander met Psalmen, en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heere in uw hart." Van het zingen ter eere Gods hebben wij het schoonste voorbeeld, namelijk dat van Jezus: Hij zong den lofzang.

Het gezang behoorde tot den godsdienst der oude huishouding, en neemt, op hoog gezag, eene plaats in bij de godsdienstoefeningen onder den nieuwen dag. Het lichtzinnige lied is een machtig wapen des satans. Maar ook het geestelijk lied bezit eene groote kracht en werkt zegenrijk. Niet slechts is het een kostelijk genademiddel, dikwerf door God gebruikt tot bekeering van zondaren, een talent aan de enkelen en aan de geheele gemeente gegeven, waarvoor wij den Heere verantwoordelijk zijn, en waarmee wij te woekeren hebben voor zijn Rijk; maar het verlevendigt den geest, verdrijft den geestelijken slaap, bevrijdt van mismoedigheid, verbant den twijfel, stort moed, ijver en vreugde in het hart uit. Het is een der beste middelen tegen de zonde, en een geesel voor den duivel; het geeft de ziel als 't ware vleugelen, waardoor het haar mogelijk wordt zich over alles, allen nood en zorg tot God zelf te verheffen en zalige gemeenschap met Hem te oefenen.

Waar echter het hart nog zucht onder den onverbiddelijken eisch van de wet en dus het knechtelijke juk de schouders nog knelt, daar is geen lofzang. Maar behaagt het Hem, die Gods wet heeft vervuld en hare vloeken getorst, om boeien en banden te verbreken, dan worden er gezongen vroolijke gezangen van bevrijding.

Dit zien wij bij David. Toen hij Gods vergevende liefde gelooven en ervaren mocht, was hij niet slechts verzekerd van 's Heeren hulp in de toekomst, maar zoo vroolijk in zijn God, dat hij als »*omringd* was met lofzangen der bevrijding."

Ten allen tijde heeft de Heere getoond, de gestalten zijner kinderen op het heerlijkst te kunnen veranderen.

Welk een onderscheid in Davids gemoedstoestand, toen »zijne beenderen verouderd werden, in zijn brullen den ganschen dag, wijl Gods hand dag en nacht zwaar op hem was, en zijn sap veranderd werd in zomerdroogten," en een wijl later, toen hij betuigen kon: »Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding." Zulk eene wending weet de Heere te geven, somtijds door eenig middel, somtijds onmiddellijk.

Altoos is *Hij* het, die de verandering teweeg brengt. Dat de geschiedenis spreke. Zij verhaalt van Abraham's zware en veelvuldige beproeving, maar ook van diens heerlijke redding; van Jozefs diepgaande vernedering, maar ook van luistervolle verhooging; van Jobs ontzettende smarten, maar ook van diens liefelijke vertroostingen; van — doch wie herinnert zich niet de velen, die uit de Schrift als getuigen kunnen worden opgeroepen.

De Heere heeft deze wending in tal van beloften toegezegd. Hij kan niet liegen. Een der zaligsprekingen des Heilands luidt: »Zalig zijn zij, die treuren, want zij zullen vertroost worden." Het godvreezend hart zal niet wegkwijnen in treurigheid. God, »die de nederigen vertroost," zal het licht in de duisternis doen schijnen, bij Hem is zalf, om het zielsoog te openen, en de wonden der ziel te genezen.

Wie het betraande oog tot Hem opheft, wie het beknelde hart voor Hem uitstort, wie aan zijne voeten een klaaglied zingt, »een Psalm uit de diepte," »een lied des bedrukten, als Hij overstelpt is," zal ervaren, dat de verdrukkingen niet uit toorn, maar uit liefde worden gezonden; dat er in de school des lijdens veel te leeren valt; en verstaan, dat in den smeltkroes des lijdens onze ziel gevormd worden moet naar Jezus' beeld; dat zonder strijd geene overwinning, zonder kruis geene kroon verkregen wordt; dat er eene volheid van genade is voor elken toestand berekend, en dat de Heiland steeds, als de meest getrouwe, zoo nabij is als de lucht, die wij inademen.

De bekende Ch. Chatelanat heeft zoo treffend gezegd: „Men zegt, dat de Schotsche bergbewoners, na storm en regen hunne heuvelen bewandelen, om de edelgesteenten te verzamelen, die hier en daar op den bodem in de stralen der zon glinsteren. Zoo gebeurt het menigmaal, dat een straal van Gods genade de hemelsche schatten na hevigen storm voor ons opent. Zulk een leven der beproeving is dikwerf noodig, om ons te toonen, dat Gods genade genoeg is. Daarin worden de vruchten des Geestes: liefde, blijdschap, vrede en heiligheid het meest gevonden; maar een boom moet soms dikwijls gesnoeid worden om de vrucht uitnemend te doen zijn. De diamant moet lang geslepen worden, eer hij schittert in vollen glans. Er zijn zieken, die alleen hoop op herstel kunnen bekomen door pijnlijke kunstbewerkingen. Zoo kan de lijdensschool tot grooten zegen worden."

Zie dit bij David, bij hem vooral.

NOTTEN.

(Slot volgt.)

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HET DOEL VAN DEN ARBEID.
XXVII (2).

De neiging om ten koste der heiligen een lui en weelderig leven te leiden is zeer oud; ook in dit opzicht is er niets nieuws onder de zon. Zelfs al behoort men niet onder de geveinsden, die, in den waan dat de godzaligheid een gewin is, onder den schijn van lang te bidden de huizen der weduwen opeten, zoo kan men toch gemakkelijk het rechte spoor bijster raken. Dit blijkt uit de zucht, die reeds in den apostolischen tijd merkbaar werd, om op kosten van de gemeente te leven, of tenminste, haar te laten zorgen voor dingen, voor welke men zelf zorgen moet. Waartoe anders de vermaning, dat elk zijn kinderplicht tegenover zijne bejaarde en behoeftige ouders vervullen moest, opdat de gemeente niet noodeloos bezwaard worde, en buiten machte geraken zou, om aan wie waarlijk hulpeloos waren, genoegzame hulp toe te brengen? Waarlijk, de apostel wil geen voet geven aan het streven om de gemeente tot de alles verzorgende moeder te maken. Zij is er, niet om onze plichten ter verzorging der onzen over te nemen, maar om hen, die geen helper hebben, van het noodige te voorzien. Dat onze armverzorgers het ter harte nemen, vooral in een tijd als den onze, waarin men alles op de schouderen der gemeenschap laden wil. Voor dezen geest zij er in het huis Gods geene plaats.

In de gemeente der Thessalonicensen openbaarde zich iets soortgelijks; daar begonnen sommigen zelfs op kosten der broederen te leven. In plaats van te arbeiden, en hun eigen brood te eten, liepen zij de huizen der broederen af, om er te spreken over de dingen van het koninkrijk Gods. Zij deden het niet de vrome bedoeling om zichzelven en anderen te stichten, maar vergaten, dat wij eerst dan op 's hemels wijze leven mogen, als wij geen spijs meer behoeven. Dit alleen, dat wij zonder te eten leven kunnen, is teeken en aanwijzing om den arbeid voorgoed te staken, en den werkdag tot een Sabbat te verheffen. Immers wijst het aan, dat wij uit het verband der aardsche dingen genomen, en op het gebied der engelen overgezet zijn. Naardien deze broeders echter op hun tijd evengoed als alle menschen trek tot spijs kregen, kwamen zij, zelven werkeloos, in de verzoeking om zich door de liefde der broederen te laten spijzigen. Dat zij in dezen strik zich vangen lieten, is geenszins bevreemdend; wie op zoo hoog een standpunt staat, acht het als niets, om zich de nietige dingen der aarde te laten geven; het is hem, alsof men hem bloot een dronk waters gaf. Onbewust en onopzettelijk voerden zij alzoo eene praktijk in, die tot ontbinding van het huiselijk en maatschappelijk leven leiden moest. Vandaar dat Paulus, met volle waardeering van het opgewekte hunner stemming, hen vermaant om in alle stilheid hun eigen brood te eten, werkende wat goed is met de eigene handen. Hierbij kan hij op zijn eigen voorbeeld wijzen, en zeggen: wij hebben geen brood bij iemand gegeten om niet, maar in arbeid en moeite nacht en dag werkende, opdat wij niemand van u zouden lastig zijn, 2 Thess. 3 : 8. Hij vermaant dan ook de welgezinden, dat zij aan dit streven, om op kosten der broederlijke liefde te eten, geen voet geven, maar zich, in het belang van den dolenden broeder zelven, terugtrekken van wie ongeregeld wandelt, door van zijnen mond en niet van zijne hand te willen leven.

Hieruit blijkt, dat er tusschen den arbeid met de handen en den welstand van de broederlijke gemeenschap nauwer samenhang bestaat, dan men oppervlakkig vermoeden zou. Door in den weg des arbeids zijn eigen brood te verdienen, ontkomt men aan de verzoeking, niet alleen om in den groven zin der zaak den broeder, of wien ook, te bestelen, maar ook om dit op verfijnde wijs te doen, door den broeder zonder noodzaak met ons onderhoud te belasten, of zijne liefde dienstbaar te maken aan ons vleeschelijk belang. Men opent zich voorts door den arbeid de gelegenheid om vlak het tegengestelde te doen, namelijk om het huis des broeders, zoo noodig, tot een zegen te worden. De luiaard neemt, de vlijtige geeft; nu weten wij, dat de natuur van het vernieuwde leven niet, gelijk de verdorven aard van den onvernieuwden mensch, op het nemen, maar op het geven is aangelegd. Deze kring van denkbeelden is aan niemand minder dan Paulus ontleend; in Ef. 4 : 28 toch zegt hij: die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever, werkende wat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te deelen dengene, die nood heeft. Niet nemen wat ons niet toekomt, maar arbeiden, niet alleen om niet in de verzoeking te komen om te stelen, maar ook om in de gelegenheid te zijn, om in plaats van te nemen, te geven. Ziehier de arbeid dienstbaar gemaakt aan de liefde!

Er is gezegd, meest door hen, die zelven niet arbeidden, tenminste niet met de handen, dat de arbeid adelt. De Schrift geeft den werkman zoo schralen troost niet. Zij keert het om; in plaats van te zeggen, dat de arbeid hem adelt, opent zij hem den weg om zelf zijnen arbeid te adelen. Hoe? Door de liefde. Wat is er trouwens, dat de liefde niet kan? Zij vermag een penningske om te zetten in een schat, bewaard in de hemelen. Voorzeker blijft op den arbeid iets rusten, dat naar den val in het paradijs terugwijst, iets afmattends, iets vernederends, dat als straf voor 's menschen misdrijf moet aangemerkt. Genade doet het in het paradijs gesproken woord der gerechtigheid geenszins te niet. Was de hand des mans een natuurlijke schepter, die zijne koninklijke afkomst en bestemming teekende, Gods tuchtroede heeft met opzet dien schepter getroffen, om te voorkomen dat de mensch hem tegen God zelven opheffen zou. 't Is dan ook zoo ten volle naar het leven geteekend, als de Schrift ons Lamech voorstelt, als iemand die in Noach, zijn zoon, vóór alles den Trooster verwelkomt, die den mensch troosten zal over zijn arbeid, en over de smart zijner handen, vanwege het aardrijk, dat God vervloekt heeft, Gen. 5 : 29. Hij vergiste zich niet; op Noachs gebed, werd 's menschen hand gesterkt; weer rees de schepter, Gen. 6 : 2, 3, en straks schikte God het zoo, dat het werktuig in steeds toenemende mate de hand te hulp komt. Maar waarom doet Hij het? Is het niet, opdat de mensch

zijne hand uitstrekke naar den nooddruftige, om dezen mede te laten deelen in de vrucht van den arbeid zijner hand? Dat adelt den arbeid, te arbeiden, niet voor zichzelf alleen, maar uit heilige aandrift om te kunnen geven, en zich Gods kinderen uit de vrucht van zijn arbeid tot vrienden te maken. Dat mag werken voor twee werelden tegelijk heeten. Wie zoo arbeidt, vertoont in zijn arbeiden iets, dat naar Gods werken terugwijst; want God werkt niet om te ontvangen, maar om te geven.

Men sta er dan naar, om in plaats van 's broeders last, 's broeders lust te worden. Voor eigen huis te arbeiden is voorzeker eerste eisch; maar men arbeide toch niet alleen voor eigen huis, maar sterke ook het huis van zijn broeder. Dan kan men God met vrijmoedigheid vragen, dat Hij ons den vloek der werkeloosheid bespare, en ons niet met ledige handen late staan. Ach! wij klagen er over, dat God onzen arbeid niet zegent, misschien wel dat God ons geen arbeid toeschikt; maar zou het ook kunnen zijn, dat God ons niet zegent, omdat wij het onzen broeder niet doen, en ons geen arbeid geeft, omdat wij er slechts vrucht voor onszelven in zoeken?

V. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

Hoe wij ook met klimmende belangstelling uitzien naar berichten uit en over Zuid-Afrika, deze zijn en blijven in de laatste dagen zeer schaarsch. Doch, 't is reeds dikwerf gezegd: „geen tijding goede tijding" geldt vooral van dezen ontzaglijken strijd. Al heeft ook Kitchener vele correspondenten weggestuurd — zeker is, dat, hadde hij iets goeds te berichten — hij 't niet zou nalaten. Doch, ondanks dat de berichten maar weinige zijn — zooveel blijkt uit den opvolgenden inhoud, dat het den Engelschen niet naar wensch gaat en dat de toestand hoogst gevaarlijk voor hen is.

Van ruim de helft toch van de Transvaal kan men zeggen, dat er noch binnen, noch buiten de dorpen een Engelschman meer wordt gezien. In het overige, kleiner deel staat de zaak zoo, dat de drie hoofdcommando's der Burgers, zoo West als Noord en Oost van Pretoria–Johannesburg meer en meer opdringen. Want ofschoon deze volgens een paar berichten weêr voor de Engelschen op de vlucht (?) gingen, is 't eigenaardige resultaat toch ook nu dit, dat de Boeren meer nader komen. Dat zij intusschen de kleine Engelsche garnizoenen in de bergen aan de Portugeesche grenzen en in de distrikten Utrecht–Vrijheid opgesloten houden, lijdt geen weerspraak. Hierbij komt dat de voorraad onder de bezettingen zeer gering wordt, en men in Johannesburg steen en been begint te klagen over gebrek. Geen wonder dat Kitchener geen beteekenende troepen kan missen om de Wet in den Vrijstaat te verpletteren of den opstand in de Kaapkolonie te smooren. Slechts Methuen werd in Zuid-Westelijke richting gezonden naar Betchuanenland, dat geheel aan de opgestane Burgers is prijsgegeven en waar zij o.a. Kuruman belegeren.

Doch ook met den dapperen de Wet kunnen de Engelschen maar niet opschieten. Van omsingelen is geen sprake. Zijn vervolger Knox is afgemat en ontvangt, gelijk dezer dagen bij Lindley, van de Wet kleine slagen, waarbij zijne verliezen niet gering zijn. 't Komt mij voor, dat wij daar met een soort overrompeling te doen hadden. Of echter de Wet nog daar is waar men hem vermoedt — is tamelijk onzeker. Volgens een telegram van Zaterdag had Kitchener, en dus ook Knox, hem uit het oog verloren!

't Zou dus niet zoo onmogelijk zijn, dat de Wet in alle stilte zelf reeds naar de Kaapkolonie doorging, terwijl verschillende commando's hem voorafgingen en volgen in dezelfde richting maar langs andere wegen. Want ook Oostwaarts van AliwalNorth ging er weer een de Oranjerivier over en de Kolonie bij Herschel in op Dordrecht aan. Zeker is intusschen, dat de Boeren al dieper en dieper in de Kolonie voortrukken en de Engelsche troepen daar in 't Noorden, ondanks alle verzekeringen van Kitchener, dat zij de Boeren uiteengejaagd en naar 't Noorden teruggeworpen hebben — achteruit moeten en tevergeefs geringe pogingen wagen om ze op te houden. Ook is 't duidelijk dat de Engelschen hunne troepen samentrekken vlak rondom Kaapstad. Een verschijnsel, dat in verband met het feit, dat in distrikten maar even ten Noorden van Kaapstad zelfs de krijgswet is afgekondigd — ten sterkste bewijst, dat de Burgers haast ongehinderd de meest Zuidelijke gebergten in de Kolonie bereiken, om zich daar te nestelen, de sporen te beheerschen en achter zich de Afrikaanders te organiseeren. Gelukt hun dit, en er is veel verwachting voor, wijl dezen door 't oproepen van Engelschgezinden sterk geprikkeld zijn, dan kan men van opstand in de Kaapkolonie weldra in vollen zin spreken en kunnen de Engelschen het in de Transvaal en den Vrijstaat weldra uit kracht van gemis aan toevoer onmogelijk uithouden, wijl Botha daar ook de spoorwegen naar Natal en Lorenzo-Marques beheerscht. En dat vele Engelschgezinden uit den omtrek van Kaapstad zich derwaarts moeten begeven, omdat het leven hen in de Afrikaanschgezinde dorpen onmogelijk wordt gemaakt — is hoogst beteekenend.

Wij houden dus goeden moed. Wie weet welk eene omkeering de Heere bezig is te bewerken. Hij is wijs en vermag alles!

Hoe de zaken in *China* staan is moeielijk te zeggen. De vredesvoorwaarden zijn klaar, maar of de gezanten van China bevoegd zijn om ze te teekenen en de keizer daartoe gezind is, dat is de vraag. De groote onderhandelaar *Li* is weer krank, maar men twijfelt eenigszins, omdat een zekere stopping in de onderhandelingen met deze ziekte correspondeert. Tschantschitung heeft namelijk aan de Chineesche gevolmachtigden geseind, de beslissende onderteekening van het vredestractaat uit te stellen, tot punten 5, 7, 8 en 9 gewijzigd zijn, in het bijzonder het artikel, waarin het keizerlijk hof voor den aanval op de gezanten verantwoordelijk wordt gesteld. Dit heele artikel moet vervallen.

Verder deelt Tschantschitung mede, dat de keizer en keizerin niet naar Peking terug kunnen keeren, zoolang de Verbondenen nog 10,000 man tusschen de zee en Peking op de been houden, want dat dit een bedreiging van de keizerlijke personen beduidt.

De Chineesche gevolmachtigden ontvingen een bevelschrift van den keizer, waarin de waarheid van Tschantschitung's bedenkingen wordt toegegeven.

De Kölnische merkt zeer snedig op, dat de Chineezen geen begrip van „onherroepelijk" schijnen te hebben. Geen wonder, zouden wij zeggen, waar de Europeanen zelve dat begrip niet blijken te verstaan en „irrévocable" al spoedig „indispensable" werd.

Ondertusschen wordt uit Sinanfu bericht, dat de troepen van Tungfuhsiang in opstand zijn gekomen (!?)

Het lijkt dus nog weinig op vrede in het Oosten. En weer worden wij herinnerd aan de taaie, onverzettelijke kracht der Oosterlingen. Laat Europa kanonnen, schepen en duizende mannen zenden, het Oosten lijkt vernietigd, doch in waarheid ondermijnt op hetzelfde oogenblik een „stille kracht" Europa's heerschappij.

Ondervinden de *Noord-Amerikanen* op de *Philippijnen* het niet evenzoo. Aan reuzenkracht ontbreekt het N.-Amerika toch niet, en de Philippijnen zijn op hunne landen en bergen teruggedrongen. En toch, de meest vertrouwbare berichten van Amerikaansche zijde leeren genoeg, dat van bevrediging geen sprake is.

Zoo wreekt zich, onder 't Godsbestuur, maar langzaam — het onrecht dat gepleegd werd en wordt aan de kleinen, die immers door N.-Amerika zelf opgeroepen werden, om het juk der Spanjaarden af te werpen en zich vrij te maken. 't Was listig bedacht, maar de vrucht is bitter!

NOORDTZIJ.

VAN KWAAD TOT ERGER.

Dit geldt inderdaad van het drijven van den heer K. Jr., waarmeê hij in de *Friesche Kerkbode* (nr. 683) blijft aandringen op „herbevestiging" van ouderlingen en diakenen na herkiezing.

Begonnen met voor „herbevestiging" te pleiten, eindigt hij op z.g. „logische gronden „als rechtstreeksche consequentie van wat „de D. K. O. voorschrijft" met het ouderlingsambt tot „een tweejarig ambt" te maken.

De bewijzen, die de heer K. Jr. tusschen verschillende redeneeringen door voor dit zijn gevoelen bijbrengt, kunnen m. i. tot drie herleid worden.

Een bewijs naar uitspraken der H. S. wordt onder deze niet gevonden. Evenmin wordt een beroep op de Confessie gedaan. Ook wordt niet geredeneerd uit den aard of het wezen van het ambt zelf. Dit alles laat de heer K. Jr. stilletjes rusten. Het een zoowel als het ander getuigt dan ook tegen hem, gelijk we vroeger reeds hebben aangetoond.

Zelfs verwijst de heer K. niet rechtstreeks naar een *bepaling* of *voorschrift* der K. O. als grond voor zijn gevoelen. Dat kan ook wel niet. Want gelijk de K. O. zelfs „aftreding" niet peremptoir of beslist voorschrijft, zoo is er veelmin sprake van „herbevestiging," als gebiedenden eisch.

Het eerste bewijs is dan ook slechts een bewijs van „logische consequentie".

Bij „logische consequentie" meent de heer K. uit de D. K. O. te kunnen, te moeten halen, wat hij in dezen beweert.

Nu zien we op zulk een bewijsvoerig volstrekt niet uit de hoogte neer. Zij *kan* zeer klemmend en zelfs afdoende zijn. Doch dan moet ze ook aan *„logische"* eischen beantwoorden. Een van die eischen nu is, dat ze uit de stelling, waarvan ze uitgaat, niet meer uithaalt dan er van huis uit inzit. Doet ze dat toch, dan is het met die logische consequentie niet pluis en komt er in den regel strijd tusschen aard en karakter van de consequentie en die van de grondstelling, waarvan zij uitgaat.

Dit nu is hier het geval. Duidelijk toch is door ons aangetoond, dat „aftreding" of „verwisseling" door *de Geref. kerken* nooit en nergens is beschouwd en aanvaard *als een beginsel* naar eisch van 's Heeren woord of naar den aard van het ambt, maar dat ze door deze kerken is „ingezet om der omstandigheden wil, als een *concessie aan de practijk*."

In zulk een concessie zit uitteraard nooit en nergens een beginsel of grondstelling, die men daaruit afleiden kan. Wie er dan toch zoo iets uit afleidt, handelt én onlogisch én inconsequent. Dat nu doet de heer K. waar hij den eisch van „herbevestiging" afleidt uit Art. 27 D. K. O. Dit eerste bewijs klemt dus niet, maar is een stomp zwaard, slechts geschikt om de lucht te klieven.

Het tweede bewijs is van persoonlijken aard, doch evenzeer van kracht en klem ontbloot. Het is een beroep op het advies van Dr. Rutgers.

„Het is een zeer bekende zaak," verklaart de heer K., „dat *de* [1]) groote Geref. canonicus van onzen tijd Prof. Dr. Rutgers, „altoos gansch anders adviseerde en wel „terdege na herkiezing ook herbevestiging „noodig *oordeelde*."

Die „zeer bekende zaak" was mij helaas! onbekend. Doch dat is minder, daarom kan ze wel „zeer bekend" en zelfs waar zijn. Ook aanvaard ik den klemtoon op *de, de* groote canonicus, doch dan moet ze niet beteekenen, dat hiermeê de kwestie is uitgemaakt en ieder er *amen* op heeft te zeggen. Hoe Gereformeerd ik ook ben, alzoo heb ik niet geleerd.

Gelijk dit bewijs of dit beroep daar ligt, is het dan ook niets anders dan een schot met los kruit. Een schot, dat bij de eerste losbranding misschien zelfs arenden en leeuwen verschrikt, maar overigens zelfs geen muschje of haasje zal schaden.

De gronden toch, waarop dit „advies" steunt, worden zelfs niet genoemd.

Nu is Dr. Rutgers een geleerd man en gelijk wij hem kennen, ook een bescheiden man, die wel niet zal eischen, dat men zijn advies of oordeel zoo maar op hooren zeggen zonder dat men de gronden voor het advies weet, zal onderschrijven. Ik meen dus volstrekt niet aan de eer en waardigheid van Dr. Rutgers te kort te doen, wanneer ik dit beroep op zijn advies een schot met los kruit noem, want los kruit blijft los kruit al wordt het ook afgeschoten met een „Long Tom" eerste klas.

Dit tweede bewijs geeft dus al evenmin iets als het eerste.

Over het derde bewijs een volgende maal D. V nog een kort woord.

[1]) De nadruk is van den heer K. Jr.

ONJUIST EN ONBILLIJK?

„Het onjuiste en onbillijk oordeel van „Prof. Wielenga mag niet onweersproken „blijven."

Aldus schrijft Ds. Sikkel, Redacteur van *Hollands Kerkblad* in dat Blad van 29 Dec. j.l.

Het slot van mijn schrijven luidde, zooals bekend is: Mocht men meenen, dat ik het mis heb, men trachte mij te overtuigen, broederlijk en ernstig. Voor elk goed en broederlijk woord hoop ik in dezen een open oor te hebben."

Mag ik aan Ds. Sikkel vragen of hij zoo vriendelijk wil zijn deze zijn uitspraak eenigzins te motiveeren en aan te toonen *waarin* of *waarom* mijn oordeel ter dier zake „onjuist en onbillijk" is.

In afwachting daarvan, zal ik zoo vrij zijn het voor *juist* en *billijk* te blijven houden.

D. K. WIELENGA.

Kampen, 8 Jan. 1900.

„Eudokia."

Volgens het Tiende Jaarverslag van dit Gesticht voor Lijders aan langdurige ziekten, onder beheer van de Diaconie der Geref. kerk te Rotterdam *B*, mocht deze Stichting eene menigte van kranken tot lichamelijken en geestelijken zegen zijn. Ook op de chrirurgische afdeeling rustte veel zegen. Dr. B. W. v. Staveren noemt van de 281 patiënten 110 groote operatien met slechts 7 sterfgevallen, behalve talrijke kleinere. Het laatste jaar namen de patiënten toe met 71; 36 mannelijke en 35 vrouwelijke. 55 waren leden der Geref. kerken, 80 Ned. Hervormd, 1 Christ. Ger., 1 Luthersch, 1 Waalsch, 1 Roomsch, 1 Oud-Roomsch, 1 Israëliet. Versterking van financieele middelen blijft naar de mate der uitbreiding noodig; zoowel in giften als kerkcollecten. De Diaconie beveelt ze daartoe aan, als de „eenige Stichting in ons land, die van een Geref. kerk uitgaat."

—

Voor een Kerk- en Hospitaalschip. Evangelie-arbeid te Lerwick.

Ds. L. v. d. Valk van Scheveningen, die verloopen zomer dit werk voor de derde maal waarnam, schreef een Vierde Verslag van dezen gemeentelijken arbeid in het belang onzer Hollandsche visschers, en Ds. W. Sieders van Vlaardingen voegde namens deputaten een voorwoord hierbij. Bovendien is dit verslag geïllustreerd met vier mooie platen. We bevelen het zeer ter lezing aan. Voor 25 cents zendt de Uitgever D. Donner het u franco toe. Vooral dit jaar is het interessant om te lezen. Het doel der uitgave is om een Kerk– en Hospitaalschip te verkrijgen en voor dien arbeid te gebruiken; gelijk een ander comité, dat, nà deze commissie van Geref kerken in visscherslaatsen, aan 't werk toog, nu reeds een Hospitaal-Kerkschip „De Hoop" in de vaart heeft.

Wij vestigen gaarne de aandacht op deze taak van gemeentelijke inwendige zending voor onze visscherslieden.

Penningmeester is *Ds. E. Eisma* te *Scheveningen*.

—

Voor Armenbedeeling in den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Met hartelijken dank ontvangen van K. v. d. L. te Oudega: H. O. N. f 1,50, van J. E. te L. f 1, van de Geref. Jonged.-ver. „Het is zaliger te geven, dan te ontvangen", te St.-Jacobi-Parochie 1 pakket nieuwe kleedingstukken, als 5 paar sokken, 1 paar kousen, 2 hemden, 1 vrouwen- en 2 kinderboezelaars, van P. Boersma te St.-Jacobi-Parochie 1 pakketje 4 paar sokken, 1 borstrok, van Mej. Wed. F. Dijkstra en Jacob Stienstra te Hallum 1 pakket gedragen goederen, van de Wed. O. Jansma te St.-Jacobi-Parochie 1 pakket nieuwe kleedingstukken als 5 paar sokken, 1 paar kousen, 2 hemden, 3 schorten.

Voor deze zendingen bizonder dank, geliefde gevers; want och, het is zoo streng koud in den Z.-O.-hoek. Mocht men zich over die *armen* ontfermen, die zich moeten dekken met eenige lompen op hun bed. Er zijn er nog genoeg, die onder hei- of heidezoden moeten kruipen. Och laten wij er aan denken; die zich nog onder lakens en dekens goed kunnen stoppen en warm slapen en naar ons genoegen kunnen eten, dat ook mede verwarmt, ook dat hebben velen niet. Denkt om 's Heeren wil hun toestand in, mijn medebevoorrechten, zouden wij nu niet mede moeten deelen? Wie er gevoel voor heeft, die helpe aan dekking, enz. enz.

J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 7 Jan. 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Het onderwijs in N.-Amerika. De klachten over het gemis aan degelijk Christelijk onderwijs nemen in N.-Amerika toe. Wij zeggen juist degelijk Christelijk, omdat de overheidsscholen veelal nog een Christelijke tint vertoonen, maar het wezenlijk Christelijk karakter missen. Dat Christelijk tintje heeft tot hiertoe velen misleid, zoodat zij vrede met die scholen hadden en hun kinderen er zonder bezwaar heenzonden. Thans gaan de oogen er voor open, dat die overheidsscholen niet voldoen aan de eischen voor een Christelijke opvoeding gesteld. Gevolg daarvan is, dat een Vereeniging voor Gereformeerd onderwijs, voor korte jaren opgericht, steeds meer uitbreiding en invloed krijgt.

Den 2n October hield deze Vereeniging hare tweejaarlijksche vergadering te Grand-Rapids. De onderwerpen daar behandeld toonen, dat de Broeders verstaan, welk een machtige factor het onderwijs is voor de ontwikkeling des volks en dat op de school de richting aangegeven wordt, waarin het volk zich later zal bewegen. Ds Ekster sprak over „de Publieke School en het Imperialisme," een onderwerp, dat in dezen tijd zeer ter zake is. Het Imperialisme werd terecht een vreeselijke macht genoemd, die den individu wegcijfert en macht boven recht plaatst. De heer B. J. Bennink sprak over „de Publieke School en de Evolutie." Vooral in Amerika zijn deze beide zaken brandende vraagstukken geworden, waartegen de Publieke School geen wapen biedt, integendeel worden zij door haar bevorderd. Alleen het Christelijk onderwijs kan tegen deze verderfelijke beginselen een tegengif geven.

In *„de Hope"* brengt Dr. Steffens het hoogere onderwijs ter sprake. Hij zegt, dat men in N.-Amerika vooral voor hooger onderwijs zeer veel doet. Academies, Colleges en Universiteiten verrijzen als paddestoelen na den regen. Staat, kerken en vereenigingen wedijveren tot het oprichten van dergelijke scholen. Men houdt er veel van groote namen, want een school, die maar wat meer geeft dan lager onderwijs, wil liefst een College of Universiteit heeten. Scholen, die vroeger *Commercial College* heeten, een titel, dien Dr. Steffens al hoogdravend genoeg noemt, noemen zich nu al *Commercial Universiteit*.

Deze zucht tot grootheid keurt hij natuurlijk sterk af, al erkent hij in het streven tot ontwikkeling iets goeds. Zoo nu maar het onderwijs Christelijk was, zou hij dit verschijnsel met meer belangstelling begroeten. De hoogere scholen missen echter het Christelijk karakter. Zelfs de scholen, die Christelijk heeten, zijn dit zoo weinig, dat onderwijzers benoemd worden, die noch door belijdenis noch door gedrag toonen, dat zij volgelingen van Jezus zijn. Er wordt alleen op kennis en geleerdheid gezien.

Dr. Steffens stemt toe, dat wetenschappelijkheid een vereischte is voor een onderwijzer aan een hoogere inrichting van onderwijs, maar voor de Christelijke scholen is dit niet het eenige. Begeert men alleen een wetenschappelijke ontwikkeling, dan is de oprichting van Christelijke hoogere scholen niet noodig, maar heeft men zulke scholen, dan moeten de onderwijzers mannen zijn van onverdacht Christelijke beginselen. Van zulke onderwijzers is menige Christelijke school verstoken.

Ook verschilt het leerplan der Christelijke hoogere scholen weinig of niet van dat der neutrale scholen. Men vindt overal dezelfde leerboeken, hetzelfde gebrek aan godsdienstonderwijs. Wel wordt in vele van die Christelijke scholen catechetisch en Bijbelsch onderwijs gegeven, maar dit wordt geacht niet tot de wetenschappelijke studie te behooren. Het onderwijs rust dan ook niet op de openbaring Gods. Men acht het voldoende, dat de studenten bidstonden houden, Jongelingsvereenigingen bezoeken, Zondagsschoolonderwijs geven enz. Men meent, dat men aan den eisch voor het Christelijke onderwijs voldoet, als men de lessen met gebed opent en den Bijbel leest.

Dit lezend, kan men de vraag niet onderdrukken, hoe men met zulk een stelsel zich nog de opofferingen getroosten kan, die aan de oprichting en instandhouding van die z.g.n. Christelijke scholen verbonden zijn. Het schijnt, dat vele voorstanders van het Christelijk onderwijs in Amerika eens geestes zijn met vele voorstanders van het neutraal onderwijs in Nederland. De laatsten willen ook wel godsdienstonderwijs, maar buiten de school.

Waar het onderwijs op de Christelijk genoemde scholen het godsdienstig element mist, daar verwondert het ons niet, dat Dr. Steffens van die scholen zeggen moet: „in de wetenschap heerscht ook in vele hoogere scholen, die zich Christelijk noemen, de Evolutie-wet, zooals men die mode-philosophie thans gewoon is te noemen. Voor hunne personen wordt verwacht, dat leeraars en kweekelingen de Christelijke wereld- en levensbeschouwing zijn toegedaan; in hun wetenschappelijk leven volgen zij veelal Darwin, Huxley en Spencer."

De toestand van het onderwijs in N.-Amerika is dus bedroevend. Wat Dr. Steffens schrijft, al heeft hij hoofdzakelijk, wat wij noemen het middelbaar en hooger onderwijs op het oog, rechtvaardigt de pogingen van hen, die voor eenige jaren tot de oprichting van eene vereeniging voor Gereformeerd onderwijs besloten. In het begin vonden zij weinig steun; zij werden zelfs tegengesproken, omdat men niet inzag, dat de Publieke of Staatsscholen meer en meer ingericht werden naar den heerschenden tijdgeest. Vele Christen-ouders lieten zich tevreden stellen met het Christelijk tintje, dat die scholen op vele plaatsen nog vertoonden, omdat er nog gebeden en in den Bijbel gelezen werd. Van de voorstanders van Gereformeerd onderwijs werd zelfs gezegd, dat zij Nederland wilden nadoen; velen hunner waren nog niet lang geleden uit Nederland overgekomen, dachten nog te veel om den toestand van het staatsonderwijs in het oude vaderland en kenden nog te weinig de scholen in het nieuwe vaderland. In weerwil van die tegenkanting en miskenning hebben zij volhard en zij hebben nu reeds de voldoening, dat hun optreden gerechtvaardigd is, maar ook dat meer en meer de oogen opengaan voor het gevaar, dat voor kerk en maatschappij van de Publieke School dreigt.

„De Wachter" bracht ons ook het bericht, dat Ds. F. M. ten Hoor, in de plaats van wijlen Dr. H. Beuker tot Professor aan de Theol. School te Grand-Rapids benoemd, den 2n October met het houden van een inaugurale rede zijn ambt aanvaard heeft. Ds. K. van Goor, praeses van het Curatorium, heeft de bevestigingsrede gehouden over 1 Cor. 3: 11–13. Prof. ten Hoor sprak over de H. Schrift als kenbron der Theologie.

Make de Heere den arbeid van den nieuwen Professor vruchtbaar tot den bloei van School en Kerk.

SCHOLTEN.

—

De heer Reynaud, Roomsch bisschop te Ningpoo in China, wijdde met veel lof uit over den Protestantschen zendeling Thompson, die met vier vrouwen en vier kinderen als offer van de Chineesche soldaten te Kioetsjoe viel. Gedurende eene maand had deze met alle toewijding een zieken en gewonden Roomschen zendeling helpen verzorgen, en hem van al het noodige voorzien. Dergelijke berichten van wederzijdsche hulp onder de Chineesche martelingen zijn telkens vernomen van beide zijden.

—

De drie Hervormde kerken in Denemarken, twee Duitsche en eene Fransche, die daar als Vlucht- of Kruisgemeenten bestaan, hebben 16 en 17 September j. l. haar eerste Synode te Kopenhagen gehouden.

—

Bij de akelige berichten van Chineesche moorden op de Christenen gepleegd worden er ook gegeven van getrouwheid aan 't geloof. In Canton ondervroeg een officier van de Mandsjoe soldaten, bij afwezigheid van den generaal, aan elk, of hij Christen was? Allen bekenden dit; op een na, die zijn godsdienst verloochende. De soldaten werden daarop met stokslagen in de gevangenis geworpen; waar zij evenwel baden en Psalmen zongen. De generaal, dit vernemende, maakte hen echter weder vrij, en deed hun godsdienst eerbiedigen. In die Mandsjoe wijk hebben de Christenen een eigen kapel.

—

De Christelijk-sociale partij van Stöcker verloor verleden zomer een ijverigen voorganger in den Graaf van Solms, vice-president van de Eerste Kamer in Hessen-Darmstadt en van genoemde partij. Hij beschermde steeds den minderen man tegen de eischen der groote landbezitters. Om de godsdienstige onverschilligheid der hooge standen tegen te gaan, stichtte hij te Laubach op groote kosten een Christelijk gymnasium. Hij deelde ook de gevoelens van Stöcker omtrent de gewenschte onafhankelijkheid der kerk van den staat.

—

De Gustaaf-Adolf-Vereeniging hield 11–13 Sept. j l. haar 53 Algemeene Vergadering te Königsberg. Dr. Pank, die prezideerde, bracht hulde aan Dr. Fricke van Leipzig, die 25 jaren voorzitter van het genootschap was. Dit jaar waren de giften tot ongeveer anderh lf millioen mark gestegen. Ook de godsdienstige beweging in Oostenrijk wordt gesteund.

†

Ingezonden.

Den hooggeleerden heer Hoofd-Redacteur VAN DE BAZUIN.

Hooggeachte Redacteur!

Naar aanleiding van den pennenstrijd gevoerd in *de Bazuin* tusschen Prof. Dr. Bavinck en Prof. Wielenga eenerzijds, en anderzijds in *de Heraut* door Prof. Dr. Kuyper e. a. betreffende de opleiding tot den dienst des Woords, den Doop, Maccovianisme, enz. enz. zij het mij als gewoon lid der Gereformeerde kerk van Amsterdam en lezer der *Bazuin* vergund, eenige beleefde vragen te doen; in de hoop dat u, Hooggeachte heer Redacteur, deze mijne eenvoudige letteren zult willen opnemen. De vereeniging der beide kerkengroepen der Nederd. Gereformeerden en der Christ. Gereformeerden in het jaar 1892, is door ieder wien de bloei, de eenheid en de eere der kerke Gods ter harte ging, van harte toegejuicht. Of werden toen niet twee, die één behoorden te zijn, tot elkander gebracht om nu niet als geburen doch als broeders van hetzelfde Huis met elkander samen te wonen, in eenheid des geloofs en der liefde, om te staan in het midden der wereld als een getuigenis der ontfermingen Gods, die de aloude kerken dezer landen al sedert zeventig jaren bezig was, tot de leer en de tucht der vaderen terug te brengen?

Vrage: Wat wordt er van deze eenheid en liefde gezien? Komt men met een broeder uit onze kerken in gesprek, al spoedig gaat het over de kwestiën van den dag, en telkens wordt het mij duidelijker, dat men niet strijdt om of over groote beginselen, neen: de strijd gaat om en over personen, door den Heere met grooter gaven begiftigd. Hartstochtelijk wordt menigeen, als men spreekt over het al of niet „gelijk" hebben van een of anderen Hoogleeraar. Niet zelden hoort men woorden als onbroederlijk, onchristelijk, ja in vele gevallen is zulk een broeder, om met de Franschen te spreken: Koningsgezinder dan de Koning.

Wederom vraag ik: Zijn de Hoogleeraren en Predikanten, die op den voorgrond treden, niet dikwijls oorzaak tot deze twistgesprekken onder de broederen; wordt van het woord des Apostels: „Houd aan tijdig en ontijdig", het ontijdig aanhouden niet te veel betracht? Rekent men niet te veel met eigen verleden, met eigen historie wederzijds? Eene historie die, hoe ook getuigend van den zegen en de weldaden des Heeren, na 1892 toch in een andere bedding werd geleid; eene bedding, nu verbreed, de twee Kerkformatiën van 1834 en '86 leidende, en in elkaar oplossende, tot één machtigen stroom?

Zooals u ziet, hooggeachte Redacteur, ik vraag slechts. Op de kwestiën zelf kan een eenvoudig leek niet ingaan, dat zoude ongepast zijn niet alleen, doch geen blijk geven van verstandige wijsheid. De problemen die aan de orde zijn, kunnen nu eenmaal niet anders dan door wetenschappelijke

mannen tot klaarheid worden gebracht. Duidelijk is alleen dit den leek, namelijk, dat ook aan de volmaaktheid der wetenschap een einde is. Dat ook het weten der wetenschappelijken stukwerk is. Dat ook de geleerden ten deele kennen. Dat, evenals niemand den geest des menschen kent, dan de geest des menschen die in hem is, ook de Heere alleen de dingen absoluut kent en uitvoert, naar den Raad zijns willens. Moet ook ten slotte de geleerde van het wonder der schepping, en het wonder der menschwording Gods niet getuigen: ons begrijpen houdt hier op; hier gelooven wij?

Ziet, hooggeachte Redacteur, alle deze dingen hebben mij tot nadenken gestemd, en ik heb mij zelf wel eens afgevraagd, hoe gewone leden der kerk zoo absoluut en beslist voor een of ander stelsel partij kozen; en den broeder die de vrijheid nam en den euvelen moed, daar iets tegen in te brengen, niet al te vriendelijk terecht wezen.

Nog even wenschte ik op het eerste gedeelte van dit stukje terug te komen. Ik zou namelijk zoo gaarne zien, dat de broederen, en vooral de mannen der groote Geestesgaven, die de Heere ons gaf, de dingen, die de kerken verdeelen, lieten rusten, en overlieten aan den tijd. Wellicht dat het opkomend geslacht, dat de nawerking van de traditiën van '34 en '86 niet heeft doorleefd, de voor ons bijna niet op te lossen kwestiën in een punt des tijds vereffent.

Boven alles de Heere maakt alle ding schoon op zijn tijd. Dat de Leeraren in predikatie en geschrift de gemeenten bewerken tot de eenheid der kerken. Ook op deze dingen is het gespierde woord van President Kruger van toepassing: „Een boom groeit niet van boven naar beneden".

En nu, hooggeachte Redacteur en geleerde heer, neem mijn stukske voor wat het is; het zal ook wel, als al het menschelijke, groote gebreken hebben, maar het heeft wellicht nut, dat ook eens een gewoon lid der kerk over deze zaken het een en ander zegt.

Onder toebidding van des Heeren zegen,
Hoogachtend,

Uw dw.,
C. H. KEUKER.

Amsterdam, Dec. 1900.

Boekaankondiging.

Jaarboekje voor de Gereformeerde Kerken in Nederland voor het jaar 1901. *Zes en veertigste Jaargang. Enkhuizen. P. van der Sluys Jr.*

Dit jaarboekje blijft zijne plaats met eere innemen. Het ziet er vriendelijk uit, is netjes gedrukt en bevat veel belangrijks; behalve kalender enz., de samenstelling van Ministerie en Kamers, eene nauwkeurige kerkelijke statistiek, opgave van deputaten, professoren, studenten, vereenigingen enz. Alsmede een aardig Mengelwerk, samengesteld door A. van der Sluys, J. P. Tazelaar, W. S. Veltman. Wij bevelen het boekje gaarne aan. Het is voor Kerkeraden onmisbaar en wordt, naarmate zijne jaargangen vermeerderen, eene belangrijke bron voor de geschiedenis der Gereformeerde Kerken in Nederland.

—

De Kracht en de Vrucht des Woords. Bevestigings- en Intreepreek, gehouden in de Nieuwe Westerkerk op Zondag 11 *November* 1900 *door H. H. Veder en H. C. van den Brink, dienaren des Woords bij de Gereformeerde kerk van Rotterdam (B). Rotterdam, J. H. Dunk* 1901.

De beide preeken, eene ter bevestiging over Jes. 55 : 10, 11 en eene ter intrede over Judas: 20, 21, zijn zeer geschikt onder den titel: De Kracht en de Vrucht des Woords, samengevat. Het zijn beide heldere, in goeden zin stichtelijke verklaringen van een paar rijke Schriftwoorden. Zij hebben allereerst voor de kerk van Rotterdam beteekenis, maar zullen ook zeker elders door velen gaarne gelezen worden. Ze zijn dat beide waard.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:

G. ADRIAAN DE BRUYNE,
Med. Doct. Arts te Leiderdorp
EN
PETRONELLA W. VAN DER TAS.

LEIDERDORP, AMSTERDAM, 10 Januari 1901.

Heden schonk de Heere ons een welgeschapen **DOCHTER.**

Ds. H. VOLTEN.
M. B. VOLTEN—KNAAP.

PASTORIE STELLENDAM,
6 Jan. 1901.

Voor de vele blijken van deelneming, ontvangen bij het overlijden onzer geliefde Echtgenoote, Moeder en Behuwdmoeder, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

Uit aller naam,
G. BRUNEMEIJER, *Pred.*

ENTER,
8 Januari 1901.

Allen die bij den aanvang des jaars door naamkaart of op andere wijze mij hun gewaardeerde belangstelling hebben betoond, betuig ik langs dezen weg mijnen **dank**; met de bede, dat onze Vader, die in de hemelen is, hen zegene en behoede, en de kracht van den »eenigen troost", Catech. vr. 1, in rijke mate doe ondervinden.

L. LINDEBOOM.

KAMPEN,
7 Jan. 1901.

Heden overleed na langdurig lijden, in de hope des eeuwigen levens, onze waarde Broeder

ALBERT WEERMAN,

in den ouderdom van 57 jaren,

Namens Broeder en Zusters.
H. WEERMAN,
WED. J. W. DAM.

HEERENVEEN,
3 Januari 1901.

Kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.

Heden ontsliep na eene langdurige ongesteldheid, zacht en kalm, in zijnen Heer en Heiland, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

Leendert Versluis,

in den ouderdom van ruim 71 jaren.

LANGERAK, WED. L. VERSLUIS-BOOM. W. VERSLUIS. A. VERSLUIS.
HILLEGERSBERG, M. VERSLUIS. J. VERSLUIS-DE JONG.

LANGERAK, 4 Jan. 1901.

Aan het begin van dit jaar trof onze gemeente een zwaar verlies, doordien de Heere, na zeer geduldig lijden, onzen medebroeder Ouderling

L. Versluis,

in den leeftijd van ruim 71 jaren, door den dood uit ons midden wegnam.

Hij heeft met zijn tijd, krachten en uitnemende gaven de gemeente gediend.

Tot op het einde zijns levens heeft hij als medebestuurslid bizondere liefde en toewijding betoond voor onze Chr. School.

Hij was de bepleiter onzer beginselen in den gemeenteraad.

Den goeden strijd heeft hij gestreden, ging heen in vrede en geniet nu de rust, die er voor Gods volk overblijft.

Verliezen wij in hem veel, toch zal zijn gedachtenis ons tot zegening zijn.

Namens den Kerkeraad en het Bestuur der Chr. School,
J. VESSEUR, *Voorzitter.*
N. J. DE VISSER, *Scriba.*
H. VAN MIDDELKOOP, *Secr.*

LANGERAK,
4 Jan. 1901.

Heden overleed in het Diaconessenhuis te Groningen, onze geliefde Echtgenoote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

HENDERIKA HAMMING,

in den ouderdom van 64 jaar en 10 maanden, na een gelukkige Echtvereeniging van bijna 43 jaar.

Het vaste vertrouwen, dat zij thans juicht voor den troon Gods, lenigt eenigszins onze smart.

Mede namens Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen,
R. S. DATEMA.

FEERWERD,
8 Jan. 1901.

Gisteravond omstreeks elf uur nam de Heere tot zich, na een stil en geduldig lijden, onze lieve

FENNA ALEIJDA ANNA WILHELMINA,

in den ouderdom van 9 jaar.

Haar verlangend uitzien spoedig bij Jezus te zijn, matigt onze droefheid.

JAN VAN HERWAARDEN.
A. C. VAN HERWAARDEN-VAN PROOSDIJ
en Kinderen.

'S-HERTOGENBOSCH,
9 Jan. 1901.

Tegen 15 Februari a. s. wordt op het Centraal Kantoor der Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen en zenuwlijders in Nederland. Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM, **gevraagd**

EEN KLERK,

van Gereformeerde beginselen, tusschen 20 en 30 jaar, bekend met boekhouden en administratieve werkzaamheden en een flinke hand schrijvende.

Aanvang salaris ***f 600.***—per jaar.

Sollicitanten moeten voorzien zijn van uitstekende getuigschriften en zich schriftelijk wenden tot den Penningmeester S. BARON VAN HEEMSTRA, Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM.

Aanbiedingen worden ingewacht tot den **16en** Januari.

Biedt zich aan een burgerdochter, **33 jaar,** Geref. Godsd. als

HUISHOUDSTER,

liefst in een burgergezin. Br. fr. **letter G. G.** Boekhandel M. P. KARSDORP, van Woustraat 36 AMSTERDAM.

Is verschenen en alom te bekomen:

HET JAARBOEKJE

VAN DE

Gereformeerde kerken in Nederland **voor 1901 46ste Jaargang 30 cent.**

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden en boeiend Mengelwerk** bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek** opgave van **Stichtingen van Liefdadigheid Jongelings-** en **Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Tegen overmaking van het bedrag wordt het franco toegezonden door den Uitgever

P. VAN DER SLUIJS.

ENKHUIZEN.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl. v. d twaalf kleine Propheten, gebonden in 2 half lederen banden f 9,50 voor . . f 4,—

AMBROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor - 2,—

D. MOLENAAR, De Heidelb. Catechismus f 4 90 voor - 2,—

DR F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profeet 3 dln. f 4,50 voor . . . . - 2,50

PETRUS IMMENS, De godvruchtige Avondmaalgauger half leer f 2,40 voor . . - 2,00

FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; half lee. f 1,40 voor . . . . . - 1,20

JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4,40 voor . . . . . - 2,20

JAMES, Het Huisgezin. Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f. 3,60 . - 1.80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:
Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender
voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen,** met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

18.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: »Een wonder boven wonder". Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct*. Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN verschijnt:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

TWEEDE JAARGANG,

onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen*, en met medewerking van onderscheiden Bedienaren des Woords.

Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Van den *eersten* jaargang zijn nog enkele Ex.te bekomen, ingenaaid, à f 1,60.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

STATENBIJBEL.

Mijnheer DE BOER!

De STATENBIJBEL dien ik van UEd. ontving, is boven verwachting naar mijn genoegen. Duidelijke druk en kant. De sierlijke en natuurlijke platen maken haar tot een geheel, 't welk in geen Christelijk gezin mag ontbreken.

(W. g t.) K. GRONDSMA.

OOSTHEM [Fr.] 21 Dec. '00.

MIJNHEER!

De STATENBIJBEL in goede orde ontvangen, viel mij erg mee, ontvang daarvoor mijnen dank. Ik zal hem ook aan anderen aanbevelen.

(W. g t.) C. KLOK Cz.
o. d. ROCKANJE, 29 Dec '00.

Geachte Vriend!

STATENBIJBEL ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.

(W. g.t.) H. BOS.
ULRUM, 31 Dec. '00.

☛ Zie hier enkele uit vele! De Gereformeerde bladen spreken ook met zeer veel lof over dezen STATENBIJBEL. Het is dan ook geen wonder, dat de voorraad hard vermindert. Elk die nog een STATENBIJBEL wil hebben, leze vooral dienaangaande onze annonce.

C. de BOER Sz., Uitgever, SNEEK.

☛ Ook verkrijgbaar bij de Agenten van dit blad.

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Tweede druk.
Ingenaaid *f* 1,25. Gebonden *f* 1,75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden. zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

---

4 *ct.* 4 *ct.*

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost
niet meer dan 4 cent,
Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 *ct.* 4 *ct.*

DE KONINKLIJKE BRUID,

door Chr. W. KOSTER. Prijs f 0,35, uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam.

Dit is een boeiend verhaal, waarin op zeer gelukkige wijze de voorvallen van den dag — VERLOVING KONINGIN, KOMST PRESIDENT KRUGER, OVERGANG DER EEUW — in den vorm van een verhaal behandeld worden. De schrijver mocht door zijn vorige uitgave: „De familie Kerkhof" zich reeds een goeden naam verwerven. „De koninklijke Bruid" is een op fraai papier uitgevoerd, en met vele schoone illustraties voorzien werkje, dat voor f 0,35 zeer goedkoop is.

Gereformeerd Gymnasium,
te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

HARLINGEN: T A. f 2, F. S. K. f 1, K. H. f 0,50, H. B. f 0 50. N N. f 1, Wed. T. f 1 ZUIDWOLDE: R S. W. f 1, B A. f 2,50, K. H. B. f 1,50, H J. B. f 2,50, Wed. J. W. f 2,50, R. v. W. Pz f 1. WINSUM: J. D. f 2,50, R. S. f 1, Ds S. G. f 1. HOOGKERK: Ts. M. f 1, H. J. A. f 2, A. v d. R f 2, Wed. O. v. Z f 2. SAUWERD: Wed. K L. f 2,50, J. B f 1, W. B. f 1 DORKWERD: J. N f 1, E. S. f 1, Wed E. W. f 1. LASKWERD: D. A. B f 10. OOSTWOLD: R T. f 2,50, J. M f 1, Z J K. Gz. f 1, J. S Szn. f 1. SPIJK: H. H f 2,50, H. B. f 0,50, S M. f 2, T. v. d. P. f 1, W. O f 2,50. B S. f 2, M D f 2,50, K. B. f 0,50. APPINGEDAM: K. A. V. f 1, Wed K. V. f 1, B. B. f 1. STEDUM: W. U. f 1,50, J. S. f 2, Dr. H. f 1. BEDUM: H M. f 0,50, G P. f 1. BIERUM: J. O. f 1 MIDWOLDE: Wed. J T. G. f 2,50. LOPPERSUM: W. E. f 0,50, W. v d V. f 0,50, W. M. f 1. ASSEN: G. V. f 0,50, G K. f 2 50, J. S. f 1,50. HOOGEVEEN: K. R. f 0,50, C. K. f 0,75, W. D. f 2, J. T. Hzn. f 1, J. Z f 1, T IJ. f 1, J. v. d W. f 1, H. M. f 0,50. MEPPEL: P. S. f 1. D. S. f 1, J. T. f 1, N N. f 5. Ds. T. N. f 1, J. F. f 1, J. S. f 1, J v. d. B. f 1, J. S. f 1, G. S f 1.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer A. W. de Leeuw Jr., te Schoonrewoerd f 50, door den heer G. Schimmel te Amersfoort f 71,50, door den heer S. De Jong Ezn., te Enkhuizen: uit Andijk f 21,50, uit Enkhuizen f 45,50, uit Hoorn f 18, uit Medemblik f 1, uit Oppердoes f 2, uit Urk f 1,50, samen f 89,50; door den heer W. H. Sliep te Rinsumageest f 75,50, door den heer A. Sijsma te Tiel f 11,50, door den heer R. van Hartwijk te Roessem f 37, door den heer A. J. Stal te Voorthuizen f 90,50, door den heer H van der Hoeven te Apeldoorn (1899) f 16, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam f 196, door den heer J. Dingemanse te Gapinge f 5,75, door den heer J. Hartkamp te Maassluis f 80, uit Amsterdam (1899) f 7.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Scheveningen B f 24,90, van idem te Winterswijk ($^1/_2$ coll.) f 8,78, van idem te Haarlem C f 14,75, van idem te Nieuw-Vennep f 21,81, van idem te Hoofddorp f 4,50, van idem te Vijfhuizen f 7,16$^1/_2$, van idem te Sloterweg f 3,15, van idem te Zaandam A f 34,10$^1/_2$, van idem te Zaandam B f 11,14, van idem te Wormerveer f 17,68$^1/_2$, van idem te Wormer f 2,30, van idem te Beverwijk f 4,92, van idem te Hemelum f 5, van idem te Numansdorp f 3,84.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 3.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 18 Januari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

ANTWERPEN, 10/1/1901 Ds. van der Velden van Klundert voor het beroep naar Antwerpen bedankt hebbende, is alhier beroepen: de Weleerw. heer P. N. Kruyswijk Geref. predikant te Kollum.

Namens den Kerkeraad,
W. Rooze, Scriba.

—

ZEVENBERGEN, 11 Jan 1901. Alhier is beroepen Ds. J H. Koers te Molenaarsgraaf-Brandwijk.

Namens den Kerkeraad,
G. Bax, Scriba.

—

WERKENDAM *A*, 14 Jan. 1901. Wij ontvingen het teleurstellende bericht van onzen beroepen Leeraar Ds J. Gispen te Overschie, dat ZEerw geene vrijmoedigheid had kunnen vinden, onze roeping op te volgen. De Koning der kerk geve ons te zwijgen en vervulle welhaast de ledige plaats met den man zijns Raads.

Namens den Kerkeraad,
O. Brienen, Scriba.

—

TER NEUZEN, 14 Jan. 1901. Gisterenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar Ds R W. de Jong de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref kerk te Halfweg. De Heere geve hem in dezen eene keuze te doen, die strekken kan tot eere Gods en tot heil der gemeente

Namens den Kerkeraad,
J. P. van Herp, Scriba.

CLASSEN.

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. *Woensdag* 30 *Januari* op gewone plaats en tijd.

H. Scholten, *Corr.*

—

Classis Appingadam.

Cl. Verg. te Appingadam *Donderdag* 7 *Febr.* Punten voor het Agendum op te geven vóór 27 *Jan. a.s.*

Geerds, *Corr.*

—

Classis Amersfoort.

De Classis Amersfoort, den 8sten Januari 1901 te Amersfoort vergaderd zijnde, spreekt, in aansluiting met den geopperden wensch der Classis Zutphen, als haar ernstige begeerte uit, dat van de zijde van Curatoren der Theologische School en der Vrije Universiteit een gemeenschappelijke poging gedaan worde, om te komen tot een zoodanig voorstel, waarbij, zonder krenking van beiderzijds beleden beginselen, de de mogelijkheid van éénheid in de opleiding tot den dienst des Woords voor onze kerken worde mogelijk gemaakt.

Van den uitslag der behandeling dezer vraag zal de Classis eenige mededeeling op prijs stellen.

Namens de Classis vn.,
A. Bolwijn, *Actuarius.*

ONTVANGSTEN.

Voor Schiermonnikoog.

8 Januari 1901. Onze hoop werd niet beschaamd de Heere gaf in zijn ongehoudene goedheid eenige ruimte, en verblijdde ons met enkele giften. Zijn Naam zij geprezen, en met dankzegging aan de milde gevers verantwoorden wij die aldus.

Van Ds. de Br. te Oosterbeek f 2,50. uit Katwijk a. Zee van P. f 2, en van P. M. J. te Leeuwarden f 1

De Heere vergelde u rijkelijk deze milde gaven, en Hij geve u genade om voortdurend deze arme zwakke kerk met uw gebeden en gaven te steunen. Ja, daartoe wekke Hij nog vele broeders en zusters op in ons dierbaar vaderland en in onze provincie, opdat die kleine afgelegen kerk in het midden van zulk een ongeloovig eiland, rijkelijk gesteund door gebed en gaven, moge bloeien tot eere van onzen grooten Koning Jezus Christus.

Namens den Kerkeraad,
R. F. Kuiper.

—

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Wommels f 2, Monnikendam f 1, Pernis f 5, Fijnaart f 1,50, Noordeloos f 1, Haamstede f 2,41½, Zwartsluis f 2,50, bijeenverzameld door Catechisatie-kinderen te Ouddorp f 3,71½.

P. A. Smilde *Penn.*

Heerenveen, 9 Januari 1900.

—

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Door br. J Wouda van de Ger. gem. te Kruiningen f 9,51

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 9 Januari 1901.

—

Art. 19 D. K. O.

Sedert 7 December 1900 ten behoeve van minverm. stud. In de Prov. Gelderland ontvangen:

	Van de Geref. kerk te		
Varsseveld	f 13,35	Dieren	f 20,04½
Barchem	- 2,84	Putten	- 11,70
Doetinchem	- 2,80		

Met dank en zeer dringende aanbeveling.

Namens Deputaten van Art. 19 D. K. O,
H. Kuik, *Secr.-Penn.*

Putten o/d Veluwe, 11 Jan. 1901.

—

Voor de Theologische School.

Lutten		f 14,—	Marum 6 Dec	c.	f 6,—
Aalten *B*		- 20,55	Beetgum		- 5,82½
Ter Aar	2e c.	- 2,86	Bergum		- 5,—
Aarlanderveen	*n*	- 5,49	Berlikum		- 10,45
Alfen a/d R.	*n*	- 30,04½	Britsum		- 8,01
Bodegraven	*n*	- 28,76	Eernewoude		- 1,48
Leimuiden	*n*	- 5,75	Garijp		- 7,07½
Nieuwkoop	*n*	- 2,45	Hallum		- 10,—
Nieuwveen	*n*	- 4,78	Hijum		- 7,71
Noorden	*n*	- 4,60	St.-Jacobi-Parochie		- 7,63
Waarder	*n*	- 10,13	Leeuwarden		- 42,21½
O.-Wetering	*n*	- 19,38½	Oenkerk		- 10,85
Woerden	*n*	- 5,88	Suawoude		- 11,17
Woubrugge	*n*	- 2,67	Stiens		- 3,46
Zegwaart		- 8,43	Wartena		- 1,50
Delft		- 111,12	Wirdum		- 11,13½
Velzen		- 3,63	Arnhem *A*	6 Dec.	- 18,50
Almkerk		- 14,33	Schoonebeek		- 11,94
Andel		- 13,12	Waddingsveen		- 4,38
Dussen		- 4,—	Westerbork		- 3,02½
Giessen-Rijswijk		- 2,—	Dwingelo		- 8,67½
Meeuwen		- 2,35	Beilen		- 11,60
Nieuwendijk		- 24,56	Diever		- 4,—
Waardhuizen		- 2,48	Vledder		- 1,57½
Werkendam *A*		- 15,—	Hijken		- 3,59
Katwijk a/d R.		- 10,50			

Voor de Uitbreiding.

Van een zuster der gemeente te Amersfoort *A* f 5, B. Elzinga te Roodkerk f 1, Gift i/h kerkzakje te Dwingelo f 1.

De Penningmeester
Zwolle, 12 Jan. 1901, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Door N N. van N. N. te G. . .	f 6,25
Van D. Diesselhuis Drieborg bijeenverzameld	- 2,50
Door Br. K. J. Kraan te 's-Gravenh. bijeenverzameld	- 2,50

Onder dringende en vriendelijke aanbeveling,

Rotterdam, N. Koops,
14 Jan. 1901. Oost Vestplein 56.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door H. Smit te Zwolle, v. h. Kerstf. met de kind. der Zondagsch. „Wees een zegen" f 17,20, v. d. Zead Vr. (?) f 2,50, van Mej N. B. f 1, van Mej. K. f 0,50, van Mej H. f 2,50, van Mej. A. f 1, busje v. d. kind. der Chr. School f 1,32, van een overl. br. f 0,45, samen f 26,47.

Door D Haan, uit 't zend. busje v. d. Jongel. Vr. „Eben-Haëzer" te Grijpskerk, Gr. . .	f 8,20
Door Ds. Sieders, de coll. bij d. Kerstf. viering v d kind. der Ger. Zondagsscholen te Vlaardingen	- 13,70
Door idem, in 't kerkz. te Vlaardingen *A* .	- 5,—
Door Mej. de Wed. H. A. de Vos, v. d. Vrouwenzend. Vr. te Tiel	- 2,70

Doesborgh, B. de Moen,
12 Jan. 1901. *Quaestor.*

—

OUDERS OF GETUIGEN.

XVI.

Behalve het Dordtsche besluit in betrekking tot den huisdoop, is nog eene andere bepaling in de Kerkenorde dier Synode belangrijk.

Het 56e artikel houdt n.l. in, dat het verbond Gods aan de kinderen der Christenen met den doop, zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan, verzegeld zal worden, en dat in openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.

Maar het gaat dan aldus voort: Doch ter plaatse, waar niet zoovele predikatiën gedaan worden, zal men een zekeren dag in de week verordenen, om den doop extra-ordinairlijk te bedienen, zoo nochtans, dat hetzelve zonder predikatie niet geschiede.

De eigenlijke zin en bedoeling van deze bepaling springt niet terstond in het oog.

Oppervlakkig zou men eruit kunnen afleiden, dat de Gereformeerde vaderen op de spoedige toediening van den doop aan de kinderen der gemeente zoo sterk gesteld waren, dat zij er zelfs eene bijzondere weekbeurt voor hebben ingevoerd. Zij wilden zelfs niet, dat men met den doop van een kind, dat in het begin der week geboren was, een kleine acht dagen, tot den volgenden Zondag, zou wachten, maar zij stelden in het midden der week nog eene bijzondere gelegenheid voor de vaders open, om hun kind ten doop te presenteeren.

Zoo is de inhoud van deze bepaling dan ook door velen opgevat.

Maar deze opvatting schijnt bij nadere overweging toch niet de juiste te zijn.

Ten eerste blijkt dit uit vergelijking van dit artikel met artikel 59 der Provinciale Synode van Dordrecht van het jaar 1574. Hier toch lezen wij, dat in de plaatsen, waar zelden de predikatiën geschieden en nochtans kinderen ten doop gebracht worden, een tijd zal geordineerd worden, dat men de kinderen in de kerk ten doop brengen zal en dat men dan een teeken met de klok zal geven, om het volk saam te roepen, en een korte vermaning voor den doop zal doen.

Na de reformatie was er natuurlijk in den eersten tijd op vele plaatsen gebrek aan bediening des Woords. De kinderen moesten daarom op den doop dikwerf weken en maanden wachten. En daarom bepaalde de Provinciale Synode van Dordrecht, dat men op zulke plaatsen, waar zelden predikatiën geschiedden, van tijd tot tijd eene gelegenheid zou openen, om de kinderen ten doop te brengen. Als er een predikant in de buurt kwam of door de plaats reisde, moest hij uitgenoodigd worden, om het Woord en het sacrament te bedienen. En zulk eene gelegenheid moest dan door klokgelui aan de gemeente bekend gemaakt worden.

Zonder twijfel heeft het gebrek aan geregelde bediening des Woords aanleiding gegeven tot de bepaling in art. 59 der Prov. Synode van Dordrecht 1574.

En een dergelijke toestand wordt ook ondersteld door de tweede zinsnede in art. 56 der Kerkenorde van Dordrecht 1618/19.

Maar toch heeft deze laatste bepaling nog eene andere oorzaak. Het is een feit, dat in vele Gereformeerde kerken hier te lande, ook waar des Zondags geregelde bediening van Woord en sacrament plaats had, toch nog eene bijzondere weekbeurt met doopsbediening gehouden werd. Wat is de reden, dat deze weekbeurt met doopsbediening werd ingevoerd? Waren de Gereformeerden van meening, dat het wachten met den doop van het kind, zelfs tot den eerstvolgenden rustdag, eene minachting was van het sacrament?

Zoo oordeelen velen, maar Voetius geeft er in zijne Pol. Eccl. I 729 eene andere en meer aannemelijke verklaring van. Hij zegt daar, dat de Gereformeerde kerken, om aan zwakken en twijfelmoedigen in het geloof tegemoet te komen en hen niet tot de doopsbediening van Roomsche priesters of sectarische predikers de toevlucht te doen nemen, behalve de samenkomsten der gemeente op den Zondag, ook nog eene samenkomst in de week tot het bedienen van den doop hebben ingevoerd. Zulk eene bijzondere samenkomst behoefde natuurlijk niet op die plaatsen te worden ingevoerd, waar zij al gebruikelijk was. Maar er waren nog vele plaatsen, waar de gemeente alleen des Zondags vergaderde, en dus de ouders met den doop hunner kinderen tot den volgenden Zondag moesten wachten. Dat stond echter velen ouders niet aan, omdat zij van oudsher in de Roomsche kerk eraan gewend waren, dat de doop der kinderen zoo spoedig mogelijk na de geboorte plaats had. En daarom verordende de Synode, dat er op zulke plaatsen ook nog in de week gelegenheid voor het ontvangen van den doop gegeven zou worden.

Maar, om het beginsel te handhaven, dat de doop alleen in het midden der gemeente bediend mocht worden, werd er nog iets bij bepaald. Zulk eene gelegenheid in de week moest dan door klokgelui of op eene andere wijze in de plaats worden bekend gemaakt, opdat ook enkele ouderlingen, diakenen, vrienden en buren ze konden bijwonen. Het karakter van eene gewone samenkomst der geloovigen mocht er niet bij teloor gaan. En dan moest de doop daarbij bediend worden op de gewone wijze, dat wil zeggen, de dienaar des Woords moest er eene korte predikatie of althans eene korte verklaring van de beteekenis van den doop aan laten voorafgaan en er speciaal op wijzen, dat de doop om bijzondere redenen op deze wijze bediend werd, niet omdat hij in zichzelf, als middel der der wedergeboorte, maar alleen om het gebod Gods noodzakelijk was.

De verklaring, welke Voetius van de boven aangehaalde zinsnede der Dordtsche Kerkenorde geeft en ook nog van elders bevestigd wordt (Reitsma en van Veen III 271, 445), wijkt van de gewone opvatting nogal belangrijk af. Zij stelt duidelijk in het licht, welke gedachten de Gereformeerden bij hun aandringen op de spoedige bediening van den doop hebben bezield.

Zij waren volstrekt niet van meening, dat zulk eene spoedige bediening van den doop op den dag der geboorte, of uiterlijk binnen een paar dagen na de geboorte, moest plaats hebben en niet tot den volgenden Zondag mocht worden uitgesteld, omdat men zich in dat geval aan minachting van het sacrament en aan overtreding van een gebod zou schuldig maken.

En toch waren zij op hunne hoede tegen overdrijving aan de andere zijde. Zij rekenden met de zwakgeloovigen, die nog niet geheel en al van den Roomschen zuurdeesem bevrijd waren. En zij voerden daar, waar ze niet bestonden, gelegenheden in tot het ontvangen van den doop, om aan de twijfelenden tegemoet te komen en hen niet van de Gereformeerde kerk en religie te vervreemden.

De bepaling is eene concessie, die van het ruime hart der Gereformeerde vaderen spreekt.

Nu staat het natuurlijk volkomen vrij, om deze verklaring van Voetius te verwerpen en door eene betere te vervangen. Want Voetius was een knap man en in het Gereformeerde kerkrecht aardig thuis, maar onfeilbaar is hij niet.

Doch dan moet men ook eene andere en betere verklaring dan de zijne aan de hand kunnen doen. En deze is moeilijk te vinden. De bovengenoemde opvatting, die tegenwoordig door sommigen voorgestaan wordt, kan er bezwaarlijk voor in aanmerking komen.

Want als de Gereformeerden werkelijk de overtuiging hadden gehad, dat het uitstellen van den doop van een in het begin der week geboren kind tot den volgenden Zondag zoo verkeerd was, dat er eene speciale doopsbediening in de week voor ingevoerd moest worden, dan hadden zij nooit zoo kras, als zij gedaan hebben, den huis- en den nooddoop

kunnen afkeuren en de bediening van den doop kunnen binden aan de openbare vergadering der geloovigen.

Daar komt nog iets bij. Wie van meening is, dat de bedoelde zinsnede der Dordsche Kerkenorde geboren is uit de overtuiging, dat de doop hoogstens tot een paar dagen na de geboorte mag worden uitgesteld, die moet daarnaar ook handelen en, het eene doende, het andere niet nalaten.

De eerste zinsnede van art. 56 houdt in, dat men zijn kind moet laten doopen in de eerstvolgende openbare vergadering der geloovigen.

Terecht kan men zich hierop beroepen, om alle noodeloos uitstel van den doop der kinderen af te keuren.

Maar als men nu de bovengenoemde opvatting van de tweede zinsnede toegedaan is, dan moet men zich daaraan houden, en eischen, dat er ook in de week, overal waar het noodig is, eene gelegenheid tot het ontvangen van den doop geopend worde.

Want het gaat niet aan, om de eene zinsnede in toepassing te brengen en de tweede, die dan volgens deze opvatting van dezelfde grondgedachte uitgaat, willekeurig terzijde te stellen en te doen, alsof zij in het geheel niet bestond.

Indien daarentegen de verklaring van Voetius de juiste is, dan heeft de tweede zinsnede van art. 56 der Dordsche Kerkenorde hare beteekenis voor ons verloren en zijn wij van hare toepassing in de practijk ontslagen. Eene „extra-ordinaarlijke" gelegenheid tot bediening van den doop is in den tegenwoordigen tijd niet meer noodig. Wij hebben althans in den regel aan de gewone gelegenheden genoeg.

BAVINCK.

ZENDINGSVRUCHT.

Bijzonder voordeelig gaat het in den laatsten tijd met onze Zending weer niet.

Van Midden-Java schrijft Ds. Dijkstra, voorzitter van de Synodale Deputaten voor de Zending, dat het door onze schuld op dit oogenblik een chaos is, en dat niemand weet, wat eruit voortkomen zal.

Van Scheurer's Hospitaal komen goede berichten, maar nog altijd moet worden afgewacht, welke vrucht deze medische arbeid voor de Zending afwerpen zal.

De gemeente te Soerabaya is der verdwijning nabij en moet door Ds. Pera bijna van den grond af weer opgebouwd worden.

En de brieven, die Ds. Wijers in de laatste maanden uit Batavia schrijft, zijn zoo phantastisch, dat men zich onwillekeurig voor de toekomst een weinig bezorgd maakt.

Tegenover al deze teleurstellingen doet het dan dubbel goed, aan de hand van Ds. Dijkstra in zijne jongste brochure eenigermate nauwkeurig kennis te nemen van de resultaten, welke op het gebied der Zending in de laastverloopen eeuw verkregen zijn.

Niet alleen in de Minahassa, de Zuidzee-eilanden en Madagaskar, maar ook in de Kaapkolonie, Transvaal en Natal, aan de Goudkust en den Niger, op de Westindische eilanden, in Engelsch Indië en op Sumatra, in China en Japan is de Christelijke kerk in deze eeuw gesticht en zijn duizenden bij duizenden van het Heidendom tot het Evangelie des kruises bekeerd.

En jaarlijks neemt hun aantal toe. In 1873 werden er 1.537074 Christenen uit de Heidenen geteld en in 1897 werd hun aantal op ruim vier millioen berekend.

In Vóór-Indië klom het aantal gedoopten van 91 duizend in 1851 tot 559 duizend in 1890. En in andere landen is deze toename nog gunstiger. Onder de Bata's op Sumatra bedroeg in 1883 het aantal gedoopten ruim 8 duizend, terwijl het in 1898 reeds tot meer dan 40 duizend steeg.

Zelfs in vergelijking met de vruchten der Zending in de eerste eeuw en in de Middeleeuwen zijn de resultaten in deze eeuw volgens Dr. Warneck niet ongunstig te noemen.

Want naar eene zeker niet te lage schatting waren er aan het einde der eerste eeuw niet meer dan 200 gemeenten en 200,000 Christenen. En de kerstening van midden-Europa in de Middeleeuwen is niet in één enkele eeuw geschied, maar loopt over niet minder dan zes eeuwen.

De vergelijking valt dus niet ten nadeele van de Zending in de negentiende eeuw uit, vooral niet, wanneer rekening gehouden wordt met de zeer verschillende omstandigheden, waaronder toen en nu de Zending gedreven werd. En wie weet, tot wat rijken bloei in de volgende eeuwen die kerken komen zullen, welke door den arbeid der Zending in de voorbijgegane eeuw onder de Heidenen zijn geplant!

Deze kennisneming van de resultaten der Zending moedigt aan tot den arbeid. Wel behoort de Zending behartigd te worden, niet om het succes, maar om des geloofs wille, uit gehoorzaamheid aan 's Heeren gebod.

Maar toch is het aangenaam te vernemen, dat het Christendom ook in onzen tijd zijne wereldmissie vervult en dat God met de prediking van zijn Woord de werking zijns Geestes paart. Laat ons daarom, goed doende, niet vertragen. Indien wij in zegening zaaien, zullen wij ook op 's Heeren tijd in zegening maaien.

CONFERENTIE.

Sommige Classen hebben aan Curatoren en Professoren van de beide Opleidingsscholen in overweging gegeven, om het vraagstuk der opleiding in besloten kring te bespreken en de resultaten dezer samenspreking, voor zoover men tot eenstemmigheid gekomen is, te publiceeren.

Tegen zulk eene Conferentie bestaat geen bezwaar. In verwachting van hare vruchtbaarheid kan men verschillen. Maar er is niets tegen, om nog eens, voor de zooveelste maal, langs dezen weg te beproeven, om tot eenheid en overeenstemming te komen.

De zaak, welke het geldt, is van het hoogste belang, en draagt gelukkig hoegenaamd geen persoonlijk karakter. Ook is zij volstrekt niet een onderlinge strijd tusschen Theol. School en Vrije Universiteit. Aangenaam zal het dus zijn, om broeders te ontmoeten en met hen over eene belangrijke aangelegenheid van gedachten te wisselen.

Alleen hebben wij één bescheiden doch dringend verzoek.

Als zulk eene Conferentie gehouden moet worden, laat ze dan *zoo spoedig mogelijk* plaats hebben.

Van overhaasting kan er geen sprake zijn. Want de quaestie is jaren lang aan de orde geweest en van alle kanten toegelicht. Ieder heeft er zijne gedachten over. De vraag is alleen, of die verschillende gedachten in een concreet voorstel tot overeenstemming kunnen gebracht worden.

Laten daarom de Curatoren beiderzijds niet op elkander wachten, wie het initiatief zal nemen, maar terstond de uitnoodigingen verzenden! Laten beiden wedijveren met elkander, wie de eersten zullen zijn. Binnen eene maand is het best mogelijk, om de Conferentie uit te schrijven.

Verschillende redenen, te veel om te noemen en aan een ieder bekend, dringen op de bespoediging van zulk eene samenkomst aan.

Misschien zou het zijne nuttigheid hebben, om ditmaal de Hoogleeraren er eens buiten te houden en alleen als Curatoren wederzijds saam te komen. Ons ware dit om het even. Maar de Curatoren mogen hierover beslissen.

Als de Conferentie maar *spoedig* gehouden wordt! Woorden zijn er jaren lang genoeg gewisseld. Laten nu eens *daden toonen*, dat we eenheid van opleiding wenschen!

BAVINCK.

VOLKSNOODEN.

Wanneer zal tegen *dit* drukkend onrecht de strijd worden aangebonden?

Ongeveer 20 jaren geleden, „trok" een kleine kring van „Christ. Gereformeerde", broederen „aan het schellekoord", gelijk „*De Standaard*" het noemde, om de slapenden wakker te maken en hun te herinneren, dat de strijders *voor vrije Kerk en vrije School*, òf, wat hetzelfde is, *tegen Art.* 168 (*thans* 171) *en* 194 *der Grondwet*, nu toch reeds al te lang rust genomen hadden. Toen was het echter, zeiden de antirev. leiders, nog *te* vroeg om die „vernagelde" kanonnen te herstellen en weer op de muren te plaatsen. Eenige jaren later scheen het, inderdaad, dat de antirev. partij die zoo lang verzaakte banier weer zou opheffen. 't Moest echter nog wachten op de komende Grondwetsherziening; als de Kamer *vier* jaar zat, en *ineens* aftrad, dán zou ook een herziening der Grondwet gemakkelijker gaan, en dan . . . als ge maar tot zóó lang geduld hebt, dan — zult ge 't eens zien!

De 19de eeuw is voorbijgegaan, en nog zitten de Grondwetsartikelen, die de wezenlijke vrijheid van kerken en scholen verhinderen, en geheel den volke groot onrecht doen ten bate van afzonderlijke groepen, vast in 't zadel. Het „Program", plus de vele programmen van actie, heeft te dezer zake niets dan wind gebaard, als het zeer voorzichtig gefluister nu en dan over en tegen die 7 Artikelen zelfs dien naam mag dragen. In 1878 schreef *De Standaard*, als ik mij goed herinner: *Art.* 168 *valt!* 't Is nu, in 1901, nog niet gevallen; en, indien de antirevolutionairen en de Christusbelijders in 't gemeen in de nieuwe eeuw zóó er mede handelen als in de 19e is gedaan, dán zal dat „gouden kalf" der „godsdiensten en kerken" buiten „de Geref. kerken", ook ongedeerd het slot der 20e eeuw bereiken, tenzij God tusschenbeide kome. Ja, dan zal het woord vervuld worden van Ds. Buitendijk, die staatsgeld voor de N. H. kerk onmisbaar achtte, en nochtans luide zijne instemming betuigde met het, innerlijk gebonden en „vernageld", Art. 20 van het Program: „Met dit Program komt het einde der wereld zonder dat Art. 168 gevaar loopt.."

Nu vele jaren hebben wij zoo goed als gezwegen over Art. 171 en 194; omdat doofheid en blindheid voor dit schreeuwend onrecht, deze nationale zonde, schier algemeen was. Nu wij een nieuwe eeuw zijn ingetreden, en het vanzelf tot de eerste plichten behoort, onbevooroordeeld te trachten zich een gegrond oordeel te vormen over de eeuw, die wel voorbijging, maar nochtans voor onze rekening blijft: een oordeel allereerst over eigen partij en kring, om te weten, wat we te mijden en te belijden, te doen en te bidden hebben . . . nu moet ieder, althans ieder *Christen*, in Nederland zich zetten ook en inzonderheid tot grondig onderzoek van den strijd en arbeid voor vrije Kerk en vrije School in de tweede helft der vorige eeuw; wat de School betreft, in 't bizonder van '57—'78, en van '78—'89, en van '89—1900. De vraag moet worden beantwoord, of wij op *den goeden weg* waren en zijn; of zóó God en Zijn Gezalfde tot hun eere kunnen komen; of Nederland's Overheid doet wat recht is voor God; dan of Nederland als Overheid en Volk met zijn eere en zijn geld het ongeloof en de goddeloosheid bevordert, ja, kweekt in scholen en kerken c. a.; of de scholen en kerken die God dienen in verzoeking komen, liever rijk of althans „van *zorg* ontslagen" te worden, dan „arm en vrij", rijk zijnde in het geloof, te leven uit de hand des Vaders die in de hemelen is; of . . . maar genoeg om tot 't nadenken te leiden over deze roepende en brandende belangen en vragen.

Het „*Geref. Volksblad*", van 12 Jan. j.l., bevat het volgend artikel, van den red. *Ds. Renkema*. Belangrijk is wat daarin wordt medegedeeld, en hope op herleving biedt het kloek getuigenis in de *door ons* onderschrapte regelen.

Staatssubsidie voor het Theologisch Onderwijs.

In een der Roomsche bladen kon men dezer dagen het volgende lezen:

Aan elke Universiteit bestaat een faculteit van Godgeleerdheid.

„Aan deze faculteiten wordt echter uitsluitend door Protestantsche hoogleeraren onderwijs gegeven: en zelfs zijn er niet weinigen onder, die de Godheid van Christus loochenen.

Het is derhalve onmogelijk, dat één enkel Katholiek van het daar gegeven onderricht gebruik kan maken.

Slechts Doctoren in de Protestantsche Theologie vinden er hun opleiding. Uitsluitend voor de Protestanten zijn de lessen, in Theologie aan de Universiteiten gegeven, bruikbaar.

En toch wordt er per jaar voor uitgegeven: f 70,240.

Nu bestaat er nog een seminarie tot opleiding van leeraren voor het Hervormd Kerkgenootschap. Hieraan wordt uit 's Rijks kas voor traktementen besteed f 35,728,75.

De Evangelisch-Lutherschen ontvangen f 7300.

De Hersteld Evangelisch Lutherschen zijn niet erg door het Rijk bedacht en ontvangen maar f 300, doch de Remonstranten zien hun hoogleeraar bekostigd met f 2400.

Uitsluitend voor het Protestantsch onderwijs wordt dus door het Rijk besteed f 115,928,75, zegge honderd vijftien duizend negen honderd acht en zeventig gulden vijf en zeventig centen.

En hoe staat het met de bezoldiging der professoren onzer Katholieke seminariën?

Haast ongelooflijk is het verschil van jaarwedde.

Van de professoren onzer 5 seminariën ontvangen:

één professor			f ,800
4 professoren ieder	f 600	=	- 2,400
21 „ „	- 400	=	- 8,400
		Te zamen	f 11,600

Daarbij komt nog voor studie-beurzen — een uitgave, waartoe het rijk als restitutie van geannexeerde beurzen verplicht is — de som van f 1,980.

Zoodat voor het geheele onderwijs in de Katholieke Godgeleerdheid uitgegeven wordt f 13,580, zegge dertien duizend vijfhonderd en tachtig gulden, dat is iets meer dan één tiende, wat voor het onderricht in de Protestansche Godgeleerdheid besteed wordt".

Dat de Roomschen over dergelijke wanverhouding klagen, is te begrijpen. Het is zelfs ergerlijk, dat het Staatsgeld gebruikt wordt om propaganda te maken voor de theorieën des ongeloofs.

Indien echter de Roomschen stof hebben om te klagen, wij Gereformeerden nog veel meer. Wij ontvangen *niets* voor onzen eeredienst, en wij ontvangen *niets* voor ons Theologisch onderwijs.

Zeker *wij begeeren ook niets*. Wij willen *niet leunen en steunen op den arm van den Staat*. Wij zeggen: een godsdienst, die zich zelven niet in het leven kan houden, die moet maar ondergaan.

Maar *onrecht is het* en *onrecht blijft het*, dat een z.g. neutrale Staat zulke groote sommen jaarlijks uitkeert aan *het Ned. Herv. Kerkgenootschap* ten behoeve zijner theologische faculteiten en seminariën.

Tegen dat onrecht *blijven wij getuigen*.

Heeft de Staat ergens verplichtingen, *laat hem tot afrekening overgaan*. Dat is ook *de eisch van het antirevolutionair program*.

Doch het geld der belasting-betalenden mag niet jaar in jaar uit gebruikt worden, om *instellingen* in het leven te houden, die door honderdduizenden in den lande als *noodlottig* worden beschouwd. Wat eerder daaraan een einde komt, wat beter.

Trouwens: *alle bijdragen uit de Staatskas, ook aan Roomschen en aan Lutherschen en aan Remonstranten, moeten worden* AFGESCHAFT. Een neutrale Staat moet ook neutraal zijn.

Mogen wij daarop eens de aandacht vestigen, bizonder van de leiders der *antirev. Kiesvereenigingen?* Zal het Christenvolk met geestdrift aan de verkiezing in *Juni* a.s. deelnemen, dan moet, en nu „meenens", vóór alles „vrije Kerk en vrije School" het wachtwoord worden.

Dát is plicht en recht. Ja, dat is een eerste van Neêrland's „Volksnooden."

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Naar men zegt zouden Zaterdag jongstleden drie leden van de zoogenaamde Engelsche vredes-commissie door Kitchener in 't leven geroepen om de Burgers over te halen de wapenen neer te leggen — met de Wet in den Vrijstaat in aanraking zijn gekomen en op gevoelige wijze kennis gemaakt hebben met zijne krachtige zweep en een van hen, een Engelschman, zelfs gefusilleerd zijn. Daarover nu is een deel der Engelsche pers in last. Zulk een barbaarschheid te plegen en dat op de zoo zacht handelende Engelschen! Neen maar, dat moet gewroken, koste wat het wil! Zoo ongeveer raaskalt men.

Doch zeker slechts geveinsd. Want afgezien van de vraag: of het geen tijd wordt voor de Burgers eens wat meer door te tasten — de Wet (gesteld hij deed het ook zóó als wordt gezegd) was in zijn recht. Elke kommandant is naar oorlogsrecht bevoegd hem die zijne troepen opwekt de wapenen neer te leggen — naar de krijgswet te behandelen. En zeker zullen deze Jingo's wel brutaal buiten de Wet om daarover met Burgers gesproken hebben. Maar bovendien. Wie waarborgt, dat deze Engelsche vredestoker niet een dergenen is geweest, die vroeger gevangen genomen, beloofd hebben, op straffe des doods, zich niet meer met den krijg te zullen bemoeien?

't Is naar onze overtuiging niets dan een storm in een glas water om te midden van allerlei oorlogsteleurstellingen 't Engelsche volk af te leiden en te prikkelen tot oorlogswraak. En dit te eer, wijl er behoefte is aan vrijwilligers en ook duidelijk een zekere kentering naar den vrede zichtbaar wordt.

Intusschen gingen de Burgers voort in de *Transvaal* met hunne aanvallen op Oosteren Zuiderspoorweg. Daar kwamen achtereenvolgens Machadodorp en Belfast aan de orde. Bij den tweeden aanval overrompelden zij de Engelsche legerplaats en bezetten zij 't dorp gedurende eenigen tijd. Het garnizoen moest het geheel afleggen. En wat de Boeren verder beet kregen zeggen de Engelschen niet. Aan de Zuiderlijn, vlak beneden Pretoria, bij Johannesburg, viel Beijers met de Burgers krachtig het station van Kaalfontein aan. Hij sneed de telegraaflijnen af, vernielde den boedel, brak den spoorweg af en vertrok, toen de Engelschen tot hulp uit Pretoria kwamen, met een groot konvooi, dat zeker op de Engelschen was veroverd. Deze konden niet eens de quasivervolging door zetten, en Dinsdag kwamen de Burgers weer terug en vielen het naaste station Zuurfontein nog eens aan. Ook ten Westen van en kort bij Pretoria verschenen zij te Daspoort. Dat de Engelschen thans niet meer kunnen dan hunne spoorwegpositiën verdedigen, is volkomen duidelijk.

Ook in de *Vrijstaat* gaat het niet anders. Ook daar kunnen de Engelschen het in het veld niet uithouden. Bij Lindley kregen ze klop van de Wet's-commando's, zóó dat men van Knox, zijn vervolger niet meer hoort, afgebeuld als hij is, terwijl meer westelijk Phil. Botha liet weten, dat de Boeren de wapenen niet neerleggen vóór de Engelschen het land uitgejaagd zijn, en dezen zelfs genoodzaakt worden de garnizoenen der bezette dorpen en hunne Engelsch gezinde bewoners naar de spoorweglijn te brengen. Een weinig Noordelijk, bij Rhenosterkop, veroverden de Boeren een konvooi van 12 wagens, terwijl het geheele geleide hun in de handen viel.

Van de *Kaapkolonie* hoort men echter niet veel bijzonder nieuws. Naar 't schijnt trekken de Boeren-commando's in de Zuid-Westelijke distrikten rond om zich te versterken uit de Afrikaansche bevolking. Maar of deze wel zoo toeschietelijk is, als velen hoopten — is de vraag. Toch blijkt zoo nu en dan daar hier en daar wel van. Ook leeren enkele berichten, dat de commando's niet tot staan zijn gekomen. 't Jongste bericht meldt, dat 500 Boeren getracht hebben de waterleiding van Touwrivierstation af te snijden, waarvan het Kaapsche spoor afhankelijk is. Het ligt slechts 100 mijlen van Kaapstad. Ja, als de Boeren daar den spoorweg onbruikbaar kunnen maken, winnen zij veel. Dan zou alle toevoer afgesneden zijn. Bij Beaufort West namen zij een afdeeling cavalerie gevangen.

Laat ons het goede verder hopen; wij hebben alle reden tot moed en dank.

In de *Fransche* Kamer stonden eergisteren de partijen, hoewel niet heftig, toch scherp tegenover elkander. Aan de orde was de interpellatie van Sembat.

De strijdvaardige Paus Leo XIII toonde zich tegenover zijn „katholieke dochter" Frankrijk strijdlustig. De Paus ging zelfs zoover een brief te schrijven, waarin Frankrijk gedreigd wordt de opdracht des Pausen „als beschermster der missies in het Oosten" te verliezen, zoo de schandelijke wet op de vereenigingen mocht zegepralen en de katholieke orden onderdrukt worden.

Sembat vond den brief van den Paus een strafwaardig feit en grondde zijn bewering op art. 207 van het strafwetboek. Hij hoopte dat de Regeering maatregelen zou nemen en niet zou dulden, dat een vreemde souverein zich in Frankrijk's binnenlandsche aangelegenheden mengt.

Ribot, leider van de rechterzijde der republikeinsche partij, trad vooral tegen Sembat op. Ribot oordeelde dat de Paus het recht had zijn stem te verheffen, als een religieus belang gevaar liep. Men kan aanmerking maken op de wijze van optreden des Pausen, de brief op zichzelf is zeer gematigd.

Natuurlijk verdedigde de rechterzijde het optreden van den Paus zeer sterk.

Ribot had blijkbaar met zijn aanval nog een ander doel. Dit bleek later uit zijn motie, waarbij hij voorstelde de socialisten namens de Regeering een berisping te geven wegens hun houding jegens den Paus.

Waldeck Rousseau, de eerste Minister, gaf weer bewijzen van groote handigheid en Ribot verloor de partij. Waldeck toch verklaarde, dat in den brief van den Paus niets beleedigends stond en dat hij gematigd was gesteld. Hij achtte dus stappen bij het Vaticaan volmaakt overbodig. Viel Waldeck dus hier de socialisten af, door te verklaren dat de wet op de vereenigingen desalniettemin noodzakelijk bleef, schaarde hij zich aan socialistische zijde.

Aan den valstrik van Ribot onttrok de Minister zich zeer handig. Er waren nl., behalve de moties van Sembat en Ribot, nog drie andere ingediend. Alle vijf moties eindigden met een vertrouwens-votum in de Regeering. Daarom nam Waldeck er geen enkele over, verklarende dat in dit zeldzame geval, waar alle moties voor de Regeering waren, hij geen keus behoefde te doen.

Daarop begon de stemming. De motie-Sembat, „de Kamer rekent op de Regeering om iedere vreemde inmenging te verhinderen," viel met 257 tegen 249 stemmen.

Voor de motie-de la Batut, „de Kamer keurt de verklaringen der Regeering goed en rekent op haar flinkheid om de verdediging van den staat te verzekeren," wordt splitsing gevraagd. Het eerste deel is daarop met 249 tegen 95, het tweede deel met 310 tegen 92 stemmen aangenomen.

Nadat nog eenige voorgestelde toevoegingen gevallen zijn, zegeviert de heele motie met 310 tegen 10 stemmen.

Ribot's plan was de Regeering te doen breken met de socialisten en dan een nieuwe regeeringsmeerderheid te vormen uit de republikeinsche elementen van allerlei schakeering. Daarom trachtte hij den steun der Regeering voor zijn de socialisten veroordeelend votum te krijgen. Waldeck Rousseau zag deze taktiek en verijdelde die.

In *China* zou de vredeszon *nu* aan het dagen zijn; wij zullen zien. Het traktaat zou wel geteekend zijn door Li en Ching, maar het Keizerlijk zegel erop ontbreekt! Vermoedelijk is het nu zoek!

NOORDTZIJ.

„ONS PLEIT VOOR VERZOENING."

In „*de Heraut*" van 30 Dec. j.l. neemt de Redacteur een gedeelte over van mijn schrijven get. *Eenige toelichting*, voorkomende in „*de Bazuin*" van 21 Dec. j.l. Het overgenomen gedeelte bevat alleen mijn *materieel* bezwaar, van het *formeel* bezwaar wordt geen woord gerept.

De Redacteur is wel zoo vriendelijk dat gedeelte onder de aandacht zijner lezers te brengen met het volgende onderschrift van zijne hand:

„Wij deelen dit niet mede om er iets „tegen te schrijven, maar om toch onze „lezers een enkele maal eens kennis te laten „nemen van den geest, die op het einde „dezer eeuw uitgaat tegen de Vrije Univer„siteit."

„Alleen voegen we er aan toe, dat de „Hoogleeraren Dr. A. Kuyper en Dr. Rutgers „zich ten dezen niet van hunne alzoo publie„kelijk *kerkgevaarlijk* verklaarde ambtge„nooten, Dr. Geesink en Dr. H. H. Kuyper „mogen laten scheiden en dat dan ook niet „doen.

„Overigens zij er geen vreeze.

„Ons pleit voor verzoening gaat door."

Ziedaar alles en dat wel in verband met mijn slotwoord:

„Mocht men meenen, dat ik het mis heb, „men trachte mij te overtuigen, broederlijk „en ernstig. Voor elk goed en broederlijk „woord hoop ik in dezen een open oor te „hebben.

Wat zal men tot deze dingen zeggen? Al aanstonds dat dit woord mij bitter heeft teleurgesteld. Een goed en broederlijk woord had ik toch mogen verwachten.

Doch als dit verzoening-pleiten is, wat moet men dan verstaan onder het aanblazen van twistvuur?

De heer Dr. Kuyper treedt hier op als geestenziener en in die kwaliteit tracht hij blijkbaar het *Heraut*-lezend publiek in het harnas te jagen tegen mij en allen, die met mij gelijk denken inzake de Opleiding.

Of ik dit aangenaam vind? Eerlijk gezegd: neen! Of het mij dan zal nopen te zwijgen over *het belang* der kerken in dezen? Ook eerlijk gezegd: neen?

Dr. Kuyper kan weten en *weet*, dat in mij geen geest spreekt, vijandig tegen de Vrije Universiteit. Hij maakt zich dus hier schuldig aan de zonde, een broeder in een kwaad gerucht te brengen tegen beter weten in. Mij dunkt, hij zou zelfs niet den moed gehad hebben zoo tot zijn *Heraut*-lezers te spreken,

indien hij niet slechts het tweede gedeelte, maar heel mijn schrijven onder de oogen zijner lezers hadde gebracht.

Als „begunstiger" offer ik van het weinige, dat ik missen kan altijd nog iets op ter instandhouding van de Vrije Universiteit.

En dan aan de kaak te worden gesteld als haar vijand, in wien een tegen haar uitgevoerde geest spreekt!

Of dit woord van insinuatie en verdenking van die zijde, mij zeer doet? Wel zeker! Ik schaam mij niet dit te belijden.

Of het mij deert? Gelukkig dat ik kan zeggen: niet in het minst. Reeds aan den schoot mijner moeder heb ik geleerd:

Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost noch West, noch zandwoestijn
Doet ons meer of minder zijn:
God is rechter, die 't beslist.

Wat heb ik gedaan? Naar mijn beste weten heb ik gepleit in het belang der kerken *inzake de Opleiding*.

De heer Dr. Kuyper meent daarin te zien een aanval op de Vrije Universiteit en komt voor hare belangen op. 't Is zijn recht. Maar niet aldus. Als ik in navolging van hem ook wilde insinueeren, dan zou ik kunnen zeggen: ziedaar de man, die de belangen der kerk achterstelt bij de belangen der Vrije Universiteit. Ik zal dat niet doen, maar maak slechts de opmerking, dat met dit bittere woord van Dr. Kuyper de Vrije Universiteit als een twistappel geworpen wordt te midden der kerken inzake de Opleiding. In zooverre is dit woord goud waard, dat het hiermeê duidelijk is voor de kerken, *waarom het eigenlijk gaat.*

Het belang der kerken voorop inzake de Opleiding, dat zij en blijve de leus van allen die bidden voor den vrede der kerken en voor een gezond, frisch kerkelijk leven naar den Woorde Gods.

De Vrije Universiteit als zoodanig staat buiten de kerken en als het den heer Dr. Kuyper ernst is om deze te maken tot een inzet van den strijd, die inzake de Opleiding, inzonderheid sedert de Synode van Groningen (1899) en dat wel meê door zijn eigen houding is losgebroken, dan geeft hij de kerken prijs aan verdeeldheid en scheuring.

Daar tegenover is ons woord: *Ter dezer zake het belang der kerken voorop*, zoo mogelijk ook ten steun en zegen voor de Vrije Universiteit. Doch *nooit, nooit* mogen de kerken inzake de Opleiding, dus voor de instandhouding van den dienst des Woords afhankelijk zijn van of, aan handen en voeten gebonden, overgeleverd worden aan een particuliere Vereeniging, hoe uitnemend overigens ook op haar eigen terrein.

Het belang van kerken en Vrije Universiteit behoeft dus geen tegenstelling te zijn. *Ik* heb die ook niet gemaakt, waar maar *Dr. Kuyper* ze stelt, zeg ik: DAN *het belang der kerken voorop* en komt in een zaak als *deze* het belang der Vrije Universiteit, hoe gewichtig anders ook, achteraan.

Verder raad ik Dr. Kuyper aan, nooit meer aan geestenzienerij te doen. Onder de bedwelming daarvan laat hij mij een tweede tegenstelling maken, waarvan in mijn schrijven evenmin sprake is.

Ik heb niet een tegenstelling gemaakt tusschen Dr. A. Kuyper en Dr. Rutgers eenerzijds en hun beide Theol. Collega's anderzijds.

De conclusie, die uit deze door hem verzonnen tegenstelling getrokken wordt, alsof ik dezen als *kerkgevaarlijk* had geteekend, is dus valsch en een spook der verbeelding van den heer Dr. Kuyper in mijn gewenschten toestand.

Uit het zinsverband en uit de woorden dierzelfde alinea blijkt duidelijk dat ik het oog had op hen, die na mannen als Dr. K. en Dr. R. zouden komen. Al kunnen ze ook niet alles, hoe machtig ook, als mannen van invloed zouden zij zoolang, zij aan het roer staan, nog wel stuur en leiding weten te geven in goede richting. „Maar ook zij gaan heen" schreef ik. En dan had ik het oog op leerlingen, geesten van den derden en vierden rang, die *het geheel* hunner leermeesters niet vatten, maar enkele, zij het ook kostelijke waarheden aangrijpen en er daarmeê van doorgaan en deze op de spits drijven ten koste van andere even dierbare en belangrijke waarheden. Met het oog daarop vrees ik ook de richting en het dor scholastisch stelsel in den geest van een Maccovius.

EENHEID IN OPLEIDING.

Van verschillende kanten heeft men mij gevraagd, of ik dan geen *eenheid in opleiding* wensch.

Wel zeker wensch ik die. Vanaf het begin van de Vereeniging der kerken heb ik in gemeenschap met de broederen daarnaar gestreefd. Ook nu nog wensch ik haar en is de strekking van mijn „raad" deze te bevorderen. Daarover zijn wij het eens. Het verschil loopt alleen over den weg om er toe te komen.

In verband met den bestaanden toestand nu kan zij langs drie verschillende wegen bereikt worden.

De bestaande toestand is bekend en wordt toch blijkbaar door zeer velen niet goed begrepen.

Men spreekt er vaak over, alsof de Geref. kerken in Nederland *twee* opleidingsscholen hebben.

Toch is dat, zuiver gedacht en juist gesproken, niet alzoo en slechts in zeer algemeenen of verwijderden zin kan men aldus spreken.

De kerken zelve hebben een eigen Opleidingsschool, n.l. de Theol. School. Deze is door haar gesticht, de Leeraren worden door haar benoemd en gesalarieerd. Alle zeggenschap over die School berust bij de kerken en wordt door haar of namens haar uitgeoefend.

De Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag heeft ook een School, een Hoogeschool, bekend onder den naam van Vrije Universiteit.

Zij staat als zoodanig *in geenerlei verband* met de Geref. kerken en deze hebben er ook in geenerlei opzicht zeggenschap over.

Alleen hare Theol. Faculteit dient onder zekere voorwaarden ook *tot Opleidingsschool voor de Geref. kerken.*

Doch dat alles berust op een indertijd aangegaan accoord, aangegaan tusschen de Geref. kerken en de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag anderzijds; een accoord, dat uitteraard zoowel door de Vereeniging kan worden opgezegd, als ze dat in haar belang acht, als door de kerken, wanneer die dat noodzakelijk of wenschelijk achten.

De kerken hebben dus *een eigen Opleiding*, hoewel de Theol. Faculteit onder zekere voorwaarden ook als Opleidingsschool dienst doet. Uit dat oogpunt is zij dus iets *bijkomstigs*, hoe gewichtige plaats zij ook overigens moge innemen in de ontwikkeling van het kerkelijk godsdienstig leven der jongste twintig jaren.

Zij is geen kerkelijke school en wil dat (terecht) ook niet zijn. Toch wordt ze gevoed door kerkelijke collecten en arbeidt ze hoofdzakelijk voor de kerken, wat de opleiding harer dienaren betreft.

Als men dit verschil onder het oog houdt kan men in zekeren zin van twee Opleidingsscholen spreken, hoewel ze ieder voor zich in een geheel verschillende verhouding tot de kerken staan.

Krachtens dezen bestaanden toestand nu is de Opleiding gedeeld. Deze gedeeldheid is te gevaarlijker voor het leven der kerken, omdat elk dier Opleidingen van huis uit een der vereenig e kerkengroepen schijnt te vertegenwoordigen. Type A en B zoekt men in beide terug.

In het belang der kerken dient dus op eenheid in de Opleiding te worden aangestuurd.

Die eenheid nu kan gelijk reeds is opgemerkt in drieerlei weg verkregen worden.

De eerste weg is „vereeniging", „samensmelting", „combinatie" of hoe ge het ook noemen wilt, der beide Opleidingsscholen.

Dezen weg heb ik met vele anderen altijd den meest verkieselijke, ja *den aangewezen weg* geacht. Altijd met dien verstande dat de kerken het noodige zeggenschap zouden hebben over de Theol. Professoren, met de Opleiding belast, en dat dit zeggenschap daarin zou uitkomen, dat de benoeming en het ontslag dier Professoren, zij het dan ook in een zeker verband met Directeuren en Curatoren der Vereeniging, maar dat dan toch de benoeming zelve en het ontslag zelf zou staan bij de kerken zelve, terwijl dan deze ook voor het salaris hadden te zorgen.

Dat is altijd mijn ideaal geweest en *principieel* kan ik er ook nog geen bezwaar tegen hebben.

Langs dien weg is het dan ook alreê, zooals bekend is, tot viermalen toe beproefd om tot eenheid van Opleiding te komen.

Telkens is dit mislukt en wel de laatste maal op de jammerlijkste wijze, omdat daardoor het wederzijdsch vertrouwen in breeden kring zwaar is geschokt.

Meent men nu *ten vijfden* male een proefneming in denzelfden weg te moeten nemen . . . . hetzij zoo. Baat het niet, het schaadt ook niet naar ik hoop.

De tweede weg is opruiming door de kerk van *eigen Opleiding* en dan de opleiding onder zekere voorwaarden geheel over te laten aan de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag, met handhaving van Vrije studie. De oudere Professoren, van zestig jaren en daaromtrent, kunnen dan gepensioneerd worden. Aan de jongeren kan misschien wel een plaatsje aan de Hooge School der Vereeniging worden ingeruimd. Dit is ook een weg tot eenheid van Opleiding en wel een *zeer radicale.*

De derde weg is handhaving en zoo noodig, versterking van eigen Opleiding der kerken. Het bestaande contract met de Ver. moet dan vervallen met handhaving evenwel van Vrije studie, opdat de toegang tot den kansel in de Geref. kerken open blijve voor jonge mannen, die elders gestudeerd hebben.

De kerken kunnen desaangaande, zoo noodig, nadere bepalingen maken in den geest als reeds door de Generale Synode van 1893 is geschied, ter aanvulling van Art. 4 D. K. O.

Nu de eerste weg is gesloten naar mijn bescheiden meening, is de derde de thans aangewezen weg om tot eenheid van Opleiding te komen, zooals die *in het belang der kerken* vereischt wordt.

D. K. WIELENGA.

Idiotenstichting „'s Heeren-Loo."

Deze inrichting tot opvoeding en verpleging van idioten en achterlijke kinderen telde in 1899 4170 leden en begunstigers en 500 correspondenten. Zij verpleegde 170 patiënten, waarvan een drietal overleed.

De exploitatie-rekening was f 60935·03⁵ groot met een saldo slechts van f 80.46. Het Suppletiefonds beliep f 4778.79⁵ met een saldo van f 193.94⁵. Het fonds „Ziekenhuis" f 4622.49, dat in 1900 steeg tot f 13000 volgens het Tiende Verslag. Ondersteuning dezer zaak vooral van Suppletiefonds en Ziekenhuis wordt gaarne ingewacht door het Bestuur en den Directeur: *F. Kortlang J. Ezn.* te *Ermelo*. *W. J. van Nas* te *Rhenen* heeft, met goedvinden van het Bestuur, een fraaie geïllustreerde afbeelding in kleurendruk van „Het Gebed des Heeren" uitgegeven, — die bewerkt is naar een teekening van een gewezen verpleegde te *Veldwijk*, — ten voordeele van de Hulpkas van *Veldwijk* en van het Suppletiefonds van *'s Heeren-Loo*. Prijs f 1. De heer *J. B. Werner* te Ermelo belast zich óók met de aflevering ervan. Hierop wordt dus ook gaarne de aandacht gevestigd ten bate van beide Gestichten.

—

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen de volgende giften voor armen-bedeeling:

Van Br. M. M. Steigenga te Gaast 5 lakens, 1 paar kousen, 2 kinderbroekjes, 2 preeken en 500 traktaten van Filippus. En dan nog werd ons een groote verrassing bereid; wij ontvingen van X. te Boskoop f 25, met bepaalde bestemming voor armenbedeeling.

Geliefde vrienden en vriendinnen, wie ontfermt zich met dien X. te Boskoop over zijne arme medemenschen in den Z.-O.-h. van Friesland? Het is zoo koud, ja bitter koud, en nu geldt voor ons de vraag: wat moeten wij als bevoorrechten doen?

Uw aller dankbare Vriend en Br.,
J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 14 Jan. 1901.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Het woord van Prof. Wielenga heeft niet aller sympathie mogen wegdragen. Dat komt misschien, omdat het al te duidelijk was. Onze broeder is — zooals eens te Amsterdam op eene conferentie gezegd werd van velen die daar het woord voerden — geen diplomaat. Men moet wel een doel hebben, en ook zoeken dat doel te bereiken, maar het is niet diplomatisch, dat zoo ronduit te zeggen. Het is beter een woord van verzoening te doen hooren en van broederlijke liefde te spreken, opdat de hartstochten niet in beweging komen, en intusschen te zoeken het doel nader te komen.

Wie den strijd over de Theol. School nauwkeurig gevolgd heeft, merkte wel, dat het doel was haar te doen verdwijnen. Gezegd werd dat echter met zoovele woorden niet. Het heette altijd: de twee Inrichtingen moeten vereenigd worden, zonder één van beide op te heffen.

Intusschen werd betoogd, dat de Kerken als zoodanig geen Schoolmeester mochten spelen, geen wetenschap konden beoefenen en dat de Dogmatiek een schoolvak was. Ja, de Kerken konden de opleiding ter hand nemen, maar dan werd de Theologie niet wetenschappelijk beoefend; er werd dan alleen, in tijd van nood, voor de praktijk gezorgd. En dat mocht, zoolang er geen Inrichting was voor eene wetenschappelijke beoefening der Godgeleerdheid. Nu die echter in de Vrije Universiteit bestond, was zulk eene Inrichting vóór de praktijk overbodig, zoo niet zondig.

Maar die Inrichting bestond nu eenmaal. Haar vóór de vereeniging der Kerken weg te krijgen, was mislukt. De oude liefde voor haar bleek nog te groot. Met geweld door te tasten zou tot scheuring leiden. Geduld echter overwint alles. Wat beteekent ook een 20 jaar in heel de geschiedenis der Kerken, zoo zei een op eene Gen. Synode.

Voorloopig dus op vereeniging der beide Inrichtingen aangestuurd. De onmogelijkheid hiervan zou langzamerhand wel blijken, en intusschen konden de geesten worden bewerkt. *Theoretisch* kon beduid, dat Kerken en Scholen, Kerk en Wetenschap, afzonderlijke terreinen waren, waarom de Kerken als Instituten, met haren dienst des Woords, de Wetenschap als zoodanig, en de School als wetenschappelijke Inrichting, los moest laten. Ieder moest op zijn terrein blijven. De Kerken hadden hare Ambten en Synodes, die konden hare eischen stellen, en examineeren op hare vergaderingen. De Wetenschap en de School gingen ook haren gang: vrij op eigen terrein.

Dat Kampen op die theoretische lijn een heel eind meeging, gaf goeden moed.

Praktisch werd dan duidelijk gemaakt, dat twee Inrichtingen te duur was; dat er ook geen voldoend aantal wetenschappelijke mannen voor gevonden konden worden; dat de verdeeldheid onder de broederen er door bestendigd werd.

Dus geen *twee* Scholen, maar één. Maar dan toch een School, en wel een Hoogeschool, waar alleen de Wetenschap wordt beoefend. Geen Inrichting voor de opleiding tot den dienst des Woords. Dat kon niet aan een Hoogeschool, want daar maakt men niet klaar voor een ambt; daar beoefent men de Wetenschap — om de Wetenschap zelve.

Aan een Hoogeschool; maar dat is geen kerkelijke Inrichting, noch een Inrichting der Kerken. De Kerken mogen haar wel financieel steunen door collecten, doch zeggenschap haar te geven zou vernederend zijn voor een vrije Inrichting. De Kerken kunnen geen Hoogleeraren aan die School benoemen. Zij hebben als zoodanig geen verstand van de Wetenschap. Hoe zouden zij dan geschikte Hoogleeraren kunnen benoemen! Zij mogen dat ook niet, want dat zou zijn, zich bemoeien met een anders zaken, overloopen op een ander terrein.

Waar blijft dan, bij vereeniging, de Inrichting der Kerken en haar zeggenschap? Dat gaat natuurlijk verloren. Ja, misschien zouden de Kerken nog kunnen zorgen voor de praktische vakken. Principieel gaat dat niet, want dan wordt dat deel der Wetenschap daardoor onwetenschappelijk. Doch om wat toe te geven zou dat voorloopig kunnen. Ook mogen de Kerken Deputaten voor het verband benoemen; die mogen toezien, en nu en dan een hartelijk woordje spreken. Te beslissen hebben zij natuurlijk niet, noch de Synode die hen benoemde.

En als de Kerken dan eens bij hare examens merkten, dat de Wetenschap der H. Godgeleerdheid verkeerd beoefend werd? Wel, dan laten zij die Inrichting varen, door hare Candidaten niet tot de kerkelijke examens toe te laten, of hen af te wijzen. En dan? Dat moeten de Kerken weten. Zij kunnen weer een eigen Inrichting in 't leven roepen.

Kunnen dan, bij vereeniging, de rechten der Kerken, bijv. om Hoogleeraren te benoemen aan de Theologische Faculteit, niet worden gehandhaafd? De historie zegt: neen, dat kan niet, dat mag niet, dat laat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag niet toe. Dat mag niet bedongen worden. Prof. Bavinck heeft dat beproefd in zijn Voorstel. „*Heraut*" en *Kerkboden* beweerden echter om strijd, dat zoo iets toch niet aanging, en uit vrees dat zulk een Voorstel eens door de Kerken aangenomen mocht worden, heeft de Vereeniging, eer de Synode te Groningen samenkwam, voorzorgsmaatregelen genomen door het benoemen van Dr. H. H. Kuyper tot Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit. Dat dit een smadelijk verwerpen was van Dr. Bavinck en zijn Voorstel, werd wel begrepen, doch het beginsel verplichtte nu eenmaal tot zulk een harden maatregel.

De Kerken zeiden toen eenparig: nu de Theol. School, de eigene Inrichting der Kerken krachtig gesteund!

Nu zegt Prof. Wielenga: de vereeniging nu nog eens te beproeven is eene ijdele poging. Het is bewezen, dat de vereeniging der beide Inrichtingen — *met* handhaving van de rechten der Kerken — onmogelijk is. Laten dus de beide Inrichtingen *naast* elkander haar eigen gang gaan.

Nu de vereeniging weer ter sprake gebracht is, noemen wij dat woord duidelijk en flink. De historie leidt er toe, of men het betreurt of niet.

Maar de Professor sprak ook over de leer. — Hierover den volgenden keer mijn oordeel.

Boekaankondiging.

De zeven Kruistochten naar het Heilige Land, door A. E. Keeling. Uit het Engelsch vertaald door H. Milo. Met 4 plaatjes en 1 kaartje. Doesburg, J. C. van Schenk Brill.

De Kruistochten zijn een reeks van belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis der Middeleeuwen. Geboren uit het verlangen, om de heilige plaatsen in Palestina uit de hand der ongeloovigen te bevrijden en om aan de machtsuitbreiding van het Mohammedanisme paal en perk te stellen, zijn zij rijk aan geestdrift, heldenmoed, dappere oorlogsdaden en hebben voor Europa eene buitengewone beteekenis gehad. Van deze Kruistochten wordt ons in het bovengenoemde werk een getrouw en boeiend verhaal geleverd. Het is door den heer H. Milo uit het Engelsch in duidelijk Nederlandsch overgezet, en door den Uitgever in een passend gewaad gestoken. Wie van geschiedenis houdt, kan op aangename wijze uit dit werkje van ruim 200 bladzijden zijne kennis vermeerderen en van een belangrijk stuk historie uit de Middeleeuwen op de hoogte komen.

—

Beelden en Schetsen van Landen uit den Bijbel. Uit het Engelsch vertaald door H. Milo. Met 4 plaatjes. Doesburg, J. C. van Schenk Brill 1900.

Het was een goede gedachte van den Uitgever van dit werkje, dat oorspronkelijk in het Engelsch verscheen, eene Nederlandsche vertaling het licht te doen zien. Het is geen dorre geographie, maar eene levendige beschrijving van de voornaamste plaatsen van en rondom Palestina. Inderdaad beelden en schetsen, gelijk de titel uitdrukt. Beelden en schetsen van Jeruzalem, den Tempel, den Olijfberg, Jericho, Bethlehem, Hebron, Samaria, Nazareth, Capernaüm, Cana enz. Het boekje is aangenaam geschreven. En Vertaler en Uitgever beiden kweten zich op uitnemende wijze van hun taak.

BAVINCK.

—

De Kindervriend. Geïllustreerd Christelijk Tijdschrift voor de Jeugd. Kollum, T. Slagter.

Na ontvangst der verschillende afleveringen van jaargang 1900 schrijven wij nogmaals een woord van aanbeveling voor dit tijdschrift. De 22 medewerkers waarborgen variatie, en de inhoud toont, dat zij hun taak behartigen en niet terloops behandelen, al is dit tijdschrift zeer goedkoop. Het verdient allen lof om de oorspronkelijkheid.

Aan twee oplossers der opgaven is bovendien ten deel gevallen een *Sionsharp* en een *Schrijfgarnituur*, aan een dertigtal een *ingebonden* en aan vijftig een *ingenaaid* boek.

De eerste aflevering van 1901 verloochent het verleden van „De Kindervriend" niet.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
HENDRIK v. D. WAL
van 's Heerenbroek
EN
STIJNTJE GUNNINK.
KEULVOET bij KAMPEN,
17 Jan. 1901.

Heden schonk de Heere ons een welgeschapen **DOCHTER**.
G. J. WEIJENBERG, v. D. M.
E. J. WEIJENBERG—DE WAL.
PASTORIE TE TWIJZEL,
10—1—1901.

Door Gods goedheid werden we heden verblijd door de geboorte van eene welgeschapen **DOCHTER**.
J. C. VAN MANTGEM.
M. C. P. VAN MANTGEM—BLANKERS.
PASTORIE HIJKEN,
10 Jan. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling bij de herdenking van onze **Twintig jarige Echtvereeniging** ondervonden, betuigen wij, mede namens onze kinderen, onzen hartelijken **dank**.
G. F. STUCKWISCH.
A. STUCKWISCH—ENGELS.
LEEK, Jan. 1901.

Voor de vele blijken van belangstelling, bij het smartelijk verlies van mijne dierbare Echtgenoote, betuig ik bij dezen mijnen hartelijken **dank**.
F. H. DIJKSTERHUIS.
DELFZIJL,
15 Jan. 1901.

»EBEN-HAËZER."
Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde Ouders
Warnar Pool
EN
Hendriena Jonker
op Maandag den 21en Jan a.s. hunne **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen,
GEZIENA.
KLAAS.
BAREND VAN HEERDE.
(Verloofde.)
Ligplaats HATTEM,
10 Jan. 1901.

1876—1901.
Op den 30en Januari a.s. hopen onze geliefde Ouders
STOFFEL ZWART Jr.
EN
CHRISTINA BOT
hunne **25-Jarige Echtvereeniging** te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen.
ROTTERDAM,
14 Januari 1901.
2e Pijnackerstraaat.

Heden overleed na eene ziekte van enkele dagen, in de hope des eeuwigen levens, mijne geliefde Moeder
Martje Karsemeijer,
weduwe van S. STAM, in den ouderdom van 77 jaar en 4 maanden.
K. STAM.
MARUM.
5 Januari 1900.
Kennisgeving aan Familie en Vrienden.

Heden overleed, tot mijne diepe smart, na eene gelukkige echtvereeniging van 47 jaren, mijn geliefde Echtgenoot
A. Groenewegen,
in den ouderdom van 68 jaren.
Dat hij de eeuwige rust is ingegaan, lenigt mijne smart.
WED. P. GROENEWEGEN—HOUTMAN.
KATWIJK A/ZEE,
10 Januari 1900.

Heden overleed zacht en kalm onze jongste lieveling
JANNA,
in den ouderdom van bijna 4 jaar.
De verbondsbelofte zij in dezen onze troost.
Js. KOETSIER.
A. KOETSIER.
SWARTWOLT.
ASSEN,
11 Jan. 1901.

Na een kortstondige en hevige ongesteldheid ontviel ons heden avond onze geliefde Broeder
Jakob Mulder,
in den onderdom van ruim 61 jaren.
De gedachte, dat hij heengegaan is in vrede, wijl hij beleed alleen te steunen op Christus en zijne gerechtigheid, troost ons in onze droefheid.
Mede namens Broeders en Zusters,
E. MULDER.
UITHUIZERMEEDEN,
14 Jan. 1901.

Het behaagde den Heere op Zondag 13 Januari 11. tot zich te nemen, ten huize onzer kinderen op »Bloemendaal" te Loosduinen, onze geliefde Dochter
Sjoukje Groeneveld,
in den onderdom van 46 jaren.
De zalige hoop, waarin zij heenging, is onze troost in dezen rouw.
Mede namens Kinderen en Behuwdkinderen,
T. GROENEVELD.
J. GROENEVELD
geb. JOUSTRA.
SNEEK,
14 Jan. 1901.
Eenige kennisgeving.

Het behaagde den Heere heden van mij en mijne kinderen weg te nemen mijne hartelijk geliefde Echtgenoote en der kinderen zorgdragende Moeder

Jantje van de Werfhorst,

in den ouderdom van bijna 62 jaar en na een gezegende Echtvereeniging van 24 jaar en 6 maanden.

Hoewel diep bedroefd bij dit smartelijk verlies, wenschen wij toch Gode te zwijgen.

Mede uit naam mijner kinderen,
G. VAN ZWALUWENBURG.

OLDEBROEK,
16 Jan. 1901.

Tegen **1 Mei gevraagd** in een net burgergezin een

DIENSTBODE,

die zelfstandig en netjes kan werken, strijken en een flinken burgerpot kan koken. Goede getuigen vereischte. Loon **f 85**, adres Nieuwegracht 70, UTRECHT.

Gymnasium of Vrije Universiteit.

Voor een jong mensch, die een dezer beide inrichtingen van onderwijs te AMSTERDAM moet bezoeken, wordt in in een Christ. gezin

vrije Kamer met Slaapkamertje

en volledig **pension** aangeboden. Franco brieven **motto »Pension"** aan EGELINGS Boekhandel, Heerengracht 432 AMSTERDAM.

Gecommitteerden van den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van **Rotterdam A** maken bekend, dat van de **Leening 1886** zijn uitgeloot de Nommers

13, 43, 53, 88, 240,

en dat de betaling hiervan, evenals van de **Coupons** dier leening, zal plaats hebben in de maand Februari, elken Maandagavond van **8—10 uur**, in de groote Kerkeraadskamer aan de Raampoortstraat.

Namens den Kerkeraad,
DE GECOMMITTEERDEN.

4% GELDLEENING.

Van de Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland.

Deelname in bovenstaande **geldleening** wordt zeer dringend aanbevolen, en zij, die niet bij machte zijn dit te doen, worden vriendelijk verzocht deze **leening** aan te bevelen bij hun vrienden en kennissen.

Obligatiën *à f 1000.—, f 500.—* en *f 100.—* zijn nog voldoende voorhanden en te bekomen bij de Heeren VLAER & KOL, Bankiers, te UTRECHT of bij S. BARON VAN HEEMSTRA. Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1889

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens **f 7, f 9, f 12,** franco thuis.

Van f 7 en f 9 ruim 1 m 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c.

No. 1. **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook nog **f 35,** en **f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.**

Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereed, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

DE KONINKLIJKE BRUID,

door Chr. W. KOSTER.
Prijs f 0.35,
uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam.

Dit is een boeiend verhaal, waarin op zeer gelukkige wijze de voorvallen van den dag — VERLOVING KONINGIN, KOMST PRESIDENT KRUGER, OVERGANG DER EEUW — in den vorm van een verhaal behandeld worden De schrijver mocht door zijn vorige uitgave: „De familie Kerkhof" zich reeds een goeden naam verwerven. „De koninklijke Bruid" is een op fraai papier uitgevoerd, en met vele schoone illustraties voorzien werkje, dat voor f 0,35 zeer goedkoop is.

Bij J. H. KOK, te Kampen, verscheen:

Calvinisme en Socialisme,

door

R. J. W. RUDOLPH.

69 pag. groot 8°. Prijs f 0,50.

Hoofdstuk I: Inleiding; II. Het Calvinisme; III. Het Socialisme; IV. Een schijnbare overeenstemming; V. Een scherpe tegenstelling. VI. De strijd der toekomst.

☛ *Bij elken Boekhandelaar voorhanden.*

Is verschenen:

Verschil van opvatting omtrent de Leer des Verbonds.

onderzocht en aan Gods Woord getoetst, door

J. H. WESSELS.

UTRECHT Adm. van Ghentstraat 1

Alleen na ontvangst van postwissel **à 20 cent** wordt het franco toegezonden.

DE KAMPER
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
van ZALSMAN

is het ***beste adres*** voor ***alle soorten drukwerk.***

Rekeningen, nota's, kwitanties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, advieskaarten, naamkaartjes, wissels, circulaires, programma's enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het geheele rijk

---

*** Is verschenen afl. 1 (14de jaargang) van:

De Kindervriend.

Geïll. Chr. Tijdschrift voor de Jeugd.

Prijs per 6 maanden **75 Ct.** (fr. p. p. **87½ ct.**)

Maandelijks verschijnt een aflev. van 24 bladz., groot formaat, met 1 of meer *platen.*

Kollum (Fr) T. SLAGTER, Uitgever.

Is verschenen en alom te bekomen

HET JAARBOEKJE

VAN DE

Gereformeerde kerken in Nederland voor 1901 46ste Jaargang 30 cent.

Behalve **gewone Kalender, markten, watergetijden en boeiend Mengelwerk** bevat het een **zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek** opgave van **Stichtingen van Liefdadigheid Jongelings-** en **Jonged. Vereen.** en **Zondagsscholen.**

Tegen overmaking van het bedrag wordt het franco toegezonden door den Uitgever

P. VAN DER SLUIJS.

ENKHUIZEN.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:

Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(naar keuze uit negen onderstaande Boeken), en een

Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KAUSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

Beste boeken voor een prijsje.

JOHAN OWEN.

Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.

Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4° formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.

JUSTUS VERMEER.

VERZAMELING VAN OEFENINGEN.

Onveranderde Uitgave 4° formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.

R. M. M'CHEYNE,

HET LEVEN EN DE NAGELATEN GESCHRIFTEN.

Uitgegeven door ANDREW A. BONAR, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedenkschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.

R. M. M'CHEYNE.

LAATSTE VERZAMELING,

bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herderlijke bediening gehouden Getrouw uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg SWAAN, nu f 2,50.

Men zende postwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te KAMPEN.

Amsterdamsche Hypotheek-Waarborgmaatschappij

gevestigd te AMSTERDAM.

Maatschappelijk Kapitaal f 500.000,- (volgestort). Waarborgfonds f 400.000.-.

Commissarissen: A. H. GIJSBERTS, M. VAN EMMERIK, Jhr. Mr. L. E. M. VAN BÖNNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE, P. B. BRUIJN VAN ROZENBURG, B. CUPERUS, Ph. J. Baron VAN HEEMSTRA, K. F. LUDWIG, Jhr. Mr. C. L. RENDORP, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, E. C. SUERMONDT.
Commissie van controle: C. HELLINGMAN, N. GROENENDIJK.
Directeur: E. F. BLASE.

Voor zoover de voorraad strekt, zijn onze **niet uitlootbare gewaarborgde 4 pCt. Hypothecaire Obligatiën** in stukken van *f* **1000.—**, *f* **500.—** en *f* **100.—** verkrijgbaar ten kantore der Mij. en bij hare vertegenwoordigers, tegen den koers van **99½ pCt.**

DE DIRECTIE.

---

f 1.05. - PAKKET DIAMANT. - Franco.

!! Een Statenbijbel Cadeau??

„Het zal nu eens regenen van postwissels en brieven met postzegels" zei een mijner collega's, toen wij hem onderstaand pakket lieten zien. Weer een ander die meer op den inhoud lette, zei: „Dat is gezonde geloofstaal, ernstig, onderwijzend, vertroostend, maar tevens bestraffend, vermanend en terechtbrengend". Het is zoo, dit pakket Diamant is onovertroffen schoon. De inhoud is als volgt:

1e. Een kalender in boek-formaat ongeveer 700 bladzijden dik, waarin de huisvader elken dag een tekst met degelijke verklaring en toepassing kan lezen. Brood des levens voor elken dag gesneden. Voorts verhalen boeiend, gedichten keurig, raadsels leerzaam, elke week Zondagschool in huis enz. enz. Op den omslag staat de Koningin met de friesche kap en kleederdacht, in kleurendruk geschilderd.

2e. Een boek met prachtband, plaat en portret. Merkwaardige gedachtenisstukken van Dr. Bavink, Mr. Heemskerk, Dr. Kuyper enz. Ook kan men hiervoor een gedichtenboek van f 1,— of een boek met een verhaal met platen er voor ontvangen. Geheel naar keuze. Men gelieve dit bij eventueele bestelling er bij te vermelden.

3e. Een Bon die waarde bezit [geen loterij- of kansnummer]

4e Eene zeer aardige verrassing voor de jeugd.

5e. De 3de, 13de, 23ste, 33ste besteller enz. enz. ontvangen allen nog bovendien een Statenb. met volledige kantt. van Jacob en Pieter Keur, vol mooie dure platen. Beslist echt. Aanbevolen door de Gereformeerde pers. Nieuwe spelling, heldere letter en sterk gebonden, geel op sneê en vergulden titel. De prijs was vroeger ongeveer f 25. Nu afzonderlijk verkrijgbaar franco thuis voor f 7,75. Indien men pakket en Statenbijbel gratis ontvangt is in dit geval de zending *niet* franco. Voorwaar een prachtige, ongeëvenaarde aanbieding, is dit ons eerste pakket in de 20ste eeuw. Wil men zeker zijn om gratis een Statenbijbel te ontvangen, zend dan postwissel ad f 10, voor tien pakketen en zonder tegenspraak geven wij er een Statenbijbel bij cadeau, zending in dit geval franco. Wel, wel is dat nu niet iets bizonders, iets extra's, iets buitengewoons?

Zonder vooruitbetaling niet verkrijgbaar. Onder rembours wordt dit pakket *niet* afgezonden. Aan ieder wordt volgaarne schriftelijk meegedeeld, aan welke bestellers wij gratis een Statenbijbel hebben afgeleverd. Een postzegel voor betaald antwoord is daarvoor de eenige voorwaarde.

Van dit fraaie pakket, hetwelk een vertrouwd aanbod is, moeten wegens den zoo lagen prijs en schatrijken inhoud, wel bij honderden afgeleverd worden en . . . . . wij hebben slechts over ruim 1000 pakketten te beschikken. Elk die dus van dit reclame-pakket gebruik wil maken, zende onverwijld postwissel ad f 1,05 of zoo men dit liever wil 22 postzegels à 5 cent, waarbij staat: „Pakket Diamant."

MEER NOG. Elk die inteekent op het veelgelezen Chr. Maand-tijdschrift voor het huisgezin „De Gouden Kandelaar" ontvangt het pakket Diamant voor half geld. Het tijdschrift is nu en dan geïllustreerd en is aanbevolen alom door de Gereformeerde pers. Geeft lectuur degelijk en gezond voor oud en jong. De doorloopende verhalen zijn zeer boeiend. De prijsraadsels voor de jeugd geven kans op mooie prijzen. Dit tijdschrift kost (in dit geval bij vooruitbetaling) franco thuis per jaargang slechts 80 cent. Indien men dus én het pakket diamant bestelt én „De Gouden Kandelaar" geregeld wil lezen, zende men in dit geval postwissel ad f 1,32⁵ of zoo men dit liever wil 27 postzegels à 5 cent, waarbij staat: „Gouden Kandelaar en pakket Diamant" bij vooruitbetaling.

Adres:

C. de BOER Sz., te Sneek.

Bij den Uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** verschenen onderstaande drie feestuitgaven:

Een zeer fraaie Feestplaat

getiteld:

Een Vorstelijk Huwelijk,

geteekend door den zoo gunstig bekenden kunstschilder A. RÜNCKEL.

Van deze plaat verschenen **twee** *uitgaven.*

Zoowel in zwartdruk als in *prachtigen kleurendruk* is deze plaat eene blijvende herinnering aan het huwelijk van onze Koningin met Hertog Hendrik, en een waar sieraad voor ieder vertrek.

't Is Oranje - 't blijft Oranje

DOOR

A. VAN DER FLIER.

Zoowel door de fraaie uitvoering van dit boekje, dat 56 pag. telt, en versierd is met 15 fraaie plaatjes, als door den uitgemenden inhoud, is het eene blijvende herinnering aan het huwelijk van onze Koningin met Hertog Hendrik.

Door tal van bladen werd de inhoud van dit boekje als degelijk en boeiend geroemd.

Bladen van allerlei richting spraken over deze drie uitgaven woorden van warme aanbeveling, en noemden ze bij uitstek geschikt voor uitdeelingen. Met het oog hierop zijn de prijzen dan ook uiterst laag gesteld, en wel voor

de plaat in zwartdruk,

per ex. 25 ct, 25 ex. à 15 ct., 50 ex. à 12½ ct., 100 ex. à 9 ct., 250 ex. à 8½ ct., 500 ex. à 8 ct., 1000 ex. à 7 ct.

de plaat in kleurendruk,

per ex. 40 ct., 25 ex. à 30 ct., 50 ex. à 25 ct., 100 ex. à 20 ct.

't Is Oranje — 't blijft Oranje,

per ex. 25 ct., 25 ex. à 15 ct., 50 ex. à 12½ ct, 100 ex. à 10 ct., 250 ex. à 9½ ct., 500 ex. à 9 ct.

Men vrage het geïllustreerd Prospectus dat nadere bijzonderheden vermeldt, en de **zeer voordeelige voorwaarde** behelst, waarop men deze drie uitgaven bij getallen **gesorteerd** kan bekomen.

Bij alle boekhandelaren zijn platen en boekjes voorhanden en op bezien verkrijgbaar.

VERSCHENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Tweede druk.

Ingenaaid *f* **1,25. Gebonden** *f* **1,75.**

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam—Pretoria.

ZANGGEZELSCHAPPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

HOSANNA.

64 Liederen voor drie- en vierstemmig Mannenkoor, ten dienste van Jongelings ver. en Christ. zanggezelschappen. Door SERNÉ. f 1,25.

DE ZINGENDE PELGRIM.

25 Liederen voor Christ zanggezelschappen Door KEUNING. 30 cent

LIEVEN EN LOVEN.

25 Liederen voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.

DE CHRISTEL. ZANGER.

20 Liederen voor zanggezelschappen en huisgezinnen. Door VAN WIJCK. 25 cent.

DE ZANGVRIEND,

34 Meerstemmige Christ. liederen voor jong en oud. Door WIJLE. 25 cent.

DE KLEINE ZANGER.

20 Twee- en driestemmige zangstukjes voor Christ. scholen en Zondagsscholen. door SMINK. 20 cent.

EENVOUDIGE LIEDEREN.

voor Christelijke en Zondagsscholen Door VOERMAN. 10 cent

VADERL. GEZANGEN,

Der jeugd aangeboden door SCHABERG. 10 cent.

Bij **D. DONNER** te **Leiden** is verschenen:

NA DEN VLOED.

In het Steentijdperk of oudste tijden van den mensch in Europa.

DOOR

Dr. W. H. NIEUWHUIS.

Prijs f 0,75.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door Ds A. de Vlieg te Haarlemmermeer f 8,50, door den heer J. Noback te Blokzijl f 14,50, door den heer S. Bosselaar te Aagtekerke f 24, door Ds. C. S. v. d. Vooit te Leimuiden f 123,50, door den heer Iz Beukelman te Benschop f 3,25, van Ds. G. W St. f 1, door den heer G. Lucas te Dalfsen f 23,50, door Ds. J. J. Miedema te Charlois uit Katendrecht f 21,50, door den heer J Hartkamp te Maassluis uit Maasland f 109,50, uit Schipluiden f 16, door het Loc. Comité te Amsterdam f 49,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. Kerk te Dedemsvaart f 23,35, van idem te Velzen f 11,59, van idem te Berlikum f 13,20, van idem te St. Anna Parochie B f 6,50.

Aan Schenkingen:

Door den heer Jak. Sluis Jz. te Andijk, gevonden in de kerkcollecte f 2,50, door Ds. G. Elshove, van de Ger. Jongel. Vereen. te Breukelen f 3,56, door den heer Jzn. Beukelman te Benschop van N. N. f 2, van den heer N. J. Baart te Vlissingen f 5.

Voor de Medische Faculteit:

Door Ds. G. Wiersma te Sleen van L. D. f 1.

Voor het Studiefonds:

Door Ds. J. J. Berends te Maasland van de Halve stuivers vereen. (4 maand. storting) f 42.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 4.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 25 Januari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
C. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

Aan de Diaconieën *van de Gereformeerde Kerken in Nederland.*

Ondergeteekenden brengen, ingevolge de opdracht, hun gedaan in de jongstgehoudene Centrale Diaconale Conferentie te Amersfoort Oct. 1900, te uwer kennis, dat het hun na officieel onderzoek gebleken is, wat ten deele reeds bekend, doch ook nog niet in alles duidelijk en zeker was,

a. dat de beantwoording van vragen, die niet uitdrukkelijk zijn voorgeschreven in Art. 10 van de Armenwet van 28 Juni 1854 (St. No. 100) *niet verplichtend* is, zoodat, als de Diaconieën niet begeeren te voldoen aan den wensch, uitgedrukt in het schrijven van 14 Juni 1900, inhoudende „het algemeen verstrekken der opgaven betreffende bedeelden", zij in geene moeite komen;

b. dat het „naamregister" of de tabel, tegelijk met bovengenoemd schrijven aan de Diaconieën toegezonden, niet is gegeven om, nadat zij over één jaar door de Diaconieën zou zijn ingevuld, alsdan bij de Regeering te worden ingeleverd, maar om te dienen voor *eigen gebruik*, opdat de Diaconieën des te gemakkelijker de door de Regeering later in te zenden tabellen naar deze door hen bijgehouden tabel zouden kunnen invullen;

c. dat het echter *niet* de wensch is van de Regeering om in de komende tabellen eene opgave te ontvangen van de *namen* dergenen, die door de Diaconieën tijdelijk of doorloopend zijn ondersteund; en

d. dat het geenszins in de bedoeling der Regeering ligt zich te mengen in de huishoudelijke aangelegenheden der Diaconieën, en dat zij daarom ook uit dien hoofde de nieuwe tabellen wel zoo eenvoudig, als doenlijk is, zal inrichten;

weshalve ondergeteekenden oordeelen met hun advies: hoe in het vervolg te handelen (daartoe verzocht door voornoemde Conferentie) te *wachten*, totdat de nieuwe tabellen van de Regeering aan de Diaconieën zullen zijn toegezonden, om alsdan de Diaconieën *tijdig* van advies te dienen.

Kampen, *Amsterdam*, *Utrecht*, *Amersfoort*, 21 Jan. 1901.

Prof. M. Noordtzij.
B. J. Lindeboom.
W. J. Nooteboom.
Ds. A. M. Donner.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WORMERVEER, 16 Jan. 1901. Alhier werd in de Geref. kerk tot Herder en Leeraar beroepen: Ds A. Brummelkemp van Deventer.

Namens den Kerkeraad,
Jb. Leguyt Jr., Scriba.

—

SNEEK, 16 Jan. 1901. Het adres van den kerkeraad te Sneek *A* is thans: *K. J. P. Dwarshuis*, Scriba.

—

HILVERSUM *A*, 19 Jan. 1901. Hedenavond ontvingen wij het voor ons zoo verblijdend bericht, dat Ds. S. O. Los van De Lier vrijmoedigheid had gevonden het beroep naar onze kerk aan te nemen. Stelle de Heere dezen dienstknecht tot rijken zegen voor onze gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. H. Flörke, Scriba.

—

BEETGUM, 19 Jan. 1901. Heden ontvingen wij het teleurstellend bericht, dat Ds. W. W. Meynen voor de roeping dezer kerk bedankt. De Koning der kerk geve ons te zwijgen en vervulle spoedig de ledige plaats met den man zijns Raads.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba.

—

NAALDWIJK. 20 Januari was voor onze gemeente een dag van vreugde. Onze geachte Leeraar Ds. K. Troost maakte de gemeente bekend, vrijmoedigheid te hebben ontvangen om te bedanken voor het beroep naar Grijpskerke. Stelle de Heere ZEerw. nog tot een rijken zegen alhier. Aan het einde der godsdienstoefening zong de gemeente hem biddend toe het 3de vers van Ps. 134.

Namens den Kerkeraad,
D. Verhoog, Scriba.

—

KOCKENGEN, 20 Jan. 1901. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze Leeraar, de Weleerw. heer Ds. A. J. Mulder, de gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de kerk te Oostwold (Gron.). De wensch en bede van kerkeraad en gemeente is, dat ZEerw. voor die roeping moge bedanken.

Namens den Kerkeraad,
A. Verkaik, Scriba.

CLASSEN.

Classis Stadskanaal

vergadert 27 *Febr. e. k.* te *Musselkanaal*. Storting voor Em. pred. enz. verzorging; Kas „e. b. p."; Vrije Universiteit en Hulpbeh. kerken.

W. Fokkens, *Cor.*

Stadskanaal, 22—1—'01.

—

Classis Woerden.

Classicale Zendingsvergadering te Alfen a/d Rijn op Woensdag 6 Februari 1901.

Des namiddags 5 uur. Opening.

5½ *uur.* Mededeelingen door den Weleerw. heer W. Pos van zijn arbeid op Soemba. (*Pauze.*)

7½ *uur.* Mededeelingen door den Weleerw. heer D. Huysing van zijn arbeid te Batavia; en Slotwoord.

Broeders en Zusters in de Classis Woerden worden dringend uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen.

Namens de Classis,
Ds. H. van Dijk.
Ds. J. W. Gunst.
Ds. M. Schuurman.

—

Classe 's-Hertogenbosch.

De Classe 's-Hertogenbosch van de Gereformeerde kerken heeft in hare vergadering van 17 Jan. 1901, bijgestaan door de Provinciale deputaten ad Ex., den Eerw. heer *Joh. Jansen* peremptoir geëxamineerd en hem met alle stemmen toegelaten tot de bediening des Woords en der Sacramenten.

Uit naam der Classe,
J. van Haeringen Kz., *Scriba.*

—

Classis Tiel.

De Classis Tiel, te Zalt-Bommel op 9 Januari l.l. vergaderd zijnde, heeft onder meer ook hare hartelijke sympathie betuigd, met het door de Classis Zutphen onlangs genomen besluit, om het daarheen te mogen wenden, dat van de zijde van Curatoren der Theologische School en der Vrije Universiteit gemeenschappelijke pogingen zouden worden aangewend, om met behoud der wederzijds beleden beginselen, de *eenheid* in de opleiding tot den dienst des Woords voor de Gereform. kerken in Nederland te verkrijgen.

Met bescheidenheid beveelt zich de Classis Tiel aan, om van de pogingen die hiervoor onder 's Heeren zegen worden aangewend, iets naders te mogen vernemen, voor zooverre daarvan mededeeling zou gedaan kunnen worden.

Namens de Classis,
D. Koffijberg, *Scriba h. t.*

Culemborg, 15 Jan. 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te: Marum f 16,50, Midwolde f 9,19, Delfzijl f 13, Zuidhorn f 13,57, Overschild f 6,50, Zuidwolde f 1, Lippenhuizen f 2,12⅝, Woldendorp f 3.70.

Bij Ds Oegema te Wildervank:

Van de de kerk te Geesteren-Gelselaar f 2,50, Franeker f 3,09.

Deze giften, in het begin van 't nieuwe jaar ontvangen, stemmen ons tot hartelijken dank. Neige de Heere verder veler harten. Onder minzame aanbeveling.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een nieuw kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Brussel f 14,05, Ermelo f 5, Franeker f 3,09, Wormerveer f 1, Barchem f 1, Nieuwerbrug a/d. Rijn f 2,50, Bierum f 2.00, den Ham f 5,95.

P. A. Smilde *Penn.*

Heerenveen, 21 Jan. 1900.

—

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Gevonden in 't kerkzakje te Enkhuizen	f 5,00
Collecte van kerken *A* en *B* Arnhem	- 25,00
Bijeenverzameld door den heer K. J. Kraan te den Haag	- 2,50
Door br. J. Wouda van de Ger. gem. Katwijk a/Zee	- 6,00
„ id. te Leiderdorp	- 5,00
Van eenige vrienden te Katwijk a d. Rijn	- 6,00

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 21 Januari 1901.

—

Kas volgens Art. 13 D. K. Provincie Gelderland.

Van 26 September tot 31 December zijn ingekomen de volgende collecten

Barneveld f 10,10, Arnhem *B* nagift f 1, Randwijk f 1,65, Vorden f 6,57⅝, Tiel f 10,05, Doesburg f 6,91⅝, Apeldoorn f 35,05, Velp *A* f 12,-4, Zutphen f 19,44, Wageningen f 14,28, Epe f 4,34⅛, Voorthuizen f 10,35, Geesteren f 12,02, Barchem f 3,30, Neede f 9,99, Culemborg f 13,42⅝, Aalten *A* f 15,30, Renkum f 10,96⅝. Varsseveld f 12,75, Zetten f 7,40, Winterswijk f 11,28, Bennekom f 8 75

Hiermede is het jaar 1900 afgesloten. Het is een jaar geweest van veel gesukkel, doordien er nooit op tijd kon worden betaald. Dat is erg verdrietig voor den penningmeester en onbillijk tegenover de Emeriti. Met 1 Januari was er weer een kwartaal verloopen en daarvoor is niets in kas. Voor een kwartaal is noodig 370 gulden. Hoe komt dat toch, zal er misschien worden gevraagd. Laat mij dan van elke Classis iets mogen zeggen.

Classis Zutphen heeft vrij geregeld gecollecteerd, toch bleven er nog 5 derde collecten achter.

Van Classis Apeldoorn ontbreken 18 collecten. Classis Arnhem ontbreken 14 collecten. Classis Tiel ontbreken 10 collecten.

Classis Harderwijk is de minste van alle. Ik ontving dit geheele jaar maar f 81,42⅝ benevens een schrijven, dat een bedrag, 't welk een jaar vroeger was gezonden en verantwoord, voor dit jaar was bestemd, wat natuurlijk na de verantwoording niet meer kon.— 47 collecten te min benevens het tekort van Harderwijk! Laat alle kerken nu deze zaak door haar kerkeraad eens flink aanpakken, dan zullen er het volgend jaar niet zoo veel collecten ontbreken en dan zal 1901 beter worden voor onze Emeriti dan zijn voorganger.

H. W. v. Veelen, *Quaestor.*

Dieren, 15 Jan. 1901.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gevonden i. d. collecte Geref. k. te Katwijk a. Z.	f 5,—
Uit „Ons Wijnrankje": v. d. Geref kerk Leiden *A*	- 8.—
Gevonden i. d. collecte Geref. k te Andijk	- 5.—
Gedeelte eener collecte v. d. Geref. k. te Enschedé	- 17,41
Bijeenverzameld door K. J. Kraan — Den Haag	- 2,50

Jaarl. bijdragen uit Goes: J. F. de J. f 1, M. de J. f 1, Ph. W. . 1, J. J. f 1, A. D. v d W. f 1, J. M. f 2,50, Mej. H. f 1, J. D f 1, C. O. f 0,50.

Zoo blijven steeds de giften en bijdragen vloeien. We zijn dankbaar De Heere maakt het wel; Hij doet het ons aan niets ontbreken. En toch, we zouden zoo gaarne vooruit willen. Maastricht hebben we in het oog. Broeders, Zusters, helpt ons dan! Uw gebed, uwe gaven, hebben we zoo dringend noodig. En 't is zulk eene eere te mogen medewerken tot de komst van Gods koninkrijk!

Uit Venloo komen goede berichten. En wat vooral duidelijk spreekt, de collecten zijn in het laatste kwartaal aanmerkelijk hooger dan vroeger. Zoo blijkt ook daar meer en meer de waarheid kracht te oefenen.

Te Roermond gaat de arbeid aanvankelijk goed. De belangstelling neemt toe. Moge ook daar Gods Woord bij velen ingang vinden.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 21 Jan 1901.

—

Voor de Theologische School.

Middelharnis	f 4,65	Zuidlaren	f 5,39
Epe (½ coll.)	- 2,21	Winterswijk ½ coll.	- 22,—
Apeldoorn	- 29,30	„ ½ coll.	- 8,78

Voor de Uitbreiding.

A. A. de Croes, Goor, voor de Theol. School te Kampen f 5.

Gift i/h kerkzakje te Winterswijk f 3.

Door br. *H. Rietberg*, Corr. te *Winterswijk* de contrib. van: Ds. G. Renting f 2,50, B. J. Andriessen f 1,50, J. D ten Brinke f 1, G. Bolk f 0,60, J. H. Debbink f 1, B. W. Duursewold f 1, A. C. Eelink f 0,60, H. Goossens f 1, B. W. Gijsbers f 1, Joh. Gijsbers f 1, D. Gielink f 1. Wed. J. W. Geurkink f 1, G. H. Hoornenborg f 1, A. Kappers f 1, B. Kruisselbrink f 1, H. Lieverdink f 1, H. A. v. d. Mast f 1,50, B. A. Nijenhuis f 1. J. W Onnink f 1, J. W Oonk f 1,50, W. te Raa f 3, H. J. W. te Raa f 2,50, H. Rietberg f 2,50, G J Smalbraak f 2, Wed. J. A. te Strake f 1, F. W. te Strake f 1, K J. Stroes f 1, W. S. J. Tenkink f 2, J. W. te Voortwis f 1, B. W. te Voortwis f 1, Mej. G. te Winkel f 1, T. te Winkel f 2,50, J. B. Weenink f 1,50, A. J. A. Andriessen f 1.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 19 Jan. 1901, Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door J. G. v. d. Hoogt te Kampen, uit 't busje van L. Smit te Schokland	f 12.—
Door Ds. Postema, in 't kerkz te Warffum	- 2,—
Door Ds. Jongsma, van Y. Kremer bijeenverz. door eenige vrienden in Duitschland	- 6,—

N. B. In 't voorg. nr. staat: Door H. Smit te Zwolle van Mej. N. B. f 1. Dit moet zijn van Mej. N. R.

Doesborgh, 19 Jan. 1901.

B. de Moen, *Quaestor.*

—

INFRA EN SUPRA.

Over de vraag, of de gevallen dan wel de ongevallen mensch het voorwerp der Goddelijke voorbeschikking is, heeft in de Gereformeerde kerken altijd verschil van meening en vrijheid van inzicht bestaan.

Opnieuw is dit duidelijk aangetoond door Prof. *Warfield* van Princeton, die in een leerrijk artikel, opgenomen in de Januari-aflevering van *The Presbyterian and Reformed Review*, een nauwkeurig onderzoek instelde naar de leer der predestinatie in de verschillende Gereformeerde belijdenisschriften.

Hij komt daarin tot het volgend resultaat.

1. Het feit van de volstrekte voorbeschikking wordt door alle belijdenisschriften erkend. Sommige weiden er wel niet breed over uit of handelen er zelfs niet opzettelijk over. Maar toch ligt het aan heel de voorstelling der waarheid ten grondslag. En alleen bijzondere doeleinden of practische overwegingen hielden van breede bespreking terug.

2. Gewoonlijk komt de predestinatie in het algemeen veel minder ter sprake dan elk van hare beide deelen, de verkiezing en de verwerping. En ook als zij eene enkele maal, bij de leer van de voorzienigheid, vermeld wordt, voegt men er terstond aan toe, dat God geen oorzaak der zonde is, en wendt men haar meteen tot vertroosting der geloovigen aan, die vanwege de vastigheid van Gods voorzienigheid en voorbeschikking in allen nood of dood op Hem zich verlaten kunnen.

3. Terwijl de verwerping nooit breed behandeld, soms slechts even aangeroerd en meermalen verzwegen, echter nooit ontkend of bestreden wordt, komt de verkiezing dikwerf uitvoerig ter sprake; en zij wordt dan altijd voorgesteld als een eeuwig, vrij, onveranderlijk, onafhankelijk besluit Gods, dat een bepaald aantal met name Gode bekende personen tot voorwerp heeft en daarom steeds de verwerping tot hare keerzijde heeft.

4. De predestinatie wordt altijd zoo opgevat, dat zij niet alleen het einde, maar ook de middelen insluit. De verwerping omvat de voorverordineering van alwat tot haar leidt. En de verkiezing behelst ook de middelen en wegen, waardoor de uitverkorenen tot de zaligheid worden geleid. 't Is eigenlijk alles in één enkel besluit saamgevat en bepaald.

5. Wat eindelijk het voorwerp der predestinatie aangaat, of dit de mensch na of vóór den val is, zegt Prof. Warfield in hoofdzaak het volgende:

Het supralapsarisme ontvangt geen steun van de belijdenisschriften. Toch zijn zij niet alle infralapsarisch, en is ook de houding, welke zij tegenover deze beide richtingen aannemen, niet precies dezelfde. Sommige belijdenissen zijn beslist infralapsarisch, en geen enkele sluit het infralapsarisme uit of strijdt ertegen. Geen van alle is beslist supralapsarisch, hoewel sommige de quaestie ter zijde stellen en den weg voor beide openlaten; en ook is geen van alle polemisch tegen het supralapsarisme gericht.

Beslist infralapsarisch zijn de Consensus Genevensis van 1552, de Hongaarsche confessie van 1557, de belijdenis van de Engelsche vluchtelingen te Genève van 1558, de Fransche belijdenis van 1559, de Nederlandsche van 1561, de Dordtsche leerregels van 1618, de Zwitsersche Formula Consensus van 1675 evenals ook het Leipziger Colloquium van 1631. Al deze confessies zeggen duidelijk, dat verkiezing en verwerping betrekking hebben op het *gevallen* menschelijk geslacht.

Bij deze komen nog de Geneefsche confessie van 1537, de belijdenissen, door Calvijn ontworpen voor de Geneefsche studenten in 1559, voor de gemeente te Parijs in 1557 en de Fransche kerken in 1562, de confessie van Sigismund 1614, de declaratie van Thorn 1645, en misschien ook de tweede Helvetische confessie van 1562 en de Heidelbergsche Catechismus van 1563. Want al deze belijdenissen bevatten het infralapsarisme wel niet met zoovele woorden, maar spreken toch vanuit een infralapsarisch standpunt.

Eindelijk zijn er nog enkele belijdenisschriften, zooals Zwingli's Fidei Ratio van 1530, de eerste Bazelsche confessie van 1534, de Geneefsche Catechismus van 1545, de Züricher Consensus van 1549, de Engelsche artikelen van 1553, die van Lambeth van 1595, de Iersche artikelen van 1615, de Schotsche confesie van 1560 en de Westminster belijdenis van 1647; waarin de lijnen zoo getrokken worden, dat het onmogelijk is te ontdekken, aan welke zienswijze zij de voorkeur geven. In de laatstgenoemde confessie was dit onbeslist laten van de quaestie bepaald gewild en bedoeld. Zoo kan men dus zeggen, dat alle Gereformeerde confessies zich houden binnen de grenzen van het infralapsarisme. Sommige spreken zich duidelijk ten gunste van deze voorstelling uit; en geen enkele Geref. belijdenis bevat iets, dat met het infralapsarisme in strijd ware, ofschoon er ter andere zijde in vele confessies niets beweerd wordt, wat onbestaanbaar ware met het supralapsarisme.

Opmerkelijk is daarbij nog, volgens

Prof. Warfield, dat het in het bijzonder de Geneefsche en de onder invloed van Genève opgestelde belijdenisschriften zijn, die het infralapsarisme huldigen, terwijl die confessies, welke onder Duitschen of Britschen invloed staan, de quaestie soms niet aanroeren of met opzet onbeslist laten.

Dit resultaat van een onpartijdig en nauwkeurig onderzoek is ook voor onze Nederlandsche kerken hoogst belangrijk te achten. Want de oude vraag is ook in den nieuweren tijd onder ons weer aan de orde gesteld en tot een geschilpunt tusschen broeders gemaakt. En daarbij wordt nu eens het supra-, en dan weder het infralapsarisme als uitsluitend Gereformeerd of specifiek Calvinistisch voorgesteld.

De historie leert anders. Voor beide voorstellingen is er in de Gereformeerde kerk en theologie ruimte. De eene *mag* de andere niet veroordeelen en als ongereformeerd verwerpen.

In elk geval past dit niet aan het supralapsarisme. Want het supralapsarisme is in sommige Gereformeerde belijdenisschriften wel *geduld*, maar het wordt in geen enkele confessie positief *geleerd*. Het infralapsarisme daarentegen wordt niet alleen in alle belijdenissen geduld, maar in vele, bepaaldelijk ook in onze Nederlandsche, belijdenisschriften beslist en duidelijk uitgesproken.

Het resultaat van Prof. Warfield is onpartijdig; maar indien er eenige partijdigheid in valt op te merken, dan komt die ten gunste van het supralapsarisme. En dat is te danken aan de eigenaardige toestanden, waarin de hooggeachte Schrijver verkeert.

In de Presbyteriaansche kerken van Amerika is jaren lang de revisie der belijdenis aan de orde. En bepaaldelijk zijn er velen, die tegen de leer der predestinatie in de Westminster confessie bezwaar hebben. Zij stellen het daarom dikwerf zoo voor, alsof deze confessie bijzonder hard en streng is, veel strenger dan de andere Gereformeerde belijdenisschriften.

Daartegenover is het de bedoeling van Prof. Warfield, om aan te toonen, dat dit niet het geval is. En hij zegt, dat de Westminster confessie tot dezelfde klasse behoort als de tweede Helvetische confessie, de Heidelbergsche Catechismus, de confessie van Sigismund, de declaratie van Thorn, de Engelsche en de Schotsche belijdenis, die de quaestie onbeslist en voor beide voorstellingen ruimte laten.

Dat is maar tot op zekere hoogte waar. Want in de Westminster Synode heeft men zich *opzettelijk* van eene beslissing ten gunste van de eene of andere voorstelling onthouden, omdat er onder de theologen zelven verschil over was. Maar zoo stond de zaak niet bij eene van de andere genoemde confessies. Deze behandelen de quaestie eenvoudig niet, en zijn zeker door heel de manier van spreken veel meer infra-, dan supralapsarisch. De Heidelbergsche Catechismus bijv. spreekt over de verkiezing slechts bij het leerstuk der kerk en laat zich over infra- of supralapsarisme niet uit. Maar er valt daaruit volstrekt niet af te leiden, dat dit belijdenisschrift de supralapsaristische voorstelling wil begunstigen of toelaten. In zijne verklaring van Zondag 21 is Ursinus beslist infralapsarisch. En van de andere hierbij genoemde confessies geldt dit nog in veel sterker mate.

Maar deze bedoeling, welke in het artikel van Prof. Warfield doorstraalt, verhoogt de waarde van zijn onderzoek en de betrouwbaarheid van zijn resultaat.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HET OFFER DER MEDEDEELZAAMHEID.

XXVIII.

Het is de wet aller dingen, dat niets er voor zichzelf alleen is, maar alles voor alles. Bepaaldelijk is het lagere er voor het hoogere; de steen verweert, en levert de stof, waaruit de plant zich opbouwt, en de plant is spijze voor het dier, dat op zijne beurt zijn vleesch moet afstaan aan den mensch. Is de mensch misschien aan deze wet onttrokken? Geenszins. Ook hij staat onder de wet, dat het lagere er voor het hoogere is. Maar wat is hooger dan de mensch? Velen antwoorden: de menschheid; de mensch is er voor de menschheid. Maar wij weten beter; want wij gelooven, dat de mensch, met heel de menschheid zelve, er is ten behoeve van God. God is het doel van den mensch; de mensch is ten offer geboren. Wel onderscheidt hij zich van alle schepsel beneden zich, daarin, dat hij meteen priester is, geroepen om zelf zich Gode te offeren, in heilige vrijwilligheid des gemoeds, en dat het offeren van zichzelf voor hemzelven de vrucht der eeuwige heerlijkheid afwerpt, maar toch staat hij met alle schepsel onder de wet, dat het lagere er voor het naast hoogere is. God alleen staat onder deze wet niet. Hij is er om en voor zichzelven; Hij is zijn eigen wet.

Toch is hiermede niet alles gezegd. Er is ook eene keerzijde. De mensch is ook beeld Gods. Hij staat naast Hem tegen alle aardsche schepsel over. Het is zijne eere, zich te mogen geven aan wat beneden hem staat. Dat kan het redelooze schepsel niet. Dat is er alleen voor het hoogere; maar de mensch is er voor wat voor hem is. Hij geeft zich aan wat hij neemt. Hier is hij de gelijkenis Gods; want God eischt wel alles voor zich, maar geeft zich ook aan alles. Hij doet allen schepselen wel. Stroomen van zegeningen ontspringen onder zijne voeten. Aan den mensch gaf Hij zelfs zijnen Zoon en zijnen Geest, in beiden Zichzelven. Hij geeft meer dan Hij vraagt; als het hoogste schepsel zich aan Hem afstaat, ontvangt Hij slechts een schepsel, maar het schepsel, welks deel Hij wordt, heeft God zelven ontvangen. Zoo is het de eer van den mensch om, wat beneden hem is, tot een zegen te zijn. Dit komt uit, als hij zich over het dier ontfermt; ja, ook dan reeds, als hij de kiemen en krachten der onbezielde schepping tot ontwikkeling brengt, of ten gebruike dienstbaar maakt, en het geschapene opleidt tot zijne bestemming en vrij maakt uit zijnen slaap. Maar dit alles zegt niets, vergeleken bij de eere, die er in gelegen is, om den ellendige onder de menschen te helpen, inzonderheid, als deze kind van God is, uitverkoren ten leven. Het dier heeft geene eere; want het doet de werken Gods niet. Maar voor den mensch is de eere weggelegd, om de werken Gods te doen in de werken der barmhartigheid, om af te dalen tot wat wegzinkt om het op te heffen, dat het niet onderga. De grootste werken Gods vangen eerst na de volbrenging van het scheppingswerk aan, zij zijn de werken der liefde, en deze werken zijn het, die Hij den mensch eenigszins mede te doen geeft.

Toch is er tusschen de werken der Goddelijke en der menschelijke barmhartigheid geen gering onderscheid. De werken der mededeelzaamheid, die wij volbrengen, worden in de Schrift offeranden genoemd. Gods liefdewerken dragen dien naam niet. Waarom zulks niet het geval is, zal ons duidelijk worden, als wij bedenken, dat offer de naam is, dien eene gave ontvangt, als zij Gode toegebracht was; aan het woord offer is steeds het denkbeeld van wijding of heiliging verbonden. De mensch alleen kan alzoo offers brengen.

En dat is nu iets groots, aan den gelooviger weggelegd, dat zijne gave aan menschen verheven wordt tot den rang van het offer. Ook de natuurlijke menschen bewijzen barmhartigheid, en zijn soms zelfs bijzonder mededeelzaam en milddadig. Maar zij brengen het niet verder dan tot de gave; want hunne barmhartigheid begint met den mensch en eindigt met den mensch. Maar de gelooviye merkt den mensch, wien hij weldadigheid bewijst, aan als behoorende tot het geslachte Gods, of ook wel als lid van het lichaam Christi; hij wijdt wat hij geeft, vóór hij geeft; God is de beweegreden en het eindoogmerk zijner mededeelzaamheid. En daarom heet de Schrift deze mededeelzaamheid, als zij in werking treedt, eene offerande. Zij wordt er eene gave door, welke God aanmerkt als Hem toegebracht, zoodat zij valt onder den zegen, welke Hij aan het offer heeft toegezegd.

Maar nu mogen wij onszelven wel ernstig onderzoeken, of de uitingen onzer mededeelzaamheid gaven dan wel offeranden zijn.

Veeltijds zijn zij slechts gaven, en wel zulke, waar niet eens barmhartigheid, ja zelfs geen drang om zijn plicht waar te nemen achter zit, wijl zij alleen uit gewoonte gegeven worden. Dit geldt in het bijzonder van tal van giften, die elken rustdag in het »armenzakje" worden gestort. Ging de diaken niet rond, men zou misschien niets geven. Dit blijkt kennelijk daaruit, dat men, ingeval men een korteren of langeren tijd verhinderd is geweest, de samenkomst der gemeente bij te wonen, er niet altijd aan denkt, om de geldelijke schade, die de armen bij onze afwezigheid gehad hebben, te vergoeden. Ofschoon de wet ons leert, dat zulks noodig is, aangezien iemand die onopzettelijk zich verre van het heiligdom had moeten houden, b.v. een melaatsche, bij zijne wederkeering tot het heiligdom een offer moest brengen tot vergoeding van de schade, die het door zijne afwezigheid had gehad. Ook de geringheid der gave wijst aan, dat men ze volstrekt niet als een offer aanmerkt. Immers weet men te goed, dat het niet aangaat om met eene bedelaarsgifte voor het aangezicht des driemaal heiligen Gods te verschijnen, en deze dan den weidschen naam van een offer te geven. En zoo zijn wij tot in onze heilige verrichtingen verwereldlijkt. Wat zijn wij, als wij giften geven in plaats van heilige offeranden, beter dan de wereld, die ook giften geeft, en misschien ruimere dan wij?

O, mochten wij de eere niet afwijzen, die God ons, in onderscheiding van de wereld aandoet, van onze gaven aan de menschen tot den rang van offeranden te verheffen. Dan, als wij in God en om God en tot God leeren geven, zullen onze gaven niet weinig vermeerderen, en zoo zullen wij de armen van Christus, dat is de diakenen, sterken, daar zij nu veeltijds, door onze traagheid in het geven dreigen te verslappen. Wij zullen dan niet doen gelijk Kaïn, die »het eerste het beste" gaf, datgene wat zoo voor de hand lag, ten teeken dat hij geen liefde en geen geloof gaf, maar eigenlijk offerde om zich van God af te maken. Neen, wij zullen met Abel het eerste en het beste geven, eene uitgezochte en uitgelezene gave, die God als offer stempelt, en wel als een, waarin Hij welbehagen heeft. O, wat moest het welbehagen Gods ons begeerlijker zijn dan goud en zilver, en ons hart zich beijveren, om goud en zilver zoo te gebruiken, dat dit gebruik zijn welgevallen over ons bracht!

V. ANDEL.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Met toestemming van alle reken- en wiskundigen mogen we nu dan toch gelooven, dat we heusch in de twintigste eeuw leven.

Ik had mij van die wisseling der eeuw nog al iets voorgesteld. Ik dacht aan bazuingeklank en koraalmuziek van de torentransen; aan vreugdeschoten en allerlei vreugdebedrijf in steden en dorpen; aan officieele recepties bij hoogere en lagere autoriteiten, aan feestredenen en jubileum-predikatiën; en zie, — het is op niets uitgeloopen, en deze nieuwjaarsdag kwam mij voor, zoo mogelijk, nog vervelender te wezen, dan die vóór dezen geweest zijn.

Toch hebben we er aan te danken, dat schoone Hooglied op de heerlijkheid der negentiende eeuw, dat de *Heraut* ons schonk, naar aanleiding van het woord des Heeren: Ik zal zijn

En in de courant las ik, dat te Rome een heilige deur dicht gemetseld is, en de Paus zelf de eerste steenen in de kalk heeft gelegd.

Ook las ik in de courant dat, ergens in Duitschland, een proces is aanhangig gemaakt over de vraag, of de negentiende eeuw geëindigd is met het begin van 1900 of van 1901? Dit staat in verband met een servituut op gronden, dat bij het einde der eeuw kan opgeheven worden, zoo twee derden der belanghebbenden er voorstemmen. Volgens den een had dit moeten geschieden in 1900, volgens anderen moet het nu geschieden. Naar het couranten-bericht luidt, zou het proces alle instantiën doorloopen, om in het hoogste ressort beslist te worden. Beslist nu de rechterlijke macht, dat de eeuw eerst eindigde met het begin van 1901, dan ontvangt Z. M. de Keizer zoo iets wat men, meen ik, een démenti noemt. En dat zegt wat in Duitschland.

Voor u, jongeren, is het zeker een lust om thans te leven. Uwe oudere tijdgenooten zitten te veel aan het verledene vast, om te juichen van goeder harte. Zij zijn te vol van het verleden, en leven te veel met de dooden, die zij als levenden gekend hebben, om met een blijmoedig hart de toekomst, voor dit leven, tegemoet te gaan. Wij leven minder onder „de hypnose van het evolutie-dogma" dan onze jongere tijdgenooten, en zijn, op het stuk der persoonlijke vrijheid, eigenlijk verwende kinderen.

En onze ouders waren dit nog veel meer dan wij. Ik kan mij nog levendig herinneren oude menschen, uit de 18e eeuw, te hebben hooren spreken over de mogelijkheid van de afschaffing der Conscriptie, door Napoleon I ingevoerd, en later onder den naam van nationale militie gehandhaafd; zoodat de 19e-eeuwers al niet beter weten, of het behoort zoo. Nu zijn we reeds gevorderd tot den persoonlijken dienstplicht, en het behoort niet tot de onmogelijkheden dat, eer deze eeuw ten einde is, algemeene dienstplicht de regel zal zijn.

Wat zouden onze grootvaders uit 't humeur geraakt zijn, als ze hadden moeten biechten, wat ze in een jaar verdienden, of wat hun vast inkomen was, en hunne verklaring voor den neus van allerlei klerkjes te zien blootgelegd. En wat naam zouden zij er aan gegeven hebben, als ze hadden moeten opgeven, hoe groot hun bezit of kapitaal was en waar het in bestond; of als zij, niets hebbende dan een vast inkomen, daarvan *driemaal* belasting moesten betalen, onder verschillende namen en vormen?

Ik wil niets te kort doen aan de heerlijkheid der negentiende eeuw, maar het wil mij toch voorkomen, dat er heel wat stukjes en brokjes van onze persoonlijke vrijheid zijn afgebrokkeld. De twintigste eeuw is begonnen met de invoering van den voor Nederland nog onbekenden leerdwang, en wie zal zeggen, waartoe het, in den loop dezer eeuw, nog komen zal?

Gelukkig is het echter, dat niet alles tegelijk komt, en de mensch langzamerhand aan alles went.

Maar het hatelijkst vind ik het, dat we zoo gedwongen worden in naam der vrijheid. Nu hebben we nog de vrijheid om, in gewone omstandigheden althans, op ons eigen bed en in onze eigen woning te sterven. Maar mag de kennis der natuur, de kennis der gezondheidsleer, de operatiekunst, de verpleegingskunst en het Gestichtsstelsel met gelijke reuzenschreden zich ontwikkelen, als in de vorige eeuw het geval was, dan kan het de vraag worden, of in de een-en-twintigste eeuw iemand nog zal mogen sterven in zijn eigen woning en op zijn eigen bed?

Calvijn was ook streng. In het Genève van Calvijn bestond ook leerdwang of schooldwang, en velerlei andere dwang. Maar Calvijn was niet valsch. Hij leuterde niet over en solde niet met de vrijheid of met haar leus. Hij handhaafde de vrijheid om God te dienen naar zijn Woord, doch weerstond en strafte het kwaad, niet omdat het ongezond is of geldelijk nadeelig, maar omdat het zonde, onwettelijkheid, ongerechtigheid is. Met het recht en de wet Gods trad hij op tegen de zonde, en hij wilde de menschen daarmede dwingen in het koninkrijk Gods in te gaan, daarbij geholpen zelfs door den sterken arm der burgerlijke overheid.

Voor een consciëntie, die geleerd heeft te buigen voor het recht Gods en een welgevallen te nemen aan de straf der ongerechtigheid, zijn deze dingen niet hard. Ze zijn alleen hard voor de verlaters van 's Heeren wegen. Maar toch geloof ik, dat een der schoonste en heerlijkste vruchten van het leven en strijden der vorige eeuw is, dat het beginsel van gewetensvrijheid, d. i. de vrijheid van belijdenis, van kerkelijk leven en 't geen daarmede in verband staat, algemeen en diep is doorgedrongen, onder de meeste volken van de oude en nieuwe wereld.

Voor u, jongeren, is de schoone taak weggelegd, om dit kostelijkste goed, deze erfenis, uit de worsteling van vroegere tijden ons toegebracht, te bewaren, en zoo noodig te verdedigen.

Direct zal men geen aanval op de vrijheid van geweten ondernemen. Maar op indirecten dwang zal gerekend moeten worden. Niet in naam van God of van de kerk; maar in naam der wetenschap, in naam der volksgezondheid en volksontwikkeling, in naam der gemeenschap, der sociale volmaking; in naam der vrijheid de vrijheid doodend. En daarbij zal het oude dwangstelsel van Rome en het zwakke overblijfsel van het oude Calvinisme ook nog wel pogen een woordje meê te spreken. Evenzeer is het niet onwaarschijnlijk dat, vanwege de toeneming der weelde in alle kringen en van volkszonden, door ernstige mannen van onderscheiden richting zal worden aangedrongen op beperkingen, en op het aannemen van zeden en gewoonten, welke ons vreemd waren; terwijl zij voor zonden achten wat de voorgeslachten met een vrij en goed geweten deden.

Gij zult deze dingen moeten aanvaarden en, bij het licht van Gods Woord, beoordeelen, bevorderen of tegenstaan. Ook in het kerkelijke leven zullen de Gereformeerde beginselen, eischen stellen, die in de gemeente soms voor nieuwigheden worden aangezien. Wilt gij nu de toepassing van die beginselen bevorderen, dan zult ge dit met beleid en voorzichtigheid moeten doen, geduld oefenen en voortgaan met zachtmoedige onderwijzing. Het scheepke tegen een rots te laten loopen is geen kunst; maar wel is het kunst om het, door de branding heen, in behouden haven te brengen. Ik wensch u hierbij de noodige wijsheid toe, en dat gij, zooveel mogelijk en goed is, bewaard moogt blijven voor logische consequentie.

Neem het daarbij uwe oudere collega's niet kwalijk, als zij somtijds meer tegen- dan medewerken, of langzamerhand zich terugtrekken, opdat gij naar voren zoudt komen. Een mensch is, in vele opzichten, een slaaf van de gewoonte.

In hoofdzaak zal het met u ook wel zoo gaan. Maar dit staat vast: onze God zorgt voor het evenwicht, alle eeuwen door. Wat geweest is, is nu, en wat wezen zal, is alreede geweest en God zoekt het weggedrevene.

Ontvang dezen met welwillendheid, en geloof mij steeds

T.t.

W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

Het is duidelijk geworden, dat de schaarschte aan berichten uit de *Kaapkolonie* in de vorige week, vooral aan den censor is toe te schrijven geweest.

Het blijkt nu, dat er intusschen weer eenige van die merkwaardige, snelle marschen zijn gemaakt, die ondanks de spanning, waarin het Engelsche publiek door de ziekte van koningin Victoria verkeert, toch niet onopgemerkt zullen voorbijgaan. Kwam vroeger het meeste nieuws van de Westelijke kommando's — thans vraagt in 't midden de jeugdige aanvoerder Kreutzinger met zijn troepen de meeste aandacht. Zij hebben nu reeds Uniondale bereikt, dat slechts 40 K.M. van de kust ligt, terwijl een andere afdeeling Oudtshoorn bedreigt. Wanneer zij deze plaatsen bereikt hebben kunnen zij in Westelijke en Oostelijke richting aanvallen doen op den spoorweg van Kaapstad en dien van Port-Elizabeth.

Dit diepe doordringen van betrekkelijk zwakke scharen, die nagenoeg geen tros medevoeren, geeft veel te denken. Het bewijst, dat de beweging nog *niet* tot staan gebracht is; de volslagen machteloosheid der Engelsche geregelde troepen en der tallooze vrijwilligerkorpsen; en ook het verstrekken van belangrijken „daadwerkelijken steun" door de Kapenaars, die hun Republikeinsche vrienden gratis voorzien van alles wat het Engelsche leger in groote treinen achter zich aan moet sleepen. Hier komt natuurlijk nog bij, dat hoe verder de Boeren doordringen en hun bezoeken brengen, des te meer de nog weifelende Kapenaars vertrouwen zullen krijgen.

De opperbevelhebber van het Britsche leger in Zuid-Afrika moet dit alles rustig aanzien zonder een vinger tot hulp te kunnen uitsteken. Hij moet lijdelijk toeschouwer wezen bij de langzamerhand volkomen wordende heerschappij der Republikeinen over de westelijke Kolonie, waar de telegrafische verbinding nu verbroken is en gevechten worden geleverd, van welker omvang men zich uit de verliezenlijst slechts eenig denkbeeld kan vormen. Praktisch is hij met zijn groote leger een gevangene te Pretoria. Wil hij de Kaapkolonie schoon vegen, dan moet hij de twee zoogenaamd veroverde landen ontruimen en al de strategie van Roberts, al het bloed, al de ellende, al de reusachtige offers aan geld en goed van meer dan vijftien maanden prijsgeven. Dat is een zwaar en hard alternatief, maar het zal er allicht toe moeten komen. Het groote Britsche rijk is niet meer in staat één kolonie te vrijwaren van een vijandelijken aanval. Dat is heden het resultaat van de wanhoopsdaad om den afloop van het militaire spel in Zuid-Afrika op één kaart te zetten.

En hoe gaat het in de Republieken zelf? In den *Vrijstaat* gaat de ontruiming voort; feitelijk is de geheele Z. O. hoek prijsgegeven met de ontruiming van Smithfield en Rouxville. Het Z. W. is reeds lang van de Engelschen bevrijd. In het N. O. zeker, en in het N. W. waarschijnlijk, spelen de Boerenkommando's onbeperkt den baas. De Engelsche sfeer van invloed is teruggebracht tot den spoorweg, de communicatie-lijn, die daarbij nog steeds bedreigd is. In *Transvaal* gaat het ontruimingswerk eveneens door. De stoutmoedige overrompeling van een trein tusschen Brugspruit en Balmoral, waar méér dan mijnbouwmateriaal is buitgemaakt, is een ander bewijs van de machteloosheid van Kitchener met de lange toevoerwegen tot zijn last. De Boeren he ben uit dezen trein een massa levensmiddelen en andere nuttige zaken op hun wagens geladen. Ook hebben zij heel wat geld buitgemaakt. Toen ze klaar waren, trokken zij rustig huiswaarts met achterla ing van een vernielden spoorweg, een verbrijzelde locomotief, waaraan toch reeds zooveel gebrek is, en een leeggehaalden trein. Maar ook elders zitten zij niet stil. De inrichtingen te Brakpan, voor het leveren van electrische kracht aan de Randmijnen zijn Zondag beschadigd. Te Helvetia is weer in den nacht een aanval gedaan en ten slotte komt nu de tijding, dat de Boeren in Zoeloeland de 'N kandhla-mijn overrompeld hebben, de machinerie in de lucht hebben laten vliegen en een winkel geplunderd. Thans wordt ook Natal met een inval bedreigd.

De Vredeskomité's hebben geen succes.

Onder deze omstandigheden is het niet te verwonderen, dat de Boeren wel dagelijks zware verliezen lijden en die der Engelschen gering zijn of niet voorkomen. Maar zij gaan steeds vooruit!

Gode zij dank!

En wat invloed zal een en ander op *Engeland* uitoefenen, nu ook de Koningin-Keizerin van Engeland etc. Dinsdagavond gestorven is, naar men zegt vooral onder den indruk en tengevolge van de teleurstelling in Zuid-Afrika? . . .

Zal Koning Albert, haar oudste zoon, betere paden bewandelen? Zijn verleden geeft weinig hoop; integendeel. Hij is *de* vriend der Imperialisten en vooral bij de Z.-Afrikaansche *zaken* en die van *Rhodesia* geinteresseerd. En daardoor geldt thans meer dan ooit: te zijn of niet te zijn. Naar den mensch gesproken is van hem nog minder iets voor den vrede te verwachten dan van zijne moeder.

NOORDTZIJ.

DE VREDE DER KERKEN.

't Is verwonderlijk, hoezeer de kwestie over „de Opleiding" de gemoederen plotseling weer in beweging brengt. In een zekeren zin is dat een goed teeken. Men schijnt algemeen te gevoelen, wat er achter zit en waarom het gaat.

Zij laat zich dan ook niet terug dringen „*tot besloten vergaderingen*" gelijk sommigen schijnen te wensehen. Zij is dan ook al zoo dikwijls in zulke vergaderingen behandeld van het jaar 1888 en verder, zonder een schrede verder te komen.

Door deze herinnering geef ik tevens een antwoord aan de velen, die van hunne belangstelling in dezen deden blijken, waar sommigen tegelijk mij de vraag deden of het niet beter zou geweest zijn te zwijgen, in de verwachting, dat de geschillen wel zouden uitslijten en wat tot nog toe gedeeld is, wel zou ineengroeien.

Die bedenking versta ik, want in die verwachting heb ik lang gezwegen.

Doch nu we, al zwijgende, moeten aanzien, hoe er een strekking is in allerlei verschijnselen, die blijkbaar aanduiden, dat de kerken spoedig eigen Opleiding zullen missen, om

inzake *de Opleiding* c. a. geheel afhankelijk te worden van een particuliere Vereeniging, nu werd spreken voor mij plicht.

Als er gevaar dreigt, past het niet van vrede, vrede te roepen, maar in goeden ernst en broederlijk op het gevaar te wijzen.

Men trachte slechts *aan te toonen*, dat er geen gevaar in dezen bestaat, maar dat heeft tot nog toe niemand gedaan.

Dat heeft Dr. Wagenaar niet gedaan in de *Zeeuwsche Kerkbode*, door naar zijn trant met een aardige woordspeling het te brengen op het terrein van „Moscovische" gekkernijen.

Dat heeft Dr. A. Kuyper Jr. niet gedaan in de *Fr. Kerkbode* met te spreken van een „bedroevend" stuk, zonder nader bewijs.

Daartegenover kan ik nu wel zeggen, dat het „bedroevend" is dat deze broeder in zijn bekend Proefschrift schijnt te willen optreden als „Maccovius redivivus," als de herleefde Maccovius voor de kerken van dezen tijd.

Dat is ook niet geschied door de niets zeggende verklaring: „Maccovius is dood." Zeker in dien zin is ook Calvijn dood.

Dat is ook niet geschied door Ds. Sikkel in het *H. Kerkblad* van 29 Dec., waarheen ZEw. mij in het jongste *H. Kerkblad* verwijst op mijn verzoek, dat hij mij toch zou aantoonen, waarin ik „onjuist en onbillijk" had gesproken, zooals hij had beweerd.

Ook met den besten wil kan ik daarin niets vinden, wat ook maar in de verte „de onjuistheid en onbillijkheid" van mijn oordeel aantoont of bewijst.

Keurt Ds. S. *de dorre scholasticistische richting* goed, gelijk die wordt geprezen in het Proefschrift van Dr. A Kuyper Jr., hij spreke het uit. Of keurt hij ze niet goed?

Dan kunnen we onderzoeken, in hoeverre een Theol. Faculteit al of niet betrokken is in, wel of niet verantwoordelijk is voor de Proefschriften, die onder haar auspiciën de wereld ingaan.

Dat de dogmatiek een *Schoolvak* is, spreekt als van zelf. Maar niet minder spreekt het als van zelf dat *dit Schoolvak* van grooten invloed is op de kerken aan een Hoogeschool, die, zeker ook de Theologie beoefent om *haar zelfs* wil, maar niet minder voor Opleidingsschool dient voor de kerken.

Dat de kwestie thans weêr ter sprake komt, is niet *mijn* schuld. Door den raad van Dr. Kuyper is ze in bespreking gekomen. Met nadruk wijs ik Ds. Sikkel daarop.

Hij leze eens met aandacht Art. 52 der Acta van de Gen. Synode 1899.

Daar is de kwestie *wat de Theol. School betreft* beslist.

Besloten werd, en dat wel *eenparig*, dat *inzake haar* de bestaande toestand zou worden bestendigd en dat zij als de inrichting der kerken voor de Opleiding tot den dienst des Woords zou worden gehandhaafd en bevestigd.

Zelfs werd besloten ter dier zake geen Deputaten te benoemen, want dat zou „de gemoederen in spanning houden, de onrust der kerken bestendigen en het bestaan der Theol. School voortdurend onzeker doen zijn."

Wat de Synode *niet gewild* heeft, zal nu op raad van Dr. K. toch geschieden. Mannen zullen optreden, neen, niet als Deputaten, dat zijn ze niet, maar die zichzelve daartoe aangorden. Zeker, zij doen dat met de beste bedoelingen, maar ik vraag, gaat dat aan, waar een Gen. Synode zoo duidelijk en beslist en dat wel opzettelijk heeft gesproken? Zoo maakt men het bestaan der Theol. School weer onzeker, ten minste in veler bewustzijn, wat de Synode juist met haar besluit heeft willen voorkomen.

De kwestie der Theol. School is dus beslist in den goeden kerkrechtelijken zin des woords. De kwestie van hare verhouding tot de Theol. Faculteit is niet meer aan de orde.

Zeker, de kerken kunnen haar weer aan de orde stellen en op den gewonen wettigen weg weer ter Synode brengen. Een Synode maakt geen „wetten van Persen en Meden."

Toch is er veel tegen om een kwestie, die na eene lange worsteling tot *kerkrechtelijke beslissing* is gekomen en dat wel met *eenparige stemmen*, op aandrang van sommige kringen weer ter Synode te brengen en dat wel ter eerste Synode de beste. Dat is onrust brengen in de gelederen, als er van onrust brengen sprake mag zijn in dezen.

Daarom was mijn raad NIET te tornen aan het besluit van Groningen, maar daarbij te blijven. Ook in het belang en tot vrede der kerken.

Zoo staat het met de Theol. School in dezen.

Met de Theol. Faculteit *in hare verhouding tot de kerken* staat het anders. Die kwestie is volgens nr. 10 van datzelfde Art. 52 nog hangende. Die moet, ook in verband met wat daaromtrent ter Synode van Middelburg 1896 gepasseerd is, bij name inzake het Formulier van onderteekening door de Theol. Professoren, door de e.k. Synode behandeld worden. Daarvoor zijn dan ook Deputaten door de Synode aangewezen.

Die kwestie is aan de orde en zij is een kwestie van gewicht voor de kerken.

Nog eens, de kwestie der Theol. School en hare verhouding tot de Theol. Faculteit is niet meer aan de orde. Zij is dat langen tijd geweest, maar door de jongste Gen. Synode is zij beslist in bovengenoemden zin.

En 't is in het belang ook voor den vrede der kerken, daaraan niet te tornen.

Men zie de verhouding der Theol. Faculteit tot de kerken onder de oogen en late naar het besluit van Groningen de Theol. School buiten debat.

D. K. WIELENGA.

IN MEMORIAM.

Onze broeder *Ds. J. Moolhuizen* is met het einde van de 19 eeuw in de groeve neergedaald, gelijk ons voor ettelijke dagen door *de Bazuin* werd medegedeeld. Door eenige broeders verzocht, een Memorandum van wijlen Ds. Moolhuizen in *de Bazuin* te plaatsen, willen we ons aan dat verzoek dan ook niet onttrekken, maar met bereidvaardigheid, zoo goed mogelijk, dit werk volbrengen.

Onze broeder Moolhuizen is een dier dienstknechten Gods, in wien het weldadig bestuur des Heeren heel duidelijk uitkomt.

Eenige weken vóór zijn dood was een zijner oude kennissen bij hem en zeide Goede br., uwe krachten nemen zeer af en het schijnt, dat het einde niet ver meer is, kunt ge in vrede heengaan? Op deze vraag volgde een antwoord, dat grooter begeerte naar het tijdelijke dan naar het eeuwige leven openbaarde. (Bij een latere ontmoeting zeide M: Jezus is mijn Zaligmaker en hij begeerde om ontbonden te worden.) Wat hebt gij het goed, hernam de vrager, niet alleen nu, maar gedurende uw gansche leven! Hebt gij — zoo vervolgde de vrager — toen ge 15—20 jaren waart, kunnen denken, dat gij een levensgeschiedenis zoudt hebben, zooals ze nu achter u ligt? En het gulhartig antwoord van br. M. was: Neen, dat heb ik toen nooit kunnen denken.

Geboren te Muiden, kon hij niet gerekend worden tot de rijken van deze wereld. Maar toen de Heere zijne genade aan hem verheerlijkte en de begeerte, om het Evangelie te prediken, in zijn hart post vatte, had de Heere reeds den weg hiertoe gebaand. Zoo kwam hij dan in 't midden der 19e eeuw te Uelzen in 't Graafschap Bentheim bij ons en kon hij intrek nemen bij G. J. Veldman, in 't kamertje, door onzen onvergetelijken broeder *J. H. Schoemakers* zelf getimmerd, om met dien pleizierigen studiosus zijne studiën te beginnen.

Genoegelijke dagen hebben wij daar onder de vaderlijke zorg van onzen hooggeschatten Leermeester *Ds. J. Bavinck* doorgebracht. Onze kleine maar dappere Moolhuizen, schoon Hollander van geboorte en in de nabijheid van Amsterdam opgevoed, was toch spoedig gewend aan het Graafschapper leven. En nooit ofte nimmer heeft hij zich aan dat groote verschil geërgerd. Toen onze waarde Leermeester naar Hoogeveen vertrok, zijn wij, zijne kweekelingen, met hem gegaan en daar kwamen we mede onder de behandeling van vader *W. A. Kok*.

In de maand November van 1854 was Moolhuizen een van de acht studenten, die voorbereidend geëxamineerd werden. En den 27 Februari van 1855 zat Moolhuizen te Dwingelo op no. 2 (de oudste was no. 1), om het eind-examen af te leggen. Die dag van groote inspanning eindigde voor de vijf broeders gelukkig in groote blijdschap. Tengevolge daarvan kon Moolhuizen den 16 Maart '55 te Emlenkamp in de bediening des Woords bevestigd worden.

Voor de gem. Emlenkamp was 't een weldaad Gods, dat ze hem, als jeugdigen Dienaar des Woords ontving, maar voor Moolhuizen was het een weldadig bestuur Gods, dat hij een gemeente kreeg, waar èn kennis èn ware, oprechte vroomheid haar licht openbaarden. Hij had daar Christenen, van welke een jeugdig prediker veel kon leeren. Daarenboven gaf de Heere hem daar eene vrouw, die liever verkoos met het volk Gods kwalijk gehandeld te worden dan het genieten der zonden; want zij achtte de smaadheid van Christus grooteren rijkdom dan de schatten der wereld; eene vrouw, die een Dienaar des Woords in vele opzichten tot steun kon zijn. Hij heeft er dan ook niet ongezegend gearbeid. God weet, hoevele lofzangen in den hemel gezongen zijn, over de bekeeringen gedurende den achttienjarigen arbeid aldaar.

En welk een zegen hij voor onzen broeder Ds. E. Kropveld in zijn moeilijken strijd is geweest, kan deze beter gevoelen dan ik het kan uitdrukken.

In 1874 is hij naar Beilen geroepen, waar hij de gem. een 26-tal jaren vreedzaam gediend heeft. Ook daar heeft hij verlorene schapen tot Jezus den Herder gebracht, gelijk ik zelf voor eenige dagen van een verdwaalde hoorde. Hij heeft haar volhardend gediend tot in de maand Juli ll., toen zijne krachten zoodanig afnamen, dat hij niet meer kon staan. Toen 1 September zijn eervol emeritaat begon, was Moolhuizen zoo verzwakt, dat hij zelfs geen afscheidswoord tot de gemeente meer kon spreken. En zoo is onze waarde broeder den 20 Dec. ll. in vrede gestorven, gelijk hij ook geleefd heeft.

Moolhuizen was een zachtmoedig man, een man des vredes. Op den dag der begrafenis was dit de eenparige getuigenis èn van de broeders, die met hem verkeerd hebben èn van den Weled. Burgemeester der gemeente Beilen. Hij heeft zijn loop geëindigd en het geloof behouden — hij rust nu in vrede terwijl zijne werken hem zullen volgen.

De gemeenten, die hij gediend heeft, mogen dezen man des vredes in gedachtenis houden; en zijnen kinderen strekke tot blijdschap, dat ze een vader en moeder in den hemel hebben; dit wekke hen op den weg te kiezen om eenmaal met hen vereenigd, God eeuwig te prijzen!

B. J. BENNINK.

Westerbork.

Militair Tehuis te Kampen.

In hartelijken dank ontvangen voor het tekort van het Militair Tehuis:

Van A. Gruijs Sr. te Zaandam zijnde de opbrengst van gebruikte postzegels f 1,50
Van H. Bosch opbrengst van een coll. bij een huwelijksfeest op de zaal van den heer H. Bosch 1,22
Van den heer J. G. v. d. Hoogt - 3,00
Van de Chr. Jongelings-ver. Jaarfeest te Gasselter-Nijeveen door den heer W. Salomons . . . . . f 5,16

Waarde broeders, hartelijk dank voor deze giften. Ons tekort van 1900 is nog al groot, dat komt door de grootere samenkomsten onzer Militaren, maar dit is een groote zegen niet waar? Moge de Heere nog vele harten openen tot milde bijdragen, om ons tekort te dekken. Hij geve ons allen een diepen indruk van deze behoeften. U allen den zegen toegewenscht.

Namens het bestuur,
H. v. OLST, *Penningm.*

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van X. te Boskoop . . f 5,00

Hartelijk dank voor dezen eersteling in het pas begonnen jaar, waarop een rijke oogst van voorspoed volgen moge. Binde de Heilige Geest ons de behoeften van leger en vloot hoe langer hoe meer op het harte, en worde er naar den weg des levens door dienstbaren en vrijen hoe langer hoe meer gevraagd! De f 15,00 voor de Zending o. d. Joden hebben we aan Br. N. Koops te Rotterdam, de f 9,85 voor de Gratis Trakt. verspr. aan Br. Hooft te Ermelo gezonden.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 18 Januari 1901.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Prof. Wielenga had het ook over *de leer*. Hij was dienaangaande niet geheel gerust. Niet dat hij vrees koesterde voor de Professoren Dr. A. Kuyper en Dr. Rutgers, maar de leerlingen schenen zich niet meer allen binnen de perken te bewegen, en de richting waarin gestuurd werd, was niet boven bedenkingen verheven. Dat Johannes Maccovius door Dr. A. Kuyper Jr. aanbevolen was als leidsman der Kerken in Calvinistische richting, vond de Professor een bedenkelijk teeken des tijds.

De Heraut merkte daar reeds tegen op, dat de genoemde Professoren aan de Vrije Universiteit zich niet los lieten maken van de niet genoemden. En het komt ook ons voor, dat de zonen niet tegen den vader ingaan. De leerlingen gaan wel eens verder dan de leermeester; doch zoolang de leermeesters nog leven, en de Dissertaties onder hunne oogen opgesteld worden, en met hunne toestemming en aanbeveling de wereld ingaan, is voor afwijking van de getrokkene lijnen niet veel vrees.

De vraag echter is en blijft, of de eerste lijnen die de leermeester getrokken heeft, en door de zonen en leerlingen doorgetrokken worden, wel geheel juist zijn. Of dat de lijnen zijn, door de H. Schrift getrokken. Niet, of men er een paar teksten voor vinden kan, die eenigen steun aan die stellingen bieden, maar of het de doorgaande leer is der Schrift. Wij moeten immers niet eerst een wijsgeerig, logisch stelsel opbouwen en dan woorden zoeken uit den Bijbel, die er op passen; maar eerst vragen, wat de Schrift zegt, en daarnaar onze dogmatische stellingen regelen. Bovendien zijn wij als Kerken gebonden aan onze Belijdenisschriften. 't Is waar, die mogen herzien worden. De ontwikkeling in de leer naar de Schrift mag evenmin stil staan. Doch het is op zijn minst voorbarig, iets aan de Kerken aan te bieden als Gereformeerd, als meer zuiver Calvinistisch Gereformeerd, wat geen steun vindt in onze Belijdenisschriften, en volstrekt nog niet voldoend en overtuigend bewezen is, beter Gereformeerd, meer Bijbelsch te zijn.

Te zeggen, zooals één der *Kerkboden* schreef: Maccovius is dood, laten wij ons met de levenden bezighouden, gaat natuurlijk niet op, want waarom liet men dan dien doode maar niet liever rusten. Er was toch reden voor, dat juist over Maccovius een Proefschrift geleverd werd, ofschoon niet kon worden ontkend, dat deze geleerde wel wat los was in zijn leven, en onder verdenking viel, wat zijn leer aanging. Werd hij al niet als bepaald onrechtzinnig veroordeeld, toch kreeg hij van de Synode eene vermaning over zijn al te schoolsche termen.

Het valt niet te ontkennen, dat er in de laatste jaren op het gebied van de leer z.g. betwiste punten zijn, waarover in de Gereformeerde Kerken niet gelijk gedacht wordt. En nu mogen onze voornaamste godgeleerden van geen principieel verschil willen weten; hoe verder leerlingen de lijnen der leermeesters doortrekken, des te duidelijker komt het uit, dat er verschil van inzicht is. En nu kan men, om maar geen moeite te krijgen, bezwaren en bezwaarschriften, die uit de Kerken opkomen, wel officieel dood drukken en dood zwijgen, in de gemeenten woelt en worstelt het toch door, vooral wanneer enkele predikanten dat, wat bezwaar veroorzaakt, zoeken op te dringen. Die bezwaarpunten moeten onder de oogen gezien worden. *De Heraut* heeft dan ook reeds beloofd, de z.g. betwiste punten te zullen behandelen. Misschien begint *de Bazuin* er ook mee. Het is althans niet te hopen, dat men de bespreking zal overlaten aan één, met overname door andere bladen, om dan te zeggen: dat die kwesties reeds uitgemaakt zijn. Het komt op dogmatisch gebied nooit tot ontwikkeling noch tot meerdere helderheid, als allen één tot zegsman kiezen en de anderen er het zwijgen toe doen.

Het mag onze aandacht trekken, dat er tegenwoordig in prediking en op de catechisaties telkens sprake is van de *wedergeboorte*. De wedergeboorte moet thans in „de orde des heils" vóór de roeping worden behandeld. De Doop geschiedt op grond van de vooronderstelde wedergeboorte. De gemeente moet beschouwd worden als wedergeborenen enz.

Vroeger werd meer nadruk gelegd op het Genadeverbond. Men sprak van den Middelaar des Verbonds; van de heilgoederen des Verbonds; van de bediening des Verbonds door Woord en Sacramenten; van bondelingen; van verbondbrekers enz. Dat schijnt nu te Coccejaansch, niettegenstaande Voetius en ook Calvijn in prediking en onderwijs aan de gemeente veel met die leer des Verbonds op hadden.

Dat vooropschuiven van de wedergeboorte zegt iets. Dat heeft zijne redenen. Een enkele proeve slechts.

Begint eens met de stelling, in de Encyclopaedie uitgesproken:

De wedergeboorte heeft plaats in de centrale Ikheid der uitverkorenen, en wat volgt daaruit?

1o. Dat de wedergeboorte van eeuwigheid is in de centrale Ikheid, Christus.

2o. Dat nu ook de uitverkorenen wedergeboren ter wereld komen uit die centrale Ikheid.

3o. Dat er daarom onder de Heidenen, die nog nooit van het Evangelie hoorden, wedergeborenen geboren kunnen worden.

4o. Dat heel de bediening des Woords alleen is om de wedergeboorte tot bewustzijn te ontwikkelen en in werking te brengen.

5o. Dat wij niet door het geloof gerechtvaardigd worden, maar tot bewustzijn onzer rechtvaardiging komen.

6o. Dat de Leeraar, in den dienst des Woords opgetreden voor de gemeente, niet mag bidden om de wedergeboorte zijner hoorders, want zij zijn allen wedergeboren, en zoo niet, dan zijn zij ook niet uitverkoren en worden dus niet wedergeboren. Hij mag alleen opwekken tot en bidden om de bekeering, in den zin van om tot bewustzijn en tot openbaring van de wedergeboorte te komen.

Op die lijn past natuurlijk het supralapsarisch standpunt; de eeuwige rechtvaardigmaking; de Doop op grond van de vooronderstelde wedergeboorte enz.

Dat past alles heel goed bij elkander. Het loopt logisch door. De vraag is alleen, of de genoemde stelling, met alles wat daaruit afgeleid kan worden, *de doorgaande* leer is der H. Schrift, en overeenstemt met onze Belijdenisschriften.

Wanneer eenmaal zulke hoofdlijnen getrokken zijn, bestaat het gevaar, dat onhandige leerlingen niet alleen een Professor, maar ook aan eenvoudige leden der gemeente redenen geven tot nadenken en bezorgdheid.

T. Bos.

EEN VRAAG.

Dr. Kuyper is wel zoo vriendelijk geweest, in het laatste *Heraut*-nr. een kijk ons te gunnen in zijn hart, ja ook in zijn werkkamer, om alzoo den gansch verkeerden indruk weg te nemen, die zich vestigen kon bij meerderen tengevolge van het booze woord, door eenige vrienden tot Ds. Dijkstra gesproken: „Gij zijt nog al genadig behandeld."

Ongeveer een week vroeger zat Dr. Kuyper in dezelfde werkkamer, met hetzelfde hart, en schreef naar aanleiding van een artikel van Prof. Wielenga een enkel woord, dat onwillekeurig datzelfde booze woord van de vrienden van Ds. Dijkstra naar de lippen drong, maar nu in omgekeerden zin, zoodat — en nu niet door enkelen, maar door *velen* gezegd werd: Hoe *onvriendelijk*, *onbroederlijk*, *ongenadig* wordt Prof. Wielenga behandeld door den Redacteur van *de Heraut!*

Zou Dr. Kuyper nu niet alleen in *zijn* belang, maar in 't belang *der zaak*, waarom het gaat, nog eens een kijk in zijn hart en ook in zijn werkkamer willen gunnen? Van het hart weten wij, dat het „arglistig is meer dan éénig ding", maar zoo'n hoofdartikel kan omtrent iemands hart veel opklaren en uit de werkkamer kan een zeer gewenscht licht verspreid worden.

Ofschoon Dr. Kuyper de vrienden van Ds. Dijkstra niet kende, heeft hij toch een heel artikel aan hun woord gewijd. Zoo zij het dan genoeg, dat wij ons teekenen, gelijk we *zijn:*

Vrienden van Prof. Wielenga.

Den hooggelcerden Heer Hoofdredacteur van de Bazuin.

Hooggeachte Redacteur!

Het ingezonden stukje in *de Bazuin* van 11 Januari, van den heer C. H. Keuker te Amsterdam, lezende, trof het meest dat mijn aandacht, waar hij zegt:

„Ik zou namelijk zoo gaarne zien, dat de „broederen en vooral de mannen der grootere „geestesgaven die de Heere ons gaf, de „dingen die de kerken verdeelen, lieten rus„ten en overlieten aan den tijd."

Zie, mijnheer de Redacteur, dat zou volgens mijn inzien wel erg gemakkelijk zijn voor die mannen met groote geestesgaven, doch of daardoor de gewenschte eenheid zou geboren worden, betwijfel ik zeer, en om het aan den tijd en ons nakroost over te laten, ligt toch ook niet op onzen weg.

Aanhouden, tijdig en ontijdig, dat is des Christens roeping en vooral de roeping der mannen, welke door den Heere met groote gaven begiftigd zijn.

Ik ben wel eens op een fabriek geweest, waar twee bij elkaar behoorende deelen aaneen moesten gewerkt worden.

De man, die met dat werk werd belast, begon het allereerst de bij elkaar passende deelen schoon te maken.

Hij gebruikte daarvoor een scherp schrapmes en schrapte, dat de krullen er afvlogen.

Ik vroeg hem, waarom hij dat deed. Hij zeide: Om die twee deelen goed aan elkaar te verbinden, moet alles, wat die verbinding kan belemmeren, worden verwijderd, indien ik dat niet doe, dan houd de verbinding of vereeniging slechts voor een kort poosje, doch laat weer spoedig los.

Daar nu de heer Keuker gaarne had, dat de mannen het werk lieten rusten en het aan den tijd overlieten, zoo zou ik gaarne zien, dat de mannen met groote geestesgaven hunnen ijver verdubbelden, om ook dat stuk werk, waarvan de heer Keuker spreekt n.l. de Vereeniging in 1892, na te pluizen en te herstellen. Want het kan zeer goed zijn, dat de twee te vereenigen deelen in '92 niet goed schoon gemaakt zijn en er nog ingrediënten tusschen zitten, die zich uit den aard der zaak niet vereenigen laten.

Daarom volgens mijn inzien is het nu geen tijd om het „laat maar waaien"-stelsel toe te passen, maar om met verdubbelden ijver te werken en te trachten goed te maken, wat niet goed is.

U bij voorbaat mijn hartelijken dank voor de plaatsing, mijnheer de Redacteur,

Uw Dw. Dienaar,
D. STOLK.

Schiedam, 14 Januari 1901.

M. de R.! Voor 'n paar weken ontving ik voor arme Zondagsscholen van den heer J. Wouda, Corr. van Jachin, f 25. Dit verblijdde mij zeer, want er zijn zes zulke scholen onder mijn ressort, en ik ontving er anders in dezen tijd niets voor, behalve boekjes van Jachin zelf. Verleden jaar ontving ik ook nog eens een pakketje kleeding ter uitdeeling aan armen, die er goed mee uit eenigen nood geholpen werden, maar sinds nog niet weêr. Maar o als men eens zag, hoe ellendig het er uitziet in hutten op de heide in deze omgeving, waar mijn waarde collega Wouda niet werkt, dit is wel zes uren gaans van hem af en dus in 't Oosten van den Z. O. hoek in Friesland, men zou mij vast helpen te verbeteren! N.l. voor zooveel men 't kon.

Doch zie — j.l. Zaterdag werd mij een postwissel van f 6 gezonden voor de arme hutbewoners hier in 't Oosten, f 5 van N. N onder Nijemirdum en f 1 van N. R. ib., aan wie ik mijn hartelijken dank betuig. En nu hoop ik op nog meer.

Hier zijn ook huisgezinnen, die hunne kinderen naar onze school zouden zenden maar, maar, het schoolgeld is er niet voor; en geheel voor niet kunnen we hunne kinderen niet opnemen. Derhalve hoop ik, dat men hiervoor ook wel wat zal zenden. Van hier doet men al veel. Ja als boven vermogen! Maar Gode zij dank! de school is zonder schuld gelukkig aan den gang.

Mijn beste collega Wouda heeft mij beknord, dat ik niet beter bedelde voor dezen *Oost*-Zuid-Oosthoek, maar nu zal hij 't wel niet meer doen, als hij dit leest. Want nu zal ik nog veel meer vragen dan hij. Nu vraag ik ook om *duizend gulden!* Iedere gave zal ik in dank verantwoorden. En als ik die ontvang dan wil ik meteen mijn gewezen geliefde gemeente te *Terwispel* mee aan een kerkgebouw helpen; want o, dit is daar zoo noodig! Wat zou ik mij kunnen verheugen, als dit geschieden mocht!

G. VAN WAGENINGEN, V. D. M.,
Corr. van Jachin enz.

Ureterp a. d. Vaart, 14 Jan. 1901.

Boekaankondiging.

Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland voor het jaar 1901, *met een kort overzicht van de Buitenlandsche Kerken, onder redactie van Ds. J. H. Feringa te Zaandam en Ds. A. Littooij te Middelburg. Middelburg, K. le Cointre* 1900.

Dit Handboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland draagt zijn naam met recht en met eere. Het is een Handboek, dat door groote nauwkeurigheid en volledigheid uitmunt. Het bevat niet alleen eene betrouwbare kerkelijke geographie maar vermeldt bij de kerken ook dikwerf de predikanten, die er gediend hebben, de geboortedagen en vroegere standplaatsen van hen, die er thans dienen, de verschillende vereenigingen en scholen, die er bestaan enz. Uit een overzicht aan het slot blijkt, dat er thans 682 kerken zijn en 508 predikanten. Vervolgens komt er een naamlijst van de kerken en predikanten, van candidaten, van predikanten overleden in 1900, van kerkelijke weekbladen; een kort overzicht van enkele buitenlandsche kerken; een rubriek voor School en Barmhartigheid; en eindelijk een mengelwerk, waarin een korte levensschets gegeven wordt van de in 1900 overleden predikanten Engelbregt, Sluijter, Vos, van Schelven, Spoel, Koers, en ook nog enkele opstellen ter lezing aangeboden worden. Redactie en Uitgever hebben eer van hun werk. Het is te hopen, dat in het vervolg de kerken nog beter dan tot dusverre de gevraagde inlichtingen zullen verschaffen, opdat dit Handboek hoe langer hoe beter aan zijn doel beantwoorde.

—

Een Vorstelijk Huwelijk. Gedenkplaat ter gelegenheid van het huwelijk van H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden en Z. H. Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Van de onlangs door den heer Callenbach uitgegeven en in *de Bazuin* reeds aangekondigde Gedenkplaat is thans ook eene uitgaaf in kleurendruk verschenen, die zeer fraai is uitgevallen en ongetwijfeld zal voldoen. De prijs is 40 cts per exemplaar, en wordt bij grootere bestellingen aanmerkelijk verlaagd, bij 25 ex. tot 30, bij 50 ex. tot 25 en bij 100 ex. tot 20 cts. Voor uitdeeling is ze dus bijzonder geschikt; en in eene lijst gezet, kan ze de huiskamer versieren en als aangename herinnering aan het huwelijk der Koningin worden bewaard.

—

Jaarboekje voor 1901 *van den Nederlandschen Bond van Jongelingsvereenigingen op Gereformeerden grondslag ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland, samengesteld door Jb. van Oversteeg en Joh. T. de Lange. Uitgave van de Vereeniging „de Gereform. Jongelingsbond."*

Op de Jaarvergadering te Groningen werd besloten, om naar vermogen saam te werken met het Nederlandsch Jongelingsverbond, ook inzake het Jaarboekje, en de eerste pogingen zijn door Gods hulp met goeden uitslag bekroond. Zoo staat er in het „Woord vooraf." Dit is verblijdend. Het Jaarboekje geeft nu, na enkele gewone rubrieken van den almanak, een statistiek van het Nederlandsch, van het Gereformeerd, van het Friesch, van het Luthersch Jongelingsverbond en van de Christelijke vereenigingen, die bij geen bond zijn aangesloten, en is alzoo verbeterd in zijn overzicht van het terrein der Jongelingsvereenigingen is ons vaderland. In het geheel zijn er 905 afdeelingen met 18645 leden. Dat is een verschijnsel, dat moed en hope geeft voor de toekomst.

—

Calvinisme en Socialisme, een woord voor onzen tijd door R. J. W. Rudolph, dienaar des Woords te Leiden. Premie bij het Jaarboekje ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland. Jaargang 1901. *Kampen, J. H. Kok* 1901.

Deze lezing werd, waar zij uitgesproken werd, met groot genoegen aangehoord, en zal ook, nu zij in druk verscheen, bij velen belangstelling en instemming vinden. De teekening van Calvinisme en Socialisme is eenvoudig en juist. De vergelijking toont, dat de overeenstemming niet veel meer is dan schijn, en dat er tegenstelling is op ieder punt. In de toekomst verwacht de Schrijver eene worsteling tusschen deze twee machten. Onwaarschijnlijk is dit niet, maar toch zullen er dan ook nog wel Roomschen, Liberalen enz. zijn, die bij geen van beide zijn in te deelen en toch ook in den strijd betrokken zullen zijn. Ook is de schatting van het aantal Calvinisten op één vijfde der bevolking in ons vaderland zeker te hoog geraamd. Zoo sterk zijn wij niet. Doch dit daargelaten, is de lezing van Ds. Rudolph zeer actueel, helder gesteld en eene mooie premie bij het Jaarboekje der Christelijke Jongelingsvereenigingen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:

G. A. DE BRUYNE,
Med. Doct. Arts te Leiderdorp
EN
P. W. VAN DER TAS,

die, mede namens wederzijdsche Familie, hun hartelijken ***dank*** betuigen voor de vele blijken van belangstelling bij hun Huwelijk ondervonden.

LEIDERDORP, AMSTERDAM, 24 Jan. '01.

Door Gods goedheid beviel mijn vrouw heden zeer voorspoedig van een welgeschapen **ZOON.**

E. BUURMA.

WILSUM, GR. BENTHEIM,
16 Jan. 1901.

De Heere verblijdde ons met de zeer voorspoedige geboorte van een **zoon.**

W. WIERSINGA.
H. VAN KOOTEN.

APELDOORN,
23 Januri 1901.

Voor de vele en hartelijke bewijzen van deelneming in ons smartelijk verlies, door het overlijden onzer onvergetelijke Moeder, betuigen wij bij dezen onzen hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
F. G. PETERSEN,
Predikant.

KAMPEN, Jan. 1901.

Na een gelukkig huwelijksleven van 54 jaren ontviel mij den 2en Kerstdag j.l mijn geliefde Echtgenoote

Magrita van Halen

door den dood, in den ouderdom van 81 jaren.

Zeven kinderen en behuwd-kinderen betreuren met mij haar gemis; haar sterven was gewin, dit troost ons in het geloof eener zalige opstanding.

B. KRUIDENIER.

HOLLAND-MICHIGAN.

Na een kortstondige en hevige ongesteldheid ontviel ons heden avond onze geliefde Broeder

Jakob Mulder,

in den onderdom van ruim 61 jaren.

De gedachte, dat hij heengegaan is in vrede, wijl hij beleed alleen te steunen op Christus en zijne gerechtigheid, troost ons in onze droefheid.

Mede namens Broeders en Zusters,
E. MULDER.

UITHUIZERMEEDEN,
14 Jan. 1901.

Heden trof mij de gevoeligste slag mijns levens, doordien de Heere van mij nam mijn geliefden Echtgenoot

Roelof Luchies,

in den ouderdom van bijna 73 jaren.

De hoop op een zalig wederzien lenigt mijne smart.

H. LUCHIES—
OOSTERVEEN.

NIJEVEEN,
14 Januari 1901.

Heden nam de Heere uit ons midden weg onzen algemeen geliefden en hooggeachten Broeder

Roelof Luchies,

in den ouderdom van 72 jaren en 11 maanden. Zichzelven den heiligen tot hun dienst te schikken, was hier zijn lust en dikwijls zijn voorrecht.

Trooste de Heere de Weduwe en Familie en vervulle Hij de ledige plaats in de gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN HALSEMA, *Praes.*
J. STAGGER, *Scriba.*

NIJEVEEN,
14 Januari 1901.

Heden behaagde het den Almachtige tot zich te nemen onzen geliefden Vader en Behuwdvader

Wijbe Ates de Jager,

in den ouderdom van 76 jaar en 9 maanden.

Zijn heengaan was in vrede, dit zij onze troost.

A. W. DE JAGER.
J. DE JAGER—LANNING.

KUIKHORNE,
17 Jan. 1901.

Heden behaagde het den Heere uit ons midden weg te nemen, onzen geliefden broeder

W. A. de Jager,

in den ouderdom van ruim 76 jaar. Meer dan 30 jaren heeft hij de gemeente alhier mogen dienen; eerst als Diaken, later als Ouderling.

Plotseling van ons weggenomen, zien wij met hem den laatsten strijder heengaan, die van de stichting der gemeente af tot op 't laatst zijns levens zich een goed krijgsknecht van Jezus Christus betoond heeft.

IJverig en nauwgezet werden de belangen onzer gemeente, alsmede van de school, door hem behartigd.

Hoewel zijn heengaan ons smart, nochtans misgunnen wij hem de ruste niet, die er blijft voor 't volk van God.

Namens den Raad der kerk,
A. TERPSTRA, *Praes.*
A. W. DE JAGER, *Scriba.*

VEENWOUDSTERWAL,
17 Jan. 1901.

Het behaagde den Heere van leven en dood heden van ons weg te nemen onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

BEREND POPKES VAN DER VELDE,

in den ouderdom van bijna 80 jaren.

Wij vertrouwen, dat zijn heengaan vrede was. De hoop op een zalig wederzien lenigt onze smart.

J. KAMMINGA—
WED. B. P. V. D. VELDE.
P. B. V. D. VELDE.
G. V. D. VELDE—VROOM.
J. V. D VELDE.
G. V D. VELDE—FERINGA.

KORNHORN,
19 Januari 1901.

Na een langdurig lijden ontsliep heden in zijn Heere en Heiland onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

Gerrit Vegter Jzn.,

in den ouderdom van 56 jaren.

MARTENSBROEK, 23 Jan. 1901.

WED. E. VEGTER--BEKENKAMP

GRONINGEN, H. ALOUS - VEGTER. W. ALOUS

ZUIDLAREN, DENNENOORD, G. DRENTH—VEGTER. H. D DRENTH.

HOLWERD, L. VERBURG—VEGTER. A VERBURG.

GRONINGEN, JAC. VEGTER GZN. A. VEGTER—ALKEMA.

MARTENSHOEK, S. VEGTER.

In een klein gezin wordt ***gevraagd*** tegen ***13 Mei,*** op nader overeen te komen voorwaarden, ***een nette***

DIENSTBODE,

niet beneden de ***20 jaar,*** Geref kerk. Brieven Lett. ***A.*** Boekh. FANOY te MIDDELBURG.

Mevrouw **WOLF** te **Brussel** vraagt tegen **Mei eene nette zindelijke**

dienstbode.

Loon 100 gulden. Adres Ds. WOLF, predikant der Gereformeerde kerk te BRUSSEL, 46 rue van der Stichelen.

Gevraagd een

BAKKERSKNECHT

tegen **15 Februari a. s.**

Adres **letter K.** Uitgever van dit blad te KAMPEN.

4% GELDLEENING.

Van de Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland.

Deelname in bovenstaande **geldleening** wordt zeer dringend aanbevolen, en zij, die niet bij machte zijn dit te doen, worden vriendelijk verzocht deze **leening** aan te bevelen bij hun vrienden en kennissen.

Obligatiën ***à f 1000.—, f 500.—*** en ***f 100.—*** zijn nog voldoende voorhanden en te bekomen bij de Heeren VLAER & KOL, Bankiers, te UTRECHT of bij S. BARON VAN HEEMSTRA. Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM.

Manufacturen en Kruidenierswaren,

Gelegenheid tot inschrijving voor levering van bovenstaande artikelen ten behoeve van het Prov. Ger. weeshuis te MIDDELHARNIS is opengesteld voor leden der Ger. kerk, die in Zuid-Holland wonen.

Inlichtingen verstrekt de Directeur, H. SCHOONEJONGEN Jacobszn.

„Paul Kruger-School"

Onder dezen naam zouden we gaarne een Christelijke School in ons oud, bekend stedeke, Koevorden, willen openen. Zij zou eenigermate in den zeer grooten geestelijken nood van dezen Oosthoek van Drente voorzien. Het modernisme is hier zóó oppermachtig, dat in een omtrek van 20 à 30 uur slechts éene kleine, Christelijke School gevonden wordt. De onverschilligheid is in deze streken schrikbarend groot. Er is hier zooveel halfheid, onbeslistheid, lauwheid, gebrek aan ijver, liefde, bezieling voor God en Zijn dienst.

Broeders! Zusters! mogen en kunnen we die geestelijke ellende lijdelijk aanzien? Wordt 't niet hoog tijd, dat ook in Koevorden, de hoofdplaats van dezen dieptreurigen Oosthoek van Drente, een Christelijke School opgericht wordt? Doch de voorstanders in Koevorden kunnen niet alles doen. Door de voortdurende stijging der waarde van grond en huizen hebben we pl m. ***f 8000*** noodig, en hoogstens één vierde dier som wordt misschien in eigen omgeving verzameld.

Broeders en Zusters, vergeet niet, dat inzonderheid hier de oprichting eener School m/d Bijbel **»Zendingsarbeid"** is. Daarom och helpt ons, om 's Heeren wil. aan een School, die wij uit hoogachting voor onze Transvaalsche Broeders en hun President

„Paul Kruger-School"

wenschen te noemen. Op deze School zal **diezelfde Bijbel** tot grondslag en richtsnoer genomen worden, welke **»Oom Paul"** nog in den grijzen ouderdom met zoo taaien, bezielden en bezielenden moed en kracht voedt, zoo lat hij, bij zijn worsteling met een overmachtigen vijand, in zeldzame mate deelen mag in de sympathie en hoogachting van schier heel de wereld. Onze groote behoefte bewege u.

Ook de kleinste gave zal in dankbaarheid aanvaard worden.

Met toebidding van 's Heeren zegen.

Namens het Bestuur,
Ds. K. OUSSOREN TE KOEVORDEN.
D. WESTERA.

Gelieve giften aan den eerstondergeteekende te zenden.

Deze bede om hulp wordt **ernstig** en **dringend** aanbevolen door

Ds. R. MULDER TE HAARLEM.
Ds. J. BAVINCK TE KAMPEN.
Ds. H. DIJKSTRA TE SMILDE.
DR. C C. SCHOT TE HARDENBERG.
Ds R. HULS TE NIEUW AMSTERDAM.
Ds. J. VAN HENTEN TE DEDEMSVARRT.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:

een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. " " Wiens Kind.
6. " " Wonderbare Leiding.
7. " " Niemands Lieveling.
8. " " Meer dan Goud
9. " " Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

DE KONINKLIJKE BRUID,

door Chr. W. KOSTER.

Prijs f 0,35,

uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam.

Dit is een boeiend verhaal, waarin op zeer gelukkige wijze de voorvallen van den dag — VERLOVING KONINGIN, KOMST PRESIDENT KRUGER, OVERGANG DER EEUW — in den vorm van een verhaal behandeld worden. De schrijver mocht door zijn vorige uitgave: „De familie Kerkhof" zich reeds een goeden naam verwerven. „De koninklijke Bruid" is een op fraai papier uitgevoerd, en met vele schoone illustraties voorzien werkje, dat voor f 0,35 zeer goedkoop is.

Bij A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN is verschenen:

Eene van de oorzaken der krankzinnigheid.

Misbruik van sterken drank,

DOOR

J. H. A. VAN DALE,

Geneesheer-Directeur van „Veldwijk".

Uitgegeven door de Geref. Ver. tot Drankbestrijding.

Alle solide boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt deze brochure **franco** gezonden door den uitgever

---

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR

E. KROPVELD.

TWEEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksen op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij J. H. KOK, te Kampen, verscheen:

Calvinisme en Socialisme,

door

R. J. W. RUDOLPH.

69 pag. groot 8°. Prijs f 0,50.

Hoofdstuk I: Inleiding; II. Het Calvinisme; III. Het Socialisme; IV. Een schijnbare overeenstemming; V. Een scherpe tegenstelling. VI. De strijd der toekomst.

☛ *Bij elken Boekhandelaar voorhanden.*

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

18.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar. Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct.* Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

---

4 *ct.* 4 *ct.*

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost

niet meer dan 4 cent,

Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 *ct.* 4 *ct.*

Is verschenen:

Verschil van opvatting omtrent de Leer des Verbonds.

onderzocht en aan Gods Woord getoetst, door

J. H. WESSELS.

UTRECHT Adm. van Ghentstraat 1.

Alleen na ontvangst van postwissel **à 20 cent** wordt het franco toegezonden.

STATENBIJBEL.

Mijnheer DE BOER!

De STATENBIJBEL dien ik van UEd. ontving, is boven verwachting naar mijn genoegen. Duidelijke druk en kant. De sierlijke en natuurlijke platen maken haar tot een geheel, 't welk in geen Christelijk gezin mag ontbreken.

(W. g.t.) K. GRONDSMA.

OOSTHEM [Fr.] 21 Dec. '00.

MIJNHEER!

De STATENBIJBEL in goede orde ontvangen, viel mij erg mee, ontvang daarvoor mijnen dank. Ik zal hem ook aan anderen aanbevelen.

(W. g.t.) C. KLOK Cz.

o. d. ROCKANJE, 29 Dec '00.

Geachte Vriend!

STATENBIJBEL ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.

(W. g.t.) H. BOS.

ULRUM, 31 Dec. '00.

☛ Zie hier enkele uit vele! De Gereformeerde bladen spreken ook met zeer veel lof over dezen STATENBIJBEL. Het is dan ook geen wonder, dat de voorraad hard vermindert. Elk die nog een STATENBIJBEL wil hebben, leze vooral dienaangaande onze annonce.

C. de BOER Sz., Uitgever, SNEEK.

☛ Ook verkrijgbaar bij de Agenten van dit blad.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer R D Hoornstra te Makkum f 105, door den heer T. v. d. Brink te Renkum f 27, door den heer L. IJ. v. Vels te Kuinre f 7, door den heer A. D. Duys f 23, door den heer J. Brederveld te Velzen f 16,50, door den heer J. van Dijk te Zutphen f 70,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te den Ham f 5,95, van idem te Epe ½ coll. f 2,21, van idem te Waddingsveen f 4,39.

Aan Schenkingen:

Door mej M. Miedema te Leeuwarden f 2,50, (verzuimd te vermelden) door den heer P. Goudappel te Delft gevonden in de coll. Ger. kerk f 1,25, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam in de coll. Ger kerk B f 1

Voor de Medische Faculteit:

Door mej. M Miedema te Leeuwarden van de ½ stuivers-vereeniging te Sneek f 8,62½, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam van mej. C. K. f 5 en f 2 samen f 7.

Voor het Studiefonds:

Door mej M. Miedema te Leeuwarden van de ½ stuivers-vereeniging te Sneek f 8 63, van den heer M. H. Fontein te Harderwijk f 40.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 5.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 1 Februari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

STEENWIJK *B*, 25 Jan. 1901. De WelEw. Z Gel. heer Dr. J. Hania heeft voor de roeping der Ger. kerk te Barneveld bedankt.

Namens den Kerkeraad,
J. Brouwer, h t Scriba.

—

MOLENAARSGRAAF-BRANDWIJK, 27 Januari. Tot innige blijdschap der gem. stelde Ds. J H. Koers haar in kennis, dat hij bedankt had voor de roeping naar Zevenbergen. De kerkeraad gaf daarop gevolg aan den innigen wensch der gemeente om Gode lof te brengen en des Heeren zegen zingend af te bidden voor den geliefden Leeraar en de zijnen door aan te heffen Ps. 134 : 3. Moge de teleurgestelde gemeente spoedig haar wensch verkrijgen in 's Heeren gunst, is de wensch en bede des kerkeraads.

Namens denzelve,
J. Brouwer Lz, Scriba.

—

NOORDWIJK a/Zee, 27 Jan. 1901. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte Ds A. H op 't Holt de gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de Geref kerk te Nunspeet.

Namens den Kerkeraad,
J. Maasdijk, Scriba.

—

OOST- en WEST-SOUBURG, 28 Jan. 1901. Heden is alhier tot Herder en Leeraar beroepen Ds. W den Hengst van Veenendaal. De Heere neige het hart van dezen Leeraar om tot ons over te komen

Namens den Kerkeraad,
K. Allaart, Scriba.

—

TER NEUZEN, 28 Jan. 1901. Tot onze blijdschap heeft onze geachte Leeraar, Ds. R. W. de Jong, voor de roeping naar de Geref. kerk te Halfweg bedankt.

Namens den Kerkeraad,
J. P. van Herp, Scriba.

—

ZEGWAARD, 28 Jan. 1901. Gisterenmorgen werd door onzen vroegeren Consulent, Ds. Doorn van 's-Gravenhage, onze beroepen predikant tot zijn dienstwerk ingeleid, naar aanleiding van Zach 3 : 7. Des avonds verbond onze Leeraar zich aan de gemeente met de woorden, vervat in Hand. 4 : 29*b*. Beide malen vulde een groote schare het kerkgebouw.

Het adres van den Kerkeraad is thans Ds L. van Loon.

Namens den Kerkeraad,
E. H. Chardon, Scriba.

—

Men bericht ons, dat het adres van den heer *J. Bakker*, Candidaat in de Theologie, is *Dordrecht Gravenstraat* 31. — Red.

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

De vergadering der Classis Dordrecht zal D. V. gehouden worden op *Woensdag* 13 *Februari en zoo noodig Donderdag* 14 *Februari* 1901, des voormiddags ten 9½ ure, in de Consistorie der Wilhelminakerk te Dordrecht.

Examen van den heer *J. Bakker*, Theol. Cand. Opgegeven Tekst: 1 Corinthe 15 : 20—23. Exegese O. T. Zefanja 2. Exegese N. T. Galaten 4.

Namens den Raad der roepende Kerk,
H. G. de Jonge, *Praeses.*
J. Sterk v. d. Weg, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor Schiermonnikoog.

De gemeente Gods zingt uit Ps. 27 : „Wacht op den Heer, godvruchte schaar! houd moed"; waarlijk, wel tot bemoediging zond de Heere ons nog deze giften, die wij met dankzegging verantwoorden. Van den Weled. heer W. C v. Munster te Leeuwarden f 25, van Mej. Maatje Kant v Andel te Gorinchem f 5,65 in huiselijken kring verzameld. O welk een heerlijk voorbeeld, om alzoo de vruchten des geloofs door de liefde werkende tot barmhartigheid op te wekken. Van N. N. uit Nijawier door middel van Ds. Veldman f 0,50.

Namens den Kerkeraad,
R F Kuiper

Voor een nieuw kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger gem. te Holysloot f 2, Garijp f 5, Hallum f 8,50.

P. A. Smilde *Penn.*

Heerenveen, 28 Jan. 1900.

—

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Van den kerkeraad der Ger. gem. Bolsward *A* f 15,00
Van de Jongel.-vereeniging te Uithuizen . - 4,00

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 28 Januari 1901.

—

Inwendge Zending in Drente.

Ontvangen in Jan 1901: Zondagsschool te Odoorn f 5,10⁵, door J. de Brual van de Jongelingsvereeniging „Timotheus" f 8,61⁵, bijeenverzameld door K. J. Kraan te 's-Hage f 2,50, kerk Diever f 4,10, Zeist f 2, Veere f 9,20, Gasselter-Nijeveen f 5, Enschedé f 9, Aalst f 1.

Voor al deze bijdragen wordt de gevers dank gezegd De eerste maand van 1901 heeft het goed gemaakt. De Deputaten hopen, dat de vrienden zorgen, dat de volgende maanden ons niet zullen teleurstellen en dat de Heere hen zal schragen, opdat hun werk Hem welbehaaglijk zij en de vrienden van Zion aangenaam.

Namens Deputaten,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

Diever, Jan. 1901.

—

Voor de Theologische School.

St. Anna Parochie *A* f	12,—	Utrecht	f 143,36
Hoofddorp -	8,65	Groningen *A* (6 Dec.) -	74,23⁵
Vroomshoop -	7,—		

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. *J. W. Wechgelaer* te *Alkmaar*. Corr. Cl. *Alkmaar*, de contributies uit:

Alkmaar van Ds. J. W. Wechgelaer f 2, P. Terhaak Gzn f 1, C. Pret f 2, H. Sweepe f 1, D. Balder f 2, P. van der Waal f 1,50, A S. Entingh f 1, G. Terhaak f 5, J. Frans f 2,50, M. Hart f 2, Joh. Schoonhoven f 1,50, J. Kraaijer f 1, E. van der Waal f 1, A. Meiboom f 1, G. Wolzak f 1, M. Lok f 1, C. Winkel f 0,50, W. van den Bogaart f 1,50, G. Stolp f 1, G. Teerhuis f 1, W. Wolzak f 1, H. Wolzak Gzn. f 1.

Anna Paulowna Polder van C. Bruin f 1, P. Klomp f 1, J. de Jong f 0.50, F. Boer f 1, A Thiel f 0,50, J Steen f 0,25, J. Slot f 1, J. ter Burg f 1, H. den Engelse f 1, K. Vlaming f 1.

Dirkshorn van P. Gootjes f 1, P. Doekes f 1, K Slot f 1, J. Slot Kzn. f 1, K. Slot Kzn. f 1, W. Ras f 0,50 T Doekes f 0,50, T. Jonker f 0,50, Joh Levendig f 0,50, L. Doekes f 0,50, P. Bypost f 1, D. de Geus f 0,50, H. Levendig f 0,50. Wed. Jb. Doekes f 0,75, Ds. H. H. Schoemaker f 1.

Heer Hugowaard van K. Bakker f 3, C. Gootjes f 1, Jb. van der Oord f 1, H. Pluisten f 1.

Helder van J. Bakker f 1, J Baas f 1,50, G Baas f 1,50, C. G. van Es f 1,50, A. Langhorst f 1,50, J. Criner f 1,50, P. Kroon f 2. H. Neijenhuis f 1,50, J. Schraa f 1 J. Steinrath f 2,50, P. Plaatsman f 1.50, J. Rozendaal f 1,50, S. Rozendaal f 1,50, J. Vlaming f 1,50, D Maarleveldt f 1,50, L. Rumpff f 1,50, M. J Wallast f 1,50.

Krabbendam van K. Paarlberg f 5, J. Olthoff f 1, K. Biersteker f 1, R Biersteker f 1, G Biersteker f 2,50, K. Jonker f 2, E. Paarlberg f 2,50, J. Biersteker f 1.

Noord-Scharwoude van A. Barten Pzn. f 2, H. Hart Mzn. f 2,50, P. de Wit f 2, P. Verburg f 4, C. Meurs f 2, D. Barten f 1,50, K. Hoff f 3, A. Hartog f 2, C. Bak Jzn. f 2,50.

Schagerbrug van P. van Bodegraven f 1, C. Tromp f 1.

Schermerhorn van J. Mulder f 0,25, H. Jonker f 0,50, C. Kramer f 0,50. W. Leegwater f 0,50.

Giften uit *Kolhorn* f 1.

Door Ds. *J Slager* te *Nijverdal* van N. B. opgespaarde penningen voor de Theol School f 5

Van Ds. *K. H. Thalen* te *Staphorst* f 2.

Door Not.s *P. J. van Wijngaarden* te Rotterdam, als executeur legaat van wijlen dhr. M. Kramer f 500.

De Penningmeester
Zwolle, 19 Jan. 1901, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

In dank ontvangen van W. M. de Jong te Gouda, „mijn bijdrage voor de Theol. School" f 5. L. L.
K. Jan. 1901.

OUDERS OF GETUIGEN.

XVII.

Nog ééne kerkelijke bepaling blijft er over, die ten slotte de aandacht verdient.

De Provinciale Synode te Dordrecht 1574 bepaalde in art. 57, dat het verbond Gods in de kinderen, zoo spoedig als men den doop bekomen kon, met dien doop verzegeld moest worden. Zij beperkte echter deze bepaling door de bijvoeging: tenzij er eenige zware oorzaak zij, om den doop een tijd uit te stellen, waarover de kerkeraad oordeelen zal.

En zij verklaarde bovendien, dat de affectie der ouders, die den doop hunner kinderen begeerden uit te stellen tot den tijd toe, dat de moeders zelven hare kinderen presenteeren, of op de gevaders lang wachten, geen wettige oorzaak is om den doop uit te stellen.

Deze bepaling is wel belangrijk, maar zij verliest aan gewicht, doordat zij ten eerste alleen voorkomt in de Handelingen eener Provinciale Synode, en ten tweede door geene latere, hetzij Particuliere hetzij Generale, Synode is overgenomen.

Dit laatste is te opmerkelijker, wijl de eerste woorden van dit artikel wel in volgende Synoden overgingen en o. a. ook in de Handelingen der Synode van 1618/19 voorkomen. Daar toch leest men in art. 56 ongeveer met dezelfde woorden: het verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met den doop, zoo haast men de bediening deszelven hebben kan, verzegeld worden, en dat in de openbare vergadering, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.

De weglating van wat verder in art. 57 der Particuliere Synode van Dordrecht in 1574 volgde, kan dus geen toeval zijn. Zij is opzettelijk geschied. De Generale Synode van Dordrecht in 1618/19 zag zonder twijfel de onmogelijkheid in, om een kerkeraad te laten oordeelen over ieder speciaal geval, waarin de doop werd uitgesteld, en liet daarmede ook de opinie der Prov. Synode over de affectie der ouders weg. Het oordeel, over de redenen voor het uitstellen van den doop in ieder bijzonder geval, liet zij aan de ouders over.

Maar zij handhaaft in het algemeen — en zeer terecht — het beginsel, dat het verbond Gods aan de kinderen der gemeente met den doop verzegeld moest worden, zoo spoedig als men de bediening daarvan hebben kon. De eenige beperking, die zij eraan toevoegt, bestaat daarin, dat de doop bediend moet worden in eene openbare vergadering der gelooVigen en dus in elk geval tot zoo lang moet worden uitgesteld. De nooddoop wordt verworpen, en de huisdoop hoogstens bij wijze van concessie en uitzondering toegestaan.

Met dit beginsel komen de uitspraken der Gereformeerde theologen overeen. Gemeenlijk handelen zij niet zeer breedvoerig over den tijd van den doop. Zij bepalen er zich in den regel toe, om tegenover de oude kerk, die de doopsbediening aan bepaalde tijden in het jaar bond, uit te spreken, dat de doop ten allen tijde, mits in het midden der gemeente, bediend mocht worden, en ook bij kinderen niet noodeloos en zonder oorzaak mocht worden uitgesteld.

Van eene nadere tijdsbepaling onthouden zij zich. Ook schrijven zij niet voor, wie het kind ten doop moet houden, de vader, de moeder of een der getuigen. Evenmin zeggen zij, dat, ingeval het kind na herstel der moeder gedoopt wordt, de vader alleen het kind ten doop mag houden of alleen op de vragen van het formulier antwoorden mag. In 't alles laten zij volkomen vrijheid. Alleen voegen zij bijna altijd en eenparig aan de vermaning, om den doop niet uit te stellen, met het Doopsformulier de waarschuwing toe, om den doop niet uit gewoonte of bijgeloovigheid te gebruiken.

Meermalen vindt men bij hen ook, evenals in de vroeger aangehaalde bepalingen der kerkelijke vergaderingen, van de *ouders* gewag gemaakt als degenen, die het kind ten doop moeten brengen en ten doop moeten houden.

Voetius spreekt bij afwisseling van ouder in het enkel- en ouders in het meervoud. In zijne Pol. Eccl. I 703 vraagt hij bijv., of er naast de ouders, die het kind ten doop presenteeren (parentes offerentes) nog getuigen van noode zijn enz.

Koelman, in zijn „Pligten der Ouders 1724", spreekt de ouders aan en vermaant hen, om hunne kinderen, zoo haast als zij geboren zijn, tot de gemeenschap van Gods genadeverbond en tot den Christelijken doop te brengen; om zelven in het openbaar de belofte voor God en de gemeente te doen, dat zij hunne kinderen in de waarheid en godzaligheid zullen opvoeden; en om geen peters of meters te nemen, wijl dit maar eene menschelijke instelling is, die door God niet gezegend en uit het pausdom afkomstig is (bl. 7, 8).

Joannes de Swaef zegt in zijne *Geestelycke Queeckerye* 1740, dat de ouders in den doop hunner kinderen Gode de belofte gedaan hebben, dat zij hen godzalig zullen opvoeden; dat God aan de ouders de genade doet, dat Hij voor hunne oogen aan de lichamen hunner kinderen zijn verbond laat verzegelen; dat de ouders hunne kinderen door den doop Gode toeëigenen; dat de ouders hunne kinderen tot den doop presenteeren enz. (bl. 73 v.).

Deze en dergelijke plaatsen geven den indruk, alsof de doop der kinderen, althans meermalen, ook in tegenwoordigheid der moeder en nadat zij mede de belofte had afgelegd, bediend werd.

Maar noodzakelijk volgt dit er nog niet uit. Het kan ook zijn, dat beide ouders gerekend worden hun kind ten doop aan te bieden en de belofte af te leggen, ofschoon alleen de vader bij den doop tegenwoordig was. In ons Doopsformulier staat boven de vragen: *vermaning aan de ouders en die mede ten doop komen*, terwijl toch in de derde vraag alleen van den vader en den getuige sprake is.

Maar in ieder geval blijkt eruit, dat de Gereformeerden bij het ten doop houden, bij het afleggen der belofte en bij het opvoeden der kinderen evengoed met de moeder als met den vader rekenden. Dat de moeder niet zelve bij den doop van haar kind tegenwoordig is en niet zelve het ja-woord op de belofte uitspreekt, heeft, om zoo te zeggen, zijne oorzaak in eene toevallige omstandigheid. Zij kan dat niet, omdat zij nog niet hersteld en aan haar huis gebonden is. Maar zij heeft er op zichzelve even veel recht en even dure verplichting toe als de vader.

Schijnbaar is dit een klein verschil met de tegenwoordig soms voorgedragen opvatting. En in zekeren zin is dat ook zoo. Er bestaat volstrekt geen noodzaak, om het breed uit te meten. Maar het is toch wel van eenige beteekenis en de opmerkzaamheid waard.

Als men zegt, dat de vrouw in den man is begrepen en in en door hem de belofte aflegt, dan valt alle zelfstandig recht en alle eigen verplichting *naast* den man bij den doop der kinderen ten eenenmale weg.

En dan volgt daaruit met logische gevolgtrekking, gelijk sommigen dan ook hebben gezegd en toegepast, dat, ook wanneer eventueel het kind na het herstel der moeder gedoopt wordt, die moeder toch niet naast haar man mag gaan staan, dat zij niet gevraagd mag worden en op de vragen niet antwoorden mag. Indien zij dat toch doet, matigt zij zich een recht aan, dat haar niet toekomt; dan verheft zij zich naast en tegenover haar man; dan maakt zij zich aan hoogmoed en ongehoorzaamheid schuldig.

Welnu, het is tegen deze beschouwing, dat de artikelen-reeks *Ouders of Getuigen* in bescheidenheid eenig bezwaar inbrengt.

Het verschil loopt niet zoozeer over den tijd van den doop, hoewel ook op dit punt de wijsheid en de voorzichtigheid meermalen uit het oog is verloren. Maar wel loopt het over het zelfstandige recht en de persoonlijke verplichting der Christelijke vrouw en moeder.

Indien het kind gedoopt wordt, nadat de moeder hersteld is, dan *mag* niet alleen, maar dan *behoort* de moeder ook bij dien doop tegenwoordig te zijn en op de vragen van het Formulier te antwoorden. Zij heeft er dan niet alleen het *recht* maar ook de *verplichting* toe.

En de derde vraag van het Doops-

formulier moet dan door den dienaar naar die omstandigheid gewijzigd worden, behalve tot den vader ook tot de moeder zich richten, en door beiden met *ja* beantwoord worden.

BAVINCK.

LEERGESCHILLEN.

Aan verschil van inzicht in onderscheidene heilswaarheden ontbreekt het in onze kerken niet.

Zulk verschil heeft er in de kerk van Christus ten allen tijde bestaan. Het komt voor, niet alleen in de Protestantsche maar evenzeer in de Roomsche kerk, al is het, dat deze den inwendigen strijd dikwerf achter eene hierarchische eenheid te bedekken weet. En het zal blijven bestaan, zoolang de strijdende kerk nog niet geheel in de triumfeerende is overgegaan.

Binnen de grenzen der belijdenis is zulk een verschil van inzicht ook niet een vloek, maar in velerlei opzicht een zegen te achten. Indien de strijd maar gestreden wordt in den geest der broederlijke liefde, kan hij voor de kennis en de practijk der waarheid rijke vruchten afwerpen.

Gelukkig loopt het verschil in de Gereformeerde kerken niet over de leer der Schrift, noch over die van God of van Christus enz., maar schier uitsluitend over het verband dier waarheden, welke tot de orde des heils behooren. In discussie zijn vooral het supralapsarisme, de eeuwige rechtvaardigmaking, de onderstelde wedergeboorte, de taak en de kracht van het Woord des evangelies, de doopsgenade, en voorts nog enkele kerkrechtelijke en liturgische gebruiken en handelingen.

Al deze geschillen zijn opgekomen na de doleantie van 1886 en werden van dien kant aan de orde gesteld.

Dezerzijds is er geen enkele aan toegevoegd, maar jaren aaneen alleen getracht, om olie op de golven te gieten. Er is onophoudelijk vermaand, om terwille van deze verschillen elkander niet te veroordeelen, noch zijne eigene zienswijze aan den broeder op te dringen.

De bekende brochure *Opleiding en Theologie* is daarvan niet het eenige, maar toch het sterkste bewijs. En nog duidt dit geschrift in hoofdzaak het standpunt aan, dat door het viertal mannen, wier namen eraan verbonden zijn, thans wordt ingenomen.

Maar toch valt het niet te ontkennen, dat er eenige wijziging in den stand van zaken gekomen is.

De pacificatie, hoe goed bedoeld, heeft niet de gewenschte vruchten gedragen. De vraagstukken zijn niet met rust gelaten maar telkens weder aan de orde gesteld en met nieuwe vermeerderd. Bijzondere zienswijzen en particuliere opinies zijn herhaaldelijk op den kansel als de eenige zuivere voorstelling der waarheid ten gehoore gebracht. Er zijn eenzijdigheden en overdrijvingen bijgekomen, die menigeen met zorg voor de toekomst vervulden. En bedenkingen en bezwaren, met bescheidenheid ingebracht, werden gewoonlijk met stilzwijgen of met eene kleine opmerking terzijde gelegd. Men denke alleen aan het laatste schrijven van *Prof. Wielenga*.

Dit is niet de goede weg, om tot eenheid en vrede te komen. De gemoederen worden er slechts te meer door bezwaard, en het aantal dergenen, die in den gang van zaken zich niet vinden kunnen, neemt gaandeweg toe. Indien de eerlijke, zakelijke bespreking van al deze geschilpunten reeds met argwaan wordt begroet, zal er binnen niet zoo langen tijd een strijd over ontstaan, die niet meer te bezweren zal zijn.

Daarbij komt, dat het met het oog op belijdenis en geschiedenis niet aangaat, om ééne zienswijze bij al deze geschillen als de eenig zuivere en de andere als on- of mingereformeerd voor te stellen. Het supralapsarisme bijv heeft daartoe in elk geval het recht niet, want het moge in de Gereformeerde kerken *geduld* zijn, het infralapsarisme wordt zonder twijfel in al hare belijdenisschriften beslist *geleerd*. En dat geldt in zekeren zin van al de genoemde vraagstukken.

De Bazuin althans is deze meening toegedaan, en hoopt ervoor te waken, dat aan de verschillende zienswijzen, die er over deze zaken voorkomen, binnen de grenzen der belijdenis het recht van bestaan in onze kerken niet worde ontzegd.

In het twijfelachtige vrijheid, vrijheid van gedachte en vrijheid van woord!

Maar dit worde niet zoo verstaan, alsof de tegenwoordige Hoofdredacteur over deze onderwerpen geen eigen opinie had en in zwevende algemeenheden behagen zou scheppen.

In zooverre is er in *de Bazuin* wel eenige verandering gekomen. Zij behoudt zich het recht en de vrijheid voor, om op al deze punten bij gelegenheid haar eigen zienswijze uit te spreken en te verdedigen.

Wij erkennen als Gereformeerden slechts éénen Meester, n.l. Christus, en voorts zijn wij allen broeders onder elkaar.

GEEN ILLUSIE.

Van eene conferentie van Curatoren en Professoren der beide Opleidingsscholen make men zich toch vooral geen illusie.

De Classen bedoelen het ongetwijfeld goed, als zij zulk eene samenkomst wenschen. Maar zij schuiven er zich toch eenvoudig den last mede van de schouders en ontslaan er zich mee van de verplichting, om het vraagstuk der opleiding zelve onder de oogen te zien.

Zoodra zij dat deden, zouden zij bemerken, dat samenspreking bitter weinig baat en dat de kerken zelve over dit vraagstuk verdeeld staan.

Waarop gronden zij dan de hoop, dat eene conferentie van Curatoren en Professoren beter slagen zal, en dat deze thans vruchtbaarder zal zijn, dan samensprekingen, die te dezer zake vroeger en later meermalen gehouden zijn?

Zijn de beide partijen dichter bij elkander gekomen? Is de tijd gunstiger voor eene oplossing? Of heeft het vraagstuk aan beteekenis verloren?

Men behoeft aan geen vlagen van moedeloosheid te lijden, indien men deze vragen niet aanstonds bevestigend durft beantwoorden.

Echter is het mogelijk, dat ons zeer aangename verrassingen zijn bereid. Misschien denkt *Dr. Kuyper* thans anders over het voorstel-*Bavinck* dan vóór de Synode van Groningen Of ook, is hij overtuigd, een beter voorstel te kunnen doen, dat de broederen wederzijds ten volle bevredigt en wint. Zelfs zou men dit waarschijnlijk kunnen achten, als men *de Heraut* thans onophoudelijk tot het betrachten der broederlijke liefde hoort vermanen, waartoe in het jaar 1899 hoegenaamd geen behoefte gevoeld werd.

Niets zou den toenmaligen voorsteller aangenamer zijn. Want niet op *zijn* voorstel komt het aan, maar alleen op de eenheid der opleiding, op den vrede en den bloei der kerken.

Maar voor eenigen twijfel blijft er toch nog wel plaats.

De broederen, die op het behoud der Theol. School gesteld zijn en, ten deele nog maar schoorvoetend, met het voorstel-*Bavinck* medegingen, zijn sedert de Synode van Groningen niet van overtuiging veranderd en nemen nog altijd hetzelfde standpunt in, dat zij reeds vóór de vereeniging van 1892 verdedigden.

En toen deze broeders in het bekende voorstel letterlijk alles prijsgaven, behalve dit ééne punt, *de volstrekte onafhankelijkheid der kerken bij de opleiding van hare dienaren ten opzichte van elke corporatie, die buiten haar staat:* toen heeft de voorsteller zelf daarmede zijne volkomen instemming betuigd. En daarmede is hij thans nog van ganscher harte vereenigd.

Er is ook geen enkele reden, waarom hij hierover thans anders denken zou. De gevaren, waarop in de brochure *Theol. School en Vrije Universiteit* gewezen werd, zijn niet alleen niet weggenomen, maar zij zijn zelfs niet onder de oogen gezien. De grondslag, de organisatie en de toekomst der Vereeniging zijn geen oogenblik in debat gekomen. Alleen heeft *Prof. Rutgers* op den Universiteitsdag te Middelburg eene zwakke verdediging van Art. 2 der Statuten beproefd.

Nu zal toch zeker niemand gelooven, dat de voorsteller deze bezwaren zoo maar eens voor de leus heeft genoemd en ze terugnam, zoodra hij bemerkte, dat ze onaangenaam klonken in de ooren van de leden en begunstigers dier Vereeniging.

Dat ware een ernstig man en eene ernstige zaak ten eenenmale onwaardig Tenzij Schrijver dezes dus beter ingelicht wordt, handhaaft hij al de bezwaren, die toenmaals tegen genoemde Vereeniging werden ingebracht, en die bij hem gerezen zijn, sedert hij als lid der Commissie van Enquête genoodzaakt werd, om van de organisatie der Vereeniging nauwkeurig kennis te nemen.

Te minder bestaat er tot wijziging van standpunt oorzaak, wijl door de Synode van Groningen de Theol. School eigenlijk buiten het geding is geplaatst en de verhouding van de kerken tot de Vereeniging aan de orde is gesteld.

Daarop moet dus in de eerste plaats de aandacht der kerken zich richten. Indien dit geschiedde, indien de quaestie der opleiding onpartijdig van alle zijden werd bezien, zou men heel wat sneller tot eenheid komen, dan wanneer steeds stilzwijgend van de onderstelling wordt uitgegaan, dat de moeilijkheid alleen hierin is gelegen, om aan de Theol. School eene eervolle begrafenis te bereiden.

Indien de conferentie daarom niet spoedig gehouden wordt en tot gedachtenwisseling gelegenheid biedt, zal dit blad de vrijheid nemen, om de kerken voor te lichten, waar het bij de opleiding nu eigenlijk om gaat.

Het goed recht der Theol. School staat minstens even sterk als dat der Vrije Universiteit. En als de eene Opleidingsschool voortdurend haar recht bepleit en haar propaganda voortzet, mag van de andere niet geëischt worden, dat zij om des vredes wil voortdurend het zwijgen beware en in stilheid hare sterkte zoeke.

Voorshands zij het echter genoeg, alle misverstand weg te nemen, alsof Schrijver dezes op zijn voorstel van 1899 ware teruggekomen. Voor een beter geeft hij het zijne gaarne prijs. Maar dan moet er eerst een beter zijn.

BAVINCK.

STOF TOT JUBELEN.

„Gij omringt mij met met vroolijke gezangen van bevrijding"

Ps 32 : 7*b*

(Slot.)

David was geraakt in een toestand, die aan de stroomen van geestelijke vreugde haar klaarheid ontzegt. Zijne voeten waren uitgeweken. Zijn wandel had niet slechts teerheid verloren; maar aan de wet des Heeren had hij zich gruwzaam vergrepen. Nu kon hij niet juichen. Wie den Heere zingen wil, moet breken met hetgeen niet uit Hem is; het lied ter verheerlijking zijns heiligen Naams kan niet op zondigende lippen genomen worden. Kan van hen, die nu eens boezemzonden aan de hand houden, dan weêr zingende 's Heeren naam groot maken — worden gezegd, dat zij oprecht leven voor God? Hoe zwaar valt het niet van het Woord tot de zonde te gaan, en dan weer van de zonde tot het Woord te keeren. Die samenvoeging kan slechts kort duren. Weldra wordt het laatste ter zijde gesteld en de zonde *zingt* haar triumflied.

Zoo was het bij David geweest. Maar toen de God des ontfermens, die niet aan de zonde, maar aan zijne genade het laatste woord wil geven, en zijn kind niet wil laten verstrikt worden ten doode toe, hem dieper dan ooit aan zichzelven had ontdekt, en met oprechte belijdenis voor zijn troon had gebogen, mocht hij komen tot het roemen in de vergevende liefde van den beleedigden God.

Des Heeren *liefde* waarborgt deze gezegende wisseling. Hoe sterk getuigt Hij er zelf van, b.v. Jeremia 31 : 20: »Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstig aan hem; daarom rommelt mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de Heere."

Zijn naam wordt dan ook steeds geprezen. Noach was nauwelijks uit de ark op het drooge, of hij bouwde den Heere uit dankbaarheid een altaar; de kinderen Israëls zongen, uit de hand van Farao verlost, den Heere een loflied; zoo ging het steeds. »Offer Gode dank en betaal den Allerhoogste uwe geloften." Met het hart, met den mond, en met het leven hebben de geredden ten leven den Heere geprezen. Zij konden niet anders. Zij wilden niet anders. Zij mochten niet anders. Zij werden *omringd* met vroolijke zangen van bevrijding. De Heere gaf hun den inhoud van het gezang: *Zijne goedertierenheid*. Onder den indruk er van, roept de dichter van Ps. 136 bij herhaling uit: »Looft den Heere: want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid." En steeds is de liefde Gods het groote thema, dat de geloovigen bezingen. Zij gaat uit het harte Gods uit, is van eeuwigheid tot eeuwigheid, als eene zee zonder bodem en zonder strand. Christus is het kanaal, gelijk de ouden zeiden, waardoor deze liefde in verscheidene stroomen tot ons afvloeit. Als Hij, die Zion gegrond heeft, en zegt: Ik ben uw God, aan zijne liefde herinnert: »Ik heb u liefgehad met eene eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid"; of hen bij de vergeving der zonden bepaalt: »Ik, Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelge om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet"; of van zijn welgevallen verzekert, of door treffende uitreddingen verblijdt; of hen heerlijk onderwijst, zoodat b.v. het onderscheid tusschen wet en evangelie, vleesch en geest, straf en kastijding hun duidelijk wordt; of hen gevoelig verzekert, zoodat zij, ingeleid in de algenoegzaamheid van Christus, met de bruid jubelen: »Als een appelboom onder de boomen des wouds, zoo is mijn liefste onder de zonen: ik heb grooten lust in zijne schaduw, en zit er onder, en zijne vrucht is mijn gehemelte zoet," — dan zijn ze omringd met vroolijke zangen der bevrijding.

Vooral het diepgaand bewustzijn van onwaardigheid legt den geloovige het lied ter eere van 's Heeren liefde op de lippen. Als hij verstaat, dat de Heere vrijwillig liefheeft; dat diens liefde niet opgewekt werd door iets in het beminde voorwerp, maar slechts met zichzelve te rade ging, dan zegt hij: »ik had den dood verdiend en ontvang het leven; ik had de hel verdiend en verkrijg den hemel;" dan bezingt hij de liefde van Hem, die, waar Hij dooden kon, zegenen wou, en wiens doen recht en gerechtigheid zou zijn, indien in steê van ontferming toorn bij Hem was.

Niet altijd heeft de Christen voor des Heeren liefde een open oog. Denk aan David. Soms, helaas, doolt hij om, dor en onvruchtbaar. Soms maakt de zonde eene scheiding tusschen hem en den Heere. Gods vriendelijk aangezicht is wel eens verborgen. Gods tuchtigende hand drukt wel eens zwaar. Vreeselijk is de nacht der geestelijke verlating. Maar 's Heeren goedertierenheid verduurt de eeuwigheid. »Ik", zegt Hij, »zal u niet begeven, noch verlaten." Wel bezoekt Hij de ongerechtigheid met de roede, maar zijne goedertierenheid zal niet wijken. Dit wordt vaak op verrassende wijze openbaar, en juist dit verrassende dringt tot zingen.

En hoe geeft de Heere de blijken zijner liefde te goeder ure. Nooit laat Hij het water over de lippen komen. Wel op *zijn* tijd redt Hij, maar zijn tijd blijkt steeds de *rechte* tijd. Als de geloovige bij het overdenken van den weg, die achter hem ligt, dit opmerkt, moet hij zingen. En naarmate het bewustzijn, in Gods liefde te deelen, sterker is, klimt de toon van zijn lied. Het woordje *mijn* is klein, maar veelzeggend. Trouwens kleine dingen kunnen dikwerf veel zeggen. De wimpel aan den mast zegt ons van welken kant de wind waait; de zwaluw, een kleine vogel, voorspelt ons den naderenden zomer; een zucht, een vallende traan zegt soms meer dan ellenlange redevoeringen en uitgewerkte predikatiën. Zoo is het met het woordje *mijn*. Iemand heeft ergens gezegd: »menige ziel heeft jaren werk om het te spellen." Maar wanneer het gespeld mag worden bij het licht des Heiligen Geestes, dan wordt er gezongen. O, hoe heerlijk, als men vrijmoedigheid heeft, om te zeggen: daar is een Zaligmaker, en Hij is *voor mij;* daar zijn tal van beloften, en zij zijn *voor mij;* daar is een bloed der verzoening, en het is *voor mij;* daar is een hemel, en hij is *voor mij*. Hoe heerlijk, als men, vervrijmoedigd door het geloof, al de vijanden kan uitdagen, nederig en stoutmoedig, (trouwens genade maakt nederig en vrijmoedig, en de meest begenadigde zal het nederigst en stoutmoedigst zijn) zeggende: »Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, die ons liefgehad heeft."

NOTTEN.

VOLKSNOODEN.

Tegen den Vaccinedwang.

De Commissie, daartoe benoemd door de algemeene vergadering van den Bond tegen den Vaccinedwang, zie het Verslag in No. 48 vorigen jaargang van *De Bazuin*, heeft onlangs de opdracht bij ZExc. den Minister van Binn. Zaken vervuld. Zij mocht van den Minister, die de afgevaardigden zeer welwillend heeft ontvangen, de toezegging vernemen, dat Hij de zaak in onderzoek en het verzoek in overweging zou nemen.

Uit Krabbendijke, Dordrecht, en misschien reeds uit meer plaatsen, is een adres aan den Minister verzonden, waarin op afschaffing van dezen dwang wordt aangedrongen. Vinde dat voorbeeld *allerwege* navolging!

Men late nu toch den Bond niet alleen staan! Heeft men eenmaal, om voor zijn kinderen toegang tot de school te kunnen verkrijgen, zich heengezet over de bezwaren tegen de pokinenting, dan komt men er zoo licht toe, zich bij den bestaanden toestand neder te leggen. Dan doet men echter tekort aan de liefde tot de broederen, die *overwegend* bezwaar hebben; dan wordt men mede oorzaak, dat de zaak van vrijheid en recht onder den druk blijft; dan verzwakt men de pogingen, die in het algemeen belang van Staat en Kerk, van Overheid en burgerij, worden aangewend tot verlossing van dien hatelijken dwang, die vooral het onderwijs en de scholen schaadt. Men bedenke het wel: allen die hun kinderen *niet* laten vaccineeren, moeten hun kinderen van onderwijs verstoken laten, voorzoover zij niet zelven geld of tijd en bekwaamheid hebben om ze te onderwijzen.

Nog niet velen zijn toegetreden als leden. Om de toetreding te bevorderen, deelen wij hier de Statuten mede.

STATUTEN

VAN DEN

Bond tegen Vaccinedwang,

vastgesteld in de Algemeene Vergadering op 4 *November* 1881, *en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van* 19 *October* 1883, *No.* 32.

ART. 1. De Bond tegen Vaccinedwang stelt zich ten doel, ter eerbiediging van persoonlijke en gewetensvrijheid als van het recht der ouders op hunne kinderen, alle pogingen aan te wenden tot opheffing of wering van zoodanige maatregelen, waardoor van Overheidswege met betrekking tot koepok-inenting of herinenting op die vrijheid en dat recht inbreuk wordt gemaakt, en in het bijzonder te geraken tot de intrekking van art. 17 van de Wet op de besmettelijke ziekten.

Toetreding tot den Bond sluit niet in afkeuring van de vaccine zelve.

ART. 2. Zij, die aan het doel van den Bond wenschen mede te werken, kunnen zich bij den Penningmeester als lid van den Bond doen inschrijven, tegen eene jaarlijksche bijdrage van *f* 0,50, *f* 1, *f* 2,50 *f* 5, of hooger.

Aan vrouwen wordt gelegenheid geschonken zich aan te melden als donatrice voor een door haar te bepalen bedrag.

ART. 3. Minstens eenmaal 's jaars wordt eene ledenvergadering gehouden.

De ledenvergadering komt samen ter plaatse, op de laatstvoorafgaande vergadering daartoe aangewezen.

ART. 4. De vergaderingen worden met gebed geopend en gesloten.

ART. 5. Het Bestuur bestaat uit niet minder dan 9 leden, die de functiën onderling verdeelen.

Het Bestuur vergadert minstens eens in de drie maanden.

Op de eerste ledenvergadering van elk jaar treden twee leden van het Bestuur volgens te maken rooster af. Ter vervulling der openvallende plaatsen geschiedt eene aanbeveling van wege het Bestuur.

ART. 6. Op de eerste ledenvergadering van ieder jaar doet de Penningmeester rekening en verantwoording van zijn beheer.

ART. 7. Aan eene commissie van 3 leden uit het Bestuur wordt opgedragen, te bepalen wat door den Bond zal worden uitgegeven en die uitgaven te bezorgen.

ART. 8. Deze commissie beschikt, ter bestrijding der daartoe noodige kosten, telkens over de helft van het batig saldo, dat, na afsluiting van het jaar, in de kas blijkt aanwezig te zijn.

ART. 9. Ieder, die zich verbindt tot eene jaarlijksche bijdrage van *f* 1, heeft recht op een exemplaar van hetgeen door den Bond wordt uitgegeven.

Aan de commissie, in art. 7 bedoeld, blijft overgelaten te beoordeelen, in hoeverre de uitreiking van geschriften van den Bond ook aan hen geschieden kan, die minder dan *f* 1 's jaars bijdragen.

ART. 10. Het Bestuur tracht zooveel mogelijk overal correspondentschappen te vestigen, en biedt, desverlangd gelegenheid tot het vormen van plaatselijke afdeelingen.

ART. 11. Geene veranderingen mogen in dit Reglement worden gemaakt, tenzij het voorstel daartoe bij de oproeping ter vergadering is vermeld geworden.

Het Bestuur:

L. LINDEBOOM, te Kampen, *Voorzitter.*
JOH. P. SCHOUTEN, Arts te Bolnes, *Secretaris.*
J. JANSEN, te Rotterdam, OPPERT, *Penningmeester.*
G. J. H. FURNEE, Arts te De Meern.
Jhr. Mr. T. A. J. VAN ASCH VAN WIJCK, te Amersfoort.
P. J. A. PRONK, te Rotterdam.
Dr. N. A. J. VOORHOEVE, Arts te 's-Hage.
H. C. VOORHOEVE Jz., te 's-Hage.
J. H. DE WAAL MALEFIJT, te Westbroek.

N.B. Nu *de Bond tegen Vaccinedwang* weder is opgetreden, worden allen die willen medewerken, uitgenoodigd zich als lid op te geven bij den Penningmeester, met vermelding van hun jaarlijksche bijdrage. Den *redacties der bladen* wordt dringend verzocht, deze Statuten te willen mededeelen, en gedurig door bespreking der zaak en aanbeveling van den Bond krachtig mede te arbeiden tot opheffing van dezen dwang, die evenzeer het onderwijs der kinderen schaadt als hij inbreuk maakt op recht en vrijheid.

Gij ziet: zelfs voor 50 cent jaarlijks kan men lid worden; en wie f 1 bijdraagt, ontvangt ook een ex. van de geschriften, die de Bond uitgeeft. En alle *leden* hebben recht om voorstellen in te dienen voor de algem. vergadering en om die vergadering met *recht van stem* bij te wonen.

Het Bestuur is voornemens, als het kan, in *April* a.s., in *Rotterdam* een *meeting* te houden, met debat. Wij mogen dit al vast mededeelen. Zoodra het plan vastheid heeft ontvangen, komen wij er op terug.

Wij eindigen thans met deze vraag:

Zou het niet gewenscht zijn, dat allerlei Vereenigingen, en vooral *Kerkeraden* en *Schoolbesturen* zich wendden tot ZExc. den Min. v. B. Z., met een adres b.v. van instemming met de motie, door de algem. vergadering van den Bond aangenomen, en door de Commissie bovengenoemd ter kennis van ZExc. gebracht?

Wij nemen de vrijheid, daarop bescheidenlijk aan te dringen.

Willen al de Christelijke bladen, zonder onderscheid van kerkelijke of politieke kleur, nu eens dit verzoek steunen?

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Sinds verleden week zijn de toestanden in *Zuid-Afrika* weinig veranderd. Onwillekeurig zou men zoo haast den indruk verkrijgen, dat er al heel weinig gebeurt.

Toch zou men zich, indien men dat geloofde, vergissen. Alleen Kitchener en de censor zorgen, dat er al heel weinig berichten doorgelaten worden en de meeste nog worden verknoeid. Zooveel echter blijkt duidelijk, dat de Engelschen zich niet op vooruitgang of overwinningen kunnen beroemen, dat hunne gemeenschap met de kusten per spoor zeer veel te wenschen overlaat en verschillende ziekten onder de soldaten heel wat verwoestingen aanrichten. De tevelde staande korpsen zijn dan ook klein in aantal en vermogen zoo goed als niets tegen de Boeren.

Dit blijkt overal. In de *Transvaal* staat het dus, dat wel is waar van een inval van daaruit in Natal nog niets wordt vernomen, al schijnen de Burgers zich daartoe ook gereed te maken. Maar de spoorweg derwaarts wordt telkens opgeblazen. En wel verre dat Viljoen bij Balmoral, Oost van

Pretoria, aan den spoorweg naar Lorenzo-Marques door de Engelschen was omsingeld, gelijk eerst werd bericht, beheerscht hij dien spoorweg zoo, dat er niets veilig door kan. Toen dan ook Kitchener een poging waagde om den doorgang te forceeren, derailleerde zijn vooruitgaande gepantserde locomotief en werd de volgende trein, waarin hij zelf met troepen had plaats genomen, dus ontvangen, dat hij met verliezen zijn doel niet bereiken kon en naar Pretoria moest terugkeeren.

Ook een gevecht even ten Zuiden van Magaliesbergen van Cummigham met Burgers van de la Rey leidde tot niets. Bij Boksburg werden weer twee mijnen vernield. Bij Carolina gingen de Boeren wel voor de Engelschen uit den weg, maar dezen werden straks op hun terugtocht weer verliezen aangebracht door de Boeren.

Van de Wet in den *Vrijstaat* hoort men niets en evenmin van gevechten der Engelschen met zijne Burgers. Of hij Zuidwaarts, dan veel Noordwaarts trekt, is volkomen onzeker. Volgens sommigen laat hij zijne Burgers wat uitrusten. Is dit zoo, dan is het tevens een bewijs hoe weinig de Engelschen ook daar vermogen. Misschien maakt hij zich klaar voor een nieuwen tocht naar de Kaapkolonie. Dit laatste schijnt nu waar te worden. Kitchener toch zegt het en van een gevecht van de Wet boven Tabanchu is *nu* sprake, maar de uitslag onbekend.

In het Westen van den Vrijstaat, en dus in de *Kaapkolonie*, heeft de beroemde (?) Methuen tevergeefs beweerd de Burgers verdreven te hebben. Nauw heeft hij zijne hielen gelicht of zij duiken weer op; overrompelen boven Kimberley Engelsche posten, doen spoorwegduikers springen, zij nemen een beteekenenden trein met voorraad, waarvan zij zich goed konden voorzien en niets dan wat verbrand ijzer overlieten!

In 't Zuiden van de Kaapkolonie durven en kunnen de Engelschen nog altijd geen aanval op de Burgers wagen. Hunne versterkingen blijven uit en die ze verkregen, beteekenen weinig en laten zich soms gemakkelijk gevangen nemen. Het middelste korps der Burgers is reeds kort bij de zee en voorzag zich daar pas te Uniondale van het noodige. Van opstand is echter geen sprake; slechts jongere lui sluiten zich voorshands aan. Doch *meer* dan men eerst dacht, zeggen de Engelschen nu zelve.

In de *Fransche* Kamer werden de beraadslagingen over de Wet op de Vereenigingen voortgezet. Veel bijzonders gebeurt er niet; de afloop is nog niet te voorzien. Vermoedelijk echter zal het Ministerie zijn zin verkrijgen.

In *Engeland* gaat de Regeering voort den Duitschen Keizer te liefkozen. Hij is nu Engelsch maarschalk geworden. Wat een eer: een maarschalk zonder leger! Met dat al zijn de Duitschers maar weinig te vreden met dat geliefkoos, al durven zij er niet *veel* tegen te zeggen.

Om den toestand van *China* met een enkel woord te teekenen kan men zeggen, dat hij hoogst droevig is. Er is geen oorlog maar ook geen vrede. De gezanten vragen schadeloosstelling, maar er is geen geld en de Chineesche bladen bevatten ook een lange lijst van door de Verbondenen verwoeste plaatsen, waarvoor compensatie geëischt wordt.

De Frankf. Zeitung bevat een privaat telegram, volgens welk een groote bende, bestaande uit deserteurs van de Verbonden legers, bij Tientsin de verbindingen zouden bedreigen. In Peking is een schat van 900,000 taëls gevonden, welk geld de Verbondenen bij wijze van soldij aan hun soldaten gaven. Ook niet erg vredelievend!

Kwang Su moet ernstig ziek zijn, de Keizerin ook en bovendien onderhevig aan allerlei invloeden. Van Li en Ching hoort men weinig op het oogenblik. Engeland en Rusland kibbelen. Waldersee ondervindt veel insubordinatie. De hooge oomes op het doodstraflijstje blijven eerbiedig op een afstand. China heet het tractaat aangenomen te hebben, doch heeft zelf een andere opvatting en acht in ieder geval den tijd tot uitvoering nog verre van gekomen. Het hof wil niet terugkeeren alvorens Peking ontruimd is. Maar daaraan heeft Waldersee geen lust!

NOORDTZIJ.

DORDT OVER MACCOVIUS.

Van verschillende zijden heeft men mij gevraagd of „het dan zoo erg was met dien „Maccovius en zijn richting?"

Ik zal hier niet herinneren hoe heel zijn *leerwijze* en *optreden* een langen tijd de Friesche kerken in groote beroering heeft gebracht. Ten slotte kwam zijn „zaak", met de aanklachten tegen hem van de zijde der kerken, voor de groote en beroemde Synode van Dordrecht.

Niet minder dan vijftig, op zijn zachtst gesproken zeer betwistbare en gewaagde stellingen werden hem ten laste gelegd. De Classis Franeker had, toen de twistzaak voor haar gediend had, geoordeeld, dat zijn *leer valsch en schadelijk was.*

Maccovius berustte niet in dit oordeel, evenmin als de Gedeputeerde Staten van Friesland, en de Curatoren der Universiteit. Zoo kwam de aanklacht voor de Dordtsche Synode. Deze heeft er zich ernstig meê bezig gehouden en er verschillende zittingen aan gewijd.

Zonder in bijzonderheden te treden deelen we eenvoudig het oordeel der Synode meê Gelijk Prof. Henriga dat in zijne bekende „doorwrochte studie" aangeeft bestond dat uit drie punten:

I. „Uit de aangehaalde lessen en stellin„gen van Maccovius kan niet worden bewezen, „dat hij aan Sociniaansche of Heidensche of „Pelagiaansche of andere ketterij schuldig is."

II. „Maccovius behoort vermaand te „worden, om zich te onthouden van uitdruk„kingen, die aan jongelieden ergernis geven. „Hij onthoude zich van het hekelen en be„rispen van gevoelens en onderscheidingen, „aangenomen door Godgeleerden, die recht„zinnig zijn en zich verdienstelijk bij de „kerk gemaakt hebben, van hoedanigen aard „deze is: *dat God wel de toelating „der zonde, niet de zonde zelve „wil.*

„Hij kieze tot het redetwisten onderwer„pen, die de jeugd kunnen opbouwen in de „rechtzinnige leer en in de Godzaligheid „en die den vrede der kerken kunnen be„waren. In zijn onderwijs bediene hij zich „van een wijze van spreken, die met de „H. Schrift overeenkomstig, duidelijk, ge„makkelijk en aan rechtzinnige Hoogescholen „gebruikelijk is. Zijn goed gevoelen drukke „hij ook goed en duidelijk uit en onthoude „zich van stellingen, die, op zichzelve be„schouwd, aan meer eenvoudigen aanstoot „geven, van hoedanigen aard de volgende zijn: „*dat God op geenerlei wijze de „zaligheid van allen wil; dat „God de zonde wil en besluit; dat „Hij de menschen verordineert „tot zonden; dat Christus de „zaligheid van allen niet gewild „heeft.*

„Eindelijk hij kweeke den vrede aan met „zijne ambtgenooten en vermane de studee„rende jeugd, dat ze zich gewenne hare leer„meesters te eerbiedigen."

III. „Men behoort hen, die Maccovius „verdacht hebben, te vermanen om hem voor„taan niet over dwaalgevoelens aan te klagen, „zoo zij daarvoor geen gewichtige bewijzen „hebben."

Gelijk het schier altijd gaat, zoo vond ook de een dit oordeel *te zacht*, de ander *te hard*. Ook naarmate men *nadruk* legt op *het eerste* of op *het tweede* of ook op *het derde* punt, zal men zeker verschillend denken over *beteekenis* en *strekking* van dat oordeel.

Als men echter alles te zamen voegt en let op heel de behandeling der zaak, zal men moeilijk Prof. Henriga kunnen weêrspreken, als die zijn oordeel samenvat in de verklaring, dat naar de uitsprake der Synode „Maccovius *wel berispelijk is in leer en leer„wijze, maar van ketterij niet is te beschuldigen*".

Wat dit te beteekenen had voor een man als Maccovius, van wien Dr. A. Kuyper Jr. verklaart, dat hij „voor geen consequenties „terugdeinsde" (pag. 37), en die een van zijn hoofdwerken, n.l. zijn Collegia Theol. *aanvangt* met de stelling: *God wil niet dat allen en een iegelijk zalig worden* en daaruit bij deductie op deductie volgens *logische consequentie* stelling uit stelling rafelt, behoeft nauwelijks gezegd te worden.

Omtrent dezen man nu in verband met deze kwestie doet Dr. A. Kuyper Jr. drieërlei:

Vooreerst is hij uitbundig in zijn lof en prijst hem als „den Consequenten Calvinist," rigidus Calvinista", baanbreker eener nieuwe „periode", ja als men het geheel neemt, gelijk hij hem teekent en roemt, dan mag men gerust zeggen, dat hij hem aanprijst als een model-geleerde, schutspatroon en ideaal voor de herleefde Geref. Theologie.

Ten tweede kiest hij partij voor Maccovius tegen de Synode door vrij duidelijk de Synode van flauwhartigheid te beschuldigen met pag. 98 te zeggen, dat „de Synode de betrekke„lijke waarheid, die in het Supralapsarisme „ligt *nog niet heeft aangedurfd*, [1]) maar toch „ook niet verwerpen *kon*" ja zelfs pag. 139 even duidelijk laat uitkomen, dat naar zijn oordeel Maccovius in plaats van *berisping* een *lofrede* verdiend had van de Synode.

Immers in de derde plaats beschuldigt hij daar de Geref. Theologen en kerken der 17de eeuw dat zij berust hebben in dat oordeel der Synode en „die berisping van Dordt „nog niet hebben teruggenomen en die in „een lofrede veranderd."

Dat laatste nu heeft Dr. A. Kuyper Jr. gedaan, met meer moed dan wijsheid en zeker niet ten zegen en vrede der Geref. kerken en evenmin tot lof en bevestiging der Alma mater, der Universiteit, die hem heeft gekweekt en gevoed. Wat meer zegt, hij heeft dat gedaan te midden van de Theol. Faculteit zonder publieke tegenspraak te ontmoeten.

Nu kan men over een en ander verschillend denken, ook in verband met de *zelfstandigheid* en *vrijheid* der wetenschap. Feit evenwel is, dat *dezelfde* Maccovius en dat wel om *dezelfde* reden, waarom hij te midden der Dordtsche Synode is *berispt en vermaand*, te midden der Theol. Faculteit der Vr. Un. is *geprezen en gekroond.*

Gold dat nu een op zich zelf staand feit of eene op zich zelve staande uitdrukking, men zou nog over misverstand of zoo iets kunnen denken. Doch nu het ging over een zich baanbrekende richting met den aankleve van dien, is dat buiten twijfel van beteekenis voor Theologie en kerken.

Dat dit de kerken thans niet uitlokt om eigen Opleiding op te breken en die te doen opgaan in die Faculteit, te midden waarvan dit geschied is, spreekt dunkt me, als van zelve.

Uit het gezichtspunt van het *belang* en *het recht* der kerken bespreek ik deze zaak. En nu bid ik de broeders om er toch niet telkens de Vrije Universiteit tusschen te schuiven. Ik ben niet één harer Curatoren en evenmin een harer vijanden of belagers. Over haar *belang en recht* kunnen we op een anderen tijd en uit een ander gezichtspunt spreken. Zij staat en valt toch niet met hare verhouding tot de kerken, zij is en moet zijn van *nationaal* belang.

En nu verblijdt het me, dat Dr. Kuyper tegenover Ds. Buurman erkent in *„de Heraut"*, dat ik het niet zoo „boos bedoelde" in zake zijne niet door mij genoemde en in der daad ook niet bedoelde collega's. Maar waarom *die bedoelingen* mij dan toegedicht?

De broederlijke liefde, waarop Dr. K. zich terecht beroept, denkt toch liever het goede dan het kwade en mag met „logische consequenties" niet zoo vaardig zijn den kwaden kant uit te gaan.

Overigens is mijn trachten het „precies" *zoo* te zeggen als ik denk en het meen, dus *even goed* en *even boos* al naar mate men het meent te moeten nemen.

Ook is, dunkt me, uit mijn schrijven wel gebleken, dat, naar mijn oordeel, groepen mannen als Dr. K. ter dezer zake oproept, alleen kunnen samenkomen bij wijze van *Conferentie* of broederlijke bespreking. In die combinatie toch ontbreekt hunne alle mandaat.

D. K. WIELENGA.

[1]) Ik onderschrap.

GEBRUIKTE POSTZEGELS EN CHRIST. LECTUUR NAAR INDIË.

Het zal onzen vrienden, belangstellenden en begunstigers zeker aangenaam zijn ook in *„de Bazuin"* te vernemen, welke vruchten onze arbeid met gebr. postzegels enz. in het jaar 1900 heeft afgeworpen ten bate van de uitbreiding van Gods Koninkrijk. Met blijdschap en dankbaarheid mogen wij het volgende mededeelen: Op onze vriendelijke bede ontvingen wij van vele belangstellenden in het heil der militairen in Indië, voor Christ. lectuur een bedrag van f 815,— zegge achthonderd en vijftien gulden, waarvoor wij ruim f 785,— aan Christ. lectuur verzonden, o.a. 1760 Christ. scheurkalenders, bijna 300 boeken, een partij Bijbels en N. Testamenten, bijna 16,000 traktaten, 8000 Christ. bladen, enz. enz. konden verzenden, terwijl wij door eenige nagekomen giften nog een saldo in kas hebben van ruim f 25,—. 14 verschillende garnizoensplaatsen in Indië mochten wij een mooie partij Christ. lectuur zenden, die daar o zoo dankbaar wordt ontvangen.

Van de opbrengst van gebruikte postzegels kunnen wij met blijdschap melden, dat ruim f 240,— of f 29,— meer dan in 1899 voor allerlei, den arbeid der Zending, traktaatverspreiding enz. betreffende, kon worden afgezonderd, terwijl door mijne bemiddeling nog ruim voor een waarde van f 150,— aan postzegels werd te gelde gemaakt voor andere Zendingsvereenigingen en Corporatiën. Meer dan 10 balen ieder van 25 kilo's gebr. postzegels werden door mij nagezien en verkocht. Even als altijd werden ons van heinde en verre vele grootere en kleinere partijtjes gebr. postzegels gezonden, zoowel van grijsaards als kinderen, sommige vergezeld van een hartelijk en bemoedigend woord met betrekking tot mijn 20-jarigen lijdenden toestand, of ook wel een geldelijke bijdrage of versnapering voor mij en mijn gezin. Naast den Heere allen onzen hartelijken dank hiervoor.

Wij willen hopen, dat vele broeders en zusters ons verder gaarne hunne gebruikte postzegels en milde bijdragen zullen toezenden voor Christ. lectuur voor onze militairen in Indië. Gaarne wenschen wij uw aller dienaar te zijn. Gebr. postzegels aan ons toegezonden weeke men liefst niet af. Tellen en aan pakjes binden is overbodig. Alleen zij men zoo vriendelijk het overtollige papier er af te knippen zonder de tandjes te beschadigen en men zende ze voldoende gefrankeerd, en nimmer ongefrankeerd of als drukwerk of als monster zonder waarde, daar de postwet beide niet toelaat. Wie bericht van ontvangst verlangt, drage zorg voor duidelijk en voldoend adres, en zij zoo vriendelijk er een geadresseerde briefkaart of couvert bij te voegen.

Met heilbede en beleefde broedergroete,

Uw aller dw. dn.,

A. GRUIJS SR.

Zaandam, Molenpad 68.

—

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen voor armenbedeeling:

Van de familie D. te Harlingen f 4,50, van N. N. de plaats niet opgegeven f 1, van de Jonged.-Ver Dorcas te Zwartsluis f 3, van N. N. te Terneuzen f 2,50, van een paar gevers te Leeuwarden onder N. N. f 4,50, van een lezer van *de Bazuin* te Scheveningen f 10, van A. R. te A. voor een nieuwen deken f 3, van de familie D. Egberts te Hedel 1 pakket goederen, 1 postpakketje van A. B. te Urk, door Ds. J. J. Koopmans te Rockanje bij Brielle een pakket gedragen kleederen, 1 postpakketje van G. K. te Urk, van W. Voogt te Hoogvliet 1 postpakketje boekjes, van de Jonged.-Ver. „Bidt en Werkt" te Leeuwarden een flinke doos vol nieuwe gemaakte kleedingstukken. Van de geachte heeren Gebroeders Van Namen te Zwijndrecht 4 zakken boonen, ongeveer 500 pond, (die heeren doen zulks jaar op jaar, welke zaadkantoren volgen dat schoone voorbeeld?) 1 postpakketje kleedingstukken van N. N. uit Zuidlaren, van Mej. C. B. te den Haag een klein mandje met gedragen kleederen benevens 1 zakje boontjes en rijst, van de Jonged.-Ver. Dorcas te Berkel (Z.-H.) 1 pakket nieuwe kleedingstukken: als 12 lakens, 12 kussensloopen, 2 vrouwenrokken, 3 kinderrokken, 2 meisjeshemden, 1 paar mannen-kousen, 9 paar kinderkousen.

Deze zending was ons bijzonder welkom. Had dat Berkel en Rodenrijs zich over jaren zoo bijzonder verdienstelijk gemaakt door het verzamelen en zenden van kleederen, waar het nu eenige jaren uitbleef, kwam het nu weer zoo verrassend los; dit strekt ons tot groote blijdschap.

Door Ds. Tromp te Hijlaard 1 postpakket gedragen kleederen, van J. J. W. geb. V. S. te Zuid-Beijerland 2 doozen met hoeden en petten, waar velen blij mede gemaakt kunnen worden.

Nogmaals alle gevers onzen oprechten dank. Wij willen niet onbescheiden zijn in het vragen, toch veroorlooft ons de opmerking, dat de winter nog niet voorbij is. Daarom die eenigszins kan, beoefene het werk der barmhartigheid om 's Heeren wil.

Uw dankbare Vriend,

J. WOUDA,

Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 28 Jan. 1901.

—

De vele kennissen en vrienden van *Ds. J. van Andel* te *Gorinchem*, onzen trouwen Medewerker, zullen zeker als wij gaarne eraan herinnerd worden, dat ZEerw. *Zondag* 10 *Februari* a.s. zijn Veertig-jarige Ambtsbediening als Leeraar in de Gereformeerde kerken hoopt te herdenken.

Ingezonden.

Hooggeachte Redacteur!

Dat in onzen tijd, nu de drankzonde zulke ontzettende verwoestingen aanricht en zoo ontelbaar vele slachtoffers ten verderve voert, een gemeenschappelijk optreden tegen dien boozen demon plicht en roeping is van allen, die het wel meenen met land en volk, vindt geen tegenspraak. Zeer velen hebben dan ook het optreden van de Geref. Vereen. tot Drankbestrijking met blijdschap en hartelijke instemming begroet. En al moge door dezen en genen een bedenking geopperd zijn tegen den inhoud van Art 4 v/h Statuut dier Vereeniging, tegen die Vereeniging als zoodanig nam niemand der broederen een vijandige houding aan; integendeel, met waardee ing werd van het optreden der Broeders Gispen Jr. c. s. melding gemaakt. Maar dan volgt daaruit naar onze bescheiden meening ook, dat wij verplicht zijn die Vereeniging te steunen. Doch hoe? Door toetreding als lid, of als donateur? Wij voor ons, gevoelen ons meer tot het laatste aangetrokken. Dat is gemakkelijker; we zijn er dan met een zekere contributie af en blijven verder geheel vrij. En 't schijnt ons vaak niet moeilijk, in *onze* positie, deze houding te rechtvaardigen. Door onzen werkkring toch komen we maar hoogstzelden of nooit in aanraking met misbruikers van sterken drank. Zondaren in dien zin van de dwaling huns wegs bekeeren door onderlinge bespreking en zacht vermaan kunnen we dus niet. Ware dit wel 't geval, dan is onze vaste overtuiging, dat we den misbruiker veel vruchtbaarder bestrijden en eerder tot onthouding brengen kunnen, wanneer we zelf onthouder zijn, dan wanneer we, zij 't ook matig, gebruiken, wat we willen dat hij verafschuwen zal. Doch nu onze steun aan de Vereeniging hoofdzakelijk een financiëele zal moeten zijn, maakt 't geen of weinig verschil, of wij als donateurs dan wel als leden toetreden. — Toch zijn daarmee voor ons nog niet alle bezwaren opgelost. De Vereeniging wil niet slechts, dat elk harer leden in eigen kring getuigen zal tegen de verwoestende werking der drankzonde en den afgedoolden broeder zoo mogelijk nog terugbrengen, maar zij wil ook gezamenlijk als Vereeniging door adres en protest invloed oefenen op de Volksvertegenwoordiging en langs dien weg door wetswijziging inwerken op het volksleven. — Met het oog daarop nu is uitbreiding van het ledental wel *zeer* gewenscht. En waar de Vereeniging als haar einddoel zich dan misschien voorstelt, den verkoop van sterken drank te beperken tot de Apotheek, wat in de tegenwoordige omstandigheden onze volle instemming zou hebben, mag daar de onthouding nu reeds van 't gedistilleerd, welks verkoop we met het oog op 't welzijn van ons volk paal en perk zouden willen gesteld zien, een bezwaar zijn om toe te treden als lid? Moet dan niet onze sympathie omgezet worden in daden, die daarmee strooken, en kan dan bij 't welgemeend verlangen naar zulk een einde 't middel wel een ander wezen, dan 't geen de Vereeniging haren leden aanprijst?

Zoo, geachte Red. verdringt vaak de eene gedachte de andere, zonder dat we tot eene beslissing kunnen komen. Ten zeerste zoudt u ons verplichten met uw *nader* oordeel in deze zaak. Met uw advies zoudt u zeker niet alleen ons, maak ook vele anderen een grooten dienst bewijzen. —

Bij voorbaat onzen dank!

Met ware hoogachting hebben wij de eer te zijn, *Uw dw.,*

J. VAN DEN BRINK.
R. J. PRAAMSMA.

's-Gravenhage, 21 Jan. '01.

Mijnheer de Redacteur!

Welwillendheid is eene schoone deugd, die vooral den Christen moet sieren. Uwe welwillendheid is algemeen bekend, en kwam ook weer uit in *de Bazuin* in de wijze, waarop u hebt geschreven over de poging om tot één opleiding te komen. Dit uw woord dient te meer gewaardeerd, nu indertijd uw Voorstel bij de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag zulk een slecht onthaal ten deel viel.

Toch meen ik, dat ook de welwillendheid hare grenzen moet hebben. Het geldt hier geen particuliere zaak, maar die der Kerken. Die Kerken spreken over zaken van algemeen belang op hare Synodes. Het onderwerp der opleiding kan dus daar ter sprake gebracht worden. Ieder kan het daar brengen, langs kerkelijken weg. De laatste Gen. Synode had — gelijk meer — Deputaten voor die zaak kunnen kiezen. Zij had die opdracht ook aan de Curatoren der Theol. School kunnen geven. Dat deed zij echter niet. Integendeel. Zij oordeelde, dat er geene Deputaten benoemd moesten worden, omdat „de benoeming van Deputaten de gemoederen in spanning zou houden, de onrust der Kerken bestendigen en het bestaan der Theol. School voortdurend onzeker zou doen zijn". (*Acta S. Gron.* pag. 19.)

Na dit woord op de laatste Gen. Synode verklaar ik niet te begrijpen, met welk recht de Curatoren-Deputaten opgeroepen kunnen worden, om over die zaak te handelen. Zij hebben hun opdracht in deze materie van de Kerken ontvangen, en zijn daaraan gebonden. Eerst wanneer de Kerken weer in Gen. Syn. samenkomen, kan de vraag beslist, of het wenschelijk is, er weer aan te beginnen. Bovendien hebben de Kerken reeds zoo dikwijls pogingen gewaagd, en hebben zij van dat onderwerp reeds zoo veel ellende beleefd, dat zij zeker verstandig zullen doen, het er maar eerst bij te laten.

Opmerkelijk, dat de Vereeniging altijd maar zwijgt. Ja, *de Heraut* en enkele *Kerkboden* schrijven wel eens: dit en dat kan de Vereeniging nooit toestaan; doch de Vereeniging zelve doet er het zwijgen toe.

Laten de Curatoren der Vereeniging nu maar eerst eens beginnen met een Ontwerp. De Kerken zullen er zeker met belangstelling kennis van nemen.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw.,

T. Bos.

SARCASME.

Zoo veranderde ik het opschrift in *de Heraut* van 27 Jan. l.l., luidende *„Niet beschaamd."* De woordvoerder van de particuliere Vereeniging *„Vrije Universiteit"* is hier aan het woord. Vier malen heeft de Geref. Kerk in Nederland reeds pogingen aangewend bij die particuliere Vereeniging, om met behoud van eigene souvereiniteit in de opleiding van hare aanstaande dienaren des Woords eenheid te bekomen in de opleiding en met een stalen voorhoofd bleef die Vereeniging ondanks alle pogingen der Kerk volhouden en de Kerk ging weêr met nul op 't request naar huis. Die houding der Kerk is tegenover een particuliere Vereeniging te vernederend en de Vereeniging te aanmatigend. En nu spreekt de woordvoerder met het leukste gezicht der wereld: „Het probleem, waarvoor men staat, is metterdaad uiterst ingewikkeld op zichzelf en ter oorzake van historische banden nog moeilijker te ontwarren." Neen het probleem zit niet in historische banden, niet in geprikkelde bedenkingen, niet in liefdeloosheid jegens de broederen, maar in de worsteling tusschen een particuliere Vereeniging en de Kerk, in het vraagstuk, wie zal *regina* en wie zal *ancilla* zijn: *Kerk* of *Vereeniging?*

Van het eerste oogenblik af aan, dat de Vereeniging in 't leven is geroepen, heb ik die worsteling van nabij gadegeslagen en heb in der tijd aan die worsteling een meer dan gewoon aandeel genomen en nog altoos duurt die worsteling voort. Nu de heeren te Kampen voor goed positie genomen hebben voor de rechten der Kerk, nu staan de kansen der overwinning voor *de Vereeniging* minder gunstig dan wel eens vroeger. Nu moeten argumenten plaats maken voor *de stemming, de gemoederen* en *broederlijke liefde.* Welnu is dat het geval, dan behoort *de Vereeniging* met ontbooten hoofde te komen bij de Kerk en te verklaren: „Reeds veel te lang o Kerk! hebben wij uwe rechten veronachtzaamd, maar vanaf dit oogenblik leggen wij ons mandaat voor de opleiding van predikanten neder aan uwe voeten en wij zullen voortgaan de wetenschap te dienen."

Toen de Vereeniging opgericht werd tegenover de Genootschapskerk, had zij bestaansrecht voor die opleiding, maar sedert zij niet meer staat tegenover een Genootschaps-Kerk, maar in contact kwam met de Geref. Kerk, sedert hield dat bestaansrecht op. Evenmin door liefdesverklaringen als door bedreigingen mag de Kerk in dezen een haarbreed toegeven. De Vereeniging *ancilla* en de Kerk *regina.* Voor argumenten heb ik eerbied, maar in het worstelperk, waarin wij ons nu bevinden tusschen een particuliere Vereeniging en de Kerk, te spreken van historische banden, verdraagzaamheid en liefde zonder meer, klinkt in mijn ooren als een Sarcasme.

W. DIEMER.

Apeldoorn, 28 Jan. 1901.

Boekaankondiging.

Na den Vloed. In het steentijdperk of oudste sporen van den mensch in Europa door Dr. W. H. Nieuwhuis. Leiden D. Donner 1901.

De titel duidt reeds den belangrijken inhoud van deze studie van Dr. Nieuwhuis aan. Lichte lectuur is het niet, wat de Schrijver ons aanbiedt. Maar wie zich eenige inspanning getroosten en wat leeren wil, ziet zijne moeite rijkelijk beloond en komt van veel merkwaardigs op de hoogte. Dr. Nieuwhuis geeft hier een overzicht van de geschiedenis van den mensch uit de zoogenoemde voorhistorische periode, zooals die niet uit geschiedkundige documenten maar uit gevonden overblijfselen van den mensch en zijne levenswijze bekend is. Achtereenvolgens bespreekt hij de tertiaire, de oudere diluviale en gletscher-, de jongere diluviale, de oudere en de jongere steenperiode; somt al de overblijfselen op, die men uit die verschillende perioden gevonden heeft; beoordeelt en schift ze; en tracht het geheel van zijn onderzoek te plaatsen in het raam der H. Schrift. Eene belangrijke studie dus, die wij van harte, vooral aan hen, die zich met dergelijke onderzoekingen bezighouden, aanbevelen. En aan den leeraar van ons Geref. Gymnasium te Kampen voor deze pennevrucht onzen hartelijken dank!

—

Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde, en in der eeuwigheid. Oudejaarspreek uitgesproken op 31 *Dec.* 1900 *door G. Elzenga v. d. m. te Kampen. Kampen J. H. Kok* 1901.

Vanwege de weersgesteldheid waren velen hier ter stede op Oudejaarsavond verhinderd, de godsdienstoefening bij te wonen, die door Ds. Elzenga geleid werd. Maar die ze bijwoonden, waren gesticht door het ernstige en schoone woord, dat door den leeraar bij die gelegenheid gesproken werd. Velen hunner gaven ook in het belang der afwezigen den wensch te kennen, dat deze leerrede het licht mocht zien. En daaraan heeft Ds. Elzenga welwillend voldaan. Thans kunnen velen dit goede tijdwoord, dat tegenover de veranderlijkheid der dingen in het afgeloopen jaar en de voorbijgegane eeuw op de onveranderlijkheid van den Heere Jezus Christus wijst, tehuis op hun gemak lezen en overdenken. Zij het voor hen allen ten zegen!

—

Christophilus. Jaarboekje 1901. *Uitgegeven door het Nederlandsch Jongelingsverbond.*

Tengevolge van eene meer vriendschappelijke verhouding, die er gelukkig onderling ingetreden is, geeft *Christophilus* eene statistiek van al de Christelijke Jongelingsvereenigingen in ons vaderland, evenals het Jaarboekje van den Geref. Jongelingsbond, dat thans ook begonnen is te doen. Deze statistiek neemt daarom een groot aantal bladzijden in beslag. Maar toch volgt er dan nog van bl. 115 tot 150 een belangrijk Mengelwerk, waartoe de Heeren Gerretson, Hoogenbirk, Hulsman, van Krevelen, Moeton, van Noort e.a. hunne bijdragen hebben geleverd.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
B. J. VAN DEN BOSCH,
Wedn. van L. H. WESTEROP,
EN
A. M. KROOSTER.
ZWOLLE, GRONINGEN, } 24 Januari 1901.

De Heere schonk ons heden een welgeschapen **ZOON**.
DR. J. HANIA.
H. F. HANIA—
VAN DER MEULEN.
STEENWIJK,
25 Jannari 1901.

Psalm 116 : 12 — Psalm 7 : 18.
Zoo de Heere wil, hopen mijne geliefde Ouders
Johannes Aart de Waal
EN
Gerritje Johanna Paalman
den 10 Febr. a.s. den dag te herdenken waarop zij vóór **25 jaar** in den echt werden verbonden.
Hun liefh. zoon.
APOLLONIUS G. W. DE WAAL.
AMSTERDAM,
v. Oldenbarneveldstr. 66.
30 Jan. 1901.

Het behaagde den Heere heden van mij en mijne kinderen weg te nemen, mijn hartelijk geliefde Echtgenoote en der kinderen zorgdragende Moeder
Trijntje van der Kluft,
in den ouderdom van 41 jaren en 2 maanden, waarvan ik ruim 20 jaren door Echtvereeniging met haar was verbonden. Een langdurig en zeer smartelijk doch geduldig lijden maakte een einde aan haar voor ons zoo dierbaar leven.
De vaste hope, dat zij thans juicht voor Gods troon, lenigt onze diepe smart.
Mede uit naam mijner Kinderen,
D. VAN LUNE.
KOLLUM,
18 Jan. 1901.

Heden ontsliep, na een langdurig geduldig lijden, in den ouderdom van bijna 70 jaren, in de blijde hope des eeuwigen levens, onze geliefde Moeder
Janna Luchtenborg,
sedert 16 April 1900 weduwe van wijlen onzen vader HENDRIK KUILMAN.
L. KUILMAN.
J. PRINS.
T. KUILMAN—PRINS.
HA. KUILMAN.
HK. KUILMAN.
N. KUILMAN.
A. KUILMAN—HEKMAN.
OUDE-PEKELA,
28 Januari 1901.

Heden ontsliep na een smartelijk lijden van ruim drie weken, in zijne Heere en Heiland, onze geliefde Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer
Jacobus van der Hoogt,
in den gezegenden ouderdom van ruim 84 jaren.
Namens Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen,
J. G. VAN DER HOOGT.
KAMPEN,
29 Jan. 1901.

Heden ontsliep in haar Heiland onze geliefde Dochter
Jacoba Maria.
Zij ging van ons heen, na een korststondige doch hevige ziekte, in den nog jeugdigen leeftijd van 15 jaren. Haar getuigenis, dat zij heenging om bij den Heere te ontwaken, is ons tot rijke vertroosting in deze smartelijke beproeving.
K. BAAS Gz.
M. BAAS—VERDAM.
ZAANDAM,
28 Januari 1901.

De Heere nam plotseling uit ons midden weg, onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader
JAN ANDREE,
in den ouderdom van 69 jaar.
Zijn leven was Christus, zijn sterven gewin.
WED. J. ANDREE—MANS.
WED. P. TIEMERSMA—ANDREE.
DS. A. ANDREE.
T. ANDREE—KROPVELD.
M. OKKEMA.
S. OKKEMA—MIEDEMA.
FRANEKER,
28 Jan. 1901.

Heden morgen nam de Heere door den dood uit ons midden weg onzen geliefden Broeder mede-opziener der gemeente
JAN ANDREE,
in den ouderdom van ruim 69 jaren.
Ruim 36 jaren heeft hij met ijver en toewijding, eerst als Diaken en later als Ouderling de gemeente, met de gaven hem door den Heere geschonken, gediend.
Hij geniet thans het loon der genade en zijn werken volgen hem.
Trooste de Heere de bedroefde familie en vervulle Hij goedgunstig de ledige plaats in onzen Kerkeraad.
Namens den Kerkeraad, v/d Gereform. kerk,
A. DOORN, *Praeses.*
L. HOFSTRA Jr., *Scriba.*
FRANEKER,
28 Januari 1901.

Heden morgen omstreeks drie uur overleed, na een langdurig lijden, zacht en kalm, onze geliefde Vader, Behuwdvader en Broeder,
Doeke Jans Boersma,
Wedn. van FROUWKJE OEGES DE BOER, in den gezegenden ouderdom van bijna acht-en-zeventig jaren. Zwaar valt ons deze slag, doch het vertrouwen, dat hij is ingegaan in de rust, die er overblijft voor het volk van God, troost ons in dit verlies.
O. BOERSMA.
D. BOERSMA—TEN HAVE.
J. BOERSMA.
J. BOERSMA—DOORNBOS.
H. BUFFINGA.
S. BUFFINGA—BOERSMA.
C. STADIG.
A. STADIG—BOERSMA.
H. JONKHOFF.
J. JONKHOFF—BOERSMA.
W. KLOPPENBURG
T. KLOPPENBURG—BOERSMA.
I. BOERSMA.
DE WAARDEN (bij Grijpskerk,)
29 Jan 1901.

Heden ontsliep, in den ouderdom van ruim 69 jaren, onze Vriend en Broeder
Eelke Boonstra.
Hij heeft, zoowel onze gemeente, als de gemeenten Garijp en Oudega als Ouderling gediend. Zijn ziekte was kort, zijn heengaan vrede, zoodat hij nu zijn God in volmaaktheid kan verheerlijken.
De Kerkeraad der Gref. kerk te Kornhorn,
J. VEENBAAS, *Praeses*
K. DE WIT, *Scriba.*
KORNHORN,
30 Jan. 1901.

Ouders van den Ger. godsd., in het bezit van een **meisje van 11 jaar**, wenschen tot zich te nemen een
WEESJE
tusschen de **5** en **7 jaar** om verder geheel zorg voor te dragen. Bepaald wordt gewenscht een ouderloos kind.
Brieven motto **Weesje**. Bureau van dit Blad.

Mevrouw **WOLF** te **Brussel** vraagt tegen **Mei eene nette zindelijke**
dienstbode.
Loon 100 gulden. Adres Ds. WOLF, predikant der Gereformeerde kerk te BRUSSEL, 46 rue van der Stichelen.

STEENWIJKER
BEDDENFABRIEK,
opgericht in 1889.
Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.
Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.
Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens **f 7, f 9, f 12,** franco thuis.
Van f 7 en f 9 ruim 1 m 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c.
No 1. **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**
Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook nog **f 35,** en **f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.**
Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereed, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.
Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.
VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.
Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25.**
Ieder Bed wordt in een kist verpakt.
Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.
Met aanbeveling,
J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.
P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Puik gemengd kippenvoeder per H. L. *f* **3,50**, Rogge en tarwe voermeel 50 K. *f* **2,55**, Voerrogge per H. L. *f* **2,60**, en *f* **3,10** Licht voermeel, fijne zemelen, de baal 40 Kilo *f* **1,40** wordt na ontvangst van postwissel franco verzonden. Rembours niet franco 5 zak 5 ct., 10 zak 10 ct. goedkooper per zak.
E. BIJMOLT, fouragehandel.
GRONINGEN.

Wie zich wenscht aan te schaffen een
Christelijk Gedenkboek,
OF
opmerkingen en overdenkingen
VOOR
iederen dag des jaars,
met een voorbericht van
DS. C. C. CALLENBACH
groot 8o, 440 bladz.
fraaie druk,
zende postwissel groot **80 cent** aan ZALSMAN te KAMPEN, om dit boek **franco** te ontvangen.
Men kan het ook bij zijn gewonen Boekh bestellen.

Bij A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN is verschenen:
Eene van de oorzaken der krankzinnigheid.
Misbruik van sterken drank,
DOOR
J. H. A. VAN DALE,
Geneesheer-Directeur van „Veldwijk"
Uitgegeven door de Geref. Ver. tot Drankbestrijding.
Prijs 10 cent.
Alle soliede boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt deze brochure **franco** gezonden door den uitgever.

Is verschenen:
Verschil van opvatting omtrent de Leer des Verbonds.
onderzocht en aan Gods Woord getoetst, door
J. H. WESSELS.
UTRECHT Adm. van Ghentstraat 1.
Alleen na ontvangst van postwissel **à 20 cent** wordt het franco toegezonden.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen in 1899:
Het Recht der Kerken
EN
de Vrijheid der Wetenschap.
DOOR
Dr. H BAVINCK
45 cent.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

Amsterdamsche Hypotheek-Waarborgmaatschappij
gevestigd te AMSTERDAM.
Maatschappelijk Kapitaal f 500,000,- (volgestort). Waarborgfonds f 400,000.-.
Commissarissen: A. H. GIJSBERTS, M VAN EMMERIK, Jhr. Mr. L. E. M. VAN BÖNNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE, P. B BRUIJN VAN ROZENBURG, B CUPERUS, Ph. J. Baron VAN HEEMSTRA, K. F. LUDWIG, Jhr. Mr. C. L RENDORP, Jhr. Mr. A. F DE SAVORNIN LOHMAN, E. C. SUERMONDT.
Commissie van controle: C. HELLINGMAN, N. GROENENDIJK.
Directeur: E. F. BLASE.
Voor zoover de voorraad strekt, zijn onze **niet uitlootbare gewaarborgde 4 pCt. Hypothecaire Obligatiën** in stukken van *f* **1000**.—, *f* **500**,— en *f* **100**,— verkrijgbaar ten kantore der Mij. en bij hare vertegenwoordigers, tegen den koers van **99½ pCt.**
DE DIRECTIE.

Bij J. H. KOK, te Kampen, verscheen:
Calvinisme
en
Socialisme,
door
R. J. W. RUDOLPH.
69 pag. groot 8°. Prijs f 0,50.
Hoofdstuk I: Inleiding; II. Het Calvinisme; III. Het Socialisme; IV. Een schijnbare overeenstemming; V. Een scherpe tegenstelling. VI. De strijd der toekomst.
Bij elken Boekhandelaar voorhanden.

Door eene buitengewone gelegenheid ben ik in het bezit van eenige Ex van
Spreuken voor de Kerken
DOOR
J. DE LIEFDE.
oorspronkelijke uitgave.
92 bladz.
Dit geestig geschreven boekje van den bekenden genialen schrijver wordt, zoolang de voorraad strekt, aangeboden voor **25 cent franco p. p.** na ontvangst van dit bedrag, terwijl alle Boekh. bestelli gen aannemen.
KAMPEN. ZALSMAN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN verschijnt de
TWEEDE JAARGANG
VAN
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen*, en met medewerking van onderscheiden Bedienaren des Woords.
Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.
De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan in rekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.
Van den *eersten* jaargang zijn nog enkele Ex.te bekomen, ingenaaid, à f 1,60.

Voor **90 Centen** franco thuis:
Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden
Degelijk Boekwerk
(naar keuze uit negen onderstaande Boeken), en een
Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,
bewerkt door H. KAMSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud.
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever
C. MISSET te Doetinchem.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen:
CALVIJNS INSTITUTIE
OF
onderwijzing in den Chr. godsdienst.
Tweede druk, 3 deelen ***f 6,00***
in 3 nette banden ***f 7,50.***
DR. A KUYPER zegt van dit werk in »*Uit het Woord.*" 1e serie 3e deel. Tweede druk Bladz. 169:
CALVIJNS woorden halen we aan uit de vertaling van zijn ***Institutie,*** die in 1865 bij ZALSMAN te KAMPEN verschenen is. Deze uitgave kunnen we niet genoeg aanbevelen. De titel luidt: JOHANNES CALVIJNS ***Institutie of onderwijzing in den Christelijken godsdienst.*** De overzetting is uitnemend geslaagd. Er is geen werk, dat Calvijns Institutie in diepte van opvatting, omvattendheid van blik en volheid van godzaligen, stichtenden geest overtreft.

***** Bij JAN HAAN te *Groningen* verscheen:
Jezus' Levenswoorden,
aan het kruishout gesproken.
Zeven leerreden over de Kruiswoorden,
door D. FELIX.
V. D. M. te Roden.
Prijs 60 cent.

Beste boeken voor een prijsje.
JOHAN OWEN.
Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.
Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4° formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.
JUSTUS VERMEER.
VERZAMELING VAN OEFENINGEN.
Onveranderde Uitgave 4° formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.
R. M. M'CHEYNE,
HET LEVEN EN DE NAGELATEN GESCHRIFTEN.
Uitgegeven door ANDREW A. BONAR, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedenkschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.
R. M. M'CHEYNE.
LAATSTE VERZAMELING,
bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herderlijke bediening gehouden. Getrouw uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg SWAAN, nu f 2,50.
Men zende postwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te KAMPEN.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer P. van Loon Az. te Gaastmeer (uit Woudsend) f 36,50, door Ds J. J. Impeta te Katwijk a/Zee f 19,50, door Ds. J A. de Vries te Fijnaart (uit Dinteloord) f 4,50, door den heer C. Verhage te Middelburg: uit Middelburg f 196, uit St. Laurens f 8,50, uit Arnemuiden f 8, samen f 212,50; door den heer H A. Teuwisse te Zetten f 5, door den heer J. Dirkmaat te Broek op Langedijk f 130, door den heer Joh. Krap te 's-Gravenhage f 80, door den heer P. van Reenen te Edef 113, door den heer J. van der Waals te Nijkerk a/d V. f 200.
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)
Van de Geref. kerk te Haarlem A f 15,64, van idem te Moerdijk (½ coll.) f 1,73.
Aan Schenkingen:
Door den heer C Verhage te Middelburg van N. N f 2, van N. N. f 1, van N. N. te W. f 0,75, samen f 3,75, door den heer J v. d. Waals te Nijkerk van N. N. f 12, door de administratie van de *Heraut* van A. Rienstra te Whitinsville f 1,31, van N. N. f 1,06 samen f 2 37, gevonden in de collecte Ger. kerk te Amsterdam C. P. H. f 1, door den heer J. Wolfswinkel gevonden in de Ger. kerk te Schiedam B f 1.
Voor de Medische Faculteit:
Door den heer C. Verhage te Middelburg van mevr. wed. N. f 2,50.
Voor het Studiefonds:
Door Prof. Dr. J. Woltjer ½ jaarl. Praebende f 39,20.
Voor de Bibliotheek:
Statistiek van den Handel enz. in Ned.-Indië over 1899 (Van het Dep. van Koloniën).
Opheffing van de rechtbanken van omgang en nieuwe regeling van de residentiegerechten op Java en Madura (Idem).
Studenten-Almanak voor 1901 van het corps van studenten aan de V. U. en van het studentencorps te Kampen (van de commissie voor de redactie).
Maandcijfers no. 4 (van het Centraal Bureau voor de Statistiek).
Enige brochures (van W. v. d. M. te d. L.)
S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1901. Negen en veertigste Jaargang (Eerste Kwartaal.) No. 6

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 8 Februari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

ORANJE EN MECKLENBURG *VEREEND.*

In overeenstemming met de vermaning in Gods Woord, dat voorbiddingen en dankzeggingen gedaan worden voor Koningen en Overheid, spreekt ook ons blad zijne groote blijdschap uit met het Huwelijk van *H. M.* onze geliefde *Koningin* WILHELMINA en *Z. H. Hertog* HENDRIK *van Mecklenburg-Schwerin.*

Moge de God van Nederland en Oranje deze Echtvereeniging bekronen met zegeningen des hemels en der aarde. Hij zie in gunst neder op Hun jeugdig Vorstelijk Huis, opdat Zij tot in lengte van jaren elkander tot hulp en heil zijn.

Dat het Hoogstderzelver Vorstelijke Familiën, en vooral *H. M.* onze welbeminde *Koningin-Moeder* Emma, geschonken worde, dien welstand Harer Geliefden mede te beleven, tot in grijzen ouderdom.

En geve de Koning der Koningen, dat ons Nederlandsche Volk door deze Verbintenis des te meer een gelukkig en gerust leven kunne leiden, en de band tusschen Vorst en Volk daardoor nog hechter en duurzamer gesloten worde.

Dat ORANJE en MECKLENBURG groeie en bloeie tot Godes eer, 's Lands welvaren en der Kerke heil!

REDACTIE.

7 Febr. 1901.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleeraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat het, na onderzoek, tot Candidaat in de Theologie heeft bevorderd den Student

D. Pol, wiens adres is te *Kampen.*

Namens het College vn.,
P. Biesterveld.

Kampen, 5, 2, 1901.

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

HALFWEG, 28 Jan. 1901. In 't laatst der vorige week ontvingen wij het voor ons teleurstellend bericht van Ds. R. W de Jong, dat ZEerw geen vrijmoedigheid had kunnen vinden zijne gemeente te verlaten, en alzoo voor onze roeping moest bedanken Geve de Heere ons te zwijgen en te volgen.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

—

WORMERVEER, 2 Febr. 1901. Tot onze groote teleurstelling ontvingen wij heden bericht van den door ons beroepen Leeraar Ds A. Brummelkamp van Deventer, dat ZEerw., hoewel na veel strijd, toch voor onze roeping meende te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
J. Leguyt Jr., Scriba.

—

TIENHOVEN, 3 Febr 1901. Onze geachte Leeraar, Ds. Joh. S. Langen, heeft een roeping ontvangen van de gemeente te Leerdam. Wij hopen, dat zoo korte verbintenis aan onze gemeente ZEw. doe besluiten, bij ons te blijven arbeiden.

Namens den Kerkeraad,
K. Pieneman, Scriba.

—

O-PEKELA, 3 Febr. 1901. Heden werd met meerderheid van stemmen, bij de gemeente alhier tot Herder en Leeraar verkozen, de WelEw. heer Ds. N. van Goor te Boxum

Namens den Kerkeraad,
H. J. de Boer, Scriba.

—

BOXUM, 5 Febr. 1901. Bij vernieuwing ontving onze geliefde Leeraar Ds N. Y van Goor eene roeping, ditmaal van de Ger. kerk te Oude-Pekela. Kerkeraad en gemeente alhier hopen zeer, dat ZEerw ook nu vrijmoedigheid hebbe, om voor die roeping te bedanken, en dat zijn arbeid onder ons voorts rijk gezegend zij.

Namens den Kerkeraad,
B. v. d Berg, Scriba.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

Vergadering op Donderdag 14 *Febr.* 1901 te *Helder* aanvang 's morgens 9½ uur.
Agendum gewoon.

Namens de Classis voornoemd,
J. W. Wechgelaer, *Corr.*

—

Classis Enkhuizen.

De Class. Verg. zal gehouden worden D. V. *Dinsdag* 5 *Maart* in de Consistorie der Geref. kerk te *Enkhuizen.* Aanvang 11½ uur. Punten ter behandeling worden *vóór* 20 *dezer* ingewacht, bij den Correspondent

van Anken.

Urk, 5—2—1901.

—

Classis Assen.

Classicale Vergadering *den* 5*den Maart.* Punten voor het Agendum *vóór* 20 *Febr.* aan ondergeteekende.

H. Dijkstra, *Corr. Quaestor.*

Smilde, 5 Febr. 1901.

—

Classis Amsterdam.

De vergadering der Classis Amsterdam zal D. V. gehouden worden op *Woensdag* 13 *Maart.* Punten voor het Agendum worden ingewacht bij een der ondergeteekenden *voor* 23 *Februari a. s.*

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk te Amsterdam.
H. Groenendijk Azn.
Vondelstraat 27.
I. Eijnikel,
Jan Steenstraat 104.

Amsterdam 5 Februari 1901.

—

Classis Groningen.

De Classis Groningen overwegende op welke wijze het voorstel-Bavinck inzake „Eenheid van Opleiding" van de baan is geschoven;

overwegende, dat de Gen. Synode van Groningen den bestaanden toestand beëndigd heeft, en éénparig heeft besloten de Theol. School als de inrichting der kerken voor den dienst des Woords te handhaven en te bevestigen, (zie art. 52 *Acta* der *Gen. Synode* te Groningen;)

overwegende, dat er geen nieuw opgekomene redenen bestaan om op dat besluit terug te komen;

overwegende, dat eene poging tot nadere verbinding der beide inrichtingen in deze tijden onrust en verdeeldheid in de kerken zal veroorzaken;

ten zeerste betwijfelende of de Curatoren der Theol. School te Kampen zouden handelen in overeenstemming met hun opdracht en het besluit der Generale Synode van Groningen, indien zij in hunne qualiteit als Curatoren gevolg zouden geven aan het advies om pogingen tot samensmelting der Theol. School en Vrije Universiteit te doen;

spreekt als hare overtuiging uit, dat het niet raadzaam is, in te gaan op het advies om tot eene nieuwe proefneming tot vereeniging van Theol. School en Theol. Fac. der V. U. over te gaan.

Namens de Cl. Vergadering voornoemd,
J. H. van der Lichte, *Scriba.*

5 Febr. 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gift v/d Geref. k. te Bolsward *A*	f 5,—		
Van de Jongel.-ver te Uithuizen	- 5,—		
Van de Jonged.-ver. „Het Mosterdzaadje" te Almkerk	- 3,—		
Van A. G. (postm Rotterdam), speciaal voor Maastricht	- 50,—		
Van de „Zendingszaak" te Urk	- 10,—		
Van de Zondagschool te *Roermond*	- 4,—		
Jaarlijksche bijdrage van N. N. uit Zuid-Holland	- 10,—		
id. van Jhr. Mr. W. G. Q. v. U. te Roermond	- 25,—		

id. uit *Raamsdonk*: P. v. W. f 0,50, Wed. v. W. f 0,50, J. P. D f 1, H. d. J. f 1, P L. f 1, Mej. A. M. E. f 1, Wed. S. f 1, Wed. v. D. f 2,50. W. J. Z. f 1, Ds. J. C. C V f 1,50.

id. uit *Drimmelen*: N. H, H. f 1,50. P. W. v. d. S. f 0,50, J. v. S. f 0,50, C. L. S. f 0,50, J. G. V. f 0,50.

id. uit *Bergen op Zoom*: C. R. f , A. P. V. f 1, W. V. f 1, J. d D. f 1, N D. S. f 0,50, Dames V. f 1, Mej. J. G. S f 1, J d. N. S. f 1, Ds. v d K f 1, H. K. f 0,50

Zeer bemoedigend was ons de gift „speciaal voor Maastricht" als een antwoord op onze mededeeling, dat we het oog op die plaats hebben gericht. Wanneer nog meer zulke bijdragen voor dat doel inkomen, dan zal het voor deputaten gemakkelijk zijn, om een voorstel tot bearbeiding van Limburgs hoofdstad bij de Part. Synode in te dienen. God van den hemel doe het ons gelukken!

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 4 Febr 1901.

—

Voor de Theologische School.

Goes	f 42,57	Geesteren-Gelselaar	f 22,05
Nieuwdorp	- 20,05⁵	's-Gravenmoer	- 2,25⁵
Ierseke	- 7,25	Gees	- 5,50
Baarland	- 5,76⁵	Tiel	- 5,62⁵
Wolfertsdijk	- 7,97	Fijnaart	- 9,55
Kruiningen	- 7,15	Willemstad	- 6,81
Biezelinge	- 7,79	Raamsdonk	- 7,25
Heinkenszand	- 9,22	Klundert	- 23,96⁵
Borssele	- 2,96⁵	Dinteloord	- 16,33
's Gravenpolder	- 3,60	Moerdijk (½ coll.)	- 1,73
Reitsum 2de coll.	- 7,86⁵		

Voor de Uitbreiding.

Door Prof. Wielenga van R. te D „met dankerkentelijkheid voor de stemmen die voor de Theol School opgaan" f 25.—

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 2 Febr. 1901,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Door Ds. Kropveld te Rijswijk van X te Boskoop	f 15,—
Door Ds. Kropveld van J. J. v. Melle te Bergen op Zoom deel der Zuider Zendingsfeestcoll	- 5,—
Door Ds. J. J. Koopmans te Rockanje v. 't laten leven v/d Standaard	- 1,—
Van Mevr. Koopmans te Rockanje	- 2,50
Door Ds. S. Veltman te Nijawier van N. N. te Nijawier	- 1,—
Van de Zendingszaak te Urk p. postw.	- 5,—

Onder dringende en vriendelijke aanbeveling,

Rotterdam, 30. 1. 1901.

N. Koops,
Oost Vestplein **65.**

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Pieter Hoekstra, v/d Vereen. „de Zendingszaak" te Urk	f 100.—
Door Ds. Oegema te Wildervank, gecoll. ten huize van Ouderl. T. v. d Veen bij gel. zijner 40 jar. Echtvereeniging f 6,65, in het kerkz. f 2,50, f 2,50, f 2,50, f 2,50. te zamen	- 16,65
Door Ds. Postema, in 't kerkz. te Warffum	- 2,—
Door Ds. Sieders, v/d Jonged.-Ver. Ger. kerk *A* te Vlaardingen	- 5,—
Door Hoofdonderw. Scholtens v/d. Schoolkind. te N.-Pekela	- 1,61

Doesborgh, 2 Febr. 1901.

B. de Moen,
Quaestor.

—

Vereeniging „Dr. Scheurer's Hospitaal."

Ontvangen van de ver. Zending-zaak eiland Urk f 15,—

J. A. M. van Schelven,
Penningmeesteresse.

OUDERS OF GETUIGEN.

XVIII.

In de Handelingen der kerkelijke vergaderingen en in de werken der godgeleerde schrijvers is er telkens sprake van, dat de *ouders* hunne kinderen ten doop moeten houden, de doopsbelofte moeten afleggen enz.

Daaruit werd in het vorig artikel afgeleid, dat de Gereformeerden bij den Kinderdoop evengoed met de rechten en verplichtingen der moeder als met die van den vader rekenden.

Maar tevens werd opgemerkt, dat er niet met noodzakelijkheid uit volgde, dat de doop vroeger reeds in den regel of meermalen in bijzijn der moeder en na haar herstel plaats had.

Immers is het moeilijk te zeggen, op welken tijd gewoonlijk in de Gereformeerde kerken hier en elders de doop aan de kinderen der gemeente bediend werd. Er zou daarvoor een uitgebreid historisch onderzoek moeten worden ingesteld. Doopboeken, Kerkeraadsnotulen, Handelingen van Classicale vergaderingen enz. zouden daarvoor moeten opgeslagen worden.

En dan ware het nog niet zeker, of men, uit hetgeen men vond, een zuiver beeld van den feitelijken toestand verkreeg. Want de Synoden hier te lande gaven wel menigmaal den raad, om Doopboeken aan te leggen en daarin de namen op te teekenen van de gedoopte kinderen, de ouders en de getuigen. Maar op tal van plaatsen is die raad zeker niet opgevolgd. Op andere zijn zij misschien aanwezig geweest maar verloren gegaan en op nog andere is men er eerst zeer laat mede begonnen.

Het Doopboek van de Ned. Herv. gemeente te Kampen begint bijv. eerst met den Zesden Januari van het jaar 1793 en geeft dan in de eerste jaren nog niets voor de vraag, die ons bezig houdt, omdat het wel den datum van den doop, maar niet dien van de geboorte van het kind vermeldt.

Eene generale uitspraak, dat het doopen van de kinderen in tegenwoordigheid der moeders eerst na de Ned. Herv. Synode van 1817 een aanvang heeft genomen, heeft daarom weinig historische waarde.

Reeds ten tijde van de Synoden in de 16e en 17e eeuw waren de toestanden, gelijk wij gezien hebben, plaatselijk zeer verschillend. Terwijl eenerzijds velen den doop voor hun kind zoo spoedig mogelijk na de geboorte begeerden, wachtten anderen er dikwerf maanden en jaren mede. En ofschoon de kerken voor genen zelfs doopbeurten in de week openstelden en dezen niet nalieten te waarschuwen tegen uitstel van den doop, het is wel niet waarschijnlijk, dat er langzamerhand in alle kerken eene zekere eenstemmigheid in de practijk tot stand is gekomen.

Vermoedelijk is er in verschillende kerken en onder de leden derzelfde kerken eene uiteenloopende practijk blijven bestaan. Wie dicht bij eene kerk woonden, waren in gunstiger conditie dan wie er door een grooten afstand en een slechten weg van verwijderd waren. In vacante gemeenten moest men vanzelf wachten, totdat een dienaar van elders het Woord kwam bedienen. Wanneer de vader ongesteld of gestorven was, was òf een getuige òf de moeder zelve aangewezen, om het kind ten doop te houden. Allerlei omstandigheden brachten zeker wijziging aan in den tijd van den doop.

Toch is het een feit, dat in onderscheidene kerken tot op het begin der vorige eeuw toe de gewoonte bestond, om het kind in de eerstvolgende openbare samenkomst der geloovigen ten doop te houden. Het Doopboek van de gemeente te Kampen begint eerst van het jaar 1803 af geregeld, behalve den datum van den doop, ook dien van de geboorte van het kind op te geven. Van dien tijd af kan men dus zien, binnen welken tijd na de geboorte de doop in den regel bediend werd.

En dan blijkt, dat de kinderen der geloovigen over het algemeen en meestentijds gedoopt werden tusschen den eersten en den achtsten dag na hunne geboorte, in de eerstvolgende Woensdag- of Zondag-godsdienstoefening. Maar meermalen had de doopsbediening toch ook langeren tijd, twee, drie, vier weken, soms zelfs twee, drie maanden enz. na de geboorte plaats, zonder dat de reden van dit uitstel opgegeven wordt.

En zoo was de gewoonte ongetwijfeld ook nog in vele andere kerken in het begin der vorige eeuw. Dit wordt bewezen door de Handelingen van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde kerk in het Koninkrijk der Nederlanden in den jare 1817. Deze Synode trachtte verschillende verbeteringen aan te brengen in den openbaren godsdienst in 't gemeen en in de bediening van doop en avondmaal in 't bijzonder.

Wat de laatste betreft, daar de doopsbediening, gelijk zij toenmaals plaats had, weinig indruk maakte, stelde zij in eene circulaire van den 11en Juli aan de gemeenten voor, om die bediening niet te dikwijls te herhalen, de gelegenheden ervoor te

verminderen, en ze in de weekbeurten geheel af te schaffen.

En daarbij voegde zij nog de volgende, zeer eigenaardige opmerking: „Voorts zou het ongetwijfeld den indruk des doops vergrooten, wanneer niet alleen de vader maar ook de moeder met het kind ten doop kwam en daartoe hare herstelling gerustelijk afwachtte."

Deze moederlijke raadgeving en gemoedelijke overweging blijve geheel voor rekening van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde kerk. Maar zij heeft er zeker wel toe bijgedragen, om langzamerhand den doop uit te stellen en te doen plaats hebben in de tegenwoordigheid der moeder.

Zij heeft ertoe bijgedragen maar is er toch niet de oorzaak en in elk geval niet de eenige oorzaak van.

Want ten eerste werd de doop reeds vóór het jaar 1817 in vele gevallen verscheidene weken en soms maanden na de geboorte bediend. Ten tweede zou zulk eene raadgeving van de Ned. Herv. Synode op zich zelve volstrekt niet in staat geweest zijn, om een oud gebruik plotseling af te schaffen, wanneer het niet al lang tevoren van zijne beteekenis was beroofd. En eindelijk gaf niet de wensch, om de plechtigheid des doops door de tegenwoordigheid der moeder te verhoogen, bij het uitstellen van den doop den doorslag, maar wel de bepaling, dat men de gelegenheden tot doopen verminderen moest.

Langzamerhand werd die bepaling in de gemeenten toegepast. Eerst werd de doopbeurt in de week afgeschaft, vervolgens werd er slechts eens in de twee weken, en daarna slechts eenmaal in de maand gelegenheid tot doopen gegeven.

En daarvan was nu het gevolg, dat de moeder erbij tegenwoordig kon wezen en er allengs ook geregeld bij tegenwoordig was.

Echt Synodaal was de overweging, dat het bijzijn der moeder de plechtigheid van den doop verhoogen en den indruk ervan vergrooten zou.

Maar dat was toch de hoofdzaak niet. Deze lag in de *beperking der doopsgelegenheden*.

Indien deze goed te keuren ware, dan zou er (afgedacht natuurlijk van die verhooging der plechtigheid, welke voor rekening der Synode blijft) niets tegen maar alles voor te zeggen zijn, dat de moeder mede het kind ten doop bracht. Want zij heeft er evengoed als de vader het recht en den plicht toe. Als zij daaraan niet voldoen kan, heeft dat zijne oorzaak in eene toevallige omstandigheid, evenals de vader soms ook door ziekte of dood zijn recht en plicht niet uitoefenen kan.

In de circulaire der Herv. Synode hangt dus het uitstel van den doop en de wensch, dat de moeder erbij tegenwoordig zij, ten nauwste met het verminderen van het aantal doopbeurten saam.

En evenzoo eischt het gebruik van den spoedigen doop in de vroegere Gereformeerde kerken, dat er gelegenheid zij voor de ouders, om den doop voor hun kind te ontvangen, bij iedere samenkomst der geloovigen, indien er althans een dienaar des Woords aanwezig is.

Want het heeft geen zin, om eenerzijds tot de ouders te zeggen, dat zij hun kind ten doop moeten houden, zoo spoedig als het kan, en anderzijds het aantal doopbeurten te beperken en daarin uit te spreken, dat, ofschoon de ouders den doop voor hun kind zoo spoedig mogelijk begeeren, de kerk niet genegen is, om aan dien wensch te voldoen.

Dat ware eene minachting van het sacrament, die niet bij de ouders maar nog veel minder bij de ambtsdragers, bij den kerkeraad, te pas komt.

Indien dus de eerste zinsnede van art. 56 der Dordsche Kerkorde het wederinvoeren van de doopspractijk der vaderen eischt, dan mag door den kerkeraad het aantal gelegenheden voor het ontvangen van den doop niet tot één maal in de veertien dagen of in de vier weken beperkt worden. Zoo dikwijls er bediening des Woords is, moet er dan ook gelegenheid gegeven worden tot het ontvangen van den doop.

BAVINCK.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Ik houd veel van sneeuw. Waarschijnlijk is dit ook al een singulariteit van mij.

Vele menschen toch houden niet van sneeuw, en de paarden zullen er, dunkt mij, ook niet op gesteld zijn. Wat een weêrtje! hooren we telkens uitroepen, als het sneeuwt.

Medelijden gevoel ik dan met de arme dieren, die wreedaardig afgebeuld worden, en met de vogeltjes, die zoo moeilijk aan het noodige voedsel kunnen komen. Medelijden bovenal met de arme menschen, die achter handkarren moeten duwen, hijgend, dampend, zuchtend door de sneeuw zich een weg banend. Medelijden ook met zoovelen, die geen heele schoenen hebben of kunnen bekomen, en ook met zulken, die te eigenzinnig zijn om overschoenen zich aan te schaffen.

Ook stem ik toe, dat het sneeuwballen gooien zijn onaangename zijde heeft, vooral als men met een hooge zijden hoed, zulk een prachtig mikpunt voor de zonen van het vrije volk, door de sneeuw loopt. Maar ik heb ook ondervonden, dat er nog altijd goedhartige Hollandsche jongens zijn, die hunne kameraden toeroepen: Nee jongens! geen ouwe menschen gooien!

En de jonge menschen, vooral die van de zwakkere helft, nemen het doorgaans niet kwalijk, en gichelen nog op den koop toe, als er maar niet van die gemeene harde onder loopen, die zeer doen. Dat is valsch. Zij, die daarin vermaak hebben, zullen later, als ze mannen zijn, datzelfde karakter toonen en, in welken stand ook geplaatst, met nog iets anders dan losse sneeuw hun medemenschen in het gelaat, of van achteren, zoeken te treffen en — te wonden.

Zoo als ik zeide: ik houd van de sneeuw. Een winter zonder sneeuw is voor mij een teleurstelling.

Ik vind de sneeuw zoo majestueus.

Nooit heb ik bergen gezien, wier kruin altijd met sneeuw bedekt is; nooit anders dan in de verbeelding, of op eene prent. Maar reeds *dat* zien is indrukwekkend!

Ook de sneeuw komt van God.

Hoe aangrijpend schoon is de uitspraak: *want Hij zegt tot de sneeuw: wees op de aarde*, Job 37 : 6. Al die ontelbare vlokjes, met die schoone, wisselende vormen, welk een prediking zijn ze van de grootheid des Heeren! En welk een diepe gedachte spreekt Job uit, als hij de trouwloosheid der menschen vergelijkt bij *eene beek, die met sneeuw-ijs bedekt is*, zoo onvast, zoo bedriegelijk, zoo beschamend voor wie op hunne woorden vertrouwt, Job 6 : 16—21. En wel kan het tot verootmoediging strekken van alle zeergeleerden en hooggeleerden, die alle geheimenissen niet alleen van het geopenbaarde woord, maar ook van het verborgen denken en willen Gods, of alle wet van het zijn en alle gang van het worden, stelselmatig, logisch, uit elkaâr en in elkaâr kunnen zetten; als zij antwoord moeten geven op de vraag: *Zijt gij gekomen tot de schatkameren der sneeuw, en hebt gij de schatkameren des hagels gezien, dien Ik ophoude tot den tijd der benauwdheid, tot den dag des strijds en des oorlogs*? Job 38 : 22, 23.

O, God doet met die lichte, witte vlokjes soms meer dan de menschen met dum-dum-kogels en lyddiet-bommen! En als Hij die hagelkorreltjes den vijand in 't gezicht blaast, verblindt Hij hem en maakt hem machteloos. Als het Hem behaagt, laat Hij geheele legers insneeuwen, en doet ze sterven van honger en koude.

Ik voel mij zoo klein, als het sneeuwt, en die witte, zachte vlokjes, in ontelbare menigte, op mij nedervallen. Dan denk ik ook aan het leven, dat onder die sneeuw bedekt is, en geen geschapen oog kan zien. Dan denk ik aan onze theologische geschillen over het ontstaan en bestaan van het leven, van de wedergeboorte, en zou ik vrijmoedigheid hebben aan onze dogmatici te vragen: *Zijt gij gekomen tot de schatkameren van de sneeuw?*

Gij herinnert u, uit uw studententijd, die vuile, drassige brij op de straten eener groote stad, die voor eenige uren nog, in heerlijke witheid, uit de wolken nederdaalde. Aandoenlijk beeld van het ontaarde, verhevene en reine, dat afzichtelijker wordt naarmate het eens schoon en rein was, welsprekend bewijs voor de waarheid der stelling, dat het slechtste niets anders is dan het onteerde beste.

Was de duivel niet oorspronkelijk een reine engel voor Gods aangezicht? En de mensch, nu een slaaf der zonde en een kind des toorns, was hij niet een beelddrager Gods? Als ik die vuil geworden sneeuw zie, zie ik mijzelven, zooals ik van nature ben, zooals ik ontvangen en geboren ben; dan denk ik aan de vuile bron van al mijn wanbedrijven, die ik omdraag in mijn aanzijn, en dan komt de bede ook op in mijn binnenste: *Ontzondig mij, wasch mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw!* Hoe zacht troostend klinkt dan in zulke oogenblikken het Woord des Heeren: *Al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen worden als sneeuw*, Ps. 51 : 9, Jes. 1 : 18.

En als dan al die ellende van het tegenwoordige leven zich voor mijn geest stelt, al dat gebrek lijden, onder armoede en koude, al dat lijden dat geleden wordt, niet het minst door en onder de fatsoenlijke armoede, dan zie ik ook in de sneeuw een gave Gods om het teedere leven tegen den invloed der koude te beschouwen, daar *Hij de sneeuw geeft als wol*, Ps. 147 : 16.

Zelfs als het drukkend gevoel van het gewicht der theologische en liturgische kwesties, die thans in bespreking zijn, over mij komt, dan denk ik aan de kloeke huisvrouw, wier beeld geteekend is door Koning *Lemuël*, Spr. 31, en aan hetgeen daar gezegd wordt vs. 21 van de solliditeit van haar huis. „*Zij vreest voor haar huis niet vanwege de sneeuw, want haar gansche huis is met dubbele kleeden gekleed.*" En als een eenvoudige ziel mij dan vraagt, of die *Maccovius* een *B*-dominee is, en of de Vrije Universiteit nu afgesneden zal worden, en of *Ds. van Lingen* niet eigenlijk verstandig en vroom gehandeld heeft, door niet met de vereeniging mede te gaan, en of de boel nu niet weldra weêr uiteenspatten zal, dan kan ik haar gerust stellen met de mededeeling, dat *Maccovius* een professor was, en nu al meer dan twee honderd jaar dood is; dat niet *Maccovius* maar *Voetius* de groote leeraar der Gereformeerden is, en dat *Brakel* ook een Voetiaan was. Verder, dat we zonder philosophie niet leven kunnen; dat *Bavinck* en *Kuyper* ook philosofen zijn, zoo goed als *Maccovius*, ieder op zijn manier natuurlijk; en dat er nooit twee philosofen bestaan hebben, die het altijd en in alles met elkander eens waren. Wij, dominees, zeg ik dan, moeten van die mannen leeren, gelijk de geneesheeren, artsen en doctoren van hun professoren; en als de menschen zich verwonderen over onze wijsheid, en niet kunnen begrijpen hoe wij er aan komen, dit daaraan te wijten is, dat zij niet weten, welke vaatjes wij in huis hebben, waaruit we tappen; en dat vooral de jongeren onder ons het levende woord, in de collegekamers gehoord, en het „zwart op wit" meê naar huis gedragen hebben; ja dat eigenlijk elk geloovige, die *vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, die hem geschapen heeft*, een philosoof wordt, als hij nadenkt over zijn eigen, geestelijk leven.

Zoo is het in de kerk des Heeren gegaan gedurende alle eeuwen, en zoo zal het blijven tot den jongsten dag, als Hij komt, *Wiens kleed wit is als sneeuw*, Openb. 1 : 14. De sneeuw smelt weg, maar het huis, waarop zij nederviel, blijft. De kerke Gods is gelijk aan het huis van de kloeke huisvrouw, dat met kleeden is bedekt, zoodat zij niet vreest voor haar huis vanwege de sneeuw. Over alles, wat heerlijk is, zal eene beschutting wezen. Daar moeten we niet aan twijfelen, ook niet in de tegenwoordige omstandigheden.

Nu zult ge zeggen: dat is toch erg onprincipieel. Maar, mijn broeder, gij weet toch ook wel, dat, wie als een uil geboren is, nooit een valk wordt? Ik heb, geheel mijn ambtelijk leven door, gepoogd conciliant te zijn, en ben met de kous op 't hoofd thuis gekomen. Men heeft mij een Trait-d'Union genoemd. Dat dit een aangename ervaring is, beweer ik niet; maar het is toch beter dan iets tegen zijn geweten te doen. En daarom zeg ik, met groote vrijmoedigheid, aan de wankelende zielen: Zijt sterk en hebt goeden moed! Houdt u buiten de disputen der geleerden, maar houdt u aan het Woord, en aan de Sacramenten, en aan de kerk, en aan de practijk der godzaligheid, die van binnen uit naar buiten gaat; en gelooft de waarachtigheid van het Woord des Heeren, Jes, 55 : 10, 11: *Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde, en maakt, dat zij voortbrenge en uitspruite, en zaad geve den zaaier en brood den eter; alzoo zal mijn woord, dat uit mijnen mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeeren; maar het zal doen hetgene, dat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgene, waartoe Ik het zend.*

Daarom, mijn broeder, houd ik van de sneeuw.

Van harte,

T.t.

W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

In de pers nemen de berichten over de begrafenisplechtigheden — liever zouden wij haast zeggen: feestelijkheden — van de ex-Koningin van *Engeland*, Victoria, een groote plaats in. Vooral het militair vertoon was zeer overdreven. Beoogde men door dit praal vertoon de nationale hartstochten weer te ontvlammen — dan is dit doel bij een groot deel des volks verkregen. Doch als het bedoelde om aan de wereld te toonen, welk een krachtig leger Engeland bezit, is het doel zeker niet bereikt; zelfs de artillerie-paarden weigerden op een gegeven oogenblik den affuit-wagen met lijkkist voort te trekken. Zij waren verstijfd heet het, en sprongen toch, maar in verkeerde richting. En de soldaten? Mooie uniformen wel, maar *gespierde, krachtige mannen*, — niet. „Jongens waren het voor een deel, met wier bleeke gezichten onder de zware berenmutsen militairen medelijden kregen."

Als deze statie opgeruimd is — komt de *Kaapsche* deputatie in Engeland. Zij wil bewijzen (een onbegonnen werk!), dat „de militaire overheersching van Vrijstaat en Transvaal onmogelijk is, daar het Hollandsch element thans in heel Zuid-Afrika ten gunste der Boeren over een onuitroeibare meerderheid beschikt. Behoudt Engeland in Zuid-Afrika het huidige vrijheidsregiem (het politieke stemrecht), dan zullen de Hollanders, meester van den toestand, daar ze de meerderheid uitmaken, door de kracht der stemming aan de Boeren hun onafhankelijkheid teruggeven.

Trekt Engeland het vrij en grondwettelijk gouvernement der Kaapkolonie in, dan zal het niet alleen de Hollanders als tegenstanders hebben, maar ook vele Engelschen, die zich van hun vrijheden niet willen laten berooven.

In Transvaal zelf zal elk bestuur onmogelijk zijn. De Engelsche Regeering zal er niet slechts de Boeren, maar de Engelsche inwoners van Transvaal tegen zich hebben, daar men, om de oorlogskosten eener langdurige militaire bezetting te betalen, ze zal moeten treffen met belastingen, tweemaal zwaarder dan die, welke ze reeds zoo zwaar verklaarden onder het bestuur van President Kruger. Ook de zwarten zullen zich verzetten tegen het geringe loon, dat Rhodes c. s. hun willen geven.

Verder zal de deputatie aantoonen, dat men zal moeten handelen als vroeger Gladstone deed, n. l. de onafhankelijkheid herstellen. Engeland kan verder b. v. een oorlogsschatting van 3 à 4 millioen opleggen en het bezit van artillerie verbieden.

Hoort Engeland niet naar den raad, dan verliest Engeland Zuid-Afrika."

Men zou haast wenschen en bidden, dat het zoo zijn mocht, want Engeland's ongerechtigheid vooral schreit ten hemel! In *Zuid-Afrika* zoekt dan ook de geweldige Kitchener zijn ruwe handen nog eenmaal uit te strekken, om allereerst in *Transvaal* de laatste krachten van het verzet te smoren — nu de Burgers niet willen hooren naar zijn zoet gefluit, al werd het ook door den voormaligen President Pretorius, den ouden zwakkeling, thans overgebracht. Maar Botha en de zijnen blijven doof aan dat oor. Welnu, dan zal Kitchener ze verpletten. Van de onderstelling uitgaande, dat Botha al zijne commando's Zuidelijk van de lijn Pretoria–Lorenzo–Marques heeft gebracht, mede omdat hij 't in de hoogvelden, Noordelijk daarvan, niet zou kunnen uithouden in den nazomer — heeft hij al zijne eenigszins beschikbare troepen bijeengeraapt aan dien spoorweg en dien van Pretoria naar de Vaal, om van daaruit langs acht lijnen zijne troepen op één punt tusschen eerstgenoemde spoorlijn en de Vaal uit te doen komen en zoo op groote schaal Botha en zijne commando's bij Bethel of Ermelo samen te dringen, van Natal af te snijden, te omsingelen .... Doch zoo verre zijn wij nog niet. Intusschen is de ruiter-Generaal French reeds met de schoonmaak begonnen. Jammer maar, dat de Burgers achter zijn rug bij Modderfontein, Zuid van Krugersdorp–Johannesburg, het garnizoen geheel overrompelden en alles medenamen. Doch French vond reeds op zijn tocht Oostwaarts een achter gelaten kanon vroeger op de Engelschen veroverd. Wat een vondst! Maar hij laat zich niet ophouden.

De Engelsche troepen, hebben ook in opdracht alle beschikbare levensmiddelen te rooven. We zullen wel niet veel hooren van den Hunnen-tocht, die in het door de Engelschen nog maar gedeeltelijk betreden gebied ondernomen wordt. De hoeven zullen weer branden, de vrouwen en kinderen jammeren, weerlooze gevangenen afgemaakt worden. Genade kende Kitchener nooit!

French maakte bovendien stukken van nog een kanon buit in deze streek. Het kon echter wel eens blijken, dat de eerste vijftienponder ook niet gaaf was. Maar wat te zeggen van het bericht, dat 2000 Boeren onder Blake naar Lorenzo Marques oprukken, om hunne broeders daar te bevrijden? ... De Portugeezen schreeuwen om Engelsche hulp 't Zou waarlijk een stoute zet zijn! Omtrent het vroeger gemelde gevecht bij de Doornrivier wordt nog bericht, dat de Boeren terugtrokken met achterlating van 1 doode en 2 gewonden, benevens paarden, wagens en munitie.

Van de Kaapkolonie wordt weinig vernomen. De Kaapsche Regeering vaardigde een rapport uit, waarin er op gewezen wordt dat Boeren-comando's uit den Vrijstaat naderen en waarin de loyalen worden aangespoord trouw te blijven. Philip Botha zou met 2000 Boeren en geschut reeds in de Kolonie gevallen zijn.

De Boeren-colonne in Clan-William heeft het goed. Zij maakte 2000 paarden buit, doch nu zou Kolonel Bethune, die in de Roggeveldbergen zit, zou hen beletten verder Zuidwaarts te komen.

Kruitzinger heeft, nadat hij Willowmore nam en weer verliet, telkens kleine gevechten geleverd, die niet bepaald gunstig voor hem schijnen afgeloopen te zijn. 25 en 26 Jan. vocht hij en hij moest wagens en paarden achterlaten. Vergeefs pogende Noordwaarts terug te trekken, rukte hij Oostwaarts naar Humansdorp en West Uniondale.

Het commando in het midden der Kolonie heet volgens de nieuwste berichten door Haig in de richting van Steytlerville terruggedreven. Haig verloor bij die gevechten 16 dooden, naar men bericht.

Het is nog niet zeker of de Wet zich werkelijk in de Kolonie bevindt. De telegrammen van eergisteren bewezen gelijk anderen, dat hij zich in ieder geval in de richting van de Oranjerivier beweegt; de Engelschen onder Knox en Hamilton op zijde werpend. Het is echter niet onmogelijk, dat de Wet, berichten krijgend van de groote operatie in Oost-Transvaal, weer omkeert naar het Noorden om de Engelschen in hun rug te bestoken.

Volgens de laatste berichten, maar particuliere, zouden Burgers bij Koffijfontein in den *Vrijstaat* een gevoelig verlies van 18 dooden verloren hebben. Of is 't maar een kaffer bericht?

Zeker is, dat wij beslissende dagen tegemoet gaan. Moge God de lijdenden en strijdenden krachtig steunen en bijstaan.

De oude Keizer van *Oostenrijk* heeft eergisteren den Rijksraad met een lange troonrede geopend. Wij vreezen dat de lengte der rede in groote wanverhouding zal staan tot de lengte van des Rijksraads politiek leven en vruchtbaarheid.

Nieuws bevat de troonrede niet. De Keizer herinnert aan Koning Humbert's dood en aan zijn bezoek bij keizer Wilhelm.

De betrekkingen met de Mogendheden zijn goed. Oostenrijk's positie als wereldrijk dwong het aan de Chineesche expeditie deel te nemen, voor zoover zijn belang dat meebracht. De Keizer zeide, dat de Mogendheden de handhaving van China's eenheid beoogden en dat gevaar voor den Europeeschen vrede van dien kant niet dreigde.

Over den Binnenlandschen toestand sprekende, zeide de Keizer, dat de macht der Ministers beperkt en het Kamer-reglement gewijzigd moest worden. Verder worden een aantal wetsontwerpen aangekondigd. O. a. herziening van de invoertarieven en nieuwe reglementeering der valuta. De Keizer oordeelde eindelijk, dat de nationale twisten, die de werkkracht van het Huis zoo verlamden, langs wettelijken weg moeten verdwijnen.

De rede werd met levendig applaus begroet.

Zonderling dat geen woord aan den dood van Victoria gewijd werd; na hetgeen gebeurd is durfde de Keizer niet. Arme man!

De Fransche Regeering heeft een tegenslag gehad.

Zooals men weet werd art. 1 der Vereenigingenwet aangenomen. Gisteren evenwel stelde de socialist Groussier nog een aanvulling op het eerste artikel voor, luidende: „Vereenigingen van personen mogen vrij tot stand komen, zonder daartoe verlof gevraagd of kennis gegeven te hebben, doch zij ontvangen pas rechtsgeldigheid zoodra zij zich aan de bepalingen van art. 4 onderwerpen (art. 4 gelast: publicatie van het vereenigingsverdrag door de oprichters en kennisgeving bij de prefectuur)."

Trouilot bestreed de uitbreiding, Ribot verdedigt haar. De socialist Fornière stelde een amendement op de uitbreiding voor door te bepalen, dat godsdienstige vereenigingen van Groussier's bepaling uitgesloten zijn.

Waldeck Rousseau en de Commissie bestreden de uitbreiding, doch de Ministers stelden niet de kwestie van vertrouwen.

Het voorstel Groussier-Fournière daarop in stemming gebracht, komt er door met 292 tegen 237 stemmen. Vóór stemden centrum, rechterzijde der republiekeinen en de socialisten.

Zooals men ziet, is het anti-klerikale karakter der wet in het minst niet veranderd. Het centrum kon er niets bij winnen. Het speelde de socialisten in de kaart en heeft hun grooter vrijheid bezorgd. De haat tegen het ministerie-Waldeck verleidde het tot een politie dwaasheid. De oogen der Regeeringsvrienden zullen nu door deze stemming nog wel wat meer opengaan voor het groot gevaar, dat de Reering voortdurend bedreigt.

NOORDTZIJ.

EEN DROEVE KLACHT.

Een zeer droeve klacht mogen we wel zeggen. De klacht gaat uit van de Deputaten der Generale kas voor Emeriti-predikanten, predikants-weduwen en weezen. Die klacht wordt ook vernomen uit den mond van Deputaten van meer dan een Provincie dierzelfde kas.

En dientengevolge klimt er een bange klacht op uit hart en huis van verschillende Emeriti-eeraren, weduwen en weezen. Aan dezen wordt niet verstrekt, wat hun is toegezegd en waarop ze dus in den gewonen weg rekenden en mochten rekenen. Welk een zorg en ellende hiervan het gevolg is, behoeft niet te worden gezegd. Mogen toch de Provincien, die weigeren aan hare verplichting in dezen te voldoen, dat wel bedenken. Het geklag der aldus in kommer en zorg verkeerenden klimt op in de ooren van den Heere Zebaoth.

De Deputaten doen slechts, wat de jongste Generale Synode hun heeft opgedragen. Toch blijft meer dan één Prov. *weigerachtig*, geheel of ook ten deele, met de verklaring: *wij zorgen voor onze eigene weduwen en weezen en laat de anderen ook voor zichzelven zorgen.*

Dat gaat toch waarlijk niet. Ons kerkverband werkt door de goede hand Gods over ons, *nationaal* en niet maar *provinciaal*, gelijk tijdens de oude Republiek.

Heeft men bezwaren tegen den gang der zaken in het algemeen of tegen deze of gene regeling in het bijzonder, men brenge dit ter plaatse waar ze behooren.

Doch in afwachting daarvan hebben we ons al te saâm te houden aan *de wettige genomen besluiten* onzer kerkelijke vergaderingen en die uit te voeren naar roeping en vermogen.

In allen gevalle, niet waar? mogen ouden van dagen, weezen en weduwen daaronder niet zuchten. Broeders, treedt in dezen toe

ter hulpe, opdat de weigerachtige kerken nog mogen doen, wat van haar wordt verwacht.

D. K. Wielenga.

„AFSNIJDING."

Men neemt het mij kwalijk, dat ik zoo maar *„rauwelings"* en *„haastig zonder waarschuwing"* de Theol. Faculteit wil *„afsnijden"* van de kerken.

Men schijnt dus in sommige kringen wel wonderlijke denkbeelden te hebben over de verhouding van „de Theol. Faculteit" of ook zelfs van „de Vrije Universiteit" tot de Gereformeerde kerken. Anders begrijp ik tenminste niet de ernstige vermaningen en waarschuwingen, die men tot mij richt zelfs in naamlooze brieven over dit mijn stout bedrijf, dat ik tegenover den raad van Dr. Kuyper mij gedrongen gevoelde een anderen raad te geven.

Ik wil „afsnijden" zegt men. Afsnijden nu in den gewonen zin des woords veronderstelt een organische eenheid of een organisch verband. Van zulk een verband tusschen de kerken en de Vrije Universiteit is er uiteraard geen sprake. 't Is slechts *een contractueel verband*, dat dus bij onderlinge overeenkomst is aangelegd en door *opzegging* van één der partijen weer verbroken kan worden, zonder dat dit óf het wezen der kerken óf het wezen der Vrije Universiteit ook maar in het minste schaadt.

Dit kan te gemakkelijker, zonder dat men er elkander uit een formeel oogpunt een verwijt van kan maken, omdat het thans bestaande verband, volgens het besluit in 1892 ter dier zake door de vereenigde kerken genomen, slechts *voorloopig* is. Dat het niet naar eisch is geregeld, wordt door niemand ontkend en is op de Gen. Synode van 1893, 1896 en 1899 luide uitgesproken. Toch blijft dat zoo maar hangen, zoodat die *voorloopige* toestand nu al bijna tien jaren duurt. Komt dat met de positie en waardigheid der kerken overeen tegenover een particuliere Vereeniging, hoe uitnemend overigens ook?

Om tot een voor de kerken gezonden toestand te komen behoeft men het mes der „afsnijding" niet eens te gebruiken. De kerken hebben naar den drang der omstandigheid dat voorloopige verband eenvoudig los te laten en kerken en Vereeniging kunnen zich vrij en frank bewegen, een ieder souverein op haar eigen gebied.

Dr. Kuyper heeft in zijn „Band aan het Woord" pag. 50 met nadruk verklaard: „Een Universiteit is geen Opleidingsschool." Zoo is dan ook mijn raad, wat hare verhouding tot de Geref. kerken betreft, haar naar haar waar karakter in hare eigene, ware bestemming te doen uitkomen, waardoor ze *ophoudt*. Opleidingsschool voor de Geref. kerken te zijn. En dat neemt men mij kwalijk. Het is zoo Dr. K. laat er opvolgen:

„Zij heeft, om het eens zeer plat" (maar dan zeker toch zeer juist) „uit te drukken, „ook wel een winkel, maar hoofdzaak is „voor de Universiteit de fabriek, wel te „verstaan, de fabriek der wetenschap." Naar de algemeene opvatting van deze beeldspraak moeten dus de kerken in dit geval dienen als winkel of als slijterij om de producten van de fabriek aan den man te brengen. Doch misschien vat men dit beeld verkeerd op. Men wijze ons dan terecht. Want zoo op den klank af vind ik het wel wat vernederend voor de kerken, en dat kan toch m. i. de bedoeling van Dr. Kuyper niet zijn.

De Universiteit is geen Opleidingsschool volgens de verklaring van Dr. K. en toch wil men haar er voor laten *dienen*. Of dat onder bepaalde voorwaarden of regelingen niet kan? Maar dan toch alleen naar een *vast verband*, overeenkomstig *den aard van elks levenstaak en bestemming*.

En daaraan juist hapert het hier. De Vereeniging zelve schijnt er niet aan te denken daarin verandering te brengen. Het gaat haar dan ook goed in dezen en het voordeel der ongeordende verhouding is aan hare zijde.

Men beschuldige mij dan ook niet, dat mijn raad zoo onverwachts, zoo rauwelings als uit de lucht komt vallen. Ware Dr. K. niet met zijn raad gekomen, ik zou van deze zaak gezwegen hebben, in afwachting van wat de Deputaten voor de herziening van dit verband ter e. v. Synode zouden brengen.

Maar nu Dr. Kuyper *de verhouding* van de Theol. School der kerken en de Theol. Faculteit weer ter sprake wil brengen, alsof die ter jongste Synode te Groningen niet voor goed beslist ware, nu moest ik, om verwarring te voorkomen en den vrede der kerken te bevestigen, wel herinneren, dat *de positie der Theol. School voor goed geregeld is* en dat het alleen nog gaat over de verhouding van de Theol. Faculteit tot de kerken. *Die verhouding* is in geschil; met dat „voorloopig" verband is het niet in orde. Daarover gaat het en daarover alleen.

De Synode van 1899 heeft uitdrukkelijk verklaard, dat ze met haar besluit bedoelde, een einde te maken aan de onvastheid van de Theol. School en haar bestaan bij den voortduur te verzekeren.

Ik kan het niet anders bezien of tegen dat besluit en bedoelen der Synode ging de raad van Dr. K. regelrecht in. Bedoeld of niet bedoeld door den geachten raadgever, hij zal, dunkt me, niet kunnen ontkennen, dat zijn raad als vanzelve de positie van de Theol. School bij vernieuwing onzeker maakte in veler bewustzijn. Onder die onvastheid en onzekerheid heeft zij reeds lang geleden. Of lag het niet jaren lang in veler bewustzijn, die Theol. School is toch ten doode opgeschreven? Het kan nog drie, misschien nog zes, hoogste nog negen jaren duren, en dan gaat alles naar de Vrije Universiteit. Zoo dacht men en sprak men, en het ligt in den aard der zaak, voor wat men ten doode opgeschreven acht of ook wenscht, doet men geen moeite meer, daarvoor geen gave, geen gebed, geen opoffering meer. Aan die *onvastheid* en *onzekerheid* is door het *eenparig besluit* der Synode te Groningen een einde gekomen.

En nu men al aanstonds bij name in de *Friesche en* in *Geldersche Kerkbode* terstond na de Synode tegen dat besluit is gaan reageeren en de raad van Dr. K. op zijn zachtst genomen ook dien kant uit scheen te gaan, nu kon een raad als de mijne niet achterblijven en is die niet zoo maar onverwacht uit de lucht komen vallen, maar beweegt zich volkomen op den lijn-Groningen. Van de *vastheid* en *zekerheid* der Theol. School blijve men in zulk een weg verder af.

Zelfs bewoog ik mij met dien raad volkomen in den lijn der gedachten van Dr. Kuyper zelven. Naar aanleiding van een bijkomstige kwestie over de wederzijdsche erkenning van examens schreef deze broeder in *„de Heraut"* van 4 Nov. j. l. (Artikel-Concurrentie). „En hoever nu ook de onder-„linge welwillendheid gaat, ook te Kampen „zal niemand den eisch stellen, dat de Vrije „Universiteit zichzelf het levensbloed ga „aftappen."

Daartegen nu is niets te zeggen, maar dan geldt datzelfde ook voor de kerken in hare verhouding tot de Vereen. voor H. O. op Geref. grondslag. Hoever ook de welwillendheid gaat, te Amsterdam zal niemand den eisch stellen, dat de kerken haar eigen School laten sterven of zullen opruimen terwille van de School eener andere Corporatie. Dat dunkt me, kan dan ook niemand willen of wenschen,

Voor de rust en den vrede en den bloei der kerken reageere men toch niet verder tegen Groningens besluit.

D. K. Wielenga.

Kampen, 2 Febr. 1901.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door J. Sterk, huisvader v/h. Militairen Tehuis, te Deventer: voor de ontvangene Kalenders . . . . f 1,10

Van Mej. P. van Leeuwen, te Alphen a d. Rhijn . . . . . f 1,00

Van de Chr. Jongel.-v. te Nijverdal onder het motto: Psalm 100: 2a . f 2,50

Is 't niet opmerkelijk? Sommige Militairen Tehuizen en Vereenigingen als ook onderscheidene Broeders en Zusters, vergeten nooit nu en dan iets voor leger en vloot af te zonderen, terwijl anderen er nimmer aan schijnen te denken. Den eersten betuigen we onzen hartelijken dank; en den anderen verzoeken we vriendelijk het gegeven voorbeeld te volgen.

Onze soldaten moeten toch ook op den eenigen naam ter zaligheid worden gewezen, laat het ons derhalve een voorrecht zijn, om tot dit heerlijke doel te mogen medewerken

E. Kropveld.

Rijswijk, 1 Febr. 1901.

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen voor armenbedeeling: Van P. Span te Scharnegoutum 1 pakket gedragen kleederen; 1 dito denkelijk uit Winschoten; een dito van Wijbinga te Wirdum; van br. N. de Ronden Penn. der Ver. „de Zaaijer te Weesp f 10; door Ds. J. van Haringen te Katendrecht: verz. door Johan en Hendrik f 1,05, en van een zuster der gem. f 2,50, samen f 3,55; van de Geref. Vr. ver. „Dient elkander door de liefde" te Uitwellingerga 1 p. gedr. kleederen 1 jas, 1 mantel, 1 borstrok, 1 hemd, 2 paar sokken, nieuwe kleederen, 1 paar kousen, 4 hemden, 3 bonte boezelaars, 2 lakens, 2 sloopen, 1 boezeroen.

Bijzonder dank geliefde gevers! Het gaat zoo goed, Als er maar gereld iets in komt, dan kunnen de broeders Bijb.-Colp., eenigermate in de grootste behoeften voorzien, en hun wordt er een deur door geopend, voor het Woord des levens.

Uw dankbare Vr. en Br.,

J. Wouda,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 4 Febr. 1901.

P. S. Mag ondergeteekende onze vrienden verzoeken, om een duidelijk adres op te geven. Wil men den naam niet bekend hebben, dan kan het wel onder N. N. als de plaats er maar duidelijk bijstaat. — J. W.

In dank ontving ik van M. J. v. d. H. te E. V. voor arme hutbewoners f 1.

G. van Wageningen.

Ureterp, 2/2/1901.

Buitenlandsche Kerken.

De kwestie van de herziening der Westminstersche belijdenis in de Presbyteriaansche kerk in N.-Amerika. Het is bekend, dat sedert geruimen tijd in de Presbyteriaansche kerk een strooming is, die op herziening van de belijdenis aandringt. Vooral in de Noordelijke Staten is die strooming het sterkst. Zooals licht te begrijpen is, gaat de beweging uit van hen, die feitelijk met die belijdenis gebroken hebben. De band der belijdenis is hun te eng; zij willen meer vrijheid, en opdat zij in de verbreiding van afwijkende gevoelens niet door een beroep op de belijdenis zullen worden tegengewerkt, willen zij haar herzien hebben.

Naar aanleiding van dit streven heeft Dr. Steffens een artikel in *„de Hope"* geschreven over het oekumenisch karakter der Gereformeerde belijdenissen. Hij bedoelt dit niet in den zin, waarin wij dit nemen van de drie oudste belijdenisschriften voor alle Christelijke kerken, maar in dezen zin, dat alle Gereformeerde belijdenissen het eigendom zijn der Gereformeerden kerken. Wel hebben niet alle Gereformeerde en Presbyteriaansche kerken denzelfden geloofsvorm; er is verscheidenheid, maar allen vertoonen toch denzelfden familietrek, want zij belijden het geloof in den vorm van het Calvinisme.

Dat komt o. m. in deze drie punten uit. Met het oog op de schepping belijden allen, „uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen." Met het oog op de zaligheid: in Christus is de oorsprong en de geheele uitwerking der zaligheid. Met het oog op de toekomst: de eindelijke uitkomst van alle wegen Gods is de uitvoering van den eeuwigen Raad zijns wils.

In dit opzicht noemt hij de Gereformeerde geloofsbelijdenissen het eigendom van de kerken, in wat land zij zich bevinden en welke taal zij ook spreken. De Presbyteriaansche kerk maakt een deel uit van de Gereformeerde kerk in de verschillende landen verspreid.

Op dien grond geldt de herziening der belijdenis allen Gereformeerde kerken. Raakt de herziening alleen den vorm en niet het wezen der belijdenis, dan moeten daarin die kerken gehoord worden, die denzel den geloofsvorm hebben. Gaat de herziening dieper en bedoelt men een verandering van het leerstellig karakter der belijdenis, dan moeten alle Gereformeerde kerken geraadpleegd worden en daaraan medewerken.

Hieruit volgt, dat de Presbyteriaansche kerk in he Noorden der Ver. Staten het recht niet heeft op eigen hand de belijdenis te herzien. Wil zij een verandering in den vorm, dan moet zij dit doen in overeenstemming met die Presbyteriaansche kerken, die met haar de Westminstersche belijdenis als geloofsvorm hebben erkend. Wil zij meer dan een wijziging in den vorm, dan moet zij samenwerking zoeken met alle Gereformeerde kerken.

Dat de leiders der beweging voor herziening in de Presbyteriaansche kerk dit op eigen hand willen tot stand brengen, bewijst gebrek aan historischen zin en is een gevolg van het collegialistische kerkbegrip, waardoor iedere kerkgemeenschap meent recht te hebben de belijdenis naar goedvinden der meerderheid te veranderen.

De Gereformeerde vaders in de 17e eeuw handelden dan ook anders. Toen op de Synode van Dordrecht 1618/19 de strijd met de Remonstranten beslist moest worden, was er behoefte om bij de Nederl. geloofsbelijdenis een nadere verklaring te voegen omtrent de vijf punten, die vooral in verschil waren tusschen Gereformeerden en Arminianen. Die nadere verklaring gaven de Nederlandsche Gereformeerden niet op eigen hand. Zij wilden die leerregels niet opstellen zonder advies van de andere Gereformeerde kerken Zij noodigden daarom de verschillende Gereformeerde kerken uit, afgevaardigden te zenden om hun van advies in deze gewichtige zaak te dienen.

Zoo moest ook nu geschieden. Men wil dit echter niet, maar zonder zich te bekommeren over het oordeel van andere kerken, wil men op eigen hand herziening doordrijven, wat tengevolge hebben zal, dat de kerken meer en meer van elkander verwijderd worden.

Het zou goed zijn, als de Presbyteriaansche kerk naar dit woord van Dr. Steffens ging handelen. Dat zij dit doen zal, is niet te verwachten, want de drijvers der herziening hebben geen liefde voor de Gereformeerde leer en willen de Gereformeerde paden niet bewandelen.

Toch gaan er van uit die kerk stemmen op tegen de herziening. Zoo bevatte de *„New-York Observer"* onlangs het volgende artikel, waarin de herziening met kracht veroordeeld wordt.

„Het idée van Duitsche geleerdheid is de vernietiging van dingen die bestaan, om dingen, die niet bestaan, vast te stellen, en de theologische verwoesters van den tegenwoordigen tijd, soms genoemd hoogere critici, en soms genoemd liberale theologen, behooren tot deze Duitsche School. Zij zijn aanmatigend, verwaand, onverdraagzaam. Ons eenig antwoord op hun beweringen en eischen is gegeven door President Warfield: „Er zijn sommige zaken, welke niet altijd noodig hebben herzien te worden. In de Westminstersche geloofsbelijdenis wordt voorgesteld een verzameling van leerstellingen zoo zeker voor hen, die hun geloof gevestigd hebben op Gods openbaring van zichzelven, als de wet van zwaartekracht Waarom zullen wij deze waarheden zoeken te herzien?"

„Geen herziening zal voldoening geven. De Presbyteriaansche kerk als een geheel begeert geen herziening, en een groote en toenemende meerderheid van hare meest verstandige en getrouwe bestanddeelen weerstaat herziening. Een klasse van mannen die zich in nieuwigheden vermaken, studenten die beruchtheid zoeken, boekhandelaars die vurig zijn, om hun onrijpe letterkunde aan het publiek op te dringen, en theoristen die voor hunne verdichting steun zoeken, meenen, dat zij een luid en uitgebreid verlangen uitbazuinen, terwijl zij inderdaad alleen hun eigen stem hooren en hun eigen denkbeelden herhalen; doch het stilzwijgen van honderdduizenden, die weigeren te antwoorden op dit opgewonden geroep, is vol van beteekenis. Het beteekent, dat de waarheid, uitgedrukt in de Westminstersche geloofsbelijdenis, geen herziening noodig heeft, maar slechts opnieuw behoeft vastgesteld te worden als levend en noodig voor allen, die gelooven, dat de Bijbel het Woord is van den levenden en waarachtigen God."

Dit woord bewijst, dat de meerderheid der leden van de Presbyteriaansche kerk tegen herziening is, en het doet de voorstanders kennen, als menschen, die feitelijk met de Gereformeerde leer gebroken hebben. Er is dus hoop, dat er van herziening niet zal komen.

Scholten.

De Londensche predikant Dr. Parker zegt in zijn laatste Memoriën van hen, die aan het Christendom zijn naam ontleenen om het van zijne hoofdwaarheden te berooven: „Die oneerlijkheid, welke ertoe leidt, Evangelisch geld aan te nemen en de Unitaristische leer te prediken, boezemt mij een waren afkeer in. Het is eene prediking, welke negatief is, schokt, vernietigt, en vol betwistbare theorieën, nuttelooze speculaties en ijdele opgeblazenheid is. Men zegt gewoonlijk, dat God zulk eene prediking niet zegent; maar ik beweer, dat de mensch zelf ze niet zegent. Dat ziet men genoeg aan het verminderen der toehoorders en andere teekenen van onverschilligheid of ontevredenheid zelfs. De ziel kan zich niet met zulke notenschelpen voeden."

—

In Oostenrijk heeft zich in 1899 driemaal het geval vooorgedaan, dat kinderen geschaakt en verborgen werden in de kloosters: 1o. Het meisje van een Israëlietisch koopman in Krakau, Israël Araten. 2o. De jonge Esther Weiser zestien jaren oud en dochter van een Israëlietische weduwe. 3o. Een meisje van 15 jaren, dochter van een Jood Elias Siegeltude. Alle drie zijn in hetzelfde klooster. Alles is mislukt om haar weer vrij te krijgen; de pogingen bij de overheid, bij het gerecht en bij den Keizer zelfs.— En dat geschiedt in het fijnst beschaafde, Christelijke Europa!

—

In Engeland bevatte de lijst der candidaten, die laatst zich voor het Lagerhuis voorstelden, honderd-achtenzeventig nonconformisten, of mannen die niet tot de Engelsche staatskerk behooren.

—

Rev. S. Jones, evangelist, verhaalde onlangs het volgende, waarvan hij in Chicago getuige was. Aldaar zag hij een betooging van 18000 werklieden met banieren, waarop geschreven stond: „Onze vrouwen en kinderen sterven van honger!" Zij gingen daarop naar een bosch even buiten de stad om in een kamp-meeting de groote kwestie van het socialisme te bespreken. Edoch daar dronken zij tegelijkertijd veertien honderd vaatjes bier ledig!

†.

Gereformeerd Traktaatgenootschap „FILIPPUS".

AAN ALLE BELANGSTELLENDEN IN HET HEIL VAN DEN SOLDAAT!

Als naar gewoonte hebben we 't genoegen u weer eenige mededeelingen te doen van hetgeen in het jaar 1900 in het belang van leger en vloot door ons is verricht.

Ook nu heeft de Heere zijne onverdiende gunstbewijzen in ruime mate ons weer betoond; o. a. door de hartelijke dankbetuigingen, die we van vele zijden ontvingen, waaronder die van marechaussee's wel in de eerste plaats moeten worden genoemd. Die mannen zijn, schier zonder uitzondering, steeds buitengewoon met de Kalenders ingenomen. Maar ook van andere Militairen blijkt het, „Bronbeek" niet uitgesloten, dat het gezondene op hoogen prijs wordt gesteld.

Zóó ontvingen we van een der Broederen het volgend schrijven:

„W Ew. Heer en Broeder!

„Hartelijk dank namens onze militairen voor uwe zending Kalenders, welke met erkenning en blijdschap werden begroet, en zeker ook aan de soldatenkastjes, of op de kamers een eereplaats zullen krijgen. Door dezen arbeid wordt ongetwijfeld meer bereikt dan menigeen vermoeden zal. Men moet in een garnizoensplaats opgevoed zijn, en geregeld omgang met militairen hebben, om daarvan iets te begrijpen. Vooral onze Chr. Jongelingen zijn met die eenvoudige doch sprekende papieren boodschappers zeer gebaat. Bovendien: ze werken zwijgend op de massa in."

Dergelijke getuigenissen hebben we meer ontvangen; ook waarin blijkt, dat niet alleen sergeants, maar soms evenzeer officieren, de verspreiding helpen bevorderen.

Niet minder is het bemoedigend, dat we telken jare van sommige marechaussee's en soldaten als blijk van erkentelijkheid eene bijdrage ontvangen; hetwelk des te hooger gewaardeerd moet worden, als we in aanmerking nemen, dat die mannen in den regel hun soldij best kunnen gebruiken.

Met een zeer belangstellend schrijven werden we ook nu weer vereerd van H. M. de Koningin, alsmede van H. M. de Koningin-Moeder, waarin voor de toezending van het Verslag dank betuigd, en meegedeeld wordt, dat hetzelve met belangstelling is ontvangen!

Moge weldra ook Z. K. H. Hertog Hendrik, als Prins-Gemaal der Nederlanden, van onzen eenvoudigen arbeid kennis kunnen nemen, en de zegen des Heeren over geheel het huis van H. M. onze Geëerbiedigde Koningin in ruime mate worden uitgestort!

De giften vloeiden niet zoo ruim als ten vorigen jare; want ontvingen we toen f 260,12½, het was thans juist f 40,— minder; de uitgaven waren vrij gelijk; zoodat we te beschikken hadden over f 198,40½.

Tot onze groote blijdschap kunnen we meêdeelen, dat we in het afgeloopen jaar weer verblijd werden met f 50,— van A. G. uit Rotterdam; waarvoor we langs dezen weg onzen innigen dank betuigen, alsmede voor alles wat ons in het afgeloopen jaar is toegezonden.

Omdat *Paramaribo* gaarne 75 in plaats van 50 expl. wilde ontvangen, hebben we, hoewel de ontvangsten minder waren, toch nog 25 Kalenders meer verzonden dan verleden jaar, tot een gezamenlijk bedrag van 1338 stuks; en wel, behalve naar *Oost-* en *West-Indië*, naar *Amersfoort, Assen, Amsterdam, Arnhem, Bergen op Zoom, 's-Bosch, Breda, Brielle, Bronbeek, Delft, Deventer, Doesburg, Dordrecht, Geertruidenberg, Gorinchem, Gouda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Harderwijk, den Helder, Hellevoetsluis, Hoorn, Kampen, Leeuwarden, Leiden, Middelburg, Naarden, Nijmegen, Oldebroek, Rotterdam, Schoonhoven, Utrecht, Venloo, Vlissingen, Zutfen en Zwolle.*

Natuurlijk werd de Koninklijke Marechaussee niet vergeten; gelijk in de laatste jaren, hebben we elke Brigade weer 3 exemplaren doen toekomen; n. l. naar de stations te *Almeloo, Ambt-Vollenhove, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Axel, Bergen op-Zoom, 's-Bosch, Boxmeer, Boxtel, Breda, Buitenpost, Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dwingeloo, Enschedé, Groningen, Hardenberg, Heerenveen, Heeze, Helmond, Hengeloo, Heusden, Hoogeveen, Leeuwarden, Meppel, Moerdijk, Needе, Oirschot, Oldenzaal, Ootmarsum, Roermond, Stadskanaal, Steenwijk, Tilburg, Uithuizen, Valkenswaard, Veenwouden, Venloo, Wageningen, Willemstad, Winschoten, Winterswijk, Witmarsum, Wolvega, Woudrichem, Wijhe, Zundert, Zutfen en Zwolle.*

Moge de Heere des oogstes deze uitgestrooide zaadkorrelen door den regen des Geestes genadiglijk vruchtbaar maken; opdat zijn driemaal heilige Naam er door verheerlijkt, menig zondaar er door bekeerd, en menig naar Hem dorstend hart er door verkwikt worde!

Neige Hij tevens vele harten om dezen belangrijken arbeid zoowel stoffelijk als zedelijk te steunen. Wanneer toch soldaten en marechaussee's van hun weinige centen nog iets voor dezen arbeid over hebben, dan zullen er o zoo velen onder de andere inwoners van Nederland allicht iets voor dit werk der liefde kunnen afzonderen.

Zij het ons maar een voorrecht om medearbeiders Gods te mogen zijn, en ook voor land- en zeemacht het werk van den Barmhartigen Samaritaan te mogen verrichten. Ook in ons leger tracht de geest van *Socialisme* en *Anarchisme* hoe langer hoe meer binnen te sluipen. Is het dan niet meer dan tijd, dat tegen dien geest gebeden en gestreden worde; niet meer dan tijd, dat al onze krijgslieden voortdurend gewezen worden op den eenigen Naam, die onder den hemel ter zaligheid is gegeven, en zij, onder den zegen des Heeren, dappere strijders voor Vorstin en Vaderland, maar ook trouwe krijgsknechten van Christus zijn?

Slaan we daartoe dan de handen biddend ineen, en God van den hemel zal ons niet beschamen.

E. Kropveld.

Rijswijk, 21 Januari 1901.

Ingezonden.

EENHEID VAN OPLEIDING.

Eenheid van opleiding is gewenscht. Niet omdat het zelfde stempel moet te zien zijn op al de dienaren des Woords. Integendeel, te betreuren zou het zijn, als allen precies op dezelfde wijze de waarheden voorstelden. Het veld is breed. Men kan in supra-lapsarische beschouwingen tot aan de tent der antinomianen naderen, *zonder haar binnen te treden;* en aan den anderen kant, als infra-lapsarischen, de Arminianen naderen, *zonder de grenzen te overschrijden;* en een en dezelfde dienaar des Woords heeft het onbetwistbaar recht, en kan het noodig achten, om beurtelings de beide zijden van het vlak te bestrijken in den strijd tegen dwalingen van allerlei aard. Daarbij, het „mannetje naast mannetje" past wel op het teekenbord der kinderen, maar niet in de wereld der denkende geesten en bij de toepassing van de waarheden Gods op de practijk van het leven.

Al zou er voortaan slechts één gelegenheid zijn tot opleiding, dit zou niet verhinderen, dat de geestesrichting uiteenloopen bleef; tenzij de prioriteit, het gezag van één der Hoogleeraren zóó verre ging, dat van een onvoorwaardelijk opgaan in diens beschouwingen kon worden gesproken; maar dan zou het gaan ontbreken aan mannen met wetenschap en verstand, aan mannen van karakter, en met een hart, dan stond de dood der verstijving voor de deur. Neen, de Smijtegeld's en de Brakel's, de Comrie's en de Van de Groe's, de Brummelkamp's en de Van Velzen's hebben ongehinderd te arbeiden; en de mannen moeten blijven, die, bij schuchterheid in het heilige, van uit het Godsbegrip de leer der souvereine genade belijnd en streng ons volk voor oogen stellen, maar ook zij, die ernstig en getrouw, gemoedelijk en onophoudelijk tot geloof en bekeering manen.

In onze dagen van woeling is er groot gevaar, dat de „kerkelijke keurmeesters", die, ondanks hun dunk van eigen kennis, naar Spurgeon's beweren, „een ledig hoofd" hebben, in hun element geraken, het leven van 's Heeren dienaren verbitteren en den bloei der Kerken belemmeren, zoo niet haar ondergang bewerken. De dienaar des Woords, die zich zijne roeping bewust is, zal zich houden aan zijn tekst, dezen verklaren en ter behartiging aandringen.

Ondanks zijn bijzonderen aanleg zal hij nu eens een meer dogmatische, dan weer een meer practische preek leveren en steeds rekening houden met de eigenaardige behoefte van zijne gemeente.

Wat den vorm betreft, hangt veel van de persoonlijkheid af, en die persoonlijkheid moet worden geëerbiedigd. 't Is bij de Bijbelschrijvers zelfs duidelijk: de Heilige Geest vernietigt de eigenaardigheid van zijne werktuigen niet, maar heiligt haar.

Als eenheid in de opleiding door ons gewenscht wordt, geschiedt dit èn om financieele redenen, èn vooral omdat beweerd wordt, dat de predikanten, in Amsterdam gevormd, wetenschappelijker zijn dan die in Kampen hunne studie voltooien, en Amsterdam meer voor de studeerkamer, en Kampen meer voor den preekstoel vormt. *Wij laten deze beweringen voor wat zij zijn.* Maar die hoogst schadelijke indeeling moet ophouden.

De jongste Generale Synode, hoe ook die eenheid wenschende, gevoelde, dat de tijd niet gekomen was, om haar tot stand te brengen. De rechte overeenstemming ontbrak. Er was geen kalmte, en in den storm bouwt men niet. Er was geen helderheid van inzicht, en in den nevel trekt men geen lijnen, noch in de duisternis zet men zich voor zijn schrijftafel. Er was geen genoegzaam onderling vertrouwen, en met wantrouwen in het hart gaat men niet gerust en genoegelijk samen onder zeil.

De Kerken hadden behoefte aan rust. Sympathieën kunnen niet omgezet door betoogen en besluiten. Het is een feit, dat in de laatste jaren de overtuiging bij velen meer gevestigd, en bij anderen geboren werd, dat de eigen inrichting der Kerken niet moet worden prijsgegeven. Daarom kon de Synode te Groningen niet anders handelen dan zij deed.

Kon het voorstel-Bavinck, *dat o. i. een betere ontvangst had verdiend*, zóó worden aangevuld of gewijzigd, dat het karakter der Vrije Universiteit, wier vrijheid toch gebonden is aan het Woord, ja aan de Gereformeerde Belijdenis, onaangetast bleef in aller oogen en tevens het recht der Kerken ongeschonden bleef, — zeker zouden wij dit toejuichen.

Nu de zaak reeds weer ter sprake kwam, is het dringend eisch, dat zij in alle bedaardheid worde gewikt en gewogen, van alle kanten worde bezien, maar niet in het publiek. De Directeuren der Vrije Universiteit en de

Curatoren der Theol. School kunnen met samenwerking van de Hoogleeraren aan beide inrichtingen trachten de oplossing der quaestie te vinden, en alzoo zulk een maatregel voorbereiden, dat de Theol. School en de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit in het gewenschte verband gezet worden.

Kan deze oplossing niet gevonden worden, welnu, dan rakele men niet telkens de quaestie op, maar drage èn de Universiteit èn de Theol. School op het liefdehart. Dit zal dan bevorderd worden, als de Hoogleeraren der Vrije Universiteit nu en dan het goed recht en de belangen der Theol. School bepleiten, en omgekeerd de Hoogleeraren der Theol. School zich af en aan in het belang der Vrije Universiteit laten hooren. Een ander geslacht zal dan wellicht de genade en eere hebben om de gewenschte eenheid tot stand te brengen.

NOTTEN.

Velp, 30—1—1901.

Boekaankondiging.

Het Leven van Charles Haddon Spurgeon. Naar bescheiden uit zijn dagboek, aanteekeningen en brieven saamgesteld door zijne weduwe. Vertaald door Elisabeth Freyslaadt. Deel II. Rotterdam, D. A. Daamen 1900.

Evenals het eerste deel, is het een genot, dit tweede deel van Spurgeons Leven te lezen. Soms moge het wat al te breedvoerig zijn, en zoo nu en dan het optreden van Spurgeon ons wat zonderling en vreemd voorkomen, altijd is toch dit welbestede, rijkgezegende leven van den grooten kanselredenaar belangrijk en boeiend. Dit tweede deel begint met Spurgeons verloving en huwelijk, verhaalt dan de gebeurtenissen uit zijn eerste jaar in Londen, geeft een verslag van de vele lage en meest uit naijver voortspruitende lasteringen, waaraan de persoon en de arbeid van Spurgeon waren blootgesteld, maar beschrijft dan verder, hoe hij desniettemin altijd meer ingang vond en opgang maakte, zoodat men naar altijd grootere zalen moest uitzien en eindelijk in Aug. 1860 den „Tabernacle" in gebruik kon nemen. Alles wordt boeiend en leerrijk beschreven. Menigmaal komt Spurgeon zelf aan het woord met zijn oprecht geloof, zijn rijke ervaring, zijn gezonden humor, zijne beeldrijke taal. Het is te hopen, dat het boek zeer vele lezers moge vinden en dat de Uitgever voor zijne moeite rijkelijk beloond zal worden. De heer Daamen is van voornemen, het werk ook in afleveringen verkrijgbaar te stellen. Om de drie weken verschijnt er dan eene aflevering, die slechts 27½ cent kost. Op deze wijze kunnen velen dit werk zich gemakkelijk aanschaffen. Vooral onze predikanten moeten dit werk lezen. Er is zooveel uit te leeren, voor theorie en practijk beide. En aan kanselredenaars hebben wij zeker nog geen overvloed.

Geuzenalmanak 1901. *Uitgegeven door en ten voordeele van het Geuzengesticht „Wilhelmus van Nassauen" te Brielle. W. P. Lintjes, Maassluis.*

Gaarne bevelen wij dezen almanak aan, die thans reeds zijn 28en jaargang beleeft. De uitgave geschiedt ten voordeele van het bekende Geuzengesticht voor weezen van zeelieden, dat op Gereformeerden grondslag staat, aan de kinderen eene Christelijke opvoeding schenkt, en reeds voor velen ten zegen is geweest. Voorts bevat deze almanak eene nauwkeurige opgave van alwat men in een almanak gaarne vindt, daarbij de statuten van de Vereeniging voor het Geuzengesticht, een jaarverslag, en eindelijk nog een Mengelwerk met bijdragen van Ds. Sieders, Ds. Notten, Ds. Knoll, Ds. Staal, Ds. Mol enz. De prijs is zeer gering, 20 cents en gebonden 40 cents.

Het Maandblad Getuigen en Redden. Drie en twintigste Jaargang.

Bij de verschijning van het eerste nummer van den 23en jaargang vestigen wij nog weder eens de aandacht op dit Maandblad, dat door Ds. Pierson van Zetten geredigeerd wordt, een voortdurend krachtig protest tegen de schrikkelijke zonde der prostitutie laat hooren en jaarlijks slechts f 1,25 of franco per post f 1,40 kost.

BAVINCK.

Verschil van opvatting omtrent de Leer des Verbonds, onderzocht en aan Gods Woord getoetst door J. H. Wessels. — Utrecht Adm. van Ghentstraat 1.

Dit boekje, groot 32 bladzijden, onderscheidt zich gunstig in meer dan een opzicht. De schrijver tracht verzoenend in te werken op de verschillende en tegenstrijdige meeningen over: 1o. Het „Verbond der genade". 2o. De „Rechtvaardigmaking". 3. De „Roeping". 4o. De „Bekeering". 5o. De „Wedergeboorte". 6o. Den „Doop".

Hij doet dat in duidelijke en ook voor het groote publiek bevattelijke taal, waarbij het kenmerkend onderscheid van twee thans heerschende richtingen betrekkelijk deze punten wordt aangewezen. Dat is de eerste verdienste van dit geschrift.

De tweede is, dat het zoo objectief mogelijk *de beteekenis* en *het gewicht* der geschillen tracht aan te geven zonder overdrijving en groote woorden.

De derde is, dat, waar de schrijver partij kiest en voor zijn gevoelen uitkomt, hij dat doet in den geest der gematigdheid, waarbij blijkbaar zijn streven is *Schriftmatig* te zijn, zonder op afgeleide stellingen door te draven.

Voor zijn doel is het werkje de lezing overwaard.

D. K. WIELENGA.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
GERRIT KAMP
EN
PIETERNELLA WIELAND.
ENSCHEDÉ, AXEL, 30 Januari 1901.

Door 's Heeren goedheid werd ons heden een **zoon** geboren.
F. WOLFERS.
M. R. WOLFERS—
BROEKHUIZEN.
MEPPEL,
30 Januari 1901.

Door Gods goedheid voorspoedig bevallen van een welgeschapen **dochter**.
H. M. KLINKERT—
OHMANN.
MEPPEL,
31 Januari 1901.

Door 's Heeren goedheid werd ons heden een **ZOON** geboren.
C. J. BOS, v. d. m.
Z. BOS—GUNNINK.
ARUM,
3 Februari 1901.

Voor de vele en treffende blijken van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.
Namens de Familie,
WED. E. VEGTER—
BEKENKAMP.
MARTENSHOEK.

Den 18den Febr e k. zullen wij, zoo de Heere wil, met onze geliefde Ouders,
K. DE GEUS
EN
K. MORET,
te HEUSDEN hunne **40-jarige Echtvereeniging** gedenken.
Hunne dankbare kinderen,
M. DE GEUS. HEUSDEN.
K. KOOIJMANS—DE GEUS. } LEIDEN.
J. W. KOOIJMANS Az. }
A. DE GEUS. }
J. DE GEUS—ELFFERS. } DE LEMMER.
A. H. VELTMAN-DE GEUS. } UTRECHT.
J. VELTMAN. }

De Heere nam plotseling uit ons midden weg, onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader
JAN ANDREE,
in den ouderdom van 69 jaar.
Zijn leven was Christus, zijn sterven gewin.
WED. J. ANDREE—MASS.
WED. P. TIEMERSMA—
ANDREE.
DS. A. ANDREE.
T. ANDREE—KROPVELD.
M. OKKEMA.
S. OKKEMA—MIEDEMA.
FRANEKER,
28 Jan. 1901.

Heden morgen nam de Heere door den dood uit ons midden weg onzen geliefden Broeder mede-opziener der gemeente
JAN ANDREE,
in den ouderdom van ruim 69 jaren.
Ruim 36 jaren heeft hij met ijver en toewijding, eerst als diaken en later als Ouderling de gemeente, met de gaven hem door den Heere geschonken, gediend.
Hij geniet thans het loon der genade en zijn werken volgen hem.
Trooste de Heere de bedroefde familie en vervulle Hij goedgunstig de ledige plaats in onzen Kerkeraad.
Namens den Kerkeraad, v/d Gereform. kerk,
A. DOORN, *Praeses.*
L. HOFSTRA Jr., *Scriba.*
FRANEKER.
28 Januari 1901.

Heden behaagde het den Heere van onze zijde weg te nemen, onzen geliefden Echtgenoot en Vader, den heer
Hendrik Ouendag Tzn.,
in den ouderdom van 60 jaren.
Dat hij is ingegaan in de ruste, die er overblijft voor het volk Gods, is onze troost in onze diepe smart.
WED. H. OUENDAG—
VAN DORPEN.
S. OUENDAG.
HARLINGEN,
4 Febr. 1901.

Heden ontsliep, na een langdurig geduldig lijden, in den ouderdom van bijna 70 jaren, in de blijde hope des eeuwigen levens, onze geliefde Moeder en behuwd-Moeder
Janna Luchtenborg,
sedert 16 April 1900 weduwe van wijlen onzen Vader HENDRIK KUILMAN.
L. KUILMAN.
J. PRINS.
T. PRINS—KUILMAN.
HA. KUILMAN.
HK. KUILMAN.
N. KUILMAN.
A. KUILMAN—HEKMAN.
OUDE-PEKELA,
28 Januari 1901.

Heden morgen omstreeks drie uur overleed, na een langdurig lijden, zacht en kalm, onze geliefde Vader, Behuwdvader en Broeder,
Doeke Jans Boersma,
Wedn. van FROUWKJE OEGES DE BOER, in den gezegenden ouderdom van bijna acht-en-zeventig jaren. Zwaar valt ons deze slag, doch het vertrouwen, dat hij is ingegaan in de rust, die er overblijft voor het volk van God, troost ons in dit verlies.
O. BOERSMA.
D. BOERSMA—TEN HAVE.
J. BOERSMA.
J. BOERSMA—DOORNBOS.
H. BUFFINGA.
S. BUFFINGA—BOERSMA.
C. STADIG.
A. STADIG—BOERSMA.
H. JONKHOFF.
J. JONKHOFF—BOERSMA.
W. KLOPPENBURG
T. KLOPPENBURG—
BOERSMA.
I. BOERSMA.
DE WAARDEN (bij Grijpskerk,)
29 Jan. 1901.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, in haren Heere en Heiland, onze geliefde Moeder
Mevrouw de Wed. STRIK—
VAN WAARDHUIZEN,
in den ouderdom van 60 jaar.
S. A. STRIK.
F. S. STRIK.
A. C. STRIK.
HEUSDEN,
2 Febr. 1901.

Heden ontsliep plotseling in haren Heere en Heiland mijne geliefde Tante, de Wed.
D. HORSTMAN
geb. HOLL,
in den ouderdom van ruim 80 jaren.
Uit aller naam,
haar Neef,
H. E. HOLL.
NOORDELOOS,
4 Febr. 1901.

In een

reeds jaren **gevestigde zaak wordt iemand gevraagd**, die genegen zou zijn twee duizend gulden te storten. Voor nadere inlichting is correspondentie of persoonlijke conferentie gewenscht.
Brieven onder **No. 684** aan het Bureau dezer.

Puik gemengd kippenvoeder per H. L. *f* 3,50, Rogge en tarwe voermeel 50 K. *f* 2,55, Voerrogge per H. L. *f* 2,60, en *f* 3,10 Licht voermeel, fijne zemelen, de baal 40 Kilo *f* 1,40 wordt na ontvangst van postwissel franco verzonden. Rembours niet franco 5 zak 5 ct., 10 zak 10 ct. goedkooper per zak.
E. BIJMOLT, fouragehandel.
GRONINGEN.

Door eene buitengewone gelegenheid ben ik in het bezit van eenige Ex vad
Spreuken voor de Keuken
DOOR
J. DE LIEFDE.
oorspronkelijke uitgave.
92 bladz.
Dit geestig geschreven boekje van den bekenden genialen schrijver wordt, zoolang de voorraad strekt, aangeboden voor **25 cent franco p. p.** na ontvangst van dit bedrag, terwijl alle Boekh. bestellingen aannemen.
KAMPEN. ZALSMAN.

Alom verkrijgbaar
Het Jaarboekje
VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland.
voor 1901 40e Jaarg. **30** cts.
Behalve gewone Kalender, Markten en Watergetijden, bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek, opgave Jongel.- en Jonged.-vereen. en Zondagsscholen. In het boeiende Mengelwerk zijn bijdragen van Ds. A. van der Sluijs, W. S. Veltman, J. P. Tazelaar en anderen.
ENKHUIZEN. P. VAN DER SLUIJS.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen in 1899:
Het Recht der Kerken
EN
de Vrijheid der Wetenschap.
DOOR
Dr. H. BAVINCK.
45 cent.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

Voor **90 Centen** franco thuis:
Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden
Degelijk Boekwerk
(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een
Bijbelsche Scheurkalender
voor Oud en Jong,
bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.
Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.
1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud.
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.
Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever
C. MISSET te Doetinchem

Beste boeken voor een prijsje.
JOHAN OWEN.
Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.
Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4° formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.
JUSTUS VERMEER.
VERZAMELING VAN OEFENINGEN.
Onveranderde Uitgave 4° formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.
R. M. M'CHEYNE,
HET LEVEN EN DE NAGELATEN GESCHRIFTEN.
Uitgegeven door ANDREW A. BONAR, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedenkschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.
R. M. M'CHEYNE.
LAATSTE VERZAMELING,
bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herderlijke bediening gehouden Getrouw uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.
Men zende postwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te KAMPEN.

Bij A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN is verschenen:
Eene van de oorzaken der krankzinnigheid.
Misbruik van sterken drank,
DOOR
J. H. A. VAN DALE,
Geneesheer-Directeur van „Veldwijk"
Uitgegeven door de Geref. Ver. tot Drankbestrijding.
Prijs 10 cent.
Alle solide boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt deze brochure **franco** gezonden door den uitgever

Wie zich wenscht aan te schaffen een
Christelijk Gedenkboek,
OF
opmerkingen en overdenkingen
VOOR
iederen dag des jaars,
met een voorbericht van
DS. C. C. CALLENBACH
groot 8o, 440 bladz.
fraaie druk,
zende postwissel groot **80 cent** aan ZALSMAN te KAMPEN, om dit boek **franco** te ontvangen.
Men kan het ook bij zijn gewonen Boekh bestellen.

f 8.- **STATENBIJBEL. Franco.**
Een Statenbijbel met 1000 platen. De prijs was vroeger ± f 25. Nu tijdelijk slechts f 8,00 en nog wel franco thuis of franco naaste station. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Deze Statenbijbel is echt; van Jacob en Pieter Keur. De kantteekeningen met een heldere vette letter, zoo volledig mogelijk. Het formaat is flink. Zeer sterk gebonden met vergulden titel. Geel op snee. Nieuwe spelling; zuiver gedrukt met eene heldere Hollandsche letter. De verpakking is gratis in een kistje.
LET WEL!! Wij geven er bij cadeau: Enkele lijvige boekdeeltjes. Christelijke verhalen enz. Handelswaarde f **1.—**. De Statenbijbel is alom, met kracht aanbevolen. Opdringerij en bluf is hier geheel overbodig. Men zie onderstaande dankbetuigingen. Schrijf vooral op den brief »Statenbijbel en boeken". Adres:
C. DE BOER Sz., Sneek.
Zijn de bestellers voldaan?
Antwoord:
De Statenbijbel is boven verwachting. Degelijke druk en kant. Sierlijke en natuurlijke platen.
(W. g. t.) K. GRONDSMA.
Oosthem (Fr.), 21 Dec. '00.

De Statenbijbel in goede orde ontvangen, viel mij erg mee.
(W. g. t.) C. KLOK Cz.
o. d. Rockanje, 29 Dec. '00.

Statenbijbel ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.
(W. g. t.) H. BOS.
Ulrum, 31 Dec. '00.

Statenbijbel keurig netjes. Sterk gebonden en duidelijke letter. Ook de platen zien er goed uit.
(W. g. t.) J. BLOM.
Amersfoort, 22 Jan. '01.

Alles in orde ontvangen, mijn oprechte dank voor dezen boven mijne verwachting uitgevallen Bijbel.
(W. g. t.) G. J. DRENT.
Amsterdam, Wittekade 32² 22 Jan. '01.

Pakket goed verpakt. De Bijbel is netjes en sterk gebonden.
(W. g. t.) Wed. C. CORNELISSEN.
Oosterbeek, 23 Jan. '01.

Statenbijbel overtrof verre mijn verwachting; is het geld overdubbeld waard, papier, kantteekening en platen beslist duidelijk.
(W. g. t.) E. DEKKER.
Amersfoort, 23 Jan. '01.

Uw Statenbijbel afgeleverd. Is met **groote tevredenheid** ontvangen.
(W. g. t.) J. ROORDA, Boekhandel.
Tzummarum, 24 Jan. '01.

. . . . ik betuig dat het pakket Statenbijbel mijne verwachting verre heeft overtroffen.
(W. g. t.) M. MOLENAAR.
Katwijk aan Zee, 24 Jan. '01.

Bij de opening der kist en het zien van den Bijbel moest ik toch zeggen bij mij zelven: »ja, waar is het, het is een bijzonder mooi boek" zoo'n prachtige Statenbijbel. Ik ben er recht over tevreden.
(W. g. t.) R. MEESTER Lz.
Dronrijp, 24 Jan. '01.

De Statenbijbel dien ik van u in goede orde ontving, is degelijk en zeer naar mijn genoegen.
(W. g. t.) D. LEERLOOIJER.
Knollendam, 25 Jan. '01.

Bijbel in goeden welstand ontvangen. Ik wist niet, toen ik het kistje kreeg, dat de Bijbel zoo prachtig zou wezen. Ik stond verwonderd, als ik het eerder geweten had, dan had ik hem ook eerder besteld. De Bijbel is best naar mijn zin.
(W. g. t.) A. PLAISIER Wz.
H. I. Ambacht, 25 Jan. '01.

*** Bij JAN HAAN te *Groningen* verscheen:
Jezus' Levenswoorden,
aan het kruishout gesproken.
Zeven leerreden over de Kruiswoorden,
door D. FELIX.
V. D. M. te Roden.
Prijs 60 cent.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer T. van Dijken ten Toen Boer f 28, door Ds D Prins te Oudega (Smallingerl.) f 12, door den heer J. van Rijnbach te Smilde f 4,50, door den heer J. van Zanten te Zeist f 2,94, per post ontvangen f 107,20, van den heer G. de Roos te De Bilt f 1.
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)
Van de Geref. Kerk te Ter Neuzen f 23, van idem te Stellendam f 2,78, van idem te Neede en Rekken f 3,95, van idem te Haarlem B f 7,60½.
S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 7.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joel II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 15 Februari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D H. OVERHEID.

Door Deputaten van de Geref. Kerken is, overeenkomstig hunne opdracht, op den morgen van den 7den dezer maand, het volgende telegram namens die Kerken verzonden:

Aan

H. M. DE KONINGIN
EN Z. H. HERTOG HENDRIK.

Nu God Uwe Majesteit en Hertog Hendrik doet aanlichten den hoogstgewenschten dag van Uwe heilige Echtvereeniging, zij het den Deputaten van de Gereformeerde Kerken vergund U, namens deze, met diepen eerbied en in heilige geestdrift Gods heerlijken zegen toe te bidden op de voltrekking van Uw zoo beteekenend Huwelijk; met den vurigen wensch, dat het door de ontferming des Almachtigen een rijke bron van waarachtig geluk en toenemend heil voor Uw Huis en het gansche Volk moge zijn.

Savornin Lohman.
Donner.
Noordtzij, *Secretaris.*

Kampen, 7 Febr. 1901.

Hierop werd het volgende antwoord ontvangen:

Hare Majesteit en Zijne Koninklijke Hoogheid dragen mij op U en Deputaten van de Gereformeerde Kerken te danken voor Gelukwenschen.

Adjudant, Schimmelpenninck.

AAN DE DIACONIEËN VAN *„De Geref. Kerken in Nederland."*

Ondergeteekenden, gevolg gevende aan de opdracht, hun gedaan door de Centrale Diaconale Conferentie, gehouden te Amersfoort, Oct. 1900, berichten bij dezen, in aansluiting aan hunne mededeeling, opgenomen in *„de Bazuin"* van 25 Jan. l. l., dat:

waar nun uit de in deze dagen door de Regeering aan de Diaconieën toegezonden tabellen gebleken is:

a. dat de Regeering in de modellen *A*, *B* en *C* niet verlangt eene opgave van *namen*, maar alleen eene nadere splitsing van de *getallen*, die telken jare door de Diaconieën, volgens de bestaande Armenwet, in de kolommen 1—5 van de gewone tabel N°. 9 worden gegeven; en

b. dat deze splitsing der getallen niet betreft het *bedrag*, dat elk der geregeld en tijdelijk ondersteunden heeft ontvangen, maar alleen hun *geslacht* en *leeftijd* (model *A*), den *tijd* der ondersteuning en het *aantal weken* (model *B*), en den *aard* der ondersteuning en de *oorzaken* der armoede (model *C*);

hun eenparig advies is aan de Diaconieën: de modellen A, B en C in te vullen, en alzoo aan het verzoek der Regeering te voldoen.

Kampen, *Amsterdam*, *Utrecht*, *Amersfoort*, 11 Febr. 1901.

Prof. M. Noordtzij.
B. J. Linden om.
W. J. Noteboom.
Ds. A. M. Donner.

PLAATSELIJKE KERKEN.

NIEUWERKERK (Duiveland), 31 Jan. 1901. Des avonds van dien dag was het voor onze gemeente een heilige feesture, toen het nieuwe kerkgebouw plechtig werd ingewijd. Onze zeer waarde en geachte Consulent Ds. A. van Bueren was thans ook weer bereid, toen de kerkeraad hem uitnoodigde, om het kerkgebouw plechtig den Heere te wijden. Onder een zeer talrijke opgekomen schare waren ook de afgevaardigden der verschillende kerkeraden der Classe Zierikzee, en de leden van den gemeenteraad, alsmede de kerkeraad der Hervormde gemeente. Ds. van Bueren riep ons eerst in eene treffende inleiding het welkom in het vriendelijk bedehuis toe, en bracht hulde aan den kundigen Architect. Alsmede aan allen, die door hunne Christelijke toewijding tot den bouw der kerk op eenigerlei wijze hadden bijgedragen, den dank der gemeente, maar bovenal den Heere die ons zoo kennelijk tot den bouw dezer kerk had geleid. Ds. van Bueren sprak voorts naar Zach 3 : 9 over Christus als den hoeksteen der gemeente des levenden Gods. Den eersten Zondag, dat wij van onze vroegere broeders te Oosterland waren afgegaan, trad Ds v. Bueren voor de gemeente op in het oude lokaal en mocht toen aan de gemeente bekend maken, dat door een zuster der gemeente een zilveren doopvont ten geschenke was gegeven. Nu aan het einde van onze eerste samenkomst in het nieuwe kerkgebouw deelde ZEw. mede, dat door een zuster der gemeente een avondmaalsstel was cadeau gedaan. De Heere heeft dus vele bemoeienissen met ons gemaakt. Zie Hij verder op onze gemeente zegenend neder tot verheerlijking van zijn Naam.

Namens den Kerkeraad,
N. J. Geleijnse, Scriba.

RAARD c. a., 4 Febr. 1901. Gisteren was het voor de Geref. kerk alhier een blijde dag, daar onze van Hijlaard overgekomen Leeraar Ds. S Tromp des voormiddags bij de gemeente werd ingeleid en bevestigd door onzen geachten Consulent, Ds. H. Meijer van Reitzum, die een rede uitsprak naar Jes. 62 : 6, 7. Des namiddags aanvaardde Ds. S. Tromp zijn dienstwerk onder ons, en sprak over 1 Cor. 3 : 9. Gebiede de Heere verder zijnen zegen over Leeraar en gemeente, tot eere zijns Naams.

P. S. Het adres dezer kerk is voortaan: *Ds S. Tromp.*

Namens den Kerkeraad,
J. J. Hiemstra, Scriba.

EDE, 5 Februari 1901. Heden namiddag werd het doelmatig, net ingericht kerkgebouw te Harskamp voor het eerst in gebruik genomen. Ds G. de Braal van Oosterbeek trad voor eene schare van 160 menschen op, om als Consulent namens Ede's kerk broeder Breederveld in te leiden als oefenaar te Harskamp. ZEerw. bepaalde hiertoe de vergadering bij 1 Cor. 3 : 11—15. Ten slotte wees hij er op, dat het doel niet was partijen te stichten, maar aan zondaren het Evangelie te brengen, en wekte hij br. Breederveld op, om, zou hij dit kunnen doen, biddend te studeeren, en wenschte hem in alles de hulp en leiding des H. Geestes toe. Hierna verzocht ZEw. de vergadering br. Breederveld toe te zingen Ps. 134 : 3.

Namens den Kerkeraad,
H. Bussink.

AMSTERDAM (Overtoom), 7 Febr. 1901. De kerkeraad der Geref. kerk van Overtoom verzoekt alle stukken en bescheiden deze kerk betreffende te adresseeren aan den laatstondergeteekende.

Namens den Kerkeraad,
Ds. G. Wisse Jr., Praeses.
A. A. van Opstal, Scriba.
Amstelveenscheweg 96.

GEESTEREN-GELSELAAR, 7 Febr. 1901. Na den bidstond waarin onze geachte Consulent Ds. J. Bosch te Neede voorging, is verder onder zijne leiding met alle stemmen gekozen en daarna door den kerkeraad beroepen tot Herder en Leeraar dezer gemeente, de Eerw heer D. Pol. Theol. Cand. te Kampen. Dat Sions Koning hem volle vrijmoedigheid geve deze zoo eenparige roeping op te volgen, is niet alleen de wensch maar ook de bede des harten van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. Negerink, Scriba.

NOORDWIJK a/Zee, 10 Febr. 1901. Na de morgen-godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar Ds. A. H Op 't Holt de gemeente bekend, dat hij de roeping van de Geref. kerk te Nunspeet heeft aangenomen. Geve de Heere ons in zijn doen te berusten en geve Hij spoedig ons den man zijns Raads.

Namens den Kerkeraad,
J. Maasdijk, Scriba

MARRUM, 10 Febr. 1901. Heden werd alhier onder leiding van Ds. Visscher met bijna alle stemmen tot Herder en Leeraar gekozen Ds. D. Bakker te Rottevalle.

Namens den Kerkeraad,
B. Tilma, Scriba.

's-GRAVEMOER, 10 Februari 1901. Na twee jaar en vijf maanden herderloos te zijn geweest, was het heden voor onze gemeente een blijde feestdag. Onze beroepen en zoo zeer begeerde Leeraar, de Eerw. heer Joh. Jansen, van Varseveld tot ons overgekomen, werd des morgens door zijn hooggeachten vriend, den Welew heer Ds. H. te Velde van Varseveld, in zijn dienstwerk ingeleid naar aanleiding van 1 Petri 2 : 2 Terwijl onze leeraar des namiddags de bediening aanvaardde met de woorden uit Efeze 4 : 11 en 12. Zoo des morgens als des namiddags was de kerk meer dan vol hoorders; ook een deputatie van de Burgerlijke gemeente was beide keeren vertegenwoordigd, waaronder de Edelachtbare heer Burgemeester J Loeff. Dat ZEw blijke te zijn een trouwe wachter op Sions muren en de gemeente hem steune in zijn geestelijk ambt met hare gebeden. Bij dezen brengen wij ook onzen hartelijken dank aan de Leeraren Ds S. Datema en Ds. C. Lindeboom, die de gemeente in hare moeilijke dagen zoo trouw hebben gediend.

Het adres van den kerkeraad is voortaan: den Weleerw. heer *Joh. Jansen.*

Namens den Kerkeraad,
R. Borstlap, Scriba.

HEINKENSZAND, 10 Febr 1901. Onze geliefde Leeraar Ds. J. J Koopmans maakte heden morgen de gemeente bekend, eene roeping ontvangen te hebben van de kerk te Grijpskerke. Onze hartelijke wensch en bede is, dat ZEerw in 's Heeren gunst nog bij ons moge blijven om zij en niet ongezegenden arbeid voort te zetten.

Namens den Kerkeraad,
J. Stekelee, Scriba.

BIERUM, 11 Febr. 1901. Gister werd hier met bijna alle stemmen, onder leiding van onzen Consulent Ds. Bulder te Spijk *A*, beroepen als Herder en Leeraar Ds. Lamberts van Onstwedde. Bekrone de Heere onze poging met zijnen zegen.

Namens den Kerkeraad,
P. Doornbos, Scriba.

ONSTWEDDE, 12 Febr. 1901. Heden werden kerkeraad en gemeente opnieuw verontrust, daar onze beminde Leeraar, Ds B. J. Lamberts, een roeping had ontvangen van de gemeente te Bierum. Wij gunnen de kerk van Bierum gaarne een Leeraar, alleen den onze niet. Moge de Heere onze gebeden verhooren, en ZEerw.'s harte neigen om onder ons te blijven.

Namens den Kerkeraad,
F. B Halm, Scriba.

GORINCHEM, 10 Febr. 1901. Heden was het voor onz gemeente feest. Onze hooggeachte Leeraar, de Weleerwaarde Ds. J. van Andel, mocht den dag herdenken, waarop hij vóór *veertig jaren* in den dienst des Woords werd bevestigd. Nadat ZEw. Vrijdagavond in eene gemeentelijke bijeenkomst ter gedachtenis aan dien heuglijken stond een huldeblijk was aangeboden, mocht hij op 10 dezer voor de gemeente optreden met eene doorwrochte rede naar aanleiding van 1 Cor. 4 : 5. Voorts mochten wij des avonds als feestredenaar voor ons zien optreden zijn ouden studievriend den hooggeleerden heer Professor Wielenga, van Kampen, die naar aanleiding van Ps. 146 : 1, 2 Richt. 15 : 9—19 en Joh. 17 : 24 ZEerw. bepaalde bij zijne levenservaringen van af het begin van zijne ambtelijke loopbaan tot op dezen stond. Beide malen mochten wij met dank aan den Heere bij eene groote en belangstellende opkomst onze feestelijke samenkomst besluiten.

Namens den Kerkeraad,
J Snoek, *Scriba.*

CLASSEN.

Classis Enkhuizen.

(Gewijzigd bericht.)

De Class. Verg. te Enkhuizen zal *niet* 5 Maart maar *Dinsdag* 26 *Febr.* gehouden worden.

van Anken,
Urk, 11—2—1901. *Cl. Corr.*

Classis Zierikzee.

De Classis Zierikzee zal D. V. vergaderen op *Woensdag* 27 *Febr.* 's morgens 11 uur.

De Cl. Corresp.,
D. Mulder.

Classis Haarlem.

Vergadering D. V. op *Dinsdag* 5 *Maart*, gewone tijd en plaats.

Punten voor 't Agendum zende men aan
Haarlem, 8 Febr. 1901. W. Ringnalda.

Classis Klundert.

Door de Classis Klundert is op hare vergadering van 5 Februari de heer *G. J. Ruyssenaers* van *Zevenbergen*, Theol. Cand. a/d Vrije Universiteit, met algemeene stemmen beroepbaar gesteld in de Geref. kerken.

Namens de Classis,
J. D. v. d. Velden, *e. t. Scriba.*

Classis Zwolle.

De Classis Zwolle heeft in hare vergadering van 7 Februari 1901 praeparatoir geëxamineerd den Eerw. heer *D. Pol*, Candidaat in de Theologie, en hem met algemeene stemmen beroepbaar verklaard voor de Gereformeerde kerken in Nederland.

Namens de Classis,
J. Zijp, *h. t. Scriba.*

Classis Gorinchem.

De Classis Gorinchem heeft na praeparatoir examen in de Geref. kerken beroepbaar gesteld br. *G. Davelaar*, oefenaar te Giessendam *B.*

Namens de Classis voorn.,
N. G. Kapteijn, *Scriba.*

Leerdam, 12 Febr. 1901.

Classis Zwolle.

Besluit van de vergadering der Classis Zwolle, gehouden 4 Februari 1901.

De Classis vereenigt zich met de volgende motie, nadat gebleken is, dat niet alle kerken de vastgestelde collecten hebben gehouden:

„De Classis spreekt haar leedwezen uit, dat er nog altijd kerken zijn, die zich nalatig betoonen in het houden der vastgestelde collecten, met name voor de Theol. School."

Ook betuigt de vergadering instemming met het voorstel van den kerkeraad van Kampen:

„De Classis neme op de e. v. vergadering in behandeling het te leggen verband tusschen de Vrije Universiteit en de Geref. kerken, daarbij lettende op het tweeërlei advies in zake de onderteekening van het Dordsche Formulier voor Hoogleeraren in de Theologie, dat door de Gen. Synode van 1899 in de Acta aan de kerken ter overweging is gegeven."

Als deputaten om op de Augustus-vergadering D. V. de Classis van advies in deze zaak te dienen, worden benoemd de broeders: Ds. Elzenga, Dr. Hania en Oudl. L. Lindeboom, Hoogleeraar aan de Theol. School. Als secundus wordt aangewezen Ds. Ploos v. Amstel.

Namens de Classis,
J. Zijp, *h. t. Scriba.*

PROVINCIËN.

Vergadering van Deputaten voor Hulpbehoevende kerken in de Prov. Z. Holland,

De vergadering van Deputaten voor Hulpbehoevende kerken in de Provincie Zuid-Holland zal D. V. gehouden worden *Maandag* 25 *Februari* a. s. ten tien ure *precies*, te *Rotterdam*, Hovenierstraat.

Op deze vergadering moeten de hulpaanvragen voor het komende Synode-jaar worden ingediend. Iedere aanvrage om steun zal, volgens Art. 1 der Instructie, bij Deputaten moeten inkomen door tusschenkomst van de betrokken Classe.

Namens het Moderamen,
W. B. Renkema, *Secret.-Penningm.*
Rijnsburg, 11 Febr. 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Van de Zendingscommissie te Maassluis	f 42,28
Van de „Zendingszaak" te Urk	- 7,50
Van br. A. Strating Zwartsluis	- 4,00
Van br. J. Henstra Harlingen	- 3,00
Door br. J. Wouda van de Jongel. vereen. te Dedemsvaart	- 7,82⅝

P. A. Smilde, *Penn.*

Heereveen, 11 Febr. 1901.

Prov. Kas voor Hulpbeh. kerken in Overijsel.

De collecten van:

Blokzijl	f 4,98	Steenwijk *A*	f 5,46⅝
Genemuiden	- 5,75	Steenwijk *B*	- 12,41⅛
Hasselt	- 7,20	Ambt-Vollenhove *B*	- 2,42
Kampen	- 64,57	Wilsum	- 1,28⅝
Langeslag	- 4,46	Zalk	- 1,95
Oldemarkt	- 1,50	Zwartsluis	- 22,12⅝
Rouveen	- 19,22	Zwolle	- 51,20⅝
Staphorst	- 3,35		

Met zeer veel dank en aanbeveling aan de andere kerken, welken het geldt.

De Penningm.,
Deventer, 11 Febr. 1901. Scheps, v. d. M.

Voor het Prov. Ger. weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Ooltgensplaat	f 6,85	Heerjansdam	f 3,04
Oude en N.-Wetering	- 4,10	Boskoop	- 19,36

Voorts brengen wij onze dankbetuiging aan den heer D Slis alhier voor de gulle onthaling onzer weezen op allerhande versnaperingen op den dag van het huwelijk onzer geëerbiedigde Koningin, alsmede voor de verdere verrassing den weezen gedaan, toen hij hun, boven het reeds vermelde, ieder een nieuwen gulden schonk

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. Schoonejongen Jacobzn.

Voor de Theologische School.

Koevorden (6 Dec.)	f 10,10	Meppel	f 37,89
Wapenveld	- 2,50	Nijeveen	- 6,62⅝
Avereest (1900)	- 2,20⅝	Ruinerwold	- 24,27⅝
Ommen (1901)	- 12,50	Zuidwolde	- 4,06⅝
Aalten *A*	- 19,64	Hoornsterzwaag	- 1,12
Bija (2e coll. 1900)	- 9,33	Heereveen	- 15,18
Vlaardingen *A* (b/e. bidstond v. d. T. S.)	- 11,50	Duurswoude	- 2,35
		Joure	- 11,38
Vlaardingen *B* 1e coll.	- 19,—	Lemmer	- 10,38
Borger 6 Dec.	- 4,91	Echten	- 1,12
Haulerwijk 6 Dec.	- 3,12⅝	Lippenhuizen	- 1,38
Hasselt 6 Dec.	- 7,42	Knijpe	- 4,66⅝
Rouveen 6 Dec.	- 22,03	Mildam	- 3,50
Ambt-Vollenhove *A* 6 Dec.	- 5,05	Donkerbroek	- 3,53
		Munnikeburen	- 3,63
Wilsum 6 Dec.	- 1,28⅝	Terwispel	- 1,20
Zalk 6 Dec.	- 5 90	Wolvega	- 7,39
Hollandscheveld	- 6,37⅝	Breda	- 3,50
Hoogeveen	- 82,—		

Voor de Uitbreiding.

Gevonden in het kerkzakje te Katwijk binnen f 1,50.

Van de Jongelingsver. te Duurswoude (Cl. Heereveen) f 2.

Door *Ds. J. W. Wechgelaer* te *Alkmaar*, Corr. Cl. *Alkmaar*, de contrib uit *Broek o/L* van Ds. J. Hartwigsen f 1, O. Koedijk f 1, D. Kool f 2,50, A Glas f 1, A. Slot Pz. f 1, C. Wagenaar JGz. f 1, K. Madderom f 1, C. de Does f 1, A. de Bree f 0,50, J. Dirkmaat f 0,50, G. Glas f 0,50, M. Hart f 1, K. Ploeger f 1, Mej. W. H. Lindhorst f 0,50, C Wit f 0,50, J. Blom f 1, C, Bypost f 1, K. Slot f 1 W. Slot f 0,50, J. Glas f 0,50, C. Slot Azn. f 0,50, J. H. Wagenaar f 1, J. Bouwens f 1, P Slot APzn. f 1, J. Wagenaar Jbz f 0,50, J. Timmerman f 0,50, E. Specks f 0,50, P. Slot ACz. f 1, W. Balder Wzn. f 0,50, H. Wagenaar Jbz. f 0,50, Jb. Bakker f 0,50, P. Kool f 0,50, D. Pasterkamp f 0,50, J Kuijper f 0,50, K Visser f 1, S. Wagenaar f 0,50, O. Wit f 0,50, Jb. Glas Jbz. f 0,50, A. Kok f 0,50, C. Kuiper f 0,50, J. Hoogland f 0,50, W. Koedijk f 0,50, A. de Boer f 0,50, J. Koedijk f 0,50, Jb. Balder Wzn. f 0,50, D. Koedijk f 0,50, A. Vroegop f 0,50, Jn. Bakker f 0,50, P. Koedijk f 0,50, J. Glas Az. f 1, As. de Bree f 0,50, P de Graaf f 1, r. Otto 10,50, Hs. Tielkerood f 0,50, D. Kloosterboer f 0,50, P. Kloosterboer f 0,50, K. Timmerman f 1, C Kruk f 0,50, P. v. d. Molen f 0,50, C. Strijbis f 0,50, P. Gootjes f 1, J. Gootjes f 2,50, C. Wagenaar Jbz. f 1, Wed. Balder f 0,50, Wed. Berghouwer f 2,50.

Giften uit *Broek o/L* van G. Stins f 0,50, J de Guit f 0,50, A. Ovehaar f 1, P. de Boer f 0,50, D. Slot f 1, J Wagenaar Kz f 1.

Door *Ds. G. Doekes* te *Heemse*, Corr. Cl. *Ommen*, de contrib. uit *Lutten*, Corr. *J. den Boer*, van Ds. J. Schoemaker f 2, H. Blokzijl f 2, G. J. Ekenhorst f 2, J. v. d. Linde f 2. B. v. d. Graaf f 2, W. v. d. Graaf f 1.50, J. Smit f 1, F. v. Faasen f 1, Wed. Willink f 1, J. Berends f 1, A. J. Nijhuis f 1, B. J. Bosch f 0,75, H. J. Bouwhuis f 0,75, J. Kampman f 0,50, R. Reinink f 0,50, J. Hofsink f 0,50, J. de Boer f 0,50, E. Beden f 0,50, G Brink f 0,50, T. Schuurhuis f 0,50, D. v. d. Graaf 0,50, G. J. Waterink f 0,40, E. Nijboer f 0,25, G. Hekman f 0,25, D. Bril f 0,25, G. v. d. Belt f 0,25, H. Lamberink f 0,25, A. Hulzebosch f 0,15, G. Tempelman f 0,15, P. Fransen f 0,15, B J. Snel f 0,10.

De contrib. uit *Lemele* van E J Dijk f 1.

Door br. *H. Steffens* te *Leeuwarden*, Corr. Cl. *Leeuwarden*, de contrib over 1900 uit *Leeuwarden* van A. Jongbloed f 5, W. C. Bolman f 2, H Tolsma f 1, Janke de Roos f 1, P. van der Kamp f 0,50, K. Groenewoud f 0,50, H. Steffens f 1, H. G. Brouwer f 1, G. R Visser f 1, R. de Roos f 1, H. de Bruin f 0,50, S. Heiner f 0,25, Ds. J D. van der Muenik f 2,50, Wed. J. van der Linden f 1, K. Tamminga f 2, G. Brugsma f 1, W. C. J. Vetter f 2,50.

Uit *Britsum* van B. Hiemstra f 3, Wed. H. Hoekstra f 2.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.
Zwolle, 9 Febr. 1901, Potgietersingel 120.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door L. Voorhout coll. spreekbeurt Ds. Pos op 30 Jan. l.l. te Apeldoorn . . . f 22,19

B. de Moen,
Quaestor.
Doesborgh, 9 Febr. 1901.

OUDERS OF GETUIGEN.

XIX.

Behalve de beperking der doopbeurten, welke na de Synode van 1817 in de Ned. Herv. kerk werd ingevoerd, is er nog eene reden geweest, waarom de doop aan de kinderen des verbonds langzamerhand tot na het herstel der moeder werd verschoven. En dat was het allengs in onbruik komen van het stelsel van getuigen.

De Gereformeerden namen uit de Roomsche kerk in den eersten tijd den dienst der doopgetuigen over. Zij zagen er over het algemeen geen noodzaak in, om met deze oude en eerwaardige gewoonte te breken. Het was wel geen gebod des Heeren, maar had om zijne oudheid en algemeenheid toch op eerbied aanspraak. Het was met eene goede bedoeling ingevoerd, n.l. om van het geloof der ouders en van den doop des kinds getuigenis af te leggen, en om later in verband met of in plaats van de ouders het kind in de leer der waarheid te onderwijzen en in de vreeze des Heeren op te voeden. En bovendien viel de afschaffing zoo moeilijk, omdat velen eraan gehecht waren en deze oude gewoonte niet wilden laten varen.

Vandaar, dat de Gereformeerden dit gebruik lieten bestaan en er alleen voor zorgden, dat de getuigen niet de plaats der ouders zouden innemen. Dezen moesten voorgaan; op hen lag allereerst de roeping om het kind ten doop aan te bieden en ten doop te houden. De getuigen mochten hoogstens de tweede plaats innemen.

Maar dit alles nam toch niet weg, dat velen van den beginne af tegen heel dit stelsel van getuigen ernstige bezwaren koesterden en op afschaffing aandrongen. *Koelman* bijv. ried de ouders aan, om zelven het kind ten doop aan te bieden en geen peters of meters te nemen. Want al was dit een oud gebruik, het kwam in Gods Woord niet voor en was uit het Pausdom afkomstig.

Deze overweging droeg ertoe bij, dat het nemen van getuigen hoe langer hoe meer in onbruik kwam. Het langst bleef nog de gewoonte in stand, om eene vrouwelijke getuige mede te brengen bij den doop van een kind.

Ten minste was dit blijkens het Doopboek in de kerk te Kampen het geval. Dit Doopboek vangt aan met den 6en Januari 1793 en noemt dan, behalve de namen der kinderen, ook die der ouders en getuigen.

Zeer opmerkelijk is daarbij nu, dat een doopvader en doopmoeder te zamen slechts uiterst zelden naast den vader van het kind bij den doop voorkomen; dat een doopvader alleen eene hooge uitzondering is; en dat in verreweg de meeste gevallen, als er een getuige bij den doop tegenwoordig is, deze eene vrouwelijke getuige is. Enkele keeren wordt er uitdrukkelijk bij gezegd, dat deze vrouwelijke getuige als *doophefster* is opgetreden, dat wil zeggen, dat zij het kind op de armen heeft gehouden, op het oogenblik dat het door den dienaar des Woords gedoopt werd.

Zonder te groote lichtvaardigheid mag hieruit zeker wel afgeleid worden, dat de mannen bij het laten doopen van hun kind de vrouwelijke hulp moeilijk ontberen konden. Mannen zijn soms zoo verbazend onhandig, zelfs als het betreft, het op de armen houden van hun eigen kind. Voor vele mannen moet het in vroeger dagen evengoed als tegenwoordig eene uitkomst zijn geweest, dat de kerk bij den doop der kinderen vrouwelijke getuigen toeliet, die veel geschikter dan zij zelven de kinderen — gelijk men het noemde — ten doop konden heffen. En daarom heeft vermoedelijk het nemen van vrouwelijke getuigen bij den Kinderdoop het langst stand gehouden. Wijl de moeder zelve niet tegenwoordig kon zijn, nam eene andere vrouw, gewoonlijk een lid der familie, hare plaats in.

Maar dat stelsel van getuigen hebben wij thans niet meer. En er is zoo veel tegen te zeggen, dat de wederinvoering werkelijk niet meer te wenschen is. Het is waar, dat de Gereformeerden het over het algemeen overnamen en goedkeurden, dat het in vele Kerkenordeningen voorkomt, dat het Doopsformulier er melding van maakt; en toch zal er waarschijnlijk niemand in onze kerken zijn, die de historie op dit punt zou willen reconstrueeren. Allen leggen zich bij de bestaande toestanden neer en laten de uitspraken der vroegere Gereformeerde kerken en theologen voor wat ze zijn.

Als echter de doop van het kind enkele dagen na de geboorte plaats heeft, zoodat de moeder het niet ten doop kan houden, zal onwillekeurig hier en daar de behoefte weer ontwaken, om, ten einde aan de onhandigheid van vele mannen tegemoet te komen, de hulp eener andere vrouw dan van de moeder in te roepen. Althans hoorde men zoo nu en dan reeds eene klacht over de onbeholpenheid, waarmede de vader zijn kind ten doop hield en die de aandacht der gemeente, vooral van de vrouwelijke helft, schier geheel van de bediening des doops had afgeleid.

Het in onbruik raken van het stelsel van doopgetuigen heeft er daarom naar alle waarschijnlijkheid mede toe bijgedragen, dat de doop langzamerhand zoo lang werd uitgesteld, totdat de moeder hersteld was en zelve hare hulp bij het ten doop houden van haar kind verleenen kon.

Deze onderstelling vindt daarin steun, dat het uitstellen van den doop tot na het herstel der moeder niet alleen hier te lande maar ook elders in vele Gereformeerde kerken algemeen in gebruik is gekomen.

Er is daar geen „Algemeene Christelijke Synode" geweest, gelijk de Ned. Herv. kerk die ten jare 1817 bezat en die de plechtigheid des doops daardoor meende te moeten vergrooten, dat niet alleen de vader maar ook de moeder erbij tegenwoordig was. En toch is daar dezelfde practijk in eere gekomen, die langzamerhand ook hier te lande ingang vond.

Althans in de (Dutch) Reformed Church en in de Presbyteriaansche kerken in Amerika is het regel, dat zoowel de moeder als de vader bij den doop van het kind tegenwoordig is, dat de moeder bepaald het kind ten doop houdt, en dat zij met den vader op de doopvragen antwoordt. Niet zelden gebeurt het ook in de laatstgenoemde kerken, dat de moeder het kind vóór den doop aan den dienaar overgeeft, die het dan vasthoudt in den linkerarm en doopt met de rechterhand.

Dit laatste gebruik is volstrekt niet te veroordeelen. Wel zijn er in den laatsten tijd enkelen in onze kerken geweest, die het doorgedreven hebben, dat alleen de vader het kind ten doop mocht houden. Zij beriepen zich voor deze meening op art. 57 der Dordsche Kerkenorde, waar staat, dat de *vader* zijn kind ten doop moet *presenteeren*. Maar dit beroep geschiedde zonder eenigen grond. Ten doop *presenteeren* beteekent volstrekt niet ten doop *houden*, in de armen houden, terwijl het kind gedoopt wordt.

Ten doop presenteeren beteekent: het kind bij den kerkeraad aangeven en verzoeken, dat het bij de eerstkomende gelegenheid gedoopt worde. Dit is natuurlijk de plicht van den vader. Evenals hij de geboorte van zijn kind aangeeft bij den burgerlijken stand, zoo geeft hij er ook kennis van aan de kerkelijke gemeente. Getuigen heeft hij daarbij niet noodig. De burgerlijke overheid vraagt dezen wel, opdat alle bedrog worde uitgesloten. Maar de kerk vertrouwt hare leden en beschouwt hun ja als ja en hun neen als neen. En de Gereformeerde Kerkordeningen leggen er nu nadruk op, dat deze aangifte geschiede door den *vader*, niet in tegenstelling met de moeder, maar in tegenstelling met de getuigen, die bij de Roomsche kerk daarvoor aangewezen waren en den vader het werk uit de handen nemen.

Maar dit presenteeren voor den doop is heel iets anders dan het ten doop houden of, gelijk men vroeger zeide, het ten doop *heffen*. Wie dit laatste doet, is tot op zekere hoogte onverschillig. Het doet tot het wezen en ook tot den zuiveren vorm van den doop niets af, of de vader of de moeder, of een mannelijke dan wel een vrouwelijke getuige, of de predikant of de baker of iemand anders het kind in de armen houdt op het oogenblik, dat het gedoopt wordt. Alleen moet men er zich over verwonderen, dat sommigen in onzen tijd van dergelijke nietigheden gewichtige quaesties maken en er den vrede en de eenheid der kerken om verstoren.

Gelukkig is er al eene kentering ten goede te bespeuren. Eer deze artikelen-reeks ten einde liep, zijn er al onderscheidene stemmen opgegaan, die deze overdrijvingen als „kleinzieligheden en onverdraagzaamheden" hebben afgekeurd. Deze afkeuring kwam wel wat laat, nadat de overdrijvingen langen tijd stilzwijgend waren aangezien, maar zij kwam dan toch. En zij geeft hope, dat men in het vervolg, bij het betrachten der noodige wijsheid en voorzichtigheid, ook over den tijd van den doop tot overeenstemming geraken zal.

Daarover de volgende maal nog een slotartikel.

BAVINCK.

KETTERSTRAF.

De bewering, dat de Hervorming van huis uit en in beginsel voor de toepassing der ketterstraf was, is niet in allen deele voor den toets der historie bestand.

De privaat-docent te Gieszen, Dr W. Köhler, heeft in eene brochure over *Reformation und Ketzerprozess* nog pas weer aangetoond, dat Luther oorspronkelijk eene andere meening was toegedaan. En al is zijn geschrift noch volledig noch ook van eenzijdigheid vrij, toch stelt hij duidelijk in het licht, wat in den eersten tijd te dezer zake het gevoelen van den Duitschen Hervormer was.

Luther keurde in het begin van zijn optreden de ketterstraf af. En hij moest dit wel doen, omdat hij anders zijne afscheiding van Rome veroordeeld en Rome's vervolging van de Hervormingsgezinden gerechtvaardigd had.

De Hervorming bracht toch terstond en noodzakelijk mede een ander begrip van de ketterij. De maatstaf der ketterij werd uit de kerk in de Schrift verlegd. Vele menschen, zooals Huss in Boheme, die door Rome veroordeeld en gedood waren, waren echte Christenen geweest. Een ketter was volgens Luther diegene, die de H. Schrift anders uitlegde, dan de H. Geest het verlangde.

Daaruit leidde Luther af, dat ketterverbranding in strijd was met den wil des H. Geestes. Christus heeft alle vuur en zwaard uit zijne gemeente gebannen en bevolen, dat zijne discipelen alleen met het zwaard des Geestes strijden zouden. Over de ziel kan en mag niemand heerschen, dan God alleen. Het is onmogelijk, om iemand te bevelen of te dwingen, zoo of anders te gelooven. Niemand kan voor een ander in den hemel of in de hel gaan, en daarom kan ook niemand voor een ander al of niet gelooven. Geloof laat zich niet dwingen. Gedachten zijn tolvrij. De ziel van een mensch staat niet in des Keizers macht.

Tegenover de ketterij bestaat er geen andere macht dan de macht van het woord, dan de vermaning, welke Christus in Matth. 18 : 16, 17, aan zijne discipelen opgedragen heeft. Voor dat woord zwicht alle ketterij en dwaling. Ongeloof en kleingeloof is het, aan de macht van Gods Woord te twijfelen. En ook, als de ketterij voor het woord niet buigt, mag ze buiten de kerk geplaatst maar nooit burgerlijk door de overheid gestraft worden.

Zelfs is ketterij noodzakelijk, om de waarheid helder aan het licht te doen komen. Het onkruid moet samen met de tarwe tot den dag des oogstes opwassen. Ook in de ketterij is er altijd eenige waarheid voorhanden. Laten daarom de verschillende geesten maar met elkander strijden en worstelen, de waarheid heeft er op den duur voordeel van, zij zal toch de zege behalen.

Zoo sprak Luther in den eersten tijd. Maar twee omstandigheden brachten allengs wijziging in deze opvatting.

Ten eerste was de gedachte toenmaals algemeen, dat de Christenheid ééne maatschappij was en één geheel vormde. Wel organiseerde zich deze maatschappij op twee verschillende wijzen en naar twee verschillende zijden, in kerk en in staat, evenals de mensch uit ziel en lichaam bestond. Maar desniettemin was de Christenheid ééne corporatie, die geestelijk en lichamelijk, als kerk en staat, op één grondslag rustte en één leven deelachtig was. Kerk en staat waren dus wel onderscheiden. En de Reformatie heeft dit onderscheid weer duidelijk in het licht gesteld en naast het recht van de kerk ook dat van den staat openlijk uitgesproken en erkend.

Maar desniettemin kon Luther, evenmin als iemand anders in dien tijd, zich denken, dat men burger van den staat kon zijn, zonder lid der kerk te wezen. Wie het Christendom ontkende, kwam daardoor buiten de Christenheid, dat is, zoowel buiten den staat als buiten de kerk te staan. Want beide rustten op denzelfden grondslag en omvatten dezelfde Christelijke menschheid. Een staat, boven en neutraal tegenover de Christelijke belijdenis staande, was eene ongerijmdheid. En verschillende belijdenissen in één en denzelfden staat te dulden, stond met ondermijning van den grondslag van kerk en staat gelijk.

Daaruit vloeide de eisch voort, dat de staat ook met de Reformatie medeging en hare bescherming en verbreiding op zich nam. Reeds in 1522 wilde Luther, dat de overheid in Saksen niet alleen de vrije prediking van Gods Woord zou toelaten, maar ook de papistische predikers weren en door anderen vervangen zou. Op dezen weg is de Reformatie altijd verder voortgegaan. Zij heeft zich, overal waar ze maar kon, met den staat verbonden. De overheid, al nam zij eene eigene plaats in de Christenheid in, had toch ook voor haar deel te zorgen, dat Gods naam geëerd, zijn Woord gepredikt, en alwat daarmede in strijd was, geweerd en gestraft werd.

Bij deze eerste omstandigheid kwam eene tweede. Luther leefde eerst in het vertrouwen, dat de zuivere prediking van Gods Woord alle ketterij wel ten onder houden of overwinnen zou. Maar dat kwam gansch anders uit. De geschiedenis toonde weldra, dat naast de Reformatorische kerken allerlei sekten optraden. Vooral het Anabaptisme breidde zich uit en werd voor de Hervorming een gevaar.

En toen kwam de Reformatie in de practijk voor een zeer moeilijk probleem te staan. Immers, de *overheid* begon tegen die Wederdoopers op te treden. Zij deed dat op grond van bestaande wetten en handelde in zoover naar recht en gerechtigheid. De wetten des lands, die alle uit vroegere eeuwen dagteekenden, gaven er haar de macht en de bevoegdheid toe. In 1528 en 1529 vaardigde Karel V op dien grond zijne strenge edicten tegen hen uit.

Welke zijde moest toen de Reformatie kiezen, die van de overheid of van de Wederdoopers?

Indien zij met Luther zeide, dat de ketterij een geestelijk ding is, dat men met geen zwaard ter neder houwen kan, dan kwam zij bij de overheid in verdenking. Dan laadde zij den schijn op zich, alsof zij het met de Wederdoopers eens was, alsof zij ook in beginsel de overheid en den eed en den oorlog bestreed. Dan liep zij zelve gevaar, om evenals het Anabaptisme met het zwaard te worden uitgeroeid en gedood.

Daarentegen, als de Reformatie de zijde van de overheid koos, dan kon zij niet handhaven, wat Luther eerst had gezegd, dat ketterij alleen met het Woord Gods bestreden en overwonnen moest worden. Dan moest zij op hare schreden terugkeeren en in de ketterij een staatsmisdaad zien.

Dit was het groote probleem, waarvoor de Hervorming sedert 1526 gesteld werd. De keuze was moeilijk. Aarzelend en schoorvoetend werd de stap gedaan. Maar Luther zelf besliste ten gunste der overheid, en de gansche Reformatie volgde hem.

De Middeleeuwsche gedachte van de ééne Christenheid, de principieele tegenstelling met het Anabaptisme, de erkenning van het Goddelijk gezag der overheid drongen haar, om dezen weg in te slaan.

Men kan deze keuze bejammeren. Men kan wenschen, dat de Hervorming, aan haar uitgangspunt getrouw, het probleem in anderen zin had opgelost. Men kan vermoeden, dat zij, indien zij van allen overheidssteun afgezien en alleen op Gods Woord vertrouwd had, nog rijker in vrucht en zegen zou geweest zijn.

Maar toch mag men het oog niet sluiten voor het ontzaglijk gevaar, waarin de Reformatie verkeerde. Als zij in die tijden vol ernst tot de overheid was gekomen en gezegd had, dat het Anabaptisme, wijl eene ketterij, niet vervolgd mocht worden, dan had zij de kans beloopen om niet alleen de overheid tegen zich te krijgen, maar — wat veel meer zegt — om haar onderscheid van het Anabaptisme uit te wisschen, haar eigen beginsel in den stroom der meeningen te verliezen en het werk, dat zij begonnen had, weder geheel ongedaan te maken.

Natuurlijk, niemand kan zeker zeggen, hoe het gegaan zou zijn, als de Reformatie anders beslist had. Maar zij stond toen voor het probleem, zij zag de moeilijkheid en het gewicht ervan in, en zij koos, niet ineens en met volle overtuiging, maar langzaam en met bezwaar, de zijde van de vervolgende overheid.

Er kwamen nog overwegingen van ondergeschikten aard bij, zooals bijv. het feit, dat de Anabaptisten soms in staatkundigen zin aan oproer zich schuldig maakten en dus, afgedacht van alle ketterij, voor de overheid schuldig stonden. Maar deze gaven toch den doorslag niet. Vóór het optreden der Wederdoopers in Munster was de richting der Reformatie reeds lang beslist. Ketterij was ook naar hare overtuiging eene misdaad, die burgerlijk strafbaar was.

En toen eenmaal deze richting ingeslagen was, toen ging men natuurlijk hoe langer hoe verder. Hetzij, gelijk in Duitschland, het volk zich schikken moest naar den godsdienst der overheid, of, gelijk in Zwitserland, de overheid zich voegen moest naar de belijdenis der kerk — het kwam op hetzelfde neer: staat en kerk, hoe onderscheiden ook, waren ten nauwste vereenigd. Burgerschap in den staat en lidmaatschap der kerk vielen saam.

Totdat de brandstapel, die den 27 Oct. 1553 in Genève voor Servet werd opgericht, aan velen de oogen weer opende en voor de gevolgtrekking van het aanvaarde beginsel terugschrikken deed.

Van dien betreurenswaardigen dag dateert de kentering. Calvijn verdedigde zich wel en velen namen het voor hem op. Maar de verdediging ging van een gevoel van schaamte vergezeld. De theorie was op de spits gedreven en daardoor in hare onhoudbaarheid ten toon gesteld. En de historie, bepaaldelijk in de Gereformeerde landen, leidde hoe langer hoe meer tot de conclusie, dat de ketterstraf voor geen toepassing vatbaar was.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

XXIX.

EENDRACHTIGE VERHEERLIJKING GODS.

Van hoe groot gewicht de eensgezindheid onder de broederen is, teekent de omstandigheid, dat de apostel Paulus haar de gemeenten toewenschte, en niet ophield haar er toe te vermanen.

Deze vrucht der genade Gods toch is van groote beteekenis. Immers is zij voorwaarde, vereischte tot eendrachtige verheerlijking Gods. Dit blijkt uit wat Paulus Rom. 15 : 5 en 6 zegt in de woorden: doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus, opdat gij eendrachtelijk, met éénen mond, moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus.

Zoo wil de apostel de eensgezindheid met eene heilige bedoeling. Hierop moet met nadruk gewezen. Eensgezindheid wil haast iedereen; men behoeft nog geen Christen te zijn om haar begeerlijk te achten. Elk droomt op zijn tijd een zoeten droom van den algemeenen wereldvrede mede; het: vrede op aarde! dat de engelen eens zongen, maakt soms het hardste hart zacht en week. Maar waarom begeeren de meeste menschen de eensgezindheid? Enkel om het gemak en genot aan haar verbonden. Aan den lieven vrede willen rustlievende of zachtzinnige menschen zelfs de waarheid en het recht wel ten offer brengen. Eene heilige drijfveer zit er achter hun lust aan eensgezindheid niet. Maar met Paulus stond het beter. Hij heeft met zijn verlangen naar de eensgezindheid onder de broederen de verheerlijking Gods op het oog. God wil eendrachtig, als uit éénen mond, door zijne kinderen verheerlijkt worden; maar hoe zullen zij uit éénen mond zijnen lof verkondigen, zoo zij niet één van hart onder elkander zijn? Als Paulus genade voor ons begeert, eindigt hij niet in ons, maar in Gods belang, te weten, in Gods eere. Dat teekent zijn heiligen zin; heilig toch zijn wij, als wij Gods op zichzelf gericht leven medeleven, met Hem willende zijne verheerlijking als slotsom van alles.

Waarom wil God »eendrachtig" verheerlijkt worden?

Beantwoorden wij deze vraag met eene andere. Als een koor van zangers u een welkomstlied toezong, zoudt gij dan willen, dat ieder zong op den tijd, uit den toon, en in de maat, als hem behaagde? Wat een onwelluidend gezang zou dat zijn! Inplaats van de ooren te streelen zou het ze verscheuren. Zal hun gezang ons liefelijk zijn, dan moeten zij het samen eens zijn, om elkander met hun zingen in de hand te werken, saam gehoorzamende aan den gemeenschappelijken leider. Zóó moeten de velen zingen als zong er slechts één,

Pas deze vergelijking thans toe. Meent men waarlijk, dat men God zou kunnen verheerlijken met een door tweedracht verontreinigd hart? Broeders, die niet eensgezind zijn, zijn elkander tot een ergenis, dat is, zij hinderen en beletten elkander in den dienst Gods. Zij dooven den Geest in elkander uit, den Geest, wiens vuur de offers onzes lofs ontsteken moet, zullen zij opklimmen naar boven. Reine harten slechts kunnen heilige werken doen. Als de harten door twisting beroerd zijn, kan men wel bidden en zingen, maar 't is een koud en vleeschelijk werk, Gode noch mensch aangenaam.

Staat het alzoo vast, dat er eensgezindheid moet zijn, zal men Gode een heilig offer kunnen aanbieden, ook van Gods zijde is het onmogelijk, dat een lofoffer aangenomen zou worden, dat niet eendrachtig wordt gebracht.

Er zijn vele redenen voor.

Vooreerst is het onmogelijk, omdat God van ons slechts in gemeenschap met Christus' lichaam gediend wil zijn. Als gij u op uzelven plaatst, o mensch, u afscheurende van uwe broederen, zult gij ondervinden, dat gij bij God niet welkom zijt, al bracht gij ook het kostbaarste offer mede. God kent u in uwe enkelheid niet; Hij kent slechts Christus, en diens geestelijk lichaam, de gemeente; wilt gij dan met Hem gemeenschap hebben, zoo moet gij in liefde met Christus, en diens lichaam vereenigd zijn. Indien wij dan onder elkander verdeeld zijn, zoodat wij zonder innerlijke, misschien zelfs wel zonder uiterlijke gemeenschap aan elkander tot God gaan, kunnen wij niet tot Hem komen. Aangenaam zijn wij Hem slechts, als wij lichaamsgewijs voor Hem verschijnen, wijl Hij ons in vereeniging met Christus' geestelijk lichaam aanschouwen wil, dat is met Christus, die zonder zijn geestelijk lichaam niet gedacht kan worden. Er ligt zulk een heilig beginsel ten grondslag aan Jezus' bevel om ons met onzen broeder te verzoenen, vóór wij onze gave op het altaar leggen. In onzen scheurzieken, aan »splijtzucht" lijdenden tijd, is de herinnering aan deze dingen meer dan ooit noodig. Men predike het van de daken, dat onze eenheid met Christus bezegeld moet worden in onze eenheid met elkander, zullen wij van God behandeld worden als zulken, die van Christus zijn. Want alle stoornis in de gemeenschap met de leden, brengt stoornis in die met den Vader, wijl zij stoornis brengt in de gemeenschap met Christus, buiten wien God geene gemeenschap heeft met ons.

Voorts wil God ons slechts als vrucht van Christus' werk voor zijn aangezicht zien Om dit te beseffen, bedenke men, dat Hij aan Christus opgedragen heeft om vrede te maken tusschen de menschen; daarom is zijn naam ook: Vredevorst. In dit opzicht zou Hij het werk des Satans te niet doen; deze toch had in 's menschen binnenste het gif van zijn eigen haat tegen den mensch uitgestort, en elk mensch tot een hater van zijn naaste gemaakt. Moeielijk was deze heilige opdracht; een bloot schepsel kon ze zelfs niet vervullen. God zelf had ze, om zoo te spreken, verzwaard, doordien Hij in godsdienstig opzicht het menschdom in twee helften gescheiden had, en in de Mozaïsche wet een »middelmuur des afscheidsels" tusschen hen beiden opgericht, waarover de Jood niet heenklimmen mocht en de Heiden niet heenkomen wilde, zoodat de natuurlijke vijandschap er eene godsdienstige door werd. In de gemeente, inzonderheid daar ter plaatse, waar Jood en Heiden, in Christus geworden als tot éénen mensch, alle verschil vergeten, samen God verheerlijken, wordt het zichtbaar bewijs gegeven, dat Christus het raadsel van den vrede heeft opgelost. Daardoor wordt de gemeenschap der heiligen iets van hooge beteekenis voor den hemel zelf; zij is als een spiegel, waarin gezien kan worden, wat macht het bloed en de Geest van Christus hebben, om vrede te maken op aarde, ja, om te doen, wat van allen denkenden mensch onmogelijk werd geacht. Waan dan niet, o mensch! dat uw lof tot den Vader opklimmen zal, zoo gij, door uwe tweedracht eene schaduw werpt op het werk van Christus, als ware dit werk niet, of slechts ten halve geschied. Want wie den Zoon niet eert, eert ook den Vader niet. Laat ons dan weten, dat God slechts dan van ons geprezen worden wil, als Christus wegens ons geprezen wordt.

Neemt daarom elkander aan — zegt de apostel. Misschien moeten wij eenigen tegenzin overwinnen, eenig ongelijk dulden, eenig meeningsverschil aanvaarden, eenige zwakheid toegeven, eenige koelheid verdragen, het zij zoo. Maar zal de wetenschap, dat God niet aan zijne eere komt, tenzij wij het doen, ons niet prikkelen om het te doen?

V. ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Zal »de vrijmaking van School en Kerk" nu eindelijk aan de beurt komen?

Zóó wordt in meer dan éénen kring gevraagd.

Wat het Centraal Comité van Antirev. Kiesvereenigingen heeft besloten, daarvan is nog niets openbaar geworden. Dat Comité kan dan ook slechts een voorstel ontwerpen. De Kiesvereenigingen moeten beslissen.

De Liberale Unie heeft dezer dagen hare Algemeene Vergadering reeds gehouden: waarom toeft de Antirev. Deputaten-vergadering? Die Unie vergadert elk jaar: waarom hooren we van Deputaten-samenkomst van Antirev. Kiesvereenigingen alleen in een Verkiezings-jaar? En waarom gaat in zoo'n Deputaten-samenkomst bijna al de tijd heen met lange openingsredevoeringen en 't voorleggen van gesneden brood of zelfs geheel toebereide boterhammen? Voor frissche, gansch vrije, gedachtenwisseling was tot nu toe bijna geen tijd of gelegenheid. Een beslissing als in de „Unie", n.l. een urenlang debat over en een niet-aanneming van een voorstel van het Bestuur, het Centraal Comité, is in 't afgetrokkene zeker wel mogelijk te denken, maar niemand die zulks verwacht.

Dát — moet anders worden.

De Antirev. Kiesvereenigingen en de A.-r. kiezers moeten eindelijk *vrij* worden, en kloek. Niet bandeloos, maar vrij. Niet eigenzinnig, maar zelfstandig denkend en oordeelend.

Een der oorzaken van de zwakheid, kleurverbleeking en verbastering der Antirev. partij in 't gemeen, is deze, dat 3, 4 jaren lang het bestuur, althans de leiding, der partij in de handen is van een mysterieus Comité, dat als een Chineesch Keizer verborgen blijft voor 't oog des volks, en metterdaad de leiding overlaat aan de redactie van een dagblad, hetwelk — door de kleine pers wordt gevolgd en bijna algemeen als de regel en toetssteen van getrouwheid aan beginsel en partij wordt beschouwd. Wat de Kiesvereenigingen doen in die 3, 4 jaren? Zeker vele goede woorden zeggen over brave zaken; maar van een poging tot arbeid aan de oplossing van de vraagstukken betreffende vrijmaking van kerk en school, van school en kerk, blijkt niets, letterlijk niets. En de „sociale kwestie", die alles schijnt te beheerschen, komt ook geen stap verder?

In dat opzicht mag wel worden geklaagd: de dood is in den pot! Of vergis ik mij?

Mocht onze vreeze worden beschaamd! Mochten de Antirev. partij en de Vrij Antirev. partij te zamen eindelijk wakker worden, en den moed grijpen om in de bres te gaan staan voor deze *vrijheid!* Hoort gij het dan niet, ziet gij het niet, hoe de behoefte aan en begeerte naar Staatshulp voor de Christelijke school toeneemt bij de Besturen, en niet minder bij de onderwijzers? Hoe de Christelijke school dagelijks armer wordt aan geld en aan geest...? En ziet en verstaat gij er dan ook niets van, dat deze woelende en wassende stroom de vrijheid der *Kerk* in gevaar zal brengen? In den boezem van de Geref. Kerken is nu reeds het stelsel van leunen op „de gemeenschap" — zooals de socialisten zeggen — in vollen bloei. Alsof het zoo maar niets is, laten Gemeenten, zelfs van meer dan één predikant, en die volstrekt niet alleen geringen naar de wereld onder hare leden tellen, zich „hulpbehoevend" verklaren, dienen zichzelve als zoodanig aan, zien vreemd op als deze of gene daarin iets afkeurenswaardigs vindt. Zoo went men spoedig aan de zijpaden en kromme wegen.

Wat meent gij: zal die gaarne-hulpbehoevendheid, die begeerte om de lasten op andermans schouders te schuiven, niet vanzelf leiden tot het begeerlijk achten van geldhulp uit de Staatskas ook voor den kerkedienst? Al is de school een ander terrein dan de kerk, bijna alle argumenten, waarmede men de subsidie voor de school heeft goedgepraat, gelden, en sommigen nog beter, voor de kerk. Alleenlijk *argumenten* zijn het niet; verleidelijke redenen, vijgebladeren, vruchten van verzwakt geloof en moewordende zelfverloochening, en vreeze voor den machtigen vijand met zijn rijkvoorzienen staatsbuidel....

Zijn de Ger. Kerken niet reeds in gevaar van staats-subsidie? Heb ik niet gehoord of gelezen zoo iets van staatshulp, ook in geld, voor de Zending in Indië? Immers een *kerkelijke* Zending, de medische Zending incluis? Onder leiding en verzorging van eene Ger. kerk, en ten slotte (òf van meet af reeds) voor rekening van al de Geref. Kerken in Nederland?

Ai mij, indien al ons drukke *Practicisme* en *Showisme* op politiek en sociaal gebied, al de talentvolle gaven en ijvervolle acties, eerlang uitloopen op verlies van het kostelijkste goed van een waarlijk Christelijk volk: de vrijheid van kerk en school, een kleinood, door God aan het Nederlandsche volk in den schoot geworpen, door de vaders en moeders van '34 v.v. met zoo groote zelfverloochening gekweekt, en met toenemende zelfbewustheid gewaardeerd, en verkozen boven de schatten van een staatskerkachtig Egypte!

Hoe men 't wende of keere, en wat men ook meene te kunnen aanvoeren tot verdediging en aanprijzing, het is en blijft zóó als de Heere Jezus heeft gezegd: Niemand, vooral niet een Christelijke school, en allerminst een *kerk*, kan twee heeren dienen. „Gij kunt niet God dienen en den Mammon." En dat ieder, die „geld trekt," *dient* en *dienen* moet — wie kan dat in ernst ontkennen? Men kan dan wel zich aanstellen als vele dartele dienstmeisjes in deze dagen, die geen muts meer op het hoofd dulden, of althans dit „teeken van dienstbaarheid" tot zoo klein mogelijke afmeting herleiden — maar de *zaak* blijft wat ze is: *dienstbaar* is *niet* „vrij". En wie *geld* ontvangt uit de Staatskas, wordt aan die kas *dienstbaar*, en is in gevaar van allerlei onaangename en schadelijke dienst-verrassingen.

De red. van het *„Gereformeerd Volksblad"*, Ds. Renkema, heeft overgenomen wat wij in No. 3 schreven in het artikel: Wanneer zal tegen *dit* drukkend onrecht de strijd worden aangebonden? Ook hij acht het noodig, dat het nu eindelijk eens ernst worde met deze volksbelangen en volksnooden. Ziehier, wat Ds. R. op de aanhaling onzer woorden laat volgen.

„Gelijk uit het bovenstaande blijkt, wil ook Prof. Lindeboom, dat er nu eens ernstig zal worden gestreden voor de vrijheid van school en kerk. Wat wij over dit punt onlangs geschreven hebben inzake de Staatssubsidie's, is dan ook met instemming door hem overgenomen.

Wij hopen zeer, dat het hierbij niet blijven zal. Met al haar zwijgen over Art. 168 heeft de Anti-revolutionaire partij *niets* gewonnen. Voortdurend wordt zij door Bronsveld c. s. en door de Chr.-Historische partij den volke voorgesteld als de belaagster der Ned. Herv. kerk. Zoo blijft aldoor de Christelijke politiek in Nederland in het kerkelijk moeras vastzitten.

Is nu eindelijk de tijd er niet rijp voor om deze netelige kwestie tot een goed einde te brengen?"

Wij onderschrappen dat laatste woord, die hoogst gewichtige vraag.

Zullen ook andere pers-mannen deze zaak in overweging nemen, een antwoord op deze „brandende vraag" geven? En wat kan en moet er gedaan worden om het vooropzetten van dit belang bij de komende verkiezing te bevorderen, en daardoor eene, anders niet onwaarschijnlijke, verzwakking van ijver en strijdkracht te voorkomen?

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Reeds wezen wij er verleden week nog even op dat de toestanden in *Zuid-Afrika* een weinig ingewikkeld waren geworden en, mede door het knippen van den censor, niet gemakkelijk naar werkelijkheid te begrijpen. Thans is er een weinig meer licht gekomen. De inval in Portugeesch gebied schijnt niet waar, of slechts geveinsd geweest te zijn en op Swazieland gemunt. Van de groote schoonmaak naar 't Oosten van de *Transvaal* kwam niets. Wel drong French enkele commando's van Botha met verlies van wagens en mannen achteruit. Wel liet de laatste verleden week een bijna gelukten aanval doen op Smith-Dorrien bij Bothwel, waarbij de Engelschen over de honderd man verloren. Maar weldra zijn de Burgers weder in de hoogere en gemakkelijker te verdedigen bergruggen — en de schoonmaak der Engelschen gelukte zoo weinig, dat de Burgers achter hun rug nog tamelijk krachtig konden optreden. Nogmaals is niet alleen Modderfontein, bij Johannesburg, door de Burgers na een heet gevecht vermeesterd, maar ook de spoorweg naar Natal, bij Greijlingstad en Vlaklaagte tweemaal opgeblazen, de trein overwonnen, leeggehaald en omgeworpen. Of de Burgers onder Botha in Zuid-Oostelijk richting door Vrijheid in Natal zullen vallen of gedeeltelijk Noord-Westwaarts naar Pietersburg terugtrekken om hun Regeeringszetel te beveiligen tegen een mogelijken handstreek der Engelschen uit Pretoria — is nog niet doorzichtig.

Ook in den *Vrijstaat* konden de Engelschen den toestand niet machtig worden. Tevergeefs zochten Knox en anderen, de Wet op te houden bij zijn tocht naar 't Zuiden. Boven Bloemfontein leed Crewe bepaald een neerlaag in de Tabaksbergen, waarbij hij heel wat volk en een stukje geschut met een gedeelte van het konvooi verloor, en 't andere deel zich slechts redden kon door haastig naar Bloemfontein terug te trekken. Hieruit blijkt, dat het commando, dat de Wet daar in 't Noorden achterliet, onder wien ook, inderdaad goed wordt aangevoerd en gelukkig strijdt. Want ook de spoor naar Pretoria werd onbruikbaar gemaakt. Intusschen konden de Engelschen de Wet niet vasthouden. Hoe ze ook de driften (overgangen) van de Oranjerivier (grensscheiding tusschen Vrijstaat en Kaapkolonie) hadden ondermijnd (?) of versperd, een weinig West van Norvalspunt trok de Wet er Zondagnacht toch over en Zuid-West op Philipstown aan. Zóó althans berichten, Dinsdag, de Londensche bladen algemeen. Naar 't schijnt werd het tijd dat de dappere thans in de *Kolonie* verscheen. De zaken schoten daar blijkbaar niet op. Wel waren de kolonisten den Burgers zeer sympathiek, maar van algemeen bijvallen is in de verste verte geen sprake, helaas. Men durft het blijkbaar niet aan. En wij erkennen nogmaals dat 't voor hen dubbel moeilijk is. Doch jongeren onder de kolonisten voegden zich bij hunne strijdende broederen, maar niet genoeg. Zal dit nu, nu de overwinbare de Wet hun tegemoet snelt, anders worden? Wij hopen het van harte, en spoedig ook. Want de drie commando's, die reeds tot aan Kaapstad, ja aan den zeekant gekomen waren, zijn van lieverleden — zonder juist veel te verliezen — heel wat naar 't Noorden teruggetrokken. Of dit uit zwakte, dan wel uit tactiek is, weten wij niet. Maar dat het den Engelschen bemoedigt, is zeker. Voor de pest die aan Kaapstad kwam, zal het toch wel niet zijn, al erkennen wij, dat deze bezoeking niet licht te rekenen is. Indien God deze roede wilde gebruiken zouden de slagen ingrijpender zijn voor de Engelschen dan door de beste Boeren-commando's. De krijg eischte in Jan. toch reeds 3500 man Engelschen.

De Heere regeert. Hij is met hoogheid bekleed!

Voorts eischen de toestanden in Spanje meer onze aandacht. De toestand blijkt ernstig, vooral omdat de liberale pers, die in de Carlistische beweging van onlangs naast de Regeering stond, nu tegen haar kiest en duidelijk laat blijken de Regeering onverbeterbaar te achten. Zelfs de bedaarde Sagasta wordt onrustig.

Het schijnt dat het volk althans voor een deel, de tegenwoordige reactionaire Regeering moede is. Zij bracht niets dan rampen over het vaderland, zegt men.

Uit Saragossa, Salamanca, Granada, Reus, Valencia, Valladolid, Madrid enz. komen berichten van oproeren. Hier en daar werd gevochten en er vielen reeds verscheiden gewonden. „Leve de Vrijheid" en „Weg met de Jezuïeten" zijn de algemeene leuzen der betoogers. De menigte trachtte hier en daar zelfs kloosters in brand te steken, het rijtuig van den nuntius werd in de straten van Madrid met steenen geworpen, de politie-commissaris moest om zijn leven te redden in een huis vluchten.

Volgens de berichten volgen de troepen nog steeds hunne bevelen op, doch een bewijs voor het wantrouwen der Regeering is wel, dat haar optreden ons veel zwakker lijkt dan bij de Carlistische onlusten.

In Valencia, Saragossa en Salamanca is de staat van beleg afgekondigd.

De Imparcial veroordeelt zeer het optreden tegen den nuntius, maar merkt tevens op, dat het volk lang is getergd. Andere bladen zeggen nog erger dingen. Openlijk verklaren zij het huwelijk van de prinses, op a. s. Donderdag voor een nationale ramp. De studenten willen geen vacantie om, naar ze zeggen, een zoo'n betreuringswaardig feit te vieren.

Italië zal weer een nieuw Ministerie krijgen. De Koning Victor Emmanuel heeft eindelijk iemand gevonden om een nieuw Ministerie samen te stellen. Het is Zanardelli, „het oer-type van een liberalen dogmatist en advocaat," zooals een courant opmerkt. Uit deze benoeming blijkt 's Konings voornemen de conservatieve en reactionaire tradities van Pelloux noch de water-en-melkachtige politiek van Saracco voort te zetten. De Koning wil hervormingen. Voor wij verder hierover spreken is het beter eerst af te wachten of Zanardelli in zijn moeilijke taak om een Ministerie samen te stellen slaagt. Zóó is de toestand, dat dieven, naar uit Rome wordt gemeld, de schandelijkheid begaan in de graftombe van Koning Humbert door te dringen en de kostbaarheden, die zich daar bevonden, weg te nemen. Het gestolene moet een waarde hebben van 25000 fr.

De Fransche kamer heeft de behandeling der Vereenigingen-wet voorloopig gestaakt, daar Waldeck Rousseau, de eerst-Minister, nog steeds het bed moet houden.

Bij de behandeling der begrooting in den Franschen Senaat kwam de Buitenlandsche politiek ter sprake. Graaf d'Aunay sprak over China en keurde Engeland's houding af tegenover Transvaal, terwijl de heer Gavreau voor Frankrijk's rechten op de kust van Newfound-land opkwam. Minister Delcassé gaf den heer Gavreau gelijk.

Betreffende China, zeide de Minister, dat Frankrijk er naar streefde in China den normalen toestand van zaken te herstellen. Het zou het streven der Regeering zijn zoo spoedig mogelijk de troepen terug te trekken, wanneer China de voorwaarden heeft ingewilligd. De Chineesche kwestie toonde dat Frankrijk en Amerika hetzelfde beoogen en ook dat het verbond tusschen Frankrijk en Rusland bij den dag in kracht toeneemt.

De heer Peytral was over 's Ministers woorden zoo voldaan, dat hij hem dankte voor de uitstekende wijze waarop de Buitenlandsche staatkunde was geleid. Aan dezen lof knoopte hij een vraag vast, n. l. of de Engelsch-Duitsche overeenkomst ook de overeenkomst tusschen de Mogendheden in een of ander opzicht raakt. Op deze vraag antwoordde Delcassé dat hij van de bedoelde overeenkomst *niets meer* wist dan hetgeen publiek is gemaakt.

Het Belgische Parlement beleefde Maandag een teekenend incident, dat nogmaals duidelijk toonde, dat de rechterzijde van geen legerhervorming wil weten. De clericale afgevaardigde Woeste, Delbeke, Verhaegen en Helleputte traden uit de commissie voor legerhervorming. Helleputte diende namelijk een voorstel in, waarbij volle vertrouwen werd uitgesproken in de Mogendheden, die België bij verdrag beloofd hebben te beschermen. Het doel van dit voorstel was natuurlijk, om, werd het voorstel aangenomen, te kunnen verklaren, dat legerhervorming dan ook eigenlijk onnoodig is, wijl België zijn weerbaarheid niet behoeft te verhoogen.

Het voorstel werd afgestemd en toen verklaarden bovengenoemde heeren uit de commissie te treden.

NOORDTZIJ.

DE KERKEN OF DE VEREENIGING.

Met dit opschrift doelen we op de Geref. kerken in Nederland en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag.

Het komt mij voor, dat het noodig is deze tegenstelling eens met name te maken en met nadruk te doen uitkomen.

In het huidige geschil gaat het toch niet om de vraag of de Theol. vorming der a.s. leeraren zal staan bij Dr. Kuyper of wel bij Dr. Bavinck. Dit moge niet zonder beteekenis zijn. De hoofdkwestie is het volstrekt niet.

Ook deze beide uitnemende mannen gaan straks ieder op zijn tijd naar Gods bestel heen. De kerken gaan door tot in de verre nageslachten.

Ook gaat het niet tusschen de Theol. School en de Vrije Universiteit of haar Theol. Faculteit in beider huidigen vorm van bestaan.

Niemand toch zal durven beweren dat de Vr. Universiteit, ook in hare verhouding tot de Geref. kerken, nu juist is, wat ze wezen moet. Zelfs hare vurigste voorstanders zullen dat niet aandurven.

Ook zal niemand durven beweren, dat de Theol. School in haren tegenwoordigen vorm nu juist is, wat ze wezen moet, zoodat er aan verandering of wijziging zelfs niet mag worden gedacht. 't Zou ook al te dwaas zijn, dat te beweren.

Het gaat niet om bepaalde personen, van hoe groote beteekenis deze ook mogen zijn.

Evenmin gaat het om of tusschen de beide inrichtingen van onderwijs en opleiding in haren huidigen vorm, al spelen ze uitteraard thans in het geschil een gewichtige rol.

De door ons gevreesde en bestredene „Maccoviaansche richting" met haar dor Scholasticisme is dan ook slechts een bijkomende kwestie, zij het dan ook in den samenhang der toestanden van geen klein gewicht. Al werd die kwestie op den dag van morgen bevredigend opgelost, waardoor we in dezen in onze vrees verrassend en verblijdend beschaamd en gerustgesteld werden, dan bleef toch de hoofdkwestie, waarom het eigentlijk en principiëel gaat, evenzeer aanhangig.

Het gaat niet om Dr. Kuyper of Dr. Bavinck, alsof die partijhoofden zouden zijn. Wie dat meenen of insinueeren slaan de plank glad mis.

Het gaat in laatster instantie niet tusschen Vrije Universiteit en Theol. School in haren huidigen vorm, al zijn deze als van zelven nauw in het geschil betrokken.

Het staat en gaat tusschen *de kerken zelve* en *de Vereeniging* voor H. O. op Geref. grondslag. Elk voor zich vraagt *het beslissende zeggenschap* over de Theol. Professoren, die met de opleiding zijn belast.

De Vereeniging meent voor hare School en Professoren *dat zeggenschap* te moeten *handhaven*. De kerken eischen hetzelfde voor zich op met niet minder kracht en klem.

Zoo staat de kwestie. Daarom gaat het.

In gewijzigden vorm en onder andere omstandigheden is het dezelfde kwestie, die terstond na de Dordtsche Synode 1618/19 belijnd en scherp losbrak tusschen *de kerken eenerzijds* en *de Staten van Holland anderzijds*.

Toen stond het tusschen de kerken en de Staten van Holland.

Nu staat het tusschen dezelfde Geref. kerken en de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag.

Toen tusschen Geref. kerken en Geref. Staten van *publieke kwaliteit*.

Nu tusschen dezelfde Geref. kerken en een Geref. Vereeniging van *particulieren aard*.

In dat laatste ligt het verschil, en wel een aanmerkelijk verschil. Of dit het gevaar thans minder groot maakt voor de kerken of ook de oplossing gemakkelijker, bespreek ik thans niet.

In het wezen der zaak is het dezelfde kwestie. De kerken trachtten toen tegenover de Staten, naar het woord van Dr. Kuyper *„haar geestelijke hoogheid over de professoren* met hand en tand vast te houden." In zijn debat met Dr. J. J. van Toornenbergen reeds ten jare 1879 heeft Dr. K. dat duidelijk en met klem van redenen aangetoond. *)

De kerken hebben toen het pleit verloren. Tot schade voor kerk en Theologie. De Staten der Provincie en de Curatoren der Universiteit wilden van „die geestelijke hoogheid" der kerken op het terrein hunner School niets weten. Zij lieten de kerken bij monde van hare Synoden beklag op beklag indienen, maar handhaafden ondertusschen *eigen hoogheid* en *oppergezag* en de kerken konden al klagende toezien.

Ligt misschien thans de oplossing in *een gesamentlijk* gezag of in een *gedeeld* zeggenschap? Sommigen schijnen dat te meenen. Als ik het wel heb, is met name *„Hollandsch Kerkblad"* in dezen nog al optimistisch.

Doch houdt een *gedeelde* hoogheid, juist, omdat ze gedeeld is, niet op *hoogheid* te zijn?

De *„geestelijke hoogheid"* over de professoren zochten de kerken der 17de eeuw *„met hand en tand vast* te houden" *tegenover de Geref. Staten of Overheden van haar tijd.*

De Geref. kerken van onzen tijd kunnen en mogen niet nalaten inzake de professoren met de opleiding harer leeraren belast, datzelfde te doen *tegenover de Geref. Vereeniging voor H. O. van heden.*

Zoo staat de kwestie, op en top, helder en klaar.

D. K. WIELENGA.

*) p. 36. De Leidsche Professoren en de Executeurs der Dordtsche Nalatenschap door Dr. A Kuyper.

De kerk van het Heilige Graf te Cambridge onderscheidt zich naar het uiterlijke en naar het innerlijke van de andere Anglicaansche kerken. Vooreerst is de kerk rond van bouwvorm. En wat het bestuur betreft, heeft deze gemeente het recht om zelve haar predikant te benoemen. Er zijn maar vier of vijf andere Anglicaansche kerspels, die ditzelfde voorrecht bezitten.

—

Het Evangelisch instituut Puerto de Santa Maria aan de baai van Cadix heeft nu twaalf kweekelingen, die voor den Evangeliedienst in Spanje opgeleid worden. De inrichting wordt geheel door Spaansche Protestanten, zonder steun van buiten, onderhouden.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Mag een eenvoudig lid der kerk U een plaatsje in *de Bazuin* vragen voor een vraag en een opmerking?

Een vraag aan Prof. Wielenga, naar aanleiding van een tweetal zinsneden in zijn „Dordt over Maccovius" in uw vorig nummer.

Daarin toch merkt ZHGel., na Maccovius in zijn werk en optreden te hebben voorgesteld en de behandeling zijner „zaak" door de Dordtsche Synode te hebben beschreven, in verband met Dr. A. Kuyper Jr.'s oordeel over dezen man op:

„Feit is evenwel, dat dezelfde *Maccovius* en dat wel om *dezelfde* reden, waarom hij te midden der Dordtsche Synode is *berispt en vermaand*, te midden der Theol. Faculteit der Vr. Un. is *geprezen en gekroond*."

Hoe gevaarlijk voor de gezonde levensontwikkeling der Geref. kerken is dan toch die Dr. A. K. Jr.! Maar hoe gevaarlijk ook die *Vr. Un.* te midden van welker Theol. Faculteit enz. . . .

Niet waar, zoo concludeert ge?

Maar neen, enkele regels verder *bidt* de geachte schrijver de broeders *er niet telkens de Vrije Universiteit tusschen te schuiven.*

Zie, hoe rijmt zich die aanval — ten rechte of ten onrechte, dat beoordeel ik niet, — met die bede?

Een eenvoudige opmerking voorts.

De Theol. School is *de* School der kerken.

De Vrije Universiteit staat daar geheel buiten en is slechts aan die kerken verbonden met een band, die elk oogenblik kan verbroken worden, zoo hooren en lezen we in den laatsten tijd meermalen.

Formeel misschien juist.

Maar metterdaad?

Laat hen, die geroepen zijn, voor de belangen der Theol. School te waken, ernstig bedenken, dat in de Geref. kerken den broeders en zusters het hart warm klopt voor *hunne* Vrije Universiteit, gesteund door *hun* gaven, door *hun* gebed.

En dat aanvallen, als boven aangehaald, ook al zijn ze gedekt door de daarop volgende „bede" slechts ten gevolge kunnen hebben, dat de Theol. School te minder door de Brs. en Zrs. wordt gesteund en de vrede en eenheid der kerken wordt geschaad en bedreigd.

In onzen tijd, waarin de ontwikkeling van de ongoddelijke wetenschap op haar verschillend terrein zoo dringend om versterking onzer Gereformeerde Universiteit roept — in onzen tijd heeft ze, dacht me, meer behoefte aan — en recht op — steun en waardeering dan aan bestrijding door de mannen van naam onder ons.

Nu de Universiteit bij het Gereformeerde volk te signaleeren als eene, in wier Theol. Faculteit vrijelijk een man als Maccovius wordt geprezen en gekroond, en dies gevaarlijk is, — of altbans het ernstig gevaar dreigt het te worden, — voor de kerken — en straks haar weêr aan te vallen, omdat ze nòg al geen Medische Faculteit heeft, en nòg een te zwakke Juridische en Litteraire . . . .

Och, binde de Koning der kerken ons meer en meer den nood en ernst der tijden en de roeping der kerken te dien opzichte op het hart!

Dat worde meer en meer *aller bede.*

Hoogachtend,

Uw Dienstw. Dr.,

H. B. WEIJLAND JR.

Amsterdam, 5 Februari 1901.

Boekaankondiging.

Handleiding tot vorming der zangstem door A. Kuijpers, leerares in stemvorming en spraak te Amsterdam. Amsterdam 1901.

De gunstige ontvangst, die aan de „Handleiding tot stemvorming en vloeiend spreken" in zoo ruime mate te beurt viel, deed de geachte en bekende Schrijfster besluiten, om deze Handleiding tot vorming der zangstem te bearbeiden, als vervolg op het eerst verschenen werkje. Mej. Kuijpers gaat uit van de theorie, dat spreken zingen en zingen spreken, muzikaal spreken is. Alle stemorganen bewegen zich bij spreken en zingen op dezelfde wijze. De uitspraak der letters en klanken moet bij het zingen daar blijven, waar zij sprekende gevormd zijn. Het onderscheid bestaat alleen daarin, dat bij het zingen de stembanden sterker gespannen worden en daardoor een grooter aantal periodieke trillingen maken. Deze theorie wordt op heldere wijze toegelicht en in practische oefeningen toegepast. Beoefenaars van den zang zullen met dit werkje ongetwijfeld evenveel winst kunnen doen, als een reeks van sprekers uit het eerste boekje van Mej. Kuijpers nut hebben getrokken. Het zij hun allen van harte aanbevolen!

—

De Holbewoner. Een verhaal uit den tijd der Hervorming, door J. Keuning. Groningen, Jan Haan 1900.

Alwat de geschiedenis der Hervorming in de Zuidelijke Nederlanden ons verhaalt van vervolging, gevangenis, pijniging, verbranding of ontvluchting van de aanhangers van het nieuwe geloof, wordt ons door den heer Keuning in het voorbeeld van eenige mannen aanschouwelijk voor oogen gesteld. Het is de oude en toch altijd weer aantrekkelijke geschiedenis. De Schrijver heeft deze ingekleed in een romantisch gewaad, dat er soms al te phantastisch uitziet, maar misschien daarom velen te meer behagen zal, en aan allen een denkbeeld geven kan van wat onze vaderen voor hun geloof en vrijheid hebben overgehad.

—

Zuid-Afrika's Vertrouwen. Rede uitgesproken te Amsterdam en te Nijmegen door Ds. H. D. van Broekhuizen, pred. te Pretoria. Amsterdam, G. D. Bom 1900.

Gaarne bevelen wij dit tijdwoord van den bekenden predikant Van Broekhuizen met warmte aan. Het is een woord naar aanleiding van Gen. 50 : 20, en getuigend van een diep gevoel voor het lijden en den strijd der Republieken in Zuid-Afrika, en van een sterk geloof in 's Heeren macht en trouw. Dr. Hoedemaker schreef er een kort inleidend woord voor. De opbrengst strekt geheel, om deze preek in Zuid-Afrika op ruime schaal te verspreiden en om Boeren-vrouwen en —-kinderen in de beide Republieken te ondersteunen. De uitgave werd geheel belangeloos door den heer Bom bezorgd. En de prijs is 25 cents. Mogen daarom velen een of meer exemplaren van deze preek zich aanschaffen.

—

De Haagsche Zendingsbode onder redactie van Dr. J. A. Cramer, predikant te 's-Gravenhage. 's-Gravenhage, W. A. Beschoor.

Deze Zendingsbode, die den naam van blaadje met dien van bode verwisselde, gaat thans zijn vierden jaargang in. Het blad, dat eens per maand verschijnt en jaarlijks één gulden kost, is geheel aan de Zending gewijd. In het eerste nummer van dezen jaargang plaatste Dr. Cramer een ernstig, opwekkend woord, om den Zendingsijver aan te wakkeren. Hij hoopt, dat de 20e eeuw in Zendingsijver hare voorgangster nog overtreffen zal. Wij hopen dit met hem, en wenschen van harte, dat alle Christelijke kerken en genootschappen in ons vaderland en daarbuiten met elkander zullen wedijveren, om het evangelie van Christus te prediken aan alle creaturen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:

B. J. VAN DEN BOSCH

EN

A. M. KROODER

die, ook namens de Familie, hartelijk **dank** betuigen voor de betoonde belangstelling.

ZWOLLE,
GRONINGEN, } 7 Februari 1901.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde Ouders

Johannes Pieffers

EN

Betje Keuker

op Dinsdag 19 Febr. 1901 hun **25-jarige Echtvereeniging** te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.

DEDEMSVAART,
13 Febr. 1901.

Heden overleed zacht en kalm, in de vaste overtuiging van een zalig ontwaken, onze geliefde Vader, de heer

D. W. de Boer,

in den ouderdom van bijna 78 jaren.

Het leven was hem Christus en het sterven gewin.

Namens de wederzijdsche Kinderen,

W. DE BOER

HOLLUM-AMELAND,
28 Januari 1901.

De Heere heeft onzen broeder en mede-opziener

H. Ouendag Tzn.,

60 j oud, opgeroepen uit ons midden, en doen ingaan in het huis des Vaders, waar vele woningen zijn. Onzen beminden en gewaardeerden broeder weder te zien »in de vreugde des Heeren" is onze hope en onze troost.

Ontferme God zich over de weenende Gade en Dochter, en wone Hij in het midden der gemeente.

Namens den Kerkraad der Geref. Kerk,
J. VAN GOOR, *Pr.*
J. HOLSTEIN PZN., *Scr.*

HARLINGEN,
4 Febr. 1901.

Heden ontsliep onverwacht, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde en zorgdragende Moeder

Ettje Boersma,

Wed. van S. ERINGA, in den ouderdom van ruim eenenzeventig jaren. Zwaar valt ons deze slag, doch het vertrouwen, dat zij gegaan is naar haar Heiland, troost ons in dit smartelijk verlies

F. ERINGA.
W. ERINGA—KRIJGSMAN.
L. ERINGA.
M. ERINGA—HELDER.
W. DIJKSTRA.
A. DIJKSTRA—ERINGA.

DE WILP,
10 Februari 1901.

In een

reeds jaren **gevestigde zaak wordt iemand gevraagd**, die genegen zou zijn twee duizend gulden te storten. Voor nadere inlichting is correspondentie of persoonlijke conferentie gewenscht.

Brieven onder **No. 684** aan het Bureau dezer.

Te Amersfoort.

Met **1 Mei gevraagd** in een Geref. gezin eene **flinke zindelijke**

dienstbode

van goede getuigen voorzien.

Loon naar bekwaamheid.

Brieven franco **P** Uitgever van *de Bazuin* te KAMPEN.

DIENSTBODE.

Gevraagd met **1 Mei** of vroeger **een flinke**

dienstbode.

Loon 80 à 85 Gld.

Adres Mej. G. SMILDE, Zadelstr. 18 UTRECHT.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1889

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens **f 7, f 9, f 12,** franco thuis.

Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c., van f 12 1 m, 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c

No. 1. **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—.**

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd veeren, kost ook nog **f 35,** en **f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.**

Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereed, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25.**

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig. rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Puik gemengd kippenvoeder per H. L. *f* **3 50,** Rogge en tarwe voermeel 50 K. *f* **2,55,** Voerrogge per H. L. *f* **2,60,** en *f* **3,10** Licht voermeel, fijne zemelen, de baal 40 Kilo *f* **1,40** wordt na ontvangst van postwissel franco verzonden. Rembours niet franco 5 zak 5 ct., 10 zak 10 ct. goedkooper per zak.

E. BIJMOLT, fouragehandel.

GRONINGEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is ter perse:

FEESTSTOFFEN

DOOR

J. BAVINCK

Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.

(voor het Paaschfeest.)

64 bladz (4 vel) zijn reeds verkrijgbaar. Het geheel zal D V. voor Paschen compleet zijn Wie dit eerste gedeelte wil ontvangen, gelieve zich aan te melden bij zijn gewonen Boekh of den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Het vervolg wordt dan bij verschijning spoedig gezonden.

*** Bij JAN HAAN te *Groningen* verscheen:

Jezus' Levenswoorden,

aan het kruishout gesproken.

Zeven leerreden over de Kruiswoorden,

door D. FELIX.

V. D. M. te Roden.

Prijs 60 cent.

Door eene buitengewone gelegenheid ben ik in het bezit van eenige Ex. vad

Spreuken voor de Keuken

DOOR

J. DE LIEFDE.

oorspronkelijke uitgave.

92 bladz.

Dit geestig geschreven boekje van den bekenden genialen schrijver wordt, zoolang de voorraad strekt, aangeboden voor **25 cent franco p. p.** na ontvangst van dit bedrag, terwijl alle Boekh. bestellingen aannemen.

KAMPEN. ZALSMAN.

Amsterdamsche Hypotheek-Waarborgmaatschappij

gevestigd te AMSTERDAM.

Maatschappelijk Kapitaal f 500.000,- (volgestort). Waarborgfonds f 400,000,-.

Commissarissen: A. H. GUSBERTS, M. VAN EMMERIK, Jhr. Mr. L. E. M. VAN BÖNNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE, P B. BRUIJN VAN ROZENBURG, B. CUPERUS, Ph J. Baron VAN HEEMSTRA, K. F. LUDWIG, Jhr. Mr. C. L. RENDORP, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, E. C. SUERMONDT.

Commissie van controle: C. HELLINGMAN, N. GROENENDIJK.

Directeur: E. F. BLASE.

Voor zoover de voorraad strekt, zijn onze **niet uitlootbare gewaarborgde 4 pCt. Hypothecaire Obligatiën** in stukken van *f* **1000,—**, *f* **500.—** en *f* **100,—** verkrijgbaar ten kantore der Mij. en bij hare vertegenwoordigers, tegen den koers van **99½ pCt.**

DE DIRECTIE.

Alom verkrijgbaar

Het Jaarboekje

VOOR DE

Gereformeerde in Kerken Nederland.

voor 1901. 40e Jaarg. **30** cts.

Behalve gewone Kalender, Markten en Watergetijden, bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek, opgave Jongel.- en Jonged.-vereen. en Zondagsscholen. In het boeiende Mengelwerk zijn bijdragen van Ds. A. van der Sluijs, W. S. Veltman, J. P. Tazelaar en anderen.

ENKHUIZEN. P. VAN DER SLUIJS.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen in 1899:

Het Recht der Kerken

EN

de Vrijheid der Wetenschap.

DOOR

Dr. H. BAVINCK.

45 cent.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

Voor **90 Centen** franco thuis:

Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender

voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud.
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen,** met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem

Beste boeken voor een prijsje.

JOHAN OWEN.

Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.

Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4° formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.

JUSTUS VERMEER.

VERZAMELING VAN OVERDENKINGEN.

Onveranderde Uitgave 4° formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2.50.

R. M. M'CHEYNE,

HET LEVEN EN DE NAGELATEN GESCHRIFTEN.

Uitgegeven door ANDREW A. BONAR, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedenkschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.

R. M. M'CHEYNE.

LAATSTE VERZAMELING,

bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herderlijke bediening gehouden Getrouw uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg SWAAN, nu f 2,50.

Men zende postwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den Uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** verscheen:

„De Chineesche kwestie"

van Henri Borel,

besproken door

Dr. J. R. CALLENBACH.

Prijs f 0.30.

Voor verspreiding bij getallen vrage men prijsopgaaf.

Wie zich wenscht aan te schaffen een

Christelijk Gedenkboek,

OF

opmerkingen en overdenkingen

VOOR

iederen dag des jaars,

met een voorbericht van

Ds. C. C. CALLENBACH

groot 8o, 440 bladz.

fraaie druk,

zende postwissel groot **80 cent** aan ZALSMAN te KAMPEN, om dit boek **franco** te ontvangen.

Men kan het ook bij zijn gewonen Boekh bestellen.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

AMSTERDAM: A. v. B. f 1, J. W. f 1, J. Pn. K f 1, G. J B f 2,50, J. H. W. f 3,50, J. F. v. d. W. f 1, A F W. f 1, D A. H f 1, H. B. f 1,50, H. P. f 10, L. H. G f 10, B E. f 1. E. R. f 1,50, mej E. J. F. f 3, mej E F. f 2.50, wed. d B. f 2,50, wed H. f 2,50, mej H. M. W. f 1. wed. L. K v. M. f 15, W. I. S. f 2, Dr. P. W. M f 10, H. G. v. L f 5, H. A. v. d. M. f 1, W. J. K. 2. KAMPEN: D. d. J. f 1, E. V. f 0,50, T. R. f 0,50, Ls. J B f 2, N. N. f 0,25, C. W. f 1, Prof. L L f 1, mej E. S f 1, H. J. V. f 1 MEPPEL: R. d. V f 1, B t B. f 1, H J. W. f 1 BLOKZIJL: P. B. Czn. f 0,50, A. F. f 0,50, T. K. f 1, P. d. L. Jr. f 0 75, F. W f 1, L K. f 1, G. W. T. f 0,50, C. D. f 1, R. V. f 0,75, J. A. f 1, C. N f 1, J. D f 1, R. N. f 1. STEENWIJK: B v. N f 1, W. V. f 1, S. d. B. f 1, R N. f 0 50, D. M. f 1, P. G. v. E. f 1. Geb. v. E. f 1, J. J. K. f 1, A. L. f 0,50, wed. A. f 1, wed. H H. f 1, Gez. J. V. f 0,50. VOLLENHOVE (Stad): J. R. D. f 0,50, J v E. f 0,50, L Z. f 0,50, J. O. f 0,50, Gebr. V. f 1, J. K. f 0,50, S E f 0 25, E. v. H. f 0,50, J. v. H. Dz. f 1, L Z f 1, S. D. f 0,50, E. S. f 1, L. v G. f 1, J. J. f 0,50, W. v. d S. f 0,75, B. v B. f 1, wed. E. f 0,50, wed. d. V. f 0,50. VOLLENHOVE (Ambt): wed. H. L. f 0,50, wed. d. L. f 1, wed. G. J v. B f 1, W. v. d L f 0,50, E. B. Jr. f 1, E J v B. f 0,50, E v. H W. f 1, G. B. f 1, J. R. R. f 1, J. L f 1, W. L f 2, G. W. f 1, H. A. f 1, H. R. f 0,50.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door Ds A. Nawijn te Oosterbierum f 50,50, door den heer R. van Hartwijk te Rossum f 1, door den heer Jan van Zanten te Zuist f 294, (verbeterde opgave) door Ds. R J. W. Rudolph te Lisden 1e storting f 232,72½, door den heer J. Vink te Harmelen f 15,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref kerk te Winschoten f 20,28½, van idem te Aalst f 4,32, van idem te Zuilichem f 2,50, van idem te Well f 2,25, van idem te Vuren f 0,90, van idem te Zalt-Bommel f 5,43½, van idem te Hoenza-Driel f 1,48½, van idem te Gameren f 4,20, van idem te Culemborg f 4,78, van idem te Ommen f 10, van idem te Vroomshoop f 7,70, van idem te Akkerwoude f 1,82, van idem te Anjum f 20,34½, van idem te Blija f 9,33, van idem te Dokkum A f 5,71½, van idem te Dokkum B f 25,46½, van idem te Driesum f 6,66, van idem te Ee f 8,37, van idem te Engwierum f 3,40, van idem te Ferwerd f 11,25, van idem te Hantum f 5,48, van idem te Hollum f 2,67, van idem te Holwerd f 3,50, van idem te Liouwens f 3,97, van idem te Mantslawier c. a. f 4,42½, van idem te Murmerwoude f 2,60, van idem te Nes en Wierum f 8,20, van idem te O. Nijkerk f 2,80, van idem te Paesens f 13,00½, van idem te Raard f 5,20, van idem te Reitsum f 9,41, van idem te Rinsumageest f 11,62½, van idem te Wanswerd f 18.

Aan Schenkingen:

Door den heer C. Star te Meppel (voor de Theol. fac) gevonden in de kerkcollecte f 0,82½, van den heer A. E. v. d. Sluis te Sneek f 3,50.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.

1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 8

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 22 Februari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WADDINGSVEEN, Febr. 1901. Bij de Geref kerk alhier is beroepen de Eerw. heer J Schoonhoven, Candidaat te Alkmaar.
H. Kempkes, Scriba.

—

KOCKENGEN, 11 Febr 1901. Tot onze blijdschap heeft onze geachte Leeraar Ds A. J Mulder voor de roeping naar de Gereformeerde kerk te Oostwold bedankt.
Namens den Kerkeraad,
H. Ravestein, Scriba.

—

HERWIJNEN, 12 Febr. 1901. Alhier werd met algemeene stemmen tot Herder en Leeraar beroepen de Weleerw heer Ds. J. W. A. Notten te Velp *B.* Geve de Heere zijnen onmisbaren zegen over deze roeping.
Namens den Kerkeraad,
M. de Bruijn, Scriba

—

HEERJANSDAM, 14 Febr. 1901. Heden werd alhier met alle stemmen beroepen als Herder en Leeraar de Eerw. heer J. Schoonhoven, Candidaat tot den H. dienst te Alkmaar. Bekrone de Heere deze onze roeping met zijnen zegen.
Namens den Kerkeraad,
T. van Gemeren, Scriba.

—

ENUMATIL, 17 Febr. 1901. Heden is tot Herder en Leeraar dezer gemeente met bijna algemeene stemmen beroepen de Weleerw. heer Ds B. J. Lamberts te Onstwedde
Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

ZEVENBERGEN, 18 Febr. 1901. Alhier is beroepen Ds J. Douma te Spijkenisse.
Namens den Kerkeraad,
G. Bax, Scriba.

—

SLEEUWIJK, 18 Febr. 1901. Gisterenmorgen na de godsdienstoefening werd met eenparige stemmen beroepen Cand. G. Davelaar, oefenaar te Giesendam *B.* Dat onze begeerte niet beschaamd worde en de Heere ZEerw.'s hart neige om onze eenparige roeping op te volgen, is onze biddende wensch.
Namens den Kerkeraad,
C. Verhagen, Scriba.

—

ALMELOO, 19 Febr. 1901. Heden werd onder leiding van onzen geachten Consulent, Ds. P. Zijlmans van Hengeloo, met bijna algemeene stemmen tot Herder en Leeraar gekozen Ds. P. A. Veenhuizen te Workum.
Namens den Kerkeraad,
J. W. Gombert, Scriba

—

ROTTEVALLE, 19 Febr. 1901. Zondag maakte onze geachte Leeraar Ds. K. Bakker de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Gereformeerde kerk te Marrum. Hij, die hem gezonden heeft om te arbeiden in zijn wijngaard, geve hem licht om zijn wil te kennen en te betrachten.
Namens den Kerkeraad,
J. A. de Vries, Scriba.

—

GEES, 19 Febr. 1901. Onder leiding van onzen geachten Consulent Ds. Oussoren werd heden met alle stemmen beroepen de Eerw. heer D. Pol, Cand. te Kampen. Mocht God deze onze roeping zegenen en in hem ons den man zijns raads schenken.
Namens den Kerkeraad,
A. Willering, Scriba

—

MILITAIRE DIENST.

Voor Ouders en Kerkeraden.

Begin *Maart* zullen weder vele jongelingen uit onze kerken de ouderlijke woning en de plaatselijke kerk verlaten tot vervulling van hun militieplicht.

Zullen nu de *Kerkeraden* in de garnizoensplaatsen de aankomende miliciens kunnen leiden tot de *kerk* en de *catechisatie*, alsook tot het *Tehuis voor Militairen*, dan moet hun opgave worden verstrekt van de *namen* der nieuwe miliciens en de *plaats* van hunne herkomst.

Reeds 12 Maart kunnen de *ouders* van hunne vertrokken zonen bericht hebben, in welke garnizoensplaats zij zijn gekomen en bij welk wapen, enz. zij zijn ingedeeld.

Wordt dit *aanstonds* door de ouders aan den Kerkeraad medegedeeld, dan kunnen onze Kerkeraden zorgen, dat *vóór den* 15*den Maart*, wat zeer noodig is, de dienaren des Woords in de garnizoensplaatsen de *namen* hebben der nieuwe miliciens.

Ontvangen zij die namen niet, dan is het niet mogelijk te weten te komen, wie van die honderden miliciens tot onze kerken behooren.

En daarom, dat nu ook de ouders en Kerkeraden hunne roeping in dezen verstaan, en *veel* worde gedaan in de garnizoensplaatsen voor de zonen onzes volks in militairen dienst.

A. M. Donner.

Amersfoort, 14 Febr. 1901.

CLASSEN

Classis s'-Gravenhage.

De Classis 's-Gravenhage van de Gereformeerde kerken heeft in hare vergadering van 12 Febr. l. l. praeparatoir onderzocht den Eerw. heer *J. E. Goudappel*, Theol. Cand. te *Delft*, en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld in de Geref. kerken in Nederland.

Namens de Classis.
J. G. Kunst, *Actuarius.*

—

Classis Winschoten.

De Classis Winschoten van de Gereformeerde kerken heeft in hare vergadering van 14 Febr. j. l. te Winschoten peremptoir geëxamineerd, bijgestaan door de Prov. Deputaten ad. Ex., den Eerw. heer *H. Reiners*, beroepen predikant te *Drieborg*, gemeente N.-Beerta, en hem met alle stemmen toegelaten tot de bediening des Woords en der Sacramenten.

F. G. Petersen, *h. t. Scriba.*

—

Classis Alkmaar.

Door de Classis Alkmaar is op hare vergadering van 14 Febr. 1901 de heer *J. Schoonhoven* van *Alkmaar*, Theol. Cand. a/d. Vrije Universiteit, praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar gesteld voor de Geref. kerken in Nederland.

Namens de Classis,
H. H. Schoemakers.

—

Classis Brielle.

De Classis Brielle heeft in hare vergadering van 14 Febr. l. l., bijgestaan door Depp. Prov. ad. Ex., peremptoir geëxamineerd den Eerw. heer *J. C. Dagevos*, beroepen predikant te *Zuid-Beijerland*, en hem met algemeene stemmen tot den dienst des Woords en der Sacramenten toegelaten.

Stelle de Heere hem tot een rijken zegen voor zijne kerken.

(*Besluit.*)

Nog besloot zij hare instemming uit te spreken met het besluit, den 6 December 1900 door de Classis Zutfen genomen; waarbij aan Curatoren en Professoren van de Theol. School en der V. Universiteit werd in overweging gegeven, het vraagstuk van de opleiding tot den dienst des Woords in besloten kring te bespreken om, bij erkenning van wederzijds beleden beginselen, zoo mogelijk, te komen tot een gemeenschappelijk voorstel; waardoor de gewenschte eenheid in die opleiding tot stand zou kunnen komen; en den uitslag dier bespreking voor zoover dit doel mocht worden bereikt ter kennisse der kerken te willen brengen.

Namens de Classis voornoemd,
A. Delfos, *Act.*

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te:
De Lier f 2, De Leek f 2. (In een vorige verantwoording stond Katwijk, dit moest zijn Katwijk a/d Rijn)

Hartelijk dank voor deze twee giften.

Broeders! Leest de u gezonden circulaire nog eens. Wij hebben zoo dringend uwe hulp noodig, en wij ontvangen in den laatsten tijd zoo weinig. Wij hadden zoo gehoopt, dat al de kerken, die een circulaire ontvingen f 3 minstens zouden zenden. Velen gaven echter tot nog toe geen antwoord. Zoo zullen we een schuld moeten maken, die voor deze zwakke kerk te drukkend wordt. Broeders! Helpt ons om 's Heeren wil nog een handje.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

18 Febr. 1901.

—

Voor de Hulpbehoevende Kerken in de Classis Appingedam.

Appingedam	f 16,40⁵	Spijk *A*	- 21,30
Bierum	- 22,02	Stedum	- 9,40
Delfzijl	- 17,36	Ten-Post	- 11,48
Garrelsweer	- 9,51	Wagenborgen	- 4,—
Loppersum	- 3,95⁵	Westeremden	- 3,80
Schildwolde	- 9,40	Woldendorp	- 0 94⁵
Siddeburen	- 3,61	't Zandt	- 16.17

Namens Deputaten,
Ds. Veldman.

Garrelsweer, 18 Febr. 1901.

—

Voor het Prov. Ger. weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Stad aan het Haringvliet	f 2,87
Rokanje	- 2,50
Classis Rotterdam	- 182,—

En van de Jongedochtersver. „Onze hulp is in den naam des Heeren" te Vlaardingen 2 schorten, 4 hemden en 6 broeken.

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. Schoonejongen Jacobzn.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gedeelte v d Zendingsbus te Zwartsluis	f 4,—
Van de kinderen van P. te Andijk	- 0,50
Gevonden i. d collecte Geref. k te Klundert	- 15,—
Van de Zendingscommissie te Maassluis	- 50,—
Uit het busje v. d Chr. School te 's-Gravemoer	- 1,—
Gevonden i. h. kerkzakje te Heinkenszand	- 5,—
Uit het Zendingsbusje van O. W. te Nieuwendijk	- 4,25

Collecten van Geref. kerken: Giesen f 1,75, Genderen f 9.26⁵, Helmond f 0.68, 's-Hertogenbosch f 19,07, Heusden f 1, Tilburg f 6,43, Veen f 2,50.

Jaarlijksche bijdragen van Geref. kerken: Ambt-Vollenhove f 2, Amersfoort f 3, Andijk f 2, Appingedam f 5, Arnhem f 3, Arum f 2, Assen f 5, Axel *A* f 3, Axel *B* f 5, Baarn f 2, Baflo f 3, Berlikum f 2, Biezelinge f 2.50, Blija f 2, Bolnes f 2, Boxum f 2, Bruinisse f 3, Burum f 5. *(Wordt vervolgd.)*

Jaarlijksche bijdragen van particulieren: Wed. F f 2, Ch. f 1, Bar. v. H. f 2, Ds. v. S f 2, H B. f 2, allen te Amsterdam; Ds K. te Axel f 2,50, De K. K. te Baarn f 10, L. J. S. te Bleiswijk f 1, Ds. C. L te Bolnes f 1, M. v V. te Breda f 2, D. A. B te Bunnik f 1, Ds. A. H. N. te Burum f 1; Wed. A. S f 1, Wed. t B. H. f 1, J d. H. f 1 50, G. B. f 1, P. d V f 1, allen te Zevenbergen; uit Moerdijk: W. S. f 1, A. P. A. f 1; uit Fijnaart: J M. Az f 1, J S. f 1, Ds J A. de V. f 1; uit Middelburg: J. M f 1, B P f 1, W. de R. f 1, C. de N. f 1; uit Genderen: W. B. f 10, Ds. J. v. H. f 4, Gijsb. v d. B. f 5 G. B. f 10, B S f 1, J. C. B f 2, L. v. d. B. Jz. f 2, T. v. d B. f 2, A. v. d B. f 2, L. G. v d B. f 2, J. v. H. f 1, P. v. H. f 1, W. B. Az. f 1, G. v. d. B. f 1, L. v. d. B. Hz. f 1. *(Wordt vervolgd.)*

Namens Deputaten:
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 19 Febr 1901.

—

Voor de Theologische School.

Hellevoetsluis	f 6,—	Wons	f 3,35⁵
Neede en Rekken	- 9,51	Witmarsum	- 3,93
Appingadam	- 18,32	Cubaard	- 3,70
Bierum	- 13,36	Piaam	- 5,55
Garrelsweer	- 13,64⁵	Gaast	- 5,50
Nieuwolda	- 7,13⁵	Exmorra	- 2,85
't Schild	- 2,95⁵	Tjerkwerd	- 1,50
Schildwolda	- 6,15	Drachten ½ c.	- 4,92⁵
Siddeburen	- 4,27⁵	Opeinde-Nijega „	- 1,44⁵
Stedum	- 10 80	Drogeham *A* „	- 2,62⁵
Spijk *A*	- 21,—	Rottevalle „	- 1,78⁵
Ten Post	- 16,50	Ureterp „	- 1,64⁵
Westeremden	- 4,—	Surhuisterveen „	- 3,15⁵
't Zandt	- 15,46	Boornbergum „	- 1,—
Woldendorp	- 1,49	Oudega „	- 1,77⁵
Den Bommel	- 1,77	Opeinde-Nijega	
Baflo	- 9,20	(vroegere coll. „	- 1.87⁵
Houwerzijl	- 7,17	Opeinde-Nijega	
Leens	- 20,31	(feestcoll.)	- 3,41
Middelstum	- 33,90	's-Gravenzande	- 6,08⁵
Pieterburen	- 12,64	Genderen 6 D. c.	- 13,25⁵
Schouwerzijl	- 6,06	's Bosch „	- 24,45⁵
Uithuizen	- 25,20	Helmond „	- 0,66
Uithuizerm. W. G.	- 18,98⁵	Sprang „	- 4,18⁵
„ O. G.	- 7,11	Tilburg „	- 3,22
Ulrum	- 18,41⁵	Vrijhoeve-Capelle „	- 4,55⁵
Warfum	- 17,45	Veen „	- 2,75
Zoutkamp	- 13,04⁵	Kralingen	- 49,25
Bolsward *A*	- 20,50	Maassluis	- 13,65
Bolsward *B*	- 2,83⁵	Hoogvliet	- 6,15
Oosterend	- 7,06	Bergambacht	- 1,63
Schraard	- 3,57	Molenaarsgraaf-	
Wommels	- 5,64	Brandwijk	- 6,12
Schettens	- 1,69	Ouddorp	- 1,92

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. *N. P. Littooij* te *Krimpen a/d Lek*, Corr. Cl. *Gouda*, de contrib. uit *Krimpen a/d Lek* van Ds. N. P Littooij f 1, A. de Boer f 1, C. Kooiman f 1, J. Zoeter f 1, A. Groeneveld f 0,50, A. W. de Graaff f 0,50, P. Kalkman Sr. f 0,50, W. Kalkman Sr. f 0,25.

Rectificatie. In de vorige Bazuin is opgegeven coll. Joure f 11,38, Dit moet zijn f 11,04⁵.

De Penningmeester
Zwolle, 16 Febr. 1901, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Door Ds. L. R. Hummelen te 't Zand gev. in 't kerkzakje	f 2,50
Door Ds Kropveld te Rijswijk van H. Knot namens de Centsver. uitgaande v/d Jongel.ver. Timotheüs te Middelstum	- 20,—
Door W. Fokkens te Stadskanaal, gedeelte Zendingsbus der Geref Jongel.ver aldaar	- 3,25
Door Ds Kropveld namens G. Jonkhart, Oostzaan, verzameld door Mej. D. v. Leeuwen	- 4,—
Van Mej. P. A. de G. te Kolijnsplaat	- 1,—

Beleefd verzoekt de ondergeteekende om, ter vermijding van onnoodige moeite en kosten, de liefdegaven, waarvoor hij zich dringend blijft aanbevelen, in 't vervolg direct aan hem te zenden

Rotterdam, N. Koops,
18. 2. 1901. Oost Vestplein **65**.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Petersen: coll. bij de mededeeling door Ds. Pos en Echtg. te Veendam f 48,44, dito als boven te O.-Pekela f 23,36. uit het busje der Jonged.ver. te Veendam f 4, gift in 't kerkz. te Veendam f 10, gift in 't kerkz. te Oude-Pekela f 10,20, gift voor Dr. Scheurer's Hospitaal van P. Smit te Veendam f 1,50, gift voor idem van J. H Stephanus te Veendam f 2,50 te zamen f 100,—

Door Ds. Meijering te Nieuwe-Pekela, in 't kerkz. f 1 en v/d Ger. J. V. Ebenhaëzer f 5,29⁵ te zamen - 6,29⁵.

Door J. Aarts v/d kerk te Blokzijl - 12,44⁵.

Doesborgh, B. de Moen,
16 Febr. 1901. *Quaestor.*

—

ZENDINGSMUSEUM.

Met bijzonderen dank meld ik de ontvangst van een verzameling Indische voorwerpen voor *het Zendingsmuseum* der Theol. School, toegezonden door Mej. R. Lion Cachet te Rotterdam.

Vinde dit voorbeeld navolging, ook wat betreft de Zendings-bibliotheek.

P. Biesterveld.

Kampen, Febr. 1901

—

OUDERS OF GETUIGEN.

XX.

Het onderzoek, dat in de vorige artikelen naar den tijd van den doop werd ingesteld, kan ten slotte in de volgende stellingen kortelijk worden samengevat.

1. De Heilige Schrift bevat hoegenaamd geen bepaling of voorschrift over den tijd van den doop. Wel werd in de dagen des Nieuwen Testaments de doop in den regel zeer spoedig na het afleggen van de belijdenis des geloofs bediend. Maar deze gewoonte kan ons niet rechtstreeks binden, omdat de doop toen alleen aan volwassenen werd bediend; menigmaal op het open veld of in huis, buiten de vergadering der geloovigen om, plaats had; en ook in de wijze der bediening, n.l. door onderdompeling, door de Christelijke kerk niet nagevolgd is.

2. Toen de gemeente in de wereld zich uitbreidde, werd daarom langzamerhand — en in vele gevallen zeker terecht en op goede gronden — aan hen, die uit het Heidendom of Jodendom wenschten over te komen, een kortere of langere tijd van beproeving en voorbereiding gesteld. Menigmaal zelfs had de doop eerst na een tijdsverloop van twee of drie jaren plaats, en werd de doopsbediening gansch verkeerdelijk aan bepaalde tijden in het jaar, vooral aan de hooge Christelijke feestdagen gebonden. En daarbij kwam nog, dat velen den doop soms jaren lang uitstelden, in de meening, dat door dat sacrament alleen de zonden van het verledene werden uitgewischt.

3. Nadat de Bejaardendoop langzamerhand door den Kinderdoop vervangen was, werd deze eerst op verschillende tijden bediend, nu eens op den achtsten, dan op den veertigsten, of ook op een nog lateren dag na de geboorte. Maar de allengs opkomende leer van de noodzakelijkheid des doops tot de zaligheid deed de gewoonte ontstaan, om het kind terstond na de geboorte ten doop te bieden. Wanneer de omstandigheden verhinderden, dat het kind in de kerk door den bedienaar van het sacrament werd gedoopt, mocht het zelfs aan huis van een niet-ambtelijk persoon den doop ontvangen. Vroegdoop, huisdoop en nooddoop waren alle drie gevolgtrekkingen uit de leer van de volstrekte noodzakelijkheid des doops.

4. De Gereformeerden hebben, rekening houdende met de practijk, den vroegdoop niet afgeschaft. Zij voerden hem niet in, maar lieten hem volkomen terecht bestaan, omdat een vermaan tot uitstel op zichzelf onverdedigbaar zou zijn, omdat bij velen juist tegen een maanden- en jarenlang uitstel gewaarschuwd moest worden, en omdat men meer met de zwakgeloovigen, die uit de Roomsche kerk overkwamen, rekenen en aan hunne bezwaren tegemoet komen moest.

5. Toch hebben zij zijdelings in

den tijd van den doop eene belangrijke wijziging gebracht. Want ten eerste leidden zij de verplichting, om het kind ten doop te houden, van de getuigen weder tot de ouders terug. Ten andere bonden zij de doopsbediening aan de openbare samenkomst der geloovigen. En ten derde schaften zij den nooddoop af en stonden den huisdoop en de doopbeurt in de week slechts bij wijze van concessie aan de zwakgeloovigen toe.

6. Als sommige Kerkorden alleen van den vader spreken als dengene, die het kind ten doop moet houden, dan is daarmede nooit bedoeld, dat de moeder het niet mag doen. Want het noemen van den vader alleen is daaruit te verklaren, dat toenmaals in den regel de doop binnen enkele dagen na de geboorte plaats had. De moeder was *feitelijk*, wijl zij nog niet hersteld was, van de bijwoning der doopsplechtigheid en van het antwoorden op de doopvragen verstoken. Maar deze afwezigheid berustte op eene eeuwenlange gewoonte en niet op eenige theorie.

7. Meermalen toch is er in de Gereformeerde Kerkorden en ook in de geschriften der theologen van de *ouders* sprake. Bij de opvoeding werd door de Gereformeerden evengoed met de moeder als met den vader gerekend. Niet alleen werden mannelijke, maar ook vrouwelijke getuigen bij den doop toegelaten en tot het beantwoorden der doopvragen verplicht. De meening, dat de moeder, indien zij er toe in staat is, het kind niet mede ten doop mag brengen en niet ten doop mag houden en niet op de vragen antwoorden mag, is van allen grond ontbloot.

8. Het is niet waarschijnlijk, dat er hier te lande ten aanzien van den tijd van den doop eene volkomene overeenstemming in de practijk heeft bestaan. Verschillende omstandigheden, plaatselijke gewoonten, langdurige vacatures, groote afstanden enz. legden daartoe, toen evenals nu, te groote hinderpalen in den weg. En ofschoon het zonder twijfel in vele gemeenten langen tijd gewoonte bleef, om de kinderen in de eerstvolgende vergadering der geloovigen te laten doopen, toch is onder andere redenen het allengs in onbruik raken van het getuigenstelsel oorzaak geweest, dat de doop, niet alleen hier te lande maar ook elders, allengs tot na het herstel der moeder werd uitgesteld.

9. De tegenwoordig algemeen heerschende gewoonte, om het kind in tegenwoordigheid der moeder te doopen, is historisch geworden, evenals bijv. ook het vieren van het avondmaal enkele malen des jaars. Zij is niet een gevolg van de gemoedelijke overweging der Ned. Herv. Synode van 1817. Ook mag men niet zeggen, dat zij uit minachting van het sacrament is voortgekomen. Noch ook behoort zij voorgesteld te worden als ongehoorzaamheid aan Gods gebod, wijl er in dezen van een positief gebod, zooals er in het Oude Testament voor de besnijdenis bestond, geen sprake is.

10. Wie desniettemin van oordeel is, dat de vroegere practijk de voorkeur verdient, geniete in de Gereformeerde kerken niet alleen voor zichzelven de vrijheid, om haar na te volgen, maar hebbe ook het volle recht, om deze voorkeur op goede gronden te bepleiten. Doch hij onthoude er zich van, om anderen, die een ander gevoelen zijn toegedaan, van minachting van het sacrament of ongehoorzaamheid aan Gods gebod te beschuldigen. En hij ga, bij de poging tot reformatie, met die wijsheid en voorzichtigheid te werk, welke onze vaderen toepasten, als zij, onverzettelijk op het stuk van beginsel, steeds rekening hielden met de practijk, en wachte zich bovenal voor die overdrijvingen, welke aan de beste zaak dikwerf eene onherstelbare schade berokkenen.

Want zeer terecht heeft *de Heraut* onlangs gezegd: „Behoefte, om door strijd verwarmd en bezield te worden, toont, dat het geestelijk leven inzonk en verraadt algemeene geestelijke krankheid.

Wat toch is van zulk een stemming het natuurlijk, het noodzakelijk, het niet te vermijden gevolg?

Dit, dat men, in het hooge en heilige eenstemmig, zich met zijn strijdlust werpen gaat op inzichtsverschillen van geheel ondergeschikten aard, en dan, om zijn kleinzieligheid te verbergen, die ondergeschikte geschillen opblaast tot aangelegenheden van het allerhoogste gewicht.

Zoo zijn er dan jeugdige predikanten in de kerken ingegaan, die in tal van kerkrechtelijke en liturgische aangelegenheden eene usantie vindende, waarop wel eenige critiek was te oefenen, gewaand hadden het heil der kerken het best te dienen, door die critiek zoo scherp mogelijk tegen de bestaande usantie over te stellen, en er de ware reformatie in zagen, als nu die niet onberispelijke usantiën op staanden voet gekeerd werden."

Dit is over het algemeen genomen juist gezien en gezegd, en al wat er verder aan toegevoegd wordt, is waard om herlezen, overdacht en behartigd te worden.

Te meer, omdat het bijna niet te begrijpen is, dat de zucht tot reformatie zich wel niet uitsluitend maar toch met voorliefde op dit punt van den doop heeft gericht.

Waren de toestanden, dan zoo slecht, dat hier vóór alles en op staanden voet hervorming moest worden ingevoerd? Er is zeker niemand, die, ook al is hij niet blind voor vele gebreken in ons kerkelijk leven, dit zou durven beweren Want in vergelijking met de toestanden, die er in de zestiende en zeventiende eeuw aangetroffen werden, hebben wij stof tot ootmoedigen dank. En toch, welk een voorzichtigheid hebben de Gereformeerden toen betracht, en welk een geduld hebben zij geoefend! Hoeveel te meer reden bestond er dan voor onze jeugdige predikanten, om naar de vermaning in *de Heraut*, eerst eens een tiental jaren in de gemeente te werken door onderwijs en gesprek, zoodat de overtuiging langzaam rijpte en de rijpe vrucht dan vanzelf in den schoot viel.

Bovendien is het feit, dat in den tijd der Hervorming de gewoonte eene andere was dan tegenwoordig, geen genoegzame reden tot verandering. Want niet alleen wijken wij telkens in allerlei kerkrechtelijke en liturgische aangelegenheden van de practijk onzer vaderen af. Maar het zou ook invoering van een valsch, ongereformeerd beginsel zijn, indien wij daarom in den tegenwoordigen tijd iets afkeurden, wijl onze vaderen anders deden. Want het Doopsformulier zegt daartegenover terecht, dat wij den doop onzer kinderen niet uit *gewoonte* zullen begeeren, ook niet op een bepaalden tijd.

Ook kan de oorzaak voor het ter hand nemen van de reformatie op dit punt niet hierin gelegen zijn, dat de doop noodzakelijk tot de zaligheid is. Want dit leeren wel de Roomschen maar niet de Protestanten; en het zou voorts eischen, dat de doop ook niet tot de eerstvolgende vergadering der geloovigen werd uitgesteld, (want uitstel is uitstel, hetzij het acht of veertien dagen dure), maar terstond na de geboorte, desnoods in huis en door een niet-ambtelijk persoon werd bediend. Doch het Doopsformulier zegt wederom terecht, dat wij den doop niet uit *bijgeloovigheid* zullen begeeren.

De bevreemding over het haastig aandringen op verandering neemt nog daardoor toe, dat velen zich wel over den tijd van den doop ernstig bezorgd maken, maar over andere en veel ergere toestanden niet de minste ongerustheid toonen.

Er is, om maar iets te noemen, niet alleen een tijd voor den doop, maar ook een tijd voor het avondmaal. Te dezen aanzien bestaat onder ons eene gewoonte, die verre afwijkt van die in den apostolischen tijd. Toen werd het avondmaal dagelijks of in ieder geval elken Zondag gevierd. Eerst langzamerhand vond de gewoonte ingang, om het avondmaal slechts enkele malen in het jaar te gebruiken. In de Middeleeuwen namen velen er slechts eenmaal in het jaar deel aan, zoodat kerkelijke vergaderingen de bepaling moesten maken, dat de geloovigen het minstens driemaal in het jaar moesten vieren.

Ofschoon deze practijk verre afweek van die in de eerste Christengemeenten en veel minder verdedigd kon worden, dan die bij den doop in zwang kwam, hebben de Hervormingsgezinden in hoofdzaak dezen toestand bestendigd. Wel ging er nu en dan een stem op, dat men het avondmaal eigenlijk iederen rustdag moest vieren. Calvijn wilde, dat de gemeente minstens eenmaal in de maand den dood des Heeren zou verkondigen. Maar bij deze wenschen bleef het dan ook.

In onze Kerkorden werd bepaald, dat men in die kerken, die niet meer onder het Kruis zaten, het avondmaal eens in de twee maanden vieren zou. En daaraan werd dan nog de beperkende bepaling: zooveel het mogelijk is, toegevoegd.

Doch ook dit besluit werd volstrekt niet gehandhaafd. Voetius klaagde er over, dat in zijn tijd het avondmaal in vele gemeenten niet meer dan tweemaal 's jaars werd gevierd, en dat vele leden er slechts eenmaal 's jaars gebruik van maakten.

En soortgelijke toestanden bestaan nog heden ten dage. Ofschoon de Kerkorde zes malen voorschrijft, wordt het avondmaal in vele kerken slechts vier of een nog minder aantal malen bediend. En er zijn tal van gemeenteleden in onze kerken, die er niet slechts eenmaal in het jaar, maar die er zelfs nooit gebruik van maken.

Deze toestand is veel erger dan de practijk, die ten aanzien van den Kinderdoop heerschende werd. Het eene doende, moest men nu het andere niet nalaten. Indien werkelijk de heilighouding van het sacrament en de gehoorzaamheid aan Gods gebod de drijfveer is, dan moet deze nog veel meer bij het avondmaal dan bij den doop tot afkeuring van alle uitstel leiden. En toch komt het voor, dat het oog daarvoor geheel gesloten blijft. Ja, daar zijn er, die wel de nieuwe practijk huldigen en hun kind zoo spoedig mogelijk na de geboorte laten doopen, maar die er niet aan denken, om zelven ten avondmaal te gaan, of er in elk geval geen geregeld gebruik van maken. En dat, terwijl de avondmaalsviering in den apostolischen tijd iederen rustdag en thans slechts vier of hoogstens zes malen in het jaar plaats heeft.

Is het wonder, dat op deze wijze de practijk geen vertrouwen wekt en tot moeilijkheden aanleiding geeft?

Daar komt — waartoe het verheeld? — ten slotte nog bij. dat velen den indruk krijgen, alsof het kind zeker als wedergeboren is aan te merken, indien het maar gedoopt is. De bedoeling is dit zeker niet van hen, die de practijk der vaderen wenschen te herstellen. Maar desniettemin wordt bij velen de vreeze gewekt, dat men door overdrijving ten slotte bij Rome terecht komt. Overdreven moge die vreeze zijn, er moet toch mede gerekend worden. Want indien er maar eenige schijn van grond voor aanwezig ware, zou de laatste dwaling veel erger kunnen worden dan de eerste. Wat men gewonnen had in zuiverheid van practijk, zou men verloren hebben in zuiverheid van leer.

Zonder twijfel hangt dan ook de nieuwe practijk met de nieuwe doopsbeschouwing saam. Zij verklaart, waarom juist de aandacht zich zoo eenzijdig op dit punt heeft gericht. Men stelt het in vele kringen zoo voor, dat de aloude Gereformeerde belijdenis omtrent den doop eerst door den dogmatischen arbeid der Vrije Universiteit teruggevonden was. Nu eerst leerde men weer inzien, dat de Kinderdoop bediend moest worden op grond van onderstelde wedergeboorte; nu eerst ging men weer onderscheiden tusschen wedergeboorte en bekeering; en nu kwam er eerst weer plaats voor de beschouwing van den Kinderdoop als sacrament.

Deze voorstelling is, zooals ze daar ligt, onjuist. Misschien hebben ook vele leden der tegenwoordige Gereformeerde kerken de kennis der belijdenis, ook in het stuk van den Kinderdoop, aan den dogmatischen arbeid der Vrije Universiteit te danken. En ook zijn alle kerken ten hoogste dankbaar voor het helderder licht, dat door dien arbeid voor menig artikel onzer belijdenis ontstoken is.

Maar toch is het te veel gezegd, dat de aloude Gereformeerde belijdenis over den doop eerst door dien arbeid teruggevonden is. In de Christelijke Gereformeerde kerk was die belijdenis reeds jaren lang bekend en geliefd. Zeker was er velerlei gebrek, gelijk dit ook nog heden ten dage het geval is. Maar over het algemeen was de leer des doops zuiver en in overeenstemming met die der vaderen.

Het nieuwe, dat door den dogmatischen arbeid der Vrije Universiteit over den doop aan het licht is gebracht, bestaat hoofdzakelijk in de voorstelling, dat de onderstelde wedergeboorte de grond van den doop is. Zonder nu een oogenblik te miskennen, dat deze voorstelling voor velen den doop weer in waarde heeft doen rijzen, mag toch ter andere zijde niet vergeten, dat zij in breeden kring veel misverstand en groote verwarring heeft veroorzaakt. Niet zoozeer in den zin, waarin zij door Dr. Kuyper bedoeld, als wel door velen zijner volgelingen opgevat is. Ook staat het nog niet zoo aanstonds vast, dat zij beter is dan de vroegere beschouwing, dat het verbond der genade, de belofte Gods de grond voor den Kinderdoop was.

Immers behoeft men slechts deze drie vragen te overwegen, om te weten, of wij in de leer van den doop er thans beter dan vroeger aan toe zijn.

Vooreerst: is de doop altijd en en overal, waar hij zuiver bediend wordt, een bewijs van wedergeboorte?

Ten tweede: indien dit niet zoo is, is er dan een kenteeken, waardoor wij weten, in welk geval de doop wel en in welk geval hij niet een bewijs van wedergeboorte is?

Ten derde: indien zulk een kenteeken ontbreekt, is er dan voldoende grond in de H. Schrift om met zekerheid te beweren, dat althans alle uitverkoren kinderen vóór hun doop worden wedergeboren?

Wie deze vragen indenkt, zal beseffen, dat wij, menschen, altijd blijven staan voor het mysterie van Gods raad en voor de vrijmachtige werking zijns Geestes. God ontfermt zich, diens Hij wil en Hij verhardt, dien Hij wil.

Daarom is er geen reden, om in de leer of in de practijk des doops elkander te veroordeelen. Indien aan den eenen kant het gevaar dreigt van onderschatting, is aan de andere zijde de vreeze niet denkbeeldig voor overschatting van het sacrament. Er is geen beginsel, maar alleen eene ondergeschikte quaestie van practijk in geschil. En daaraan mag de vrede en de eenheid der kerken niet worden opgeofferd.

BAVINCK.

IN DE BESTE SCHOOL.

„Ik zal u onderwijzen".

Ps. 32 : 8*a*.

Het is in de eerste plaats de vraag, wie hier de spreker is. Velen schrijven deze woorden ook aan David toe. Wij leggen er ons een oogenblik bij neêr. Het is niet vreemd, dat godvruchtigen, met veel kennis en ervaring toegerust, de overtreders des Heeren wegen leeren. In Ps. 50 bad de dichter: »Geef mij weder de vreugde uws heils; en de vrijmoedige Geest ondersteune mij. Zoo zal ik de overtreders uwe wegen leeren; en de zondaars zullen zich tot U bekeeren." Daar is drang der genade. Drang der liefde tot Gods eer en het heil van den naaste. De genade laat niet ledig. Paulus, die ook van nature verduisterd was in het verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hem was, en door de verharding zijns harten", maar die zeggen kon: »het heeft God behaagd, zijn Zoon in mij te openbaren", wist dat hij verlicht was, om anderen te verlichten. Hij zegt: »Zijne genade aan mij bewezen is niet ijdel geweest". Gods genade is nooit ijdel. Zelfs de door de zon verwarmde steenen stralen warmte uit, zou dan het door des Heeren Geest verwarmde hart niet anderen koesteren?

Is het dan vreemd, dat David, die reeds in dezen zelfden Psalm gezegd had, dat de heiligen winst met zijne ervaring zouden doen, nu zijn voornemen openbaart, om zondaren Gods wil bekend te maken, en hen te dienen met raad en daad?

David was daarenboven profeet, en dus tot onderwijzen van Gods wege nadrukkelijk geroepen.

Hij had door zijne schrikkelijke zonden velen geërgerd en ontsticht; de vijanden hadden door hem oorzaak gekregen, om den Naam des Heeren te lasteren. Nu weer tot bekeering gekomen, wenscht hij te herstellen, wat hij bederf, en als een leeraar der onwetenden en leidsman der blinden op te treden.

Hoe aanzienlijk naar de wereld, hij schaamt zich niet, de geringste onderdanen bezig te houden met de dingen van het koninkrijk Gods. Hij was, na zijne redding, in de gestalte van Paulus, toen deze sprak: »Ik wenschte wel van God, dat, en bijna en geheellijk, allen zoodanigen wierden, gelijk als ik ben." Hij wenschte hartelijk, dat het Godsrijk komen mocht, en zag de gehoorzaamheid der engelen in den hemel gaarne betracht door de geloovigen op aarde. Hij wenschte de ware wijsheid te bevorderen, en zegt: »Ik zal u onderwijzen". Alle menschen zijn door de erfzonde geestelijk onkundig. Niet alleen is hun wil verkeerd, maar ook hun verstand verduisterd. Paulus zegt: »De natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden". Er is behoefte aan wedergeboorte uit den Heiligen Geest, en aan voortdurende onderwijzing door des Heeren Woord en Geest. David zegt: »Ik zal u onderwijzen". Hij wil zeggen, ik weet hoe sterk sprekend de behoefte is aan onderwijs, en daarom, er toe door den Heere verwaardigd, zal ik u aangeven, hoe God moet worden gediend; ik zal u aanwijzen, dat met den dienst van zonde, wereld en Satan moet worden gebroken, en het eeuwige boven het tijdelijke moet worden verkozen. David wilde het Woord Gods doen spreken. Slechts wat God hem geopenbaard had, wilde hij anderen voorhouden. Tot onderwijzen zijn wij allen geroepen. Zeker, de leeraren in de eerste plaats. Zij hebben dienaren des Woords te zijn. Dit Woord te brengen. Gods wil te vertolken. De leer der ellende, der verlossing en der dankbaarheid aan de hand der Schrift uit een te zetten. De noodzakelijkheid van geloof en bekeering aan te toonen. Bij wie roemen in genade, op heiligen wandel en godzaligheid aan te dringen. Dat onderwijs is noodig. De Heere wil er zich van bedienen. Paulus zegt, dat het geloof uit het gehoor en het gehoor uit den Woorde Gods is.

Ieder Christen is tot onderwijzen geroepen. Vooral op de ouders rust die taak met het oog op hunne kinderen Tot Israël sprak Jehova: „Deze woorden, die ik u heden gebiede, zullen in uw hart zijn. En gij zult ze uwen kinderen inscherpen, en daarvan spreken als gij in uw huis zit, en als gij op den weg gaat, en als gij nederligt, en als gij opstaat." En Paulus predikt: „Gij vaders, voedt uwe kinderen op in de leering en vermaning des Heeren." Het werd geprezen in de grootmoeder en moeder van Timotheüs, dat zij hem van zijne jeugd af aan hadden onderwezen in de Heilige Schrift. De kinderen moeten als lammeren der kudde onderwezen in de leer van het genadeverbond, daardoor worden bewogen, om Hem, wien zij toebehooren, met beslistheid te kiezen, en ook worden toegerust om straks getuigend en strijdend voor de waarheid op te treden, en den strijd voor de komst van het Godsrijk te strijden.

Ofschoon dit alles zoo is, en heel ons tekstvers zeker de gemoedsgesteldheid van David schetst, zijne bereidwilligheid, om naar den aard van het geestelijk leven anderen te dienen, meenen wij toch, dat in dit vers een ander spreker optreedt, en wel bepaaldelijk Davids Heere, de Messias, de groote Leeraar der Gerechtigheid. Er is een kennelijke verandering van taal op te merken. Van vs. 1—7 sprak een boetvaardig zondaar, die zijne overtreding ootmoedig beleden en eene genadige vergeving ontvangen had. Daarna komt iemand voor, als Leeraar, die anderen onderwijst, als met onbetwijfelbaar gezag bekleed.

»Ik zal u onderwijzen", zegt de Heiland.

(*Slot volgt.*)

NOTTEN.

Politieke Beschouwingen.

Gelijk wij reeds verleden week als hoogst vermoedelijke uitkomst aanduidden, dat het den Engelschen in *Oost-Transvaal* niet gelukken zou Generaal Botha en de zijnen te omsingelen — thans is dit van lieverleden bevestigd. Wel zijn enkele Engelsche bladen nog beheerscht door een goed te begrijpen optimisme. Maar de meerderheid begint te erkennen, dat het „groote concentratie en opveeg-plan" is mislukt. Trouwens, al heeft de geduchte Ruiter-Generaal French, ten koste van 250 zieken en gewonden, eenige voordeelen op Botha behaald, hij kon toch een tweetal uitwegen voor de Transvalers niet spoedig genoeg bezetten. Intusschen bleven de Burgers achter zijn rug nog geducht den spoorweg naar Natal havenen, gepantserde treinen zich van het lijf houden, als ze anderen ontledigden; zelfs deden zij Dinsdag nog een trein bij Johannesburg derailleeren, en haalden er uit wat hun te pas kwam voordat de Engelschen met overmacht kwamen tot ontzet. Maar bovendi n, het Caroline commando brak tusschen Smith's troepen door in Westelijke richting en marcheert weg tusschen Belfast en Middelburg. Voor 't overige ging een deel van Botha's troepen naar 't Oosten naar Piet-Retief en Vrijheid; het andere deel, waarbij hij vermoedelijk zelf is, naar 't Noorden.

Uit den *Vrijstaat* komt, nu de Wet naar de *Kaapkolonie* is getrokken, zoo goed als geen nieuws. Alleen verluidt, dat de Engelschen ook daar zooveel mogelijk het uitgaan van berichten, zelfs van hun eigen Regeeringsblad beletten; een bewijs, dat de toestanden in Bloemfontein vooral, er niet minder kritiek zijn dan in Pretoria en Johannesburg, en dat door 't zoo goed als afgesneden zijn van het verkeer met de Kaap — inderdaad gebrek, ook aan kruit en lood dreigt. Geen spoor mag dan ook voorhands voor ander dan oorlogsgebruik dienen.

Intusschen ging de Wet voort, de Kaapkolonie in. Hier en daar nam hij Donderdag en Vrijdag Engelschen tusschen twee vuren en twee honderd dragonders moesten het bijna afleggen, maar zeven-en-tachtig soldaten met verscheiden officieren ontkwamen hem niet. Vrijdagnacht trok de Wet den spoorweg van de Kaap naar Kimberley etc. bij Houtkraal over onder een gevecht, dat hij al trekkende had te leveren. Dat hij daarbij wat karren, paarden en patronen en zelfs een maxim verloor, behoeft ons waarlijk niet te verwonderen. Naar Noord en Zuid van zich had hij den spoorweg opgebroken, zoodat de Engelsche treinen hem niet al te na konden komen, en weldra kwam hij ben zooveel vooruit, dat hij zijn commando veilig in tweeën kon splitsen en met deze deelen Dinsdag in Strijdenburg en Houwater aan den grooten weg van Prieska c. a. naar Carnavon kon bereiken en bezetten. Fröneman kwam daar ook met een voorraad *nu* weer opgegraven geweren en ammunitie aan.

Blijkbaar is 't de Wet te doen om met de Burger-commando's, die vroeger in de Kaapkolonie trokken, zich te vereenigen. En zelfs de Engelsche bladen moeten ondanks zich-zelve berichten geven, die dat als hoogst zeker doen achten. Een uitgebreid Times-telegram gewaagt ook van de pogingen der andere commando's onder Kruitzinger, Scheeper, Wessels, Pretorius, Herzog enz. om Noordwaarts te komen en zegt zeer uitdrukkelijk, dat de Boeren door renboden met elkaar in gemeenschap staan. Eveneens deelt het telegram mede dat nog steeds Boeren uit den Oranje-Vrijstaat naderen en dat de Engelsche bewegingen belemmerd worden door de regens en den hoogen stand van de rivieren. Hamilton en Knox konden niet overkomen waar de Wet doorgegaan was!

De Wet's plan zou thans zijn allereerst naar Prieska te gaan en zich met Herzog te vereenigen, die uit Calvinia naar Kenhardt oprukt, ten einde gezamenlijk eerst de anti-Engelsche districten Prieska en Kenhardt in volmaakten opstand te brengen en dan versterkt het hart der kolonie binnen te vallen.

De censuur is vaardig over Spanje, ja zelfs over de Regeerders van Spanje, want Europa mag niet eens meer weten, met welke middelen de bestuurders van het arme land de oproerige Spanjolen tot bedaren brengen.

En daarom is het stil en moet Europa gelooven, dat de Spanjolen vol schuldbesef om vergeving vragen en als het niet al te plotseling was, kregen we misschien wel een telegram, dat het volk toch zoo verblijd is met het vorstelijk huwelijk, dat in den lande groote inschrijvingen zijn geopend voor een prachtige wieg, om ter gelegener tijd dit nuttige meubel aan de Prinses van Asturie te vereeren! Maar niemand weet voorshands te regeeren.

Er klinken reeds doodszangen over den Oostenrijkschen Rijksraad. De nieuwe President, graaf Vetter, zit tot aan zijn ooren in de moeilijkheden. Hij vergadert en vergadert nog eens met de verschillende partijhoofden, doch men schijnt het er zelfs nog niet over eens te zijn, dat de Czechische taal niet de parlementstaal kan wezen, ofschoon een zesde deel der afgevaardigden die taal niet verstaat.

Vooral de houding der Polen moet zeer verdacht wezen. Met den mond prevelen zij allerlei werk-beloften, doch hun hart overweegt obstructie-plannen.

Gisteren avond gaf Goluchowski een schitterend gala-bal, waar al wat aan politiek doet, tegenwoordig was. Ook de Keizer woonde het feest bij. Op deze soiree maakten de afgevaardigden van hun hart geen moordkuil en velen van hen beweerden, dat het Parlement zich reeds vastgewerkt had en dat het niet meer los kon komen, tenzij v. Körber, de eerste Min., uit de vergaderzaal verdween.

Minister Körber zal derhalve de Poolsche woedegolven te verduren hebben. Hij strooit met milde hand kalmeerende kruiden uit, doch de Poolsch-Czechische winden doen de kruiden met onverminderd geweld verwaaien.

Daarbij moet er grond bestaan voor de meening, dat de Keizer, niettegenstaande de troonrede, liever den Rijksraad op vacantie zendt dan Körber prijsgeeft.

Tot zoover gaat de geschiedenis van het bekende lappendeken-rijk.

De Fransche Regeering heeft een overwinning behaald. Hoe de nationalisten en consorten ook gewerkt hebben, Allemane is gekozen en niet Max Régis. Allemane kreeg 4255 stemmen, terwijl Régis er 3346 op zich vereenigde. Toch was het slechts een socialisten overwinning.

Na al het voorgevallen en de ongunstige geruchten, die er gingen over een coalitie tegen het kabinet-Rousseau, is deze uitslag schitterend en men voelt zich hoe langer hoe meer geplaatst voor 't raadsel, hoe Parijs een nationalistischen gemeenteraad heeft kunnen kiezen.

Waldeck Rousseau is weer hersteld en deze laatste overwinning zal hem nieuwe kracht geven. De kansen voor de Vereenigingenwet worden weer grooter.

In *China* zou Waldersee weer een nieuwe expeditie willen doorzetten om het Chineesche hof te dwingen de bestraffings-voorstellen aan te nemen.

We kunnen ons wel voorstellen, dat Waldersee zoo iets zou wenschen, maar de uitvoering stuit op te veel moeilijkheden.

Willen Rusland, Amerika en Frankrijk daar aan meedoen; de Mogendheden, die steeds op zachtheid en vertragingen aandringen? Immers neen. Bovendien kan men in 14 dagen zoo maar een expeditie voor 80 dagen gereed maken in een moeilijk, onbekend land?

Nog vreemder, maar helaas veel waarschijnlijker dingen seint Dr. Morrison, de bekende correspondent. Hij bespreekt de inrichtingsplannen der Mogendheden, die zoo wat neerkomen op een wedstrijd wie het hardst stelen kan.

Een stuk van den Chineeschen muur aan de Waterpoort zal afgebroken worden. Verder wil men de Hatamen- en Cheenmentorens omver halen en alle gebouwen rondom de gezantsschappen met den grond gelijk maken. Deze plannen dienen natuurlijk om Peking veilig te maken, voor zichzelven.

Eindelijk meldt de correspondent nog, dat de Mogendheden allen in de buurt van Peking stukken land nemen tot praktische uitvoering hunner beschavingstheorieën.

Maar daarvoor heerscht thans ook 't recht van den sterkste! NOORDTZIJ.

„EEN GUNSTIG TEEKENTJE."

Zoo mag, dunkt me, beschouwd worden een der „Twee opmerkingen" door den geachten Redacteur in het jongste Nr. van *„de Heraut"* inzake „de Maccoviaansche richting" gemaakt.

In aansluiting aan wat *„Hollands Kerkblad"* in dezen verklaard had, tot onze blijdschap verklaard had, wordt Maccovius met zijn eenzijdig streven daar volstrekt niet in bescherming genomen, maar integendeel veroordeeld.

Wij zouden het in overeenstemming met het oordeel der Dordtsche Synode 1618/19, wel wat krasser en beslister gewenscht hebben, maar zoo reeds geeft het hope en is het in allen gevalle „een gunstig teekentje".

Wij behoeven in allen gevalle niet bang te zijn dat de vader, Dr. A. Kuyper Sr., steenen zal aanbrengen voor „den eerezuil", dien de zoon Dr. A. Kuyper Jr. wenscht op te richten, voor „den baanbreker der Nederl. „Geref. Scholastiek (pag. 105) den man, die „aldus gebouwd heeft aan den Tempel der „Theol. Wetenschap" (pag 399), den „Scho„lasticus Maccovius, den Poolschen Kemp„haan" van zijn tijd.

Dat Maccovius met zijn „dorre Scholasti„cistische richting" geen man kan zijn naar het hart van den *Heraut*-redacteur, spreekt als vanzelf.

Daarom blijft het temeer te betreuren, dat, tengevolge van welke libertas Academica ook, het heeft kunnen gebeuren, dat de lof van dien man zoo luide is gezongen te midden van de Theol. Faculteit der Vr. Un. en dat tegen het oordeel der D. Synode 1618/19 in.

Want dat slechts *enkele uitdrukkingen* in de bewuste disseratie „te enthousiast" voor Maccovius en zijn streven zouden geklonken hebben, moge zoo schijnen in het oog van den vader, elk ander oog moet er dunkt me wel iets anders in zien.

Heel het Proefschrift is een doorgaande lofrede op zijn held, die geroemd wordt als „een consequente Calvinist", (pag. 98) als „de logische denker, die de consequentie „van het beginsel der Praedestinatie aan„dorst", terwijl daarentegen de Synode van Dordt de betrekkelijke waarheid, die in het Supralapsarisme ligt wel is waar nog niet heeft aangedurfd" (pag. 98); die te Dordt in plaats van de ontvangene „berisping" veeleer „een lofrede" verdiend had (pag. 139); wiens „stelsel logische ronding" had; die „voor geen consequenties terugdeinsde" en volgens wien het Infra tot „„grove Inconsequenties"" leidde" (pag. 38); die „wat „de Reformatie aanvankelijk te eenzijdig „veroordeelde en uitbande (nl. de Scho„lastiek) straks principieel handhaaft" (pag. 103); die „de uitgeworpen dienstmaagd", n.l de Scholastiek *„openlijk* maar nu in een „ander gewaad terugriep", (pag. 104) en „die alzoo is geworden en is te eeren als „de baanbreker der Nederl. Geref Scho„lastiek", (pag. 105).

Met deze voortdurende lofrede op Maccovius, als baanbreker der z.g. Geref. Scholastiek, is dan ook volstrekt niet in strijd de door *„de Heraut"* aangehaalde vierde s elling.

In deze stelling wordt in geenen deele veroordeeld zijn bereiden van en loopen in die Scholastieke baan, maar alleen dat hij daarin nog niet de volmaaktheid had bereikt, ja soms zelfs teruggleed in de Middeleeuwsche Scholastiek.

Niet zijn optreden en loopen als zoodanig wordt veroordeeld, maar alleen zijn uitglijden of terugglijden zoo nu en dan.

In dezen heeft dus het vaderlijk oog niet al te scherp gezien.

Toch verblijden we ons over dit aanvankelijk oordeel.

't Is in allen gevalle een „teekentje ten goede". D. K. WIELENGA.

EEN GEWICHTIGE VERKLARING.

In hetzelfde Nr. van *„de Heraut"* en in dezelfde rubriek vinden we een verklaring, die we in elk opzicht *„gewichtig"* en *verblijdend* noemen.

In verband met zijn oordeel over beteekenis en waarde van de *Scholastiek*, verklaart de geachte redacteur *daar*: *„in Scola*, op „wetenschappelijk gebied is het plicht om „de betrekkelijke beteekenis van het Supra„naturalisme te waardeeren; maar in de „predicatie kan niet anders dan de Infra„lapsarische voorstelling uitgangspunt zijn, „gelijk Gomarus te Dordrecht dan ook zijn „naam daaronder plaatste en elk redelijk „Supralapsarist hierin Gomarus' voorbeeld „volgen zal". Uitnemend.

Voor dit woord zijn we dankbaar. Wel verstaan en toegepast kan het meer dan iets anders dienen om „de Scholastiek" in hare eenzijdigheid en excessen tegen te gaan. Want met *„de Scholastiek"* in dien zin te veroordeelen wordt volstrekt niet veroordeeld *de wetenschappelijke* behandeling der waarheid Gods *naar* de H. S.

Alleen zijn we zoo vrij den geachten Redacteur in bedenking te geven of aldus het Supralapsarisme niet al te zeer opgaat in een *bloot dogmatische terminologie* of *schoolsche* formule en er alzoo niet een al te kras dualisme in het leven wordt geroepen, ook wat het zakelijke betreft, tusschen wat in School geleerd en in de Kerk gepredikt wordt.

D. K. WIELENGA.

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen voor de armen: van N. N. postmerk Sneek f 2,50, van C. M. van Heijzelendoorn te Rotterdam f 2,50, door H. J. Meijer te Bolnes van Mej. v/d Kuil te Slikkerveer f 2,50, van den heer G. O. te Enschedé een baal kleederen, gedragen en nieuwe, en verschillende stukken bont, dasjes en mutsen enz. een kostelijke zending. Och, dat meer manufacturiers hun winkels eens wilden doorzien; men zou wel wat oude winkelknechts vinden, die zoo wat onve koopbaar geworden zijn; men kan er hier allerdoelmatigste kleedingstukken van maken; men zou ons zoo doende kostelijk helpen. Voorts kwam nog in van Mej. J. Sybrandy te IJsbrechtum 1 postpakket gedragen en nieuwe kleederen met f 1 er in.

Nog van de Diakonie der Geref. kerk *B* te Dokkum f 1, van F. Dominicus te Heinkenszand uit het busje der Zondagschoolkinderen f 3,75, door Mej. C. M. van Gelderen, namens den Dameskrans „de helpende hand" te Zwolle de edele gift van f 25, gelijk die Juffrouw schreef, voor de armen in den langen strengen winter. O, God geve, dat onze gegoede Christenen aldus ook meer medegevoelen.

Voor alles hartelijken dank, geliefde gevers. Men doet zoo een zeer goed werk, het is hier kostelijk besteed. Het was voorverleden week *Oranje boven;* honderden ja duizenden werden bedeeld, tengevolge van dien heugelijken dag, behalve onze armen in den Z.-O.h. Daar wil men zeker nog wel eens aan denken, dat hun liefde voor het dierbaar huis van Oranje niet werd opgewekt?

Uw aller dankbare Vr. en Br.,
J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud,
Heerenveen, 18 Febr. 1901.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van den heer Postma, Commandant der Brigade Kon. Marechaussee te Willemstad . . . . . f 0,75.

Doet het niet goed zoodoende blijken van erkentelijkheid te ontvangen; en mogen we niet verwachten, dat zulke voorbeelden ook hen, die niet onder de wapens zijn, aanmoedigen om den belangrijken arbeid van „Filippus" te steunen?

Moge dit dan hoe langer hoe meer worden gezien!

E. KROPVELD.

Rijswijk, 15 Febr. 1901.

Buitenlandsche Kerken.

De General Assembly van de Presbyteriaansche kerk in Zuid-Afrika. — Over deze vergadering, die in September 1900 te Kingwilliamstown in de Kaapkolonie gehouden is, geeft *„the Quarterly Register"*, het orgaan van de Alliantie van Gereformeerd Presbyteriaansche kerken een artikel. Daarin wordt medegedeeld, dat de troebelen in Zuid-Afrika van den laatsten tijd de uitbreiding der jeugdige Presbyteriaansche kerk in hare uitbreiding ernstig tegengehouden hebben. Het zal lang duren, eer zij de nadeelige gevolgen van den oorlog weer te boven is. Vele van hare gemeenten in Transvaal en Oranje-Vrijstaat en ook in Natal zijn verstrooid; hare predikanten en leden zijn uit het land verbannen. Zelfs in de Kaapkolonie hebben sommige gemeenten ditzelfde lot ondergaan.

De weinige gemeenten, die in Natal en Kaapkolonie overgebleven zijn, hebben op zich genomen, zooveel mogelijk de vervolgden te helpen. Ook hebben de Engelsche kerken de predikanten, die van hunne gemeenten en van hun inkomen beroofd zijn, hare hulp geboden. Velen van deze predikanten kunnen nog niet naar hun vroegere standplaatsen terugkeeren, omdat hun gemeenten verstrooid, hun kerkgebouwen vernield of beschadigd en hun woningen verwoest zijn.

In dit verslag wordt gezegd, dat te verwachten is, dat een volgende General Assembly mededeeling zal kunnen doen van een belangrijke uitbreiding der Presbyteriaansche kerk in Zuid-Afrika, omdat men in het volgende jaar een sterke vermeerdering van de Britsche bevolking tegemoet ziet. Deze zal de Presbyteriaansche kerk ten goede komen, omdat een aanzienlijk deel van die aankomelingen zich bij deze kerk zal voegen. Daarin ziet men een bizonder bestuur Gods.

Gezegd wordt ook, dat het nog niet kan uitgemaakt worden, welke gevolgen de gebeurtenissen van het laatste jaar voor de kerken in Zuid-Afrika hebben zullen. Maar dit is zeker, dat nu vooral het vraagstuk behandeld moet worden, dat men het kleurvraagstuk kan noemen. Het zal n. l. beslist moeten worden, of in 't vervolg in Zuid-Afrika één kerk zal zijn voor blanken en kleurlingen, dan of er twee klassen van kerken zijn zullen, ééne voor de blanken en ééne voor de kleurlingen. Dit vraagstuk zal met kracht de aandacht vragen en beslissing eischen. De agitatie door de Ethiopische kerk verwekt brengt deze zaak bij de kerken in Zuid-Afrika aan de orde. Wordt het vraagstuk niet opgelost, dan zullen de inboorlingen zelven het antwoord geven door zelven kerken te stichten met tegenwerking van de blanken, of door het Christendom den rug toe te keeren. Over de kwestie zelf wil de redactie van *Q. R.* zich niet uitlaten, omdat zij een Zuid-Afrikaansche kwestie is, die daar met spoed grondig behandeld moet worden.

Maar er is meer en dit geven wij woordelijk vertaald terug:

„Er is een andere zaak, die al de kerken in dat land ook moeten aanvaarden. De inlijving der beide Staten in het Britsche rijk heeft geheel hun land geopend voor het zendingswerk onder de inboorlingen. De Hollandsch Gereformeerde kerk in de Oranjerivier-kolonie (lees: Oranje-Vrijstaat) heeft altijd hare verplichting erkend tegenover de inboorlingen in hare omgeving, en hare Synode draagt herhaaldelijk ieder predikant op, te doen wat hij kan voor de evangeliseering van dit volk. Hier moet worden bijgevoegd, dat zij openlijk bijdraagt tot ondersteuning van het zendingswerk in Angoniland in vereeniging met de Livingstonezending, en vooral zulken zendingsarbeid als in Transvaal toegelaten wordt. Maar nu komt uit geheel de groote inboorling-bevolking in deze beide kolonies de oude Macedonische bede: „Kom over en help ons." Er is op deze uitgestrekte velden van Transvaal een kostelijker goud te verzamelen dan in al de mijnen van Johannesburg, opdat de kroon op het hoofd van Immanuël met edeler juweelen versierd worde dan de diamanten van Kimberley. Zullen nu onze kerken beide in Zuid-Afrika en in Brittanje hare verantwoordelijkheid niet op zich nemen voor den arbeid in deze mijnen, opdat haar goud en juweelen gebracht worden aan de voeten des Meesters? Zullen zij de wereld niet laten zien, dat de leden van Zijn lichaam voor zulke schatten als in deze landen in zoo groot een overvloed aanwezig zijn, elk offer brengen en elk bezwaar trotseeren willen?"

Geheel dit stuk, maar vooral het laatste over de inlijving van Transvaal en Oranje-Vrijstaat toont, hoe ook de Gereformeerden in Engeland over het werk van Chamberlain c. s. denken. Het is bedroevend, dat mannen als Dr. Mathews, die als redacteur van *Q. R.* dit stuk zelf geschreven of zonder commentaar geplaatst heeft, nog blind zijn voor Engelands roofzucht en leugentaal.

Deze oorlog zal dienen tot bloei van de Presbyteriaansche kerk in Z.-Afrika, want zij zal reeds in een volgend jaar versterkt worden met toevoer van buiten. Moeten wij hieruit besluiten, dat men zich in Engeland tot emigratie naar Z.-Afrika opmaakt? Dit is dan in de verwachting, dat Engelands leger als overwinnaar uit dat schandelijk verwoeste land terugkeeren zal.

Ook gelooven deze mannen, dat het zendingswerk door de Boeren is tegengehouden, maar eerst voorgoed beginnen zal, als Engelands gelukzoekers in geheel Z-Afrika heerschappij voeren. De Heere geve, dat dit nooit zoover kome.

Is men in Engeland willens blind, wil men niet inzien, dat deze oorlog zulke vijandschap tusschen Engelschen en Hollanders heeft verwekt, dat zelfs de eenheid der kerken er voortdurend onder lijden zal?

Toch is de tegenstelling van het goud van Johannesburg en de diamanten van Kimberley met de paarlen, die uit de inboorlingen voor de kroon des Middelaars verworven moeten worden, teekenend en doet ons denken, dat de schrijver ook een besef heeft, dat deze oorlog alleen om dat goud en die diamanten uitgelokt en voorbereid is.

SCHOLTEN.

Ingezonden.

WIE KAN?

Voor ettelijke jaren is er in een of ander blad of geschrift iets gegeven over de kwestie van de buitengewone eb bij den Helder, in den jare 1672.

Wie kan mij den dienst bewijzen, mij hiervan in kennis te stellen? Overigens houd ik mij voor gegevens aangaande deze gebeurtenis zeer aanbevolen. Reeds is mij uit oudere en nieuwere schrijvers gebleken, dat de voorstelling van de gebeurtenissen bij den Helder in Groen's Handboek, IVen druk, te onbepaald en te sober is.

De kwestie is, uit meer dan een oogpunt bezien, belangrijk. Om niet te spreken bij voorkeur van het verschil zelfs onder gelooVigen over de openbaringen van God in de geschiedenis, (dat meteen wel eens principieel-theologisch mocht in 't licht gesteld worden), is deze kwestie ook hierom belangrijk, omdat zij een eigenaardig licht werpt op de critiek, de afbrekende, aangaande voor ons zeer opmerkelijke feiten in de geschiedenis des Vaderlands. De critiek toch is op elk gebied der waarheid zoo stout gezag-aanmatigend en zoo schoonschijnend wetenschappelijk ernstig opgetreden, dat het eerst scheen alsof ieder haar het laatste woord zou moeten laten.

Deze critiek nu gaat het gelijk den man, van wien Salomo spreekt, die, als de eerste in zijn rechtzaak, schijnt rechtvaardig te zijn, doch slechts zoo lang, tot hij door zijn naaste onderzocht wordt.

Hoe menigeen alreede moet het pijnigen in het binnenste bij de herinnering, hoe ook hem de critiek met zijn macht van groot vertoon van wetenschappelijkheid en met die van de schoone schittering der nieuwheid, parten heeft gespeeld.

Hierom is het zoo goed die critiek, welke niet aflaat, het telkens over den eenen of anderen boeg wendend, om ons de waarheid te ontfutselen, — te blijven onderzoeken.

Waarom en voor hoelang nog zal er onder ons Gereformeerden niet bestaan een letterkundig maand- of vierendeel-jaars-tijdschrift?

Wel wordt een en ander gepopulairiseerd in dag- en weekbladen gegeven, doch hiermede geven wij slechts teekenen van leven, en verweren wij ons niet.

Nu de moderne letterkunde met hare producten zich reeds tot in het geheel ziellooze verloopt, is dat hier niet een teeken voor ons, Gereformeerden, om als uit den slaap op te waken?

Dat men aanpakke. Wie is de eerste. Niemand late zich door een laatdunkend: „wat wil hij," uit het veld slaan.

Ds. C. J. WESSELS.

Dwingeloo, 28 Jan. 1901.

HOE DIT TE VERKLAREN?

In *Hollands Kerkblad* van 9 Febr. lazen wij een artikel van de hand des vaardigen schrijvers, Ds. Sikkel, den Redacteur, dat van bidderden ernst en broederlijke liefde getuigt.

Onze broeder heeft het over het wenschelijke van éénheid van opleiding tot den dienst des Woords. Hij had „zoo vurig gehoopt, dat de Synode van Groningen het vraagstuk zou *behandelen* en in ernstige biddende worsteling zou pogen het *af te doen.*" „Maar, het is alzoo niet geschied." En „wij hebben sedert geleden," schrijft Ds. Sikkel.

Nu zou men verwachten, dat iemand die zóó ernstig gestemd was, *waar* zou zijn, en aan geen kwaadspreken zelfs zou denken.

En hoe verklaart men dan dit?

„Wij kennen de redenen hiervoor niet," n.l. voor het feit, dat de Synode van Groningen het vraagstuk der opleiding niet heeft behandeld en nog veel minder heeft afgedaan.

De redenen daarvoor kent Ds. Sikkel niet; zóó staat er.

Is dat waar? Is onze broeder dan alleen een vreemdeling in ons land, en weet hij niet, wat van de Eems tot de Schelde ieder weet, die meeleeft op kerkelijk gebied?

Op eene Synode wordt behandeld, wat er wettig ter tafel komt. Dat weet Ds. Sikkel wel. Er was over dat vraagstuk één voorstel wettig ter tafel gekomen. Dat voorstel was herkomstig van Prof. Bavinck, overgenomen door tal van Kerkeraden, behandeld op vele Classes en doorgezonden naar de Generale Synode van Groningen. Dat voorstel moest dus ter sprake komen. Een ander voorstel was er niet. Ook dat is den Redacteur van *Hollands Kerkblad* niet onbekend.

De Synode benoemde eene Commissie, tijdens de Synode, om haar over deze zaak te rapporteeren, en zij oordeelde *eenparig*, dat de Synode over de éénheid van opleiding niet kon handelen, omdat de daarvoor gemachtigden van de eene partij, n. l. van de Vrije Universiteit, reeds vóór de Synode samenkwam, het behandelen van dat vraagstuk *onmogelijk gemaakt had.*

Zóó oordeelde heel de Commissie; zoo dacht ook heel de Synode.

Weet broeder Sikkel dat niet? Waarom ging hij dan niet even vragen bij Prof. Rutgers, president van die Commissie? want die wist het wél. En indien hem dat te veel moeite was, waarom sloeg hij dan niet even de Acta der Synode van Groningen op? daar had hij het kunnen lezen.

Erger nog wordt het, als Ds. Sikkel in dat artikel, in biddenden ernst geschreven, terneer schrijft:

„Dat is een gevolg van het feit, dat de Synode van Groningen doekjes voor het bloeden gevonden heeft, maar niet de zaak, die te behandelen was, behandeld heeft."

Dat is kwaadspreken. Kwaadspreken van de Commissie van Rapport. Kwaadspreken van heel eene Generale Synode, saamvergaderd in den Naam des Heeren.

Een ernstig woord, een biddende gestalte, eene opwekking tot broederzin is gewenscht en dient gewaardeerd. Maar laat men dan waar zijn en geen kwaad spreken; want anders gelooft niemand meer aan den voorgewenden ernst en de biddende gestalte.

Om eene goede stemming onder de broederen te kweeken door *Hollands Kerkblad*, zouden wij den geachten Redacteur wel willen uitnoodigen, om zijnen lezers duidelijk te maken, dat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag de behandeling der kwestie om tot éénheid van opleiding te komen, onmogelijk gemaakt had, en niemand de Kerken nu van onwil mag beschuldigen, omdat zij gedaan hebben, wat mogelijk was, terwijl van de zijde der Vereeniging nog nooit iets is voorgesteld, dat van welwillendheid getuigt. Liefde en welwillendheid mag niet aldoor van ééne partij gevraagd worden: beide partijen toch, zoo de Vereeniging als de Kerken, moeten éénheid van opleiding *willen*, maar dan moeten ook *beide* partijen bewijzen geven van welwillendheid. De Kerken deden dat meermalen, en niet het minst vóór de Synode van Groningen. De Vereeniging deed nog niets, dan alleen wat de verdere behandeling der zaak voor de Kerken onmogelijk maakte.

Hadden de Kerken geene Opleidingsschool, of een zeer gebrekkige, dan zou men nog met eenig recht kunnen zuchten en haar kunnen opwekken, zich tot de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag te wenden om hulp; doch dat is het geval niet. De Kerken hebben een flinke School, en nu moet men haar ernstig en biddend aansporen, die nog te verbeteren en nog meer te steunen.

Komt dan de meergenoemde Vereeniging en zegt: wij wenschen niet alleen eenig verband met de Kerken, maar wij zouden gaarne onze Theologische Faculteit en de Theol. School der Kerken tot ééne Opleidingsinrichting willen vereenigen, dan konden de Kerken eens hooren, *hoe* zij meende dat dit zou kunnen.

Zegt de Vereeniging: *wij* hebben daar geen belang bij; het eigenaardig karakter van onze Faculteit zou daardoor in gevaar komen enz. enz., welnu, dan gaan de Kerken *als zoodanig* op hare wijze voort met de opleiding, en de Vereeniging gaat ook haar gang. Wie dan klagen wil, klage óf over

het feit dat de Kerken een flinke School voor opleiding hebben, óf over het feit dat er eene Vereeniging van Hooger Onderwijs op Geref. grondslag bestaat. En wie over geen van beide klagen wil of kan, zuchte dan ook niet, maar verblijde zich veeleer, en hij werke als lid eener geïnstitueerde Kerk met alle macht en liefde voor de Theol. School der Kerken, en als Gereformeerd Christen steune hij allen arbeid tot de komst van 's Heeren Koninkrijk op elk levensterrein.

T. Bos.

Den Weleerw. Hooggel. Heer Prof. D. K. Wielenga.

Hooggeachte Professor,

Toen in den jare 1893 de „Concept-Regeling voor opleiding van Dienaren des Woords in de Gereformeerde Kerken" door de Deputaten der Generale Synode aan de kerken werd toegezonden, rees daartegen bij vele kerken een ernstig bezwaar. Men meende, dat deze Regeling, (welke naar mijn bescheiden inzien noch de Theologische Faculteit noch de Theologische School ophief, maar beide in een gewenscht verband bracht en daardoor eenheid van opleiding verzekerde,) in strijd was met een der bedingen bij het aangaan der Vereeniging gemaakt en meerderen spraken uit, dat wanneer deze Concept-Regeling door de Generale Synode aanvaard werd, het hun onmogelijk zou zijn nog langer in het kerkverband te blijven. Steeds heeft 't mij bedroefd, dat deze bezwaren bestonden en dien ten gevolge de Concept-Regeling ter zijde moest gelegd. Ware deze Regeling algemeen met instemming ontvangen, dan was onmiddellijk eenheid van opleiding verkregen en had onder den zegen Gods een in liefde en vrede samenwonen van de Gereformeerde kerken mogen worden verwacht. Toch mag men daarom de broeders, die zich destijds 't meest uitspraken, en de kerken, die hunne bezwaren deelden, niet hard vallen. Zij hadden alleszins recht hunne bezwaren te uiten.

Maar evenzoo zal niemand onder ons aan vele andere kerken het recht willen betwisten, om zeer ernstige bezwaren in te brengen tegen uw raad, dat de volgende Generale Synode alle verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit eenvoudig verbreke. En het aantal dier bezwaarde kerken is zeer groot. Ziet, rees er in 1893 slechts bij een deel (zij het ook een groot deel) van de voormalige Christel. Geref. kerken bedenking tegen de Concept-Regeling, tegen uwen raad komen (of zullen komen) alle voormalige doleerende kerken met ernst op. Uw raad doet velen vreezen, (al bedoelt u dit natuurlijk geen oogenblik), dat zoo het werk der Vereeniging weer ongedaan zal worden gemaakt, gelijk dan ook velen uitspreken, dat wanneer uw raad werd opgevolgd, 't hun onmogelijk zou wezen daarin te berusten. Als ooit is gebleken, hoe innig lief duizenden de Vrije Universiteit hebben, dan is het wel in de laatste maanden. Gedurig vormt zij het onderwerp van het gesprek en in de voormalige doleerende kerken is de droefheid algemeen, dat een hoogleeraar onzer Theologische School geoordeeld heeft te moeten aanraden, dat de kerken alle verband met haar Theologische faculteit zouden verbreken. En zoo oordeelen ook vele voormalige Christelijke Gereformeerden.

Innig dankbaar is een groot deel van het Gereformeerde volk voor wat de Heere in de Vrije Universiteit aan kerk en volk heeft geschonken. Daarmede behoeft volstrekt niet gepaard te gaan geringschatting van de Theologische School en zij gaat daarmede ook bij zeer velen niet gepaard. Maar wat steeds algemeener gevoeld wordt, is dit, dat voor den waarachtigen bloei van ons volk eene Universiteit onmisbaar is. Waar het ongeloof poogt de Christelijke grondslagen van Staat en Maatschappij, Huisgezin en School te ontwrichten, daar moet van eene Gereformeerde Hoogeschool in de eerste plaats het verweer daartegen uitgaan.

Hiermede stemt gij immers van harte toe, hooggeachte Professor? Immers wordt ook uwe ziel verteerd door den dorst, dat de eere Gods in ons land en onze koloniën wonen, op alle levensgebied de Heilige Schriftuur 't richtsnoer wezen en de Wetenschap naar eene Gereformeerde Universiteit beoefend worden mocht? Maar is hiermede uw raad nu in overeenstemming? O zeker, ik weet wel, dat u een voorstander der Vrije Universiteit zijt en niemand zult ontraden aan deze schoone Stichting zijn gebed, zijne liefde en zijne contributie te geven. Niet te min zou de Vrije Universiteit ernstig worden miskend en duizenden leden der Gereformeerde kerken zouden diep worden gegriefd, wanneer uw raad doorging.

Edoch, U wijst mij op de gronden, waarop uw raad steunt.

Welnu, gaarne schrijf ik daarover ook nog enkele redenen. Maar opdat dit stuk niet te lang worde, stel ik dit uit tot de volgende nummers. Inmiddels heb ik met de meeste hoogachting en met vriendelijke groete de eer te zijn

Uw dw. dr. en br. in Chr.,
A. G. Honig.

Boekaankondiging.

Jezus' Leerenswoorden aan het Kruishout gesproken. Zeven Leerredenen door D. Felix, v. d. m. te Roden. Groningen, Jan Haan 1901.

In het voorbericht zegt de Schrijver, dat deze leerredenen met opgewektheid werden uitgesproken en met belangstelling aangehoord. Wie deze predikatiën leest, krijgt terstond den indruk, dat de Schrijver daarmede niet te veel heeft gezegd. Want zij handelen niet alleen over de boeiendste stof, over de zeven woorden door Jezus aan het Kruis gesproken, maar zij kenmerken zich door levendige voorstelling, opgewekten toon, ernstige vermaning en rijke vertroosting. De Schrijver redeneert niet in dor betoog maar spreekt tot hart en geweten. Al zouden wij het verkiezen, dat bij iederen tekst ter wille der orde een thema en eene verdeeling ware aangegeven, bevelen wij deze leerredenen van Ds. Felix toch gaarne aan.

—

Eene Bloeme des velds. Een verhaal uit de eerste helft der 19e *eeuw, door C. M. W. Plet. Groningen, Jan Haan* 1900.

Eene gelukkige gedachte is het van Ds. Plet geweest, om de geschiedenis der Afscheiding in romantischen vorm in te kleeden en op die wijze in den kring van een leesgraag publiek bekend te maken. Het hierboven genoemde boekje van 232 bladzijden heeft tot kern het optreden, de werkzaamheid, en de afzetting van Ds. Brummelkamp in de kerk te Hattem. En daaromheen is het verhaal gevlochten van een meisje, dat door hare ijdelheid tot een diepen val is gekomen, maar door de toespraak en prediking van Ds. Brummelkamp ook weder opgericht en tot bekeering geleid wordt. De geschiedenis laat zich aangenaam lezen en geeft hope, dat de Schrijver, het hem geschonken talent verder ontwikkelende, nog met menig boeiend verhaal uit den tijd der Afscheiding onze Christelijke litteratuur zal kunnen verrijken.

Bavinck.

ADVERTENTIËN.

Voor de vele en treffende blijken van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot en Vader, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

Wed. H. OUENDAG—
van Dorpen.
S. OUENDAG.

Harlingen,
19 Febr. 1901.

Voor de vele blijken van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onzen geliefden Vader, Behuwd- en Grootvader, betuigt de familie haar hartelijken **dank**.

Namens allen,
J. G. v. d. HOOGT.

Kampen,
20 Febr. 1901.

Met ootmoedigen dank aan den Heere zeggen wij, ook namens onze Kinderen en Kleinkinderen, onze Vrienden en Vriendinnen van heinde en verre hartelijk **dank** voor de bewijzen van deelneming in de herdenking onzer **40 jarige echtvereeniging**.

K. de GEUS
en Echtgenoote.

Heusden,
20 Febr. 1901.

Heden overleed, na langdurig doch geduldig lijden, in de hope des eeuwigen levens, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote, en der kinderen liefhebbende Moeder

Trijntje Hoorn,

in den leeftijd van ruim 51 jaren.

HARM HULS
en Kinderen.

Nijeveen,
9 Februari 1901.

Heden overleed tot onze droefheid, na eene ongesteldheid van weinige dagen, onze geliefde Vader en Behuwdvader

Hendrik van Zanten,

Weduwnaar van T. van RENES, in den ouderdom van bijna 81 jaren, vroeger wonende te *Veenendaal*.

In de Scheiding aldaar mocht hij als Ouderling de gemeente 18 jaar dienen, mede-oprichter der Christelijke School zijn, en veel doen aan Zondagschoolarbeid.

Met blijdschap diende hij den Heere, die hem nu tot zich nam in zijne heerlijkheid.

Uit naam der Familie,
F. van ZANTEN.

Amersfoort,
14 Febr. 1901.
Arnhemscheweg.

Heden nam God plotseling van mijne zijde weg mijne geliefde Vrouw,

Antje Siemons Zijlstra,

in den ouderdom van ruim 75 jaren.

Zij laat mij echter den troost, dat zij ontslapen is in haren Heere, in wien zij geloofde.

Haar bedroefde Echtgenoot,
K. VAN DER VEEN.

Stroobos,
15 Febr. 1901.

Heden ontsliep, zacht en kalm, in haren Heiland onze geliefde Moeder

H. Rademaker,

in den ouderdom van zes en zeventig jaren en ruim vier maanden.

Namens hare kinderen.
JAN ASSIES.
ROELOFJE ASSIES—
Kloosterman

Een (gem. Norg,)
16 Februari 1901.

Gisterenavond ontsliep zacht in haren Heer en Heiland, onze geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

ALEIDA RUSIUS,

Weduwe van Jan ten Brink, in den ouderdom van 72 jaren en 7 maanden.

Haar heengaan was in vrede en dat is ons tot heerlijken troost.

Enschedé,	A. G. ten BRINK.
Koudekerke, (Zeeland),	G. ten BRINK
	M. ten BRINK— Ludikhuize.
Tiel,	M. ten BRINK.
Enschedé,	G. ten BRINK.
	J ten BRINK— Op 't Holt

Enschedé,
19 Februari 1901.

Mevrouw TENSEN-HAGENBEEK, 12 rue des Fripiers te Brussel, **vraagt** tegen Mei **een flinke**

DIENSTBODE

van Geref. Belijdenis. **Loon 120 gld.** met drie-jaarlijksche verhooging van **10 gld.** Overtocht vrij.

1ste COUPEUR.

In een Maat- en Confectiezaak wordt gevraagd

Een zeer bekwaam Coupeur,

P. G Aanbiedingen met opgaaf van ouderdom, wanneer de betrekking kan worden aanvaard en referentiën onder de letters G. B. bij A. MEIJER, Boekh. Arnhem.

GEVRAAGD:

Een gebruikte doch in goeden staat zijnde

PREEKSTOEL.

Brieven franco met opgave van prijs enz aan den Uitgever van dit blad te Kampen, motto **Preekstoel.**

In een

reeds jaren **gevestigde zaak wordt iemand gevraagd**, die genegen zou zijn twee duizend gulden te storten. Voor nadere inlichting is correspondentie of persoonlijke conferentie gewenscht.

Brieven onder **No. 684** aan het Bureau dezer.

Bij ZALSMAN te Kampen verscheen in 1899:

Het Recht der Kerken
en
de Vrijheid der Wetenschap.
door
Dr. H. BAVINCK.
45 cent.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:
Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden
Degelijk Boekwerk
(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,

bewerkt door H. Kaussen te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. Stowe. De Negerhut
2. Wetherell. De Wijde Wijde Wereld.
3. Cummins. De Lantaarnopsteker.
4. Fannie Eden, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud.
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem

Amsterdamsche Hypotheek-Waarborgmaatschappij
gevestigd te AMSTERDAM.

Maatschappelijk Kapitaal f 500.000,- (volgestort). Waarborgfonds f 400,000,-.

Commissarissen: A. H. GUSBERTS, M. VAN EMMERIK, Jhr. Mr. L. E. M. VAN BÖNNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE, P B. BRUIJN VAN ROZENBURG, B. CUPERUS, Ph J. Baron VAN HEEMSTRA. K. F. LUDWIG, Jhr. Mr. C. L. RENDORP, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, E. C. SUERMONDT.
Commissie van controle: C. HELLINGMAN, N. GROENENDIJK.
Directeur: E. F. BLASE.

Voor zoover de voor aad strekt, zijn onze **niet uitlootbare gewaarborgde 4 pCt. Hypothecaire Obligatiën** in stukken van *f* **1000**,—, *f* **500** — en *f* **100**,— verkrijgbaar ten kantore der Mij. en bij hare vertegenwoordigers, tegen den koers van **99½ pCt.**

DE DIRECTIE.

Volksharmoniums
voor een dubbeltje daags.

Behalve mijne bekende duurdere fabrikaten, heb ik nu degelijke, sierlijke **Orgeltjes** ontvangen, werkelijk verrassend van toon, voor ***f* 45**,— en ***f* 60** —, franco thuis.

Splinternieuw met 5 jaar garantie en gratis Handleiding voor Zelfonderricht. — Termijnbetaling van af ***f* 3**,— 's maands. Een dubbeltje daags is door een man gauw besteed aan drank of andere schadelijke dingen, waarvan hij zelve schade en het gezin in den regel verdriet heeft. Nu kunnen man, vrouw en kinderen hun leven lang muziek maken voor 10 cents, zegge een dubbetje daags.

Vraag teekening enz. gratis.

Eenig adres:
JOH. DE HEER,
Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

Door eene buitengewone gelegenheid ben ik in het bezit van eenige Ex van

Spreuken voor de Keuken
door
J. DE LIEFDE.
oorspronkelijke uitgave.
92 bladz.

Dit geestig geschreven boekje van den bekenden genialen schrijver wordt, zoolang de voorraad strekt, aangeboden voor **25 cent franco p. p.** na ontvangst van dit bedrag, terwijl alle Boekh. bestellingen aannemen.

Kampen. ZALSMAN.

Wegens verhuizing wordt tot **15 Maart a.s.** den **hoogstbiedende** aangeboden een compleet net gebonden Ex. in kwarto van

PATRIK, POLUS, WELLS.
Bijbelverklaring.

Brieven fr. aan J. H. DUNK, oude en nieuwe Boekh., Rotterdam.

Bij ZALSMAN te Kampen is ter perse:

FEESTSTOFFEN
door
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
(voor het Paaschfeest)

64 bladz (4 vel) zijn reeds verkrijgbaar. Het geheel zal D V. voor Paschen compleet zijn. Wie dit eerste gedeelte wil ontvangen, gelieve zich aan te melden bij zijn gewonen Boekh of den Uitgever ZALSMAN te Kampen.

Het vervolg wordt dan bij verschijning spoedig gezonden.

Bij den Uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk** verscheen:

„De Chineesche kwestie"
van Henri Borel,
besproken door
Dr. J. R. CALLENBACH.
Prijs f 0.30.

Voor verspreiding bij getallen vragen men prijsopgaaf.

Wie zich wenscht aan te schaffen een

Christelijk Gedenkboek,
of
opmerkingen en overdenkingen
voor
iederen dag des jaars,
met een voorbericht van
Ds. C. C. CALLENBACH
groot 8o, 440 bladz.
fraaie druk,

zende postwissel groot **80 cent** aan ZALSMAN te Kampen, om dit boek **franco** te ontvangen.

Men kan het ook bij zijn gewonen Boekh bestellen.

Alom verkrijgbaar
Het Jaarboekje
voor de
Gereformeerde in Kerken Nederland.
voor 1901. 40e Jaarg. **30** cts.

Behalve gewone Kalender, Markten en Watergetijden, bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek, opgave Jongel.- en Jonged.-vereen. en Zondagsscholen. In het boeiende Mengelwerk zijn bijdragen van Ds. A. van der Sluijs, W. S. Veltman, J. P. Tazelaar en anderen.

Enkhuizen. P. VAN DER SLUIJS.

Beste boeken voor een prijsje.

JOHAN OWEN.
Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.
Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4⁰ formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. Donner, nu f 2.50.

JUSTUS VERMEER.
VERZAMELING VAN OPENINGEN.
Onveranderde Uitgave 4⁰ formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. Donner, nu f 2.50.

R. M. M'CHEYNE,
HET LEVEN EN DE NAGELATEN GESCHRIFTEN.
Uitgegeven door ANDREW A. BONAR, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedenkschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. Swaan, nu f 2,50.

R. M. M'CHEYNE.
LAATSTE VERZAMELING,
bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herderlijke bediening gehouden. Getrouw uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg. Swaan, nu f 2,50.

Men zende pestwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te Kampen.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer E Noteboom te Schoonhoven uit Berg-Ambacht f 22, uit Groot-Ammers f 3, uit Lekkerkerk f 2, uit Nieuwpoort f 6, uit Polsbroek f 10,75, uit Schoonhoven f 55,10, uit Stolwijk f 2,50, uit Willige Langerak f 25,50, uit Vlist f 3,50, uit Zevender f 0,50, samen f 130,85; door den heer A. B. Visser te Hoogeveen f 74,50, van S. O. te R. f 1, van wed. D. Lam te Nieuwveen f 2,50, van het Lic. Comité te Amsterdam f 114.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)
Van de Geref. kerk te Drachten (halve coll.) f 4,92½, van idem te Opeinde-Nijega f 1,44½ en 1,87½, van idem te Drogeham A f 2,62½, van idem te Rottevalle f 1,78½, van idem te Urterp f 1,64½, van idem te Surhuisterveen f 3,15½, van idem te Boornbergum f 1, van idem te Oudega f 1,77½, van idem te Puttershoek f 3,40, van idem te Bolsward A f 6,76, van idem te Bolsward B f 6,35, van idem te Makkum f 17,10, van idem te Oosterend f 7,56, van idem te Schraard f 4,18, van idem te Pingjum f 1,60, van idem te Wommels f 5,64, van idem te Wons f 8,35½, van idem te Witmarsum f 4,22, van idem te Cubaard f 5,62, van idem te Plaam f 3,55, van idem te Gaast f 7,25, van idem te Exmorra f 2,52, van idem te Breda f 3,50, van idem te Berg-Ambacht (halve coll.) f 1,65, van idem te 's Gravezande f 6,08½.

Aan Schenkingen:
Door den heer C. Steenhof te Driebergen uit het busje der Ger. Jongel. vereen. „T motheüs" f 2,75, door den heer A. van der Schoor Az. te Rotterdam f 18,90.

Voor de Medische Faculteit:
Door den heer E Noteboom te Schoonhoven f 2,50, van den heer D. te S. f 5.

Voor het Hospitium:
Van D. te S. f 5.

Voor het Studiefonds:
Van D. te S. f 5.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.